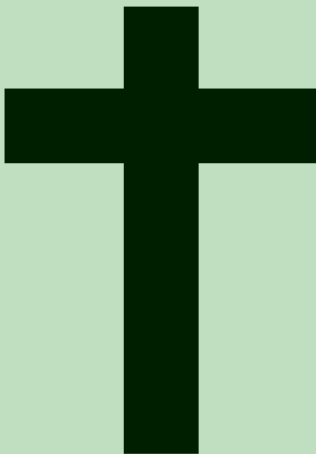

Mushuq Tistamintu

New Testament in Quechua, Cajamarca (PE:qvc:Quechua,
Cajamarca)

Mushuq Tistamintu

New Testament in Quechua, Cajamarca (PE:qvc:Quechua, Cajamarca)

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Quechua, Cajamarca

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Quechua, Cajamarca [qvc], Peru

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Quechua, Cajamarca

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022
809e9444-d513-5b95-a161-6cfa1bfdc83d

Contents

SAN MATIYU	1
SAN MARKUS	83
SAN LUKAS	134
SAN JWAN	216
ICHUS	277
RRUMANUS	352
1 KURINTYUS	387
2 KURINTYUS	420
GÁLATAS	441
IFISYUS	454
FILIPINSIS	466
KULUSINSIS	474
1 TISALUNISINSIS	482
2 TISALUNISINSIS	489
1 TIMUTIYU	493
2 TIMUTIYU	502
TITU	509
FILIMUN	513
IBRIYUS	516
SANTYAGU	542
1 PIDRU	551
2 PIDRU	560
1 JWAN	566
2 JWAN	575
3 JWAN	577
JUDAS	579
APUKALIPSIS	582

SAN MATIYUM JISUKRISTUPA BIDAMBAQ ISKIBRIRQAN

¿Pitaq karqan San Matiyuqa? San Matiyuqam Jisukristupa dusi apustulninmanda suqnin karqan. Payllam Libipis shutiq. Payqam Jisukristupi manaraq kriyishpaqa, rrumanukunapaq kuntribusyunda kubrakuq karqan. Chaymandaqam Jisukristu qayaptin: “Shamuy noqawan purinanchiq” niptingqa, Matiyuqa trabajunda dijashpa, Jisuwanna tukuy diya puriq mas di kimsa watasta. Chaymi kikin ñawinwan rikashpa, ancha allita yach'ashpa Jisukristu tukuy ima rurashqanda, kay libruta iskibrirqan. Masta yach'ananchiq Matiyupaq, liyishunllapa: Matiyu 9.9-13; Markus 2.13-17; Lukas 5.27-32.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? Kay librutaqam masta iskibrirqan isrraylinukunapaq.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Unay tyimpupim, Matiyu manaraq nasiptin, Dyusqa isrraylinukunata ufrisishqa karqan, Akrashqan Washadurta paykunaman kach'amunambaq. Chay Washadurpaqmi Dyuspaq achka rimaqkunapis chay Unay Tistamintupi iskibrishqallapa karqan. Piru Jisukristuqam achka tyimpumandaraq nasirqanqa. Chaymi Matiyuqa ancha munarqan yumbay isrraylinu masinguna intyindinambaq: Jisukristuqam chay ufrisiwashqanchiq Akrashqan Washadur. Payqam Dyuspa Churin, nishpa.

¿Imapaqmi kay libruqa yach'achiwanchiqllapa? Kay librum yach'achiwanchiq Jisukristupa bidambaq, nasishqanmandapacha kawsamushqangaman.

Mt 1.1–2.23 niwanchiqllapa, Jisukristu nasishqambaq.

Mt 3.1–4.11 niwanchiq, Jwan Shutichikuq Jisukristuta shutichishqambaq, dyablu Jisusta tyintayta munashqambaq.

Mt 4.12–18.35 niwanchiq, Jisukristu prubinsya Galiliyapi yach'achikushqambaq, milagrukunata chay prubinsyapi rurashqambaq.

Mt 19.1–20.16 niwanchiq, Jisukristu prubinsya Judiyapi yach'achikushqambaq.

Mt 20.17–21.11 niwanchiq, Jisukristu Jirusalinman riqshina ñambi yach'achikushqambaq, milagrukunata rurashqambaq.

Mt 21.12–25.46 niwanchiq, Jisukristu Jirusalimbi rurashqambaq, yach'achikushqambaq.

Mt 26.1–28.20 niwanchiq, Jisukristu padisishpa, wañushpa kawsamushqambaq, yach'akuqningunaman rishpa, kayshina kamachishqambaq: “Riyllapa tukuy munduman noqapaq yach'achikuq” nishqambaq.

*Kayshinam karqan Jisukristupa unay agwilunguna
(Lk 3.23-38)*

¹Jisukristuqam unay Abrajamba, unay gubyirnu Dabidpa karu willkannanda nasirqan. Kaypim iskibrini Jisuspa chay unay agwilungunapa shutingunata:

²Chay agwilun Abrajamba churinmi Isak shutirqan. Isakpa churingam Jakubu.

Jakubupa churingunaqam Juda masangunawan karqan.

³ Chay Judaqam ishkey churiyuq karqan. Suqqam shutirqan Faris. Suqqam shutirqan Sari. Chay runakunapa mamanqam shutirqan Tamar.

Chay Farispa churingam Isrum shutirqan.

Isrumba churingam Aran;

⁴ Aramba churingam Aminadab;

Aminadabpa churingam Nasun;

Nasumba churingam Salmun;

⁵ chay Salmumba churingam Bus; Buspa mamanmi shutiq Rrab.

Chay Buspa churingam Ubid;

Ubidpa mamanmi shutiq Rrut.

Chay Ubidpa churingam Isayi.

⁶ Isayipa churingam karqan chay unay gubyirnu Dabid.

Chay Dabidmi alma Uriyaspa warmin biyudapi churiyuq karqan. Chay churingam karqan chay gubyirnu Salumun.

⁷ Salumumba churingam Rrubun;

Rrubumba churingam Abiyas;

Abiyaspa churingam Asa;

⁸ Asapa churingam Jusafat;

Jusafatpa churingam Jur;

Jurpa churingam Usiyas;

⁹ Usiyaspa churingam Jutan;

Jutamba churingam Akas;

Akaspa churingam Isikiyas;

¹⁰ Isikiyaspa churingam Manasis;

Manasispa churingam Amun;

Amumba churingam Jusiya.

¹¹ Chay Jusiyaqam churiyuq karqan isrraylinukunata prisushpa, Babiluña nasyonman apashqanllapa tyimpupi. Chaqa chay tyimpupim churin Jikuniyas yumbay masangunawan nasirqan.

¹² Chaymandaqam chay Jikuniyas Babiluñamanda Isrrayilman kutimushqan tyimpupi nasirqan churin Salatyil shutiq.

Chay Salatyilpa churingam Surubabil shutirqan.

¹³ Surubabilpa churingam Abiyud;

Abiyudpa churingam Ilyakin;

Ilyakimba churingam Asur;

¹⁴ Asurpa churingam Saduk;

Sadukpa churingam Akin;

Akimba churingam Ilyud;

¹⁵ Ilyudpa churingam Ilyasar;

Ilyasarpa churingam Matan;

Matamba churingam Jakubu.

¹⁶ Jakubupa churingam Jusi shutirqan. Chay Jusim Maryapa qosanqa karqan. Chay Maryam Jisuspa mamanqa karqan. Chay Jisusllam Dyus Akrashqan Washadurpis shutin.

¹⁷ Chayshinan chay agwilu Abrajanmandapacha agwilu Dabidkaman katarsi agwilukuna karqan. Chay Dabidpa tyimpunmandapacham

isrraylinukunata Babiluñaman apashqan tyimpukamambis katarsi agwilukuna karqan. Chay tyimpumandapismi Jisukristu nasishqan tyimpukaman katarsi agwilukuna karqan.

Jisukristum kayshina nasirqan
(Lk 2.1-7)

¹⁸ Kayshinam Jisukristuqa nasirqan. Suq warmi Marya shutiqmi suq runa Jusi shutiqwan tratukushqa karqan kasarananllapa. Piru dunsillaraq kashpa, manaraq puñuptinllapam, chay Maryaqa pach'ayyuqna (ukuyuqna) karqan, Dyuspa Santu Ispiritumba pudirninmanda. ¹⁹ Kanan Jusiqa ancha allin runa karqan. Chaymi Marya "Pach'ayyuqmi (Ukuyuqmi) kani", niptin, mana munarqanchu dimandayta, ni suqkunata parlachiyta: "Suqwanmi kashqa", nishpaqa. Ashwanmi munarqan uyaraplla (uyaralla) akrakayta Maryamandaqa. ²⁰ Chaymi akrakanambaq yuyaykaptinqa, Dyuspa suq anjilnin musqoynimbi Jusitaqa nirqan:

—Dabidpa karu willkan Jusi, ama manchaychu Maryawan kasaranaykiqa. Chaqa payqam mana runayuqchu kashqa. Ashwanmi Dyuspa Santu Ispiritumba pudirninmanda pach'ayyuqqa (ukuyuqqa). ²¹ Chay wambrituqam nasyun masin isrraylinukunata uchangunamanda rin washaq. Chayri nasiptinqa, Jisusta shutichiy. [Nuta: Chay shutin Jisusqam munan niyta: "Tayta Dyusmi washakun", nishpa.]

²² Tukuy chaykunam pasarqan, Tayta Dyus nishqan kumplinambaq. Chaqa payqam Santu Librumbi paypaq suq rimaqta kayshina iskib-richishqa karqan:

²³ Suq dunsilla china manaraq runawan puñushpam, pach'ayyuq (ukuyuq) rin kaq. Chaymi rin qeshyaq suq wambrituta. Chay wambritundam rinllapa shutichiy Imanwilita.*

Chay shutinmi munan niyta: "Dyusmi noqanchiqkunawan", nishpa.

²⁴ Chaymi Jusiqa puñuymanda rikch'akashpa, Dyuspa anjilnin kamachishqanshina rurashpa, Maryawanqa kasararqanna. ²⁵ Piru kasarashpawapismi, Jusiqa mana puñurqanchu Maryawanqa, chay kulaka churin nasinangaman. Nasiptinqam Jusiqa chay wambritumbaqqan nirqan: "Jisusmi rin shutiq", nishpa.

2

Lusirukunapaq yach'aq runakunam wambritu Jisusta adurarqanllapa

¹ Jisusqam kayshina nasirqan prubinsya Judiyapa Bilin llaqtambi. Waq tyimpupim gubyirnu Irudis chay Judiyapiqa kamachikuykarqan. Jisus nasiptinqam, lusirukunapaq wakin yach'aqkuna lusirukunata rikashpa yach'arqan: Suq kamachikuq wambritush nasishqa, nishpa. Chaymi paykunaga ancha karu nasyunninmanda maskashpa, ch'ayamurqanllapa Jirusalin llaqtakaman. Paykunagam shamushqallapa karqan rupay llushshinan ladumandapacha. ² Ch'ayashpaqam, tapukurqanllapa:

—¿Maypitaq nasishqa kay nasyunnikipa chay chayraq nasiq gubyirnunqa? Chaqa waq rupay llushshinambi kashpam, rikarqayllapa mushuq lusiruta kay ladupi. Chay lusiruta rikashpaqam,

* 1:23 Isaias 7.14

yach'argayllapa: Suq mushuq gubyirnum nasishqa, nishpa. Chaymi shamushqallapa kani, payta aduraq, nishpa.

³ Chaymi chay yach'ayniyuq runakuna chayshina tapukuptinllapaqa, chay gubyirnu Irudis, chay Jirusalimbi achka tiyaqkunapis chayta yach'ashpaqa, ancha manchashpa, yuyarqanllapa: ¿Ima, mushuq gubyirnuchush nasishqa? nishpa. ⁴ Chaymi chay Irudisqa chay kamachikuq isrraylinu kurakunata, Muysispa liyningunata yach'achikuqkunatapis qayachishpa, tapurqan:

—Dyuspa Santu Librumbiga ¿imatam nin? ¿Maypitaq nasinambaq kashqa Dyus Akrashqan Washadurqa? nishpa.

⁵ Chaymi paykunaqa Irudista nirqanllapa:

—Kay prubinsya Judiyapa Bilin llaqtambim nasinambaqqa kashqa. Chaqa Dyuspaq rimaq librumbi iskiyrishqa karqan:

⁶ Qamkuna Bilin llaqtapi tiyaqkuna, prubinsya Judiyamanda llaqtayki takshita kashpapis, ancha rin baliq chay Judiyapa mas kamachikuqnin llaqtangunamandaqa. Chaqa chay llaqtitaykipim rin nasiq suq ancha pudirniyuq gubyirnu, yumbay isrraylinukunata shumaqta kamachinambaq, nishpa.*

⁷ Chayshina niptinllapaqam, chay Irudisqa chay karumanda shamuy yach'ayniyuqkunata uyaraplla (uyaralla) qayachishpa, tapurqan:

—¿Ima diyam rikarishqa chay lusiruga? nishpa.

[Nuta: Chay Irudisqam chayshina tapurqan, munashpa yach'ayta chay wambritupaq: ¿Ima tyimpum nasishqa? nishpa.]

⁸ Chaymi Irudisqa (chay runakunata ingañayta yuyashpa) nirqan:

—Mayá, riyllapa Bilinman, tapukuq chay wambritupaq. Tarishpaqar abisawayllapa, noqapis rinaypaq aduraq, nishpa.

⁹ Chayshina Irudis kunaptinmi, chay yach'ayniyuq runakunaqa llugshirqanllapana Jirusalinmanda. Kanan chay rikashqanllapa lusirugam paykunapa ñawpanllapata rirqan Bilin llaqtaman chay wambritu Jisus kashqangaman. Chaymi chay lusiru Jisus kashqanman ch'ayashpaqa, wasip sawan dirichumbina shayarqan. ¹⁰ Chaymi chay runakuna lusiruta shayaqta rikashpaqa, anchana kushikurqanllapa. ¹¹ Chaymandaqam chay wasiman yaykushpaqa, rikarqanllapana chay wambritu Jisusta, maman Maryawan kaykaqta. Chaymi qonqorikushpa, Jisusta adurarqanllapa. Chaymandaqam apamushqan trastinllapata kich'ashpa, surqoshpa uruta, ancha ch'aniyuq insinsyuta, ch'aniyuq mirra shutiq ambita, Jisuspaq qorqanllapa. ¹² Chaymandaqam nasyunninman kutinambaqllapaqa, Tayta Dyus musqoynimbi chay runakunata kayshina nirqan:

—Amakish kutingillapachu chay gubyirnu Irudismanqa, nishpa.

Chaymi Dyusta kasushpa, suq ladu ñandana kutirqanllapa nasyunninmanqa.

Jusi Maryawan Ijptu nasyunman mitikarqanllapa

¹³ Chaymandaqam chay yach'ayniyuq runakuna riptinllapanaqa, Jusi puñuykaptin, Dyuspa suq anjilnin musqoynimbi nirqan:

—Jusi, atarishpa chay wambrituta mamitandinda mitikachiy Ijptu nasyunman. Chay nasyumbi tiyayllapa, noqa nishunaykaman. Chaqa chay gubyirnu Irudismi rin kamachiq suldadungunata, chay wambrituta wanchinambaqllapa, nishpa.

* 2:6 Miqueas 5.2

¹⁴ Chaymi Jusiqa puñuykashqanmanda rikch'akashpa, chay uras tu-taplla Bilinmanda chay wambrituta mamandinda Ijptu nasyunman aparqan. ¹⁵ Chayshina rishpam, chay Ijptu nasyumbina tiyarqan-llapa chay gubyirnu Irudis wañunangaman. Chayshina ruraptinlla-pam, kumplirqan Tayta Dyuspaq suq rimaq Santu Librumbi kayshina nishqan: “Churiytam Ijptu nasyunmanda kay Isrrayil nasyunman kutichimurqay”, nishpa.*

Gubyirnu Irudismi kamachikurqan, ullqo wambritukunata wanchi-nanllapa

¹⁶ Chay yach'ayniyuq runakuna Irudista mana abisaptingam, payqa yach'arqan: Chay runakunaqam ingañawashqa, nishpa. Chaymi ancha fiyuta piñakushpa, suldadungunata kamachirqan:

—Riyllapa Bilin llaqtaman tukuy rridurninman. Chaypi wanchiyllapa yumbay ullqo wambritukunata manaraq ishkey watayuq kaptinllapa, nishpa.

Chayshinam chay Irudisqa kamachikurqan, chay yach'ayniyuq runakuna chay wambrapaq kayshina nishqa kaptin: “Chay lusirum rikakushqa ishkey watana”, nishpa. ¹⁷ Chayshina chay Irudis kamachikuptinmi, Dyuspaq rimaq Jirimiyas nishqanqa kumplirqanna. Chaqa chay Jirimiyasmi Dyuspa Santu Librumbi iskibrishqa karqan:

¹⁸ Uyashqam kanchiq chay llaqta Rrama shutiqpi ancha kunyashpa yupakuqta. Chaqa Rrakilpa karu willkangunam wambritun-gunapaq llakishpa yupakuykarqanllapa. Mananam ni pipis atirqanchu kunswilayta, chay wambritunguna wañushqana kaptinqa, nishpa.*

Jisusmi maman Maryawan Jusiwan rirqan Nasarit llaqtaman tiyaq

¹⁹ Chaymandaqam Irudisqa wañurqanna. Wañuptingam, Dyuspa anjil-nin waq Ijptupi Jusita musqoynimbi nirqan:

²⁰ —Jusi, atarishpa, wambrituta mamitandinda apashpa, kutiriy Isrrayil nasyunnikiman. Chaqa chay wambrituta wanchiyta munaqku-naqam wañushqana, nishpa.

²¹ Chaymi Jusiqa atarishpa chay wambrituta mamitandinda apash-pana, kutirqan Isrrayil nasyunmanna. ²² Lukismi alma Irudispa churin Arkilawna taytamba rrimplasun gubyirnu karqan chay Isrrayilpa prubinsyan Judiyapiqa. Chaymi Jusiqa chay gubyirnu Ark-ilawpaq yach'ashpa, mancharqan Judiyaman kutiytaqa. Chayshina Jusi manchaptinmi, bwilta musqoyningunapi Tayta Dyus kunarqan, chay prubinsya Galiliyaman rinambaq. ²³ Waqman ch'ayashpaqam, Nasarit llaqtamanna rirqan tiyaq. Chayshina ruraptinmi, Dyuspaq rimaqkuna nishqan kumplirqan. Chaqa paykunaqam nishqallapa kar-qan: “Washadurninchiqmi nasarinu rin shutiq”, nishpa.

3

Jwan Shutichikuqmi chuncha lugarkunapi yach'achikuq

(Mk 1.1-8; Lk 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

¹ (Chay Nasaritpi tiyaykaptinllapam) suq runa Jwan Shutichikuq rirqan prubinsya Judiyapa chuncha lugarninman. Chaypi runakunata yach'achishpam,

* 2:15 Oseas 11.1   * 2:18 Jeremías 31.15

² kutin kutin nirqan:

—Dyusmi dasna rin shamuq, shumaqta kamachiwananchiqllapa. Chayri uchaykillapata dijashpa, shumaqtana kawsayllapa, nishpa.

³ Chay Jwambaqmi Dyuspaq rimaq Isaiyasqa librumbi iskihrishqa karqan:

Chunchakunapim suq runa ancha jwirtita rimashpa, kayshina rin yach'achikuq:

“Siñurninchiqta shumaqta ch'ayachinaykillapa, bidaykillapata ñandashina allichayllapa. Chayri kananmandaqa, amana uchakunata rurashpachu, shumaqtana kawsayllapa. Chaqa uchaykillapata dijashpaqam, alabis qamkunaqa allichaykangimanshina Siñurninchiqta ñanninda”, nishpa.*

⁴ Chay Jwanqam chuncha lugarkunapi tiyaq. Mudananqam kamillu animalpa millwanmanda awadu karqan. Wach'ukunqam qaramanda karqan. [Nuta: Chay mudananqam Dyuspaq unay rimaqkunapa mudananshina karqan.] Chay chunchakunapi tiyashpaqam, chay Jwanqa atun churqapkunata (churqakunata), myil di abijata mikuq. ⁵ Achka lugarkunamandam runakuna, warmikuna chay Jwan kashqanman rirqanllapa, payta uyaq. Jirusalin llaqtamanda, prubinsya Judiyapa yumbay llaqtangunamanda, tukuy chay rriyu Jurdamba ladungunamandapis rirqanllapa Jwanmanqa. ⁶ Kanan achka uyaqkunaqam, chay Jwanda kriyishpa, Dyusman mañakurqan, uchangunata pirdunanambaq. Chaymi Jwanqa chay uchata dijaqkunata rriyu Jurdambi shutichiq.

⁷ Piru achka farisiyu duktrinayuqkuna, achka sadusiyo duktrinayuqkuna (uchangunata mana dijashpachu) Jwanman shamurqanllapa, paykunata shutichinambaq. Chaymi paykunata rikashpa, Jwanqa nirqan:

—¡A! ¿Qamkuna kulibrapa wambranguna layapischu munangillapa washakayta, ama kastigadu kanaykillapa? ⁸ Chayshina washakanaykillapa uchaykikunata dijashpana, Dyusman tukuy shungo mañakuyllapa, qamkunata pirdunashunambaq. Kananmandaqa allitana rurashpa kawsayllapa. ⁹ Piru amar ni ashrita yuyayllapachu: Abrajamba karu willkanguna kaptinchiqmi, Dyusqa rin washawaqninchiq, nishpaqa. Ashwan allita intyindiwayllapa, Dyusmi kay rumikunamanda runakunata atin rurayta, Abrajamba karu willkanguna kanambaqqa. ¹⁰ Chaqa qamkunaqam uchata rurashqaykirayku, suq yura birdura mana allita puqoqshina kangillapa. Chaymi Dyusqa qamkunaman achanda qemishqana. Listunam suq yurataashina bulashunanllapa. Chaqa Tayta Dyusqam yumbay chay mana baliq birdura yurakunata das kuchushpa, rin wichuq lumyaykaq ninaman rupanambaq. ¹¹ Alliptam niykillapa, ucha rurashqaykikunata dijaptikillapaqam, noqaqa yakupilla shutichiykillapa. Piru rinna shamuy noqamanda suq mas pudirniyuq. Chaymi qamkuna paypi kriyiptikiqa, payqa Dyuspa Santu Ispiritunwan rin shutichishuqllapa, chay Santu Ispiritunwanna purinaykillapa. Piru chay mas pudirniyuqpi mana kriyiptikillapaqam, ninawan rin kastigashuqllapa. Chaqa pay ancha pudirniyuq kaptinmi, noqaqa mana nimapaqpis balinichu paypa ñawpambiq, ni llangenda apanaypaq. ¹² Chaqa paypi kriyiqkunaqam paypa trigunshina. Payqam palata

* 3:3 Isaias 40.3

piskaqshina kashpa, chay trigunda rin abyintaq, trujanman apanambaq. Piru paypi mana kriyiqkunaqam tamushina. Chaymi paykunataqa Siñurninchiqqa rin wichuq chay mana nunka wañuq ninaman, tamushina rupanambaq, nishpa.

Jwan Shutichikuqmi Jisusta shutichirqan

(Mk 1.9-11; Lk 3.21-22)

¹³ Jisusmi prubinsya Galiliyamanda rirqan rriyu Jurdanman, Jwan shutichinambaq. ¹⁴ Piru Jwanqam Jisusta mana munashpa shutichiya nirqan:

—Manam balinichu, noqaman shamunayki shutichishunaqqa. Ashwanri qam noqata shutichiway, nishpa.

¹⁵ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Shutichiwaylla. Chayshinam alli rurananchiqpaq, Taytanchiq Dyus yumbay munashqanda kumplinaypaq, nishpa.

Chaymi Jwanqa “Mayár”, nishpa, shutichirqanna Jisustaqa. ¹⁶ Jisus shutikushpa, yakumanda llugshiykaptinqam, syilu das kich'akarqan. Chaymi Jisusqa rikarqan Dyuspa Santu Ispiritunda suq palumashina syilumanda urangumushpa payman shamupta. ¹⁷ Kanan syilumanda-pacham Tayta Dyusqa nirqan:

—¡Kaymi ancha kuyashqay Churisituyqa! ¡Paywanmi noqaqa ancha kushikuni! nishpa.

4

Dyablum Jisusta munarqan tyintayta

(Mk 1.12-13; Lk 4.1-13)

¹ Jisus shutikuptinmi, Dyuspa Santu Ispiritun suq chuncha lugarman aparqan, dyablu mallipanambaq. ² Chay chuncha lugarpiqam 40 diyasta punchawnindin tutapnindin mana nimata mikurqanchu. Chaymi ancha mallaqnarqan. ³ Kanan dyablu mallaqtana rikashpaqa, qemikarqan tyintanambaq. Chaymi Jisustaqa nirqan:

—Mayá, qam Dyuspa Churin allip kashpaqa, kamachiy kay rumikunata, tandapaq tikrakanambaq, nishpa.

⁴ Chaymi Jisusqa nirqan:

—¡Manám! Chaqa Dyuspa Santu Librumbim nin: “Runakuna warmikunaqam mana mikunawanllachu kawsangallapa. Ashwanmi kawsangallapa Dyus tukuy ima nishqangunawan”, nishpa.

⁵ Chaymandaqam dyabluqa Jisusta aparqan Dyus akrashqan llaqta Jirusalinman. Waqpim Dyuspa adurana wasimba mas altu sawanman surqoshpa, ⁶ Jisusta nirqan:

—Mayá, Dyuspa Churin allip kashpaqa, kaymanda ura pachakaman brinkay. Chaqa Dyuspa Santu Librumbim nin:

Dyusmi anjilningunata rin kamachiq kwidashunanllapa. Chaymi makingunapi rin ch'askishuqllapa, ama ni ch'akikikuna waq ura rumikunapi tupakashpa chuqrikanambaq, nishpa.*

⁷ Chayshina dyablu niptinmi, Jisusqa nirqan:

—Dyuspa Santu Librumbiqam niwanchiqpis: “Amar Dyusnikita mallipaychu, munashqaykita ruranambaqqa”, nishpa.*

* 4:6 Salmo 91.11-12   * 4:7 Deuteronomio 6.16

⁸ Chaymandaqam chay dyabluqa suq ancha altu qaqapa sawanman Jisusta apashpa, rikachirgan kay mundupa yumbay nasyunningunata, tukuy chay munaypaq imandinda. ⁹ Chaymandaqam nirqan:

—Mayá, qonqorikushpa adurawaptikiqam, yumbay kay nasyungunata qoshqayki, chaykunapi qamna kamachikunayki, nishpa.

¹⁰ Piru Jisusqam mana kasushpachu, nirqan:

—¡A dyablu, ashuy laduymanda! Chaqa Dyuspa Santu Librumbim nin: “Tayta Dyustalla aduray. Pay munashqandalla rurashpa kawsay”, nishpa.*

¹¹ Chaymi chay dyabluqa, (mana atishpa uchata rurachiyta), Jisuspa ladunmandaqa ladiyargan. Chaymandaqam Jisus sapalitanna kaykaptinqa, Dyuspa anjilningunana shamushpa, payta tukuy imapi yanaparqanllapa.

Jisusmi rirgan prubinsya Galiliyaman yach'achikuy
(Mk 1.14-15; Lk 4.14-15)

¹² Jisusqam chay chunchakunamanda kutimushpa, yach'ashpa: Kay prubinsya Judiyapish Jwan Shutichikuqta karsilashqallapa, nishpaqa, prubinsya Galiliyaman kutirgan. ¹³ Piru manana kidashpa Nasarit llaqtapim, rirqanna Kapirawun llaqtaman tiyaq. Chay Kapirawunqam Galiliya Atun Qoch'apa manyambi kidan. Chay Kapirawumba ladumbim ishkay lugarkuna karqan. Chaykunaqam shutiqllapa Sabulun, Niptali. ¹⁴ Chayshina Jisus chay Kapirawunman riptinmi, Dyuspaq rimaq Isaiyas iskiбриshqan kumplirqanna:

¹⁵ Chay prubinsya Galiliyapa yumbay llaqtangunapi tiyaqkunam rikashqallapana Dyusmanda shamuq Washadurta. Chay Sabulun lugarpi tiyaqkuna, chay Niptali lugarpi tiyaqkuna, chay ancha atun qoch'apa manyambi tiyaqkuna, chay rriyu Jurdamba ladungunapi tiyaqkuna, isrraylinukuna, mana isrraylinu kaqkunapismi Washadurtaqa rikashqallapana.

¹⁶ Chay uchayuqkuna tutayaqpishina kawsaqkunaqam suq atun michatashina rikashqallapa. Chaqa Washadurninchiqqam paykunata uchangunamanda washashqana, nishpa.*

¹⁷ Chay Kapirawun llaqtaman rishpa tiyaqmi, Jisusqa yach'achikuykarqan:

—Dyusqam ch'ayamuykanna qamkunaman, shumaqta kamachikunambaq. Chayri uchaykillapata dijashpa, paytana shumaqta ch'ayachiylapa, nishpa.

Jisusmi ch'usku runakunata qayarqan, paywanna purinanllapa
(Mk 1.16-20; Lk 5.1-11)

¹⁸ Jisusqam Galiliya Atun Qoch'apa manyanda riykashpa, ishkay runa masapura kaqta rikarqan. Sugqam Simun Pidru shuti. Sugqam Andris shuti. Paykunaqam atarrayanllapata yakuman wichuykarqanllapa, piskaduta piskanambaqlapa. ¹⁹ Paykuna chayshina ruraykaptinqam, Jisusqa nirqan:

—Shamuyllapa noqawan purinayki. Qamkunaqam yach'angina piskadukunata piskayta. Noqagam rini yach'achishuqllapa, runakunatana maskashpa, yach'achinaykillapa, noqapi kriyinanllapa, nishpa.

* 4:10 Deuteronomio 6.13   * 4:16 Isaías 9.1-2

²⁰ Chayshina niptinmi, chay uras paykunaqa, atarrayanllapata dijashpa, Jisuswanna rirqanllapa.

²¹ Riykashpa, ashla waqsitupiqam Sibidiyupa ishkay churingunatapis rikarqan. Suqmi shutirqan Jakubu. Masanqam shutirqan Jwan. Paykunam taytan Sibidiyuwan chay yakupa manyambi yakupi puriq barkumbi atarrayangunata rrimindaykarqanllapa. Piru Jisus chayshina qayaptingam, ²² chay uras das barkunmanda ishkishpa, taytanda chaypi dijashpa, Jisuswanna rirqanllapa.

Jisusmi achka runakunata yach'achirqan
(Lk 6.17-19)

²³ Jisusmi Galiliyapa tukuy llaqtangunaman, kasiriyungunaman rirqan yach'achikuq. Kada llaqtaman ch'ayashpaqam, sinaguga wasiman rishpa, Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achikushpa nirqan:

—Tayta Dyusmi dasna rin shamuq, shumaqta kamachikunambaq, nishpa.

Tukuy laya nanaywan kaqkunatapismi kach'akachirqan. ²⁴ Chaymi Jisuspa famandaqa yach'arqanllapa prubinsya Siryapa tukuy lugarningunapi: Jisusqash qeshyaqkunata kach'akachiykan, nishpa. Chaymi chay siryanukunaqa Jisusman apamurqanllapa tukuy laya nanaywan padisiyqaqkunata, dyablupa ispiritunwan puriqkunata, atakiwan padisiqkunata, wañushqashina kwirpuyuqkunata. Chaypim Jisusqa yumbayta kach'akachirqan. ²⁵ Chaymi ancha achka runakuna, warmikuna shamurqanllapa prubinsya Galiliyamanda, prubinsya Dikapulismanda, Jirusalin llaqtamanda, prubinsya Judiyamanda, rriyu Jurdamba waq ladunmanda, Jisusta uyanambaqllapa. [Nuta: Chay shutin “Dikapulismi” munan niyta: Dyis llaqtakunapa prubinsyan, nishpa.]

5

Jisusmi yach'achikurqan suq lumapi

¹ Chay achka ch'ayamuqkunata rikashpam, Jisusqa suq lumaman rishpa, tiyashpa, paykunata yach'achirqan. Chaymi payman shamuqkunaqa chay punta yach'akuqningunawan Jisuspa rridurninman tandakarqanllapa. ² Chaypim Jisusqa kayshina yach'achikurqan:

Kayshina kawsaqkunatam Dyusqa rin yanapaq
(Lk 6.20-23)

³—Tayta Dyusta nisitaqkunar kushikunqallapa. Chaqa Dyus allita kamachikushpa, paykunata shumaqta rin ch'askiq, paywanna kawsananllapa.

⁴ 'Waqaqkunar kushikunqallapa. Chaqa Dyusmi paykunataqa rin kunswilaq.

⁵ 'Umildi shunqoyuqkunar kushikunqallapa. Chaqa Tayta Dyus kay mundupi shumaqta kamachikuptinmi, paykunapis paywan pulla rinllapa kamachikuq.

⁶ 'Dyusta ancha munaq kasuqkunar kushikunqallapa. Chaqa Dyusmi paykunataqa ancha rin yanapaq, pay nishqanda allita kasushpa kawsananllapa.

⁷ 'Runa masinda llakipaqkunar kushikunqallapa. Chaqa paykuna llakipashqanshinam Taytanchiq Dyuspi paykunata rin llakipaq.

⁸ 'Limpyu shunqoyuqkunar kushikunqallapa. Chaqa Dyuswanmi rinllapa kawsaq.

⁹ 'Suqkunata alliyachiqkunar kushikunqallapa. Chaqa paykuna-paqmi Dyusqa ninqa: "Kaykunam wambraykunaqa", nishpa.

¹⁰ 'Qesachadukunapisri kushikunqallapa. Chaqa paykunaqam Dyus munashqanda rurashqanrayku padisiykanllapa. Chaymi Tayta Dyusqa shumaqta kamachikushpa, paykunata rin washaq, paywan kawsananllapa.

¹¹⁻¹² 'Chayri noqapi yuyakushqaykirayku musyashushpa, qamkunata qesachashuptinga, kushikuylapa. Yanqakunata rimashuptinllapaqa, masta kushikuylapa. Chaqa Dyusmi ancha allin primyuykita syilupi rin qoshuqlapa. Chay qesachadu kashqaykishina Dyuspaq chay unay rimaqkunapis qesachadu karqanllapa.

Jisusta kasuqkunam kach'ishina, michashina
(Mk 9.50; Lk 14.34-35)

¹³ Jisukristuqam nirqambis:

—Kay mundupi kawsashpaqam, qamkunaqa kach'ishina kangillapa. Piru kach'i lambaqyaptinqam, manana atinchu kach'ipaq tikrakaytaqa. Chaymi chay mana baliq kach'itaqa wichukunchiqna. Chaypinam runakuna sarrun, ¿manachu?

¹⁴ 'Qamkunaqam kay mundupi tiyaqkunapaqqa michashinapis kangillapa, paykuna Dyusman ch'ayananllapaqa. Chaymi allita kawsaptikillapa, suq michatashina das rikashungillapa, suq llaqta qaqap sawambi kaqta das rikashqanllapashina. ¹⁵ Chayshinallam suq michata syindishpa, mana kajumba waranmanga ruranchiqchu. Ashwanmi altupi ruranchiqqa, chay wasipi yumbay kaqta achikchawananchiq, ¿manachu? ¹⁶ Qamkunapisri michashina kashpa, allitalla rurashpa kawsayllapa. Chayshina allita ruraptikillapam, chay rikashuqkuna alabanqallapa Taytanchiq Dyusta.

Jisusmi nirqan, Dyus kamachikushqanda kasunanchiq

¹⁷ Jisusqam kayshinapis yach'achikurqan:

—Kinsapch'i wakinniki yuyangillapa: Jisukristum rin chingachiq Muysis kamachikushqanda, Dyuspaq chay suq rimaqkuna kamachikushqanda, nishpa. Amakish chayshinaqa yuyangillapachu. Manam chingachiqchu shamushqaqa kani. Ashwanmi shamushqaqa kani, tukuy ima nishqanda kumpli. ¹⁸ Alliptam niykillapa, Dyuspa Santu Librumbi kaq liyningunaqam mana nimapis rinllapachu chingaq, kay pachawan syilu ushyakanangaman. Chay liyningunamandaqam mana rinchu chingaq ni suq litra ni suq puntitupis, tukuy ima nishqan kumplinangaman. ¹⁹ Chaqa Dyuspa yumbay liyningunam ancha balin. Chayri yumbay chay liyningunata kasushunllapa. Chaymi suq runa suq taksha liysituta mana kasushpachu, suqkunatapis animachiptin ama kasunanllapaqa, Dyuspaqqa mana nimapis balinchi. Taytanchiq Dyus shumaqta kamachiwaptinchiqqam, chay laya uchayugqa mana nimapaqpis rinchu baliq. Piru suq runa ichu suq warmi Dyus nishqanda allita kasushpa, suqkunata kasunambaq yach'achishpaqam, syilupiqa ancha rinllapa baliq. ²⁰ Chaymi ancha klaruta niykillapa, Tayta Dyus munashqandar tukuy shunqo rurayllapa. Chaqa mayqanniki chay farisiyu duktrinayuqshina ichu Muysispa

liyningunata chay yach'achikuq runakunashina Dyus munashqanda ashlitatalla rurashpaqam, ringillapa chingaq. Piru paykunamanda mas allita Dyusta kasuptikillapaqam, payqa rin washashuqllapa, shumaqta kamachikuptin, paywan kawsanaykillapa.

Jisusmi nirqan, ama piñakunanchiq

(Lk 12.57-59)

²¹ Jisusqam nirqambis:

—Qamkunaqam yach'angillapa chay unay agwiluykikunata Tayta Dyus kamachishqanda: “Ama pitapis wanchiychu. Mayqan wanchikuqqam dimandadu rin kaq, juyiskuna sintinsyashpa kastigananllapa”, nishpa. ²² Piru kananqam noqaqa niykillapa, runa masikipaq piñakushpaqam, uchayuq kangi. Chaymi sintinsyadu ringi kaq. Chayshinallam suq runata musyashpapis, ancha kastigadu ringi kaq chay Mas Kamachikuq Tandakaq Juyiskunapa ñawpambi. Runa masikita: “Ancha tuntum kangi” nishpaqam, ancha kastigadu ringi kaq infyirrupa ninambi.

²³ ‘Chayri ufrindaykita apashpa pata altarman Dyusta aduranayk-
iqa, piru yuyashpa: Suq runa masiytam piñachishqa kani, nishpaqa,
²⁴ amaraq ufrindaykita qoychu. Ashwanri chay uraslla pata altarpa
ñawpambi ufrindaykita dihashpa, kutishpa chay runa masikiman, pay-
wan allichay. Chayshina allichashparaqmi, atingi ufrindaykita qoytaqa.

²⁵ ‘Chayshina suq runata mana allita ruraptiki, juyisman riykaptin
dimandashuqqa, payman das rishpa, ñambilla allichay, amana diman-
dashunambaq. Mana chayta ruraptikikish, apashungiman juyisman.
Chaykish juyisqa kach'ashungiman suldadukunaman karsilachishu-
nan. ²⁶ ¡Alliptam niykillapa, karsilmandaqam mana ringichu llugshiq,
tukuy ima dibirashqaykita payta pagaranaykikaman!

Jisusmi nirqan: “Suqpa warminda ama munakuychu”, nishpa

²⁷ Jisusqam nirqambis:

—Qamkunaqam uyakushqallapa kangi unay tyimpupi kayshina ka-
machikushqanda: “Suq runapa warminwan ama puñuyllapachu”, niqta.*
²⁸ Piru kananqam noqaqa kaytapis niykillapa, mayqan runa chapashpa
suqpa warminda, paywan puñunambaqqam ancha uchayuqna. Chaqa
chayshina shunqombilla yuyashpaqam, alabis puñuykanmanshinana
chay warmiwanqa.

²⁹ ‘Chayri ama nima laya uchata ruraychu. Piru chay allin ladu ñawiki
inkitashuptin uchata ruranaykiga, surqoshpa wichukuy. Mas allim suq
parti kwirpuykilla chinganambaq, ama yumbay kwirpuykita infyirnu-
man wichukunambaq. ³⁰ Chayshinallar chay allin ladu makiki ancha
qawch'u kaptin uchata ruranambaqpis, kuchushpa wichukuy. Mas
allim suq parti kwirpuykilla chinganambaq, ama yumbay kwirpuykita
infyirnuman wichukunambaq.

Jisusmi nirqan: “Rrispitu warmikimanda ama akrakaychu”, nishpa

(Mt 19.9; Mk 10.11-12; Lk 16.18)

³¹ ‘Unayqam nirqanllapapis: “Mayqan runa warminmanda
akrakagqa, suq dukumintuta qonga, amana warmin kanambaq”,
nishpa. ³² Piru kananqam noqaqa niykillapa, suq runa warminmanda
akrakashpa, ancha uchayuqna. Piru mayqan warmi runanda

* 5:27 Éxodo 20.14

traysyunda rurashpa, suq runawan kaptinllam, qosanqa atin akrakaytaqa. Manaqa manam balinchu warminda qatinanqa. Chaqa chay qatishqa warmiqqa suq runawan kashpam, uchataana rurannan. Piru chay punta runan qatishpam, chay uchataqa rurachinman. Kanan chay qatishqa warmita mayqan tандаqpismi uchayuqna.

Jisusmi nirqan, ama jurashpa rimananchiq

³³ 'Unay liykunaqam agwiluykikunata kayshinapis nirqan: "Amakish yangata rimashpaqa: 'purdyusitu' ningichu. Imata Tayta Dyuspa ñawpambi ufrisikushpa, 'purdyusitu' nishpaqa, allipta kumpli. Amakish llullakungichu", nishpa, ¿manachu? ³⁴ Piru kananqam noqaqa niykil-lapa, amar nimapaqpis "purdyusitu" nishpaqa, jurayllapachu. Amakish Dyuspa tiyanan syiluta myintashpaqa jurangillapachu. ³⁵ Amakish kay pacha allpata myintashpaqa jurangillapachu. Chaqa kay pacha allpaqam Dyuspa ch'akin sarrukushqan lugar. Amakish ni Dyus akrashqan Jirusalin llaqtata myintashpaqa jurangillapachu. ³⁶ Amakish ni umaykita myintashpa jurangillapachu. Chaqa Dyusllam rurashqa umaykitaqa. Qamqam mana ni suq aqchaykita atingichu yuraqyachiyta ni yanayachiyta. ³⁷ Chayri ama jurayllapachu. Ashwan imatapis ufrisikushpaqa kumpli. Chaqa qamkuna jurashpa ufrisikuptikigam, dyablu chayshinaqa rimachishungillapa.

Jisusmi nirqan, ama pitapis bingananchiq

(Lk 6.29-30)

³⁸ 'Unay nishqanllapatapismi uyashqallapa kangi: "Mayqan runa masinda suq ladu ñawinda sarkuyachiptinqa, chayshinalla paytapis dimandashpa, suq ladu ñawindalla sarkuyachinqa. Mayqan runa masinda suq kirunda surqoptinqa, dimandashpa, chayshinalla paytapis suq kirundalla surqonqallapa", nishpa.* ³⁹ Piru kananqam noqaqa niykil-lapa, suq malutaqa ama bingayllapachu. Ashwan kayshina rurayllapa: Mayqan allin ladu qaqlaykipi takashuptinqa, tikrakay, chay suq ladu qaqlaykipipis maqashunambaq. ⁴⁰ Ichu mayqan dimandashushpa munaptin kushmaykita qoch'ishuytaqa, punchuykitapis dijay apanambaq. ⁴¹ Mayqan qamkunata kamachishuptin, trastinda suq kilumitru y midyukaman apanaykipaqqa, kimsa kilumitrukaman apay. ⁴² Mayqan imata mañashuptimbis, qoy. Mayqan pristanayki munaqtaqa, ama fyirusyashpachu, pristay ima munashqanda, nishpa.

Jisusmi yach'achikurqan, kuntrawaqninchiqta kuyananchiq

(Lk 6.27-28, 32-36)

⁴³ Jisusqam kayshinapis nirqan:

—Unay nishqanllapatam kayshina yach'akushqallapa kangi: "Kuyashuqkunata kuyay. Kuntrashuqkunataqa ch'iqniy", nishpa, ¿manachu? ⁴⁴ Piru kananqam chaypaqqa niykillapa, kuntrashuqkunata kuyayllapa. Maldisyashuqkunapaq Dyusman mañakuyllapa, paykunata yanapanambaq. Ch'iqnishuqkunata allita rurayllapa. Musyashushpa, qesachashuqkunapaq Dyusman mañakuyllapa, paykunata tukuy imapi yanapanambaq. ⁴⁵ Chaqa chay Taytaykillapa Dyusmi ancha allin yumbaywan. Chaymi rupayta llugshichin, tamyachikun yumbay allingunapaq, malukunapaqpis. Chayri qamkunapis yumbaywan shumaqta kawsayllapa, chay rikashuqkuna ninambaq:

* 3:38 Éxodo 21.24

“Waq kriyiqkunaqam allipta Dyuspa wambranguna”, nishpa.
⁴⁶ Chaqa kuyashuqkunatalla kuyashpaqam, mana ancha allitaqa ruraykangillapachu. Chaymi chay layata ruraqqa *¿ima laya pagutaraq Dyusmandaqa rinllapa ch'askiq?* Chaqa chay uchayuq kuntribusyunda kubrakuqkunapismi chayshina kuyaq masingunatalla kuyanllapa, *¿manachu?* ⁴⁷ Chayri qamkunaqa uyawayllapa, kriyiq masikikunatalla napaykushpaqam, chay uchayuq runakunamandaqa mana mas allitachu ruraykangillapa. Chaqa chayshina kuyashpaqam, Dyuspi chay mana kriyiqkunashinalla kawsaykangillapa. Chayshinallam chay mana kriyiqkunaqa kuyaqkunatalla shumaqta napaykunllapa. ⁴⁸ Chayri allita uyawayllapa: Taytaykillapa Dyusqam ancha allin kashpa, mana nima maluta ruranchu. Chayri qamkunapis Dyusshina kawsayllapa, ama nima maluta rurashpachu.

6

Suqkunata yanapashun, piru ama alabadu kananchiq

¹ Jisusqam kayshinapis yach'achikurqan:

—Ima allikunata rurashpaqa, ama rurayllapachu, runakuna rikashushpa alabashunambaq. Alabadu kaptikillapaqam, Tayta Dyusqa mana qoshunqallapachu primyuykitaqa. ² Chayri pubrisitukunata yanapashpaqa, ama pitapis parlachiychu: “Kayshinam noqaqa yanapakuni”, nishpaqa, Dyusta chay shiminwanlla kasuqkunashinaqa. Chaqa chay shiminwanlla kasukuqkunaqam pita imanllapata qoshpaqa, sinaguga wasipi, kallikunapi yanapakushqanda rimanllapa, uyaqkuna paykunata alabananllapa. Piru alliptam niykillapa, paykunaqam chayshina alabadukuna kashpaqa, manana Dyusmandaqa nimatapis rinllapachu ch'askiq. ³ Chayri ufrindaykita qoptikiqa, ama ni mas kuyashqayki yanasuyki (yanasayki) yach'anqachu. ⁴ Chayshina pakashpa qoptikiqam, Taytanchiq Dyus rikashuqla ufrindaykipaqqa yach'anqaga. Chaymi payqa yumbaypa ñawpambi primyuykitaqa rin qoshuq.

Tayta Dyuswan kayshina parlashun

(Lk 11.2-4)

⁵ Jisusqam nirqambis:

—Amar chay shiminwanlla kasukuqshinaqa Tayta Dyusmanqa mañakuyllapachu. Chaqa paykunaqam ancha gustanllapa shayashpa sinaguga wasikunapi, kallikunapa iskinangunapi Dyusman mañakuyta, suqkuna rikanambaq. Piru alliptam niykillapa, paykunaqam chayshina kay bidapi alabashqakuna kashpaqa, Dyusmandaqa mana nima primyuta rinllapachu ch'askiq. ⁶ Chayri qamkunaqa ama paykunashinaqa kayllapachu. Ashwanri Dyusman munashpa mañakuytaqa, uku wasikiman yaykushpa, punguykita kirpashpa, sapalaykilla Dyusman mañakuy. Chayshina mañakuptikiqam, Tayta Dyuslla uyashushpa, suq shumaq primyuta „yumbaypa ñawpambi” rin qoshuqlapa.

⁷ Piru Dyusman mañakunaykillapaqa, ama kutin kutinga rimayllapachu Dyuspi mana kriyiqkunashinaqa. Chaqa paykunaqam kutin kutin ancha mañakunllapa dyusningunaman, yuyashpa: Achkata rimashpa mañakuptiyimi, dyusniykuna rinllapa uyawaq, nishpa. ⁸ Amar paykunashinaqa kayllapachu. Chaqa Taytanchiq Dyusqam manaraq ni

mañakuptiki, yach'anna imam faltashungi, nishpa. ⁹ Chayri kayshina Tayta Dyusman mañakuyllapa:

Taytanchiq Dyusitu syilupi kaq, qamllam ancha santu, mana nima uchayuqchu kangi. Chaymi ancha balin, yumbay runa, warmi qamtalla alabashunanllapa.

¹⁰ Shamuyri, qamna yumbayta shumaqta kamachinayki. Qam munashqaykitar yumbay runa warmi kay pachapi ruranqallapa, anaq syilupi ruraqkunashina.

¹¹ Taytitu, tukuy diyapaqri mikunitayta qowayllapa.

¹² Mana allita rurashqaytapisri pirdunawayllapa, noqaykuna waq mana alli ruraqkunata pirdunashqayshina.

¹³ Dyablu munaptin tyintawaytapisri, ama dijaychu uchata rurachiwanaq. Ashwanri tukuy chay mana allikunamanda washawayllapa.

„Tukuy imar qamtalla kasushunqa. Chaqa qamllam ancha pudirniyuqqa kangi. Qamllam ancha shumaqtaqa llipyangi. Chayshinallar tukuy tyimpu kanqa,„ nishpa.

¹⁴ 'Chayri yumbay dañachishuqkunata pirdunayllapa. Chaqa mayqan runa ichu warmi mana allita rurashuptin, qamkuna pirdunaptikiqam, syilupi kaq Tayta Dyuspi uchaykimanda rin pirdunashuq. ¹⁵ Piru paykunata mana pirdunaptikiqam, Taytanchiq Dyuspi mana rinchu pirdunashuqlapa.

Jisusmi nirqan, runakunapa ñawpambiq ama ayunananchiq

¹⁶ Jisusqam kayshinapis yach'achikurqan:

—Ayunashpaqa, ama rurayllapachu Dyusta shiminwanlla kasuqkunashinaqa. Chaqa paykunaqam ayunashpaqa, llakiqkunashina tukunllapa, rikaqkuna ninanllapa: “Rikay, akakáw, ayunaykanllapam”, nishpa. Piru allita uyawayllapa: chay shiminwanlla kasukuqkuna-paq chayshina niptinllapaqam, Dyusmandaqa mana nima primyunda rinllapachu ch'askiq. ¹⁷ Chayraykur qamkuna ayunashpaqa, qaqllaykita mayllashpa, shumaqta ñaqchakuyllapa, ¹⁸ rikashuqkuna ama yach'anambaq: Chay runam ayunaykan, nishpa. Chayshina ruraptikillapaqam, Tayta Dyuslla yach'anqa. Chaymi payqa primyuykita „yumbaypa ñawpambi„ rin qoshuq.

Dyusta kasushpaqam, syilupi tukuy imayuq rinchiq kaq

(Lk 12.33-34)

¹⁹ Jisusqam nirqambis:

—Amar llakiyllapachu, kay mundupi tukuy imayuq kanaykiqa. Chaqa kay mundupiqam pulillakuna chay kusasnikikunata rin kush'kuq. Wakin kusasnikiqam rin muqosuyaq. Wakindaqam ladrunguna rin apaq. ²⁰ Chay kusaskunamandaqa ashwan mushuq bidapaq syilupi ancha yuyayllapa. Chaqa waqqiqam mana nima pulillaqa kanchu, imatapis kush'kunanllapaqa. Manam nimapis rinchu muqosuyaq, ni ladrunguna kanchu apananllapaqa. ²¹ Chayri allita yuyayllapa, tukuy imaykiwan Dyuspaq trabajanayki. Chayshina trabajashpaqam, Dyuspilla ringillapa yuyakuq; mananam kusasnikipiq.

Dyuspi allita yuyakushpaqam, allin ñawiyuqshina kanchiqllapa

(Lk 11.34-36)

²² Jisusqam kayshinapis yach'achikurqan:

—Ñawinchiqqam kwirpunchiqpa michanshina. Chaymi ancha yanapawanchiq allita rikakushpa, yach'ananchiq: ¿Maymanmi rini? nishpa. Chayshinallam Dyuspi suq michashina paypi kriyiqkunapaqqa. Chaqa paymi yanapawanchiq, yach'ananchiq: ¿Imam alli? ¿Imam mana allichu? nishpa. ²³ Piru Dyusmanda akrakashpaqam, tutayaqpishina puriykanchiq. Chaymi mana nimatapis rinchiqchu intyindiq Dyuspaqqa.

¿Mayqanmi mas balin: Dyus ichu qellay?

(Lk 16.13)

²⁴ 'Manam pipis atinchu ishkay patrunda kasuytaqa. Chaqa ishkay patrunnyuq kashpaqam, suq patrunninda ch'iqnishpa, suqta masta kuyanman. Chaymandaqam suqta manana kasushpachu, suqtana masta kasurinman. Chayshinallam noqanchiqkunapis mana atinchiqchu Dyusta qellaytapis pullata kasuytaqa.

Dyusmi kwidan paypi yuyakuqkunata

(Lk 12.22-31)

²⁵ Jisusqam nirqambis:

—Noqagam niykillapa, ama llakiyllapachu: ¿Imataraq mikushaq? ¿Imataraq upyashaq kawsanaypaqqa? ¿Imataraq rurakushaq? nishpallapaqa. Ima, ¿manachu yach'angillapa, Taytanchiq Dyusmi bidaykita qoshushqanshina, mikunaykitapis rin qoshuq kawsanaykipaq, nishpaqa? Ima ¿manachu yach'angillapa, paymi kwirpuykillapata rurashqanshina rin yanapashuqllapa mudanayupis kanaykillapa, nishpaqa? ²⁶ Pishqokunata chapashpa, allita yuyayllapa: Paykunaqam mana tarpukunllapachu, ni kusichakunllapachu, ni trujakunapi granukunata tandanllapachu. Piru Tayta Dyus paykunata mantynin. Dyuspaqqam qamkunaqa masta balingillapa chay pishqokunamandaga. ²⁷ Mayá, ancha munashpa masta wiñaytaqa, ¿atingimanchu midyu mitru masta wiñayta? Manám. Chaymi niykillapa, ama chayshinaqa llakiyllapachu, nishpa.

²⁸ 'Mudanaykipaqpis ¿imaraykutaq llakingillapaqa? Yuyayllapa chay liryu tuktukunapi. Chaykunaqam mana trabajanllapachu, ni puchkakunllapachu. ²⁹ Piru alliptam niykillapa, chay ancha kapuq gubyirnu Salumunqam maychika ancha shumaqta mudakushpapis, mana chay tuktukunashinaqa mudakurqanchu. ³⁰ Yuyayllapapis qewakunapaq. Chaykunaqam suq tyimpupaqla kawsan. Chaymanda limpu chakiptinqam, rupachinapaqna balin. Chayshina mana duraqkuna kaptimbismi, Dyusqa ancha shumaq munaypaqta mudachin. Piru qamkunaqam chay qewakunamandaga Dyuspaqqa masta balingillapa. ¿Ima manachu yuyakungillapa Dyuspiqa? Payqam chay tuktukunamandaga ashwan mas shumaqta qamkunataqa rin kwidashuqllapa. ³¹ Chaymi niykillapa, ama llakiyllapachu: ¿Imataraq mikushun? ¿Imataraq upyashun? ¿Imataraq rurakushun? nishpaqa. ³² Dyuspi mana yuyakuqkunallam chay layapaqqa llakinllapa. Piru qamkunagar ama paykunashinaqa kayllapachu. Chaqa Taytanchiq Dyusmi allita yach'an imam faltashungillapa, nishpaqa. ³³ Chayri chay tukuy imapaq llakinaykimandaga, ashwan ancha munayllapa Dyus munashqanda rurayta, paylla ancha allin kamachikuqniki kanambaq. Chayshina Dyus munashqanda ruraptikiqam, payqa ima nisitashqaykita rin qoshuqllapa. ³⁴ Chayri ama llakiyllapachu: ¿Qayaqa

imaraq pasawanqa? nishpaqa. Kanan kaqtalla allichayllapa. Qaya ima pasashuptin, qayaraq allichayllapa.

7

Suqkunata ama jugshunllapachu

(Lk 6.37-38, 41-42)

¹ Jisusqam nirqambis:

—Runa masikitaqa ama jugsayllapachu, qamkunatapis Dyus ama jugshunambaq. ² Chaqa suqkunata jugaptikiqam, qamkunatapis Dyusqa chayshinalla rin jugshuqllapa. ³ Qamkuna mas uchayuqkunaga ama jugsayllapachu kriyiq masikita, ashla uchata ruraptinqa. Chaqa jugshapaqam, paypa ñawimbi uqshitatashina rikangi. Piru manam rikangichu qamba ñawiki suq bigatashinaqa. ⁴ Chayshina qamba kikin ñawiki suq biga kaptinqa, imashinataq kriyiq masikita atingi niyta: “Dijaway chay ñawikimanda chay uqshitata surqonaypaq”, nishpaqa? ⁵ ¡A, shimikiwanlla kasukuq! ¡Qambaqam kan grasyayki, suqkunata jusganayki! Chayshina kanaykimandaqa puntata qamba ñawikimandaraq chay bigatashina surqoy. Chaymanda alita rikakushparaq, atingiman surqoyta chay uqshitatashina kriyiq masikipa ñawinmunda.

Dyusta asipaqqunataqa ama yach'achishunllapachu

⁶ Jisusqam kayshinapis yach'achikurqan:

—Ancha santu Tayta Dyusta asipaqqunataqa ama yach'achiyllapachu. Chaqa paykunakish saqra allqo kanikuqkunashina ancha dañachishungiman. Chay yach'akushqayki nutisyaqam ancha baliq ch'aniyuq perlaskunashina. Piru Dyusta asipaqqunaqam chay shumaq nutisyataqa mana munanllapachu uyayta. Chaqa paykunaqam kuchikunashina sarruykan chay llipyayq perlasshina nutisyataqa.

Ama shaykushpachu, Dyusman mañakushun

(Lk 11.9-13; 6.31)

⁷ Jisusqam kayshinapis yach'achikurqan:

—Dyusman (mana shaykuq) mañakuyllapa. Chaqa qamkuna chayshina mañakuptikiqam, payqa rin qoshuqllapa. Nisitashqaykita maskashpaqam, Dyusmanda ringillapa ch'askiq. Chaqa payman mañakushpaqam, pungumbi qayakuykangishina, yanapashunambaq. Chayshina (mana shaykuq) qayakuptikiqam, Tayta Dyusqa rin yanapashuq. ⁸ Chaymi mañakuqqa paymunda ch'askin; ima nisitashqanda maskaqqam paypiqa tarin; chay pungumbishina qayakuqqam ukuman yaykun.

⁹ '¿Suq wambrayki tandata mañashuptinchi, suq rumita qongiman? Manám. ¹⁰ ¿Ichu suq piskaduta mañashuptinqa, suq kulibrata qongiman? Manám. ¹¹ Chaqa qamkuna malukuna kashpapismi, yach'angillapa wambraykillapata allin kusaskunata qoyta. Piru Taytanchiq Dyusqam qamkunamandaqa mas allin. ¡Chaymi payman yumbay mañakuqtaqa ancha rin yanapaq!

¹² 'Qamkunaqam munangi, suqkuna allita rurashunambaq. Chayshina munashpaqa, ashwan qamkuna allita ruray paykunata. Chayshina rurashpaqam, ringi kumpli Muysis kamachikushqanda, Dyuspaq rimaqkuna yach'achikushqandapis.

Jisukristum suq kumparasyunda rurarqan kich'ki punguwan
(Lk 13.24)

¹³⁻¹⁴ Jisusqam kayshinapis yach'achikurqan:

—Kay bidapiqam kan ishkay pungu, ishkay ñan. Suq pungu, suq ñanqam ancha anchu, mana nima trabajuschu yaykunanchiq. Chaymi ancha achka runakuna, warmikuna chay punguta, chay ñanda riykanllapa. Piru chay anchu ñanmi rin apashuqllapa infyirnuman, chaypi ushyakanaykillapa.

Kambismi suq pungu, suq ñan ancha kich'ki ancha trabajus yaykunanchiq. Chayri allita yuyashpa, chay kich'ki punguta yaykushpa, chay kich'ki ñanda riy. Chaqa wakingunallam chay kich'ki punguta chay kich'ki ñanda maskashpa tarinllapa, mushuq bidaman ch'ayanallapa, tukuy tyimpu kawsananllapa.

Runakuna rurashqanda rikashpa, yach'ashun: Allin runa ichu malu, nishpa

(Lk 6.43-44)

¹⁵ Jisusqam kayshinapis yach'achikurqan:

—Kwidakayllapa Dyuspaq rimaq tukuqkunamanda. Chaqa paykunagam rinllapa niq: “Noqaykunam Dyuspaq allip rimaqkuna kanillapa”, nishpa. Piru shunqonllapapiqam chay lubu (ichu chay surru) wishata mikuqkunashina rinllapa kaq. Chayri allita kwidakayllapa yumbay chay mana baliq yach'achikuqmanda, qamkunata ama pandachishunanllapa. ¹⁶ Kayshinam paykunataqa atingillapa riqsiyta: Dyuspaqchu allipta yach'achikun ichu mana, nishpaqa. Allita rurashpa kawsaptinllapaqam, ringillapa yach'aq: Alliptam Dyuspaq yach'achikunllapa, nishpa. Piru chay llullakuqkunagaqam mana baliq yurakunashina. Chaqa kashakunamandaqam mana tandanchiqchu ubaskunata ichu iguskunata. ¹⁷ Yumbay allin yuraqam allindalla puqon. Piru chay mana baliq yurapa puqoyningam mana balinchu mikunapaqqa. ¹⁸ Chaqa chay allin yurakunagaqam mana atinllapachu mana baliqta puqoytaqa. Chayshinallam chay mana allin yurakunapis maychikapis mana atinllapachu allinda puqoytaqa. ¹⁹ Chaymi yumbay chay mana allinda puqoq yurakunataqa kuchushpa wichukunllapa ninaman. Chayshinallam Tayta Dyusqa rin ruraq chay llullakuqkunataqa. ²⁰ Chaymi niykillapa, chay llullakuqkunataqam atingillapa riqsiyta, ima laya kashqanllapata, allita ichu mana allita ruraptinllapa, nishpa.

Dyusta mana kasuqkunatam Jisusqa rin niq: “Manam riqsiykichu”, nishpa

(Lk 13.25-27)

²¹ Jisusqam kayshinapis yach'achikurqan:

—Yumbay niwaqkuna: “Kamachikuq Siñursitu, Kamachikuq Siñursitu”, nishpaqam, mana rinllapachu yaykuq syilumanqa. Chaqa Taytay Dyus nishqandaqam mana kasushqallapachu. Piru Taytay Dyusta kasuqkunam paywan, noqawan rinllapa kawsaqqqa. ²² Chaymi chay jwisyu diyapiqa achka rinllapa niwaq: “¡Kamachikuq Siñursitu, Kamachikuq Siñursitu, qamba shutikita myintashpam yach'achikurqayllapa! ¡Shutikita myintashpam, dyablukunata qatirqayllapa! ¡Shutikita myintashpam, achka milagrukunata rurarqayllapa!” nishpa. ²³ Chayshina niwaptinllapaqam, noqaqa

rini niq: “Manam nunka rigqishushqallapachu kani. Qamkuna mana alli ruraqkunaqa akrakayllapa noqamanda.”

Runakunapa bidanllapam ishkay laya wasishina

(Mk 1.22; Lk 6.47-49)

²⁴ ‘Kay nishqayta kasuqqam suq ancha yach'ayniyuq runashina. Chay yach'ayniyuqqam wasinda rurargan kaskajupa sawambi. ²⁵ Chaymandaqam ancha tamyaptin, rriyukuna undaptin, ancha jwirti wayraptinqa, chay yach'ayniyuqqa wasinqa mana bulakarqanchu, ancha allin simyintuyuq kashqanrayku. ²⁶ Piru kay nishqayta mana kasuqqam suq tuntu runa aqokunap sawambi wasikuqshina. ²⁷ Chaymandaqam ancha tamyaptin, rriyukuna undaptin, ancha jwirtita wayraptin, chay tuntupa wasinqa limpu bulakarqan.

²⁸ Chaykunata Jisus yach'achikuptingam, chay uyaqkunaga ancha ispantashqata yuyarqanllapa: Jisusqam ancha yach'ayniyuq, nishpa. ²⁹ Chaqa Jisusqam ancha yach'ayniyuq kamachikuq kashpa, mana yach'achikuqchu Muysispa liyningunata yach'achikuqkunashina.

8

Jisusmi suq ismuykaq kwirpuyuq runata kach'akachirqan

(Mk 1.40-45; Lk 5.12-16)

¹ Chay lumamanda Jisus uraman riptinmi, ancha achka runakuna, warmikuna ikinda rirqanllapa. ² Chaypim suq runa ismuykaq kwirpuyuq shamushpa, ñawpambi qonqorikushpa, nirqan:

—Kamachikuq taytitu, yanapawayri. Chaqa qamqam munashpa kay qeshyayniymandaqa das atingi kach'akachiwayta, nishpa.

³ Chaymi Jisusqa chay millanaypaq runapa sawanman makinda rurashpa nirqan:

—Munanim kach'akachishuyta. Kanalitan kach'akay, nishpa.

Chayshina niptinllam, chay qeshyayqa limpu chingarqan.

⁴ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Amakish pitapis nimata ningichu “Kayshinam kach'akachiwarqan”, nishpaqa. Ashwan kuramanlla riy, pay rikashushpa nishunambaq: “Kach'akashqanam kangi”, nishpa. Chaymandaqa apay ufrindaykita Muysis kamachikushqanshina, yumbay yach'ananllapa: Chay runaqam kach'akashqana, nishpa.

Jisusmi suq kamachikuq suldadupa kriyadunda kach'akachirqan

(Lk 7.1-10)

⁵ Jisus ch'ayaptin Kapirnewun llaqtamanmi, payman shamurqan suq suldadu rrumanu. Paymi achka suldadukunapa kamachikuqnin karqan. Chay kamachikuq suldadupa suq ancha kuyashqan kriyadunmi qeshyaq karqan. Chaymi chay suldaduqa qemikashpa, Jisusta kayshina rruqarqan:

⁶ —Kamachikuq Taytitu, kriyaduymi wasiypi ancha qeshyaq kamapi. Mananam atinchu kuyuyta. Kanan nanaywanmi ancha padisin, nishpa.

⁷ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Rishaqri kach'akachiq, nishpa.

⁸ Chaymi chay kamachikuq suldaduqa nirqan:

—Kamachikuq Taytitu, qamkuna isrraylinukuna ningillapa: Manam balinchu suq isrraylinu yaykunambaq suq furastiru runapa wasinman, nishpa. Ancha pudirniyuqmi kangi. Chayri kamachikuylla, chay

kriyaduy kach'akanambaqqa. Chayshinallam kach'akanqa. ⁹ Chaqa noqapismi kamachiwaqkunata kasuni. Chayshinallam suldaduykunapis ima nishqayta kasuwanllapa. Suqninda “riy”, niptiyqam, rin. Suqta “shamuy”, niptiyqam, shamun. Kriyaduykunata “kayta ruray”, niptiyqam, ruray. Chaymi yach'ani: Rimaptikillam, kriyaduyqa das rin kach'akaq, nishpa.

¹⁰ Chayshina niqta uyashpaqam, Jisusqa ispantashpa, kushikushpa, chay pullan riqkunata nirqan:

—¡Kay furastiru runaqam ancha shumitaqta kuntistawan! ¡Alliptam niykillapa, kay nasyunninchiq Isrrayilpiqam mana ni suq runata tarishqachu kani kay ancha yuyakuq furastiru runatashinaqa!

¹¹ Chaymi niykillapa, yumbay nasyungunamanda achka furastirukuna Dyuspi kriyishpaqam, chay unay agwilunchiq Abrajanwan, Isakwan, Jakubuwan pulla tiyashpa, rinllapa mikuq Dyuswan syilupi.

¹² Piru achka llaqta masinchiq isrraylinukunaqam (noqapi mana kriyishqanrayku), sawa tutayaqman rinllapa wichukuq. Chaypiqam ancha padisishqanrayku waqashpa kirunllapata rinllapa qech'yachiq.

¹³ Chayshina nishpaqam, Jisusqa chay kamachikuq suldadutaqa nirqan:

—Riyna. Kriyishqaykishinam rin kaq, nishpa.

Chay nishqan urasllam kriyadunqa kach'akarqanna.

Jisusmi Pidrupa swigranda kach'akachirqan

(Mk 1.29-31; Lk 4.38-39)

¹⁴ Suq diyam Jisusqa Pidrupa wasinman shamushpa, Pidrupa swigranda tarirqan jibriwan qeshyaq kamapi kaqta. ¹⁵ Chaymi Jisus chay warmita makinmanda piskaptinlla, chay jibrimandaqa das kach'akarqan. Chaymandaqam atarishpana, paykunata qararqan.

Jisusmi achka qeshyaqkunata kach'akachirqan

(Mk 1.32-34; Lk 4.40-41)

¹⁶ Amsayaykaptinnam dyablukuna kamachishqan runakunata, warmikunata Jisusman apamurqanllapa. Chaymi payqa dyablukunata “Lluqshiy” niptinlla, chay runakunamanda llusqashirqanllapa. Kach'akachirqanmi yumbay chay apamushqan qeshyaqkunatapis. ¹⁷ Chayshinaqam karqan Dyuspaq rimaq Isaiyas kayshina iskibrishqan kumplinambaq: “Paymi tukuy laya nanayninchiqmanda kach'akachiwashqa kanchiq”, nishpa.*

Jisustam munarqanllapa sigiyta

(Lk 9.57-62)

¹⁸ Suq diya Jisusman ancha achka runa tandakaptinmi, ch'awpinllapapina kashpa, yach'akuqningunata nirqan:

—Aku pasaq kay ancha atun qoch'apa waq chimba ladunman, qamkunawanlla kanaypaq, nishpa.

¹⁹ Chayshina niptinmi, suq runa Muysispa liyningunata yach'achikuqqa qemikashpa, Jisusta nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, maytapismi qamwanna munani riyta, nishpa.

²⁰ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Surrukunam mach'ayniyuqkuna. Pishqokunam kamachayuqkuna. Piru noqa Dyusmanda shamuy runa kashpapisimi, mana nima

* 8:17 Isaías 53.4

wasiyuqchu kani samanaypaqqa. (Chayri yach'akuqniy kashpaqa, gambis noqashina ancha ringi padisiq.)

²¹ Chaymandaqam suq yach'akuq masiy nirqan:

—Taytitu, dijayayri puntata rinaypaq taytayta pambaq. Pambashpaqam qamwanna rini puriq, nishpa.

²² Chayshina niptinmi, Jisusqa nirqan:

—Mas allim noqawan purinayki. Chaqa noqapi mana kriyiqkunaqam wañushqakunashina. Chayri shamuyana noqawan purinayki. Taytayki wañuptinqam, chay wañushqa laya aylluykikunana pambanqa, nishpa.

Jisusmi wayrata yakuta qasillachirqan

(Mk 4.35-41; Lk 8.22-25)

²³ Jisusmi yach'akuqningunawan yakupi puriq barkupi rishpa, chay ancha atun goch'ata pasaykarqanllapa. ²⁴ Piru yakupa ch'awpimbi kaykaptinllapam, ancha jwirtitana wayrarqan. Chaymi yakupa ancha maqchikamushpa undaykarqanna chay barkumanqa. Chayshina kaykaptinqam, Jisusqa puñuykarqan. ²⁵ Chaymi paykunaqa Jisusta rikch'achishpa, nirqanllapa:

—¡Ay, Taytitu, washawayllapa! ¡Seqaykanchiqnam yakuman! nishpa.

²⁶ Chaymi Jisusqa nirqan:

—¿Imaraykutaq ancha manchangillapa? Qamkunaqam mana allitachu noqapi yuyakungillapa.

Chayshina nishpaqam, Jisusqa atarishpa, chay wayrata yakuta jwirtita rimashpa, kamachishpa, limpu qasillachirqan. ²⁷ Chaymi ancha ispantashqata nirqanllapa:

—¿Ima laya runataq kay Siñurninchiq Jisusqa? Rikay, kamachiptinlla, yakupa wayrawan kasushpa qasillarqan, nishpa.

Dyabluwan lukuyashqa runakunam Jisusman shamurqanllapa

(Mk 5.1-20; Lk 8.26-39)

²⁸ Jisus chay ancha atun goch'ata pasashpam, ch'ayarqan Gadara lugarman. Chayshina ch'ayaptinmi, pantyunmanda ishkay lukukuna shamurqanllapa Jisusta tinguq. Chay lukukunapa ukumbiqam dyablukunapa ispiritunguna kashqanrayku, ancha wapukuna karqan. Kanan chay lukukuna ñambi kaptinllapaqam, mana pipis atirqanllapachu pasayta. ²⁹ Chaymi Jisusman ch'ayashpaqa, chay lukukunaqa kayshina qayach'akurqan:

—Qam Jisus Dyuspa Churinga, ¿imapaqtaq mitikungi noqaykunamanqa? ¿Ima shamushqachu kangi kastigawaqllapa, manaraq jwisyu diya ch'ayamuptin? nishpa.

³⁰ Chay kaykashqanllapa sirkambiqam runakuna achka kuchikunata michiykarqanllapa. ³¹ Chaymi chay dyablukunaqa Jisusta ancha rrugarqanllapa:

—Noqaykunata qatiwashpaqar, yush'ayku dijayay, waq kuchikunaman yaykunayllapa, nishpa.

³² Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Mayá, riyllapa waq kuchikunaman, nishpa.

Chayshina niptinmi, chay dyablukunaqa chay runakunamanda llugshishpa, rirqanllapa chay kuchikunamanna. Chaymi chay kuchikunaqa das lukuyashpa, qaqamanda chay ancha atun goch'aman yumbay seqashpa, yakupi ch'uqashpa, limpu wañurqanllapa.

³³ Chaymi chay kuchikunata michiqkunaqa ancha manchashpa, kall-paylla rirqanllapa Gadara llaqtaman abisakuq. Ch'ayashpaqam nirqanllapa:

—Jisusqam chay ishkay lukukunataqa kayshina kach'akachirqan, nishpa.

³⁴ Chaymi yumbay chay gadarinukuna manchashpa, Jisus kaykashqanman shamushpa nirqanllapa:

—Jisus, yush'ayku kay llaqtamandaqa riyna suq laduman, nishpal-lapa.

9

Jisusmi suq runa wañushqashina kwirpuyuqta kach'akachirqan
(Mk 2.1-12; Lk 5.17-26)

¹ Chayshina niptinllapaqam, Jisusqa yakupi puriq barkuman yaykushpa, pasarqan suq ladu chimbaman llaqta Kapir nawunman.

² Chaymi chaypina kaykaptinqa, runakuna ch'ayarqanllapa suq runa wañushqashina kwirpuyuqta parapi apamushpa. Chaymi Jisusqa yach'ashpa: Chay runakunam noqapi ancha yuyakunllapa, nishpaqa, chay runa wañushqashina kwirpuyuqta nirqan:

—Ijitu, ama llakiychu. Noqam uchaykikunamanda pirdunayki, nishpa.

³ Chayshina Jisus niptinqam, Muysispa liyningunata wakin yach'achikuqkuna uyashpa, kayshina yuyarqanllapa: Kay runaqam Dyusshina yanqa tukushpa, Tayta Dyusta burlaykan, nishpa. ⁴ Chaymi Jisusqa yuyashqanllapata yach'ashpa, paykunata nirqan:

—¿Imaraykutaq chayshina mana baliqkunataqa yuyaykangillapa?

⁵ Mayá, ¿imataq mas trabajus ruranaypaq, ichu ninaypaq: “Uchaykikunatam pirdunayki” ichu ninaypaq: “Kach'akachiykim; atarishpa, riy” nishpa? ⁶ Mayá, kayta rikachishqayki yach'anaykillapa: Tayta Dyus Jisusta pudirniyuqta rurashqa, kay mundupi runakunata uchangunamanda pirdunanambaq, nishpa.

Chaymandaqam Jisusqa chay runa wañushqashina kwirpuyuqtaqa nirqan:

—Atarishpa, paraykita apashpa, riyna wasikiman, nishpa.

⁷ Chaymi chay runaqa das atarishpa, kach'akashqana rirqan wasin-man. ⁸ Chay milagruta ruraptinqam, chay rikaqkunaqa ispantashqata Dyusta kayshina ancha alabarqanllapa:

—Dyusilupagi, Taytitu, pudirnikitam qoshqa kangi chay runakunata, nishpa.

Jisusmi Matiyuta akrrarqan, yach'akuqnin kanambaq
(Mk 2.13-17; Lk 5.27-32)

⁹ Jisusqam chay kashqanmanda shamuqshinaqa, noqa Matiyuta rikawarqan kuntribusyun kubrakunay dispachuypi tiyaykaqta. Chaymi niwarqan:

—Shamuy. Aku noqawan, nishpa.

Chaymi noqaqa chay urasna paywan rirqay.

¹⁰ Chaymandaqam Jisus noqaykuna yach'akuqningunawan wasiypi mikuykaptiyllapa, wakin kuntribusyunda kubrakuq masiykuna, suq laya uchayuyq runakunapis ch'ayamushpa, pullayllapana tiyarqanllapa.

11 Chaymi wakin farisiyu duktrinayuqkunaga chayta rikashpa, noqaykuna Jisuspa yach'akuqningunata niwarqanllapa:

—¿Imaraykutaq Jisusqa chay millanaypaq kuntribusyunda kubrakuqkunawan, chay suq laya mana baliqkunawanqa mikuykan? nishpa.

12 Chaymi Jisusqa chayshina niqta uyashpaqa, nirqan:

—Mana qeshyaqkunagam mana munanchu ambikuqtaqa. Qeshyaqkunallam munan ambikuqtaqa. ¹³ (Kay uchayuqkunam qeshyaqkunashinaga.) Chaymi paykunata washaq shamushqaga kani. Manam shamushqachu kani chay allin tukuqkunata washaq. Chayrayku yach'akuyllapa Dyuspa Santu Librumbi kayshina nishqanda: “Noqagam munani llakipakuqkuna kanaykillapa. Chaymi qamkuna suqkunata mana llakipaptikiqa, mana munanichu ufrindaykillapata qowashpa adurawanaykiqa”, nishpa.*

Jisustam ayunupaq tapurqanllapa

(Mk 2.18-20; Lk 5.33-35)

14 Jwan Shutichikuqpa yach'akuqningunam Jisusman qemikarqanllapa, kayshina tapunambaqllapa:

—Taytitu, noqaykuna Jwanda kasuqkunagam ayunanillapa. Yumbay chay farisiyu duktrinayuqpismi ayunanillapa. ¿Imaraykutaq qamba yach'akuqnikikunaga mana ayunanllapachu? nishpa.

15 Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Mayá, suq runa kasaraykaptinqachuraq, yanasunguna (yanasan-guna) chaypi pullan kaykaptin, ¿ayunanmanllapa? Manám. Chayshinallam kay yach'akuqniykunaga noqawan kashpaqa, kushikuykanllapa. Chaymi manaraq ayunanllapachu. Piru suq diyam (ch'iqniwaqkuna) paykunamanda rinllapa akrawaq. Chayshina akrawaptinraqmi, paykunapis rinllapa ayunaq.

16 'Manam pipis mawka mudanandaqa mushuq rritasuwanga rrimindanchu, ¿manachu? Chayshina ruraptinqach'i, chay mushuq rritasuga qendishpa, ashwamba llikinman chay mawka mudanataqa.

17 Chayshinallam llullu binutapis mana wichunchiqchu mawka qara taligamanga. Chaqa chay llullu binuqash' qarwashpa, chay mawka qara taligata pach'yachinman. Chayshinam pulla qesachakanman binuwan qara taligaqa. Chaymi llullu binutaqa mushuq qara taligaman wichunchiq, ama ni binu ni taliga qesachakanambaq. [Nuta: Jisuspa chay mushuq yach'achikushqanqam chay llullu binushina. Isrraylinukunapa chay unay kustumbringunagam chay mawka qara taligashina. Chaymi mana balirqanchu taqlunanllapa Jisuspa mushuq duktrinangunata chay mawka kustumbrikunawanqa.]

Jisusmi suq warmita kach'akachishpa, suq chinata kawsachimurqan
(Mk 5.21-43; Lk 8.40-56)

18 Chayshina Jisus rimaykaptinmi, ch'ayamurqan suq runa. Chay runagam isrraylinukunapa suq kamachikuqnin karqan. Payqam Jisuspa ñawpambi qonqorikushpa, kayshina ancha rruqarqan:

—Taytitu, chinitaymi kanalitan wañurqanna. Yush'ayku aku kawsachinayki. Chaqa kriyininim: Makikita sawambi ruraptikim kawsarinqa, nishpa.

* 9:13 Oseas 6.6

19 Chaymi Jisusqa “Ari”, nishpa, chay lugarmanda llugshishpa, noqaykuna yach'akuqningunawan chay runawanna rirqayllapa.

20-21 Chaymi ñanda riykaptiyllapaqa, suq warmipis noqaykunawan riykargan. Chay warmitaqam dusi wata tukuyta yawar mana dijashqachu karqan. Chaymi yuyarqan: Jisuspa kapamba manyanda llamkashpallam kach'akashaq, nishpa. Chayshina yuyashpa, manchashpapismi, chay warmiqa ikinda riqshina Jisuspa kapamba manyanda ashrita llamkargan. 22 Chayshina llamkaptinmi, Jisusqa ikinman tikrakashpa, chay warmita chapashpa nirqan:

—Ijita, ama manchashpachu, animakay. Noqapi allita yuyakushqaykiraykum kach'akashqana kangi, nishpa.

Chaymi chay urasmandapacha chay warmiqa kach'akarqanna.

23 Chaymandaqam Jisusqa chay kamachikuq runapa wasinman ch'ayashpaqa, rikarqan runakunata, warmikunata kunyalla waqaykaqta, flawtirukunatapis. 24 Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Ashuyllapa. Manam wañushqachu chinitaqa. Puñuykanllám, nishpa.

Chaymi chay uyaqkunaqa Jisusta asiparqanllapa. 25 Chaymandaqam chay asipaqkunataqa ukumanda sawaman surqoshpa, Jisusqa uku wasiman yaykurqan. Chaymandaqam chay almataga makinmanda piskaptin, das kawsamushpa, shayarqan. 26 Chaymi chay milagruta rurashqambaqqa, Jisuspa famanqa tukuy mayta shikwakarqan.

Jisusmi ishkey sarkukunata chapachirqan

27 Chay Jayrupa wasinmanda Jisuswan riykaptiyllapam, ishkey sarkukuna ikiyllapata nirqan, ancha jwirtita qayakushpa:

—¡Unay Dabidpa Karu Willkan, yush'ayku llakipawayllapa! nishpa. [Nuta: “Dabidpa Karu Willkanmi” munan niyta: “Dyus Akrashqan Washadur”, nishpa.]

28 Chaymandaqam Jisusqa suq wasiman ch'ayashpa, ukuman yaykuptingqa, chay ishkey sarkukunapis ikinda yaykurqan. Chaymi Jisusqa paykunata tapurqan:

—¿Qamkunaqachu kriyingi: Jisusmi atin kach'akachiwayta? nishpa.

Paykunaqam nirqan:

—Ari, Taytitu, nishpa.

29 Chaymi Jisusqa ñawinllapata llamkashpa, nirqan:

—Qamkuna kriyishqaykishina kanqa, nishpa.

30 Chayshina niptinllam, paykunapa ñawingunaqa ancha klarutana rikakurqanllapa. Chaymandaqam Jisusqa paykunata nirqan:

—Amakish pitapis parlachingillapachu kay rurashqaypaqqa, nishpa.

31 Piru paykunaqam chay wasimanda llugshishpa, waqman kaymanna rishpa, yumbayta parlachirqan:

—Jisusmi kach'akachiwashqa, nishpa.

Jisusmi suq muduta kach'akachirqan

32 Chayshina riykaptiyllapam, wakin runakunaqa suq muduta apamurqanllapa Jisusman. Chaqa dyablupa ispiritunmi chay runapa kwirpunman yaykushpa, muduyachishqa karqan. 33 Chaymi Jisus chay dyabluta runamanda qatiptingqa, atirqanna rimayta. Chaymi chayta rikaqkuna ancha isphantashqata nirqanllapa:

—¡Manakish nunka kay Jisus rurashqandashinaqa rikashqallapachu kanchiq kay Isrrayilpiqa! nishpa.

³⁴ Piru farisiyu duktrinayuqkunaqam chayta rikashpaqa, Jisusta kuntrashpa, nirqanllapa:

—Dyablukunapa kamachikuqnin yanapaptinmi, Jisusqa chay dyablukunata runakunamanda atin qatiytaqa, nishpa.

Kusichaqam achka

³⁵ Chay diyakunapim Jisusqa ancha achka llaqtakunaman, kasiriyukunaman rirqan yach'achikuq. Chaymi sinaguga wasikunapi Dyuspa shumaq nutisyangunata yach'achikushpa, nirqan:

—Taytanchiq Dyusmi dasna rin shamug, shumaqta kamachikunambaq, nishpa.

Chayshina yach'achikushpam, tukuy laya qeshyaqkunata kach'akachirgan. ³⁶ Chaymandaqam Jisusqa ancha achka ch'ayamuqkunata rikashpa, ancha llakiparqan. Chaqa chay ch'ayamuqkunaqam ancha shaykushqa, wichukudu mana michidurniyuq wishakunashina karqanllapa. ³⁷ Chaymi payqa noqaykuna yach'akuqningunata niwarqanllapa:

—Alliptam niykillapa, chay achka maskawaqkunaqam ancha achka kusichashina. Piru kusichadurkunaqam ashlitalla kanchiqllapa. ³⁸ Tayta Dyusmi chay kusichapa dwiñun. Chayri payman mañakuyllapa, mas kusichadurkunata numbranambaq, yanapawananchiqllapa, yumbayta yach'achinanchiq, Dyuspi kriyinanllapa, nishpa.

10

Jisusmi yach'akuqningunamanda dusita akrrarqan, apustulninguna kanambaq

(Mk 3.13-19; Lk 6.12-16)

¹ Jisusmi yumbay chay yach'akuqninmanda dusi runakunata akrawashpa, pudirniyuqkunata rurawarqanllapa, atinayllapa runakunamanda dyablukunata qatiyta, tukuy laya nanaywan kaqkunata atinayllapa kach'akachiya. [Nuta: Chay dusi akrashqangunaqam “apustulkuna” shutirqanllapa.]

² Chay dusi apustulkunaqam kaykuna karqayllapa: puntatam Simun; payllam Pidrupis shutin; chay Pidrupa masan Andris, Sibidiyupa churinguna Jakubuwan Jwan, ³ Filipi, Bartulu (payllam Natanayilpis shutin), Tumas. Suqqam noqa Matiyu. Unaymi noqaqa kuntribusyunda kubrakuq karqay. Suqqam Alfiyupa churin Jakubu. Suqqam Libiyu; payllam Tadiyupis shutin. ⁴ Suqqam suq Simun. Payqam isrraylinu Kananista partidumanda karqan. Suqqam Judas Iskaryuti. Chay Judas Iskaryutim Jisusta intrigakurqan chay kuntraqkunamanqa.

Jisusmi chay dusi apustulningunata kach'arqan, paypaq yach'achikunanllapa

(Mk 6.7-13; Lk 9.1-6)

⁵ Jisusmi noqaykuna dusi yach'akuqningunata manaraq kach'awashpa, kayshina kunawarqanllapa:

—Amakish chay suq nasyungunamanqa ringillapachu. Amakish chay prubinsya Samaryamambis ringillapachu. ⁶ Ashwan riyllapa llaqta masinchiq isrraylinukunamanlla. Chaqa paykunaqam chingashqa wishakunashina puriykanllapa. ⁷ Chayri niyllapa: “Taytanchiq Dyusmi kay tyimpupi qallariykan shumaqta kamachikuq”, nishpa. ⁸ Chayshina

yach'achikushpaqar, qeshyaqkunata kach'akachiyllapa. Chay ismuykaq kwirpuyukunatapis kach'akachiyllapa. Wañushqakunatapis kawsachiyllapa. Dyablukunatapis runakunamanda, warmikunamanda qatiyllapa. Chaqa qamkunataqam dibaldilla pudirniyuqta rurashushqallapa kani. Chayri qamkunapis chay pudirniyuwanqa yumbayta yanapayllapa, ama nimata kubrashpachu.

⁹ 'Chayshinalla riyllapa. Amakish ñannikipaqqa apangillapachu uruta, ni qellayta ni kubrimanda qellaykunatapis bulsikuykipiqa. ¹⁰ Amar ni alfurjata ni llanqeta ni burdunda apayllapachu. Mudanaykitapis suqsitullalla apayllapaqa. Chaqa suqkunata yach'achiptiki, kach'akachiptikiqam, alli paykuna qamkunata qarashunambaq. Manchu suq trabajapqa dirichuyuq, pagunda ch'askinambaq.

¹¹ 'Chayri suq llaqtaman ichu suq kasiriyuman ch'ayashpaqa, maskayllapa suq allin runata, chaypi paywan kidanaykillapa, chay llaqtamanda rinaykillapa diyakaman. ¹² Suq wasiman ch'ayashpaqar, shumaqta napaykushpa, Dyusman mañakuyllapa, chay wasipi tiyaqkunata yanapanambaq. ¹³ Chay wasipa dwiñun shumaqta qamkunata ch'ayachishuptinqa, masta mañakuyllapa paykunapaq. Piru qamkunata fyirusyashuptinqa, paykunapaqqa amana mañakuyllapachu. Chaqa Dyusqam mana rinchu yanapaq paykunataqa. ¹⁴ Chayshina mana munaptinllapa chay wasiman ch'ayachishuyta ni uyashuytaqa, chay wasimanda ichu chay llaqtamandaqa das llugshishpa, riyllapa suq ladumanna. Ch'akikillapamanda pulbuta ch'apsiy, chay llaqtapi tiyaqkuna yach'anambaq: Chay yach'achikuqkunaraqam manana kwintayuqchu noqanchiqkunawanqa, nishpa. ¹⁵ Alliptam niykillapa, jwisyu diyapiqam chay mana ch'askishuqkunataqa ancha fiyuta rinllapa kastigaq, maski chay ancha uchayuq runakuna Sudumapi, Gumurrapi tiyaqkunamanda.

*Jisusmi nirqan: "Rinllapam qesachashuq", nishpa
(Mk 13.9-13; Lk 21.12-19)*

¹⁶ Jisusqam niwarqanllapapis:

—¡Alliptam niykillapa! Uñitakunata ancha atun surrukunapa ukunda kach'aykaymanshinam, qamkunataqa kach'ayki, chay malu runakunapa ukunda rinaykillapa. Chayri ancha sabidu kayllapa kulibrashina, yumbayta allita yanapanaykillapa. Piru ancha allin mana nimata dañachikuq palumitashinar kayllapa. ¹⁷ Allita yuyashpa, kwidakashpa puriyllapa. Chaqa chay wapu runakunam prisushushpa, awturidarkunapa ñawpambi rinllapa dimandashuq. Rinllapapismi asutishuqllapa sinaguga wasikunapi. ¹⁸ Kanan noqapi kriyiptikiqam, prifiktukunaman, gubyrnukunaman rin apashuqllapa. Chaymi qamkunapa chay awturidarkunapa ñawpambi, chay mana isrraylinu kaqkunapa ñawpambipis noqapaq ringillapa yach'achikuq. ¹⁹ Chayri awturidarkunaman qamkunata apashuptinqa, ama llakiyllapachu: ¿Imataraq rimashaq? nishpaqa. Chaqa prisushuptinllapaqam, chay uras Dyus kikin rin yanapashuqllapa, shumaqta paypaq yach'achikunayki. ²⁰ Chaqa chay uraspiqam manana qamkunallachu ringillapa yach'achikuqqa. Ashwanmi Dyuspa Santu Ispiritun qamkunapi kashpa, rin yanapashuq, shumaqta rimanayki.

²¹ 'Wakingunaraqam chay tyimpupi masanda rinllapa intrigakuq wanchinambaqllapa. Wakin taytaqam wambranda rin intrigakuq.

Wakin wambrangunaqam taytanda mamanda kuntrashpa, rinllapa intrigakuq wanchinambaqllapa. ²² Kanan noqapi kriyishqaykiraykum, achka runakuna qamkunata rinllapa ch'iqnishuq. Chayshina padisishpa, noqapi mana shaykuq yuyakuptikillapa wañunayki diyakamanqam, rini washashuq. ²³ Chayri suq llaqtapi qamkunata qesachashuptinqa, suq llaqtaman mitikayllapa. Chaqa alliptam niykillapa, qamkuna manaraq yach'achikuptiki kay Isrrayilpa yumbay llaqtangunapim, noqaqa Dyusmanda Shamuq Runa rini kutimuq.

²⁴⁻²⁵ 'Piru noqata qesachawashqanshinam, qamkunatapis rinllapa qesachashuq. Chaqa suq yach'achikuqmi mas rrispitadu rin kaq yumbay yach'akuqninmandaq. Chayshinallam suq patrumbis mas pudirniyuq rin kaq yumbay kriyadunmandaq. Chayri suq yach'akuqqa yuyanqa: Allita yach'akushaq, chay yach'achikuqniyshina kanaypaq, nishpa. Chayshinallar suq kriyadupis yuyanqa: Allita yach'akushaq, patruniyshina kanaypaq, nishpa. Piru noqapaq niptinllapa: "¡Jisukristum chay mas pudirniyuq dyablu Bilsibu!" nishpaqam, qamkunataqa ashwamba rinllapa musyashuq.

Dyustalla manchashunllapa
(Lk 12.2-7)

²⁶ Jisusqam kayshinapis yach'achiwarqanllapa:

—Runa masikitaqa ama manchayllapachu. Chaqa tukuy ima pakadu kaqpaqmi ancha klaruta rinchiqllapa yach'aq. Tukuy ima pakaduta maychika ñigashqapis, yach'ashqa rin kaq. ²⁷ Chayri chay pakadu nishushqaytaqa, qamkunaqa amana pakashpachu, yumbayta yach'achiyllapa. Chay uyaritap nishushqaytaqa, wasikikunapa sawanmanda ancha jwirtita rimayllapa, yumbay uyashunanllapa. ²⁸ Chayshina rimashpaqa, ama manchayllapachu wanchikuqkunataqa. Chaqa paykunaqam qamkunapa kwirpuykitalla atinman wanchiyta. Piru almaykitaqam mana nimatapis atinllapachu dañachiytaqa. Chayri Taytay Dyustalla manchayllapa. Chaqa payqam kwirpuykillapata almandinda atin chingachiyta infyirnupi.

²⁹ 'Tayta Dyusmi ancha allita kwidashungillapa. Chayri ama manchayllapachu chay wanchikuqkunataqa.) ¿Manachu ishkay pishqetuta suq rriyalitupaqla randikunllapa? Piru mana baliqsitukuna kaptimbismi, ni suq pishqetu atinchu wañuyta Taytanchiq Dyus mana dijaptinqa. ³⁰ Dyusmi ancha allita kwidashushpa, yumbay aqchaykillapatapis ancha allita yupashqa. ³¹ Chayri ama pitapis manchayllapachu. Chaqa qamkunaqam pishqokunamandaqa masta balingillapa Dyuspaqqa.

Runakunapa ñawpambi Jisukristupaq yach'achikushun
(Lk 12.8-9)

³² 'Qamkuna runakunapa ñawpambi noqapaq niptikillapa: "Noqam Jisukristuta sigini" nishpaqam, noqapis qambaqqa syilupi Dyuspa ñawpambi rini niq: "Paymi allipta noqata sigiwashqa", nishpa. ³³ Piru penqakushpa, runakunapa ñawpambi ñigawaptiki: "Manam siginichu Jisusta", nishpaqam, noqapis Taytay Dyuspa ñawpambiq rini ñigashuq: "Manam riqsinichu paytaqa", nishpa.

Jisusmi nirqan: "Noqapi yuyakuptikiqam, wakin aylluykikuna qamandaqa rin akrakaq", nishpa
(Lk 12.51-53; 14.26-27)

³⁴ Jisusqam kayshinapis yach'achiwarqanllapa:

—Noqapaqqa ama yuyayllapachu: Jisusmi kay munduman shamushqa, ama pipis qesachawananchiq, nishpaqa. Ashwanmi noqapi kriyiptikillapaqa, aylluykikuna, suqkuna rinllapa qesachashuq. ³⁵ Chaqa wakin runakuna noqapi kriyiptinqam, ullqo wambran rin kuntraq. Wakin warmikunapis noqapi kriyiptinqam, warmi wawan rin kuntraq. Chayshinallam wakin llumchukunapis swigranllapata rin kuntraq. ³⁶ Chayshinallam kikin aylluykikunapis kuntraykillapa rin kaq.*

³⁷ '(Chaymi niykillapa, yumbay runakunata kuyashpapis, noqata masta kuyaway.) Piru mayqanniki noqata ashlatalla kuyawashpa, taytaykita ichu mamaykita masta kuyashpaqam, mana balingichu yach'akuqniy kanaykiqa. Chayshinallam noqata ashlatalla kuyawashpallapa, wambraykikunata masta kuyashpaqa, mana balingichu noqapa yach'akuqniy kanaykillapaqa. ³⁸ Chayri noqapi kriyishqayki-rayku padisishpa ichu suq kruspi munaptinllapa wanchishuytapis, al-lita kasuwashpaqa, noqapa allip yach'akuqniy ringillapa kaq; manaqa manám. ³⁹ Chaymi mayqanniki noqata ñigawashpa bidaykita washanayki-qa, ringillapa chingaq tukuy tyimpupaqa. Piru noqapi kriyishqayki-rayku wanchishuptinllapaqam, noqa rini washashuq, tukuy tyimpu noqawan kawsanaykipaq.

Primyukunam rin kaq

(Mk 9.41)

⁴⁰ Jisusqam niwarqanllapapis:

—Mayqan runa ichu warmi gamkunata shumaqta ch'ayachishushpaqam, noqata ch'ayachiwaykanshina. Chayshina noqata ch'ayachiwashpaqam, Taytay Dyustapis ch'ayachiykanmanshina. ⁴¹ Chaqa Dyuspaq rimaqta, shumaqta ch'ayachiptikiqam, Dyusqa primyuykita rin qoshuq chay rimaqpa primyundashina. Chayshinalla Dyus munashqanda ruraykaq runata yanapaptikiqam, paypa primyundashina Dyus rin qoshuq. ⁴² Chayraq yach'akuykaq wambraykunata yanapashpam, primyuykita ringi ch'askiq. Chaqa allipta niykillapa, chiri yakituta qoptiki upyananmi, Taytanchiq Dyus ancha shumaq primyuykita rin qoshuq, nishpa.

11

Jwan Shutichikuqmi yach'akuqningunata Jisusman kach'arqan

(Lk 7.18-35)

¹ Jisusmi noqaykuna dusi yach'akuqningunata kunawashpaqa, chay llaqtamanda suq llaqtakunamanna rirqan, Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achikuq.

² Chay Jwan Shutichikuqmi karsilpina kashpa, yach'arqanna Jisukristu ruraykashqambaq. Chaymi ishkay yach'akuqninda Jisusman kach'arqan, kayshina tapunanllapa:

³ —Taytitu, ¿Dyusmanda chay shamunambaq Akrashqan Washadurqachu qam kang, ichu suqtaraq shuyashaqllapa? nishpa.

⁴ Chayshina tapuptinllapaqam, Jisusqa nirqan:

—Riyllapa, Jwanda willay noqa yach'achikushqayta uyashqaykita, kay rurashqayta tukuy ima rikashqaykita. ⁵ Chaqa sarkukunaqam

* 10:36 Miqueas 7.6

kach'akachiptiy rikakunna. Kujukunapismi purinna. Kwirpun ismuykaqkunapismi allinna kidan. Surdukunapismi uyakunna. Wañushqakunapismi kawsamunna. Pubrikunatam Taytanchiq Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achiykani. ⁶ (Chayri Jwanda niyllapa, noqapi mas allita kriyinqam.) Chaqa noqapi chay mana shaykuq kriyiqqam ancha rin kushikuq, nishpa.

⁷ Chaymandaqam Jwamba chay kach'adunguna riptinllapaqa, Jisusqa chaypi kaqkunata kayshina yach'achikurqan Jwan Shutichikuqpaq:

—¿Ima laya runatam rirqaykillapa chapaq chay chuncha lugarmanta? ¿Rirqaykillapachu chapaq suq runa mana alli yach'aqta, suq kañata wayra waqman kayman kuyuchiqtashina? Manám. ⁸ Ichu ¿rirqaykillapaqa chapaq suq runa ancha ch'aniyuq shumaq mudanayuqta? Manám. Chaqa qamkunaqam allita yach'angillapa, chay ancha shumaq mudanayuqkunaqam gubyirnukunapa atun wasingunapi tiyanllapa, ¿manachu? ⁹ Chaymi tapuykillapa: ¿imata rikaqtaq rirqaykillapaqa? Rirqaykillapa rikaqqa Dyuspaq suq ancha yach'ayniyuq rimaqta, ¿manachu? Ari, qamkuna chay rikashqaykiqam Dyuspaq yumbay rimaqkunamandaqam mas klaruta noqapaqqa yach'achikushqa. ¹⁰ Chaymi Jwan Shutichikuqpaq Taytay Dyusqa Santu Librumbi kayshina niwarqan:

Qamba mas puntaykitam noqanchiqpaq suq rimaqta rini kach'aq.

Chaqa paymi qambaq rin yach'achikuq, chay uyaqkuna shumaqta ch'ayachishunanllapa. Chayshina yach'achikushpaqam,

ñannikita allichaykanmanshina, nishpa.*

¹¹ Chaymi allipta niykillapa, runakuna kawsashqan diyamandapacha kanangamanqam, mana pipis kashqachu Jwan Shutichikuqmanda mas baliqqa. Piru noqapi kriyiqkunamanda chay yaqqa mana baliqqam chay Jwanmanda mas pudirniyuq rin kaq syilupiqqa.

¹² 'Chaymi chay Jwan Shutichikuq yach'achikushqan diyamandapacha achka runakuna, warmikuna Tayta Dyusta allitana kasuykanllapa. Piru achka wapu runakunapismi Dyusta ancha kuntraykanllapa. ¹³ Kanan chay Jwan Shutichikuq manaraq yach'achikuptinmi, unay tyimpukunapi Muysis liynimbi, Dyuspaq yumbay rimaqkuna librungunapipis nirqanllapa: "Taytanchiq Dyusmi suq diya tukuy maypi rin kamachikuq", nishpa. ¹⁴ Chayri kay nishushqayllapata paqtar qamkuna intyindingiman: Chay Eliyas shamunambaq kaqqa chay Jwan Shutichikuq kashqa, nishpa. ¹⁵ Chayri qamkuna rinriyuqkunaqa, allita uyawashpa intyindiylapa.

¹⁶ 'Piru kay tyimpumanda mana kriyiqkunaqam chay wambra mana munaq pugllaqkunashina. Manchu wakin wambrakunaqa plasakunapi pugllanllapa, fyistatashina rurashpa ichu suq almata pambaykaqshina tukushpa. Piru wakin wambrakuna mana munaptin pugllaytaqam, chay pugllaqkunaqa kayshina anyanllapa: ¹⁷ "Flawtata waqachiptiylapam, ay, qamkunaqa mana munangillapachu dansayta. Chaymandaqam noqaykuna llakiy llakiyta yupakuptiypis, qamkunaqa mana munangillapachu waqayta noqaykunawanqa", nishpa. (Chayshinallam wakinnikipis mana munangillapachu uyayta ni Jwan Shutichikuqta ni noqata.) ¹⁸ Chaqa chay Jwan shamushpa, allinda mana mikuptin, binuta mana upyaptin, chay yupakuq wambrakunashina kaptinmi, qamkunaqa nirqaykillapa: "Waq Jwamba uku kwirpumbim

* 11:10 Malaquías 3.1

dyablupa ispiritun”, nishpa. ¹⁹ Chaymandaqam noqa Dyusmanda Shamuy Runa shamushpa, imata mikushpa upyaptiyqa, ningillapa: “Chay Jisusqam mana undaqchu mikun, binuta upyan. Kanan kuntribusyunda kubrakuqkunawan suq laya uchayuqkunawanmi tandakan”, nishpa. Piru noqapi kriyiqkunaqam Dyus munashqanshina kawsaptinllapa, suqkuna rikashpa rinllapa yach'aq: Taytanchiq Dyusmi ancha yach'ayniyuq kashpa, Churin Jisusta, chay Jwan Shutichikuqtapis kach'amushqa, noqanchiqkunata yach'achiwananchiq, nishpa.

Jisusmi paypi mana kriyiqkunata anyarqan

(Lk 10.13-15)

²⁰ Jisukristu chay llaqtakunapi achka milagrukunata ruraptimbismi, chaypi tiyaqkunaqa mana munarqanllapachu uchanllapata dijaytaqa. Chaymi Jisusqa kayshina anyarqan:

²¹ —¡Ay, imanangiraqri qamkuna Kurasin llaqtapi tiyaqkuna, qamkuna Bitsayda llaqtapi tiyaqkunaqa! Chaqa ñawpaykillapapim achka milagrukunata ruraptiypismi, mana munangillapachu noqapiqa kriyiyta. Piru qamkunapi rurashqay milagrukunata waq uchayuq Tiru llaqtapi, waq Sidun llaqtapi ruraptiyqach'i, paykunaqa unayna uchangunata dijanandallapa. Chaqa paykuna mana allikunata rurashqanrayku syintishpach'i, waqashpa, lutu mudanakunata rurakushpa, ush'pata sawanman basyanandallapa. ²² Kaykish niykillapa, jwisyu diyapiqam qamkunaqa chay Tirumanda Sidunmanda kaqkunamandaqa mas kastigadu ringillapa kaq.

²³ 'Mayá, qamkuna Kapirawumbi tiyaqkunaqa, ¿imatam yuyangillapa? ¿Palanganukuna kashpachu yuyangillapa: Syilumanmi rini ch'ayaq, nishpa? ¡Manám! Ashwanmi qamkunataqa rinllapa wichushuqlapa wañushqakuna kashqanman. Chaqa kay milagrukuna qamkunapi rurashqayta waq chingachishqa Suduma llaqtapi ruraptiyqach'i, chaypi tiyaqkunaqa uchanllapataqa dijanandana. Chayshina diaptinllapaqam, Tayta Dyusqa chay llaqtandaqa mana chingachinandachu. Ashwanmi kanangaman kananda. ²⁴ Kaykish niykillapa, jwisyu diyapiqam qamkunaqa chay Suduma llaqtapi tiyaqkunamandaqa mas kastigadu ringillapa kaq, nishpa.

Jisusmi nirqan: “Noqaman shamuy samanaykillapa”, nishpa

(Lk 10.21-22)

²⁵⁻²⁶ Chay tyimpupim Jisusqa Tayta Dyusta nirqan:

—Taytitu, kay pachapa, anaq syilupa kamachikuqninmi qamlla kangi. Kanan yuyashqaykitam chay yach'ayniyuqkunamanda pakashqa kangi. Piru chay mana yach'aqkunatam chay yuyaynikikunata yach'achishqa kangi. Chaqa chayshina kanambaqmi munashqa kangi, Taytitu. Chaymi ancha alabayki.

²⁷ Chaymandaqam Jisusqa nirqambis:

—Taytay Dyusmi noqatalla akrawashqa, tukuy imata paypaq yach'ashpa, pudirniyuq yach'achikuq kanaypaq. Chaqa manam pipis alliptaqa riqsiwanchu. Taytayllam riqsiwan Churin kashqaytaqa. Chayshinallam paytapis mana pipis riqsinchu. Noqa sapalan Churin kaqlam paytaqa riqsini. Kanan noqapi kriyiqkunata yach'achiptiyi, paykunapis atinllapa Taytay Dyustaqa riqsiyta yuyayninllapapi.

[Nuta: Piru paykunaqam ancha yuyarqanllapa: ¿Imashinam atini kasuyta Muysispa yumbay liyningunata washakanaypaq, Taytanchiq Dyus ama

kastigawanambaq? nishpa. Chayshina ancha yuyashpaqam, suq ancha llashaq yugutashina apaykarqanllapa. Chaymi Jisukristuqa paykunata kayshina nirqan:]

²⁸ 'Qamkuna yugutashina apaqkuna, shaykushpa, shamuy noqaman samachishunaqpaqllapa, amana llakinaykillapa. ²⁹ Chaqa noqamanda yach'akuqqam suq yunta wangudushina noqawanga rin kawsaq. Kanan noqaqam ancha manshu ancha umildi kani. Chaymi mana trabajuschu rin kaq qamkuna noqawan purinaykiqa. Chaymi noqapi yuyakushpa, mana nimata llakishpachu, noqapina atingillapa samayta. ³⁰ Chaqa manam trabajuschu rin kaq qamkuna chay yach'achishushqayta kasunaykiqa. Suq mana llashaq yugitushinam rin kaq, nishpa.

12

Samana diyapim trigukunapa ispigangunata pitirqanllapa
(Mk 2.23-28; Lk 6.1-5)

¹ Waq tyimpupim Jisusqa noqaykuna yach'akuqningunawan samana diyapi trigu tarpudupa ukunda riykarqayllapa. Chaymi noqaykuna yach'akuqningunaga mallaqnashpa, pasaqshina trigupa ispiganda pitikushpa, qaqokushpa mikurqayllapa. ² Chaymi wakin farisiyu duktrinayuqkunaga rikawashpallapa, Jisusta anyarqan:

—Liyinchiqvim kamachiwanchiq, samana diyapi ama trabajananchiq. Rikay, yach'akuqnikikunaga kay samana diyapi qaqokushpa trabajaykanllapa, nishpa.

³ Chaymi Jisusqa chay farisiyukunata nirqan:

—¿Ima, manachu liyishqallapa kangi chay unay gubyirnu Dabid kumpañirungunawan mallaqnashpa rurashqandaqa? ⁴ Chaqa payqam yaykurqan karpamanda adurana wasiman mikunata maskaq. Chay adurana wasipi ufrinda tandakuna kaqmi kurakunapaqlla karqan. Suqkunagam mana atiqlapachu mikuytaqa. Piru chay Dabidqam kumpañirungunawan mana dirichuyuq kashpapis, chay ufrinda tandakunata mikurqanllapa. ⁵ ¿Manachu Muysispa librunda liyishqallapa kangi? Chaypiqam nin: “Dyuspa adurana wasimbiqam kurakunaga samana diyata mana gwardashpachu trabajanqallapa”, nishpa. ¿Chayshina trabajashpachu, paykunaga uchata ruraykanllapa? Manám. ⁶ Alliptam niykillapa, Dyuspa chay adurana wasinmandaqam noqa mas baliqqa kani. ⁷ Chaqa Dyuspa Santu Librunmanda intyindishpaqach'i, kay nishqandaqa yach'angimanllapa: “Manam munanichu animalkunata wanchishpa, chay laya ufrindata qowanaykillapaqa. Ashwanmi munani suqkunata llakipanaykillapa”, nishpa.* Chayta intyindishpaqach'i, qamkunaga kay mana uchayuqkunataqa mana wichupanaykitachu. ⁸ Noqaqam Dyusmanda Shamuq Runa kashpa, samana diyapa dwiñun kani. Chaymi atini kamachikuyta: Kaymi alli ichu kayqam mana allichu, samana diyapi rurananchiqqa, nishpa.

Jisusmi kach'akachirqan suq qendishqa makiyuq runata
(Mk 3.1-6; Lk 6.6-11)

⁹ Jisusqam chay kashqayllapamanda rishpa, sinaguga wasiman yaykurqan. ¹⁰ Chaypim karqan suq qendishqa makiyuq runa. Chaymi

* 12:7 Oseas 6.6

wakin isrraylinukuna Jisusta munashpa dimandayta, yanqa tapurqanllapa:

—Mayá, ¿Dyusqachu kamachiwanchiq samana diyapi suq qeshyaqta kach'akachinanchiq ichu mana? nishpa.

¹¹ Chaymi Jisusqa chay tapuqkunata nirqan:

—Mayqannikipa suq wishayki samana diyapi seqaptin suq pusumanqa, ¿manachu das surqongiman? ¹² Kanan suq runaqam suq wishamandaqa masta balin. Chaymi liyninchiq dijawanchiqllapa, samana diyapi runa masinchiqkunata allita rurananchiqllapa.

¹³ Chaymandaqam chay chaki makiyuq runata nirqan:

—Chutay makikita, nishpa.

Chaymi runapa makinga chaki kashqanmanda das allinyarqan, chay suq ladu makin allin kaqshinana. ¹⁴ Piru chay farisiyu duktrinayuqkunam chay uras sawaman lluqshishpa, kunanakurqan, Jisusta wanchinanllapa.

Dyuspaq unay rimaq Isaiyasmi Jisuspaq kayshina yach'achikushqa karqan

¹⁵ Chay farisiyukuna kunanakuptinqam, Jisusqa yach'arqan. Chaymi chay sinaguga wasimanda lluqshishpaqa, paykunamanda akrakashpa, suq ladumanna rirqayllapa. Piru ancha achka runakuna, warmikunam sigirqanllapa. Kanan Jisusqam yumbay qeshyaqkunata kach'akachishpa, ¹⁶ kayshina kamachirqan:

—Amakish suqkunataqa parlachingichu: “Jisusmi kach'akachiwashqa”, nishpaqa.

¹⁷ Chayshina Jisus niptinmi, Dyuspaq rimaq Isaiyas nishqan kumplirqan. (Chaqa Isaiyaspa librubim Tayta Dyus Churimbaq kayshina nishqa karqan):

¹⁸ Kaymi akrashqay yanapawaqqa. Paytam ancha kuyani. Paywanmi ancha kushikuni. Chaymi Ispirituyta qoptiy, payqa tukuy kay mundupi tiyaqkunata noqapaq rin yach'achiq: “Kayshinam Tayta Dyus allin justisyata rin ruraq”, nishpa.

¹⁹ Chay yanapawaqqam mana ni piwambis anyanakungachu. Chaymi mana ni pipis rinchu uyaq kallikunapi anyanakuptinqa.

²⁰ Ancha llakipakuq kashpam, chay manaraq allita kriyiqkunataqa mana rinchu wichukuq suq llawikaykaq kañatashinaqa. Chay ashlalla kriyiqkunataqam mana rinchu wanchiq salqayaykaq michatashinaqa. Chayshinam rin llakipakuq, malukunata bin-sishpa, allin justisyata ruranangaman.

²¹ Kanan yumbay nasyungunapi achka runa warmim paypi rinllapa yuyakuq, nishpa.*

Wakin runakunam nirqanllapa: “Jisustash dyablu yanapan”, nishpa (Mk 3.19-30; Lk 11.14-23; 12.10)

²² Suq dyablum suq runaman yaykushpa sarkuyachishpa, muduyachishqa karqan. Chayraykum chay sarku mudu runata Jisusman apamuptinllapa, payqa kach'akachirqan. Chaymi chay runaqa atirqanna chapakuyta, parlayta. ²³ Chayraykum payta rikaqkunaqa ancha ispantashqata kayshina tapunakurqanllapa:

* **12:21** Isaías 42.1-4

—¿Kay Jisusqachuraq chay unay gubyirnu Dabidpa Karu Willkan chay shamunambaq Washadurninchiq? nishpa.

²⁴ Chayshina tapunakuptinmi, farisiyu duktrinayuqkunaqa uyashpa nirqan:

—Kay runaqam mana payllachu dyablukunataqa qatin. Chay mas pudirniyuq dyablu Bilsibu yanapaptinmi, atin qatityaqa, nishpa.

²⁵ Jisusqam chay yuyashqanllapata yach'ashpa, kayshina nirqan:

—Mayqan nasyumba awturidarninguna paykunapura pilyanakush-paqash', chingachinakunman. Suq llaqtapi ichu suq ayllupi paykunapura pilyashpaqam, ushyanakunman. Maychikapisch'i mana atinmanllapachu duraytaqa. ²⁶ Chayshinallam chay Satanaspis dyablu masingunawan pilyashpaqa, mana atinmanchu suqkunata binsiya. Chayshinaqach'i limpu chingachinakunman. ²⁷ Qamkunaqam noqapaq ningillapa: “Dyablu Bilsibu yanapaptinmi, qatin dyablukunataqa”, nishpa. Chayshina kaptinqa ¿chay kikin Bilsibuchu yanapan wakin yach'akuqnikitapis, dyablukunata qatinambaqqa? ¡Manám! Chaymi paykuna rikachishungillapa qamkuna pandashqaykitaqa. ²⁸ Chaqa Dyuspa Santu Ispiritunmi noqataqa yanapawan, dyablukunata runakunamanda qatinaypaqqa. Chaymi allita yach'anchiqllapa: Dyuspa pudirningam ch'ayamuykanna qamkunaman, nishpa.

²⁹ 'Chaqa suq qoch'ikuq runaqam mana atinchu dasqa qoch'iyta imangunata suq ancha wapu runataqa. Chay qoch'ikuqqam puntata chay wapu runata binsishpa, alli alli ch'aqnashparaq, atin qoch'iyta imandaqa. (Chay runashinam noqapis dyabluta binsishpa, runakunata, warmikunata qoch'ini washanaypaq), nishpa. ³⁰ Jisusqam nirqambis:

—Chay mana yanapawaqqam kuntrawaykan. Chaymi mana yanapawanchu, runakunata, warmikunata tandanaypaqqa. Ashwanmi tandashqaykunataqa shikwaykan. ³¹ Chayshina kaptimbismi, Dyusqa runakunapa tukuy laya uchangunata rin pirdunaq. Piru Dyuspa Santu Ispiritunda kuntrashpa rimaqkunataqam mana rinchu pirdunaq. ³² Chaqa mayqan kuntrawaqtam Tayta Dyusqa atin pirdunayta. Piru Santu Ispiritunda kuntrashpa rimaqkunata mana rinchu pirdunaq, ni kay bidapi, ni suq bidapi.

Jisusmi nirqan: “Suq runa rurashqanqam suq yurapa puqoyninshina”, nishpa

(Lk 6.43-45)

³³ 'Suq allin yuraqam allinda puqon. Piru suq mana baliq yuraqam mana baliqta puqon. Chaqa suq yurataqam rigsinchiq puqoyninmanda. ³⁴ ¡A, farisiyu duktrinayuqkuna, qamkunagam kulibrakunapa wawan-guna kangillapa! ¡Malukuna kashpam, mana atingillapachu allikunata rimaytaqa! Chaqa shimikillapaqam shunqoykillapapi kaqkunata riman. ³⁵ Chaymi allin runaqam shunqombi allita yuyashpa, allita riman. Piru malu runaqam, shunqombi mana allita yuyashpa, chayshinalla mana allikunata riman. ³⁶ Chaymi niykillapa, jwisyu diyapiqam yumbay ringillapa kwintata qoq chay mana baliq rimashqaykipaq. ³⁷ Chaymi chay rimashqaykimanda Dyusqa jugshushpa, rin nishuqlapa: “Uchayuwmi kangi”, ichu “Manam uchayuwchu kangi”, nishpa.

Malu runakunam Jisusta nirqanllapa, suq milagruta ruranambaq (Mk 8.12; Lk 11.29-32)

³⁸ Jisukristu chayshina niptinmi, wakin farisiyu duktrinayuqkunaqa Muysispa liyningunata yach'achikuqkunawan Jisusta nirqanllapa:

—Yach'achikuq Taytitu, munanillapam suq milagruta ruranaykipaq, nishpa.

³⁹ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Qamkunaqam ancha uchayuq kashpa, Dyusta mana munangillapachu kasuyta. Kanan munangillapam suq milagruta rikayta. Piru manam rurashaqchu qamkuna munashqaykitaqa. Ashwanmi kayshina kanga. Manchu unay tyimpupi Dyus rurarkan suq milagruta paypaq rimaq Junaswan. Chay laya milagrutallam Dyusqa noqawambis rin ruraq, qamkuna rikanaykiga. ⁴⁰ Chaqa Junasqam suq ancha atun piskadupa ukumbi kimsa diya, kimsa tutata karqan. Chayshinallam noqapis kimsa diya, kimsa tutata uku allpapi rini kaq. ⁴¹ (Chaymandaqam chay Junasta piskadu wichukuptinga, rirqan Ninibi llaqtaman, Dyuspaq yach'achikuq.) Chayshina Junas yach'achikuptinmi, chay ninibinukunaqa uchangunata dijashpa, Dyustana kasurqanllapa. Chaymi jwisyu diyapiga chay ninibinukuna qamkuna farisiyukunata, qamkuna Muysispa liyningunata yach'achikuqkunata rin shimbishuqlapa: “Qamkunaqam ancha uchayuqkuna kangillapa”, nishpa. Chaqa chay Junasmanda mas pudirniyuq kaptiypismi, mana kasuwangillapachu. ⁴² Chay jwisyu diyapim Saba nasyumba gubyirnambis kawsamushpa, kay tyimpumanda kaqkunataqa rin shimbishuqlapa. Chaqa chay gubyirna warmiqam ancha karu nasyunmandapacha shamurqan, chay yach'ayniyuq gubyirnu Salumun yach'achikushqanda uyaq. Piru kaypi Salumunmanda mas yach'ayniyuq kaptiypismi, mana munangillapachu uyawaytaqa.

Suq dyablum kutirqan Dyuspi mana kriyiqman
(Lk 11.24-26)

⁴³ 'Suq dyablum suq runamanda llugshishpaqa, rin puriq chuncha lugarkunaman, maskashpa maypi tiyanambaq. Piru mana tarishpa tiyanandaqam, chay runa llugshishqanmanda kaqpaq yuyashpa nin: ⁴⁴ “¡A, paymanlla kutirishaq!” nishpa. Chayshina yuyashpa, kutirishpaqam, chay runataqa tarin suq illaq wasi pichadutashina. ⁴⁵ Chaymi rin riq apamuq mas dyablu masingunata. Chaymi chay punta dyabluqa syiti dyablukuna mas fiyuta tarishpa, apamun chay runaman. Chayshinam suq trupa dyablukunapa ispiritunguna chay runamanqa yaykunllapa, wasipishina tiyaq. Chaymi chay runaqa ashla malu kashqanmandaqa mas maluna tikrakan. Chayshinallam rin kaq kay malu runakunawambis, nishpa.

Jisusmanmi masanguna mamanwan ch'ayarqanllapa
(Mk 3.31-35; Lk 8.19-21)

⁴⁶ Jisus runakunata parlachiykaptinmi, maman masangunawan ch'ayarqan. Chaymi paywan munashpa parlayta, sawapilla shuyaykarqanllapa. ⁴⁷ Chaypi paykuna shuyaykaptinqam, suq runa Jisusta nirqan:

—Kay sawapim mamitayki masaykikunawan shuyashuykan. An-chash munanllapa parlayta qamwan, nishpa.

⁴⁸ Chaymi Jisusqa chay willaqaqa nirqan:

—¿Pitaq mamay? ¿Pitaq masaykunaqa? nishpa.

49 Chaymandaqam makinwan noqaykuna yach'akuqningunaman rikachikushpa, nirqan:

—Kaykunam mamitay, masaykunaqa. 50 Chaqa Tayta Dyus mu-nashqanda kasuqkunam mamay, masaykuna, panyikunaqa, nishpa.

13

Jisukristum kumparasyunda rurarqan suq tarpukuqwan

(Mk 4.1-9; Lk 8.4-8)

1 Jisusqam chay diyalla wasimanda llugshishpa, rirqan chay ancha atun qoch'apa manyanman yach'achikuq. Chayman ch'ayashpa tiyaykaptinmi, 2 ancha achka runakuna, warmikuna payman shamushpa, qoch'apa manyambi undarqanllapa. Chaymi payqa yakupi puriq barkuman llugshishpa, chay barkupi tiyarqan yach'achikunambaq. 3 Chaymandaqam Jisusqa achka laya kumparasyunda rurashpa, kayshina yach'achikurqan:

—Suq runam rirqan tarpukuq. 4 Chaymi simillanda shikwaptinqa, wakinqa ancha angu ñanman ishkirqan. Chaymandaqam pishqokuna shamushpa, chay simillakunata limpu pallarqan. 5 Wakin simillaqam kaskajuman ishkirqan. Chaymi sawitapilla kashpa, wayralla wiñarqan. 6 Piru kaskaju kashqanrayku mana ukukaman atishpa ch'upakuytam, rupay llugshiptinqa, das chakirqan. 7 Wakin simillaqam kashakunapa ukunman ishkirqan. Chaymi chay kashakunaqa wiñashpa, maqashpa limpu chingachirqan. 8 Piru wakin simillaqam allin allpaman ishkirqan. Chaykunaqam shumaqta wiñashpa, allita puqorqan. Wakinqam kada simillita syin granusta puqorqan. Wakinqam 60 granusta; wakinqam 30 granusta puqorqan. 9 ¡Chayri qamkuna rinriyuqkunaqa allita uyawayllapa kay nishushqayta!

Kayraykum Jisusqa kumparasyungunawan yach'achikurqan

(Mk 4.10-12; Lk 8.9-10)

10 Chaymi noqaykuna yach'akuqninguna qemikashpa, Jisusta tapurqayllapa:

—¿Imaraykutaq kumparasyunwanqa yach'achikungi? nishpa.

11 Chayshina tapuptiyllapaqam, Jisusqa niwarqanllapa:

—Dyusmi munan yach'anaykillapa imashinam syilupi paywan ancha shumaqta ringillapa kawsaq, nishpa. Chaymi kay kumparasyungunawan yach'achikushpaqa, qamkunatalla intyindichiyki. Piru chay mana munaq kriyiqkunataqam mana intyindichinichu. Paykuna-paqqam pakadu. 12 Chayshina mayqan allita uyawaqtaqam yanapani, mas yach'ayniyuq kanambaq. Piru chay mana kriyiqtaqam ashrita yach'akushqanda Taytay Dyus limpu rin qoch'iq. 13 Chaymi noqapi chay mana munaq kriyiqkunataqa kumparasyungunawan yach'achini. Chaqa paykunaqam maychika rikashpa uyashpaqa, mana intyindinllapachu chay yach'achikushqayta. 14 Chayshina mana intyindiptinllapam, Dyuspaq rimaq Isaiyas kayshina nishqanqa kumpliylkanna paykunapi:

Maychika uyashpapismi, mana ringillapachu intyindiq. Rikashpapismi, mana ringillapachu yach'aq: imam chayqa, nishpaqa.

15 (Chaymandaqam Taytanchiq Dyusqa Isaiyiyasta kayshina nirqan:)
Chay runakunapa shunqonqam ancha angu tikrakashqa, ama

kasuwananllapa. Chaymi yach'achiptiypis, mana intyindinllapachu. Chaqa ñawinda, rinrindam kirpanllapa, noqapi ama kriyinanllapa, uchanllapamanda ama pirdunanaypaq, nishpa.*

¹⁶ Piru Tayta Dyusqam qamkunawanqa ancha alli. Chaymi ñawikillapawan chapashpa, intyindingillapa. Rinrikillapawan uyakushpam kasungillapa. Chayri kushikuyllapa. ¹⁷ Alliptam niykillapa, Dyuspaq achka rimaqkuna, suq laya allin runakunapismi ancha munarqanllapa rikawayta, uyawayta qamkuna rikawashqaykishina. Piru paykunaqam wañurqan manaraq shamuptiy. Chaymi mana atirqanllapachu rikawayta ni uyawayta.

Jisukristum chay kumparasyun rurashqanda intyindichikurqan
(Mk 4.13-20; Lk 8.11-15)

¹⁸ Alliptam niykillapa, chay tarpukuq kumparasyunwan yach'achikushqayta. ¹⁹ Chay angu ñanqam munan niyta runakuna, warmikuna angu shunqoyuqkunapaq. Chaqa paykunaqam mana munanllapachu intyindiya Dyuspa shumaq nutisyandaqa. Chaymi chay pishqokuna simillata pallaqshinam dyabluqa chay uyakushqanda das qonqachin. ²⁰ Chay kaskaju ch'akraqam yach'achiwanchiq chay das disanimakaqkunapaq. ²¹ Chaqa paykunaqam Dyuspa shumaq nutisyanda uyashpaqa, kushikushpa das kriyinllapa. Piru manam allitachu noqapiqa yuyakunllapa. Chaymi noqapi kriyishqanrayku qesachadu kashpaqa, das disanimakashpa, manana munanllapachu noqapi kriyiytaqa. ²² Chay allpa kashayugqam munan niyta Dyus nishqanda ashla uyaqkunapaq. Chaqa paykunaqam Dyus nishqanda uyashpaqam, kay mundupa kusasningunapaq llakishpa, tukuy imayuq munashpa kayta, manana munanllapachu Dyus nishqanda kasuytaqa. Chaymi manana siginllapachu Dyuspi yuyakushpaqa. ²³ Piru wakin uyakuqkunapaq chay ancha allin allpashina. Paykunaqam nishqayta uyashpa, allita kriyishpaqa, ancha allita rurashpa kawsanllapa. Wakinqam chay ancha allin allpa syin granusta puqoqshina, ancha allita Dyusta kasunllapa. Wakinqam chay allin allpa 60 granusta puqoqshina. Wakinqam chay allin allpa 30 granusta puqoqshina, nishpa.

Jisusmi suq kumparasyunda rurarkan ballikuwan

²⁴ Jisusmi suq kumparasyundapis rurashpa, kayshina nirqan:
—Taytanchiq Dyusmi suq runa tarpukuqshina rin ruraq. Chay runam allin simillanda ch'akrambi tarpurqan. ²⁵ Piru tarpushpa puñunangamanmi, chay runapa suq kuntran shamushpa, trigun tarpushqamba ukunman ballikuta shikwashpa rirqan. ²⁶ Chaymi trigun wiñashpa, ispigaykaptinqa, chay ballikukunapis ukumbi wiñarqan. ²⁷ Chaymi dwiñupa kriyadungunaqa ballikuta rikashpaqa, rirqanllapa niq: “Patrunsitu, ¿manachu allin simillata tarpurqaykiqua? ¿Maymandaraq chay ballikukuna trigupa ukumbiqa wiñashqa?” nishpa. ²⁸ Chaymi dwiñuqa nirqan: “Suq kuntrawaqmi chaytaqa rurashqa kanqa.” Chayshina niptinqam, chay kriyadungunaqa nirqan: “Patrunsitu, ¿munangichu rinaypaqlapa, chay ballikuta trigumanda surqoq?” nishpa. ²⁹ Piru dwiñunqam nirqan: “Dijayllapa wiñanan. Ballikuta pilashpa, imakish trigundinda pilangimanllapa. ³⁰ Chayri dijayllapa

* 13:15 Isaías 6.9-10

trigupa pullan wiñanambaq kusichakaman. Kusicha tyimpupinam syigagkunata rini kamachiq, puntata chay ballikukunata akrashpa, qotushpa, rupachinambaq, chaymanda trigutalla trujaypi waqaychananllapa”, nishpa.

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan ñapushpa murunwan
(Mk 4.30-32; Lk 13.18-19)

³¹ Kay kumparasyunda rurashpamismi, Jisusqa paykunata kayshina nirqan:

—Dyusta kasuqkunaqam ñapushpa murunshina. Chaqa suq runa ch'akrambi tarpuptinqam, ³² chay ñapushpa murunqa yumbay simillamanda mas takshita kashpapis, wiñashpaqa, achka tarpuduta binsin. Chayshina atunna kaptinqam, pishqokuna rikrangunapi kamachakunllapa (makachakunllapa). [Nuta: Chay ñapushpa muritunshinam Dyusta kuyaqkunapis ashrita kashqanllapamanda rinllapa achkayaq.]

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan libadurawan
(Lk 13.20-21)

³³ Kay kumparasyunda rurashpam, Jisusqa nirqan:

—Dyusta kasuqkunaqam libadura saksachikuqshina. Manchu suq warmi midyu kustal mash'kata yakuwan sangushpa, ashla libadurata taqlluptinqa, ancha achkayashpa, yumbay chay mach'kataqa limpu saksachin. [Nuta: Chayshinallam Dyusta kasuqkunapis, ashlitalla kashpapis, ancha rinllapa achkayaq.]

Jisusqam kumparasyungunata rurashpa yach'achikurqan
(Mk 4.33-34)

³⁴ Jisusqam yumbay chay nishqanda achka kumparasyunwanlla yach'achikurqan. Mana kumparasyunda rurashpaqam, mana yach'achikuqchu. ³⁵ Chayshina Jisukristu yach'achikuptinmi, Dyuspaq rimaq kayshina iskibrishqan kumplirqan:

Tayta Dyus kay munduta rurashqan tyimpumandapacha manaraq yach'ashqanllapatam kumparasyungunawan rini yach'achikuq, nishpa.*

Jisusmi yach'achikurqan chay ballikupaq

³⁶ Runakunata yach'achishpa ushyashpaqam, Jisusqa wasiman yaykurqan. Chaymandaqam noqaykuna yach'akuqninguna qemikashpa kayshina tapurqayllapa:

—Taytitu, kay noqaykunatar intyindichiway ¿imam munan niyta chay nishqayki ch'akrapi ballikuqa? nishpa.

³⁷ Chaymi Jisusqa noqaykunata kayshina niwarqanllapa:

—Noqa Dyusmanda Shamuq Runam chay allin simillata tarpuq runashinaqa kani. ³⁸ Kay munduqam chay ch'akrashina. Dyusta kasuq runakuna, warmikunam chay allin simillashinaqa. Dyabluta kasuq runakuna, warmikunam chay ballikushinaqa.

³⁹ Chaqa dyablum kuntrayqa. Chaymi pay chay ballikuta tarpuq runashinaqa. Chay dyabluqam wambrangunata taqllun wambraykunaman. Jwisyu diyaqam chay syigashina rin kaq. Dyuspa anjilningunam chay syigakuqkunaqa. ⁴⁰ Chay ballikukunata akrashpa rupachishqanshinam, jwisyu diyapi chay mana wambray kaqkunataqa rinllapa rupachiq. ⁴¹ Chaqa noqa Dyusmanda Shamuq

* 13:35 Salmo 78.2

Runaqa kashpam, anjilniykunata rini kamachiq, wambraykunamanda akrananllapa uchata rurachikuqkunata, tukuy chay uchayuqkunatapis. ⁴² Chaymandaqam rin wichuqllapa lumyaykaq urrunman. Chaypim chay uchata ruraqkunaqa ancha waqashpa, kirunllapata rinllapa qech'yachiq. ⁴³ Piru Dyus shamuptin, shumaqta kamachikunanmi, payta kasuqkunaqa ancha alabashqa rinllapa kaq. Chaymi rupayshina rinllapa llipyaq. Chayri qamkuna rinriyuqkunaqa, allita uyayllapa kay nishushqayta.

Dyuswan kawsananchiqqam ancha baliq minashina

⁴⁴ 'Dyuswan suq bidapi kawsananchiqqam ancha balin suq kampupi mina pakadushina. Chaymi suq runa chay minata tarishpaqa, manana munanchu dijayta. Chaymi mushuqmanda chay minata pambarishpa, kushikushpa rin tukuy iman kaqta randikuq. Chayshina randikushpa, kutimushpaqam, chay ch'akra minayuqta randin.

Suq kumparasyun ancha ch'aniyuq perlawan

⁴⁵ 'Dyuswan suq bidapi kawsananchiqqam ancha balin suq ancha ch'aniyuq perla rumishina. Suq nigusyantiqam chay mas shumaq llipyaq perlas rumikunata maskan. ⁴⁶ Chaymi chay mas munaypaq llipyaq perla rumita tarishpaqa, tukuy iman kaqkunata randikun, kutirinan randiq. [Nuta: Chayshinar tukuy ima atishqanchiqta rurashun, Dyuswan syilupi kawsananchiqllapa.]

Jisusmi suq kumparasyunda rurarkan piskadukunata akraqkunawan

⁴⁷ 'Tayta Dyus shamushpa shumaqta kamachikunanmi, piskadukunata piskaqkunashina rin ruraq. Chaqa chay runakunaqam piskadukunata piskanambaqqa, atarrayanda yakuman wichukunllapa. ⁴⁸ Chaymandaqam tukuy laya piskadukuna bulsachakaptin, atun qoch'apa manyanman chutashpa tiyanllapa, allin piskadukunata akrananllapa kanastanman. Piru mana baliq piskadukunataqam wichukunllapa. ⁴⁹ Chayshinam jwisyu diyapi Dyuspa anjilninguna allin kaqkunamanda uchayuqkunata akrashpa, ⁵⁰ lumyaykaq ninaman rin wichukuqllapa. Chaypim chay uchata ruraqkunaqa ancha waqashpa kirunllapata rinllapa qech'yachiq.

Ishkay laya ancha baliq duktrinakuna: unay duktrina, mushuq duktrina

⁵¹ Jisusmi noqaykuna yach'akuqningunata kayshina tapuwarqanllapa:

—¿Qamkunaqachu intyindingillapa yumbay chay kumparasyunda? nishpa.

Noqaykunaqam nirqanllapa:

—Ari, intyindinillapam, Taytitu, nishpa.

⁵² Chaymi Jisusqa niwarqanllapa:

—Wakin runakunaqam Dyuspa Santu Librunmanda allita yach'achikunllapa: “Kayshinam Tayta Dyus shumaqta rin kamachikuq”, nishpa. Chay laya yach'achikuqqam suq wasipa dwiñunshina. Chaqa chay dwiñuqam yach'an surqoyta unay waqaychashqanda, chayraq waqaychashqandapis. [Nuta: Chayshinallam chay yach'achikuqkunapis Dyuspa unay duktrinangunata, mushuq duktrinangunatapis allita yach'an yach'achikuyta.]

*Jisustam Nasaritpi disprisyarqanllapa**(Mk 6.1-6; Lk 4.16-30)*

⁵³ Jisusqam chay kumparasyungunawan yach'achikushpaqa, chay lugarmandaqa rirqanna. ⁵⁴ Chaymi uywakashqan llaqta Nasaritman ch'ayashpaqa, sinaguga wasipi llaqta masingunata yach'achirqan. Chaymi paykuna uyashpa ancha shumaqta yach'achikuptinqa, ancha ispantashqata nirqanllapa:

—¿Ima, maymandataq kay runa ancha yach'ayniyuqqa? ¿Imashinataq achka milagrukunataqa ruran? ⁵⁵ ¿Manachu kayqa chay karpintirupa churin? ¿Manachu mamanqa Marya shutin? ¿Manachu masangunaga Jakubu, Jusi, Simun, Judas shutin? ⁵⁶ ¿Manachu kay llaqtanchiqpi paningunaga tiyanllapa? Chayshinaqa, ¿imashinataq kay karpintirituqa ancha yach'ayniyuq, tukuy chaykunata ruranambaqqa?

⁵⁷ Chayshina ninakushpaqam, mana munarqanllapachu chay yach'achikushqanda kasuytaqa. Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Dyuspaq rimaqkunataqam suq llaqtakunapiqa shumitaq ch'askishpa kasunllapa. Piru llaqta masinguna, kikin ayllungunagaqam mana kasunllapachu, nishpa.

⁵⁸ Chaymi paykuna mana kriyishqanrayku, Jisusqa chay Nasaritpiqa mana achka milagrukunataqa rurarqanchu.

14*Gubyirnu Irudismi Jwan Shutichikuqta wanchichishqa karqan**(Mk 6.14-29; Lk 9.7-9)*

¹ Chay tyimpupi prubinsya Galiliyapa gubyirnun Irudis Jisuspa famanda yach'ashpa, ² yanapakuqnin awturidarkunata nirqan:

—Chay alma Jwan Shutichikuqmi kawsamushqana. Chaymi chay milagrukunata atin rurayta, nishpa.

³⁻⁴ Chaqa chay Irudismi chay Jwan Shutichikuqta wanchichishqa karqan. Piru manaraq wanchichiptinmi, kayshina karqan. Puntatam chay Irudisqa masan Filipipa warmin Irudiyaswan kashqa karqan. Chaymi chay Jwanqa Irudista kayshina anyashqa karqan:

—Ama masaykipa warminwanqa kaychu, nishpa.

Chayshina anyashqambaqmi chay Irudisqa suldadungunata kamachirqan, Jwandaqa prisushpa, watashpa, karsilananllapa. ⁵ Irudisqam Jwanda munarqan wanchichiyta. Piru ancha achka runakunam Jwambaqqa kriyirqanllapa: Paymi Dyuspaq rimaq, nishpa. Chaymi Irudisqa paykunata manchashpa, mana daschu Jwandaqa wanchichirqan.

⁶ Chaymandaqam Irudisqa diyambaq suq fyistata rurarqan. Chaypim yumbaypa ñawpambi chay warmi Irudiyaspa chinan ancha dansaptin, chay gubyirnu Irudistaqa ancha gustarqan. ⁷ Chaymi payqa intinadanda jurashpa nirqan:

—Ima mañawashqaykitam qoshqayki, nishpa.

⁸ Chaymi maman kunaptin, chay chinaqa padrastun Irudista nirqan:

—Jwan Shutichikuqpa umanda suq platupi qoway, nishpa.

⁹ Chayshina mañaptinmi, gubyirnu Irudisqa limpu malaganayarqan. Piru yumbaypa ñawpambi jurashqanraykum, ¹⁰ suq suldadunda kamachirqan, karsilman rishpa, Jwamba umanda apamunambaq.

¹¹ Chayshina Jwanda wanchishpam, umanda suq platupi apamurqan chinaman. Chinaqam ch'askishpaqa, mamandana qorqan.

¹² Chaymi chay Jwamba yach'akuqningunaqa chay karsilman ch'ayashpaqa, Jwamba kwirpundallana aparqanllapa pambaq. Pambashpaqam, rirqanllapa Jisusta willaq chay pasashqambaq.

Jisusmi 5.000 runakunata qararqan

(Mk 6.30-44; Lk 9.10-17; Jn 6.1-14)

¹³ Jisusqam yach'ashpa, Jwan Shutichikuqta wanchishqallapa, nishpaqa, chay kaykashqanmanda rirqan yakupi puriq barkupi suq chuncha lugarman, sapalan chaypi kanambaq. Piru ancha achka runakuna, warmikunam yach'arqan: Chay lugarmanmi riykan, nishpa. Chaymi llagtangunamanda ch'akip rishpa, Jisus riykashqan lugarman ch'ayarqanllapa. ¹⁴ Chaymi Jisusqa chay barkumanda ishkishpaqa, chay ancha achka runakunata, warmikunata rikarqan. Chaymi paykunata llakipashpa, apashqan qeshyaqkunata kach'akachirqan. ¹⁵ Amsayaykaptinqam noqaykuna yach'akuqningunaqa qemikashpa, Jisusta kayshina nirqayllapa:

—Tardinám. Kay chunchapiqam mana pipis tiyanchu. Chayri kay runakunataqa kach'ayna, sirka kasiriyukunaman rinambaqllapa, mikunata randiq, nishpa.

¹⁶ Chaymi Jisusqa niwarqanllapa:

—¿Imapaqnamir ringallapaqa? Qamkuna qarayllapa, nishpa.

¹⁷ Chaymi noqaykuna yach'akuqningunaqa nirqayllapa:

—Manam nima mikuna kanchu. Sinku tandita, ishkay piskaditullam kan, nishpa.

¹⁸ Chaymi Jisusqa niwarqanllapa:

—Chaykunata kayman apamuyllapa, nishpa.

¹⁹ Chaymandaqam Jisusqa kamachikurqana qewakunapa sawambi chay runakuna, warmikuna tiyanambaqllapa. Chaymandaqam chay sinku tanditata, chay ishkay piskadituta piskashpa, syiluman chapakushpa, Dyusta pagikurqan. Chayshina pagikushpaqam, chay tanditakunata piti piti rurashpa, noqaykuna yach'akuqningunata qowarqanllapa, chay runakunata qonaypaqllapa. Chayshinam rurarqan chay ishkay piskadituwambis. ²⁰ Mikushpallapaqam yumbay undarqanillapa. Chay tandawan piskaduqam subrarqanraq dusi kanasta undakuna. ²¹ Kanan chay mikuqkunaqam ullqokunalla 5.000ch'i karqan. Warmikunata, wambrakunataqam mana yuparqayllapachu.

Jisusmi ancha atun qoch'apa sawanda ch'akip rirqan

(Mk 6.45-52; Jn 6.16-21)

²² Chaymi chay uras Jisusqa noqaykuna yach'akuqningunata niwarqanllapa:

—Lluqshishpa chay barkuman, ñawpayllapa waq chimbaman, nishpa.

Chay barkupi riykaptiyllapaqam, Jisusqa kidarqan dispidiq chay achka runakunata, warmikunata. ²³ Chaymandaqam payqa rirqan suq chuncha lumaman, chaypi Tayta Dyusman mañakuq. Chaymi chaypilla sapalitan tutayarqan. ²⁴ Chay barkupi noqaykuna riykaqqam ancha atun qoch'apa ch'awpimbina qarqayllapa. Lukismi ñawpa ladumanda ancha wayrarqan. Chaymi yakukuna waqmanda kaymanda maqchikashpa chay barkuta arkaptin, manana atirqayllapachu riyta.

²⁵ Piru yaqqana achikyaptinmi, Jisusqa yakupa sawanda ch'akip riykargan noqaykunapa ikiyta. ²⁶ Chaymi noqaykuna rikashpa, yakupa sawanda riykaptinqa, ancha manchashpa qayach'akurqayllapa:

—¡Ichichín, almam shamuykan! nishpa.

²⁷ Chaymi Jisusqa niwarqanllapa:

—Ama manchayllapachu. Noqam kani, nishpa.

²⁸ Pidrugam nirqan:

—Qam Jisukristu kashpaqar, kamachikuy, kay yakukunapa sawanda purishpa, ch'akip shamunaypaq qaman, nishpa.

²⁹ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Shamuyri, nishpa.

Chaymi Pidruqa chay barkumanda ishkishpa, chay yakupa sawanda riykargan Jisusman. ³⁰ Lukismi rikashpa ancha wayraykan, nishpa, manchashpa, yuyarqan: seqayman imakish, nishpa. Chaymi seqaykashpana, qayach'akushpa, Jisusta kayshina nirqan:

—¡Washawayri, Taytitu! nishpa.

³¹ Chaymi Jisusqa Pidruta das piskashpa, nirqan:

—¡A, runa noqapi mana allita kriyiq! ¿Imapaqmír mana allitaqa noqapiqa yuyakungichu? nishpa.

³² Chaymandaqam Jisuswan Pidru barkumanna llugshiptinqa, chay wayraqa limpuna qasillarqan. ³³ Chaymi chay barkupi noqaykuna Jisuspa ñawpambi qongqorikushpa, payta adurarqayllapa,

—¡Allibra qamqa Dyuspa Churin kang! nishpa.

Jisusmi Jinisarit pambapi qeshyaqkunata kach'akachirqan

(Mk 6.53-56)

³⁴ Chay ancha atun qoch'ata pasashpaqam, ch'ayarqayllapa suq atun pamba Jinisarit shutiqman. ³⁵ Chaymi chay jinisarinukuna Jisusta riqsishpaqa, chay lugarnimba tukuy rridurninman abisukunata kach'arqanllapa. Chaymi yumbay qeshyaqninllapata Jisusman apamurqanllapa. ³⁶ Ch'ayamushpaqam Jisusta kayshina rrugarqanllapa:

—Dijawayri kapitaykipa manyandalla llamkanaypaq, nishpa.

Chaymi chay qeshyaqkuna kapanda llamkaqkunaqa yumbaynin das kach'akarqanllapa.

15

Kaykunam uchayuqkunata rurachiwanchiq

(Mk 7.1-23)

¹ Suq diyam Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna, farisiyu duktrinayuqkuna Jirusalin llagtamanda Jisusman shamurqanllapa. Payman qemikashpam, tapurqanllapa:

² —Unay agwilunchiqkunaraqam mikunambaqqa puntata mayllakuna kustumbrita rurashpa, makingunata mayllaqllapa. Yach'achiwarqanchiq, noqanchiqkunapis chay kustumbrita rurananchiq. Chayri ¿imaraykutaq yach'akuqnikikunaqa mana kasunllapachu chay kustumbritaqa? nishpa.

³ Chaymi Jisusqa paykunata tapurqan:

—¿Imaraykutaq Dyus kamachikushqanda dijashqallapa kang, kustumbrikitalla ruranyakillapaqa? ⁴ Chaqa Dyusqam kayshina kamachikushqa: “Taytaykita, mamaykita rrispitayllapa. Mayqan

runa warmi taytanda mamanda maldisyaqqam wañunqa”, nishpa.*

⁵ Piru qamkunaqam kustumbrikikunata kasushpa, ningillapa: “Taytayki, mamayki mañashuptin yanapanaykiqam, atingi ñigayta: ‘Chay mañawashqaykitaqam rini qoq Dyusta. Chaymi mana atinichu qamtaqa yanapashuyta’ ”, nishpa. ⁶ Chayshina yach'achikushpaqam, Dyus kamachikushqandaqa ñigaykangillapa, chay kustumbrikikunata siginaykirayku. ⁷ ¡A, shimikiwanlla kasukuqkuna! Dyuspaq rimaq Isaiyasqam qamkunapaq ancha allita kayshina nirqan:

⁸ Kay runakunaqam shiminwanlla adurawanllapa. Piru shunqonllapa-piqam mana nimatapis kuyawanllapachu.

⁹ Chaymi yanqa adurawanllapa. Chaqa runakuna kamachikushqandal-lam yach'achikunllapa. Manam yach'achikunllapachu noqapa duktrinaytaqa, nishpa.*

¹⁰ Chaymi Jisusqa chay uyakuq runakunata qayashpa nirqan:

—Allita uyawashpa, intyindiyllapa: ¹¹ Imata mikushpaqam, mana uchayuqchu kanchiq. Ashwan shunqonchiqpi mana allikunata yuyashpa, shiminchiqwan rimashpam, uchayuqqa kanchiq, nishpa.

¹² Chaymi noqaykuna yach'akuqningunaqa qemikashpa, Jisusta kayshina nirqayllapa:

—Taytitu, chayshina niptikiqam, farisiyu duktrinayuqkunaqa mana gustashpachu ancha piñakurqanllapa.

¹³⁻¹⁴ Chaymi Jisusqa noqaykunata niwarqan:

—Paykunataqa ama manchayllapachu. Chaqa runakunaqam plan-takunashinalla. Suq diyam Tayta Dyus paypi mana kriyiqkunataqa rin wichukuq mana baliq plantatashina. Chay farisiyu duktrinayuqku-naqam ancha pandashpa, sarkukunashina kidashqallapa. Chaymi suqkunata mana baliq duktrinanda yach'achishpa, sarkupura ram-banakuqshina. Chaymi chay farisiyukuna, paykunata kasuqkunapis ush'kuman seqaqkunashina kashpa, limpu rinllapa chingaq, nishpa.

¹⁵ Chaymi Pidruqa nirqan:

—Intyindichiwayllapár chay kumparasyunda, nishpa.

¹⁶ Chaymi Jisusqa nirqan:

—¿Ima manachu qamkunapis intyindingillapa? ¹⁷ Allita yuyayllapa. Mayqan runa imatapis mikuptin upyaptinqam, pach'anman yaykun, ¿manachu? Chaymandaqam pach'anmandaqa sawaman pasan. (Manam shunqonmanchu yaykun, uchayuq kanambaqqa.) ¹⁸ Piru mana baliq palabrakunata rimashpam uchayuqqa. Chaqa chay rimashqandaqam shunqombi yuyashpa, rimanga. ¹⁹ Kay laya mana baliq yuyayku-naqam shunqonmanda llugshin: wanchikunambaq; warmiyuq kashpa, suqwan kanambaq; manaraq willashpa taytanda mamanda, chi-nawan puñunambaq; suwakunambaq; yanqa llullakunata rimanambaq; washa rimay kanambaq. ²⁰ Chay laya mana baliq yuyayniyuqkunam uchayuqqa. Piru chay mayllakuna kustumbrita mana ruraqkunaqam mana uchayuqchu, nishpa.

Suq furastira warmim Jisuspi ancha yuyakurqan

(Mk 7.24-30)

²¹ Chaymandaqam Jisusqa chay kaykashqanmanda rirqanna (Isrray-ilpa ladumbi kaq nasyunman.) Chay nasyumba Tiru llaqtamba, Sidun

* 15:4 Éxodo 20.12; 21.17 * 15:9 Isaías 29.13

llaqtamba sirkanman ch'ayargan. ²² Waqqim prubinsya Kanayan-manda kaq warmi tiyaq. Chay warmim Jisusman shamushpa ancha jwirtita qayakurqan:

—¡Unay gubyrnu Dabidpa Karu Willkan Taytitu, llakipawayri! ¡Wawaymanmi dyablupa ispiritun yaykushqa! ¡Chaymi mana dijashpachu, ancha padisichin! nishpa.

²³ Piru Jisusqam uyararqanlla. Manam nimatapis nirqanchu. Chaymi noqaykuna yach'akuqningunaqa Jisusta nirqayllapa:

—Chay warmi ikinchigta shamuq qayakushpaqam ancha piñachiwanchiq. Yush'ayku, willay rinambagña.

²⁴ Chayshina niptiyllapam, Jisusqa chay warmita nirqan:

—Taytay Dyusqam mana kach'amuwashqachu furastirukunamanqa. Ashwan kach'amuwashqaqam isrraylinukunaman, nishpa.

²⁵ Piru chay warmiqam Jisuspa ñawpanman shamushpa, qonqorikushpa urkunda pachaman ch'ayachishpa, kayshina rrugarirqan:

—¡Taytitu, yanapawayri! nishpa.

²⁶ Jisusqam nirqan:

—Manam allichu wambrakunata mikunanda qoch'ishpa, allqetukunata qonanchiqqa. (Chayshinallam mana allichu, isrraylinukunata dijashpa, qamkuna furastirukunata yanapashunayqa), nishpa.

²⁷ Chayshina niptinqam, chay warmiqa nirqan:

—Ari. Chayshinam, Taytitu. Piru patrunguna mesapi mikuptynqam, allqokunapis chay pidasitun ishkiqkunata mikunllapa. (Chayshinam alli kanman, noqaykunatapis ashlitata yanapawanayki), nishpa.

²⁸ Chayshina niptinmi, Jisusqa nirqan:

—¡Warmisita! ¡Ancha allitaraq noqapi kriyishqa kangi! Chaymi chay mañawashqaykita rini ruraq, nishpa.

Chayta nishqan urasmandapacham chinanqa kach'akarqanna.

Jisusmi achka qeshyaqkunata kach'akachirqan

²⁹ Jisusmi chay lugarmanda rishpaqa, Galiliya ancha atun qoch'apa manyanda rishpa, suq lumaman llugshishpa, chaypi tiyarqan. ³⁰ Jisus kaykashqanman achka runakuna, warmikuna ch'ayarganllapa apamushpa kujukunata, sarkukunata, mudukunata, mankukunata, suq laya nanaywan kaqkunatapis. Chayshina ch'ayashpaqam, chay qeshyaqkunata Jisuspa ñawpambi rurarganllapa. Chaymi payqa yumbayta kach'akachirqan. ³¹ Chaymi mudukuna rimaptin, mankukuna allinyaptin, kujukuna puriptin, mana rikakuqkuna chapakuptinqa, chay isrraylinu rikaqkunaqa ancha ispantashqata Taytanchiq Dyusta ancha alabarqanllapa.

Jisusmi 4.000 runakunata qararqan

(Mk 8.1-10)

³² Chayshina paykunata kach'akachishpam, Jisusqa noqaykuna yach'akuqningunata qayawashpa, kayshina niwarqanllapa:

—Ancharaq kay runakunapaq llakini. Chaqa kimsa diyanam kaypi pullay noqawan; piru manam nima kanchu mikunanllapaqa. Chaymi mana munanichu mallaqta kach'ayllapataqa. Chaqa ñambi imakish binsikanmanllapa, nishpa.

³³ Chaymi noqaykunaqa nirqanillapa:

—¿Imatamir qarashun kay chunchapiqa? Chaqa kaypiqam mana pipis tiyanchu, mikunata randichiwananchiqqa, paykunata qarananchiq, nishpa.

³⁴ Chaymi Jisusqa niwarqanllapa:

—¿Ayka tanditayucmi kangillapa? nishpa.

Noqaykunaqam nirqayllapa:

—Syiti tandita, ashla piskaditullam kan, nishpa.

³⁵ Chaymi Jisusqa kamachikurqan, yumbay chay runakuna pam-bapi tiyanambaqllapa. ³⁶ Chaymandaqam chay syiti tanditata, chay piskaditukunata piskashpa, Dyusta pagikurqan. Chaymandaqam piti piti rurashpa, noqaykunata qowarqanllapa, chay yumbay runakunata qaranaypaqllapa. ³⁷ Qaraptiyllapaqam, yumbay mikurqanllapa undanangaman. Mikuptinllapaqam, syiti kanasta unda subrarqan. Chaymi chay subraqkunata tandarqayllapa. ³⁸ Chay mikuqkunaqam ullqokunalla 4.000ch'i karqan. Warmikunata wambrakunataqam mana yuparqayllapachu. ³⁹ Chaymandaqam chay runakunamanda dispidikashpaqa, Jisusqa yakupi puriq barkuman llugshishpa, rirqanna Magdala shutiq lugarman.

16

Jisustam nirqanllapa, suq milagruta ruranambaq

(Mk 8.11-13; Lk 12.54-56)

¹ Wakin farisiyu duktrinayuqkunata sadusiyu duktrinayuqkunawan shamushpam Jisusta mallipanambaq, yanqa kayshina nirqanllapa:

—Mayá, suq manchaypaq milagruta ruray yach'anaypaqllapa, alipchu syilumanda shamushqa kangichi mana, nishpa.

² Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Qamkunaqam tardiman rupay seqaptin, syilupi chupikata rikashpaqa, ningillapa: “Allin diyam qayaqa rin kaq”, nishpa. ³ Chayshinallam madrugadupi syilu tuldadu kaptin, qarwita chupikayaykaqta rikashpaqa, ningillapa: “Tamyaqmi rin”, nishpa. ¡A shimikiwanlla Dyusta kasuqkuna! Chayshina syiluta chapashpam, yach'angillapa, imashinam rin kaq tyimpu, nishpa. Chayshina yach'ashpaqa, ¿imaraykutaq mana yuyangillapachu, Dyus nishqanmi kumpliyan, nishpaqa? ⁴ ¡Qamkuna kay tyimpumanda malukunaqam Dyustaqa mana munangillapachu kasuya! Chaymi qamkuna chay milagru mañawashqaykitaqa mana rinichu ruraq. Ashwanmi kay laya milagrulla rin kaq. Manchu Dyuspaq rimaq Junaswan suq milagru karqan. Chayshinallam noqawambis kanqa. [Nuta: Chay Junasqam suq ancha atun piskadupa pach'ambi karqan pambadushina. Chaymandaqam llugshirqan. Chayshinallam Jisuspis atun mach'ayshina sipulturapi pambadu kashpa, kawsamushpa, llugshirqan.]

Chayshina nishpaqam, paykunamandaqa akrakashpa, rirqanna.

Farisiyukunapa duktrinanmi dañachikuq libadurashina

(Mk 8.14-21)

⁵ Noqaykuna Jisuspa yach'akuqningunam chay ancha atun goch'apa waq chimbaman rishpaqa, qongarqayllapa tandata apaq. ⁶ Chaymandaqam chay chimbaman ch'ayaptiyllapaqa, Jisusqa niwarqanllapa:

—Uyawayllapa, kaykish niykillapa, farisiyukunapa libaduranmanda, sadusiyukunapa libaduranmanda kwidakanaykillapa, nishpa.

⁷ Chayshina niwaptinllapaqam, noqaykunapura kayshina parlarqayllapa:

—Tandata mana apamushqanchiqraykum chay libadurapaqqa niwanchiqllapa.

⁸ Piru chayshina parlaptiyllapaqam, Jisusqa yach'ashpa, kayshina niwarqanllapa:

—Tandaykillapata qongashpaqa ¿imaraykutaq chayshina parlaykangillapa? ¿Ima manachu allita noqapi yuyakungillapa: Jisukristum atin qarawayninchiqta, nishpaqa? ⁹ ¿Ima manachu intyindingillapa? ¿Manachu yuyangillapa chay sinku tanditakuna chay 5.000 runapaq aypashqandaqa? ¿Manachu yuyangillapa paykuna mikushpa undaptinllapa, chay achka kanastakunapi subrashqandaqa? ¹⁰ ¿Manachu ni yuyangillapa chay syiti tandakuna 4.000 runakunapaq aypashqandaqa? ¿Manachu yuyangillapa chay 4.000 mikushpa undaptinllapa, chay achka kanastakunapi subrashqandaqa? ¹¹ ¿Ima manachu intyindingillapa? Manam niykillapachu, tandaykillapata qongashqaykiraykuchu. Ashwanmi niykillapaqa, farisiyukunapa, sadusiyukunapa libaduranmanda kwidakanaykillapa, nishpa.

¹² Chayshina noqaykunata niwaptinraqmi intyindirqayllapa: Manam niwashqachu kanchiq, tandapa libaduranmanda kwidakananchiqchu. Ashwanmi chayshinaqa niwarqanchiq, farisiyukunapa, sadusiyukunapa duktrinanmanda kwidakananchiq, nishpa. [*Nuta: Chaqa ashla libadurallam achka masata atin saksachiyta. Chayshinallam farisiyupa, sadusiyupa kustumbringunata ashlitatalla ruraptinchiq, ancha dañachiwanchiqman.*]

Pidrum Jisusta nirqan: “Qamqam Dyuspa Churin kangi”, nishpa (Mk 8.27-30; Lk 9.18-21)

¹³ Jisusqam ch'ayashpa prubinsya Filipupa Sesarya llaqtamba lugarningunaman, noqaykuna yach'akuqningunata tapuwarqanllapa:

—Runakunaqa ¿imatam nin noqapaqqa? ¿Pish kani noqqa paykuna-paqqa? nishpa.

¹⁴ Chaymi noqaykunaqa nirqayllapa:

—Wakingam nin chay alma Jwan Shutichikuqshi kangi. Wakingam nin: Dyuspaq chay unay rimaq Eliyasshi kangi. Wakingam nin: Dyuspaq chay unay rimaq Jirimiyasshi kangi ichush Dyuspaq suq unay rimaq kangi, nishpa.

¹⁵ Chaymandaqam tapuwarqanllapa:

—Mayá, qamkunaqa ¿imatataq ningi? ¿Pitaq kani qamkunapaqqa? nishpa.

¹⁶ Chaymi Simun Pidruqa nirqan:

—Qamqam Dyus Akrashqan Washadurniyllapa kangi. Qamqam Dyus kawsaqa Churin kangi, nishpa.

¹⁷ Chayshina niptinqam, Jisusqa nirqan:

—Manam ni mayqan runa nishushqachu: pim Jisukristuqa, nishpaqa. Ashwanmi Taytanchiq Dyus syilupi kaq yanapashushqa intyindinayki. Chayri qam, Junaspa churin Simun Pidruqa kushikuy. ¹⁸ (Chaqa shutiki “Pidrum” munan niyta “rumi.”) Kanan suq simyintu rumishinam ringi kaq. Chaqa runakuna, warmikuna qamanda yach'akushpa, noqapi

kriyiptinllapaqam, rini washaq, ama ni mas pudirniyuq dyablu atinambaq apayta wañushqakunapa lugarninman. Chaqa noqapi chay kriyiqkunaqam ilgisay. ¹⁹ Syilupa llabingunatam rini qoshuq. Chaqa noqapi chay mana kriyiqkunaqam dyablupa kadinangunawan watadushina. Piru kay mundupi noqapaq yach'achikushpaqam, chay kadinakunata paskaykangimanshina. Chaymi noqapaq willaptiki, paykuna noqapi kriyiptinllapaqa, syilupa pungunda kich'aykangimanshina, syiluman yaykunanllapa. Piru noqapaq willashqaykita mana kriyiqkunaqam watadushinalla kidan. Manam atinqallapachu yaykuyta syilumanqa.

²⁰ Chayshina nishpaqam, Jisusqa yumbay yach'akuqningunata niwarqanllapa:

—Amaraq ni pitapis noqapaqqa niyllapachu: “Jisusqam Dyus Akrashqan Washadurninchiq”, nishpaqa.

*Jisusqam nirqan: “Rinllapam wanchiwaq”, nishpa
(Mk 8.31–9.1; Lk 9.22–27)*

²¹ Chaymendaqam Jisusqa yach'akuqningunata kayshina niriwarqanllapa:

—Riqmi rini Jirusalin llaqtaman. Waqpim chay kamachikuq an-syanukuna, chay kamachikuq isrraylinu kurakuna, Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna ancha rinllapa padisichiwaq. Kanan rinllapam sintinsyawaq wañunaypaq. Piru chay wanchiwashqan diyamandam gaya suq punchawnin rini kawsamuq, nishpa.

²² Chaymi Pidruqa Jisusta suq laduman sapalanda apashpa, nirqan:

—Taytitu, amar Taytanchiq Dyus munanmanchu chayshina padisishpa wañunaykipaqqa, nishpa.

²³ Chaymi Jisusqa tikrakashpa, Pidruta nirqan:

—¡Qamqam dyablushina rimaykangi! ¡Ashuy ñawpaymanda! Chaqa qamqam munangi disanimachiwayta, Tayta Dyus munashqanda ama rurannaypaq. Mana intyindiq runashinam yuyaykangi. Manam yuyaykangichu Dyus yuyashqanshinaqa, nishpa.

²⁴ Chaymendaqam Jisusqa noqaykuna yach'akuqningunata niwarqanllapa:

—Mayqan munaq yach'akuqniy kaytaqa tukuy ima munashqanda dijashpa, noqatalla sigiwanqa, suq kruspi munaptinllapa wanchiytapis. ²⁵ (Chaqa noqapi kriyiqkunataqam chay kuntrawaqkuna munanqallapa wanchiyta.) Piru amar ñigawaychu, chay kuntrawaqkuna ama wanchishunanllapa. Chayshina ñigawashpaqam, jwisyu diyapiqa ringi chingaq. Piru noqapi kriyishqaykirayku wanchishuptingam, jwisyu diyapi rini washashuq, tukuy tyimpu noqawan kawsanayki. ²⁶ Chaqa suq runa ichu suq warmi kay mundupa tukuy imanda ch'askishpa, piru jwisyu diyapi chingashpaqa, ¿imatam ganashqa? Chaqa manam atinchu pagarakuyta washakanambaqqa. ²⁷ Noqaqam Dyusmanda Shamuq Runa kashpa, Taytay Dyuspa pudirninwan llipyashpa, anjilningunawan syilumanda rini kutimuq. Chay diyapim runakuna tukuy ima rurashqambaq rini pagaraq, primyunda qoshpa, ichu kastigashpa. ²⁸ Alliptam niykillapa, wakinnikiqam manaraq wañushpa, ringillapa rikawaq, chayshina Dyuspa pudirninwan llipyashpa, shamuptiyqa.

17

Jisukristum llipyarqan

(Mk 9.2-13; Lk 9.28-36)

¹ Chay nishqanguna sayis diyas pasaptinlam, Jisusqa Pidruta, Jakubuta, masan Jwannindinda apashpa, rirqan suq altu lumapa sawanman. ² Chay lumapim Jisusqa suq layayarqan. Chaqa qaqllanqam rupayshina ancha llipyarqan. ³ Chaymandaqam Dyuspaq chay unay rimaqkuna Muysiswan Eliyas chay uras ladumbi rikakushpa, Jisuswan parlaykarganllapa. ⁴ Chaymi Pidruqa Jisusta nirqan:

—Taytitu, ancha alliraq kaypi kananchiqllapa. Munaptikiqa, kimsa chuqlata rurashaqlapa, suqta qambaq, suqta Muysispaq, suqta Eliyaspaq, nishpa.

⁵ Chayshina Pidru rimaykaptinllam, suq llipyaq pukutay shamushpa, limpu pambarqan. Chayshina pambaptinqam, chay uras pukutaypa ukunmanda Dyusta uyarganllapa kayshina niqta:

—Kaymi kuyashqay Churiy. Paywanmi anchallana kushikuni. ¡Paytar uyayllapa! nishpa.

⁶ Chayta uyashpaqam, chay kimsa yach'akuq masiykunaga ancha manchashpa, qonqorikurqanllapa qaqllanllapa allpaman ch'ayanangaman. ⁷ Chaymi Jisusqa qemikashpa, paykunapa sawanman makinda rurashpa, nirqan:

—Atariyllapa. Ama manchayllapachu, nishpa.

⁸ Chaymi atarishpaqa, manana ni pitapis ladumbiqa rikarqanllapachu. Jisustallanam rikarqanllapaqa.

⁹ Chaymandaqam Jisus chay lumamanda uraman riqshinaqa, chay kimsa yach'akuq masiykunata kamachirqan:

—Kay rikashqaykitaga amaraq pitapis niyllapachu, wañushpa kawsamunaykaman, nishpa.

¹⁰ Chaymi chay yach'akuq masiykunaga Jisusta tapurqanllapa:

—Muysispa liyningunata yach'achikuqkunaga ¿imaraykutaq ninllapa: “Dyus Akrashqan Washadur manaraq shamuptinshi, chay alma Eliyas kawsamushpa, puntata rin shamuq”, nishpaqa?*

¹¹ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Allibmi chayshina. Eliyasmi puntata shamunambaq kargan, runakunata yach'achinambaq, uchangunata dijanambaqllapa. ¹² Piru noqaqam niykillapa, Eliyasqam shamurqanna. Piru paytaqam mana riqsirqanllapachu, Dyuspaq rimaq, nishpaqa. Chaymi paytaqa munashqanllapata rurarganllapa. Paytashinallam noqa Dyusmanda Shamuq Runatapis ancha rinllapa padisichiwaq, nishpa.

¹³ Chayshina Jisus Eliyaspaq niptinqam, paykunaga intyindirqanllapa: Jwan Shutichikuqpaqmi chayshina niwashqaqa kanchiq, nishpa.

Jisusmi suq wambra atakiyuqta kach'akachirqan

(Mk 9.14-29; Lk 9.37-43)

¹⁴ Jisus chay kimsa yach'akuq masiykunawan chay lumamanda shamushpaqam, chay kashqayllapaman ch'ayamurqanllapa. Chaymi suq runa shamushpa, Jisuspa ñawpambi qonqorikushpa, kayshina rruargan:

* 17:10 Malaquías 4.5-6

¹⁵ —Taytitu, llakipayri wambrayta. Atakikuna piskashpam, ancha padisichin. Chaqa kutin kutin piskashpam, ninakunaman yakukunaman bulashqa. ¹⁶ Chaymi kay yach'akuqnikikunaman apamushqa kani. Piru paykunaqam mana atishqallapachu kach'akachiyta, nishpa.

¹⁷ Chayshina niptinmi, Jisusqa nirqan:

—¡A, qamkuna Dyuspi mana yuyakuqkuna, mana allita ruraqkunaqa! ¿Ima tyimpukamanraq qamkunawanqa padisishaq? ¿Ima tyimpukamanraq qamkunataqa agwantashqaykiqa? Mayá, kayman apamuyl-lapa wambraykita, nishpa.

¹⁸ Apamuptinllapaqam, Jisusqa dyabluta anyashpa, chay chulumanda qatirqan. Chaymi chay urasmandapacha kach'akashqana kidarqan.

¹⁹ Chaymandaqam noqaykunalla Jisuswan kashpaqa, kayshina tapurqayllapa:

—¿Imaraykutaq noqaykunaqa mana atirqayllapachu chay dyabluta qatiytaqa? nishpa.

²⁰ Chaymi Jisusqa niwarqanllapa:

—Dyuspi mana allita yuyakushpam, mana atirqaykillapachu qatiytaqa. Piru alliptam niykillapa, ashrita Dyuspi yuyakushpa, chay ñapushpa muritun tantitutaqach'i, kay atun urqqota kamachiptikillapa suq laduman rinambaqqa, kasushushpa rinman suq laduman. Chaqa qamkuna Dyuspi allipta yuyakuptikiqam, mana nimapis trabajuschu kanman qamkunapaqqa. ²¹ Piru kay laya dyablutaqam chayshinal-laqa mana atingillapachu qatiyta. Ashwanmi ayunashpa, Dyuspi allita yuyakushpa, payman mañakushpa atingillapa qatiytaqa, nishpa.

Jisusmi nirirqan: “Rinllapam wanchiwaq”, nishpa

(Mk 9.30-32; Lk 9.43-45)

²² Prubinsya Galiliyapi kaykaptiyllapam, Jisusqa noqaykuna yach'akuqningunata kayshina niriwarqanllapa:

—Noqa Dyusmanda Shamuq Runataqam rinllapa intrigakuwaq runakunapa makinman. ²³ Rinllapam wanchiwaq. Piru kimsa diyamanmi rini kawsamuq, nishpa.

Chayshina niwaptinllapaqam, ancha llakirqayllapa.

Dyuspa adurana wasimbaqmi kuntribusyunda kubrakurqanllapa

²⁴ Jisusqam noqaykuna yach'akuqningunawan Kapirawun llaqtaman ch'ayarqayllapa. Chaypi kaptiyllapam, kuntribusyunda kubrakuqkuna Pidruman qemikashpa, kayshina tapurqanllapa:

—¿Qamkunapa yach'achikuqnikichu Dyuspa adurana wasimbaq kuntribusyunda pagarakun ichu mana? nishpa.

²⁵ Chaymi Pidruqa nirqan:

—Ari, pagarakunmi, nishpa.

Chaymandaqam Simun Pidru wasiman yaykuptinqa, manaraq nimata niptin, Jisusqa tapurqan:

—Mayá, ¿ima ningitay, Simun? Kay mundupi gubyirnukunaqa ¿pitataq kubranllapa kuntribusyundaqa? ¿Llaqta masingunatachu ichu jwirakunata? nishpa.

²⁶ Chaymi Pidruqa nirqan:

—(Girrapi binsishqanraykum), jwirakunataqa kuntribusyunda kubranllapa, nishpa.

Chaymi Jisusqa nirqan:

—Ari. Chay gubyirnukunapa llaqta masingunaqam mana pagarakunchu kuntribusyundaqa. (Chaymi noqanchiqkuna Dyuspa wambran isrraylinukuna kashpaqa, mana nisisaryuchu pagarakunanchiq chay kuntribusyundaqa.) ²⁷ Piru ama ni pitapis piñachinanchiq pagarakushun. Chayri riy chay atun qoch'aman, answiluykiwan piskaduta piskanayki. Chaqa chay punta piskadu piskashqaykipa shimimbim ringi tariq suq qellayta. Chayta apamushpa, noqapaq qambaqpis chay kuntribusyunda pagarakuy, nishpa.

18

Mas kamachikuqmi kayshina kanqa

(Mk 9.33-37; Lk 9.46-48)

¹ Chay tyimpupim noqaykuna yach'akuqninguna Jisusman qemikashpa, kayshina tapurqayllapa:

—Taytitu, Tayta Dyus shumaqta kamachikuptin syilupiqa, yumbay runamandaqa ¿pitaq masta rin kamachikuqqa? nishpa.

² Chaymi Jisusqa suq wambrituta qayashpa, ch'awpiyllapapi rurashpa, ³ kayshina niwarqanllapa:

—Alliptam niykillapa, kay umildi wambritushina mana kashpaqam, mana ringillapachu atiq yaykuyta syiluman, Dyuswan kawsanaykillapa. ⁴ Chaymi Tayta Dyus shumaqta kamachikuptinqa, kay wambritushina umildi kaqkunaqam Dyuspaqqa masta rinllapa baliq. ⁵ Mayqan runa kasuwashpa kay laya wambrituta ch'ayachiqqam, noqata ch'ayachiwaykanshina, nishpa.

Ama suqkunata uchata rurachishunchu

(Mk 9.42-48; Lk 17.1-2)

⁶ Noqapi chayraq kriyiqkunata uchata rurachiqqam ancha kastigadu rin kaq. Chaymi chay uchata rurachiqqapqqa mas alli kanman, suq atun mulinu rumita kungambi watashpa, wichukunanllapa mar yakupa ch'awpinman, chaypi ch'uqashpa wañunambaq (manaraq chay uchata rurachiptin, ama mas kastigadu kanambaq). ⁷ ¡Akakaw kay mundupi kawsaqqunapaqqa! Chaqa achka laya mana baliq yuyaykunam runakunata, warmikunata animachin, uchata rurananllapaqa. Chaymi ancha trabajus rin kaq, shumaqta kawsananllapaqa. ¡Piru mas kastigadum rin kaq chay runa uchata rurachikuqqa!

⁸ Chayrayku makiki ichu ch'akiki ancha qawch'u kaptin uchata rurachishunanga, kuchushpa wichukuy, uchata ama ruranykipaq. Mas allim kanman, kuju ichu manku suq bidaman yaykunaykipaqqa. Manam allichu ishkay makiyuq ichu ishkay ch'akiyuq kashpa, tukuy tyimpu lumyaykaq ninaman wichukudu kanaykipaqqa. ⁹ Kanan ñawikiwan imata rikashpa, animakashpa uchata ruranykiqa, surqoshpa, karuman wichukuy. Chaqa mas allim suq ñawiyuqla kashpa, suq bidaman yaykunayki. Manam allichu ishkay ñawiyuq kashpa, lumyaykaq infyirnuman wichukudu kanaykiqa.

Jisusmi suq kumparasyunda rurarkan chingashqa wishawan

(Lk 15.3-7)

¹⁰ Kay taksha wambritutashinaqa ama disprisayllapachu. Chaqa paykunata kwidaq anjilkunam Tayta Dyuspa ñawpanman ima uraspis

atin ch'ayayta, chay wambritukunapaq mañakunan. ¹¹ Noqaqam shamushqa kani, chay chingashqakunata washanaypaq.

¹² '¿Imatataq yuyangillapa? Suq runa 100 wishayuq kashpa, suq wishitan chingaptinga, ¿manachuraq chay 99ta lumapi dijashpa, rinman chay suq chingashqa wishitanda maskaq tarinangaman? ¹³ Chay chingashqa wishanda tarishpaqash', ancha kushikunqa maski chay 99 mana chingashqakunapaq. ¹⁴ Chayshinam syilupi Taytanchiq Dyuspi mana munanchu kay wambritushina kaqkuna ni suqnin chinganambaq.

Kriyiq masinchikunata pirdunashun
(Lk 17.3)

¹⁵ 'Kriyiq masiki mana allita rurashuptingqa, rishpa, paywanlla parlay: "Kayshinam dañachiwashqa kangi", nishpa. Chaymi kasushushpa aliyaptinga, shumaqtana ringi kawsaq chay kriyiq masikiwanqa. ¹⁶ Piru mana kasushuptingqa, apay suq ichu ishkay tistigukunata, ishkay ichu kimsa yach'anaykillapa, ¿Imatam nin? nishpa. ¹⁷ Chay apashqaykikunata mana kasuptingqa, yumbay chay tandakaq kriyiq masinchikunata willay. Yumbay paykunata mana kasuptingqa, paytaqa suq mana kriyiqtashina ichu suq uchayuq kuntribusyunda kubrakuqtashinana riqsiyllapa.

¹⁸ 'Alliptam niykillapa, noqapi chay mana kriyiqkunataqam dyablu kadinakunawan watashqashina. Piru kay mundupi noqapaq yach'achikushpaqam, chay kadinakunata paskaykangimanshina. Chayshina suqkunata animachishpa noqapi kriyinanllapaqam, qamkunaqa syilupa pungunda alabis kich'aykangimanshina, syiluman yaykunanllapa. Piru kay mundupi yach'achikushqaykita mana kriyiqkunataqam watadushinalla rin kidaq. Manam atinqallapachu yaykuyta syilumanqa.

¹⁹ 'Niykillapapismi, kay mundupi ishkay qamkuna suq yuyayniyuqla kashpa, Tayta Dyusman mañakuptikiqam, payqa mañashqaykita syilumanda rin qoshuqlapa. ²⁰ Chaqa ishkay ichu kimsa noqapi yuyakushpa tandanakuptingam, paykunapa ch'awpimbi kani, nishpa.

²¹ Chaymi Pidruqa qemikashpa, Jisusta kayshina tapurqan:

—Taytitu, suq kriyiq masiy mana allita rurawaptinga, ¿ayka kutindam pirdunashaq? ¿Syiti bwiltastachu pirdunashaq? nishpa.

²² Chayshina tapuptinmi, Jisusqa nirqan:

—Manam niykichu syiti bwiltastalla pirdunay, nishpaqa. Ashwan pirdunayqa 70 bwiltasta syitiyuqwan, nishpa. [Nuta: Chayqam munan niyta tukuy bwiltasta pirdunananchiq.]

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan ishkay dibirakuqwan

²³ Jisusqam nirqambis:

—Taytanchiq Dyus shumaqta kamachikuptingam, suq gubyirnu pirdunakuqshina rin kaq. Chaqa chay gubyirnum munarqan yach'ayta: Kriyaduykunaga, ¿aykatataq dibirawanllapa? nishpa.

²⁴ Chaymi kwintanda surqoykaptinqa, apamurqanllapa suq runa 10.000 talintu dibiraqta. [Nuta: 10.000 talintukunataqam ancha achka qellay karqan. Chaqa suq trabajaq runam masdi 15 watakunata trabajashpa, suq talintutalla atiq ganayta.] ²⁵ Chaymi chay dibirakuqqa manana nimatapis atirqanchu pagarakuytaqa. Chaymi patrinninga kamachikurqan: "Randikuyllapana kay runata warmindinda,

wambrandingunata, tukuy imandinda, chay dibirawashqanda kutichiwanambaq”, nishpa. ²⁶ Piru chay dibiraqqam qonqorikushpa, ancha rrugarqan chay gubyirnuta: “Patrunsitu, yush'ayku shuyawayri. Yumbay dibirashushqaytam pagarashqayki”, nishpa. ²⁷ Chaymi chay gubyirnuqa chay dibiraq rrugaptin, llakipashpa, yumbay dibirashqambaq nirqan: “Pirdunaykinam. Mananam dibirawangichu. Librinam kangi”, nishpa.

²⁸ 'Piru chay pirdunashqa kriaduqam chay gubyirnumanda llugshishpalla, suq kriadu masinda tarirqan. Payqam 100 dinaryu qellaytalla dibirarqan. Piru payqam chay dibiraqtaqa kunganmanda piskashpa, urka urka rurashpa nirqan: “Pagaraway dibirawashqaykita”, nishpa. ²⁹ Chaymi chay dibiraqqis qonqorikushpa ancha rrugarqan: “Shuyawayri. Rinim pagarashuq yumbay dibirashushqayta”, nishpa. ³⁰ Piru payqam mana shuyashpachu, apamurqan karsilman, yumbay dibirashqanda pagaranangaman. ³¹ Wakin kriadu masingunam chayshina chay dibiraqta ruraptin rikashpaqa, ancha llakiparqan. Chaymi rirqanllapa chay gubyirnuta parlachiq yumbay rikashqanda. ³² Chayraykum chay gubyirnuqa chay pirdunashqa kriadunda qayachishpa nirqan: “¡A, kriadu malu! Rugawaptikiqam noqaqa yumbay dibirawashqaykita pirdunashushqa kani. ³³ Chayshina qambis llakipashpa, chay dibirashuqta pirdunanaykita”, nishpa. ³⁴ Chaymi patrunninga ancha piñakushpa, karsilman apashpa, kastigakuqkunata intrigarqan, munashqanda kastigananllapa, yumbay dibirashqanda pagaranangaman.

³⁵ Chaymi Jisusqa nirqambis:

—Runa masikikunata tukuy shunqo qamkuna mana pirdunaptikiqam, syilupi tiyaq Taytanchiq Dyuspis qamkunata mana rinchu pirdunashuq.

19

Jisusmi nirqan: “Rrispitu warmikimanda ama akrakaychu”, nishpa (Mt 5.31, 32; Mk 10.1-12; Lk 16.18)

¹ Jisusqam ushyashpa rimaytaqa, rirqanna chay prubinsya Galiliyamandaqa. Chayshina rishpam, ch'ayarqan rriyu Jurdamba waq chimba ladunman, chay prubinsya Judiyapa lugarningunaman. ² Piru ikindaqam ancha achka runakuna, warmikuna rirqanllapa. Chaypim Jisusqa yumbay qeshyaqkunata kach'akachirqan.

³ Chaymi wakin farisiyu duktrinayuqkuna ch'ayashpa, pandachiyta munashpa, yanqa kayshina tapurqanllapa:

—¿Allichuraq suq runa imapaqqis yuyashpa, warminmanda akrakanambaq? nishpa.

⁴ Chayshina tapuptinllapaqam, Jisusqa nirqan:

—Qallarishqan tyimpuqam Dyusqa ullqota, warmita rurarqan. ¿Manachu librubnigqa chayta liyishqallapa kangi? ⁵ Chaqa paykunapaqmi Taytanchiq Dyusqa nirqan: “Runaqam taytanda, mamanda dijashpa, warminwanna tandakashpa rin tiyaq. Chaymi ishkay kashpapis, suqshinallana kanqallapa”, nishpa. ⁶ Chaymi niykillapa, rrispituyuqkunaqam ishkay kashpapis, suqllana. Chayri Dyus tandashqandaqa, runakunaqa ama akranqachu, nishpa.

⁷ Chayshina Jisus niptinqam, chay farisiyukunaqa nirqan:

—Chayshina kaptinqa, *çimaraykutaq* Muysisqa unay agwilunchiqkunata kamachirqan, suq runa warminmanda akrakanambaqqa suq dukumintuta qonqa, nishpaqa?

⁸ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Chaq angu shunqoyuqkuna kaptinllapam, Muysisqa dijarqan paykunata, dukumintuta qoshpa, warminmanda akrakananllapaqa. Piru qallarishqan tyimpupiqam mana chayshinachu karqan. Ashwan Tayta Dyusqam runakunata, warmikunata rurarqan, tandanakushpa, ama akrakananllapa. ⁹ Chaymi niykillapa, suq runa warminmanda akrakashpa, suq warmiwan kanambaqqam ancha uchayuqna. Chayshinallam chay warmi dihashqawan suq runa kasaraqpis ancha uchayuqna. Piru mayqan warmi runanda traysyunda rurashpa, suq runawan kaptinllam, qosanqa atin akrakaytaqa. Manaqa manam balinchu akrakananqa.

¹⁰ Chayshina Jisus niwaptinllapaqam, noqaykuna yach'akuqningunaqa malaganayashpa, kayshina nirqayllapa:

—Chayshina warmiyuqkuna manana atishpa akrakayta, suqwan kanambaqqa, mas allich'i kanman, ama ni mayqan warmiyuq kananchiqllapa, nishpa.

¹¹ Chaymi Jisusqa niwarqanllapa:

—Yumbay runakunaqam mana atinchu intyindiya kay nishushqaytaqa. Piru Taytanchiq Dyus yanapaptinllam, wakinqa atinllapa intyindiya. ¹² Wakin runakunaqam mana atinllapachu kasaraytaqa. Chaga wakinqam nasin, sapalanlla kawsanambaq. Wakindaqam runakuna inukuta ruranllapa, ama kasaranambaq. Piru wakinqam mana kasaranchu, Dyusta mas allita sirbinanllapa. Chayri mayqanniki kay nishushqayta atishpa ruraytaqa, rurayllapa, nishpa.

Jisusmi wambritukunata bindisirqan

(Mk 10.13-16; Lk 18.15-17)

¹³ Wakinqam wambritukunata Jisusman apamurqanllapa, makinda sawambi rurashpa, Dyusman mañakunambaq paykunapaq. Piru noqaykuna yach'akuqningunaqam chay wambran apamuqkunata an-yarqayllapa (ama Jisusta piñachinanllapa). ¹⁴ Chaymi Jisusqa niwarqanllapa:

—Ama arkayllapachu. Ashwan dijayllapa, chay wambritukuna noqaman shamunanllapa. Chaga mayqan kay wambritukunashina kaqmi Dyuswanqa syilupi rin kawsaq, nishpa.

¹⁵ Chaymandaqam chay wambritukunapa sawambi makinda rurashpa, Dyusman mañakushpaqa, rirqanna suq lugarman.

Suq kapuq runam Jisuswan parlarqan

(Mk 10.17-31; Lk 18.18-30)

¹⁶ Suq wambra runa shamushpam, Jisusta kayshina tapurqan:

—Ancha Allin Yach'achikuq Taytitu, *çimatam* atini rurayta, Taytanchiq Dyuswan tukuy tyimpu kawsanaypaqqa? nishpa.

¹⁷ Chaymi Jisusqa nirqan:

—*çimaraykutaq* niwangi: “Ancha Allin Yach'achikuq”, nishpaqa? Dyusllam ancha allinqa. Munaptiki suq bidapi tukuy tyimpu kawsanaykipaqqa, Dyus kamachikushqanda kasushpa kawsay, nishpa.

¹⁸ Chaymi chay runaqa nirqan:

—¿Mayqan kamachikushqandam kasushaqqa? nishpa.

Chayshina tapuptinqam, Jisusqa nirgan:

—Ama wanchikuychu. Qam warmiyuq kashpaqa, ama suq warmi-wanqa puñuychu. Ama suwakuychu. Ama yanqa llullakunata runa masikipaq rimaychu. ¹⁹ Taytaykita, mamaykita ancha rrispitashpa kasuy. Qam kwirpuykita kuyashqaykishina, runa masikitapis kuyay, nishpa.*

²⁰ Chayshina Jisus niptinqam, chay runaqa nirgan:

—Yumbay chaykunatam wambra kashqaymandapacha kasushqa kani. ¿Imataq mas faltawan ruranaypaqqa? nishpa.

²¹ Jisusqam nirgan:

—Dyus nishqanda ancha allita kumplinaykipaqqa, tukuy imayki kaqta randikushpa, qoy chay mana nimayuqkunata. Chayshina qoshpam, syilupiqa tukuy imayuqqa ringi kaq. Chayta rurashpaqa shamuyina, noqawan purinanchiq, nishpa.

²² Chayshina niptinqam, chay runaqa limpu malaganayashpa, tukuy imambaq llakishpa, rirgan.

²³ Chaymi Jisusqa noqaykuna yach'akuqningunata niwarqanllapa:

—Alliptam niykillapa, ancha trabajusmi suq kapuq runa Dyusta kasunambaq, paywan kawsanambaq. ²⁴ Suq kutindam niriylkillapa. Mas fasilmi chay atun kamillu animal awjap rinrinda pasanambaq. Piru suq runa tukuy imayuqqam Dyusta kasushpa syiluman yaykunanqa ancha trabajus, nishpa.

²⁵ Chayshina niwaptinllapaqam, noqaykunaqa ancha ispantashqata kayshina parlarqayllapa:

—Chayshina kapuqkuna mana washakaptinga, ¿pitaq atinman washadu kaytaqa? nishpa.

²⁶ Chaymi Jisusqa noqaykunata chapawashpa niwarqanllapa:

—Runakunallaqam mana atinchu washakaytaqa. Piru Dyuspaqqam mana nima trabajuschu, runakunata washanambaqqa, nishpa.

²⁷ Chaymi Pidruqa nirgan:

—Taytitu, noqaykunaqam tukuy imayllapata dijashqallapa kani, qamwanna purinaypaqllapa. Chayshina dijashpaqa, ¿imatam ganashaqllapa? nishpa.

²⁸ Jisusqam niwarqanllapa:

—Alliptam niykillapa, mushuq bidapi noqa Dyusmanda Shamuq Runa llipyashpa kamachikuptiyqam, qamkuna sigiwaqkunapis dusi awturidarkuna ringillapa kaq, chay dusi isrraylinu atun ayllukunata kamachinaykillapa. ²⁹ Chayshinallam rin kaq chay mayqan dijashpa wasingunata, masangunata, paningunata, taytanda, mamanda, war-minda, wambrangunata, ichu ch'akrangunata, noqata kasuwanambaqqa. Chaqa payqam 100 tantusta rin ch'askiq. Kanan suq bidapim tukuy tyimpu rin kawsaq. ³⁰ Piru kay pachapi achka kamachikuqqam suq bidapiqa manana rinllapachu baliq. Piru kay pachapi mana kamachikuqkunaqam syilupiqa kamachikuqkuna rinllapa kaq, nishpa.

20

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan trabajaqkunawan

¹ Jisusqam kay kumparasyunda rurashpa yach'achikurqan:

* 19:19 Éxodo 20.12-16; Levítico 19.18

—Tayta Dyus kutimushpaqam, suq ubasniyuq runashina rin ruraq. Chaqa chay ubasniyuq runaqam madrugadu wasinmanda llugshishpa, rirqan trabajaqkunata maskaq, rinanllapa ubasninda kusichaq. ² Chaymi trabajaqkunata tarishpaqa nirqan: “Riyllapa trabajaq ch'akraypi. Chishyashtin gamkuna trabajaptikiqam, suq dinaryu qellayta pagarashqaykillapa”, nishpa. Chaymi chay runakunaqa “Ari”, nishpa, rirqanna trabajaq. ³ Chaymandaqam chay ch'akra dwiñuqa las nwibich'i ririrqan plasaman. Chaypim wakin runa mana trabajuyugta rikashpa, ⁴ paykunatapis nirqan: “Riyllapa ubasniyta kusichaq. Kabaltam rini pagarashuqllapa”, nishpa. Chaymi chay runakunaqa “Ari”, nishpa, rirqanllapana trabajaq. ⁵ Chaymandaqam chay patrunga larrrusitach'i bwilta ririrqan mas trabajaqkunata maskaq. Chaymandaqam, las tris di la tarditapisch'i bwilta kutirirqan maskariq mas trabajadurkunata. ⁶ Chaymandaqam las sinku di la tardipisch'i kutirishpa, suq mana trabajuyukunata tarirqan. Paykunatapismi tapurqan: “¿Qamkunaqa imata rurashpam chishyangillapa kaypiqa?” nishpa. ⁷ Chaymi chay runakunaqa nirqan: “Manam pipis trabajuta qowanllapachu”, nishpa. Chaymi chay ubasniyuqqa nirqan: “Qamkunapis riyllapa ubasniyta kusichaq. Kabaltam rini pagarashuq”, nishpa.

⁸ 'Chaymandaqam amsayaykaptinna, chay patrunga kapatasninda nirqan: “Piyungunata qayashpa, pagarayna. Piru puntata pagaray chay iki yaykuqkunata. Chay punta yaykuqkunataqa ultimutaraq pagarayqa”, nishpa. ⁹ Chaymi chay ultimu yaykuqkunataqa rirqanllapana pagunda ch'askiq. Paykunaqam pagundaqa ch'askirqan suq dinaryu qellayta kada unu. ¹⁰ Chayshina chay iki yaykuqkunata puntata pagarashpam, chay punta yaykuqkunataqa ultimutaraq pagararqan. Chaymi chay punta yaykuqkunataqa yuyarqanllapa: Paykunamandaqam masta rini ch'askiq, nishpa. Piru paykunatapismi suq dinaryutalla pagundaqa ch'askirqanllapa. ¹¹ Chaymi pagunllapata ch'askishpaqa, piñakushpa, anyarqanllapa chay dwiñutaqa: ¹² “Chay ultimu yaykuqkunata suq uritatallana trabajarqanllapa. Piru paykunatapismi igwalta pagarashqa kangi. Noqaykunaqam chishyashtin ancha trabajashqallapa kani tukuy rupaypi”, nishpa. ¹³ Chaymi dwiñuqa chay anyaqkunata suqninda nirqan: “Yanasita (Yanasitu), manam nima agrabyuta rurashushqachu kani. Chaqa tratukurganchiqqam, suq dinaryuta pagarashunagpaq, ¿manachu? ¹⁴ Mayá, kaypi paguyki. Riyna. Noqaqam munani kay ultimu yaykuqkunatapis qamtashinalla igwalta pagarayta. ¹⁵ Chaqa noqaqam dirichuyuq kani, munashqayta ruranaypaq qellayniywanqa. ¿Qamqachu imbidyakungi qellayniywan paykunata yanapaptiyyqa?” nishpa.

¹⁶ Chay kumparasyunda rurashpam, Jisusqa nirqan:

—Chayshinam kay pachapi achka kamachikuqkunata suq bidapiqam manana rinllapachu baliq. Piru kay pachapi achka umildi kaqkunaqam suq bidapiqa ancha rinllapa baliq. Chaqa Taytanchiq Dyusqam achkata qayan. Piru paypi yuyakuqkunatallam akran, paywan kawsananllapaga, nishpa.

*Jisusmi niririrqan: “Rinllapam wanchiwaq”, nishpa
(Mk 10.32-34; Lk 18.31-34)*

¹⁷ Jisusmi paywan puriqkunawan Jirusalinman riykashpa, ñanmanda suq laduman noqaykuna dusi yach'akuqnindalla apawashpa, kayshina niwarqanllapa:

¹⁸ —Rikayllapa, Jirusalinmannam riykanchiqllapa. Waqpim noqa Dyusmanda Shamuq Runataqa rin intrigakuwaq kamachikuq isrraylinu kurakunaman, Muysispa liyningunata yach'achikuqkunaman. Paykunaqam rinllapa sintinsyawaq wanchiwananllapa. ¹⁹ Chayshina sintinsyawashpaqam, nasyunninchiq Isrrayilpa kuntrangunaman rinllapa intrigakuwaq. Paykunana asipawashpa, suq lastima rurawashpa, asutiwashpallapa, kruspi klabawanqallapa wañunaykaman. Piru kimsa diyamanmi rini kawsamuq, nishpa.

Jakubupa Jwamba mamanmi Jisusta suq faburta mañarqan
(Mk 10.35-45)

²⁰ Sibidiyupa warminmi chay ishkay wambran Jakubuwan, Jwanwan Jisusman shamushpa, qongorikushpa, suq faburta mañarqan.

²¹ Chaymi Jisusqa tapurqan:

—¿Imapitaq munangi yanapashunaypaq? nishpa.

Chaymi chay Sibidiyupa warminqa nirqan:

—Taytitu, yumbaypa gubyirnun kashpaqar, yush'ayku kamachikuy, kay wambraykuna suqnin allin laduykipi, suqnin ichuq laduykipi tiyashpa, qamwan kamachikunanllapa.

²² Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Qamkunaqam mana yach'angillapachu: Imatam mañaykani, nishpaqa. Chaqa noqaqam ancha rini ñakaq. Chay ñakaykunaqam noqapaqqa suq basu ancha ayaq yakuta upyaykaymanshina rin kaq. ¿Chayshinachu qamkunapis atingimanllapa padisiyta? nishpa.

Chaymi paykunaqa nirqan:

—Ari. Atinillapam chayshina padisiyta, nishpa.

²³ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Alliptam qamkunapis ancha padisishpaqam, chay ayaq basumandashina ringillapa upyaq. Piru noqaqam mana atinichu kamachikuyta, allin laduypi ichu ichuq laduypi tiyanaykillapaqa. Ashwanmi Taytay Dyuslla sigurashqa, pikunam rinllapa tiyaq allin laduypi ichu ichuq laduypi, nishpaqa.

²⁴ Chay mañakushqambaq yach'ashpaqam, noqaykuna dyis yach'akuqkunaga chay ishkay masaykunawanqa piñakurqayllapa.

²⁵ Chaymi Jisusqa noqaykunata qayawashpa, niwarqanllapa:

—Chay suq nasyungunapiqam gubyirnunguna patrungunashina wapuyashpa, manchachikushpa, llaqta masingunata kamachin, ¿manachu? ²⁶ Piru qamkunaqa ama chayshinaqa kayllapachu. Ashwan mas kamachikuq munashpa kaytaqa, suqkunata sirbiyallapa. ²⁷ Chayri mayqanniki munashpa kamachikuq kaytaqa, suq kriyadushina kanqa. ²⁸ Chayshinalla noqa Dyusmanda Shamuq Runa kashpapisimi, mana shamushqachu kani suqkuna sirbiwananqa. Ashwanmi shamushqaqa kani, yumbayta sirbinaypaq. Chaymi rini wañuq uchangunapaq pagarakunay, ama kastigadu kanambaqllapa. Chayshinam noqapi yumbay yuyakuqkunata rini washaq.

Jisusmi ishkay sarkukunata kach'akachirqan
(Mk 10.46-52; Lk 18.35-43)

29 Noqaykuna Jiriku llaqtamanda Jisuswan riykaptiyllapam, ancha achka runakuna, warmikuna Jisuspa ikinda rirqanllapa.
 30 Chay ñamba ladumbi ishkay sarku runakuna tiyaykashpam, yach'arqanllapa: Jisukristum kayta pasaykan, nishpa. Chaymi ancha jwirtita qayakurqanllapa:

—¡Dabidpa Karu Willkan Taytitu, llakipawayri! nishpa.

31 Chaypi kaqkunaqam chay sarkukunata anyarqan, uyaranambaq. Piru paykunaqam mana uyarashpachu, ashwamba masta qayakurqanllapa:

—¡Dabidpa Karu Willkan Taytitu! ¡Llakipawayri! nishpa.

32 Chaymi Jisusqa rishqanshina shayashpa, chay sarkukunata qayashpa, tapurqan:

—¿Imashinam munangillapa yanapashunayqa? nishpa.

33 Chaymi paykunaqa nirqan:

—Taytitu, munanillapam rikakuyta, nishpa.

34 Chaymi Jisusqa llakipashpa, chay sarkukunapa ñawingunata llamkarqan. Chay urasllam das rikakurqanllapa. Chaymi Jisuspa pullanna rirqanllapa.

21

Jisusmi yaykurqan Jirusalinman

(Mk 11.1-11; Lk 19.28-40; Jn 12.12-19)

1 Jirusalin llaqtaman yaqqana ch'ayashpaqam, puntata ch'ayarqayllapa Bitfaji llaqtitaman. Chay Bitfajiqam Ulibu lumapa sirkambi kidan. Chay lugarpigam Jisusqa ishkay yach'akuq masiykunata nirqan:

2 —Rikay, waq ñawpanchiqqim suq kasiriyu. Waqman rishpam, ringillapa tariq suq burra watashqata wawandinda. Chay burrata paskashpa, ishkandinda apamuyllapa. 3 Piru mayqan imata nishuptinllapaqa, niyllapa: “Siñurninchiqmi munan. Dasllam rin kutichimuq”, nishpa.

4 Chayshina ruraptinllapam, Dyuspaq rimaq kayshina iskibrishqanqa kumplirqanna:

5 Jirusalin llaqtapi tiyaqkunata niyllapa: “Rikay, gubyrnuykiqa suq burrapa wawambi muntakushpa, ancha umildi shamun qamkunaman”, nishpa.*

6-7 Chaymi chay ishkay yach'akuqnin masiykunaqa rishpa, Jisus nishqanshina apamurqanllapa suq burrata wawandinda. Chaymandaqam sawanman kapanllapata rurarkanllapa. Chayshina ruraptinllapaqam, Jisusqa muntakushpana rirqan. 8 Chaypim ancha achka runakuna, warmikuna karqan. Paykunam Jisus riykashqan ñawpanda kapangunata mandashpa rirqan. Wakinqam muntipa rikran raprayuqkunata kuchushpa, mandarqanllapa. 9 Kanan chay ñawpanda, ikinda riqkunaqam ancha kushikushpa, ancha jwirtita kunyarqanllapa:

—¡Biba, biba! ¡Alabashun unay Dabidpa Karu Willkan Jisusta! ¡Taytanchiq Dyus ancha yanapanqa kay rrimplasun shamuykaqta! ¡Tayta Dyustaqa ancha alabashunllapa! nishpa.

* 21:5 Zacarías 9.9; Nuta: Chay Jirusalin llaqtallam Siyumbis shutirqan.

¹⁰ Jirusalinman yaykuptingam, chaypi achka tiyaqkuna ancha kun-yaptinllapaqa, walingqa kayshina tapurqanllapa:

—¿Pitaq kay runaqa? nishpa.

¹¹ Chaymi chay runakuna, warmikunaqa nirqanllapa:

—Kayqam Dyuspaq rimaq Jisus. Payqam Galiliyapa Nasarit llaqtan-manda shamushqa, nishpa.

Jisusmi Tayta Dyuspa adurana wasinmanda randikuqkunata qatirqan (Mk 11.15-19; Lk 19.45-48; Jn 2.13-21)

¹² Chaymandaqam Jisus Tayta Dyuspa adurana wasinman yaykush-paqa, (patyumbi) tarirqan randiykaqkunata randikuykaqkunata. Chaymi yumbay paykunata qatirqan, chay adurana wasimanda llugshinanllapa. Kanan chay qellay kambyaqkunapa mesangunata, chay palumitakunata randikuqkunapa iskañundindam bularqan.

¹³ Kanan paykunataqam nirqan:

—Dyuspa Santu Librumbiqam nin: “Wasiyqam noqaman mañakunanllapa”, nishpa.* Piru qamkunaqam ladrungunapa mach'aynindashina rurashqallapa kang, nishpa.*

¹⁴ Chaymandaqam Tayta Dyuspa adurana wasimbi Jisus kaykaptin, payman tandakarqanllapa sarkukuna, kujukuna. Chaymi yumbay paykunata kach'akachirqan. ¹⁵ Piru isrraylinu kurakunapa ka-machikuqninguna, Muysispa liyningunata yach'achikuqkunam Jisusta rikarqanllapa, chay milagrukunata ruraykaptin. Chaymandaqam uyaraqanllapapis chay wambritukunata, Tayta Dyuspa adurana wasimbi Jisusta kayshina alabaptinllapa: “¡Biba gubyirnu Dabidpa Karu Willkan!” nishpa. Chaymi ancha piñakushpa, ¹⁶ Jisusta kayshina tapurqanllapa:

—¿Uyangichu kay wambrakuna niqta? (Manam balinchu qambaq ninanllapa: “Dabidpa Karu Willkanmi”, nishpaqa.)

Chaymi Jisusqa nirqan:

—Ari, uyanim. ¿Manachu liyishqallapa kang Dyuspa Santu Librumbi paykunapaq kayshina nishqanda?

Dyus yanapaptinmi, chay wambritukuna tukuy chay iti ñuñuykaqkuna ancha shumaqta rinllapa alabaq, nishpaqa.*

¹⁷ Chaymandaqam paykunata dihashpana, Jisusqa noqaykunawan rirqan Bitanilla (Bitaniya) llaqtamanna, waqpina chay tuta kidanayl-lapa.

Jisusmi suq yura igus mana puqoqtam chakichirqan (Mk 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Jisusqam qayandin madrugadu Jirusalinman kutiriykashpaqa mal-laqnarqan. ¹⁹ Chayshina riqshinaqam, ñamba ladumbi suq yura igusta rikarqan. Rikashpaqam rirqan puqoyninda maskaq. Piru manam nima puqoyninda tarirqanchu. Raprangunatallam tarirqanqa. Chaymi chay yura igustaqa nirqan:

—¡Mananam nunka ringichu puqoq! nishpa.

Chayshina niptinllam, chay uras igusqa limpu chakirqan. ²⁰ Chayta rikashpam, noqaykuna yach'akuqningunaqa ispantashqata tapurqayl-lapa:

—¿Imashinataq chayta niptikilla, chay igusqa das chakirqan? nishpa.

* **21:13** Isaías 56.7   * **21:13** Jeremías 7.11   * **21:16** Salmo 8.2

²¹ Chaymi Jisusqa kayshina niwarqanllapa:

—Alliptam niykillapa, Dyuspi allita yuyakushpa mañakushpaqam, kay rurashqaymanda masta atingillapa rurayta. Chaymi Dyuspi allita yuyakushpa, kay qaqata niptikillapa, “Riy mar yakuman”, nishpaqam, chayshina rin kaq. Piru chayshina ruranaykiqam mana balinchu ashlitatalla Tayta Dyuspi yuyakunaykillapa. ²² Chaymi Dyuspi allita yuyakushpa, tukuy ima mañakushqaykita paymanda ringillapa ch'askiq.

Jisustam tapurqanllapa: “¿Pitaq numbrashushqa, kamachikuq kanaykiq?” nishpa

(Mk 11.27-33; Lk 20.1-8)

²³ Jisus Tayta Dyuspa adurana wasinman yaykushpa yach'achikuykaptinmi, kamachikuq isrraylinu kurakuna, chay kamachikuq ansyanukunawan payman gemikashpa, tapurqanllapa:

—Mayá, niwayllapa. ¿Ima karguyuqtaq kangi? ¿Pitaq numbrashushqa, awturidar kanaykiq? nishpa.

²⁴ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Mayá, noqapis suq tapunata tapushqaykillapa. Chayta qamkuna kuntistawaptikim, noqapis nishqaykillapa: Pi kamachiwaptinmi, kaykunata rurani, nishpa. ²⁵ Mayá, Jwan Shutichikuqtaqa ¿pitaq numbrarqan, shutichikunanga? ¿Dyuschu ichu runakunalla?

Chaymi chay isrraylinu kurakuna, chay ansyanukunaga suqnin suqnin parlarqanllapa:

—Dyusmi kamachishqa, niptinchiqqach'i, niwashun: “Chayshina numbraptinga, ¿imaraykutaq qamkuna mana kriyirqaykichu paytaqa?” nishpa. ²⁶ Piru “runakunallam kamachishqa” niptinchiqqach'i, ¿imanachiwashun yumbay kay runakunaga? Chaqa paykunaqam Jwambaqqa kriyinnllapa, Dyuspaq rimaqmi karqan, nishpa.

²⁷ Chaymi Jisusta kayshinana nirqanllapa:

—Manam yach'anillapachu, nishpa.

Chayshina niptinnllapaqam, Jisuspis paykunata nirqan:

—Noqapismi mana nishqaykillapachu pi kamachiwaptinmi, kaykunata rurani, nishpaqa.

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan suq runapa ishkay churingunawan

²⁸ Jisusqam chay kamachikuqkunata nirqan:

—Mayá, ¿imatam yuyangillapa kaypaqqa? Suq runam ishkay churiyuq karqan. Chaymi suqninda nirqan: “Ijitu, riy kananga ubasninchiqta kusichaq”, nishpa. ²⁹ Chay churingam nirqan: “Manam rinichu”, nishpa. Piru chaymandaqam taytanda kasushpa, rirganna trabajaq. ³⁰ Chayshinallam taytanga chay suq churindapis nirqan: “Riy ubasninchiqta kusichaq”, nishpa. Payqam, “Rishaqri” nirqan. Piru yanqam nirqanqa. Manam rirqanchu tandaqqa. ³¹ Chayshinaqa ¿mayqan churindaq taytan nishqandaqa kasurqan? nishpa.

Chaymi paykunaga nirqan:

—Chay punta churinmi kasurqanqa, nishpa.

Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Alliptam niykillapa, chay uchayuq kuntribusyunda kubrakuqkuna, bandulira warmikunapismi chay uchangunata dijashpa, Dyustana kasushpa, qamkunamanda mas puntata syiluman rinllapa yaykuq, Dyuswan kawsananllapa. ³² Chaqa Jwan Shutichikuq shamushpaqam,

qamkunata yach'achishurqan, allita rurashpana kawsanaykillapa. Piru qamkunaqam paytaqa mana kriyirqaykillapachu. Piru chay kuntribusyunda kubrakuqkuna, chay bandulira warmikunam Jwandaqa kriyirqanllapa. Piru qamkunaqam chayta rikashpapis, uchaykikunataqa mana dijarqaykillapachu, Dyuspi yuyakunaykiqa.

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan malu partidaryukunawan
(Mk 12.1-12; Lk 20.9-19)

³³ 'Uyayllapa kay suq kumparasyunda: Suq runa ancha achka ubasta tarpushpash, rridurninda muralla pirgata rurarqan. Chaymandaqash jwirti rumi kantiriyapi ush'kukushpa, suq pusuta rurarqan, ubasningunata kusichashpa, chaypi qapinambaq. Rurarqambisshi suq altu turrita, chay altumanda chay tarpudunda kwidanambaq. Chayshina rurashpaqash, partidaryungunawan ch'akranda dijashpa, payqa karumanna rirqan. ³⁴ Chaymandaqash ubasta kusichanan tyimpu ch'ayaptinga, chay ch'akrapa dwiñunqa kriyadungunata kach'arqan, chay partidaryunguna partinda qoptinllapa apanambaq. ³⁵ Piru chay partidaryungunaqash, chay dwiñupa kriyadunguna ch'ayaptinga, piskashpa, suqninda alli alli maqarqanllapa; suqtaqash wanchirqanllapa; suqtaqash rumikunawan sitarqanllapa. ³⁶ Chaymandaqash chay dwiñuqa mas achka kriyadungunata kach'arirqan. Paykunatapishshi chayshinalla suq lastima rurarqanllapa chay punta shamukunataashina.

³⁷ 'Ultimutaqash chay dwiñuqa churindana kach'arqan: "Churiy-taqam kasunqallapana", nishpa. ³⁸ Piru chay partidaryungunaqa chay dwiñupa churin yaqqana ch'ayaqta rikashpaqash suqnin suqnin parlarqanllapa: "Payqam irinsyawan rin kidaq. Chayri aku wanchiq, noqanchiqkunana kay ch'akranwan kidananchiq", nishpa. ³⁹ Chayshi chayshina parlashpaqa, chay dwiñupa churinda piskashpa, ch'akranmanda sawaman surqoshpa, wanchirqanllapa.

⁴⁰ Chaymi Jisusqa chay runakunata kayshina tapurqan:

—Chay ch'akrapa dwiñun shamushpaqa, ¿imanachinqaraq chay malu partidaryungunataqa? nishpa.

⁴¹ Paykunaqam nirqanllapa:

—Chay malukunataqam mana llakipashpachu wanchinqa. Chaymandaqam allin partidaryukunata maskanqa, kusichan puqoptin, partinda qonanllapa, nishpa.

[Nuta: Chay ch'akrapa dwiñunqam munan niyta Tayta Dyus. Chay kriyadungunaqam munan niyta Dyuspaq rimaqkuna. Chay dwiñupa churinqam munan niyta Jisukristu. Chay mana baliq partidaryukunaqam munan niyta chay mas kamachikuq isrraylinu kurakuna chay kamachikuq ansyankunapis, nishpa.]

⁴² Chayshina niptinllapaqam, Jisusqa suq kumparasyunda rurashpa, nirqan:

—Qamkunaqam rigsiwangillapa mana baliq rumitashina. Piru Dyuspa Santu Librumbiqqa ¿manachu liyishqallapa kangi kayshina nishqandaqa?

Albañilkuna wichukushqan rumitaqam kananqa Dyusqa wasimba simy-intumbi mas baliqpaqna rurashqa. Dyus chayshina rurashqan-raykum ancha alabanchiqllapa: “Ancha shumitaqam rurashqa”, nishpa.*

⁴³ Chaymi niykillapa, qamkuna dispris yawashpam, manana ringillapachu kawsaq Dyuswanqa. Ashwanmi payta kasuqkunalla suq bidapiqa paywan rinllapa kawsaq. ⁴⁴ Piru chay ancha baliq rumipa sawambi bulakaqkunaraqam piti piti rin kidaq. Kanan chay rumi mayqamba sawanman ishkishpaqam, limpu chankashpa, pulbuta rin dijaq, nishpa. *[Nuta: Jisukristum chay rumishinaqa. Paypi mana munaq yuyakuqkunam chay albañilkunashina, chay rumipi bulakaqkunashina.]*

⁴⁵ Chay ishkay kumparasyunda uyashpaqam, chay kamachikuq isrraylinu kurakuna, chay farisiyu duktrinayuqkunaga intyindirqanllapa: Noqanchiqkunatam kumparawaykanchiq chay malu partidaryukunawan, chay albañilkunawanqa, nishpa. ⁴⁶ Chaymi Jisutaqa prisuytana munarqanllapa. Lukismi runakunata mancharqanllapa. Chaqa achka runam kriyirqanllapa: Jisusmi Dyuspaq rimaq, nishpa.

22

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan kasaraqkunapa fyistanwan (Lk 14.15-24)

¹ Jisusmi achka kumparasyunda rurashpa, suq kutinda paykunata kayshina yach'achirqan:

² —Dyuswan suq bidapi kawsananchiqqam suq kasamyintu fyistashina. Suq gubyirnush fyistata rurarqan, churin kasaranambaq.

³ Chaymandaqash kriyadungunata nirqan: “Riyllapa kumbidashqaykunata apamuq”, nishpa. Piru chay kumbidashqangunaqash mana munarqanllapachu shamuytaqa.

⁴ Chayshi paykuna mana shamuptinqa, suq kriyadungunata nirqan: “Rishpa chay kumbidashqaykunata kayshina niyllapa: ‘Patrunkiymi yanuchikushqa mikunata. Gurdyachishqan mishirungunata wanchichishqa. Suq laya animalkunatam gurdyachishpa wanchichishqana, ancha mishkita mikunanchiq. Tukuy imatam allichashqana. Akullapar fyistaman’”, nishpa.

⁵ Piru paykunaqash kriyadungunata fyirusyashpa, suqqa ch'akranman rirqan trabajaq. Suqqash rirqan nigusyungunata ruraq.

⁶ Suqkunaqash chay gubyirnupa kriyadungunata suq lastima maqashpa wanchirqanllapa.

⁷ Chayshi chay gubyirnu chay rurashqanllapata yach'ashpaqa, ancha piñakushpa, suldadungunata kamachirqan: “Riyllapa wanchiq chay matansyirukunata. Wanchishpaqa, llaqtanda rupachiyllapa”, nishpa.

⁸ Chaymandaqash chay gubyirnuqa kriyadungunata nirqan: “Allip-tam niykillapa, tukuy imam allichashqana, kasamyintu fyistata rurananchiqllapa. Lukismi chay kumbidashqaykunaga fyirusyawashqa.

Chaymi manana munanichu paykuna shamunanaq. ⁹ Mayá, atun ñangunaman rishpa, yumbanda kumbiday, shamunanllapa kay kasamyintu fyistaman”, nishpa.

¹⁰ Chayshi kriyadunguna ñangunaman rishpaqa, yumbay tarishqanllapata allinda, maluta kumbidarqan, fyistaman shamunambaq. Chayshinash chay wasimanqa achka runakuna undarqan.

* 21:42 Salmo 118.22-23

¹¹ 'Chaymandaqash gubyirnuqa yaykurqanna chay kumbidashqan-gunata rikaq. Piru chaypi karqan suq kumpaṇaq runa. Payqash (chay kasaraqta mana rrispitashpachu) mana mudakushqachu karqan kasamyintu mudanataqa. ¹² Chayshi chay gubyirnuqa tapurqan: "Yanasita (Yanasitu), ¿imashinataq kaymanqa yaykumurqayki kasamyintupaq mana mudakushpaqa?" nishpa. Piru runaqash uyararqanlla. ¹³ Chayshi chay gubyirnuqa kriyadungunata kamachirqan: "Ch'akingunata, makingunata ch'aqnashpa, sawa tutayaqman wichukuyllapa. Chay tutayaqpim ancha padisishpa, waqashpa, kirungunata rin qech'yachiq", nishpa. ¹⁴ Chaqa Taytanchiq Dyusqam achkata kumbidaykan, paywan kawsananllapa. (Piru ashllalla paypi yuyakunllapa.) Chaymi ashlatalla akran, (paywan tukuy tyimpu kawsananllapaqa.)

Jisusmi kuntribusyumba q yach'achikurqan

(Mk 12.13-17; Lk 20.19-26)

¹⁵ Chaymandaqam farisiyu duktrinayuqkunaga tandanakushpa, kayshina parlarqanllapa:

—Aku tapuq Jisusta, imapi pandaptin, chaypaq tumbanna prisunanchiqllapa, nishpa.

¹⁶ Chaymi chay farisiyukunaga wakin yach'akuqningunata, Irudispa partidunmanda wakin kaqkunatapis kach'arqanllapa, Jisusta kayshina tapunan:

—Yach'achikuq Taytitu, qamqam allip kaqtalla Dyuspaq yach'achikungi. Chaqa manam nima pudirniyuq runata manchashpachu ni sawachashpachu, Dyus munashqandalla yach'achikungi. ¹⁷ Chayri niwayllapa, ¿Allichu Rrumapa gubyirnunda kuntribusyunda pagarananchiqllapa, ichu mana? nishpa.

¹⁸ Piru Jisusqam yach'arqan: Prisuwananraykum chay layataqa tapuwanllapa, nishpa. Chaymi paykunataqa nirqan:

—¡A, shimikiwanlla Dyusta kasuqkuna! ¿Imaraykutaq chayshinaqa munangillapa mallipawaytaqa? ¹⁹ Mayá, rikachiwayllapa chay kuntribusyun pagarakunanchiq qellayta, nishpa.

Chayshina niptinqam, chay runakunaga suq dinaryu qellayta rikachirqanllapa. ²⁰ Chaymi Jisusqa chay qellayta rikashpaqa, paykunata tapurqan:

—¿Pipa rritratunmi, pipa shutinmi kay qellaypiqa? nishpa.

²¹ Chaymi paykunaga nirqan:

—Rrumapa gubyirnumba shutinwan rritratunmi, nishpa.

Chayshina niptinllapaqam, Jisusqa paykunata nirqan:

—Rrumapa gubyirnumba kaqtaqa, payta qoyllapa. Dyuspa kaqtaqa Dyusta qoyllapa, nishpa.

²² Chayshina Jisusta mana atishpa pandachiytaqam, chay kuntraqkunaga ancha ispantarqanllapa. Chaymi dijashpana, rirqanllapa.

¿Wañushqakunachu rin kawsamuq ichu mana?

(Mk 12.18-27; Lk 20.27-40)

²³ Chay diyataqmi wakin sadusiyu duktrinayuqkunaga shamurqanllapa Jisusta rikaq. Chay sadusiyukunaga kriyinllapa: Wañushqakunashqash manana rinchu kawsamuq, nishpa. Chaymi paykunaga Jisusta tapurqanllapa:

²⁴ —Yach'achikuq Taytitu, chay unay Muysismi kamachikushqa, suq warmiyuq runa manaraq wambrayuq kashpa wañuptinqa, chay almapa masanna biyudawan kasaranga, chay biyudapi wambrayuq kaptin, chay alma masamba wambranshina kanambaq. ²⁵ Chaymi munanillapa tapushuya: Suq ayllupish syiti ullqo masapura karqan. Chay syiti-manda kulaka masanqash warmikurqanna. Piru manaraq wambrayuq kashpash wañurqan. Chayshina wañuptinqash, chay almapa minur masanna kasararqan biyudawanqa. ²⁶ Chay masambisshi chayshina manaraq wambrayuq kashpa wañurqan. Chaymandaqash chay mas minur masanna chay biyudawanqa kasararirqan. Paypisshi manaraq wambrayuq kashpa wañurqan. Chayshinash syitindin chay warmiwan kasarashpa, mana ni mayqannin chay warmipiq wambrayuq kashpachu wañurqanllapa. ²⁷ Chaymandaqash chay warmipis wañurqanna. ²⁸ Chayshina wañushqakuna allipta kawsamuptinqach'i, ¿mayqannimba warminraqri kanman? Chaqa syitindimba warminshi kashqa, nishpa.

²⁹ Chayshina niptinllapam, Jisusqa paykunata nirqan:

—Qamkunaqam Dyuspa Santu Librun nishqanda mana intyindishpa ni Dyus pudirniyuq kashqambaq yach'ashpa, ancha pandashqa kangi. ³⁰ Chaqa wañushqakuna kawsamushpaqam, manana warmiyuqchu ni runayuqchu rinllapa kaq. Ashwanmi Dyuspa anjilningunashina manana kasarashpachu rinllapa kawsaq. ³¹⁻³² Piru wañushqakunapaq yach'ananchiqqa, yuyashunllapa chay unay agwilunchiqkunapaq Dyus nishqanda. Chaqa chay unay alma agwilunchiqkuna Abrajan, Isak, Jakubum puntata wañurqanllapa. (Chaymandaqam achka watakunamanda) Tayta Dyus paykunapaq nirqan: “Kanangamanmi paykunapa Dyusnin kani”, nishpa.* Chaymi yach'anchiq: Chay almakunam Dyuspaqqa kawsaykanllaparaq, nishpa. ¿Manachu chaytaqa liyishqallapa kangi?

³³ Chayshina Jisus ancha shumaqta yach'achikuptinqam, chaypi kaq uyaqkuna ancha ispantashqata yuyarqanllapa: Ancha yach'ayniyuqmi kay runaqa, nishpa.

Dyuspa yumbay liyninmandaqam kaykuna mas allinqa
(Mk 12.28-34; Lk 10.25-28)

³⁴ Farisiyu duktrinayuqkuna yach'ashpa: Jisusmi sadusiyu duktrinayuqkunata uyarachishqa nishpa, tandakarqanllapa, paykunapis payta tapunambaq. ³⁵ Chaymi Muysispa liyningunata suq yach'achikuq mallipananrayku Jisusta kayshina tapurqan:

³⁶ —Yach'achikuq Taytitu, ¿Tayta Dyuspa yumbay liyninmandaqam mayqan liytaq mas allinqa? nishpa.

³⁷ Chaymi Jisusqa nirqan:

—“Dyusnikita kuyayllapa, tukuy shunqoykiwan, tukuy bidaykiwan, tukuy yuyaynikiwan.”* ³⁸ Kay liymi mas alli ruranaykipaqqa. ³⁹ Kay suq liypismi chay punta liyshinalla ancha balin. Kayshinam nin: “Qam kwirpuykita kuyashqaykishina, yumbay runa masikitapis kuyay”, nishpa.* ⁴⁰ Kay ishkay liykunata kasushpaqam, alabis Muysispa yumbay liyningunata, Dyuspaq suq rimaqkuna yumbay nishqanllapatapis kasuykangillapa.

* 22:31-32 Éxodo 3.6

* 22:37 Deuteronomio 6.5

* 22:39 Levítico 19.18

Jisusmi tapurqan: “ǵPipa karu willkandaq Dyus Akrashqan Washadurqa?” nishpa

(Mk 12.35-37; Lk 20.41-44)

⁴¹ Chayshina farisiyu duktrinayuqkuna tandanakushqa kaptinmi, Jisusqa paykunata tapurqan:

⁴² —ǵImatataq yuyangillapa Dyus Akrashqan Washadurpaqqa? ǵPipa karu willkandaq qamkunapaqqa? nishpa.

Farisiyukunaqam nirqanllapa:

—Alma gubyirnu Dabidpa karu willkanmi, nishpa.

⁴³ Chayshina niptinllapam, Jisusqa tapurirqan:

—Chayshina kaptinqa, ǵimaraykutaq Dyuspa Santu Ispiritum Dabidta rimachirqan: “Dyus Akrashqan Washadurqam kamachikuqniy”, ni-nambaqqa? Chaqa Dabidqam nirqan:

⁴⁴ Tayta Dyusmi Kamachikuqniyta nirqan: “Allin laduyipi tiyay, kun-trashuqkunata binsishpa, ch'akikipa waranman ruranaykaman (qamta kasushunanllapa)”, nishpa.*

⁴⁵ Chayshina chay ancha baliq gubyirnu Dabid Dyus Akrashqan Washadurpaq “Siǵurniyimi” nirqan. Piru Dabidpa karu willkan kaptinqam, ǵimashinataq siǵurninqa kanman? *[Nuta: Jisusqam chayshinaqa nirqan, chay uyaqkuna yach'anambaqllapa: Dyus Akrashqan Washadurqam, runa kashpapis, yumbay runakunamanda mas pudirniyuq, nishpa.]*

⁴⁶ Chayshina tapuptinqam, manana ni pipis atirqanchu Jisusta kun-tistaytaqa. Chaymi chay diyamandapacha manana ni pipis almitikarqanchu Jisusta yanqa tapuytaqa.

23

Jisusmi anyarqan farisiyukunata, Muysispa liyningunata yach'achikuqkunata

(Mk 12.38-40; Lk 11.37-54; 20.45-47)

¹ Chaymandaqam Jisusqa chaypi kaqkunata, noqaykuna yach'akuqnindapis kayshina niwarqanllapa:

² —Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna, farisiyu duktrinayuqkunawanmi kayshina yuyanllapa: Noqanchiqkunallam kamachikuqqa kanchiq, Muysispa liyningunata suqkunata intyindichinanchiqqa, nishpa. ³ Paykuna yach'achikushqandar kasuyllapa, piru ama rurayllapachu paykuna rurashqandaqa. Chaqa paykunaqam shiminwanlla ninllapa: “Kay imata rurashunllapa”, nishpa. Piru manam chay nishqandaqa ruranllapachu. ⁴ Paykunaqam Dyus nishqanda yach'achikushpaqa, yuyayningunatapis yapanllapa. Chayshina yach'achikushpaqam, llaqta masinchiqkunata ancha llashaqtashina aparichiykan: “Yumbay kaykunata rurayllapa”, nishpa. Piru kamachishpaqam, paykunaqa mana ni ashrita ni suq didunwan munanllapachu yanapayta, chay kamachikushqanda kumplinambaqqa.

⁵ Tukuy imataqam ruranllapa, runakuna rikanambaqlla. Chaymi Dyuspa Santu Librunmanda wakin birsikulukunata taksha papilkunapi iskiбриshpa, mas atun kajitakunapa ukumbi rurashpa, urkungunapi, rikrangunapi watashpa purinllapa. Kanan kapangunatapismi

* 22:44 Salmo 110.1

rurakunllapa manyangunapi mas atun flikuskunata rurashpa, suqkuna alabashpa: “Waqkunaqam kamachikuqkuna”, ninanllapa. ⁶ Apartinllapa mikuqismi, gustanllapa chay mas kamachikuqkunapa ladumbi tiyayta, yumbay rikananllapa. Chayshinallam sinaguga wasipipis gustanllapa kamachikuqkunapa tiyanambi tiyayta. ⁷ Plasakunaman rishpam, munanllapa suqkuna shumaqta napaykunallapa: “Yach'achikuq Taytitu”, nishpa.

⁸ 'Piru qamkunaqa ama dijakayllapachu, suqkuna “Yach'achikuq Taytitu” nishunanllapaqa. Chaqa yumbay qamkunaqam masapurashinalla kangillapa. Noqallam qamkunapa yach'achikuqnikiq kani. ⁹ Chayri kay mundupi mayqan kamachikuqtaqa ama “Taytitu” niyllapachu. Chaqa Dyus syilupi kaqlam Taytaykillapaqa. ¹⁰ Amar ni dijakayllapachu: “Kamachikuq Taytitu” nishunanllapaqa. Chaqa noqa Dyus Akrashqan Washadurllam kamachikuqnikiq kani. ¹¹ Qamkunapa kamachikuqnikiqam yumbayta sirbinga kriyadushina. ¹² Chaqa mayqan palanganutaqam Taytanchiq Dyusqa rin pengachiq. Piru mana kamachikuq kaqkunataqam kamachikuqpaq rin numbraq.

¹³ 'Imanangiraqri qamkuna Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna, qamkuna farisiyu duktrinayuqkunaqa! ¡Chaqa shimikiwanllam Dyustaqa kasungillapa! Dyusta kasuyta munaqkunataqam mana baliq duktrinaykikunata yach'achishpa, ancha dañachingillapa. Chaymi paykunaqa syilumanqa manana rinllapachu yaykuq, Dyuswan kawsananllapa. Chayshina dañachishpaqam, qamkuna syilupa pungunda kirpaykangishina. Chaymi qamkunaqa syilumanqa mana ringillapachu atiq yaykuyta.

¹⁴ 'Imanangiraqri qamkuna Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna, farisiyu duktrinayuqkunaqa! ¡Chaqa qamkunaqam shimikiwanlla Dyusta kasungillapa! Kanan biyudakunapa wasingunata qoch'ingillapa. Chaymandaqam allin runakunapaq tukushpa, yumbaypa ñawpambi Dyusman mana shaykuq mañakungillapa. Chaymi suqkunamanda mas kastigadu ringillapa kaq.

¹⁵ 'Imanangiraqri qamkuna Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna, farisiyukunaqa! ¡Chaqa shimikiwanllam Dyustaqa kasungillapa! Qamkunaqam ancha qawch'u kangillapa, tukuy pachata, tukuy mar yakutapis rinaykillapa, suq runa masta duktrinaykipi kriyichinaykillapa. Piru chay runa kriyichishqaykiqa qamkunashina ruraptingam, ishkay tantu mas uchayuyta ruraykangillapa, infyirrupi mas kastigadu kanambaq.

¹⁶ 'Imanangiraqri qamkuna mana allita yach'achikuqkunaqa! Dyus nishqanda mana intyindiptiqam, yuyaynikikunaqa suq mana rikakuqshina. Chaymi suqkunata mana baliq kustumbrikikunata yach'achishpaqa, paykunatapis pandachingillapa. Chaqa qamkunaqam yach'achikungi: Mayqan runa ichu warmi Tayta Dyuspa adurana wasimba shutimbi jurashpaqam, mana nisisaryuchu kumplinambaq. Piru mayqan runa Dyuspa adurana wasimba urumba shutimbi jurashpaqam, ancha nisisaryuna kumplinambaq, nishpa. ¹⁷ ¡A, tuntu sarkukunashina! ¿Mayqannindaq masta balin Dyuspaqqa, uru ichu paypa adurana wasin? Paypa adurana wasinmi masta balin urumandaqa. Chay uruqa Dyuspa adurana wasimba kaptinmi santu kidan, Dyuspaqna kashqanrayku. Manaqa manam balinmanchu

Dyuspaqqa. ¹⁸ Ningillapapismi: “Pata altarpa shutimbi jurashpaqam, mana nisisaryuchu kumplinambaqqa. Piru chay pata altarpa sawambi ufrinda kaqpa shutimbi jurashpaqam, ancha nisisaryu kumplinambaq. Chaqa mana kumplishpaqam ancha uchayuq”, nishpa. ¹⁹ ¡A tuntukuna! ¡Sarkukunashinam mana nimatapis rikangillapachu! ¿Mayqandaq masta balin, ufrindachu ichu pata altar? Chay pata altarmi mastaqa balin. Chaqa pata altarpichay ufrinda Dyuspaqna kashpaqam, ancha balin. Manaqa manam balinchu. ²⁰ Alliptam niykillapa, pata altarpa shutimbi juraqqam, tukuy ufrindandimba shutimbipis juraykan. ²¹ Dyuspa adurana wasimba shutimbi juraqqam, Dyuspa shutimbipis juraykan. Chaqa Dyusqam tiyan chay shumaq wasimbi. ²² Syilupa shutimbi juraqpsimi, Dyuspa ancha altu trunumba shutimbipis juraykan. Chaqa syiluqam Dyuspa ancha shumaq trunun. Chayshinaqam Dyuspa shutimbipis juraykan.

²³ ¡Imanangiraqri qamkuna Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna, qamkuna farisiyu duktrinayuqkunaqa! ¡Chaqa qamkunaqam shimikiwanlla Dyustaqa kasungillapa! Asta anisnikimanda, kuminusnikimanda mintaykimandam dyismuta surqongillapa Dyuspaq. Piru Tayta Dyus mas baliq kamachikushqandaqam mana kasungillapachu. Chayri bidaykillapata kambyashpa, chay mas baliq kamachikushqanda kasushpaqa, allitana rurashpa, llakipakuqkuna kashpa, Dyuspi allita kriyingimanllapa. Chayshina rurashpaqa, chay dyismuykitapis qoyllapa. ²⁴ ¡A, qamkuna, mana yach'ayniyuq yach'achikuqkuna! Qamkunaqam ancha allita kwidakangillapa, ama nima mapa mikunata mikunaykillapa. Piru mas fiyu uchakunata rurashpaqam, mana ni intyindingillapachu: Uchatam ruraykani, nishpaqa. Ancham kwidakangillapa, ama ni suq chushpisitu shimikiman yaykunan. Piru manam intyindingillapachu: Suq atun mapa kamillu animalmi yaykuykan shimiymam, nishpaqa.

²⁵ ¡Imanangiraqri qamkuna Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna, qamkuna farisiyu duktrinayuqkuna! ¡Chaqa qamkunaqam shimikiwanlla Dyustaqa kasungillapa! Qamkunaqam basuykikunapa, platuykikunapa sawandalla mayllangillapa, piru kwirpuyki munashqandalla rurashpaqam, chay upyashqaykita, chay mikushqaykita qoch'ishqallapa kangi runa masikikunata. Chaymi shunqoykillapaqa ancha mapa Dyuspaqqa. ²⁶ ¡A, mana yach'ayniyuq farisiyukuna! Puntata Dyusman mañakuy, yumbay uchaykimanda pirdunashunambaq. Chaymandaqa pay munashqanda rurashpaqam, limpyu shunqoyuq kayllapa. Chayshina rurashpaqam, tukuy kwirpuykipis Dyuspaqqa limpyuna rin kaq.

²⁷ ¡Imanangiraqri qamkuna Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna, qamkuna farisiyu duktrinayuqkunaqa! ¡Chaqa qamkunaqam shimikiwanlla Dyustaqa kasungillapa! Chaymi qamkunaqa chay almakuna pambakashqa nichu laya sipulturashina kangillapa. Manchu almata pambaptinchigqa, nichupa sawanda ancha shumaqta blankiyanchiq. Piru ukungam tullu likidu ancha millanaypaq mapakuna ash'naykan. ²⁸ Chay nichushinallam qamkunapis kangillapa. Chaqa sawa kwirpuykillam allin laya kangillapa, runakuna rikashunanllapa. Piru shimikiwanlla Dyusta kasushpaqam, shunqoykipiqa ancha uchayuq kangillapa.

²⁹ 'iImanangiraqri qamkuna Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna, qamkuna farisiyu duktrinayuqkunaqa! iChaqa qamkunaqam shimikiwanlla Dyustaqa kasungillapa! Unay agwiluykillapam wanchirqan Dyuspaq rimaqkunata. Piru kananmi qamkunaqa chay rimaqkunapa nichu laya sipulturangunata kwidaykangillapa. Chay nichungunata kwidashpa, chay unay rimaqkunata alabashpaqam, ³⁰ ningillapa: "Chay unay agwilunchiqkunapa tyimpumbi kawsashpaqach'i, Dyuspaq rimaqkunata mana wanchinayllapatachu", nishpa. ³¹ (Piru kananqam noqata munangillapa wanchiwayta.) Chaymi chay unay agwiluyki wanchikuqkunashina kangillapa. ³² Chaqa qamkunaqam munangillapa ushyayta chay unay agwiluykikuna qallarishqanda.

³³ 'iQamkunaqam malukuna kashpa, kulibrapa ayllunguna kangillapa! Chayshina kashpaqa, zimashinaraq atingimanllapa infyirnumandaqa washakayta? Manam ringillapachu atiq washakaytaqa. ³⁴ Chayshina malukuna kaptikillapam, qamkunaman rini kach'amuq noqapaq rimaqkunata, yach'ayniyuqkunata, yach'achikuqkunata. Piru paykunamanda wakindaqam ringillapa wanchiq. Wakindaqam sinaguga wasikunapi ringillapa asutiq. Llaqtan llaqtanmi ikinllapata ringillapa riq, paykunata qesachanayki. ³⁵ Chayshina ruraptikillapam, chay unay agwiluykikuna allin runakunata wanchishqangunapaq qamkunapis uchayuqkuna ringillapa kaq. Chay ancha allin Abilta wanchishqan tyimpumandapacha, chay Birikiyaspa churin Sakariyasta wanchishqan tyimpukaman, yumbay chay agwiluykikuna wanchishqan runakunapaqmi qamkunapis kastigadu ringillapa kaq. Chay unay agwiluykikunaqam chay Sakariyasta wanchirqanllapa Dyuspa adurana wasimba pungumbi, pata altarpa ñawpambi. ³⁶ Chayri allita uyawayllapa, Taytanchiq Dyusqam yumbay qamkunata rin kastigashuqllapa, chay ancha uchata rurashqaykirayku, chay agwiluykikuna rurashqanraykupis.

Jisusmi Jirusalimbi tiyaqkunapaq waqarqan

(Lk 13.34-35)

³⁷ 'iAy, Jirusalimbi tiyaqkuna! Qamkunaqam Taytanchiq Dyuspaq rimaqkunata wanchingillapa. Kanan Dyus kach'amushqan runakunatam sitangillapa. Manchu suq wallpaqa alitamba warambi pulichitungunata tandan. Chayshinallam noqapis qamkunata kutin kutin ancha munashqa kani tandashuyllapata, piru mana munarqaykillapachu. ³⁸ Chaymi kay llaqtaykiqa wichukudu rin kidaq. ³⁹ Kanan mananam ringillapachu rikawaq, syilumanda kutimunay diyakaman. Chay diyapiqam noqapaq ringillapa niq: "iAlabashqa kanqa Tayta Dyuspa rrimplasun shamuqqa!" nishpa.

24

Jisusmi nirqan: "Dyuspa adurana wasindaqam limpu rinllapa bulaq", nishpa

(Mk 13.1-2; Lk 21.5-6)

¹ Tayta Dyuspa adurana wasinmunda Jisus llugshishpa riykaptinam, noqaykuna yach'akuqningunaqa qemikashpa, nirqayllapa:

—iSifursitu, rikay kay ancha shumaq atun adurana wasita! nishpa.

² Chaymi Jisusqa niwarqanllapa:

—Kananqam rikaykangillapa kay atun wasitaqa. Piru alliptam niykil-lapa, suq diyam kay rikashqaykitaga limpu rinllapa bulaq. Chayshina bulaptinllapa kay wasitaqam, manana ni suq rumi patachaduqa rinchu kidaq, nishpa.

Jwisyu diya sirkana kaptinqam, kayshina rin kaq

(Mk 13.3-23; Lk 21.7-24; 17.22-24)

³ Jisusmi noqaykuna yach'akuqningunawan Ulibu lumaman rishpa, chaypi tiyarqan.

Chaypi tiyaykaptinmi noqaykunaqa qemikashpa, uyaraplla (uyaralla) tapurqayllapa:

—Niwayllapari chay nishqaykikunaqa ¿ima tyimpum rin kumpli? ¿Imata rikashpam yach'ashaqllapa: Jisukristum rinna kutimuq. Kay munduqam rin ushyakaqna, nishpaqa?

⁴ Chaymi Jisusqa niwarqanllapa:

—Kwidakayllapa ama pipis ingañashunambaq. ⁵ Chaqa achka llul-lakuqkuna shamushpam, noqapa shutiyta myintashpa, rin niq: “No-qam Dyus Akrashqan Washadurqa kani”, nishpa. Chayshinam achka runata, warmita rinllapa ingañaq. ⁶ Qamkunaqam ringillapa uyaq: “Waqpi, kaypim pilyaykanllapa”, nishpa. Piru amar manchayllapachu. Chayshinam rin kaq. Piru chayshina kaptimbismi, manaraq rinchu ushyakaq kay munduqa. ⁷ Chaqa puntata suq nasyumbi tiyaqkunam rin pilyaq suq nasyumbi tiyaqkunawan. Achka nasyungunapuram rinllapa pilyaq. Kay mundupiqam waqpi, kaypi qeshyaykuna, ambrunakuna rin kaq. Pachapismi waqpi kaypi rin kuyuq. ⁸ Tukuy kay siñakunaqam munan niyta, ñakaykunam qallariykanna, nishpa. Chaymandaqam mas achka ñakaykuna rin kaq.

⁹ 'Qamkunatapismi qesachashushpa, rinllapa wanchishuq. Yum-baymi rin ch'iqnishuqllapa, noqapi kriyishqaykirayku. ¹⁰ Chaymi achka runakuna noqamandaqa rinllapa akrakaq. Kanan paykunapura ch'iqninakushpam, kuntrangunaman rinllapa intriganakuq. ¹¹ Achka llullakuqkuna shamushpam, rinllapa niq: “Noqam Dyuspaq rimaq kani. (Paypaqmi yach'achikuni)” nishpa. Chayshinam achka runata warmita rinllapa ingañaq. ¹² Chay runakuna, warmikuna ancha maluyashpam, manana rinllapachu llakipaq runa masingunataqa. ¹³ Piru noqapi mana shaykuq yuyakuptikiqam, suq bidapi rini washashuq. ¹⁴ Kanan noqapi yuyakuqkunam shumaq nutisyayta tukuy mundupi ringillapa yach'achikuq: Jisukristum shumaqta rin kamachiwaqninchiq, nishpa, yumbay nasyungunapi noqapaq yach'ananllapa. Chaymandaraqmi rin ushyakaq kay munduqa.

¹⁵ 'Dyuspaq rimaq Dañilmi (unay tyimpupi) librumbi kayshina iskib-rirqan: “Suq millanaypaq dañachikuqmi rin yaykuq Tayta Dyuspa adu-rana wasinman”, nishpa.* Chayri qamkuna yach'ashpa: Chay mil-lanaypaq dañachikuqmi chay santu lugarman yaykushqa, nishpaqa, in-tyindiyllapa: Chay unay Dañil iskibrishqanqam kumpliyykanna, nishpa. ¹⁶ Chayta yach'ashpaqa, kay prubinsya Judiyapi kaqkunaqa qaqaku-naman mitikanqallapa. ¹⁷ Kanan wasimba sawambi kaqkunapisri ishkishpa, ama yaykunqallapachu wasinman, imangunata surqon-ambaqqa. Ashwanri chayshinalla das mitikanqallapa. ¹⁸ Ch'akrap

* 24:15 Daniel 9.27; 11.31

kaqkunapis ama wasinman kutingallapachu, ni mudananda apananllapaqa. ¹⁹ ¡Imananqallaparaq chay pach'ayuq (ukuyuq) warmikuna, chay iti wambrituyuqkunaqa! ²⁰ Chayri Dyusman mañakuyllapa, ama mitikanaykillapa tamya tyimpupi, ni samana diyapi. ²¹ Chay mitikanayki tyimpupiqam yumbay runakuna, warmikuna ancha rinllapa ñakaq maski yumbay ñakaykunamanda. Chaqa kay mundu qallarishqan diyamandapacham mana nunka ñakashqallapachu chay mitikanan tyimpupishinaqa. Chay ñakana tyimpu ushyakaptinmi, manana nunka rinllapachu ñakaq chay tyimpupishinaqa. ²² Piru Dyusqam akrashqan wambrangunata llakipashpa, chay ñakana diyakunata das rin pasachiq, paypi kriyiqkuna ama achka diyakunata padisininllapa. Chaqa chayshina mana pasachiptinqach'i, mana pipis atinmanchu kawsaytaqa. Yumbay runa, warmi wañunmanllapa.

²³ 'Chayri mayqan runa qamkunata nishuptin: "¡Rikayllapa, kaypim Dyus Akrashqan Washadurqa!" ichu nishuptin: "Kay waqpim payqa", nishpaqa, ama kriyiyllapachu. ²⁴ Chaqa achka llullakuqkuna shamushpam rin niq: "Noqam Dyus Akrashqan Washadur kani", nishpa, ichu "Noqam Dyuspaq rimaq kani", nishpa. Paykunam isphantaypaq milagrukunata, siñakunata rinllapa ruraq. Chayshina rurashpam, achka runata, warmita rinllapa ingañaq. Atishpaqach'i, asta Dyuspa akrashqan wambrangunatapis ingañanmanllapa. ²⁵ Kaykish manaraq chaykuna pasaptin, nishushqallapana kani (ama pipis ingañashunanllapa). ²⁶ Chayri nishuptinllapa: "Waq chunchapim Washadurninchiqqa", nishpaqa, ama riyllapachu; ichu "Kay uku wasipim", nishuptinllapapis, ama kriyiyllapachu. ²⁷ Chaqa noqa Dyusmanda Shamuq Runam rini kutimuq llipyayq rrilampagushina. Manchu rrilampaguqa tukuy syilupi lliwyay kay ladumanda suq ladukaman. Chayshinallam noqapis yumbay ladukunapi lliwyashpa, rini kutimuq. ²⁸ Chaqa maypi suq wañushqa kaptinqam, shingukuna tandakanllapa. [Nuta: Chay shingukunata karumanda rikashpam yach'anchiq, imam wañushqa, nishpa. Chayshinallam chay diya Jisukristu shamuriptinqa, karumanda yumbay rinllapa rikaq.]

Jisukristum syilumanda kayshina rin kutimuq

(Mk 13.24-27; Lk 21.25-28)

²⁹ 'Chay ñakaykuna pasaptinllam, rupaywan killa wañushpa, manana rinchu achikchakuq. Lusirukunapismi syilumanda rinllapa ishkimuq. Syilupi tukuy ima kaqkunapismi rin kuyuq.* ³⁰ Chaymandaqam yumbayna rinllapa rikaq syilupi suq siñata. Chaymi rinllapa yach'aq: Dyusmanda Shamuq Runa Jisukristum kutimuykanna, nishpa. Chay siñata rikashpaqam, tukuy mundupi ancha manchashpa, rinllapa waqaq. Chaypinam rinllapa rikawaq, syilumanda pukutaypa sawambi, ancha pudirnuyuq llipyashpa shamuykaqta. ³¹ Anjilniykunatam rini kach'aq kay pachapa yumbay kuchungunaman, paykuna kurnitata waqachishpa, akrashqaykunata tandananllapa.

Jisukristum suq kumparasyunda rurarqan suq yura igus pallpamuqwan

(Mk 13.28-31; Lk 21.29-33)

*

24:29 Isaías 13.10

³² 'Kay kumparasyunda allita yach'akuyllapa: Qamkunaqam suq yura igusta pallpamuykaqta rikashpaqa, yach'angillapana: Biranunam rin kaq, nishpa. ³³ Chayshinallar yumbay kay nishushqayllapa qallariptinqa, yach'ayllapa: Chay willawashqanchiqmi rinna kumpliqa, nishpa. ³⁴ Alliptam niykillapa, kay tyimpupi kawsaqkuna manaraq wafuuptinmi, kay nishushqaykunaqa rin kumpliqa. ³⁵ Chaqa syiluwan kay pacham rin ushyakaq. Piru kay nishushqaykunaqam mana nunka rinchu ushyakaq. Ashwanmi yumbay rin kumpliqa.

Manam pipis yach'anchu: ¿Ima tyimpum Jisukristuqa rin kutimuq? nishpa

(Mk 13.32-37; Lk 17.26-30, 34-36)

³⁶ 'Piru manam pipis noqapaqqa yach'anchu: ¿Ima diyata, ima urastam rin kutimuq? nishpaqa. Manam ni anjilkuna ni noqa Dyuspa Churimbis yach'anillapachu. Tayta Dyusllam chaytaqa yach'an. ³⁷ Nuwipa tyimpumbi kashqanshinam, kutimunay tyimpupis rin kaq. ³⁸ Chaqa chay Nuwipa tyimpumbiqam runakunaqa mikuykarqan, upyaykarqan, kasaraykarqan, wambrangunata kasarachiykarqan, chay Nuwi wambuq wasiman yaykushqan diyakaman. ³⁹ Manam intyindirqanllapachu: Ancha tamyaptinmi, yakukunapi yumbay ch'uqashpa rinchiqllapa ushyakaq, nishpaqa. Chayshinallam noqa Dyusmanda Shamuq Runa kutimuptiy, mana rinllapachu yach'aq: Kay diyapim Jisukristu rin kutimuq, nishpaqa. ⁴⁰ Ishkay runa ch'akrapi kaykaptinmi, suqta apashaq, suqta dijashaq. ⁴¹ Chayshinallam ishkay warmi kutakuykaptimbi, suqta apashaq, suqta dijashaq.

⁴² 'Chaqa manam yach'angillapachu: ¿Imurasmi Jisukristuqa rin kutimuq? nishpaqa. Chayrayku chayta yuyashpa, allita kwidakashpa, listu kayllapa kutimunaypaqqa. ⁴³ Kaytapis allita yach'ayllapa, suq runa yach'ashpa, ima urasmi ladrunga rin shamuq, nishpaqach'i, wasindaqa ancha allita kwidanman, ama yaykunambaq suwaq. ⁴⁴ Chayshina qamkunapis tukuy tyimpu listu kayllapa. Chaqa noqagam mana yuyashqaykillapa uraspi rini kutimuq.

Jisukristum suq kumparasyunda rurarqan allin kriyaduwan, mana allin kriyaduwan

(Lk 12.41-48)

⁴⁵ 'Noqata allita shuyawaqkunaqam allin yach'ayniyuq kumplidu kriyadushina. Chaqa chay allin kriyadupa patrunningam paypa makimbi dijan wasinda: "Kay kriyadu masikikunatar allita kwidashpa, urasnimbi qaray", nishpa. ⁴⁶ Chaymi chay wasi kwidaq kriyaduqa ancha rin kushikuq, chay patrunnin kutimushpa, kamachishqanshina ruraykaqta tariptin. ⁴⁷ Alliptam niykillapa, chay patrunningam chay allin kriyadunda mas kamachikuqta numbrashpa, tukuy imangunata paypa kwintan rin dijaq, payna kwidanambaq. ⁴⁸ Piru amakish chay kriyaduqa yuyanqachu: Manaraqmi patrunniyqa rinchu kutimuq, nishpaqa. ⁴⁹ Chaqa chayshina yuyashpa maluyashpaqam, kriyadu masingunata maqashpa, mach'aqkunawan unda unda mikushpa, upyaptinam, ⁵⁰ patrunninga mana yuyashqan uraspi shamushpa, ⁵¹ ancha fiyuta rin kastigaq. Chaymandaqam paytaqa rin wichukuq chay shiminwanlla Dyusta kasuqkunapa kashqanman, chaypi

paykunawan pulla padisinambaq. Chaypim waqashpa, kirungunata rin gech'yachiq.

25

Jisukristum suq kumparasyunda rurarqan dyis chinakunawan

¹ 'Suq bidapi Dyusman ch'ayananchiqqam, kay dyis dunsillakuna kasamyintu fyistaman riqkunashina rin kaq. Chaqa chay dyis dunsillakunaqam michangunata piskashpa, rirqanllapa kasamyintu fyistaman, suq dunsilla masimba namuradunda shuyaq. ² Paykunamandam sinku chinakuna ancha yach'ayniyuq, jwisusakuna kargan. Sinkuqam dijada mana yach'ayniyuqkuna kargan. ³ Chay dijadakunaqam michangunatalla aparqan. Manam lamparamba mas asiytindaqa aparqanllapachu. ⁴ Piru chay yach'ayniyuq dunsillakunaqam butillangunapi asiytinllapata aparqanllapa. ⁵ Chaymandaqam chay kasaraq runa unayaptin ch'ayamuqqa, chay dunsillakunaqa shuyashqanshina, yumbayninna puñurqanllapa.

⁶ 'Chaymandaqam ch'awpi tutata uyarqanllapa kayshina qayakuqta: "¡Kasaraq runaqam shamuykanna! ¡Lluqshiylapa tinguq!" nishpa.

⁷ Chaymi yumbay chay dunsillakunaqa utqaymaya atarishpa, michanllapata allicharqanllapa. ⁸ Piru dijadakunaqam jwisusakunata nirqan: "¡Michayllapam wañuykanna! ¡Ashlita asiytikitar qowayllapa!" nishpa. ⁹ Chaymi chay jwisusqa dunsillakunaqa chay dijadakunata kayshina nirqan: "Ama pullata faltawananchiq, riyllapa randimuy", nishpa. ¹⁰ Piru chay dijadakuna rinangamanllapa asiytita randimuqqam, ch'ayamurqanna chay kasaraq runaqa. Chaymi chay sinku dunsilla lista kaqkunaga wasimanna yaykurqanllapa, dunsilla masinda kushichiq. Chayshina ukupina kaptinllapaqam, pungutaqa kirparqanna.

¹¹ Chaymandaqam chay dijada dunsillakunapis ch'ayamushpaqa, qayakurqanllapa: "Taytitu, Taytitu, punguykitar kich'ay yaykunayllapa", nishpa. ¹² Piru chay kasaraqqam paykunataqa nirqan: "¿Pich'i kangillapa? Alliptam niykillapa, manam riqsiykillapachu", nishpa.

¹³ Chayta nishpaqam, Jisusqa nirqan:

—Chayshinar qamkunapis allita rurashpa shuyawayllapa. Chaqa manam yach'angillapachu: Ima diya, ima urasmi Jisukristuqa rin shamuy, nishpaqa.

Jisukristum suq kumparasyunda rurarqan kimsa runa qellayta traba-jachiqwan

(Lk 19.11-27)

¹⁴ 'Suq bidapi Dyuswan kawsananchiqqam suq qellayniyuq runashina rin kaq. Chaqa chay runaqam karu nasyunman rinambaq, kriadungunata qayashpa, qellayninda mingarqan trabajachishpa ganachinanllapa.

¹⁵ 'Suq kriadundam 5.000 qellayta mingarqan. Suq kriadundaqam 2.000 qellayta mingarqan. Suq kriadundaqam 1.000 qellayta mingarqan. [Nuta: Kada qellaymi ancha baliq. Chaqa suq trabajadurmi masdi 15 watakunata trabajaq, mil qellayta gananambaqqa.] Chayshina mingashpaqam, rirqanna karu llaqtaman. ¹⁶ Chaymi chay 5.000 qellayta ch'askiqqa, nigusyukunata rurashpa, ganachirqan 5.000 masta. ¹⁷ Chay 2.000 qellayta ch'askiqpismi, 2.000 masta ganachirqan. ¹⁸ Piru

chay 1.000 qellayta ch'askiqqam suqkunamanda akrakashpa, allpapi ush'kukushpa, patrunnimba qellaynindaqa pambarqan.

¹⁹ 'Chaymandaqam achka tyimpumanda chay kriadukunapa patrunninga kutimurqanna. Chaymi qellaynimba wach'aynimbaq chay kriadungunata kwintata mañarqan. ²⁰ Chay 5.000 qellayta ch'askiq kriadungam 5.000 masta apamushpa patrunnindaqa nirqan: "Patrunsitu, 5.000 qellaytam qowarqayki. Piru 5.000 mastam ganachishqa kani", nishpa. ²¹ Chaymi patrunninga paytaqa nirqan: "Allin kumplidu kriyaditu, allitam noqapaq trabajachishqa kang'i chay ashla qellayniy mingashushqayta. Chaymi ancha achka imaykunata qamta rini mingashuq, qamna rikanayki. Chayri allin lugarniyma yaykuy, kushikunanchiq", nishpa.

²² 'Chay 2.000 qellayta ch'askiqpismi nirqan: "Patrunsitu, 2.000 qellaytam qowarqayki. Piru 2.000 mastam ganachishqa kani", nishpa. ²³ Chaymi chay patrunninga nirqan: "Allin kumplidu kriyaditu, qambismi allita noqapaq trabajachishqa kang'i chay ashla qellayniy mingashushqayta. Chaymi achka imaykunata qamta rini mingashuq, qamna rikanayki. Chayri qambis allin lugarniyma yaykuy kushikunanchiq", nishpa.

²⁴ 'Piru chay 1.000 qellayta ch'askiq kriadunmi ch'ayashpaqa nirqan: "Patrunsitu, noqagam riqsishurqaq wapu kashqaykita. Chaqa suqkuna tarpushqangunatam qamna kusichangi. ²⁵ Chaymi manchashushpa, chay 1.000 qellay qowashqaykita allpapi ush'kukushpa pambashpa, pakashqa kani. Kaypi qellayniki", nishpa. ²⁶ Chaymi chay patrunninga nirqan: "¡A, malu, qella kriyadu! Qamqam yach'arqayki suqpa tarpudunda kusichashqayta, nishpa. ²⁷ Chayshina waqaychashqayki kwintamandaqa, chay qellayniytaqa bankuman ruranaykita, kutimushpa ganansyayuyta surqonaypaq". ²⁸ Chayshina nishpaqam, chaypi kaqkunata kayshina kamachirqan: "Chay 1.000 qellay qoshqayta qoch'ishpa, chay 10.000 qellayniyuqta qoyllapa. ²⁹ Chaqa chay imayuqtaqam masta rini qoq (allita kasuwashqanrayku). Chaymi mas imayuqna rin kaq. Piru chay ashrita kaqniyuqtaqam limpu rini qoch'iq (mana allita kasuwashqanrayku). ³⁰ Chayri chay malu kriyadutaqa sawa tutayaqman wichukuyllapa, chaypi padisishpa, waqashpa, kirungunata qech'yachinambaq", nishpa.

Jwisyu diyapim Taytanchiq Dyusqa yumbayta rin jusgaq

³¹ Jisukristuqam kayshinapis nirqan:

—Yumbay anjilniykunawanmi noqa Dyusmanda Shamuq Runa ancha kamachikuq gubyirnu shamushpa, llipyay trunuypi rini tiyaq kamachikunaypaq. ³² Yumbay nasyungunamandam runakuna, warmikuna ñawpayman rinllapa tandakaq. Manchu michidurqa wishangunata akran chibukunamanda. Chayshinallam noqapis rini akraq noqata kuyawaqkunata chay mana kuyawaqkunamanda. ³³ Chaqa chay kuyawaqkunaqam wishaykuna. Chaymi paykunata allin laduypi rini ruraq. Chay mana kuyawaqkunaqam chay chibukunashina. Chaymi paykunataqa ichuq laduypi rini ruraq. ³⁴ Chaymandaqam allin laduypi kaqkunataqa rini niq: "Tayta Dyusmi qamkunata ancha yanapashushqa. Chayri noqaman shamuyllapa. Chaqa kay munduta rurashqan diyamandapacham Tayta Dyusqa anaq syilupi ancha shumaq lugarta rurashqa, qamkuna waqpi

tiyanaykillapa. ³⁵ Chaqa mallaqnaptiymi, qamkuna qarawarqayki. Yakunaptiymi, yakuta qowarqayki. Furastiru kaptiymi, pusadata qowarqayki. ³⁶ Mana mudanayuq kaptiymi, qamkuna mudanata qowarqayki. Qeshyaq kaptiymi, shamurqaykillapa watukuwaq. Karsilpi kaptiypismi, rirqaykillapa kunswilawaq”. ³⁷ Chayshina niptiymi, chay kuyawaqkunaqa rin niwaq: “Taytitu, *¿ima tyimputaq mallaqta rikashushpa, qarashurqaqllapa, yakunaqta rikashushpa, qoshurqaqllapaqa?*” ³⁸ *¿Ima tyimputaq furastiru kaptiki, pusadata qoshurqaqllapa, mana mudanayuq kaptiki, mudanata qoshurqaqllapa?* ³⁹ *¿Ima tyimputaq qeshyaq kaptiki, karsilpi kaptiki, rirqayllapa watukushuqqa?*” nishpa. ⁴⁰ Chayshina tapuwaptinllapam, noqaqa paykunata rini niq: “Alliptam niykillapa, chay mana imayuqkunata yanapashpaqam, alabis noqata yanapawashqa kang”, nishpa.

⁴¹ ‘Chaymandaqam ichuq laduyipi kaqkunatana rini niq: “*¡Ashuyllapa laduymanda qamkuna malditu kundinadukuna! Riyllapa chay tukuy tyimpu lummyaykaq ninaman. Chay infyirnutaqam Taytanchiq Dyus rurashqa, dyablu tukuy yanapakuqnin dyablukunawan rupanambaq.*” ⁴² Chaqa mallaqnaptiymi, qamkunaqa mana qarawarqaykichu; yakunaptiypismi, mana qowarqaykichu. ⁴³ Furastiru kaptiypismi, mana pusadata qowarqaykichu. Mudanay faltawaptimbismi, mana nimatapis qowarqaykichu. Qeshyaq kaptiy, karsilpi kaptiypismi, mana rirqaykillapachu watukuwaqqa”. ⁴⁴ Chayshina niptiyqam, paykunaqa rin tapuwaqllapa: “Taytitu, mallaq kaptiki, yakunaptiki, furastiru kaptiki, mana mudanayuq kaptiki, qeshyaq kaptiki, karsilpi kaptikiqam, mana rikashushqachu kanillapa yanapashunayqa”, nishpa. ⁴⁵ Chayshina niwaptinllapaqam, paykunata nishaq: “Alliptam niykillapa, chay pubrikunata mana yanapashpaqam, alabis noqata dispris yawashqa kang”, nishpa.

⁴⁶ Chayta nishpaqam, Jisusqa nirqambis:

—Paykunaqam rinllapa riq chay mana ushyakaq kastiguman. Piru allingunaqam rinllapa riq luryaman, tukuy tyimpu kawsananllapa, nishpa.

26

Jisusta prisunambaqmi parlarqanllapa

(Mk 14.1-2; Lk 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ Jisusmi chaykunata yach'achikushpaqa, noqaykuna yach'akuqningunata niwarqanllapa:

² —Qamkunaqam yach'angillapa: Ishkay diyallanam faltan Paskwa fyista qallarinanqa, nishpa. Chay fyistapim noqa Dyusmanda Shamuq Runataqa kuntrawaqkunaman rinllapa intrigakuwaq, kruspi klabawananllapa, nishpa.

³ Alliptam chay diyakunapi kamachikuq isrraylinu kurakuna, Muispa liyningunata yach'achikuqkuna, kamachikuq ansyanukunawan tandakarqanllapa chay mas kamachikuq isrraylinu kurapa atun wasimba patyumbi. Chay kuraqam Kayfas shutirgan. ⁴ Yumbay chay kamachikuqkunam kayshina parlarqanllapa:

—*¿Imashinaraq Jisusta ingañashpa dimandanchiqman, prisushpa wanchinanchiqllapa?* nishpa.

⁵ Chaymandaqam nirqanllapa:

—Kay fyistapiqam mana balinchu wanchinanchiqqa. Chaqa kay fyistapi kaqkunakish kuntranchiq alsakanmanllapa, nishpa.

Suq warmim mishki mutkinata Jisuspa umanman basyarqan
(Mk 14.3-9; Jn 12.1-8)

⁶ Jisusmi noqaykuna yach'akuqningunawan Bitanilla (Bitaniya) llaqtapi kashpa, rirqayllapa suq runa Simun shutiqpa wasinman. Chay Simunmi unayqa ismuykaq kwirpuyuq kashqa karqan. ⁷ Paypa wasimbi kaykaptiyllapam, suq warmi ch'ayarqan kirpadu rumi pumupi ancha ch'aniyuq mishki mutkinata apamushpa. Mesapi kaykaptiyllapam, chay warmiqa chay mishki mutkinawan Jisuspa umanda nuyuchirqan. ⁸ Chayta rikashpam, noqaykunaqa piñakushpa, nirqayllapa:

—¿Imapaqtaq qesachaykan chay ch'aniyuq mishki mutkinataqa? ⁹ Chaytaqash' achka qellaypaq randikushpa, chay mana nimayuqkunata yanapananchiqta, nishpa.

¹⁰ Chaymi Jisus chayta uyashpaqa, kayshina niwarqanllapa:

—¿Imapaqmi kay warmitaqa piñachingillapa? Payqam ancha allita ru rawashqa. ¹¹ Chaqa pubrikunaqam qamkunapa pullaykillapa tukuy tyimpu rinllapa kaq. Piru noqagam manana tukuy tyimpuchu pullaykillapaqa rini kaq. ¹² Kayshina mishki mutkinata sawayman basyashpaqam, allichawashqashina, wañuptiy pambawanallapa. ¹³ Chaymi allipta niykillapa, tukuy kay mundupi noqapa shumaq nutisyayta yach'achikushpaqam, kay warmi allita rurawashqandapis rinllapa yach'achikuq, payta ama qonqananllapa, nishpa.

Judasmi randikurqan Jisusta
(Mk 14.10-11; Lk 22.3-6)

¹⁴ Chaymendaqam yach'akuq masiy Judas Iskaryutiqa kamachikuq isrraylinu kurakunaman rirqan kayshina niq:

¹⁵ —¿Aykatam qamkunaqa pagarawangiman, Jisusta intriganaqqa? nishpa.

Chaymi chay kamachikuq kurakunaqa 30 yuraq qellayta pagararqanllapa. ¹⁶ Chay urasmandapacham Judasqa yuyarqan: ¿Maypitaq, imashinataq Jisusta intrigakuni? nishpa.

Kayshinam punta Santa Mikuna karqan
(Mk 14.12-25; Lk 22.7-23; Jn 13.21-30; 1 Kur 11.23-26)

¹⁷ Chay Paskwa fyistapiqam suq laya mikunakunata, kachangakunata noqaykuna isrraylinukunaqa mikunillapa. Chay fyista qallarishqan diyam wakin yach'akuq masiykunaqa Jisusta tapurqanllapa:

—Kay Paskwa fyista mikunata mikunanchiqqa, ¿maypitaq munangi allichanayllapa? nishpa.

¹⁸ Chaymi Jisusqa paykunataqa nirqan:

—Rishpa Jirusalinmanqa, riyllapa chay riqsishqanchiq runaman. Payta niyllapa: “Yach'achikuq Taytitum nin: Ch'ayamushqanam uras. Wasikipim munani rurayta Paskwa fyistata yach'akuqniykunawan”, nishpa.

¹⁹ Chay nishqanshina rurashpam, Paskwa mikunata allicharqanllapa. ²⁰ Tutayaptinnaqam, Jisusqa noqaykuna dusi yach'akuqningunawan mesapina karqayllapa. ²¹ Chaypi mikuqshinam niwarqanllapa:

—Alliptam niykillapa, suqnikim ringi intrigakuwaq kuntrawaqkunaman, nishpa.

²² Chaymi yumbay noqaykuna limpu malaganayashpa, suqniy suqniy kayshina tapurqayllapa:

—Taytitu, ¿noqachu kani? nishpallapa.

²³ Chaymi Jisusqa niwarqanllapa:

—Noqawan suq platupilla pullay mikuqmi rin intrigakuwaqqa.

²⁴ Chaqa Dyuspa Santu Librun nishqanshinam noqa Dyusmanda Shamuq Runaga rini wañuq. Lukis jimananqaraqri chay intrigakuwaqqa! Mas allich'i kananda chay runaga ama nasinambaq, nishpa.

²⁵ Chaymi chay intrigakuq Judasqa Jisusta nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, ¿noqachu kani? nishpa.

Chaymi Jisusqa nirqan:

—Ari, nishqaykishinam qam kang, nishpa.

²⁶ Chaypi mikuqshinam Jisusqa kachangata piskashpa, Dyusman pagikurqan. Chaymandaqam pitishpa, noqaykuna yach'akuqningunata niwarqanllapa:

—Kay kachangata ch'askiwashpa, mikuyllapa. Kaymi kwirpuy, nishpa.

²⁷ Chaymandaqam kupatapis piskashpa, Dyusman pagikushpa, noqaykunata niwarqanllapa:

—Kay kupamanda yumbayniki upyayllapa. ²⁸ Chaqa kaymi yawarniy, Dyuswan mushuq tratuta ruranaypaqqa. Yawarniyta ich'aptinllapam rini wañuq, achka runata, warmita uchangunamanda washanaypaq.

²⁹ Piru niykillapam, kay binutaqam manana mastaga rinichu upyaq kay mundupiq, Taytay tiyashqambi qamkunawan mushuq binuta upyanaykaman, nishpa.

Jisusmi Pidruta nirqan: “Ringim ñigawaq”, nishpa

(Mk 14.26-31; Lk 22.31-34; Jn 13.36-38)

³⁰ Suq imnuta kantashpaqam, noqaykunaqa chay kashqaymanda llugshishpa, rirqayllapana Ulibu lumaman.

³¹ Riqshinaqam Jisusqa kayshina niwarqanllapa:

—Kay tutaqam yumbayniki noqapi manana yuyakushpa, noqamanda akrakashpa, shikwa shikwana ringillapa riq. Chaqa Tayta Dyuspa Santu Librumbim nin: “Michidurta chuqriptiyqam, wishangunaqa waqta kayta shikwakanqallapa”, nishpa.* ³² Piru wañushqaymanda kawsamushpam, qamkunamanda mas puntata rini riq prubinsya Galiliyaman, nishpa.

³³ Chayshina Jisus niptinqam, Pidruqa nirqan:

—Qambi manana pipis yuyakuptimbismi, noqaqa qambilla rini yuyakuq, nishpa.

³⁴ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Alliptam niyki, kay tuta gallu manaraq kantaptinmi, kimsa kutinda ringi ñigawaq: “Manam riqsinichu Jisustaqa”, nishpa.

³⁵ Chaymi Pidruqa nirirqan:

—Pullayki imapis wañushaq. Manamir ñigashqaykichu, nishpa.

Chayshinallam nirqayllapa noqaykuna chay suq yach'akuqningunapis.

* 26:31 Zacarías 13.7

Jisusmi Jitsimani wirtapi Tayta Dyusman mañakurqan

(Mk 14.32-42; Lk 22.39-46)

³⁶ Jisusqam noqaykuna yach'akuqningunawan Jitsimani shutiqliq lugarman rirqanillapa. Chayman ch'ayashpaqam, Jisusqa niwarqanillapa:

—Kaypi tiyayllapa, noqa kay waqman rinaykaman Dyusman mañakuq, nishpa.

³⁷ Chayshina nishpaqam, Pidruta, Sibidiyupa chay ishkay churingunata ashla waqkaq apashpa, Jisusqa suq layayashpa, ancha malaganyarqan. ³⁸ Chaymi paykunata nirqan:

—Ancha jwiritam llaki piskawan. Limpuraq shungoy tutayan. Tukuy kay llakikunam munan wanchiwayta. Kaypi kidashpa, ama puñushpachu, yapachawayllapa, nishpa.

³⁹ Chaymi ashla waqkaq rishpa, qonqorikushpa, ancha kumurashpa qaqllan allpaman ch'ayachishtin, Dyusman mañakushpa, nirqan:

—Taytitu, kay tukuy ñakaykunaqam noqapaqqa suq kupa ancha ayaq yakushina. Munashpaqar chay ñakaykunamanda washaway. Piru amar noqa munashqayqa kanqachu. Ashwanri qam munashqaykishina kanqa, nishpa.

⁴⁰ Chayshina Dyusman mañakushpa, kutimushpaqam, chay kimsa yach'akuq masiyllapata puñuykaqta tarishpa, Pidruta nirqan:

—¿Ima manachu atishqallapa kangi agwantayta puñuymandaqa ni suq uritata? ⁴¹ Rikch'akashpa, Dyusman mañakuyllapa, ama tyintadu kanaykillapa. Chaqa qamkunaqam allipta munangillapa Dyusta kasuyta. Piru manam atingillapachu kwirpuykita sujitya, nishpa.

⁴² Chaymandaqam Jisusqa suq kutinda waqkaq ririshpa, Dyusman kayshina mañakurirqan:

—Taytitu, illuki ñakanaypaq kaptinqa, qam munashqaykishina kanqa, nishpa.

⁴³ Chaymi shamurishpaqa, puñuykaqta taririrqan chay kimsa yach'akuq masiykunataqa. Chaqa paykunataqam puñuyqa ancha binsiykarqan. ⁴⁴ Chaymandaqam chaypilla paykunata dijashpa, mushuqmanda chay waqkaq ririrqan, Tayta Dyusman mañakuriq. Chay kimsa kutindam chayshina nishpalla, mañakurqan. ⁴⁵ Chaymandaqam chay kimsa kutinda kutimushpaqa, chay yach'akuq masiykunataqa nirqan:

—¿Sigingillapachu puñushpa? Kananqam ch'ayamushqa chay uras noqa Dyusmanda Shamuq Runata intrigakuwanan uchayuq runakunaman. ⁴⁶ Atariyllapa. Akuna. Rikayllapa, chay intrigakuwaqqam ch'ayamuykanna, nishpa.

Jisustam prisurqanllapa

(Mk 14.43-50; Lk 22.47-53; Jn 18.2-11)

⁴⁷ Chayshina rimaykaptinllam, chay yach'akuq masiy Judasqa achka runakunawan ch'ayamurqan. Chay runakunaqam qeruta, atun kuchilluta piskashpa, shamurqanllapa chay kamachikuq isrraylinu kurakuna, chay kamachikuq ansyannukuna kach'amuptin. ⁴⁸ Chay Judas intrigakuqqam paykunataqa nishqa kargan:

—Jisusta riqsinaykillapaqam, muchashpa rini napaykuq. Chaytam piskangillapaqa, nishpa.

⁴⁹ Chaymi ch'ayashpaqa, Jisustaqa muchashpa napaykurqan:

—Bwinas nuchis, Yach'achikuq Taytitu, nishpa.

⁵⁰ Jisusqam nirqan:

—Yanasita (Yanasitu), ¿imapaqtaq shamushqa kangi? nishpa.

Chay uritaslla chay runakunaqa Jisusta piskarqanllapa. ⁵¹ Piru Jisuspa suq yach'akuqninmi atun kuchillunda surqoshpa, mas kamachikuq isrraylinu kurapa kriyadumba rinrinda pitirqan. ⁵² Chaymi Jisusqa nirqan:

—Atun kuchilluykitaga waqaychayna. Chaga kuchilluwan pilyaqkunataqam, kuchilluwan rinllapa wanchiq. ⁵³ ¿Ima manachu yach'angi, noqa Taytay Dyusman mañakuptiyqam, kach'amunman mas di 70.000 anjilningunata washawanambaq, nishpaqa? ⁵⁴ Lukis chayshina kach'amunambaq mañaptiyqach'i, Dyuspa Santu Librumbi noqapaq nishqanqa mana kumplingachu. Chaga librumbiqam kayshina pasawanambaq riman, nishpa.

⁵⁵ Chaymandaqam Jisusqa chay shamuq runakunata nirqan:

—Qamkunaqa, ¿imaraykutaq shamushqallapa kangi atun kuchillukunawan, qerukunawan, saltiyadurtashina prisuwaqqa? Manchu tukuy diya Tayta Dyuspa adurana wasimbi qamkunawan kashpa, yach'achikushqa kani. ¿Imaraykutaq qamkunaqa chaypiqa mana prisuwarqaykichu? ⁵⁶ Piru tukuy kaykunam kayshina pasaykan, Dyuspaq rimaqkuna iskibrishqanguna kumplinambaq, nishpa.

Chay urasmi noqaykuna yumbay yach'akuqningunaqa Jisusta sapali-tanda dijashpana, mitikarqayllapa.

Jisustam dimandarqanllapa Mas Kamachikuq Tandacaq Juyiskunapi (Mk 14.53-65; Lk 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

⁵⁷ Chay prisuqkunaqam Jisustaqa chay mas kamachikuq isrraylinu kura Kayfaspa wasinman aparqanllapa. Chaypim karqanllapa Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna, kamachikuq ansyankunapis. ⁵⁸ Piru Pidruqam Jisuspa karu ikinda rirqan chay Kayfaspa wasimba patyungaman. Chaypiqam suldadukunawan tiyarqan, rikanambaq imanachiqshi rin Jisustaqa, nishpa. ⁵⁹ Chay kamachikuq isrraylinu kurakuna, chay kamachikuq ansyankuna, yumbay chay Mas Kamachikuq Tandacaq Juyiskunapismi tistigukunata maskarqanllapa, llullakushpa, Jisuspa kuntran rimananllapa, chaypaq tumbanna wanchinanllapa. ⁶⁰ Piru maychika suqnin suqnin yanqakunata llullakushpa, mana igwalta rimaptinllapaqam, mana nimapaq atirqanllapachu tumbayta Jisusta, wanchinanllapaqa. Piru ultimupim ishkay llullakuqkuna ñawpanllapaman pasashpa, ⁶¹ nirqanllapa:

—Kay runam nishqa: “Dyuspa chay atun adurana wasinda bulash-pam, atini kimsa diyapi mushuqmanda rurariyta”, nishpa.

⁶² Chaymi chay mas kamachikuq isrraylinu kuraqa atarishpa, Jisusta tapurqan:

—¿Manachu nimatapis ningi? ¿Manachu uyangi kay runakuna qambaq rimashqandaqa? nishpa.

⁶³ Piru kuntraptinllapaqam, Jisusqa uyararqanlla. Manam nimatapis nirqanchu. Chaymi chay mas kamachikuq kuraqa nirqan:

—Mayá, kamachiykim juranayki Dyuspa shutimbi, ¿Qamchu Dyuspa Churin kangi? ¿Qamchu Dyus Akrashqan Washadurqa kangi ichu mana? nishpa.

⁶⁴ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Qam nishqaykishinam kani. Niykillapapismi, kananmandaqam noqa Dyusmanda Shamuq Runata ringillapa rikawaq, ancha pudirniyuq Tayta Dyuspa allin ladumbi tiyaykaqta. Ringillapam rikawaqpis pukutaykunapi syilumanda shamuykaqta, nishpa.

⁶⁵ Chayshina Jisus niptinmi, chay mas kamachikuq isrraylinu kuraqa ancha piñakushpa, kwirpumbi kaq mudananda llikishpa, chay juyiskunata nirqan:

—¡Ichichín, kay runaqam Taytanchiq Dyusta burlaykan! Kananqam manana munanchiqchu tistigukunataqa, ¿manachu? Waqqar kananqa qamkuna kikiki uyashqallapa kangi, kayshina rimashpa Dyusta burlaptinga.

⁶⁶ Chaymandaqam chay juyiskunata tapurqan:

—¿Imataq yuyangillapa? nishpa.

Chaymi paykunaga nirqanllapa:

—Ari, uchayugmi. Allim wañunambaq, nishpa.

⁶⁷ Chay urasmi qaqlambi tuqapashpa, wakinqa puñitiyarqanllapa, wakinqam qaqlambi paqyachishpa, nirqanllapa:

⁶⁸ —Mayá, qam Dyus Akrashqan Washadur kashpaqa, niwayllapa: ¿Pitaq maqashushqa? nishpa.

Pidrum Jisusta ñigarqan

(Mk 14.66-72; Lk 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Pidru chay wasipa patyumbi tiyaykaptinmi, suq kriyada qemikashpa nirqan:

—Qambismi Jisus Galiliyamanda kaqwan purirqayki, nishpa.

⁷⁰ Piru Pidruqam yumbay chaypi kaqkunapa ñawpambi ñigashpa nirqan:

—Manam yach'anichu imatach'i niwaykangi, nishpa.

⁷¹ Chaymandaqam chay patyumanda sawa punguman lluqshiptin, suq kriyadapis Pidruta rikashpa, chaypi kaqkunata nirqan:

—Kay runapismi Jisus Nasaritmada kaqwan puriq, nishpa.

⁷² Piru payqam kayshina jurashpa, ñigarirqan:

—Pur Dyusitu, manam riqsinichu chay runataqa, nishpa.

⁷³ Chaymandaqam suq rratitumandalla, chaypi kaqkuna qemikashpa, Pidruta nirqan:

—Allibraq qambis paykunamanda suqnin kangi. Chaqa qamqam chay Galiliyamanda kaqkunashina rimangi, nishpa.

⁷⁴ Chayshina niptinllapam, Pidruqa masta jurashpa, nirqan:

—¡Pur Dyusitu, allipta niykillapa, manamir chay runataqa riqsinichu! nishpa.

Chay urasmi suq gallu kantarqan. ⁷⁵ Chaymi Pidruqa yuyarqan Jisus kayshina nishqanda: “Manaraq gallu kantaptinmi, kimsa kutinda ringi ñigawaq”, nishpa. Chaymi payqa ancha syintishpa, sawaman lluqshishpa, ancha waqarqan.

27

Jisustam gubyirnu Pilatuman aparqanllapa

(Mk 15.1; Lk 23.1-2; Jn 18.28-32)

¹ [Nuta: Chay tyimpukunapim Rruma llaqtamanda kaqkuna achka nasyungunapi kamachikuqllapa. Chaymi isrraylinukunatapis suq rrumanu gubyirnu kamachiq. Chay gubyirnuqam shutiqa Pilatu.]

Achikyaptinnam isrraylinukunapa yumbay kamachikuq kuranguna, kamachikuq ansyankunawan tandakarqanllapa parlanambaq, Jisusta wanchinanllapa. ² Chaymandaqam Jisusta grillitashpa, aparqanllapa gubyirnu Punsyu Pilatuta intrigaq.

Judasmi wañurqan

³ Chay intrigakuq Judasqam rikashpa Jisusta sintinsyadu wanchinanllapa kaptinqa, ancha syintirqan intrigakushqambaq. Chaymi rirqan kamachikuq isrraylinu kurakunata, kamachikuq ansyankunata chay 30 yuraq qellay ch'askishqanda kutichiq. Chaymi nirqan:

⁴ —Uchatam rurashqa kani, suq mana nima uchayuyq runata intrigakushpa wanchinaykillapa, nishpa.

Piru chay isrraylinu kurakunaqam Judastaqa nirqanllapa:

—¿Ima kwintayuytaq noqaykunaqa kani? Chayqam qamba kwin-tayki, nishpa.

⁵ Chayshina niptinqam, Judasqa uku Dyuspa adurana wasimbi chay qellayta wichukurqan. Chaymandaqam suq lugarman rishpa, urkakashpa wañurqan.

⁶ Chay kamachikuq isrraylinu kurakunaqam chay qellayta tandashpa, kayshina parlarqanllapa:

—Kay qellaypaqmi suq runata intrigakurqan, payta wanchinanchiqllapa. Chaymi liyninchiq mana dijawanchiqchu wichunanchiq ufrin-danchiqpa kajunninmanqa, nishpa.

⁷ Chayshina parlashpallapaqam, kayshina yuyarqanllapa: Chay qellaywanqa randishunllapa chay manga ruraqpa ch'akranda, pantyun kanambaq, furastirukuna wañuptin, chaypi pambananchiqllapa, nishpa. ⁸ Chaymi chay ch'akraqa kanan diyakaman shutin “Yawar Pamba”. Chaqa chay ch'akrataqam Jisuspa prisyunwan randirqanllapa. ⁹⁻¹⁰ Chayshinam kumplirqan Dyuspaq rimaq Jirimiyas kayshina nishqan: “Chay isrraylinukunam suq runapaq pagarashqanllapa prisyunda paykunalla tandarqanllapa. Chay 30 qellaykunawanmi randirqanllapa mangata ruraq runapa ch'akranda, Kamachikuqniy niwashqanshina”, nishpa.*

Gubyirnu Pilatum Jisusta tapurqan rriparanambaq

(Mk 15.2-5; Lk 23.3-5; Jn 18.33-38)

¹¹ Gubyirnu Pilatuman Jisusta apaptinllapa, paypa ñawpambi shayaykaptinmi, chay Pilatuqa kayshina tapurqan:

—¿Qamchu isrraylinukunapa gubyirnunqa kangiq? nishpa.

Chaymi Jisusqa nirqan:

—Ari, chay nishqaykishinam kani, nishpa.

¹² Kanan chay kamachikuq kurakuna, chay kamachikuq ansyankuna kuntrashpa kusasta niptimbismi, Jisusqa mana nimatapis nirganchu.

¹³ Chaymi Pilatuqa Jisusta nirqan:

—¿Manachu uyangi kuntrashushpa, malutash rurashqa kangiq, niptinllapaqa?

¹⁴ Chayshina niptimbismi, Jisusqa mana ni suq palabrata rimarqanchu. Chaymi uyaraqtaalla rikashpaqa, chay gubyirnuqa ancha ispan-tarqan.

* 27:9-10 Zacarías 11.12-13; Jeremías 19.1-13

Pilatum Jisusta sintinsyarqan wanchinanllapa
(Mk 15.6-20; Lk 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

¹⁵ Chay Paskwa fyistapim gubyirnuqa watan watan suq prisuta kach'aq, runakuna rrugakuptin. ¹⁶ Chay tyimpupim suq runa Barrabas shutiq karsilpi karqan. Paypaqqam yumbay isrraylinukuna ancha allita yach'arqanllapa. ¹⁷ Kanan chay achka runakuna tandakashqandam Pilatuqa kayshina tapurqan:

—¿Pitam munangillapa kach'anaypaq? ¿Barrabasta ichu kay Jisus Dyus Akrashqan Washadur shutiqta? nishpa.

¹⁸ Chaqa Pilatuqam intyindishqa karqan: Paykuna imbidyashpam, kay Jisustaqa intrigawashqallapa, nishpa.

¹⁹ Chayshina Pilatu trunumbi tiyaykaptinmi, paypa warminqa suq rrikaduta kayshina kach'akurqan:

—Chay allin runamanqa ama mitikuychu. Chaqa tutam ancha llakita paypaq musqoshqa kani, nishpa.

²⁰ Piru chay kamachikuq isrraylinu kurakuna, chay ansyanukunawamqam chay achka runata kunashpa, animachishpa, kayshina kunarqanllapa:

—Pilatutaqa mañayllapa Barrabasta kach'ashpa, Jisusta wanchinan, nishpa.

²¹ Chaymi chayshina niptinllapaqa, chay gubyirnu Pilatuqa paykunata tapurirqan:

—Kay ishkay prisukunamanda, ¿mayqannindataq munangillapa kach'anaypaqqa? nishpa.

Paykunaqam nirqanllapa:

—¡Barrabasta kach'ay! nishpa.

²² Chaymi Pilatuqa tapurirqan:

—Chayshinaqa, ¿imanachishaqtaq kay Jisus Dyus Akrashqan Washadur shutiqtaqa? nishpa.

Chaymi yumbaynin nirqanllapa:

—¡Kruspi klabay! nishpa.

²³ Chayshina niptinllapaqam, Pilatuqa nirqan:

—Piru ¿ima malutamir rurashqa? nishpa.

Chayshina tapuptinmi, paykunaqa ashwamba sh'uqyarqanllapa:

—¡Kruspi klabay! ¡Kruspi klabay! nishpallapa.

²⁴ Chayshina niptinllapaqam, Pilatuqa yach'arqanna: Maychika imata niptiypismi, mana rinllapachu kasuwaq. Piñakushpam mastana rinllapa sh'uqyaq. Noqamannam rinllapa alsacaq, nishpa. Chaymi yakuta mañashpa, yumbaypa ñawpambi makingunata mayllashpa, nirqan:

—Kay allin runata qamkuna wanchiptikiqam, mana uchayuqchu kani noqaqa. Qamkuna munashqaykita rurayllapa. Qamkunam uchayuqqa ringillapa kidaq, nishpa.

²⁵ Chayshina niptinmi, yumbay chay runakunaqa nirqan:

—¡Ari! Wanchishpaqam, noqaykuna wambraykunawan uchayuqkuna kashaqllapa, nishpa.

²⁶ Chaymi Pilatuqa, Barrabastana kach'ashpa, Jisustaqa asutichishpa, paykunatana intrigarqan, kruspina klabanambaqllapa.

²⁷ Chaymandaqam chay gubyirnupa suldadungunaqa uku kwartilninman Jisusta aparqanllapa. Chay ukupiqam yumbay suldadu masingunata Jisuspa rridurninman tandarqanllapa. ²⁸ Chaymandaqam chay suldadukunaqa Jisuspa kapanda surqoshpa, granati kapata rurachirqan, gubyirnushina kanambaq. ²⁹ Umanmanmi rurarqanllapa suq kuruna kasha likiduta. Allin ladu makimbipismi suq gubyirnupa burdunnin layata piskachirqanllapa. Chayshina rurashpaqam, ñawpambina qonqorikushpa, ancha burlarqanllapa:

—¡Biba isrraylinukunapa gubyirnun! nishpa.

³⁰ Kanan tuqapashpam, chay piskachishqanllapa burdunwan umambi waqtarqanllapa. ³¹ Chayshina burlashpaqam, chay kapa rurachishqanllapata surqoshpa, mudananda rurachirqanllapa. Chaymandaqam aparqanllapa, kruspina klabanambaq.

Jisustam kruspi klabarqanllapa

(Mk 15.21-32; Lk 23.26-43; Jn 19.17-27)

³² Kwartilmanda llugshishpaqam, tingunakurqanllapa suq runa Simun shutiqwan. Payqam Sirini llaqtamanda karqan. Chay Simundam Jisuspa krusninda amalas umbruchachirqanllapa apanambaq. ³³ Chayshinam ch'ayarqanllapa chay lugar Gulguta shutiqman. Chay Gulgutaqam paykunapa rimaynimbiqa munan niyta “Kalabira Lugar”, nishpa. ³⁴ Chaypina kashpaqam, binuta ayaqwan taqlushpa, Jisusta qorqanllapa upyanambaq. Piru Jisusqam mallishpa chay binutaqa, mana upyarqanchu.

³⁵ Chaymandaqam kruspina klabarqanllapa. Kruspi klabashpaqam, chay suldadukunaqa swirtita rurarqanllapa, Jisuspa mudananda partinakunanllapa. Chayshina ruraptinllapam, kumplirganna Dyuspaq rimaq kayshina iskiбришqan: “Paykunapuram swirtita rurashpa, mudananda partinakurqan”, nishpa.* ³⁶ Partinakushpaqam, chaypina tiyarqanllapa kwidaq. ³⁷ Chay kruspiqam Jisuspa umamba sawambi suq tablitata rurarqanllapa, imaraykum wañun, nishpa. Chay litrakunaqam niq: “Kay Jisusmi isrraylinukunapa gubyirnun”, nishpa.

³⁸ Jisuspa ladumbiqam ishkay ladrungunatapisi kruskunapi klabarqanllapa, suqninda allin ladumbi, suqninda ichuq ladumbi. ³⁹ Kanan ladunllapata pasaqkunaqam umanllapata kuyuchishpa, musyashpa niqllapa:

⁴⁰ —Qam Dyuspa adurana wasinda bulashpa kimsa diyapi ruraqqar, qam kikiki washakay. Mayá, Dyuspa Churin kashpaqa, chay krusmanda ishkimuy, nishpa.

⁴¹ Chayshinallam kamachikuq isrraylinu kurakuna, Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna, farisiyu duktrinayuqkuna, kamachikuq ansyanukunapis ancha burlashpa, Jisuspaq nirqanllapa:

⁴² —Suqkunataqam washarqan. Piru pay kikinllaqam mana atinchu washakayta. Mayá, Isrrayilpa gubyirnun kashpaqa, kanalitan chay krusmanda ishkimunqa, paypi kriyinanchiqllapa. ⁴³ Payqam niwarqanchiqllapa: “Dyuspa Churinmi kani. Paypillam yuyakuni”, nishpa. Mayá, Tayta Dyus payta allihta kuyashpaqa washanqa, nishpa.

⁴⁴ Chay ladrunguna ladumbi kaqkunapismi musyarqanllapa.

* 27:35 Salmo 22.18

Jisusmi wañurqan

(Mk 15.33-41; Lk 23.44-49; Jn 19.28-30)

⁴⁵ Chay diyaqam tukuy pachapi limpu tutayarqan larrdusi urasmanda asta las tres di la tardikaman. ⁴⁶ Yaqqana las tris kaptinmi, Jisusqa ancha jwirtita qayakushpa, nirqan:

—Eli, Eli, ¿lama sabaktani? nishpa.

Chay nishqanqam isrraylinukunapa rimaynimbiqa munan niyta: “Dyusitu, Dyusitu, ¿imapaqmir sapalaytaqa dijawashqa kangi?” nishpa.*

⁴⁷ Chayshina niqta uyashpaqam, chaypi kaqkunamanda wakinningqa pandashpa, yuyarqan: Dyuspaq chay unay rimaq Eliyastam qayaykan, nishpa.

⁴⁸ Chay urasmi suqnin kallparqan ish'uputa apamuq. Apamushpaqam puchqo binupi nuyuchishpa, suq kañapa puntambi rurashpa, Jisuspa shiminman qemirqan chupanambaq. ⁴⁹ Piru chay wakingunaqam nirqan:

—Shuyay rikananchiq, mayá, ¿Eliyaschush rin shamuq washaq ichu mana? nishpa.

⁵⁰ Chaymandaqam Jisusqa suq kutinda jwirtita rimashpa, ispiri-tunda Dyusman mingashpa, wañurqanna. ⁵¹ Chay urasmi Dyuspa adurana wasimba kurtinanqa anaqmanda urakaman ch'awpi ch'awpi llikikarqan. [Nuta: Chay ancha atun rrakta kurtinaqam chay Ancha Santisimu Kwartuta akraq chay Santu Kwartumanda.] Chay urasmi timblurpis karqan. Chaymi atun rumikuna limpu partikarqan. ⁵²⁻⁵³ Chaymandaqam Jisus wañushqanmanda kawsamuptinqa, chay mach'ayshina sipultura alma pambakashqanguna kich'akarqan. Chaymi Dyuspi kriyiq wañushqakunapis achka kawsamushpa, rirqanllapa Dyus akrashqan llaqta Jirusalinman. Chay Jirusalimbiquam achka runakuna, warmikuna chay kawsamuqkunataqa rikarqanllapa.

⁵⁴ Kanan Jisus wañushqan urasqam kay pachapi timblur karqan. Chaymi chay kwidaykaq kamachikuq suldaduqa yumbay suldadungunawan chayta rikashpa, tukuy chay mas kusaskuna pasaptinqa, ancha manchashpa nirqanllapa:

—Allibra q kay runaqa Dyuspa Churin kashqa, nishpa.

⁵⁵ Chaypim achka warmikunapis karumanda Jisusta chapaykarqanllapa. Paykunaqam Galiliya kashqanmandapacha payta yanapashpa, pullan shamushqallapa karqan. ⁵⁶ Chay warmikunamanda wakinningam karqan: Marya Magdalamanda kaq, Jakubupa Jusipa maman Marya, chay Sibidiyupa churingunapa mamambis.

Jisustam aparqanllapa pambaq

(Mk 15.42-47; Lk 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁵⁷ Chay diya byirnis amsayaykaptinnam, suq kapuq runa Jusi shuti shamurqan Pilatuman. Payqam Arimatiya llaqtamanda karqan. Paypismi Jisuspa yach'akuqnin karqan. ⁵⁸ Chaymi payqa Pilatuman rishpa, Jisuspa kwirpunda mañarqan. Chaymi Pilatuqa kamachikurqan, kwirpunda intrigananllapa Jusita. ⁵⁹ Chayshina Jisuspa kwirpunda intrigaptinqam, suq limpyu trapuwan liyashpa, aparqanna pambaq. ⁶⁰ Chay Jusiqam suq luma qaqitapa pach'ambi mushuq mach'ayshina sipulturata rurachishqa karqan. Chaymi payqa chay sipulturapina

* 27:46 Salmo 22.1

kwirpunda kamakachishpa, suq atun rumiwan kirpashpa, rirqanna.
⁶¹ Chay mach'ayshinapa ñawpambim tiyaykarqanllapa chay Marya Magdalamanda kaq, tukayan Maryawan.

Suldadukunam Jisuspa kwirpunda kwidarqanllapa chay pambashqambi

⁶² Qayandin sabadugam isrraylinu kurakunapa kamachikuqninguna farisiyu duktrinayuqkunawan rirqanllapa gubyirnu Pilatuta niq:

⁶³ —Taytitu, yuyanillapam chay alma llullakuq kawsaykashpa kayshina nishqanda: “Wañushpaqam kimsa diyaman rini kawsamuq”, nishpa. ⁶⁴ Chayri wakin suldaduykita kamachiy, rinanllapa allita kwidaq chay pambakashqanman, kimsa diya kumplinangaman. Yach'akuqninguna imakish tutup shamushpa, chay kwirpunda surqoshpa, isrraylinu masiyllapata ingañanmanllapa: “Chay wañushqaqash kawsamushqana”, nishpa. Chayshinaqach'i mas piyur llulla kanman chay punta llulla rimashqanmandaqa, nishpa.

⁶⁵ Chayshina niptinllapaqam, Pilatuqa nirqan:

—Mayá, chaypim suldadukuna. Paykunata apashpa, may atishqaykikaman ancha allita kwidachiylapa, nishpa.

⁶⁶ Chayshina niptinmi, paykunaqa rishpa, chay mach'ayshina sipul-turapa kirpanan rumita ancha allita siñalarqanllapa suq silluwan, yach'ananllapa kunfurmi kashqanda. Chaymi chaypina suldadungu-nata dijarqan kwidanallapa.

28

Jisusmi wañushqanmanda kawsamurqan

(Mk 16.1-8; Lk 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Chay samana diya pasaptin, dmingu yaqqana achikyaptinmi, chay Marya Magdalamanda kaq tukayan Maryawan rirqanllapa Jisus pambakashqanman rikaq. ² Chay madrugada ancha jwirti timblur karqan. Chay urasmi Tayta Dyuspa anjilnin syilumanda shamushpa, chay mach'ayshina sipul-turapa kirpashqan rumita ashuchishpa, sawambi tiyarqan. ³ Chay anjilmi rilampagushina achikchakurqan. Mudanangunaqam ancha yuraq qasashina llipyarqan. ⁴ Kanan chay kwidakuq suldadukunaqam chay anjilta rikashpaqa, ancha manchashpa ch'apsikashpa, bulakashpa, wañushqashinana kidarqanllapa. ⁵ Chay anjilqam chay warmikunata nirqan:

—Ama manchayllapachu. Noqaqam yach'ani: Qamkunaqam chay kruspi wañushqa Jisusta maskaykangillapa, nishpa. ⁶ Mananam kaypichu. Pay nishqanshinam kawsamushqana. Shamuyllapa kay uku kamakachishqanman chapakuq. ⁷ Utqana rishpa, yach'akuqningunata niyllapa: “Jisusqam wañushqanmanda kawsamushqana. Ñawpaykillapatam prubinsya Galiliyaman riykan. Waqpinam ringillapa rikaq”, nishpa. Chay allip kaqtallam nishushqallapa kani, nishpa.

⁸ Chaymi chay warmikunaqa chay pambakashqanmanda dasna llugshirqanllapa. Chay anjilta rikashqanrayku manchashpapiismi, ancha kushikushpa, kallpaylla rirqanllapa chay anjil nishqanda Jisuspa yach'akuqningunata willaq. ⁹ Chayshina riykaptinllapaqam, Jisusqa chay riykashqanllapapi das rikakushpa napaykurqan:

—Bwinus diyas warmisitakuna, nishpa.

Chaymi paykunaga qemikashpa, ch'akingunata abrasashpa, Jisusta adurarqanllapa.¹⁰ Kanan Jisusqa paykunataqa nirqan:

—Ama manchayllapachu. Ashwanri masayshina kaqkunaman riyllapa abisaq, paykuna rinanllapa prubinsya Galiliyaman. Waqqinam rinllapa rikawaq, nishpa. *[Nuta: Jisus “Riyllapa masayshina kaqkunata abisaq” nishqanqam munan niyta paypa apustulningunata rinanllapa abisaq.]*

Suldadukunam chay pasashqambaq isrraylinu kurakunata abisarqanllapa

¹¹ Chay warmikuna noqaykunaman shamuykaptinqam, wakin kwidakuq suldadukunaga Jirusalinman rishpa, chay kamachikuq isrraylinu kurakunata willarqanllapa chay tukuy ima pasashqambaq.

¹² Chaymi chay kurakuna, kamachikuq ansyanukunawan tandakashpa, kayshina parlarqanllapa: “¿Kananqa imatanam rurashunllapa?” nishpa. Chayshina parlashpaqam, suldadukunata achka qellayta pagarashpa nirqan:

¹³ —Amar rimayllapachu chay pasashqandaqa. Ashwan kayshina rimayllapaqa: “Noqaykuna puñunaykamanmi Jisuspa yach'akuqninguna tutup shamushpa, suwawashqallapa paypa kwirpunda”, nishpa. ¹⁴ Kay nishushqayshina rimaptikillapa, gubyirnu yach'aptinqam, noqaykuna paytaqa kriyichishaqllapa: Chay suldadukunagaqam mana uchayuyqchu, nishpa. Chayshinam washashqaykillapa, qamkunata ama kastigashunan, nishpa.

¹⁵ Chaymi chay suldadukuna qellayta ch'askishpaqa, chay kunashqan-shinana rimarqanllapa. Chay nishqandam achka isrraylinukuna kanangaman parlanllapa.

Jisusmi yach'akuqningunata kayshina mingarqan

(Mk 16.14-18; Lk 24.36-49; Jn 20.19-23; Ich 1.6-8)

¹⁶ Noqaykuna chay unsi yach'akuqninguna Galiliyaman rishpaqam, Jisus nishqan lumaman rirqayllapa. ¹⁷ Chay lumapi Jisusta rikashpaqam, adurarqayllapa. Piru wakin yach'akuqniy masiykunaqam mana allita kriyishpa yuyarqanllapa: ¿Allipchuraq pay? nishpa. ¹⁸ Chaymi Jisusqa noqaykunaman qemikashpa, kayshina niwarqanllapa:

—Tayta Dyusqam ancha pudirniyuq kamachikuqta numbrawashqa, syilupi, kay pachapi kamachikunaypaq. ¹⁹ Chaymi kamachiykillapa, riyllapa yumbay nasyungunaman, runakunata, warmikunata yach'achig, noqapi kriyishpa, yach'akuqniykuna kanambaq. Chay kriyiqkunataqa shutichiylapa Taytay Dyuspa shutimbi, noqapa shutiypi, Santu Ispiritupa shutimbi. ²⁰ Chayshina shutichishpaqar, yach'achiyllapa tukuy kamachikushqayta kasunanllapa. Kay mundu ushyakaptimbismi, noqaga tukuy tyimpu pullaykillapa rini kaq, nishpa.

Kaytallam ishibriykillapa.

SAN MARKUSMI JISUKRISTUPA BIDAMBAQ ISKIBRIRQAN

¿Pitaq karqan San Markusqa? San Markusmi Birnabipa ayllun karqan. Payllam Jwan Markuspi shutirqan. Jirusalinmandam karqan (Ichus 12.12). Ayllun Birnabiwan, Pabluwan karu nasyungunaman rirqan, Jisukristupaq yach'achikuq (Ichus 13.5). Chaymandaqam Pidruwambis purishpa, paymanda ancha allita yach'akurqan Jisukristupa bidambaq. Chay Pidrum Markuspaq nirqan: “Paymi churiyshina”, nishpa (1 Pidru 5.13). Masta yach'ananchiq Markuspaq, liyiyshunllapa: Ichus 12.25; 13.5; 13.13; 15.36-39; Kulusinsis 4.10; 2 Timutiya 4.11.

¿Pikunapaqmi isikibrirqan kay librutaqa? Kay librutaqam masta isikibrirqan mana israylinu kaqkunapaq.

¿Imaraykum isikibrirqan kay librutaqa? Chay tyimpupiqam mana kriyiqkuna Jisukristupi kriyiqkunata ancha qesachaykarqanllapa. Chaymi San Markusqa kay librutaqa isikibrirqan, kriyiq masingunata animachinan.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa? Kay librum yach'achiwanchiq Jisukristupa bidambaq, shutikushqanmandapacha syiluman rishqangaman.

Mk 1.1-13 niwanchiqllapa, Jwan Shutichikuq Jisukristuta shutichishqambaq, dyablu Jisusta munashqan tyintashqambaq.

Mk 1.14-7.23 niwanchiq, Jisukristu prubinsya Galiliyapi yach'achikushqambaq, milagrukunata chay prubinsyapi rurashqambaq.

Mk 7.24-9.50 niwanchiq, Jisukristu kimsa prubinsyaman riqshina yach'achikushqambaq, milagrukunata rurashqambaq.

Mk 10.1-11.10 niwanchiq, Jisukristu Jirusalinman riqshina yach'achikushqambaq, milagrukunata rurashqambaq.

Mk 11.11-13.37 niwanchiq, Jisukristu Jirusalimbi yach'achikushqambaq, milagrukunata rurashqambaq.

Mk 14.1-16.20 niwanchiq, Jisukristu padisishpa, wañushpa, kawsamushpa, syiluman rishqambaq.

Jwan Shutichikuqmi chunchakunapi yach'achikuq

(Mt 3.1-12; Lk 3.1-9, 15-17; Jn 1.19-28)

¹ Kayshinam qallarín Dyuspa Churin Jisukristupa ancha shumaq nutisyanqa.

² (Jisukristu manaraq shamuptin kay pachamanmi, Tayta Dyuspaq suq rimaq karqanna. Paymi Isaiyas shutirqan.) Chay Isaiyasmí librumbi isikibrishqa karqan Taytanchiq Dyus Churinda kayshina nishqanda:

Qamba puntaykitam rini kach'aq suq runata, qambaq yach'achikunambaq, runakuna, warmikuna shumaqta ch'ayachishunanllapa.

³ Chaymi chunchakunapi ancha jwirtita rimashpa, kayshina rin yach'achikuq: “Uyakuyllapa, Siñurninchiqmi rinna shamuq. Chayri shumaqtana kawsayllapa, pay shamuptin, allita

ch'ayachinaykillapa. Chaqa uchaykillapata dijashpaqam, alabis allichaykangimanshina paypa ñanninda", nishpa.*

⁴ Chay nishqanshinam allip karqan. Chaqa Taytanchiq Dyusmi Jisusmanda mas puntata Jwan Shutichikuqta kach'amurqan, Jisuspaq yach'achikunambaq. Chay Jwanmi chunchakunapi runakunata, warmikunata niq:

—¡Uyawayllapa, uchaykikunata dijashpa, Tayta Dyusta kasushpana, shutikuyllapa, chay uchaykikunamanda pirdunashunambaq! nishpa.

⁵ Chaymi Jirusalin llaqtamanda, tukuy chay prubinsyan Judiyamanda ancha achka runakuna, warmikuna chay chunchaman riqlapa, chay Jwanda uyaq. Kanan Jwanqam chay uchanda dijaqkunataqa rriyu Jurdambi shutichiq.

⁶ Chay Jwanqam chunchakunapim tiyaq. Kapanqam kamillupa millwanmanda kaq. Wach'ukunqam qaramanda kaq. Kanan payqam atun churqapkunata (churqakunata), myil di abijata mikushpa kawsaq. [Nuta: Jwamba chay mudananqam Dyuspaq unay rimaqkunapa mudananshina karqan.] ⁷ Payqam runakunata yach'achishpa niq:

—Dyusmandam rinna shamuq suq ancha pudirniyuq maski noqamanda. Chay ancha kamachikuqpa ñawpambiqam noqaqa mana nimachu kashaq. Chaymi nini, manam balinichu ni kriyadunshina llanqemba watunda paskanaypaq. ⁸ Chaqa noqaqam gamkunataqa yakuwan shutichiykillapa. Piru chay ancha baliq shamushpaqam, shutichishunqallapa Dyuspa Santu Ispiritumba pudirninwan, chay Santu Ispiritunwanna purinaykillapa.

Jwan Shutichikuqmi Jisusta shutichirqan

(Mt 3.13-17; Lk 3.21-22)

⁹ Jisusmi prubinsya Galiliyapa Nasarit llaqtanmanda rirqan Rriyu Jurdanman, Jwan shutichinambaq. ¹⁰ Chayshina Jwan shutichtiptinqam, Jisusqa yakumanda llugshiykashpa, anaqman chapakushpa, syiluta kich'akaykaqta rikarqan. Chaymandaqam rikarqan Dyuspa Santu Ispiritunda suq palumitashina syilumanda urangumushpa payman shamuqta. ¹¹ Chay urasmi syilumandapacha Tayta Dyus Jisusta nirqan:

—¡Jitu! ¡Qam ancha kuyashqay Churiyqa kangil! ¡Qamwanmi ancha kushikuni! nishpa.

Dyablum Jisusta munarqan tyintayta

(Mt 4.1-11; Lk 4.1-13)

¹² Chaymandaqam Dyuspa Santu Ispiritun suq chunchaman Jisusta aparqan. ¹³ Chay chunchapim Jisusqa 40 diyas tukuyta tiyarqan, chukaru kita animalkunapa ukumbi. Chaypi kaptinmi, dyabluqa rikakurqan tyintanambaq. Chaymandaqam mana nimapi atishpa tyintaytaqa, Jisuspa ñawpanmanda ashushpa rirqan. Chaymandaqam Dyuspa anjilninguna shamushpa, tukuy imapi Jisusta yanaparqan.

Jisusmi rirqan Galiliyaman yach'achikuq

(Mt 4.12-17; Lk 4.14-15)

¹⁴ Chay Jwan Shutichikuqta karsilaptinmi, Jisusqa rirqan prubinsya Galiliyaman, Tayta Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achikuq. ¹⁵ Chaymi yumbayta nirqan:

* 1:3 Isaiás 40.3; Malaquías 3.1

—Tayta Dyusmi qamkunapa laduykimanna ch'ayamushqa, shumaqta kamachishunanllapa. Chayri qamkunaqa mana allikunata rurashqaykirayku syintishpa, Dyusta rrugayllapa pirdunashunambaq. Kanan paypi kriyishpa, allipta yuyakuyllapa: Taytanchiq Dyusmi munan washawayninchiqta, nishpa.

Jisusmi ch'usku runakunata qayarqan, paywan purinanllapa

(Mt 4.18-22; Lk 5.1-11)

¹⁶ Jisusmi chay prubinsya Galiliyapi ancha atun qoch'apa manyanda riykashpa, rikarqan ishkay masapura runakunata. Suqmi shutirqan Simun. Suqqam shutirqan Andris. Chaypim paykunaqa atarrayanwan piskaykarqan piskadukunata. ¹⁷ Paykunatam Jisusqa kayshina qayarqan:

—Shamuyllapa noqawan purinayki. Qamkunaqam yach'angina piskadukunata piskayta. Noqaqam rini yach'achishuqllapa, runakunata maskashpa, yach'achinaykillapa, noqapi kriyinanllapa, nishpa.

¹⁸ Chaymi paykunaqa chay uras atarrayangunata dijashpa, Jisuswana rirqan.

¹⁹ Riykashpallapa, ashla waqman ch'ayaykashpaqam, Jisusqa ishkay runa masta rikarqan. Paykunaqam Sibidiyupa churinguna karqan. Suqnin shutirqan Jwan; suqqam Jakubu. Paykunaqam yakupi puriq barkumba ukumbi atarrayangunata allichaykarqan. ²⁰ Paykunatapismi Jisus qayarqan, paywan pulla purinambaqllapa. Chaymi chay uras das paykunaqa taytanda dijashpa, rirqanllapa Jisuswan. Taytanqam chay barkupiq kidarqan wakin yanapakuqninwan.

Suq runapim dyablupa ispiritun tiyaq

(Lk 4.31-37)

²¹ Jisusqam chay runakunawan Kapirnewun llaqtaman ch'ayarqan. Chay llaqtapiqam samana diyapi sinaguga wasiman yaykushpa, chaypi yach'achikurqan. ²² Chaymi Jisus yach'achikuqtinga, chay uyaqkunaqa ancha ispantashqata uyarqanllapa. Chaqa Jisusqam ancha yach'ayniyuq kamachikuq kashpa, mana yach'achikuqchu Muysispa liyningunata yach'achikuqshina. ²³ Chay sinaguga wasipiqam suq runapis karqan. Paypiqam suq millanaypaq dyablupa ispiritun tiyaq. Chaymi qayach'akurqan:

²⁴ —¡A! Qam Jisus Nasaritmanda kaq, ¿ima kwintayyuqtaq kangipiñachiwanaykiqa? ¿Ima, kayman shamushpachu, ringi chingachiwaqllapa? ¡Noqaqam riqsiyki! ¡Qamqam Dyuspa chay santu Churin kangini nishpa.

²⁵ Chaymi Jisusqa chay dyabluta anyashpa nirqan:

—¡Uyaray! ¡Lluqshiy kay runamanda! nishpa.

²⁶ Chayshina qatiptinqam, chay dyablupa chay runata atakikunata qoshpa, ancha qayach'akushpa, ukunmanda llushirqan. ²⁷ Kanan chayta rikashpaqam, chay runakunaqa ancha ispantashqata chaparqanllapa Jisustaqa. Chaymandaqam paykunapura kayshina parlarqanllapa:

—¿Imataq kayqa? ¿Ima laya mushuq yach'achikuqtaq, ima laya kamachikuqtaq? ¡Rikay, paypaqqam mana nimachu waq sagra dyablukunaqa! ¡Chaymi kamachiptinqa, das kasunllapa! nishpa.

²⁸ Jisus rurashqambaqmi das parlarqanllapa chay prubinsya Galiliyapa tukuy lugarningunapi.

Jisusmi Simun Pidrupa swigranda kach'akachirqan

(Mt 8.14-15; Lk 4.38-39)

²⁹ Lluqshishpa chay sinaguga wasimandaqam, Jisusqa chay Jakubuwana, Jwanwan rirqan Simumba, Andrispa wasinman. ³⁰ Chaypim Simumba swigranqa jibriwan kamapi karqan. Chaymi Jisusta nirqanllapa:

—Simumba swigranmi qeshyaq, nishpa.

³¹ Chaymi Jisusqa chay warmiman qemikashpa, makinmanda rambashpa, shayachirqan. Chayshina shayachiptinmi, das kach'akarqan. Chaymi chay warmiqa chay uras paykunataqa qararqan.

Jisusmi qeshyaqkunata kach'akachirqan

(Mt 8.16-17; Lk 4.40-41)

³² Chay diya rupay seqaykaptinmi, ancha achka runakuna, warmikuna tandakarqan Jisusman. Paykunaqam apamurqan yumbay qeshyaqningunata, Jisus kach'akachinan. Dyablukuna kamachishqan runakunatapis apamurqanllapa, dyablukunata paykunamanda wichukunambaq. ³³ Chay llaqtapi yumbay tiyaqkunam tandakashpa, Jisus kaykashqan pungupi undakarqanllapa. ³⁴ Jisusqam chaypiqa kach'akachirqan tukuy laya nanaywan kaqkunata. Suqkunamandapismi dyablukunata qatirqan. Chay dyablukunaqam yach'arqanllapa: Jisukristum Dyuspa Churin, nishpa. Piru Jisusqam mana nimatapis دچارqanchu, paypaq rimananllapaqa.

Jisusmi Galiliyapi yach'achikurqan

(Lk 4.42-44)

³⁵ Qayandin yaqqana achikyaykaptinmi, Jisusqa atarishpa, rirqan suq chunchaman, Tayta Dyusman mañakuq. ³⁶ Chay chunchapi kaykaptinmi, Simun Pidrupa chay suqkunawan rishpa payta maskaq, chaypi tarirqanllapa. ³⁷ Tarishpaqam, Jisusta nirqanllapa:

—Yumbaymi maskashuykangi, nishpa.

³⁸ Piru Jisusqam nirqan:

—Ashwan aku waq sirka llaqtakunaman, waqpipis yach'achikunaypaq. Chaqa chaypaqmi shamushqaqa kani, nishpa.

³⁹ Chaymi chay prubinsya Galiliyapa tukuy llaqtangunaman ch'ayashpaqa, sinaguga wasikunaman yaykushpa, yach'achikurqan. Dyablukunatapismi runakunamanda qatirqan.

Jisusmi suq ismuykaq kwirpuyuq runata kach'akachirqan

(Mt 8.1-4; Lk 5.12-16)

⁴⁰ Suq diyam suq ismuykaq kwirpuyuq runa Jisusman shamushpa, ñawpambi qonqorikushpa rrugarqan:

—¡Taytitu! Qamqam ancha pudirniyuq kangi. Chayri qam munashpaqa, atingi kach'akachiwayta, nishpa.

⁴¹ Chaymi Jisusqa chay millanaypaq runata ancha llakipashpa, paypa sawanman makinda rurashpa nirqan:

—Noqam munani kach'akachishuyta. Kanalitan kach'akay, nishpa.

⁴² Chayta niptinllam, chay ancha fiyu qeshyayqa kwirpunmanda das chingarqan. ⁴³⁻⁴⁴ Chaymandaqam Jisusqa chay runata ancha kunarqan:

—Amakish pitapis ni maypipis parlachikungichu. Riy kuramanlla, al-lita rikashunan. Úfrindaykita apay Dyuspa adurana wasinman, Muysis

kamachikushqanda ruranayki, yumban yach'anambaq: Waq runaqam kach'akashqana, nishpa.

⁴⁵ Piru waq runaqam mana rurarqanchu Jisus kunashqandaqa. Ashwanmi payqa rishpa, yumbayta parlachirqan:

—Jisusmi kayshina allita yanapawashqa, nishpa.

Chaymi Jisusqa manana atirqanchu llaqtakunapi yach'achikuyta, ancha achka qeshyaqkuna maskaptinllapa. Chaymi sawa chunchakunapina puriq. Chay chunchakunapi kaykaptimbismi, achka runakuna, warmikunaqa yach'arqanllapa. Chaymi Jisuspa ikinda ancha achkakuna tukuy maymanda chay chunchaman rirqanllapa.

2

Jisusmi suq runa wañushqashina kwirpuyuqta kach'akachirqan
(Mt 9.1-8; Lk 5.17-26)

¹⁻² Suq diyam Jisusqa kutirirqan chay Kapir nawun llaqtaman. Chaymi runakunaqa yach'ashpa: Chaypinam, nishpaqa, ancha achka tandakarqan, Jisusta rikananllapa. Chayraykum Jisus kashqanman undaptinllapa, manana ayparqanchu chay wasiqa. Chaymi manana kargqanchu lugar ni sawa pungupi. Ukupiqam Jisusqa Tayta Dyus kunashqanda yach'achikuykarqan. ³ Chay kashqanmanmi ch'usku runakuna suq runa wañushqashina kwirpuyuqta parapi apamurqanllapa. ⁴ Piru chay wasiman ch'ayachishpaqam, mana atirqanllapachu irpuyta uku Jisus kashqanman, ancha unda runakuna kaptin. Chaymi wasipa sawanman llugshishpa, tichunda ush'kushpa, chay ush'kutana chay qeshyaqtaqa waskakunawan parambi ishkichirqanllapa Jisuspa uku ñawpanman. ⁵ Jisusqam chayta rikashpaqa, yuyarqan: Ancharaq noqapi yuyakunllapa, nishpa. Chaymi chay qeshyaqtaqa nirqan:

—Ijitu, pirdunaykim uchaykikunamanda, nishpa.

⁶ Piru chay uku wasipiqam Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna tiyashpa, uyakuykarqanllapa. Paykunam yuyarqan: ⁷ Kay Jisusqam yanqa runalla. ¿Imaraykutaq kayshinaqa nin? ¡Chaqa rikay! Dyusshina tukushpam, Tayta Dyusta burlaykan. Manam ni pipis atinchu uchakunata pirdunakuytaqa. Tayta Dyusllam chaytaqa atin rurayta, nishpa.

⁸ Jisusqam yach'arqanna chay runakuna yuyashqandaqa. Chaymi paykunata tapurqan:

—¿Imaraykutaq qamkunaga chay mana baliqkunata yuyaykangillapa?

⁹ Mayá, ¿imataq mas trabajus ruranaypaq, ninaypaq: “Uchaykikunatam pirdunayki” ichu ninaypaq: “Noqam kach'akachiyki; atarishpa, paraykita tandashpa, riy”, nishpa? ¹⁰ Kananqam rini rikachishuq yach'anaykillapa: Tayta Dyus Jisusta pudirniyuqta numbrashqa, runakunata uchangunamanda pirdunanambaq, nishpa.

Chaymandaqam, chay runa wañushqashina kwirpuyuqta nirqan:

¹¹ —Atarishpa, paraykita tandashpa, apashpa, riyna wasikiman, nishpa.

¹² Chayshina kamachiptinllam, chay runaga dasna atarirqan. Chaymi paranda tandashpa, yumbay chapaykaptin, ñawpanllapata rirqan. Chay chaqaqkunam chayta rikashpaqa, ancha ispantarqanllapa. Chaymi Dyusta ancha alabashpa nirqanllapa:

—¡Manam nunka kay layataqa rikashqachu kanchiqllapa! nishpa.

Jisusmi qayarqan Libi shuti q runata
(Mt 9.9-13; Lk 5.27-32)

¹³ Chaymandaqam Jisusqa ririrqan chay ancha atun qoch'apa manyanman. Chaymambismi ancha achka runakuna, warmikuna tandakarqan. Chaymi chaypipis payqa paykunata yach'achirqan.

¹⁴ Chaymanda riqshina suq lugarta pasaqshinam rikarqan suq runa Libi shuti qta. [Nuta: Chay Libillam Matiyupis shuti q.] Payqam Alfiyupa churin karqan. Chay Libiqam tiyaykarqan kuntribusyun kubrakunan dispachumbi. Payta rikashpaqam, Jisusqa kayshina qayarqan:

—Shamuy, aku noqawan, nishpa.

Chaymi Libiqa chay uras atarishpa, Jisuswanna rirqan.

¹⁵ Chaymandaqam Jisusqa yach'akuqningunawan rirqan Libipa wasinman mikuq. Chaypim karqanllapa wakin kuntribusyunda kubraqukuna, suq laya uchayuq runakunapis. Chay uchayuqkunaqam chay mesapilla tiyashpa, Jisuswan pulla mikuykarqanllapa. Jisuspa ikinda achka riqkunapismi chaypiqa karqan. ¹⁶ Chaymi Muysispa liyningunata wakin yach'achikuqkuna, wakin farisiyu duktrinayuqkunaqa chayta rikashpa, Jisuspa yach'akuqningunata tapurqanllapa:

—¿Imaraykum Jisusqa mikun waq kuntribusyunda kubraqukunawan, waq uchayuq runakunawanqa? nishpa.

¹⁷ Piru Jisusqam uyarqan chay runakuna nishqandaqa. Chaymi paykunataqa nirqan:

—Mana qeshyaqkunaqam mana munanchu ambikuqtaqa. Qeshyaqkunallam munan ambikuqtaqa. Chaymi noqaqa shamushqa kani kay uchayuqkunata washanaypaq. (Chayraykum paykunawan kani.) Piru manam shamushqachu kani washaq allita ruraq tukuqkunataqa, nishpa.

Jisustam ayunupa q tapurqanllapa
(Mt 9.14-17; Lk 5.33-39)

¹⁸ Suq diyam Jwan Shutichikuqpa yach'akuqninguna, ayunaykarqanllapa. Chay farisiyu duktrinayuqkunapismi ayunaykarqanllapa. Chaymi chayta rikaqkunaqa Jisusman rishpa, payta tapurqanllapa:

—Jwan Shutichikuqpa yach'akuqninguna, chay farisiyukunapis ayunanllapa. ¿Imaraykutaq qamba yach'akuqnikikuna mana ayunanllapachu? nishpa.

¹⁹ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Manchu suq runa kasarashpaqa, kumpañirungunata kumbidan shamunambaq fyistanman. Chay kasaraq runa kumpañirungunawan fyistapi kushikuqkunaqam mana ayunanchu, ¿manachu? Chayshina yupaymi noqapa kumpañiruykunapis pullay kashpaqa, manaraq ayunanllapachu. ²⁰ Piru suq diyam (ch'iqniwaqkunaqa) paykunamanda rinllapa akrawaq. Chaypinam paykunapis rinllapa ayunaqqa.

²¹ 'Manam pipis mawka trapunda mushuq trapuwanqa rrimindanchu. Chaqa mushuq trapuwan rrimindaptingam, chay mushuq rritasuqa qendishpa, ashwamba llikin mawka traputaqa. ²² Chayshinallam llullu binutapis rurashpa, mana wichunchiqchu mawka qara taligaman. Chaqa chay llullu binuqam qarwashpa, pach'yachin mawka qara taligataqa. Chayshinam pulla qesachakan binuwan qara taligataqa. Qara taligapismi llikikan. Chayri llullu binutaqa

mushuq qara taligakunaman wichushun, chay qara chutakashpa, ama pach'yanambaq. [*Nuta: Jisus chay mushuq yach'achikushqanqam chay llullu binushina. Isrraylinukunapa chay unay kustumbringunaqam chay mawka qara taligashina.*]

Samana diyapim trigukunapa ispigangunata pitirqanllapa

(Mt 12.1-8; Lk 6.1-5)

²³ Suq samana diyapim Jisusqa yach'akuqningunawan tarpudukunapa ukunda riykarqan. Chaymi chay yach'akuqninguna mallaqnashpa, pasaqshina trigukunapa ispigangunata pitikushpa, qaqokushpa, mikurqanllapa. ²⁴ Chaypaqmi farisiyu duktrinayuqkunaga Jisusta nirqanllapa:

—Muysismi kamachikushqa, samana diyapi ama trabajananchiq. ¡Rikay! Chay yach'akuqnikikunaga trabajaykanllapa. Manam kasunllapachu Muysis nishqandaqa, nishpa.

²⁵ Chaymi Jisusqa chay farisiyukunata nirqan:

—¿Ima, manachu liyishqallapa kangi chay unay gubyirnu Dabid kumpañirungunawan mallaqnashpa rurashqandaqa? ²⁶ Chaqa payqam yaykurqan chay unay karpamanda adurana wasiman mikunata maskaq. Chay tyimpupim chay kura Abyatarqa mas kamachikuq isrraylinu kura kashpa, chay adurana wasita kwidaq. Chay adurana wasipi ufrinda tandakuna kaqmi kurakunapaqla karqan. Piru chay Dabidqam mana dirichuyuq kashpapis, chay ufrinda tandakunata mikushpa, chay kumpañirungunatapis qorqan mikunambaqllapa.*

²⁷ Jisusqam nirqambis:

—Dyusqam samana diyataqa runakunapaq rurarqan, paykunata yanapanambaq. Manam rurarqanchu samana diyataqa, runakunapa patrunninshina kanambaqqa. ²⁸ Noqaqam Dyusmanda Shamuq Runa kashpa, samana diyapa dwiñun kani. Chaymi atini kamachikuyta: Kaymi alli ichu kayqam mana allichu, samana diyapi rurananchiqqa, nishpa.

3

Jisusmi kach'akachirqan suq qendishqa makiyuq runata

(Mt 12.9-14; Lk 6.6-11)

¹ Suq samana diyapim Jisusqa ririrqan sinaguga wasiman. Chaypim karqan suq qendishqa makiyuq runa. ² Kanan wakinqam Jisustaqa mana shaykuq chaparqanllapa: ¿Ima, kay samana diyapinachu rin kach'akachiq kay qendishqa makiyuqtaqa? Chayta ruraptinqa dimandashun, nishpa. ³ Jisusmi chay qendishqa makiyuqtaqa nirqan:

—Atarishpa, shamuy kay ch'awpiyllapaman, nishpa.

⁴ Chaymi chay runa ch'awpiman riptinqa, Jisusqa yumbay chay runakunata tapurqan:

—Tayta Dyusqa, ¿imatam kamachiwanchiq, samana diyapi rurananchiqqa? ¿Allita rurananchiq ichu maluta? ¿Munanchu runapa bidanda washananchiq ichu wanchinanchiq? nishpa.

Chayshina Jisus tapuptinqam, chay runakunaga uyaraplla (uyaralla) kidarqanllapa. ⁵ Piru Jisus nishqandaqam mana nimatapis munarqanllapachu intyindiyaqta. Chaymi Jisusqa ancha chapashqanshina malaganayashpa, chay qendishqa makiyuq runataqa nirqan:

* 2:26 1 Samuel 21.1-6

—Chutay makikita, nishpa.

Chaymi chay runa makinda chutaptinga, dasna allinyarqan. ⁶ Chayta rikashpam, chay farisiyu duktrinayuqkunaga llugshishpa, gubyirnu Irudispa partidungunawan parlarqanllapa, Jisusta wanchinanllapa.

Jisustam achka runakuna kish'kicharqanllapa

⁷⁻⁸ Jisusmi yach'akuqningunawan ririrqan chay ancha atun qoch'apa manyanman. Chaypi ancha shumaq milagrukunata rurariptinmi, achka runa, warmi yach'ashpa, chay prubinsya Galiliyapa llaqtan-gunamanda tandakarqanllapa Jisusman. Shamurqambismi prubinsya Judiyamanda, Jirusalin llaqtamanda, Idumiyamanda, Tirumanda, Sidunmanda, rriyu Jurdamba waq ladun chimbanmandapis Jisusta rikaq. ⁹⁻¹⁰ Chay runakuna, warmikunam ancha undarqan Jisus kashqanman. Chaymi yumbay qeshyaqkuna kach'akanambaq kum-sanakuypa, waqmanda kaymanda chutakashpa, Jisuspa kapanda munashpa llamkayta, ancha kish'kiyachirqanllapa paytaqa. Chaymi Jisusqa yach'akuqningunata kamachirqan, yakupi puriq barkuta apamunanllapa, chay barkupi tiyashpa yach'achikunambaq.

¹¹ Kanan dyablupa ispiritunwan puriqkunam Jisusman shamushpa, ñawpambi qonqorikurqanllapa. Paykunapim dyablukunapa ispiritunguna tiyarqanllapa. Chay dyablukunaqam Jisusta rikashpaqa qayach'akuqllapa:

—¡Qamqam Dyuspa Churin kangi! nishpa.

¹² Piru Jisusqam chay dyablukunataqa anyarqan uyarananllapa, ama chayshina rimananllapa.

Jisusmi yumbay yach'akuqninmanda dusita akrarqan, apustulninguna kanambaq

(Mt 10.1-4; Lk 6.12-16)

¹³ Jisusqam suq lumapa sawanman llugshishpa, yach'akuqningunata qayarqan, payman shamunanllapa. ¹⁴ Riptinllapaqam, paykunamanda akrarqan dusi yach'akuqningunata, paywan pulla purinanllapa, suq lugarkunaman kach'aptinga, pay nishqanda suqkunata yach'achinanllapa. [Nuta: Chay dusi akrashqangunaqam apustulninguna shutiqllapa.]

¹⁵ Paykunataqam ancha pudirniyuqta rurarqan, atinambaqllapa qeshyaqkunata kach'akachiya, atinambaq dyablukunata runakunamanda qatiya. ¹⁶ Chay dusi akrashqan runakunaqam kaykuna karqan: Suqmi shutiq Simun. Paypaqllam Jisukristuqa nirqan: “Paylla Pidrupis shutinga”, nishpa. ¹⁷ Ishkayqam karqan Sibidiyupa churinguna Jakubuwana masan Jwan. Paykunapaqmi Jisukristu nirqan: “Buwanirjismi shutingallapa”, nishpa. Chay shutingam rimaynimbiqa munan niyta: “Lanyashina rimayniyuqkuna”, nishpa. ¹⁸ Chay suqkunaqam shutiqllapa: Andris, Filipi, Bartulu, Matiyu, Tumas. Suqqam karqan Alfiyupa churin Jakubu. Suqqam karqan Tadiyu. Suqqam karqan suq Simun. Payqam isrraylinu Kananista partidumanda karqan. ¹⁹ Suqqam karqan Judas Iskaryuti. Chay Judasmi suq tiympumanda Jisusta randikurqan.

Wakin runakunam nirqanllapa: “Jisustash dyablu yanapan”, nishpa
(Mt 12.22-32; Lk 11.14-23; 12.10)

²⁰ Jisusmi chay yach'akuqningunawan yaykurqan suq wasiman. Chaymambismi, ancha achka runa, warmi tandakarqan. Chaymi Jisusqa yach'akuqningunawan chay shamukunata yach'achishpa, yanapashpa, mana ni atirqanllapachu mikuyta. ²¹ Chayshina kaykaptinllapam, suqkuna rimarqanllapa:

—Jisusqash lukuyashqa, nishpa.

Chaymi Jisuspa ayllunguna chayta uyashpaqa, rirqanllapa Jisusta apamuq wasinman.

²² Kanan Muysispa liyningunata yach'achikuqkunam Jirusalin laqta-manda Jisusman shamushpa, kayshina rimarqanllapa:

—Chay mas kamachikuq dyablu Bilsibupa ispiritunqam Jisuspi tiyan. Chaymi chay Bilsibu yanapaptin, payqa atin dyablukunata runakunamanda qatiyta. Manaqa manam atinmanchu qatiyta, nishpa.

²³ Chaymi Jisus chayta yach'ashpaqa, chay washan rimaqkunata qayashpa, kay kumparasyunda rurashpa nirqan:

—Chay dyablugam mana nunka atinmanchu pay mismuqa qatikayta suq runamandaqa. ²⁴ Chayshinallam suq nasyumbi tiyaqkunapis paykunapura pilyashpa, wanchinakushpaqa, zimashinam atinmanllapa kawsaytaqa? ²⁵ Chayshinallam suq ayllupi paykunapura wanchinakushpaqa limpuna chinganmanllapa. ²⁶ Chayshinallam dyablupis mana munanchu pay mismu wanchikaytaqa. Chayshina wanchikashpaqach'i, chinganmanna.

²⁷ Kaytapis uyayllapa: Suq ladrungam mana dasqa atinchu qoch'iyta imangunata suq ancha wapu runataqa. Ashwanmi puntata chay wapu runawan pilyan binsinangaman. Chayshina binsishparaqmi, alli alli ch'aqnashpa, atin imangunata qoch'iytaqa. (Chay runashinam noqapis dyabluta binsishpa, runakunata, warmikunata qoch'ini washanaypaq, nishpa.)

²⁸⁻³⁰ (Dyuspa Santu Ispiritunmi Jisukristuta ancha yanaparqan achka milagrukunata ruranambaqqa.) Piru wakin runakunaqam Jisuspaq rimaykarqanllapa: “Jisustaqam dyablu yanapaykan”, nishpa. Chaymi Jisukristuqam chay rimaqkunataqa nirqan:

—(Chayshina kuntrayta rimashpaqam, Dyuspa Santu Ispiritumbaq “dyablum” niykangillapa.) Alliptam niykillapa, runakuna allipta mañakuptinmi, Taytanchiq Dyus tukuy laya uchangunata, mana baliq rimashqangunata rin pirdunaq. Piru mayqan runa Santu Ispiritumbaq niptin: “Chayqam dyablu” nishpaqam, chay runataqa Taytanchiq Dyusqa mana nunka rinchu pirdunaq, nishpa.

Jisuspa masangunam mamanwan payman ch'ayarqanllapa
(Mt 12.46-50; Lk 8.19-21)

³¹ Jisus chay wasipi kaykaptinmi, maman masanguna chayman ch'ayashpa, sawamandalla Jisusta qayachirqan. ³² Chaymi Jisuspa ladumbi tiyaykaqkunaqa paytaqa nirqanllapa:

—Mamaykiwan masaykikunash sawapi shuyashuykangillapa, nishpa.

³³ Chaymi Jisusqa nirqan:

—¿Pitaq mamay? ¿Pitaq masaykunaqa?

³⁴ Chaymandaqam rridurnimbi kaqkunata chapashpa nirqan:

—Qamkunam mamay, masaykunaqa kangillapa. ³⁵ Chaqa Tayta Dyus munashqanda kasuqkunam mamay, masaykuna, paniykunaqa, nishpa.

4

Jisukristum suq kumparasyunda rurarqan tarpukuqwan

(Mt 13.1-9; Lk 8.4-8)

¹ Suq diyam Jisus ririshpa chay atun qoch'apa manyanman, yach'achikurqan. Chaymambismi ancha achka runa, warmi tandakarqan, payta uyanambaq. Chaymi kish'kichaptinllapa, Jisusqa yakupi puriq barkuman llugshishpa, barkumandana paykunata yach'achirqan. Paykunaqam manyapilla kidashpa uyarqanllapa.

² Chaymi Jisusqa achka laya kumparasyunda rurashpa, kayshina yach'achikurqan:

³—Mayá, kayta uyawayllapa: Suq runam rirqan tarpukuq. ⁴ Chaymi tarpukushpa, simillanda shikwaptinqa, wakin simillaqa ñanman ishkirqan. Chay simillitadam pishqokuna shamushpa limpu pallarqan.

⁵ Wakin simillaqam kaskajuman ishkirqan. Chaymi chay simillaqa sawapilla kashpa, wayralla wiñarqan. Piru kaskaju kashqanraykum, mana ch'upakurqanchu ukukamanqa. ⁶ Chaymi rupayaptinqa, das chakirqan, mana ukukaman ch'upakushqanrayku. ⁷ Wakin simillaqam kashakunapa ukunman ishkirqan. Chaymi wiñaykaptinqa, kashakuna maqaptin, limpu chingarqan. Manam nimatapis puqorqanchu. ⁸ Piru wakin simillakunaqam allin allpaman ishkirqan. Chaykunaqam shumaqta wiñashpa, allita puqorqan. Wakingam kada simillita 30 granusta puqorqan. Wakingam 60 granusta puqorqan. Piru wakingam syin granusta puqorqan. ⁹ ¡Chayri qamkuna rinriyuqkuna, allita uyawayllapa kay nishushqayta!

Kayraykum Jisusqa achka kumparasyunda rurashpa yach'achikurqan

(Mt 13.10-17; Lk 8.9-10)

¹⁰ Chay achka runakuna riptinqam, Jisusqa chay dusi akrashqangunawan, wakin yach'akuqningunawan kidarqan. Chaymi paykunaqa Jisusta tapurqanllapa:

—¿Imaraykutaq kumparasyunwan yach'achikungi? Chay nishqaykiqa ¿imam munan niyta? nishpa.

¹¹ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Taytay Dyuslla yuyashqandam qamkunataqa yach'achiyki: Kayshinam ancha shumaqta rini kamachikuq, nishpa. Piru manam balinchu chay mana munaq kriyiqkuna chaypaq yach'ananllapaqa.

¹² Chaymi achka kumparasyunwanlla yach'achikuni, paykunaqa chapashpa, uyashpapis, ama allita intyindinanllapa. Chaqa manam balinchu, paykuna amalas noqapi kriyishpa, uchangunamanda pirdunadu kanambaqqa, nishpa.

Jisukristum chay kumparasyunda intyindichikurqan

(Mt 13.18-23; Lk 8.11-15)

¹³ Jisukristum chay yach'akuqningunata nirqambis:

—¿Ima qamkunapishu mana intyindishqa kangi chay kumparasyundaga? Chayshina mana intyindishpaqa, ¿imashinataq ringillapa intyindi suq kumparasyungunawan yach'achikuptiyqa? ¹⁴ Suq runa Dyus nishqanda yach'achikuqqam chay tarpukuq runashina.

Chaymi yach'achikushqanqa chay similla shikwashqanshina. ¹⁵ Wakin runakunaqam ancha angu shunqoyuqkuna chay angu ñanshina. Chaymi dyabluqa paykunaman rishpa, uyakushqanda limpu

qonqachin. Chaqa dyabluqam chay pishqokuna simillata ñanmanda pallaqkunashina. ¹⁶⁻¹⁷ Chay kaskaju ch'akraqam yach'achiwanchiq chay das disanimakaqkunapaq. Chaqa paykunaqam Dyuspa shumaq nutisanda uyashpaqa, kushikushpa das kriyinnllapa. Piru manam allitachu noqapiqa yuyakunllapa. Chaymi noqapi kriyishqanrayku qesachadu kashpaqa, das disanimakashpa, manana munanllapachu noqapi kriyiytaqa. ¹⁸ Wakin runakunaqam chay kashapa ukumbi tarpudu wiñaqkunashina. Chaqa paykunaqam Dyus nishqanda uyashpa, das ch'askinnllapa. ¹⁹ Chaymandaqam kay mundupa imangunapaq llakishpa, tukuy imayuq munashpa kayta, Dyusta das qonqanllapa. ²⁰ Piru wakinqam Dyus nishqanda uyashpa, ch'askishpaqa, allipta paypi yuyakunllapa. Chaymi paykunaqa chay similla allin allpapi wiñaqkunashina. Chaqa Dyusta kuyashpa, kasushpam, shumaqta kawsanllapa. Chaymi paykunaqa chay similla 30 puqoqkunashina. Wakinninqam Dyusta masta kuyashpa, chay similla 60 puqoqkunashina. Llalli wakinqam Dyusta masta kuyashpa, chay similla syin puqoqkunashina.

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan michawan
(Lk 8.16-18)

²¹ Kay kumparasyunda rurashpapiismi, Jisusqa yach'achikurqan:

—Mayá, ¿suq michataqachu ruranchiqman suq kajumba waranman ichu suq kamapa waranman? Manám. Ashwanmi altupi ruranchiqqa, allita achikchakunanqa. ²² Chayshinallam yumbay pakadu kaqqam suq diyaqa manana pakaduchu rin kaq. Ashwanmi achka runakuna chay mana yach'ashqangunata rinllapa yach'aq. ²³ Chayri qamkuna rinriyuqkunaqa, allita uyawayllapa kay nishushqayta, nishpa.

²⁴ Chaymandaqam kayshinapis yach'achikurqan:

—Allita kasuyllapa kay uyakushqaykita. Qamkuna allita kasuwap-tiqam, Taytanchiq Dyusta masta rin yach'achishuqllapa. ²⁵ Allita uyawayllapa, chay allita yach'akuqtam Dyusqa masta rin yach'achiq. Piru chay mana allita uyakuqtaqam chay ashla yach'akushqandaqa limpu rin qonqachiq.

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan tarpudu wiñaqwan

²⁶ Kayshinapismi Jisusqa yach'achikurqan:

—Taytanchiq Dyusta ancha achka runakuna, warmikuna shumaqta kasushpaqam, suq tarpudushina rin kaq. Chaqa suq tarpukuqgam simillanda ch'akrambi tarpushpaqa, chaypina dijan wiñanambaq, ¿man-achu? ²⁷ Chaymandaqam chay dwiñuqa ch'akranmanda rishpaqa, puñun, rikch'akan. Manam yach'anchu, imashinam wiñan chay simillaqa, nishpaqa. ²⁸ Piru chay simillaqam gustunlla wiñashpa, allpamanda llugshin. Chayshina wiñashpa atunyashpaqam ispiganna. Chayman-daqam chay muritungunaqa qarwanna. ²⁹ Chayshinam kusicha tyim-puqa ch'ayamunna. Chaymi runakuna rinna syigaq. [Nuta: Chayshina yupaymi Dyuspaq yach'achikuptinchiq, mas achka runakuna, warmikuna payta kasuykan.]

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan ñapushpa murunwan
(Mt 13.31-32; Lk 13.18-19)

³⁰ Jisusqam nirqambis:

—¿Ima mas kumparasyunda rurashpam, atini qamkunata yach'achishuyta: “Taytanchiq Dyustam ancha achka runakuna, warmikuna shumaqta rin kasuq”, nishpa? ³¹ Chayqam ñapushpa murunshina rin kaq. Chaqa chay ñapushpa murunqam yumbay simillamanda mas uchulita, ¿manachu? ³² Piru allpapi pambakashpaqam, uchulita kashpapis, atunda wiñan yumbay yurakunata binsishpa. Kanan ancha achkatam rikrakun. Chay rikrangunapim pishqetukunapis tiyashpa llandukun. [Nuta: Chay ñapushshinam Dyusta kasuqkunaqa ashrita kashpapis, ancha rinllapa achkayaq.]

Jisusqam achka kumparasyunwan yach'achikurqan
(Mt 13.34-35)

³³ Jisusmi chayshina achka kumparasyunwanlla yach'achikurqan, chay uyaqkuna may intyindinangaman. ³⁴ Piru yach'akuqningunatallam intyindichiq chay kumparasyungunapaq.

Jisusmi wayrata, yakuta qasillachirqan
(Mt 8.23-27; Lk 8.22-25)

³⁵ Chay diyallam yaqqana tutayaykaptin, Jisusqa yach'akuqningunata nirqan:

—Aku kay atun qoch'apa waq ladu chimbanman, nishpa.

³⁶ Chaymi paykunaga, runakunata dijashpa, yakupi puriq barkupi Jisusta aparqanllapa. Wakin barkukunapipismi runakunaga pullan rirqan yapachashpa. ³⁷ Piru riykaptinllapam, ancha jwirtita wayrarqan. Chaymi yakuqa ancha maqchikamushpa chay barkuman undaykarqanna. ³⁸ Chay barkupiqam Jisusqa iki ladupi suq sawanapa sawambi umanda rurashpa puñuykarqan. Chaymi chay yach'akuqningunaga utqaymaya rikch'achishpa, Jisusta nirqanllapa:

—¡Ay, Taytitu! ¡Yakumanmi seqaykanchiqna! ¿Ima, manachu noqaykunata llakipawangi? nishpa.

³⁹ Chaymi Jisusqa atarishpa, wayrata, yakuta jwirtita rimashpa kamachirqan:

—¡Qasillay! nishpa.

Chayshina kamachiptinqam, chay wayra, tukuy chay yaku maqchikamuykaq limpu qasillarqan. ⁴⁰ Chaymandaqam chay yach'akuqningunata nirqan:

—¿Imaraykutaq qamkunaga mancharqaykillapa? ¿Ima manachu allita noqapi yuyakungillapa? nishpa.

⁴¹ Chaymi chay yach'akuqningunaga ancha manchashqata paypura kayshina parlarqanllapa:

—¿Ima laya runataq kay Siñurninchiqqa? ¡Rikay, wayrawan yakuta kamachiptinqa, das kasun! nishpa.

5

Suq luku runam kadinakunata pitirqan
(Mt 8.28-34; Lk 8.26-39)

¹ Chayshina rishpaqam ch'ayarqanllapana waq chimba Gadara lugar shutiqmanna. ² Chay yakupi puriq barkumanda llugshiptinllapaqam, Jisuspa ñawpanman kallpaylla ch'ayarqan suq luku runa dyabluwan puriq. ³ Chay runaqam pantyungunapi tiyaq. Kanan ancha jwirsayuqmi

kaq. Chaymi kadinakunawan watashpapis, mana pipis atiqchu suji-taytaqa. ⁴ Sujitananllapa yuyashpam, kutin kutin makingunamanda ch'akingunamanda kadinakunawan ch'aqnaqllapa. Chayshina ru-raptinllapapismi, chay runaqa kadinakunata limpu pitishpa, may-tapis riq. ⁵ Chay runaqam punchawnindin, tutapnindin qaqakunapi, pantyungunapi qayach'akushpa puriq. Kanan rumikunawanmi paylla chankakashpa limpu chuqrikaq. ⁶ Chay runaqam karumanda Jisusta rikashpa, kallpaylla rishpa, ñawpambi qonqorikurqan. ⁷⁻⁸ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Qam, dyablu mana baliq, llugshiy kay runamanda, nishpa.

Chayshina niptinqam, chay dyabluqa kayshina qayach'akurqan:

—¿Imapaqmi noqamanqa mitikungi qam anaq altu Dyuspa Churingqa? ¡Yush'ayku, amar qesachawaychu! nishpa.

⁹ Chayshina qayach'akushpa niptinqam, Jisusqa tapurqan:

—¿Imataq shuttingi? nishpa.

Chaymi dyabluqa nirqan:

—Noqaykunaqam shutini Manada, ancha achka kashqayllaparayku, nishpa.

¹⁰ Chay dyablukunaqam kutin kutin Jisusta rrugarqan:

—Yush'ayku, kay lugarmandaqa ama qatiwayllapachu, nishpa.

¹¹ Chay qaqapa ladumbim ancha achka kuchikuna mikuykarqan.

¹² Chaymi dyablukunaga Jisusta rrugarqan:

—Kach'awayllapa, waq kuchikunaman yaykunayllapa, nishpa.

¹³ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Mayá, riyllapa, nishpa.

Chaymi dyablukunaga runamanda llugshishpa, kuchikunamanna yaykurqan. Yaykuptinllapaqam, kuchikunaga chay qaqamanda kall-pashpa, limpu qaqayashpa, yumbaynin yakuman seqashpa, ch'uqashpa wañurqanllapa. Chay qaqayaq kuchikunaqam ishka milch'i karqan.

¹⁴ Chaymi chay kuchikunata michiqkunaga ancha manchashpa kall-parqanllapa abisakuq:

—Jisukristum kay kusaskunata rurashqa, nishpa.

Paykunaqam abisarqan ch'akrapi kaqkunata, llaqtapi kaqkunata. Chaymi ancha achka runakuna, warmikuna shamurqanllapa rikaq, mayá, ¿imash kashqa? nishpa. ¹⁵ Chayshina ch'ayamushpaqam, chay runataqa rikarqanllapa manana lukutachu. Ashwanmi kapanda ru-rakushpana, Jisuspa ladumbi shumaqta tiyaykarqan. Chaymi chay runakuna, warmikuna chayshina rikashpaqa, anchana mancharqanllapa. ¹⁶ Chay michidurkunaqam chay lukupaqa, chay kuchikunapaqa manyaqlla paykunata parlachirqanllapa. ¹⁷ Chaymi chay shamuqkunaga Jisusta ancha rrugarqanllapa, llugshinan paykunapa lugarnin-manda.

¹⁸ Kanan Jisus yaykuptin barkumanqam, chay kach'akashqa runaqa ancha rrugarqan, pullan rinambaq. ¹⁹ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Noqawan rinaykimandaqam mas allin aylluykikunawan wasiki-man rinayki. Rishpaqa, paykunata parlachiy Dyus llakipashushpa yanapashushqambaq.

²⁰ Chaymi chay runaqa rishpa, dyis llaqtakunapa prubinsyambi kayshina parlachikurqan: “Jisusmi ancha yanapawashqa” nishpa. Kanan yumbay uyaqkunaqam ancha ispantashqata kushikurqanllapa.

Jisusmi suq warmita kach'akachishpa, Jayrupa chinanda kawsachimurqan

(Mt 9.18-26; Lk 8.40-56)

²¹ Jisusmi kutirirqan yakupi puriq barkupi atun qoch'apa suq ladun chimbanman. Chaypipismi ancha achka runakuna, warmikuna tandakarqan, payta uyanambaq. ²² Paykunawan kaykaptinmi, sinaguga wasipa suq kamachikuqnin chayman ch'ayamurqan. Chay runaqam Jayru shutiq. Paymi Jisuspa ñawpambi qonqorikushpa, ²³ kayshina rru-garqan:

—Taytitu, suq faburta ruraway. Chinaymi wañuykanna. Akur makikita sawambi rurashpa, kach'akachinayki, ama wañunambaq, nishpa.

²⁴ Chaymi Jisusqa paywanna rirqan. Chayshina riykaptinqam, ancha achka runakuna, warmikuna ikinda rishpa, ñambiqqa Jisusta kish'kicharqanllapa.

²⁵ Chay ikinda riqkunapim suq qeshyaq warmi kargan. Chay warmitaqam dusi watakuna tukuyta yawar mana dijarqanchu.

²⁶ Chaymi ambikuqkunaman rishpa ancha ñakarqan. Kanan qellaynindapismi limpuna ushyashqa karqan. Piru manam nimatapis kach'akarqanchu. Ashwanmi mastana ashwambayarqan. ²⁷⁻²⁸ Chaymi payqa Jisuspaq uyakushpa, yuyarqan: ¿Imanayraq Jisuspa kapitanda llamkayman kach'akanaypaq? nishpa. Chaymi runakunapa ukundalla rishpa, ikimanda aypakushpa, kapanda llamkarqan. ²⁹ Chay llamkashqan urasllam yawarqa das dijarqan. Chaymi kwirpundaqa kach'akashqatana tantiyarqan. ³⁰ Piru Jisusqam pudirnin llugshiptinqa, yach'arqanna. Chaymi ikiman tikrakashpa tapukurqan:

—¿Pitaq kapayta llamkashqa? nishpa.

³¹ Chayshina tapukuptinmi, chay yach'akuqningunaqa nirqan:

—Rikay, achka runakunam kish'kichashuykangi. ¿Chaychu ningi: “¿Pitaq kapayta llamkashqa?” nishpaqa?

³² Piru Jisusqam yumbayta ancha chaparqan, yach'anambaq, ¿Pim kapayta llamkashqa? nishpa. ³³ Chaymi chay warmiqa yuyarqan: Noqapaqmi chapakuykan, nishpa. Chaymi manchaywan ch'apsikashpa rirqan, ñawpambi qonqorikushpa, tukuy ima pasashqanda Jisusta niq. ³⁴ Jisusqam chay warmita nirqan:

—Ijita, noqapi yuyakushqaykiraykum kach'akashqana kangi. Kushikushpana riy. Chaqa chay qeshyaynikimandam ringi kach'akashqana kidaq, nishpa.

³⁵ Chayshina Jisus chay warmiwan parlanangamanmi, chay Jayrupa wasinmanda abisuwan ch'ayamushpallapa, Jayruta nirqan:

—Chinaykiqam wañushqana. Akuna. Amana piñachiychu kay yach'achikuq siñurtaqa, nishpa.

³⁶ Piru chay nishqanllapata mana kasushpam, Jisusqa Jayruta nirqan:

—Ama manchaychu. Yuyakuylla noqapi, nishpa.

³⁷ Chayshina nishpaqam, Jisusqa chay ikin riqkunataqa manana aparqanchu yumbaytaqa. Aparqanqam Jayruta, Pidruta, Jakubuta, masan Jwandalla. ³⁸ Chayshina Jayrupa wasinman ch'ayashpaqam, uyargan ancha waqashpa yupakuykaptinllapa. ³⁹ Chaymi Jisusqa yaykushpa uku wasinman nirqan:

—¿Imapaqmi kunyallaqa waqaykangillapa? Chinaqam mana wañushqachu. Puñuykanllám, nishpa.

⁴⁰ Chayshina niptingam, chaypi kaqkunaqa Jisusta asiparqanllapa. Piru Jisusqam yumbay ukupi kaqkunata sawaman surqoshpa, chay chinaqa taytanda, mamanda apashpa, chay kimsa pullan riqkunawanlla yaykurqan chay alma kashqanmanqa. ⁴¹ Chaymandaqam chinata makinmanda piskashpa nirqan:

—Talita kumi.

Chay nishqanqam rimaynimbiqa munan niyta: “Chinita, qamtam niyki, jatarimuy!” nishpa.

⁴² Chaymi chinaqa chay uras wañushqanmanda atarishpa purirqanna. Payqam dusi watayuq karqan. Chay rikaqkunaqam ancha ispantaraqanllapa. ⁴³ Piru Jisusmi paykunataqa ancha jwirtita kamachirqan, ama pitapis chaytaqa parlachinanllapa. Nirqambismi chay chinata qarananllapa.

6

Jisustam Nasaritpi disprisyarqanllapa

(Mt 13.53-58; Lk 4.16-30)

¹ Chay llaqtamandaqam Jisusqa uywakashqan llaqta Nasaritmanna kutirqan. Yach'akuqningunapismi pullan rirqanllapa. ² Chaypiqam samana diya ch'ayamuptingqa, Jisusqa yach'achikuykarqan sinaguga wasipi. Chaymi achka llaqta masinguna uyashpaqa, ancha chapashqan-shina rimarqanllapa:

—¿Maypitaq waq imaqa chaykunataqa yach'akushqa? ¿Ima yach'ashqandataq yach'achiwanchiq? ¿Imashinataq waq runaqa milagrukunataqa rurana? ³ Chaqa waqqam chay karpintiru. Maryapa ullqo wawan. Jakubupa, Jusipa, Judaspa, Simumba masanmi kay runaqa. Paningunapismi noqanchiqkunawan kay llaqtapi tiyanllapa.

Chayshina nishpam, ancha rimarqanllapa. Kanan paykunaqam mana munarqanllapachu Jisusta uyaytaqa. ⁴ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Yumbay llaqtakunapi Dyuspaq rimaqkunataqam shumaqta ch'askinllapa. Chay rimaqkunapa llaqta masingunalla, ayllunguna, wasimbi tiyaqkunallam mana shumaqtachu ch'askinllapaqa.

⁵ Chaymi payqa chay Nasarit llaqtambiqa manana atirganchu achka milagrukunata ruraytaqa. Wakin qeshyaqkunapa sawambi makinda rurashpam kach'akachirqan. ⁶ Chaypaqmi Jisusqa ancha yuyarqan: ¿imaraykutaq kay llaqta masiykunaqa mana munanchu noqapi yuyakuytaqa? nishpa.

Chaymandaqam Jisusqa chay sirka llaqtitakunamanna rirqan yach'achikuq.

Jisusmi chay dusi apustulningunata kach'arqan, Dyuspaq yach'achikunanllapa

(Mt 10.5-15; Lk 9.1-6)

⁷ Jisusqam chay dusi apustulningunata qayashpa kamachirqan, ishkey ishkey rinanllapa yach'achikuq. Pudirinda paykunataqa qorqan, dyablukunata runakunamanda qatinanllapa. ⁸ Paykunatam kamachirqan:

—Nanda rinaykillapaqa, ama nimatapis apayllapachu. Kadunu suq qeru burdundalla apayllapa. Alfurjata, fiyambrita, qellayta ama apayllapachu. ⁹ Llanqekushpalla sapalan kapaykiwanlla riyllapa. Ama apayllapachu ishkey kapaykitaqa. ¹⁰ Pusadata tarishpaqa, chaypilla

kidayllapa, chay llaqtamanda rinaykikaman. Ama tiyayllapachu suq wasipi suq wasipiq. ¹¹ Piru mayqan llaqtapi mana munaptinllapa ch'ayachishuyta, ama kidayllapachu chaypiqa. Piru chay llaqtamanda rinaykillapaqa llanqekimanda allpata ch'apsishpa riyllapa, ama ni allpanda apanaykillapa, yach'ananllapa: Paykunaqam manana kwin-tayuchu noqanchiqkunawanqa, nishpa. Alliptam niykillapa, chay fyirusyashuqkunaqam jwisyu diya ch'ayamuptinqa, chay Sudumawan Gumurra llaqtakunamanda mas kastigadu rinllapa kaq, nishpa.

¹² Chayshina kamachiptinmi, paykunaqa rishpa, runakunata, warmikunata yach'achirgan, uchanllapata dijashpa, Dyustana kasunambaqllapa. ¹³ Paykunaqam qatirgan achka dyablukunatapis. Qeshyaqkunapa sawanman asiytita rurashpam, paykunatapis kach'akachirgan.

Gubyirnu Irudismi Jwan Shutichikuqta wanchichishqa karqan
(Mt 14.1-12; Lk 9.7-9)

¹⁴ Chay llaqtakunapa gubyirnun Irudismi Jisuspa famanda yach'arqan, yumbay parlaptinllapa. Chay famata yach'ashpaqam nirqan:

—Alma Jwan Shutichikuqmi wañushqanmanda kawsamushqana. Chaymi chay milagrukunata atin rurayta, nishpa.

¹⁵ Suqkunaqam niqlapa:

—Dyuspaq rimaq chay alma Eliyasmi kawsamushpa, Jisusna shutin, nishpa.

Wakinqam niqlapa:

—Payqam Dyuspaq suq mushuq rimaq kanman, chay unay rimaqkunashina, nishpa.

¹⁶ Gubyirnu Irudisqam chaykunata yach'ashpaqa nirirqan:

—Chay Jisusqam alma Jwan Shutichikuq. Manchu noqaqa umanda pitichirgay. Chay almam kananqa kawsamushqa, nishpa.

¹⁷⁻¹⁸ Chaqa chay alma Jwan Shutichikuq kawsaykaptinraqmi, chay gubyirnu Irudisqa masan Filipipa warmin Irudiyasta purichiykarqan. Chaymi Jwan Shutichikuqqa mana manchashpachu, anyashqa karqan:

—Manam balinchu masaykipa warminwan kanaykiqa, nishpa.

Chaymi Irudisqa Jwandaqa karsilachishpa, kamachirgan kadinakunawan watananllapa. ¹⁹ Kanan chay warmi Irudiyasmi Jwan Shutichikuqtaqa ancha ch'iqnishpa, munarqanna wanchiyta, piru manam atirganchu wanchiytaqa. ²⁰ Chaqa Irudisqam Jwanda washashpa, chay warmin Irudiyasta nirqan:

—Ama wanchishunchu, nishpa.

Chaqa payqam Jwanda ancha rrispitashpa yuyarqan: Jwanqam ancha allin runa. Dyustam ancha allita kasun, nishpa. Chaymi Jwan yach'achikuptin, chay gubyirnu Irudisqa uyashpa yuyarqan: ¿Kasushaqchu ichu mana? nishpa. Chayshina yuyashpapismi, ancha gustarqan uyaytaqa.

²¹ Piru suq diyam chay warmi Irudiyasqa illuki kayshina rurargan. Gubyirnu Irudisqam chay prubinsya Galiliyapa yanapakuq awturidarningunata, mas kamachikuq suldadungunata, suq laya ancha baliq runakunata kumbidarqan, diyambaq shamuptin, fyistata rurananllapa. ²² Chaymi chay diyambaq kumbidashqangunawan mesapi mikuykaptinqa, chay Irudiyaspa chinan ñawpanllapapi ancha dansarqan.

Chayshina dansaptingam, ancha gustarqan chay Irudistaqa. Chaymi chay Irudisqa intinadanda nirqan:

—Imatapis mañaway. Ima mañawashqaykitam qoshqayki, nishpa.

²³ Chayshinam ancha jurashpa nirirqan:

—Mañawaylla. ¿Imatam munangi? Noqaqam tukuy ima munashqaykita qoshqayki. Tukuy imay kaqmandam midya partita atini qoshuyta, nishpa.

²⁴ Chaymi chinaqa llugshishpa, maman Irudiyasta tapurqan:

—¿Imataraq mañayman? nishpa.

Chaymi mamanqa nirqan:

—Mañay, Jwan Shutichikuqpa umanda suq platupi qoshunambaq, nishpa.

²⁵ Chaymi chinaqa utqaymaya kallpashpa, yaykurishpa, gubyirnu-taqa nirqan:

—Jwan Shutichikuqpa umanda suq platupi kanalitan qoway, nishpa.

²⁶ Chayta mañashqanraykum, gubyirnu Irudisqa limpu malagana-yarqan. Piru yanapakuq awturidarkunapa ñawpambi jurashqanraykum, mana munarqanchu chinata ñigaytaqa. ²⁷ Chaymi suq suldadunda kamachirqan, rishpa karsilman, Jwamba umanda apamunambaq. ²⁸ Chaymi chay suldaduqa rishpa, Jwamba umanda kuchushpa, suq platupi apamushpa, chinatana qorqan. China ch'askishpaqam maman-dana qorqan.

²⁹ Chay alma Jwamba yach'akuqningunam chayta yach'ashpaqa, kar-silman rishpa, kwirpundallana aparqanllapa pambaq.

Jisusmi 5.000 runakunata qararqan

(Mt 14.13-21; Lk 9.10-17; Jn 6.1-14)

³⁰ Jisuspa chay dusi apustulninguna yach'achikushpa, qeshyaqkunata kach'akachishpaqam kutimurqanna. Kutimushpaqam Jisusta nirqanllapa tukuy ima rurashqambaqllapa. ³¹ Chay diyakunapiqam ancha achka runa, warmi Jisusman tandakaqllapa. Chaymi payqa yach'akuqningunawan tandakaqkunata yanapashqanrayku, mana atiqllapachu ni mikuyta ni samayta. Chaymi Jisusqa yach'akuqningunata nirqan:

—Akullapa ashrita samaq suq chuncha lugarman, nishpa.

³² Chaymi Jisusqa yach'akuqningunawan rirqanllapa yakupi puriq barkupi chay atun qoch'apa suq chuncha manyanman. ³³ Piru achka runakunam Jisusta rikarqanllapa barkupi riykaqta. Chaymi paykunaqa chay uras chay atun qoch'apa manyanda kallpaylla rirqanllapa. Yum-bay chay llaqtakunamanda rishpam, chay barkuta binsishpa, puntata chay chunchamanna ch'ayarqanllapa.

³⁴ Chaymi Jisus barkumanda ishkishpaqa, chay ancha achka runata, warmita rikashpa, llakipashpa, yuyarqan: Manam ni pipis kanchu paykunata Dyus nishqanda yach'achinambaqqa. Mana dwiñuyuyq wishakunashinam purinllapa, nishpa. Chaymi Jisusqa paykunataqa ancha yach'achirqan Dyuspaqqa. ³⁵ Piru tardina kaptinqam, chay yach'akuqningunaqa nirqan:

—Tardinám. Manam pipis kay chunchapiqa tiyanchu. ³⁶ Chayri kay runakunata, warmikunataqa dispidiyna, sirka kasiriyukunaman rinanllapa, mikunanda randiq, nishpa.

³⁷ Piru Jisusqam nirqan:

—Qamkuna qarayllapa, nishpa.

Chaymi paykunaqa nirqan:

—¿Maymandataq dusyintus dinaryu qellaytaqa tarishaqllapa, yumbaypaq tandata randinayllapaqa? nishpa.

³⁸ Chaymi Jisusqa tapurqan:

—¿Ayka tandayuqtaq kangillapa? Mayá, riyllapa rikay, nishpa.

Chaymi paykunaqa rishpa rikaqqa nirqanllapa:

—Sinku tandita ishkay piskaditullam kan, nishpa.

³⁹ Chaymi Jisusqa yumbay chay runakunata, warmikunata kamachirgan, pachan pachan chay gewakunapa sawambi tiyanambaql-lapa. ⁴⁰ Chayshina kamachiptingam, walinga 50, 50 tiyarqanllapa; walingam 100, 100 tiyarqanllapa. ⁴¹ Chaymandaqam Jisusqa chay sinku tanditata, ishkay piskadituta piskashpa, syiluman chapakushpa, Dyusta pagikurqan. Chaymandaqam chay tanditakunata piti piti rurashpa, yach'akuqningunata qorqan, chay yumbay runata, warmita qonanllapa. Chay ishkay piskaditutapismi chayshinalla piti piti rurashpa, yumbayta qorqanllapa. ⁴² Chayshina qoptingam, yumbay undanangaman mikurqanllapa. ⁴³ Chayshina mikuptinllapaqam, achka pidasu tanda piskaduwan subrarqan. Chaymi dusi kanasta undakunata tandarqanllapa. ⁴⁴ Chay mikuqkunaqam ullqokunalla 5.000 karqan. (Warmikunawan, wambrakunawanqam mas achka karqan.)

Jisusmi ancha atun qoch'apa sawanda ch'akip rirqan

(Mt 14.22-27; Jn 6.16-21)

⁴⁵ Chay ancha achka runakuna, warmikuna mikuptingam, Jisusqa yach'akuqningunata nirqan:

—Yakupi puriq barkuman llugshishpa, ñawpayllapa waq chimba Bit-sayda llaqtaman, nishpa.

Chayshina nishpam, payqa kidarqan, yumbaymanda dispidikanambaq. ⁴⁶ Chaymandaqam, sapalanllana rirqan suq lumaman, Tayta Dyusman mañakuq. ⁴⁷ Chay diya amsayaptinqam, chay barkuqa chay atun qoch'apa ch'awpimbina karqan. Kanan Jisusqam sapalanlla kidarqan chay lumapi. ⁴⁸ Piru ñawpa ladunmanda ancha wayraptinmi, chay yach'akuqningunaqa mana atirqanllapachu ñawpaman riyta. Chayshina kaykaptinmi, Jisusqa paykunataqa rikarqan barkupa kumsanan palangunawan ancha shinchikushpa apaykaqta. Chayshina ñakaykaptinllapam, manaraq achikyaptin, Jisusqa yakupa sawanda ikinllapata rirqan. Chayshina rishpaqam, paykunataqa pasaykarqanna. ⁴⁹⁻⁵⁰ Chayshina yakupa sawanda riykaqta rikashpaqam, paykunaqa yuyarqan: ¡Waqqam alma! nishpa. Chaymi ancha manchashpa yumbaynin qayach'akurqan. Chaymi Jisusqa nirqan:

—Ama manchayllapachu. Noqam kani, nishpa.

⁵¹ Chaymandaqam Jisusqa chay barkuman llugshiptinqa, wayraqa limpu qasillarqan. Chayta rikashpaqam, chay yach'akuqningunaqa ancha ispantarqanllapa. ⁵² Paykunaqam chayraq rikashqallapa karqan, Jisus tanditata achkayachiptin. Piru chay milagruta rikashpapisti, manaraq paypiqa allitaqa kriyirqanllapachu, angu shunqoyuq kashqanlla-parayku.

Jisusmi Jinisarit pambapi qeshyaqkunata kach'akachirqan

(Mt 14.34-36)

⁵³ Chaymandaqam barkupi chay atun qoch'ata pasashpaqa, Jinis-arit pambaman ch'ayarqanllapa. Chayman ch'ayashpaqam, barkuta watarqanllapa atun qoch'apa manyambi. ⁵⁴ Chay barkumanda diki ishkiptinllapaqam, chaypi tiyaqkunaqa Jisustaqa das riqsirqanllapa. ⁵⁵ Chaymi chay rikaqkunaqa kallparqanllapa yumbay chay lugarkunaman abisakuq:

—Jisusqam chay lugarman shamushqa, nishpa.

Chaymi achka qeshyaqkunata parakunapi apamurqanllapa Jisusman. ⁵⁶ Kanan yach'ashpa: Jisusqam chaymanna riykan, nishpa, qeshyaqkunata apaqllapa shuyachiq. Chaymi llaqtakunapi, kasiriyukunapi, chunchakunapi, ñangunapi, tukuy maypi qeshyaqkunata shuyachishpa, Jisusta ancha rrugarqanllapa:

—Yush'ayku kay qeshyaqniykunatar dijay, kapitaykipa manyanda llamkananllapa, nishpa. Chaymi chay qeshyaqkunaqa Jisuspa kapanda llamkashpa, yumbay kach'akarqanllapa.

7

Kaykunam uchakunaqa

(Mt 15.1-20)

¹ Suq diyam wakin farisiyu duktrinayuqkuna, Muysispa liyningunata wakin yach'achikuqkunapis Jirusalin llaqtamanda shamurqanllapa Jisusman. ² Paykuna rikaykaptinmi, Jisuspa wakin yach'akuqninguna makingunata mana mayllashpachu mikurqanllapa. Chaymi chay shamukunaqa Jisuspa yach'akuqningunata anyarqanllapa. Chaqa isrraylinu llaqta masingunapa mayllakuna kustumbrindam mana ruraraqanllapachu. ³⁻⁴ Piru chay farisiyukunaqam, isrraylinu masingunawan kanangaman unay agwilungunapa chay mayllakuna kustumbrinda, suq laya kustumbringunatapis ruranllapa. Chaymi kutin mayllanllapa makingunata, basungunata, jarrangunata, jirru mangangunata, kamangunata. Llalli plasaman rishpa kutimushpaqam, kutin kutin makingunata mayllashparaq mikunllapaqa. Mana mayllashpaqam, mana mikunllapachu. ⁵ Chaymi chay farisiyukuna, Muysispa liyningunata chay yach'achikuqkunapis piñakushpa, Jisusta nirqanllapa:

—Rikay, qamwan puriqkunaqam mana mayllakushpachu, mapa makingunawan mikunllapa. Mayá, ¿imaraykutaq mana ruranllapachu agwilunchiqkuna rurashqanshinaqa? nishpa.

⁶ Chaymi Jisusqa chay rimaqkunata nirqan:

—¡A, qamkuna shimikiwanlla Dyusta kasuqkunaqa! Qamkunapaqmi Dyuspaq rimaq Isaiyasqa librumbi kayshina Dyus nishqanda iskirqan:

Kay runakunaqam shiminwanlla kasuwanllapa. Manam alliptaqa kasuwanllapachu tukuy shunqonwanqa. Chaymi noqamandaqa akrakashqallapana.

⁷ Chayraykum mana nimapis balinchu paykuna noqata alabawananqa.

Chaqa runakuna nishqandallam yach'achikunllapa, nishpa.*

⁸ Kayshinallam qamkunapis Dyus kamachikushqanda dijashpaqa, runakuna kamachikushqandalla ruraykangillapa. Chaymi chay mayllakuna kustumbri layata rurashpaqa, jaraykikunata, basuykikunata mayllangillapa.

* 7:7 Isaías 29.13

⁹ Chaymandaqam Jisusqa nirqambis:

—Qamkunaqam chay kustumbrikikunata ruranaykirayku, Dyus kamachikushqandaq mana kasungillapachu. ¹⁰ Chaqa Muysismi kamachikurqan: “Taytaykita, mamaykita rrispitashpa kasuy. Taytanda mamanda mayqan maldisyaqta wanchiyllapa”, nishpa.* ¹¹ Piru qamkunaqam ningi: “Suq runaqam taytanda mamanda atin niyta: ‘Manam atinichu yanapashuyta. Yumbay kusasniykunatam Dyusta rini qoq’ ” nishpa. ¹² Chayshina nishpaqam, qamkunaqa suqkunata yach'achiykangi: “Mana munashpa yanapayta taytaykita mamaykitaqa, ama yanapaychu”, nishpa. ¹³ Chayshina yach'achikushpaqam, qamkunaqa Dyus nishqandaq mana baliqpaqna riqsiykangillapa, runakunapa kustumbrindalla ruranaykirayku. Kanan suqmanda yach'akushpam, suqkunatana yach'achingillapa. Achka laya mana baliq kustumbrikunatam rurangillapa chay kustumbritashina.

¹⁴ Chaymandaqam yumbay chaypi kaqkunata qayashpa nirqan:

—Yumbayniki uyawashpa, allita intyindiwayllapa: ¹⁵ Tukuy ima sawamanda yaykuqqam mana uchayuqtachu dijashungi. Ashwanmi mana allikunata shunqoykipi yuyashpa, uchayuqqa kangillapa. ¹⁶ Chayri qamkuna rinriyuqkunaqa allita uyawayllapa,, nishpa.

¹⁷ Chaymandaqam Jisusqa chay achka runakunamanda akrakashpa, suq wasimanna yaykurqan. Chay wasipina kashpaqam, chay yach'akuqningunaga tapurqanllapa:

—Chay nishqaykitagar allita intyindichiwayllapa, nishpa.

¹⁸ Chaymi Jisusqa nirqan:

—¿Ima qamkunapischu mana intyindingillapa? Noqaqam nishushqallapa kani: Mikuna sawamanda pach'anchiqman yaykushpaqam, mana uchayuqtaqa rurachiwanchiqchu. ¹⁹ Chaqa manam ni pipis shunqonmanqa mikunchu. Ashwan mikunchiqqam pach'anchiqman. Chaymandaqam kwirpunchiqmandaqa llugshinna litrinaman.

Chayshina nishpaqam yach'achikurqan: Yumbay laya mikunaqam limpyu, nishpa. ²⁰ Kayshinapismi nirqan:

—Runakunapa mana allin yuyayningunam uku shunqonmanda llugshin, uchayuq kanambaqqa. ²¹ Chaqa shunqonllapapi mana allin yuyayninguna kaptinmi, kay laya mana allikunata ruranllapa: Wakingam warmiyuq kashpa, ichu warmipis runayuq kashpaqa, suqwan puñunllapa. Wakin sapalan kaqkunaqam piwambis puñunllapa. Wakingam wanchikun, ²² suwakun, suqpa imangunata ancha munanllapa. Wakingam malnaturalkuna. Wakingam mishki mishkita parlachishpa, ingañakunllapa. Wakingam kwirpunda mana sujitashpachu, munashqandalla ruranllapa. Wakingam imapaqpis imbidyakunllapa. Wakingam washa rimaykuna. Wakingam palanganukuna. Wakingam mana jwisuyuyukuna. ²³ Yumbay chay mana baliq yuyaykunaqam runapa shunqombi tarikan. Chay laya mana baliqkunata yuyashpam, uchayuqna kidanllapa.

Suq furastira warmim Jisuspi ancha yuyaykurqan
(Mt 15.21-28)

²⁴ Jisusqam chay kashqanmandaqa rirqanna (Isrrayilpa ladumbi kaq nasyunman. Chay nasyumba) Tiru llaqtamba, Sidun llaqtamba

* 7:10 Éxodo 20.12; Deuteronomio 5.16

sirkanman ch'ayashpaqam, suq wasipina kidarqan. Jisusqam mana munarqanchu ni pipis yach'anambaq chaypi kashqanda. Piru dasmi yach'arqanllapa. ²⁵⁻²⁶ Chaymi suq warmi Jisus chaypi kashqanda yach'ashpaqa, das shamushpa, ñawpambi qonqorikushpa, rrugarqan:

—Taytitu, chinitaymanmi dyablupa ispiritun yaykushqa. Yush'ayku paymanda qatitay chay dyablutaqa, nishpa.

Chay warmiqam chay suq nasyun Sirufinisya shutiqmanda kashpa, grigu rimaypi rimarqan. Manam isrraylinachu karqan. Chaymi chay warmitaqa Jisusqa nirqan:

²⁷ —Manam allichu isrraylinu masiykunata dijashpa, jwirakunata yanapanaypaqqa. Isrraylinu masiykunaqam wambraykunashina. Puntataqam wambranchiqkunata qaranchiq, ¿manachu? Manam allichu wambranchiqkunapa tandanda qoch'ishpa, allqetukunata puntata garananchiqqa.

²⁸ Chaymi chay warmiqa nirqan:

—Ari. Chayshinam, Taytitu. Piru wambrakuna mesapi mikuptyngam, allqokunapis mesapa warambi tiyashpa, chay pidasitun ishkiqkunata mikunllapa. (Chayshinam alli kanman, noqaykunatapis ashlitata yanapawanayki,) nishpa.

²⁹ Chaymi Jisusqa chay warmita nirqan:

—Allitam kuntistawashqa kangi. Chaymi rini yanapashuq. Atiingnam riyta. Dyabluqam wawaykimandaqa llugshishqana, nishpa.

³⁰ Chaymi chay warmiqa wasinman kutirishpaqa, chay wawandaqa kamambi tarirqan kach'akashqatana. Chaqa paymandaqam dyabluqa llugshishqana karqan.

Jisusmi suq surdu muduta kach'akachirqan

³¹ Jisusqam chay Tiru llaqta ladumanda rishpaqa, chay prubinsya Sidunda, chay prubinsya Dikapulista pasashpa, ch'ayarirqan chay Galiliya Atun Qoch'aman. [Nuta: Chay shutin "Dikapulismi" munan niyta: *Dyis llaqtakunapa prubinsyan, nishpa.*] ³² Chayman ch'ayaptingam, Jisusman apamurqanllapa suq surdu mudu runata. Ch'ayachimushpaqam Jisusta rrugarqanllapa, chay runapa sawambi makinda rurashpa, kach'akachinambaq.

³³ Chaymandaqam Jisusqa chay runata suq laduman apashpa, rinringunaman didungunata rurarqan. Tuqayninwan didunda nuyuchishpa, qallunman rurarqan. ³⁴ Chaymandaqam anaq syiluman chapakushpa, llakishpa, samayninda kach'ashpa nirqan:

—¡Ifata!

Chayqam munan niyta: "¡Kich'akay!" nishpa.

³⁵ Chayshina niptyngam, chay runaqa surdu kashqanmanda chay uras uyakurqanqa. Kanan mudu kashqanmandapismi, chay uras dasna atirqan rimayta. ³⁶ Kanan Jisusqam yumbay chaypi kaqkunata nirqan:

—Kay runata kach'akachishqaypaqqa amakish ni pitapis willangillapachu, nishpa.

Chayshina kutin kutin niptimbismi, paykunaga mana kasushpachu, ashwamba chay famata parlachikurqanllapa. ³⁷ Chaymi runakunaga: ¿Ima laya runataq chayqa? nishpa, ancha ispantashqata Jisusta kayshina alabaqllapa:

—¡Rikay kay runaqa! Tukuy imata allita yach'an rurayta. Surdukunatam uyachin. Mudukunatam rimachin, nishpa.

8

Jisusmi 4.000 runakunata qararqan

(Mt 15.32-39)

¹ Chay tyimpupim ancha achka runa, warmi Jisusman shamurqanllapa. Kanan manam nimapis waqqiqa karqanchu mikunanllapa. Chaymi Jisusqa yach'akuqningunata qayashpa nirqan:

² —Ancham llakini kay uyawaqkunapaq. Chaqa kaypiqam kimsa diyana noqawan kashqallapa uyawanambaq. Kanan paykunagam mana nimayugchu mikunanllapaqa. ³ Piru mallaqtalla wasinman kach'aptiyqach'i, shaykushpa ñambi binsikanmanllapa. Llalli wakinqam ancha karumanda shamushqallapa.

⁴ Chayshina niptinqam, yach'akuqningunaqa nirqan:

—¿Imatamir qarashun kay chunchapiqa? Chaqa kaypiqam mana pipis tiyanchu, mikunata randichiwananchiqqa, paykunata qarananchiq.

⁵ Chayshina niptinmi, Jisusqa tapurqan:

—¿Ayka tanditayugmi kangillapa? nishpa.

Chaymi paykunaqa nirqan:

—Syiti tanditayuqlam kanillapa, nishpa.

⁶ Chayshina niptinqam, Jisusqa yumbay chay runata, warmita kamachirqan, waqqi kaypi pambapi tiyananllapa. Chaymandaqam chay syiti tanditata piskashpa, Tayta Dyusta pagikurqan. Chayshina pagikushpaqam, tanditakunata piti piti rurashpa, yach'akuqningunata qorqan, paykunana yumbay runata, warmita qarananllapa.

⁷ Karqambismi piskaditukuna. Chaykunapaqismi pagikushpa, yumbayta qarachirqan.

⁸ Chayshina qarachiptinqam, yumbay runa, warmi undanangaman mikurqanllapa. Chaymandaqam chay subrataqa syiti kanastakuna undata tandarqanllapa. ⁹ Chay mikuqkunagaqam ullqokunalla 4.000ch'i karqan. Chaymandaqam yumbayta dispidishpa, دچارqanna rinanllapa. ¹⁰ Chayshina yumbay riptinqam, Jisusqa yach'akuqningunawan yakupi puriq barkupi rirqanllapa Dalmanu lugarmanna.

Farisiyukunam Jisusta nirqanllapa, suq milagruta ruranambaq

(Mt 16.1-4; Lk 12.54-56)

¹¹ Chay Dalmanu lugarpina kaptinqam, farisiyu duktrinayuqkunaga Jisusman shamurqanllapa. Chaymi Jisusta uyashpaqa, payta mallipashpa nirqanllapa:

—Manam chayshinachu. Kayshinám. Mayá, qam Dyusmanda shamuq kashpaqa, suq milagru syilumanda kaqta ruray rikanayllapa, nishpa.

¹² Chaymandaqam Jisusqa shunqombi ancha llakishpa nirqan:

—Kay runakunaqa ¿imaraykutaq munanllapa milagrukunata ruranayqa? Alliptam niykillapa, manam rinichu ruraq nima laya milagrukunata, nishpa.

¹³ Chaymandaqam chay farisiyukunamanda akrakashpa, Jisusqa yakupi puriq barkupina rirqan chay atun qoch'apa suq manyanman.

Farisiyukunapa duktrinanmi dañachikuq libadurashina karqan

(Mt 16.5-12)

¹⁴ Rishpaqam, Jisuspa yach'akuqningunaqa tandata mana randishqallapachu karqan. Kanan fyambrinda qonqashpam, suq tanditayuqla

riykarqanllapa yakupi puriq barkupiq. ¹⁵ Chaypim Jisusqa paykunata nirqan:

—Farisiyukunapa libaduranmanda, gubyirnu Irudispa libaduran-mandaqa kwidakayllapa, nishpa.

¹⁶ Chayshina kunaptingam, Jisuspa yach'akuqningunaqa paykuna-pura kayshina parlarqanllapa:

—¿Imapaqraq chayshinaqa niwanchiq? Mana tandayuq kaptinchiqch'i, chaytaqa niwanchiq, nishpa.

¹⁷ Chayshina parlaptinqam, Jisusqa tapurqan:

—¿Imaraykutaq niykangillapa: “Manam tandayuqchu kanchiq” nish-paqa? ¿Ima, manachu intyindingillapa? ¿Ima manachu jwisuyuyukangillapa? ¹⁸ ¿Ima manachu ñawikillapawan rikashqallapa kangi chay rurashqaytaqa? ¿Ima manachu rinrikiwan uyawangillapa? ¿Ima man-achu nimatapis yuyangillapa? ¹⁹ Mayá, chay sinku tanditata piti piti ruraptiy 5.000 runakuna mikuptinqa, ¿ayka kanastakuna undataq sub-rarqanqa? nishpa.

Chayshina tapuptinqam, paykunaqa nirqan:

—Dusi kanastakuna undam subrarqanqa, nishpa.

²⁰ Chaymandaqam Jisusqa tapurqan:

—Mayá, chay syiti tanditata piti piti ruraptiy 4.000 runakuna mikupt-inqa, ¿ayka kanasta undataq subrarqanqa? nishpa.

Chayshina tapuptinqam, paykunaqa nirqan:

—Syiti kanastakuna undam subrarqanqa, nishpa.

²¹ Chaymi Jisusqa nirqan:

—¿Ima manaraqchu intyindingillapa? nishpa.

[Nuta: Jisukristuqam mana tandapaqchu rimarqanqa. Ashwanmi nirqanqa: “Ashla libadurallam saksachin achka masata. Chayshinallam chay farisiyukunapa mana baliq kustumbringunata ashlitatalla rurapt-inchiqqa, ancha dañachiwanchiqman”, nishpa.]

Jisusmi suq sarku runata kach'akachirqan

²² Chaymandaqam Bitsayda llaqtamanna ch'ayarqanllapa. Chay llaq-tapi Jisus kaykaptinqam, suq sarku runata apamurqanllapa, ñawingunata kach'akachinan. ²³ Chaymi Jisusqa chay sarkuta rambashpa, chay llaqtamanda sawa chunchaman aparqan. Chay chunchapiqam chay runapa ñawingunata tuqayninwan nuyuchishpa, makingunata sawambi rurashpa, tapurqan:

—Mayá, ¿atinginachu imatapis rikayta? nishpa.

²⁴ Chayshina tapuptinqam, chay runaqa ashla rikakushpaqa, nirqan:

—Salqetatam runakunata rikani muntikuna puriykaqtashina, nishpa.

²⁵ Chaymi Jisusqa chay runapa ñawinda suq kutinda llamkarirqan. Chay urasllam ñawingunaqa allitana chapakurqan. Chaymi tukuy imata atirqanna rikayta. ²⁶ Chayshina rikakuptinqam, Jisusqa chay runataqa kamachirqan:

—Riyna wasikiman. Piru amakish chay llaqtamanqa ringichu. „Amakish ni pitapis nimatapis ningichu, nishpa.”

*Pidruqam nirqan: “Jisusqam Dyuspa Churin”, nishpa
(Mt 16.13-20; Lk 9.18-21)*

27 Chaymandaqam Jisusqa yach'akuqningunawan rirqan prubinsya Sesarya Filipupa kasiriyungunaman. Riqshinam ñambi yach'akuqningunata tapurqan:

—Runakunaqa, ¿imatam nin noqapaqqa? ¿Pish kani paykunapaqqa? nishpa.

28 Chaymi paykunaqa nirqan:

—Wakingam nin, Jwan Shutichikuqshi kangi. Wakingam nin, Dyuspaq unay rimaq Eliyasshi kangi. Wakingam nin, Dyuspaq suq rimaqshi kangi, nishpa.

29 Chayshina niptinllapaqam, paykunata tapurqan:

—Mayá, qamkunaqa ¿imatataq ningi? ¿Pitaq kani qamkunapaqqa? nishpa.

Chaymi Pidruqa nirqan:

—Qamqam Dyus Akrashqan Washadurniyllapa kangi, nishpa.

30 Chayshina niptinqam, Jisusqa kamachirqan:

—Amakish ni pitapis chaytaqa ningillapachu, nishpa.

Jisusmi nirqan: “Rinllapam wanchiwaq”, nishpa

(Mt 16.21-28; Lk 9.22-27)

31 Chaymandaqam Jisusqa yach'akuqningunata nirqan:

—Noqaqam Dyusmanda Shamuq Runa kashpa, ancha rini padisiq. Kanan kamachikuq ansyanukuna, kamachikuq isrraylinu kurakuna, Muysispa liyningunata yach'achikuqkunam mana baliqpaq riqsiwashpa, rinllapa wanchiwaq. Piru wanchiwaptinllapam, kimsa diyamanda rini kawsamuq, nishpa.

32 Chayshina paykunata ancha klaruta niptinqam, Simun Pidruqa suq laduman sapalanda apashpa, Jisusta nirqan:

—Ama chayshinaqa rimaychu, nishpa.

33 Chayshina niptinmi, Jisusqa das tikrakashpa, yach'akuqningunata chapashpa, Pidruta kayshina anyarqan:

—¡A dyablu! ¡Ladiyay ñawpaymanda! Chaqa qamqam dyablushina mana munangichu ruranaypaq Taytay Dyus munashqanda. Kanan Dyuspi mana kriyiqkunashinam qamqa yuyaykangi, nishpa.

34 Chaymandaqam yach'akuqningunata qayashpa nirqan:

—Mayqan runa yach'akuqnay munashpa kaytaqa, noqa munashqayta ruranqa. Amana ruranqachu pay munashqandaqa. Noqapi kriyishqan-rayku suq kruspi munaptinllapa wanchiytapisri, noqatalla sigiwanqa.

35 Chaymi mayqanniki noqata ñigawashpa bidaykita washanaykiqu, ringi chingaq tukuy tyimpupaq. Piru noqapi ichu Dyus nishqambi kriyiptiki wanchishuptinllapaqam, noqa rini washashuq, tukuy tyimpu noqawan kawsanayki. 36 Piru suq runa ichu suq warmi kay mundupa tukuy imanda ch'askishpa, piru jwisyu diyapi chingashpaqa, ¿imapaqtaq balinman? 37 Mayá, chay wañushqaqa, ¿aykatam pagarakunman washakananqa? 38 Chaymi qamkuna Dyusta kuntraq uchayuq runakunapa ñawpambi noqapaq ichu noqa nishqaypaq penqakushpaqa, kayta yach'ayllapa: Dyusmanda Shamuq Runa Jisukristum syilumanda rin kutimuq suq ancha kamachikuq gubyirnushina, Tayta Dyuspa llipyayn-inwan llipyashpa, paypa santu anjilningunawan. Chay diyaqam paypis noqapaqqa rin penqakuq, nishpa.

9

¹ Kayshinapismi Jisusqa nirqan:

—Alliptam niykillapa, kaypi wakin kaqkunam manaraq wañushpa, Taytaypa pudirninda rinllapa rikaq, pay ancha jwirsayug kamachikuptin, nishpa.

Jisukristum llipyarqan

(Mt 17.1-13; Lk 9.28-36)

² Sayis diyas pasaptinmi, Jisusqa rirqan suq atun lumapa sawanman. Chaymanqam pullan aparqan Pidruta, Jakubuta, Jwanda. Chay lumapina kashpaqam, Jisusqa paykunapa ñawpambi suq layayargan. ³ Kapanqam ancha yuraq llipyaykaq qasashina, tikrakarqan. Kay mundupi mudananda mayqan taqshashpismi, mana pipis atinmanchu chay layata yuraqyachiytaqa. ⁴ Chaymandaqam chay kimsa yach'akuqningam chapaykashpa rikarqan Eliyasta, Muysista Jisuswan parlaykaqta. ⁵⁻⁶ Chaymi paykunaqa ancha mancharqanllapa. Chayshina manchashpam, Pidruqa Jisusta nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu. Ancha alliraq kaypi kananchiqqa. Rurashaql-lapa qamkunapaq kimsa chugllata: suqta qambaq, suqta Muysispaq, suqta Eliyaspaq, nishpa.

Piru Pidruqam manchashpa, chay rimashqambaqqa mana yach'arqanchu: ¿Imatam rimaykani? nishpaqa. ⁷ Chaykamangam paykunapa sawambi pukutay rikakushpa, limpu pambarqan. Chay pukutaypa ukunmandam Tayta Dyus Churin Jisuspaq nirqan:

—Kaymi kuyashqay Churiy. Payta uyayllapa, nishpa.

⁸ Chaymandaqam chay uras rridurninllapaman chapakushpaqa, Jisuswan chay ishkay parlaykaqtaqa manana rikarqanllapachu. Jisustallanam rikarqanllapaqa.

⁹ Chaymandaqam chay lumamanda shamugshina, Jisusqa chay kimsa yach'akuqninda nirqan:

—Qamkuna rikashqaykitaga amaraq ni pitapis parlachiyllapachu wañushqaymanda kawsamunaykaman, nishpa.

¹⁰ Chaymi paykunaqa mana ni pitapis parlachirqanchu. Piru paykunapuram tapunakurqan:

—¿Imaraq munan niyta: “Wañushqaymanda kawsamunaykaman”, nishpa?

¹¹ Chayshina parlashpaqam, Jisusta tapurqanllapa:

—Muysispa liyningunata yach'achikuqkunaqa ¿imaraykum nin: “Eliyasmi puntata rin shamug. (Chaymandaraqmi Dyus Akrashqan Washadurqa rin shamug”, nishpaqa?)

¹² Chaymi Jisusqa nirqan:

—Allibmi Eliyas puntata shamun tukuy imata allichaq. Piru Dyuspa Santu Librumbiqa ¿imatataq nin Dyusmanda Shamug Runapaq? Chaypiqam nin: “Shamuptingam, runakunaqa mana baliqpaq rinllapa riqsiq. Kanan ancham rin padisiq”, nishpa. ¹³ Piru noqagam niykillapa, Eliyasqam shamushqana. Shamuptingam, runakunaqa mana llakipashpachu, paykuna munashqanda ruraraqanllapa. Chaqa Dyuspa Santu Librumbim paypaqqa nishqa karqan: Rinmi padisiq, nishpa. [Nuta: Jisukristuqam chayshina Jwan Shutichikuqpaq parlachikurqan Eliyaspa shutinwan. Payqam Eliyashina karqan. Rikay Matiyu 17.13pi.]

Jisusmi suq wambra atakiyuqta kach'akachirqan

(Mt 17.14-21; Lk 9.37-43)

¹⁴ Jisusqam chay kimsa yach'akuqningunawan kutimushpaqa, chay wakin yach'akuqningunata ancha achka runakunawan kaykaqta tarirqan. Chaypim Muysispa liyningunata wakin yach'achikuqwan anyanakuykarqanllapa. ¹⁵ Chay runakunaqam Jisusta ch'ayaykaqta rikashpaqa, ispantashqata kallparqanllapa napaykuq. ¹⁶ Chaymi Jisusqa paykunata tapurqan:

—¿Imapaqmi paykunawanqa qamkunaqa anyanakuykangillapa? nishpa.

¹⁷⁻¹⁸ Chayshina tapuptingam, chaypi kaq suq runa nirqan:

—Yach'achikuq taytitu, dyablum churiyta muduyachishpa, atakikunata qon. Chaymi qaman apamurqay kach'akachinayki. Chaqa chay dyablu chay atakikunata qoptinmi, maypipis churiyqa bulakan. Kanan babash'kunatam sitakuchin. ¡Kirungunatam qech'yachin! Kanan limpunam ishkin. Chaymi yach'akuqnikikunata rrugarqani, kay churiymanda chay dyabluta qatinambaq. Piru paykunaqam mana atishqallapachu qatiyta, nishpa.

¹⁹ Chaymi Jisusqa nirqan:

—¡A, qamkuna Dyuspi mana yuyakuqkuna! ¿Ima tyimpukamanraq qamkunataqa agwantashqayki? Mayá, chay wambraykita kayman apamuyllapa, nishpa.

²⁰ Chayshina paykuna apamuptingam, chay dyablu Jisusta rikashpa, atakikunata qorqan chay wambrataqa. Chaymi chay wambraqa pambaman bulakashpa, bulatikashpa, babash'kunata sitakurqan. ²¹ Chaymi Jisusqa paypa taytanda tapurqan:

—Kay churikiqa, ¿ima tyimpumandapacham kayshinaqa? nishpa.

Chaymi chay runaqa nirqan:

—Takshitanmandam kayshinalla. ²² Kanan kutin kutinmi chay dyabluqa kay wambrituytaqa ninaman yakuman bulan wanchinambaq. ¡Chayri llakipawashpa yush'ayku, atishpaqa kach'akachiy kay wambraytaqa! nishpa.

²³ Chayshina niptingam, Jisusqa nirqan:

—Noqapi yuyakuptikiqam, tukuy imata atini rurayta. Piru ¿atingichuraq noqapi yuyakuytaqa? nishpa.

²⁴ Chaymi chay runaqa qayach'akushpa nirqan:

—¡Qambim yuyakuni! ¡Piru yanapawayri, masta yuyakunaypaq! nishpa.

²⁵ Chayshina niptingam, Jisusqa achka runa shamugta rikashpa, utqaymaya chay dyabluta kayshina anyarqan:

—¡Qam surdu mudu dyabluqa, noqa kikiymi kamachiyki, llugshiy kay wambramanda! ¡Amakish yaykuringichu! nishpa.

²⁶ Chayshina nishpa qatiptingam, chay dyabluqa qayach'akushpa, atakikunata qoshpa, chay wambramanda llugshirqan. Lluqshishpaqam wañushqatashina dijarqan. Chaymi rikaqkunaqa nirqan:

—¡Jwira, wañurqannam wambraqa! nishpa.

²⁷ Piru Jisusqam wambrataqa makinmunda piskashpa shayachirqan.

²⁸ Chaymandaqam Jisusqa yach'akuqningunawan yaykurqanna suq wasiman. Chaypi mana pipis kaptinqam, paykunalla Jisusta tapurqanllapa:

—Noqaykunaqa, ¿imaraykutaq mana atirqayllapachu qatiyta chay dyablutaqa? nishpa.

²⁹ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Chay laya ancha wapu dyablukunataqam mana chayshinallaqa atinchiqchu qatiytaqa. Dyuspi ancha yuyakuqkunallam payman ancha mañakushpa, «ayunashpa» atin qatiytaqa.

Jisusmi nirirqan: “Rinllapam wanchiwaq”, nishpa
(Mt 17.22-23; Lk 9.43-45)

³⁰ Jisusqam chay kaykashqanmanda rishpaqa, pasarqan prubinsya Galiliyapa lugarningunata. Piru payqam mana munarqanchu ni pipis yach'anambaq chayman riykashqandaqa. ³¹ Chayman riqshinaqam chay yach'akuqningunata nirqan:

—Noqa Dyusmanda Shamuq Runatam kuntrawaqkunapa makinman rinllapa intrigakuwaq. Chaymi wanchiwanqallapa. Chayshina paykuna wanchiwaptimbismi, kimsa diyamanda rini kawsamuq, nishpa.

³² Piru Jisus chayshina niptinqam, chay yach'akuqningunaqa mana nimatapis intyindirqanchu: ¿Imapaqmi chaytaqa niykan? nishpaqa. Kanan tapuq purishpapismi, manchashpa, mana ni tapurqanllapachu.

Mas kamachikuqri kayshina kanqa
(Mt 18.1-5; Lk 9.46-48)

³³ Chayshina rishpaqam, Kapir nawun llaqtamanna ch'ayarqanllapa. Chayman ch'ayashpaqam, suq wasimanna yaykurqanllapa. Chaypi kashpaqam, Jisusqa yach'akuqningunata kayshina tapurqan:

—¿Qamkunaqa imapaqmi ñambiqqa anyanakurqayki? nishpa.

³⁴ Chaqa paykunaqam ñambiqqa anyanakushqaqa karqan: “Mayqan-ninchiqmi mas baliqqa kanchiq”, nishpa. Chaymi tapuptinqa, paykunaga pengakushpa, uyararqanllana. ³⁵ Chaymandaqam Jisusqa chay dusi yach'akuqninda qayashpa, tiyashpa, nirqan:

—Chay mas baliq munaq kaytaqa, umildiyashpa, yumbayta sirbinga kriyadushina, nishpa.

³⁶ Chaymandaqam suq wambrutura apashpa, paykunapa ch'awpimbi marqashpa nirqan:

³⁷ —Mayqan runa kasuwashpa kay laya wambrutura ch'ayachiqqam, alabis noqata ch'ayachiwaykanmanshina. Piru manam noqatallachu ch'ayachiwaykanqa. Ashwanmi Taytay Dyustapis ch'ayachiykanqa. Chaqa paymi kach'amuwashqa, nishpa.

Chay mana kuntranchiqmi noqanchiqqa faburninchiqqa
(Lk 9.49-50)

³⁸ Chaymandaqam yach'akuqnin Jwanqa nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, rikashqallapam kani suq runata qamba shutikita myintashpa, dyablukunata runakunamanda qatiyqaqta. Piru chay runaqam mana noqanchiqwanqa purishqachu. Chaymi nirqayllapa, ama chayshina ruramambaq, nishpa.

³⁹ Chayshina niptinqam, Jisusqa nirqan:

—Dijayllapa chayshina ruramambaq. Chaqa mayqan ruraq suq milagruta shutiyta myintashpaqam, mana kuntrawanchu. ⁴⁰ Mana

kuntranchiq kaqkunaqam, faburninchiq. ⁴¹ Chaymi allipta niykil-lapa, mayqan runa ichu warmi shutiyta myintashpa, ashla yakituta qoshuptin noqapa kashqaykiraykum, Dyus kikin rin pagaraq, nishpa.

Kwidakayllapa, ama uchata ruranaykipaq

(Mt 18.6-9; Lk 17.1-2)

⁴² 'Noqapi chayraq kriyiqkunata uchata rurachiqqam ancha kastigadu rin kaq. Chaymi chay uchata rurachiqqaqqa mas alli kanman suq atun mulinu rumita kungambi watashpa, mar yakuman wichukunanllapa (manaraq chay uchata rurachiptin, ama mas kastigadu kanambaq). ⁴³ Chayri makiki ancha qawch'u kaptin uchata ruranambaqqa, kuchushpa wichukuy. Chaqa mas allim kanman, syiluman manku ch'ayanayki. Manam allichu ishkay makiyuq kashpa, uchaykirayku infyirnu mana nunka wañuq ninaman rinaykipaq. ⁴⁴⁻⁴⁶ Chayshinalla ch'akiki munaptin apashuyta uchata ruranaykiqa, kuchushpa wichukuy. Mas allim kanman, kuju ch'ayanayki syiluman. Manam allichu ishkay ch'akiyuq kashpa, uchaykirayku chay mana nunka wañuq infyirnu ninaman rinaykiqa. Chaqa infyirnupiqam mana nunka wañunqachu chay kuru mikushuqkunaqa. Chaypi chay nina lumyaqpismi mana nunka wañunqachu. ⁴⁷ Ñawikiwan imata rikashpa, uchata munaptiki ruraytapis, mas allim surqoshpa wichukunayki. Chaqa mas allim chulla ñawiyuqlla kashpa, syiluman ch'ayanayki. Manam allichu ishkay ñawiyuq kashpa, uchaykirayku infyirnuman rinaykiqa. ⁴⁸ Chaqa infyirnupiqam kuru mikushuqkunaqam mana nunka rinchu wañuq. Chay nina lumyaykaqpismi mana nunka rinchu wañuq.

⁴⁹ '(Manchu aychamanga kach'ita wichunchiq, ufrinda kanambaq.) Chayshinallam runakunapa sawanman kach'itashina ninataqa rinllapa ruraraq, (uchanmanda akrakanambaq). Chaqa yumbay ufrindakunam kach'iwan allichadu rin kaq. ⁵⁰ Piru kach'iqam allin kashpapis dañakashpaqa, manana nimapaq balinchu, ¿manachu? Chaqa ¿imashinanam atinchiqman allichaytaqa? Piru qamkuna kuyanakushpaqam, allin kach'ishina kangillapa. Chayri shumaqta kuyanakushpa kawsayllapa.

10

Jisusmi nirqan "Rispitu warmikimanda ama akrakaychu", nishpa

(Mt 5.31-32; 19.1-12; Lk 16.18)

¹ Chay Kapir nawun llaqtamandaqam Jisus rirqanna prubinsya Judiyaman, rriyu Jurdamba waq ladu chimbanman. Chaypim ancha achka runakuna, warmikuna Jisusman tandakarqan. Chaypipismi paykunata Taytanchiq Dyuspaq yach'achirqan. ² Wakin farisiyu duktrinayucpismi tandakarqanllapa Jisusman, mana atiypaq tapunakunata tapunanllapa, mana allita kuntistaptin, tumbananllapa. Chaymi kayshina tapurqanllapa:

—Mayá, ¿suq runachu atin warminmanda akrakayta ichu mana? nishpa.

³ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Mayá, ¿imatam Dyuspaq unay rimaq Muysisqa chaypaqqa kamachikurqan? nishpa.

⁴ Chaymi paykunaqa nirqan:

—Muysismi nirqan, suq runa warminmanda munashpa akrakaytagash, suq kartata qoshpa, atin akrakayta, nishpa.

⁵ Chayshina niptinllapaqam, Jisusqa nirqan:

—Unay agwilunchiqkunaqam qamkunashina Dyustaqa mana munarqanchu kasuyta. Chaymi Muysisqa ancha angu shunqoyuq kaptinllapa, paykunata kamachirqan, chay kartata qonanllapa. ⁶ Piru Dyusqam mana munanchu chayshina rurananchiqqa. Chaqa kay pachata tukuy imata rurashpaqam, suq ullqota, suq warmita rurarkan. ⁷ Chaymi chay tyimpumandapacha suq ullqoqa taytanmanda, mamanmanda akrakashpa, warminwanna tandakashpa tiyan. ⁸ Kanan ishkey kashpapismi suqshinallana tiyanllapa. Mananam ishkeyshinachu. ⁹ Chayri runakunaqa Dyus tandashqandaqa ama akranqallapachu, nishpa.

¹⁰ Chaymandaqam Jisuswan wasipina kashpallapaqa, chay yach'akuqningunapis chay nishqambaq tapurqan. ¹¹ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Mayqan runa warminmanda akrakashpa, suq warmitana tandaqqam, punta warminda traysyunda ruraykan. Chaymi ancha uchayuqna chay runaqa. ¹² Warmipismi runanmanda akrakashpa, suq runawan kashpaqa, chay punta runanda traysyunda ruraykan. Chaymi chay warmipis ancha uchayuqna.

Jisusmi wambritukunata bindisirqan

(Mt 19.13-15; Lk 18.15-17)

¹³ Achka runa, warmim wambritungunata apamurqanllapa Jisusman, sawambi makinda rurashpa, Dyusman mañakunambaq. Piru yach'akuqningunaga wambran apamuqkunata anyarqanllapa.

¹⁴ Chayta uyashpaqam Jisusqa piñakushpa, yach'akuqningunata nirqan:

—Dijayllapa chay wambritukuna noqaman shamunambaq. Ama arkayllapachu. Chaqa Tayta Dyus shumaqta kamachikuptinqam, kay wambritushina kaqkuna paywan rinllapa kawsaq. ¹⁵ Alliptam niykil-lapa, kay umildi wambritushina kaqkunallam tukuy tyimpu rin kawsaq Dyuswanqa; manaqa manám.

¹⁶ Chayshina nishpaqam, wambritukunata margashpa, makinda sawanman rurashpa, Dyusman mañakurqan, chay wambritukunata yanapanambaq.

Suq kapuq runam Jisuswan parlarqan

(Mt 19.16-30; Lk 18.18-30)

¹⁷ Jisukristu riykaptinnam, suq runa kallpaylla ñawpanman ch'ayamushpa, qongorikushpa, tapurqan:

—Ancha allin Yach'achikuq Taytitu, ¿imatam atini rurayta, Taytanchiq Dyuswan tukuy tyimpu kawsanaypaqqa? nishpa.

¹⁸ Chaymi Jisusqa tapurqan:

—¿Imaraykutaq niwangi: “Ancha allin Yach'achikuq”, nishpaqa? Dyusllam ancha allinqa. ¹⁹ Qamqam Dyus kamachikushqandaqa allita yach'angi. Paymi nin: “Qam warmiyuq kashpaqa, ama suq warmiwanqa puñuychu; ama wanchikuychu; ama suwakuychu; ama llul-lakuychu suqkunapaq; ama pitapis ingañaychu, imanda qoch'inayki; taytaykita, mamaykita ancha rrispitay”, nishpa.*

²⁰ Chayshina niptinqam, chay runaqa nirqan:

* 10:19 Éxodo 20.12-16

—Yach'achikuq Taytitu, yumbay chay niwashqaykitaqam wambray-mandapacha kumplishqa kani, nishpa.

²¹ Chaymi Jisusqa chapashpa, chay runata ancha kuyashpa, nirqan:

—Kaysitullam faltashungi. Tukuy imaykita randikushpa, mana ni-mayuqkunata qoy. Chayshina qoshpaqam, syilupiqa tukuy imayuqna ringi kaq. Chayta rurashpaqar shamuy, noqawan purinanchiq. „Awnki kruspi munaptinllapa wanchishuytapis, noqatalla kasuway,„ nishpa.

²² Chayshina Jisus niptinqam, chay runaqa limpu malaganayarqan. Chaqa tukuy imayuq kashpam, chay imangunapaq llakishpa, kutirqan. ²³ Chaymandaqam Jisusqa rridurninman chapakushpa, yach'akuqningunata nirqan:

—¡Ancha trabajusraq, kapuqkuna Dyusta kasunanllapa, paywan tukuy tyimpu kawsananllapaqa! nishpa.

²⁴ Chayshina niptinqam, yach'akuqningunaqa ancha ispantarganllapa. Chaymi Jisusqa paykunataqa nirirqan:

—Ijitukuna, ¡ancha trabajusraq waq kapuq runakuna, tukuy imangunapilla yuyakushpa, Dyusta kasunanllapa, paywan tukuy tyimpu kawsananga! ²⁵ Chaqa suq kapuq runa Dyusta kasunambaqmi ancha trabajus. Mas fasilmi kanman chay atun kamillu animal awjapa rin-rinda pasanambaq, nishpa.

²⁶ Chayta uyashpaqam, paykunaqa ashwamba ispantarganllapa. Chaymi paykunapura ancha tapunakurqanllapa:

—Chayshina kaptinqa, ¿pitaq atinman washakaytaqa? nishpa.

²⁷ Chaymi Jisusqa paykunata chapashpa nirqan:

—Runakunallaqam mana nimatapis atinchu washakaytaqa. Piru Dyusqam tukuy ima munashqanda atin rurayta. Paypaqqam mana nimapis trabajuschu, nishpa.

²⁸ Chaymi Pidruqa Jisusta nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, noqaykunaqam tukuy imayllapata dijashqal-lapa kani, qamwan purinaypaqllapa, nishpa.

²⁹ Chayshina niptinmi, Jisusqa nirqan:

—Alliptam niykillapa, mayqan runa dijaq wasinda, masangunata, paningunata, taytanda, mamanda, warminda, wambrangunata, ch'akrangunata, noqa nishqayta kasuwashpa, nishqayta yach'achikushqanraykum, ³⁰ syin tantus masta rin ch'askiq kay mundupilla. Qesachadu kashpapismi, mas achka wasingunata, masan-gunata, paningunata, mamangunata, wambrangunata, ch'akrangunata kay mundupiqa rin ch'askiq. Chay ch'askishqanmandam syilupiqa Dyuswan tukuy tyimpu rin kawsaq. ³¹ Piru kay pachapi achka kamachikuqqam suq bidapiqa manana rinllapachu baliq. Piru kay pachapi achka mana kamachikuqkunam syilupiqa ancha kamachikuqkuna rinllapa kaq.

Jisusmi nirirqan: “Rinllapam wanchiwaq”, nishpa

(Mt 20.17-19; Lk 18.31-34)

³² Chayshina yach'achikushpaqam, Jisusqa yach'akuqningunapa ñawpanda Jirusalin llaqtamanna riykarqan. Chaymi paykunaqa ancha manchashqata ikinda riykarqanllapa. Chaymi Jisusqa rigshina, chay dusi yach'akuqningunatalla suq laduman qayashpa, kayshina nirqan:

³³ —Rikay, kananqa riykanchiqna Jirusalinman. Waqqiqam noqa Dyusmanda Shamuq Runataqa rinllapa intrigakuwaq

isrraylinu kurakunapa kamachikuqninman, Muysispa liyningunata yach'achikuqkunaman. Paykunam jwira runakunaman rinllapa intrigakuwaq wanchiwananllapa. ³⁴ Chaypi paykuna asipawanaraykum, kusas layata rinllapa rurawaq. Kanan tuqapawashpam, suq lastima chuqri chuqri maqawashpa, rinllapa wanchiwaq. Piru kimsa diya wañushqaymandam rini kawsamuq, nishpa.

Jakubuwan Jwanmi munarqan kamachikuyta

(Mt 20.20-28)

³⁵ Sibidiyupa chay churinguna Jakubuwan Jwanmi qemikashpa, Jisusta rrugarqanllapa:

—Yach'achikuq Taytitu, suq faburta rurawayllapa, nishpa.

³⁶ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Mayá, ¿imatam munangillapa, qamkunapaq ruranaypaq? nishpa.

³⁷ Chaymi paykunaqa nirqan:

—Shumaqta llipyashpa, yumbaypa gubyirnun kashpaqar, yush'ayku kamachikuy, suqniy allin laduykipi, suqniy ichuq laduykipi tiyanayllapa, nishpa.

³⁸ Chayshina paykuna mañakuptinqam, Jisusqa nirqan:

—Qamkunaqam mana yach'angillapachu: Imatam mañaykanchiq, nishpaq. Chaymi chaytaqa mañawangillapa. Chaqa noqaqam ancha rini ñakaq. Chay ñakaykunaqam noqapaqqa suq basu ancha ayaq yakuta upyaykaymanshina rin kaq. ¿Atingimanllapachu qamkunapis noqashina ñakayta? Chaqa kuntrawaqkunaqam ancha padisichiwashpa, rinllapa wanchiwaq. ¿Chayshinachu qamkunapis atingimanllapa padisiyta? nishpa.

³⁹ Chaymi paykunaqa nirqan:

—Ariri. Atinillapam chayshina padisiyta, nishpa.

Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Alliptam qamkunapis chay ayaq yakuta upyaqshina ancha ringillapa padisiq. ⁴⁰ Piru chayshina qamkuna padisiptikipismi, noqaqa mana atinichu kamachikuyta, allin laduyipi ichu ichuq laduyipi tiyanaykillapaq. Taytay Dyusllam munashqanshina runakunata akrashqa, laduyipi tiyananllapa, nishpa.

⁴¹ Chay Jakubuwan Jwan Jisusta mañashqanda chay dyis yach'akuq masinguna yach'ashpaqam, ancha piñakurqanllapa. ⁴² Chayshina chay suqkuna piñakuptinqam, Jisusqa qayashpa, nirqan:

—Chay suq nasyungunapa gubyirnungunam wapuyashpalla, manchachikushpa llaqta masingunata kamachinllapa, ¿manachu?

⁴³ Piru qamkunaqa ama chayshinaqa kayllapachu. Ashwanri mayqanniki munashpa kamachikuytaqa, suq kriadushina sirbiy chay suqnikikunata. ⁴⁴⁻⁴⁵ Chaqa noqa Dyusmanda Shamuq Runa kashpapisti, mana shamushqachu kani runakuna sirbiwananqa.

Ashwanmi shamushqaqa kani, suq kriadushina runakunata sirbinaypaq, wañushpa, uchangunapaq pagarakushpa, paykunata washanaypaq. Chaymi niykillapa, mayqanniki mas baliq munashpa kaytaqa, chay suqnikikunata kriadushina sirbiyllapa, nishpa.

Jisusmi Bartimiyu sarkuta kach'akachirqan

(Mt 20.29-34; Lk 18.35-43)

⁴⁶ Jisusqam Jirusalinman riqshina, ch'ayarqan Jiriku llaqtaman. Chaymandaqam chay Jirikumanda yach'akuqningunawan ancha achka runakunawan riykaptinqa, suq sarku runa Bartimiyu shutiq ñamba ladumbi tiyaykarqan, limush'nata mañakushpa. Payqam Timiyupa churin karqan. ⁴⁷ Chay Bartimiyuqam yach'ashpa: Jisus Nasaritmanda kaqshi kayta shamuykan, nishpaqa, ancha jwirtita qayakurqan:

—¡Unay Dabidpa Karu Willkan Jisus, llakipawayri, yanapawayri! nishpa. [Nuta: “Dabidpa Karu Willkanmi” munan niyta: “Dyus Akrashqan Washadur”, nishpa.]

⁴⁸ Chayshina qayakuptinqam, achka runa anyarqan:

—¡Uyaray! ¡Uyaray! nishpa.

Anyaykaptimbismi, ashwamba qayakurqan:

—¡Unay Dabidpa Karu Willkan, llakipawayri, yanapawayri! nishpa.

⁴⁹ Chaymi Jisusqa rishqanshina shayashpa nirqan:

—Qayamuyllapa chay runata, nishpa.

Qayamuqkunaqam Bartimiyuta nirqan:

—Kushikushpa atariy. Jisusmi qayashungi, nishpa.

⁵⁰ Chaymi payqa, kapanda utqaymaya wichukushpa, brinkashpa shamurqan Jisusman. ⁵¹ Ñawpambina kaptinqam, Jisusqa tapurqan:

—¿Imashinam munangi yanapashunayqa? nishpa.

Chaymi chay sarku Bartimiyuqa nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, yanapawayri rikakunaypaq, nishpa.

⁵² Chaymi Jisusqa nirqan:

—Atinginam riyta. Noqapi kriyishqaykiraykum allitana ringi rikakuq.

Chayshina niptinllam, chay Bartimiyuqa atirqanna rikakuyta. Chaymi kushikushpana, Jisuswan rirqan.

11

Jisusmi yaykurqan Jirusalinman

(Mt 21.1-11; Lk 19.28-40; Jn 12.12-19)

¹ Jirusalinman riqshinam, ch'ayarqanllapa chay llaqtakuna Bitanillapa (Bitaniyapa), Bitfajipa ladunman. Chay llaqtakunapa ñawpambin karqan Ulibu luma. Chay lugarpina kashpaqam, Jisusqa ishka yach'akuqninda nirqan:

² —Rikay, waq ñawpanchiqim suq kasiriyu. Waqman ch'ayashpaqam, ringillapa tariq suq burritu watashqata. Chay burrupiqam manaraq ni pipis purishqachu. Chay burrituta paskashpa, apamuyllapa. ³ Piru mayqan tapushuptinllapa: “¿Imapaqmi apangillapa?” nishpaqa, niylapa: “Siñurninchiqmi nisitan. Dasllam rin kutichimuq”, nishpa.

⁴ Paykuna rishpaqam, allipta burrutaqa ñamba ladumbi suq wasipa pungumbi watashqata tarirqanllapa. Chaymi waskanda paskaykaptinllapa, ⁵ chaypi kaqkunaga tapurqanllapa:

—¿Imatam ruraykangillapa? ¿Imapaqtaq paskangillapa burrutaqa?

⁶ Chaymi paykuna Jisus nishqanda niptinqa, دچارqanllapana apanambaq. ⁷ Chayshina ch'ayachishpa Jisus kashqanmanqam, paykunaga kapangunata burritupa sawambi rurarqanllapa. Chayshina ruraptinqam, Jisusqa muntakushpana rirqan. ⁸ Ñandaqam achka runakuna Jisuspa ñawpanda riqllapa, kapangunata mandashpa.

Wakingam muntikunapa raprangunata kuchushpa, ñambi mandaqllapa. ⁹ Kanan ñawpanda riqkuna, ikinda riqkunagam yumbaynin ancha kushikushpa, Jisuspaq kayshina kunyaqllapa:

—¡Biba, biba! ¡Kushikushun, Washadurninchiq shamuykashqanrayku! ¡Taytanchiq Dyus ancha yanapanqa kay rrimplasun shamuykaqta! ¹⁰ ¡Biba Washadurninchiq! ¡Chaqa shamushqam, noqanchiqkunata shumaqta kamachiwananchiq, chay unay gubyirnu Dabidshina! ¡Biba syilupi Taytanchiq Dyus! ¡Paytalla alabashun! nishpa.

¹¹ Chayshinam Jisusqa Jirusalinman ch'ayargan. Chaypiqam yaykurqan Tayta Dyuspa adurana wasinman. Chay wasipi kashpaqam, tukuy imata ancha allita chapargan. Chaymandaqam tardina kaptinqa, chay dusi yach'akuqninwan kutirganna Bitanilla (Bitaniya) llaqtaman.

Jisusmi chakichirqan suq yura igus mana puqoqta

(Mt 21.18-19)

¹² Qayandin, Bitanillamanda (Bitaniyamanda) kutiriqshina Jirusalinmanqam, Jisusqa mallaqnarqan. ¹³ Chaymandaqam suq yura igusta rikarqan. Manaraq puqonan tyimpun kaptimbismi, chay igusqa raprayuqna karqan. Chaymi Jisusqa rirqan rikaq: Paqta puqoyniyuq, nishpa. Piru ch'ayashpaqam, raprangunatalla rikarqan. Manam nima puqoyniyuqchu karqan. ¹⁴ Chaymi Jisusqa chay igusta nirqan:

—Mananam nunka ringichu puqoq, runakuna mikunambaq puqoynikitaqa, nishpa.

Chay nishqandaqam uyarqan chay yach'akuqninguna.

Jisusmi Tayta Dyuspa adurana wasinmanda randikuqkunata qatirqan

(Mt 21.12-17; Lk 19.45-48; Jn 2.13-22)

¹⁵ Chaymandaqam Jisusqa Jirusalinman ch'ayashpaqa, Tayta Dyuspa adurana wasinman yaykurqan. Ukupiqam tarirqan achka randikuykaqta, randiqaqkunata. Achka nasyungunapa qellaynindapismi kambyaykarqanllapa. Chaymi Jisusqa yumbay paykunata animalnindinda sawaman qatirqan. Chay qellayta kambyakuqkunapa mesangunatam sh'ilya sh'ilya bularqan. Palumakunata randikuqkunapa iskañungunatapismi bularqan. ¹⁶ Wakingunagam suq ñandashina dirichaqlana Dyuspa adurana wasimba patyumbiqqa. Chaqa kusasningunata apashpam, suq punguta yaykushpa, suq pungutana llugshiqlapa. Paykunatapismi Jisusqa anyarqan:

—Kaytaqa ama puriyllapachu, nishpa.

¹⁷ Yumbay chaypi kaqkunatam nirqan:

—Dyuspa Santu Librumbiqam nin: “Kay wasiyqam kanqa yumbay nasyunmanda kaqkuna noqaman mañakunanllapa”, nishpa.* Piru qamkunagam kay wasitaqa rurashqallapa kangladrungunapa mach'aynindashina, nishpa.*

¹⁸ Chayshina niptinqam, chay kamachikuq isrraylinu kurakuna, Muisispa liyningunata yach'achikuqkunaga uyashpa, Jisustaqa mancharqanllapa. Chaymi anchana yuyarganllapa: ¿Imashinaraq paytaqa atinchiqman wanchiyta? nishpa. Chaqa chaypi kaqkunagam Jisusta ancha allita uyaqllapa. ¹⁹ Piru tutayaptinqam, Jisusqa Jirusalin llaqtamandaq Bitanilla (Bitaniya) llaqtamanna rirqan.

* 11:17 Isaías 56.7 * 11:17 Jeremías 7.11

Yura igusmi chakirqan

(Mt 21.20-22)

²⁰ Qayandin madrugadu kutiriykashpa Jirusalinmanqam, chay yura igustaqa ch'upandinna chakishqata rikarqanllapa. ²¹ Chaymi Pidruqa yuyashpa Jisus chay igusta anyashqanda nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, rikay chay igus qayna anyashqaykiqa chakishqana.

²² Chayshina niptinqam, Jisusqa nirqan:

—Taytanchiq Dyuspi allita yuyakuyllapa. ²³ Chaqa alliptam niykillapa, mayqan runa Dyuspi allita yuyakushpa kay urqqota niptin: “Ashuy kaymanda. Riy mar yakuman”, kamachiptinqa, chay nishqanshina rin kaq. Piru chay kamachikuqqar shunqombiqqa ama nimata yuyanqachu: Mana imach'i chayshinaqa kanqachu, nishpaqa. ²⁴ Chaymi niykillapa, allita kriyishpa mañakuyllapa, yuyashpa: Dyusmi rin qowaq mañashqayta, nishpa. Chayshina mañakushpaqam, allipta ringillapa ch'askiq. ²⁵ Piru Dyusman mañakunaykiqa, chay mana alli rurashuqta pirdunayllapa. Chayshina pirdunaptikiqam, syilumanda Tayta Dyus qamkunatapis uchaykikunamanda rin pirdunashuq. ²⁶ Chay imanachishuqta mana pirdunaptikiqam, syilumanda Taytanchiq Dyuspi mana rinchu pirdunashuq yumbay uchaykimandaqa.

Jisustam tapurqanllapa: “¿Pitaq numbrashushqa, kamachikuq kanaykiqa?”

(Mt 21.23-27; Lk 20.1-8)

²⁷ Jirusalinman ch'ayashpaqam, Jisusqa Dyuspa adurana wasimbina puriykarqan. Chaypi puriykaptinqam, kamachikuq isrraylinu kurakuna, Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna, wakin kamachikuq ansyanukunapis Jisusman tandakarqanllapa. ²⁸ Kanan paykunaqam Jisusta kayshina tapurqanllapa:

—¿Ima karguyuqtaq kangi? ¿Mayqan awturidartaq numbrashushqa, kaykunata ruranaykipaq kay adurana wasipiqqa? nishpa.

²⁹ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Mayá, noqapis suq tapunata tapushqaykillapa. Chayta niwaptikiqam, noqapis nishqayki chay tapuwashqaykipaq. ³⁰ Mayá, ¿pitaq Jwan Shutichikuqtaqa numbrarqan shutichikunanqa? ¿Dyuschu numbrarqan ichu runakunalla? Mayá, niwayllapa, nishpa.

³¹ Chaymi paykunapura suqnin suqnin kayshina parlarqanllapa:

—¿Imatam ninchiqman? Chaqa niptinchiq: “Dyusmi Jwanda numbrarqan”, nishpaqach'i, Jisusqa niwashun: “Chayshina numbraptinqa, ¿imaraykutaq qamkunaga mana kriyirqaykichu paytaqa?” nishpa.

³² Piru: “Runakunallam numbrarqan”, niptinchiqqach'i, kay yumbay uyakuqkunaga ¿imanachiwashun? nishpa.

Chaqa chaypiqam ancha achka runakuna uyakuykarqan. Yaqqa yumbay paykunaqam kriyirqan: Dyusmi Jwanda allipta numbrarqan, nishpa. Chaymi chay awturidarkunaga ancha mancharqanllapa chay uyakuqkunata. ³³ Mana imanayta atishpaqam, Jisusta nirqanllapa:

—Manam yach'anillapachu, nishpa.

Chaymi Jisuspi nirqan:

—Tapushqaqta qamkuna mana niwashqaykiraykum, noqapis mana rinichu nishuq: “Kay laya karguyuqmi kani”, nishpaqa.

12

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan malu partidaryukunawan
(Mt 21.33-46; Lk 20.9-19)

¹Chaymandaqam Jisusqa kay kumparasyunda rurashpa nirqan:

—Suq runash ancha achka ubasta tarpushpa, rridurninda muralla pirqata rurarqan. Chaymandaqash rumi kantiriyapi ush'kukushpa, suq pusuta rurarqan, ubasningunata kusichashpa, chaypi qapinambaq. Rurarqambisshi suq altu turrita, chay altumanda chay tarpudunda kwidanambaq. Chayshina rurashpaqash, partidaryungunawan tratukurgan, paykunana tarpudunda kwidanambaq. Chaymandaqash karumanna rirqan. ²Chaymandaqash kusicha tyimpu ch'ayamuptingqa, chay ch'akrapa dwiñunqa suq kriyadunda kach'arqan, paypa partinda apamunambaq. ³Piru chay kwidakuqkunaqash chay kriyadutaqa mana nimata qoshpachu, suq lastima maqaptinllapa, illaqlana kutirqan. ⁴Chaymandaqash chay dwiñuqa suq kriyadunda kach'arirqan, partinda apamunambaq. Chay kriyadu ch'ayaptimbisshi, chay kwidakuqkunaqa rumikunawan sitarqanllapa, umanda pakishtin. Kanan ima layash musyarqanllapa chay kriyadutaqa. ⁵Chayshina paykuna ruraptimbisshi, chay dwiñuqa suq kriyaduta kach'arirqan. Chaytaqash wanchirqanllapa. Chayshina paykuna ruraptimbisshi, chay dwiñuqa suqta suqta achka kriyadungunata kach'arqan. Piru chay kwidakuqkunaqash chay kriyadukunata mana ch'ayachishpachu, wakinda ancha maqarqanllapa, wakinda wanchirqanllapa.

⁶'Chay dwiñupaqaqash suq churinlla kargan. Paytaqash ancha kuyaq. Chaymandaqash chay kuyashqan churindana kach'arqan, yuyashpa: Kay churiytaqam kasunqallapa, nishpa. ⁷Piru chay runakunaqash yaqqana ch'ayaykaqta rikashpaqa, kayshina parlarqanllapa: "Chay churingam irinsyiru rin kaq. Chayri akullapa wanchiq, noqanchiqkunana piskananchiq kay ch'akrandaqa", nishpa. ⁸Chayshina parlashpash, chay churindaqa wanchirqanllapana. Chaymandaqash chay ch'akranmanda sawa ladumanna wichukurqanllapa.

⁹Chayshina nishpaqam, Jisusqa chay uyakuqkunata tapurgan:

—Mayá, chay ch'akra dwiñuqa ¿imanachinqaraq chay ch'akrambi tiyaqkunataqa? Payqam shamushpa, yumbayta wanchishpa, suqkunatana ch'akrandaqa minganqa. ¹⁰Dyuspa Santu Librumbim kan suq kumparasyun kay kumparasyunshina. ¿Manachu liyishqallapa kangiq? Chaypiqam nin:

Albañilkuna wichukushqan rumiqam mas allin rumi simyintupaq rin kaq.

¹¹Chaqa Tayta Dyusmi chay rumitaqa akrashqa, mas baliq kanambaq. Chayshina akrashqanraykum ancha ispantashqata kushikunchiqllapa, nishpa.*

[Nuta: Chay ishkay kumparasyunda rurashpaqam, kayshina yach'achiwanchiq: Ch'akra dwiñuqam Taytanchiq Dyus. Chay ch'akra dwiñupa churingam Jisukristu. Chay wanchikuq partidaryukunaqam chay mas kamachikuq isrraylinu kurakuna. Ch'akra dwiñupa kriyadungunaqam Dyuspaq rimaqkuna. Chay albañilkunapismi chay kamachikuq isrraylinu kurakuna. Chay wichukudu rumipismi Jisukristu, nishpa.]

* 12:11 Salmo 118.22-23

¹² Chay awturidarkuna Jisusta uyashpaqam, intyindirqanllapa: Jisusqam noqanchiqkunapaq chaytaqa niykan, nishpa. Chaymi piñakushpa, ancha yuyarqanllapa Jisusta prisunanllapa. Piru chaypi kaqkunata manchashpam, mana prisurqanllapachu. Chaymi Jisuspa ñawpanmandaqa ladiyarqanllapa.

Jisusmi kuntribusyumba yach'achikurqan

(Mt 22.15-22; Lk 20.20-26)

¹³ Chaymandaqam chay kuntraqkunaqa kach'amurqan wakin farisiyu duktrinayuqkunata, gubyirnu Irudispa wakin partidungunata, imapaq Jisusta tumbashpa prisunanllapa. ¹⁴ Chaymi chay kach'adukuna ch'ayamushpaqa, mishki mishkita kayshina Jisusta parlachirqanllapa:

—Taytitu, noqaykunaqam yach'ani: Qamqam allip kaqtalla rimangi. Chaqa qamqam mana nima pudirniyuq runata manchashpachu ni sawachashpachu, Dyus munashqandalla yach'achikungi. Mayá, niwayllapa: ¿Allichu gubyirnu Sesarta kuntribusyunda pagarananchiq, ichu mana? nishpa.

¹⁵ Piru Jisusqam yach'arqan: Yanqam kaykunaqa tapuwaykan, nishpa. Chaymi paykunata tapurqan:

—¿Imapaqmi tapuwangillapa, chaypaq tumbawashpa, prisuwanaykillapaqa? Mayá, suq qellayta apamuyllapa rikanaypaq, nishpa.

¹⁶ Chayshina niptinqam, paykunaqa suq qellayta qorqan. Chaymi Jisusqa chay qellayta chapashpaqa nirqan:

—¿Pipa rritratunmi kay qellaypiqa? ¿Pipa shutindam iskibrishqa kay qellaypiqa? nishpa.

Chaymi paykunaqa nirqan:

—Chay mas kamachikuq gubyirnu Sesarpa rritratunda, shutindam rurashqa kay qellaypiqa, nishpa.

¹⁷ Chaymi Jisusqa paykunataqa nirqan:

—Sesarpa kaqtaqa, Sesarta qoyllapa. Dyuspa kaqtaqa, Dyustalla qoyllapa.

Chayshina niptinqam, ancha ispantarqanllapa, ancha yach'ayniyuq kashqanrayku.

¿Wañushqakunachu rin kawsamuq?

(Mt 22.23-33; Lk 20.27-40)

¹⁸ Chaymandaqam sadusiyo duktrinayuqkuna Jisusman shamurqanllapa. Paykunaqam kriyinnllapa: Wañushqakunaqash manana rinchu kawsamuq, nishpa. Chaymi Jisusta tapurqanllapa:

¹⁹ —Yach'achikuq Taytitu, chay unay Muysismi librumbi iskibrishpa kamachikushqa, suq warmiyuq runa manaraq wambrayuy kashpa wañuptinqa, chay almapa masanna biyudawan kasaranga, chay biyudapi wambrayuy kaptin, chay alma masamba wambranshina kanambaq, nishpa. ²⁰ Chaymi munanillapa tapushuyta: Suq ayllupish syiti ullqo masapura karqan. Chay syitimanda kulaka masanqash warmikurqanna. Piru manaraq wambrayuy kashpash wañurqan. ²¹ Chayshi wañuptinqa, chay almapa minur masanna biyudawan kasararqan. Chay masambisshi manaraq wambrayuy kashpa, wañurqan. Chaymandaqa mas minur masanna biyudawan kasararqan. Paypisshi manaraq wambrayuy kashpa, wañurqan. ²² Chayshinash

syitindin chay warmiwan kasararqanllapa. Piru manash ni mayqan-nin chay warmipiq wambrayuq kashpachu wañurqanllapa. Chay-mandaqash chay warmipis wañurqanna. ²³ Chayshina wañuqkuna al-lipta kawsamuptinqach'i, ¿mayqannimba warminraq kanman? Chaqa syitindimba warminshi kashqa, nishpa.

²⁴ Chayshina tapuptinllapaqam, Jisusqa nirqan:

—Qamkunaqam Dyuspa Santu Librun nishqanda mana intyindishpa, ni Dyus pudirniyuq kashqambaq yach'ashpa, ancha pandashqa kang'i: (Wañushqakunaqam mana kawsamunqachu, nishpa). ²⁵ Chaqa wañushqakuna kawsamushpaqam, manana warmiyuqchu ni runayuqchu rinllapa kaq. Chinangunatapismi manana rinllapachu kasarachiq. Ashwanmi Dyuspa anjilningunashina manana kasarashpachu kawsanqallapa. ²⁶ Piru wañushqakunapaq yach'anaykiqa, yuyayllapa Tayta Dyus nishqanda chay unay agwilunchiqkunapaq Muysispa librubiqqa. Chaqa chay unay almakuna Abrajan, Isak, Jakubum puntata wañurqanllapa. Chaymandaqam achka watakunamanda Tayta Dyus chay lumyaykaq sarsa sach'amanda Muysista parlachishpa, paykunapaq kayshina nirqan: “Noqam kanangaman Abrajamba, Isakpa, Jakubupa Dyusnin kani”, nishpa.* ²⁷ Chayshina niptinmi yach'anchiq: Chay almakunaqam Dyuspaqqa kawsaykanllaparaq, nishpa. Piru qamkuna chayta mana intyindishpaqam, ancha pandashqallapa kang'i: Wañushqakunaqam mana rinllapachu kawsamuq, nishpa.

Kayshinam Dyuspa mas allin kamachikushqanqa

(Mt 22.34-40; Lk 10.25-28)

²⁸ Jisukristu chay sadusiyukunata shumaqta kuntistaptinmi, Mu-ysispa liyningunata suq yach'achikuq chaypi uyaykarqan. Chaymi qemikashpa tapurqan:

—Taytitu, Tayta Dyuspa yumbay liyninmandaqa, ¿mayqan liytaq mas allinqa? nishpa.

²⁹ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Yumbay liyninmandam kay mas allinqa: “Uyakuy isrraylinukuna, Tayta Dyusllam Dyusqa. ³⁰ Payta kuyayllapa tukuy shungoykiwan, tukuy bidaykiwan, tukuy yuyaynikiwan, tukuy jwirsaykiwan”, nishpa.* Chay liyninmi mas allinqa. ³¹ Chaymandaqam kay suq liypis yaqqalla chay punta liyshina. Kayshinam nin: “Qam kwirpuykita kuyashqayk-ishina runa masikitapis kuyay”, nishpa.* Manam ni suq liy mastaq balinchu kay ishkay liymandaqa.

³² Chayshina Jisus niptinqam, chay runaqa nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, alliptam nishqa kang'i. Allibmi Taytanchiq Dyusqa payllam Dyusqa. Manam suqqa kanchu. ³³ Chaymi ancha alli, payta kuyananchiq tukuy shunqonchiqwan, tukuy yuyayninchiqwan, tukuy bidanchiqwan, tukuy jwirsanchiqwan. Runa masinchiqtapismi ancha alli kuyananchiq kwirpunchiqtashina. Chayshina kuyanakushpa kawsaptinchiqmi, mastaq balin yumbay chay rupachishqan animalku-namanda ichu chay suq laya ufrindakunata qonanchiqmanda.

³⁴ Chayshina jwisyunwan allita nishqa kaptinmi, Jisusqa nirqan:

—Ashlitallanam faltashungi, Dyusta shumaqta kasunaykiqa, nishpa.

* **12:26** Éxodo 3.6

* **12:30** Deuteronomio 6.4-5

* **12:31** Levítico 19.18

Chaymi chay urasmandapacha manana ni pipis almitikarqanchu Jis-usta tapuytaqa.

¿Pipa karu willkandaq Dyus Akrashqan Washadurqa?

(Mt 22.41-46; Lk 20.41-44)

³⁵ Dyuspa adurana wasimbi Jisus yach'achikushpam, kayshina tapurqan:

—¿Imaraykum Muysispa liyningunata yach'achikuqkunaqa nin: “Dyus Akrashqan Washadurmi unay gubyirnu Dabidpa karu willkan rin kaq” nishpaqa? ³⁶ (Chayshina kaptinqa, ¿imaraykutaq chay kikin Dabidqa nirqan: “Dyus Akrashqan Washadurqam kamachikuqniy”, nishpa?) Chaqa Dyuspa Santu Ispiritun rimachiptinmi, chay gubyirnu Dabidqa nirqan:

Tayta Dyusmi Kamachikuqniyta nirqan:

“Allin laduypi tiyay, kuntrashuqkunata binsishpa, ch'akikipa waranman ruranaykaman (qamta kasushunanllapa)”, nishpa.*

³⁷ Mayá, chay Washadurqa Dabidpa karu willkan kaptinqa, ¿imaraykutaq paypaqqa chay Dabidqa nirqan: “Kamachikuqniy” nishpaqa?

Chayshina Jisus yach'achikuqptinqam, chay achka runakunaqa ancha gustarqanllapa uyayta.

Jisusmi anyarqan Muysispa liyningunata yach'achikuqkunata

(Mt 23.1-36; Lk 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Chaymandaqam Jisusqa kayshina yach'achikurqan:

—Kwidawkish. Chaqa Muysispa liyningunata yach'achikuqkunaqam ancha gustanllapa shumaq mudananda rurakushpa puriyta. Kanan ñangunapismi ancha munanllapa shumaqta napaykunanllapa.

³⁹ Sinaguga wasikunaman rishpapismi, ancha gustanllapa tiyayta chay mas pwiidqkunapa tiyanambi. Mikunambaqpismi mesapiqa mas baliq lugarkunapi tiyanllapa. ⁴⁰ Chayshinam allingunashina tukushpa, biyudakunapa wasingunata qoch'inllapa. Chaymandaqam allin runakunapaq tukushpa, yumbaypa ñawpambi Dyusman mana shaykuq mañakunllapa. Chaymi suqkunamanda mas kastigadu rinllapa kaq.

Suq pubri biyudam ufrindanda qorqan

(Lk 21.1-4)

⁴¹ Dyuspa adurana wasimbim karqan kajunguna, ufrindakunata tandanambaqllapa. Chay kajungunapa ñawpambi Jisus tiyaykaptinmi, achka runakuna, warmikuna ufrindangunata wichuqllapa. Achka kapuq runakunapismi chaypi achka qellayta wichuqllapa chay kajungunaman. ⁴² Piru suq pubri biyuda ch'ayashpam, ishkay qellitaynin kubrimanda kaqta chay kajunman wichurqan. Chay qellitaykunaqam ancha ashlitalla balirqan. ⁴³ Chaymi Jisusqa yach'akuqningunata qayashpa nirqan:

—Alliptam niykillapa, kay pubri biyudita qoshqanqam Dyuspaqqa ancha balin maski yumbay chay suqkuna qoshqanmanda. ⁴⁴ Chaqa chay suqkunaqam qellaynin subrandalla qonllapa. Piru chay biyuditaqam ancha pubri kashpapis, mantinyinikanan kaqta limpulla qoshqa, nishpa.

* 12:36 Salmo 110.1

13

Dyuspa adurana wasindaqam limpu rinllapa bulaq

(Mt 24.1-2; Lk 21.5-6)

¹ Dyuspa adurana wasinmanda lluqshiptinllapam, Jisuspa suq yach'akuqnin nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, rikay Dyuspa adurana wasinqam ancha shu-maq. Chaqa ancha atun rumikunawanmi murallanda rurashqallapa, nishpa.

² Chaymi Jisusqa payta nirqan:

—Kananqam rikaykangi kay atun wasita. Piru suq diyam limpu rinllapa bulaq. Chayshina bulaptinllapam, manana ni suq rumi pat-achaduqa kidanqachu, nishpa.

Jwisyu diya sirkana kaptinqam, kayshina rin kaq

(Mt 24.3-28; Lk 21.7-24; 17.22-24)

³ Chaymandaqam Ulibu lumamanna rirqanllapa. Chay lumaqam Dyuspa adurana wasimba chimba ladu frintimbi kargan. Chay lumap-inam Jisusqa samaykargan. Chaymi Pidru, Jakubu, Jwan, Andrisqa uyaritaplla Jisusta kayshina tapurqanllapa:

⁴ —Chay nishqaykiqa, ¿ima wataraq kanqa? ¿Imataraq rikashpa yach'ashaqllapa: Kay munduqam rinna ushyakaq, nishpaqa?

⁵ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Kwidakayllapa ama pipis ingañashunambaq. ⁶ Chaqa achka llul-lakuqkuna shamushpam, noqapa shutiyta myintashpa, rin niq: “Noqam Dyus Akrashqan Washadurqa kani”, nishpa. Chayshinam achka runata, warmita rinllapa ingañaq.

⁷ Chayri qamkuna uyashpa: “Waqpi, kaypim pilyaykanllapa”, nish-papis, ama manchayllapachu. Chaqa chayshinam rin kaq. Chayshina kaptimbismi, manaraq rinchu ushyakaq kay munduqa. ⁸ Ashwanmi puntata suq nasyumbi tiyaqkuna rinllapa pilyaq suq nasyumbi tiyaqku-nawan. Achka nasyungunapuram rinllapa pilyaq. Kay pachapismi waqpi kaypi rin kuyuq. Ambrunapismi waqpi, kaypi rin kaq. Tukuy kay siñakunaqam munan niyta: Ñakaykunam qallariykanna, nishpa. Chay-mandaqam mas achka ñakaykuna rin kaq.

⁹ Chayri qamkunaqa allita yach'ayllapa: Rinim padisiq, nishpa. Chaqa rinllapam apashuq awturidarkunaman. Kanan sinaguga wasikunapim rinllapa maqashuq. Rinllapam apashuq gubyirnukunapa ñawpanman, noqapi kriyishqaykirayku. Chaymi qamkunaqa paykunapa ñawpambiqqa noqapa faburniyta ringillapa rimaq. ¹⁰ Chaqa kay pacha manaraq ushyakaptinmi, puntata yumbay nasyungunapi noqapa shumaq nutisyayta ringillapa yach'achikuq. ¹¹ Kanan qamkunata apashuptinllapa intrigakushuq awturidarkunamanqa, ama llakiyllapachu ni yuyayllapachu: ¿Imashinaraq kuntistashaq? nishpaqa. Chaqa chay urasmi Tayta Dyus rin yanapashuqllapa, pay munashqanda ninaykillapa. Manam qamkunallachu ringillapa rimaqqa. Ashwanmi Dyuspa Santu Ispiritun rin yanapashuqllapa, allita rimanaykillapa. ¹² Kanan runakunaqam masanllapata rin intrigakuq wanchinanllapa. Taytakunapismi rinllapa intrigakuq wambrangunata wanchinambaq. Churingunapismi taytangunata kuntrashpa, rinllapa wanchichiq. ¹³ Kanan yumbay runakunam rinllapa ch'iqnishuq, noqapi

kriyishqaykirayku. Piru noqapi mana shaykuq yuyakuptikiqam, suq bidapi rini washashuq.

¹⁴ 'Dyuspaq rimaq Dañilmi unay tyimpupi librumbi kayshina ishib-rishqa: "Suq millanaypaq dañachikuqmi rin yaykuq santu lugarman mapachakuq", nishpa.* Chayri chaypaq yach'ashpaqa, yuyayllapa chay liyishqaykita. Chaqa chay tyimpu ch'ayamuptinqar, kay prubinsya Judiyapi kaqkunaga mitikanqallapa chuncha lugarkunaman. ¹⁵ Kanan wasimba sawambi kaqkunapisri ishkishpa das mitikanqallapa, ama ni wasinman yaykushpa imanda surqonambaq. Ashwanri chayshinalla das mitikanqallapa. ¹⁶ Ch'akrapi kaqkunapisri amana kutingallapachu wasinman, imanda surqoqqa. ¹⁷ ¡Kanan imanangaraqri chay pach'ayuq (ukuyuq) warmikunaga, chay iti wambrituyuqkunaga! ¹⁸ Chayri Dyusman mañakuyllapa, ama mitikanaykillapa tamya tyimpupi. ¹⁹ Chay mitikanayki diyakunapiqam runakuna, warmikuna ancha rinllapa padisiq. Chaqa Dyus kay pachata rurashqan diyamandapacham mana nunka chayshinaqa padisishqallapachu. Chay ñakay diyakuna pasaptinmi, manana nunka chayshinaqa rinllapachu padisiq. ²⁰ Piru Dyusqam akrashqan wambrangunata llakipashpa, chay ñakana diyakunata das rin pasachiq, paypi kriyiqkunaga ama achka diyakunata padisinanllapa. Chaqa Taytanchiq Dyusmi chayshina mana pasachiptinqach'i, mana pipis atinmanchu kawsayta.

²¹ 'Chayri mayqan qamkunata nishuptinllapa: "¡Rikay, kaypim Dyus Akrashqan Washadur!" ichu: "¡Rikay, waqppim payqa!" nishuptinqa, ama kriyiyllapachu. ²² Chaqa rinllapam shamuy achka llullakuqkuna: "Noqam Dyus Akrashqan Washadur kani", nishpa, ichu: "Noqam Dyuspaq rimaq kani", nishpa. Kanan rinllapam ruraq ispantaypaq milagrukunata, suqkuna paykunapi kriyinambaqllapa. (Chayshina rurashpam, achka runata, warmita rinllapa ingañaq.) Atishpaqach'i, asta Dyuspa akrashqan wambrangunatapis ingañanmanllapa. ²³ ¡Chayri allita kwidakayllapa! Yumbay kaykunatam nishushqallapana kani manaraq nima pasaptin (ama pipis ingañashunanllapa).

Jisukristum syilumanda kayshina rin kutimuq

(Mt 24.29-35, 42-44; Lk 21.25-36)

²⁴ 'Chay laya ñakaykuna pasaptinqam, rupaywan killa wañushpa, manana rinchu achikchakuq. ²⁵ Lusirukunapismi syilumanda rin ishkimuq. Syilupi tukuy ima kaqkunapismi rinllapa kuyuq. ²⁶ Chaymandaqam noqa Dyusmanda Shamuy Runataqa rinllapa rikawaq syilumanda shamuykaqta. Chaqa noqaqam rini shamuy pukutaykunapa ukumbi, ancha pudirniyuq, ancha shumaqta llipyashpa. ²⁷ Chayshina shamushpaqam, anjilniykunata rini kamachiq, akrashqay wambraykunata tukuy kay mundumanda tandananllapa.

²⁸ 'Kay kumparasyunda allita yach'akuyllapa: Qamkunagam suq yura igusta pallamuykaqta rikashpaqa, yach'angillapana: Tamya tyimpumanmi ch'ayaykanchiqna, nishpa. ²⁹ Chayshinallam kay nishushqayllapata rikashpa, yach'ayllapa: Allibmi Jisukristu nishqanshina utqana rin kumpli, nishpa. ³⁰ Chaymi allipta niykillapa, kay tyimpupi kawsaqqkuna manaraq wañuptinmi, chay nishushqaykunaga rin kumpli. ³¹ Chaqa syiluwana kay pacham rin

* 13:14 Daniel 9.27; 11.31

chingaq. Piru kay nishqaykunaqam mana nunka rinchu ushyakaq. Ashwanmi chayshinalla rin kumpli.

³² Piru kay nishqaytaqam mana pipis yach'anchu: ¿Ima diya, ima urasmi rin kaq? nishpaqa. Ni syilupi kaq anjilkuna ni noqa Dyuspa Churimbis mana yach'anillapachu. Taytay Dyusllam chaytaqa yach'an.

³³ 'Llalli qamkunaqam mana yach'angichu, ¿Ima tyimpum chay diyaqa rin ch'ayamuq? nishpaqa. Chayraykur qamkunaqa Dyusman mañakushpa, ama shaykushpachu shuyawayllapa. ³⁴ Chaqa noqam qonqaylla rini kutimuq suq runa wasiyuq kutimuqshina. Chay runa karuta rinambaqqam wasindaqa kriadungunata mingashpa rin. Piru manaraq rishpaqam, chay kriadungunata kamachin, tukuy imangunata allita kwidanambaq, trabajungunata ruranambaq. Wasikamandapismi kamachin, allita rikanambaq, kutimushpa, tukuy imanda allita tarinambaq. Qamkunaqam chay kriadukunashina kangillapa. ³⁵ Chayri bidaykita allita allichashpa shuyawayllapa. Chaqa manam yach'angillapachu: ¿Ima diyam Siñurninchiq rin kutimuq? nishpaqa. Kinsapch'i kutimushaqqa chishipacha ichu ch'awpi tuta, ichu gallu kantaykashqan uras ichu achikyaq puriykaptin. ³⁶ Chayri kwidawkish; mana yuyashqayki uras kutimushpa, puñuykaqllapata tarishuyman. ³⁷ Kay nishushqaytaqam yumbay runata, warmita nini: Allita allichashpa bidaykita shuyawayllapa, nishpa.

14

Parlarqanllapam, Jisusta prisunanllapa

(Mt 26.1-5; Lk 22.1-2; Jn 11.45-53)

¹ [Nuta: Tayta Dyusqam unay isrraylinukunata nasyun Ijptumanda surqoshqa karqan. Chaymi chaytaqa ama qonqananllapa, watan watan suq fyistata ruraqllapa. Chay fyistaqam shutiq "Paskwa".] Chay Paskwa fyistapiqam kachangakunata mikuqllapa. Ishkay diya faltaptin chay paskwa fyistapaqqam, kamachikuq isrraylinu kurakuna, Muysispa liyningunata wakin yach'achikuqkunawan kunanakushpa yuyarqanllapa: ¿Imanayraq ingañashpa, Jisusta piskanchiqman wanchinanchiq? nishpa. ² Wakingam nirqanllapa:

—Ama wanchishunchu fyistapiqa. Chaqa fyistaman tandakaqkunakish, chayta ruraptinchiqqa, kuntranchiq alsakanmanllapa, nishpa.

Suq warmim mishki mutkinata Jisuspa umanman basyarqan

(Mt 26.6-13; Jn 12.1-8)

³ Suq runa Simun shutiqmi Bitanilla (Bitaniya) llaqtapi tiyaq. Unaymi payqa ismuykaq kwirpuyuq kashqa karqan. Jisusmi chay Simumba wasinman ch'ayashpa, mesaman tiyarqan mikunambaq. Chaypi tiyaykaptinmi, suq warmi ch'ayarqan kirpadu rumi pumupi ancha ch'aniyuq nardu puru plantamanda mishki mutkinata apamushpa. Chaymandaqam chay warmiqa chay pumupa kunganda pakishpa, chay mishki mutkinawan Jisuspa umanda nuyuchirqan. ⁴ Chaymi wakin chaypi kaqkuna chayshina ruraqta rikashpaqa, ancha piñakushpa, paykunapura kayshina parlarqanllapa:

—Kay warmiqa, ¿imapaqraq kay ancha ch'aniyuq mishki mutkinataqa gesachan? ⁵ Chaqa kayta randikushpaqach'i masdi 300 dinaryu qellayta ch'askinanchiqta, chay qellaywan pubrikunata yanapananchiq, nishpa.

Chayshina parlashpaqam, anyarqanllapa chay warmitaqa. ⁶ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Chay warmitaqa ama anyayllapachu. ¿Imapaqmi piñachingillapa? Kayshina rurawashpaqam, ancha allita rurashqa. ⁷ Chaqa pub-rikunaqam qamkunawanraq rinllapa kaq, munashqayki uraspi yanapanaykillapa. Piru noqaqam manana qamkunawanqa rinichu kaq. ⁸ Kay warmiqam atishqanda rurashqa. Chaqa manaraq wañuptiymi, kay mishki mutkinawan kwirpuyta allichaykan, wañuptiy pambawananllapa. ⁹ Chaymi allipta niykillapa, tukuy kay mundupi shumaq nutisyayta yach'achikushpaqam, kay warmi allita rurawashqandapis rinllapa yach'achikuq, paytaqa ama nunka qonqananllapa, nishpa.

Judasmi randikurqan Jisusta
(Mt 26.14-16; Lk 22.3-6)

¹⁰ Chay runa Judas Iskaryuti shutiqmi Jisuspa chay dusi akrashqan yach'akuqninmanda suqnin karqan. Piru chay Judasmi kamachikuq isrraylinu kurakunaman rishpa, tratukurqan, paykunaman Jisusta intrigakunan. ¹¹ Chaymi chay kamachikuq kurakuna ancha kushikushpa, ufrisirqanllapa qellayta qonambaq. Chaymi Judasqa ancha yuyarqan: ¿Imashinataq Jisusta intrigakushaq chay kuntraqkunaman? nishpa.

Jisusmi Santa Mikunata mikurqan

(Mt 26.17-25; Lk 22.7-14, 21-23; Jn 13.21-30; 1 Kur 11.23-26)

¹² Paskwa fyistapiqam uñitakunata wanchishpa, aychanda, kachangakunata, suq laya mikunakunatapis mikuqllapa. Chay punta diya fyistapim Jisuspa yach'akuqninguna payta tapurqanllapa:

—Kay Paskwa fyista mikunata mikunanchiqqa, ¿maypitaq munangi allichanayllapa? nishpa.

¹³ Chaymi Jisusqa ishkey yach'akuqninda kamachirqan:

—Riyllapa Jirusalin llaqtaman. Waqpim ringillapa tinguq suq runa puyñumbi yakuta apaykaqta. Chay runapa ikinda riyllapa.

¹⁴ Chay may yaykushqambi chay wasipa dwiñunda tarishpa, tapuyllapa: “Yach'achikuqniymi nin: ¿Mayqan kwartuykipish yach'akuqniykunawan Paskwa mikunata mikushaq?” nishpa.

¹⁵ Chayshina niptikillapam, payqa rin rikachishuq wasimba altumbi suq atun kwartuta tukuy imawan allichashqata. Chaypi allichayllapa Paskwa mikunataqa, nishpa.

¹⁶ Chaymi chay ishkey yach'akuqninguna Jirusalinman rishpaqa, Jisus nishqanshina runata tarirqanllapa. Chaymandaqam chay wasipina Paskwa mikunata allicharqanllapa.

¹⁷⁻¹⁸ Tutayaptinnaqam Jisusqa chay dusi yach'akuqningunawan chay wasimanna rirqan. Chaypinam paykunawan Paskwa mikunata mikuykarqan. Mikuqshinaqam Jisusqa nirqan:

—Alliptam niykillapa, qamkunamanda suqniki noqawan pulla mikuqmi, ringi intrigakuwaq kuntrawaqkunaman, nishpa.

¹⁹ Chaymi paykunaqa limpu malaganayashpa, suqnin suqnin Jisusta tapurqanllapa:

—¿Noqachu kani? nishpallapa.

²⁰ Chaymi Jisusqa chay dusi apustulninda nirqan:

—Suqniki noqawan suq platupilla mikuqmi rin intrigakuwaqqa.

²¹ Chaqa Dyuspa Santu Librumbi noqa Dyusmanda Shamuq Runapaq

nishqanqam allipta rin kumpli. Piru chay runa intrigakuwaqqam chay uchanrayku ancha kastigadu rin kaq. ¡Chaymi mas allich'i kananda, chay runa ama nasinambaq!

²² Paskwa mikunata mikuqshinam Jisusqa kachangata piskashpa, Dyusman mañakushpa, bindisirqan. Chaymandaqam pitishpa, paykunata nirqan:

—Ch'askiway kay kachangata. Kaymi kwirpuy, nishpa.

²³ Chaymandaqam suq kupata piskashpa, Dyusta pagikushpa paykunata qorqan. Chaymi paykunaqa chay kupamanda binuta yumbay upyarkanllapa. ²⁴ Paykuna upyaykaptinqam Jisusqa nirqan:

—Kay kupa binuqam yawarniy. Kay yawarniywanmi runakunawan, warmikunawan suq mushuq tratuta rini ruraq. Chaqa kay yawarniyta ich'ashpam, achka runakunata, warmikunata rini washaq. ²⁵ Alliptam niykillapa, mananam rinichu upyaq ubaspa yakundaqa, syilupi mushuq binuta upyanaykaman, Taytanchiq Dyus shumaqta kamachikuptin, nishpa.

Jisusmi Pidruta nirqan: “Ringim ñigawaq”, nishpa

(Mt 26.30-35; Lk 22.31-34; Jn 13.36-38)

²⁶ Chaymandaqam imnuta kantashpa, Ulibu lumamanna rirqanllapa.

²⁷ Chaypina kashpaqam, Jisusqa nirqan:

—Kay tutam yumbay qamkunaqa manchashpa, noqamanda ringillapa akrakaq. Chaqa Tayta Dyuspa Santu Librumbim nin: “Michidurta suq lastima ruraptiymi, wishangunaqa waqta kayta rinllapa shikwakaq”, nishpa.* ²⁸ Piru wañushqaymanda kawsamushpaqam, qamkunapa ñawpaykita rini riq waq prubinsya Galiliyaman, nishpa.

²⁹ Chaymi Pidruqa nirqan:

—Yumbay manchashpa akrakaptimbismi, noqaqa mana akrakashaqchu qamandaqa.

³⁰ Chayshina niptinmi, Jisusqa Pidruta nirqan:

—Alliptam niyki, kay tuta gallu manaraq ishkay bwiltata kantaptinmi, qamqa kimsa kutinda ringi ñigawaq: “Manam riqsinichu Jisustaqa”, nishpa.

³¹ Chaymi Pidruqa kutin kutin nirqan:

—Pullayki wañushpapismi, mana ñigashqaykichu, nishpa.

Yumbay chay suq yach'akuqningunapismi chayshinalla nirqanllapa.

Jisusmi Jitsimanipi Dyusman mañakurqan

(Mt 26.36-46; Lk 22.39-46)

³² Chaymandaqam Jisusqa chay yach'akuqningunawan rirqanna suq lugar Jitsimani shutiqman. Chaypim wakin paykunataqa nirqan:

—Kaypi tiyayllapa, rinaykaman kay waqman, Tayta Dyusman mañakuq, nishpa.

³³ Chayshina nishpaqam, Jisusqa Pidruwan, Jakubuwan, Jwanwan riqshinaqa, ancha llakirqan. Shunqon munaptin tutayaytam, ³⁴ paykunata nirqan:

—Ancharaq llakini. Chaymi shunqoy tutayashpa munan wanchiwayta. Mayá, kaypilla shuyawayllapa. Piru amakish puñungillapachu, nishpa.

---

* **14:27** Zacarías 13.7

³⁵ Chayshina nishpaqam, Jisusqa mas waqkaq rishpa, qonqorikushpa, kumurashpa pambakaman, Dyusta ancha rrugarqan, ama chay kruspi padisinambaq. ³⁶ Mañakushpaqam, kayshina nirqan:

—Taytitu, qamqam tukuy imata atingi rurayta. Munashpaqa wash-away, ama chayshina wañunaypaq. Chaqa yumbay kay ñakaykunaqam suq basupi ancha ayaq yakukunashina. Yush'ayku amar dijawaychu, chayshina ñakanaypaqqa. Piru mastam munani qam munashqaykita ruranaykipaq. Amar noqa munashqaytaqa ruraychu, nishpa.

³⁷ Chayshina mañakushpa, paykunaman kutimushpaqam, puñuykaqta tarirqan. Chaymi Pidruta nirqan:

—Simun, ¿ima puñuykangichu? ¿Ima manachu atishqa kangi suq uritata agwantayta puñuymandaqa? ³⁸ Allita rikch'akashpa, Dyusta rrugay, ama tyintadu kanaykillapa. Qamqam allipta munangi Dyusta kasuyta. Piru manam atingichu kwirpuykita sujitya, nishpa.

³⁹ Chaymandaqam Jisusqa kutirirqan, chayshinalla Dyusman mañakuriq. ⁴⁰ Chaymandaqam kutirimushpaqa, yach'akuqningunata taririrqan puñuykaqta. Chaqa puñuywanqam ñawingunaqa kirpakaykargan. Chaymi paykunaqa pengakushpa, Jisustaqa mana nimatapis atirganllapachu niyta. ⁴¹ Chaymandaqam Jisusqa suq kutinda rishpa mañakuq, kutirimushpaqa, puñuykaqta taririrqan. Chaymi nirqan:

—Puñuyllapana, samayllapana, nishpa.

(Chaymandaqam suq rratitumanda nirqan:)

—Rikch'akayllapana. Ch'ayamushqanam uras, uchayuq runakunaman noqa Dyusmanda Shamuq Runata intrigakuwanan. ⁴² Atariyllapa. Akuna. Shamunnam chay intrigakuwaq, nishpa.

Jisustam prisurqanllapa

(Mt 26.47-56; Lk 22.47-53; Jn 18.2-11)

⁴³ Jisukristu chay wakin yach'akuqninwan parlaykaptinmi, chay yach'akuqnin Judasqa ch'ayamurqanna achka runakunawan. Paykunaqam atun kuchillukunawan, qerukunawan shamurqanllapa. Chaqa paykunataqam chay kamachikuq isrraylinu kurakuna, Muysispa liyningunata chay yach'achikuqkuna, chay kamachikuq ansyanukunawan kach'amushqallapa karqan, Jisusta prisunanllapa. ⁴⁴ Judasqam chay runakunata nishqa karqan:

—Qamkuna Jisusta riqsinaykiqam, muchashpa rini napaykuq. Chaymi chay napaykushqayta piskashpa, apayllapa, nishpa.

⁴⁵ Chaymi chay Judasqa ch'ayashpa, Jisusmanqa qemikashpa, napaykurqan:

—Yach'achikuq Taytitu, nishpam, mucharqan.

⁴⁶ Chaymi chay runakunaqa Jisusta piskashpa aparqanllapana. ⁴⁷ Piru Jisuspa suq yach'akuqninmi das surqoshpa atun kuchillunda, mas kamachikuq isrraylinu kurapa kriadumba rinrinda pitirqan. ⁴⁸ Chaymi Jisusqa chay runakunataqa nirqan:

—¿Ima qamkunachu shamushqa kangi atun kuchillukunawan, qerukunawan, suq ladrundashina prisuwaq? ⁴⁹ Noqaqam tukuy diya qamkunapa pullaykillapa kashpa, Dyuspa adurana wasimbi yach'achikushqa kani, ¿manachu? Piru chaypiqam qamkunaqa mana prisuwarqaykichu. Kayshinaqam rurawangillapa, Dyuspa Santu Librumbi nishqanshina kumplinambaq, nishpa.

⁵⁰ Chayshina Jisusta piskaptinllapaqam, yach'akuqningunaqa payta sapalandallana dijashpa, mitikarqanllapa.

Suq wambra runam mitikarqan

⁵¹ Suq wambra runa utkumanda kapayuqmi Jisuspa ikinda riykarqan. Chaymi chay prisuq runakunaqa paytapisna piskarqanllapa. ⁵² Piru chay runaqam, kapanda dijashpa, siprallana mitikarqan.

Jisustam dimandarqanllapa Mas Kamachikuq Tandacaq Juyiskunapi
(Mt 26.57-68; Lk 22.54-55, 63-71; Jn 18.12-14, 19-24)

⁵³ Jisustaqam chay tutatalla aparqanllapa mas kamachikuq isrraylinu kuraman. Chaymanmi tandakarqan kamachikuq isrraylinu kurakuna, kamachikuq ansyanukuna, Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna. [Nuta: Yumbay chay awturidarkunaqa tandadu kashpam, shutiq Mas Kamachikuq Tandacaq Juyiskuna, nishpa.] ⁵⁴ Kanan Pidruqam Jisuspa karu ikinda rirqan chay mas kamachikuq isrraylinu kurapa uku patyungaman. Chay patyupiqam nina miraykarqan. Chaypim Pidruqa suldadukunawan ninapi mashakuykarqan.

⁵⁵ Kanan chay kamachikuq isrraylinu kurakuna yumbay chay Mas Kamachikuq Tandacaq Juyiskunawanqam maskarqanllapa allin tistigukunata, Jisusta wanchinanllapa; piru manam tarirqanllapachu.

⁵⁶ Chaqa chay tarishqan tistigukunaqam wakingunaqa suq layata llullakurqan. Wakinnataqmi suq layata llullakushpa rimarqanllapa. Chaymi mana balirqanchu chay rimashqanllapaqa. ⁵⁷ Wakimbismi Jisusta yangakunata llullakushpa nirqanllapa:

⁵⁸ —Noqaykunaqam uyashqallapa kani kayshina niptin: “Noqaqam Dyuspa adurana wasinda runakuna rurashqandaqa pamba pamba rini bulaq. Chaymandaqam kimsa diyapilla rini rurariq suq laya wasita. Chay wasiqam mana kanqachu runakuna rurashqanshinaqa”, nishpa.

⁵⁹ Chay tistigukunapismi suq layata suq layata rimarqanllapa. Manam chay layatallachu rimarqanllapaqa.

⁶⁰ Chaymi chay mas kamachikuq isrraylinu kura atarishpa, Jisusta tapurqan:

—¿Imaraykum uyarangi? ¿Manachu uyangi kay runakuna qambaq rimashqandaqa? nishpa.

⁶¹ Piru Jisusqam uyararqanlla. Manam nimatapis nirqanchu. Chaymi chay kamachikuqqa Jisusta tapurirqan:

—¿Qamqachu Tayta Dyus Akrashqan Washadur kangi? ¿Binditu Tayta Dyuspa Churinchu kangi? nishpa.

⁶² Chayshina tapuptinmi, Jisusqa nirqan:

—Ari, noqam kani. Kanan qamkunaqam noqa Dyusmanda Shamuq Runata ringillapa rikawaq ancha pudirniyuq Tayta Dyuspa allin ladumbi tiyaykaqta. Ringillapam rikawaq syilumanda pukutaykunapa ukumbi shamuykaqta, nishpa.

⁶³ Chayshina Jisus niptinmi, chay mas kamachikuq isrraylinu kuraqa ancha piñakushpa pay kikin kapanda llikishpa, nirqan:

—¡Mayá, kananqa mananam munanchiqchu mas tistigukunataqa!

⁶⁴ Yumbay qamkuna uyaraqykillapa kay runata: “Dyuspa Churinmi kani”, nishqanda. Chayshina rimashpaqam, Dyusta burlaykan. Mayá, qamkunaqa ¿imatam ningillapa? nishpa.

Chaymi yumbay nirqan:

—Chayshina rimashqanrayku wañunqa, nishpa.

⁶⁵ Chaymi wakinga chay uras Jisusta qaqlambi tuqaparganllapa. Kanan ñawinda pambashpam, suq lastima maqashpa nirqanllapa:

—Mayá, niwayllapa: ¿Pim maqashurqan? nishpa.

Kanan wakin suldadukunaqam suq lastima qaqlitambi maqarqanllapa.

Pidrum Jisusta ñigarqan: “Manam riqsinichu”, nishpa.

(Mt 26.69-75; Lk 22.56-62; Jn 18.15-18, 25-29)

⁶⁶ Chay mas kamachikuq isrraylinu kurapam suq kriyadan karqan. Kanan Pidru chay kurapa wasimba patyumbi kaykaptinmi, chay kriyadaqa shamurqan. ⁶⁷ Shamushpaqam, Pidruta ninapi mashakuykaqta rikashpa, ancha chapashqanshina nirqan:

—Qambismi Jisus Nasaritmanda kaqwan puriq kangi, nishpa.

⁶⁸ Piru Pidruqam nirqan:

—Manam paytaqa riqsinichu. Manam ni yach'anichu imatach'i niwaykangi, nishpa.

Chayshina nishpa, Pidruqa sawa punguman llugshiykaptinmi, suq gallu kantarqan. ⁶⁹ Kanan chay kriyadaqam Pidruta ancha chapashpa, chaypi kaqkunata nirirqan:

—Kay runaqam Jisuswan puriq, nishpa.

Chaymi Pidruqa chayshina niqta uyashpaqa nirirqan:

⁷⁰ —Manam riqsinichu Jisustaqa, nishpa.

Chaymandaqam suq rratitumanda chaypi kaqkunaqa Pidruta nirirqan:

—Allibmi qamqa paykunapa suqnin kangi. Chaqa chay Galiliyamanda kaqkunashinam rimangi. Chaymi riqsiykillapa, prubinsya Galiliyamandam kangi, nishpa.

⁷¹ Chayshina niptinllapaqam, Pidruqa ancha jurashpa llullakushpa nirqan:

—¡Pur dyusitu, alliptam niykillapa, manam riqsinichu chay runataqa! Pipaqch'i niwaykangillapa, nishpa.

⁷² Chayshina niptinllam, galluqa kantarirqan. Chaymi Pidruqa galluta uyashpa kantariqtaqa, das yuyarqan Jisus nishqanda: “Gallu manaraq ishkay kutinda kantaptinmi, qamqa kimsa kutinda ringi ñigawaq: ‘Manam riqsinichu Jisusta’ ”, nishpa. Chay nishqanda yuyashpam, Pidruqa ancha waqarqan.

15

Jisustam gubyirnu Pilatuman aparqanllapa

(Mt 27.1-2, 11-14; Lk 23.1-5; Jn 18.28-38)

¹ [Nuta: Chay tyimpukunapim Rruma llaqtamanda kaqkuna achka nasyungunapi kamachiqlapa. Chaymi isrraylinukunatapis suq rrumanu gubyirnu kamachiq. Chay gubyirnuqam shutiq Pilatu.] Achikyaykaptin nam kamachikuq isrraylinu kurakuna, kamachikuq ansyanukuna, Muysispa liyningunata yach'achikuqkunawan tandanakushpa parlarqanllapa. Paykunaqam Jisuspa makingunata grillitashpa aparqanllapa gubyirnu Pilatuman intrigakuq. ² Pilatuqam Jisustaqa tapurqan:

—¿Qamchu isrraylinukunapa gubyirnun kangi?

Chaymi Jisusqa nirqan:

—Arí, chay nishqaykishinam kani, nishpa.

³ Kanan chay kamachikuq isrraylinu kurakunaqam Jisusta krimi-nashpa, ancha rimarqanllapa. ⁴ Chaymi gubyirnu Pilatuqa Jisusta tapurqan:

—Kayshina kuntrashushpa ancha rimaptinllapaqa *¿ima* manachu qamqa nimata ningi? nishpa.

⁵ Piru Jisusqam mana nimata nirqanchu. Chaymi Pilatuqa ancha ispantarqan.

Pilatum Jisusta sintinsyarqan wanchinambaqllapa
(Mt 27.15-31; Lk 23.13-25; Jn 18.38-19.16)

⁶ Piru chay Paskwa fyistapi isrraylinukuna rrugakuptingam, gubyirnu Pilatuqa kada wata suq prisuta karsilmanda surgoq.

⁷ Chay tyimpupi wakin isrraylinukunam rrumanukunawan pilyashpa, wakingunata wanchishqallapa kargan. Chaymi chay wanchikuqkunaga karsilpi kargan. Suqqam Barrabas shutiq.

⁸ Chaymandaqam Pilatupa ñawpambi Jisus kaykaptinqa, suq isrraylinukuna shamurqanllapa rrugakuq, suq prisuta karsilmanda surqonambaq. ⁹ Chaymi Pilatuqa nirqan:

—*¿Munangillapachu kay gubyirnuyki Jisusta kach'anaypaq?* nishpa.

¹⁰ Chaqa chay Pilatuqam yach'arqan: Chay kamachikuq isrraylinu kurakunaqam Jisusta imbidyashpalla, noqamanqa apamushqallapa, nishpa. ¹¹ Piru chay kamachikuq isrraylinu kurakunaqam chay mañakuq isrraylinukunata ancha kunarqan, Pilatuta ninambaqllapa:

—Jisustaqa ama kach'aychu. Barrabasta kach'ayqa, nishpa.

¹² Chaymi chayshina niptinllapa, Pilatuqa tapurqan:

—Munashpa Barrabasta kach'anaypaqqa, *¿imatam munangillapa kay gubyirnuyki Jisusta ruranaypaq?* nishpa.

¹³ Chaymi paykunaqa ancha sh'uqyarqanllapa:

—*¡Jisusta suq kruspi klabayllapa!* nishpa.

¹⁴ Chaymi Pilatuqa nirqan:

—*¿Imapaqmi kamachishaq wanchinanllapaqa? ¿Ima uchatam rurashqa?*

Chayshina niptinqam, paykunaqa masta sh'uqyarqanllapa:

—*¡Kruspi klabay! ¡Kruspi klabay!* nishpa.

¹⁵ Chaymi Pilatuqa ama malpi kidanambaq chay rrugakuqkunawan, Barrabastana karsilmandaqa kach'arqan. Chaymandaqam kamachirqan, ancha asutinanllapa Jisusta. Asutichishpaqam, suldadukunata intrigarqan, paykunana kruspi klabananllapa.

¹⁶ Chaymi suldadukunaqa Jisustaqa aparqanna gubyirnu Pilatupa dispachumba patyunman. Kanan paykunaqam yumbay suldadu masingunata chayman tandarqanllapa. ¹⁷ Chaymandaqam chay suldadukunaqa suq granati kapata kapachirqanllapa Jisustaqa. Kanan suq kuruna kashamanda shimbadutam umachachirqanllapa. ¹⁸ Chayshina rurashpaqam, ancha asipashpa, kayshina sh'uqyarqanllapa:

—*¡Biba, biba isrraylinukunapa gubyirnun!* nishpa.

¹⁹ Chayshina nishpaqam, suq qeruwan umitambi waqtashpa, payta tuqapaqllapa. Kanan ñawpambi qongorikushpam, aduraq tukuqllapa. ²⁰ Chayshina burlashpaqam ancha asipashpa, chay kapata surgoshpa, paypa kapandana rurachirqanllapa. Chaymandaqam aparqanllapana, kruspi klabananllapa.

*Jisustam kruspi klabarqanllapa**(Mt 27.32-44; Lk 23.26-43; Jn 19.17-27)*

²¹ Jisusta apaykaptinllapa kruspi klabaqmi, suq runa Sirini llaqta-manda kaq chayta pasaykarqan. Payqam Simun shutiq. Suq churinmi Alijandru shutiq. Suqqam Rrufu shutiq. Chay Simundam suldadukunaqa amalas umbruchachirqan Jisus apaykashqan krusta.

²² Kanan Jisustaqam apaykarqanllapa suq lugar Gulguta shutiqman. Chay Gulgutaqam paykunapa rimaynimbiqa munan niyta “Kalabira Lugar”, nishpa. ²³ Chay lugarman ch'ayashpaqam, binuta ayaq qewawan taqllushpa, Jisusta qorqanllapa upyanambaq. Chay ayaq qewaqam shutin mirra. Piru Jisusqam mana upyarqanchu. ²⁴ Kanan Jisustaqam kruspina klabarqanllapa. Chaymandaqam chay suldadukunaqa swirtita ruraraqanllapa, Jisuspa mudananda partinakunanllapa.

²⁵ Jisustaqam kruspi klabarqanllapa rupay altuna kaptin. Chay urasqam las nwibina karqan. ²⁶ Chayshina kruspi klabashpaqam, chay kruspa puntambi suq tablitata rurarkan. Chay tablitapiqam iskiбриshqa karqan: “Kay runaqam isrraylinukunapa gubyirnun” nishpa. Chayshinaqam rurarkan, liyiqkuna yach'anambaq: Jisusqam chayrayku wañurqan, nishpa. ²⁷ Kanan ishkay ladrungunatapis Jisuspa ladumbi kruskunapi klabarqanllapa, suqninda allin ladumbi, suqninda ichuq ladumbi. ²⁸ Chayshina ruranambaqmi Dyuspa Santu Librumbi kayshina nishqa karqan: “Dyus Akrashqan Washadurpaqmi ningallapa: ‘Uchayuqkunawanmi purin’”, nishpa. Chayshinam Dyus nishqan-shina kumplirqan.*

²⁹ Kanan kruspa ladunda pasaqkunapismi umanllapata kuyuchishpa, Jisusta musyashpa, asiparqanllapa:

—¡Jajáy! Qamqam nirqayki: “Dyuspa adurana wasinda pamba pamba bulashpam, kimsa diyapi mushuqmanda rini alsariq”, nishpa.

³⁰ Chayshina atishpa ruraytaqa, kananqa qam kikiki washakashpa, chay krusmanda ishkimuy, nishpa.

³¹ Kanan kamachikuq isrraylinu kurakuna, Muysispa liyningunata yach'achikuqkunawan asikushpa, paykunapura kayshina parlarqanllapa:

—Suqkunataqam atirqan washayta. Piru pay kikinllaqam manana atinchu washakayta. ³² Mayá, Dyus Akrashqan Washadur kashpa, Isrrayilpa gubyirnun kashpaqa, krusmanda ishkimunqa, chayta rikashpa, paypi kriyinchiqllapa, nishpa.

Chay ishkay kruspi kaq ladrungunapismi Jisustaqam musyarqanllapa.

*Jisusmi wañurqan**(Mt 27.45-56; Lk 23.44-49; Jn 19.28-30)*

³³ Chay diya larrrdusimandapacham las tres di la tardikaman limpu tutayarqan tukuy pachapi. ³⁴ Las tresna kaptinmi, Jisusqa ancha jwirtita kayshina qayakurqan Tayta Dyusman:

—Eloi, Eloi, ¿lama sabaktani?

Chayqam paykunapa rimaynimbiqa munan niyta: “Dyusituy, Dyusituy, ¿imapaqmi sapalitaytaqa dijawashqa kangi?” nishpa.

³⁵ Chaymi wakin chaypi kaqkuna uyashpaqa nirqan:

—Uyayllapa, Dyuspaq chay unay rimaq Eliyastam qayaykan, nishpa.

* 15:28 Isaías 53.12

³⁶ Chay urasmi suq runa kallpashpa, suq ish'uputa puchqo binupi nuyuchishpa, suq shukchapa puntambi rurashpa, Jisuspa shiminman qemirgan chupanambaq. Chaymandaqam nirqan:

—Shuyashun rikananchiq, mayá, ¿Eliyaschu rin shamuy krusmanda ishkichimuq ichu mana? nishpa.

³⁷ Chaymandaqam Jisusqa jwirtita rimashpa wañurqanna. ³⁸ Jisus wañuptinqam, Dyuspa adurana wasimba kurtinanga anaqmanda urakaman punta punta limpu llikikarqan. [*Nuta: Chay ancha atun rrakta kurtinaqam chay Ancha Santisimu Kwartuta akraq chay Santu Kwartumanda.*] ³⁹ Kanan chay rrumanu suldadukunapa kamachikuqninmi Jisuspa ñawpambi shayaykarqan. Paymi allita rikashqa karqan Jisus [Tayta Dyusman qayakushpa] wañuptin. Chaymi payqa nirqan:

—Allibmi kay runaqa Dyuspa Churin kashqa, nishpa.

⁴⁰ Chaypim wakin warmikunapis karqan. Paykunaqam karuman-dalla chapaykarqanllapa. Paykunamanda suq warmiqam chay Marya Magdalamanda kaq karqan. Suqqam suq Marya karqan. Payqam minur Jakubupa, Jusipa maman karqan. Suqqam Salumi karqan. ⁴¹ Chay warmikunaqam Jisuspa pullan purishpa, ancha yanapashqa karqan waq prubinsya Galiliyapa llaqtangunapi. Paykunawanmi mas warmikunapis chaypiqa karqan. Paykunaqam Galiliyamanda Jirusalinman Jisuspa pullan shamushqa karqan.

Jisustam aparqanllapa pambaq

(Mt 27.57-61; Lk 23.50-56; Jn 19.38-42)

⁴² Chay diyaqam tardina karqan. Chay urasqam karqan allichakananllapa samana diyapaqna. ⁴³ Chay urasmi suq ancha allin runa Jusi shutiq gubyirnu Pilatuman rirqan. Chay Jusiqa Arimatiya llaqtamanda karqan. Paymi chay Mas Kamachikuq Tandakaq Juyiskunapa suq ancha baliq myimbrun karqan. Chay Jusiqa ancha munarqan rikayta, Tayta Dyus shamuptin yumbayta shumaqta kamachinan. Chaymi payqa manchayta dijashpa, Pilatuman rirqan, Jisuspa kwirpunda mañaq. ⁴⁴ Chaymi Jusi ch'ayaptinga, Pilatuqa yuyarqan: ¿Ima dasnachu Jisusqa wañushqa? nishpa. Chayraykum ancha kunsidirashpa, suldadukunapa kamachikuqninda qayachishpa tapurqan:

—¿Alliptachu Jisusqa wañushqana ichu manaraq? nishpa.

⁴⁵ Chaymi suldadukunapa kamachikuqnin Pilatuta nirqan:

—Arí, wañushqanam, nishpa.

Chaymi Pilatuqa Jusita pirmisuta qorqan, Jisuspa kwirpunda apanambaq.

⁴⁶ Chaymi Jusiqa suq atun shumaq traputa randishpa rirqan, Jisuspa kwirpunda krusmanda ishkichimuq. Ishkichimushpaqam, chay trapuwan liyashpa, aparqanna pambaq. Suq luma qaqitapa pach'ambi mushuq mach'ayshina sipulturata rurachishqa karqan. Chaymi chaypi Jisuspa kwirpunda kamakachishpa, suq atun rumiwan kirparqan.

⁴⁷ Pambaptingam Marya Magdalamanda kaq, Jusipa maman Maryawan allita rikarqanllapa.

16

Jisusmi wañushqanmanda kawsamurqan

(Mt 28.1-10; Lk 24.1-12; Jn 20.1-10)

¹ Samana diya pasaptinmi, Marya Magdalamanda kaq, Jakubupa mamman Maryawan, Salumiwan mishki mutkinata randishpa rirqanllapa, Jisuspa kwirpunda chay mishki mutkinawan liyaq, ama ash'nanambaq. ² Chaymandaqam chay diya dumingu madrugadu rirqanllapa Jisus pambakashqanman. ³ Paykunaqam rirqanllapa parlaqshina:

—Chay ancha atun rumiwan chay mach'ayshina sipultura kirpashqandaqa ¿piraq ashuchinman yaykunanchiq? nishpa.

⁴ Piru chay pambashqanman yaqqana ch'ayashpa, chapakushpaqam, chay atun rumitaqa rikarqanllapa chay mach'ayshina sipulturapa yaykunanmanda suq ladumanna isqandaykaqta. ⁵ Chaymi paykunaqa chay sipulturaman yaykushpaqa, suq wambra runa atun yuraq kapayuqta chaypi rikarqanllapa. Uku pantyumbiqam allin ladupi tiyaykarqan. Chaymi chay warmikuna rikashpaqa, ancha mancharqanllapa. ⁶ Chayraykum chay runaqa nirqan:

—Ama manchayllapachu. Qamkunaqam maskaykangillapa Jisus Nasaritmanda kaq kruspi wañushqata. Kananqam kawsamushqana. Mananam kaypichu. Chapakuyllapa kay kashqanman. ⁷ Riylapa yach'akuqningunata, Pidruta abisaq: “Jisusqam qamkunapa ñawpaykita riykan prubinsya Galiliyaman. Waqqinam ringillapa rikaq, pay kawsaykashparaq nishushqanshina”, nishpa.

⁸ Chaymi chay warmikunaqa ancha manchashpa, ch'apsikashpa, chay pambakashqanmandaqa llugshishpa, kallpaylla rirqanllapa. Paykunaqam manchaywan riykashpa, ñambiq mana pitapis parlachirqanchu.

Jisusqam rikakurqan Marya Magdalamanda kaqman
(Jn 20.11-18)

⁹ Chay diya dumingu achikyaykaptinman, Jisusqa wañushqanmanda kawsamurqan. Chaymandaqam puntata rikakurqan Marya Magdalamanda kaqman. Chay Maryamandam syiti dyablukunata qatishqa karqan. ¹⁰ Chayshina chay Maryaqa Jisusta rikashpaqam, rirqanna abisaq yach'akuqningunata. Piru paykunaqam ancha llakiwan Jisuspaq waqaykarqanllapa. ¹¹ Chay Maryaqam nirqan:

—Jisusqam kawsamushqana! Noqam payta rikashqa kani, nishpa.
Piru chayshina niptinqam, paykunaqa mana kriyirqanllapachu.

Jisusmi Imawusman rinan ñambi ishkay yach'akuqninman rikakurqan
(Lk 24.13-35)

¹² Chaymandaqam ishkay yach'akuqninguna chuncha ñanda riykaptinllapa, Jisusqa paykunaman rikakurqan suq runa mana yaqqa riqsishqashina. ¹³ Piru payta riqsishpa, kutimushpa, kriyiq masingunata willaptinllapaqam, paykunatapis mana kriyirqanllapachu.

Jisusmi apustulningunata mingarqan, paypaq yach'achikunanllapa
(Mt 28.16-20)

¹⁴ Chaymandaqam chay unsi yach'akuqninguna mesapi tiyashpa mikuykaptinllapa, Jisusqa paykunaman rikakurqan. Kawsamushqa kaptin, chay rikaqkuna niptinqa, chay unsikunaqa mana kriyishqallapachu karqan. Chaymi paykunataqa kayshina anyarqan:

—Qamkunaqam rumi shunqoyuqkuna kashpa, kawsamushqayta mana kriyishqallapachu kangi, nishpa.

¹⁵ Nirqambismi:

—Riyllapa yumbay nasyungunaman, shumaq nutisyayta yumbay runata, warmita yach'achiq. ¹⁶ Chaymi noqapi kriyishpa shutikuqkunataqa rini washaq. Piru noqapi mana kriyiqkunaqam rinllapa chingaq. ¹⁷ Kanan noqapi kriyiqkunaqam pudirniywan runakunamanda dyablukunata ringillapa qatiq. Kanan mana yach'ashqayki rimaykunapim ringillapa rimaq. ¹⁸ Kulibrakunata piskashpapismi, mana ringillapachu wañuq. Bininuta mikushpapismi, mana ringillapachu wañuq. Kanan makikikunata qeshyaqkunapa sawanman rurashpam, ringillapa kach'akachiq.

Jisusmi syiluman rirqan

(Lk 24.50-53)

¹⁹ Jisus chayshina paykunata willashpaqam, syiluman rishpa, Tayta Dyuspa allin ladumbina tiyarqan. ²⁰ Chay yach'akuqningunaqam tukuy mayta rirqanllapa, Jisus nishqangunata yach'achikuq. Kanan Taytanchiq Dyus yanapaptinmi, paykunaqa milagrukunata rurarqanllapa. Chaymi chay milagrukunata rikaqkunaqa yach'arqanllapa: Allip kaqkunatam yach'achikunllapa, nishpa.

Kaytallam iskibrini qamkunapaq. Chayshina kanqa.»

SAN LUKASMI JISUKRISTUPA BIDAMBAQ ISKIBRIRQAN

¿Pitaq karqan San Lukasqa? San Lukasmi suq duktur karqan. Paymi iskiбрirqan kay libru San Lukasta chay libru Ichustapis. Payqam Jisukristuwan puriqkunata suqta suqta tapurqan, ancha allita Jisukristupaq yach'ashpa, kay libruta iskiбрinambaq (Lukas 1.1-3). Lukasqam San Pabluwan pulla riqllapa Jisukristupa shumaq nutisyanda yach'achikushpa. Duktur kashpam, Pablutaqa ancha yanapaq. Chaymi Pablu karsilpi kaptimbismi, Lukasqa pullan kidarqan. Manam دچارqanchu wakingunashina (2 Timutiyyu 4.11). Kanan Pablupismi Lukastaqa ancha kuyaq (Kulusinsis 4.14; Filimun 1.24).

¿Pikunapaqmi iskiбрirqan kay librutaqa? Lukasqam kay librun-daqa iskiбрirqan rrispitashqan yanasun (yanasan) Tiyufilupaq. Grigu rimaypiqam “Tiyufiluqa” munan niyta: “Dyusta kuyaq”, nishpa. Chaymi wakin yach'ayniyuqkuna yuyanllapa: “Chay Tiyufilugam mana suq runallachu karqan. Ashwan San Lukasqam Dyusta yumbay kuyaqkunapaq kay libruta iskiбрirqan, isrraylinu kaqkunapaq, mana isrraylinu kaqkunapaqpis”, nishpa.

¿Imaraykum iskiбрirqan kay librutaqa? Lukasqam ancha munarqan, kay libruta liyiqkuna ancha allita intyindinanllapa Jisukristupa tukuy bidambaq (Lukas 1.3,4). Munarqan yach'ananllapa: Jisukristuqam wafurqan yumbaypaq; manam isrraylinukunapaqlachu, nishpa.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa? Kay librum yach'achiwanchiq Jisukristupa bidambaq, nasishqanmandapacha syiluman rishqangaman.

Lk 1.1-4 niwanchiqllapa, Lukas Tiyufiluta napaykushpa nishqambaq, imapaq kay libruta iskiбрishpa kach'ashqambaq.

Lk 1.5-2.52 niwanchiq, Jwan Shutichikuq nasishqambaq, Jisukristu nasishpa, wifashqambaq.

Lk 3.1-4.13 niwanchiq, Jwan Shutichikuq Jisusta shutichishqambaq, dyablu Jisukristuta tyintayta munashqambaq.

Lk 4.14-9.50 niwanchiq, Jisukristu prubinsya Galiliyapi yach'achikushqambaq, milagrukunata rurashqambaq.

Lk 9.51-19.44 niwanchiq, Jisukristu Jirusalinman riqshina yach'achikushqambaq, milagrukunata rurashqambaq.

Lk 19.45-21.38 niwanchiq, Jisukristu Jirusalimbi rurashqambaq, yach'achikushqambaq

Lk 22.1-24.53 niwanchiq, Jisukristu padisishpa, wafushpa, kawsamushpa, syiluman rishqambaq.

San Lukasmi Jisuspaq kayshina iskiбрirqan

¹ Achka runakunam Jisuspa bidambaq manyaqlla iskiбрishqallapa.

² Paykunagam Jisuspa pullan puriqkuna nishqanda iskiбрishqallapa. Chaqa chay pullan puriqkunagam kikin nawinllapawan Jisustaqa rikashqallapa. Chaymi paykunaga tistigunguna kashpa, chay rikashqanshinalla shumaq famanda yach'achiwashqallapa kanchiq.

³ Dun Tiyufilitu, noqapismi chay tistigukuna Jisuspaq nishqanda allita yach'akushqa kani tukuy bidambaq, nasishqan diyamandapacha.

Chaymi yuyargani tukuy ima rurashqambaq manyaqlla ishibriya, puntata imashina kashqa, chaymandaga imatam rurashqa, nishpa.
⁴ Kaykunatam ishibriyki, chay yach'ashqaykimanda mas allip kaqta Jisuspaq yach'anayki.

Suq anjilmi rimarqan, Jwan Shutichikuq nasinambaq

⁵ Irudis Judiya prubinsyapa gubyirnun kaptinmi, suq isrraylinu kura karqan. Paymi shutirqan Sakariyas. Payqam kurakunapa suq truppanmanda karqan. Chay trupam shutiq Abiyas. Sakariyaspa warmin Ilisabitpismi payshina chay unay kura Arumba karu willkan karqan.

⁶ Paykunaqam ishkandin shumaqta kawsaqllapa. Chaymi Dyusqa ancha kushikurqan paykunawanqa. Chaqa pay nishqanda, tukuy liyningunatapis allita kasushpam kawsarqanllapa. Chaymi mana pipis atirqanchu paykunata anyaytaqa. ⁷ Piru manam wambrayuchku karqanllapa. Chaqa chay Ilisabitqam mana nunka wambrayuchku karqan. Kanan ishkandinmi ancha byijitukunana karqanllapa.

⁸⁻⁹ Suq diyam chay Abiyas trupa kurakunata tukarqan, Dyuspa adurana wasimbi ruranangunata rurananllapa. Chaymi chay kurakunaqa swirtita rurashpa, Sakariyasta akrarqanllapa, yaykunambaq Dyuspa adurana wasimba Santu Kwartunman, insinsyuwan qondachikunan. ¹⁰ Chaymi uku Santu Kwartupi Sakariyas insinsyuta rupachishpa qondachiykaptinqa, sawapi ancha achka isrraylinukuna Dyusman mañakuykarqanllapa. ¹¹ Chayshina Sakariyas ukupi kaykaptinmi, Dyuspa suq anjilnin payman rikakurqan. Chay anjilqam insinsyuta qondachikunan pata altarpa allin ladumbi shayaykarqan. ¹² Chaymi Sakariyasqa anjilta rikashpaqa, ancha manchashpa, mana nimanayta atirqanchu. ¹³ Piru anjilqam nirqan:

—Sakariyas, ama manchaychu. Mañakushqaykitam Dyusqa uyashushqa. Chaymi warmiki Ilisabitqa wambrayuchku rin kaq. Chay wambraykitaqam Jwanda ringi shutichiq. ¹⁴ Pay nasiptinqam, ancha ringi kushikuq. Chayshinam achka llaqta masikikunapis ancha rinllapa kushikuq. ¹⁵ Chaqa Dyusqam chay churikitaqa ancha kamachikuqta rin ruraq, Dyusta sirbinambaq. Manam rinchu upyaq binuta ni suq laya tragukunatapis. Mamamba pach'ambilla kaykaptinmi, Dyuspa Santu Ispiritunqa paypina rin kaq. ¹⁶ Achka isrraylinukunata yach'achiptinmi, uchangunata dijashpa, Dyustana rinllapa kasuq. ¹⁷ Dyusmi Jwannikita Santu Ispiritunda rin qoq, chay unay pudirniyuq Eliyasshina kanambaq. Kanan Dyus Akrashqan Washadurmandaqam Jwannikiqa mas puntata rin yach'achikuq, piñakushqa taytakuna allianambaq wambrangunawan, Dyusta mana kasuqkuna yach'akunambaq payta kasuyta. Chayshinam runakunata, warmikunata rin yach'achiq, chay Akrashqan Washadurta shumaqta ch'ayachinanllapa, nishpa.

¹⁸ Chayshina niptinmi, Sakariyasqa anjilta tapurqan:

—¿Imata rikashpam atini kriyiyta kay niwashqaykitaqa? Chaqa noqagam ancha byijuna kani. Warmiypismi byijana, nishpa.

¹⁹ Chayshina tapuptinmi, chay anjilqa nirqan:

—Noqagam Grabyil kani. Dyuspa ñawpambim kani, kamachiwashqanda ruranaypaq. Tayta Dyus kikinmi kach'amuwashqa, chay kushikunayki nutisyata nishunaypaq. ²⁰ Piru chay nishushqaytaqam mana kriyiwangichu. Chaymi muduna ringi kidaq. Mananam ringichu atiq rimayta, kay nishushqay kumplinangaman, nishpa.

²¹ Chayshina ukupi anjilwan unayaptinmi, sawapi kaq runakunaqa Sakariyasta ancha shuyaykarqanllapa: ¿Imanashqataq Sakariyasqa? ¿Imakushparaq ancha unayan llugshimunambaq Santu Kwartumandaga? nishpa. ²² Chaymanda llugshimushpaqam, Sakariyasqa manana atirqanchu parlachiya paykunataqa. Chaymi intyindirqanllapa: Santu Kwartupi kashpa, musqoypishinach'i karqan, nishpa. Chaqa Sakariyasqam siñakunata rurashpana intyindichirqan. Chayshinam mudullana kidarqan.

²³ Chayshina Sakariyas Dyuspa adurana wasimbi yumbay rurangu-nata kumplishpaqam, rirqanna wasinman. ²⁴ Chaymandaqam warmin Ilisabitqa pach'ayuqna (ukuyuqna) karqan. Chaymi wasinmandaga sinku killata manana maytapis rirqanchu. ²⁵ Payqam nirqan:

—Dyusmi munashqana, wawayuq kanaypaq, suqkuna ama rimawanambaq, nishpa.

Anjilmi Maryata willarqan, Jisus nasinambaq

²⁶ Sayis killamandam Tayta Dyusqa kach'arqan chay anjilnin Graby-ilta waq prubinsya Galiliyapa Nasarit llaqtanman, ²⁷ parlachinambaq suq china Marya shutiqta. Chay Maryaqam dunsillaraq karqan. Piru tratukushqanam karqan, suq runa Jusi shutiqwan kasaranam-baq. Chay Jusiqa alma gubyirnu Dabidpa karu willkan karqan. ²⁸ Chaymandaqam Dyuspa anjilnin chay Maryaman shamushpa, na-paykushpa, nirqan:

—¡Maryita, Dyusri yanapashunqa! ¡Kushikuy! Chaqa Tayta Dyusmi qamwan. Paymi qamtaqa rin yanapashuq maski yumbay warmikuna-manda, nishpa.

²⁹ Chayshina chay anjil napaykuptinmi, Maryaqa ispantashqata cha-pashpa, ancha yuyarqan: ¿Imapaqraq kayshina nishpaqa napaykuwan? nishpa.

³⁰ Chaymi anjilqa nirqan:

—Ama manchaychu, Maryita. Chaqa Dyusqam qamwan ancha kushikun. ³¹ Pach'ayuqmi (Ukuyuqmi) ringi kidaq. Chaymandaqam ringi qeshyaq suq wambrituta. Chay wambrituykiqam rin shutiq Jisus. ³² Paymi ancha kamachikuq rin kaq. Chaymi paypaqqa rinllapa niq: Ancha pudirniyuq Dyuspa Churinmi, nishpa. Kanan Taytanchiq Dyusmi rin ruraq ancha pudirniyuq gubyirnuta, chay karu agwilun Dabid-tashina. ³³ Wambraykim yumbay isrraylinukunata tukuy tyimpu rin kamachiq. Chaqa kargunqam mana nunka ushyakanqachu, nishpa.

³⁴ Chayshina chay anjil niptinqam, Maryaqa tapurqan:

—Mayá, ¿imashinam chay niwashqaykiqa rin kaq? Chaqa dunsil-laraqmi kani. Manaraqmi runawanqa puñushqachu kani, nishpa.

³⁵ Chaymi chay anjilqa nirqan:

—Dyuspa Santu Ispiritunmi qaman rin shamuy. Paymi Tayta Dyuspa pudirninwan pukutayshina rin pambashuq. Chaymi chay urasman-dapacha pach'ayuqna (ukuyuqna) ringi kidaq. Chaymi chay nasiq wawaykiqa Dyuspaqla kashpa, mana nima uchayuqchu rin kaq. Pay-paqmi ninqallapa: Dyuspa Churinmi, nishpa. ³⁶ Aylluyki Ilisabitpismi ancha byijana kashpapis, pach'ayuqna (ukuyuqna). Paypaqmi niqlapa: “Payqam mana atinchu wambrayuy kaytaqa” nishpa. Piru kananqam sayis killakunana pach'ayuq (ukuyuq). ³⁷ Chaqa Dyuspaqqam mana nima trabajuschu, nishpa.

³⁸ Chayshina anjil niptingam, Maryaqa nirqan:
 —Dyuspa kriadanmi kani, payta kasunaypaq. Chay niwashqayk-
 ishina kanqa, nishpa.
 Chayshina niptingam, chay anjilqa rirqanna.

Maryam rirqan watukuq Ilisabitta

³⁹ Chay diyakunam Maryaqa utqaymaya rirqan prubinsya Judiyapa jalkanman. Chay jalkapa suq llaqtambim Ilisabitqa tiyaq. ⁴⁰ Maryaqam Sakariyaspa wasinman ch'ayarqan. Chaymandaqam yaykushpa, Ilisabitta napaykurqan. ⁴¹ Chayshina napaykuptinmi, Ilisabitpa pach'ambi wambritunqa kuyurqan. Kanan chay urasmi Dyuspa Santu Ispiritunwan Ilisabitqa unda karqan shungombi. ⁴² Chaymi payqa ancha jwirtita nirqan:

—Maryita, Dyusmi ancha yanapashuykangi maski yumbay warmikunamanda. Pach'aykipi wambrituykitapis ancha yanapaykan. ⁴³ ¿Pitaq kani noqaqa? Manam nimapaq balinichu shamunambaq watukuwaq Siñurniypa mamanga. ⁴⁴ Chaqa diki napaykuwaptikim, uku pach'aypi wambrayqa kushikushpa kuyurqan. ⁴⁵ Kriyishqaykirayku kushikuy. Chaqa Tayta Dyus tukuy ima nishushqandam allipta rin kumpliqliq, nishpa.

⁴⁶ Chayshina Ilisabit niptinmi, Maryaqa nirqan:
 Taytanchiq Dyustam tukuy shungoywan ancha alabani.

⁴⁷ Chayshinam ancha kushikuni Dyus Washadurniypaq.

⁴⁸ Chaqa mana baliq kriadanshina kaptiypismi, Tayta Dyusqa akrawashqa. Chaymi kananmandapacha tukuy runakuna noqapaq kayshina ningallapa: “Dyus yanapaptinmi, payqa ancha kushikuq warmi”, nishpa.

⁴⁹ Chaqa Dyusqam ancha pudirniyuq kashpa, ancha yanapawashqa. Manam nima maluta ruranchu. Chaymi Santu shutin.

⁵⁰ Kanan Tayta Dyusqam yumbay kasuqkunata tukuy tyimpu rin yanapaq.

⁵¹ Kanan mana ni pi atishqanda ruraytam payqa rurashqa. Yumbay afanirutam binsishqana.

⁵² Pwidiqkunatam kargungunamanda kambyarqanna. Mana karguyuy kaqkunataqam numbrarqan, ancha kamachikuqkuna kanambaq.

⁵³ Chay mallaqkunatam tukuy imata qorqan. Piru kapuqkunataqam nirqan illaqlana rinanllapa.

⁵⁴ Tayta Dyusmi sirbikuqnin isrraylinukunata llakipawaqninchiq, ancha yanapawashqallapa kanchiq.

⁵⁵ Chaqa chay unay agwilunchiq Abrajanda yumbay ayllundinda chayshina ufrishqa karqan yanapayta tukuy tyimpupaq. Chay ufrisishqandam kumplishqana, nishpa.

⁵⁶ Kanan kimsa killatach'i Maryaqa Ilisabitpa pullan tiyarqan. Chaymandaqam kutirqanna wasinman.

Jwan Shutichikuqmi nasirqan

⁵⁷ Chaymandaqam Ilisabitpa qeshyanan tyimpun kumpliptionqa, qeshyarqanna wambritundaga. ⁵⁸ Bisinungunawan ayllungunaqam yach'arqanllapa: Tayta Dyusshi Ilisabitta ancha yanapashqa, nishpa. Chaymi paykunaqa Ilisabitpa wasinman tandakashpa, paywan ancha

kushikurqanllapa. ⁵⁹ Chaymandaqam 8 diyasmanda chay wambritupa kwirpumbi siñalta rurarqanllapa. Chay diyapiqam chaypi kaqkuna wambritupaq nirqanllapa:

—Sakariyas shutinga, taytanshina shutiyuq kanambaq, nishpa.

⁶⁰ Piru mamanqam nirqan:

—¡Manám! Jwanmi rin shuti, nishpa.

⁶¹ Chaymi mamandaqa nirqanllapa:

—¿Imaraykutaq munangi chayshina shutinanqa? Chaqa manam pipis aylluykipiqa Jwanqa shutinchu, nishpa.

⁶² Chaymi siñiyashpa, taytanda tapurqanllapa:

—¿Wambrituykitaqa imatam munangi shutichiya? nishpa.

⁶³ Chayraykum taytanqa suq tablitata mañashpa, chaypi kayshina iskibrirgan: “Wambrayqam shutin Jwan”, nishpa. Chaymi chay iskib-rishqanda rikashpaqa, yumbaynin ancha ispantarqanllapa. ⁶⁴ Chay urasmi Sakariyasqa mudu kashqanmanda, atirqanna rimayta. Kanan Dyustam ancha alabarqan. ⁶⁵ Chaykunata rikashpaqam, chay bisinun-gunaqa masta ispantarqanllapa. Chaymandaqam chay famaqa chay prubinsya Judiyapa tukuy jalkangunaman shikwakarqan. ⁶⁶ Yumbay chayta yach'ashpaqam, ancha yuyashpa, paykunapura tapunakurqan:

—Chay wambra wiñashpaqa ¿ima karguyuqraq kanqa? nishpa.

Chaqa paytaqam Tayta Dyusqa ancha yanapaq.

Sakariyasmi Dyuspaq rimarqan

⁶⁷ Tayta Dyuspa Santu Ispiritunmi yaykurqan Jwamba taytan Sakariyasman. Chaymi chay Santu Ispiritu rimachiptin, Sakariyasqa kayshina nirqan:

⁶⁸ ¡Alabashqa kanqa noqanchiq isrraylinukunapa Taytanchiq Dyus! Chaqa kayman shamushpa, noqanchiq wambrangunata washawashqa kanchiq.

⁶⁹ Chay unay Dabidqam Tayta Dyusta ancha kasuq. Kananqam chay Dabidpa karu willkanda qowashqa kanchiq, ancha pudirniyuq Washadurninchiq kanambaq.

⁷⁰ Chayshinam Dyusqa unaymandapacha paypaq ancha santu rimaqku-nata akrashpa, kayshina rimachirqan:

⁷¹ “Yumbay kuntrashuqmanda, ch'iqnishuqmandam rini washashuqla-pa”, nishpa.

⁷² Chaymi Tayta Dyus chay unay agwilunchiqkunata llakipashpa, payku-nawan suq santu tratuta rurarqan. Chay tratutaqam mana qon-qashqachu.

⁷³ Ashwanmi unay agwilunchiq Abrajanda jurashpa, noqanchiqkuna-paq kayshina ufrisirqan:

⁷⁴ “Karu willkaykikunatam kuntraqkunamanda rini washaq, ama ni pita manchashpa noqatalla kasuwananllapa,

⁷⁵ allitalla rurashpa, mana uchayuq kashpa, tukuy tyimpu noqawan kawsananllapa”, nishpa.

⁷⁶ Chayshina nishpaqam, Sakariyasqa chay wambritunda nirqan:

Ijitu, qambaqmi rinllapa niq: “Ancha pudirniyuq Dyuspaq rimaqmi kangi” nishpa. Chaqa qam Dyus Akrashqan Washadurmanda puntata yach'achikushpaqam, ñanninda allichaqshina ringi kaq, payta shumaqta ch'ayachinanllapa.

- ⁷⁷ Ringim kayshina yach'achikuq: “Tayta Dyus pirdunashushpam, uchaykikunamanda rin washashuqllapa”, nishpa.
- ⁷⁸ Chaqa Taytanchiq Dyusmi kuyawaqninchiq, llakipawaqninchiq, Washadurninchiqta syilumanda rin kach'amuq runakunata, warmikunata washawananchiq. Paymi rupayshina llipyashpa, suq mushuq diyashina rin achikchakuq.
- ⁷⁹ Uchayuq kashpaqam chingaykarqanchiqllapa. Piru payqam suq mushuq bidata rin qowaqninchiq. Chaqa rinmi yanapawaqninchiq, kushikushpa, shumaqta kawsananchiqllapa, nishpa.
- ⁸⁰ Chaymandaqam chay Jwan wiñaykaptinqa, Dyuspa Santu Ispiritun yanaparqan, tukuy shungo Dyusta kuyanambaq. Kanan Jwanqam chuncha lugarkunapi tiyaq, ch'ayanangaman tyimpu isrraylinukunata yach'achinambaq.

2

Jisukristum kayshina nasirqan
(Mt 1.18-25)

¹ Waq tyimpukunapim Rrumapa gubyirnun Sesar Agustu kamachikurqan, suq sinsuta rurananllapa tukuy mundupi. ² Chay punta sinsutaqam ruraraqanllapa, chay prubinsya Siriyapa prifiktun Siriniyu kaptin. ³ Chayshina chay gubyirnu kamachikuptinmi, yumbay runakuna riqlapa kikin llaqtanman, chay sinsupi apuntakananllapa. ⁴⁻⁵ Chaymi Jusiqa prubinsya Galiliyapa Nasarit llaqtanmanda llugshishpa, rirqanna prubinsya Judiyapa Bilin llaqtanman. Chaqa chay Bilimbim chay unay alma gubyirnu Dabidqa nasishqa karqan. Chaymi Jusiqa Dabidpa karu willkan kashqanrayku, rirqan Maryawan Bilinman, chay sinsupi apuntakanambaq. Chaqa Jusiqa Maryawanqa tratukushqana karqan kasarananllapa. (Piru mana puñuptinllapam,) Maryaqa pach'ayuqna (ukuyuqna) karqan. ⁶ Chaymi Bilimbilla kaykaptinllapa, Maryapa qeshyanan diya ch'ayamurqanna. ⁷ Chaymi chaypi qeshyashpa kulaka wambritunda, llambu trapukunawan wangushpa, usurachirqan suq istablu kuralpi suq pisibripi. Chaqa pusadapiqam mana karqanchu lugar, paykuna kidanambaqqa.

Anjilkunam michidurkunaman rikakurqan

⁸ Chay Bilimba sawa chunchambim michidurkuna yuraqashtin wishanllapata kwidaykarqanllapa. ⁹ Paykunamanmi das rikakurqan Dyuspa suq anjilnin. Kanan Tayta Dyuspa llipyayninmi rridurninllapata limpu achikcharqan. Chaymi chay michidurkunaqa ancha mancharqanllapa. ¹⁰ Piru anjilqam paykunata nirqan:

—Ama manchayllapachu. Qamkunamanmi ancha shumaq nutisyata apamuni. Kay nutisyata yach'ashpaqam, yumbay runakuna ancha rinllapa kushikuq. ¹¹ Kananmi chay unay Dabidpa llaqtambi nasishqa suq Washadur. Paymi Dyus Akrashqan Washadur. ¹² Kriyiwanyaykim, chay wambritutaqa ringillapa tariq llambu trapukunawan wangushqata, suq pisibripi usuraykaqta, nishpa.

¹³ Chaymandaqam chay anjilpa ladumbi das rikakurqan ancha achka anjilkuna. Paykunaqam kunyarqanllapa, Dyusta kayshina alabashpa:

¹⁴ —¡Biba, biba altu syilupi Tayta Dyus! ¡Alabashqa kanqa! ¡Chaqa payqam achka runata, warmita munan yanapayta! ¡Chaymi paykunaqa kay mundupi ancha kushikunqallapa! nishpa.

¹⁵ Chayshina chay anjilkuna Dyusta alabashpaqam, kutirqanna syiluman. Chayshina kutiptinllapaqam, michidurkunaqa paykunapura kayshina parlarqanllapa:

—Mayá, akullapa Bilinman, Taytanchiq Dyus niwashqanchiqta rikananchiq, imash' kashqa, nishpa.

¹⁶ Chaymandaqam utqaymaya rishpa, Maryata, Jusitaqa, iti wambrituyuqtana tarirqanllapa. Chay wambritunqam usuraykarqan chay pisibripi.

¹⁷ Chaymi chay michidurkuna wambrituta rikashpaqa, chaypi kaqkunata parlachirqan chay anjil nishqanda. ¹⁸ Chayshina parlachiptinqam, yumbay chay uyaqkunaga ancha ispantarqanllapa.

¹⁹ Piru Maryaqam tukuy chaykunata uyashpa, ancha yuyashpa, shunqombilla waqaycharqan. ²⁰ Chaymandaqam chay michidurkunaqa kutiriqshina Tayta Dyusta ancha alabarqanllapa yumbay uyashqambaq, rikashqambaqlapa. Chaqa chay anjil tukuy ima nishqanqam allip kashqa karqan.

Wambritu Jisustam aparqanllapa Dyuspa adurana wasinman

²¹ Chay wambritu 8 diyasniyuq kaptinmi, kwirpumbi siñalta rurashpa, nirqanllapa: “Jisus shutinga”, nishpa. Chaqa Marya manaraq pach'ayuq (ukuyuq) kaptinmi, Dyuspa anjilnin chayshina nishqa karqan shuti-nambaq.

²² Chaymi Muysis kamachikushqanda kumplishpaqa, 40 diyasman-daqa rirqanllapana Jirusalinman. Kanan Dyuspa adurana wasin-man rishpaqam, Dyusta nirqanllapa: “Kay wambrituytam apamu-nillapa prisintaq qamba ñawpaykiman, qamta sirbishunan”, nishpa.

²³ Chaqa Tayta Dyusqam liynimbi kamachikushqa karqan: “Yumbay ullqo kulaka nasiqtam noqapa ñawpayman apamuyllapa, wiñashpa no-qata sirbiwananllapa”, nishpa.* Chaymi Dyus nishqanda rurarqanllapa. ²⁴ Dyusqam liynimbi kamachikushqapis karqan, ufrindananllapa ishkey turtula pishqokunata ichu ishkey palumata.* Chaymi Maryawan Jusiqa chayshina rurarqanllapa.

²⁵ Chay tyimpupim Jirusalimbi suq ancha allin runa tiyargan. Paymi Simiyun shutirqan. Payqam Dyusta ancha aduraq. Chaymi ancha shuyakuykarqan, Dyus Akrashqan Washadur payta, isrraylinu llaqta masingunata washanambaq. Chaqa Dyuspa Santu Ispiritunmi Simiyun-wan kashpa, ²⁶ kayshina yach'achishqa karqan: “Manaraq wañushpam, ringi rikaq Tayta Dyus Akrashqan Washadurta”, nishpa. ²⁷ Kanan Dyuspa Santu Ispiritun chay Simiyunda apaptinmi, payqa rishqa kar-qan Dyuspa adurana wasinman. Chaymi Maryawan Jusiqa chay adurana wasiman Jisusta apaptinllapa, Muysis kamachikushqanda kumplinan, ²⁸ chay Simiyunqa Jisusta marqashpa, Dyusta kayshina ancha alabarqan:

²⁹ Dyusilupagi Taytitu; ufrisiwashqaykitam kumplishqana kang-i. Chayraykum ancha kushikuni. Kananqam atingina dijawayta wañunaypaq.

³⁰ Chaqa kikiy ñawiykunawanmi rikashqana kani kay Washadurta.

³¹ Qam paytaqa kach'amushqana kang-i, yumbay runa, warmi riqsinan-llapa.

* 2:23 Éxodo 13.2   * 2:24 Levítico 12.8

³² Kay wambritum suq micha achikchakuqshina rin yanapaq yumbay nasyungunapi tiyaqkunata, qamta shunqonllapapi riqsishushpa, allita kasushunanllapa. Kay wambritu achka furastirukunata washaptinmi, paykuna rinllapa alabaq llaqta masin isrraylinukunatapis, nishpa.

³³ Chayshina Simiyun Jisusta alabaptinmi, Maryawan Jusiqa ancha ispantarqanllapa. ³⁴ Simiyunqam Dyusman mañakurqambis, paykunata shumaqta yanapanambaq. Chaymandaqam Maryata nirqan:

—Kay wambraykim achka isrraylinu masinchiqkunata rin washaq, paypi kriyiptinllapa. Piru achka llaqta masinchiqkunaqam rinllapa chingaq, paypi mana kriyishpallapa. Chaqa achka runakunam paytaqa rinllapa disprisyaq. ³⁵ Chayshina disprisyaqptinllapam, wakinqa chayta rikashpa, yach'anqallapa: Chay runakunaqam mapa shunqoyuqkuna, nishpa. Lukismi Maryita, tukuy chaykunata rikashpaqa, ancha ringi llakiq. Chaqa qambaqqam chay llakikunaqa suq atun kuchilluwan shunqoykipi puntiyashuqshina rin kaq, nishpa.

³⁶⁻³⁷ Chaypim karqambis Dyuspaq suq rimaq warmi Ana shutiq. Paypa taytanmi Fanwil shutishqa karqan. Chay Fanwilmi atun ayllu Asirmananda kashqa karqan. Chay Anaqam chinalla kashpa, kasarashqa karqan. Kanan qosanwanqam syiti watastalla purirqan. Chaymandaqam qosan wañuptinqa, 84 watas biyudalla kashpa, ancha byijana karqan. Payqam Dyuspa adurana wasinmandaq mana llugshiqchu. Chaypim punchawnindin tutupnindin Dyus munashqanda rurashpa, ayunashpa, Dyusman mañakushpa kawsaq. ³⁸ Chay Simiyun wambritu Jisuswan kaykaptinmi, Anaqa paykunaman qemikashpa, Dyusta pagikushpa, chaypi kaqkunata parlachirqan. Paykunaqam unaymandapacha ancha munarqanllapa rikayta, Jirusalin llaqtapa Washadurnin ch'ayamuptin.

Nasarit llaqtamanmi kutirqanllapa

³⁹ Jusiwan Maryaqam, Dyus tukuy ima kamachikushqanda rurashpaqa, wambritundinna prubinsya Galiliyaman kutirqanllapa chay kikin Nasarit llaqtanman. ⁴⁰ Wambritun Jisusqam diyapi diyapi wiñashpaqa, mas jwirsayuq, mas yach'ayniyuqna karqan. Kanan Tayta Dyusqam tukuy imapi payta ancha yanaparqan.

Wambra Jisusqam Dyuspa adurana wasimbi kidarqan

⁴¹⁻⁴² Jisuspa taytan mamanmi watan watan riqllapa Jirusalinman chay Paskwa fyistaman. Chaymi Jisusqa dusi watayuqna kaptin, paykunawan rirqan Jirusalinman chay Paskwa fyistamanqa. ⁴³ Chay fyista ushyakaptingam, taytanwan mamana kutiriykarqanna Nasarit llaqtaman. Piru Jisusqam Jirusalimbilla kidashqa karqan. Kanan Maryawan Jusiqaq mana watukushqachu karqan Jisus kidaptinga. ⁴⁴ Paykunaqam yuyarqan: Kay achka runapa ukumbich'i riykan, nishpa. Chayshina yuyashpaqam, suq diya ñandana rirqanllapa. Chaymandaqam watukushpaqa, manana tarirqanllapachu. Chaymi ayllungunapi, tukuy chay riqsishqangunapi maskashpa, ⁴⁵ mana tarishpaqa, paykunaqa kutirirqanna Jirusalinman maskaq.

⁴⁶ Chaymi ancha maskashpa, kimsa diyamanda Dyuspa adurana wasimbi tarirqanllapa. Jisusqam Muysispa liyningunata yach'achikuqkunapa ch'awpimbi tiyashpa, paykunata uyaykarqan,

tapuykarqan. ⁴⁷ Kanan payta tapuptinllapaqam, ancha allita kuntistarqan. Chaymi yumbay chay uyaqkunaqa ispantashqata kidarqanllapa: ¡Rikay, tapuptinllapaqam, kay wambraqa ancha yach'ayniyuq kashpa, ancha allita kuntistan! nishpa.

⁴⁸ Kanan taytanwan mamanqam chay yach'ayniyuqkunapa ch'awpimbi tarishpaqa, ancha ispantarqanllapa. Chaymi mamanqa nirqan:

—Ay, ijitu, ¿imapaqmir kayshina rurawangillapa? Taytaykiwanmi noqaga ancha manchashpa, llakishpa, maskaykaykillapa.

⁴⁹ Chayshina niptinmi, Jisusqa nirqan:

—¿Imapaqmir maskawaykangiq? ¿Manachu yach'angillapa: Taytaymi munan, paypa wasimbi ruranangunata ruranaypaq, nishpaqa?

⁵⁰ Piru paykunaqam mana intyindirqanchu Jisus nishqandaqa.

⁵¹ Chaymandaqam Jisusqa paykunawan kutirirqan Nasaritman. Chaypim payqa paykunata tukuy imapi kasushpa kawsarqan. Kanan mamanqam yumbay chay pasashqambaq mana pitapis parlachirqanchu. Ashwanmi shunqombilla waqaychaq. ⁵² Kanan Jisusqam diyapi, diyapi wiñashpa, mas jwirsayuq, mas yach'ayniyuq karqan. Tayta Dyusqa, runakunapismi paywanqa ancha kushikuqllapa.

3

Jwan Shutichikuqmi chuncha lugarkunapi yach'achikurqan
(Mt 3.1-12; Mk 1.1-8; Jn 1.19-28)

¹ Tibiryu Sesar Rrumapa gubyirnun kinsi watasna kamachikuykaptinmi, prubinsya Judiyapa prifiktun Punsyu Pilatu karqan. Prubinsya Galiliyapa prifiktunmi suq Irudis karqan. [Nuta: Chay suq Irudismi chay punta gubyirnu Irudispa churin karqan.]

Prubinsya Ituriyapa tukuy Trakunitipa prifiktunmi chay Irudispa masan Filipi karqan. Prubinsya Abiliñapa prifiktunqam Lisaniyas karqan. ² Kanan Anaswan Kayfasmi mas kamachikuq isrraylinu kurakuna karqanllapa. Chay tyimpupim suq chuncha lugarpi Sakariyaspa churin Jwanda Dyusqa nirqan, paypaq rimanambaq. ³ Chaymi Jwanqa yach'achikushpa, yach'achikushpa, riykarqan chay rriyu Jurdamba tukuy chuncha lugarningunata. (Chay chunchakunamanmi achka runakuna, warmikuna shamurqanllapa, Jwanda uyaq.) Chaymi paykunata nirqan:

—Uchaykikunata dijashpa, Dyustana kasushpa, shutikuyllapa, Dyus pirdunashunan uchaykikunamanda, nishpa.

⁴ Chay Jwambaqmi Dyuspaq rimaq Isayiyasqa unay tyimpupi librumbi kayshina iskibrishqa karqan:

Chunchakunapim suq runa ancha jwirtita rimashpa, kayshina rin yach'achikuq: “Dyus Akrashqan Washadurta shumaqta ch'ayachinayki, bidaykita allichayllapa suq ñandashina.

⁵ Chaqa mana allin yuyaynikikunam suq wegru ñanshina. Chayri chay mana baliq ñandashina bidaykita allichayllapa, Washadurninchiq mas allita gamkunaman ch'ayamunambaq.

⁶ Chayshina bidaykillapata allichaptikiqam, yumbay runakuna rinllapa yach'aq: Kayshinam Dyus washawashun”, nishpa.*

* 3:6 Isaías 40.3-5

⁷ Kanan achka runakuna, warmikuna tandakaptin shutichinanqam, Jwanga wakinda nirqan:

—¡A, qamkuna kulibrapa wambrangunata! ¿Pinamir nishurqan, Dyuspa ancha manchaypaq kastigunmanda washadu kanaykillapaqa? ⁸ Mana allita rurashqaykirayku malayakushpa, chay uchakunata dijashpana, kananmandaqa allita rurashpa, kawsayllapa. Piru ama ni ash-lita yuyayllapachu: “Abrajamba karu willkanguna kaptinchiqmi, Dyus washawashun”, nishpaqa. Ashwan allita intyindiwayllapa: Dyusmi kay rumikunamanda runakunata atin rurayta, Abrajamba karu willkanguna kanambaqqa. ⁹ Chaqa qamkunaqam uchata rurashpaqa, chay mana allin puqoq yurakunashina kangillapa. Chaymi Dyusqa qamkunaman achanda qemishqana. Listunam kuchushunanllapa. Chaqa Tayta Dyusqam yumbay chay mana baliq yurakunata kuchushpa, rin wichuq lumyaykaq ninaman rupanambaq.

¹⁰ Chayshina Jwan niptinmi, chay runakunaqa tapurqan:

—¿Imatamiri atinillapa rurayta washakanayqa? nishpa.

¹¹ Chaymi Jwanga nirqan:

—Mayqanniki ishka mudanayuq kashpaqa, suq mudanaykita qoyllapa chay mana mudanayuqta. Mayqanniki mikunayuq kashpaqa, chay mana mikunayuqta qoyllapa, nishpa.

¹² Chay Jwanmanqam wakin kuntribusyunda kubrakuqkunapis ch'ayarqanllapa shutichinambaq. Paykunaqam Jwanda kayshina tapurqan:

—Yach'achikuq Taytitu, ¿imatamiri noqaykunaqa atinillapa rurayta? nishpa.

¹³ Chaymi Jwanga nirqan:

—Liy nishushqanshinalla kubrakuyllapa; ama mastaqa, nishpa.

¹⁴ Chaymandaqam wakin suldadukunapis Jwandaqa tapurqan:

—Noqaykunaqa ¿imatataq atinillapa rurayta? nishpa.

Chaymi paykunata nirqan:

—Ama ni pitapis jurapashpa, ni yanqakunata tumbashpaqa, imanda goch'iyllapachu. Ashwan paguykita ch'askishpa, kuntintakayllapa, nishpa.

¹⁵ Chaymi Jwambaqqa chay llaqta masin isrraylinukunaqa yuyarqanllapa: Paqtaraq payna Washadurninchiqqa, nishpa. (Chaqa unaymandapacham paykunaqa ancha shuyaykarqan, Dyus Akrashqan Washadur shamunambaq.) ¹⁶ Piru Jwanqam paykunataqa nirqan:

—Alliptam niykillapa. (Manam paychu kani.) Piru shamunqam rin. Noqaqam qamkunataqa yakupilla shutichiykillapa. Piru payqam ancha kamachikuq maski noqamanda. Chaymi Dyuspa Santu Ispiritumba pudirninwan ninawambis rin shutichishuqllapa, chay Santu Ispiritunwanna purinaykillapa. Pay shamuptinqam, noqaqa mana nimachu kashaq paypa ñawpambiq. Manam ni llanqemba watunda paskanaypaq balishaqchu. ¹⁷ Dyusta kasuqkunaqam allin trigushina. Chaymi chay Washadurninchiqqa palan piskashqana, trigunda wayrachashpa, trujambi waqaychanambaq. Piru mayqan paypi mana kriyiqkunaqam tamushina. Chay tamutaqam rin wichuq chay mana nunka wañuq ninaman rupanallapa, nishpa.

¹⁸ Kanan Jwanqam runakunata ancha allita chay Washadurpa shumaq nutisyanda yach'achirqan:

—Dyus Akrashqan Washadurmi rinna shamuq washawananchiq, nishpa.

¹⁹ Chay Jwanqam anyashqa karqan gubyirnu Irudista, masanda traysyunda rurashqambaq, suq laya mana allikunata rurashqambaqpis. Chaqa chay Irudisqam masan Filipipa warmin Irudiyasta qoch'ishpa, payna purichiykarqan. ²⁰ Chaymi chay Irudisqa malpaq piskashpa, ashwamba maluta rurashpa, Jwandaqa karsilarqan.

Jwan Shutichikuqmi Jisusta shutichirqan

(Mt 3.13-17; Mk 1.9-11)

²¹ Piru Jwan manaraq karsilpi kashpam, ancha achka runakunata shutichirqan. Jisuspismi chay diyakunapi Jwanman rirqan shutichinambaq. Chaymandaqam Jisusqa shutikushpa, Dyusman mañakuykaptinqa, syiluqa kich'akarqan. ²² Chaymandaqam Dyuspa Santu Ispiritun suq palumitashina shamurqan Jisuspa sawanman. Chay urasmi Tayta Dyusqa syilumandapacha payta kayshina nirqan:

—¡Qami ancha kuyashqay Churiyqa kangil! ¡Qamwanmi ancha kushikuni! nishpa.

Kayshinam karqan Jisuspa unay agwilunguna

(Mt 1.1-17)

²³ Jisukristu 30 watayuq kashpach'i, qallarirqan Tayta Dyuspaq yach'achikuq.

Jisuspaqqam niqllapa: “Jusipa churinshi”, nishpa.

Chay Jusipa taytanmi Eli shutiq.

²⁴ Elipa taytanqam Matat shutiq.

Matatpaqam Libi;

Libipaqam Milki;

Milkipaqam Jana;

Janapaqam Jusi;

²⁵ Jusipaqam Matatiyas;

Matatiyaspaqam Amus;

Amuspaqam Nawun;

Nawumbaqam Isli;

Islipaqam Nagayi;

²⁶ Nagayipaqam Mat;

Matpaqam Matatiyas;

Matatiyaspaqam Simiyi;

Simiyipaqam Jusi;

Jusipaqam Juda;

²⁷ Judapaqam Juwana;

Juwanapaqam Rrisa;

Rrisapaqam Surubabil;

Surubabilpaqam Salatyil;

Salatyilpaqam Niri;

²⁸ Niripaqam Milki;

Milkipaqam Adi;

Adipaqam Kusam;

Kusambaqam Ilmudam;

Ilmudambaqam Ir;

²⁹ Irpaqam Juswi;

Juswipaqam Ilyisir;

Ilyisirpaqam Jurin;
Jurimbaqam Matat;
³⁰ Matatpaqam Libi;
chay Libipaqam Simiyun;
Simiyumbaqam Juda;
Judapaqam Jusi;
Jusipaqam Junan;
Junambaqam Ilyakin;
³¹ Ilyakimbaqam Miliya;
Miliyapaqam Maynan;
Maynambaqam Matata;
Matatapaqam Natan;
³² Natambaqam Dabid;
Dabidpaqam Isayi;
Isayipaqam Ubid;
Ubidpaqam Bus;
Buspaqam Salmun;
Salmumbaqam Nasun;
³³ Nasumbaqam Aminadab;
Aminadabpaqam Aram;
Arambaqam Isrum;
Isrumbaqam Faris;
Farispaqam Juda;
³⁴ Judapaqam Jakubu;
Jakubupaqam Isak;
Isakpaqam Abrajan;
Abrajambaqam Tari;
Taripaqam Nakur;
³⁵ Nakurpaqam Siruq;
Siruqpaqam Rragaw;
Rragawpaqam Piliki;
Pilikipaqam Ibir;
Ibirpaqam Sala;
³⁶ Salapaqam Kaynan;
Kaynambaqam Arfasad;
Arfasadpaqam Sim;
Simbaqam Nuwi;
Nuwipaqam Lamik;
³⁷ Lamikpaqam Matusalin;
Matusalimbaqam Inuk;
Inukpaqam Jarid;
Jaridpaqam Malalil;
Malalilpaqam Kaynan;
³⁸ Kaynambaqam Inus;
Inuspaqam Set.
Setpa taytanqam kashqa chay punta runa Adan.
Adandaqam Dyus rurarqan.

4

*Dyablum Jisusta munarqan tyintayta**(Mt 4.1-11; Mk 1.12-13)*

¹ Jisusmi chay rriyu Jurdambi shutikushpaqa, kutiykarqanna. Chayshina kutiykaptinqam, Dyuspa Santu Ispiritun shunqombi kaqqa suq chuncha lugarman aparqan. ² Chaypiqam 40 diyas tukuyta karqan, mana nimata mikushpachu. Chaymi Jisus ancha mallaqnaptin, dyabluqa chaypi rikakurqan tyintanambaq. ³ Chaymi Jisustaqa nirqan:

—Mayá, qam Dyuspa Churin allip kashpaqa, kay rumita kamachi, tandapaq tikrakanambaq, nishpa.

⁴ Chayshina dyablu niptinmi, Jisusqa nirqan:

—Dyuspa Santu Librumbim nin: “Runakuna, warmikunaqam mana mikunawanllachu kawsanqa. Ashwanmi Dyus tukuy ima nishqangunawan kawsanqa”, nishpa.*

⁵ Chaymandaqam chay dyabluqa suq ancha altu qaqapa sawanman Jisusta apashpa, kay mundupa yumban nasyunningunata rikachishpa, ⁶ nirqan:

—Rikay kay ancha shumaq nasyungunata. Tukuy munaypaq imandindam noqa ch'askishqa kani. Chaymi pitapis atini qoyta. Mayá, qamta qoshqayki, qamna tukuy imapa dwiñun kanaykipaq. ⁷ Piru qam qonqorikushpa adurawaptikiqam, yumbay kaykunata qoshqayki, nishpa.

⁸ Piru Jisusqam nirqan:

—¡A, dyablu, ashuy ñawpaymanda! Chaqa Dyuspa Santu Librumbim nin: “Tayta Dyustalla aduray. Pay munashqandalla rurashpa kawsay”, nishpa.*

⁹ Chaymandaqam dyabluqa Jisusta aparqan Jirusalin llaqtaman. Waqqim Dyuspa adurana wasimba mas altu sawanman surqoshpa, Jisusta nirqan:

—Mayá, Dyuspa Churin allip kashpaqa, kaymanda ura pachakaman brinkay. ¹⁰ Chaqa Dyuspa Santu Librumbim nin: “Dyusmi anjilningunata rin kamachiq kwidashunambaq. ¹¹ Chaymi makingunapi rinllapa ch'askishuq, ama ni ch'akikikuna waq ura rumikunapi tupakashpa chugrikanambaq”, nishpa.*

¹² Chayshina dyablu niptinmi, Jisusqa nirqan:

—Dyuspa Santu Librumbiqam niwanchiqpis: “Dyusnikitaqar ama mallipaychu, munashqaykita ruranambaq”, nishpa.*

¹³ Chayshina dyablu tukuy layata rurashpa, mana atishpa tyintaytaqam, Jisuspa ñawpanmanda suq tyimpupaq ashurqan.

*Jisusmi Galiliyapi yach'achikurqan**(Mt 4.12-17; Mk 1.14-15)*

¹⁴ Jisusmi Santu Ispiritupa pudirninwan kutirqan prubinsya Galiliyaman. Kanan chay Galiliyapa yumbay llaqtangunapim waqqi kaypi famanqa shikwakarqan. ¹⁵ Chaqa Jisusqam kada llaqtaman ch'ayashpaqa, sinaguga wasikunaman yaykushpa, shumaqta yach'achikurqan. Chaymi yumbay ancha alabaqlapa.

* 4:4 Deuteronomio 8.3
Deuteronomio 6.16

* 4:8 Deuteronomio 6.13

* 4:11 Salmo 91.11-12

* 4:12

altu qaqapa sawambi karqan. ³⁰ Piru Jisusqam paykunapa ch'awpinda rirqan.

Suq runapim dyablupa ispiritun tiyarqan

(Mk 1.21-28)

³¹ Jisusqam rirqan prubinsya Galiliyapa Kapirnewun llaqtanman. Chay llaqtapiqam samana diyapi sinaguga wasiman rishpa, chaypi ³² ancha yach'ayniyuq kamachikuq kashpa, yach'achikurqan. Chaymi uyaqkunaga ancha ispantarqanllapa. ³³ Chay sinaguga wasipiqam karqan suq runa. Paypiqam dyablupa ispiritun tiyaq. Chaymi chay runaga kayshina qayach'akurqan:

³⁴ —¡A, qam, Jisus Nasaritmanda kaq! ¡Dijawayllapa! ¡Ama mitikuychu noqaykunamanqa! ¿Ima, kayman shamushpachu, ringi chingachiwaql-lapa? ¡Noqagam riqsiyki! ¡Qamqam Dyuspa santu Churin kangi! nishpa.

³⁵ Chaymi Jisusqa chay dyabluta anyashpa, nirqan.

—¡Uyaray! ¡Lluqshiy kay runamanda! nishpa.

Chayshina Jisus kamachiptinqam, chay dyabluqa yumbaypa ñawpanman runata waqtakushpa, mana chuqrishpachu, paymanda llugshirqanna. ³⁶ Chayta rikashpam, runakunaqa ancha ispantashqata suqnin suqnin Jisuspaq parlarqanllapa:

—¿Ima laya pudirniyuq awturidar kashpam, dyablukunata atin qatiyta? ¡Rikay, “Lluqshiy” niptinlla, chay dyablukunaqa das llugshin! nishpa.

³⁷ Chay famanqam chay llaqtamandaqa chay prubinsyapa yumbay lugarningunaman shikwakarqan.

Jisusmi Pidrupa swigranda kach'akachirqan

(Mt 8.14-15; Mk 1.29-31)

³⁸ Chaymandaqam Jisusqa chay sinaguga wasimanda llugshishpa, Simun Pidrupa wasinman rirqan. Chay Simumba swigranmi ancha jwirti jibriwan qeshyaq kamapi karqan. Chaymi Jisusta rrugarqanllapa kach'akachinambaq. ³⁹ Chayraykum Jisusqa qeshyaqman rishpa, kumurashpa, jibritaqa anyarqan. Chayshina anyaptinllam, chay warmiqa jibrimanda das kach'akarqan. Kanan chay urasmi atarishpa, paykunata qararqan.

Jisusmi qeshyaqkunata kach'akachirqan

(Mt 8.16-17; Mk 1.32-34)

⁴⁰ Rupay seqaykaptinnam, tukuy laya nanayniyuqkunata apamurqanllapa Jisusman. Chaymi payqa makinda suqpa suqpa sawanman rurashpa, yumbayta kach'akachirqan. ⁴¹ Achka runakunamandam dyablukunata qatirqan. Chaymi dyablukunaqa llugshishpa, qayach'akurqan:

—¡A, qamqam Dyuspa Churin kangi! nishpa.

Piru Jisusqam paykunata anyashpa, mana dijarqanchu masta rimanallapa. Chaqa chay dyablukunaqam yach'arqanllapa: Jisusqam Dyus Akrashqan Washadur, nishpa.

Jisusmi Galiliyapi yach'achikurqan

(Mk 1.35-39)

⁴² Achikyaykaptinnam, Jisusqa chay llaqtamanda llugshishpa, suq chunchamanna rirqan. Chay chunchapi kaykaptimbismi, ancha achka runakuna, warmikuna maskarqan tarinangaman. Chaymi tarishpaqa,

ancha rrugarqanllapa, paykunamanda amana rinambaq. ⁴³ Piru Jisusqam paykunata nirqan:

—Rinim suq llaqtakunamambis, Taytay Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achikuq, payta allita kasunanllapa. Chaqa chaypaqmi noqataqa kach'amuwashqa, nishpa.

⁴⁴ Chayshina nishpam, Jisusqa chay prubinsya Galiliyapi llaqtan llaqtan purishpa, sinaguga wasikunapi yach'achikurqan.

5

Achka piskadukunatam piskarqanllapa

(Mt 4.18-22; Mk 1.16-20)

¹ Suq diyam Jisusqa Jinisarit atun qoch'apa manyambi kaykarqan. [Nuta: Chay Jinisarit qoch'allam Galiliya qoch'apis shutiq.]

Chaypim Jisusqa Tayta Dyus nishqanda yach'achikuykarqan. Chaymi ancha achka shamuqkuna ancha kumsanakushpa Jisusta kich'kichashpa yaqqa bularqan. ² Chayshina yaqqa bulaptinllapaqam, Jisusqa rikarqan ishkay yakupi puriq barkuta chay qoch'apa manyambi shayaykaqta. Chaqa piskaduta piskaqkunam chay barkukunamanda ishkishpa, atarrayangunata mayllaykarqanllapa. ³ Suq barkum Simun Pidrupa karqan. Chay barkunman Jisus llugshishpam, chay Simunda nirqan:

—Kay barkuykita kay manyamanda ashrita waqkaq apay, nishpa.

Chayshina apaptinmi, Jisusqa chay barkupina tiyashpa, chay atun qoch'amanda chay manyambi kaqkunata yach'achirqan. ⁴ Ushyashpa yach'achikuytaqam, Simun Pidruta nirqan:

—Barkuykita kay atun qoch'apa mas ch'awpinman apashpa, atarayaykita wichuyllapa, piskadukunata piskanayki, nishpa.

⁵ Chaymi Simun Pidruqa nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, kay tutam yuraqashtin yanqa trabajashpa, mana nimatapis piskashqallapachu kani. Piru qam niwaptikiqa, atarayayta wichurishaq, nishpa.

⁶ Chaymandaqam atarrayanda wichuptingqa, allipta ancha achka piskadukuna atarrayambiqa bulsachakarqan. Chaymi llashaqwanqa atarrayanqa llikikaykarqanna. ⁷ Chayshina kaptingam, paykunaqa makingunawan siñiyakushpa, qayarqanllapa chay suq barkupi kaq kumpañirungunata, shamunambaqllapa yanapaq. Shamuptinllapaqam, yumbayninmanda ishkandin barkuta ancha undachirqanllapa piskadukunawan. Chaymi chay barkukuna ancha llashaqwanqa yaqqa seqarqanllapa chay atun qoch'aman. ⁸ Chaymi Simun Pidruqa Jisuspa ñawpambi qonqorikushpa, nirqan:

—Kamachikuq Taytitu, noqaqam ancha uchayuq runa kani. Chaymi rrugayki noqamandaqa ashunaykipaq, nishpa.

⁹ Chaqa Simun Pidruqam chay pullan kaqkunawan ancha achka piskaduta surqoshqanrayku, Jisusqa ancha ispantarqanllapa. ¹⁰ Simun Pidrupa kumpañirungunam Jakubuwan Jwan karqan. Paykunam Sibidiyupa churinguna karqan. Jisusmi Simun Pidrutaqa nirqan:

—Ama manchaychu. Chaqa piskadukunata maskashqaykishinam, kanamandaqa runakunatana maskashpa, ringi yach'achiq, noqapi kriyinanllapa, nishpa.

¹¹ Chaymi paykunaqa barkunllapata atun goch'amanda manyanman surqoshpaqa, chaypina tukuy imandinda dijashpa, Jisuswanna rirqanllapa.

Jisusmi suq ismuykaq kwirpuyuq runata kach'akachirqan
(Mt 8.1-4; Mk 1.40-45)

¹² Suq llaqtapi Jisus kaykaptinmi, payman ch'ayarqan suq runa ismuykaq kwirpuyuq. Chaymi Jisusta rikashpaqa, ñawpanman rishpa, qonqorikushpa, qaqllanda pachaman ch'ayachishpa, ancha rrugarqan: —Kamachikuq Taytitu, munashpaqam kay nanayniymanda atingi kach'akachiwayta, nishpa.

¹³ Chaymi Jisusqa chay millanaypaq runapa sawanman makinda rurashpa, nirqan:

—Munanim kach'akachishuyta. Chayri kanalitan kach'akay, nishpa.

Chayta niptinllam, chay qeshyayqa limpu chingarqan.

¹⁴ Chaymandaqam Jisusqa chay runata kamachirqan:

—Amakish pitapis parlachingichu kay kach'akachishushqaypaq. Ashwan kuramanlla rishpa, Muysis kamachikushqanshina ufrindaykita Dyuspaq qoy, yumbay yach'anambaq: Waq runaqam kach'akashqana, nishpa.

¹⁵ Piru Jisuspaqqam chay parlaqa diyapi diyapi ashwamba shikwakarqan. Chaymi ancha achka runa ch'ayamurqanllapa, payta uyanambaq, nanayninmanda kach'akachinambaq. ¹⁶ Piru Jisusqam paykunamanda ladiyashpa, kutin kutin rirqan chuncha lugarkunaman, Tayta Dyusman mañakuq.

Jisusmi suq runa wañushqashina kwirpuyuqta kach'akachirqan
(Mt 9.1-8; Mk 2.1-12)

¹⁷ Suq diyam Jisus yach'achikuykaptin, chaypi tiyaykarqan wakin farisiyu duktrinayuqkuna, Muysispa liyningunata wakin yach'achikuqkuna. Paykunaqam shamushqallapa karqan prubinsya Galiliyapa, prubinsya Judiyapa llaqtangunamanda, Jirusalinmandapis. Kanan Jisusqam Dyuspa pudirninwan qeshyaqkunata kach'akachiykarqan. ¹⁸ Chaymi wakin runakunaqa suq runa wañushqashina kwirpuyuqta parapi apamushpa, ch'ayamurqanllapa. Paykunaqam ancha munarqanllapa ukuman yaykuyta Jisuspa ñawpanman, chaypi chay qeshyaqta kach'akachinan. ¹⁹ Piru ancha unda runa kaptinmi, mana mayta atirqanllapachu yaykuytaqa. Chaymi wasipa sawanman qeshyaqta surqorqanllapa. Chaymandaqam tijakunata ashuchishpa, waskakunawan parambi watashpa, qeshyaqtaqa uku runakunapa ch'awpinman, Jisuspa ñawpanman ishkichirqanllapa. ²⁰ Chaymi Jisusqa ancha kriyiqkunata rikashpa, nirqan:

—Runita, uchaykikunamandam pirdunayki, nishpa.

²¹ Chay nishqambaqmi Muysispa liyningunata chay yach'achikuqkuna, chay farisiyu duktrinayuqkuna yuyarqanllapa: “¿Ima pitaq kay runaqa chayshina nishpa Dyusshina tukushpa, Tayta Dyusta burlaykan? ¡Paqta imanan ima! Chaqa manam pipis atinchu runakunapa uchangunata pirdunayta. Tayta Dyusllam atin pirdunaytaqa”, nishpa.

²² Chaymi Jisusqa yuyashqanllapata yach'ashpa, paykunata nirqan:

—¿Imaraykutaq chay mana baliqkunata yuyaykangillapa? ²³ Mayá, ¿imataq mas trabajus ruranaypaq, ichu ninaypaq: “Uchaykikunamandam pirdunayki” ichu ninaypaq: “Kach'akachiykim; atarishpana, riy” nishpa? ²⁴ Chaymi rini rikachishuq yach'anaykillapa: Tayta Dyusmi Jisukristuta pudirniyuqta numbrashqa, runakunata uchangunamanda pirdunanambaq, nishpa.

Chaymandaqam Jisusqa chay runa wañushqashina kwirpuyuqta nirqan:

—Qamtam niyki, atarishpa, paraykita apashpa, riyna wasikiman, nishpa.

²⁵ Chayshina kamachiptinllam, yumbay chapaykaptin, das atarirqan. Chaymi chay uras paranda tandashpa, Dyusta ancha alabaqshina rirqanna wasinman. ²⁶ Chayta rikashpam, yumbay chaypi kaqkunaga ancha ispantashqata Dyusta ancha alabarqanllapa. Kanan manchashqatam kayshina parlarqanllapa:

—Mana nunka rikashqanchiqtam kananqa rikanchiq, nishpa.

Jisusmi qayarqan suq runa Libi shutiqta

(Mt 9.9-13; Mk 2.13-17)

²⁷ Chaymandaqam Jisusqa chay kashqanmandaqa rirqanna. Chaymi riqshinaqa rikarqan suq runa Libi shutiqta. [*Nuta: Chay Libillam Matiyupis shutiq.*] Chay Libiqam tiyaykarqan kuntribusyun kubrakunan dispachumbi. Kanan Jisusqam Libitaqa nirqan:

—Shamuy, aku noqawan, nishpa.

²⁸ Chaymi Libiqa das atarishpa, tukuy imata dijashpa, Jisuswanna rirqan.

²⁹ Chaymandaqam chay Libiqa Jisusta wasinman apashpa, suq atun fyistata paypaq rurarqan. Kanan wakin kuntribusyunda kubraquqkuna, suq runakunapismi chay mesapilla pulla tiyaykarqanllapa. ³⁰ Chaymi chayta rikashpaqa, farisiyu duktrinayuqkuna, Muysispa liyningunata yach'achikuqkunaga ancha piñakushpa, Jisuspa yach'akuqningunata kayshina anyarqanllapa:

—¿Imaraykutaq qamkunaga kuntribusyunda kubraquqkunawan, suq laya uchayuq runakunawan tandakashpa mikuykangillapa, upyaykangillapaqa? nishpa.

³¹ Chaymi Jisusqa chay piñakuqkunata nirqan:

—Qeshyaqkunallam munan ambikuqtaqa. Chay mana qeshyaqkunagam ambikuqtaqa mana munanchu. (Kay uchayuqkunagam chay qeshyaqkunashinaqa.) ³² Chayshinallam noqaqa shamushqa kani uchayuqkunata qayanaypaq, uchangunata dijashpa, Dyuspi kriyinanllapa. Piru manam shamushqachu kani chay mana uchayuq tukuqkunata qayaq, nishpa.

Jisustam ayunupaq tapurqanllapa

(Mt 9.14-17; Mk 2.18-22)

³³ Wakin runakunam Jisusta tapurqan:

—Jwan Shutichikuqpa yach'akuqninguna, yumbay farisiyu duktrinayuqkunaga ancha ayunanllapa; kutin kutin Dyusman mañakunllapa. ¿Imaraykutaq qamba yach'akuqnikikuna mana ayunashpachu mikunllapa, upyanllapa? nishpa.

³⁴ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Mayá, suq kasaraq runa kumpañirungunata kumbidashpa, fyistapi kaptinqachuraq, ¿atingimanllapa chay kumpañirungunata ayunachiya? Manám. Chayshinallam kay yach'akuqniykunapis pullay kushikuykashpaqam, mana ayunanllapachu. ³⁵ Piru suq diyam kuntrawaqkuna paykunamanda rinllapa akrawaq. Chayshina akrawaptinraqmi, kay yach'akuqniykunapis rinllapana ayunaq, nishpa.

³⁶ Jisusqam kayshinapis suq kumparasyunda rurarqan:

—Manam pipis mushuq mudananmanda suq pidasuta kuchunchu, mawka mudananda rrimindananga. Chaqa mushuq mudananda kuchuptinqam qesachakan. Kanan mushuq rritasuqam mana pullachu mawkawanqa. Siraptinqam mana shumaqchu kanqa. ³⁷ Chayshinallam llullu binutapis mana wichunchiqchu mawka qara taligamanqa. Chaqa llullu binuqam qarwashpa, mawka qara taligataqa pach'yachin. Chayshinam binu, qara taligaqa qesachakan. ³⁸ Chayri mushuq binutaqa wichushun mushuq qara taligaman (chay qara chutakashpa, ama pach'yanambaq). [*Nuta: Chay llullu binuqam Jisuspa mushuq nutisyanshina. Chay mawka qara taligaqam isrraylinukunapa chay unay kustumbringunashina.*] ³⁹ Piru chay qarwashqa binutalla upyaqqam, llullu binutaqa mana munanllapachu: Qarwashqa binum noqapaqqa mas allinqa, nishpa.

6

Samana diyapim trigukunapa ispigangunata pitirqanllapa
(Mt 12.1-8; Mk 2.23-28)

¹ Suq samana diyapim Jisusqa yach'akuqningunawan tarpudukunapa ukunda pasaykarqan. Chaymi yach'akuqningunaga mallaqnashpa, triguta pitishpa, qaqoshpa, mikuykarqanllapa. ² Chaypaqmi wakin farisiyu duktrinayuqkuna Jisusta anyarqanllapa:

—Samana diyapiqam mana balinchu trabajananchiqqa. ¿Imarayku-taq kay samana diyapi wakin yach'akuqnikiqa trigupa ispigangunata pitikushpa, qaqokushpa trabajayanllapa? nishpa.

³ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Ima, ¿manachu liyishqallapa kangi chay unay gubyirnu Dabid kumpañirungunawan mallaqnashpa rurashqandaqa? ⁴ Karpamanda adurana wasipi ufrinda tandakuna kaqmi kurakunapaqlla karqan. Piru Dabid mana dirichuyuq kashpapismi, chay adurana wasiman yaykushpa, chay ufrinda tandakunata mikushpa, chay kumpañirungunatapis qorqan mikunambaq.*

⁵ Chaymandaqam Jisusqa nirqan:

—Noqaqam Dyusmanda Shamuq Runa kashpa, samana diyapa dwiñun kani. Chaymi atini kamachikuyta: Kaymi alli ichu kayqam mana allichu, samana diyapi rurananchiqqa, nishpa.

Jisusmi kach'akachirqan suq qendishqa makiyuq runata
(Mt 12.9-14; Mk 3.1-6)

⁶ Suq samana diyapim Jisusqa sinaguga wasiman rishpa, chaypi yach'achikuykarqan. Chay ukupiqam suq runa allin ladu qendishqa makiyuq karqan. ⁷ Chaymi Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna, farisiyu duktrinayuqkunaqa Jisusta ancha chaparqanllapa: ¿Payqachu

* 6:4 Levítico 24.5, 9; 1 Samuel 21.6

rin kach'akachiq chay runata kay samana diyapi ichu mana? nishpa. Chaga paykunaqam yuyarqanllapa, chaypaq tumbashpa dimandanallapa. ⁸ Piru Jisusqam yuyayninllapata yach'ashpa, chay qendishqa makiyuq runata nirqan:

—Atarishpa, shamuy kay ch'awpiyllapaman, nishpa.

Chaymi runaqa atarishpa ch'awpinllapapina shayarqan. ⁹ Chaymandaqam Jisusqa chay jusgaqkunata nirqan:

—Mayá, niwayllapa: ¿Imatam Tayta Dyus kamachiwanchiq, samana diyapi rurananchiqqa? ¿Allita rurananchiq ichu maluta? ¿Suq runata washananchiq, ichu wanchinanchiq? nishpa.

¹⁰ Chayshina Jisus nishpaqam, yumbay chay rridurnimbi kaqkunata chapashpa, chay qendishqa makiyuq runata nirqan:

—Chutay makikita, nishpa.

Chaymi chay runa makinda diki chutaptinlla, qendishqa kashqan-mandaga dasna allinyarqan. ¹¹ Chayta rikashpaqam, chay kuntraqkunaga ancha fiyuta piñakurqanllapa. Chaymi paykunapura parlarqanllapa: ¿Imanachishundaq Jisusta? nishpa.

Jisusmi yach'akuqningunamanda dusita akrarqan, apustulninguna kanambaq

(Mt 10.1-4; Mk 3.13-19)

¹² Chay diyakunapim Jisusqa rirqan suq lumaman Dyusman mañakuq. Chay lumapiqam chay tutaqa yuraqarqan Dyusman mañakushpa.

¹³ Chaymandaqam achikyaptinga, yach'akuqningunata qayashpa, yumbay paykunamanda dusita akrashpa numbrarqan, apustulninguna kanambaq. ¹⁴ Chay dusi apustulningunaga kaykuna karqan: Simun; payllam Pidrupis shutirqan; paypa masan Andris; wakinqam Jakubu, Jwan, Filipi, Bartulu, ¹⁵ Matiyu, Tumas, Alfiyupa churin Jakubu. Suq Simun shutiqtapismi akrarqan, apustulnin kanambaq. Paymi isrraylinu Kananista partidumanda karqan. ¹⁶ Ishkay apustulkunagaqam Judas shutirqan. Suqqam Jakubupa masan karqan. Suqqam Judas Iskaryuti shutirqan. Chay Judas Iskaryutim suq tyimpupi Jisusta kuntraqkunaman intrigakurqan.

Jisusmi achka runakunata yach'achirqan

(Mt 4.23-25)

¹⁷ Jisusmi chay lumamanda yach'akuqningunawan shamushpa, suq pambaman ch'ayarqanllapa. Chaypim ashla unayarqan. Ancha achka runa, warmim chay pambaman ch'ayamushqallapa karqan prubinsya Judiyapa kapitalnin Jirusalinmanda, yumbay llaqtangunamanda, Tiru llaqtapa, tukuy Sidun llaqtapa kustangunamanda. Paykunagaqam shamushqallapa karqan Jisusta uyanambaq, qeshyayningunamanda kach'akanambaq. ¹⁸ Chaymi Jisusqa paykunata kach'akachishpa, runakunamanda dyablukunatapis qatirqan. ¹⁹ Kanan payqam ancha pudirniyuq kashpa, qeshyaqkunapa sawanman makinda rurashpa, yumbayta kach'akachirqan. Chaymi yumbay qeshyaqkunaga imashinapis munarqanllapa Jisusman makinda rurayta kach'akanambaqllapa.

Kushikuqkuna mana kushikuqkunawan

(Mt 5.1-12)

²⁰ Jisusmi yach'akuqningunata chapashpa nirqan:

—Qamkuna pubrikunaqar kushikuyllapa. Chaqa Tayta Dyus allita kamachikushpaqam, shumaqta rin ch'askishuqllapa, paywan kawsanaykillapa.

²¹ 'Kanan qamkuna mallaqnaqkunapisri kushikuyllapa. Chaqa suq diyaqam ringillapa undaq. Qamkuna waqaqkunapisri kushikuyllapa. Chaqa suq diyaqam ringillapa kushikuq.

²² 'Noqapi kriyishqaykirayku ch'iqnishuptinllapa ichu qatishuptinllapa ama tandakanayki paykunaman, ichu mana allikunata rimashuptinllapa, ichu malukunatashina musyashuptinllapaqa, kushikuyllapa. ²³ Chaqa ancha shumaq primyutam sylupiqqa ringillapa ch'askiq. Unay tyimpupipismi chay ch'iqnishuqkunapa agwilungunaqa chayshinalla Dyuspaq rimaqkunata ancha qesacharqanllapa.

²⁴ 'Piru jimanangillaparaqri qamkuna kapuqkunaqa! Dyuswanqam mana ringillapachu kushikuq. Chaqa kay pachapi bwina bidata pasashpaqam kushikuykangillapa.

²⁵ 'iAy, imanangiraqri qamkuna unda unda mikuqkunaqa! Chaqa ringillapam mallaqnaq. jimanangiraqri qamkuna asikuqkunaqa! Chaqa ancha llakishpam, ringillapa waqaq.

²⁶ 'iAy, imanangiraqri qamkuna, runa masikimanda alabashqakunaqa! Chaqa chay alabashuqkunapa unay agwilungunapismi Dyuspaq rimaq tukuqkunataqa chayshinalla alabarqanllapa.

Jisusmi yach'achikurqan, ch'iqniwaqninchiqta kuyananchiq

(Mt 5.38-48; 7.12)

²⁷ 'Piru qamkuna uyawaqkunatam niykillapa, kuntraykikunata kuyayllapa. Ch'iqnishuqkunata allita rurayllapa.

²⁸ Maldisyashuqkunata niyllapa: “Dyus yanapashunqa”, nishpa. Musyashuqkunapaq Dyusman mañakuyllapa, paykunata yanapanambaq. ²⁹ Mayqan runa suq ladu qaqlaykipi takashuptinqa, suq ladutapis qoy, chaypipis takashunambaq. Kapaykita qoch'ishuptimbis, kushmaykitapis dijay apanambaq. ³⁰ Mayqan imata mañashuptimbis, qoy. Pi imaykita qoch'ishuptimbis, amana mañaychu kutichishunanqa. ³¹ Qamkuna munashpa runa masikikuna allita rurashunambaqqa, paykunatapis chayshina allitalla ruray.

³² 'Kuyashuqkunatalla kuyaptikiqam, Dyuspaqqa mana balingillapachu. Chaqa chay ancha uchayuqkunapismi kuyaqkunatalla kuyan.

³³ Chaymi qamkuna faburta rurashuqtalla faburta ruraptikiqa, Dyuspaqqa mana balingillapachu. Chaqa asta chay ancha uchayuq kaqkunapismi chayshinalla ruranllapa. ³⁴ (Chayri qamkunapa imayki kaptinqa, runa masiki ima nisitashqanda pristayllapa.) Piru imata qoshunanrayku pristaptikiqam, Dyuspaqqa mana balingillapachu. Chaqa chay uchayuqkunapismi pristan chay iman qoqkunatalla. ³⁵ Piru qamkunaqar ashwan kuntraykikunata kuyashpa, allita rurayllapa. Qamkunapa imayki kaptinqar, ima nisitashqanda pristayllapa. Piru ama imata qoshunanraykuchu pristayllapaqa. Chayshina allita ruraptikiqam, Dyusqa ancha shumaq primyuykita rin qoshuqllapa. Chayta rurashpallapaqam, Dyuspa wambranguna ringillapa kaq. Chaqa Dyusqam ancha allin kashpa, chay mana ni agradisiqkunata, chay malukunatapis yanapan. ³⁶ Chayri ancha allin Taytanchiq Dyus llakipashuptinqa, qamkunapis llakipakuqkuna kayllapa.

Runa masinchiqtaqa ama jugashunchu

(Mt 7.1-5)

³⁷ 'Ama jugakuychu, qamkunapis ama jugadu kanaykillapa. Suqkunata ama wichupayllapachu, qamkunapis ama wichupadu kanaykillapa. Ashwan suqkunata pirdunayllapa, qamkunapis pirdunadu kanaykillapa. ³⁸ Imayki kaptimbis, suqkunata qoyllapa. Chayshina qoptikiqam, Tayta Dyus rin qoshuq. Chaqa Dyusqa ancha achkata qoshushpa, kuyuchishpa, ch'apsishpa, llapchashpa, ich'akaykaqta rin millqachishuq. Chay ima tantuta yanapaptikim, Dyuspis chay tantuta rin yanapashuqllapa, nishpa.

³⁹ Chaymandaqam Jisusqa kay kumparasyundapis yach'akuqningunata nirqan:

—Suq sarku runaqa ¿imashinaraq apanman suq sarkutaqa? Manam atinchu. ¿Imanaymi apanqaqa? Ashwambam suq ush'kuman ishkandin seganmanllapa, ¿manachu? ⁴⁰ Chayshinallam suq yach'akuqqa mana rinchu binsiq yach'achikuqnindaqa. Piru tukuy imata allita yach'akushpaqam, chay yach'achikuqninshina atin kayta.

⁴¹ 'Qamkuna mas uchayuqkunaga ama jugayllapachu, kriyiq masiki ashla uchata ruraptinqa. Chaqa jugashpaqam, paypa ñawimbi suq pidasu uqshitashina kaqta chapaykangishina, mana intyindishpa qamba ñawikiپی suq bigashina kashqanda. ⁴² Chayshina chay kikin ñawikiپی suq ancha atun biga kashqanda mana rikashpaqa, ¿manachu penqakungi masaykita ninayki: “Masita, diway ñawikimanda chay uqshitata surqonaypaq” nishpaqa? ¡A, qamkuna shimikiwanlla kasukuqkuna! ¡Suqta jusganaykiqam kan grasyayki! ¡Chaqa suqta jusganaykimandaqa puntata qamba ñawikimandaraq chay ancha atun bigata surqoy! Chayshina allita chapakushparaqmi, kriyiq masikipa ñawinmanda uqshitataqa atingi surqoyta. Manaqa manam atingichu, nishpa.

Allin runata mana allin runataqam riqsinchiq rurashqanmanda

(Mt 7.17-20; 12.33-35)

⁴³ 'Suq yura mana baliqqam mana allitaqa puqonchu. Piru suq allin yuraqam allinda puqon. ⁴⁴ Chayshinam yumbay plantakunataqa puqoyninmanda riqsinchiq, ¿manachu? Kashamandaqam mana iguskunataqa pallanchiqchu. Chayshinallam chay sarsamandapis mana ubaskunataqa pallanchiqchu. ⁴⁵ Chayshinallam allin runaqa allikunata riman, allin yuyaykuna shunqombi kashqanrayku. Piru chay mana allin runakunaqam mana baliqkunata riman, malu yuyaykuna shunqonllapapi kashqanrayku. Chaqa shunqombi ima laya yuyaykuna kashqandam shiminwanqa rimanllapa; manam maymandachu.

Runakunapa bidanllapam ish kay laya wasikunashina

(Mt 7.24-27)

⁴⁶ '¿Imaraykutaq qamkunaga “Siñursitu, Siñursitu” niwangillapaqa, nishushqayta mana kasushpaqa? ⁴⁷ Suq kumparasyunda nishqaykillapa. Noqata allita kasuwaqkunaqam suq yach'ayniyuq runa wasita ruraqshina. ⁴⁸ Chay yach'ayniyuq runaqaqam wasinda ruranambaqqa allakurqan uku angu rumiman ch'ayashtin. Chaymandaqam chay jwirti rumipa sawambina simyintunda rurashpa, wasinda alsarqan. Chaymanda ushyaptinqam, rriyu undashpa, ancha jwirtita ch'ayamurqan bulaq chay wasitaqa. Piru manam ni kuyuchirqanchu, rumipa sawambi

allin simyintuyuq kashqanrayku. Chay rumipa sawambi wasikuqshinam noqata kasuwaqkunaqa. ⁴⁹ Piru mana kasuwaqkunaqam suq runa pamba allpapi mana simyintuyuq wasinda ruraqshina. Chaqa wasinda ushyaptinqam, chay rriyu undashpa, ancha jwiritita ch'ayamushpa, chay wasi mana simyintuyuqta bulashpa, limpu chingachirqan, nishpa.

7

Jisusmi suq rrumanu suldadupa kriadunda kach'akachirqan
(Mt 8.5-13)

¹ Jisusqam paykunata yach'achishpaqa, rirqanna Kapir nawun llaqtaman. ² Chaypim suq rrumanu suldadu tiyaq. Chay suldaduqam achka suldadukunapa kamachikuqnin karqan. Paypam suq ancha kuyashqan kriadun qeshyaq wañuykarqanna. ³ Chay rrumanu suldaduqam Jisuspa famanda yach'arqan. Chaymi kach'arqan kamachikuq ansyanu isrraylinukunata, rinambaqllapa Jisusta rrugashpa apamuq, kriadunda kach'akachinambaq. ⁴ Chaymi kach'adungunaqa rishpa, Jisusta ancha rugarqanllapa:

—Ancha allinmi chay rrumanu suldaduqa. Yanapayri yush'ayku. ⁵ Chaqa noqanchiq isrraylinukunatam ancha kuyawanchiq. Chaymi sinaguga wasita rurashqa noqaykunapaq, nishpa.

⁶ Chayshina niptinqam, Jisusqa chay rrugaqkunawanna rirqan. Chaymi suldadupa wasinman yaqqana ch'ayaptinqa, chay rrumanuqa wakin kumpañirunda kach'arqan, ñanmanlla tingushpa, ninanllapa:

—Taytitu, amar piñakuychu. Amanar kaykamanqa shamuychu. Chaqa manamir baliq runachu kani, kay wasiyan yaykunaykiqa. ⁷ Chaymi mana rirqaychu noqa kikiy maskashuqqa. Kamachikuyri. Chay nishqaykiwanllam kriaduyqa rin kach'akaq. ⁸ Chaqa noqapismi kamachiwaqta kasuni. Chayshinallam kamachishqay suldaduykunapis kasuwan. Suqninda “Riy”, niptiyimi, rin. Suqta “Shamuy”, niptiyimi, shamun. Kriyaduyta kamachiptiy, imata ruranambismi ruran.

⁹ Chayshina niptinmi, Jisusqa ancha ispantashpa, kushikurqan. Chaymi tikrakashpa chay pullan riqkunata nirqan:

—Alliptam niykillapa, kay ancha kriyiq runatashinaqam mana ni suqta tarishqachu kani, ni kay llaqta masinchiq isrraylinukunapi, nishpa.

¹⁰ Chaymandaqam chay kach'adungunaqa wasiman kutirishpaqa, chay kriadun qeshyaqtaqa kach'akashqatana tarirqanllapa.

Jisusmi suq biyudapa wawanda kawsachirqan

¹¹ Chaymandaqam Jisusqa Nayin shutiq llaqtamanna rirqan. Paypa pullanmi rirqanllapa yach'akuqninguna, ancha achka runakuna, warmikuna. ¹² Chay Nayin llaqtaman yaqqana ch'ayashpaqam, rikarqan suq almata apaykaptinllapa pambaq. Chay wañushqaqam suq biyudapa sapalan ullqo wawan kashqa karqan. Chay llaqtamandaqam achka runakuna, warmikuna riykarqan pambakuq, chay biyudata kumpañashpa. ¹³ Chaymi Jisusqa chay biyudata chapashpa, llakipashpa nirqan:

—Amar waqaychu, nishpa.

¹⁴ Chaymandaqam almaman qemikashpa, paranman makinda rurargan. Chaymi chay apaqkunaqa riykashqanmanda shayaptin, Jisusqa chay almata nirqan:

—Wambra, gamtam niyki, jatariy! nishpa.

¹⁵ Chayshina niptinllam, chay wañushqa wambraqa alsakamushpa, parlarqanna. Chaymandaqam Jisusqa chay wambrataqa kawsaqtana mamanda intrigarqan. ¹⁶ Chaymi rikaqkunaqa manchashqata chapshpa, Dyusta kayshina alabarqanllapa:

—¡Dyuspaq suq ancha kamachikuq rimaqmi kay noqanchiqkunaman shamushqa! nishpa.

Nirqanllapapismi:

—Tayta Dyusmi shamushqa yanapawananchiq, nishpa.

¹⁷ Kanan Jisuspa famanqam chay prubinsya Judiyapa tukuy rridurnin llaqtakunaman shikwakarqan, “Jisusshi kawsachikushqa”, nishpa.

*Jwan Shutichikuqmi yach'akuqningunata Jisusman kach'arqan
(Mt 11.2-19)*

¹⁸ Chaykunata Jisukristu ruraptinmi, Jwan Shutichikuqpa yach'akuqninguna yach'arqan. Chaymi paykunamanda yach'ashpa, Jwanqa ishkay yach'akuqninda qayashpa, ¹⁹ Jisusman kach'arqan, kayshina tapunambaq:

—Mayá, ¿qamchu Dyusmanda chay shamunambaq Washadur kangi, ichu suqtaraq shuyashaqllapa? nishpa.

²⁰ Chaymi chay kach'adungunaqa rishpa, Jisusta nirqan:

—Jwan Shutichikuqmi kach'amuwashqa tapushunayllapa: “¿Qamchush Dyusmanda chay shamunambaq Washadur kangi, ichu suqtaraq shuyashaqllapa?” nishpa.

²¹ Chay urasmi Jisusqa achka qeshyaqkunata kach'akachiykarqan. Wakinmandaqam dyablukunata qatiykarqan. Achka sarkukunatapismi chapachiykarqan. ²² Chaymi Jisusqa chay tapuqkunata nirqan:

—Kutirishpa, Jwanda niyllapa kay rikashqaykillapata, uyashqaykillapata, sarkukuna rikakushqanda, kujukuna purishqanda, ismuykaq kwirpuyukuna kach'akashqanda, surdukuna uyakushqanda, wañushqakuna kawsamushqanda, pubrikuna Dyuspa shumaq nutisyanda uyashqanda. ²³ Kanan noqapi mana shaykuq kriyiqkuna kushikunqallapa. Chayta Jwanda niyllapa, nishpa.

²⁴ Chayshina niptinmi, chay kach'adungunaqa Jwanmanna kutirirqan. Riptinllapaqam, Jisusqa chaypi kaqkunata kayshina yach'achikurqan Jwan Shutichikuqpaq:

—¿Ima laya runatam rirqaykillapa chapaq chay chuncha lugarmanqa? ¿Rirqaykillapachu chapaq suq runa mana alli yach'aqta, suq kañata wayra waqman kayman kuyuchiqtashina? Manám. ²⁵ ¿Ichu rirqaykillapaqa chapaq suq ancha ch'aniyuq mudanayuq runata? Manám. Chaqa chay ancha shumaqta mudakuqkuna, chay bwina bida kawsaqqunam tiyanllapa gubyirrukunapa atun wasingunapi, ¿manachu? ²⁶ Chayshinaqa ¿imata rikaqtaq rirqaykillapaqa? ¿Dyuspaq suq allip rimaqta? Ari, alliptam niykillapa, Dyuspaq ancha baliq rimaqtaq rirqaykillapa rikaqqa. Kanan chay Jwanqam yumbay chay suq rimaqqunamanda mas baliq kashqa. ²⁷ Chaqa chay Jwambaqmi Taytanchiq Dyusqa Santu Librumbi Akrashqan Washadurta kayshina niwarqan:

Qamba ñawpaykitam noqapaq suq rimaqta rini kach'aq. Paymi ñanda allichanmanshina runakunata rin yach'achiq, shumaqta qamta ch'ayachishunanllapa, nishpa.*

²⁸ Chaymi allipta niykillapa, Dyuspaq yumbay rimaqkunamandam mana ni suq Jwanmandaqa mas baliqqa kashqachu. Piru noqa Taytaywan kamachikuptiy, noqapi yuyakuqmanda mas umildi kaqqam mas baliq rin kaq chay Jwanmandaqa, nishpa.

²⁹ Chayshina Jisus Jwanda alabaptinqam, yumbay chay uyaqkuna asta chay kuntribusyun kubrakuqkunapis nirqanllapa:

—Dyusqam ancha allin kashqa noqanchiqkunawanqa, nishpa.

Chaqa yumbay paykunatam Jwanqa shutichishqa karqan. ³⁰ Piru farisiyu duktrinayuqkuna, Muysispa liyningunata yach'achikuqkunaqam mana dijakashqachu karqan Jwan shutichinambaq. Ashwanmi Tayta Dyus paykunata munaptin washaytaqa, fyirusyashpa mana munarqanllapachu.

³¹ Chaymi Jisusqa nirqan:

—¿Imawandaq kay tyimpumanda runakunataqa atini kumparayta? ¿Ima laya kustumbriyuqmi paykunaqa? ³² Kay mana kriyiqkunataqam kumparani chay wambra mana nimatapis munaq pugllaqkunawan. Manchu wambrakunaqa plasapi pugllanllapa, fyistatashina rurashpa ichu suq almata pambaqshina tukushpa. Piru wakin wambrakuna mana munaptin pugllaytaqam, chay pugllaqkunaqa ninllapa: “¡Fy-istapishina flawtata waqachiptiy, mana dansangillapachu! ¡Pambakuqshina llakiy llakiyta kantaptiypismi, mana waqangillapachu!” nishpa. (Chayshinallam wakinnikikuna mana munangillapachu uyayta ni Jwan Shutichikuqta ni noqata). ³³ Chaqa chay Jwan shamushpa, mana ni tandata ni allin mikunata mikuptin, mana ni binuta upyaptinqam, nirqaykillapa: “Waq Jwanqam dyabluwan kashpa, lukushina purin”, nishpa. ³⁴ Chaymandaqam Dyusmanda Shamuq Runa kashpa mikuptiy, imitata upyaptiyqam, noqapaq ningillapa: “¡jwi, mana undaqmi mikun, upyan! Chay uchayuqkunawan, kuntribusyunda kubrakuqkunawanmi tandakan”, nishpa. ³⁵ Piru Dyus nishqanda kasuqkunaqam ancha yach'ayniyuqkuna. Chaymi shumaqta kawsaptinllapa, rikaqkunaqa intyindinllapa: Ancha yach'ayniyuqmi Dyusqa, nishpa.

Jisusmi farisiyu Simumba wasimbi mikurqan

³⁶ Suq farisiyu duktrinayuq runam Jisusta nirqan:

—Aku wasiyman mikuq, nishpa.

Chaymi Jisusqa wasinman rishpaqa, mesaman tiyarqan mikunambaq. ³⁷ Chay llaqtapim suq warmi ancha uchayuq karqan. Chay warmim yach'arqan chay farisiyupa wasimbi Jisus kashqanda. Chaymi ikinda ch'ayarqan mishki mutkinata suq rumi pumupi apashpa. ³⁸ Jisuspa ch'akinman qemikashpam, ancha waqarqan. Waqaqshinam ch'akingunata nuyuchirqan waqayninwan. Nuyuchishpaqam aqchanwan chakichishpa, muchashpa, chay mishki mutkinawan pasarqan. ³⁹ Chay farisiyu Jisusta apaqqam chay warmi chayta ruraykaqa rikashpaqa, yuyarqan: Atatayraq kay warmiqa. Mana allikunata rurashpam purirqan. Kay runa Dyuspaq allip rimaq

* 7:27 Malaquías 3.1

kashpaqach'i, atinanda yach'ayta: Uchayuyq warmim ch'akiymanda piskawaykan, nishpa. ⁴⁰ Chayshina yuyaptinmi, Jisusqa nirqan:

—Simun, munanim suq kusitata nishuyta.

Chaymi farisiyuqa nirqan:

—Niwayri, Yach'achikuq Taytitu, nishpa.

⁴¹ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Ishkay runam suq qellayniyuqta dibiraq. Suqmi 500 dinaryu qellayta dibirarqan; suqqam 50 dinaryu qellayta dibirarqan. ⁴² Mana atiptinllapa pagaraytam, chay qellay dwiñuqa chay ishkandin dibiraqta pirdunarqan. Mayá, niway, chay dibiraqkunaga, ¿mayqanninraq masta rin kuyaq chay qellay dwiñutaqa? nishpa.

⁴³ Chayshina niptinqam, Simunqa nirqan:

—Noqam yuyani, chay runa mas achka dibirashqan pirdunashqanmi mastaqa rin kuyaq, nishpa.

Chaymi Jisusqa nirqan:

—Ari, chayshinam. Allitam yuyashqa kang, nishpa.

⁴⁴ Chaymandaqam chay warmita chapashpa, Simunda nirqan:

—¿Intyindishqachu kang kay warmi rurashqandaqa? Rikay, kay wasikiman yaykuptiyqam, mana qowarqaykichu yakuta, ch'akiykunata mayllanayqa. Piru kay warmiqam waqayninda ich'ashpa, ch'akiykunata aysashpa, aqchanwan chakichishqa. ⁴⁵ Qamqam mana napaykuwashqachu kang muchawashpa. Piru payqam ch'ayamushqay urasmandapacha mana shaykuq ch'akiykunata muchashqa. ⁴⁶ Qamqam mana umaytaqa asiytiwanqa pasarqaykichu, shumaqta ch'ayachiwanaykiqa. Piru payqam ancha ch'anuyuq mishki mutkinawan ch'akiykunata liyashqa. ⁴⁷ Chaymi allipta niyki, Taytanchiq Dyus kay warmita yumbay uchangunata pirdunaptingam, kayshina ancha kuyawan. Piru Tayta Dyus suq runa ashla uchayuyta pirdunaptingam, chay runaga ashlitatalla kuyan, nishpa.

⁴⁸ Chaymandaqam chay warmitaqa nirqan:

—Uchaykimandam pirdunayki, nishpa.

⁴⁹ Chayshina niptinqam, Jisuswan mesapi kaqkunaga, suqnin suqnin parlarqanllapa:

—¿Imataq kashpa, kay yanqa runaga uchangunata pirdunaykan? nishpa.

⁵⁰ Piru Jisusqam chay warmita nirqan:

—Noqapi kriyishqaykiraykum, yumbay uchaykimanda pirdunaduna kang. Kushikushpana riy, nishpa.

8

Warmikunam Jisusta yanaparqan

¹ Chaymandaqam Jisusqa dusi apustulningunawan rirqan achka llaqtakunata, achka kasiriyukunata, Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achikuq, chay uyaqkuna Dyusta kasunambaqllapa.

² Wakin warmikunapismi Jisuspa pullan rirqan. Paykunataqam nanayningunamanda kach'akachishqa karqan. Wakinmandaqam dyablukunata qatishqa karqan. Chay warmikunamandaqam suqninqa Marya karqan. Payllam Madalinapis shutiq (Magdalamanda kashqanrayku). Paymandam Jisukristu syiti dyablukunata wichukushqa karqan. ³ Suq warmiqam Jwana shutiq. Payqam

Chusapa warmin kargan. Chay Chusaqam prifiktu Irudispa wasimba kamachikuqnin kargan. Suq warmiqam Susana kargan. Wakin warmikunapismi Jisuspa pullan puriqllapa tukuy iman kaqwan yanapashpa.

Jisukristum suq kumparasyunda rurarqan tarpukuq runawan
(Mt 13.1-9; Mk 4.1-9)

⁴ Achka llaqtakunamanda achka runa, warmi shamuptin Jisusta rikaqmi, payqa kay kumparasyunwan paykunata yach'achirqan:

⁵ —Suq tarpukuq runa simillanda shikwaptinmi, wakin simillaqa ñanman ishkirqan. Chay ñambi ishkiq simillatam pasaqkuna sarrurganllapa; wakindaqam pishqokuna pallarqan. ⁶ Wakin simillaqam kaskajuman ishkirqan. Chay simillaqam sawapilla kashpa, wayralla wiñarqan. Lukismi kaskaju kashqanrayku, mana atishpa ch'upakuyta, chakirqan. ⁷ Wakin simillaqam kashakunapa ukunman ishkirqan. Chaymi chay similla wiñaptinqa, kashakunapis pullan wiñashpa maqarqan. Chaymi limpu chingachirqan. ⁸ Piru wakin simillaqam ancha allin allpaman ishkirqan. Chay simillaqam shumaqta wiñashpa, allita puqorqan. Chaqa kada simillitam syin granusta puqorqan.

Chayshina nishpaqam, Jisusqa ancha jwirtita nirqan:

—¡Qamkuna rinriyuqkunaraq allita uyawayllapa kay nishushqayta! nishpa.

Jisusqam achka kumparasyunwan yach'achikurqan
(Mt 13.10-17; Mk 4.10-12)

⁹ Chay kumparasyunda nishqambaqmi yach'akuqninguna Jisusta tapurqan:

—Niwayllapar, ¿imam munan niyta chay nishqaykiqua? nishpa.

¹⁰ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Dyusmi munan noqapi kriyiqkuna allita intyindinaykillapa: Kayshinam ancha shumaqta rin kamachikuq, nishpa. Piru noqapi mana munaq kriyiqkunataqam achka kumparasyunwanlla yach'achini, maychika chapashpapis, ama rikananllapa, maychika uyashpapis, ama intyindinanllapa.

Jisusmi chay kumparasyumbaqaq intyindichikurqan
(Mt 13.18-23; Mk 4.13-20)

¹¹ 'Chay kumparasyunqam kayshina munan niyta: Dyuspa shumaq nutisyanqam chay simillashina. ¹² Wakin uyawaqkunam chay similla ñanman ishkiqshina. Ancha angu shunqoyuq kashpa, Dyuspa shumaq nutisyanqanda uyashpaqa, mana kriyinnlapachu. Chaymi dyabluga shamushpa, uyashqanda das qonqachin, ama kriyishpa washadu kananllapa. ¹³ Wakin uyawaqkunaqam chay ashla allpayuq kaskajushina. Chaymi Dyuspa shumaq nutisyanqanda uyaptinllapaqa, shunqombi mana allitaqa yurakanchu. Chaymi das kriyishpa, ashla tyimputalla ancha kushikushpa kawsanllapa. Chaymandaqam ashla padishpaqa, das syintishpa, Dyusmanda akrakanllapa. ¹⁴ Wakin uyawaqkunaqam chay kashapa ukumbi tarpudu wiñaqkunashina. Paykunaqam Dyuspa shumaq nutisyanqanda uyashpa kriyin. Piru chaymandaqam tukuy imayuq munashpa kayta, kwirpun munashqambilla yuyashpaqa, Dyusta qonqanllapa, chay similla kashakunapa ukumbi chingaqsina.

¹⁵ Piru wakingunaqam chay allin allpashina. Chaqa ancha allin shun-qoyuqkuna Dyus nishqanda uyaptinllapam, allita yurakan. Chaymi Dyustana mana shaykuq kuyashpa, kasushpa, shumaqtana kawsanllapa.

Suq kumparasyundam rurarqan michawan
(Mk 4.21-25)

¹⁶ 'Suq michata syindishpaqam, mana pipis suq almunwanqa pambanchu ni kamamba waranman pakanchu. Ashwanmi altupi runan, yaykuqkunata achikchanambaq. ¹⁷ Chayshinallam yumbay pakadu kaqqam suq diyaqa manana pakaduchu rin kaq. Ashwanmi achka runakuna chay mana yach'ashqangunata rinllapa yach'aq. ¹⁸ Allita uyawayllapa, chay allita yach'akuqtam Dyusqa masta rin yach'achiq. Piru chay mana allita uyakuqtaqam chay ashla yach'akushqandaqa limpu rin qonqachiq.

Jisuspa masanguna mamambismi payman ch'ayamurqanllapa
(Mt 12.46-50; Mk 3.31-35)

¹⁹ Jisuspa masanguna mamambismi ch'ayamurqan chay kashqanman. Piru ancha unda runa kaptinmi, mana atirqanllapachu ch'ayayta Jisuspa ladunmanqa. ²⁰ Chaymi Jisustaqa suq runa abisarqan:

—Siñursitu, mamayki masaykikunam kay sawapi. Anchash munanllapa qamwan parlayta, nishpa.

²¹ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Taytay Dyus nishqanda uyaqkuna kasuqkunam noqapa mamay, masaykunaqa, nishpa.

Jisusmi wayrata yakuta qasillachirqan
(Mt 8.23-27; Mk 4.35-41)

²² Suq diyam Jisusqa yach'akuqningunawan yakupi puriq barkuman yaykushpa, paykunata nirqan:

—Aku kay atun qoch'apa waq chimbanman, nishpa.

Chayshina niptinqam, rirqanllapana. ²³ Chaymi riykaptinllapaqa, Jisusqa puñurqanna. Kanan qonqaylla ancha jwirtita wayraptinmi, chay yakuqa ancha maqchikamushpa, undaykarqanna chay barkuman. Chaymi chay barkuqa yaqqana seqarqan. ²⁴ Seqaykaptinnaqam utqaymaya Jisusta rikch'achishpa nirqanllapa:

—¡Ay, Taytitu, Taytitu! ¡Seqaykanchiqnam yakuman! nishpa.

Chaymi Jisusqa atarishpa, chay wayrata, chay maqchikaykaq yakukunata jwirtita rimashpa, kamachishpa, limpu qasillachirqan. ²⁵ Chaymandaqam chay yach'akuqningunata tapurqan:

—¿Imapaqmi qamkunaqa mancharqaykillapa? ¿Ima manachu noqapi allita yuyakungillapa? nishpa.

Chaymi paykunaqa ancha ispantashqata, suqnin suqnin parlarqanllapa:

—¿Ima layaraq kay runaqa? ¡Rikay, kamachiptin kay wayrawan yakuqa das kasushpa, qasillarqan! nishpa.

Dyablukuna lukuyachiptinmi, suq runa kadinakunata pitirqan
(Mt 8.28-34; Mk 5.1-20)

²⁶ Chay qoch'apa waq chimbanman rishpaqam, Gadarapa manyanman ch'ayarqanllapa. Gadaraqam Galiliyapa chimba shutimbi kidan.

²⁷ Chay yakupi puriq barkumanda qoch'apa manyambi ishkiptinllapaqam, suq luku gadarinu runa Jisusman ch'ayarqan. Chay runapa kwirpumbim achka tyimpuna dyablukunapa ispiritunguna tiyashqa karqan. Chaymi luku kashpa, sipralla puriq. Kanan pantyungunapim tiyaq. Wasimbiqam manana tiyarqanchu. ²⁸ Chay runaqam Jisusta chapashpa, qayach'akushpa, ñawpambi qonqorikushpa nirqan:

—¿Imapaqmi mitikungi noqamanqa, qam ancha pudirniyuq Dyuspa Churinga? Rugaykim, yush'ayku, amar qesachawaychu, nishpa.

²⁹ Chaqa Jisusqam chay runamanda qatiykarqan chay dyabluta. Chaymi chayshina chay dyabluqa rrugarqan. Chay dyabluqam achka tyimpuna chay runataqa dwiñukushqa karqan. Chaymi runakunaga chay runata sujitananllapa yuyashpa, makingunamanda, ch'akingunamanda kadinakunawan alli alli watashqallapa karqan. Piru chay lukuqam chay kadinataqa mana kwintashpachu, pitishpa, chuncha lugarkunaman rirqan, dyablu apaptin.

³⁰ Jisusmi tapurqan:

—¿Imam shutingi? nishpa.

Payqam nirqan:

—Manadam shutinillapa, nishpa.

Chayshinaqam nirqan, ancha achka dyablukunapa ispiritunguna chay runapa kwirpunman yaykushqa kaptin. ³¹ Chay dyablukunaqam Jisusta ancha rrugarqanllapa, ama chay manchaypaq talalanman kach'anambaq. ³² Anaq ladun qaqapim ancha achka kuchikuna mikuykarqan. Chaymi chay dyablukunaga Jisusta rrugarqanllapa, chay kuchikunaman yaykunambaq. Chaymi Jisusqa nirqan:

—Mayá, riyllapa, nishpa.

³³ Chayshina niptinqam, chay dyablukunaga runamanda llugshishpa, chay kuchikunamanna yaykurqanllapa. Chaymi yumbay chay kuchikunaga, lukuyashpa, qayach'akushpa, qaqamanda kallpashpa, qoch'aman seqarqan. Chaymi ch'uqashpa yumbayna wañurqanllapa.

³⁴ Kanan chay michiqkunaqam chayta rikashpaqa, ancha manchashpa, kallpaylla rirqanllapa abisaq ch'akrangunapi kaqkunata, llaqtambi kaqkunata:

—Kay kusasmi pasawashqa, nishpa.

³⁵ Chaymi ancha achka runakuna rirqanllapa, chay pasashqanda rikaq. Kanan Jisus kashqanman ch'ayashpaqam, chay lukutaqa kach'akashqatana tarirqanllapa, Jisuspa ch'akin kaqpi tiyaykaptin. Chay runaqam jwisymbina kashpa, mudanandapis allitana rurakushqa karqan. Chayta rikashpaqam, ancha mancharqanllapa. ³⁶ Kanan chay rikaqkunaqam chay shamuq runakunata manyaqlla parlachirqanllapa:

—Rikashqallapam kani chay lukuta Jisus kayshina kach'akachiptin, nishpa.

³⁷ Chaymi chay gadarinukunaga ashwamba mancharqanllapa. Chayraykum yumbaynin Jisusta rrugarqanllapa, chay Gadaramanda llugshinan. Chaymi Jisusqa barkuman yaykushpa, chay Gadaramandaq rirqanna. ³⁸ Kanan chay runa kach'akaqam Jisusta ancha rrugarqan pullan apanambaq. Piru Jisusqam kamachishpa kidanambaq, dispidikashpa nirqan:

³⁹ —Wasikiman kutirishpa, Tayta Dyus tukuy ima ancha yanapashushqanda aylluykikunata willay, nishpa.

Chaymi chay runaqa llaqtanman kutirishpa, yumbayta parlachirgan: —Jisusmi kayshina ancha yanapawashqa, nishpa.

Jisusmi suq warmita kach'akachishpam, suq chinata kawsachimurqan (Mt 9.18-26; Mk 5.21-43)

⁴⁰ Jisus kutimuptin chay qoch'apa suq ladu chimbanmanqam, ancha achka runa, warmi chaypi payta shuyaykarqanllapa. Chaymi shamuptinga, ancha kushikushpa, shumaqta ch'ayachirqanllapa.

⁴¹ Chaymambismi suq runa Jayru shutiq ch'ayarqan. Payqam suq sinaguga wasipa kamachikuqnin karqan. Chay Jayrum Jisuspa ñawpambi qonqorikushpa, kayshina ancha rrugarqan:

—Taytitu, yush'aykur aku wasiymam, nishpa.

⁴² Chaqa payqam suq chinayuglla karqan. Piru chay chinanqam dusi watayuq kashpach'i, wañuykarqanna. Chaymi Jisusqa Jayruwana riptinga, ancha achka runa, warmi ikinda kish'kichaypa rirqanllapa.

⁴³ Chay runakunapa ukumbiqam suq qeshyaq warmi riykarqan. Chay warmitaqam yawarqa dusi wata tukuyta mana dijarqanchu. Chaymi ancha qeshyaqlla puriq. Kanan ambikuqkunata pagarashpam, tukuy ima kaqninda limpuna ushyashqa karqan. Piru manam ni mayqan ambikuq atirqanchu kach'akachiyaqta. ⁴⁴ Chaymi chay warmiqa ikin laduta qemikashpa, Jisuspa kapamba manyanda makinda ruraptinlla, yawarqa das dijarqan. ⁴⁵ Chaymi Jisusqa tapurqan:

—¿Pitaq kapayta llamkashqa? nishpa.

Yumbay ikinda riqkunagam nirqanllapa:

—Manam, manam, nishpa.

Chayshina niptinllapaqam, Pidruqa „wakin yach'akuq masingunawan, nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, kay tukuy runam kish'kichashuykangi. Tukuy ladumandam kumsashungi. Chaypaqqa ¿imaraykutaq tapukungi: “¿Pitaq kapayta llamkashqa?” nishpaq?

⁴⁶ Piru Jisusqam nirirqan:

—Suqn timer kapayta llamkarqayki. Chaqa pudirniy kach'akachishqandam syintishqa kani, nishpa.

⁴⁷ Chaymi warmiqa yuyashpa: Mananam atinichu pakakuyta, nishpa, ancha manchaywan ch'apsikashpa, Jisuspa ñawpanman rishpa, qonqorikushpa, yumbaypa ñawpambi Jisusta nirqan:

—Taytitu, noqam qeshyaq kashpa, kapitaykipa manyanda llamkashqa kani. Chaymi diki llamkashpalla kach'akarqay, nishpa.

⁴⁸ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Ijita, noqapi yuyakushqaykiraykum kach'akashqana kang. Chayri kananga kushikushpana riy, nishpa.

⁴⁹ Chayshina Jisus rimaykaptinmi, chay sinaguga wasipa kamachikuqnin Jayrupa wasinmanda suq runa ch'ayamushpa nirqan:

—Chinaykiqam wañushqana. Amana Yach'achikuqtaqa piñachiychu, nishpa.

⁵⁰ Chayshina chay runa niptimbismi, Jisusqa Jayruta nirqan:

—Ama manchaychu. Allita noqapi yuyakuy. Chinaykiqam rin kawsamuq, nishpa.

⁵¹ Chaymandaqam wasinman ch'ayashpaqa, Jisusqa yumbayta nirqan:

—Ama yaykuyllapachu, nishpa.

Chaymandaqam Pidruwan, Jakubuwan, Jwanwan, almapa taytanwan mamanwanlla Jisusqa yaykurqan. ⁵² Uku wasipiqam dwilupi kaqkunaqa almitapaq yupakuykarqanllapa. Piru Jisusqam chay yupakuqkunata nirqan:

—Ama waqayllapachu. Chinaqam mana wañushqachu. Puñuykanllám, nishpa.

⁵³ Chaymi yumbay paykuna yach'ashpa: Chinaqam allipta wañushqana, nishpa, Jisustaqa asiparqanllapa.

⁵⁴ Piru Jisusqam almitata makinmanda piskashpa, jwirtita nirqan:

—¡Chinita, atariy! nishpa.

⁵⁵ Chayshina qayaptinllam, chay chinaqa das kawsamushpa, atarimurqanna. Chaymi Jisusqa kamachirqan, qaranambaqllapa chay chinata. ⁵⁶ Kanan chay taytanwan mamangam ispantashqata ancha kushikurqanllapa. Piru Jisusqam paykunata kamachirqan, chay rurashqambaq ama pitapis parlachinanllapa.

9

Jisusmi dusi apustulningunata kach'arqan, paypaq yach'achikunanllapa

(Mt 10.5-15; Mk 6.7-13)

¹ Jisusmi tandashpa chay dusi akrashqan yach'akuqninda, pudirninda qorqan, runakunamanda atinanllapa dyablukunata qatiyta, qeshyaqkunata atinanllapa kach'akachiyta. ² Kanan paykunatam kach'arqan, rinanllapa Dyuspaq yach'achiq runakunata, warmikunata: “Dyusmi munan shumaqta payta kasunanchiqllapa”, nishpa. Kach'arqambismi, kach'akachinanllapa qeshyaqkunata.

³ Chaymandaqam nirqan:

—Chayshinallar riyllapa. Amar apayllapachu burdunda, alfurjata, fiyambrita, ni qellayta. Mudanaykitaga suqtalla kadunu apayllapa. ⁴ Mayqan wasiman ch'ayashpaqa, chaypilla kidayllapa, chay lugarmanda rinaykikaman. ⁵ Mayqan llaqtapi mana munaptinllapa ch'ayachishuytaqa, llugshishpa, ch'akikikunata ch'apsiy pulbu ishkinan, yach'ananllapa: Chay apustulkunaqam manana kwintayugchu noqanchiqkunawanqa, nishpa.

⁶ Chaymi apustulningunaqa kasiriyukunaman rishpa, tukuy maypi Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achikushpa, qeshyaqkunata kach'akachirqanllapa.

Gubyirnu Irudismi Jwan Shutichikuqta wanchichishqa karqan

(Mt 14.1-12; Mk 6.14-29)

⁷ Gubyirnu Irudismi tukuy ima Jisus rurashqambaq yach'arqan. Lukismi runakuna suqpaq suqpaq rimaptinllapa, Irudisqa ancha yuyashpa tapurqan: “¿Chayshinaqa pitaq chay runaqa?” nishpa. Chaqa Jisuspaqqam walinga niq: “Alma Jwan Shutichikuqmi wañushqanmanda kawsamushpa, Jisusna shutin”, nishpa. ⁸ Walingam nirqan: “Dyuspaq rimaq Eliyasmi rikakumushqa”, nishpa. Walingam nirqan: “Dyuspaq unay rimaqkunamandam suqnin kawsamushqa”, nishpa. ⁹ Chaymi chay Irudisqa ancha yuyashpa nirqan:

—Piru Jwan Shutichikuqpa umandaqam noqa kikiy pitichirqay. ¿Chayshinaqa pipa famandaraqri ancha parlanllapa: “Kaykunatam rurashqa”, nishpaqa?

Chaymi Irudisqa Jisusta ancha munarqan riqsiyta.

Jisusmi 5.000 runakunata qararqan

(Mt 14.13-21; Mk 6.30-44; Jn 6.1-14)

¹⁰ Chaymandaqam chay dusi apustulninguna kutimushpaqa, yumbay rurashqanllapata Jisusta parlachirqanllapa. Chaymi Jisusqa suqkuna-manda akrakashpa, paykunata apashpa, rirqan Bitsayda llaqtapa sawa chuncha lugarmanna. ¹¹ Piru runakunaqam yach'ashpa: Jisusqash waq llaqta Bitsaydapa sawa chunchambi, nishpaqa, ikinda rirqanllapa. Chaymi chay runakuna ch'ayaptin, Jisusqa paykunata shumaqta ch'ayachishpa, yach'achirqan imashinam Tayta Dyus shumaqta rin kamachiq yumbay payta kasuqkunata. Kanan qeshyaqkunatapismi chaypiqa kach'akachirqan.

¹² Chaymandaqam tardiyaptinqa, chay dusi apustulkunaqa Jisusta nirqanllapa:

—Dispidiyna kay achka runata, warmita, kay sirka lugarkunaman rinanllapa, pusadanda, mikunanda maskaq. Chaqa kay chunchapiqam mana pipis tiyanchu, nishpa.

¹³ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Qamkuna qarayllapa, nishpa.

Chaymi paykunaqa nirqan:

—¿Imatanamir qarashaqllapaqa? Sinku tandita, ishkay piskaditullam kan. Yumbay kay uyashuqkunata qaranayllapaqam munan rinayllapa karuman, ancha achka mikunata randimuq, nishpa.

¹⁴ Chaqa ullqokunallach'i karqan 5.000qa. Piru Jisusqam yach'akuqningunata kamachirqan:

—Yumbayta tiyachiylapa 50, 50 waqpi kaypi, nishpa.

¹⁵ Chay nishqanshinam yumbayta tiyachirqanllapa pachan pachan. ¹⁶ Chaymi Jisusqa chay sinku tanditata chay ishkay piskadituta piskashpa, syiluman chapakushpa, Dyusta pagikurqan. Chaymandaqam pitishpa, yach'akuqningunata qorqan, paykunana aypachinambaq yumbay runakunata, warmikunata, wambrakunata. ¹⁷ Chayshinam yumbay mikurqanllapa undanangaman. Undaptinllapaqam chay tandawan pijisituqa dusi kanastas unda subrarqan.

Pidrum Jisusta nirqan: “Dyus Akrashqan Washadurmi kangi”, nishpa
(Mt 16.13-19; Mk 8.27-29)

¹⁸ Suq diyam Jisus suq chuncha lugarpi Dyusman mañakuykarqan. Chaypi yach'akuqninguna paypa pullan kaykaptinmi, Jisusqa kayshina tapurqan:

—Mayá, runakunaqa ¿imatam nin noqapaqqa? ¿Pish kani paykuna-paqqa? nishpa.

¹⁹ Chaymi paykunaqa nirqan:

—Wakinmi nin, Jwan Shutichikuqshi kangi. Wakingam nin, Dyus-paq unay rimaq Eliyasshi kangi. Wakingunaqam nin, Dyuspaq unay rimaqkunamanda suqnin kawsamuqshi kangi, nishpa.

²⁰ Chayshina niptinllapaqam, paykunata tapurqan:

—Mayá, qamkunaqa ¿imatataq ningi? ¿Pitaq kani qamkunapaqqa? nishpa.

Chaymi Pidruqa nirqan:

—¡Qamqam Dyus Akrashqan Washadurniyllapa kang! nishpa.

Jisusmi nirqan: “Rinllapam wanchiwaq”

(Mt 16.20-28; Mk 8.30-9.1)

²¹ Piru Jisusqam chay yach'akuqningunata ancha kunarqan, chay nishqanllapata ama pitapis ninambaqllapa. ²² Kayshinapismi nirqan:

—Dyus nishqanda kumplinaypaqmi noqa Dyusmanda Shamuq Runaqa ancha rini ñakaq. Chaqa chay kamachikuq ansyanukuna, chay kamachikuq isrraylinu kurakuna, Muysispa liyningunata chay yach'achikuqkunam mana baliqpaq rigsiwashpa, rinllapa wanchiwaq. Piru chayshina wanchiwaptimbismi, kimsa diyamanda rini kawsamuq, nishpa.

²³ Chayshina nishpaqam, yumbayta nirqan:

—Mayqan runa noqapa yach'akuqniy munashpa kaytaqa, tukuy ima pay munashqanda dijanqa. Chaymandaqa tukuy diya noqatalla kasuwashpa kawsanqa, awnki suq kruspi munaptinllapa wanchiytapis.

²⁴ Chaqa mayqanniki noqata ñigawashpa, bidaykita washanaykiqam, ringi chingaq tukuy tyimpupaq. Piru noqapi kriyishqaykirayku mayqan wanchishuptingam, noqa rini washashuq, tukuy tyimpu noqawan kawsanayki. ²⁵ Mayá, suq runa ichu suq warmi tukuy kay munduta ganashpa, piru jwisyu diyapi chingashpaqa, ¿imatam ganashqa? Manam nimatapis ganashqachu. ²⁶ Chaymi mayqan runa noqapaq ichu yach'achikushqaypaq pengakushpaqa, kayta yach'anqa: Dyusmanda Shamuq Runa Jisukristum syilumanda rin kutimuq suq ancha kamachikuq gubyirnushina, Tayta Dyuspa llipyayninwan llipyashpa, paypa santu anjilningunawan. Chay diyaqam paypis noqapaqqa rin pengakuq, nishpa. ²⁷ Piru alliptam niykillapa, wakin kaypi kaqkunagam mana rinllapachu wañuq, Dyus kamachikuqta rikanangaman, nishpa.

Jisukristum achikchakurqan

(Mt 17.1-8; Mk 9.2-8)

²⁸ Uchu diyas pasaptinch'i, Jisusqa Pidruta, Jakubuta, Jwanda apashpa, rirqan suq atun lumapa sawanman, Dyusman mañakuq.

²⁹ Chaypi Jisus Tayta Dyusman mañakuykaptinmi, qaqllanqa limpu suq layayarqan. Mudanambismi ancha yuraqpaq tikrakashpa, ancha llipyarqan. ³⁰ Chaymandaqam ishkay runa chaypi rikakushpa, paywan parlarqanllapa. Suqmi Muysis, suqqam Eliyas karqan. ³¹ Yumbay rridurninllapapi ancha llipyarqan. Kanan paykunaqam Jisuswan parlaqllapa:

—Jirusalimbi wañuptikim, Dyus nishqanshina rin kumpli, nishpa.

³² Kanan Pidruqam ishkay kumpañirunwan ancha puñunaykarqan. Piru puñuymanda agwantashpa, chapakuykashpam, rikarqanllapa Jisusta chay ishkay runawan rupayshina achikchakuqta. ³³ Chaymanda Muysis, Eliyas Jisusmanda ashuykaptinqam, Pidruqa Jisusta nirqan:

—¡Yach'achikuq Taytitu, ancha shumaqraq kaypi kashqanchiqqa! Rurashaqllapa kimsa chugllakunata, suqta qambaq, suqta Muysispaq, suqta Eliyaspaq, nishpa.

Piru Pidruqam ancha ispantashpa, mana yach'arqanchu: Imatam rimaykani, nishpaqa. ³⁴ Chayshina Pidru rimaykaptinllam, pukutay

shamushpa, paykunataqa limpu pambarqan. Chaymi ancha man-charqanllapa. ³⁵ Kanan chay urasmi anaq pukutaymanda Taytanchiq Dyusqa Jisukristupaq nirqan:

—Kaymi kuyashqay Churiyqa. Payta uyayllapa, nishpa.

³⁶ Chaymandaqam paykuna chapakushpaqa, sapalandallana Jisustaqa rikarqanllapa. Kanan paykunaqam chay diyakunaqa mana ni pitapis chay rikashqambaqqa parlachirqanchu.

Jisusmi suq wambra atakiyuqta kach'akachirqan

(Mt 17.14-21; Mk 9.14-29)

³⁷ Qayandin chay lumamanda shamuptinllapam, achka runakuna rirqanllapa Jisusta tinguq. ³⁸ Kanan chay runakunapa ch'awpinmanda suqningam ancha jwirtita Jisusta nirqan:

—¡Yach'achikuq Taytitu, yush'aykur kay sapalan churiyta yanapay!

³⁹ Chaqa dyablum atakikunata qoshpa, qayach'achin. Kanan ancha qesachashpam, babash'kunata sitakuchishpa, mana munanchu di-jayta. ⁴⁰ Chaymi yach'akuqnikikunata rrugarqani, kay wambraymanda dyabluta qatinanllapa. Piru manam atirqanllapachu qatiytaqa, nishpa.

⁴¹ Chaymi Jisusqa nirqan:

—¡Ayayay, qamkuna mana yuyakuqkuna, mana allita ruraqkunaqa!

¿Ima tyimpukamanraq qamkunataqa agwantashqayki?

Chaymandaqam chay chulupa taytanda nirqan:

—Mayá, chay wambraykita kayman apamuy, nishpa.

⁴² Chaymi chay chuluqa Jisusman qemikaptin, chay dyabluqa ancha fiyu atakikunata qoshpa, ch'apsi ch'apsi pambaman bularqan. Piru Jisusqam chay dyabluta anyashpa, qatirqan chay chulumanda. Chaymandaqam chay chulutaqa intrigarqanna taytanda. ⁴³ Chay runakunaqam ancha ispantashqata chapashpa, yuyarqanllapa: Ancha pudirniyuqmi Tayta Dyusqa, nishpa.

Jisusmi nirirqan: “Rinllapam wanchiwaq”

(Mt 17.22-23; Mk 9.30-32)

Chay rurashqambaq yumbay ispantaptinmi, Jisusqa yach'akuqningunata nirqan:

⁴⁴ —Kay nishushqayta allita uyawashpa, ama qongayllapachu. Noqa Dyusmanda Shamuq Runatam rinllapa intrigakuwaq ch'iqniwaq runakunapa makinman, nishpa.

⁴⁵ Piru yach'akuqningunaqam chay nishqandaqa mana atirqanllapachu intyindiya, yuyayninllapa pambadushina kaptin. Kanan intyindinanllapa munashpa tapuytapismi, manchashpa, mana tapurqanllapachu.

Mas kamachikuqmi kayshina kanqa

(Mt 18.1-5; Mk 9.33-37)

⁴⁶ Chaymandaqam chay yach'akuqningunaqa paykunapura suqnin suqnin anyanakurqan:

—Noqam mas kamachikuqqa kani, nishpa.

Suqqam niriq:

—Manam qamchu; noqam mas kamachikuqqa kani, nishpa.

⁴⁷ Chayshina anyanakuptinmi, Jisusqa paykuna yuyashqanda yach'arqan. Chaymi suq wambrituta apamushpa ladunman, ⁴⁸ paykunata nirqan:

—Mayqan runa kasuwashpa, kay wambrituta ch'ayachiqqam alabis noqata ch'ayachiwaykanmanshina. Chay ch'ayachiwaqqam kach'amuwagtapis ch'ayachiylan. Chaqa mayqanniki kay takshitashina umildi kaqmi mas kamachikuqqa ringi kaq, nishpa.

Chay mana kuntranchiqmi faburninchiqqa

(Mk 9.38-40)

⁴⁹ Chaymandaqam yach'akuqnin Jwanga Jisusta nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, rikashqallapam kani suq runata qamba shutikita myintashpa, dyablukunata runakunamanda qatiyqaqta. Piru chay runaqam mana noqanchiqwanqa purishqachu. Chaymi nirqayllapa, ama chayshina ruranambaq, nishpa.

⁵⁰ Chaymi Jisusqa payta nirqan:

—Ama chayshinaqa niyllapachu. Chay mana kuntranchiqmi noqanchiqqa faburninchiqqa, nishpa.

Jisusmi Jakubuwan Jwanda anyan

⁵¹ Syiluman kutinambaq tyimpu ch'ayaykaptinqam, Jisusqa suq balurta piskarqan, Jirusalinman rinambaq. ⁵² Kanan ñanda riykashpam, wakin yach'akuqninda ñawpanda kach'arqan, pusadata maskanambaq. Chaymi paykuna ñawpashpaqa, prubinsya Samaryapa suq kasiriyunman ch'ayarqanllapa. ⁵³ Piru chay Samaryamanda kaqkunaqam yach'arqanllapa: Jisusmi Jirusalinman riykan, nishpa. Chaymi mana munarqanllapachu pusadata qoytaqa. [Nuta: Chay prubinsya Samaryamanda kaqkunam munarqanllapa yumbay runakuna Samaryapilla Dyusta adurananllapa; ama Jirusalimbiqua.] ⁵⁴ Chayta rikashpaqam, chay apustulnin Jakubuwan Jwanga nirqanllapa:

—Kamachikuq Taytitu, ¿munangichu [Dyuspaq rimaq Eliyasshina] kamachikunayllapa, syilumanda ninakuna ishkishpa ushyanambaq chay kasiriyupi tiyaqkunata? nishpa.

⁵⁵ Chaymi Jisusqa tikrakashpa, paykunata anyarqan:

—Qamkunaqam mana yach'angichu ima laya malu ispiritum chay layataqa yuyachishungi, nishpa. ⁵⁶ Chaqa noqagam mana shamushqachu kani, runakunata wanchinaypaq. Ashwanmi shamushqaqa kani, paykunata washanaypaq, nishpa.

Chaymandaqam suq kasiriyumanna rirqanllapa.

Jisustam munanllapa sigiyta

(Mt 8.19-22)

⁵⁷ Riykaptinllapaqam ñambi suq runa Jisusta nirqan:

—Taytitu, munanim riyta may rishqaykita, nishpa.

⁵⁸ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Surrukunaqam mach'ayniyuq. Pishqokunapismi kamachayuqkuna. Piru noqa Dyusmanda Shamuq Runa kashpapisimi, mana atinichu maypi umayta isqandashpa samachiya, nishpa.

⁵⁹ Chaymandaqam Jisusqa suq runata nirqan:

—Shamuy, aku noqawan, nishpa.

Piru chay runaqam nirqan:

—Taytitu, dijawayraqri rinaypaq taytayta pambaq, nishpa.

⁶⁰ Chayshina niptinqam, Jisusqa nirqan:

—(Noqapi mana kriyiqkunaqam wañushqakunashina.) Chay mana kriyiqkunata dijay, chay mana kriyiq wañushqakunata pambananllapa.

Piru qamqa shamuy noqawan, runakunata yach'achinanchiq: Dyusmi yumbay runata, warmita shumaqta rin kamachiq, nishpa.

⁶¹ Chaymandaqam suq runapis Jisusta nirqan:

—Taytitu, noqapismi munani riyta qamwan. Piru dijawayri puntata ayluykunamanda dispidikanaypaq, nishpa.

⁶² Piru Jisusqam chay runataqa nirqan:

—Suq runa yapukuq aradunda piskashpaqam, mana ikimanqa chapakunchu. Chayshinallam noqata munaq kasuwagga ikiman kutishpaqa, mana balinmanchu, Dyusta sirbinanqa, nishpa.

10

Jisusmi 70 yach'akuqningunata kach'arqan yach'achikunambaq

¹ Jisusqam munarqan riyta achka lugarkunaman. Chaymi yach'akuqningunamanda 70ta akrashpa, puntata kach'arqan, ishkay ishkayta, chay yumbay llaqtakunaman, kasiriyukunaman rinanllapa. [Nuta: Wakin unay biblyakunapim nin: “72 yach'akuqningunata kach'arqan”, nishpa.] ² Chaymi paykunata nirqan:

—Alliptam niykillapa, kusichaqam ancha achka kan. Piru kusichakuqkunaqam ashlitalla. Chayrayku qamkunaqa kusichapa dwiñunman mañakuyllapa, mas trabajadurkunata kach'anambaq, kusichata tandananllapa. ³ Chaymi qamkunata uñakunatachina kach'aykillapa, rinaykillapa ancha atun surru layakunapa ukunda. ⁴ (Piru Dyusmi rin kwidashuqllapa.) Chayri ama apayllapachu alfurjaykita ni qellaynikita ni llanqekita. Nanda riqshinapis ama arkakayllapachu mayqanda parlachishpaqa. ⁵ Kanan ch'ayashpa suq wasimanqa, puntata napaykushpa kayshina niyllapa: “Tayta Dyusri kay wasipi tiyaqkunata yanapashunqa, shumaqta kawsanaykillapa”, nishpa. ⁶ Chayshina niptikillapam, Dyusqa rin yanapaq chay shumaq uyashuqkunata. Piru mana munaptinllapa uyashuytaqam, Dyusqa mana rinchu yanapaq paykunataqa. ⁷ Mayqan wasiman ch'ayachishuptinqa, chaypilla kidashpa, paykuna ima qoshushqanda mikuyllapa, upyayllapa. Amar wasin wasinqa puriyllapachu. Chaqa trabajaqqam dirichuyuq mantinsyunninda ch'askinambaq. ⁸ Chayri suq llaqtaman ch'ayashpa, chay may ch'ayachishushqambi ima qoshushqanda mikuyllapa. ⁹ Chay llaqtapi qeshyaqkunata kach'akachishpa, niyllapa: “Dyusqam ch'ayamuykanna qamkunaman, shumaqta kamachikunambaq”, nishpa. ¹⁰ Piru chay mayqan llaqtapi mana pipis ch'ayachishuptinqa, sawa kallingunaman llusqshishpa, paykunata niyllapa: ¹¹ “Kay llaqtaykipa allpan ch'akiyllapapi pigakashqandam ch'apsinillapa, amana nima kwintayuqchu kanayllapa qamkunawanqa, nishpa. Chaqa yach'ayllapa, Dyusmi munashqa qamkunaman ch'ayayta, payta kasushpa, shumaqta kawsanaykillapa. (Piru qamkunaqam mana munarqaykillapachu)” nishpa.

¹² Chaymandaqam Jisusqa nirqan:

—Allita uyawayllapa, chay mana ch'ayachishuqkunaqam jwisyu diyapiqa mas kastigadu rinllapa kaq chay rupashqa Sudumapi tiyaqkunamandaqa.

Jisusmi paypi mana kriyiqkunata anyarqan
(Mt 11.20-24)

¹³ '¡Ay, imanangillaparaqri qamkuna Kurasin llaqtapi tiyaqkuna, qamkuna Bitsayda llaqtapi tiyaqkunaqa! Chaqa ñawpaykillapapi achka milagrukunata ruraptiyismi, mana munangillapachu noqapi kriyiytaqa. Qamkunaqam uchaykikunata mana munangillapachu dijayta. Piru qamkunapi rurashqay milagrukunata waq Tiru llaqtapi, waq Sidun llaqtapi ruraptiyqach'i, paykunaqa unayna uchangunata dijanandallapa. Chaqa paykuna mana allikunata rurashqanrayku syintishpach'i, waqashpa, lutu mudanakunata rurakushpa, ush'pata sawanman basyanandallapa. ¹⁴ Kaytapis yach'ayllapa, qamkuna Kurasin llaqtapi tiyaqkuna, Bitsayda llaqtapi tiyaqkunaqam, jwisyu diyapiqa mas kastigadu ringillapa kaq chay Tirupi, Sidumbi tiyaqkunamandaqa. ¹⁵ Mayá, ¿qamkuna Kapir nawun llaqtapi tiyaqkunaqachu yuyangillapa: Anaq syilumanmi rini riq, nishpa? ¡Manám! Ashwanmi Tayta Dyus rin wichukushuqlapa wañushqakunapa lugarninman.

¹⁶ Chaymandaqam Jisusqa yach'akuqningunata nirqan:

—Qamkunata uyashuqkunaqam noqatapis uyawaykanllapa. Ch'iqnishuqkunaqam noqatapis ch'iqniwaykanllapa. Chay mayqan ch'iqniwaqqam Taytay Dyustapis ch'iqniykan. Chaqa paymi kach'amuwashqa, nishpa.

Chay 70 kach'adungunam kutimurqanllapa

¹⁷ Jisuspa chay 70 kach'adungunam ancha kushikushpa kutimurqanllapa. Chaymandaqam Jisusta nirqanllapa:

—Taytitu, qamba shutikita myintashpa dyablukunata qatiptiyllapam, kasuwashpa runakunamanda llugshirqanllapa, nishpa.

¹⁸ Chayshina niptinllapam, Jisusqa paykunata nirqan:

—Ari, rikashqam kani chay dyabluta anaq syilumanda rrilampagushina ishkimuqta. ¹⁹ Chaymi noqaqa kamachikuqkunata rurashushqallapa kani, kulibrakunapa, atallikunapa (alakran kurukunapa) sawambi sarrukunaykillapa, dyablutapis binsinaykillapa, ama nimapi dañachishunanllapa. ²⁰ Piru ama kushikuyllapachu dyablukunata qatiptikillapa. Ashwan kushikuyllapaqa shutikillapata anaq syilupi iskibrishqambaq.

Jisukristum kushikurqan
(Mt 11.25-27; 13.16-17)

²¹ Chayshina Jisus niykaptinqam, Dyuspa Santu Ispiritun paytaqa ancha kushichirqan. Chaymi Tayta Dyusta nirqan:

—Taytitu, anaq syilupa, kay pachapa kamachikuqnin kashpam, waq yach'ayniyuq runakunamanda, waq intyindiqkunamanda pakashqaykita shumaqta yach'achishqa kangi umildikunata. Chaymi ancha alabayki, Taytitu. Chaqa chayshina kanambaqmi qam munashqa kangi.

²² Taytay Dyusmi yanapawashqa, tukuy imapaq yach'anaypaq. Piru manam pipis yach'anchu Dyuspa Churin kashqaytaqa. Taytay Dyusllam yach'an paypa Churin kashqaytaqa. Chayshinallam mana pipis yach'anchu: Pim Tayta Dyusqa, nishpaqa. Noqa kikiy Churinllam paytaqa riqsini. Kanan yach'achishqay runakunallam Taytay Dyustaqa rinllapa riqsiq shunqombi.

²³ Chayshina nishpaqam, Jisusqa yach'akuqningunaman tikrakashpa, paykunatalla nirqan:

—Kushikunqallapa qamkunashina rikawaqkunaqa. ²⁴ Ancha klarutam niykillapa, Dyuspaq achka rimaqkuna, achka gubyir nukunam ancha munarqanllapa rikawayta, uyawayta, qamkuna kanan kay rikawashqaykishina, uyawashqaykishina. Lukismi (wañushqana kashpa) mana atirqanllapachu rikawayta ni uyawayta, nishpa.

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan allin samaryanuwan

²⁵ Muysispa liyningunata suq yach'achikuqmi Jisusta mallipanan-rayku atarishpa, kayshina tapurqan:

—Yach'achikuq Taytitu, ¿imatam atini rurayta, Dyuswan tukuy tyimpu kawsanaypaqqa? nishpa.

²⁶ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Muysispa liyningunaqa ¿imatam nin? Liyishpaqa, ¿imatam in-tyindingi? nishpa.

²⁷ Chaymi chay yach'achikuqqa nirqan:

—Chay liykunaqam nin: “Tayta Dyusta kuyayllapa tukuy shunqoykiwan, tukuy bidaykiwan, tukuy jwirsaykiwan, tukuy yuyaynikiwan. Runa masikitapis kuyay, kwirpuykita kuyashqaykishina”, nishpa.*

²⁸ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Allitam nishqa kangi. Chay rimashqaykita rurashpaqam, Dyuswanna tukuy tyimpu ringi kawsaq, nishpa.

²⁹ Piru chay yach'achikuqqam ama atipadu kanambaq, yangqana tapurqan:

—¿Piru pitaq runa masiyqa? nishpa.

³⁰ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Suq isrraylinu runam Jirusalinmanda ura Jiriku llaqtaman riykarqan. Chayshina riykaptinmi, ladrunguna ñambi tingushpa, ancha maqashpa, yaqqa wanchishpa, tukuy imanda limpu qoch'irqanllapa. Kanan mudanandapismi llushtichishpa, aparqanllapa. Kanan chay runataqam wañushqatashina ñambi dijashpana, rirqanllapa. ³¹ Chaymandaqam suq isrraylinu kura chay ñanda pasaykarqan. Payqam chay runata rikashpaqa, ladiyashpa, karu kaqta pasarqan.

³² Chaymandaqam isrraylinu kurakunapa suq yanapakuqnin libita runa chay chuqridu runa kashqanman seqamurqan. Chay libita runapismi rikashpaqa, ladiyashpa, karu kaqtalla pasarqan.

³³ Piru suq runa Samaryamanda kaqmi chay ñanda riqshina chay runata rikashpaqa, ancha llakiparqan. ³⁴ Chaymi paypa ladunman qemikashpa, asiytiwan, binuwan ambishpa, trapitukunawan chuqringunata pambarqan. Chaymandaqam burrumbina aparqan suq pusadaman. Chaypiqam chay diyaqa payna kwidarqan.

³⁵ Qayandingam rinambaqna kashpaqa, chay pusada dwiñuta ishkay dinaryu qellayta qoshpa nirqan: “Yush'ayku kay runitata kwiday. Payta yanapashpa masta gastaptikiqam, kutimushpa pagarashqayki”, nishpa.

³⁶ Chayshina nishpaqam, Jisusqa tapurqan:

—Mayá, niway, chay chuqridu runapaq, chay kimsa runamandaqa ¿mayqanninmi mas allin runa masinqa kashqa, (chay furastiru samaryanu ichu chay isrraylinu kura ichu kurakunapa chay yanapakuqnin libita)? nishpa.

* 10:27 Deuteronomio 6.5; Levítico 19.18

³⁷ Muysispa liyningunata chay yach'achikuqqam nirqan:

—Chay llakipaqmi mas allin runa masinqa karqan, nishpa.

Chaymi Jisusqa kamachirqan:

—Qambis rishpa, chayshinalla yanapakuy, nishpa.

Jisusmi Martapa, Maryapa wasimbi karqan

³⁸ Jisusmi chay kaykashqanmanda rishpaqa, suq kasiriyuman ch'ayargan. Chaypim suq warmi Marta shutiq tiyargan. Paymi Jisusta wasinman ch'ayachirgan. ³⁹ Martapaqam suq masan (panin) Marya shutiq. Chay Maryaqam Jisuspa ñawpambi tiyargan, payta uyanambaq. ⁴⁰ Piru Martaqam tukuy ima ruranayuq karqan. Chaymi payqa qemikashpa, Jisusta nirqan:

—Taytitu, ¿manachu llakipawangi? Maryam dijawashqa yumbay trabajukunawan, sapalaylla ruranaypaq. Kamachiyri yush'ayku, yanapawanambaq, nishpa.

⁴¹ Piru Jisusqam nirqan:

—Marta, Marta, qamqam chay ruranaykipaqlla ancha llakiwan kangiruranaykipaq. ⁴² Suq ruranallam tukuy imamanda mas allinqa. Chay ruranataqam Maryaqa ancha allita akrashqa. Chaymi mana ni pipis atinqachu laduymanda ashuchiyaqa, nishpa.

11

Jisusmi yach'achikurqan, Tayta Dyusman mañakunanllapa

(Mt 6.9-15; 7.7-11)

¹ Suq diyam suq lugarpi Jisusqa Tayta Dyusman mañakurqan. Chay-mandaqam suq yach'akuqninga nirqan:

—Jwan Shutichikuqmi yach'akuqningunata yach'achirgan, Dyusman mañakunanllapa. Chayri qambis yach'achiwayllapa, Dyusman mañakunayllapa, nishpa.

² Chaymi Jisusqa nirqan:

—Kayshina Dyusman mañakuyllapa:

Taytanchiq Dyusitu, sylupi kaq,

qamllam ancha santu, mana nima uchayuqchu kangi. Chaymi ancha balin, yumbay runa warmi qamtalla adurashunanllapa.

Shamuyri, qamna yumbayta shumaqta kamachinayki.

Qam munashqaykitar yumbay runa, warmi kay pachapi ruranqallapa, anaq sylupi ruraqkunashina.

³ Taytitu, tukuy diyapaqri mikunitayta qowayllapa.

⁴ Mana allita rurashqaytapisri pirdunawayllapa, noqaykuna waq mana alli ruraqkunata pirdunashqayshina.

Dyablu munaptin tyintawaytapisri, ama dijaychu uchata rurachiwananqa. Ashwanri tukuy chay mana allikunamanda washawayllapa, nishpa.

⁵ Jisusqam paykunataqa nirqambis:

—Mayá, mayqanniki suq kumpañiruyukashpa, ch'awpi tutata ringiman pungunmanda qayaq: “Kuyashqay kumpañiritu, pristawayri kimsa tanditata. ⁶ Suq bisitaymi karumanda kanalitan wasiymanch'ayamushqa. Chaymi mana nimay kanchu qaranaypaq”, nishpa. ⁷ Chayshina niptikiqam, chay kumpañiruyki ukumanda nishungiman: “¡Ama piñachiwaychu! Punguyqam alli kirpashqana. Puñuykaninam. Wambraykunapismi pullay puñuykanna. Manam nimatapisi atinichu

qoshuyta”, nishpa. ⁸ Chaymi niykillapa, awnki kumpañiruyki mana munaptin nimata qoshuyta, piru mana shaykuq mañaptikiqam, atarishpa yumbay munashqaykita qoshungiman, ama masta piñachinayki. ⁹ Chaymi niykillapa, Dyusman (mana shaykuq) mañakuy. Chayshina mañakuptikiqam, Dyusqa rin qoshuqllapa. Allita imatapis maskashpaqam, ringillapa tariq. Dyuspa pungumbishina qayakuptikiqam, rin kich'aq yaykunaykillapa. ¹⁰ Chaqa chayshina (mana shaykuq) mañakushpaqam, ringillapa ch'askiq. Maskashpaqam, ringillapa tariq. Chayshinallam pungupi qayakuptikiqa, rin kich'akaq yaykunaykillapa.

¹¹ '¿Mayá, wambraykiqa suq tanditata mañashuptinqachu, qongimanllapa suq rumita? ¿Ichu suq piskaduta mañashuptinqachu, qongimanllapa suq kulibrata? ¹² ¿Ichu, “Wallpap wawanda qoway”, nishuptinqa, suq atallki kuruta (alakran kuruta) qongimanllapa? Manám. ¹³ Chayshinar intyindiyllapa, qamkunaqam malu kashpapis, allin kusasta wambraykitaqa qongillapa, ¿manachu? Piru Taytanchiq Dyus syilupi kaqqam qamkunamandaqa mas allin. Chaymi payqa Santu Ispiritunda rin qoq mayqan mañaqtaqa.

Wakin runakunam nirqan: “Jisustash dyablu yanapan”, nishpa (Mt 12.22-30; Mk 3.20-27)

¹⁴ Suq runatam dyablu muduyachishqa karqan. Chaymi Jisusqa chay mudumanda dyabluta qatirqan. Chay dyablu llugshiptinqam, chay runaqa atirqanna rimayta. Chaymi chayta rikashpa, runakunaqa ancha ispantarqanllapa. [*Nuta: Manam yumbay mudukunaqa dyabluwanchu. Wakingunallam dyabluwanqa.*] ¹⁵ Piru wakingam niqllapa:

—Chay mas kamachikuq dyablu Bilsibum Jisustaqa yanapan. Chaymi atin dyablukunata qatiyta, nishpa.

¹⁶ Wakingam Jisusta munashpa mallipayta, kayshina nirqanllapa:

—Mayá, suq milagruta ruray syilupi, rikashpa yach'anayllapa: Dyuspaqmi rimangi, nishpa.

¹⁷ Piru Jisusqam yach'arqan chay runakuna yuyashqandaqa. Chaymi yumbayta nirqan:

—Mayá, suq nasyumbi paykunapura pilyashpaqa, ¿imanaytaq atinmanllapa kawsaytaqa? Chaqa wanchinakushpash', limpuna ushyakanmanllapa. Chayshinallam suq ayllu, paykunapura pilyashpaqach'i, limpuna ushyakanmanllapa. ¹⁸ Chayshinallam dyablupis pay kikin ch'iqnikashpa maqakashpa wanchikashpaqa, ushyakanmanna, ¿manachu? Piru qamkunaqam noqapaq ningillapa: “Dyablu Bilsibu yanapaptinmi, atishqa dyabluta runakunamanda qatiytaqa”, nishpa. ¹⁹ Chayshina noqapaq niptikillapaqa, ¿pim yanapan qamkunapa yach'akuqnikikunata, dyablukunata runakunamanda qatinanllapaqa? ¿Dyabluchu yanapan paykunata qatinanllapaqa? Chay yach'akuqniki kaqkunapaq yuyashpa, intyindiyllapa: Ancham pandashqallapa kanchiq, nishpa. ²⁰ Piru noqaqam dyablukunataqa runakunamandaqa qatini, Taytay Dyus kikin yanapawaptin. Chayri rurashqayta rikashpa, yach'ayllapa: Dyuspa pudirningam shamushqana noqanchiqkunaman, nishpa.

²¹ 'Suq runa ancha jwirsayuq, armayuq wasinda kwidaptinqam, tukuy iman kaqkuna chay wasimbi allita tiyan. Chaqa manam pipis chutanchu. ²² Piru suq mas wapu runa shamushpam, chay jwirsayuq runata maqashpa binsishpana, paypa armangunata,

kusasningunata limpu atin qoch'iyta. Chayshina wichukushpa chay jwirsayuq dwiñutaqam, chay binsikuqna kamachikun chay qoch'ishqambiqa. (Chay runashinam noqapis dyabluta binsishpa, runakunata, warmikunata qoch'ini washanaypaq.)

²³ 'Mana noqapa faburniy kaqqam kuntrawashpa purin. Chaqa mayqan washanaypaq kaqmanqam mana tandakanchu. Ashwanmi shikwan, ama pullay kanambaq.

Dyablum kutirin suq runaman, Dyuspi mana yuyakuptin
(Mt 12.43-45)

²⁴ 'Suq dyablum suq runamanda llugshishpa, rin puriq chuncha lugarkunaman, maskashpa maypi tiyanambaq. Piru chay dyablu mana atishpa maypi tiyaytaqam, chay runa llugshishqanmanda kaqta yuyashpa, nin: "¡A, paymanlla kutirishaq!" nishpa. ²⁵ Chayshina yuyashpa kutirishpaqam, chay runataqa tarin suq pichadu allichadu wasitashina. ²⁶ Chaymi dyablu masingunaman rishpa, syiti mas fiyu dyablukunata apamun chay runamanqa. Chayshinam suq trupa dyablukunapa ispiritungunana runamanqa yaykunllapa, wasipishina tiyananllapa. Chaymi chay runaqa unay ashla malu kashqanmandaqa mas maluna tikrakan.

Dyusta kasuqkunaqar kushikunqallapa

²⁷ Jisus chaykunata rimaykaptinqam, chay ancha achka runakunapa ukanmanda suq warmi ancha jwirtita rimashpa nirqan:

—¡Ancha kushikunqa chay warmi qeshyashuq, ñuñuchishushpa uy-washuqqa! nishpa.

²⁸ Chayshina paypaq niptinmi, Jisusqa nirqan:

—Ashwan masta kushikunqa Dyus nishqanda uyashpa kasuqkunaqa, nishpa.

Malu runakunam Jisusta nirqanllapa, suq milagruta ruranambaq
(Mt 12.38-42; Mk 8.12)

²⁹ Ancha achka runakunam Jisusman tandakarqanllapa. Chaymi payqa kayshina yach'achikurqan:

—Kay tyimpumanda runakunaqam ancha uchayuqkuna. Suq milagrutaqmi munanllapa rikayta. Piru manam paykuna munashqanqa kanqachu. Ashwanmi Dyusqa suq milagrutalla rin ruraq, paykuna rikanambaq. Manchu unay tyimpukunapi Dyusqa rurarkan suq milagruta paypaq rimaq Junaswan. Chay laya milagrutallam Dyusqa rin ruraq noqawambis. ³⁰ Chaqa Ninibi llaqtapi tiyaqkuna kriyina-baqmi, chay Junaswan Dyus suq milagruta rurarkan. Chayshinallam noqa Dyusmanda Shamuq Runawambis rin ruraq, kay tyimpumanda runakuna noqapi kriyinanllapa. ³¹ Kanan jwisyu diyapim Dyusqa rin jusgaq kay tyimpumanda kaqkunata. Chay diyapim Saba nasyumba warmi gubyirnan kawsamushpa, shayashpa, Dyuspa ñawpambi rin shim-biq kay mana kasuwaqkunata. Chaqa chay warmi gubyirnaqam ancha karu nasyunmandapacha shamurqan, yach'ayniyuq gubyirnu Salumun nishqanda uyaq. Piru Salumunmanda kaypi mas yach'ayniyuq kaptiyp-ismi, mana munangillapachu uyawaytaqa. ³² Chay Ninibipi tiyaqku-napismi Junas yach'achiptin, mana alli rurashqangunata dijashpa, Dyustana kasurqanllapa. Piru chay Junasmanda kaypi mas kamachikuq

kaptiypismi, mana munangillapachu kasuwaytaqa. Chaymi jwisyu diyapiqa chay ninibinukunapis Dyuspa ñawpambi rin jugshuqllapa.

Dyuspi allita yuyakushpaqam, allin ñawiyuqshina kanchiqllapa
(Mt 5.15; 6.22-23)

³³ 'Suq michata syindishpaqam, mana pipis suq pakaqman ichu suq kajumba waranman ruranchu, ¿manachu? Ashwanmi michataqa altupi ruran, yaykuqkunata achikchanambaq. ³⁴ Ñawinchiqpismi suq michashina kwirpunchiqpaqqa. Chaymi allita chapakuptinchiqqa, tukuy kwirpunchiqpis achikpishina purin. Piru mana baliptin ñawinchiqkunaqam, tukuy kwirpunchiqpis tutayaqpishina purin. ³⁵ Chaymi kunaykillapa, chay michaykillapakish tutayaqpaq tikrakanman. ³⁶ Piru Dyusta kasuptikiqam, yumbay kwirpuyki michayuqshina rin kaq. Manam nima tutayaqpishinachu ringi puriq. (Chaqa allita rurashpaqam, suq atun micha achikchakuqshina ringillapa kaq.)

Jisusmi anyarqan farisiyukunata, Muysispa liyningunata yach'achikuqkunatapis

(Mt 23.1-36; Mk 12.38-40; Lk 20.45-47)

³⁷ Jisus yach'achikuptinqam, suq farisiyu duktrinayuq runa payta kumbidarqan, wasinman rishpa, paywan mikunambaq. Chaymi ukuman yaykushpa, Jisusqa mesaman tiyarqan. ³⁸ Chaypim Jisusqa makinda mana mayllashpachu, tiyarqan mikunambaq. Chaymi isrraylinukunapa mayllakunan kustumbrinda mana ruraptin, chay farisiyuqa ancha chaparqan. ³⁹ Chaymi Jisusqa chay farisiyuta nirqan:

—Qamkunaqam suq platupa suq basupa sawandalla maylladukunashina kangillapa. Chaqa sawa kwirpuykitallam mayllangillapa. Piru shunqoykipiqam ancha nisyu ancha uchayuq kangillapa. ⁴⁰ ¡Ay, tuntu-kuna! ¿Manachu yach'angillapa, runakunapa sawanda Dyus rurashpaqam, shunqondapis rurarqan, nishpaqa? ⁴¹ Chayri qamkunaqa limush'naykita tukuy shunqo qoshpaqam, mana nima uchayuqchu ringillapa kaq.

⁴² ¡Ay qamkuna farisiyukunaqa! Chaqa Dyustaga qongillapa irba bwinamanda, rrudamanda dyis rapranmanda suqta. Chayshinallam yumbay plantamanda dyismuykita qongillapa. Piru runa masakikunata malta rurashpam kawsangillapa. Tayta Dyustapismi mana kuyangillapachu. Chayri chay dyismuykita qoshpa, shumaqta kuyayllapa Dyusta, runa masakikunatapis.

⁴³ ¡Ay qamkuna farisiyukunaqa! Sinaguga wasikunapi kashpaqam, ancha munangillapa tiyayta chay kamachikuqkunapa tiyanangunapi. Kanan munangillapam, shumaqta napaykushunanllapa kallikunapi.

⁴⁴ ¡Ay, qamkuna Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna, farisiyukuna! Shimikiwanllam Dyusta kasungillapa. Chaymi qamkunaqa chay pakashqa sipulturashina kangillapa. Chaqa runakunaqam chay pakashqa sipulturapa sawanda pasashpaqa, mana yach'anllapachu: (Ukupim ancha mapa ash'naykan, nishpaqa. Chayshinallam qamkunata tingushushpapis, mana yach'anllapachu: Paykunam uku shunqombi ancha uchayuq, nishpaqa.)

⁴⁵ Chaymi suq runa Muysispa liyningunata yach'achikuqqa Jisusta nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, chayshina nishpaqam, noqaykunatapis ancha piñachiwaykangi, nishpa.

⁴⁶ Chaymi Jisusqa nirqan:

—¡Ay qamkuna Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna! Chaqa qamkunaqam suqkunata mana atiypaqta aparichingillapa. Piru qamkunaqam mana nimatapis ni suq diduykiwan munangillapachu yanapayta paykunataqa.

⁴⁷ ¡Ay qamkunaqa! Chay unay agwiluykillapam wanchirqan Dyuspaq rimaqkunata. Kanan qamkunaqam chay rimaqkunapa nichu laya sipul-turangunata allichangillapa. ⁴⁸ Piru chayshina allichashpamismi, chay unay kastaykishinalla yuyaykangillapa. Chaqa paykunaqam Dyuspaq rimaqkunata wanchirqan. Chaymandaqam qamkunaqa sipul-turangu-nata allichangillapa. (Piru kananqam noqata munangillapa wanchi-wayta. Chaymi chay unay agwiluyki wanchikuqkunashina kangillapa).

⁴⁹ Chaymi Tayta Dyusqa chayta yach'ashpa nirqan: “Kach'amuqmi rini qamkunaman noqapaq rimaqkunata, apustulniykunatapis. Piru wakindaqam ringillapa wanchiq; wakindaqam ringillapa qesachaq”, nishpa. ⁵⁰⁻⁵¹ Chaymi niykillapa, Tayta Dyusqam rin kastigashuql-lapa yumbay chay wanchishqa rimaqkunapa yawarnimbaq, chay punta runa Adamba churin Abilta wanchishqan tyimpumandapacha chay Sakariyasta wanchishqan tyimpukaman. Chay Sakariyastaqam wanchirqanllapa Dyuspa adurana wasimba pata altarpa ladumbilla.

⁵² ¡Ay qamkuna Muysispa liyningunata yach'achikuqkunaqa! Chaqa qamkunaqam mana munangillapachu Dyusta kasuyta, syiluman ch'ayanaykiga. Kanan suqkuna munaptin Dyusta kasuytaqam, qamkunaqa mana allin duktrinaykita yach'achingillapa. Chaymi paykunaqa ancha pandashpa, mana atinllapachu Dyusta allita kasuytaqa.

⁵³⁻⁵⁴ Jisus chayshina niptinqam, Muysispa liyningunata chay yach'achikuqkuna, chay farisiyukunapis ancha piñakurqanllapa. Chaymi tukuy laya tapunata tapurqanllapa, pandaptin, chaypaq tumbananllapa.

12

Jisusmi nirqan, farisiyukunapa duktrinanda ama ch'askinanllapa

¹ Chayshina farisiyukuna tapunangamanmi, ancha achka mil runakuna ch'ayarqan Jisusman sarrunakuypa. Chaymandaqam Jisusqa puntata yach'akuqningunata nirqan:

—Kwidakayllapa chay farisiyukunapa libaduranmanda. Chaqa paykunaqam shiminwanlla Dyusta kasunllapa. [Nuta: Ashla libadural-lam achka masata atin saksachiyta. Chayshinallam farisiyupa kustum-bringunata ashlitatalla ruraptinchiq, ancha dañachiwanchiqman.] ² Piru tukuy chay pakadu mana allita rurashqanda ancha klaruta yumbay rinllapa yach'aq. ³ Chay tyimpupiqam tukuy maypi manyaqlla rin-lapa yach'aq tutap pakakushpa ichu uku wasikiپی uyaritap (uyarita) parlashqaykitapis. Chay tyimpupiqam wasikunapa sawangunamanda ancha jwirtita rinllapa rimaq tukuy ima parlashqaykipaq, nishpa.

Dyustallar manchashunllapa
(Mt 10.28-31)

⁴ 'Yanasitakuna (Yanasitukuna), qamkunatam niykillapa, ama manchayllapachu wanchikuqkunataqa. Chaqa kwirpuykitallam atinllapa wanchiytaqa. Manam mastaga atinllapachu imanachishuyta. ⁵ Chayri Dyustalla manchayllapa. Chaqa payqam bidaykita qoch'ishushpa, atin infyrnuman wichushuyta.

⁶⁻⁷ 'Piru Dyusqam ancha kuyashushpa, ancha allita riqsishungillapa. Chaymi yumbay aqchaykillapata manyaqlla yupashqa. Asta ashla baliq pishqetukunatapismi kwidan. Manchu runakunaqa ishkey qel-litaywanlla atin randiyta sinku indyu pishqo layakunata. Chayshina runakunapaq mana baliptimbismi, Dyusqa mana ni suq pishqetuta qonqanchu. Chayri ama llakiyllapachu. Chaqa qamkunaqam ancha achka pishqetukunamanda masta balingillapa Dyuspaqqa.

Runakunapa ñawpambi ama penqakushpachu, Jisukristupaq rimashun (Mt 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

⁸ 'Yumbaytam niykillapa, mayqan runa ichu warmi mana penqakushpachu, runakunapa ñawpambi noqapaq rimaptinqam, noqa Dyusmanda Shamuq Runapis jwisyu diyapi Dyuspa chay anjilningunapa ñawpambi paypa faburninda rini rimaq. ⁹ Piru runakunapa ñawpambi ñigawaqtaqam, jwisyu diyapiqa noqapis Dyuspa anjilningunapa ñawpambi kayshina rini ñigaq: "Manam paytaqa riqsinichu", nishpa.

¹⁰ 'Mayqan runa noqa Dyusmanda Shamuq Runata kuntrawashpa mana allikunata rimawaptinqam, Dyusqa pirdunanman. Piru Dyuspa Santu Ispiritunda mayqan kuntranda rimaqtaqam mana rinchu pirdunaq.

¹¹ 'Noqapaq yach'achikuptikim, kuntrashuqkunaga rinllapa apashuq sinaguga wasikunaman, juyiskunaman, suq awturidarkunaman. Chayshina rurashuptinllapaqa, ama llakiyllapachu: Tapuwaptinqa, ¿imataraq nishaq? nishpaqa. ¹² Chaqa Dyuspa Santu Ispiritunmi chay uraspi rin yanapashuq, allita rimanaykillapa.

Qellaytaqa ama anchaqa munashunchu

¹³ Chay ancha achka runakunamanda suqninmi Jisusta nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, masaytar niy, irinsyayta partiwanambaq, nishpa.

¹⁴ Chaymi Jisusqa nirqan:

—¿Pitaq numbrawashqa, juyisniki kashpa, irinsyaykita partichishunayqa? nishpa.

¹⁵ Nirqambismi:

—Kwidakayllapa, ama tukuy imata munakunaykillapa. Chaqa runakuna shumaqta kawsanambaqam mana munanchu tukuy imayuq kanambaqqa.

¹⁶ Chayshina nishpaqam, suq kumparasyunda rurashpa nirqan:

—Suq kapuq runash ch'akrangunamanda ancha allita kusichakuq.

¹⁷ Chayshi chay runaga yuyarqan: "¿Imanashaqtaq? Chaqa kusichaytaqam mana maypi atinichu waqaychayta", nishpa. ¹⁸ Chayshina yuyashpaqash nirqan: "¡A, ya! Yach'aninam imatam rini ruraq. Yumbay waqaychana wasiykunata bulashpam, mas atungunata rini ruraq, chaypi kusichayta tukuy imayta tandanaypaq. ¹⁹ Chaymandaqam nishaq: Kanangam waqaycharqayna tukuy kusichayta achka watakunapaq. Chayri kananqa samashpa, mikushaq, upyashaq, kushikushaq",

nishpa. ²⁰ Piru Tayta Dyusqash chay runataqa nirqan: “A, runa tuntu, kay tutatam ringi wañuq. Kanan chay imaykikunaqa, ¿pipaqaq kidanqa?” nishpa. ²¹ Chayshinam rin kaq chay nisyukunawanqa. Chaqa achka qellayniyuq kashpapismi, Dyuspaqqa mana nima allita rurashqachu.

Dyusmi kwidan paypi kriyiqkunata

(Mt 6.25-34)

²² Chaymandaqam Jisusqa yach'akuqningunata nirqan:

—Noqaqam niykillapa, ama llakiyllapachu, ¿imataraq mikushaq? ¿Imataraq rurakushaq? nishpaqa. ²³ Chaqa bidaykiqam ancha balin maski mikunamanda. Kwirpuykipismi balin maski mudanaykimanda. ²⁴ Pishqokunapaq yuyayllapa: Paykunaqam mana tarpukunchu, ni kusichakunchu. Manam ni trujayuyqchu ni wasiyuyqchu, granukunata tandanambaqqa. Piru Tayta Dyusmi paykunata mantinyin. Qamkunaqam chay pishqokunamandaqa masta balingillapa Dyuspaqqa. ²⁵ Mayá, qamkunamanda suqniki ancha munashpa masta wiñaytaqa, ¿ima ancha llakishpachu atingiman midyu mitru masta wiñayta? ¡Manám! ²⁶ Chayshina mana ni chayta atishpa ruraytaqa, ¿imapaqnam llakingillapa, imaraq pasawanqa, nishpaqa?

²⁷ Allita yuyayllapa chay ancha shumaq liryu tuktukunapi. Manam trabajanllapachu ni puchkakunllapachu. Piru alliptam niykillapa, chay ancha kapuq gubyirnu Salumunqam ancha shumaqta mudakushpapis, mana atirqanchu chay tuktukunashina mudakuytaqa. ²⁸ Chay ch'akraykipi qewakunam suq tyimpitulla kawsan. Qayandimbaqqam rupachinapaqna balin. Piru chay tuktu mana duraqkunatam Dyusqa ancha shumaqta ruran. Chayshinam qamkunatapis ancha shumaqta rin rurachishuqllapa maski chay shumaq tuktukunamanda. Chayshina kaptinqa, ¿imaraykutaq Dyuspiqa mana allitaqa yuyakungillapachu? ²⁹ Chayri ama llakiyllapachu, ¿imataraq mikushaq? ¿Imataraq upyashaq? nishpaqa. ³⁰ Chaqa Dyusta mana kasuqkunaqam tukuy imata munashpa, ancha llakinllapa: ¿Imashinataq chaytaqa atini kunsigiya? nishpa. Chayri qamkunaqa ama paykunashinaqa kayllapachu. Chaqa Taytanchiq Dyusmi yach'an imam faltashungillapa, nishpa. ³¹ Chayri Dyus munashqanda puntata rurayllapa, pay kamachikuqniki kanambaq. Chayshina ruraptikillapaqam, tukuy ima faltashushqandapis rin qoshuqllapa.

Syilupim kan tukuy ima

(Mt 6.19-21)

³² Kuyashqay wishitaykuna, ama nimata manchayllapachu. Chaqa ashrita kaptikipismi, Taytanchiq Dyusqa ancha kushikushpa, suq mushuq bidata munan qoshuyllapata, paywan tukuy tyimpu kawsanaykillapa. ³³ Chayri imaykita randikushpa, chay mana nimayuykunata qoyllapa. Chayshina Dyus munashqanda ruraptikiqam, payqa shumaq primyuykita syilupi rin qoshuqllapa. Anaqqiqam chay primyuyki mana nunka rinchu ushyakaq. Manam ni ladrunguna rinchu yaykuq apaqqa, ni pulillakuna rinchu kush'kuq. ³⁴ Kanan chay primyuyki syilupi kaptinqam, qamqa shunqoykipi ancha ringi yuyakuq Tayta Dyuspilla.

Listu kashun, Jisusta shumaqta ch'ayachinanchiq

35-36 'Listu kayllapa, noqa shamuptiy, shumaqta ch'ayachiwanayki. Manchu suq patrumba kriadungunaqa, allita sigurakashpa, michata syindishpa, patrunninda shuyanllapa. Chaqa chay kriadukunaqam patrunnin kasamyintu fyistapi kaptinga, rikch'aykashpalla shuyan, ch'ayamuptin, das kich'anambaq punguta. ³⁷ Chaymi chay shuyakuq kriadukunaqa ancha kushikunqallapa, chay patrunnin kutimushpa, mana puñuykaqta tariptingqa. Alliptam niykillapa, chay patrunki, mandilninda rurakushpa, chay kriadungunata mesaman tiyachishpa, rin qaraq. ³⁸ Chaymi ch'awpi tutata ichu madrugadupi shamushpa, paykunata mana puñuykaqta tariptingqa, kushikunqallapa. ³⁹ Kaytapis yach'ayllapa, suq wasi dwiñu yach'ashpa: Kay tutam ladrunga rin shamuy suwawaq, nishpaqach'i, mana puñunmanchu. Ashwanmi allita rikch'ashpa, kwidakunman yuraqashtin, ama wasinman yaykunambaq. ⁴⁰ Chayshinar qamkunapis allita kawsashpa, listu kayllapa, shumaqta ch'ayachiwanayki. Chaqa noqa Dyusmanda Shamuq Runaqam mana yuyashqaykillapa uraspi rini kutimuy, nishpa.

Jisukristum suq kumparasyunda rurarqan allin kriaduwan, mana baliq kriaduwan

(Mt 24.45-51)

⁴¹ Pidruqam Jisusta tapurqan:

—Taytitu, ¿chay kumparasyundaqachu noqaykunapaqla rurarqayki ichu yumbay runakunapaq? nishpa.

⁴² Chaymi Jisusqa nirqan:

—Mayá, yuyayllapa, ¿pim chay allin kumplidu yach'ayniyuq kamachikuq impliyaduqa? ¿Ima laya runatam patrunninga numbran, paypa makimbi dijanan wasinda kwidanman, kriadungunata urasnimbi qaranambaqqa? ⁴³ Chay wasi kwidaqqam ancha rin kushikuq, chay patrunnin kutimushpa, kamachishqanshina ruraykaqta tariptingqa. Chaymi chay wasi kwidaq kriaduqa ancha rin kushikuq, chay patrunnin kutimushpa, kamachishqanshina ruraykaqta tariptin. ⁴⁴ Alliptam niykillapa, chay kriadun allita kasushqanrayku, chay patrunninga mas kamachikuqta numbrashpa, tukuy imandana paypa kwintan rin dijaq, payna rikanambaq. ⁴⁵ Piru amakish chay kriaduqa yuyanqachu: Manaraqmi patrunnyqa rinchu kutimuy, nishpa, maluyashpa, kriadu masingunata maqashpa, payllana unda unda mikonman, upyanman, mach'anman. ⁴⁶ Chayshina ruraykaptin, patrunninga mana yuyashqan diyapi, qonqaylla shamushpa, ancha fiyuta rin kastigag. Chaymandaqam paytaqa rin wichukuq mana kriyiqkuna kashqanman.

⁴⁷ 'Mayqan kriadu yach'ashpa: Patrunnyymi kayshina munan ruranaq, nishpaqa, piru mana nima rurandana rurashpaqa, ancha kastigadu rin kaq, patrunninda mana kasushqanrayku. ⁴⁸ Piru suq kriadu mana yach'ashpa, patrunnin munashqanda mana rurashpaqam, ashla kastigadulla rin kaq. Chayshinallam suq kriaduta achkata intrigashpa, suq tyimpumanda ancha rin mañaq kwintata qonambaq: ¿Maypim ganansyay? nishpa.

Jisuspi kriyiptinchiqqam, wakinguna noqanchiqkunamanda rinllapa akrakaq

(Mt 10.34-36)

⁴⁹ 'Noqam kay mundumanqa shamushqa kani, ninata apamushpa. ¡Chaymi ancha munani miranambaq! ⁵⁰ Piru puntatam ancha padishpa, mallipadu rini kaq. Chaymi ancha padisini Dyus munashqan-shina kumplinangaman. ⁵¹ ¡Ima qamkunaqachu yuyangi: Siñurninchiq Jisuspi kriyiptinchiqmi, yumbay runakuna shumaqta rin kawsaq no-qanchiqkunawan, nishpa? Manam chayshinachu. Ashwanmi noqapi kriyiptikillapa, suqkunaqa qamkunamanda rinllapa akrakaq. ⁵² Chaqa suq ayllupi noqapi mana kriyiqkunaqam rin akrakaq noqapi kriyiq ayllungunamanda. Sinku kaptinqam, kimsa rin kuntraq ishkayta. ⁵³ Kanan taytanmi ullqo wambranda rin kuntraq. Churimbismi taytanda rin kuntraq. Mamambismi warmi wawanda rin kuntraq. Warmi wawambismi mamanda rin kuntraq. Swigrambismi llumchunda rin kuntraq. Llumchumbismi swigranda rin kuntraq, nishpa.

Jisusmi yach'achikurqan kay pacha ushyakanan tyimpupaq
(Mt 16.1-4; Mk 8.11-13)

⁵⁴ Chay achka runakunataqam Jisusqa kayshinapis yach'achirqan:

—Qamkunaqam waq rupay seganamba ladumbi pukutayta rikashpaqa ningillapa: “Rinnam tamyaq”, nishpa. Allibri chay nishqaykishina rin tamyaq. ⁵⁵ Kay lugarpi sur ladumanda wayraptinqam, ningillapa: “Biranum rinna shamuy”, nishpa. Kanan allibri chay nishqaykishina shamun. ⁵⁶ Piru Dyus munashqandaqam mana munangillapachu yach'ayta. ¡A, qamkuna shimikiwanlla Dyusta kasuqkunaqa! Qamkunaqam syilupi ichu kay pachapi ima kaqta rikashpa yach'angillapana: Imam rin kaq, nishpa. Chayshina yach'ashpaqa, ¡imaraykutaq mana yach'angillapachu: Dyus nishqanqam kumpliyykanna, nishpaqa?

Jisusmi nirqan: “Dimandashuqwanri das alliyay”, nishpa
(Mt 5.25-26)

⁵⁷ '¡Imaraykutaq qamkuna kikiki mana yach'angillapachu: Imam alli, imam mana allichu, nishpaqa? ⁵⁸ Chayri mayqan imapaq dimandashushpa, juyisman apashuykaptinqa, ñambilla alliyay chay mana al-lita rurashqaykipaq. Mana chayta ruraptikikish, apashungiman juyis-man. Chaykish juyisqa kach'ashungiman suldadukunaman, karsilman apashunambaqllapa. ⁵⁹ Chaymi allipta niykillapa, karsilmandaqam mana ringichu llugshiq yumbay kubrashushqanda pagaranaykikaman. Chaqa manash' ni suq sintimuta rinchu pirdunashuq.

13

Uchaykikunata dijayllapa

¹ Chay tyimpupillam suq runakuna shamushpa, Jisusta nirqan:

—Suq disgrasyam kashqa. Chaqa wakin llaqta masiki galiliyanukunam Dyuspa adurana wasimbi animalningunata wanchiykarqanllapa, Dyusta aduranambaq. Chayshina ruraykaptinllapam, gubyirnu Pilatupa suldadunguna qonqaylla paykunataqa wanchirqan. Chaymi chay runakunapa yawarnin chay animalningunapa yawarninwan taql-lukarqan, nishpa.

² Chaymi Jisusqa nirqan:

—(Kwidawkish qamkunapis paykunashina wañungimanllapa.) Amar yuyayllapachu: Chay runakunaqam yumbay llaqta masin galiliyanukunamanda mas uchayuq kashqanrayku, wañurqanllapa,

nishpaqa. ³ Ashwanri allita yach'ayllapa, uchaykita mana dijaptikillapa Dyusta kasunaykipaqqam, qamkunapis ringillapa chingaq. ⁴ Manchu Jirusalimbiqua chay Siluwi shutiq altu turri bulakashpa, 18 jirusaliniruta pambashpa wanchirqan. Piru amar yuyayllapachu: Chay wañuqkunam yumbay llaqta masingunamanda mas uchayuq kashqanrayku, chayshina wañurqanllapa, nishpaqa. ⁵ Ashwan alliptam niykillapa, uchaykita mana dijashpaqam, qamkunapis ringillapa chingaq, nishpa.

Jisusmi suq kumparasyunda ruraraqan suq yura igus mana puqoqwan

⁶ Suq kumparasyunda ruranambaqmi, Jisusqa kayshina nirqan:

—Suq runapa wirtambim suq yura igus karqan. Chaymi chay dwiñunqa suq diya rirqan chay igusnimba puqoyninda maskaq. Piru manam nima puqoyninda tarirqanchu. ⁷ Chaymi piyunninda qayashpa nirqan: “Rikay, kimsa watanam achka bwiltasta yanqa shamushqa kani igusta pallaq. Piru rikay, kanangamanmi mana nima puqoyninda tarishqachu kani. Chayri kuchuyna. Yanqam arkakuykan wirtayp-iqa”, nishpa. ⁸ Piru chay piyunningam nirqan: “Taytitu, dijayraq kay watitata. Mayá, tukuy rridurninda allashpa wanuta wichushaq. ⁹ Talbisri chayshina ruraptiy, puqonman. Piru mana puqoptinqam, chaypina kuchushpa wichukungi”, nishpa. [*Nuta: Chay yura igus mana puqoyniyuqqam chay runa Dyusta mana kasuqshina.*]

Jisusmi samana diyapi suq warmi nanaywan kumurashqata kach'akachirqan

¹⁰ Suq kutinmi Jisusqa samana diyapi sinaguga wasipi yach'achikuykarqan. ¹¹ Chaypim karqan suq qeshyaq warmi. Payqam 18 watas tukuyta kumurashpalla puriq. Chaqa suq dyablum rurashqa karqan, ama nimatapis atinambaq dirichu shayayta. ¹² Chaymi Jisusqa chay qeshyaq warmita rikashpa, qayashpaqa nirqan:

—Warmisita, nanaynikimandam kach'akachiykina.

¹³ Chayshina nishpaqam, Jisusqa makingunata sawanman rurashpa, chay uras das kach'akachirqan. Chaymi chay warmiqa, dirichuna shayashpa, Taytanchiq Dyusta ancha alabarqan. ¹⁴ Chayta rikashpam, chay sinaguga wasipa kamachikuqninga Jisuspaq ancha piñakurqan. Chaqa Jisusqam chay warmitaqa kach'akachishqa karqan samana diyapi. Chaymi chay kamachikuqqa yumbay chaypi kaqkunata nirqan:

—Sayis diyastallam atinchiquyllapa trabajaytaqa. Chayri chay diyakunapilla shamuyllapa, kach'akachishunan nanaynikimanda. ¡Ama samana diyapiqa! nishpa.

¹⁵ Chayshina niptinqam, Jisusqa nirqan:

—¡A, shimikiwanlla Dyusta kasuqkuna! ¿Ima qamkunaqachu mana trabajangillapa samana diyapiqa? Chaqa chay samana diyapiqam buyisnikita, burruykita takalninmanda paskashpa, apangillapa yakuta upyachiq, ¿manachu? ¹⁶ Chayshinallam kay warmi Abrajamba karu willkan kaqta dyabluqa 18 watasta kay qeshyaywan watashqashina. Chayshina kaptinqa, ¿akasuchu mana balin samana diyapi kach'akachinayqa? Chaqa ancham balin kach'akachinaypaq, nishpa.

¹⁷ Chayshina Jisus niptinqam, yumbay chay kuntraqkunaqa ancha penqakurqanllapa. Piru chay ancha achka rikaqkunaqam, Jisus yumbay chay shumaq rurashqangunata rikashpaqa, ancha kushikurqanllapa.

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan ñapushpa murunwan
(Mt 13.31-32; Mk 4.30-32)

¹⁸ Chaymandaqam Jisusqa kayshinapis nirqan:

—Dyustana kasuqkunataqa ñimawandaq atini kumparayta?
¹⁹ Paykunaqam ñapushpa murunshina. Chaqa suq runa ch'akrambi tarpuptinqam, chay ñapushpa murunga uchulitamanda wiñashpa, atunda wiñan. Chaymi asta bwilaq pishqokuna rikrangunapi kamachakunllapa (makachakunllapa). [Nuta: Chay ñapushpa murunshinam Dyusta kasuqkunaqa. Chaqa ashrita kashpallapapismi, ancha rinllapa achkayaq.]

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan libadurawan
(Mt 13.33)

²⁰ Jisusqam nirqambis:

—Dyustana kasushpa kawsaqkunataqa ñima maswandaq atini kumparayta? ²¹ Paykunaqam libadurashina. Suq warmiqam midyu kustal mach'kata yakuwan sangushpa, ashla libadurata taqlluptinqa, ancha achkayan. Chay ashla libaduraqam chay achka mach'kataqa limpu saksachin, ñimanachu? [Nuta: Chayshinallam Dyusta kasuqkunapis ashlitalla kashpapis, ancha rinllapa achkayaq.]

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan kich'ki punguwan
(Mt 7.13-14, 21-23)

²² Jisusqam Jirusalinman riqshinaqa, llaqtakunaman, kasiriyukunaman ch'ayarqan. Ch'ayashpaqam, chay llaqtakunapi tiyaqkunata yach'achishpa, yach'achishpa, pasarqan. ²³ Chaypim Jisusta suq runa kayshina tapurqan:

—Taytitu, ñashlitallachu rinllapa washadu kaqqa? nishpa.

Chaymi Jisusqa nirqan:

²⁴ —Chay kich'ki punguta imashinapis utqa yaykuyllapa. Kaykish niykillapa, ancha achka runa warmim rinllapa munaq yaykuyta. Piru tardina kaptinqam, manana rinllapachu atiq yaykuytaqa. ²⁵ Chaqa wasi dwiñu atarishpa, pungunda kirpaptinqam, mayqanniki sawapi kidaqqa pungunda takashpa, ringillapa qayakuq: “Kamachikuq Siñursitu, kich'ayri punguykita”, nishpa. Piru payqam rin nishuqllapa: “Manam riqsiykillapachu. ñMaymandach'i kangillapa?” nishpa. ²⁶ Chaymandaqam qamkunaqa ringillapa niq: “Qamwanmi mikurqanchiq, upyarqanchiq. Manchur qamqa chay kalliykunapi yach'achikurqayki” nishpa. ²⁷ Chayshina qamkuna niptikipismi, payqa rin nishuqllapa: “ñNishushqallapanam kani: Manam riqsiykillapachu! ñMaymandach'i kangillapa? ñAshuyllapa kaymanda, qamkuna mana allikunata ruraqkunaqa!” nishpa. ²⁸ Chaymi sawa pungupi kidashpa, ringillapa rikaq chay alma Abrajanda, Isakta, Jakubuta, Dyuspaq rimaqkunatapis syilupi Dyuspa ñawpambina kaqta. Chaymi qamkunaqa ancha ringillapa malayakuq. ñLalli qamkunata Dyuspa ñawpanmanda qatishuptinqam, ancha waqashpa, ancha llakishpa, kiruykillapata ringillapa qech'yachiq! ²⁹ Chaqa chay diyapiqam kay pachapa yumbay kuchungunamanda rin tandakaqllapa Dyusman, paywan syilupi tiyashpa, pulla mikunambaqllapa. ³⁰ Chay diyapim wakin mana kamachikuq kaqkunaqa ancha kamachikuqna puntapi rinllapa kaq. Piru wakin kamachikuq kaqkunaqam chay diyapiqa mana nimapaq balishpa, ancha ikipi rinllapa kaq.

Jisusmi Jirusalimbi tiyaqkunapaq waqarqan

(Mt 23.37-39)

³¹ Chay diyallam wakin farisiyu duktrinayuyquna ch'ayamushpa, Jisusta nirqanllapa:

—Riy kaymanda. Chaqa chay gubyirnu Irudismi munan wanchishuyta, nishpa.

³² Chayshina willaptinllapam, Jisusqa nirqan:

—Riyllapa willay chay surrushina ingañakuq Irudista: “Kay diyakunam Jisusqa rin qatiq dyablukunata. Rimbismi kach'akachiq qeshyaqkunata. Chaymandaqam yumbay trabajunda rinna ushyaq”, nishpa. ³³ Piru kanan, qaya, qaya suq punchawpismi alli, kay ñanda rinaypaq. Chaqa Dyuspaq yumbay rimaqkunataqam masta wanchinllapa Jirusalin llaqtapi.

³⁴ ¡Ay, Jirusalimbi tiyaqkuna! ¡Qamkunaqam Dyuspaq rimaqkunata wanchingillapa! ¡Kanan Dyus kach'amushqan runakuna ch'ayashuptinmi, sitashpa wanchingillapa! Manchu suq wallpaqa alitamba warambi pulichitungunata tandan. Chayshinallam noqapis kutin kutin ancha munashqa kani qamkunata tandashuyllapata. Piru manam munashqallapachu kangi. ³⁵ Chaymi kay llaqtaykiqa wichukudu rin kaq. Kanan mananam ringillapachu rikawaq, suq diya kutimunaykaman. Chaymi chay diyapi noqapaqqa ringillapa niq: “¡Alabashqa kanqa, Tayta Dyuspa rimplasun shamuyqa!” nishpa.*

14

Jisusmi kach'akachirqan suq runa saksaykaq kwirpuyuyta

¹ Suq samana diyapim Jisusqa rirqan mikuq suq kamachikuq farisiyu duktrinayuyqa wasinman. Chaypim wakin farisiyukunaqa Jisusta chapaykarqan. ² Chaypim karqambis suq runa ancha padisiyqaq saksaywan. ³ Chaymi Jisusqa Muysispa liyningunata chay yach'achikuqkunata, chay farisiyukunatapis tapurqan:

—Mayá, ¿qamkunaqa imatam ningillapa? ¿Dyusqachu dijawanchiq, runa masinchigta kach'akachinanchiq samana diyapi ichu mana? nishpa.

⁴ Chayshina tapuptinqam, chay farisiyukunaqa uyararqanlla. Chaymi Jisusqa chay uras chay qeshyaqqa sawanman makinda rurashpa, kach'akachishpa:

—Riyna, nirqan.

⁵ Chaymandaqam chay farisiyukunata nirqan:

—Mayqannikipa suq burruyki ichu suq turuyki suq qoch'aman bulakaptin samana diyapiqa, ¿manachu chay uraslla qamkunapis trabajashpa, surqongimanllapa? nishpa.

⁶ Chaymi chay farisiyukunaqa manana nimatapis atirqanllapachu kuntistayta.

Umildikuna kashunllapa

⁷ Chaymandaqam Jisusqa chay kumbidadu runakunata rikarqan, mas allin iskañukunata akraptin, puntapi tiyanambaqllapa. Chaymi suq kumparasyunda rurashpa, nirqan:

⁸—Mayqan kumbidashuptin suq kasamyintu fyistamanqa, ama tiyaychu punta tiyanapiqa. Chaqa puntapi tiyaptikiqakish, ch'ayamunman

* 13:35 Salmo 118.26

suq kumbidashqan mas kamachikuq qamanda. ⁹ Chaykish chay mayqan kumbidashuqqa nishungiman: “Qoyri kay tiyanata kay suqta”, nishpa. Chaych'i ancha pengakushpa, ringiman tiyaq iki tiyanaman. ¹⁰ Chayri mayqan kumbidashuptinqa, iki tiyanapi tiyay. Chaymi chay mayqan kumbidashuq shamushpa nishungiman: “Yanasita (Yanasitu), shamuy kay mas allin punta tiyanaman”, nishpa. Chaymi chay mesapi wakin kaqkunaqa qambaq ningallapa: “Paymi ancha baliq runa”, nishpa. ¹¹ Chaymi mayqan runa munashpa kamachikuq kaytaqa, suq diyaqa rin pengakuq. Piru chay umildi kaqqam suq diyaqa ancha rin kamachikuq, nishpa.

¹² Chaymandaqam chay kumbidakuq runata Jisusqa nirqan:

—Rurashpa fyistataqa, ama yuyaychu: Yanasaykunata (Yanasuykunata), masaykunata, aylluynkunata ichu imayuq bisinuykunatallam rini kumbidaq, nishpaqa. Chaqa paykunaqam qam kumbidashqaykishina kumbidashushpa, rinllapa kutichishuq. Chayshinaqam mana pitapis yanapaykangichu. ¹³ Ashwanri suq fyistata rurashpaqa, kumbiday chay mana imayuqkunata, mankukunata, kujukunata, sarkukunata. ¹⁴ Chaymi chayshina chay mana imayuqkunata yanapashpaqa, ancha kushikushpa ringillapa tiyaq. Chaqa chay pubrikunaqam mana atinqachu pagarashuytaqa. Piru allin runakuna kawsamuptinmi, Dyusqa rin pagarashuq, nishpa.

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan kasaraqkunapa fyistanwan (Mt 22.1-10)

¹⁵ Chaymi Jisus nishqanda uyashpaqa, chay mesapi tiyaqkunamanda suqninga Jisusta nirqan:

—¡Ancha kushikunqa chay runa Dyuswan syilupi tandata mikuqqa! nishpa.

¹⁶ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Suq runash ancha allin fyistata rurashpa, kumbidarqan ancha achka runakunata. ¹⁷ Chayshi mikunan uras ch'ayaptinga, kriadunda kach'arqan qayamunambaq chay kumbidashqangunata. Chayshi kriadunga rishpa nirqan: “Shamuyllapana mikunanchiq. Listunam mikunaqa”, nishpa. ¹⁸ Chayshina qayaptingash, yumbay kumbidashqangunaqa nirqan: “Pirdunawayllapa. Manam atinillapachu riyta”, nishpa. Chay punta runa kumbidashqaqash nirqan: “Randishqam kani ch'akrata. Riqmi rini rikaq. Chaymi rrugayki pirdunawanayki”, nishpa. ¹⁹ Suppisshi nirqan: “Randishqam kani sinku yuntas buyiskunata. Chaymi rini riq mallipaq. Chaymi rrugayki pirdunawanayki”, nishpa. ²⁰ Suppisshi nirqan: “Chayraqmi kasarashqa kani. Chayraykum mana atinichu riyta”, nishpa. ²¹ Chayshi kriadu kutimushpa, chayshina patrunninda niptinqa, chay patrunninga piñakushpa, nirqan: “Riy kallikunamanda das apamuq waq mana nimayuq runakunata, mankukunata, kujukunata, sarkukunata”, nishpa. ²² Chayshi kriaduqa rishpa, chaykunata apamushpaqa, nirqan: “Patrunsitu, apamushqanam kani chay niwashqaykishina. Piru kanraqmi tiyanakunaqa”, nishpa. ²³ Chayshi patrunga kriadundaga nirqan: “Riy kallikunaman, ñangunaman. Ancha animachishpa, apamuy suq runakunatapis, kay wasiy undanan. ²⁴ Piru manam ni mayqan waq punta kumbidashqayqa mikunqachu mikunaytaqa”, nishpa.

Ancha padisishpapis, Jisusta kasushun
(Mt 10.37-38)

²⁵ Chay tyimpupim ancha achka runakuna, warmikuna Jisuspa ikinda rirqanllapa. Chaymi payqa rishqanshina tikrakamushpa, yumbayta nirqan:

²⁶ —Mayqan noqaman shamuqqa ancha kuyawanqa maski yumbay kuyashqanmanda. Chayri mayqanniki noqata kuyawanaykimanda taytaykita, mamaykita, warmikita, wambraykikunata, masaykikunata, panikikunata ichu kikin kwirpuykita masta kuyashpaqam, mana balingichu yach'akuqniy kanaykipaqqa. ²⁷ Chayri noqapi kriyishqayki-rayku padisishpa, ichu suq kruspi munaptinllapa wanchishuytapis, allita kasuwashpaqa, noqapa allip yach'akuqniy ringi kaq; manaqa manam.

²⁸ '(Mayá, nishqaykillapa suq kumparasyunda:) Mayqanniki suq altu turrita munashpa ruraytaqa, puntata allita yuyangiman: ¿Aykatarag gastayman ushyanayqa? ¿Aypanmanchuraq qellayniy ichu mana? nishpa. ²⁹ Chaqa mana allita yuyashpa, simyintuta qallarishpaqam, mana atingimanchu ushyayta, faltaptin qellayniki. Chaymi yumbay rikashuqkuna asipashushpa ninmanllapa: ³⁰ "Kay runam qallarishqa suq turrita ruraq; piru manam atishqachu ushyayta", nishpa.

³¹ 'Ichu mayqan gubyirnu munashpa pilyayta suq gubyirnuwanqa, manachu puntata allita yuyanman: ¿Kay 10.000 suldaduykunawanqa atiymanchu binsiyta paypa 20.000 suldadungunataqa? nishpa. ³² Chaymi mana atishpa pilyaytaqa, karupillaraq kashpa, chay gubyirnuqa kach'anman rrimplasunda parlanambaq, ama pilyananllapa. ³³ (Chayshinar mayqanniki noqata munashpa kasuwaytaqa, puntata ancha allita yuyay: ¿Alliptachu munani kasuyta ichu mana? nishpa.) Chaqa mana dijashpa tukuy imaykitam, mana atingichu yach'akuqniy kaytaqa.

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan dañakashqa kach'iwan
(Mt 5.13; Mk 9.50)

³⁴ Chaymandaqam Jisusqa suq kumparasyunda rurashpa, kayshinapis nirqan:

—Kach'iqam ancha allin. Piru lambaqyaptinqam, mana atinchiqchu allichayta kach'iyambaqqa. ³⁵ Mananam balinchu nimapaq, ni wanupaq. Ashwanmi wichukunanchiqna balinga. Chayri qamkuna rin-riyuqkunaqa, allita uyawayllapa, nishpa. [Nuta: Jisusta mana munaq kasuqam chay mana baliq kach'ishina.]

15

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan chingashqa wishawan
(Mt 18.10-14)

¹ Achka kuntribusyunda kubrakuqkuna, suq laya uchayuqkunapismi qemikarqanllapa, Jisusta uyanambaq. ² Chayraykum farisiyu duktrinayuqkuna, Muysispa liyningunata yach'achikuqkunapis Jisusta penqashpa nirqanllapa:

—Rikay, Jisusqam uchayuq runakunata ch'ayachishpa, paykunawan mikun, nishpa.

³ Chaymi Jisusqa kay kumparasyunda rurarqan:

⁴ —Mayá, qamkunamanda suqniki 100 wishayuq kashpa, suq wishayki chingaptinga, ¿manachuraq chay 99 wishaykita pastupi dijashpa, ringiman maskaq chay suq wishaykita tarinaykikaman? ⁵ Chaymi chay wishaykita tarishpaqa, ancha kushikushpa umbrukushpana apamungiman. ⁶ Kanan wasikiman ch'ayashpaqam, kumpañiruykikunata, bisinuykikunata tandashpa, ningiman: “¡Kay chingashqa wishaytam tarishqana kani! ¡Chayri kushikushunllapa!” nishpa. ⁷ Chaymi allipta niykillapa, chayshinallam syilupipis. Dyuspi chay 99 kriyiqkunapaq syilupiqa ancha kushikunllapa. Piru suq mana allin runa ichu warmi uchangunata dijashpa, Dyuspina allipta kriyiptinqam, ashwan masta kushikunllapa syilupiqa.

Jisusmi suq kumparasyunda rurarkan chingashqa qellaywan

⁸ Mayá, suq warmi dyis ancha baliq yuraq qellayniyuq kashpa, suq qellayninda wichushpaqa, ¿manachuraq michanda syindishpa, chay wasinda pichashpa, kuchun kuchun allita maskanman tarinangaman? ⁹ Chaymandaqam chayshina tarishpaqa, tandashpa yanasangunata, bisinangunata ninman: “Yanasitakuna, kushikushunllapa, kay wichushqay qellayniyta tarishqayrayku”, nishpa. ¹⁰ Chayshinallam syilupi Dyuspa anjilningunapis ancha kushikunllapa suq mana allin runa uchangunata dijashpa, Dyustana kasuptingqa. (Chayraykum chay uchayuqkunawanqa tandakani, Dyuspaq yach'achinaypaq), nishpa.

Suq kumparasyundam rurarkan suq runapa churin qellayninda malgastaqwan

¹¹ Jisusqam nirqambis:

—Suq runam ishkay churiyuq karqan. ¹² Chay shullka churinmi taytanda nirqan: “Taytitu, qowaynari noqapaq kaq irinsyayta”, nishpa. Chaymi taytanqa chay ishkay churingunata ch'akrangunata animalningunata partirqanna. ¹³ Chaymandaqam wakin diyamandaqa, chay shullka churinga irinsyanda limpu randikushpa, suq karu nasyunmanna rirqan. Waqqiqam tukuy laya mana allikunata rurashpa, chay qellayninda malgastashpa, limpuna ushyarqan. ¹⁴ Chaymandaqam yumbay qellayninda ushyaptinga, chay nasyumbiqa tukuy maypi ambrunana karqan. Chaymi payqa mallaqna purirqan. ¹⁵ Chayraykum manana nimanayta atishpaqa, suq patrunmanna rirqan, trabajuta maskaq. Chaymi chay patrunqa trabajuta qoshpa, kach'arqan asyindanman, kuchingunata qaranambaq. ¹⁶ Chaypi qaraqshinaqam anchana mallaqnarqan. Chaymi kuchikunapa mikunan algarrubuta anchana munarqan mikuyta. Piru manam dijarqanllapachu mikunambaqqa. [Nuta: Chay algarrubuqam suq plantapa puqoynin. Piru manam runakuna mikunanchu.] ¹⁷ Chaymi ancha yuyashpa nirqan: “Taytaypa wasimbiqam achka trabajadurkuna kan. Paykunaqam ancha allita mikunllapa. ¡Piru noqaqam kaypi mallaqnashpa wafuqna rini! ¹⁸ Kutirishaq taytayman. Ch'ayashpaqam nishaq: Taytitu, Dyusta, qamta mana kasushushpam, ancha uchata rurashqa kani. ¹⁹ Chaymi manana balinichu, churiki kanaypaqqa. Suq piyunnikitashinar ch'ayachiway”, nishpa. ²⁰ Chayshina yuyashpaqam, chay karu nasyunmandaqa kutimurqanna taytanman.

Chaymandaqam ch'ayaykaptinqa, taytanqa karupilla rikashpa, ancha llakipashpa, kallparqan tinguf. Tingushpaqam abrasashpa,

mucharqan qaqlambi churindaqa. ²¹ Churingam nirqan: “Taytitu, Dyusta, qamta mana kasushushpa, uchata rurashqa kani. Chaymi manana balinichu, churiki kanaypaqqa”, nishpa. ²² Piru taytanqam qayashpa kriadungunata kamachirqan: “Chay mas allin mudanata apamushpa, kay churiyta mudachiylapa, surtijachiylapa, sapatuchiylapa. ²³ Chay mas gurdu mishiruta apamushpa, wanchiylapa, fyistata rurashpa mikunanchiqlapa. ²⁴ Chaqa kay churiyqam chingashpa, wañushqashina karqan. Piru kanan kutimushpaqam, kawsamushqashina”, nishpa. Chaymi fyistata rurashpa kushikurqanllapa.

²⁵ 'Piru chay kulaka churingam ch'akrambi kashqa karqan. Chaymandaqam wasinman ch'ayaykashpaqa, uyarqan kunyalla fyistata rurashpa dansaykaptinllapa. ²⁶ Chaymi payqa suq kriadunda qayashpa tapurqan: “¿Imam kan?” nishpa. ²⁷ Chay kriadungam nirqan: “Masaykim ch'ayamushqana. Chaymi taytaykiqa allilla ch'ayamushqanrayku, chay mas gurdu mishiruta wanchichishqa, fyistata ruranambaq”, nishpa. ²⁸ Chayta yach'ashpaqam, chay kulaka churinga ancha piñakushpa, manana munarqanchu yaykuyta. Chaymi taytanqa llugshishpa, ancha rrugarqan yaykunambaq. ²⁹ Piru payqam piñakushpa, taytanda kayshina nirqan: “Noqaqam ancha achka watakunata kaypi sirbiyki, tukuy imapi kasushushpa. Piru chayshina allita sirbishuptiypismi, mana nunka ni suq chibituta qowashqachu kangi, kumpañiruykunawan fyistata rurashpa kushikunaypaqqa. ³⁰ Piru rikay, chay churiki partin qoshqaykita bandulira warmikunawan limpu ushyashpa kutimuptingam, paypaqqa chay mas gurdu mishiruta wanchichishqa kangi”, nishpa. ³¹ Chaymi taytanqa nirqan: “Ijitu, qamqam tukuy tyimpu pullay kangi. Chaymi tukuy imaykunaqa qamba. ³² Piru kananqam ancha alli, kay fyistata rurashpa kushikunanchiq. Chaqa kay masaykiqam wañushqashina kashqanmanda, kananqa kutimushqana. Chingashqa kashqanmandam, tarishqana kanchiq”, nishpa.

[Nuta: Chayshinam Dyus ancha kushikun, suq uchayuy runa uchangu-nata dijaptin. Piru chay farisiyukunam chay kulaka churishina mana munarqanllapachu ch'ayachiya chay uchakunata dijaqkunataqa.]

16

Jisusmi suq kumparasyunda rurarkan suq runa patrunninda ingañawan

¹ Jisusqam yach'akuqningunata kay kumparasyunda rurashpa nirqan:

—Suq kapuq runam suq impliyadumbi ancha yuyakushpa numbrarqan, payna tukuy imanda randinambaq randikunambaq. Piru suq diyam wakin runakuna yach'arqan chay impliyadupaq: Patrunnimba kusasningunata, qellaynindam yanqakunapi gastaykan, nishpa. Chaymi chay patrunnindaqa chayshina rurashqambaq willarqanllapa. ² Chaymi chay patrunga chay impliyadundaqa qayashpa, nirqan: “Qambaqmi yach'ani. ¿Imatam rurashqa kangi? Mayá, chay kusasniykunapaq, qellayniypaq kwintata qoway. Mananam ringichu trabajaq”,

nishpa. ³ Chaymi chay impliyaduqa yuyarqan: “Patrunnyy trabajuymanda qatiwaptinqa, ¿imanashaqraq? Chaqa ch'akrapi trabajanaypaqqam mana balinichu. Limush'nata mañakunaypaqqam penqakuni”, nishpa. ⁴ Chaymandaqam yuyarqan: “¡A, ya yach'aninam! Kaypiraq kashpa, suqkunata yanapashaq, mana trabajuyuq kaptiy, paykunana wasinman tandawanambaq”, nishpa. ⁵ Chaymi chayshina yuyashpaqa, patrunninda dibiraqkunata, suqninda suqninda qayachishpa, tapurqan: “¿Aykatataq dibirangi patrunnyytaqa?” nishpa. ⁶ Chaymi suq dibirakuqqa nirqan: “100 barril asiytitam dibirani”, nishpa.

Chaymi chay impliyaduqa chay runata nirqan: “Kaypim kay tratukushqayki dukumintu. Tiyashpa, das suq mushuq dukumintuta ruray, 50 barriltallana dibiranayki”, nishpa. ⁷ Chaymandaqam suq dibirakuqtapis tapurqan: “¿Qamqa, aykatataq dibirangi?” nishpa. Chaymi chay dibirakuqqa nirqan: “100 midida trigutam dibirani”, nishpa. [Nuta: Kada mididach'i ch'usku kintal triguta piskaq.] Chaymi chay kriyaduqa paytapis nirqan: “Kaypi kay tratukushqayki dukumintu. Suq dukumintuta das allichay, 80 mididatallana dibiranayki”, nishpa. ⁸ Chaymi patrunninga chayta yach'ashpa, chay malu impliyadumbaqa nirqan: “Ay, chay impliyaduyqam ancha yach'ayniyuq kashqa, chayta ruranambaqa”, nishpa.

Chaymandaqam Jisusqa nirqan:

—Kay mundupa kusasningunapi yuyakuqkunaqam Dyuspi yuyakuqkunamanda mas yach'ayniyuqkuna. Chaqa paykunapuram masta yanapanakunllapa qellayninwan.

⁹ Chaymi noqaqa kayshina niykillapa, kay mundupi imayki kaqwan suqkunata yanapay, yanasuyuq (yanasayuq) kanaykillapa. Chaymandaqam chay imaykillapaqa rin ushyakaq. Piru syilupiqam chay achka yanapashqaykikuna kushikushpa, shumaqta rinllapa ch'ayachishuq.

¹⁰ Chaqa mayqan ashlitata allita kwidaqqam, achkatapis allita rin kwidaq. Piru mayqan ashlitata mana allita kwidaqqam mas achkatapis mana allitachu rin kwidaq. ¹¹ Chayshinam kay mundupa kusasningunata mana allikunapi qamkuna gastaptikiqa, Dyusqa mana rinchu qoshuqllapa chay mana ushyakaq imangunataqa. ¹² Kanan kay pachapi suqpa imangunata mana allita kwidaptikillapaqam, Taytanchiq Dyusqa mana qoshungallapachu partikitaqa.

¹³ Manam pipis atinchu ishkay patrundaqa kasuyta. Chaqa suq patrunnindam masta rin ch'iqniq; suqtaqam masta rin kuyaq. Ichu suqtalla ancha rin kasuq, suqtaqa mana. Chayshinallam mana atingillapachu Dyusta, qellayta pullata kuyaytaqa.

¹⁴ Chay farisiyu duktrinayuqkunaqam qellayta ancha munarqanllapa. Chaymi Jisus nishqanda uyashpaqa, ancha asiparqanllapa. Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

¹⁵ —Qamkunaqam runakuna alabashunambaq, allin runa layapaq tukungillapa. Piru Tayta Dyusqam qamkunapa shunqoykitaqa allita riqsin: Qellaytallam munanllapa, nishpa. Chaymi Dyusqa qamkuna rurashqaykita millanashpa ch'iqnin.

Jisusmi yach'achikurqan Muysis kamachikushqambaq

¹⁶ Jisusmi kayshinapis nirqan:

—Muysispa liyningunata, Dyuspaq rimaqkuna iskihrishqandapismi yach'akurqaykillapa Jwan Shutichikuq shamushqan tyimpukaman.

Chay shamushqan tyimpumandapacham Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achikuykani. Chaymi ancha achka munanllapa imashinapis syiluman yaykuyta. ¹⁷ Piru Muysispa liyningunaqam kanangaman ancha balin. Chaymi syiluan kay pacha chingaptimbis, chay liykunaqa mana ni ashlita rinchu chingaq.

Jisusmi nirqan: “Rrispitu warmikimanda ama akrakayllapachu”, nishpa

(Mt 19.1-12; Mk 10.1-12)

¹⁸ Dyuspaqqam mana balinchu suq runa akrakanambaq warmin-mandaga. Chaymi suq runa warminmanda akrakashpa, suqta tandashpaqam, uchayuqna kidan. Chayshinallam chay warmi dijashqata mayqan tandaqqis uchayuqna.

Jisusmi yach'achikurqan suq kapuq runapaq, suq pubri runa Lasaru-paq

¹⁹ Suq runam ancha kapuq karqan. Chaymi ancha shumaq ch'aniyuq mudanayuq puriq. Kanan tukuy diyam ancha allingunatalla mikuq. ²⁰ Karqambismi suq pubri limush'niritu. Paymi Lasaru shutiq. Kanan ishqoyaykaq kwirpuyuqmi karqan. Chaymi usuraykarqan chay kapuqpa pungumbi. ²¹ Kanan chay Lasaruqam ancha munarqan chay kapuqpa mesanmanda ishkiq mikunata mikuyta undanambaq. Kanan allqokuna shamushpa, chay ishqoyninda lambiykarqan. ²² Chaymandaqam chay pubri limush'nirituqa wañurqanna. Chaymi Dyuspa anjilninguna ispiritunda aparqan syiluman, Abrajamba ispiritunwan tiyanambaq. Chaymandaqam chay kapuqpis wañurqanna. Wañuptinqam paytapis pambarqanllapa. ²³ Piru chay kapuqam wañushqakunapa lugarninman rishpa, ancha padisirqan. Chaymi chayshina padisiyakashpaqa, karumanda rikarqan Lasaruta, Abrajamba ladumbi tiyaykaqta. ²⁴ Chaymi payqa jwirtita qayakushpa, nirqan: “Taytitu Abrajan, llakipawashpa, kamachiy chay Lasaruta, shamunambaq didumba puntanda yakitupi nuyuchishpa, qallituyta chirichinambaq. ¡Chaqqa kay ninapim ancha padisiykani!” nishpa. ²⁵ Abrajanqam nirqan: “Ijitu, yuyayri chay unay bidaykipi tukuy imayuq kashqaykita. Piru Lasaruqam tukuy imapi padisirqan. Kananqam payqa kaypi ancha kushikushpana tiyaykan. Piru qamqam padisiykangina. ²⁶ Suq ancha jundu kibradam gamkunata noqaykunamanda akrawanchiq. Chaymi mana pipis atinchu kay chimbamanda chay chimbamanqa pasayta. Chay chimbamandapismi mana pipis atinchu kaymanqa pasamuyta”, nishpa. ²⁷ Chaymi chay kapuq runaqa ancha rrugashpa nirqan: “Taytitu Abrajan, yush'ayku Lasaruta kach'ay aylluykunaman, ²⁸ chay sinku masaykunata willanambaq, ama kay kastiguman shamunanllapa”, nishpa. ²⁹ Chaymi Abrajanqa nirqan: “Masaykikunam atin liyiyta Muysis iski-brishqanda, Dyuspaq rimaqkuna iski-brishqandapis. Chaykunata liyishpa, kasunqallapa, washadu kananllapa”, nishpa. ³⁰ Chaymandaqam chay kapuqqa nirqan: “¡Taytitu, chaykunataqam mana rinllapachu kasuq! Piru suq alma kawsamushpa, paykunaman rikakuptinqam, kriyishpa, uchanllapata rinllapa dijaq”, nishpa. ³¹ Piru Abrajanqam nirqan: “Paykuna mana kasushpa Muysis nishqanda, Dyuspaq rimaqkuna nishqandaqam, mana rinllapachu kasuq wañushqanmanda kawsamuqtapis”, nishpa.

17

Kwidakashunllapa, suqkunata ama uchata rurachinanchiq
(Mt 18.6-7, 21-22; Mk 9.42)

¹ Jisusmi kayshinapis yach'akuqningunata nirqan:

—Ancha trabajusmi rin kaq, shumaqta kawsanaykillapa. Chaqa suqkunam rinllapa animachishuq, uchata ruranaykillapa. Piru paykunaqam ancha kastigadu rin kaq. ² Chayri chay uchata rurachiqpaqqa mas alli kanman kungambi suq atun mulinu rumita watashpa, mar yakuman wichukunanllapa, ch'uqashpa wañunambaq, amaraq kay wambrituykunata uchata rurachiptin. ³ Chayri qamkuna kikiki kwidakayllapa, ama ni pitapis animachinayki uchata ruranambaq. Ashwanri kriyiq masiki mana allita rurashuptinqa, anyay, amana mas uchata ruranambaq. Piru uchangunata dijashpa, pirdunda mañashuptinqa, pirdunay. ⁴ Suq diyapi syiti bwiltasta mana allita rurashushpa, chaymanda chay syiti bwiltasta syintishpa, pirdunda mañashuptinqa, pirdunay, nishpa.

Apustulningunam munarqan mas allita Jisuspi yuyakuyta

⁵ Yumbay chayta uyashpaqam, Jisuspa apustulningunaqa nirqan:

—Yanapawayllapa, qambi mas allita yuyakunaypaq, nishpa.

⁶ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Ashlitata noqapi kriyishpaqach'i, tukuy imata atingimanllapa ru-rayta. Chaqa kay ancha atun yura sikamuruta qamkuna kamachiptiki: “Pilakashpa, riy mar yakuman plantakaq”, niptikiqa, kasushushpa, allipta chayshina rin ruraq.

Ama palanganu kashpachu, Dyusta allita kasushunllapa

⁷ —Amar palanganuqa kayllapachu. Ashwanri yuyayllapa: Dyuspaqam mana baliq randishqa kriyadushinalla kani, nishpa. Mayá, yuyashunllapa: Suqniki kriyaduyuq kashpa, chay kriyaduyki yapukushpa, michikushpa, wasikiman ch'ayaptinqachuraq, ¿ningiman: “Pasashpa mesaman tiyay mikunayki”, nishpa? ⁸ Manam chayshinaqa ningimanachu. Ashwanmi kamachingiman: “Utqa yanukushpa, mandilnikita rurakushpa, mirindachiway. Chaymandaqa noqa mikuptiy upyaptiyrarmi, qambis atingi mikuyta, upyaytaqa”, nishpa. ⁹ ¿Akasuchu qamkunaqa chay randishqa kriyaduykita chay ima kamachishqaykita ruraptinqa, “Dyusilupagi” ningimanllapa? Manám. ¹⁰ Chayshinallar qamkunapis Dyus kamachishushqanda rurashpa, yuyayllapa: “Mana baliq randishqa kriyadushinam kanchiqllapa. Chaqa Dyus niwashqanchiqtallam rurashqa kanchiq. Manam yuyashqachu kanchiq, masta rurananchiqpaqqa”, nishpa.

Jisukristum kach'akachirqan dyis runa ismuykaq kwirpuyuqta

¹¹ Jisusmi Jirusalinman riqshinaqa, prubinsya Galiliyapa, prubinsya Samaryapa lindirunda pasaykarqan. ¹² Suq kasiriyuman ch'ayaykaptinqam, dyis ismuykaq kwirpuyuq runakuna shamurqan tinguq. Yaqqana tingushpaqam, karupilla shayashpa, ¹³ ancha jwirtita nirqanllapa:

—¡Yach'achikuq Jisus, yush'ayku noqaykunatar llakipaway! nishpa.

¹⁴ Chaymi Jisusqa paykunata rikashpa, nirqan:

—Mayá, riyllapa kurakunaman, paykuna rikashushpa: “Kach'akashqanam kangi”, ninambaq.

Chaymi chay runakunaqa kurakunaman riqshinaqa, limpu kach'akarqanllapa. ¹⁵ Chaymi suqninga rikashpa: Kach'akashqanam kani, nishpaqa, Taytanchiq Dyusta ancha alabashpa, Jisusmanna kutirgan. ¹⁶ Chaymi Jisusman ch'ayashpaqa, ñawpambi qonqorikushpa, pachakaman qaqlanda ch'ayachishpa, ancha pagikurqan. Chay runaqam prubinsya Samaryamanda karqan. (Chay samaryanukunam isrraylinukunawan ancha ch'iqninakuqllapa.)

¹⁷ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Chay fiyu qeshyaymanda kach'akaqkunaqa ¿manachu dyis runakuna karqan? ¿Maypinataq chay nwibiq? ¹⁸ ¿Ima, kay furastirullachu kutimushqa, Dyusta alabanambaqqa? nishpa.

¹⁹ Chaymandaqam Jisusqa chay runata nirqan:

—Atarishpana riy. Noqapi yuyakushpam, kach'akashqana kangi, nishpa.

Kayshinam Tayta Dyusqa rin kamachikuq

(Mt 24.23-28, 36-41)

²⁰ Farisiyukunaqam Jisusta tapurqan:

—¿Ima tyimputaq Dyusqa rin shamuq kamachikuqqa? nishpa.

Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Dyus runakunapa shunqombi kamachikuptingam, mana ringilla-pachu atiq rikayta. ²¹ Manam pipis rinchu niq: “Kaypim, waq maypim Dyusqa kamachikuykan”, nishpaqa. Chaqa Dyusqam paypi yuyakuqkuna shunqombi kamachikuykan, nishpa.

²² Chaymandaqam Jisusqa yach'akuqningunata nirqan:

—Suq diyakunam ancha ringillapa munaq rikawayta. Piru manaraqmi ringillapachu rikawaq. ²³ Chay diyakunapiqam wakingunaqa rinllapa nishuq: “¡Kaypinam Jisukristuqa!” ichu rin nishuql-lapa: “¡Waqpim payqa!” nishpa. Piru chayshina nishuptinllapapis, ama kriyiyllapachu ni paykunawan riyllapachu. ²⁴ Chaqa noqa Dyus-manda Shamuq Runam llipyaq rilampagushina rini kutimuq. Manchu rilampaguqa tukuy syilupi lliwyay kay ladumanda suq ladukaman. Chayshinallam noqa Dyusmanda Shamuq Runapis yumbay ladukunapi lliwyashpa, rini kutimuq. ²⁵ Piru puntatam ancha rini padisiq. Chaqa kay tyimpupi runakunaqam mana baliqpaq rinllapa riqsiwaq.

²⁶ 'Nuwipa tyimpumbi kawsaqqunashinam, noqa kutimunay tyimpupipis rinllapa kawsaq. ²⁷ Chaqa chay Nuwipa tyimpumbiqam mikuykarqanllapa, upyaykarqanllapa. Wakingam kasaraykarqan. [Wakingam chinangunata kasarachiykarqan,] chay Nuwi wambuq wasinman yaykunan diyakaman. Chaymandaqam ancha jwirtita tamarqan. Chaymi runakuna warmikunaqa ch'uqashpa, limpu wañurqanllapa.* ²⁸ Chay Lutpa tyimpumbi pasashqanshinam rin kaq. Chaqa chay tyimpupiqam runakunaqa mikuykarqan, upyaykarqan, tukuy imata randiykarqan, randikuykarqan, tarpukuykarqan, wasikuykarqanllapa. ²⁹ Piru chay Sudumamanda Lut llugshishqan diyaqam syilumanda ninakuna asufriwan ishkimushpa, chay runakunata, warmikunata limpu wanchirqan.* ³⁰ Chayshinallam rin kaq, noqa Dyusmanda Shamuq Runa syilumanda kutimuptiypis.

* **17:27** Génesis 6.5–7.24   * **17:29** Génesis 19.1–29

³¹ 'Chayri chay diyapiqa mayqan wasimba sawambi kaqqa amana yaykunaqachu, imangunata surqonambaqqa. Chayshinallar ch'akrambi kaqkunapis amana wasinmanqa kutingqachu. ³² Lutpa warminda pasashqandar yuyayllapa. [Nuta: *Chaqa payqam Sudumamanda kall-paykashpa, ikiman tikrakashpa, chapakurqan. Chaymi chaypilla das wañurqan. Liyiy Génesis 19.26ta*] ³³ Chayshinam mayqanniki noqata ñigawashpa bidaykita washanaykipaqqa, ringi chingaq tukuy tyimpupa. Piru noqapi kriyishqaykirayku wanchishuptinllapam, noqa rini washashuq, tukuy tyimpu noqawan kawsanaykipaq.

³⁴ 'Alliptam niykillapa, chay tyimpupi suq kamapilla ish kay puñuykaptinqam, Tayta Dyusqa suqta rin apaq, suqta rin dijaq. ³⁵ Chayshinam ish kay warmikuna pulla kutakuykaptinqa, suqta rin apaq, suqta rin dijaq. ³⁶ Ish kay runa ch'akrambi kaykaptimbismi, suqta rin apaq, suqta rin dijaq.

³⁷ Chayshina niptinqam, chay yach'akuqningunaqa tapurqanllapa:

—Taytitu, ¿maypitaq kay nishqaykiqa rin kaq? nishpa.

Chaymi Jisusqa nirqan:

—Suq wañushqa kaptinqam, chaypi shingukuna shutilla tandakashpa muyuykan, ¿manachu? (Chayshinallam chay tyimpupipis tukuy ima pasashqanda rikashpalla, das ringillapa yach'aq: Waqpim, nishpa.)

18

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan juyiswan biyudawan

¹ Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan, ama disanimakashpachu, Dyusman mañakunanllapa. Chaymi nirqan:

² —Suq llaqtapim karqan suq juyis. Chay juyismi mana rrispitaqchu ni Dyusta ni runa masingunata. ³ Chay llaqtapiqam suq biyudapis karqan. Payqam chay juyisman rishpa, suq dimandata rurarqan kuntrambaq. Chaymi kutin kutin juyisman rishpa nirqan: “Sifur juyis, kuntrawaqwan allin justisyata ruraway”, nishpa. ⁴ Piru chay juyisqam achka tyimputa chay biyudataqa mana kasurqanchu. Chaymandaqam kayshina yuyarqan: “Manam rrispitanichu ni Dyusta ni runa masiykunatapis. ⁵ Piru kay biyudaqam kutin kutin shamun piñachiwaq, dimandanda allichanaypaq. Chaymi yanapashpa allichashaq. Chaqa achka bwiltasta shamushpaqach'i, mana dijawanqachu samanaypaq”, nishpa.

⁶ Chayshina nishpaqam, Jisusqa paykunata nirqan:

—Allita yuyayllapa chay malu juyis nishqambaq. ⁷ Piru Taytanchiq Dyusqam ancha allin. Chaymi mana unayashpachu, akrashqangunata dasna rin washaq, payman punchawnindin, tutapnindin mañakuptinllapa. ⁸ Chaqa Dyusqam chay akrashqangunata das rin washaq. Piru noqa Dyusmanda Shamuq Runa kay pachaman kutimuptiyqam, ¿kanqachuraq noqapi yuyakuqkuna ichu mana? nishpa.

Suq kumparasyundam rurarqan farisiyuwan, kuntribusyunda kubrakuqwan

⁹ Wakingunaqam yuyarqan: Noqam chay suqkunamanda Dyusta mas allita kasuni. Chaymi paykunaqa mana balinllapachu, nishpa. Chayraykum Jisusqa kay kumparasyunda rurarqan:

¹⁰ —Ishkay runakunam rirqanllapa Dyuspa adurana wasinman, chaypi Dyusman mañakunanllapa. Suqqam farisiyu duktrinayuq kargan. Suqqam kuntribusyunda kubrakuq kargan. ¹¹ Chay farisiyuqam shayashpa, nirqan: “Dyusitu, dyusilupagiri; manam chay uchayuq runakunashinachu kani. Chaqa wakingunaqam suwakunllapa, ichu rrispituyuq kashpapis, suqwan puñunllapa, ichu suq laya mana allikunata ruranllapa. Piru noqaqam mana paykunashinachu kani, ni kay runa kuntribusyunda kubrakuqshinachu kani. ¹² Kanan kada simanam ishkay diyata ayunani. Tukuy ima ganashqaymandam dyismuyta qoyki”, nishpa.

¹³ Piru chay kuntribusyunda kubrakuqqam mana ni alli qemikashpachu, ni syiluman chapakushpachu, ashwan pichunda takashpa nirqan: “Dyusitu, llakipawayri. Chaqa noqaqam ancha uchayuq kani”, nishpa.

¹⁴ Chaymi noqaqa niykillapa, chay kuntribusyunda kubrakuqqam uchangunamanda pirdunaduna, kutirgan wasinmanqa. Piru Tayta Dyusmi chay farisiyutaqa mana pirdunarqanchu. Chaqa Dyusqam chay palanganutaqa ultimupi rin ruraq penqakunambaq. Piru chay umildi kaqkunataqam ancha kamachikuqpaq rin ruraq.

Jisusmi wambritukunata bindisirqan

(Mt 19.13-15; Mk 10.13-16)

¹⁵ Wambritukunatam apamurqanllapa Jisusman, sawanllapapi makinda rurashpa, Dyusman mañakunambaq. Piru yach'akuqninguna chayta rikashpa, anyarqanllapa chay wambritukuna apamuqkunata (Jisusta ama piñachinanllapa). ¹⁶ Piru Jisusqa chay wambritukunata qayashpa, yach'akuqningunata nirqan:

—Ama arkayllapachu. Dijayllapa chay wambritukunata, noqaman shamunambaq. Chaqa Tayta Dyus shumaqta kamachikuptingam, kay wambritushina kaqkuna paywan rinllapa kawsaq. ¹⁷ Alliptam niykillapa, kay umildi wambritushina kaqkunallam Dyusta kasushpa, rin kawsaq paywanqa. Piru palanganukunaqam mana Dyuswan rinllapachu kawsaq.

Suq kapuq runam Jisuswan parlarqan

(Mt 19.16-30; Mk 10.17-31)

¹⁸ Suq kamachikuq runam Jisusta kayshina tapurqan:

—Allin yach'achikuq Taytitu, ¿imatam atini rurayta, Dyuswan tukuy tyimpu kawsanaypaqqa? nishpa.

¹⁹ Chaymi Jisusqa nirqan:

—¿Imaraykutaq niwangi: “Allin” nishpaqa? Tayta Dyusllam allinqa. Manam masqa kanchu. ²⁰ Qamqam yach'angi Dyuspa Santu Librumbi kamachikushqambaq: “Warmiyuq kashpaqa, ama suq warmiwanqa puñuychu. Ama wanchikuychu. Ama suwakuychu. Ama yanqaqa pipaqpis llullakuychu. Taytaykita, mamaykita rrispitay”, nishpa.*

²¹ Chayshina Jisus niptingam, chay runaqa nirqan:

—Tukuy kaykunatam wambraymandapacha kasushqa kani, nishpa.

²² Chayta uyashpaqam, Jisusqa nirqan:

—Kaysitullam faltashungi ruranaykipaqqa. Tukuy ima kaqnikita randikushpa, chay mana nimayuqkunata qoy. Chayshina qoshpaqam,

* 18:20 Éxodo 20.12-16

syilupi tukuy imayuq ringi kaq. Chaymandaqam shamuy, noqawan purinayki, nishpa.

²³ Chayta niptinqam, chay runaqa limpu malaganayarqan, ancha kapuq kashqanrayku. ²⁴ Chaymi Jisusqa, ancha malaganayaqta rikashpaqa nirqan:

—Ancha trabajusraq, kapuq runakuna Dyusta kasunanllapa, paywan kawsananllapa. ²⁵ Ancha trabajusraq kanman, chay atun animal kamillu awjap rinrinda pasanambaq. Piru mas trabajusmi kanman, suq kapuq runa Dyuswan kawsanambaqqa, nishpa.

²⁶ Chaymi chayta niptinqa, chay uyaqkunaqa tapurqan:

—Chayshina kaptinqa, ¿pitaq atinman washakayta? nishpa.

²⁷ Chaymi paykunataqa nirqan:

—Runakunallaqam mana nimatapis atinmanllapachu washakayta. Piru Taytanchiq Dyusmi atin washaytaqa, nishpa.

²⁸ Chaymandaqam Pidruqa nirqan:

—Taytitu, noqaykunaqam tukuy imayllapata dijashqallapana kani, gamwanna purinaypaqlapa, nishpa.

²⁹ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Alliptam niykillapa, mayqan runa dijaq wasinda, taytanda, mamanda, masangunata, warminda, wambrangunata, Dyusta kasunambaq, ³⁰ chay dijashqambaq mas achkata rin ch'askiq kay mundupiq. Piru manam chaytallachu rin ch'askiqqa. Ashwanmi syilupi tukuy tyimpu rin kawsaq Dyuswan, nishpa.

Jisusmi nirqan: “Rinllapam wanchiwaq”

(Mt 20.17-19; Mk 10.32-34)

³¹ Jisusmi yach'akuqningunatala suq laduman apashpa, nirqan:

—Kananqam anaq Jirusalinmanna rinchiq riq. Chaqa Dyuspaq rimaqkuna noqapaq yumbay nishqangunaqam Jirusalimbi rin kumpli.

³² Chaypiqam furastiru runakunamanna rinllapa intrigakuwaq. Kanan mana baliqkunata niwashpam, rinllapa asipawaq. Suq lastima ru rawashpam, rinllapa tuqapawaq. ³³ Asutiwashpam, rinllapa wanchiwaq. Piru kimsa diyamandam rini kawsamuq, nishpa.

³⁴ Piru chayshina Jisus niptinqam, chay yach'akuqningunaqa mana intyindirqanchu: ¿Imapaqraq chayshinaqa nirqan? nishpa. Chaqa yuyayninllapa tutayaqpishina karqan. Chaymi mana atirqanllapachu intyindiya.

Jisusmi suq sarku runata chapachirqan

(Mt 20.29-34; Mk 10.46-52)

³⁵ Jisus ch'ayaykaptinna Jiriku llaqtamanmi, suq sarku runa ñambi tiyashpa, limush'nata mañakuykarqan. ³⁶ Chaymi ancha achka runakuna chayta pasaykaqta uyashpaqa, tapurqan:

—¿Imataq kashqa? nishpa.

³⁷ Chaymi paytaqa nirqanllapa:

—Jisus Nasaritmanda kaqmi kayta pasaykan, nishpa.

³⁸ Chaymi payqa ancha jwirtita qayakurqan:

—¡Unay Dabidpa Karu Willkan Jisus, llakipawayri! nishpa.

³⁹ Chaymi Jisuspa ñawpanda riqkunaqa chay sarkutaqa anyarqanllapa uyananambaq. Piru payqam ashwamba mas jwirtita qayakurqan:

—¡Unay Dabidpa Karu Willkan, llakipawayri! nishpa.

[Nuta: “Unay Dabidpa Karu Willkanmi” munan niyta: “Dyus Akrashqan Washadur”, nishpa.]

⁴⁰ Chaymi Jisusqa riykashqanmanda shayashpa, kamachirqan:

—Riyllapa apamuy waq runata, nishpa.

Ch'ayachiptinqam, Jisusqa tapurqan:

⁴¹ —¿Imatam munangi ruranaypaq qambaqqa? nishpa.

Chaymi chay runaqa nirqan:

—Taytitu, munanim ñawiykunata kach'akachinayki chapakunaypaq, nishpa.

⁴² Chaymi Jisusqa nirqan:

—Noqapi allita kriyishqaykiraykum niyki, chapakuy, nishpa.

⁴³ Chayta niptinllam, chay runaqa chay uras atirqanna rikakuyta. Chaymi Tayta Dyusta ancha alabashpa, Jisuspa ikindana rirqan. Kanan yumbay rikaqkunapismi Taytanchiq Dyusta ancha alabarqanllapa.

19

Jisusmi Sakiyuwan parlarqan

¹ Jisusmi Jiriku llaqtapa ch'awpinda pasaykarqan. ² Chay llaqtapim karqan suq ancha kapuq runa Sakiyu shutiq. Payqam kuntribusyunda kubrakuqkunapa kamachikuqnin karqan. ³ Chay Sakiyum ancha munarqan Jisusta rikayta. Lukismi ancha achka runa kaptin, takshita kashqanrayku, mana atirqanchu rikaytaqa. ⁴ Chaymi payqa Jisuspa ñawpanda kallpashpa, suq yura sikamuru shutiqman llugshirqan, chayta pasaykaptin, rikanambaq. ⁵ Chayshina chay muntipi kaykaptinqam, Jisusqa chayta pasaqshina anaqman chapakushpa, paytaqa rikarqan. Chaymi Jisusqa nirqan:

—Sakiyu, utqa ishkimuy, wasikiipi pusadata qowanayki. Chaqa Taytay Dyusmi munan, qamwan kidanaypaq, nishpa.

⁶ Chaymi Sakiyuqa utqaymaya ishkimushpa, kushikushpa aparqan wasinman. ⁷ Chayshina apaptinqam, yumbay chay rikaqkunaqa kayshina ancha rimatikurqanllapa:

—Suq uchayuy runapa wasinmanmi Jisusqa rin kidaq, nishpa.

⁸ Kanan Sakiyuqam shayashpa, Jisusta nirqan:

—Taytitu, tukuy imay kaqkunatam midya partita rini qoq chay mana nimayuykunata. Mayqanda ingañashpa, imanda qoch'ishqa kashpapisti, ch'usku tantuta rini kutichiq, nishpa.

⁹ Chayshina niptinqam, Jisusqa nirqan:

—Kananqam Tayta Dyusqa kay Sakiyuta wasimbi tiyaqkunata washashqana, chay unay Abrajanshina kriyishqanllaparayku. ¹⁰ Chaqa noqa Dyusmanda Shamuq Runaqam shamushqa kani chay chingashqa kaqkunata maskashpa, washanaypaq, nishpa.

Jisusmi suq kumparasyunda ruraraqan qellayta trabajachiqkunawan (Mt 25.14-30)

¹¹ Jisusta chay uyaykaqkunaqam yuyarqanllapa: Jisusqam Jirusalinman ch'ayaykanna. Chaymi dasna rinchiq rikaq paytaqa, shumaqta kamachiwaptinchiq, nishpa. Chaymi Jisusqa kay kumparasyunda rurashpa nirqan:

¹² —Suq kamachikuq runam suq karu kamachikuq nasyunman rirqan gubyirnupaq numbrananllapa, kutimushpa nasyunninman, chaypi

gubyirnun kanambaq. ¹³ Piru manaraq rishpaqam, dyis kriyadungu-nata qayashpa, kadunuta qorgan suq qellay ancha baliqta. Chayman-daqam paykunata nirqan: “Kutimunaykaman kay qellayniyta traba-jachiyllapa”, nishpa. ¹⁴ Piru llaqta masingunam ch'iqnirqan paytaqa. Chaymi wakin runakunata ikinda kach'arqanllapa chay karu nasyun-man, paypa kuntran kayshina rimanambaq: “Noqaykunaqam mana munanillapachu chay runa gubyirnuy kanambaqqa”, nishpa.

¹⁵ 'Piru chay kamachikuq runaqam kargunda ch'askirqan. Chay-manda kutimushpaqam, chay dyis kriyadun qellaynin qoshqandaqa qayachirqan tapunambaq: “¿Aykatam qellayniyta ganachishqallapa kangi?” nishpa. ¹⁶ Chaymi chay punta kriyadunga shamushpa nirqan: “Taytitu, kay qellaynikitaqam dyis tantus masta ganachishqa kani”, nishpa. ¹⁷ Chaymi chay kamachikuqninga kriyadunda nirqan: “Ancha allin kriyaduymi kangi. Kay ashla qellayniyta allita trabajachiptikim, rini numbrashuq, dyis llaqtakunapa kamachikuqnin kanaykipaq”, nishpa. ¹⁸ Chaymandaqam suppis shamushpa nirqan: “Taytitu, qel-laynikitaqam ganachishqa kani sinku tantus masta”, nishpa. ¹⁹ Chaymi chay patrunninga paytapis nirqan: “Qamqam sinku llaqtakunapa ka-machikuqnin ringi kaq”, nishpa.

²⁰ 'Chaymandaqam suppis shamushpa nirqan: “Taytitu, kaypim qel-layniki. Suq pañuypi qepishpam waqaychashqa kani. ²¹ Chaqa ancha wapu kashpam, suqkuna waqaychashqanda qamna tandangi. Suqkuna tarpukushqandam qamna kusichangi. Chaymi ancha manchashurqaq”, nishpa. ²² Chayshina chay kriyadun niptinmi, chay patrunninga kayshina nirqan: “Qamqam ancha malu kangi. Chay kikin shimikil-lam kundinashungi: ‘Uchayuqmi kangi’ nishpa. Qami niwaykangi wapu kashpa, suqkuna waqaychashqanda tandashqayta, suqkuna tarpukushqanda kusichashqayta. ²³ Chayshina noqapaq yach'ashpaqa, ¿imaraykutaq chay qellayniytaqa mana ruraraqykichu bankuman, ku-timushpaqa wach'ayniyuqta surqonayta?” nishpa.

²⁴ 'Chayshina nishpaqam, chaypi kaqkunata kamachirqan: “Chay malu kriyaduyma qellayta qoch'ishpa, chay dyis qellayniyuqta qoyllapa”, nishpa. ²⁵ Chaymi paykunaqa nirqanllapa: “Taytitu, piru chay suq kriyaduykiqam dyis qellayniyuqna. ¿Imapaqnamiri qellayniyuq kaqtaqa masta qoshaqllapa?” nishpa. ²⁶ Piru patrunningam nirqan: “Uy-awayllapa, yumbay chay imayuqkunam masta rinllapa ch'askiq. Chay mana niwayuqqam chay ashrita kaqninda rin pyirdiq (mana allita tra-bajachishqanrayku). ²⁷ Waq kuntraykunapismi mana munanillapachu kamachikuqnin kanaypaqqa. Chayri paykunata kay ñawpayman apa-mushpa, wanchiyllapa”, nishpa.

Jisusmi yaykurqan Jirusalinman

(Mt 21.1-11; Mk 11.1-11; Jn 12.12-19)

²⁸ Chaykunata yach'achikushpaqam, Jisusqa ñawpanllapata anaq Jirusalinmanna rirqan. ²⁹ Chaymi rigshinaqa, yaqqana ch'ayashpa Bitfaji llaqtaman, Bitanilla (Bitaniya) llaqtaman, chay Ulibu lumapa sirkambi kashpaqa, ishkay yach'akuqninda nirqan:

³⁰ —Riyllapa waq chimba kasiriyuman. Waqman ch'ayashpaqam, ringillapa tariq suq burritu watashqata. Chay burritupiqam man-araq ni pipis purishqachu. Chayta paskashpa, apamuylapa. ³¹ Piru

mayqan nishuptinllapa: “¿Imapaqmi paskangillapa?” nishpaqa, niyl-lapa: “Siñurninchiqmi nisitan kay burrituta”, nishpa.

³² Chayshina kamachiptingam, chay yach'akuqninguna rishpa, Jisus nishqanshina burritutaqa tarirqanllapa. ³³ Chaymi apamunanllapa paskaykaptinqa, dwiñungunaqa tarishpa tapurqan:

—¿Imapaqmi burrituyta paskaykangillapa? nishpa.

³⁴ Chaymi paykunaqa nirqan:

—Siñurninchiqmi nisitan. Chaymi apanillapa, nishpa.

³⁵ Chayshina dwiñunda nishpam, burritutaqa apamurqanllapa Jisusman. Chaymandaqam chay burritupa sawanman kapangunata rurashpa, Jisusta muntachirqanllapa. ³⁶ Chaymandaqam yumbay paykunaqa Jisuspa ñawpanda rirqanllapa, kapangunata ñambi mandashpa, chay burritu sawanda rinambaq. ³⁷ Kanan Jisuspi kriyikuqkunam ancha achka paypa pullan riykarqanllapa. Chaymi paykunaqa chay Ulibu lumapa bajadanman ch'ayaykashpaqa, ancha kushikushpa, ancha jwirtita kunyarqanllapa. Kanan paykunaqa yumbay chay milagrukunata rikashqanraykum, Dyusta ancha alabarqanllapa:

³⁸ —¡Biba biba! ¡Tayta Dyus ancha yanapanqa kay gubyirnunchiqta, paypa rrimplasun shamuykaqta! ¡Añaq syilupipisri ancha kushikushpa, Taytanchiq Dyusta alabanqallapa! nishpa.*

³⁹ Chayshina Jisusta ancha alabaptinllapam, wakin farisiyu duktrinayukunaqa nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, kay yach'akuqnikikunataqa anyashpa uyarachiy, nishpa.

⁴⁰ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Kay runakuna uyaraptingach'i, rumikunana rinllapa alabawaq, nishpa.

⁴¹ Chayshina Jirusalinman yaqqana ch'ayaykashpaqam, Jisusqa chay atun llaqtata chapashpa, waqashpa, nirqan:

⁴² —¡Ay Jirusalimbi tiyaqkuna! Ancha allich'i kanman kay diyapi noqapaq intyindinaykillapa, ¿pim Jisukristu? nishpa. Chaqa noqam shamushqa kani yanapashuq, shumaqta kawsanaykillapa. Piru chaytaqam mana atingillapachu intyindiyaqta. ⁴³ Suq diyam ancha ringillapa padisiq. Chay diyaqam kuntraykikunaqa rin kurralashuql-lapa, murallata rurashpa. Chayshina kurralashushpam, ancha rin maqashuql-lapa. ⁴⁴ Kanan wasikillapatam pamba pamba bulashpa, rinllapa wanchishuql-lapa. Chaymi llaqtaykipiqa mana nima rumi pirqashqataqa rinllapachu dijaq. Chaqa shamuptiy washashuqmi, qamkunaqa dispris yawashqa kangillapa.

Jisusmi Tayta Dyuspa adurana wasinmanda randikuqkunata qatirqan (Mt 21.12-17; Mk 11.15-19; Jn 2.13-22)

⁴⁵ Jisukristu Tayta Dyuspa adurana wasinman yaykushpaqam, tarirqan tukuy imata randikuykaqkunata, randiykaqkunata. Chaymi paykunataqa qatiqshina nirqan:

⁴⁶ —Taytanchiq Dyusmi Santu Librumbi nin: “Adurana wasiyqam noqaman mañakunanllapa”, nishpa.* Piru qamkunaqam ladrungunapa mach'aynindashina rurashqallapa kangi, nishpa.*

* 19:38 Salmo 118.26 * 19:46 Isaías 56.7 * 19:46 Jeremías 7.11

47 Chaymandaqam Jisusqa tukuy diyakuna Dyuspa adurana wasimbi yach'achikuq. Piru kamachikuq isrraylinu kurakuna, Muysispa liyningunata yach'achikuqkunaqam, chay ilaqtapa awturidarningunawan kunanakurqanllapa, Jisusta wanchinanllapa. 48 Piru achka runakunam Jisustaqa ancha allita uyaykarqan. Chaymi chay kuntraqkunaga chay uyaqkunata manchashpa, mana nimatapis atirqanllapachu rurayta Jisustaqa.

20

*Jisustam tapurqanllapa: “¿Pitaq numbrashushqa, kamachikuq kanayk-
iqa?”*

(Mt 21.23-27; Mk 11.27-33)

1 Jisusmi suq diyam Dyuspa adurana wasimbi shumaq nutisyanda yach'achikuykarqan. Chayshina ruraykaptinmi, ch'ayamurqanllapa kamachikuq isrraylinu kurakuna, Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna, kamachikuq ansyanukunapis. 2 Paykunaqam Jisusta tapurqanllapa:

—Mayá, niwayllapa. ¿Ima karguyuqtaq kangi? ¿Pitaq numbrashushqa, awturidar kashpa, kaykunata ruranayki?

3 Chayshina tapuptinllapaqam, Jisusqa paykunata nirqan:

—Puntata noqapis suq tapunata tapushqaykillapa. Mayá, niwayllapa: 4 Jwan Shutichikuqtaqa ¿pitaq numbrarqan, runakunata shutichinanqa? ¿Dyuschu kamachirqan, ichu runakunalla? nishpa.

5 Chaymi suqnin suqnin paykunapura parlarqanllapa:

—Niptinchiq: “Dyusmi numbrarqan Jwandaqa”, nishpaqach'i, niwashun: “Chayshina kaptinqa, qamkunaga ¿imaraykutaq mana kriyirqaykichu paytaqa?” nishpa. 6 Piru niptinchiq: “Runakunallam paytaqa kamachirqan”, nishpaqach'i, yumbay kay runakuna rumikunawan sitawaqninchiq wanchiwanchiqman. Chaga paykunaqam ancha kriyinllapa: “Jwanqam Dyuspaq rimaq karqan”, nishpa.

7 Chaymi chayshina yuyashpaqa, Jisusta nirqanllapa:

—Manam yach'anillapachu: Pim Jwandaqa kamachirqan shutichikunanga, nishpa.

8 Chayshina Jisusta niptinllapaqam, paypis nirqan:

—Noqapismi mana nishqaykillapachu pi kamachiwaptinmi, kaykunata rurani, nishpa.

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan saqra partidaryukunawan

(Mt 21.33-44; Mk 12.1-11)

9 Chaymi Jisusqa suq kumparasyunda rurashpa, chay runakunata nirqan:

—Suq runash ch'akrambi ubasta tarpushpa, partidaryukunata maskashpa, دچارqan chay tarpudunda rikanambaqllapa. Chaymandaqash payqa karuman rishpa, ancha unayarqan. 10 Chayshi kusicha tyimpu ch'ayaptinga, suq kriyadunda kach'arqan, chay partidaryunguna partinda qonambaq. Piru chay partidaryungunaqash chay kriyadundaqa mana nima ubasta qoshpachu, ashwan maqashpa, illaqtalla kach'arqanllapa. 11 Chaymandaqash chay dwiñuqa suq kriyadunda kach'arirqan. Piru chay partidaryungunaqash chay kriyadutapis musyashpa, maqashpa, mana nimatapis qoshpachu,

illaqtalla kach'arqanllapa. ¹² Chayshina ruraptinllapaqash, chay dwiñuqa suq kriyadundana kach'arirqan. Piru chay partidaryungunaqash chaytapis suq lastima chuqri chuqri maqashpa, qatirqan chay ch'akramanda.

¹³ Chaymandaqash chay wirta dwiñuqa nirqan: “¿Imatataq kananqa atini rurayta? Mayá, kay ancha kuyashqay churiyta kach'ashaq, partiyta apamunambaq. Paqta paytaqa shumaqta ch'ayachinqallapa”, nishpa. Chayshi chayshina nishpaqa, churindana kach'arqan. ¹⁴ Piru chay partidaryungunaqash seqamuqta rikashpaqa, kayshina parlarqanllapa: “Kay churingam irinsyiru rin kaq. Chayri akullapa wanchiq, noqanchiqpaqna kay ch'akra kidanambaq”, nishpa. ¹⁵ Chayshina parlashpaqash, chay ch'akramanda sawaman surqoshpa, chay dwiñupa churinda wanchirqanllapa.

Chayshina nishpaqam, Jisusqa tapurqan:

—Chay ch'akrapa dwiñun kutimushpaqa, ¿imataraq ruranga chay partidaryungunataqa? nishpa.

¹⁶ Chaymandaqam pay kikin nirqan:

—Chay ch'akrapa dwiñun shamushpaqam, chay partidaryungunata rin wanchiq. Wanchishpaqam, suqkunatana ch'akrandaga rin qoq trabajanambaq, nishpa.

[Nuta: Chay ch'akra dwiñuqam munan niyta Tayta Dyus. Chay malu partidaryukunaqam munan niyta isrraylinukunapa kamachikuqninguna.]

Chayshina Jisus niptinqam, chay uyaqkunaqa nirqanllapa:

—¡Amar chayshinaqa kanqachu! nishpa.

¹⁷ Piru Jisusqam chay runakunata chapashpa nirqan:

—Chayshina kanqa. Chaymi Dyuspa Santu Librumbi suq ancha baliq rumipaq kayshina nin:

Albañilkuna wichukushqanllapa rumiqam kananqa simyintupa mas baliq rumin tikrakashqa, nishpa.*

¹⁸ Chaymi maydaq chay ancha baliq rumipa sawambi bulakaqqam piti piti rin kidaq; ichu chay rumi mayqamba sawan bulakashpaqa, limpu chankashpa, piti piti rin ruraq, nishpa. [Nuta: Chay wichukushqa rumiqam Jisukristu. Chay piti piti ushyakaqqam paypi mana kriyiqkuna.]

Jisusmi kuntribusyunda pagarakunapaq yach'achikurqan

(Mt 21.45-46; 22.15-22; Mk 12.12-17)

¹⁹ Chay kamachikuq isrraylinu kurakuna, Muysispa liyningunata chay yach'achikuqkunawanmi intyindirqanllapa: Jisusqam chay kumparasyundaga rurashqa, noqanchiqkunata kuntrawaqningchiq, nishpa. Chaymi chay uras munarqanllapa prisuyta Jisustaqa. Piru yumbay chay uyakuq runakunata manchashpam, mana pipis almitikarqanchu prisuytaqa. ²⁰ Chaymi Jisusta kuntraqkunaqa ancha chaparqanllapa, paqta imapi imashina pandanman, nishpa. Chayshina yuyashpaqam, wakin runakunata pagarashpa nirqanllapa:

—Jisusman rishpa, ancha allin kasuqkunashina tukushpa, allita uyay, imapi pandaptin, chaypaq tumbashpa, gubyirnupi dimandananchiq, nishpa.

²¹ Chaymi chay uyakuqkunaqa yanqa Jisusta nirqanllapa:

—Yach'achikuq Taytitu, qamqam allip kaqtalla Dyuspaq yach'achikungi. Kanan qamqam mana ni pitapis sawachashpachu,

* 20:17 Salmo 118.22

allitalla rurangi. ²² Mayá, niwayllapa, ¿allichu Rrumapa gubyirnunda kuntribusyunda pagarananchiqllapa ichu mana? nishpa.

²³ Piru Jisusqam yach'arqan: Yanqam chayshinaqa tapuwaykanllapa prisuwananrayku, nishpa. Chaymi paykunataqa nirqan:

—¿Imaraykutaq chayshinaqa tapuwangi? ²⁴ Mayá, rikachiwayllapa suq qellayta. ¿Pipa rritratunda, shutindam rurashqallapa chay qellaypiqa? nishpa.

Chaymi paykunaqa nirqanllapa:

—Chay qellayqam mas kamachikuq gubyirnu Sesarpa rritratunwan, shutinwan, nishpa.

²⁵ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Chayshina kaptinqa, chay mas kamachikuq gubyirnu Sesarpa kaqtaqa, payta qoyllapa. Dyuspa kaqtaqa, Dyusta qoyllapa, nishpa.

²⁶ Chaymi chay uyakuqkunaqa, chay tapunakunawan tukuy runakunapa ñawpambi pandachiyta munashpaqa, mana nimatapis atirqanllapachu. Ashwanmi allita kuntistaptinqa, paykunaqa ancha ispan-tashqata, uyarapllana (uyarallana) kidarqanllapa.

¿Wañushqakunachu rin kawsamuq?

(Mt 22.23-33; Mk 12.18-27)

²⁷ Chaymandaqam wakin sadusiyu duktrinayuqkuna Jisus kaykashqanman ch'ayarqanllapa. Chay sadusiyukunaqam kriyinllapa: Wañushqakunaqam mana rinllapachu kawsamuq, nishpa. Chaymi Jisusta tapurqanllapa:

²⁸ —Yach'achikuq Taytitu, (unay tyimpupim) Muysisqa librumbi iskibrishpa, kamachikurqan, suq warmiyuq runa manaraq wambrayuy kashpa wañuptinqa, chay almapa masanna biyudawan kasaranqa, chay biyudapi wambrayuy kaptin, chay alma masamba wambran kanambaq. ²⁹ Chaymi munanillapa tapushuyta:

Suq aylupish syiti ullqo masapura karqan. Chay syitimanda kulaka masanqash warmikurqanna. Piru manaraq wambrayuy kashpash wañurqan. ³⁰ Chayshina wañuptinqash, chay almapa minur masanna biyudawanqa kasararqan.

Paypissshi manaraq wambrayuy kashpa wañurqanna. ³¹ Chaymandaqash chay mas minur masanna biyudawanqa kasararqan.

Paypissshi manaraq wambrayuy kashpa wañurqan. Chayshinash syitindin chay warmiwan kasararqanllapa. Piru manash ni mayqannimbis chay warmipiq wambrakurqanchu. ³² Chaymandaqash warmipis wañurqanna.

³³ Chayshina wañushqakuna allipta mushuqmanda kawsamuptingach'i, ¿mayqannimba warminnaraqri kanman? Chaqa syitindimba warminshi kashqa, nishpa.

³⁴⁻³⁵ Chayshina tapuptinllapaqam, Jisusqa nirqan:

—Manam ni mayqannimba warmin kanqachu. Chaqa syilupiqam manana ni warmiyuq ni runayuq rinchu kaq. Kay mundupillam runakunaqa churingunata kasarachin. Paykunapismi kasaranllapa. Piru Dyusta kasuqkuna mushuqmanda kawsamushpaqam, syilupiq manana ni runayuqchu ni warmiyuqchu rinllapa kaq; ni chinangunata rinllapachu kasarachi. ³⁶ Chaqa kawsamushpaqam, syilupiq Dyuspa wambrangunana kashpa, chay anjilningunashina manana nunka rinllapachu wañuq. ³⁷ Arí, rinllapam kawsamuq. Chaqa kikin Muysismi yach'achikurqan: Wañuqkunam rin kawsamuq, nishpa. Payqam

chay lumyaykaq sach'ata rikashpa, Dyus nishqanda kayshina uyarqan: “Kanangamanmi noqa Abrajamba, Isakpa, Jakubupa Dyusnin kani”, nishpa.* ³⁸ Chayshina Taytanchiq Dyus chay almakunapaq niptinmi, yach'anchiq: Chay almakunam Dyuspaq kawsaykanraq, nishpa.

³⁹ Chayshina Jisus niptinqam, Muysispa liyningunata wakin yach'achikuqkunaga nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, ancha allitam nishqa kang, nishpa.

⁴⁰ Chaymi chay urasmandapacha manana pipis almitikarqanchu Jisusta tapuyta.

¿Pipa karu willkandaq Dyus Akrashqan Washadurqa?

(Mt 22.41-46; Mk 12.35-37)

⁴¹ Chaymandaqam Jisusqa paykunatapis tapurqan:

—Mayá, ¿pitaq Dyus Akrashqan Washadurqa? ¿Imaraykutaq chay Washadurpaqqa ningillapa: “Dabidpa karu willkanmi”, nishpaqa?

⁴² Chaqa kikin Dabidmi Salmus librumi nin:

Tayta Dyusmi Kamachikuqniyta nirqan: “Allin laduyti tiyay,

⁴³ kuntrashuqkunata binsishpa, ch'akikipa waranman ruranaykaman (qamta kasushunanllapa)”, nishpa.*

⁴⁴ Chayshina chay Akrashqan Washadur chay Dabidpa karu willkan kaptinqa, ¿imaraykutaq kikin Dabid chay Washadurpaqqa nin: “Kamachikuqniy”, nishpaqa? Chayshinaqa ¿imashinataq Dabidpa karu willkanqa atin kayta, Kamachikuqnin niptinqa?

Jisusmi Muysispa liyningunata yach'achikuqkunata anyarqan

(Mt 23.1-36; Mk 12.38-40; Lk 11.37-54)

⁴⁵ Yumbay uyakuqkunapa ñawpambim Jisusqa yach'akuqningunata nirqan:

⁴⁶ —Allita uyawayllapa, ama Muysispa liyningunata yach'achikuqkunashinaqa kayllapachu. Chaqa paykunaqam ancha palanganu kashpa, gustanllapa rrastrakaykaq mudanangunata rurakuyta. Chaymandaqam plasakunaman rin, yumbay shumaqta napaykunanllapa. Kanan sinaguga wasikunaman rishpapiismi, ancha gustanllapa ñawpaman pasashpa, kamachikuqkunapa tiyanangunapi tiyayta. Apaptinllapa mikuqpiismi, ancha gustanllapa kamachikuqkunapa tiyanangunapi tiyayta. ⁴⁷ Chayshina allingunapaq tukushpam, biyudakunapa wasingunata qoch'inllapa. Chaymandaqam ancha unayta Dyusman mañakunllapa, rikaqkuna ninambaq: “Paykunaqam Dyusta ancha aduranllapa”, nishpa. Chaymi mas kastigadu rinllapa kaq.

21

Suq pubri biyudam ufrindanda qorqan

(Mk 12.41-44)

¹ Dyuspa adurana wasimbim Jisus kapuqkunata rikarqan, ufrindanda kajungunaman wichuptinllapa.

² Chaypim rikarqambis suq ancha pubri biyudata, ishkay qellitay mana balurniyuqta wichuptin. ³ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Alliptam niykillapa, kay pubri biyudita qoshqanqam Dyuspaqqa ancha balin maski yumbay chay suqkuna qoshqanmanda. ⁴ Chaqa

* **20:37** Éxodo 3.6   * **20:43** Salmo 110.1

yumbaymi ufrindataqa qonllapa subraq qellayninda. Piru chay pubri biyuditaqam mikunanda randinambaq kaqta limpulla qorqan, nishpa.

Dyuspa adurana wasindaqam limpu rinllapa bulaq
(Mt 24.1-2; Mk 13.1-2)

⁵ Wakingunaqam Dyuspa adurana wasimbaq parlaykarqanllapa:

—Rikay, ancha shumaqmi kay rumingunaqa. Kanan ancha shumaq rrigalukunatam qoshqallapa, shumaqyachinanllapa kay atun wasita, nishpa.

Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

⁶ —Suq diyam kay rikashqaykitaqa limpu rinllapa bulaq. Chay diyapiqam manana ni suq rumi patachaduqa rinchu kidaq, nishpa.

Jwisyu diya yaqqana ch'ayamuptinqam, kayshina rin kaq
(Mt 24.3-28; Mk 13.3-23)

⁷ Chaymi Jisusta kayshina tapurqanllapa:

—Yach'achikuq Taytitu, ¿ima tyimpum kay nishqaykiqa rin kaq? ¿Imata rikashpam yach'ashaqllapa: Kay munduqam rin ushyakaqna, nishpaqa?

⁸ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Kwidakayllapa. Amar dijakayllapachu pipis ingañashunambaq. Chaqa achka llullakuqkunam shutiywan shamushpa, rinllapa nishuq: “Noqaqam Dyus Akrashqan Washadur kani. Kanangam chay diyaqa ch'ayamushqana washashunayllapa”, nishpa. Piru qamkunaqa amakish paykunataqa kasungillapachu. ⁹ Kanan parlata uyashpa, chay maypish nasyungunapura pilyaykanllapa, chay maypish suq nasyumba ukumbi llaqta masipura pilyaykanllapa, nishpaqa, amakish manchangillapachu. Puntatam chayshina rin kaq, piru manaraqmi kay munduqa rinchu ushyakaq.

¹⁰ Chayshina nishpaqam, Jisusqa nirqambis:

—Suq nasyumbi tiyaqkunaqam suq nasyumbi tiyaqkunawan rinllapa pilyaq. ¹¹ Chay tyimpupiqam kay pachaqa ancha jwirtita rin kuyuq. Kanan ambruna, qeshyaykunam waqpi kaypi rin kaq. Syilupipismi manchaypaq siñakuna rin kaq.

¹² Piru kay nishushqaykuna manaraq pasaptinmi, qamkunataqa ancha rinllapa qesachashuq. Sinaguga wasikunaman apashushpam, rinllapa dimandashuq, noqapi kriyishqaykirayku. Kanan rinmi karsilashuqllapa. Dimandashushpam, rinllapa apashuq gubyirnukunapa, prifiktukunapa ñawpanman. ¹³ Piru chayshina apashuptinllapaqam, ringillapa atiq noqapaq yach'achikuyta. ¹⁴ Chaymi paykuna tapushuptinqa, ama llakiyllapachu: ¿Ima nishparaq kuntistashaq? nishpaqa. ¹⁵ Chaqa noqam rini yanapashuqllapa, allita kuntistanayki, chay kuntrashuqkuna ama atinanllapa ni binsishuyllapata ni kuntistashuyllapata. ¹⁶ Piru qamkunataqam taytayki, mamayki, masaykikuna, aylluykikuna, yanasuykikunapis (yanasaykikunapis) rinllapa intrigakushuq kuntraykikunaman. Chaymi kuntraykikuna wakinnikitaqa rinllapa wanchishuq. ¹⁷ Kanan achka runa, warmim rinllapa ch'iqnishuq, noqapi kriyishqaykirayku. ¹⁸ Piru kayta yach'ayllapa: Dyuspaqqam aqchaykikunaqa mana ni suqsitu rinchu chingaq. ¹⁹ Chaymi maychika imanachishuptimbis,

noqapi mana shaykuq yuyakuptikiqa, suq bidapi rini washashuq, tukuy tyimpu kawsanaykillapa.

²⁰ 'Piru rikaptikillapa furastiru suldadukuna kay Jirusalimbi tiyaqkunata kurralaptinllapam, yach'ayllapa: Ch'ayamushqanam tyimpu kay Jirusalinda chingachinanllapa, nishpa. ²¹ Chayri chayshina pasaptinqa, prubinsya Judiyapi kaqkunaga qaqakunaman mitikanqallapa. Kay Jirusalin llaqtapi kaqkunapisri mitikanqallapa. Chay chunchapi kaqkunapisri kay Jirusalinmanga amana shamunqallapachu. ²² Chaqa chay diyakunapiqam ancha padisiqllapa rin, Dyuspa Santu Librumbi nishqanshina. ²³ ¡Chay diyapiqa akakawraq chay (ukuyuq) pach'ayuq warmisitakuna, chay iti wambrituyuqkunaga! Chaqa achka kastigukunam kay mundupiqa rin kaq. Chayshinallam kay Jirusalimbipis achka llakikuna rin kaq. ²⁴ Wakingunatam atun kuchillukunawan rinllapa wanchiq. Wakingunataqam prisushpa, waqta, kayta karu nasyungunaman rinllapa apaq. Chay jwira runakuna binsishpam, kay Jirusalimbipis ancha wapuyashpa rinllapa kamachikuq, Tayta Dyus qoshqan tyimpu ushyakanangaman.

Jisusmi syilumanda kayshina rin kutimuq

(Mt 24.29-35, 42-44; Mk 13.24-37)

²⁵ 'Rupaypi, killapi, lusirukunapim siñakuna rin kaq. Kanan kay mundupa tukuy nasyunningunapi tiyaqkunagaqam ancha llakishpa rinllapa niq: "¿Imananchiqtaq?" nishpa. Kanan mar yaku ancha fiyuta kunyashpa maqchikaptinmi, ancha manchashpa rinllapa niq: "¿Imaraq pasanqa?" nishpa. ²⁶ Chayshina tukuy ima kaptinmi, wakin runaq: ¿Imataq kay mundupi rin pasaq? nishpa, ancha manchaywan rinllapa dismayaq. Chaqa syilupi Tayta Dyus tukuy ima rurashqambismi rin kuyuq. ²⁷ Chaymandaqam noqa Dyusmanda Shamuq Runata ringillapa rikawaq, syilumanda pukutaypa ukumbi ancha pudirniyuq, ancha llipyashpa shamuykaqta. ²⁸ Chayri yumbay kay nishushqayllapa qallariptinqa, kushikushpa, shayashpa, syiluman chapakuyllapa. Chaqa washashunay diyaqam ancha utqana rin ch'ayamuq.

²⁹ Kay kumparasyunda rurashpam, Jisusqa kayshinapis nirqan:

—Yura igusta ichu suq laya muntikunata chapayllapa.

³⁰ Chay muntikunapa rapranguna pallpamuqta rikashpaqam, yach'angillapana: Tamyay tyimpumanmi yaykunchiqna, nishpa.

³¹ Chayshina yumbay kay nishushqaykunata rikashpaqa, yuyayllapa: Tayta Dyusqam utqana rin shamuy, noqanchiqkunata shumaqta kamachiwananchiq, nishpa.

³² 'Alliptam niykillapa, yumbay kay nishushqaykunagaqam rin kumpliqa kay tyimpupi kawsaqkuna manaraq wañuptin. ³³ Chaqa syiluwan kay pachaqam rin chingaq. Piru kay nishushqayqam mana nunca rinchu ushyakaq. Ashwanmi yumbay rin kumpliqa.

³⁴ 'Shunqoykipi allita yuyashpa kwidakayllapa, ama kwirpuyki munashqandalla ruranaykillapa. Ama mach'ayllapachu. Amakish kay pachapa imangunapiqa yuyangillapachu. Chaykish noqa qonqaylla shamushpa, tarishuyman mana allikunata ruraykaptikillapa. ³⁵ Chaqa chay diyaqam kay mundupi yumbay tiyaqkunapaqqa suq trampa qonqaylla piskakuqshina rin kaq. ³⁶ Chayri qamkunaga listu kashpa, tukuy

tyimpu Dyusman mañakuyllapa, chay diyapi yumbay kay nishushqay-manda washashunayllapa. Chaqa chayshina qamkuna kwidakaptik-iqam, Tayta Dyus rin yanapashuq, chay diyapi mana nimapaq pen-qakushpa, ñawpayman prisintakanaykillapa, nishpa.

³⁷ Jisusqam chay diyakunapiqa punchawqa Dyuspa adurana wasimbi yach'achikuq. Tutapqam Ulibu lumaman riq puñuq. ³⁸ Kada madrugadum achka runakuna Dyuspa adurana wasinman riqlapa, Jisusta uyaq.

22

Jisusta prisunambaqmi parlarqanllapa

(Mt 26.1-5, 14-16; Mk 14.1-2, 10-11; Jn 11.45-53)

¹ Chay diyakunapim karqan chay Paskwa fyista. Chay fyistataqam pasaqllapa kachangakunata, suq laya mikunata mikushpa. Chay fyista yaqqana ch'ayaptinmi, ² chay kamachikuq isrraylinu kurakuna Muispa liyningunata yach'achikuqkunawan tandanakushpa, uyaraplla (uyaralla) parlarqanllapa:

—¿Imashinaraq Jisustaqa wanchinchiqmanllapa? nishpa.

Lukismi chay fyistapi kaqkunata mancharqanllapa. (Jisusta wanchiptinchiqqach'i, achka runakuna kuntranchiq alsakanmanllapa, nishpa.)

³ Piru chay urasmi dyabluqa yaykurqan Judas Iskaryutiman. Chay Judasqam Jisuspa dusi apustulninmanda suqnin karqan. ⁴ Paymi rirqan parlaq kamachikuq isrraylinu kurakunawan, adurana wasimba kamachikuq suldadungunawambis:

—¿Imashinataq atini intrigashuyta Jisustaqa? nishpa.

⁵ Chaymi paykunata chayshina ufrisiptinqa, ancha kushikushpa, Judasta nirqanllapa:

—Qellaytam qoshqaykillapa, nishpa.

⁶ Chaymi Judasqa ari, nishpa, yuyarqan: ¿Ima urasraq alli Jisusta intrigakunayqa, mana kaptin achka runakuna? nishpa.

Jisusmi Santa Mikunata mikurqan

(Mt 26.17-29; Mk 14.12-25; Jn 13.21-30; 1 Kur 11.23-26)

⁷ Chay Paskwa fyistapa diyanqam ch'ayamurqanna. Chay qallarishqan diyapim suq uñitata wanchishpa, kachangakunawan mikurqanllapa, chay fyistata pasanambaqllapa. ⁸ Chaymi Jisusqa Pidruta Jwanda nirqan:

—Riyllapa allichaq mikunata, Paskwa fyistapi mikunanchiqllapa, nishpa.

⁹ Chaymi paykunaqa tapurqan:

—¿Maypitaq munangi allichanayllapaqa? nishpa.

¹⁰ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Waq Jirusalinman ch'ayaykashpam, ringillapa rikaq suq runa puyñumbi yakuta apaykaqta. Chayri chay runapa ikinda riyllapa wasi yaykushqangaman. ¹¹ Chaymandaqa chay wasipa dwiñunda tapuyllapa: “Yach'achikuqmi nin: ¿Mayqan kwartuykipish yach'akuqniykunawan mikushaqllapa Paskwa mikunata?” nishpa. ¹² Chayshina niptikilla-paqam, payqa wasimba altumbi suq atun kwartunda rin rikachishuqlapa tukuy imawan allichashqata. Chaypi allichayllapa Paskwa mikunanchiqtaq, nishpa.

¹³ Chaymi Pidruwan Jwan rishpaqa, Jisus nishqanshina tarirqanllapa. Chaymi chay wasipina Paskwa mikunataqa allicharqanllapa.

¹⁴ Chaymi chay uras ch'ayaptinga, Jisusqa apustulningunawan mesapi tiyarqan. ¹⁵ Chaymandaqam paykunata nirqan:

—¡Manaraq padisishpam, ancha munashqa kani mikuyta kay Paskwa fyista mikunata qamkunawan! ¹⁶ Chaqa alliptam niykillapa, kay Paskwa mikunataqam kananllana qamkunawanqa rini mikuq. Mananam mastaga rinichu mikuq syilupi kananchiqkaman. Waqqiqam Taytay Dyuspa pullan kashpana, mikurishunllapa, nishpa.

¹⁷ Chaymandaqam kupata piskashpa, Dyusman pagikushpa, nirqan:

—Kay kupamanda yumbayniki upyayllapa. ¹⁸ Chaqa alliptam niykillapa, mananam mastaga rinichu upyaq ubaskunapa yakundaqa, Taytay Dyuswan shamushpa, shumaqta kamachikunaykaman, nishpa.

¹⁹ Chaymandaqam kachangata piskashpa, Dyusman pagikushpa, pitishpa, paykunata qoshpa, nirqan:

—Kaymi kwirpuy. Chaqa intrigakanim wañunaypaq, qamkunata washashunaypaq. Chayri kayshina rurayllapa, noqata yuyawanaykillapa, nishpa.

²⁰ Chay Paskwa mikunata mikuptinllapaqam, kupatapis piskashpa nirqan:

—Kay kupa binuqam yawarniy. Chaqa ich'ashpa yawarniytam, suq mushuq tratuta rini ruraq, qamkunata washashunaypaq.

²¹ 'Piru rikayllapa, chay runa intrigakuwaqqam pullay kay mesapi.

²² Chaqa Dyuspa Santu Librumbi nishqanshinam, noqa Dyusmanda Shamuq Runaqa rini wañuq. ¡Piru imananaqaraqri chay intrigakuwaqqam! Ancha kastigadum rin kaq, nishpa.

²³ Chayshina Jisus niptinmi, apustulningunaqa suqnin, suqnin tapunakurqan:

—¿Mayqanninchiqraq kanchiq chay intrigakuqqa? nishpa.

Jisusqa apustulningunam anyanakurqanllapa

²⁴ Chaymandaqam chay dusi yach'akuqninguna anyanakurqanllapa:

—Noqam mas kamachikuqqa kani.

Suqqam bwilta nirqan:

—Noqam mas kamachikuqqa kani, nishpa.

²⁵ Chaypaqmi Jisusqa paykunata nirqan:

—Chay suq nasyungunapa gubyirnungunam patrungunashina wapuyashpa, llaqta masingunata kamachinllapa. Chaymandaqam chay kamachikuqkunaga alabakanllapa: “Llaqta masiykunatam ancha yanapani”, nishpa. ²⁶ Piru qamkunaqa ama chayshinaqa kayllapachu. Ashwanri qamkunamanda chay mas kamachikuqqa suq umildi wambrashina ancha sirbikuq kanqa. Chayri chay kamachikuqqa suq kriadushina qamkunata sirbishunqa. ²⁷ Mayá, yuyayllapa: ¿Pitaq mas kamachikuqqa, mesapi tiyaq ichu kriadun? ¿Manachu mas kamachikuqqa mesapi tiyaq? Piru noqaqam qamkunapa kamachikuqniki kashpapis, suq kriadushina tukuy imapi yanapaykillapa.

²⁸ 'Qamkunaqam chay ñakashqaykunapi pullay kashqallapa kangi.

²⁹ Chaymi Taytay Dyus awturidarta numbrawashqanshina, noqapis qamkunata numbrayki, kamachikuqkuna kanaykillapa. ³⁰ Chayshinam numbraykillapa, kamachikunay tyimpupi noqawan pulla mesaypi

mikunaykillapa, upyanaykillapa. Kanan kamachikunan trunukunapi ringillapa tiyaq, isrraylinukunapa dusi atun ayllungunata allita kamachinaykillapa, nishpa.

Jisusmi Pidruta nirqan: “Ringim ñigawaq”, nishpa
(Mt 26.31-35; Mk 14.27-31; Jn 13.36-38)

³¹ Jisusqam Pidrutapis nirqan:

—Simun, Simun, dyablum qamkunata ancha munan mallipashuyta, triguta ishanaqshina. Chaymi Taytanchiq Dyusta nishqa: “Chay apustulkunata qoway mallipanaypaq, ¿qambichu allita kriyinnlapa ichu mana?” nishpa. ³² Chayshina kaptimbismi, Tayta Dyusta qambaq rru-gashqa kani, ama tukuy tyimpu qonqawanayki. Chaymandaqar qamqa tukuy shunqoykiwan noqapi yuyakurishpa, yanapay kriyiq masikikunata, noqapi mas allita yuyakunanllapa.

³³ Chayshina niptingam, Simun Pidruqa nirqan:

—Taytitu, noqam kaypi kani pullayki rinaypaq karsilman, ichu wanchishuptimbis, pullayki wañushaq, nishpa.

³⁴ Piru Jisusqam nirqan:

—Uyaway Pidru, kaykish niyki, kay tutatam manaraq gallu kantaptin, qamqa kimsa kutinda ringi ñigawaq: “¿Pich'i Jisusqa? Noqaqam mana paytaqa riqsinchu”, nishpa.

Jisuspa padisinin urasmi yaqqana ch'ayamurqan

³⁵ Chaymi Jisusqa paykunata tapurqan:

—Chay suq bwilta kach'ashuptiy rinaykillapa, alfurjaykita, qelaynikita, llanqekita dijashpaqa, ¿imaykichu faltashurqan? nishpa.

Chaymi paykunaqa nirqan:

—Manam nimapis faltawarqanllapachu, nishpa.

³⁶ Kanan paykunatam nirqan:

—Piru kananqam niykillapa, alfurjayuqqa alfurjanda apanqa. Qelayniyuqpis qellayninda apanqa. Chay mana atun kuchilluyuqqa kapanda randikushpa, suq atun kuchillunda randinqa. ³⁷ Chaqa kananqam rinllapana qesachawaq, suq runa ancha malu ruraqtashina. Chaymi Dyuspa Santu Librumbi nishqanqa kumplinna. Chay librumbim noqapaq nin: “Mana allin runapaqshi rinllapa riqsiq”, nishpa.*

³⁸ Chaymi chay apustulningunaqa nirqan:

—Taytitu, kaypim kan ishkay atun kuchillukuna, nishpa.

Chaymi Jisusqa nirqan:

—Chayshinalla kanqa, nishpa.

Jisusmi Jitsimanipi Dyusman mañakurqan
(Mt 26.36-46; Mk 14.32-42)

³⁹ Chay tutaqam Jisusqa chay wasimanda llugshishpa, yach'akuqningunata apashpa, rirqan Ulibu lumaman. Chaqa chay laya kustumbriyuqmi karqan. [Nuta: Jitsimani wirtam chay Ulibu lumapi kidaq.] ⁴⁰ Chayman ch'ayashpaqam, paykunata nirqan:

—Dyusman mañakuyllapa, ama tyintadu kanaykillapa, nishpa.

⁴¹ Chayshina nishpaqam, Jisusqa mas waqman rirqan 30 mitrustach'i. Chaypim payqa qonqorikushpa, Tayta Dyusman ⁴² mañakushpa nirqan:

* 22:37 Isaías 53.12

—Taytitu, kay tukuy ñakaykunaqam noqapaqqa suq kupa ayaq yakushina. Munashpaqar kay ñakaykunamanda washaway. Piru amar noqa munashqayqa kanqachu. Ashwanri qam munashqaykishina kanqa, nishpa.

⁴³ Chay urasmi syilumanda suq anjil shamurqan Jisusta yanapanan, ama dismayanambaq. ⁴⁴ Kanan tukuy chay llakikunawan masta mañakuptinmi, Jisustaqa limpu umbi pambarqan. Chaqa chay umbishqangunaqam yawarshina shuturqan allpaman.

⁴⁵ Chaymandaqam chay mañakushqanmanda atarishpa, rirqan yach'akuqningunata rikaq. Chaymi ch'ayashpaqa, paykunata tarirqan puñuykaqta. Chaqa llakishpa, ancha shaykushqa kashpam, puñuykarqanllapa. ⁴⁶ Chaymi paykunataqa nirqan:

—¿Imaraykutaq puñuykangillapa? Atarishpana, Dyusman mañakuyllapa, ama tyintadu kanaykillapa, nishpa.

Jisustam prisurqanllapa

(Mt 26.47-56; Mk 14.43-50; Jn 18.2-11)

⁴⁷ Chayshina rimaykaptinmi, achka runakuna Jisus kaykashqanman ch'ayarqanllapa. Nawpanllapataqam ch'ayarqan Judas. Chay Judasqam Jisuspa dusi yach'akuqningunamanda suqnin karqan. Paymi qemikashpa, Jisusta napaykurqan muchashpa.

⁴⁸ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Judas, ¿ima chayshina muchawashpachu, noqa Dyusmanda Shamuq Runataqa intrigakuwangi kuntrawaqkunaman? nishpa.

⁴⁹ Chaymi Jisuspa apustulninguna chaykunata rikashpaqa, tapurqanllapa:

—Taytitu, ¿atun kuchilluwanchu puntiyashaqlapa kay runakunata? nishpa.

⁵⁰ Kanan suq apustulningam atun kuchillunda surqoshpa, mas kamachikuq isrraylinu kurapa kriadumba allin ladu rinrinda pitirqan.

⁵¹ Chaymi Jisusqa chayta rikashpaqa, nirqan:

—Chaytallana. Amana maqayllapachu.

Chayshina nishpaqam, chay kriadupa rinrinman makinda rurashpa, das ashyachirqan (allinyachirqan). ⁵² Chaymandaqam Jisusqa chay kamachikuq kurakunata, Dyuspa adurana wasimba chay shamuq prisuq suldadungunata, tukuy chay kamachikuq ansyanukunatapis nirqan:

—¿Ima qamkunaqachu atun kuchillukunawan, qerukunawan shamushqallapa kangi suq ladrundashina prisuwaq? ⁵³ Noqaqam pullaykillapa kashqa kani tukuy diyakuna Dyuspa adurana wasimbi, ¿manachu? Chaypiqam qamkunaqa mana prisuwarqaykichu. Piru dyabluqam tutayaqpi mana allikunataqa rurana. Chaymi kay tuta shamushqallapa kangi, mana allikunata rurawaqqa, nishpa.

Pidrum nirqan: “Manam riqsinichu Jisustaqa”, nishpa

(Mt 26.57-58, 69-75; Mk 14.53-54, 66-72; Jn 18.12-18, 25-27)

⁵⁴ Chaymandaqam Jisusta piskashpa, aparqanllapa chay mas kamachikuq isrraylinu kurapa wasinman. Kanan Pidruqam Jisuspa karu ikinda rirqan. ⁵⁵ Chay tutaqam chay wasipa uku patyumbi ninata lumyachishpa, rridurnimbi tiyashpa mashakuykarqanllapa. Pidrupismi paykunapa pullan tiyashpa mashakuykarqan. ⁵⁶ Suq kriyadam Pidruta chaypi rikashpa, ancha chapashpa nirqan:

—Kay runaqam Jisuswan puriq, nishpa.

⁵⁷ Chayshina niptingam, Pidruqam nirqan:

—Warmisita, noqaqam mana Jisustaq rigsinichu, nishpa.

⁵⁸ Suq rratitumandaqam suqpis chapashpa, Pidrutaqa nirqan:

—Qambismi paykunamanda suqnin kangi, nishpa.

Chaymi Pidruqa paytapis nirqan:

—Ay runa, noqaqam mana paykunamandachu kani, nishpa.

⁵⁹ Chaymandaqam suq uramandach'i suq runa Pidrupaq nirqan:

—Alliptam kay runaq Jisuswan puriq. Chaqa paypismi prubinsya Galiliyamanda, nishpa.

⁶⁰ Chaymi Pidruqa chay runatapis nirqan:

—Ay runa, ¿imatataq rimaykangi? Chay runapaqqam mana nimatapis yach'anichu, nishpa.

Chayshina Pidru rimaykaptinmi, suq gallu kantarqan. ⁶¹ Chay urasmi Jisusqa tikrakamushpa, Pidruta chaparqan. Chayshina chapaptingam, Pidruqa das yuyarqan Jisukristu nishqanda: “Gallu manaraq kantaptinmi, qamqa kimsa kutinda ringi ñigawaq”, nishpa. ⁶² Chay nishqanda yuyashpam, Pidruqa ancha syintishpa, sawaman llugshishpa, ancha waqarqan.

Jisusta burlata rurashpam maqarqanllapa

(Mt 26.67-68; Mk 14.65)

⁶³ Kanan chay kwidakuqkunaqam ancha asipashpa, Jisusta maqarqanllapa. ⁶⁴ Kanan ñawinda pambashpam, qaqllambi ancha maqashpa, nirqanllapa:

—¡Mayá, yach'aq kashpaqa, rimay pitaq maqashungi! nishpa.

⁶⁵ Kanan suqnin suqnin tukuy ima mana allikunata rimashpa, paytaqa ancha musyarqanllapa.

Jisustam dimandarqanllapa Mas Kamachikuq Tandacaq Juyiskunapi

(Mt 26.59-66; Mk 14.55-64; Jn 18.19-24)

⁶⁶ Achikyaptingam, isrraylinukunapa kamachikuq ansyanunguna, kamachikuq isrraylinu kurakuna, Muysispa liyningunata yach'achikuqkunapis suq lugarpi tandakarqanllapa. Chaymi chay Mas Kamachikuq Tandacaq Juyiskunapa ñawpanman Jisusta apamushpa, kayshina tapurqanllapa:

⁶⁷ —Mayá, niwayllapa, ¿Qamchu kangi Dyus Akrashqan Washadurqa?

Chayshina tapuptinllapam, Jisusqa paykunata nirqan:

—Ari niptiyqam, mana ringillapachu kriyiwaq. ⁶⁸ Imata tapushup-tiypismi, mana ringillapachu kuntistawaq, ni ringillapachu kach'awaq. ⁶⁹ Piru noqa Dyusmanda Shamuq Runa kashpaqam, kananmandapacha Tayta Dyuspa allin ladumbi rini tiyaq.

⁷⁰ Chayshina niptinmi, yumbay tapurqanllapa:

—¿Chayshinaqachu qamqa Dyuspa Churin kangi? nishpa.

Chaymi Jisusqa nirqan:

—Ari, qamkuna nishqaykishinam kani, nishpa.

⁷¹ Chayshina niptinmi, paykunaqa nirqan:

—¿Ima mastam munanchiq? Kananqam manana munanchiqchu mas tistigukunataqa. Chaqa uyanchiqna, pay kikin shiminwan chayta niwaptinchiq, nishpa.

23

Jisustam gubyirnu Pilatupi dimandarqanllapa

(Mt 27.1-2, 11-14; Mk 15.1-5; Jn 18.28-38)

¹ [Chay tyimpukunapim Rruma llaqtamanda kaqkuna achka nasyun-gunapi kamachikuqllapa. Chaymi isrraylinukunatapis suq rrumanu gubyirnu kamachiq. Chay gubyirnuqam shutiq Pilatu.] Chayman-daqam yumbay juyiskuna Jisustaqa aparqanllapa gubyirnu Pilatu-man. ² Chay Pilatupa ñawpambim juyiskunaqa llullakushpa, Jisusta kuntrashpa, kayshina rimarqanllapa:

—Kay runataqam tarishqallapa kani llaqta masiy isrraylinukunata animachishpa, gubyirnunchiq Sesarta kuntribusyunda ama pagaranan-llapa. Payshi Dyus Akrashqan Washadur. Payshi suq gubyirnu, nishpa.

³ Chaymi Pilatuqa Jisusta tapurqan:

—¿Qamchu isrraylinukunapa gubyirnunqa kangi? nishpa.

Chaymi Jisusqa nirqan:

—Ari, chay nishqaykishinam kani, nishpa.

⁴ Chayshina niptingam, Pilatuqa chay kamachikuq isrraylinu kuraku-nata, yumbay chaypi kaqkunatapis nirqan:

—Kay runapiqam noqaqa mana nima uchata tarinichu, nishpa.

⁵ Piru Pilatu chayshina niptingam, paykunaqa mana munashpachu, ashwamba sh'uqyashpa nirqanllapa:

—Tukuy kay prubinsya Judiyapim kay runaqa ingañaykan yumbay llaqta masiy isrraylinukunata, kuntranchiq alsakananllapa. Waq pru-binsya Galiliyapim qallarishqa karqan. Kananqa rikay, kaypipis ingañakuriykan, nishpa.

Jisustam gubyirnu Irudisman aparqanllapa

⁶ Chay runakuna chayshina Galiliyata myintaptinllapaqam, Pilatuqa paykunata tapurqan:

—¿Allipchu kay runaqa prubinsya Galiliyamanda? nishpa.

⁷ Chaymi chay runakunaqa niptin: “Ari, payqam Galiliyamanda”, nishpa, Pilatuqa kamachikurqan, Jisusta apanambaqllapa Galiliyapa gubyirnun Irudisman. Chaqa chay diyakunapiqam Irudisqa Jirusalimbi kaykarqan.

⁸ Chaymi Jisusta, ch'ayachiptinllapa, Irudisqa ancha kushikurqan. Chaqa payqam unaymandapacha Jisuspa famanda yach'ashpa, ancha yuyarqan: Ay, rikaymanri Jisusta suq milagruta ruraptin, nishpa.

⁹ Chaymi Jisusta payman apaptinllapaqa, tukuy ima munashqanda tapurqan. Lukismi tapuptingqa, Jisusqa uyararqanlla. Manam nimatapis nirqanchu. ¹⁰ Kanan chay Irudispa ñawpambiqam tandakashpa,

chay kamachikuq isrraylinu kurakuna, Muysispa liyningunata yach'achikuqkunapis ancha kuntrarqanllapa Jisustaqa. ¹¹ Chaymi Irudisqa suldadungunawan Jisustaqa disprisayashpa, burrlarqanllapa. Kanan asipananraykum ancha shumaqta mudachirqanllapa suq gubyirnutashina. Chayshina mudachishpaqam, kach'arirqanna Pilatuman. ¹² Chay diyapim Pilatuwan Irudisqa alliyarqanna. Chaqa kuntram kashqallapa karqan.

Pilatum Jisusta sintinsyarqan wanchinanllapa

(Mt 27.15-26; Mk 15.6-15; Jn 18.39-19.16)

¹³ Chaymandaqam Pilatuqa kamachikuq isrraylinu kurakunata, suq awturidarkunata, achka runakunatapis tandashpa, ¹⁴ nirqan:

—Qamkunam kay runataqa noqaman apamushpa, niwashqallapa kangi: “Ingañaykanmi isrraylinukunata, kuntranchiq alsakananllapa”, nishpa. Chaymi noqa kikiy, kay ñawpaykillapapi tapushqa kani yach'anaypaq: ¿Allipchu chayshina ichu mana? nishpa. Piru manam nima dilituta paypiqa tarinichu. ¹⁵ Irudisman kach'aptiypismi, paypis mana nima dilituta tarishqachu. Chaymi kach'arimurqan noqaman. Rikayllapa, manam nima maluta rurashqachu wañunambaqqa. ¹⁶ Chayraykum asutichishpalla, rini kach'aq, nishpa.

└ ¹⁷ Kanan Pilatuqam chay Paskwa fyistapiqa kada wata suq prisuta kach'aq, isrraylinukuna rrugakuptinllapa. ¹⁸ Piru chay runakunaqam mana munarqanllapachu, Jisusta kach'anambaqqa. Chaymi yum-baynin ancha jwirtita nirqanllapa:

—¡Chay Jisusta wanchiy! ¡Barrabasta kach'ayqa! nishpa.

¹⁹ Chay Barrabasqam Jirusalimbi tiyaqkunata animachishqa kargan, awturidarkunapa kuntran alsakananllapa. Kanan wanchikushqapismi kargan. Chaykunapaqmi paytaqa karsilashqallapa kargan. ²⁰ Chaymi Pilatuqa suq kutinda nirirqan, Jisusta kach'anambaq. ²¹ Piru paykuna mana munashpa Jisusta kach'anambaqmi, masta sh'uqyarqanllapa:

—¡Kruspi klabay! ¡Kruspi klabay! nishpa.

²² Chayshina niptinllapapismi, Pilatuqa suq kutindapis paykunata nirirqan:

—Piru ¿ima malutamiri rurashqa? Noqaqam mana nima dilituta paypiqa tarinichu wañunambaqqa. Chaymi kastigachishpa rini kach'aq, nishpa.

²³ Piru paykunaqam mana munarqanllapachu, Jisusta kach'anambaqqa. Chaymi mas jwirtita qayach'akushpa nirqanllapa:

—¡Kruspi klabay, kruspi klabay! nishpa.

Chayshinam rimarqanllapa, gustunllapata ruranangaman.

²⁴ Chaymi Pilatuqa nish'karganna:

—Qamkuna munashqaykishina, Jisusqa wañunqa, nishpa.

²⁵ Chaymi Pilatuqa chay ancha wapu wanchikuq Barrabasta kach'ashpa, Jisusta intrigakurqan wanchinanllapa.

Jisustam kruspi wanchirqanllapa

(Mt 27.32-44; Mk 15.21-32; Jn 19.17-27)

²⁶ Jisusta apaykashpa kruspi klabaqmi, tingunakurqanllapa suq runa Simun shutiqwan. Chay Simunqam Sirini llaqtamanda kargan. Payqam chuncha lugarkunamanda shamuykargan. Chay Simundaqam Jisus apaykashqan krusta umbruchachirqanllapa, Jisuspa ikinda apanambaq.

²⁷ Jisuspa ikindam ancha achka runakuna, warmikunapis rirqanllapa. Kanan chay warmikunam paypaq ancha llakishpa, waqashpa rirqanllapa. ²⁸ Chaymi Jisusqa paykunata chapashpa, nirqan:

—Jirusalinira warmisitakuna, noqapaqqa ama waqayllapachu. Ashwanri qamkunapaq, wawaykikunapaq waqayllapaqa. ²⁹ Chaqa rinmi ch'ayamuq waqana diyakuna. Chay diyakunapim waininga ancha padisishpa, rinllapa niq: “Ancha alliraq kashqa chay mana wach'aq warmikuna, chay mana nunka wawakushpa ñuñuchikuqkunapis. (Chaqa wambritunguna kashpach'i ancha padisiykanmanllapa)”

nishpa. ³⁰ Chay diyapiqam runakunaqa qaqakunata rinllapa niq: “Sawayllapaman ishkiyllapa”. Lumakunatam rinllapa niq: “Pambawayllapa, ama tariwananllapa”, nishpa. ³¹ Chaqa noqa mana nima uchayuq kaptiypismi, ancha padisichiwanllapa. Chayshina noqata rurawashpaqa, imataraq qamkunataqa rurashunqallapa? nishpa.

³² Aparqanllapapismi ishkey ancha uchayuq prisukunata, kruspi klabashpa, Jisuspa pullan wanchinanllapa. ³³ Chaymandaqam Kalabira shutiq lugarman ch'ayashpa, chaypina Jisusta kruspi klabarqanllapa. Chay ishkey prisutapismi pullan kruskunapi klabarqanllapa, suqta Jisuspa allin ladumbi, suqta ichuq ladumbi. ³⁴ Kanan kruspina klabaykaptinllapam, Jisusqa mañakushpa, nirqan:

—Taytitu, pirdunayri kay runakunata. Chaqa paykunaqa mana yach'ashpa: (Dyuspa Churindam wanchiykanchiq, nishpam,) kaykunata rurawaykanllapa, nishpa.

Kanan chay suldadukunaqam swirtita rurarqan, Jisuspa mudananda partinakunanllapa. ³⁵ Kanan chaypiqa achka runakuna Jisusta chaypaykaptinmi, chay awturidarkuna ancha asipashpa nirqanllapa:

—Suqkunatam washarqan. Mayá, Dyus Akrashqan Washadur kashpaqa, kananqa pay kikin washakanqa, nishpa.

³⁶ Chay suldadukunapismi Jisusta ancha asipashpa, qemikashpa, puchqo binuta apashpa, nirqanllapa:

—Kayta upyay. ³⁷ Mayá, isrraylinukunapa gubyirnun kashpaqa, qam kikiki washakay, nishpa.

³⁸ Chay kruspiqam Jisuspa umamba sawambi rurashqallapa karqan suq tablitata, grigu rimaypi, latin rimaypi, ibriyu rimaypi kayshina iskibrishqata: “Kay runaqam isrraylinukunapa gubyirnun”, nishpa.

³⁹ Chaymandaqam chay ishkey kruspi kaqkunamanda suqninga Jisusta musyashpa, nirqan:

—Mayá, Dyus Akrashqan Washadur kashpaqa, qam kikiki washakashpa, noqaykunatapis washawayllapa, nishpa.

⁴⁰ Piru chay suq uchayuqqam payta anyashpa, nirqan:

—¡Uyaray! Kayshina padisiyakashpa wañunanchiqqa, ima, manachu Dyusta manchangi? ⁴¹ Allita yuyay, noqanchiqqam uchanchiqkunarayku ñakaykanchiq. Piru kay runaqam mana nima uchayuqchu ñakanambaqqa, nishpa.

⁴² Chaymandaqam Jisusta nirqan:

—Shamushpa kamachikuqqar, yuyawashpa, washaway, nishpa.

⁴³ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Alliptam niyki, kay diyamandapacham qamqa Taytay Dyuspa ancha shumaq lugarnimbi noqawan pulla ringi kaq, nishpa.

Jisusmi wañurqan

(Mt 27.45-56; Mk 15.33-41; Jn 19.28-30)

⁴⁴ Chay diya larrdusina kaptinmi, limpu tutayarqan las tres di la tardikaman. ⁴⁵ Chaqa rupaymi wañurqan. Kanan Dyuspa adurana wasimba kurtinanqam anaqmanda ura manyakaman ch'awpi ch'awpi llikikarqan. ⁴⁶ Chay urasmi Jisusqa jwirtita rimashpa nirqan:

—Taytitu, ispirituytar tandayna. Qamba makikipim mingayki, nishpa.

Chayta nishpaqam wañurqanna.

47 Chaymi suldadukunapa kamachikuqnin yumbay chaykunata rikashpaqa, Dyusta kayshina alabarqan:

—Allibraq kay runaqa mana nima uchayuqchu kashqa, nishpa.

48 Chaypi kaqkunapismi chay pasashqanda rikashpa, yumbaynin ancha syintishpa, pichunda takashpa, wasinman kutirqanllapa. 49 Piru Jisuspa yumbay riqsishqanguna, chay warmikuna Galiliyamanda pullan shamugkunapismi, karumanda rikarqanllapa tukuy ima chaypi pasashqanda.

Jisustam pambarqanllapa

(Mt 27.57-61; Mk 15.42-47; Jn 19.38-42)

50 Karqanmi suq ancha allin runa Jusi shutiq. Payqam prubinsya Judiyapa Arimatiya llaqtanmanda karqan. Chay Jusim chay Mas Kamachikuq Tandakaq Juyiskunamanda suqnin karqan. 51 Piru paypaqqam mana allichu karqan Jisusta wanchinanllapaqa. Chay Jusiqam unaymandapacha ancha munarqan Tayta Dyusta rikayta, yumbayta shumaqta kamachiptin. 52 Chaymi Jusiqa Pilatuman rishpa nirqan:

—Yush'ayku, qoway Jisuspa kwirpunda, apanaypaq pambaq, nishpa.

Chayshina mañaptinqam, Pilatuqa “arí” nirqan. 53 Chaymi Jusiqa krusmanda ishkichimushpa, suq ancha shumaq trapuwan Jisuspa kwirpunda liyashpa, apashpa, suq mach'ayshina sipulturapi pambarqan. Chay sipulturataqam suq luma qaqitapa pach'ambi kinraypa rurashqallapa karqan. Piru manaraqmi nima almata chaypiqa pambashqallapachu karqan. 54 Chayshinam Jisustaqa pambarqanllapa byirnis tardita, rupay yaqqana seqaptin, samana diya qallarinqambaq urasna kaptin.

55 Pambaptinllapaqam, chay Galiliyamanda Jisuspa pullan shamug warmikunaqa rirqanllapa chay pambakashqanman. Kanan allita rikarqanllapa Jisuspa kwirpunda kamakachishqanda. 56 Chaymi wasinman kutirishpaqa, mishki mutkinakunata allicharqanllapa, Jisuspa kwirpunda liyananllapa, ama ash'nanambaq. Chay samana diyapiqam samarqanllapa, Dyus kamachikushqanda kasushpa.

24

Jisusmi wañushqanmanda kawsamurqan

(Mt 28.1-10; Mk 16.1-8; Jn 20.1-10)

1 Simanapa qallarinan diya dumingum chay warmikunaqa Jisusta pambashqanman madrugadu rirqanllapa, chay allichashqan mishki mutkinata apashpa. Wakin warmikunapismi paykunawanqa rirqan. 2 Chay pambashqan lugarman ch'ayashpam, chay mach'ayshina sipulturataqa tarirqanllapa kich'ashqatana. Chay kirpashqan rumiqam suq ladumanna isqandaykarqan. 3 Kanan kich'araqna kaptinqam, paykunaga chay pambakashqanman yaykushpa, Jisuspa kwirpundaqa manana tarirqanllapachu. 4 Chaymi ancha manchashqata yuyaykaptinllapa, ladunllapapi diskwidu rikakurqan ishkay anjil ancha llipyaykaq mudanayuqkuna. 5 Chaymi chay warmikunaqa ancha manchashpa, pambaman kumurarqanllapa. Kanan chay anjilkunaqam nirqan:

—¿Imaraykum maskaykangillapa chay kawsaqtaqa wañushqakunapa kay lugarnimbiqua? 6 Mananam kaypichu. Kawsashqanam. Yuyayllapa waq Galiliyapi kashpa, qamkunata nishushqanda. 7 Manchu nishurqanllapa: “Noqa Dyusmanda Shamuq Runatam rinllapa intrigakuwaq

uchayuq runakunapa makinman, kruspi klabawashpa wanchiwananllapa. Chayshina rurawaptimbismi, kimsa diyamanqa rini kawsamuq”, nishpa.

⁸ Chayshina niptinqam, chay warmikunaqa yuyarqanllapa Jisus nishqangunata. ⁹ Chaymandaqam paykunaqa chay pambakashqan-manda kutimushpa, yumbay rikashqanda parlachirqanllapa chay unsi apustulkunata, tukuy chay wakin kriyiq masingunatapis. ¹⁰ Chay famata apustulkunaman apaqkunaqam karqan: Marya Magdalamanda kaq, Jwana, Jakubupa maman Marya, suq warmikunapis. ¹¹ Lukismi apustulkunaqa chay warmikuna nishqandaqa mana kriyishpachu yuyarqanllapa: Luka imach'i kay warmikunaqa kayshina niwananchiqqa, nishpa.

¹² Piru Pidruqam chay kashqanmanda llugshishpa, kallpaylla rirqan chay pambashqanman. Chaymi ch'ayashpa, uku mach'ayshina sipul-turaman chapakushpa, chay trapukunataqa suq ladupina kaqta rikarqan. Chayraykum ancha ispantashqata kutirqan chay wasi kashqan-maqa.

Jisusmi Imawusman rinan ñambi ishkay yach'akuqninman rikakurqan (Mk 16.12-13)

¹³ Chay dumingutallam Jisuspi ishkay kriyiqkuna Imawus llaqta-man riykarqan. Chay Jirusalinmandaqam unsi kilumitrusch'i karqan Imawuskamanqa. ¹⁴ Chay kriyiqkunaqam riykarqanllapa Jisus padis-ishqambaq parlashpa. ¹⁵ Chayshina ancha parlashpa, tapunakushpa riykaptinllapam, Jisusqa paykunaman qemikashpa, pullanllapa chay ñanda rirqan. ¹⁶ Piru paykunaqam pullan riqta rikashpapis, mana atirqanllapachu riqsiyta, pim pullanchiq riykan, nishpaqa. ¹⁷ Chaymi Jisusqa paykunata tapurqan:

—¿Imata parlaqshinam qamkunaqa riykangillapa? ¿Imapaqmi ancha llakingillapa? nishpa.

¹⁸ Chaymi suqnin Kliyufas shutiqqa Jisusta nirqan:

—Yumbay runakunam yach'anllapa kay Jirusalimbi pasashqanda. ¿Ima qamqachu furastiru kangi, chaykunata mana yach'anaykiqua? nishpa.

¹⁹ Chaymi Jisusqa tapurqan:

—¿Imamir kashqa? nishpa.

Paykunaqam nirqan:

—Jisus Nasaritmanda kaqpaqmi parlaqshina riykanillapa. Paymi Dyuspa ñawpambi, runakunapa ñawpambipis ancha pudirniyuq rimaq karqan. Chaqa ancha ispantaypaq milagrukunatam rurarqan. Yach'achikurqambismi ancha shumaqkunata. ²⁰ Paytamiri kamachikuq kurakuna, wakin awturidarninchiq kaqkunawan chay rrumanukunaman intrigakuptin, kruspi klabashpa wanchirqanllapa. ²¹ Piru noqaykunaqam yuyarqay: Paynam noqanchiq isrraylinukunataqa rin washawaqninchiq, nishpa. Manam yuyashqayllapachu kashqa. Chaqa kananwanqam kimsa diyana wañushqanqa. ²²⁻²³ Piru kanan madrugadum noqaykuna partiymanda wakin warmikuna rirqanllapa chay pambashqanman chapakuq. Chaymandaqam kutimushpaqa, ispantashqata dijawashqallapa. Chaqa niwarqanllapam, mananash kanchu kwirpunga. Anjilkunatah rikarqanllapa. Chay anjilkunash nishqallapa: “Jisusqam kawsamushqana”, nishpa. ²⁴ Chaymi

wakin kriyiq masiykuna rirqan chay pambashqanman chapakuq, yach'ananllapa: Allipchu kawsamushqa ichu mana, nishpa. Paykunapismi kutimushpaqa niwarqanllapa: “Mananash kanchu kwirpunga”, nishpa. Chaqa alliptam chay warmikunaqa rimarqanllapa. Piru Jisustaqam mana rikarqanllapachu.

²⁵ Chayshina niptinllapam, Jisusqa paykunata nirqan:

—¡A, mana jwisuyuyukuna! ¿Ima manallachur qamkunaqa kriyingillapa Dyuspaq rimaqkuna nishqandaqa? ²⁶ Chaqa Dyus Akrashqan Washadur syiluman rinambaqqam, puntata ñakanambaqqarqan. ¿Manachu chayshina nirqan? nishpa.

²⁷ Chayshina nishpaqam, paykunata intyindichirqan Dyuspa Santu Librumbi paypaq yumbay nishqanda. Puntatam Muysis iskibrishqanda intyindichirqan. Chaymandaqam Dyuspaq chay suq rimaqkunapis iskibrishqanda intyindichirqan.

²⁸ Chay Imawus llaqtaman ch'ayashpaqam, Jisusqa pasaqlla tukurqan. ²⁹ Chaymi paykunaqa ancha rrugashpa, kayshina arkarqan:

—Kidashunna noqaykunawan. Tardinám. Tutayaqnam rin, nishpa.

Chayshina arkaptinllapaqam, “Mayá” nishpa, paykunawanna kidarqan. Chaymi Jisusqa paykunapa pullanna wasinman yaykurqan. ³⁰ Chaymandaqam paykunawan mesapi tiyashpa, tandata piskashpa, Dyusta pagikurqan. Chaymandaqam chay tandata pitishpa, paykunata qorqan. ³¹ Chay urasmi paykunaqa atirqanllapana Jisusta rigsiyta. Piru Jisusqam paykunapa pullan kashqanmanda das chingarqan. ³² Chaymi paykunapura kayshina parlarqanllapa:

—Manchu ñanda shamugshina Dyuspa Santu Librunmanda parlachiwaptinchiqqa, shunqonchiqpi ancha kushikurqanchiq, nishpa.

³³ Chayshina parlashpaqam, chay uraslla kutirqanllapa Jirusalinman. Chaymi ch'ayashpaqa, chay unsi apustulkunata wakin kriyiq masin-gunata tarirqanllapa tandanakushqata. ³⁴ Chay wasipi kaqkunaqam puntata chay shamukunata nirqan:

—Alliptam Siñurninchiq Jisusqa kawsamushqana. Chaqa Simun Pidru-manmi rikakushqa, nishpa.

³⁵ Chayshina niptinllapam, chay ishkay shamukunapis kayshina parlachirqan:

—Ñandam pullayllapa rigshina noqaykunata parlachiwashqa. Tandata pitishqan urasmi paytaqa rigsishqallapa kani, nishpa.

Jisusmi yach'akuqningunaman rikakurqan

(Mt 28.16-20; Mk 16.14-18; Jn 20.19-23)

³⁶ Chayshina parlaykaptinllapam, Jisusqa qonqaylla ch'awpinllapapi rikakushpa, nirqan:

—Bwinas nuchis, Dyusri qamkunata yanapashunqa, nishpa.

³⁷ Piru paykunaqam Jisusta rikashpaqa, ancha manchashpa, yuyarqanllapa: Almatash'i rikaykanchiqllapa, nishpa. ³⁸ Piru Jisusqam paykunata nirqan:

—¿Imaraykum manchangillapa? ¿Imaraykutaq noqapaqqa yuyangillapa, almach'i, nishpaqa? ³⁹ Chapayllapa makiykunata, ch'akiykunata. Noqa kikiymi kani. Kwirpuyta malliyllapa. Rikay, aychayuq, tulluyuqmi kani. Suq almaqam mana chayshinachu, nishpa.

⁴⁰ Chayshina nishpaqam, makingunata, ch'akingunata rikachirgan chapanambaqllapa. ⁴¹ Piru paykunaqam ashla manchashpa, ashla kushikushpa, ispantashqata chapashpa, yaqqa mana atirqanllapachu kriyiyta. Chaymi Jisusqa nirgan:

—¿Kanchu imitaykillapa mikunaypaq? nishpa.

⁴² Chaymi paykunaqa suq pidasu piskadu kangashqata, abijapa suq panalnindapis qorqanllapa. ⁴³ Chaymi Jisusqa ch'askishpa, ñawpanllapapi mikurqan. ⁴⁴ Chaymandaqam paykunata nirgan:

—Manchu pullaykillapa kashpa, nishurqaqllapa: “Rinmi kumpli q noqapaq Muysispa librumbi yumbay nishqanguna, Dyuspaq chay suq rimaqkunapa librungunapi nishqanguna, Salmus librupi nishqangunapis”, nishpa. Chay nishushqayllapam kumplishqana.

⁴⁵ Chaymandaqam Jisukristu paykunataqa ancha allita intyindichirgan Dyuspa Santu Librumbi nishqanda. ⁴⁶ Kanan paykunata nirgan:

—Dyuspa Santu Librumbiqam noqapaqqa nin: Dyus Akrashqan Washadurqash wañushpa, kimsa diyamanda rin kawsamuq. ⁴⁷ Chaymandaqam yach'akuqninguna Jirusalimbi qallarishpa, yumbay nasyungunaman rinllapa ch'ayaq, paypa shutimbi kayshina yach'achikushpa: “Chay mana allikunata rurashqaykipaq ancha syintishpa, Dyusmanna mañakuyllapa, pirdunashushpa, washashunanllapa”, nishpa. ⁴⁸ Kananqam qamkuna tistiguykuna kangillapa, noqa rurashqaypaq parlanaykillapa. ⁴⁹ Uyawayllapa, Taytay Dyus ufrisishushqandam rini kach'amuq qamkunamanqa. Piru shuyayllaparaqri kay Jirusalimbi, syilumanda chay pudirninda kach'amunaykaman, nishpa.

Jisusmi syiluman rirqan

(Mk 16.19-20; Ich 1.9-11)

⁵⁰ Chaymandaqam Jisusqa chay apustulningunata Jirusalinmanda aparqan Bitanillaman (Bitaniyaman). Chaypim payqa makingunata alsashpa, Tayta Dyusman mañakurqan, paykunata yanapanambaq. ⁵¹ Chayshina mañakuykashpaqam, chay apustulningunapa ch'awpinmanda rirqanna syiluman. ⁵² Paykunaqam Jisusta adurashpa, ancha kushikushpa, chay kashqanllapamanda Jirusalinman kutirqanllapa. ⁵³ Kanan paykunaqam Dyuspa adurana wasinman rishpa, tukuy diya Dyusta alabaqllapa.

Chayshina kanqa.

SAN JWANMI

JISUKRISTUPA BIDAMBAQ ISKIBRIRQAN

¿Pitaq karqan San Jwanqa? San Jwanqam Jisukristupa dusi apus-tulninmanda suqnin karqan. Manaraq Jisukristuwan purishpaqam, atun qoch'api piskadukunata piskashpa randikuq, mantyinikanam-baq (Markus 1.19). Chaymandaqam Jisukristuwanna tukuy diya pur-ishpa, ancha allita yach'arqan yumbay milagrukunata rurashqam-baq, kikin ñawingunawan rikashqanrayku. Chaqa payqam Jakubuwan, Pidruwan chay suq apustul masingunamanda Jisukristuwan masta puriqllapa. Chaymi Jisukristu kruspi wañuykashpam, Jwanda akrar-qan, maman Maryata kwidanambaq (Jwan 19.26-27). Chaymandaqam Jisukristu syluman riptinqa, Jwanqa achka runakunata Jisukristupaq yach'achirqan. Chay Jwanqam kay Mushuq Tistamintupi sinku libruku-nata iskibrirqan: kay libru San Jwanda, 1 Jwanda, 2 Jwanda, 3 Jwanda, Apukalipsistapis. Masta yach'ananchiq Jwambaq liyishunllapa: Matiyu 4.21-22; 17.1-2; Markus 5.37; 14.33-34; Jwan 13.23-26; 20.2-5; 21.7, 20-24; Ichus 1.13; 3.1-6; 4.1-23; 8.14-17; Gálatas 2.9; Apukalipsis 1.9.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? Jwanqam iskibrirqan Jisukristupi kriyiqkunapaq, mana kriyiqkunapaqpis, Jisukristupi allita kriyinanllapa.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Jwanqam kay librutaqa iskibrirqan, yumbay liyiqkuna yach'anambaq: “Jisukristum Dyuspa Churin. Paymi yumbaypaq wañurqan. Chaymi paypi allipta kriyishpa, paywan tukuy tyimpu rinchiqllapa kawsaq”, nishpa (Jwan 20.31).

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa? Kay librupiqam Jwan ancha yach'achiwanchiq Jisukristupaq.

Jn 1.1-18 niwanchiqllapa, Jisukristu Dyus kashqambaq, kay pachata rurashpa shamushqambaq.

Jn 1.19-12.50 niwanchiq, Jisukristu yach'achikushqambaq, achka milagrukunata rurashqambaq, yumbayninchiq yach'ananchiq: Paymi Dyuspa Churin, nishpa.

Jn 13.1-17.26 niwanchiq, Jisukristu yach'akuqningunata yach'achikushqambaq.

Jn 18.1-21.25 niwanchiq, Jisukristu padisishpa, wañushpa, kawsamushqambaq.

Dyuspa Churinmi runapaq tikrakarqan

¹ Manaraq kay pacha kaptinmi, suq Rimaqqa karqanna. Chay Ri-maqgam Dyuspa pullan kashpa, paypis Dyus karqan. ² Qallariypiqam payqa Tayta Dyuswan karqan. ³ Chaymandaqam Tayta Dyusqa chay Ri-maqwan syluta, kay pachata, tukuy imandinda rurarqan. Chaqa Tayta Dyusqam mana nimatapis sapalanqa rurarqanchu. Ashwanmi chay Rimaqwan tukuy imataqa rurarqan. ⁴ Kanan chay Rimaqqam tukuy imata kawsachin. Payqam bidanchiqpaqqa suq Michashina. Chaqa paymi yach'achiwanchiq, allita rurashpa kawsananchiqllapa. ⁵ Kay pachapi uchata ruraqkunaqam tutayaqpishina. Piru chay Michashina kaqmi chay tutayaqpishina achikchakun, yumbayta yach'achishpa, chay uchakunata ama rurananllapa. Kanan chay uchata ruraqkunaqam

chay Michashina kaqta kuntrashpapis, mana atishqallapachu binsiy-taqa.

⁶ Suq runam Jwan Shutichikuq shutirgan. Paytam Dyus akrashqa karqan, chay Michashina kaqpaq yach'achikunambaq. ⁷ Chaymi chay Jwanqa chay Michashina kaqpaq yach'achikurqan, yumbay uyaqkuna chay Michapi yuyakunanllapa. ⁸⁻⁹ Chaqa chay allip Michaqam shamurqan kay munduman, yumbay runakunata yach'achinambaq. Piru Jwanqam mana chay Michachu karqan. Payqam chay Michapaq yach'achikuqlla karqan.

¹⁰ Chay Rimaq Michaqam kay munduta rurashqa karqan. Chaymandaqam kay munduman shamuptin, runakunaqa mana yach'arqanllapachu: Paymi kay munduta rurashqa, nishpaqa.

¹¹ Chaymi akrashqan nasyunman shamuptinqa, paykunaga disprisyashpa, mana shumaqtachu ch'ayachirqanllapa. ¹² Piru wakinnataqmi payta shumaqta ch'ayachishpa, paypi kriyirqanllapa.

Chaymi paykunataqa akrarqan, Tayta Dyuspa wambranguna kanambaq. ¹³ Chaymi paykunaga chay Rimaqpi kriyishpaqa, mushuqmanda nasishqashina kashqallapa. Chaqa paykunagaqam mana mamanmandallachu nasirqan, ni nasirqanllapachu suq runa wambrayug kanambaqqa. Ashwanmi Tayta Dyus kikin munashqa, paypi kriyishpa, mushuqmanda nasirinambaq, wambrangunana kanambaqllapa.

¹⁴ Kanan chay Rimaqqam runapag tikrakashpa, pullayllapa puriq. Chaymi Taytanchiq Dyuspa chay sapalan Churinda rikarqanllapa ancha allin kaqta, ancha pudirniyuqta. Chaqa payqam ancha kuyawaqn-inchiq, allip kaqtalla yach'achikurqan. ¹⁵ Paypaqmi chay Jwan Shutichikuqqa ancha jwirtita rimashpa, kayshina nirqan:

—Chay kamachikuqpaqmi qamkunata nishurqaqllapa: “Puntatam noqa nasishqa kani. Chaymandaraqmi chay Rimaqqa rin shamug. Paymi noqamanda mas baliqqa. Chaqa noqa manaraq nasiptiyim, payqa unaymandapacha kawsashqa”, nishpa.

¹⁶ Chay ancha kuyawaqninchiq Rimaqmi tukuy imapi kutin kutin yumbayninchiqta ancha yanapawashqa kanchiq. ¹⁷ Chaqa Tayta Dyusmi Muysista akrarqan, liyningunata yach'achiwananchiq. Piru Jisukristutagaqam kach'amurqan kuyawaqninchiq, allip kaqtalla Dyus-paq yach'achiwananchiq. ¹⁸ Taytanchiq Dyustaqam mana pipis nima tyimpu rikashqachu. Piru chay ancha kuyashqan sapalan Churinllam, Tayta Dyuspa pullan kawsashpa, kay pachaman shamushpa, niwashqa kanchiq, Taytambaq allipta yach'ananchiq.

Jwan Shutichikuqmi Jisukristupaq yach'achikurqan

(Mt 3.11-12; Mk 1.7-8; Lk 3.15-17)

¹⁹ Issraylinukunapa awturidarningunam Jirusalinmanda wakin kurakunata, wakin yanapakuqnin libitakunatapis kach'arqanllapa, Jwan Shutichikuqta kayshina tapunanllapa:

—Qamqa, ¿ima karguyuqmi kangi, yumbayta kayshina yach'achinaykiqa? nishpa.

²⁰ Chaymi Jwanqa mana nimata pakashpachu, nirqan:

—Manam noqaqa Dyus Akrashqan Washadurchu kani, nishpa.

²¹ Chaymi chay shamugkunaqa tapurqanllapa:

—Chayshinaqa ¿ima karguyuqmi kangi? ¿Chay unay alma Eliyaschu kangi? nishpa.

Piru Jwanqam nirqan:

—Manam, nishpa.

Chaymi tapurirqanllapa:

—¿Dyuspaq chay shamunambaq rimaqchu kangi? nishpa.

Jwanqam nirqan:

—Manam paychu kani, nishpa.

²² Chaymi paykunaqa tapurirqanllapa:

—Chayshinaqa ¿ima karguyuqmi kangi? Niwayllapar, chay kach'amuwaqta ninaypaq, nishpa.

²³ Chaymi Jwanqa Dyuspaq rimaq Isaiyas iskibrishqanda nirqan:

—Noqam kani chay chuncha lugarkunapi kayshina qayakuq: “Bidaykillapata ñandashina shumaqta dirichuta allichayllapa, Siñurninchiqta shumaqta ch'ayachinaykillapa”, nishpa.*

²⁴ Chay tapuqkunaqam farisiyu duktrinayuy kaqkunamanda shamushqallapa karqan. ²⁵ Chaymi nirqanllapa:

—Chayshina Dyus Akrashqan Washadur mana kashpaqa, ni Eliyas kashpaqa, ni Dyuspaq chay suq rimaq kashpaqa, ¿imaraykutaq qamqa shutichikungiq? nishpa.

²⁶ Chaymi Jwanqa paykunata nirqan:

—Noqagam yakuwanlla shutichikuni. Piru suq ancha kamachikuqmi shamushqa. Payqam qamkunapa ch'awpikipi puriyan. Piru paypaqqam mana yach'angillapachu: Dyus Akrashqan Washadurmi, nishpaqa. ²⁷ Noqagam puntata shamushqa kani. Chaymandaraqmi payqa shamushqa. Piru noqamandaqam mas pudirniyuq. Chaymi noqaqa mana nimachu kani paypa ñawpambiq. Chaqa manam balinichu, ni llanqemba watunda paskanaypaq, nishpa.

²⁸ Chayshinam Jwandaqa tapurqanllapa, rriyu Jurdamba waq ladu chimban Bitabara lugar shutiqpi. Chaqa chay chimbapim Jwanqa shutichikuykarqan.

Jisusmi Dyuspa uñan

²⁹ Chaymandaqam qayandinga, Jwan Shutichikuqqa Jisusta rikarqan, payman shamuykaqta. Chaymi kayshina nirqan:

—Rikayllapa. Chaypinam Dyuspa Uñanqa. Paymi kay munduman shamushqa, wañushpa, runakunapa uchangunata pirdunanambaq. ³⁰ Paypaqmi noqaqa niykarqay: “Rinmi shamuy suq runa. Paymi mas pudirniyuq noqamandaqa. Chaqa unay tyimpumandapacham noqa manaraq nasiptiy, payqa kashqana”, nishpa. ³¹ Manam noqaqa riqsirqaychu. Piru chayshina payta manaraq riqsishpapi, noqaqa shamurqay, yakuwan shutichikuq, qamkuna isrraylinu masiykuna paypaq yach'anaykillapa: Rinnam shamuy, nishpa.

³²⁻³³ Chay Jwan Shutichikuqgam nirqambis:

—Dyusmi kach'amuwashpa, yakuwan shutichikunaypaq, kayshina niwargan: “Santu Ispirituyta syilumanda shamuykaqta rikashpa, suq runapa sawambi tiyaptinmi, ringi yach'aq: Chay runam Santu Ispirituwan shutichikun”, nishpa. Piru manaraqmi yach'arqaychu: ¿Pim payqa? nishpa. Piru suq diya Jisusta shutichiykaptiymi, Dyuspa Santu Ispiritun suq palumitashina syilumanda urangumushpa, paypa

* 1:23 Isaías 40.3

sawambi tiyarqan. ³⁴ Noqa kikiymi chaytaqa rikashqa kani. Chaymi tistigu kani. Chaqa allitam yach'ani: Jisukristum Dyuspa Churin, nishpa.

Jisusqam punta yach'akuqningunata akrarqan

³⁵ Qayandinqam chay Jwan Shutichikuqpa ishkay yach'akuqnin paywan chaypi karirqanllapa. ³⁶ Chaymi Jwanqa, Jisusta rikashpa pasaykaqta, chay ishkay yach'akuqninda nirqan:

—Rikay, waq runaqam Dyuspa Uñan, nishpa.

³⁷ Chayshina niptinqam, chay ishkay yach'akuqninguna uyarqan. Chaymi paykunaqa Jisuspa ikinda rirqanllapa. ³⁸ Chaymandaqam Jisusqa ikiman chapakushpa, rikarqan chay ishkay sigiqkunata. Chaymi payqa tapurqan:

—¿Imatam maskaykangillapa? nishpa.

Paykunaqam nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, ¿maypitaq tiyangi? nishpa.

³⁹ Chaymi paykunataqa Jisusqa nirqan:

—Aku noqawan, tiyashqayta rigsinaykillapa, nishpa.

Chaymi paykunaqa rishpa, rikarqanllapa chay maypi tiyashqanda. Las kwatru di la tardinach'i chay tiyashqanmanqa ch'ayarqanllapa. Chaymandaqam chaypina paywan tardiyarqanllapa.

⁴⁰ Chay ishkay runamandaqam suqninga karqan Andris. Payqam Simun Pidrupa masan karqan. ⁴¹ Chay Andrisqam das rirqan maskaq chay masan Simunda. Chaymi masanda tarishpaqa, nirqan:

—Misiyastam tarishqallapa kani, nishpa. (Paykunapa rimaynimbiqam “Misiyasqa” ichu “Kristuqa” munan niyta “Dyus Akrashqan Washadur”, nishpa.)

⁴² Chaymi Andrisqa chay uras masan Simunda apamurqan Jisusman. Chaymi Jisusqa chapashpa, nirqan:

—Qamqam Junaspa churin Simun kangi. Piru kananqam ringi shutiq Sifas, nishpa.

Chay Sifas shutiqqam rimaynimbiqa munan niyta “Pidru”. (Pidruqam munan niyta “rumi”).

Jisusmi Filipita, Natanayilta kumbidarqan, paywan purinanllapa

⁴³ Qayandinqam Jisusqa munarqan riyta prubinsya Galiliyaman. Chaymandaqam tingunakurqan suq runa Filipi shutiqwan. Chaymi pay kashqanman ch'ayashpa nirqan:

—Aku noqawan, nishpa.

⁴⁴ Chay Filipiqam Bitsayda llaqtamanda karqan. Chaymi chay Andrispa, Pidrupa llaqta masin karqan. ⁴⁵ Kanan Filipiqam suq runa Natanayil shutiqman rishpa nirqan:

—Tarishqallapanam kani Dyus Akrashqan Washadurta. Manchu chay unay Muysis librungunapi, Dyuspaq suq rimaqkunapis librungunapi kayshina iskibrirqan: “Dyus Akrashqan Washadurmi rin ch'ayamuq”, nishpa. Chay Washadurqam Nasarit llaqtamanda. Jusipa churinmi. Jisusmi shutin, nishpa.

⁴⁶ Piru Natanayilmi Filipitaqa nirqan:

—¿Chay llaqta Nasaritmandaqa ima allindaq atinman ch'ayamuyta? Manam nimapis, nishpa.

Chayshina Natanayil niptinmi, Filipiqa nirqan:

—Aku rikaq, nishpa.

⁴⁷ Chaymi chay Natanayilqa Filippiwan Jisusmanna ch'ayamuykaptin, Jisusqa rikashpa, Natanayilpaq nirqan:

—Kaypinám suq lijitimu isrraylinu. Payqam ancha kabalta riman. Manam llullakunchu, nishpa.

⁴⁸ Chaymi Natanayilqa Jisusta nirqan:

—¿Imashinataq riqsiwangi, chayshina niwanaykiqa? nishpa.

Chaymi Jisusqa nirqan:

—Manaraq Filipi qayashuptinmi, yura iguspa warambi kaykaptiki, rikashurqay, nishpa.

⁴⁹ Chayshina niptingam, Natanayilqa nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, qamqam Dyuspa Churin kangi. Qamqam nasyunninchiq Isrrayilpa gubyirnun kangi, nishpa.

⁵⁰ Chayshina niptingam, Jisusqa nirqan:

—¿Chay yura iguspa warambi rikashushpa nishuptiychu, noqapiqa yuyakungi? Ringinam rikaq mas ispantaypaq milagrukunata ruraptiy, nishpa.

⁵¹ Chaymandaqam paykunata nirqan:

—Alliptam niykillapa, noqam Dyusmanda Shamuq Runa kani. Chaymi qamkunaqa ringillapa rikaq syiluta kich'araykaqta. Chaymandaqam ringillapa rikaq Dyuspa anjilningunata, noqamanda syiluman riykaqta, syilumanda noqaman shamuykaqta, nishpa.

2

Kaná llaqtapim kasamyintu fyista karqan

¹ Kimsa diya pasaptinnam, chay prubinsya Galiliyapa Kaná llaq-tambi rurarkanllapa suq kasamyintu fyistata. Chaypim karqan Jis-uspa mamana. ² Chay fyistamanmi Jisusta, noqaykuna yach'akuqninda kumbidawarkanllapa. ³ Chay fyistapi binu ushyakaptinmi, mamanga Jisusta nirqan:

—Ijitu, ushyakashqanam binunqa. Yanapayri, nishpa. ⁴ Chaymi Jisusqa mamanda nirqan:

—Mamita, ¿imaraykutaq chayshinaqa niwangi? Manaraqmi ch'ayamunchu uras, milagrukunata ruranaypaqqa, nishpa.

⁵ Chaymi mamanga kasaraqkunapa kriadungunata kayshina nirqan:

—Waway yumbay nishushqanda rurayllapa, nishpa.

⁶ Chaypim karqan sayis payaskakuna rumimanda kaq. Chaqa chay isrraylinukunam yakuta tandaqllapa chay payaskakunapi, mayllakuna kustumbrinda rurananllapa. Kada payaskam 80 litrus a 100 litruska-man ukukuq. ⁷ Chaymi Jisusqa chay kriadukunata nirqan:

—Chay payaskakunaman undachiyllapa yakuta, nishpa.

Chaymi paykunaqa kasushpa, ancha undachirqanllapa yakuta.

⁸ Chaymandaqam chayshina ruraptinllapaqa, Jisusqa paykunata kayshina nirqan:

—Kananqa chay payaskakunamanda ashla surqoshpa, apashpa, sir-bisyukunapa kamachikuqninda qoy, nishpa.

Chaymi chay kriadukunaqa Jisus nishqanshina rurarkan. ⁹ Piru chay sirbisyukunapa kamachikuqningam mana yach'arqanchu: Maymandam apamunllapa kay binutaqa, nishpa. Kriadukunallam

yach'arganllapa, paykuna kikin chay payaskamanda surqoshqanllaparayku. Chaqa chay yakuqam binupaqna tikrakashqa karqan. Chaymi chay kamachikuq sirbisyuqa mallishpa, ancha gustashpa, chay kasaraykaqta qayashpa,¹⁰ nirqan:

—¡Kay binuqam ancha mishki! Yumbay runam kumbidashqangunataqa chay mas ch'aniyuq binuta puntata qonllapa. Chay allin binuta achkata upyaptinraqmi, chay mana ch'aniyuq binutaqa qonllapa. Piru qamqam ultimupaqraq kay mas allin binuykitaqa waqaychashqa kangi, nishpa.

¹¹ Chayshina prubinsya Galiliyapa Kaná llaqtambim Jisusqa punta milagruta rurarqan, chay binuta rurashpa. Chayta rurashpam, payqa pudirniyuq kashqanda rikachikurqan. Chaymi noqaykuna yach'akuqningunaqa paypi kriyirqayllapa.

¹² Chaymandaqam Jisusqa mamanwan, masangunawan, noqaykuna yach'akuqninwan chay Kaná llaqtamandaq ura Kapirnewun llaqtaman rirqayllapa. Waq Kapirnewumbim wakin diyakunata tiyarqayllapa.

Jisusmi Tayta Dyuspa adurana wasinmanda randikuqkunata qatirqan (Mt 21.12-13; Mk 11.15-18; Lk 19.45-46)

¹³ Paskwa fyista ch'ayaykaptinam, Jisusqa rirqan Jirusalin llaqtaman. ¹⁴ Chaypim runakunata tarirqan Dyuspa adurana wasimba patyumbi buyiskunata, wishakunata, palumakunata randikuykaqta. Qellayta kambyakuqkunapismi chaypi kambyaykarqanllapa. ¹⁵ Chaymi Jisusqa chayta rikashpa, suq chikutita rurashpa, yumbay chay wishakunata, buyiskunata qatirqan Dyuspa adurana wasimba patyunmandaq. Kanan chay qellayta kambyakuqkunapa qellayningunatam sh'ilya sh'ilya pambaman wichukurqan. Mesangunatapismi bularqan.

¹⁶ Chay palumata randikuqkunataqam nirqan:

—Chay tukuy imaykikunata kaymanda surqoyllapa. Taytaypa wasindaq ama plasatashinaqa rurayllapachu, nishpa.

¹⁷ Chayta rikashpaqam, noqaykuna yach'akuqninga yuyarqayllapa Dyuspa Santu Librumbi Tayta Dyusta kayshina nishqanda: “Shumaq wasikita noqa ancha kuyashpam, suqkuna disprisyaptin, ancha piñakuni”, nishpa.*

¹⁸ Chaymi chay mas kamachikuq isrraylinukuna Jisusta kayshina nirqanllapa:

—¿Ima milagrutam atingi rurayta, rikashpa, yach'anayllapaqa: Taytanchiq Dyusmi qamta numbrashushqa, paypa kay adurana wasimbi kamachikunayki, nishpaqa?

¹⁹ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Kay wasita limpu bulaptikillapam, noqaqa kimsa diyapilla rurarishaq, nishpa.

²⁰ Chayshina Jisus niptinmi, chay kamachikuqkunaqa nirqanllapa:

—Kwarinta y sayis watakunapim Dyuspa kay adurana wasindaq rurarqanllapa. ¿Chaychu qamqa kimsa diyapilla ringi rurariq? nishpa.

²¹ Piru Jisusqam chayshina rimashpaqa, kwirpumbaqa rimarqanqa; manam Dyuspa adurana wasimbaqchu. ²² Chaymi wanchiptinllapa, mushuqmanda kawsamuptinqa, noqaykuna yach'akuqninga chay

* 2:17 Salmo 69.9

nishqanda yuyarqayllapa. Chaymi noqaykunaqa Dyuspa Santu Li-brumbi nishqanda, Jisus nishqandapis kriyirqayllapa.

Jisusmi runakunapa shunqonda riqsin

²³ Jisusmi Jirusalin Paskwa fyistapi kashpa, milagrukunata rurarqan. Chaymi achka runakuna paypi kriyirqanllapa. ²⁴⁻²⁵ Piru Jisusqam paykunapiqa mana yuyakurqanchu. Chaqa pay kikinmi riqsirqan yumbaypa shunqonda, ima layakunata yuyaykanllapa, nishpa. Chaymi mana nisisaryuchu karqan ni pipis ninambaq: Kay runakunaqam kayshina yuyaykanllapa, nishpa.

3

Jisukristum Nikudimuta yach'achirqan

¹ Karqanmi suq farisiyu duktrinayuq runa Nikudimu shutiq. Payqam isrraylinukunapa kamachikuqnin karqan. ² Chay Nikudimuqam suq tuta Jisusta rishpa watukuq, kayshina nirqan:

—Yach'achikuq Taytitu, yach'anillapam qambaq: Tayta Dyusmi kach'amushushqa, noqaykunata yach'achiwanayki, nishpa. Chaqa Taytanchiq Dyus kach'amushushqa kaptingam, atingi chay achka milagrukunata rurayta. Manaqa manam atingimanchu, nishpa.

³ Chayshina Nikudimu niptinmi, Jisusqa nirqan:

—Alliptam niyki, suq runa mushuqmanda nasishpam, atin Tayta Dyuswan syilupi kawsaytaqa. Manaqa manam atinchu, nishpa.

⁴ Chaymi Nikudimuqa Jisusta kayshina tapurqan:

—¿Imashinataq suq runaqa atinman mushuqmanda nasiriytaqa? Manam ni pipis atinmanchu mamamba pach'anman yaykuriyta, mushuqmanda nasinambagqa, nishpa.

⁵ Nikudimu chayshina niptinmi, Jisusqa nirqan:

—Alliptam niyki, Tayta Dyuswan tukuy tyimpu pullan kawsanayki, puntata munan yakumanda, ispiritumanda nasinayki. ⁶ Chaqa yumbay runakuna mamamanda nasishpaqam, kwirpunda ch'askinllapa. Piru Dyuspa Santu Ispiritunmi wakingunata yanapan, mushuqmanda nasirinambaq, chay Santu Ispirituta kasushpa kawsananllapa. ⁷ Chayri ama ispantaychu: “Mushuqmanda nasiriy”, nishuptiyqa. ⁸ Chaqa wayraqam tukuy ladumanda wayran. Piru qamkuna uyashpaqam, mana yach'angillapachu: ¿Maymandam shamun? ni ¿maymanmi rin? nishpaqa. Chayshinallam Dyuspa Santu Ispiritunmanda nasiqkunapis. (Chay Santu Ispirituta mana rikashpapis, yach'anllapa: Paymi yanap-awaykan, nishpa.)

⁹ Chayshina Jisus niptinmi, Nikudimuqa mushuqmanda tapurirqan:

—¿Imashinaraq kanqa chay layakunaqa? nishpa.

¹⁰ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Isrraylinukunapa yach'achikuqnin kashpapischu, ¿mana yach'angi chaykunata? ¹¹ Alliptam niyki, noqaqam yach'ashqayta, rikashqayta yach'achiykillapa. Piru qamkunaqam mana kriyiwangichu. ¹² Chayshina kay pachapi rikashqaypaq parlachishuptiy, mana kriyiwashpaqa, ¿imashinataq kriyiwangiman, syilupi rikashqaypaq parlachishuptiyqa? ¹³ Manam ni pipis syiluman rishpaqa, kutimushqachu. Noqallam Dyusmanda Shamuq Runa kashpa, syilumandaqa shamushqa kani. ¹⁴ Unay tyimpupim chuncha lugarpi Muysisqa suq kulibrata jirrumanda rurashpa, suq qerupi alsarqan.

Chayshinallam noqatapis suq kruspi rinllapa alsawaq, ¹⁵ noqapi yumbay yuyakuqkuna ama chinganambaq, ashwan syiluman rishpa, tukuy tyimpu kawsanambaqlapa, nishpa.

Dyusqam yumbayta kuyawanchiqlapa

¹⁶ Chaqa Tayta Dyusqam kay mundupi yumbay tiyaqkunata ancha kuyashpa, sapalan Churinda kach'amurqan wañunambaq, paypi yumbay kriyiqkuna ama chinganallapa; ashwan tukuy tyimpu kawsanallapa.

¹⁷ Chaymi Tayta Dyus kay munduman Churinda kach'amurqan, yumbayta chay kastigumanda washanambaq. Manam kach'amurqanchu, kay mundupi tiyaqkunata jushgashpa kastigananqa.

¹⁸ Chaymi Dyuspa Churimbi yuyakuqkunataqa Taytanchiq Dyusqa mana rinchu chingachiq. Piru paypi mana yuyakuqkunataqam rin chingachiq, sapalan Churimbi mana kriyishqanllaparayku.

¹⁹ Chaqa payqam kay mundumanqa shamushqa, Tayta Dyuspaq yach'achikunambaq. Chaymi suq michashina kashqa. Piru paypi mana kriyiqkunataqam mana munanllapachu michapishina kawsaytaqa. Chaqa uchangunata mana munashpa dijaytaqa, tutayaqpishina munanllapa kawsayta. Chaymi Taytanchiq Dyusqa paykunata rin kastigaq. ²⁰ Chay mana allita ruraqkunataqam mana munanllapachu ni pipis yach'anambaq chay mana alli rurashqambaqqa. Chaymi chay michashina kaqta ch'ignishpaqa, mana qemikanchu, ama ni pipis rikashpa yach'anambaq: "Ancha malutam ruraykan", nishpa.

²¹ Piru suqkunataqam allip kaqta kasushpa, michapishina purinllapa. Chaymi tukuy runakuna rikashpa yach'anllapa: Taytanchiq Dyus munashqandam ruraykanllapa, nishpa.

Jwan Shutichikuqmi Jisuspaq rimarirqan

²² Chaymandaqam Jisusqa noqaykuna yach'akuqninwan pullan prubinsya Judiyaman rirqayllapa. Chaypim suq tyimpupaq kidashpa, runakunata, warmikunata shutichirqayllapa. ²³ Jwan Shutichikuq pismi Inun llaqtapi shutichiykarqan runakunata, warmikunata, chaypi achka yaku kashqanrayku. Chay Inun llaqtaqam Salim llaqtapa ladumbi kidan. ²⁴ Chayshinaqam karqan, Jwanda manaraq karsilaptinllapa.

²⁵ Chay tyimpupim Jwamba yach'akuqningunaqa suq isrraylinu masingunawan suq layata suq layata anyanakurqanllapa:

—Tayta Dyusqam munan kayshina mayllakunanchiq, ama uchayuqkuna kananchiqlapa, nishpa.

²⁶ Chaymandaqam Jwamba wakin yach'akuqningunaqa rirqanllapa payta niq:

—Yach'achikuq Taytitu, rriyu Jurdamba chimbambim suq runa qamwan pulla karqan. Chay runapaqmi niwarqaykillapa: "Paytaqam Taytanchiq Dyus kach'amushqa", nishpa. Kananqam chay runaqa achkatana shutichiykan. Achka runakuna, warmikunapismi paytana sigiykanllapa, nishpa.

²⁷ Chayshina yach'akuqninguna niptinllapaqam, Jwanqa nirqan:

—Tayta Dyus suq runata yanapaptingam, imatapis atin rurayta. Man-aqa manám. ²⁸ Qamkuna kikikim uyawashqallapa kang, noqa nishup-tiy: "Manam noqaqa Dyus Akrashqan Washadurchu kani. Ashwanmi Taytanchiq Dyus kach'amuwashqa, chay Washadurninchiqmanda mas puntata shamunaypaq", nishpa. ²⁹ Kay kumparasyumbaq yuyayllapa:

Suq runa kasarashpaqam, ancha kushikushpa riman. Chaymi chay runapa mas kuyashqan kumpañirumbis uyashpa, ancha kushikun. Jisusqam chay kasaraq runashina. Noqa chay runa kasaraqpa mas kuyashqan kumpañirun kani. Chaymi achka runa Jisusta sigiptinqa, ancha kushikuni. ³⁰ Chaymi mas alli kanman, noqata dijawashpa, paytana masta siginambaqllapa.

Kayshinam Dyusmanda Shamuq Runa

³¹ Chay runa syilumanda shamugqam tukuy runakunamanda mas baliq. Piru suq runa kay pachamandalla shamugqam kay pachapalla. Chaymi kay pachapa kusasningunapaq yach'achikun. Piru chay syilumanda kaqqam yumbay runakunamanda mas pudirniyuq. ³² Chaymi payqa syilupi rikashqanda, uyashqanda yach'achikun. Piru tukuy chaykunata yach'achiptimbismi, ancha achka runakuna mana kriyinllapachu paytaqa. ³³ Piru paypi kriyiqkunagaqam allita yach'anllapa: Tayta Dyusqam mana llullakunchu. Chaqa pay nishqanqam tukuy ima allip, nishpa. ³⁴ Taytanchiq Dyusqam Churinda syilumanda kach'amushpa, Santu Ispiritunda qon, tukuy imapi ancha allita yanapanan. Chaymi payqa Tayta Dyus rimashqandalla yach'achikun. ³⁵ Tayta Dyusqam Churinda ancha kuyan. Chaymi paypa makimbi rurashqa tukuy runakunata, warmikunata, tukuy ima kaqta, yumbayta kamachinambaq. ³⁶ Chayraykum Taytanchiq Dyuspa Churimbi yuyakuqkunaqa tukuy tyimpu rinllapa kawsaq. Piru paypi mana yuyakuyta munaqkunaqam mana rinllapachu tiyaq syilupiqa. Ashwanmi Tayta Dyusqa ancha rin kastigaq paykunataqa, nishpa.

4

Jisusmi prubinsya Samaryamanda kaq warmiwan parlarqan

¹ Farisiyu duktrinayuqkunam yach'arqanllapa: Chay Jisusqash Jwan Shutichikuqmanda mas achka runakunata shutichiykan, yach'achiykan, nishpa. ² Piru manam Jisus kikinchi shutichikurqanqa. Ashwan noqaykuna yach'akuqningunam shutichikurqayqa. ³ Chaymi Jisusqa chay farisiyukuna parlashqanda yach'ashpa, (noqaykuna yach'akuqningunata apawashpa), prubinsya Judiyamanda llugshirqanna, prubinsya Galiliyamanna rinambaq.

⁴ Chay Galiliyaman ch'ayanayllapaqam, prubinsya Samaryata pasaykarqayllapa. ⁵ Chaymi riqshinaqa chay prubinsya Samaryapa Sikar llaqtanman ch'ayarqayllapa. Chay llaqtaqam kidan chay unay Jusipa ch'akramba ladumbi. Chay ch'akrandaqam ch'askishqa karqan taytan Jakubumanda. ⁶ Chay Sikar llaqtapim ancha unay tyimpukunapi chay alma Jakubu suq pusuta rurashqa karqan. Chaymi Jisusqa riqshina shaykushpa, chay pusupa ladumbi samarqan. Chay urasqam larrrdusinach'i karqan.

⁷⁻⁸ Chaymi noqaykuna yach'akuqninga chay pusupa ladumbi Jisusta dijawashpa, chay Sikar llaqtaman rirqayllapa, mikunata randiq. Chaykamanqam suq samaryana warmi Sikarmanda llugshishpa, chay pusuman rirqan yakupaq. Chaymi Jisusqa chay warmitaqa nirqan:

—Warmisita, qowayri yakituta, nishpa.

⁹ Chaymi chay warmiqa nirqan:

—Qam isrraylinu kashpaqa, ¿imashinataq noqa samaryana warmitaqa niwangi: “Yakuta qoway”, nishpaqa?

Chaqá isrraylinukunaqam samaryanu kaqkunawanqa mana tan-dakaqllapachu. ¹⁰ Chayshina niptinqam, Jisusqa nirqan:

—Taytanchiq Dyusmi suq ancha shumaq rrigaluta munan qoshuyta. Chaymi qam noqata riqsiwashpa: Kay runam Dyusmanda shamushqa, nishpaqach'i, kawsachikuq yakuta mañawanaykita qoshunaypaq, nishpa.

¹¹ Chayshina Jisus niptinqam, chay warmiqa nirqan:

—Taytitu, kay pusugam ancha jundu. Manam nimayuqchu kangi, surgonayki chay kawsachikuq yakutaqa. ¹² Qamqam mana mas baliqchu kangi chay punta agwilunchiq Jakubumandaqa, ¿manachu? Chaqa paymi qowashqallapa kay pusutaqa. Pay kikinmi wambran-gunawan, animalningunapis kay pusumanda yakutaqa upyaqllapa, nishpa.

¹³ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Kay pusumanda mayqan upyaqqam rin yakunariq. ¹⁴ Piru noqa qoshqayta mayqan ch'askiwaqqam, alabis manana rinchu yakunaq. Chaqa chay qoshqayqam shunqombiqa suq pukyushina rin kaq. Chay pukyuy layamandam ancha achka yakushina rin llugshiq, tukuy tyimpu kawsanambaq, nishpa.

¹⁵ Chaymi warmiqa nirqan:

—Taytitu, qowayri chay laya yakuta, amana yakunanaypaq, ni kay-man shamunaypaq yakupaq, nishpa.

¹⁶ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Riy apamuy qosaykita, nishpa.

¹⁷ Chaymi warmiqa nirqan:

—Manam qosayuychu kani, nishpa.

Chaymi Jisusqa nirqan:

—Alliptam niwashqa kangi: “Manam qosayuychu kani”, nishpaqa.

¹⁸ Chaqa sinku kutindam kasarashqa kangi. Piru kananqam chay mushuq runaykiqa mana ni lijitimu qosaykichu. Chaymi allip kaqta niwashqaqa kangi, nishpa.

¹⁹ Chayshina niptinqam, chay warmiqa nirqan:

—Taytitu, qamqachumash' Dyuspaq rimaq kangi. Chaymi kayta munani tapushuyta: ²⁰ Unay agwiluy samaryanukunam kay altu lumaman shamushpa, Dyusta aduraqllapa. Piru qamkuna isrraylinukunaqam ningillapa: “Jirusalimbilla Dyustaqa adurashunllapa”, nishpa. (Chaymi tapuyki: ¿Mayqan lugarpim mas allin adurananchiq? nishpa.)

²¹ Chaymi Jisusqa chay warmiqa nirqan:

—Warmisita, kay nishushqayta kriyway; Rinmi ch'ayamuq tyimpu, mana ni kay lumaman shamushpa, ni Jirusalinman rishpa, qamkuna Dyusta aduranaykiqa. ²² Qamkuna Samaryamanda kaqkunaqam mana yach'angillapachu: Pitam aduranillapa, nishpaqa. Piru noqaykuna isrraylinukunaqam yach'anillapa: Pitam aduranillapa, nishpa. Chaqa Dyus Akrashqan Washadurqam Isrrayilmanda shamun. ²³ Piru kananqam Dyuspi yuyakuqkunaqa tukuy shunqo payta allipta aduranqallapa, paypa Santu Ispiritun yanapaptin. Chaqa Tayta Dyusqam munan, yumbayniki chayshina paytalla aduranaykillapa. ²⁴ Taytanchiq Dyusqam mana kwirpuyuychu. Ashwanmi suq ispiritu. Chayri payta aduraqkunaqa mana rikashpapis, tukuy shunqo, tukuy ispiritunwan allipta aduranqallapa, Dyuspa Santu Ispiritun yanapaptin.

²⁵ Chaymi chay warmiqa Jisusta nirqan:

—Noqagam yach'ani: Dyus Akrashqan Washadurmi rin shamuq. Payllam Misiyaspis shutin. Shamushpam, tukuy imata ancha klaruta rin yach'achiwaqninchiq, nishpa.

²⁶ Chaymi Jisusqa payta nirqan:

—Noqa qamwan parlaqmi chay Washadurqa kani, nishpa.

²⁷ Chaymandaqam noqaykuna yach'akuqninga Jisus kaykashqanman ch'ayashpaqa, tarirqayllapa suq warmiwan parlaykaqta. Chaymi ancha ispantashpa yuyarqayllapa: ¿Imata munashpam, chay samaryana warmiwanga parlaykan? ¿Imapaqraq parlaykan? nishpa. Piru manam ni mayqanniypis almitikarqaychu tapuqqa. ²⁸ Chaymandaqam chay warmiqa puyñunda dijashpa, llaqtanman yaykurqan, llaqta masingunata kayschina abisaq:

²⁹ —Akullapa rikaq suq runata. Chaqa payqam tukuy ima rurashqayta niwashqa. ¿Manachuraq pay Dyus Akrashqan Washadurqa? nishpa.

³⁰ Chaymi llaqta masingunaqa llusqshishpa, shamurqanllapa Jisusman. ³¹ Paykuna shamunangamanqam, noqaykunaqa Jisusta kayschina rrugarqayllapa:

—Yach'achikuq Taytitu, kayta mikuy, nishpa.

³² Piru Jisusqam niwarqanllapa:

—Noqapaqam kan suq laya mikunay. Chaypaqqam mana yach'angillapachu, nishpa.

³³ Chaymi noqaykuna suqniy suqniy kayschina parlarqayllapa:

—¿Piraq apamushqa mikunandaqa? nishpa.

³⁴ Chaymi Jisusqa noqaykunata niwarqan:

—Taytay Dyusmi tariyayta qowashqa, pay munashqanda ruranaypaq ushyanaykaman. Chay tariyaymi noqapa mikunayshinaqa.

³⁵ Qamkunaqam ningillapa: “Ch'usku killaraqmi faltan, syiga tyimpu ch'ayamunambaqqa”, nishpa, ¿manachu? Piru noqagam niykillapa, tukuy laduman chapakushpa, intyindiyllapa: Achka runakuna, warmikunam listuna, noqapi yuyakunanllapa. Chaymi suq tarpudushina qarwamushqana kusichananchiqllapa. ³⁶ Kusichapi trabajaqqam pagunda ch'askin, ¿manachu? Chayshinallam Dyuspaq yach'achikuqkunapis Dyusmanda pagunda rin ch'askiq.

Dyuspi kriyiqkunam chay tandashqan granukunashinaqa. Chay kriyiqkunaqam tukuy tyimpu rinllapa kawsaq. Chaymi chay puntata yach'achiqkunaqa, chay ikita yach'achiqkunawan pulla rinllapa kushikuq. ³⁷ Chaymi chay unay nishqanshina alliqa kayschina niykillapa: “Suqmi tarpukun, suqmi kusichakun”, nishpa.

³⁸ Chayshinallam suq runakuna noqapaq puntata yach'achikushpam, tarpukuqshina kashqallapa. Piru kanan qamkuna noqapaq masta yach'achikuptikim, noqapi kriyiptinllapaqam, alabis suq tarpukushqanda qamkunaqa kusichaykangi, nishpa.

³⁹ Chay warmiqam llaqta masin samaryanukunawan parlaykarqan, “Chay runaqam tukuy ima rurashqayta niwashqa”, nishpa. Chaymi achka llaqta masinguna Jisuspi kriyirqanllapa. ⁴⁰ Chay samaryanukunam shamushpa, Jisusta rrugarqanllapa, chay llaqtambi kidanambaq. Chaymi ishikay diyata chaypi kidarqayllapa. ⁴¹ Kanan Jisusta uyashpaqam, mas samaryanukuna paypi kriyirqanllapa. ⁴² Chaymandaqam chay warmitaqa kayschina nirqanllapa:

—Puntatam Jisuspi kriyirqayllapa, qam paypaq niwashqaykirayku. Piru kanangam noqaykuna kikiyna paytaqa uyashqallapa kani. Chaymi mas allitana yach'anillapa: Allibraq payqa yumbaypa Washadurn-inchiq, nishpa.

Jisusmi suq kamachikuq runapa churinda kach'akachirqan

⁴³ Ishkay diyamandam Jisusqa noqaykunawan chay prubinsya Samaryamanda rishpa, prubinsya Galiliyamanna ch'ayamurqayllapa.

⁴⁴ Paymi kayshina niwashqallapa karqan: “Dyuspaq rimaqtaqam kikin llaqta masingunaqa mana rrispitanllapachu”, nishpa. ⁴⁵ Piru chay llaqta masin galiliyanukunaqam Jirusalimbi Paskwa fyistapi kashqallapa karqan. Chaymi Jisus chay fyistapi achka milagrukunata ruraptin, rikashqallapa karqan. Chaymi Galiliyaman ch'ayaptiyllapa, paykunaqa allita ch'ayachiwarqanllapa.

⁴⁶ Chaymandaqam Jisusqa noqaykunawan chay prubinsya Galiliyapa Kaná llaqtanmanna kutimurqayllapa. Chay Kanapim Jisusqa yakuta binupaq tkrashqa karqan. Piru chaypi kaykaptiyllapam, gubyir-nupa suq yanapakuqnimba churin ancha qeshyaq karqan Kapir-nawun llaqtapi. ⁴⁷ Chayshina qeshyaq kaptinqam, chay kamachikuq runaqa Jisuspaq yach'arqan: Judiyamandash kay prubinsya Galiliyaman ch'ayamushqa, nishpa. Chaymi payqa shamushpa, Jisusta chaypi tarishpa, ancha rrugarqan, Kapir-nawunman rinambaq, churinda kach'akachiq. Chaqa churingam anchayashpa, wañuykarqanna.

⁴⁸ Chaymi Jisusqa payta nirqan:

—Mana rikashpa siñakunata, milagrukunataqam, mana kriyiqllapachu ringi, nishpa.

⁴⁹ Chaymi chay kamachikuq runaqa Jisusta nirqan:

—Taytitu, akur das, wambray ama wañunambaq, nishpa.

⁵⁰ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Riyna wambraykita rikaq. Payqam kach'akashqana. Mananám rinchu wañuq, nishpa.

Chayraykum chay runaqa Jisus nishqanda kriyishpa, llaqtanmanna rirqan. ⁵¹ Yaqqana ch'ayaykaptinqam, kriyadunguna shamurqan chay runata tinguq. Chaymi tingushpaqa, nirqanllapa:

—Churikiqam kach'akashqana. Mananám rinchu wañuq, nishpa.

⁵² Chaymi kriyadungunataqa tapurqan:

—¿Ima urasmi kach'akarqanqa? nishpa.

Chaymi kriyadungunaqa nirqan:

—Qayna a la una di la tardim jibriqa دچارqan, nishpa.

⁵³ Chaymi chay kamachikuq runaqa intyindirqan: Chay urasmi Jisusqa niwarqan: “Churikiqam kach'akashqana. Mananám rinchu wañuq”, nishpa. Chaymi payqa yumbay ayllundin Jisuspina kriyirqanllapa.

⁵⁴ Chayshina prubinsya Judiyamanda kutimushpam, chay milagru rurashqanwanqa, Jisusqa ishkay milagrutana rurashqa karqan prubinsya Galiliyapiqa.

5

Jisusmi suq runa wañushqashina kwirpuyuqta kach'akachirqan

¹ Chaymandaqam Jisusqa Jirusalinmanna rirqan, llaqta masin isrraylinukunapa suq fyistanman. ² Chay Jirusalin llaqtapa suq yaykunanmi “Wisha pungu” shutin. Chay pungupa ladumbim kan suq pusu. Chay pusuqam ibriyu rimaypiqa Bitisda shutin. Chay pusuqam sinku kurridurniyuq. ³ Chay pusupa ladumbim qeshyaqkuna, mana rikakuqkuna, kujukuna, wañushqashina kwirpuyuqkuna, usurashpa shuyakuykarqanllapa, chay pusupi yaku kuyunangaman. ⁴ Chaqa Dyuspa suq anjilninmi tyimpun tyimpun shamushpa, chay pusupi kaq yakuta kuyuchi. Chaymi mayqan qeshyaq chay pusuman puntata yaykuqqa chay qeshyayninmanda kach'akarqan, ima laya nanayniyuq kashpapis. ⁵ Suq runa chay pusupa manyambi kaqmi 38 watas tukuyta qeshyaqlla karqan. ⁶ Jisusqam chay runata usuraykaqta rikashpaqa, yach'arqan achka watakunata qeshyaqlla kashqanda. Chaymi tapurqan:

—¿Munangichu kach'akayta? nishpa.

⁷ Chaymi chay qeshyaqqa nirqan:

—Taytitu, manam pipis kanchu kay yakuman yaykuchiwanambaq kuyushqan urasqa. Chaymi kada kuyuptin, ñakanaykaman, suqkuna binsiwashpa, das yaykun yakumanqa, nishpa.

⁸ Chayshina niptingam, Jisusqa nirqan:

—Atarishpa, paraykita tandashpa, apashpa, puriyna, nishpa.

⁹ Chaymi chayta niptinlla, chay runaqa qeshyayninmanda kach'akashpa, paranda tandashpa, apashpa, rirqanna. Piru chay kach'akachishqan diyaqam samana diya karqan. ¹⁰ Chaymi isrraylinukunapa wakin kamachikuqninga chay runa kach'akashqata anyarqanllapa:

—Kananqam samana diya. Manam allichu paraykita apanaykiqa, nishpa.

¹¹ Chaymi chay runaqa nirqan:

—Kach'akachiwaq kikinmi kamachiwashqa: “Paraykita tandashpa puriyna”, nishpa.

¹² Chaymi chay anyaqkunaga tapurqanllapa:

—¿Pitaq kamachishushqa, paraykita tandashpa rinaykiqa? nishpa.

¹³ Piru chay runaqam mana yach'arqanchu: Pim kach'akachiwashqa, nishpaqa. Chaqa Jisusqam chay achka runakunamanda das akrakashpa, suq lugarmanna rishqa karqan. ¹⁴ Chaymandaqam Jisusqa chay kach'akachishqan runata Dyuspa adurana wasimbi tarishpa, nirqan:

—Allita uyaway, kaykish kach'akashqana kangi. Piru uchakunataqa amana rurariychu, ama masta ñakanaykipaq, nishpa.

¹⁵ Chayshina Jisusta riqsishpaqam, chay runaqa chay kamachikuqkunaman rishpa, nirqan:

—Jisusmi chay kach'akachiwaqqa kashqa, nishpa.

¹⁶ Chaymi Jisus chayshina samana diyapi rurashqanrayku, chay kamachikuqkunaga ancha kuntrashpa, yuyarqanllapana wanchiyta. ¹⁷ Piru Jisusqam paykunataqa nirqan:

—Taytay Dyusmi kanangaman tukuy imata kwidaykan. Chayshinam trabajaykan. Chayraykum noqapis runakunata kwidashpa, kach'akachishpa trabajaykani, nishpa.

¹⁸ Chayta niptinqam, chay kamachikuq isrraylinukunaqa ashwamba munarqanllapa wanchiyta. Chaqa Jisusqa paykunapa liyninda mana kasushpam, samana diyapi trabajarqan. Kayshinapismi nirqan: “Dyusmi Taytay”, nishpa. Chaymi paykunaqa yuyarqan: Yanqam Dyus tukuykan, nishpa.

Dyuspa Churinmi ancha pudirniyuq

¹⁹ Chaymandaqam Jisusqa chay kuntraqkunata nirqan:

—Alliptam niykillapa, noqa Dyuspa Churin kashpam, mana nimatapis noqa munashqaytaqa ruranichu. Ashwanmi Taytay rurashqanda rikashpa, chay layatalla noqapis rurani. ²⁰ Taytayqam kuyawan. Chaymi tukuy ima rurashqangunata rikachiwan. Piru mas ispantaypaq kusaskunatam rin rikachiwaq. Chay rikachiwashqanda ruraptiyqam, qamkunaga ancha ringillapa ispantaq. ²¹ Chaqa Taytayqam wañuqkunata kawsachin. Chayshinallam noqapis munashpa, mayqandapis atini kawsachiyta. ²² Taytay Dyusqam mana pitapis jushganchu. Payqam noqata numbrawashqa juyis kanaypaq, yumbayta jushganaypaq. ²³ Chayshinam numbrawashqa, runakuna alabawanambaq, payta alabashqanshina. Piru mayqan runa mana baligpaq rigsiwashpaqam, chay kach'amuwaq Tayta Dyustapis mana baligpaq rigsiykan.

²⁴ 'Alliptam niykillapa, mayqan runa nishqayta kasuwashpa, kach'amuwaq Taytaypi yuyakushpaqam, tukuy tyimpu rin kawsaq. Payqam manana sintinsyaduchu rin kaq, kastigadu kanambaqqa. Ashwanmi payqa wañunambaq kashqanmanda pasashqana suq laya bidaman, tukuy tyimpu kawsanambaq. ²⁵ Alliptam niykillapa, Dyusta mana kasuqkunaqam wañushqa layashina. Piru kay tyimpumandapacham chay wañushqa layakunaqa noqa Dyuspa Churinda rinllapa uyawaq. Uyawashpa kasuwaqkunallam tukuy tyimpu rinllapa kawsaq. ²⁶ Chaqa Tayta Dyus kikinmi yumbay kawsaqkunata kawsachin. Chayshinallam noqa Churindapis pudirninda qowashqa, kawsachikunaypaq. ²⁷ Dyusmanda Shamuq Runam kani. Chaymi payqa juyispaq numbrawashqa, runakunata jushganaypaq. ²⁸ Piru kayta uyashpaqa, ama yuyayllapachu: ¿Imashinaraq kanqa? nishpaqa. Chaqa suq diyam rin ch'ayamuq, wañuqkuna busniyta uyashpa ²⁹ kawsamunanllapa. Kanan allita ruraqkunaqam rin kawsamuq, tukuy tyimpu kawsanambaqllapa. Piru chay mana allita ruraqkunaqam rinllapa kawsamuq, kastigadu kanambaqllapa.

Kaykunam Jisuspaq yach'achiwanchiq

³⁰ 'Noqaqam sapalitayqa mana nimatapis atinichu rurayta. Ashwan Taytay Dyus niwashqanshinallam jushgakuni. Chaqa chay Taytay kach'amuwaq munashqanshinallam tukuy imata rurani; manam noqa munashqaytaqa. Chaymi ancha kabalta justisyata rurani. ³¹ Manam noqapa faburniytachu rimani. Noqalla faburniyta rimaptiyqach'i, mana balinmanchu. ³² Piru suq tistigupismi faburniytaqa riman. Kanan allitam yach'ani chay tistigupaqqa. Payqam noqapaqqa allip kaqtalla riman, nishpa. (Chaqa chay tistiguqam Taytay Dyus.) ³³ Kanan qamkunaga suqkunata kach'arqaykillapa, Jwan Shutichikuqta tapuq. Chaymi paypis allip kaqta noqapaq rimarqan. Manam llullakurqanchu. ³⁴ Piru noqaqam mana nisitanichu, runakuna faburniyta rimanambaqqa. Qamkunallam chayshinaqa yuyangillapa.

Chaymi chay Jwan Shutichikuq nishqanda niykillapa, noqapi kriyiptiki, washashunayllapa. ³⁵ Chay Jwan Shutichikuqqam Dyuspaq allip kaqta yach'achishushpa, qamkunapaqqa suq michashina karqan. Chaymi paymanda yach'akushpaqa, qamkunaqa suq tyimpitupaq kushikushpa kawsarqaykillapa.

³⁶ Chayshina Jwan noqapaq yach'achikuptinmi, atingillapa yach'ayta: Pim Jisukristu, nishpa. Piru Taytay Dyus yanapawaptin tukuy ima munashqanda ruranappaqam, mas allita atingillapa yach'ayta: Tayta Dyusmi Jisusta kach'amushqa, nishpa. ³⁷ Chaqa Taytanchiq Dyuspismi kach'amuwashpa, noqapaq rimashqa. Piru qamkunaqam chay rimashqandaqa mana uyashqallapachu kangi, ni payta rikashqallapachu kangi. ³⁸ Kanan pay kach'amuwaptinmi, qamkunaqa noqapiqa mana kriyirqaykillapachu. Chaymi Dyus nishqandaqa mana kasushqallapachu kangi. ³⁹ Qamkunaqam Dyuspa Santu Librunmandaga ancha allita yach'akungillapa, yuyashpa: Chayta yach'akushpam, tukuy tyimpu rinchiq kawsaq, nishpa. Kanan chay Santu Libruta liyishpam, ringillapa yach'akuq noqapaqqa. ⁴⁰ Piru qamkunaqam mana munangillapachu noqaman shamuyta, tukuy tyimpu kawsanaykillapaqa.

⁴¹ Manam munanichu, qamkuna alabawanayki. ⁴² Chaqa noqaqam qamkunataqa riqsiykillapa: Dyustaqam mana kuyangillapachu, nishpa. ⁴³ Noqaqam, Taytay kach'amuwaptin, paypa rrimplasun shamushqa kani. Piru qamkunaqam mana kasuwangillapachu. Piru suq runa shamushpa, pay munashqandalla yach'achishuptingam, das kasungillapa. ⁴⁴ Kanan qamkunapura ancha alabanakungi. Piru manam munangillapachu sapalan Tayta Dyus alabashunanqa. Chayshina kashpaqa, ¿imashinataq ringillapa kriyiwaqqa? ⁴⁵ Kayta yach'ayllapa: Awnki qamkuna fyirusyawaptikiqam, mana rinichu shimbishuq Taytaypiqa. Ashwanmi Muysis rin shimbishuqllapa: "Ancha malutam rurashqa kangi", nishpa. Piru qamkunaqam Muysispi ancha yuyakungillapa: Paymi rin yanapawaq, nishpa. ⁴⁶ Chaymi Muysis iskibrishqanda allipta kriyishpaqa, noqatapis kriyiwangimanllapa. Chaqa paymi noqapaqqa kayshina iskibrirqan: "Dyusmi Washadurninchiqta rin kach'amuq", nishpa. ⁴⁷ Piru Muysis librungunapi iskibrishqanda mana kriyishpaqam, ¿imashinataq nishushqaytaqa ringillapa kriyiwaq? nishpa.

6

Jisusmi 5.000 runakunata qararqan

(Mt 14.13-21; Mk 6.30-44; Lk 9.10-17)

¹ Jisusqam chayshina yach'achikushpa, ushyashpaqa, noqaykunawan rirqan chay ancha atun qoch'a Galiliyapa suq ladu chimbanman. Chay atun qoch'a Galiliyallam Tibiryaspis shutiq. ² Chay rishqanmanmi ancha achka runakuna, warmikuna ikinda rirqanllapa. Chaqa Jisukristu qeshyaqkunata kach'akachiptinmi, paykunaqa rikashqallapa karqan. ³ Chayshina Jisusta sigiptinllapam, payqa noqaykuna yach'akuqninwan rirqayllapa suq filaman. Chay filapim tiyarqayllapa samaq. ⁴ Chay diyakunapiqam noqaykuna isrraylinukunapa Paskwa fyistayllapa ch'ayamuykarganna. ⁵ Kanan Jisusqam rridurninman chapakushpa, rikarqan chay achka runakuna, warmikuna payman shamushqanda. Chaymi Filipita tapurqan:

—¿Maymandam atinchiq tandata randiyta, yumbay kaypi kaqkunata qarananchiqqa? nishpa.

⁶ Chayshinaqam nirqan, Filipita mallipananrayku. Piru Jisusqam yach'arqanna: Noqam rini qaraq, nishpa. ⁷ Chayshina tapuptinmi, Filipiqa Jisusta nirqan:

—Ni 200 dinaryukunawan ancha achka tandata randiptinchippis, mana aypanmanchu ni ashrita ashrita qarananchiq yumbay kaypi kaqkunata, nishpa.

⁸ Chay Simun Pidrupa masan Andrispismi Jisuspa suq apustulnin karqan. Paymi kayshina nirqan:

⁹—Kaypim suq wambra sidadamanda sinku tanditayuq, ishkey piskadituyuq. Piru ¿chaysitullaqa aykamir aypanqa kaypi yumbay kaqkunapaqqa? nishpa.

¹⁰ Chaymi Jisusqa noqaykuna yach'akuqninda kayshina niwarganllapa:

—Yumbay kaykunata tiyachiyllapa, nishpa.

Chay lugarpigam ancha qewa karqan. Chaymi yumbay chay runakuna, warmikuna, wambrakunaqa chay qewakunapi tiyarganllapa. Paykunaqam 5.000ch'i ullqokunalla karqan.

¹¹ Chaymandaqam Jisusqa chay wambraqa tanditangunata piskashpa, Dyusman pagikushpa, noqaykuna yach'akuqninda qowarganllapa, noqaykunana chaypi yumbay kaqkunata qonaypaqllapa. Chayshina rurashpa, chay ishkey piskaditutapis qowarganllapa, chaypi yumbay kaqkunata qorinayllapa. ¹² Chaymi yumbay mikushpa undaptinllapaqa, noqaykunata niwarganllapa:

—Subrashqan pidasukunata tandayllapa, ama nimapis qesachakanambaq, nishpa.

¹³ Chaymi noqaykunaqa chay sinku tanditakunamanda subrashqan pidasukunata tandashpaqa, dusi kanastas tukuyta undachirqayllapa.

¹⁴ Chayraykum chaypi kaqkunaqa Jisukristu chay milagru rurashqanda rikashpaqa, nirqanllapa:

—Manchu unay tyimpukunapi Tayta Dyus ufrisirqan kach'amuyta suq ancha pudirniyuq rimaqta kay munduman. Allibraq kay Jisusqa chay ancha pudirniyuq rimaq, nishpa.

¹⁵ Piru Jisusqam kwintata qokarqan: Kay runakunam piskawashpa, amalas rinllapa numbrawaq gubyirnumbaq, nishpa. Chaymi paykunamanda akrakashpa, suq lumapa sawanman rirqan, chaypi sapalan kanambaq.

Jisusmi yakupa sawanda ch'akip rirqan

(Mt 14.22-27; Mk 6.45-52)

¹⁶ Amsayaykaptinnam noqaykuna yach'akuqninga chay Galiliya Atun Qoch'aman urangumurqayllapa. ¹⁷ Chaymi chay atun qoch'aman ch'ayashpaqa, yakupi puriq barkupi riykarqayllapa Kapirnewun llaqtaman. *[Nuta: Chay Kapirnewunqam chay atun qoch'apa suq ladu chimbambi karqan.]* Chay riykashqayllapa urasqam tutana karqan. Piru Jisusqam manaraq noqaykunamanqa shamushqachu karqan. ¹⁸ Chayshina riykaptiyllapam, ancha jwirtita wayrarqan. Chaymi chay atun qoch'api yakuqa waqman, kayman maqchikarqan. ¹⁹ Chaymi chay barkupa kumsanan palangunawan sinku ichu sayis kilumitrustana

rishqallapa kargay. Chayshina chay atun qoch'apa ch'awpimbi kashpaqam, Jisusta rikarqayllapa, chay yakupa sawanda purishpa, noqaykunanaman ch'ayaykaqtana. Chaymi noqaykunaqa ancha mancharqayllapa. ²⁰ Piru Jisusqam niwarqanllapa:

—¡Amar manchayllapachu; noqam kani! nishpa.

²¹ Chaymi noqaykunaqa kushikushpa, Jisusta nirqayllapa:

—Kay barkuman shamuy, nishpa.

Chaymandaqam dasituna ch'ayarqayllapa chay chimba Kapirnewunmanqa.

Achka runakunam Jisusta maskarqanllapa

²² Chaymi qayandinga chay ancha achka runakuna, warmikuna chay suq chimbapi kidarqanllapa. Jisusta maskashpam, yuyarqanllapa: Chishiqam suq barkulla kaypiqa karqan. Chay barkupiqam Jisuspa yach'akuqningunalla rirqan. Piru Jisusqam mana rirqanchu, nishpa. ²³ Chay tutamandam Tibiryas llaqtamanda wakin barkukuna ch'ayarqan chay 5.000 runakuna mikushqan lugarpa ladunman. Chaypiqam Jisukristu Dyusta pagikushpa, paykunata qarashqa karqan. ²⁴ Chaymi chay chimbapi mana tariwashpa ni Jisusta ni noqaykunata, achka runa, warmikunaqa Jisusta maskashpa, chay barkukunapina shamurqanllapa Kapirnewun llaqtamanna.

Jisusmi mikunashina kawsachiwanchiqllapa

²⁵ Chay maskawaqkunaqam chay chimba Kapirnewunman ch'ayamushpaqa, chaypi Jisusta tarirqanllapa. Chaymi kayshina tapurqanllapa:

—Yach'achikuq Taytitu, ¿ima urastaq kaymanqa ch'ayamurqayki? nishpa.

²⁶ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Alliptam niykillapa, qamkunaqam sigiwangillapa; piru manam intyindingichu chay milagrukuna rurashqaytaqa. Ashwanmi tandata unda mikushpa sigiwangillapa. ²⁷ Amar trabajayllapachu ushyakaq mikunapaqlaqa. Ashwan trabajayllapaqa tukuy tyimpu kawsachikuq mikunapaq. Chay kawsachikuq mikunatam noqa Dyusmanda Shamuq Runaqa rini qoshuqllapa. Chaqa Taytanchiq Dyusqam yanapawan, milagrukunata ruranay, yumbayniki yach'anaykillapa: Jisusmi Tayta Dyusmanda shamushqa, nishpa.

²⁸ Chayshina niptinmi, paykunaqa tapurqanllapa:

—¿Imatam atinillapa rurayta, Dyus munashqanda ruranayllapaqa? nishpa.

²⁹ Chayshina tapuptinllapaqam, Jisusqa nirqan:

—Tayta Dyusmi kach'amuwashqa, qamkunaman shamunaypaq. Chaymi munan noqapi kriyinaqkillapa, nishpa.

³⁰ Chayshina niptinmi, paykunaqa tapurqanllapa:

—¿Ima laya milagrutam atingi rurayta, chayta rikashpa, qambi kriyinaqkillapaqa? ¿Mayá, imatam ringi ruraq? ³¹ Chaqa unay agwilunchiqkunam chuncha lugarkunapi Dyus kach'amushqan manaya mikunata mikurqanllapa. Chay mikunapaqmi Dyuspa Santu Librumbiqa kayshina nin: “Taytanchiq Dyusmi syilumanda tandata paykunata qararqan”, nishpa.*

* 6:31 Éxodo 16.4; Salmo 78.24-25

³² Chaymi Jisusqa nirqan:

—Alliptam niykillapa, Muysisqam mana qorqanchu agwilunchiqkunata syilumanda shamuq tandataqa. Ashwanmi Taytay Dyusqa paykunata qararqan. Kananmi payqa munan qoshuyta syilumanda shamuq allip kaq tandata. ³³ Syilumanda chay kawsachikuq tандаqam suq runa. Chaqa payqam syilumanda shamushpa, yumbay runakunata tukuy tyimpupaq atin kawsachiyta, nishpa.

³⁴ Chayshina niptingam, paykunaga nirqanllapa:

—Chay laya tandataqar tukuy diya qowayllapa, nishpa.

³⁵ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Noqam kani chay kawsachikuq tандаqa. Chaymi noqapi kriyiqqa mana nunka rinchu mallaqnaq shunqombiq. Kanan noqapi yuyakuqqam manana nima tyimpu rinchu yakunaqpis shunqombiq. ³⁶ Piru nishushqayshina, qamkunaqam rikawashpapis, mana kriyingillapachu noqapiqa. ³⁷ Piru Taytay qowashqan runakuna, warmikunaqam noqapi yuyakunllapa. Chaymi mana pitapis disprisayshpachu, noqapi yumbay yuyakuqkunata shumaqta rini ch'ayachiq. ³⁸ Chaqa noqam syilumanda shamushqa kani, Taytay munashqanda ruranaypaq; manam noqa munashqaytachu. ³⁹ Tayta Dyus kach'amuwaqmi munan chay qowashqan runakunata allita kwidanaypaq, ama ni suqnin chinganambaq. Ashwanmi munan jwisyu diyapi kawsachinaypaq, tukuy tyimpu kawsananllapa. ⁴⁰ Chaqa Taytay kach'amuwaqmi munan mayqambis noqapi yuyakuqtaqa washashpa, tukuy tyimpu kawsachinaypaq. Chaymi noqaqa paykunata rini kawsachimuy jwisyu diyapi, nishpa.

⁴¹ Jisukristu yach'achikuptin: “Noqam syilumanda shamuq tandata kani” niptingam, achka isrraylinukuna piñakushpa, kayshina rimatikurqanllapa:

⁴² —Kay Jisusqam Jusipa churin. Taytanda mamandaqam riqsinchiq, ¿manachu? Chayshinaqa ¿imaraykum nin: “Syilumandam shamushqa kani”, nishpaqa?

⁴³ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Ama chayshinaqa rimatikuyllapachu. ⁴⁴ Manam pipis atinchu pay kikinlla noqapi yuyakuytaqa. Ashwan Taytay kach'amuwaqmi yanapan runakunata, noqapi kriyinanllapa. Kanan noqapi kriyiqtaqam chay jwisyu diyapiqa rini kawsachiq. ⁴⁵ Dyuspaq rimaqkunapa librungunapiqam kayshina nin: “Dyusqam yumbayta rin yach'achiq”, nishpa.* Chaymi Taytanchiq Dyusta yumbay uyaqkuna, paymanda yumbay yach'akuqkunaqa noqapi yuyakunllapa.

⁴⁶ 'Manam pipis Tayta Dyustaqa rikashqachu. Noqa paymanda shamuqllam paytaqa rikashqa kani. ⁴⁷ Chaymi allipta niykillapa, noqapi yuyakuqqam mushuq bidayuqna, tukuy tyimpupaq kawsanambaq. ⁴⁸ Chaqa noqam kawsachikuq tандаqa kani. ⁴⁹ Chay unay agwilunchiqkunaqam chuncha lugarkunapi mikurqanllapa Dyus kach'amushqan manaya mikunata. Chayshina mikushpapismi, tukuy tyimpuqa mana kawsarqanllapachu. Ashwanmi wañurqanllapa. ⁵⁰ Piru syilumanda shamuq tандаqam suq laya. Chaymi kay laya tandata mikuqkunaqa mana wañunqallapachu. ⁵¹ Kanan noqam kani chay syilumanda shamushqa kawsachikuq tандаqa. Chaymi mayqan

* 6:45 Isaías 54.13

kay tandata mikuqqa tukuy tyimpu rin kawsaq. Kay kwirpuymi chay kawsachikuq tandaga. Chaymi noqa rini wañuq, runakunata, warmikunata washanaypaq, tukuy tyimpu kawsananllapaqa, nishpa.

⁵² Chay isrraylinukunaqam chayta uyashpaqa, piñakushpa, suqnin suqnin kayshina parlarqanllapa:

—Kay runaqa ñimashinan kwirpundaqa qarawashunllapa? nishpa.

⁵³ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Alliptam niykillapa, kay kwirpuyta mana mikuptikillapa, yawarniyta mana upyaptikillapaqam, maychikapis mana ringillapachu kawsaq tukuy tyimpupaqa. ⁵⁴ Piru kwirpuyta mikuq, yawarniyta upyaqqam mushuq bidata ch'askin, tukuy tyimpupaqa kawsanambaq. Chay mikuqtaqam noqaqa jwisyu diyapi rini kawsachiq. ⁵⁵ Chaqa kwirpuyqam allip mikuna; yawarniyqam allip upyana. ⁵⁶ Chaymi kwirpuyta mikushpa, yawarniyta upyashpa noqapi yuyakuqqa noqawan kawsan. Noqapismi paywan kawsani. ⁵⁷ Chaqa Taytanchiq Dyusmi kawsan. Paymi kach'amuwashpa, noqatapis kawsachiwan. Chayshinallam kwirpuyta mikuqtapis noqa rini kawsachiq. ⁵⁸ Kay kwirpuymi chay tanda syilumanda shamuuqqa. Allita yach'ayllapa: Chay unay agwilunchiqkuna Dyus kach'amushqan manaya mikunata mikushpapis, mana kawsarqanllapachu tukuy tyimpupaqa. Ashwanmi yumbay wañurqanllapa. Piru kanan kay qoshushqay tandata mikuqkunaqam tukuy tyimpupaqa rinllapa kawsaq, nishpa.

⁵⁹ Jisusqam chayshina yach'achikurqan Kapirnewun llaqtapa sinaguga wasimbi.

Jisusqam yach'achikurqan, tukuy tyimpu kawsananchiqllapa

⁶⁰ Chayshina Jisus yach'achikuptinmi, payta achka sigiqkunaqa suqnin suqnin kayshina parlarqanllapa:

—Manam ni ashrita gustawanchu kay yach'achikushqanqa. Mayá, ñipraq chay layakunataqa atinman kasuytaqa? nishpa.

⁶¹ Piru chayshina uyaritap parlaptinllapapismi, Jisusqa allita yach'arqan. Chaymi chay rimaqkunataqa kayshina tapurqan:

—ÑChay nishushqaypaqchu piñakungillapa? ⁶² Noqaqam Dyusmanda Shamuq Runa kani. Chaymi syiluman kutiriptiy, rikawashpaqa, ñimataraq yuyangimanllapa?

⁶³ Dyuspa Santu Ispiritunllam yumbanda kawsachin. Piru runakunallaqam mana nimatapis atinchu kawsachikuytaqa. Chaymi Dyuspaq yach'achiykillapa, chay nishushqayta kriyiptikillapa, Dyuspa Santu Ispiritun qamkunaman shamushpa, tukuy tyimpupaqa kawsachishunanllapa. ⁶⁴ Piru wakinniqam noqapiqa manaraq kriyingillapachu, nishpa.

Chaqa qallarishqan diyamandapacham Jisusqa yach'arqanna: Mayqan runakunam noqapiqa mana rinllapachu kriyiq. Paykunamanda suqninmi noqataqa rin intrigakuwaq, nishpa.

⁶⁵ Chaymandaqam nirqambis:

—Chayraykum nishushqallapa kani: “Manam pipis pay kikinllaqa atinchu noqapiqa kriyiyta. Ashwanmi Taytay Dyus animachiptin, noqapi atin kriyiytaqa”, nishpa.

⁶⁶ Chaymi chay diyamandapacha paywan achka puriqkunaqa, yach'achikushqanda mana gustashpachu, paymanda akrakashpa, manana purirqanllapachu paywanqa. ⁶⁷ Chaymi noqaykunata dusi yach'akuqninda tapuwarqanllapa:

—¿Qamkunapischu noqamanda munangillapa akrakayta? nishpa.

⁶⁸ Chaymi Simun Pidruqa nirqan:

—Taytitu, qamanda akrakashpaga, ¿pimannamiri rishaqllapa? Chaqa gamllam yach'achiwangi, suq bidapi tukuy tyimpu kawsanayllapa.

⁶⁹ Kay noqaykunaqam qambi yuyakushqallapa kani. Chaqa yach'anillapam: Qam Dyus Akrashqan Washadurqa kangi. Tayta Dyuspa Churinmi kangi, nishpa.

⁷⁰ Chaymi Jisusqa niwarqanllapa:

—Qamkuna dusitam akrashushqallapa kani. Piru suqnikiqam dyablupaq tikrakashqa kangi, nishpa.

⁷¹ Chayshinaqam Jisusqa nirqan Judas Iskaryutipaq. Chay Judaspa taytanqam Simun shutirqan. [*Nuta: Piru manam Simun Pidru chu karqanqa.*] Chay Judasmi noqaykunamanda suqniy kashpapis, Jisusta intrigakunambaq karqan.

7

Jisuspa masangunam mana kriyirqanllapachu paypiqa

¹ Chaymandaqam Jisusqa prubinsya Galiliyapa llaqtangunapilla puriykarqan. Mananam munarqanchu prubinsya Judiyapi puriytaqa. Chaqa Judiyapiqam isrraylinukunapa kamachikuqninguna ancha munarqanllapa Jisusta wanchiyta.

² Piru chay diyakunaqam arkacha wasikuna fyista sirkana karqan. Chaymi chay fyista ch'ayamuykaptinqa, ³ Jisuspa masangunaqa payta yanga nirqanllapa:

—Kay prubinsya Galiliyamandaqa prubinsya Judiyaman riy, milagrukunata ruraptiki, waqpi qambi kriyiqkunapis chayta rikananllapa. ⁴ Chaqa mas famayuq munashpa kaytaqam, mana balinchu kay kasiriyukunapi pakakushpa, milagrukunata ruranaykiqa. Ashwanri Jirusalinman riy, yumbay runakunapa ñawpambi chay milagrukunata ruranayki, nishpa.

⁵ Chayshinaqam burlashpa nirqanllapa. Chaqa manam ni masangunapis Jisuspiqa kriyirqanllapachu. ⁶ Chaymi Jisusqa masangunata nirqan:

—Tayta Dyus siñalashqan tyimpuyqam manaraq ch'ayamushqachu. Piru qamkunaqam ima diyapis atingillapa riyta. ⁷ Chaqa Dyusta mana kasuqkunaqam qamkunataqa mana ch'iqnishungillapachu. Piru noqataqam ch'iqniwanllapa, mana alli rurashqangunapaq niptiy. ⁸ Chayri qamkunalla riyllapa waq fyistamanqa. Manaraqmi Dyus siñalashqan tyimpuyqa ch'ayamushqachu. Chaymi manaraq rinichu riq chay fyistamanqa.

⁹ Chayshina masangunata nishpaqam, payqa chay prubinsya Galiliyapilla kidarqan.

Jisusmi rirqan arkacha wasikuna fyistaman

¹⁰ Chay masanguna chay fyistaman riptinqam, Jisuspis uyarapllana (uyarallana) Jirusalinmanqa rirqan. ¹¹ Chaymi chay kuntraq isrraylinukunaqa Jisusta mana tarishpachu, chay fyistapiqa ancha maskarqanllapa:

—¿Maypiraq chay runaqa? nishpa.

¹² Kanan achka runakunaqam Jisuspaqqa uyaraplla (uyaralla) parlaqllapa. Wakingam niqllapa:

—Jisusqam ancha allin runa, nishpa.

Piru wakinqam niqllapa:

—Chay runaqam mana allinchu. Chaqa llaqta masinchiqkunatam ingañaykan, nishpa.

¹³ Piru Jisuspaq parlaqkunaqam, chay kamachikuqkunata man-chashpa, mana nimatapis parlarqanllapachu suqkunapa ñawpambiqua.

¹⁴ Kanan ch'awpi fyistapina kaptinllapaqam, Jisusqa Dyuspa adurana wasinman rishpa, chaypi yach'achikurqan. ¹⁵ Chaymi chay kamachikuqkunaqa Jisusta uyashpaqa, ispantashqata kayshina nirqanllapa:

—Kay runaqam mana ni suq yach'achikuqwan istudyashqachu. ¿Imashinataq ancha yach'ayniyuqqa? nishpa.

¹⁶ Jisusqam paykunata nirqan:

—Kach'amuwaq niwashqandallam yach'achikuni; manam noqa yuyashqaytachu. ¹⁷ Chaymi mayqan runa Dyus munashqanda ruraqqa kay nishqaypaqqa atin yach'ayta: ¿Jisusqam Tayta Dyus munashqanda yach'achikuykan ichu pay munashqandalla yach'achikuykan? nishpa. ¹⁸ Chaqa mayqan runa munashqandalla rimaqqaqam runa masin alabanaraykulla yach'achikun. Piru Taytaymi noqataqa kach'amuwashqa, allip kaqtalla yach'achikunay. Chaymi ancha munani Taytay Dyusta yumban alabananllapa.

¹⁹ 'Manachu Muysisqa Dyuspa liyningunata chay unay agwilunchiqkunata qorqan? Piru qamkunaqam mana munangillapachu kasuyta. ¿Imaraykutaq munangillapa wanchiwaytaqa? nishpa.

²⁰ Chaymi chay achka uyaqkunaqa tapurqanllapa:

—¿Pim munan wanchishuytaqa? Dyablum lukuyachishushqa, chayshina rimanaykiqua, nishpa.

²¹ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Samana diyapi suq byinda ruraptiyqam, qamkunaqa ispantashpa, piñakungillapa. ²²⁻²³ Piru kay kumparasyumbi yuyashunllapa: Chay punta agwilunchiqkunam kwirpumbi chay siñalta ruraraqanllapa. Chaymandaqam Muysispi liynimbi nirqan, kwirpunchiqpi chay siñalta rurananchiqllapa. Chaymi chay kustumbrita kumplinaykillapa, samana diyapi ullqo wambraykita aychanda kuchushpa, siñalashpaqa, qamkunapis trabajaykangillapa. Chayshina qamkuna trabajashpaqa, ¿imapaqmi piñakungillapa, suq runata nanayninmanda kach'akachiptiy samana diyapiqa? ²⁴ Manaraq allita yach'ashpaqa, ama dasqa jusgayllapachu. Ashwan allita yach'ashpa, jusgayllapa: ¿Allichu chay rurashqanqa ichu mana? nishpa.

¿Jisuschu Dyus Akrashqan Washadur?

²⁵ Chayshina Jisus niptinmi, wakin jirusalinirukunaqa kayshina parlarqanllapa:

—¿Manachuraq maskaykanllapa kay runata wanchinanllapa?

²⁶ Rikayllapa, yumbaypa ñawpambim rimaykan. Manam pipis nimata ninchu. ¿Awturidarkunachuraq yach'anllapa: Allibmi kay Jisusqa Dyus Akrashqan Washadur, nishpa? ²⁷ Piru Jisuspaqqaqam yach'anchiq: Nasaritmandam shamushqa, nishpa. Piru chay Washadur shamuptinqam, mana pipis yach'anqachu: Maymandam payqa shamun, nishpaqa.

²⁸ Jisusqam chayta yach'ashpa, Dyuspa adurana wasimba patyumbi yach'achikuykashpa, kayshina jwirtita nirqan:

—Qamkunaqam yuyangillapa: Jisusta qam riqsinchiq. Yach'anchiqmi maymanda shamushqa, nishpa. Piru manam alliptaqa yach'angillapachu. Manam ni riqsingillapachu chay kach'amuwaqtaqa. Chaqa gustuymandaqam mana shamushqachu kani. Ashwanmi suq allip kaqta rimaq kach'amuwashqa. ²⁹ Chay kach'amuwaqtaqam noqaqa allita riqsini. Chaqa paymandam shamushqa kani, nishpa.

³⁰ Chayshina niptinmi, Jisustaqa munarqanllapa prisuyta. Piru manaraqmi wanchinanllapa urasqa ch'ayamushqachu karqan. Chaymi mana pipis almitikarqanchu prisuytaqa. ³¹ Kanan achka runakunam paypi yuyakushpa, kayshina nirqanllapa:

—Manam pipis atinmanchu rurayta kay Jisus rurashqan milagrukunataqa. Chaymi yach'anchiq: Jisukristum Dyus Akrashqan Washadurqa, nishpa.

Farisiyukunam suldadukunata kach'arqan, Jisusta prisunambaqllapa

³² Chay runakuna uyaraplla (uyaralla) Jisuspaq chayshina parlaptinmi, farisiyu duktrinayuqkunaqa uyarqan. Chaymi kamachikuq isrraylinu kurakuna chay farisiyukunawan Dyuspa adurana wasimba suldadungunata kach'arqanllapa, Jisusta prisushpa apamunanllapa.

³³ Chaymi Jisusqa payta uyaqkunata nirqan:

—Ashla tyimpullanam qamkunawanqa rini kaq. Chaymandaqam chay kach'amuwaqmanna rini kutiriq. ³⁴ Chaymi qamkunaqa ringillapa maskawaq. Lukismi manana ringillapachu tariwaq. Chaqa waqman riptiyqam, mana ringillapachu atiq ikiyta riytaqa, nishpa.

³⁵ Chaymi isrraylinukunapa kamachikuqninguna paykunapura kayshina parlarqanllapa:

—¿Maytanash kay runaqa ringa, ama tarinanchiqllapaqa? ¿Akasuchu rin riq chay shikwa shikwa tiyashqan isrraylinukunaman? Chaqa paykunaqam suq nasyungunapi mana isrraylinu kaqkunawan tiyanllapa. ¿Chayshinaqachu ringa, chay furastirukunata yach'achiq?

³⁶ ¿Imam munan niyta kay niwashqanchiqqa: “Maskawashpapismi, mana ringillapachu tariwaq. May kashqaymanqam mana ringillapachu atiq shamuytaqa”, nishpa?

Dyuspa Santu Ispiritunmi yakushina yanapawanchiq kawsananchiq

³⁷ Chay fyista ushyakanan diyaqam mas baliq diya karqan. Chay diyaqam Jisusqa shayashpa, ancha jwirtita nirqan:

—Mayqan yakunaqqa noqaman shamunqa upyachinaypaq. ³⁸ Chaqa Dyuspa Santu Librumbim kayshina nin: “Noqapi kriyiqkunapa shunqonmandaqam kawsachikuq yaku rin llugshiq”, nishpa.

³⁹ Jisusqam chayshina yach'achikurqan, intyindinanllapa: Jisuspi kriyiqkunam Dyuspa Santu Ispiritunda rinllapa ch'askiq, nishpa. Chaqa chay diyakunapiqam Jisus manaraq syiluman rishqachu karqan, waqpi llipyanambaq. Chaymi Dyuspa Santu Ispiritunqa paykunamanqa manaraq shamushqachu karqan.

Jisustam wakin sawacharqan; wakinnataqmi kuntrarqan

⁴⁰ Chay achka runakunamanda wakinqam Jisusta chayshina niqta uyashpa, nirqanllapa:

—Allibraq kay runaqa Dyuspaq chay shamunambaq rimaq, nishpa.

⁴¹ Wakinqam nirqanllapa:

—Kayqam Dyus Akrashqan Washadur, nishpa.

Piru wakinnataqmi nirqanllapa:

—Dyus Akrashqan Washadurqam mana atinchu kayta chay prubinsya Galiliyamandaqa. ⁴² Chaqa Dyuspa Santu Librumbiqam nin: “Chay Washadurqam chay unay gubyirnu Dabidpa karu willkan rin kaq. Chaymi chay Dabidpa kikin Bilin llaqtambi rin nasiq”, nishpa. *[Nuta: Paykunaqam mana yach'arqanllapachu: Jisusmi Bilin llaqtambim nasirqan, nishpa.]*

⁴³ Chaymi chay wakin runakunaqa Jisuspaqqa suq layata yuyarqanllapa. Suqkunanataqmi suq layata yuyarqanllapa. ⁴⁴ Wakingam munarqanllapa prisuyta. Piru manam ni pipis prisurqanchu.

Kamachikuq isrraylinukunaqam mana kriyirqanllapachu Jisuspiqa

⁴⁵ Chay suldadu riqkunaqam mana prisushpachu, kutirqanllapa isrraylinu kurakunapa chay kamachikuqningunaman, chay farisiyukunaman. Chaymi paykunaqa chay sultadukunata tapurqanllapa:

—¿Imaraykutaq qamkunaqa mana apamurqaykichu Jisustaqa? nishpa.

⁴⁶ Chaymi chay sultadukunaqa nirqan:

—¿Manam ni mayqan runapis chay runashinaqa rimashqachu! nishpa.

⁴⁷ Chaymi farisiyukunaqa chay sultadungunata nirqanllapa:

—¿Ima, qamkunapischu dijakarqaykillapa ingañashunambaq? ⁴⁸ Allita yuyayllapa, noqaykunamandaqam mana ni suq kamachikuq, ni suq farisiyu chay runapiqa kriyishqallapachu kani, ¿manachu? ⁴⁹ Ashwanmi Muysispa liyningunata chay mana yach'aqkunalla Jisuspiqa kriyinllapa. Chaymi paykunaqa kundinadu rinllapa kaq, nishpa.

⁵⁰ Piru chay farisiyukunamanda suqninmi chay Nikudimu karqan. Payqam suq tuta Jisusman rishqa karqan tapuq. Chaymi payqa chay farisiyu masingunata nirqan:

⁵¹ —Liyinchiqmi kamachiwanchiq, amash dasqa pipaq nishunchu: “Uchayuqmi”, nishpaqa. Ashwanmi kamachiwanchiq, puntata allita uyananchiq, chayshina yach'ananchiq: ¿Allitachu rurashqa ichu mana? nishpa.

⁵² Chaymi chay suq farisiyukunaqa nirqanllapa:

—¿Ima qambischu galiliyanu kangi? Dyuspa Santu Librunda allita liyiy, yach'anayki: Dyuspaq rimaqkunaqam mana ni pipis Galiliyaman-daqa shamushqachu, nishpa. *[Nuta: Piru liyiy Isaías 9.1ta.]*

↳ ⁵³ Chayshina nishpaqam, rirqanllapana wasingunaman.

8

Suq bandulira warmita piskashpam, Jisusman apamurqanllapa

¹ Piru Jisusqam Ulibu lumamanna rirqan. ² Qayandin tutamandam Dyuspa adurana wasinmanna kutirirqan. Chay diyam ancha achka runakuna Jisusman tandakarqanllapa. Chaymi payqa tiyashpa, paykunata yach'achirqan. ³ Chaypi yach'achikuykaptinmi, wakin farisiyu duktrinayuqkuna, Muysispa liyningunata wakin yach'achikuqkunapis suq warmita apamurqanllapa Jisusman. Chay warmitaqam tarishqallapa karqan suq runa mana rrispitun kaqwan puñuykaqta. Chaymi yumbaypa ñawpambi rurashpa, ⁴ Jisusta nirqanllapa:

—Yach'achikuq Taytitu, kay warmitam tarishqallapa kani suq runa mana rrispitun kaqwan puñuykaptin. ⁵ Muysispa liynimbiquam nin,

kay laya warmikunata rumikunawan sitashpa, wanchinanchiq. Mayá, qamqa ¿imatam ningi? nishpa.

⁶ Chayshinaqam yanqa tapurqanllapa, imapi pandaptin, chaypaq tumbashpa dimandananllapa. Chaymi Jisusqa pambaman kumurashpa, allpapi didunwan iskibrirqan. ⁷ Piru paykuna kutin kutin tapuptinllapaqam, kumuraykashqanmanda alsakashpa, nirqan:

—Mayqanniki mana nima uchayuq kaqri puntata sitay kay warmitaqa, nishpa.

⁸ Chayshina nishpaqam kumurarirqan, allpapi iskibrinambaq. ⁹ Chayshina Jisus niptinqam, chay runakunaqa, uchayuq kashpa, pengakushpa, suqnin suqnin rirqanllapa. Puntataqam chay mayurkuna rirqanllapa. Chaymandaqam chay mas wambra runakunapis rirqanllapa. Chaymi chay warmillana kidarqan Jisusqa ñawpambi. ¹⁰ Chaymandaqam Jisusqa alsakarishpa, chay warmitallana rikarqan. Chaymi tapurqan:

—¿Maypinataq chay dimandashuqkunaqa? ¿Mananachu pipis kan, shim-bishunanqa? nishpa.

¹¹ Chaymi warmiqa nirqan:

—Taytitu, mananam ni pipis kanchu, nishpa.

Chaymi Jisusqa chay warmitaqa nirqan:

—Noqapismi mana sintinsyaykichu wanchishunanllapaqa. Mayá, riyana. Kananmandaqa amanakish uchakunataqa rurangichu, nishpa.

Jisusqam suq michashina kay mundupiq

¹² Chaymandaqam Jisusqa chaypi kaqkunata suq kutinda kayshina yach'achirirqan:

—(Kay mundupi tiyaqkunaqam Dyuspi mana yuyakushpaqa, tutayaqpishina kawsaykanllapa.) Noqaqam Taytanchiq Dyuspaq yach'achikushpa, suq michashina kani paykunapaqqa. Chaymi mayqan runa noqapi yuyakushpaqa, achikpishinana rin kawsaq, nishpa.

¹³ Chaymi wakin farisiyu duktrinayuqkunaqa Jisusta kayshina nirqan:

—Qamllam faburnikita rimaykangi. Chayraykum chay nishqaykiqa mana nimapaq balinchu, nishpa.

¹⁴ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Noqalla faburniyta rimaptiypismi, chay nishqaykunaqa mana llul-lachu. Chaqa noqaqam yach'ani: Maymandam shamushqa kani, maymanmi kutirishaq, nishpa. Piru qamkunaqam mana yach'angillapachu: Maymandam shamushqa Jisus, ni maymanmi kutiringa, nishpaqa.

¹⁵ Qamkunaqam suqkunata chapashpa, yuyaynikimandalla jushgashpa, ningillapa: “Kay laya runam payqa”, nishpa. Piru noqaqam mana pitapis chayshinaqa jushganichu. ¹⁶ Jushgakushpaqam, kabalta jushgakuni. Chaqa manam sapalayqa jushgakunichu. Ashwanmi kach'amuwaq Taytaywan jushgakuniqa. ¹⁷ Qamkunapa liynikiptiqam kayshina nin: “Ishkay tistigu chay layatalla rimaptinqam, balinna chay rimashqanqa”, nishpa. ¹⁸ Chayshinam noqapis noqa kikiypaq suq tistigu kani. Kach'amuwaq Taytaypismi noqapaq suq tistigu, nishpa.

¹⁹ Chaymi paykunaqa tapurqanllapa:

—¿Maypitaq taytaykiqa? nishpa.

Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Noqata mana allita riqsiwashpa: Pim Jisukristu nishpaqam, Taytayapis mana riqsingillapachu. Piru noqata allita riqsiwashpaqam, Taytayapis riqsingimanllapa, nishpa.

²⁰ Chayshinam Jisusqa rimarqan Dyuspa adurana wasimbi chay ufrindapaq kaq kajungunapa ladumbi. Piru manam pipis prisurqanchu. Chaqa manaraqmi prisunanllapa urasqa ch'ayamushqachu karqan.

Jisusmi nirqan: “Rinay kaqmanqam mana atingillapachu riyta”, nishpa

²¹ Jisusmi kayshina nirirqan:

—Noqaqam rinina riq. Riptiyqam gamkunaqa ringillapa maskawaq. (Piru mananam ringillapachu tariwaq.) May rishqaymanqam gamkunaqa mana atingillapachu riyta. Chaqa Tayta Dyusqam mana rinchu pirdunashuq uchaykikunataqa. Chaymi wañushpaqa, ringillapa chingaq, nishpa.

²² Chayshina Jisus niptinqam, chay mas kamachikuq isrraylinukunaqa suqnin suqnin kayshina tapunakurqan:

—¿Ima pay kikinllachu munashpa wanchikayta, niwanchiqllapa: “May rishqaymanqam mana atingillapachu riyta” nishpaqa?

²³ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Qamkunaqam kay mundumanda kangi. Piru noqaqam mana kay mundumandachu kani. Ashwanmi anaq syilumanda kaniqa. ²⁴ Chaymi noqapaq mana kriyishpa: Jisusqam Dyuspa Churin, nishpaqa, wañushpa ringillapa chingaq. Chaqa Taytanchiq Dyusqam mana rinchu pirdunashuqlapa uchaykikunamandaqa, nishpa.

²⁵ Chaymi chayshina niptinqa, Jisusta tapurqanllapa:

—¿Pitaq qamqa kangi? nishpa.

Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Qallarishqay diyamandapacham chaytaqa nishushqallapa kani.

²⁶ Noqaqam qamkunata jusgashushpa, chay ima laya kashqaykillapata rini nishuq. Piru noqaqam chay kach'amuwaqta uyani. Chaymi pay nishqanshina allip kaqtalla yumbay runakunata, warmikunataqa nini.

²⁷ Chayshina Jisus niptinqam, paykunaqa mana intyindirqanchu: Tayta Dyuspaqmi rimaykan, nishpaqa. ²⁸ Chaymi Jisusqa yumbay chaypi kaqkunata nirqan:

—Noqa Dyusmanda Shamuq Runata (klabawashpa, suq krusman) alsawashparaqmi, ringillapa yach'aq: Allibmi Jisusqa Dyusmanda shamushqa, nishpaqa. Chaypim ringillapa yach'aqpis: Manam pay munashqandaqa rurashqachu. Ashwan Taytan nishqandallam rimashqa, nishpa. ²⁹ Taytay kach'amuwaqqam pullay. Manam sapalaytaqa dijawashqachu. Chaqa tukuy bidaypim pay munashqandalla rurani.

³⁰ Chayshina Jisus niptinqam, achka runakuna, warmikuna paypina kriyirqanllapa.

Jisuspi mayqan kriyiqqam manana dyablupa kriyadunchu

³¹ Jisusqam paypi kriyiq isrraylinukunataqa kayshina nirqan:

—Nishushqaykunata mana shaykuq kasuwashpaqach'i, allip yach'akuqniykuna kangimanllapa. ³² Chayshina kasuwashpaqach'i, tukuy nishushqaypaq yach'angimanllapa: Allibmi kashqa, nishpa. Chay

allip nishushqayta kasushpaqach'i, manana randishqa kriadushinaqa kangimanllapachu. Ashwanch'i librina kangimanllapa, nishpa.

³³ Chaymi paykunaqa nirqanllapa:

—Abrajamba kastanguna kashpam, tukuy tyimpu libri kanillapa. Manam ni mayqamba randishqa kriadunchu kashqallapa kani. Chayshinaqa ħimaraykum niwangillapa: “Librinam kangimanllapa”, nishpaqa?

³⁴ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Alliptam niykillapa, yumbay runa uchata ruraqkunaqam dyablupa kriadunshina. ³⁵ Kay kumparasyumba q yuyashunllapa: Suq kriaduqam mana tukuy tyimpupaqchu patrunnimba kriadunqa rin kaq. Piru chay patrumba churinqam tukuy tyimpupaq taytamba churin rin kaq. ³⁶ Chaymi noqa Dyuspa Churin washashuptiyqa, allipta uchaykimanda librina ringillapa kaq. ³⁷ Allitam yach'ani: Abrajamba kastanguna kangillapa, nishpa. Piru wakinnikiqam yach'achishushqayta mana kriyiwashpa, munangillapa wanchiwayta. ³⁸ Noqaqam rimani Taytay rikachiwashqanda. Piru qamkunaqam suq taytayki nishushqanda rurangillapa.

³⁹ Chayshina Jisus niptinmi, wakin isrraylinukunaqa nirqanllapa:

—Noqaykunapa taytayqam chay unay Abrajan, nishpa.

Chaymi Jisusqa nirqan:

—Chay Abrajanqam allita rurashpa kawsarqan. Chaymi qamkunaqa paypa kastan kashpaqa, payshina allita rurashpa kawsangimanllapa. ⁴⁰ Piru qamkunaqam mana Abrajanshinachu kawsangillapa. Chaqa Tayta Dyus allip kaqta niwashqanda qamkunata nishuptiy, munangillapa wanchiwayta. Piru Abrajanqam mana nunka chayshinaqa rurarqanchu. ⁴¹ Qamkunaqam suq laya taytayuq kangillapa. Chaymi chay mana alli taytaykipa rurananda qamkuna ruraykangillapa.

Chayshina Jisus niptinmi, chay runakunaqa kayshina nirqanllapa:

—Noqaykunaqam mana tarikuchu kanillapa. Ashwanmi Taytanchiq Dyuslla taytayllapaqa, nishpa.

⁴² Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Qamkuna Tayta Dyuspa wambranguna allipta kashpaqach'i, noqataqa kuyawangimanllapa. Chaqa Tayta Dyus kach'amuwaptinmi, kay pachamanqa shamushqa kani. Manam noqapa yuyayniyman-dachu shamushqaqa kani. ⁴³ Piru yach'achikuptiyqam, qamkunaqa mana munangillapachu uyawayta. Chaymi chay nishushqaytaqa mana atingillapachu intyindiwayta. ⁴⁴ Chaqa qamkunapa taytaykiqam dyablu. Chaymi dyablu munashqanda munangillapa rurayta. Chaqa dyabluqam gallarishqan tyimpumandapacha matansyiru, ancha llulla likidu kashqa. Chaymi llullakushpalla purin. Manam nunka allip kaqtaqa rimanchu. Chaymi llullakuqkunaqa paypa wambranguna. ⁴⁵ Chaymi noqa allip kaqta nishuptiyqa, qamkunaqa mana kriyiwangichu. ⁴⁶ Noqa allitalla ruraptiyqa, ħmayqannikim atingi niwayta: “Uchayuqmi kang'i”, nishpaqa? Noqa mana llullakushpa, allip kaqtalla nishuptiyqa ħimaraykutaq qamkunaqa mana kriyiwangichu? ⁴⁷ Chaqa Tayta Dyuspa wambrangunaqam pay nishqanda kasunllapa. Piru qamkuna Tayta Dyuspa mana wambranguna kashpaqam, pay nishqandaqa mana munangillapachu kasuyta.

Manaraq Abrajan kaptinmi, Jisukristuqa karqanna

⁴⁸ Chayshina Jisus niptinmi, chay isrraylinukunaqa nirqanllapa:

—Noqaykunaqam allip kaqta kayshina rimanillapa: “Qamqam dyabluta kasuq samaryanu kang”, nishpa.

⁴⁹ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Noqaqam mana dyablutaqa kasunichu. Ashwanmi Taytay munashqanda rurashpa, payta alabani. Piru qamkunaqam mana nimatapis alabawangichu. Ashwanmi qamkunaqa disprisyawangi.⁵⁰ Noqaqam mana munanichu, qamkuna amalas alabawanaykiqa. Ashwanmi Taytay Dyus ancha munan, qamkuna alabawanayki. Chaqa paymi noqapa faburniy. Kanan paymi yumbayta rin jusgaq.⁵¹ Allip kaqtallam niykillapa, yumbay rimashqayta kasuqkunaqam mana nunka rinllapachu wañuq, nishpa.

⁵²⁻⁵³ Chayshina Jisus niptinmi, chay ch'iqniq runakunaqa kayshina nirqanllapa:

—¿Imapaqmi ningi qamta kasushuqkunash mana nunka rinllapachu wañuq, nishpaqa? Kananqam allitana yach'anillapa: Qamba kwirpuykipim dyablupa ispiritun tiyan, nishpa. Chaqa unay agwilunchiq Abrajanqam wañushqa. Dyuspaq yumbay rimaqkunapismi unay tyimpuna wañushqa. ¿Ima qamqachu yuyangi: Mas balidum kani chay unay agwilunchiq Abrajanmanda, nishpa? Chayshinaqachu ¿yuyangi: Yumbaymandam mas balidu kani, nishpa?

⁵⁴ Chayshina niptinllapam, Jisusqa nirqan:

—Manam noqa kikiyllaqa alabakanichu. Noqa kikiylla alabakashpaqam, mana nimapaq baliymanchu. Taytaymi noqataqa alabawan. Kanan qamkunapismi Taytapaq ningillapa: “Paymi Dyusniy”, nishpa.⁵⁵ Chayshina nishpapismi, paytaqa mana riqsingillapachu. Piru noqaqam paytaqa riqsini. Chaymi “Manam Dyustaqa riqsinichu”, nishpaqa, qamkunashina llullakuq kayman. Piru noqaqam Taytay Dyusta allipta riqsishpa, pay nishqanda kasuni.⁵⁶ Chay unay agwilunchiq Abrajanqam ancha kushikurqan, yach'ashpa: Dyus Akrashqan Washadurmi rin shamug, nishpa. Chaymandaqam chay Abrajanqa (wañushpa, syilupina kashpa) noqata rikawarqan syilumanda shamugta. Chaymi ancha kushikurqan.

⁵⁷ Chayshina Jisus niptinmi, chay ch'iqniq runakunaqa kayshina nirqanllapa:

—Agwilunchiq Abrajanqam achka watakunana wañushqa. Piru qamqam manaraq ni 50 watayuqchu kang. ¿Imapaqtaq ningi: “Abrajan-dam rikashqa kani”, nishpaqa?

⁵⁸ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Allita uyawayllapa. Manaraq Abrajan kaptinmi, noqaqa tukuy tyimpu kashqa kani, nishpa. [Nuta: Chayshinallam Tayta Dyuspis Muysista nishqa karqan. Éxodo 3.14.]

⁵⁹ Chayshina Jisus niptinmi, chay runakunaqa ancha piñakushpa, rumikunata piskarqanllapa, sitashpa wanchinanllapa. Chaymi Jisusqa chay achka runakunapa ukumbi pakakushpa, Dyuspa adurana wasin-manda llugshishpa, suq lugarmanna rirqan.

9

Jisusmi suq sarku runata kach'akachirqan

¹ Suq lugarta pasaykashpam, Jisusqa suq sarku runata rikarqan. Chay runaqam sarkulla nasishqa karqan. ² Chaymi noqaykuna yach'akuqningunaqa chay runapaq kayshina tapurqayllapa:

—Yach'achikuq Taytitu, kay runa sarkulla nasinambaqqa, ¿pitaq uchata rurarqan? ¿Paychu ichu taytanguna? nishpa. [*Nuta: Chay isrraylinukunam mana intyindishpa yuyarqanllapa: Yumbay qeshyaqkuna ichu pubrikuna uchata rurashqanrayku padisinllapa, nishpa.*]

³ Chaymi Jisusqa noqaykunata niwarqan:

—Manam ni chay runa ni taytanguna uchata rurashqanraykuchu sarkuqa kashqa. Ashwanmi sarkuqa nasishqa, Dyus yanapanambaq, rikaqkuna yach'ananllapa: Dyusmi ancha pudirniyuq, nishpa. ⁴ Chaqa Dyusmi kach'amuwashqa, pay munashqanda ruranaypaq. Chaymi manaraq ushyakaptin tyimpuy, chayta ruraykani. Chaqa kay tyimpuqam punchawshinaraq. Piru rinmi ch'ayamuq suq tyimpu, manana pipis nimata atinan rurayta. Chay tyimpuqam tutapshina rin kaq. ⁵ Piru kay mundupi kashpaqam, runakunapa, warmikunapa michanshina kani, nishpa.

⁶ Chaymandaqam Jisusqa tuqayninwan allpata nuyuchishpa, chay sarku runapa ñawingunata implastarqan. ⁷ Chayshina rurashpaqam, Jisusqa nirqan:

—Riy chay Siluwi pusuman mayllakuq, nishpa.

Chay Siluwiqam ibriyu rimaypiqa munan niyta: “Kach'amushqa”, nishpa. Chaymi chay sarku runaqa rishpa, chay pusupi mayllakushpa, rikakurqanna.

⁸ Chay sarku runapa bisinunguna, suq runakunapismi payta rikashqallapa karqan limush'nata mañakuykaqta. Chaymi rikakuqtana rikashpaqa, nirqanllapa:

—¿Manachuraq chay runa tiyashpa limush'nata mañakuq? nishpa.

⁹ Suqkunapismi nirqanllapa:

—Waqqar pay, nishpa.

Wakinnataqmi nirqanllapa:

—Waqqar chay runa limush'nata mañakuq laya. Piru manam paychu, nishpa.

Piru chay runa sarku kashqanqam nirqan:

—Noqam kani, nishpa.

¹⁰ Chaymi tapurqanllapa:

—¿Imashinataq atingina rikakuytaqa? nishpa.

¹¹ Chaymi payqa nirqan:

—Chay runa Jisus shutiqmi lluchkitakushpa, ñawiynakunata implastashpa, kamachiwarqan: “Riy Siluwi pusuman mayllakuq”, nishpa. Chaymi noqaqa rishpa, chay pusupi mayllakushpa, rikakurqayna, nishpa.

¹² Chaymi chay runakunaqa chay sarkutaqa tapurqanllapa:

—¿Maypinam chay Jisusqa? nishpa.

Payqam nirqan:

—Manam yach'anichu. Maypinach'iri, nishpa.

Farisiyukunam chay sarku runa kach'akashqata tapurqanllapa

¹³⁻¹⁴ Samana diyapim chay sarku runataqa Jisusqa lluchkitata rurashpa, implastashpa kach'akashishqa karqan. Chaymi chay runata

aparqanllapa farisiyukunaman. ¹⁵ Paykunaman ch'ayaptingam, tapurqanllapa:

—¿Imashinataq sarku kashqaykimandaqa kananga atingina rikakuyta? nishpa.

Chaymi chay runaqa nirqan:

—Suq runam ñawiykunapa sawanda lluchkitawan implastarqan. Chaymandaqam noqa ñawiykunata mayllashpaqa, atirqayna rikakuyta, nishpa.

¹⁶ Chayshina niptingam, wakin farisiyukunaqa nirqan:

—Chay runa kach'akachishuqqam samana diyata mana rrispitanchu. Chaymi payqa mana Dyusmandachu shamushqa, nishpa.

Piru wakinnataqmi nirqan:

—Suq uchayuq runa kashpaqach'i, kay milagrukunataqa mana atin-manchu rurayta, nishpa.

Chayshinam paykunapura suq laya, suq layata parlarqanllapa.

¹⁷ Chaymi chay runa sarku kashqandaqa tapurirqanllapa:

—¿Mayá, ima ningitaq qamqa chay kach'akachishuq runapaqqa? nishpa.

Chaymi chay runaqa nirqan:

—Noqaqam nini: Payqam Dyuspaq suq rimaq, nishpa.

¹⁸ Piru chay kamachikuq isrraylinukunaqam mana kriyirqanllapachu: Chay runam sarku kashqanmanda rikakushqa, nishpaqa. Chaymi taytanda mamanda qayashpa, ¹⁹ tapurqanllapa:

—¿Kaychu wambrayki? ¿Alliptachu sarku nasirqan? Kananga ¿imashinataq atinna rikakuyta? nishpa.

²⁰ Chaymi taytan mamanta paykunata nirqan:

—Ari, wambraymi. Alliptam sarku nasirqan. ²¹ Piru manam yach'anillapachu imashinam ichu pim kach'akachishqa, nishpaqa. Waqqar mayur runana. Paytar tapuyllapa, pay kikin nishunanllapa, imashinam rikakushqa, nishpa.

²² Taytanwan mamantaq chayshinaqa nirqanllapa, chay kamachikuqkunata manchashpa. Chaqa chay kamachikuqkunagaqam tandakashpa parlashqallapa kargan: “Mayqan runa ichu warmi: ‘Jisusmi Dyus Akrashqan Washadur’ niptingqa, sinaguga wasimanda qatishun”, nishpa. ²³ Chaymi taytanwan mamantaq manchashpa: Qatiwashunch'i, nishpa, nirqanllapa: “Mayur runanam. Payta tapuyllapa”, nishpa.

²⁴ Chaymi chay runataqa qayarishpa, nirqanllapa:

—Dyuspa ñawpambi juray: ¿Imashinam rikakushqa kangi? nishpa. Noqaykunaqam yach'anillapa: Chay Jisusqam uchayuq runa, nishpa.

²⁵ Chaymi chay runaqa nirqan:

—Manam noqaqa yach'anichu: Uchayuqchu Jisusqa ichu mana, nishpa. Piru kaytallam yach'ani: Sarku kashqaymandam rikakunina, nishpa.

²⁶ Chaymandaqam mushuqmanda tapurirqanllapa:

—¿Imatam rurashurqan rikakunaykiqa? nishpa.

²⁷ Chaymi paykunataqa nirqan:

—Nishurqaqllapanam, piru qamkunaqam mana munangillapachu uyawayta. Chayshinaqa ¿imapaqn timer munangillapa mushuqmanda

nirishunayqa? ¿Qamkunapischu munangillapa yach'akuqninguna kayta? nishpa.

²⁸ Chayshina niptingam, chay kamachikuqkunaqa chay runataqa ancha musyashpa nirqanllapa:

—Qamqam kangi chay Jisuspa yach'akuqnin. Piru noqaykunaqam chay unay Muysispa librungunamanda yach'akunillapa. ²⁹ Chaymi yach'anillapa: Dyusmi parlachirgan Muysista, nishpa. Piru chay mana baliq Jisuspaqqam mana yach'anillapachu ni maymandach'i shamushqa, nishpa.

³⁰ Chaymi chay runaqa paykunata nirqan:

—¡Chayshinaqam mana nunka uyashqachu kani! Qamkunaqam mana yach'angillapachu: ¿Maymandam shamushqa chay runa? nishpa. Piru noqataqam yanapawashqa rikakunaypaq. ³¹ Kanan noqanchiqkunam yach'anchiq: Dyusqam ucha ruraqkunataqa mana yanapanchu. Piru payta aduraqkunata, munashqanda ruraqkunataqam Dyusqa yanapan. ³² Manakish nunka uyashqachu kanchiq: Suq sarku nasiqtam suq runa kach'akachishqa, nishpaqa. ³³ Chaymi niykillapa, chay yanapawaq runa, Dyusmanda mana shamushpaqach'i, mana nima milagruta atinandachu rurayta, nishpa.

³⁴ Chayshina niptingam, chay kamachikuq runakunaqa nirqanllapa:

—¿Ima qam ucha likidu nasiqchu noqaykunata munangi yach'achiwayta? nishpa.

Chayshina nishpam, chay runataqa sinaguga wasimanda qatirqanllapa.

Wakin runakunaqam sarkushina

³⁵ Jisusmi yach'arqan chay runata sinaguga wasimanda qatishqanllapata. Chaymi chay runata tingushpaqa, kayshina tapurqan:

—¿Qamqachu Dyuspa Churimbi kriyingi? nishpa.

³⁶ Chaymi payqa nirqan:

—Taytitu, ¿pimir payqa? Mayá niwayri, paypi kriyinaypaq, nishpa.

³⁷ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Rikawashqam kangi. Noqam kani. Kayqar parlachiykayki, nishpa.

³⁸ Chaymi chay runaqa nirqan:

—Arí, Taytitu. Qambim kriyini, nishpa.

Chayshina nishpaqam, Jisuspa ñawpambi qonqorikurqan.

³⁹ Chaymandaqam Jisusqa nirqan:

—Noqaqam kay mundumanqa shamushqa kani, Dyuspaq mana intyindiqta yach'achinaypaq, paypaq allita yach'ananllapa. Piru chay yach'aq tukuqkunata jushgashpam, rini akraq chay yach'aqkunamanda, sarkukunashina kashpa, mana nimatapis intyindinambaq, nishpa.

⁴⁰ Wakin farisiyukunaqam chaypi karqan. Chaymi chayshina Jisus niptin uyashpaqa, kayshina tapurqanllapa:

—¿Qamchu niwangillapa: “Sarkukunashinam kangillapa”, nishpa? Manam sarkukunashinachu kanillapaqa, nishpa.

⁴¹ Chaymi Jisusqa chay farisiyukunata nirqan:

—Yuyaynikipi sarkukunashina kashpaqach'i, mana yaqqa uchayuqchu kangimanllapa. Piru qamkuna kikikim ningillapa: “Allitam Dyuspaq yach'anillapa”, nishpa. Chaymi mas uchayuqna kangillapa.

10

Jisusmi suq kumparasyunda rurarqan wisha kurralnimbi kaqwan

¹ 'Alliptam niykillapa, suq runa wishakunapa kurralninman chay pungunda mana yaykushpa, ashwan sawanda yaykuqqam suq ladrun ichu suq saltiyadur. ² Piru kurrarpa pungunda yaykuqqam wishakunapa michidurnin. ³ Chaymi kurrarpa pungunda kwidaqqa kich'an, chay michidur yaykunambaq. Yaykuptingam, chay wishangunaga michidurnimba busninda riqsin. Kanan paypismi wishangunata riqsishpa, kadunuta shutimbi qayashpa, surqon. ⁴ Chaymandaqam chay wishangunapa ñawpanda rin. Wishangunapismi chay michidurnimba busninda riqsishpa, ikinda rinllapa. ⁵ Piru mana michidurnin kaqtaqam mana siginllapachu. Ashwanmi busninda mana riqsishpachu, manchashpa mitikanllapa.

⁶ Jisus chay kumparasyunda ruraptingam, chay isrraylinukunaga mana intyindirqanllapachu: imam munan niyta, nishpa.

Jisusmi allin michidurshina

⁷ Jisusmi paykunata nirirqan:

—Alliptam niykillapa, noqaqam wishakunapa yaykunan pungushina kani. ⁸ Piru yumbay chay puntata shamuy pandachikuq yach'achikuqqam ladrunshina, saltiyadurshina kashqallapa. Chaymi wishayshina kaqkunaga paykunataqa mana kasurqanchu. ⁹ Noqam syilupa yaykuna pungunshina kani. Chaymi mayqan noqapi yuyakuqqa washadu kashpa, syiluman rin yaykuq. Payqam suq wisha qewata tariqshina rin kaq.

¹⁰ 'Suq ladrungam shamun suwakuq, wanchikuq, chingachikuq. Piru noqaqam shamushqa kani, runakunata, warmikunata tukuy tyimpu ancha shumagta kawsachinaypaq, tukuy bidambi ancha kushikunanllapa. ¹¹ Noqaqam ancha allin michidurshina kani. Chaymi rini wañuq, runakunata, warmikunata washanaypaq. Chaqa paykunagaqam wishaykuna. ¹² Piru paguta ch'askiq michikuqqam mana ligitimu dwiñuchu. Chaymi chay atun kita animal lubu shamugta rikashpaqa, wishakunata dijashpa, das mitikan. Chaymi chay lubuqa wishakunata rishpa piskaq mikunambaqqa, waqta kayta shikwan. ¹³ Chaqa chay michikuq pagu ch'askiqqam paguraykulla wishakunataqa michin. Chaymi mitikan, mana nimatapis llakishpachu, ¿chay wishakunachu chingan ichu mana? nishpa.

¹⁴⁻¹⁵ 'Piru noqaqam ancha allin michidurshina kani. Taytay noqata riqsiwashqanshinam noqapis paytaqa riqsini. Chayshinallam runakunata, warmikunata ancha allita riqsini, wishaykuna kaptin. Achka runa, warmipismi noqata riqsiwan. Chaymi rini wañuq, paykunata washanaypaq. ¹⁶ Kanan suq nasyungunapipismi wambraykuna kan. Paykunapismi rinllapa kasuwaq. Chaymi paykunatapis rini apamuq, yumbay wishaykuna suq trupa tandadulla kananllapa, noqalla michidurnin kanaypaq.

¹⁷ 'Wishaykunapaqmi rini wañuq. Chaymi Taytayqa ancha kuyawan. Kanan wañushpaqam, mushuqmanda rini kawsamuq. ¹⁸ Piru manam pipis amalasqa rinchu wanchiwaq. Ashwan noqa kikiy munashpam, rini dijakay wanchiwananllapa. Chaqa dirichuyuqmi kani wañushpa,

kawsamunaypaq. Taytanchiq Dyusqam kach'amuwashqa, chayshina ruranaypaq.

¹⁹ Chayshina Jisus niptinmi, wakin isrraylinukunaqa paykunapura suq layata, suq layata rimarqanllapa. ²⁰ Chaymi paykunamanda achka runakuna Jisuspaqqa nirqanllapa:

—Payqam luku. Uku shunqombim dyablupa ispiritun. Chayri ama uyayllapachu paytaqa, nishpa.

²¹ Piru wakinnataqmi nirqanllapa:

—Kay runapa shunqombi dyablupa ispiritun kaptinqach'i, kay ancha shumaqkunataqa mana rimanmanchu. Kanan chay dyabluqam sarkukunata mana atinmanchu chapachiyta, nishpa.

Achka isrraylinukunam Jisusta kuntrarqanllapa

²² Jirusalin llaqtapim unay tyimpukunapi Dyuspa adurana wasinda allichashqallapa karqan. Chaymandaqam Tayta Dyustana intrigashqallapa karqan. Chaymi watan watan, chayta yuyashpa, chiri tyimpupi suq fyistata rurarqanllapa. ²³ Dyuspa adurana wasinmi achka kurridurniyuq karqan. Suq kurridurninmi Salumun kurridur shutiq. Chay fyistapi Jisukristu chay Salumun kurridurpi puriykaptinmi, ²⁴ wakin isrraylinukuna paypa rridurnimbi shayashpa, kayshina tapurqanllapa:

—¿Ima tyimpukamanmi mana ringichu niwaqllapa: “Dyus Akrashqan Washadurmi kani” ichu mana, nishpaqa? Chayri Dyuspa chay Akrashqan Washadur kashpaqa, klaruta niwayllapa, nishpa.

²⁵ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Nishushqallapanam kani. Piru manam munangillapachu kriywaytaqa. Noqaqam Taytay niwashqanda rurani. Chayta rikashpam, atingillapa yach'ayta: Jisusmi Dyusmanda shamushqa, nishpa. ²⁶ Piru qamkunaqam mana wishaykunachu kangillapa. Chaymi noqataqa mana kriyiwangillapachu. ²⁷ Piru wishaykunaqam busniyta riqsishpa, sigiwanllapa. Noqapismi chay wishaykunataqa riqsini. ²⁸ Chaymi noqaga paykunata kawsachini, suq bidapi tukuy tyimpu kawsashpa, ama nunka chinganallapa. Chayshina paykunata washaptiyqam, mana pipis noqataqa rinchu qoch'iwag. ²⁹ Chaqa Taytayqam yumbaymanda mas pudirniyuq. Paymi wishaykunataqa qowashqa. Chaymi mana pipis atinchu qoch'iyta chay wishaykunataqa Taytaypa makinmandaq. ³⁰ Noqaqam Taytaywanqa suqlla kanillapa, nishpa.

³¹ Chayshina nishqambaqmi, chay isrraylinukunaqa rumikunata piskarqanllapa, Jisusta sitashpa, wanchinambaqllapa. ³² Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Taytay yanapawaptinmi, qamkunapa ñawpaykipi ancha achka runata, warmita yanapashqa kani. ¿Mayqan chay yanapashqaypaqmi ringillapa wanchiwaqqa? nishpa.

³³ Chaymi chay isrraylinukunaqa Jisusta nirqanllapa:

—Manam rinillapachu wanchishuq chay allikunata rurashqayki-raykuqa. Ashwanmi rinillapa wanchishuqqa Taytanchiq Dyusta burlashqaykirayku. Chaqa qamqam suq runalla kashpa, “Dyusmi kani” ningi, nishpa.

³⁴⁻³⁵ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Tayta Dyus kikinmi Santu Librumbi payta uyaqkunata nirqan: “Dyuskunam kangillapa”, nishpa, ¿manachu?* Chaymi chayshina

* 10:34-35 Salmo 82.6

Dyuspa Santu Librun nishqandaqa mana atingillapachu ñigayta. ³⁶ Kanan Tayta Dyusmi noqata akrawashpa, kay munduman kach'amuwashqa. Chaymi nini: "Dyuspa Churinmi kani", nishpa. Chayshina niptiyqa, ¿imaraykutaq niwangillapa: "Dyustam burlyangkani", nishpaqa? ³⁷ Taytay munashqanda mana ruraptiyqa, ama kriywayllapachu. ³⁸ Piru noqagam pay munashqanda rurani. Chayri mana nimata noqata kriyiwashpapis, chay milagrukunata rurashqarayku kriywayllapa: Dyusmi Jisuswan; Jisuspismi paywan, nishpa.

³⁹ Chayshina Jisus niptinmi, mushuqmanda munarqanllapa prisushpa apayta. Piru manam atirqanllapachu piskaytaqa.

⁴⁰ Chaymandaqam Jisusqa kutirqanna rriyu Jurdamba chay suq chimbanman. Chayman ch'ayashpaqam, chaypina kidarqan. Chay lugarqam kargan chay Jwan shutichikushqan lugar. ⁴¹ Kanan achka runakuna, warmikuna payman rishpam, kayshina nirqanllapa:

—Allibraq chay Jwan Shutichikuqqa mana nima milagruta rurarganchu. Piru kay runapaq tukuy ima nishqanqam allip kashqa, nishpa.

⁴² Chaymi chay lugarpiqa achka runakuna, warmikuna Jisuspi kriyirqanllapa.

11

Suq runa Lasarum wañurqan

¹ Suq runa Lasaru shutiqmi ancha qeshyaq kargan. Paymi panin Maryawan, panin Martawan Bitanilla (Bitaniya) kasiriyupi tiyarqan.

² Chay Lasarupa panin Maryam Jisuspa ch'akingunata mishki mutkinawan pasashqa kargan. Chaymandaqam aqchanwan chakichishqa kargan. ³ Chay warmikunam suq kach'akuta kach'arqanllapa, Jisusta kayshina ninambaq:

—Taytitu, kuyashqayki Lasarum qeshyaq, nishpa.

⁴ Chaymi chayshina niptinllapaqa, Jisusqa nirqan:

—Chay nanaywanqam mana rinchu wañuq tukuy tyimpupaqqa. Ashwanmi chay nanayqa piskashqa, yumbay runa, warmi yach'anambaq: Jisuspa Taytanmi ancha pudirniyuq. Churin Jisuspismi ancha pudirniyuq, nishpa.

⁵ Kanan Jisusqam ancha kuyarqan Martata, masan Maryata, turin Lasarutapis. ⁶ Piru chayshina kuyashpa, yach'ashpa: Lasarum ancha qeshyaq, nishpapisti, Jisusqa mana daschu rirqan paymanqa. Ashwanmi kidarqan ishka diya masta chay kaykashqan lugarpilla.

⁷ Chaymandaqam noqaykuna yach'akuqninda niwarqanllapa:

—Akullapa kutiriq prubinsya Judiyaman, nishpa.

⁸ Chaymi noqaykunaqa Jisusta nirqayllapa:

—Yach'achikuq Taytitu, amar rishunllapachu. Chaqa chayraqmi waq prubinsya Judiyamandaqa shamushqallapa kanchiq. Manchu waqpiqa chay isrraylinu masinchiqkunaqa munashqallapa sitashushpa wanchishuyta. ¿Chaychu munangi waqman kutiriyta? nishpa.

⁹ Chaymi Jisusqa niwarqanllapa:

—Punchawqam dusi urasniyuq, achikpi imatapis rurananchiqqa, ¿manachu? Chaymi punchawpi purishpaqa, mana rinchiqchu trumpisaq. Chaqa achikyaptinmi, atinchiq rikakuyta. ¹⁰ Piru tutayaqpi puriqqam trumpisan, bidambi mana micha kashqanrayku.

¹¹ Chaymandaqam Jisusqa niwarqanllapa:

—Kuyashqanchiq Lasaruqam puñuykanna. Piru noqam rini rikch'achiq, nishpa.

¹² Chaymi Jisustaqa nirqayllapa:

—Taytitu, chayshina puñushpaqam, pay kikinlla atinqa kach'akayta, nishpa.

¹³ Piru Jisusqam chayshinaqa nirqan, Lasaru wañushqana kaptin. Piru noqaykunaqam yuyarqayllapa: Payqam puñuyupaq rimaykan, nishpa.

¹⁴ Chaymi Jisusqa ancha klaruta niwarqanllapa:

—Lasaruqam wañushqana. ¹⁵ Piru ancham kushikuni waqpi mana kashqayrayku. Chaqa kananqam qamkunaqa mastana noqapi ringillapa yuyakuq. Mayá, akullapana rikaq, nishpa.

¹⁶ Chayshina Jisus niptinmi, Tumas “Millisu” shutiq, yach'akuq masin-gunata niwarqanllapa:

—Aku noqanchiqkunapis, Jisuspa pullan wanchiwananchiqllapa, nishpa.

Jisukristullam atin kawsachiwayninchiqta

¹⁷ Jisus Lasaruman rishpaqam, ch'usku diya pambakashqambina ch'ayarqan. ¹⁸ Kanan chay Lasarupa kasiriyun Bitanillaqam (Bitaniyaqam) Jirusalimba ladumbi ishkay kilumitrus y midyupi kidan.

¹⁹ Chaymanmi achka isrraylinukuna rishqallapa karqan, Martata, Maryata kunswilaq turin Lasaru wañuqpaq. ²⁰ Chaymandaqam Marta yach'ashpa: Jisus shamuykan, nishpaqa, wasinmanda llugshishpa, rirqan tinguq. Piru Maryaqam wasimbilla kidarqan. ²¹ Chaymi Marta Jisusta tingushpaqa, nirqan:

—Taytitu, kaypi kaptikiqach'i, turisituy Lasaruqa mana wañunandachu. ²² Piru noqam yach'ani: Tayta Dyusqam tukuy ima mañashqaykita rin qoshuq, nishpa.

²³ Chayshina niptinqam, Jisusqa nirqan:

—Turiki Lasaruqam rin kawsamuq, nishpa.

²⁴ Chaymi Martaqa nirqan:

—Ari, chaytaqam yach'ani: Wañuqkuna chay ultimu diyapi kawsamuptinmi, turisituyqa rin kawsamuq, nishpa.

²⁵ Chaymi Jisusqa Martataqa kayshina nirqan:

—Noqam wañuqkunataqa kawsachimuni, tukuy tyimpu kawsanam-baq. Chaymi noqapi kriyishpa wañuqpaqa, rini kawsachimuy. ²⁶ Kanan noqapi allipta kriyishpa kawsaqqam manana tukuy tyimpupaqchu rin wañuq. ¿Kriyingichu kay nishushqaytaqa? nishpa.

²⁷ Chaymi Martaqa nirqan:

—Ari, Taytitu, noqam kriyini: Qami Dyuspa Churin, Dyus Akrashqan Washadurqa kang'i, nishpa. Chaqa unay tyimpupim Dyusqa qambaq nirqan: “Churiymi rin shamuy kay munduman”, nishpa.

Jisusmi pantyumbi Lasarupaq waqarqan

²⁸ Chayshina nishpaqam, Martaqa rirqan masan Maryata apamuq. Chaymi uyaraplla (uyaralla) nirqan:

—Siñurninchiq Jisusmi nin: Akush, nishpa.

²⁹ Chaymi Maryaqa das atarishpa, utqaymaya Jisusman rirqan.

³⁰ Jisusqam chay Bitanilla (Bitaniya) yaykunapilla kidashqa karqan. Chay lugarpim Martaqa payta tingushqa karqan. ³¹ Chaymi chay

kunswilaq isrraylinukunaqa Maryata das llugshiqta rikashpaqa, yu-yarqanllapa: Turin Lasaru pambakashqanmanmi rin waqaq, nishpa.

Chaymi ikinllapata rirqanllapa kunswilaq.

³² Piru Maryaqam Jisus kaykashqanman ch'ayashpa, paypa ñawpambi qonqorikushpa, nirqan:

—Taytitu, kaypi kaptikiqach'i, turiy Lasaruqa mana wañunandachu, nishpa.

³³ Chaymi Jisus, rikashpa Maryata yumbay chay isrraylinu waqaykaqkunataqa, ancha llakishpa, malaganayarqan. ³⁴ Chaymi kayshina tapurqan:

—¿Maypitaq Lasarutaqa pambashqallapa kangi? nishpa.

Chayshina tapuptinqam, paykunaqa nirqan:

—Taytitu, aku rikaq, nishpa.

³⁵ Jisusqam waqarqan. ³⁶ Chayshina waqaptinmi, chay isrraylinukunaqa parlarqanllapa:

—Rikay, Jisusqam Lasarutaqa ancha kuyashqa, nishpa.

³⁷ Piru wakinqam nirqanllapa:

—Kay runaqam chay sarku runakunata atishqa chapachiyta. ¿Ima manachu atishqa Lasarutapis kach'akachiyta, ama wañunambaqqa? nishpa.

Jisusmi Lasaruta kawsachirqan

³⁸ Jisusmi suq kutinda ancha llakirishpa, qemikarqan chay pambakashqan mach'ayshina sipulturaman. Yaykunandam suq atun rumiwan kirpashqallapa kargan. ³⁹ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Chay rumita ashuchiyllapa, nishpa.

Chaymi chay almapa panin Martaqa kayshina nirqan:

—Taytitu, millanaypaqnach'i ash'naykan. Chaqa kanan diyawanqam ch'usku diyana wañushqanqa, nishpa.

⁴⁰ Piru Jisusqam Martataqa nirqan:

—Manchu nishurqay, “Kriyishpaqam ringi yach'aq: Dyusmi ancha pudirniyuq”, nishpa.

⁴¹ Chaymi chaypi kaqkunaqa chay atun rumitaqa ashuchirqan. Chay-mandaqam Jisusqa syiluman chapakushpa, nirqan:

—Taytitu, kay mañashushqayta uyawashpam ringi ruraq. Chaymi pagikuyki. ⁴² Noqaqam yach'ani: Qamqam yumbay mañashushqayta rurangi, nishpa. Piru kayshinaqam pagikuyki, kay uyawaqkunaya ch'ananllapa: Tayta Dyusmi Jisusta kach'amushqa, nishpa.

⁴³ Chayta nishpaqam, ancha jwirtita alma Lasaruta kayshina qayarqan:

—¡Lasaru, chay ukumanda llugshimuy! nishpa.

⁴⁴ Chaymi chay alma Lasaruqa tukuy kwirpun wangushqa trapuwan, qaqlan suq tukawan tukukushqa chay sipulturamanda llugshimurqan. Chaymandaqam Jisusqa nirqan:

—Chay wangushqanda paskayllapa purinambaq, nishpa.

Parlarqanllapa Jisusta wanchinanllapa

(Mt 26.1-5; Mk 14.1-2; Lk 22.1-2)

⁴⁵ Jisukristu Lasaruta chayshina kawsachimuptinmi, chay isrraylinukuna Maryapa ikinda shamuqkunamanda achka chay milagruta rikashpa, Jisuspina kriyirqanllapa. ⁴⁶ Piru wakingunaqam rishpa, farisiyu duktrinayuqkunata manyaqlla parlachirqan:

—Kay milagrutam Jisusqa rurashqa, nishpa.

⁴⁷ Chaymi chay kamachikuq isrraylinu kurakuna chay farisiyukunawan, chay Mas Kamachikuq Juyiskunawan tandanakushpa, kayshina parlarqanllapa:

—Mayá, ¿imatam atinchiqllapa rurayta? Chaqa chay runaqam ancha achka milagrukunata ruraykan. ⁴⁸ Dijaptinchiqllapa chayshina ruranambaq, yumbay llaqta masinchiq isrraylinukuna paypi kriyishpaqam, manana rinllapachu kasuq rrumanukunataqa. Chaymi ancha achka rrumanukuna kay nasyunninchiqman shamushpa, noqanchiq isrraylinukunata wanchiwaqninchiq, Dyuspa kay santu adurana wasinda limpu rinllapa chingachiq, nishpa.

⁴⁹ Chay watam chay isrraylinu kurakunamanda suqnin mas kamachikuq kura karqan. Payqam Kayfas shutirqan. Chaymi chay Kayfasqa chay farisiyukunata, chay suq kamachikuqkunata nirqan:

—Qamkunaqam mana nimatapis yach'angillapachu. ⁵⁰ Chaqa noqanchiqpaqam mas alli suq runalla wañunambaq, yumbayninchiqta washawananchiq, ama nasyunninchiq chinganambaq. ¿Chaytaqachu mana intyindingillapa? nishpa.

⁵¹ Piru chay Kayfas chayshina rimashpaqam, mana kikin yuyaynindallachu rimaykarqanqa. Ashwanmi chay watapi mas kamachikuq kura kashpa, Dyus munashqanda rimaykarqanqa. Chaymi nirqan: “Jisukristum rin wañuq nasyunninchiqpi tiyaqkunata washawananchiq”, nishpa. ⁵² Piru manam chay Isrrayil nasyunda washanambaqlachu wañurqanqa. Ashwanmi wañurqanqa, yumbay nasyunmanda Dyuspa wambrangunata tandanambaq, suq aylulla kananchiqllapa. ⁵³ Chay diyamandapacham chay isrraylinu awturidarkunaqa kunanakurqan, Jisusta wanchinambaqlapa.

⁵⁴ Chaymi Jisusqa chay ch'iqniq awturidarkunapa ñawpambiqqa manana puriqchu. Ashwanmi chay prubinsya Judiyamandaqa rirqanna Ifrayin shutiq llaqtamanna. Waq Ifrayinqam suq chuncha lugarpa ladumbi kidan. Waqpim noqaykuna yach'akuqningunawan kidarqan.

⁵⁵ Chaypi kaykaptiyllapam, ch'ayamuykarqanna isrraylinukunapa Paskwa fyistan. Chaymi achka runakuna, warmikuna tukuy ladumanda rirqanllapa Jirusalin llaqtaman. Waqpi mayllakunan kustumbringunata rurarqanllapa, amana uchayuq kashpa, Dyusta adurananllapa. ⁵⁶ Waq Jirusalimbiquqam chay isrraylinukunaqa Jisusta maskashpa, puriykarqanllapa. Chaymi Dyuspa adurana wasimbi kashpaqa, suqnin suqnin tapunakurqan:

—¿Imatam yuyangillapa? ¿Shamunqachuraq fyistaman Jisusqa, ichuraq mana? nishpa.

⁵⁷ Chay kamachikuq isrraylinu kurakuna, chay farisiyukunawanqam yumbay llaqta masin isrraylinukunata kamachirqanllapa, maypipis Jisusta rikashpa, abisananllapa, chay uras rinanllapa prisuq.

12

Suq warmim mishki mutkinawan Jisuspa ch'akingunata pasarqan
(Mt 26.6-13; Mk 14.3-9)

¹ Sayis diyas Paskwa fyista faltaptinraqmi, Jisusqa shamurqan chay Bitanilla (Bitaniya) llaqtaman. Chaypim tiyarqan chay kawsachishqan Lasaru. ² Chaypim Jisuspaq mikunata rurarqanllapa. Kanan

Lasaruqam Jisuswan mesapi kaqkunawan tiyaykarqanllapa. Panin Martaqam sirbiykarqan. ³ Chayshina sirbiykaptinmi, Maryaqa shamurqan ancha ch'aniyuq mishki mutkinata midyu litrutach'i apamushpa. Chay mishki mutkinaqam nardu puru plantamanda karqan. Chaywanmi Maryaqa Jisuspa ch'akingunata pasarqan. Chaymandaqam aqchangunawan chakichirqan. Kanan chay wasipiqam chay mishki mutkinata ancha mishkita mutkirqayllapa. ⁴ Chaypim karqan Simumba churin Judas Iskaryutipis. Paymi Jisuspa apustulnin kashpapis, Jisusta kuntraqkunaman intrigakunanna karqan. Chay Judasmi nirqan:

⁵ —¿Imaraykutaq chay mishki mutkinata mana randikushqachu kanchiq, chay qellaywan pubrikunata yanapananchiq? Chaqa chayqam ancha ch'aniyuq. 300 dinaryu qellaymi balin, nishpa.

⁶ Piru Judasqam mana alliptaqa pubrikunapiqa yuyarqanchu. Ashwanmi ladrun kashpa, chayshinaqa nirqan. Chaqa paymi ufrindakunataqa tandaq. Paypa makimbim ufrindata tandanan taligaqa karqan. Chaymi payqa ufrindakunamanda qellayta piskaq.

⁷ Chaymi Jisusqa Judasta nirqan:

—Ama Maryaqa piñachiychu. Payqam chay mishki mutkinata waqaychashqa noqapaq. Kananqam ancha balin allichawanambaq, wañuptiy, pambawananllapa. ⁸ Pubrikunaqam qamkunawan tukuy tyimpu rinllapa kaq, paykunata yanapanaykillapa. Piru noqaqam manana tukuy tyimpupaqchu qamkunawanqa rini kaq, nishpa.

Parlarqanllapam Lasaruta wanchinanllapa

⁹ Achka isrraylinukunam yach'arqanllapa: Jisusmi chay Bitanillapi (Bitaniyapi), nishpa. Chaymi paymanna shamurqanllapa, payta chay kawsamuq Lasarutapis rikananllapa. ¹⁰⁻¹¹ Chaymi Lasaruta kawsaqtana rikashpaqa, ancha achka isrraylinukuna Jisuspi kriyishpa, chay kamachikuq isrraylinu kurakunamanda akrakarqanllapa. Chaymi chay kamachikuq kurakunaqa kunanakurqan, Lasarutapis wanchinanllapa.

Jisusmi Jirusalinman yaykurqan

(Mt 21.1-11; Mk 11.1-11; Lk 19.28-40)

¹² Ancha achka isrraylinukunam Jirusalin llaqtaman rirqanllapa chay Paskwa fyistaman. Paykunam yach'arqanllapa: Jisusqash qayandin rin ch'ayamuq kay Jirusalinman, nishpa. ¹³ Chaymi palmirakunapa raprangunata kuchushpa, chaykunata apashpa, rirqanllapa Jisusta tingug. Chayshina tingushpaqam, ancha jwirtita alabarqanllapa:

—¡Biba Tayta Dyus! ¡Alabashunllapa Dyuspa rrimplasun shamugta! ¡Alabashunllapa kay Isrrayilpa gubyirnunchiqta! nishpa.*

¹⁴ Jisusqam suq burrituta apachimushpa, chay burrituta muntakushpa, Jirusalinman ch'ayarqan. Chayshina rurashpam, kumplirqan Dyuspa Santu Librumbi kayshina nishqanda:

¹⁵ Siyun llaqtapi tiyaqkuna, ama manchayllapachu. Kaypim washashuq gubyirnuykiqa suq burrituta muntakushpa, shamuykan, nishpa.*

¹⁶ Piru noqaykuna yach'akuqningunaqam chay tyimpupiqqa manaraq intyindirqayllapachu chay pasashqambaqqa. Piru Jisus kawsamushpa,

syiluman riptinraqmi, yuyarqayllapa: Dyuspaq rimaqkunam Santu Librumbi iskibrishqana karqan yumbay chay pasashqambaq, nishpa.

¹⁷ Achka runam Jisusta rikashqallapa karqan, Lasaruta mach'ayshina sipulturamanda qayashpa kawsachimuptin. Chay rikaqkunaqam suqkunata kayschina ancha parlachishqa karqan:

—Kaytam Jisusqa rurashqa, nishpa.

¹⁸ Chaymi ancha achka runakuna, warmikuna llusqshirqanllapa tinguq. Chaqa yach'arqanllapanam chay milagruta rurashqambaq.

¹⁹ Chaymi farisiyu duktrinayukunaqa suqnin suqnin kayschina parlarqanllapa:

—Qamkuna rikashqaykishinam, kananqa manana nimatapis atinchiqchu rurayta. Chaqa rikay, yumbaymi payta sigishpa, rinllapa, nishpa.

Grisya nasyunmanda kaqkunam Jisusta maskarqanllapa

²⁰ Jirusalin fyistaman riqkunawanmi wakin grisyanukunapis chay fyistaman rishqallapa karqan. ²¹ Chay grisyanukunaqam Filipiman qemikarqanllapa. Chay Filipiqam prubinsya Galiliyapa Bitsayda llaqtanmanda karqan. Chay grisyanukunam Filipita rrugashpa, nirqanllapa:

—Taytitu, munanillapam Jisuswan parlayta, nishpa.

²² Chaymi Filipiqa rishpa, chay grisyanukuna nishqambaq Andrista willarqan. Chaymi ishkandin rishpa, Jisusta chaypaq parlachirqanllapa. ²³ Chayshina niptinmi, Jisusqa paykunata nirqan:

—Rinnam ch'ayamuq uras wañunaypaq. Chaymandaqam Taytay Dyusqa ancha rin yanapawaq, yumbay yach'anambaq: Jisukristu Dyusmanda Shamuq Runa kashpam, ancha pudirniyuq, nishpa. ²⁴ Chaqa alliptam niykillapa, noqaqam suq trigushina kani. Chay trigu allpaman mana ishkishpa, mana pambakashpaqam, sapalan trigulla kidan. Piru pambakashpaqam wiñan. Chayshina wiñashpa, yurakushpa, puqoshpaqam, achkayan. ²⁵ Chayshinallam suq runa noqata kuyawananmanda paypa bidanda masta kuyaqqa rin chingaqa. Piru mayqan runa noqapi kriyishqanrayku kay mundupi bidanda pyirdiptinmi, paytaqa rini washaq, suq bidapi tukuy tyimpu kawsanambaq. ²⁶ Chayri mayqan kasuwaqqa allita sigiwanqa. Chaqa chay kasuwaqqaqam chay may kashqaypi pullay rin kaq. Paytaqam Taytay Dyus rin alabaq, allita kasuwashqanrayku, nishpa.

Jisusmi nirqan: “Rinllapam wanchiwaq”

²⁷ (Jisusqam wañunan diya ch'ayamuykaptin, nirqambis:)

—Kananqam ancha llakiwan kani. Piru manam atinichu Taytanchiq Dyusta niyta: “Taytitu washaway, ama ñakashpa wañunaypaq”, nishpaqa. Chaqa chayshina wañunaypaqmi shamushqaqa kani. ²⁸ Ashwanri nishaq: “Taytitu, qam munashqaykita ruray, qamtalla alabashunanllapa”, nishpa.

Chaymi chay uras Tayta Dyus syilumanda qayakushpa, nirqan:

—Munashqayta ruraykani alabawananllapa. Mastapis rini ruraq, masta alabawananllapa, nishpa.

²⁹ Chaypi kaqkunaqam chay qayakuta uyashpaqa, nirqanllapa:

—Syilupim lanyakuykan, nishpa.

Wakinnataqmi nirqanllapa:

—Dyuspa suq anjilninmi Jisusta parlachishqa, nishpa.

³⁰ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Chay qayakuqam mana noqapaqlachu. Ashwanmi uyashqal-lapaqa kanchiq, qamkuna yach'anayki: Tayta Dyusmi Jisusta parlachiyan, nishpa. ³¹ Ch'ayamushqanam diya, Tayta Dyus paypi mana kriyiqkunata uchangunarayku kastiganambaq. Kananqam Dyusqa chay dyablutaqa binsishpa, rin qatiq, amana kay mundupi kamachikunambaq. ³² Noqata kay allpamanda alsawaptinllapaqam, yumbay runakunata rini kumbidaq, noqapi yuyakunanllapa.

³³ Chaykunata nishpaqam, Jisukristuqa paykunata kayshina intyindichirgan: Suq kruspin rinllapa alsawaq, nishpa. ³⁴ Chayshina niptinqam, chay runakunaqa Jisusta nirqanllapa:

—Dyuspa Santu Librumbim niwanchiqllapa: “Dyus Akrashqan Washadurqash tukuy tyimpu rin kawsaq”, nishpa. Chayshina Santu Libru niptinqa, ħimaraykutaq qamqa niwangillapa: “Dyusmanda Shamuq Runatam rinllapa wanchiq”, nishpaqa? ħPitaq chay shamuq runaqa? nishpa.

³⁵ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Noqa Dyuspa michanqam suq tyimpupaqlana pullaykillapaqa rini kaq. Chayri achikchashuptiy, allita rurashpa kawsayllapa, ama tutayaqpishina purinaykillapa. Chaqa tutayaqpishina puriqqam mana yach'anchu: Maytam riykani, nishpaqa. ³⁶ Chayri noqa pullaykillaparaq kaptiy, noqapi yuyakuyllapa, qamkunapis michapishina kawsanaykillapa, nishpa.

Jisusqam chayshina nishpaqa, suq ladumanna rirqan, amana chay runakunawan kanambaq.

Achka isrraylinukunaqam Jisuspiqa mana kriyirqanllapachu

³⁷ Chaqa paykunapa ħawpambi achka milagrukunata ruraptimbismi, mana munarqanllapachu paypiqa yuyakuyta. ³⁸ Chayshina mana kriyiptinllapaqam, kumplirqanna Dyuspaq chay rimaq Isaiyas Jisuspaq kayshina iskiбриshqan:

Taytitu, qambaq yach'achikuptiy, mana pipis kriyiwashqachu.

Manam ni pipis intyindishqachu: Qam ancha pudirniyuq kangi, nishpaqa.*

³⁹ Chaymi chay isrraylinukunaqa mana atirqanllapachu Jisuspi yuyakuytaqa. Chaqa Isaiyasqam chay mana munaq kriyiqkunapaq kayshinapis iskiбриshqa karqan:

⁴⁰ Dyusqam paykunataqa qonqachishqa, angu shungoyuq kanambaqlapa. Chaymi ima milagruta rikashpapis, noqapiqa mana yuyakunllapachu, paykunata washanaypaq, nishpaqa.*

⁴¹ Chaqa Dyuspa chay rimaq Isaiyasmi Jisusta ancha kamachikuqta, llipaykaqta rikashqa karqan. Chaymi chayshina paypaq iskiбриshqa karqan.

⁴² Achka isrraylinukuna mana kriyiptimbismi, wakin isrraylinukuna awturidarnindin Jisuspi kriyirqanllapa. Piru mancharqanllapam: Chay farisiyukunach'i sinaguga wasimanda qatiwashunllapa, nishpa. Chaymi mana rimarqanllapachu: “Jisuspim kriyini”, nishpaqa. ⁴³ Chaqa

mastam munarqanllapa, runakuna paykunata alabanambaq maski Dyusmanda.

Jisus nishqanda mana kasuqkunaqam kastigadu rinllapa kaq

⁴⁴ Jisusmi jwirtita rimashpa, nirqan:

—Noqapi kriyiqqam mana noqapillachu kriyikanqa. Ashwanmi Taytay Dyuspipis kriyikanqa. Chaqa paymi kach'amuwashqa. ⁴⁵ Chaymi mayqan noqata rikawaqqa chay kach'amuwaqtapis rikaykan. ⁴⁶ Chaqa noqagam kay mundupaqqa achikchakuq michanshina kani. Chaymi kay mundumanqa shamushqa kani, noqapi yuyakuqkuna tutayaqpishina ama chinganambaq. ⁴⁷ Piru nishqayta mana kasuwaqtaqam noqaga mana sintinsyanichu, kastigadu kanambaqqa. Chaqa manam shamushqachu kani, kay mundupi tiyaqkunata kastiganayqa. Ashwanmi shamushqaga kani, paykunata washanaypaq. ⁴⁸ Piru chay jwisyu diya ch'ayamuptinmi, nishqayta yach'ashpa mana kasuqtaqa Taytay Dyus rin kastigaq, chay nishqayta mana kasuwashqanrayku. ⁴⁹ Chaqa noqagam mana yuyashqaytachu yach'achikuniqa. Ashwanmi Tayta Dyus kach'amuwashqa, pay nishqandalla yach'achikunayqa. ⁵⁰ Allitam kayshina yach'ani: Taytay Dyus kamachikushqanda kasuqkunam suq bidapi tukuy tyimpu rinllapa kawsaq, nishpa. Chaymi Taytay Dyus niwashqandalla yach'achikuniqa.

13

Jisusmi yach'akuqningunapa ch'akingunata mayllarqan

¹ Paskwa fyista ch'ayamuykaptinnam, Jisusqa yach'arqan: Ch'ayamunnam wañunay diya, kay mundumanda Tayta Dyusman kutirinaypaq, nishpa. Kay mundupi Jisuspi kriyiqkunataqam payqa tukuy tyimpu ancha kuyarqan.

² Piru dyabluqam Simumba churin Judas Iskaryutita yuyachishqa karqan, Jisusta intrigakunambaq kuntraqkunaman. ³ Jisusqam yach'arqan: Taytay Dyusmi noqata ancha pudirniyuqta rurawashqa. Paymanda shamushpam, paymanna rini kutiriq, nishpa. ⁴ Chaymi noqaykunawan mikuykashpa, mesapi tiyaykashqanmanda atarishpa, kapanda llushtikushpa, suq chakichikuq traputa sinturakurqan. ⁵ Chaymandaqam suq taksha pilankuman yakuta basyashpa, ch'akiyllapata mayllarqan. Mayllashpaqam, chay sinturakushqan trapuwan ch'akiyllapata chakichirqan.

⁶ Chaymandaqam Simun Pidruqa ch'akindana rirqan mayllaq. Chaymi Simun Pidruqa nirqan:

—Taytitu, ¿qamchu ch'akiykunata ringi mayllaq? nishpa.

⁷ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Noqa rurashqaytaqam manaraq atingichu intyindiya. Chayman-daraqmi ringi intyindiqa, nishpa.

⁸ Chaymi Pidruqa Jisusta nirqan:

—Taytitu, maychikapismi mana nunka balinmanchu, qam ch'akiykunata mayllanaykiga, nishpa.

Chaymi Jisusqa nirqan:

—Noqa mana ch'akikita mayllaptiyqam, mana yach'akuqniychu ringi kaq, nishpa.

⁹ Chayshina niptinraqmi, Simun Pidruqa nirqan:

—Taytitu, amar ch'akiy tallachu mayllayqa. Ashwanri makiy kunata, umay tapis mayllayqa, nishpa.

¹⁰ Chaymi Jisusqa kayshina nirqan:

—Chayraq mayllakuqmi mana nisitanchu, tukuy kwirpunda mayllananga. Chaqa tukuy kwirpunmi limpyu. Ch'akingunatallam balin mayllanambaqqa. Qamkunaqam yaqqa yumbayniki limpyu kangillapa; piru manam yumbaynikichu, nishpa.

¹¹ Chayshinaqam Jisusqa nirqan, yach'ashpa: Pim rin intrigakuwaq kuntrawaqkunaman, nishpa. Chaymi nirqan “Manam yumbaynikichu limpyuqa kangillapa”, nishpa.

¹² Chayshina ch'akiy llapata mayllashpaqam, chay kapanda rurakurishpa, tiyarishpa mesaman, kayshina tapuwarqanllapa:

—¿Intyindingillapachu: Imapaqlaq Jisukristu ch'akiy llapata mayllashqa, nishpaqa? ¹³ Qamkunaqam niwangillapa: “Yach'achikuqniy” ichu “Kamachikuqniy”, nishpa. Chaytaqam allipta niwangillapa. Chaqa allibmi qamkunapa yach'achikuqniki, kamachikuqniki kani. ¹⁴ Piru chayshina kashpapismi, ch'akikillapata mayllashqa kani. Chayshinar qamkunapis suqniki suqniki ch'akikillapata mayllachinakuy. ¹⁵ Chaqa noqaqam allita rurashpa, kawsashqa kani. Chayri chay kawsashqayshina, qamkunapis shumaqta kawsayllapa. ¹⁶ Alliptam niykillapa, suq kriyaduqam mana atinchu kayta mas kamachikuq patrunninmandaqa. Suq kach'adupismi mana mas kamachikuqchu patrunninmandaqa. ¹⁷ Kay nishushqayllapata intyindiwashpa, chayshina rurashpaqam, kushikushpa ringillapa kawsaq.

¹⁸ Chaytaqam mana yumbaynikipaqchu niykillapaqa. Chaqa qamkunata akrashushpaqam, allita riqsiykillapa. Piru rinmi kumpli Dyuspa Santu Librumbi kayshina nishqan: “Noqawan pulla mikuqmi kuntraypaq tikrakashqa”, nishpa.* ¹⁹ Chay nishushqayllapaqam manaraq kashqachu. Piru noqa kikiymi chaykunapaq niykillapa, chay nishushqayta rikashpa, kriyina ykillapa: Jisusmi Dyus Akrashqan Washadur, nishpa. ²⁰ Alliptam niykillapa, kach'ashqayta mayqan ch'ayachiqqam noqatashina ch'ayachiykan. Noqata ch'ayachiwaqqam kach'amuwaqtapis ch'ayachiykan, nishpa.

Jisusmi nirqan: “Judasmi rin intrigakuwaq”, nishpa

(Mt 26.20-25; Mk 14.17-21; Lk 22.21-23)

²¹ Chayshina nishpaqam Jisusqa ancha llakishpa, kayshina niwarqanllapa:

—Alliptam niykillapa, qamkunamanda suqniki ringi intrigakuwaq kuntrawaqkunaman, nishpa.

²² Chaymi noqaykuna yach'akuqningunaqa chapanakurqayllapa. Chaqa manam yach'arqayllapachu: ¿Mayqanniypaqmi chayshinaq niykan? nishpaqa. ²³ Kanan Jisusqam noqata ancha kuyawarqan. Chaymi ladingi isqandashpa, mikuykarqay. ²⁴ Chaypi kaykaptiymi, Simun Pidruqa siñiyawarqan, Jisusta tapunaypaq: ¿Pish chay intrigakuqqa? nishpa. ²⁵ Chaymi noqaqa Jisusman isqandashpa, uyaritaplla tapurqay:

—Taytitu, ¿pitaq chay intrigakushuqqa? nishpa.

²⁶ Chaymi Jisusqa niwarqan:

* 13:18 Salmo 41.9

—Noqam suq pidasu kachangata nuyuchishpa, chay intrigakuwaq-taqa rini qoq, nishpa.

Chayshina niwashpaqam, suq pidasu kachangata mikunapi nuyuchishpa, Simumba churin Judas Iskaryutita qorqan. ²⁷ Chay pidasu kachangata Jisus qoptinqam, Judasqa ch'askirqan. Piru chay urasmi dyabluqa Judaspa shunqonman yaykurqan. Chaymi Jisusqa paytaqa kayshina nirqan:

—Chay ruranayki kaqtaqar utqana ruray, nishpa.

²⁸ Piru mesapi kaqkunaqam mana ni mayqanniypis intyindirqayllapachu: ¿Imapaqraq kayshinaqa nin? nishpaqa. ²⁹ Wakinniyyqam yuyarqayllapa: Judaspa makimbim chay taliga qellayqa. Chaych'i Jisusqa kach'aykan, kay fyistapaq imata randinambaq, ichuraq pubrikunata imata qonambaq, nishpa. ³⁰ Chaymandaqam chay Judasqa chay pidasu kachangata mikushpaqa, chay kaykashqanmanda atarishpa, llugshirqanna sawaman. Chay urasqam tutana karqan.

Jisusmi kay mushuq liyta kamachikurqan

³¹ Chayshina Judas sawaman llugshiptynqam, Jisusqa nirqan:

—Kay diyakunam Tayta Dyus noqapaq yumbayta rin yach'achiq: Noqamanda Shamuq Runam ancha allin, ancha pudirniyuq, nishpa.

³² Chaqa noqa ancha allita rurashqayraykum, Taytay Dyusqa ancha alabadu rin kaq. Kanan Dyus kikinmi das yumbayta rin intyindichiq: Noqamanda Shamuq Runam ancha allin, ancha pudirniyuq, nishpa.

³³ Kuyashqay wambraykuna, mananam qamkunawanqa unaytachu rini kaq. Chayraykum ringillapa maskawaq. Piru isrraylinukunata nishqayshinam, qamkunatapis niykillapa, may rishqaymanqam mana atingillapachu riyta, nishpa. ³⁴ Chaymi kay mushuq kamachikushqayta niykillapa: Noqaqam ancha kuyaykillapa. Chayshinallar qamkunapis suqniki suqnikiwan kuyanakuyllapa, nishpa. ³⁵ Chayshina qamkuna shumaqta kuyanakuptykiqam, chay rikashuqkunaqa rinllapa yach'ag: Alliptam paykunaqa Jisuspa yach'akuqninguna, nishpa.

Jisusmi Pidruta nirqan: “Ringim ñigawaq”

(Mt 26.31-35; Mk 14.27-31; Lk 22.31-34)

³⁶ Simun Pidrum Jisusta tapurqan:

—Taytitu, ¿maymanmi ringi riq? nishpa.

Chaymi Jisusqa nirqan:

—May rishqaymanqam mana ringichu atiq ikiyta riytaqa. Chayman-daraqmi ringi sigiwaqqa, nishpa.

³⁷ Chayshina Jisus niptynqam, Pidruqa nirqan:

—Taytitu, ¿imaraykutaq kananqa mana atinichu sigishuytaqa? Chaqa listum kani, qambi kriyishqayrayku wañunaypaq, nishpa.

³⁸ Chaymi Jisusqa nirqan:

—¿Alliptachu qamqa listu kangi noqapi kriyishqaykirayku wañunaykiqa? Piru alliptam niyki, gallu manaraq kantaptinmi, kimsa kutinda ringi ñigawaq: “Manam riqsinichu Jisustaqa”, nishpa.

14

Jisusmi ñanninchiqshina Tayta Dyusman ch'ayananchiqqa

¹ Amar llakiyllapachu ni manchayllapachu. Ashwanri Tayta Dyuspi yuyakushpaqa, noqapipis yuyakuyllapa. ² Taytay tiyashqambiqam kan

ancha achka wasikuna. Mana kaptinqach'i, nishunayllapata. Noqam rishpa, mas wasikunata rurashaq qamkunapaq. ³ Chaymandaqam syilupi qamkunapaq chay lugarta allichashpa, rini kutimuq apashunayllapa, chay kashqaypi qamkunapis pullay kanaykillapa. ⁴ Qamkunaqam noqapaq yach'angillapana: Jisukristum waqmanmi rin, nishpa. Chaqa ñandapismi riqsingillapana.

⁵ Chayshina Jisus niptinqam, Tumasqa nirqan:

—Taytitu, manam yach'anillapachu: Maymanmi ringi, nishpaqa. Chayshinaqa ¿imashinataq atinillapa yach'ayta: Mayqan ñandam rishaqlapa chay rishqaykimanqa? nishpa.

⁶ Chaymi Jisusqa kayshina nirqan:

—Dyusman riq ñanmi kani. Allip kaqmi kani. Kawsachikuqpiismi noqa kani. Chaqa manam pipis pay kikinllaqa atinchu ch'ayayta Tayta Dyusmanqa. Noqaraykullam atingillapa ch'ayaytaqa. ⁷ Chaymi noqata riqsiwashpaqa, Taytaytapis riqsingillapa. Chaqa noqata rikawashpaqam, alabis paytapis rikaykangillapana, nishpa.

⁸ Chaymi Filipiqa nirqan:

—Taytitu, rikachiwayllapar Taytaykita, payta rikashpa, noqaykuna kushikunaypaq, nishpa.

⁹ Chayshina tapuptinmi, Jisusqa Filipita nirqan:

—¡Filipi, unaynam qamkunawanqa kani! ¿Ima, kanangamanchu manaraq riqsiwashqa kangi? Noqata rikawaqqam Taytaytapis rikashqana. Chayshinaqa ¿imaraykutaq niwangi: “Rikachiwayri Taytaykita”, nishpaqa? ¹⁰ ¿Ima, manachu kriyingi: Jisusmi Taytanwan suqlla; Tayta Dyusmi Jisuswan suqlla, nishpaqa? Chaqa tukuy ima nishushqayqam mana noqapa yuyayniyllachu. Ashwanmi Taytay noqawan kashpa, yumbay chay rurashqaykunata pay kikin rurashqa. ¹¹ Chayri kriyiwayllapa, Taytaywanmi suqlla kani. Paypismi noqawan suqlla. Piru mana munashpa kriyiwaytaqa, chay rurashqaykunata rikashpa, kriyiwayllapa. ¹² Chaqa alliptam niykillapa, noqapi kriyiqkunaqam rurashqay layakunata rinllapa ruraq. Noqa Taytayman riptiyimi, mas ispanstaypaq milagrukunata rinllapa ruraq. ¹³ Chaymi shutiypi tukuy ima mañawashqaykita rini ruraq. Chayshina ruraptiyqam, ancha achka runa, warmi Tayta Dyusta rinllapa alabaq. ¹⁴ Mushuqmanda niriylkillapa: Noqapa shutiypi tukuy ima mañawashqaykitam rini ruraq, nishpa.

Jisusmi ufrisikurqan Santu Ispiritunda kach'amunambaq

¹⁵ Qamkuna noqata allipta kuyawashpaqar, kamachikushqayta rurayllapa. ¹⁶ Kanan noqaqam Taytayta rini mañaq, suq kunswilashuqta kach'amunambaq, qamkunapa pullayki tukuy tyimpu kanambaq. ¹⁷ Payqam Dyuspa Santu Ispiritun. Payqam allip kaqtalla qamkunata rin yach'achishuq. Piru noqapi mana kriyiqkunaqam paytaqa mana atinllapachu ch'askiyta shunqombiqa. Chaqa paytaqam mana rikanllapachu, ni riqsinllapachu. Piru qamkunaqam Santu Ispiritutaqa riqsingillapa, qamkunawan kashqanrayku. Kanan payqam qamkunapi tukuy tyimpu rin kawsaq. ¹⁸ Manam rinichu dijashuqllapa wakchatashinaqa. Ashwan qamkunamanmi rini kutimuq. ¹⁹ Ashla tyimpumandaqam runakunaqa manana rinllapachu rikawaq. Piru qamkunaqam ringillapa rikariwaq. Chaqa noqa kawsamushqayraykum qamkunapis tukuy tyimpu ringillapa kawsaq. ²⁰ Chay kawsamushqay diyapim qamkunaqa ringillapa yach'aq

Taytaywan kashqayta, noqawan kashqaykillapata, noqapa ispirituy qamkunapa shunqoykipi kashqanda. ²¹ Kamachikushqayta kasuqqam allipta kuyawan. Chay kuyawaqtaqam Taytayqa kuyan. Noqapismi paytaqa kuyashpa, payman rini shamuy riqsiwanambaq.

²² Chaymi suq Judas (mana chay Judas Iskaryutichu), nirqan:

—Taytitu, ¿imashinam noqaykunallaqa rinillapa rikashuqqa? ¿Imaraykutaq chay mana kriyiqkunapis mana rinllapachu rikashuqqa? nishpa.

²³ Chayshina tapuptinmi, Jisusqa chay allin Judasta nirqan:

—Qamkuna kuyawashpaqam, nishqayta ringillapa kasuwaq. Kanan Taytayqam qamkunata rin kuyashuq. Chaymi noqaqa Taytaywan rini shamuy, qamkunawan pulla kawsanaypaq. ²⁴ Kay nishushqayqam mana noqapa yuyayniyllachu. Ashwan chay kach'amuwaq Taytay niwashqandallam noqaqa niykillapa. Piru mana kuyawaqqam chay nishqaytaqa mana kasunchu.

²⁵ Yumbay kaykunatam pullaykillapa kashparaq, noqa kikiy niykillapa. ²⁶ Piru Taytaymi rinna kach'amuy Santu Ispiritunda noqapa rrim-plasuy, qamkunata yanapashushpa kunswilashunan. Chay Santu Ispiritunmi tukuy imata rin yach'achishuqllapa. Tukuy ima nishushqay-tapismi rin yuyachishuqllapa.

²⁷ Dyuspi mana kriyiqkunaqam mana noqashinaqa atinllapachu yanapashuyta, kushikushpa shumaqta kawsanaykillapa. Piru noqaqam rini yanapashuqllapa, kushikushpa kawsanaykillapa. Chaymi dispidikashpa niykillapa, ama nimata manchayllapachu ni llakiyllapachu. ²⁸ Chaqa uyawashqam kangillapa, kayshina nishushqayta: “Rishpaqam rini kutimuy qamkunaman”, nishpa. Noqamandaqam Taytay mas kamachikuqqa. Chaymi qamkuna allipta kuyawashpaqa, Tayta Dyusman riptiyqa, dijuru kushikungimanllapa. ²⁹ Kaykunataqam nishushqallapa kani, manaraq nimapis pasaptin, kay nishushqayta rikashpa, noqapi yuyakunaykillapa.

³⁰ Qamkunawanqam manana achkataqa rinichu parlaq. Chaqa kay mundupa kamachikuqnin dyabluqam shamuykanna. Piru payqam mana nima pudirniyuqchu, noqata kamachiwananqa. ³¹ Ashwanmi Tayta Dyusta kasushpa, noqaqa rini wafñuq, yumbay runakuna, warmikuna yach'ananllapa: Jisukristum Tayta Dyusta kuyashpa, kamachishqanda ruran, nishpa.

Chaymandaqam nirqambis:

—Atariyllapa. Akullapana, nishpa.

15

Jisusqam noqanchiqkunawanqa suq yura ubasshina

¹ Jisusqam kayshinapis yach'achikurqan:

—Noqaqam suq yura ubasshina kani. Taytayqam chay yura ubasta kwidaqshina. ² Noqapi yuyakuqkunaqam chay yurapa allin rikrangunashina. Piru Taytayqam chay yurapa mana puqoq rikrangunataqa kuchun. Piru chay puqoq rikrangunataqam tirapashpa qoraykan-shina. Chaqa paykunapa bidanmanda tukuy ima mana baliqkunata wichukuykan, mas shumaqta payta kasunanllapa. ³ Chaymi Dyus nishqanda yach'achishuptiyqa, qamkunaqa qoradushina kangillapa. ⁴ Noqaqam qamkunata tukuy imapi rini yanapashuq. Chayri noqapi

tukuy shungo yuyakushpa, kawsayllapa. Chaqa suq yura ubaspa rikran pitikashpaqam, manana atinchu puqoyta. Chayshinallam qamkunapis noqapi mana yuyakushpaqa, mana atingillapachu Dyus munashqanda rurashpa kawsaytaqa.

⁵ 'Noqagam chay yurashina kani. Qamkunaqam chay yurapa rikrangunashina kangillapa. Chaymi noqapi yuyakuptikiqa, rini yanapashuq, allita rurashpa kawsanaykillapa, ancha puqoq yurashina kanaykillapa. Piru noqapi mana yuyakushpaqam, mana atingillapachu shumaqta kawsaytaqa. ⁶ Chaqa noqapi mana yuyakuqgam wichukushqa rin kaq. Tukuy jwirsandam limpu rin pyirdiq, suq yurapa rikran pitikashpa chakiqshina. Chay rikrandaqam ninapi rupachinllapa.

⁷ 'Piru qamkuna noqapi yuyakushpa, nishushqayta kasuwaptikiqam, tukuy ima mañashqaykita Taytayqa rin qoshuqllapa. ⁸ Kanan qamkuna allita rurashpa kawsaptikiqam, chay rikashuqkunaqa Dyusta rinllapa alabaq. Chaqa chayshina kawsashpa, ancha puqoq yurashina kashpaqam, allip yach'akuqniykuna ringillapa kaq. ⁹ Taytaymi noqata ancha kuyawan. Chayshinallam noqapis qamkunataqa ancha kuyayki. Chayshina kuyashuptyqar, noqamandaqa ama akrakayllapachu. ¹⁰ Chaqa noqagam Taytay Dyus niwashqanda kasuni. Chaymi paymandaqa mana akrakanichu. Chayshinallam qamkunapis kasuwashpaqa, mana nunka noqamandaqa ringillapachu akrakaq.

¹¹ 'Chaykunataqam niykillapa, noqawan tukuy shungo kushikunaykillapa. ¹² Chaymi kayshina kamachiykillapa: Noqa kuyashushqayshinar, suqniki suqnikiwan kuyanakuyllapa. ¹³ Suq runa yanasungunata (yanasangunata) ancha kuyashpaqam, wañunman washanambaq. Chay laya wañuqmi yumbay runamanda mas kuyakuqqa. ¹⁴ Nishushqayta kasushpaqam, yanasuykuna (yanasaykuna) kangillapa. ¹⁵ Mananam kriyadushinachu kangillapa. Chaqa suq kriyadugam mana yach'anchu: Patrunkiymi kay imata rin ruraq, nishpaqa. Piru noqagam Taytay tukuy ima niwashqanda qamkunata nishushqa kani. Chaymi yanasuykunana (yanasaykunana) kangillapa. ¹⁶ Piru manam qamkunachu noqataqa akrashushqa kangi. Ashwanmi noqa qamkunata akrashushpa, numbrashushqa kani, rinaykillapa noqapa shumaq nutisyayta yach'achikuq, achka runa, warmi tukuy tyimpu noqapi yuyakunanllapa. Chayshina ancha puqoq yurashina kaptikillapaqam, noqapa shutiypi tukuy ima mañakushqaykita Tayta Dyusqa rin qoshuqllapa. ¹⁷ Chaymi niriylkillapa, suqwan suqwan kuyanakunayki.

Jisusta ch'iqniqkunam noqanchiqtapis rinllapa ch'iqniwaqninchiq

¹⁸ 'Noqapi mana kriyiqkunam ancha ch'iqniwanllapa. Chaymi qamkunatapis ch'iqnishungillapa. ¹⁹ Chaqa unaynam noqapi mana kriyiqkunamanda akrashushqallapa kani. Chaymi paykunashina manana ruraptikillapaqa, ch'iqnishungillapa. Piru qamkuna mana allita ruraptikiqach'i, paykunaqa kuyashungimanllapa uchayuq masingunatashina. ²⁰⁻²¹ Chaqa qamkunata nishushqayshinam: "Suq kriyadutaqa mana rrispitanllapachu maski patrunninmandaga." Chayshinallam qamkunatapis mana rinllapachu rrispitashuq maski noqamandaga. Chaymi chay mana kriyiqkunaqa noqata qesachawashpa, qamkunatapis rinllapa qesachashuq. Chaqa noqapi mana kriyiqkunaqam kach'amuwaq Dyustapis mana riqsinllapachu yuyaynimbiqa. Chaymi

qamkuna noqapi yuyakuptikiqa, qamkunatapis rinllapa qesachashuq. Piru kasuwaqkunaqam qamkunatapis rinllapa kasushuq.

²² 'Noqa mana shamuptiy yach'achikuqqach'i, chay qesachakuqkunaqa mana uchayuqchu kananda. Piru kananqam uchangunapaq yach'achiptiyqa, manana atinllapachu niyta: "Manam yach'arqaychu: Uchayuqmi kani, nishpaqa". ²³ Chaymi noqata ch'iqniwaqkunaqa Taytaytapis ch'iqniykanllapa. ²⁴ Kanan ispantaypaq milagrukunata paykunapa ñawpambi mana ruraptiyqach'i, mana uchayuqchu kanandallapa. Piru paykunaqam chay milagrukunata rikashpapis, noqata, Taytayta ch'iqniwanllapa. ²⁵ Piru chayshinaqam pasashqa, kumplinambaq Dyuspa Santu Librumbi kayshina nishqan: "Mana nima uchayuq kaptiypismi, ch'iqniwarqanllapa", nishpa.*

²⁶ 'Piru noqaqam Tayta Dyusman rishpaqa, rini kach'amuq chay kunswilakuq Santu Ispiritunda. Paymi Dyusmanda shamushpa, allip kaqtalla rimashpa, noqapaq rin yach'achishuqllapa. ²⁷ Qamkunapismi noqapaq ringillapa yach'achikuq. Chaqa qallarishqay diyamandapacham qamkunaqa pullay kashqallapa kang'i.

16

¹ Jisusqam nirqambis:

—Chaykunataqam nirqaqllapa, qamkuna padisishpapis, ama disanimakanayki. ² Chaqa rinllapam qatishuq sinaguga wasikunamanda. Rinmi ch'ayamuq tyimpu, wanchishuqkuna kayshina yuyanan: Chay mana baliq Jisuspi kriyiqkunata wanchishpaqam, Taytanchiq Dyusta kasuykanchiq, nishpa. ³ Chaqa paykunaqam noqapi Taytaypi mana nunka yuyakushpa, chayshinaqa rinllapa wanchishuq. ⁴ Kayshinaqam niykillapa, chay qesachashunan uras ch'ayamuptin, yuyanaykillapa kay nishushqayta, nishpa.

Dyuspa Santu Ispiritunmi yanapawanchiqllapa

Jisusqam kayshinapis noqaykunataqa yach'achiwarqan:

—Qamkunawan kaykashpam, manaraq yumbaytachu nishurqaqllapa. ⁵ Kanan rininam kutiriq Taytay kach'amuwaqman. Piru qamkunaqam mana tapuwangichu: "¿Maymanmi ringi?" nishpaqa. ⁶ Ashwanmi kaykunata nishuptiyllapaqa, ancha llakingillapa. ⁷ Piru ama llakiylapachu. Allip kaqtam niykillapa. Qamkunapaqqam mas alli, kay mundumanda rinaypaq. Mana riptiyqam, chay kunswilashuq Santu Ispirituqa mana rinchu shamuq qamkunamanqa. Piru noqa rishpam, rini kach'amuq, qamkunaman shamunambaq. ⁸ Chaymi chay Santu Ispiritu shamushpaqa, kay mundupi uchayuqkunata rin yuyachiq: Ay, uchayuqmi kani, ninambaqllapa. Rinmi yuyachiqpis: Dyusmi ancha allin. Paymi rin jugawaqninchiq, ninambaqllapa, ⁹ yach'anambaqllapa: Jisuspi mana kriyishqayraykum, uchayuqna kani, nishpa. ¹⁰ Chayshina Taytay kashqanman kutiptiyqam, manana ringillapachu rikawaq. Piru ringillapam yach'aq: Jisukristum ñanninchiqshina, Dyusman rinanchiqllapaqa, nishpa. ¹¹ Ringillapapismi yach'aq: Tayta Dyusmi, ancha allita jugashpa, kay mundupa kamachikuqnin dyabluta sintinsyashqana, kastigadu kanambaq, nishpa.

¹² Jisusqam kayshinapis nirqan:

* 15:25 Salmo 35.19; 69.4

—Kanmi masta qamkunata nishunaypaq. Piru kanangam mana ringillapachu atiq intyindiya. ¹³ Piru Dyuspa Santu Ispiritun shamushpam, tukuy ima allip kaqta rin yach'achishuqllapa. Manam rinchu yach'achishuq pay yuyashqandaqa. Ashwanmi yumbay uyashqanda qamkunataqa rin intyindichishuq: Kaykunam rin pasaq, nishpa. ¹⁴ Chay Santu Ispiritum noqataqa rin alabawaq. Kanan noqamanda uyashqandam rin yach'achishuqllapa. ¹⁵ Taytay Dyus tukuy ima yuyashqandam noqapis yach'ani. Chaymi chay yach'ashqayta Santu Ispiritupis rin yach'achishuqllapa, nishpa.

Jisuspa yach'akuqninguna puntata llakishpam, rinllapa kushikuq

¹⁶ Jisusqam kayshinapis nirqan:

—Ashla diyamandaqam manana ringillapachu rikawaq. „Chaqa Taytaymannam rini kutiriq.“ Piru ashla diyamandaqam mushuqmanda ringillapa rikariwaq, nishpa.

¹⁷ Chaymi wakin noqaykuna yach'akuqningunaqa suqniy suqniy kayshina parlarqayllapa:

—¿Imapaqmi kay layataqa niwanchiq? ¿Imam munan niyta: “Ashla diyamandaqam manana ringillapachu rikawaq. Chaqa Taytaymanmi rini kutiriq. Piru ashla diyamandaqam mushuqmanda ringillapa rikariwaq”, nishpa? ¹⁸ ¿Imam munan niyta, “Ashla diyamanda”, nishpaqa? Manam intyindinichu chay nishqandaqa, nishpa.

¹⁹ Piru Jisusqam yach'arqanna noqaykuna parlashqaypaq. Chaymi niwarqanllapa:

—Noqam nishushqallapa kani: “Ashla diyamandaqam manana ringillapachu rikawaq. Piru ashla diyamandaqam mushuqmanda ringillapa rikariwaq” nishpa. ¿Ima, kaypaqchu qamkunaqa tapunakuykangi? ²⁰ Alliptam niykillapa, qamkunaqa ancha llakishpa, ringillapa waqqa. Piru noqata kuntrawaqkunaraqam rinllapa kushikuq. Piru chayshina qamkuna ancha llakishpapis, ringillapa kushikuq. ²¹ Suq warmi qeshyanan uras ch'ayamuptinqam, nanaywan ancha padisin. Piru wawitanda qeshyashpaqam, qonqanna nanashqandaqa. Chaqa kay mundupi wawitan nasiptinqam, anchana kushikun. ²² Chayshinam qamkunapis kananga ancha llakingillapa. Piru kutimushpam, rini watukushuqllapa. Chay diyapiqam tukuy shungo ancha ringillapa kushikuq. Mananam ni pipis atinqachu llakichishuytaqa.

²³ Kanam chay diyapiqam manana nimatapis ringillapachu tapuwaq. Ashwanmi allipta niykillapa, shutiywan Taytay Dyusman ringillapa mañakuq. Chaymi payqa rin qoshuqllapa. ²⁴ Kanangamanmi mana nimatapis shutiywanqa Taytaymanqa mañakushqallapachu kangi. Paymanri mañakuyllapa, ch'askishpa, ancha kushikunaykillapa.

Jisusmi kay mundupi yumbay kuntraqkunata rin binsiq

²⁵ Kanangamanmi achka kumparasyunwan qamkunata yach'achishushqa kani. Piru suq tyimpupiqam manana chay kumparasyungunawanqa rinichu yach'achishuqllapa. Ashwanmi ancha klaruta rini yach'achishuqllapa Taytaypaqqa. ²⁶ Chay tyimpupiqam Taytaymanqa ringillapa mañakuq noqapa shutiypi. Mananam nisisaryuchu rin kaq, noqalla qamkunapaq mañakunaypaqqa. ²⁷ Chaqa qamkunaqam noqata kuyawashpa, yuyakungillapa:

Jisukristum Tayta Dyusmanda shamushqa, nishpa. Chaymi Taytay Dyus ancha kuyashungillapa. ²⁸ Tayta Dyusmandam kay munduman shamurqay. Piru kananqam kay munduta dijashpa, paymanna rini kutirig, nishpa.

²⁹ Chaymi noqaykuna yach'akuqningunaqa nirqayllapa:

—Kananqam manana kumparasyunwanchu noqaykunataqa yach'achiwaykangi. Ashwanmi ancha klarutana niwaykangillapa. ³⁰ Kananqam noqaykunaqa intyindinina: Qami tukuy imata yach'angi, nishpa. (Chaqa manaraq tapushuptiyllapam, qamqa yach'angina: Kayshinam rinllapa tapuwaq, nishpa.) Chaymi mana ni nisisaryuchu noqaykuna tapushunayqa. Chayraykum yach'anillapa: Dyusmi qamtaqa kach'amushushqa, nishpa.

³¹ Chaymi Jisusqa kayshina niwarqanllapa:

—¿Kananqachu allipta noqapi yuyakungillapa? ³² Kanalitanmi chay urasqa rinna ch'ayamuq. Chay uraspillam qamkunaga waqta kayta ringillapa shikwakaq. Noqataqam sapalitayta ringillapa dijawaq. Piru manam sapalitayllachu rini kaq. Chaqa Taytaymi noqapa pullay. ³³ Chaymi kaykunata nishushqallapa kani, noqapi allita yuyakushpa, ama nimata manchanaykillapa. Kay mundupi ringillapa padisiq. Piru noqapi yuyakushpa, animakayllapa. Chaqa noqagam kay mundupi yumbay kuntrawaqkunata binsishqa kani.

17

Jisusmi paypi yumbay kriyikunapaq Dyusman mañakurqan

¹ Chaykunata nishpaqam, Jisusqa syiluman chapakushpa, kayshina mañakurqan:

—Taytitu, chay wañunay urasqam ch'ayamuykanna. Chayri runakunata noqa Churikipaq intyindichiy: Jisukristum ancha allin ancha kamachikuq, nishpa. Chayshina willaptikiqam, noqapis paykunata atishaq yach'achiyta: Tayta Dyusmi ancha allin kamachikuq, nishpa. ² Qami numbrawashqa kangi, yumbayta kamachinaypaq, noqapi yumbay yuyakuqkunata tukuy tyimpupaq kawsachinaypaq. Chaqa paykunatam animachishqa kangi, noqapi yuyakunanllapa. ³ Kanan qamllam allip Dyusqa kangi. Qam kikikim kach'amuwashqa kangi kay munduman. Chaymi qambi, noqapi yuyakuqkunaga suq bidapi tukuy tyimpupaq rinllapa kawsaq.

⁴ Yumbay niwashqaykitam rurashqana kani, kay mundupi yumbay tiyaqkuna yach'ananllapa: Tayta Dyusmi ancha allin kamachikuq, nishpa. ⁵ Taytitu, unayqam manaraq kay mundu kaptin, ancha baliq llipyay kamachikuq kashpa, qamwan kawsarqay. Kanambisri ruray, chay unayshina karinaypaq.

⁶ Kay mundupi kawsaqkunamandam qam wakingunata akrashqa kangi, yach'akuqnaykuna kanambaq. Chaymi paykunata qambaq yach'achishqa kani. Kanan paykunagam qam nishqaykita kasushqallapa. ⁷ Chaymi kananqa paykunaga yach'anllapa: Jisukristum tukuy imata ruray, yach'achikun, Tayta Dyus yanapaptin, nishpa. ⁸ Chaqa qam niwashqaykitallam paykunataqa yach'achishqa kani. Chaymi noqapi allita yuyakushpa, kananqa yach'anllapana: Allibmi Tayta Dyus Churin Jisukristuta kach'amushqa, nishpa.

⁹ 'Chaymi qamba kaqkunapaq ancha rrugayki. Chaqa paykunataqam noqata qowashqa kang'i. Piru chay kuntrashuqkunapaqqam mana rrugaykichu. ¹⁰ Chaqa noqapa yumbay yach'akuqniykunataqam qambapis. Chayshinallam qamanda yumbay yach'akuqkunapis noqapa. Chayshina noqapa kashpam, paykunapis suqkunata intyindichinllapa: Jisukristum ancha allin kamachikuq, nishpa.

¹¹ 'Noqaqam kay mundumandaqa qamanna rini shamuy. Piru yumbay yach'akuqniyqam kay mundupilla rinllapa kidaq. Chaymi ancha allin Taytitu, qamta rrugayki noqapi yuyakuqkunata allita kwidanayki, suq ayllushina kuyanakushpa kawsananllapa, qam noqawan kawsashqanchiqshina. ¹² Chaqa kay mundupi paykunapa pullanllapa kashpaqam, noqaqa chay qowashqayki yach'akuqniykunata kwidashqa kani, qam yanapawaptiki. Chaymi yumbay paykuna-manda chay chinganambaq kaqla rin chingaq, dyabluta kasushqan-rayku. Chayshina chingaptinmi, qamba Santu Libruyki nishqanqa rin kumpli.

¹³ 'Kananqam qam kashqaykimanna rini kutimuy. Piru kay mundupiraq kashpaqam, kay yach'akuqniykunata yach'achini, noqa kushikushqayshina, paykunapis ancha kushikunambaq. ¹⁴ Chaymi noqaqa yach'achiwashqaykita paykunataqa yach'achishqana kani. Chayraykum chay mana munaq kriyiqkunapaq paykunataqa ancha ch'iqninllapa. Chaqa noqapi kriyiqkunapismi noqashinana yuyanllapa. Mananam yuyanllapachu chay mana kriyiqkunashinaqa. ¹⁵ Piru manam rrugaykichu, paykunata kay mundumanda surqonaykipaqa. Ashwanmi rrugaykiqa dyablumanda washanaykipaq. ¹⁶ Noqaqam mana kay mundumanda kaqkunashinachu yuyani. Chayshinallam noqapi kriyiqkunapis manana kay mundumanda kaqkunashinachu rinllapa yuyaq. ¹⁷ Yush'ayku paykunata akrashpa yach'achiy, qamtalla kasushunanllapa. Chaqa chay yach'achikushqaykiqam mana llullachu. Ashwanmi allip kaqla. ¹⁸ Taytitu, qamqam kay munduman kach'amuwashqa kang'i. Chayshinallam noqapis kay yach'akuqniykunata kay mundupi tiyaqkunaman kach'ashqa kani, noqapaq yach'achikunanllapa. ¹⁹ Chaqa paykunata washanaypaqmi noqa kikiy intrigakani wañunaypaq, paykunapis allip kaqpi kriyishpa, tukuy shunqo qaman intrigakananllapa.

²⁰ 'Paykuna noqapaq yach'achikuptinmi, suqkunapis noqapi rinllapa yuyakuq. Chaymi mana kay kriyiqkunapaqllachu rrugaykiqa. Ashwanmi rruqaykiqa noqapi manaraq kriyiqkunapaqpis, ²¹ yumbaynin qambi, noqapi kriyishpa, suq ayllushina kanambaqllapa, qam noqawan suq ayllushina kashqanchiqshina. Chayshina kuyanakushpa kawsaptinllapam, suqkuna paykunata rikashpa, rinllapa kriyiq: Taytanchiq Dyusmi Jisusta kach'amushqa, nishpa. ²² Chaqa qam numbrawashqa kang'i, ancha yach'ayniyuq kamachikuq kanaypaq. Chayshinallam noqapis kay yach'akuqniykunata numbrashqa kani, ancha yach'ayniyuq kamachikuqkuna kashpa, kuyanakushpa, suq kwirpushinalla kananllapa, qam noqawan kashqanchiqshina. ²³ Kanan qamqam noqawan kashpa, ancha yanapawang'i. Chayshinallam noqapis paykunawan kashpa, ancha yanapani, suqwan suqwan kuyanakushpa kawsananllapa. Chayshina shumaqta kawsaptinllapam, chay mana kriyiqkunapis yach'anqallapa:

Alliptam Tayta Dyusqa Jisusta kay munduman kach'amushqa, nishpa. Yach'angallapapismi: Tayta Dyusmi paypi kriyiqkunata ancha kuyan, Churin Jisusta kuyashqanshina, nishpa.

²⁴ Taytitu, ancham rrugaykipis, kay qowashqayki yach'akuqniykuna may kashqaypi, pullay kanambaqllapa. Rrugaykipismi yach'anambaqllapa: Tayta Dyusmi Churin Jisusta ancha kuyashpa, ancha alaban, nishpa. Chaqa kay munduta manaraq rurashpam, noqata ancha kuyawashqa kangi. ²⁵ Ancha allin Taytitu, qamta kuntrashuqkunaqam mana riqsishungichu. Piru noqaqam riqsiyki. Kanan yumbay kay yach'akuqniypismi yach'an: Taytanchiq Dyusmi Churin Jisusta kay munduman kach'amushqa, nishpa. ²⁶ Taytitu, noqam paykunataqa yanapashqa kani, qamta riqsishunambaq shunqonllapapi. Chayshinallam paykunata masta rini intyindichiq, suqkunata kuyanambaqllapa, noqata kuyawashqaykishina. Chaqa chayta paykuna intyindiptingam, noqapa ispirituyqa paykunapa shunqombi rin kaq, nishpa.

18

Jisusta prisurqanllapa

(Mt 26.47-56; Mk 14.43-50; Lk 22.47-53)

¹ Chayshina Tayta Dyusman mañakushpaqam, Jisusqa noqaykuna yach'akuqningunawan rirqayllapa chay kibrada Sidrumba chimba ladunman. Chaypim karqan suq wirta. Chay wirtamanmi yaykurqayllapa. ² Chay Judas Jisusta intrigakuqpismi riqsirqan chay wirtataqa. Chaqa Jisusqam achka bwiltasta noqaykunawan chaypiqa tandakashqa karqan. ³ Chaypi kaykaptiyllapam, kamachikuq isrraylinu kurakuna, farisiyukunapis Dyuspa adurana wasinmanda suldadukunata kach'amurqan. Achka rrumanu suldadukunapismi paykunawanqa shamurqan. Yumbaymi shamurqanllapa lamparakunawan michakunawan, qerukunata, atun kuchillukunata piskakushpa. Chay runakunapa ñawpandaqam Judas Iskaryuti shamurqan. ⁴ Piru Jisusqam yach'arqanna: Kayshinam rin pasawaq, nishpa. Chaymi das ñawpaman rishpa, yumbayta tapurqan:

—¿Pitam maskaykangillapa? nishpa.

⁵ Paykunaqam nirqan:

—Jisus Nasaritmanda kaqtam maskaykanillapa, nishpa.

Chaymi Jisusqa nirqan:

—Noqam kani Jisus Nasaritmanda kaqqa, nishpa.

Kanan chay suldadukunapa pullanmi chay intrigakuq Judasqa karqan. ⁶ Chay uras Jisus “Noqam kani” niptinmi, chay runakunaqa ikip ikip rishpa, pachaman waqtakarqanllapa. ⁷ Chaymandaqam Jisusqa tapurirqan:

—¿Pitam maskaykangillapa? nishpa.

Chaymi paykunaqa nirirqanllapa:

—Jisus Nasaritmanda kaqtam maskaykanillapa, nishpa.

⁸ Chaymi Jisusqa paykunata nirirqan:

—Nishushqallapanam kani: “Noqam kani”, nishpa. Noqata maskawashpaqa, kay suq runakunataqa dijayllapa rinambaq, nishpa.

⁹ Chayshina niptinmi, kumplirqan pay kikin kayshina nishqan: “Taytitu, chay qowashqayki sigiwaqkunamandaqam mana ni suqta dijashqachu kani chingamabaq”, nishpa.

¹⁰ Simun Pidruqam atun kuchilluyuq karqan. Chaymi payqa chay sinturakushqan kuchillunda baynanmanda surqoshpa, chay mas kamachikuq isrraylinu kurapa kriyadun Malku shutiqta machitiyashpa, allin ladu rinrinda pitirqan. ¹¹ Chayta rikashpaqam, Jisusqa Pidruta nirqan:

—Chay atun kuchilluykitaqa chay baynambina waqaychay. Taytaymi niwashqa, ancha ñakanaypaq. Chay ñakaykunaqam noqapaqqa upyanaypaq ancha ayaq yakushina. ¿Akasuchu mana rini ñakaq? nishpa.

Jisustam dimandarqanllapa mas kamachikuq isrraylinu kurakunapi
(Mt 26.57-58; Mk 14.53-54; Lk 22.54)

¹² Chay rrumanu suldadukunam kamachikuqninwan tukuy isrraylinukunapa suldadungunawan Jisusta piskashpa, makingunata ch'aqnarqanllapa. ¹³ Chaymandaqam aparqanllapa Anaspa wasinman. Chaqa Anasqam Kayfaspa swigrun karqan. Kayfasqam chay tyimpupiq mas kamachikuq isrraylinu kura karqan. ¹⁴ Chay Kayfasmichay mas kamachikuq isrraylinukunata nishqa karqan: “Noqanchiqkunapaqqam mas alli, suq runa wañunambaq, yumbay llaqta masinchikuna ama wañunanllapa”, nishpa.*

Pidrum Jisusta ñigarqan
(Mt 26.69-70; Mk 14.66-68; Lk 22.55-57)

¹⁵ Simun Pidrum suq yach'akuq masinwan Jisuspa ikinda rirqanllapa. Chay suq yach'akuqqam chay mas kamachikuq isrraylinu kurapa riqsishqan karqan. Chaymi payqa chay kurapa wasimba patyunman Jisuswan yaykurqan. ¹⁶ Pidruqam sawa pungupilla kidarqan. Chaymi chay suq yach'akuq masinqa punguman shamushpa, purtira chinata rrugashpa, ukukaman Pidrutaqa aparqan. ¹⁷ Chaymi chay purtira chinaqa Pidrutaqa kayshina tapurqan:

—¿Manachu gambis Jisuspa suq yach'akuqnin kangi? nishpa.

Chaymi Pidruqa nirqan:

—Manám, nishpa.

¹⁸ Kanan ancha chiri kaptinmi, chay kamachikuq kurapa kriyadunguna, wakin suldadukunawan shayashpa, ninapi mashakuykarqanllapa. Chaymi Pidrupis paykunapa pullan shayashpa, mashakuykarqan.

Mas kamachikuq isrraylinu kurakunam Jisusta tapurqanllapa
(Mt 26.59-66; Mk 14.55-64; Lk 22.66-71)

¹⁹ Chay mas kamachikuq isrraylinu kuraqam Jisusta tapurqan:

—¿Pikunam yach'akuqnikiqa? ¿Imatam yach'achikushqa kangi?

²⁰ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Noqaqam yumbaypa ñawpambi rimashqa kani. Kutin kutinmi sinaguga wasikunapi, Dyuspa adurana wasimbipis yach'achikushqa kani. Chaqa yumbay llaqta masinchiq isrraylinukunam chaykunapi tandakanllapa. Manam nimatapis pakakushpaqa, yach'achikushqachu kani. ²¹ Chayshinaqa ¿imaraykutaq tapuwangi noqataqa? Chay uyawaqkunata tapuyqa. Paykunam nishunqallapa chay yach'achikushqaytaqa, nishpa.

* 18:14 San Jwan 11.50

²² Chayshina Jisus niptinmi, suq suldadu chaypi kaqqa suq laputa Jisusta qoshpa, tapurqan:

—¿Ima, chayshinachu mas kamachikuq kuranchiqta kuntistangi? nishpa.

²³ Chayshina niptinmi, Jisusqa nirqan:

—Mana allita rimashqa kaptiyqa, niway ima malutam rimashqa kani, nishpa. Piru allip kaqta rimashqa kaptiyqa, ¿imapaqtaq maqawangiq? nishpa.

²⁴ Chaymandaqam Anasqa Jisusta ch'agnashqatalla kach'arqan chay mas kamachikuq kura Kayfasman.

Pidrum Jisusta ñigarirqan

(Mt 26.71-75; Mk 14.69-72; Lk 22.58-62)

²⁵ Pidru chaypilla shayashpa mashakuykaptinmi, kayshina tapurqanllapa:

—¿Manachu qamqa chay runapa suq yach'akuqnin kangi? nishpa.

Chaymi Pidruqa nirqan:

—Manam noqaqa yach'akuqninchu kani, nishpa.

²⁶ Chay kamachikuq kurapa suq kriyadunmi, chay kriyadupa rinrinda pitishqamba ayllun karqan. Payqam Pidruta tapurqan:

—¿Akasuchu mana rikashushqa kani chay Jisuswan pulla kaptiki chay wirtapi? nishpa.

²⁷ Piru Pidruqam chayshina tapuptinqa, suq kutinda ñigarirqan. Chay urasllam suq gallu kantarqan.

Jisustam gubyirnu Pilatupi dimandarqanllapa

(Mt 27.1-2, 11-14; Mk 15.1-5; Lk 23.1-5)

²⁸ [Nuta: Chay tyimpukunapim Rruma llaqtamanda kaqkuna achka nasyungunapi, Isrrayilpipis kamachikurqanllapa. Isrrayilpa rrumanu gubyirnunqam Pilatu shutirqan.] Achikyaykaptinnam Kayfaspa

wasinmanda Jisusta aparqanllapa rrumanu gubyirnu Pilatupa dispachunman. Piru manam yaykurqanllapachu chay dispachunmanqa. Chaqa kriyirqanllapa: Chay furastiru rrumanukunawan kashpa, mapa shunqoyuq rinchiq kidaq. Chayshina kidashpaqam, manana at-inchiqmanchu mikuyta chay Paskwa fyistapi mikunataqa, nishpa.

²⁹ Chaymi chay gubyirnu Pilatuqa dispachunmanda llusqshishpa, paykunata tapurqan:

—¿Ima malutam rurashqa kay runaqa, qamkuna payta kuntranayk-iqa? nishpa.

³⁰ Chaymi paykunaga nirqanllapa:

—Kay runa mana maluta rurashqa kaptinqach'i, noqaykunaga mana apamunaytachu, nishpa.

³¹ Chaymi Pilatuqa paykunataqa nirqan:

—Qamkuna chay runata apashpa, liyniki nishqanshina justisyata rurayllapa, nishpa.

Chayshina niptinqam, chay isrraylinukunaga nirqan:

—Qamkuna rrumanukunam mana dijawangillapachu wanchinayllapa, nishpa.

³² Chayshinam kumplirqan Jisus nishqanga: “Kruspim rini wañuq”, nishpa. (Chaqa rrumanukunallam kruspi klabashpa wanchirqanllapa.) ³³ Chaymi Pilatuqa yaykushpa dispachunman, Jisusta qayashpa, tapurqan:

—¿Qamchu isrraylinukunapa gubyirnunqa kangi? nishpa.

³⁴ Chaymi Jisusqa tapurqan:

—¿Kikin yuyaynikimandachu kayshinaqa tapuwangi, ichu suqkuna parlachishushqa kaptin? nishpa.

³⁵ Chaymi Pilatuqa nirqan:

—Manam noqaqa isrraylinuchu kani, qambaq yach'anaypaqqa. Ashwan llaqta masiki isrraylinukuna, chay kamachikuq kurakunapismi qamtaqa intrigawashqallapa, kayshina tapushunaypaq: ¿Ima malutam rurashqa kangi? nishpa.

³⁶ Chaymi Jisusqa Pilatuta nirqan:

—Suq lugarpim gubyirnuqa kani. Manam kay mundupichu. Kay mundupa gubyirnun kaptiyqach'i, kasuwaqkunaqa pilyanandallapa, ama intrigakuwanan chay llaqta masiy isrraylinukunaman. Lukismi mana kay mundupa kamachikuqninchu kani, nishpa.

³⁷ Chayshina niptinqam, Pilatuqa tapurqan:

—¿Chayshinaqachu gubyirnu kangi qamqa? nishpa.

Chaymi Jisusqa nirqan:

—Ari, qam nishqaykishinam gubyirnu kani. Noqaqam kay munduman shamushpa, nasishqa kani, allip kaqta yach'achikunaypaq. Chaymi chay allip kaqta kasuqkunaqa noqa nishqayta kasunllapa, nishpa.

³⁸ Chayshina niptinmi, Pilatuqa tapurqan:

—¿Imam chay allip kaqqa? nishpa.

Pilatun Jisusta sintinsyarqan wanchinambaqllapa

(Mt 27.15-31; Mk 15.6-20; Lk 23.13-25)

Chayshina tapushpaqam, chay Pilatuqa llugshishpa sawaman, chay isrraylinukunata kayshina nirqan:

—Manam nima dilituta paypiqa tarinichu. ³⁹ Piru gamkunaqam kustumbriyuq kangillapa, Paskwa fyistapi suq prisuta kach'anaypaq. ¿Munangillapachu kay gubyirnuykita kach'anaypaq? nishpa.

⁴⁰ Chayshina niptinqam, yumbay sh'uqyarqanllapa:

—¡Kay runataqa ama kach'aychu! ¡Ashwan Barrabasta kach'ayqa! nishpa.

Chay Barrabasqam suq ladrin saltiyadur karqan.

19

¹ Chaymandaqam chay gubyirnu Pilatuqa kamachikurqan, Jisusta ancha fiyuta asutinanllapa. ² Kanan chay rrumanu suldadukunaqam suq kuruna kasha likiduta rurashpa, Jisusta umachachirqanllapa. Kanan kapachirqanllapam suq granati kapata. ³ Chaymandaqam ñawpanman qemikashpa, yanqa burlashpa, niqllapa:

—¡Biba, isrraylinukunapa gubyirnun! nishpa.

Chayshina nishpaqam, qaqlambi maqaqllapa.

⁴ Chaymandaqam Pilatuqa dispachunmanda llugshirishpa, isrraylinukunata nirqan:

—Rikayllapa, kay sawamanmi apamuni, gamkuna yach'anaykillapa: Gubyirnu Pilatuqam mana nima dilituta tarinchu paypiqa, nishpa.

⁵ Chaymi Jisusqa sawaman llugshirqan, chay kasha likidu kurunayuq, chay granati kapayuqna. Chaymandaqam Pilatuqa paykunata nirqan:

—¡Mayá, kaypinam kay runaqa! nishpa.

⁶ Chaymandaqam chay kamachikuq isrraylinu kurakunaqa Dyuspa adurana wasinda kwidaq suldadukunawan Jisusta rikashpaqa, ancha jwirtita kayshina sh'uqyarqanllapa.

—¡Kruspi klabay, kruspi klabay! nishpa.

Chaymi Pilatuqa nirqan:

—Qamkuna apashpa, kruspi klabayllapa. Piru noqaqam paypiqa mana nima dilituta tarinichu, nishpa.

⁷ Chaymi chay kamachikuq isrraylinukunaqa Pilatutaqa nirqanllapa:

—Noqaykunapaqam kan suq liy, Dyustaqa ama burlananchiqllapa. Piru kay runaqam “Dyuspa Churinmi kani”, nishqa. Chayri chay liy nishqanshina wañunqa, nishpa.

⁸ Chayshina “Dyuspa Churinmi kani”, nishqanda uyashpaqam, Pilatuqa mastana mancharqan. ⁹ Chaymi payqa uku dispachunman Jisusta aparishpa, tapurirqan:

—¿Maymandataq qamqa kangi? nishpa.

Chayshina tapuptinqam, Jisusqa mana nimatapis nishpachu, uyararqanlla.

¹⁰ Chaymi Pilatuqa tapurqan:

—¿Ima manachu nimatapis niwangi? ¿Manachu yach'angi, noqa Pilatum ancha kamachikuq kashpa, atini kruspi klabashuyta, ichu kach'ashuyta, nishpaqa?

¹¹ Chaymi Jisusqa nirqan:

—Tayta Dyus mana dijashuptinmi, mana nimatapis noqataqa atingimanchu rurawayta. Kaytapis yach'ay: Chay qaman intrigakuwaqmi mas uchayuqqa kidan qamandaqa, nishpa.

¹² Chayshina niptinqam, Pilatuqa ancha munarqan kach'ayta, librina kanambaq. Piru chay isrraylinukunaqam nirqanllapa:

—¡Kay runata kach'ashpaqam, mana gubyirnunchiq Sesarpa yanasunchu (yanasanchu) kangi! ¡Chaga mayqan runa “gubyirnu kani” niqqam chay mas kamachikuq gubyirnu Sesarta kuntraykan! nishpa.

¹³ Chaymi Pilatuqa chay runakuna nishqanda uyashpaqa kamachikurqan, Jisusta sawaman surqonambaq. Chaymandaqam Pilatuqa trunumbi tiyarqan, justisyata ruranambaq. Pilatupa chay trunungam karqan suq pamba Gabata shutiqpi. Chay Gabataqam ibriyu rimaypiqa munan niyta: “Rumikunawan allichadu pamba”, nishpa. ¹⁴ Yaqqana qallariptin chay Paskwa fyista diya, larrdusinach'i karqan. Chay urasmi Pilatuqa chay isrraylinukunata (piñachinambaq) nirqan:

—¡Rikayllapa, kaypim gubyirnuykiqa! nishpa.

¹⁵ Piru paykunaqam ancha jwirtita kayshina sh'uqyarqanllapa:

—¡Wañunqa, wañunqa! ¡Kruspi klabay! nishpa.

Chayshina niptinllapaqam, Pilatuqa yumbayta tapurqan:

—¿Qamkunapa gubyirnuykitachu kruspi klabachishaq? nishpa.

Chaymi chay kamachikuq kurakunaqa nirqanllapa:

—¡Sesarllam gubyirnuyllapaqa! ¡Manam masqa kanchu! nishpa.

¹⁶ Chaymi Pilatuqa paykunatana intrigarqan, kruspi klabananllapa. Chayraykum paykunaqa aparqanllapana Jisustaqa.

Jisustam kruspi klabarqanllapa

(Mt 27.32-44; Mk 15.21-32; Lk 23.26-43)

¹⁷ Jisusqam krusta umbrukushpa, Jirusalinmanda rirqan Kalabira shutiq lugarman. Chay lugarqam ibriyu rimaypiqa shutirqan Gulguta. ¹⁸ Chay lugarpinam Jisustaqa kruspi klabarqanllapa. Kanan ishkay runakunatapismi pullan klabarqanllapa, suqta ichuq ladumbi, suqta allin ladumbi. ¹⁹ Kanan Pilatuqam suq litriruta rurashpa, kach'arqan kruspa puntambi ruranambaq. Chay litrirupiqam kayshina nirqan: "Jisus Nasaritmanda kaqmi isrraylinukunapa Gubyirnun", nishpa. ²⁰ Chay Kalabira lugarqam Jirusalin llaqtapa ladumbilla kidan. Chaymi achka isrraylinukuna chay litrirutaqa liyirqanllapa. Chaqa chay litrirutaqam rurashqallapa karqan ibriyu rimaypi, grigu rimaypi, latin rimaypipis. ²¹ Chaypaqmi chay isrraylinukunapa kamachikuq kurangunaqa Pilatuta nirqanllapa:

—Ama iskibriychu: "Isrraylinukunapa Gubyirnunmi", nishpaqa. Ashwan iskibriyqa: "Payqam nirqan: 'Noqam kani isrraylinukunapa Gubyirnun' ", nishpa.

²² Chaymi Pilatuqa nirqan:

—Iskibrishqayqam chayshinana kidanqa, nishpa.

²³ Chaymandaqam chay suldadukunaqa Jisuspa trapunda ch'uskundin partinakurqanllapa. Kushmambaqqam suqnin, suqnin kayshina ninakurqan: "Kaytaqam noqa piskani, kaytaqam noqa piskani", nishpa. Chaqa chayqam mana nima kusturayugchu karqan. Suq awayllam karqan, anaq kunganmanda ura puntangaman. ²⁴ Chaymi chay kushmapaqqqa chay suldadukunaqa kayshinana parlarqanllapa:

—Ama llikishpachu, swirtita rurashun, mayqanninchiqshi apanchiq, nishpa.

Chayshina ruraptinllapaqam, kumplirqanna Dyuspa Santu Librumbi kayshina nishqan: "Paykunapuram mudanaykunata partinakurqanllapa. Kushmaypaqqam swirtiyarqanllapa", nishpa.*

²⁵ Chay kruspa ladumbim Jisuspa mamitanqa karqan. Chay mamitamba masambismi chaypi karqan. Kliyufaspa warmin Maryapis, chay suq Marya Magdalamanda kaqpismi chaypi karqan. ²⁶ Chaymi Jisusqa mamitamba ladumbi kuyashqan yach'akuqninda rikawashpa, kayshina nirqan:

—Mamita, chay laduykipi shayaykaqmi wawaykiqa kanqa, nishpa.

²⁷ Chaymandaqam noqa yach'akuqnindapis kayshina niwarqan:

—Chay mamaymi mamaykiqa kanqa, nishpa.

Chaymi chay urasmandapacha mamitaypaqna riqsishpa, wasiy-manna aparqay.

Jisusmi wañurqan

(Mt 27.45-56; Mk 15.33-41; Lk 23.44-49)

²⁸ Chaymandaqam Jisusqa yach'ashpa: Tukuy imatanam kumpliynani, nishpaqa, Dyuspa Santu Librumbi nishqanda kumplinambaq kayshina nirqan:

—Yakunanim, nishpa.

²⁹ Chaypim puchqo binu suq puyñu unda karqan chay suldadukuna upyanambaq. Chaymi paykunaga suq ish'uputa chay puchqo binupi nuyuchishpa, suq barillapa puntambi rurashpa, shiminman qemirqanllapa. ³⁰ Chay puchqo binuta chupashpaqam, Jisusqa nirqan:

* 19:24 Salmo 22.18

—Tukuy imatam kumplishqana kani, nishpa.

Chaymandaqam kumurashpa, ispiritunda Dyusman mingashpa, wañurqanna.

Suq rrumanu suldadum Jisusta kustillambi tukshirqan

³¹ Chay diyaqam karqan allichakananllapa Paskwa fyistapaqna. Chaymi isrraylinukunaqa mana munarqanchu samana diyapi kruskunapi wañushqakuna kidanambagga. Chaqa chay Paskwa fyistapi kaq samana diyaqam ancha santu diya karqan. Chaymi paykunapa Pilatuta rrugarqanllapa, kamachikunan, chay kruspi kaqkunapa ch'angangunata pakinambaq, mas das wañuptinllapa, ashuchinanllapa. ³² Chaymi chay rrumanu suldadukuna shamushpa, Jisuspa ladumbi chay kruspi kaq runakunapa ch'angangunata pakirqanllapa. ³³ Chaymandaqam Jisuspa kwirpunman rishpa, wañushqatana rikashpa, ch'angandaqa manana pakirqanllapachu. ³⁴ Piru suq suldaduqam suq garruchawanshina Jisusta kustillambi tukshirqan. Chayshina tukshiptinqam, chay kustillanmanda yawar, yaku llusqashirqan. ³⁵⁻³⁷ Chayshinam pasarqan, kumplinambaq Dyuspa Santu Librumbi kayshina nishqan: “Paypa tullundaqam mana rinllapachu pakiq”, nishpa.* Chay Santu Librupim suq partipipis nin: “Chay tukshishqandam rinllapa rikaq”, nishpa.* Jisusta chayshina ruraptinllapam, noqa kikiy rikarqay. Chaymi tistigu kashpa, allita yach'ashpa, allip kaqtalla iskibrini, qamkunapis Jisukristupi kriyinaykilla.

Jisustam pambarqanllapa

(Mt 27.57-61; Mk 15.42-47; Lk 23.50-56)

³⁸ Chaymandaqam suq runa Jusi shutiq rirqan gubyirnu Pilatuman. Chay Jusiqa Arimatiya llaqtamanda karqan. Jisuspa yach'akuqnin karqan. Piru chay kamachikuq isrraylinukunata manchashpam, uyariptalla Jisuspi kriyishqa karqan. Paymi Jisuspa kwirpunda mañarqan, apanambaq pambaq. Pilatuqam nirqan: “Mayá, apay”, nishpa. Chaymi chay Jusiqa Jisuspa kwirpundaqa aparqanna pambaq.

³⁹ Nikudimupismi Jusiwan rirqan. Chay Nikudimuqam Jisusman tutup rishqa karqan parlaq. Payqam aparqan 30 kilustach'i mishki mutkina pulbuta mirramanda, aluwismanda kaqta. ⁴⁰ Chayshina Jisuspa kwirpunda apashpaqam, chay mirrawan chay aluwiswan mushuq traputa pasashpa, Jisuspa kwirpunda wangurqanllapa. Chaqa noqaykuna isrraylinukunam wañuqkunataqa chayshina pambanillapa. ⁴¹ Jisusta chay wanchishqan lugarpa ladumbillam suq wirta karqan. Chay wirtapiqam suq mushuq mach'ayshina sipultura karqan. Chaypiqam manaraq pitapis pambashqallapachu karqan. ⁴² Kanan noqaykuna isrraylinukunapa samana diyayllapaqam yaqqana qallariykarqan. Chaymi mana munashpa samana diyapi trabajaytaqa, chay sirkapillana das pambarqanllapa Jisuspa kwirpundaqa.

20

Jisusmi wañushqanmanda kawsamurqan

(Mt 28.1-10; Mk 16.1-8; Lk 24.1-12)

¹ Simanapa qallarinan diya dumingum Marya Magdalamanda kaq ancha madrugadu salqa salqalla rirqan Jisus pambakashqanman.

* 19:35-37 Éxodo 12.46; Salmo 34.20

* 19:35-37 Zacarías 12.10

Ch'ayashpaqam, chay mach'ayshina sipulturataqa manana kirpadutachu tarirgan. Ashwanmi tarirganqa chay rumitaqa isqandaykaqtana. ² Chaymi chayshina chay sipultura kich'aduna kaptinqa, chay Maryaqa kallpamurqan abisawaqllapa. Chaymi ch'ayamushpaqa, Pidruta, noqata niwarganllapa:

—Jisuspa kwirpundaqam chay sipulturamandaqa surqoshqallapana! Manam yach'anillapachu maypinam rurashqallapa, nishpa.

³ Chayshina niwaptinllapaqam, Simun Pidruwan noqa kallpaylla, rirqayllapa chay sipulturaman chapakuq. ⁴ Kallpashpaqam, Pidruta binsishpa, noqa mas puntata ch'ayarqay chay sipulturamanqa. ⁵ Ch'ayashpaqam, noqaqa yaykunanman kumurashpa, ukuman chapakushpa, rikarqay chay trapu Jisuspa kwirpunda liyashqandallana. Piru noqaqam ukumanqa mana yaykurqaychu. ⁶ Chayshina chapaykaptiyqam, Simun Pidruqa ch'ayamurqanna ikiyta. Paymi ukuman das yaykurqan rikaq. Chaymi paypis rikarqan chay trapu Jisuspa kwirpunda liyashqandallana. ⁷ Chaymandaqam rikarqambis Jisuspa umanda wangushqan traputapis, suq ladupina rurashqata. Chaqa mananam pullachu karqan chay trapu kwirpunda liyashqanwanqa. ⁸ Chayshina Pidru yaykuptingam, noqapis chay sipulturamanqa yaykurqanina. Yaykushpaqam, noqapis chay trapukunata rikarqay, suq ladupi suq ladupina kaqta. Chayta rikashparaqmi, noqaqa kriyirqay. ⁹ Piru noqaykunaqam manaraq intyindirqaychu Dyuspa Santu Librumbi kay nishqandaqa: Dyus Akrashqan Washadurmi wafushqanmanda rin kawsamuq, nishpa.

¹⁰ Chaykunata rikashpaqam, kutirqayllapana pusadayllapaman.

Jisusmi rikakurqan Marya Magdalamanda kaqman
(Mk 16.9-11)

¹¹ Noqaykuna pusadayllapaman kutiptiylapaqam, Magdalamanda kaq Maryaqa waqashpa, chay mach'ayshina sipulturapa sawa yaykunambi kidarqan. Chaypish kumurashpa, ukuman chapakurqan. ¹² Chayshina chapakushpaqash, rikarqan ishkay ancha yuraq mudanayuq anjilkunata. Suqqash tiyaykarqan Jisuspa uman rurashqan ladupi; suqqash ch'akin kashqan ladupi. ¹³ Chayshi chay anjilkunaqa Maryata tapurqan:

—Warmisita, ¿imapaqmi anchaqa waqaykangi? nishpa.

Chayshi Maryaqa nirqan:

—Siñurniypa kwirpundam apashqallapana. Manam yach'anichu, maypinam rurashqallapa, nishpa.

¹⁴ Chayshina nishpaqash, Maryaqa ikiman chapakushpa, Jisusta rikarqan. Piru manash rigsirqanchu: Paymi Jisukristu, nishpaqa. ¹⁵ Chaymandaqash Jisukristu tapurqan:

—Warmisita, ¿imapaqmi anchaqa waqaykangi? ¿Pitam maskaykangi? nishpa.

Chayshina tapuptinshi, Maryaqa nirqan:

—Taytitu, Kamachikuqniypa kwirpunda qam apashqa kashpaqa, ¿maypitaq rurashqa kang? Yush'ayku niway, rinaypaq apamuq.

Chaqa Maryaqash yuyarqan: Kay runaqam kay wirtata kwidaq, nishpa.

¹⁶ Chayshi Jisusqa nirqan:

—¡Marya! nishpa.

Chayshina shutimbi niptinraqshi, Maryaqa Jisusta riqsishpa, payman tikrakashpa, nirqan:

—¡Rrabuni! nishpa.

Chay palabra “Rrabuniqam” ibriyu rimaypiqa munan niyta: “Yach’achikuq Taytitu”, nishpa. ¹⁷ (Chayshina nishpaqash, Maryaqa Jisuspa ñawpambi qonqorikushpa, ch’akingunapi piskakurqan.) Chayshi Jisusqa nirqan:

—Ama piskawaychu. Chaqa manaraqmi Taytay Dyusmanqa rishqachu kani. Ashwan riy yach’akuqniykunata abisaq: “Jisukristum riykan Taytanman. Paypa Taytangam noqanchiqkunapa Taytanchiqpis. Paypa Dyusningam noqanchiqkunapa Tayta Dyusninchiqpis”, nishpa.

¹⁸ Chaymi Marya Magdalamanda kaqqa shamushpa, niwarqanllapa:

—Siñurninchiq Jisustam rikashqa kani. Pay kikinmi niwashqa, shamunaypaq abisashuqllapa, nishpa.

Jisus kawsamushpam, yach’akuqningunaman rikakurqan

(Mt 28.16-20; Mk 16.14-18; Lk 24.36-49)

¹⁹ Chay dumingullam noqaykunaqa tutap suq wasipi tandakarqayllapa. Chaymi kamachikuq isrraylinukunata manchashpa, chay wasipa pungunda alli kirpashpa, trankashqallapa karqay. Piru Jisusqam shamushpa, qonqaylla rikakurqan noqaykunapa ch’awpiyllapapi. Chayshina rikakushpaqam, noqaykunata napaykuwarqan:

—Bwinas nuchis. Dyus yanapashunqallapa, nishpa.

²⁰ Chaymandaqam rikachiwarqanllapa makinda, kustillanda chay chuqrishqangunata. Chayshina Jisusta rikashpaqam, ancha kushikurqayllapa. ²¹ Chaymandaqam Jisusqa noqaykunata kayshina niriwarqan:

—Dyus qamkunata yanapashunga. Chaqa payqam kay pachaman kach’amuwashqanshina, noqapis kach’aykillapa, shumaq nutisyayta qamkunapis yach’achikunayki.

²² Chayshina niwashpallapaqam, Jisusqa yumbay noqaykunata pukawashpa, niwarqanllapa:

—Dyuspa Santu Ispiritunda ch’askiyllapa. ²³ Chay Santu Ispiritu qamkunata yanapashuptinmi, wakin uchayuqkunata ringillapa niq: “Taytanchiq Dyusmi uchaykikunata pirdunashushqa”, nishpa. Chayshina niptikillapaqam, paykunaqa uchangunamanda pirdunadu rin kaq. Piru suq uchayuqkunata niptikillapa: “Tayta Dyusqam mana pirdunashushqachu”, nishpaqa, mana pirdunaduchu rin kidaq.

Tumasmi Jisusta kawsamushqata rikarqan

²⁴ Jisus noqaykunaman rikakushqan urasqam chay yach’akuq masiyllapa Tumas Millisuqa mana noqaykunawanchu karqan. ²⁵ Chaymi pay ch’ayamuptinqa, nirqayllapa:

—Siñurninchiq Jisustam rikashqallapa kani, nishpa.

Piru Tumasqam niwarqanllapa:

—Manam kriyiykillapachu. Noqaqam makinda klabu ush’kushqanda rikashpa, diduywan llamkashpa, kustillambi makiywan llamkashparaq, chay niwashqaykitaga kriyishaq. Manaqa manám, nishpa.

²⁶ Chaymandaqam 8 diyasmanda tutapina noqaykuna chay wasipina tandakashqa karirqayllapa. Chay bwiltaqam Tumaspi pullayllapa karqan. Punguta alli kirpashpam, trankashqa karqayllapa. Piru Jisusqam

ch'awpiyllapaman yaykushpa, kayshina noqaykunata napaykuriwar-qan:

—Bwinas nuchis. Dyus yanapashunqallapa, nishpa.

²⁷ Chaymandaqam Tumasta nirqan:

—Tumas, diduykita kay makiy klabu ush'kushqanman ruray. Kay ush'kushqa kustillaymambis makikita ruray kriyinayki: Alliptam kawsamushqana, nishpa. Ama mana kriyiq runaqa kaychu. Ashwan noqapi allipta kriyiy, nishpa.

²⁸ Chayshina Jisus niptinmi, Tumasqa paytaqa nirqan:

—¡Qamir Kamachikuqniy, Dyusniy kang! nishpa.

²⁹ Chaymi Jisusqa Tumasta nirqan:

—Qamqam rikawashparaq kriyingi. Piru chay mana rikawashpa kriyiqkunataqam Dyusqa masta rin yanapaq, kushikunanllapa, nishpa.

Kayraykum San Jwan kay librutaqa iskibrirqan

³⁰ Jisusmi noqaykunapa ñawpaypi suq laya ancha achka milagrukunatapis rurarqan. Piru yumbay chay milagru rurashqambaqqam mana iskibrishqachu kani kay librupiqa. ³¹ Piru wakin milagruknapaqmi iskibrishqa kani, kriyinaykillapa: Jisusqam Dyus Akrashqan Washadurninchiq. Payllam Dyuspa Churimbis, nishpa, chayshina kriyishpa, tukuy tyimpu Dyuswan kawsanaykillapa.

21

Jisusmi rikakurqan syiti yach'akuqningunaman

¹⁻² Chaymandaqam noqaykuna Jisuspa yach'akuqningunaqa tandakarqayllapa chay Tibiryas atun qoch'apa manyambi. [*Nuta: Chay qoch'allam Galiliya qoch'a, Jinisarit qoch'apis shutin.*] Chaypim karqayllapa: Simun; payllam Pidrupis shutiq; Tumas Millisu, Natanayil. Payqam prubinsya Galiliyapa Kaná llaqtanmanda karqan. Noqaykuna Sibidiyupa ishkey churingunapismi chaypi karqayllapa. Ishkey mas apustul masiykunapismi chaypi karqan. Chayshina chay qoch'apa manyambi kaykaptiyllapam, Jisukristu noqaykunaman rikakumurirqan.

³ Piru manaraq rikakumuptinmi, Simun Pidruqa niwashqallapa karqan:

—Noqam rishaq piskadukunata piskaq, nishpa.

Chaymi nirqayllapa:

—Noqaykunapisri qamwan akullapa, nishpa.

Chayshina nishpaqam, llugshishqallapa karqay yakupi puriq suq barkuman. Chayshinam chay tuta rirqayllapa piskaduta piskaq. Piru chay tutaqam yuraqashtin mana ni suq piskaduta piskarqayllapachu.

⁴ Chaymandaqam qayandin achikyaykaptinqa, Jisusta chay qoch'apa manyambi rikarqayllapa. Piru manam paytaqa riqsirqayllapachu.

⁵ Chaymandaqam Jisusqa kayshina tapuwarqanllapa:

—Ijitukuna, ¿manachu nimata piskashqallapa kang? nishpa.

Chaymi noqaykunagaq nirqayllapa:

—Manam ni suqsituta piskashqallapachu kani, nishpa.

⁶ Chaymandaqam Jisusqa niwarqanllapa:

—Atarrayaykita barkupa allin ladunman wichukuyllapa, piskadukunata tarinaykillapa, nishpa.

Chay niwashqanshinam rurarqayllapa. Chaymi allipta manana atirqayllapachu atarrayataqa chutayta, ancha achka piskadukuna bul-sachakaptin. ⁷ Chaymi noqa Jisuspa ancha kuyashqan yach'akuqninga Simun Pidruta nirqay:

—¡Waq runaqam Siñurninchiq Jisus! nishpa.

Chayshina niptiyqam, Simun Pidruqa chay uraslla das mudananda rurakurqan. Chaqa payqam piskaduta piskananga trusanwanlla kaykarqan. Chaymandaqam Pidruqa barkumanda brinkashpa yakuman, nadashpa Jisusman rirqan. ⁸ Chaymandaqam noqaykunapis barkupiqqa chay qoch'apa manyanman ch'ayarqayllapa, atarrayata rras-trakushpa, unda piskadu kaptin. Chaqa chay barku kashqanmandaqam manyamanqa 100 mitrusch'i karqan. ⁹ Chay barkumanda ishkishpaqam, chay manyapiqa tarirqayllapa puchu ninata. Chay ninapa sawambiqam suq piskadu karqan. Chaypa ladumbiqam tandapis karqan. ¹⁰ Chaymandaqam Jisusqa niwarqanllapa:

—Chay piskadu piskashqaykita wakinda apamuyllapa, (kangashpa, mikunanchiq) nishpa.

¹¹ Chaymi Jisusta uyashpaqam, Simun Pidruqa barkuman llugshishpa, chay atarrayata rrastramurqan yakupa manyangaman. Chay atarrayapiqam karqan 153 atun piskadukuna. Piru achka piskaduyuy kashpapismi, chay atarrayaqa mana ni llikikarqanchu. ¹² Chaymandaqam Jisusqa qayawarqanllapa:

—Shamuyllapana mikunanchiq, nishpa.

Chayshina niwaptinllapaqam, mana ni mayqanniylapa tapurqayllapachu: “¿Pim kangi?” nishpaqa. Chaqa riqsirqayllapam: Payqam Siñurninchiq Jisukristu, nishpa. ¹³ Chaymandaqam noqaykunaman qemikashpa, tandata piskashpa, qowarqanllapa. Chayshinam piskadutapis qowarqanllapa mikunayllapa.

¹⁴ Kay bwiltawanqam noqaykunaqa kimsa kutindana Jisustaqa rikashqallapa karqay, chay kawsamushqan diyamanda.

Jisusmi Simun Pidruta kayshina tapurqan

¹⁵ Ushyashpa mikuytaqam, Jisusqa Simun Pidruta kayshina tapurqan: —Junaspa churin Simun, ¿kay wakinmandaqachu qamqa masta kuyawangi? nishpa.

Chaymi Pidruqa nirqan:

—Taytitu, qam yach'angi kuyashushqayta, nishpa.

Chaymi Jisusqa nirqan:

—Noqapi chayraq kriyiqkunatar kwiday, suq michidur uñitangunata allita michiqshina, nishpa.

¹⁶ Jisusqam Pidruta suq kutinda tapurirqan:

—Junaspa churin Simun, ¿alliptachu kuyawangi? nishpa.

Chayshina tapuriptinqam, Pidruqa nirirqan:

—Ari, Taytitu, qam yach'angi kuyashushqaytaqa, nishpa.

Jisusqam nirirqan:

—Noqapi kriyiqkunatar kwiday, suq michidur wishangunata allita michiqshina, nishpa.

¹⁷ Jisusqam suq kutindapis kayshina tapuririrqan:

—Junaspa churin Simun, ¿alliptachu kuyawangi? nishpa.

Chaymi kimsa kutinda chayshinalla tapuriptinqa, Pidruqa malanayashpa, nirqan:

—Taytitu, qam ancha allita yach'angi noqa kuyashushqaytaqa, nishpa.

Chaymi Jisusqa nirirqan:

—Noqapi kriyiqkunatar kwiday, suq michidur wishangunata ancha allita michiqshina. ¹⁸ Alliptam niyki, chuluraq kashpaqam, qamqa mudakushpa, may munashqaykita riq kangi. Piru byijuyaptiqam, rikraykikunata chutaptiki, suqna mudachishushpa, rin apashuq mana munashqayki lugarman, nishpa.

¹⁹ Jisusqam chayshinaqa nirqan, yach'anayllapa: Kayshinam Pidruqa rin wañuq. Chayshina Dyusta ancha allita kasushpa wañuptinqam, suqkunapis Dyusta rin alabaq, nishpa. Chaymandaqam Pidrutaqa kayshina nirqan:

—Shamuy, aku noqawan, nishpa.

Jisukristum Jwambaq Pidruta parlachirqan

²⁰ Chayshina Jisus niptinmi, Pidruqa ikiman chapakushpa, noqa Jwanda rikawarqan. Noqam Jisuspa ancha kuyashqan yach'akuqninga kargani. Chaymi Jisus chay Santa Mikunata noqaykunawan mikuptinqa, noqa ladumbi kargay. Chaypi kashpam, kayshina tapurqay: “Taytitu, ¿mayqan yach'akuqnikim rin intrigakushuq kuntrashuqkunamanqa?” nishpa.

²¹ Chaymi Pidru rikawashpaqa, Jisusta noqapaq tapurqan:

—Taytitu, ¿Jwandaqa imataq rin pasaq? nishpa.

²² Chaymi Jisusqa nirqan:

—Noqa munaptiyqach'i Jwan kawsanambaq kutimunay diyakamanqa, ¿ima kwintayuqtaq qamqa kangiman? Qamqa sigiwaylla, nishpa.

²³ Pidruta noqapaq chayshina niptinqam, chay parlataqa kriyiq masinchiqkunaga das yach'arqan. Lukismi pandashpa yuyarqanllapa: Manash Jwanqa rinchu wañuq, nishpa. Piru Jisusqam mana noqapaqqa nirqanchu: “Manam rinchu wañuq”, nishpaqa. Ashwan payqam nirqanqa: “Kutimunay diyakaman noqa munaptiyqach'i Jwan kawsanambaqqa, ¿ima kwintayuqtaq qamqa kangiman?” nishpa.

²⁴ Chaymi Jisuspa yach'akuqnin kashpa, allip kashqandalla iskibri- ishqa kani kay librupiqa.

²⁵ Piru Jisusqam ancha achka layakunatapis rurarqan. Chaymi tukuy chay rurashqangunapaq manyaqlla iskibriptiyqach'i, tukuy kay mundupiqa mana aypanmanchu yumbay librukunaqa.

Chaytallam iskibriykillapa. Chayshina kanqa.

APUSTULKUNA RURASHQANGUNA (ICHUS)

¿Pitaq iskibrirqan kay librutaqa? Kay librutam chay duktur San Lukas iskibrirqan. Liyishunllapa punta parti San Lukasta, masta yach'ananchiq San Lukaspaq.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? San Lukasqam kay libruna iskibrishpa, kach'arqan yanasun (yanasan) Tiyufiluman, ichu Dyusta yumbay kuyaqkunaman. Liyishun chay punta parti San Lukasta, masta yach'ananchiq chay palabra "Tiyufilupaq".

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Kay librupiqam San Lukas iskibrirqan Jisukristupa apustulninguna rurashqangunata, Jisukristu manana kay mundupi kaptin. Chaqa Lukasqam ancha munarqan chay Tiyufilu (ichu Dyusta yumbay kuyaqkuna) Jisukristupa apustulningunapaq ancha allita yach'ananllapa. Dyuspa Santu Ispiritun chay apustulkunata ancha yanapaptinmi, achka nasyungunapi Jisukristupaq yach'achikuqllapa. Puntata isrraylinukunata yach'achirqanllapa. Chaymandaqam suq nasyungunamanda kaqkunatapis yach'achikuptinllapa, achka paykunapis Jisukristupi kriyirqanllapa.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa? Kay librupiqam San Lukas niwanchiq Jisukristupi kriyiqkuna achkayashpa, tukuy lugarkunapi Jisukristupaq yach'achikushqambaq.

Ich 1.1–7.60 niwanchiqllapa, Jisukristupi chay punta kriyiqkuna tandakashpa payta adurashqambaqllapa; Jirusalin llaqtapi Pintikustis fyistapim Jisuspi kriyiqkunapa shunqonman Dyuspa Santu Ispiritun yaykushqambaq; chayshina Santu Ispirituwan kashpa, ancha allita Jisukristupaq rimashqambaqllapa; chaymandaqam chay Santu Ispiritu chay kriyiqkunata achkayachishpa, tukuy imapi yanapashqambaq, milagrukunata rurashpa, paykuna Dyuspa pudirninwan yach'achikushqambaq.

Ich 8.1–12.25 niwanchiq, Pidru suq lugarkunapi, Filipi suq lugarkunapi, Pablu suq lugarkunapi Jisukristupaq yach'achikuptinllapa, wakin isrraylinukuna, mana isrraylinukunapis kriyishqambaqllapa.

Ich 13.1–28.31 niwanchiq, apustul Pablu suqkunawan achka nasyungunaman rishpa, kada nasyumbi Jisukristupaq yach'achikushqambaq.

Jisusmi nirqan: Dyuspa Santu Ispiritunmi rin shamuy, nishpa

¹ Kuyashqay Tiyufilu, punta libruypim iskibrishurqaq Jisus rurashqanda, yach'achikushqanda, qallarishqan diyamandapacha, ² syiluman rishqan diyakaman. Paymi manaraq syiluman rishpa, akrarqan wakin runakunata, apustulninguna kanambaq.

Paykunatam Santu Ispiritunwan yach'achirqan, pay munashqanda ruranambaqllapa. ³ Kuntraq runakunam Siñurninchiq Jisusta wanchirqanllapa; piru kawsamushpaqam, pay kikin rikarimurqan chay apustulningunaman. Chaymandaqam 40 diyasta kutin kutin paykunaman shamurqan, pay kikinga rikashpa, ancha

allita yach'ananllapa: Kawsamushqanam, nishpa. Kaytapismi apustulningunata yach'achirqan:

—Ancha achka runa, warmim Taytanchiq Dyusta shumaqta rinllapa kasuq, nishpa.

⁴⁻⁵ Paymi chay apustulningunawan pulla kaykashparaq, yumbayta kamachirqan:

—Amaraq llugshiyllepachu Jirusalin llaqtamandaqa. Ashwanri shuyayllapa, Dyus ufrisishushqanda kumplinangaman. Jwan Shutichikuqqam yakuwanlla shutichikurqan. Piru qamkunata nishushqayshinam, ashla diyakunamanda Tayta Dyusqa Santu Ispiritunwan rin shutichishuqllapa, nishpa.

Jisusmi syiluman rirqan

⁶ Jisus manaraq riptin syilumanmi, chay apustulningunaqa kayshina tapurqanllapa:

—¿Kananmandanachu ringi yanapawaqllapa, chay rrumanu runakunata binsinanchiq, noqanchiqkunata amana kamachiwananchiq? nishpa.

⁷ Chaymi Jisusqa paykunata nirqan:

—Chaytaqam Taytay Dyuslla yach'an, ima diya, ima urasmi chaytaqa rin ruraq, nishpa. Chaytaqam qamkunaga mana atingillapachu yach'ayta. ⁸ Piru Dyuspa Santu Ispiritun qamkunaman shamushpam, pudirinda rin qoshuqllapa. Kanan pay qamkunata yanapashuptinmi, ringillapa noqapaq yach'achikuq kay Jirusalimbi, tukuy kay prubinsya Judiyapi, chay prubinsya Samaryapi, kay mundupa mas karu kuchun-gunapi, nishpa.

⁹ Chaymandaqam yumbay chapaykaptinllapa, Jisusqa kay pachamanda alsakargan, syiluman rinambaq. Chaymi riykaptinqa, pukutayna pambarqan. Mananam paytaqa rikarqanllapachu.

¹⁰ Chaymi anaq syiluman yumbay chapakuykaptinqa, ishkay yuraq bistiduyuq paykunaman rikarishpa, ¹¹ nirqanllapa:

—Uyayllapa, galiliyanukuna, ¿imaraykutaq qamkunaga chapakuykangi anaq syilumanqa? Waq Jisus syiluman riqqam rin kutirimuq. Chay rikashqaykishina riqtam, chayshinalla pay kikin syilumanda rin kutirimuq, nishpa.

Matiyastam numbrarqanllapa apustul kanambaq

¹² Chaymandaqam Ulibu lumamandaqa Jirusalinmanna kutirqanllapa. Chay Ulibu lumamandaqam Jirusalinmanqa 800 mitrusllach'i kargan. Chay isrraylinukunapa liyninqam kamachikurqan chayshina 800 mitruskamanlla samana diyapiqa purinanllapa. ¹³ Paykunaqam chay Jirusalinman ch'ayashpaqa, pusada wasipa altunman llugshirqanllapa. Paykunaqam kargan: Simun Pidru, Jakubu, Jwan, Andris, Filipi, Tumas, Bartulu, Matiyu, suq Jakubupis. Chay suq Jakubuqam Alfiyupa churin kargan. Chaypiqam kargan suq Simun. Payqam kargan chay isrraylinu Kananista partidumanda. Chaypiqam kargambis suq Jakubupa masan Judas. (Payqam manam chay Judas Iskaryutichu kargan.) ¹⁴ Yumbay paykunam Tayta Dyuspi yuyakushpa, suq shungolla kashpa, tandakaqllapa Jisuspa masangunawan, maman Maryawan, wakin warmikunawan, Dyusman mañakunanllapa.

¹⁵ Chay tyimpupim tandakarqanllapa 120 kriyiq masikuna. Chaymi paykunapa ch'awpimbi shayashpa, Pidruqa nirqan:

¹⁶ —Kriyiq masitakuna, uyawayllapa. Dyuspa Santu Librumbi nishqanqam kumplishqana. Chaqa Dyuspa Santu Ispiritunmi chay unay gubyirnu Dabidta yanaparqan, chay Santu Librupi iskibrinambaq Jisusta intrigakuqpaq. Kay diyakunapim chay Judasqa chay suldadukunata aparqan rikachiq, Jisusta prisunanllapa. ¹⁷ Chay Judasqam noqanchiqkunapa suqninchiq kashpa, pullanchiq puriq. Chay imakunata ruraptinchiqmi, chaypi karqan. ¹⁸ Piru chay Judasmi mana allita rurashpa, Washadurninchiqta randikurgan. Chay qellay ch'askishqanwanqam randirgan suq ch'akrata. Chaymandaqam anaq altumanda umamba sawan ishkiptin, pach'an pach'yarqan, chunchulinguna shikwakashtin. ¹⁹ Chaymi Jirusalimbi tiyaqkuna chayta yach'ashpaqa, chay ch'akrataqa Asildamata shutichirqanllapa. Chayqam rimaynimbiqa munan niyta: “Yawar Pamba”. ²⁰ Chay Santu Libru Salmuspim chay Judaspaq kayshina nin:

Wasingqam wichukushqa, chunchana kidanqa. Mananam pipis wasimbiqa tiyanqachu, nishpa.*

Nimbismi:

Suqnam ch'askinga paypa kargundaqa, nishpa.*

²¹ Kaypim noqanchiqkunawan tarikan allin runakuna. Jisukristu pullanchiq kaykaptinmi, kay runakunapis paywan purishqa, ²² chay Jwan shutichishqan diyamandapacha syiluman rinan diyakaman. Allich'i kanman paykunamanda suqninda numbrananchiq, dusi apustulkuna karinanchiqllapa, paypis ninambaq: “Noqam Jisusta rikashqa kani wafushqanmanda kawsamushqata”, nishpa.

²³ Chayshina yuyashpaqam, paykunamanda ishkay runakunata akrarqanllapa. Suqtam akrarqanllapa Jusita. Payllam Barsabas, Justupis shutiq. Suqtaqam akrarqan Matiyasta. ²⁴ Chaymandaqam Dyusman kayshina mañakurqanllapa:

—Taytitu, qamqam yumbay runakunapa shunqonda riqsingi. Chayri yach'achiwayllapa kay ishkaymanda mayqannindam akrashqa kangi, ²⁵ Judaspa kargunda ch'askishpa, suq apustulna kashpa, noqaykunata yanapawanambaq. Chaqa chay Judasqam, uchanrayku kargunda dijashpa, rirqanna suq lugar paypaq kaqman.

²⁶ Chayshina mañakushpaqam, paykunaqa surtiyarqanllapa. Swirtiqam Matiyaspi ishkirqan. Chaymi chay diyamandapacha Matiyasqa apustul karguyuqna kashpa, chay unsi apustulkunawan pullana purirqanllapa.

2

Dyuspa Santu Ispiritunmi ch'ayamurqan

¹ Jisuspi yumbay kriyiqkunam Pintikustis fyista ch'ayaptin, tandakarqan suq wasiman. ² Chaypi kaykaptinllapam, qonqaylla uyarqanllapa ancha jwirti wayrashina kunyaqta anaq syilupi. Chay kunyaqqam shamushpa, chay wasiman undarqan. ³ Kanan umangunapa sawambim

* 1:20 Salmo 69.25   * 1:20 Salmo 109.8

gallu laya ninakunashina rikakurqan kadunupi. ⁴ Dyuspa Santu Ispiritunqam yumbay paykunapa shunqonman yaykushpa, undarqan. Chay-mandaqam chay Santu Ispiritu rimachiptin, achka laya rimaykunapina rimarqanllapa.

⁵ Chay diyakunapim Jirusalinmanqa shamushqallapa karqan achka isrraylinukuna tukuy karu nasyungunamanda. Paykunaqam duktrinanda ancha allita kasuqllapa. ⁶ Kanan chay kunyaqta uyashpaqam, chay wasiman qemikarqanllapa. Chaypi uyashpa achka laya rimaykunapi rimaptinllapaqam, paykunaqa ispantashqata ancha yuyarqanllapa: ¿Imashinataq kay runakunaqa atinllapa rimayta kadunupa kikin rimayninchiqpita? nishpa.

⁷ Kanan paykunaqam ancha ispantashqata suqnin suqnin nirqanllapa:

—Ima kay rimaqkunaqam prubinsya Galiliyamanda ¿manachu?

⁸ Mana yach'akushpa nasyunninchiqkunapa rimayningunata, ¿imashinataq atinllapa rimayta kay achka rimayninchiqkunapiqa?

⁹ Chaqa kaypim kanchiq achka nasyungunamanda: Partiyamanda, Midyamanda, Ilanmanda, Misuputamyamanda, Judiyamanda, Kapadusyamanda, Puntumanda, Asyamanda, ¹⁰ Friyamanda, Panfilyamanda, Ijptumanda, Afrikapa lugarningunamanda. Chay lugarkunaqam Sirini llaqtamanda mas waq ladumbi kidan. Rrumanukunapismi kay Isrrayilpi tiyanllapa. Chay rrumanukunapa wakin wambrangunaqam kay Isrrayilpi nasiqkuna. Wakin rrumanukunaqam noqaykuna isrraylinukunapaq tikrakashqa, duktrinayllapapi kriyishqanllaparayku. ¹¹ Kambismi Krita nasyunmanda, Arabya nasyunmanda runakuna. Achka nasyungunamanda kashpapisimi, ancha allita intyindinchiq kikin rimayninchiqkunapi Dyuspaq niwaptinchiqllapa: Tayta Dyusmi ancha shumaq milagrukunata rurashqa, nishpa.

¹² Yumbay paykunam ancha ispantashqata apustulkunata chaparqanllapa. Manam atirqanllapachu intyindiya:

—¿Imashinam atinllapa kaytaqa rurayta? nishpa.

¹³ Piru wakinnataqmi burlashpa, yanqakunata kayshina rimarqanllapa:

—Chay runakunaqam mach'ashqa, nishpa.

Pidrum achka runakunata yach'achirqan

¹⁴ Pidruqam chay unsi apustulkunawan shayashpa ancha jwirtita rimarqan:

—Isrraylinu masikuna, tukuy kay Jirusalimbi tiyaqkuna, allita uyawayllapa, kayta yach'anaykillapa. ¹⁵ Manam chay yuyashqaykichu kanillapa. Manam mach'ashqallapachu kani. Chaqa chayraqmi las nwibi. Manaraqmi punchawchu. ¿Chaychu mach'ashqa kaymanllapa?

¹⁶ Ashwan kayshinaraqmi. Dyuspaq chay unay rimaq Juwilmi nirqan:

¹⁷ Taytanchiq Dyusmi nin:

Ushyakanan tyimpu ch'ayamuptinmi, Santu Ispirituyta rini qoq yumbay laya runakunata. Chaymi wambraykikunaqa, ullqopis, warmipis noqa munashqayta rinllapa rimaq. Chulukunatam musqoypishina achka layakunata rini rikachiq. Byjukunatapismi rini rikachiq musqoynimbi.

- ¹⁸Chay diyakunapim Santu Ispirituyta rini qoq chay kasuwaqkunata, ulloquna warmikuna noqa nishqayta suqkunata ninambaqllapa.
- ¹⁹Anaq syilupipismi rurashaq mana rikashqanllapata, chaykunata rikashpa, isptantanllapa. Kay pachapipismi yawarta, ninata, qondayta rurashaq, runakuna rikashpa isptantanllapa.
- ²⁰Rupayqam rin wañuq. Killaqam yawarshina kulurniyuq rin tikrakaq. Chayshinam rin kaq yaqqana shamuptin runakunapa Washadurnin. Chaymandaqam pay shamuptinqa, suq ancha shumaq diya rin kaq.
- ²¹Chay diyapim noqapi yumbay kriyiqkunata rini washaq, paykuna shutiya myintashpa noqaman mañakushqanrayku, nishpa.*
- ²²Chayshina Dyus nishqanda nishpaqam, Pidruqa nirqan:
—Isrraylinu masiykuna, kayta uyawayllapa: Taytanchiq Dyusmi chay Jisus Nasaritmanda kaqta akrarqan, manaraq wañushpa, ancha shumaq milagrukunata ruranambaq. Chay milagrukunatam ñawpaykillapapi rurarqan, rikashpa yach'anaykillapa: Allibmi Dyusqa paywan, nishpa.
- ²³Piru chaykunata rikashpapismi, qamkunaga mana allikunata ruraraqaykillapa. Jisusta intrigashuptinllapam, prisushpa aparqaykillapa chay mana allin runakunaman, paykuna kruspi klabashpa wanchinanllapa. Dyusmi unaymandapacha yach'arqan: Churiy Jisustam chayshina rinllapa wanchiq, nishpa. ²⁴Chayshina qamkuna wanchiptikipismi, Taytanchiq Dyusqa wañuyta binsishpa, Jisusta kawsachimurqan. Manam dijarqanchu wañushqalla kidanambaq. ²⁵Chaymi chay unay gubyirnu Dabidqa Jisus ninambaq kaqta kayshina iskibrirqan: Tukuy tyimpum Taytay Dyus pullay kashqa. Chayshina noqapa allin laduypi kaptinqam, mana pipis atinqachu manchachiwaytaqa.
- ²⁶Paypi yuyakushpa, tukuy shunqo ancha kushikushpam, payta labashqa kani. Chaymi wañunaypaq kashpapis, mana nimata manchashpachu rini kawsaq.
- ²⁷Chaqa qamqam noqa kasushuqtaqa mana ringichu dijawaq, wañuqkunapa lugarnimbi ismunaypaqqa.
- ²⁸Yach'achiwashqam kangi, qamwan tukuy tyimpu kawsanaypaq. Kanan qam pullay kashpam, ancha ringi kushichiwaq.*
- ²⁹Chaykunata yach'achishpaqam, Pidruqa nirqan:
—Masitakuna, chayqam ancha klaru, noqanchiqkuna yach'ananchiq. Chay unay agwilunchiq Dabid wañuptinmi, pambarqanllapa. Chaqa paypa pantyuninqam kanangaman kay sirkanchiqpi. Chaypillam kwirpunqa. ³⁰Piru chay Dabidmi Dyuspaq rimaq kashpa, yach'arqan Dyus ufrisishqanda. Chaqa Dyusqam paytaqa kayshina ufrisishqa karqan: “Noqa kikiymi allipta niyki: Qamba karu willkaykimandam rin nasiq isrraylinukunapa Washadurninqa. Paymi rin kamachikuq qamshina”, nishpa. ³¹Chaymi chay Dabidqa ancha unay tyimpupi Dyus Akrashqan Washadurpaq kayshina iskibrishqa karqan, payta rikashqa kanmanshina: Jisusqam mana rinchu kidaq wañuqkunapa lugarnimbiqua. Ashwanmi rin kawsamuq. Chaymi kwirpunqa mana rinchu ismuq, nishpa. ³²Chay Dabid nishqanshinallam Tayta Dyusqa allipta Jisusta wañushqanmanda kawsachimushqa. Paytaqam noqaykuna kikiy ñawiyllapawan rikashqallapa kani. Chaymi tistigukuna kanillapa.

* **2:21** Joel 2.28-32   * **2:28** Salmo 16.8-11

³³ Chaymandaqam Tayta Dyusqa Jisusta aparqan anaq syiluman, paypa allin ladumbi tiyanambaq. Kanan Jisus Tayta Dyusmanda Santu Ispir-itunda ch'askishpam, qowashqallapa ufrisiwashqanshina. Chaymi kay achka rimaykunata atinillapa rimayta. ³⁴⁻³⁵ Chay unay gubyirnu Dabid wañushpaqam, manaraq kawsamushqachu, syiluman rinambaqqa. Ash-wan Dyus Akrashqan Washadurpaqmi kayshina iskibrirqan:

Tayta Dyusmi Kamachikuqniyta nirqan: “Allin laduypi tiyay, kun-trashuqkunata binsishpa, ch'akikipa waranman ruranaykaman (qamta kasushunanllapa)”, nishpa.* *Nuta: Chay Dabidpa Ka-machikuqninmi Jisusqa.*

³⁶ 'Llaqta masi isrraylinukuna, allita uyawayllapa. Manchu qamkuna chay Jisusta kruspi klabachirqaykillapa. Piru Taytanchiq Dyusqam payta numbrashqa, Washadurninchiq, Siñurninchiq, kanambaq.

³⁷ Chayshina Pidru niptinmi, yumbay chay uyaqkunaga ancha malayakushpa syintirqanllapa. Chaymi Pidruta tukuy chay wakin apus-tulkunata tapurqanllapa:

—¡Masitakuna! ¿Imatam kananga atinillapa rurayta, washadu kanaylla-paga? nishpa.

³⁸ Chaymi Pidruqa paykunata nirqan:

—Tukuy ima mana allikunata rurashqaykirayku syintishpa, chay uchaykikunata dijashpa, Jisukristupa shutimbi shutikuyllapa, Tayta Dyus uchaykillapata pirdunashunambaq. Chayshina ruraptikillapaqam, payqa Santu Ispir-itunda rin qoshuqllapa.

³⁹ Payqam chayta ufrisiwashqa kanchiq noqanchiqkunapaq, wambranchiqkunapaq, yumbay karupi kaqkunapaq, yumbay pay akrashqangunapaq.

⁴⁰ Chayshina nishpam, Pidruqa masta yach'achishpa, paykunata kayshina ancha kunarqan:

—Amar kayllapachu chay malu llaqta masinchiqkunashinaqa. Ash-wanri washadu kayllapa, ama paykunawan kastigadu kanaykillapa.

⁴¹ Chayshina Pidru yach'achikuqniyta, chay kunashqanda kasuqku-naqa shutikurqanllapa. Chay diyaqam Jisuspi kriyiqkunamanqa kimsa mil mushuq kriyiqkuna tandakarqanllapa. ⁴² Kanan yumbay payku-nam ancha allita kasuqllapa chay dusi apustulkuna yach'achishqanda. Paykunapuram ancha shumaqta kawsashpa tandakaqllapa, Dyusman mañakunambaq, tandata pitishpa, pulla mikushpa, Santa Mikunata miku-nambaqllapa.

Jisuspi kriyiqkunagaqam kayshina kawsaqllapa

⁴³ Chay dusi apustulkunam ancha achka milagrukunata ruraqllapa. Chayta rikaqkunagaqam ancha ispantashqata chaparqanllapa. ⁴⁴ Jisuspi yumbay kriyiqkunagaqam ancha shumaqta kawsaqllapa. Tukuy ima kusanimbismi yumbaypaq kaq. ⁴⁵ Randikushpa wakin ch'akranda, wakin kusanindapismi, chay qellaywanqa chay mas pubrikunata yana-paqllapa. ⁴⁶ Tukuy diyam Dyuspa adurana wasinman shumaqta tan-danakuqllapa. Ancha umildi kashpam, kushikushpa, wasingunapipis tandanakushpa, tandata pitishpa, Santa Mikunata pulla mikuqllapa. ⁴⁷ Kanan Taytanchiq Dyustam ancha alabaqllapa. Chayshina shumaqta kawsaptinllapam, yumbay rikaqkuna yuyaqllapa: Paykunagaqam ancha allin runakuna, warmikuna, nishpa. Siñurninchiq Jisusmi diyapi diyapi

* 2:34-35 Salmo 110.1

mushuq kriyiqkunata washashpa, masta achkayachiq chay kriyiqkunataqa.

3

Pidrum Dyuspa pudirninwan kach'akachirqan suq kujuta

¹ Suq diyam las tris di la tardi Pidruqa Jwanwan rirqanllapa Dyuspa adurana wasinman. Chay urasqam isrraylinukuna Dyusman mañakunan urasna karqan. ² Dyuspa adurana wasimba suq yaykunanmi “Shumaq Pungu” shutiq. Chay pungupim suq kuju tiyaykarqan. Payqam nasishqan diyamandapacha mana ni atirqanchu shayayta. Chaymi ayllunguna tukuy diya chay kujuta apashpa, chay Shumaq Pungupi dijaqllapa, adurana wasiman yaykuqkunata limush'nata mañanambaq. ³ Chay kujuqam Pidruta Jwanda rikashpa Dyuspa adurana wasinman yaykuykaptinqa, rrugarqan:

—Qowayllapár limush'nitata, nishpa.

⁴ Chaymi paykunaqa kujuta chapashpa, Pidruqa nirqan:

—Mayá, chapawayllapa, nishpa.

⁵ Chaymi kujuqa das chaparqan: Rinnam qowaq limush'nata, nishpa.

⁶ Piru Pidruqam nirqan:

—Manam nima qellayniyuqchu ni uruyuqchu kani. Piru kayshinam atini yanapashuyta: Jisukristu nasarinupa shutimbim niyki, atarishpa puriy, nishpa.

⁷ Pidruqa chayshina nishpa, allin ladu makinmanda rambashpa shayachiptinmi, chay kujupa ch'akinguna, ñudunguna jwirtina tikrakarqan. ⁸ Chaymi chay kujuqa shayashpa, brinkarqan. Chay urasmandapacham atirqanna puriyta. Kanan Dyusta ancha alabashpam, chay apus-tulkunapa pullan Dyuspa adurana wasinman yaykurqan. ⁹ Chayshina chay kuju purishpa, Dyusta alabaykaptinqam, yumbay chaypi kaqkuna ¹⁰ ancha ispantashqata chaparqan: ¿Imashinaraq kach'akashqaga? nishpallapa. Chaqa chay kujutaqam unaymandapacha rikashqallapa karqan, chay Shumaq Pungupi limush'nata mañakuykaptin.

Pidrum yach'achikurqan Dyuspa adurana wasimbi

¹¹ Chay kujum kach'akashpa, Pidruta, Jwandaqa manana dijarqanchu. Chaymi suq atun kurridurpi kaykaptinllapa, ancha achka runakuna ispantashqata paykunaman kallparqanllapa, chay kujuta rikanambaq. Chay kurridurmi shutiq “Gubyirnu Salumumba kurridurnin”, nishpa. ¹² Chay runakunata rikashpam, Pidruqa nirqan:

—Isrraylinu masakuna, ¿imaraykutaq ancha ispantashqata chapawangillapa? ¿Ima qamkunachu noqaykunapaq yuyangi: Ancha pudirniyuq kashpa, Dyusta kasuqkuna kashpam, paykuna kach'akachishqa chay kujutaqa, nishpa? ¹³ Manam chayshinachu. Ashwanmi unay agwilunchiq Abrajamba, Isakpa, Jakubupa Dyusnin kay kujutaqa kach'akachishqa. Chaqa Dyusqam Churin Jisusta numbrashqa karqan, ancha pudirniyuq kanambaq, paytalla kasunanchiqllapa. Piru qamkunaqam paytaqa aparqaykillapa awturidarkunaman. Chaymandaqam Gubyirnu Pilatu munaptin kach'aytapis, qamkunaqa mana munarqaykillapachu. ¹⁴ Ashwanmi chay ancha allin mana nima uchayuq Jisusta disprisayashpa, qamkunaqa mañakurqayki, suq matansyiru runata kach'anambaq. ¹⁵ Chaymandaqam qamkunaqa wanchichirqaykillapa chay Jisus

kawsachikuqtaqa. Piru Dyusqam paytaqa wañushqanmanda kawsachimurqan. Chayshina kawsachimuptinmi, noqaykunaqa rikashqallapa kani. Chaymi tistigunguna kanillapa. ¹⁶ Chayrayku Jisuspi kriyishpa “Kach’akay” niptiyllam, kay riqsishqayki kujuqa kach’akashpa, jwirsayuqna.

¹⁷ ‘Masitakuna, yach’anim: Qamkuna mas kamachikuq runakunawan Jisusta wanchichirqaykillapa, mana yach’ashpa: Paymi Washadurninchiq, nishpa. ¹⁸ Chayta ruraptikillapam, Dyus nishqanqa kumplishqana. Chaqa unay tyimpupim Dyuspaq rimaqkuna Jisuspaq kayshina iskibrirqan: “Dyus Akrashqan Washadurmi ancha rin ñakaq”, nishpa. ¹⁹ Chayri qamkunaqa mana allikunata dijashpana, Tayta Dyuspi yuyakuyllapa, chay uchaykikunamanda pirdunashunambaq. Chayshina Dyuspi kriyiptinchiqmi, payqa rin animachiwaqninchiq kushikunanchiq. ²⁰ Rinmi kach’amuq Churin Jisukristuta. Chaqa manaraq kay mundu kaptinmi, Jisusta numbrashqa kargan, Washadurninchiq kanambaq. ²¹ Lukismi Jisusqa manaraq rinchu kutimuq. Ashwanmi syilupilla rin kaq, Tayta Dyus kay mundupi tukuy ima nishqanda kumplinangaman. Chaqa Dyusqam paypaq ancha allin rimaqkunawan unay tyimpukunapi chayshina nishqa kargan. ²² Chaymi Dyuspaq chay rimaq Muysisqa agwilunchiqkunata Jisuspaq kayshina nirqan: “Tayta Dyusmi nasyunninchiqpi rin nasichiq paypaq suq pudirniyuq rimaqta, noqata numbrawashqanshina. Chayri tukuy ima pay nishqanda kasuyllapa. ²³ Chay rimaqta mana kasuqkunataqam Dyusqa wambrangunamanda akrashpa, rin chingachiq”, nishpa.*

²⁴ ‘Chaymi chay unay rimaq Samwilpa tyimpunmandapacha, Dyuspaq yumbay rimaqkuna Jisus kay tyimpupi rurashqambaq rimashpa, iskibrirqanllapa. ²⁵ Chaqa Tayta Dyus chay rimaqkunawan ufrisikushqanmi noqanchiqkunapaq kashqa. Noqanchiqkunata yanapawananchiq yuyashpam, Dyusqa suq tratuta rurargan unay agwilunchiqkunawan. Chaymi Abrajanda nirqan: “Karu willkaykiwanmi kay mundupi yumbay runakunata rini yanapaq”, nishpa.* ²⁶ Chaymi Tayta Dyus Churinda wañushqanmanda kawsachimushpa, puntata noqanchiqkunaman kach’amurqan yanapawananchiq, chay mana alli rurashqanchiqta dijashpa, paypi yuyakunanchiqllapa, nishpa.

4

Pidruwan Jwandam prisurqanllapa

¹ Pidru Jwanwan chay runakunata yach’achiykaptinmi, ch’ayarqanllapa isrraylinu kurakuna, sadusiyu duktrinayuqkuna, Dyuspa adurana wasimba suldadungunapa kamachikuqnimbis. ² Pidruqam Jwanwan kayshina yach’achikuykargan:

—Jisusqam wañushqanmanda, kawsamushqa. Chaymi yach’anchiq: Wañuqkunaqam rin kawsamuq, nishpa.

Chaypaqmi chay ch’ayamuqkunaqa ancha piñakurqanllapa. (Chaqa chay sadusiyukunaqam kriyirqanllapa: Wañuqkunaqam mana rinllapachu kawsamuq, nishpa.) ³ Chaymi Pidruta Jwanda prisushpa,

* **3:23** Deuteronomio 18.15, 18, 19   * **3:25** Génesis 22.18

aparqanllapa karsilman. Chay diya tardina kaptinmi, karsilpi dijarqanllapa qayandin diyakaman. ⁴ Piru Pidru Jwanwan yach'achikuptinmi, ancha achka runakuna Jisuspi kriyishqallapa karqan. Chaymi Jisuspi kriyiqkunaga ullqokunallach'i 5.000na karqan.

⁵ Chaymandaqam qayandin diyaqa tandakarqanllapa chay Jirusaliman Isrrayilpa kamachikuqninguna, kamachikuq ansyankuna, Muispa liyningunata yach'achikuqkunapis. ⁶ Chaypiqam qarqambis mas kamachikuq isrraylinu kura Anas shutiq. Chay Anasqam aylun Kayfaswan, Jwanwan, Alijandruwan, yumbay ullqo ayllungunawambis shamushqallapa karqan. ⁷ Yumbay chay awturidarkunaqam Pidruta, Jwanda karsilmanda apachimushpa, yumbaypa ch'awpinman pasachishpa, kayshina tapurqanllapa:

—¿Pitaq qamkunataqa kamachishushqa, chay kujuta kach'akachinaykiga? ¿Pipa shutinwanmi myintashpa, chaytaqa rurashqallapa kangi? nishpa.

⁸ Chaymi Pidruqa, Dyuspa Santu Ispiritun ancha yanapaptin, nirqan:

—Llaqta masiy isrraylinukunapa kamachikuqninguna, kamachikuq ansyankunapis, ⁹ qamkunaqam tapuwangillapa yach'anayki: Kay runa kujuqa imashinam kach'akashqa? ¿Pim paytaqa yanapashqa? nishpa. ¹⁰ Mayá, nishqaykillapa, yumbay llaqta masinchiq isrraylinukuna yach'ananllapa. Kay runa kujuqam kach'akashqa Jisukristu nasarinupa pudirninwan. Qamkunam nirqaykillapa, Jisusta kruspi wanchinanllapa. Piru Tayta Dyusqam wafushqanmanda paytaqa kawsachimurqan. ¹¹ Albañikunam mana baliq rumikunata wichukunllapa. Chayshinallam qamkunapis Jisustaqa wichukurqaykillapa. Piru Jisusqam kananqa wasipa iskinambi mas baliq rumishina.* ¹² Chaqa Dyusqam mana qowashqachu kanchiq suq laya washadurtaqa. Jisusllam atin washawayninchiqtaqa, nishpa.

¹³ Chayshina mana nimata manchashpachu allita rimaptinllapaqa, chay awturidarkunaga ancha ispantashqata paykunata chaparqanllapa. Chaqa Pidruwan Jwanqam mana istudyashqachu karqan. Chaymi chay awturidarkunaga kwintata qokarqanllapa: Kay mana baliq runakunaqam Jisuswan purishpa, ancha yach'akushqallapa, nishpa.

¹⁴ Kanan chay runa kujupismi paykunapa ñawpambi kach'akashqana shayaykarqan. Chaymi mana nimapaq atirqanllapachu kuntraytaqa. ¹⁵ Chaymi paykunaqa Pidruta, Jwanda sawaman surqorqan, chay awturidarkunalla tukuy imata parlananllapa. ¹⁶ Chaymandaqam paykunapura kayshina parlarqanllapa:

—¿Imatam atinchiq rurayta kay runakunataqa? Chaqa kay Jirusalimbiquam yumbayna yach'anllapa: Chay kujutaqam paykuna kach'akachishqa, nishpa. Chaymi noqanchiqkunaga mana atinchiqchu niyta “Yanqam”, nishpaqa. ¹⁷ Ashwan manchachishpalla, nutifikashunllapa, kananmandaqa amana pitapis willananllapa Jisuspa shutimbiqua, amana chay faman masta shikwakanambaq, nishpa.

¹⁸ Chayshina kunanakushpaqam, Pidruta Jwanda qayachirqanllapa. Chaymandaqam jurapashpa, kamachirqanllapa, amana pitapis parlachinambaq, ni yach'achinambaq, Jisuspa shutinda myintashpaqa. ¹⁹ Piru chayshina kamachiptimbismi, Pidruwan Jwanqa kayshina nirqan:

* 4:11 Salmo 118.22

—Mayá, allita yuyayllapa. ¿Imataq mas alli Tayta Dyuspaqqa? ¿Allichu qamkunata kasushunaypaq, ichu mas alli Dyusta kasunayllapa? ²⁰ Chaqa noqaykunaqam mana nimatapis atinillapachu uyaraytaqa. Ashwanmi rikashqayllapata, uyashqayllapata rinillapa yach'achikuq, nishpa.

²¹ Chayshina niptimbismi, chay awturidarkunaga ancha jurapashpa, دچارقانللپانا rinambaq. Chaqa chay kujuta kach'akachishqanraykum, yumbay runakuna Dyusta ancha alabarqanllapa. Chaymi chay awturidarkunaga mana nimapaq atirqanllapachu kastigayta. ²² Chay kach'akashqa kujuqam masdi 40 watayuqna qarqan.

Jisuspi kriyiqkunam Dyusman mañakurqan, ama manchananllapa

²³ Pidruwan Jwanqam chay kamachikuq kurakunapa, chay kamachikuq ansyankunapa dispachunmanda llugshishpaqa, kriyiq masingunamanna rirqanllapa. Paykunataqam manyaqlla tukuy ima pasashqanllapata willarqan. ²⁴ Chaymi yumbay chay kriyiq masinguna chayta yach'ashpaqa, tandanakushpa, kayshina Dyusman mañakurqanllapa:

—Taytitu Dyus, qam rurashqa kangi anaq syiluta, kay pachata, mar yakuta, tukuy ima kaqkunata. ²⁵ Qamqam Santu Ispirituykiwan rimachirgayki chay unay sirbishuq agwilunchiq Dabidta. Chaymi payqa qambaq rimaq kashpa, Santu Libruyki kayshina iskibrirqan:

¿Imaraykutaq achka nasyungunapi tiyaqkunaga ancha piñakushpa alsakanllapa Dyuspa kuntranqa? ¿Imaraykutaq chay runakuna, warmikunaga yangakunata yuyanllapa, Dyusta binsinanllapaqa?

²⁶ Chaqa kay mundupa gubyirnungunam Dyuspa kuntran alsakarqanllapa. Kanan llaqtakunapa kamachikuqningunam tandakashpa, Tayta Dyuspa, Akrashqan Washadurpa kuntran alsakarqanllapa, nishpa.*

²⁷ Taytitu Dyus, allibraq chay Dabid iskibrishqanshina kashqa. Chaqa kay Jirusalin llaqtapi chay akrashqayki santu Churiki Jisustam kuntrarqanllapa. Chaymi chay gubyirnu Irudis, chay gubyirnu Punsyu Pilatuwan, furastirukunawan, isrraylinukunawan tandakarqanllapa. ²⁸ Paykunam tandakashpa, rurarqan chay unay tyimpupi qam yach'ashqaykishina: “Churiyam rinllapa wanchiq”, nishpa. ²⁹ Dyusitu, rikay, kananqam noqaykunatapis jurapawanllapa, qamta ama myintashushpa, yach'achikunayllapa. Chayri animuta qowayllapa, ama nimata manchashpa, qambaq yach'achikunayllapa. ³⁰ Pudirnikiwanri yanapawayllapa, qeshyaqkunata kach'akachinayllapa, santu Churiki Jisuspa shutimbi milagrukunata ruranayllapa, yumbay rikaqkuna yach'anambaq: Dyusmi ancha pudirniyuq, nishpa.

³¹ Ushyaptinllapa mañakuyta Dyusmanqam, chay tandakashqanllapa lugarqa ch'apsikarqan. Chay urasmi Dyuspa Santu Ispiritun paykunapa shungonda undashpa, masta animachirqan, ama nimata manchashpachu, Dyus nishqanda rimananllapa.

Kusasninllapaqam yumbaypaq qarqan

* 4:26 Salmo 2.1-2

³² Jisuspi yumbay kriyiqkunam suq yuyayniyuqla kaqllapa. Tukuy shunqo allipta kuyanakuqllapa. Chaymi mana niqllapachu: “Kay imayqam noqapalla” nishpaqa. Ashwanmi tukuy ima kaqninwan yumbaynin yanapanakuqllapa. ³³ Kanan Jisuspa chay dusi apustulningunam ancha pudirniyuq kashpa, kayshina yach'achikuqllapa: “Siñurninchiq Jisusmi wañushqanmanda allipta kawsamushqa”, nishpa. Kanan Dyusqam ancha yanapaq paypi yumbay kriyiqkunata, shumaqta kawsananllapa. ³⁴⁻³⁵ Paykunaqam mayqanninda iman faltaptinqa, wakin ch'akrayuq ichu mayqan wasiyuqqa randikushpa, qellayninda apaq chay dusi apustulkunaman. Paykunaqam chay mana nimayukuqkunata qoqllapa. Chaymi paykunapiqa mana ni mayqan pubriqa karganchu.

³⁶ Chaypim kargan suq libita runa Jusi shutiq. Apustulkunaqam paypaq nishqa kargan: “Birnabi shuttinga”, nishpa. Rimaynimbiqam Birnabiqa munan niyta “Kunswilakuq”. Payqam yakupa ch'awpimbi isla allpa Chipripi nasishqa kargan. ³⁷ Chay Birnabim suq ch'akranda randikushpa, qellayninda apamushpa, apustulkunata qorqan, paykunana kriyiq masingunata yanapanambaq.

5

Ananiyasmi warminwan llullakurqanllapa

¹ Karganmi suq runa Ananiyas shutiq. Warmingam Safira shutiq. Chay Ananiyasmi warminwan, suq ch'akranda randikushpa, ² wakin qellayta piskarqanllapa. Chaymandaqam Ananiyasqa wakin-dalla apashpa, apustulkunata qorqan, “Yumbaymi” nishpa. ³ Chayshina llullakuptinmi, Pidruqa nirqan:

—Uyay, Ananiyas. ¿Imaraykum dijarqayki dyabluta yaykunambaq shunqoykimanqa? Qamqam chay ch'akraykipa ch'aninda wakinda piskashpaqa, Dyuspa Santu Ispiritunda munarqayki ingañayta. ⁴ ¿Ima manachu qamba kikikipa ch'akraykiqa kashqa? Randikuptikiqam, qellayqa gambana kashqa. ¿Imaraykum llullakushqaqa kangi? Chay layata llullakushpaqach'i, qamqa yuyarqayki: Runakunatallam rini ingañaq, nishpa. Manam chayshinachu kashqa. Ashwanmi Taytanchiq Dyusta munarqayki ingañayta.

⁵ Chayshina Pidru niptinmi, Ananiyasqa chayta uyashpa, chay uras pachaman bulakashpa wañurqanna. Chaymi chayta yach'ashpaqa, yumbay ancha mancharqanllapa. ⁶ Chaymandaqam wakin wambra runakuna shamushpa, almataqa suq trapuwan liyashpana, aparqanllapa pambaq. ⁷ Chayshina kimsa uras pasashqambinam, chay almapa warminga apustulkuna kashqanman yaykurqan. Piru payqam mana nimatapis yach'arqanchu: Qosaymi wañushqa, nishpaqa. ⁸ Chaymi Pidruqa paytapis tapurqan:

—Safira, ¿allipchu chay prisiyupaqla ch'akraykitaqa randikurqayki? nishpa.

Chaymi Safiraqa nirqan:

—Ari. Chaysitupaqlam randikurqayllapa, nishpa.

⁹ Chayshina niptinmi, Pidruqa chay warmita nirqan:

—¿Imapaqmi qosaykiwanqa kunanakushpa llullakushqallapa kangi, “Dyuspa Santu Ispiritunqam mana yach'anqachu”, nishpach'i? Uyay, chay qosaykita pambaqkunaqam shamuykanllapana. Nam

kay pungumanna ch'ayamuykanllapa apashunambaq, qamtapis pambashuq, nishpa.

¹⁰ Chayshina niptinllam, chay warmipis chay uras Pidrupa ñawpanman bulakashpa wañurqanna. Chaymi chay pambakuqkunaqa ch'ayamushpa, ukuman yaykushpa, chay warmitapis wañushqatana tarirqanllapa. Chaymi paytapis aparqanllapana pambaq runamba ladunman. ¹¹ Chaymi Jisuspi kriyiqkunaqa, tukuy chay wakin runakunawan chayta yach'ashpaqa, ashwamba mancharqanllapa.

Apustulkunam achka milagrukunata rurarqan

¹² Apustulkunaqam runakunapa ñawpambi achka milagrukunata ruqaqlapa. Kanan Jisuspi yumbay kriyiqkunam Dyuspa adurana wasinman tandakaqlapa chay unay gubyirnu Salumumba kurridurnimbi. ¹³ Piru mana kriyiqkunaqam manchashpa, paykunawanqa mana tandakaqllapachu. Piru mana tandakashpapismi, ancha alabaqlapa Jisuspi kriyiqkunataqa. ¹⁴ Chayshinam ancha achka ulqokuna, warmikuna kriyirqanllapana Jisuspi. ¹⁵ Kanan achka runakunam qeshyaqningunata wasinmanda surqoshpa, parakunapi kamakunapi apamushpa, ñangunapi shuyachiqlapa, Pidru chay ñanda pasaptin, ankisiya llandunllapis qeshyaqningunapa sawanda pasaptin, kach'akanambaq. ¹⁶ Asta chay sirka llaqtakunamandam achka runakunaqa Jirusalinman apamurqan qeshyaqningunata, dyablupa ispiritungunawan lukuyashqakunata, apustulkuna kach'akachinambaq. Kanan yumbay paykunataqam kach'akachirqanllapa.

Apustulkunatam qesacharqanllapa

¹⁷ Chaymi mas kamachikuq isrraylinu kura, sadusiyu duktrinayuc runakuna apustulkunata ancha imbidyarqanllapa. ¹⁸ Chaymi paykunataqa prisushpa, karsilman wichurqanllapa. ¹⁹ Piru chay tutaqam Tayta Dyuspa suq anjilnin, karsilpa pungunda kich'ashpa, paykunata surqoshpa, nirqan:

²⁰—Riyllapa Dyuspa adurana wasinman, chaypi shayashpa, yumbay runakunata yach'achiq, Jisuspi kriyishpa, kawsanambaqllapa.

²¹ Chayshina niptinqam, apustulkunaqa kasushpa, madrugadu Dyuspa adurana wasinman rishpa, waqpi yach'achikurqanllapa. Chaypina kaykaptinllapaqam, chay mas kamachikuq isrraylinu kura, yumbay paywan kaqkunapis mas pudirniyuq isrraylinukunata qayarqan, tandakashpa, Mas Kamachikuq Tandakaq Juyiskunana kashpa, Pidruta, Jwanda jusgananllapa. Yumbay chay kamachikuqkunaqam parlashpa, suldadukunata kach'arqanllapa, karsilmanda apamunanllapa chay apustulkunata. ²² Piru suldadukuna karsilman rishpaqam, manana tarirqanllapachu. Chaymi das kutimurqanllapa kayshina abisakuq:

²³—Karsiltaqam tarishqallapa kani alli kirpashqata. Chay kwidakuq suldadukunaqam karsilpa pungundaqa ancha allita kwidaykarqanllapa. Piru punguta kich'ashpaqam, manana ni pitapis ukupiqqa tarirqayllapachu, nishpa.

²⁴ Chayshina niptinllapaqam, chay isrraylinu kurakunapa kamachikuqninga, Dyuspa adurana wasimba suldadungunapa kamachikuqniwan, yumbay chay ancha kamachikuq kurakunawambis ancha yuyashpa, tapunakurqanllapa:

—Chayshinaqa ħimaraq pasanqa? nishpa.

²⁵ Chayshina parlaykaptinqam, suq runa ch'ayamushpa, nirqan:

—Chay karsilashqaykillapa runakunaqam Dyuspa adurana wasimbi runakunata yach'achiykan, nishpa.

²⁶ Chaymi suldadukunapa kamachikuqninga suldadungunawan chay uras chay adurana wasiman rirqanllapa piskaq. Apustulkunata chaypi tarishpaqam, shumaqlla apamurqanllapa, mana maqashpallapachu. Chaqa chay suldadukunaqam mancharqanllapa: Kay apustulkunata maqaptinchigqach'i, runakunaqa sitawanchiqman, nishpa.

²⁷ Chaymandaqam apustulkunata ch'ayachimushpaqa, shayachirqanllapa chay Mas Kamachikuq Tandakaq Juyiskunapa ñawpanman. Chaypi kaptinqam, chay kamachikuq kuraqa nirqan:

²⁸ —Manchu noqaykunaga qamkunata ancha kamachishurqaq, amakish Jisuspa shutinda myintashpaqa yach'achikungichu, nishpa. Piru qamkunaqam mana kasuwashpachu, tukuy Jirusalin llaqtapi duktrinaykita yach'achikungillapa. Kanan ashwambam munangillapa wichupawayta chay Jisus wañushqambaq, nishpa.

²⁹ Chaymi Pidruqa chay wakin apustulkunawan nirqan:

—Noqaykunapaqqam masta balin Dyusta kasunayllapa, runakunata kasunaymandaqa. ³⁰ Manchu qamkunaqa Jisusta kruspi klabachishpa, wanchichirqaykillapa. Piru paytaqam Taytanchiq Dyus kawsachimushpa, ³¹ anaq syilupi allin ladumbi tiyachishpa, ancha Kamachikuq Washadurninchiqta rurashqa. Chaymi uchanchiqkunata dijaptinchiqqa, payqa pirdunawaqninchiq washawanchiqllapa. ³² Chay Jisus rurashqambaqmi Dyuspa Santu Ispiritun, noqaykunapis tistigukuna kanillapa. Chaqa Tayta Dyusmi chay Santu Ispiritunda payta kasuqkunata qowashqallapa, nishpa.

³³ Chay awturidarkunaqam chayta uyashpaqa, ancha piñakushpa, chay apustulkunataqa munarqanllapa wanchiyta. ³⁴ Piru chay awturidark-unamanda suq farisiyu Gamayil shutiqmi ancha allin yach'achikuq karqan. Chaymi paytaqa yumbay runakuna ancha allita uyaqllapa. Chay Gamayilmi shayashpa kamachikurqan, suq rratitu apustulkunata sawaman surqonanllapa. ³⁵ Chaymandaqam chay karguyuq masingunata nirqan:

—Uyawayllapa, isrraylinu masiykuna. Allita yuyayllapa. Kwidawkish mana allitachu rurangimanllapa chay runakunata. ³⁶ Yuyayllapa, manchu suq tyimpuqa chay runa Tiwdas nirqan, payshi ancha kamachikuq. Kanan paytaqam 400 runakuna kasurqanllapa. Chaymandaqam suq runakuna Tiwdasta wanchiptinllapa, chay 400 sigiqkuna waqta kayta shikwakarqanllapa. ³⁷ Chaymandaqam suq tyimpu sin-suta ruraptin, alsakarqan suq kamachikuq Judas prubinsya Galiliyamanda. Paytapismi achka runakuna kasurqanllapa. Chaymandaqam chay Judasta wanchiptinllapaqa, payta sigiqkunapis waqta kayta shikwakarqanllapa. Mananam mastaqa tandakarqanllapachu. ³⁸ Chaymi kayshina kunaykillapa: Dijayllapa chay runakunata. Ama mitikuyllapachu paykunamanqa. Chaqa chay duktrinan paykunapalla kaptinqam, das rin ushyakaq. ³⁹ Piru paykuna Dyuspa duktrinanda yach'achikuykaptinqam, qamkunaqa mana atingillapachu chingachiyta. Allita yuyayllapa. Paqtakish Dyusta kuntraykangillapa, nishpa.

⁴⁰ Chay Gamayil nishqanda kasushpam, manana wanchirqanllapachu. Chaymi chay apustulkunata qayachishpa, suq lastima asutichishpa, kamachirqanllapa, amana masta Jisuspaq yach'achikunanllapa. Chaymandaqam paykunataqa kach'arqanllapana. ⁴¹ Chayshina asutiptimbismi, chay apustulkunaqa ancha kushikushpa, chay awturidarkunapa ñawpanmanda llugshirqanllapa, yuyashpa: Tayta Dyusmi akrawashqa kanchiq, kayshina Jisuspaq yach'achikushpa, ñakananchiqpaq, nishpa. ⁴² Kanan paykunaqam tukuy diyakuna Jisukristupaq masta yach'achikurqanllapa Dyuspa adurana wasimbi, achka wasikunapipis.

6

Apustulkunam numbrarqan syiti yanapakuqninda

¹ Chay tyimpuqam Jisuspi kriyiqkunaqa masta achkayaqllapa. Piru chay grigu rimaypi rimaqkuna piñakushpam, kayshina rimarqanllapa ibriyu rimaypi rimaq kriyiq masingunapaq:

—Grigupi rimaq biyudakunatash tukuy diya mana allitachu mikunata partinllapa, nishpa.

² Chaymi chay dusi apustulkunaqa yumbay kriyiqkunata tandashpa nirqanllapa:

—Noqaykunaqam Dyus nishqanda yach'achikuykani. Chaymi mana allichu, chay yach'achikuykashqayta dijashpa, mikunata partinayllapaqa. ³ Chayri masitakuna, qamkunamanda akrayllapa syiti allin yach'ayniyuq runakunata, Dyuspa Santu Ispiritunwan puriqkunata. Paykunata numbrayllapa, chay mikunata partinanllapa.

⁴ Noqaykunaqam tukuy diya Dyusman rinillapa mañakuq. Pay nishqanda rinillapa yach'achikuq, nishpa.

⁵ Chaypaqmi Jisuspi yumban kriyiqkunaqa nirqan:

—Allibmi chay nishqaykillapaqa, nishpa.

Chaymandaqam akrarqanllapa suq runa Istiban shutiqta. Payqam Tayta Dyuspi ancha yuyakuq. Paypa shungombim Dyuspa Santu Ispiritun kawsaq. Paykunaqam akrarqambis Filipita, Prukuruta, Nikanurta, Timunda, Parminastapis. Akrarqambismi Nikulasta Antyukiya llaqtamanda kaqta. Paymi yach'akushqa karqan isrraylinukunapa duktrinanda.

⁶ Chaymandaqam chay syiti runakunata apamurqanllapa apustulkunaman. Paykunaqam sawambi makinda rurashpa, Dyusman mañakurqanllapa, tukuy imapi yanapanambaq.

⁷ Chayshinam Jisuspi kriyiqkunaqa Dyuspaq tukuy maypi masta masta yach'achikuqllapa. Chaymi Jirusalin llaqtapiqa paykunaqa masta achkayaqllapa. Chaqa asta isrraylinukunapa achka kurangunapismi Jisuspi kriyirqanllapa.

Istibandam prisurqanllapa

⁸ Dyus yanapaptinmi, Istibanqa ancha pudirniyuq kashpa, achka milagrukunata rurarqan yumbaypa ñawpambi. ⁹ Piru wakin isrraylinukuna Istibanwan tandakashpam, taripanakurqan. Paykunaqam suq sinaguga wasimanda karqanllapa. Chay wasiqam shutiq

Libri Randishqa Kriyadukunapa sinagugan, nishpa. Chay kuntraqkunam Sirini llaqtamanda, Alijandriya llaqtamanda, prubinsya Silisya-manda, chay prubinsya Asyamandapis karqanllapa. ¹⁰ Piru Istiban-qam Dyuspa Santu Ispiritunwan kashpa, ancha yach'ayniyuq karqan. Chaymi chay kuntraqkunapa mana atirqanllapachu binsiyta paytaqa. ¹¹ Chaymi pagararqanllapa wakin runakunata, llullakushpa ninambaql-lapa: “Istibandam uyashqa kani, ancha fiyuta Muysispaq, Dyuspaq rimaptin”, nishpa.

¹² Chayshina llullakuptinllapa uyashpam, achka runa, kamachikuq ansyankuna, Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna chay nishqanda kriyishpa, ancha piñakurqanllapa. Chaymi Istibanda piskashpa, rrastrakushpa, aparqanllapa Mas Kamachikuq Tandakaq Juyiskunapa ñawpanman. ¹³ Kanan aparqanllapapismi chay llullakuq tistigukunata, Istibambaq kayshina rimanambaql-lapa:

—Kay runaqam kutin kutin mana shaykuq ancha fiyukunata riman Dyuspa adurana wasimbaq, Muysispa liyningunapapiss. ¹⁴ Chaqa no-qaykunam kay Istibanda uyashqallapa kani kayshina niptin: Chay Jisus Nasaritmanda kaqshi Dyuspa adurana wasindaqa rin bulaq. Muysismanda yach'akushqanchiq kustumbrinchikunata rin chingachiq, nishpa.

¹⁵ Chaymi chay Mas Kamachikuq Tandakaq Juyiskuna, yumbay chaypi tiyaqkunawan chapashpa, rikarqanllapa Istibamba qaqllanda anjilshina llipaykaqta.

7

Istibanmi allita rimarqan washakanambaq

¹ Chay mas kamachikuq isrraylinu kuram Istibanda tapurqan:

—¿Allipchur chayshina nishqa kangi? nishpa.

² Chaymi Istibanqa nirqan:

—Taytakuna, masitakuna, allita uyawayllapa. Ancha pudirniyuq llipaykaq Tayta Dyusmi rikakurqan chay punta agwilunchiq Abrajan-man, chay nasyon Misuputamypa tiyaykaptin, manaraq Aran llaqtaman riptin tiyaq. ³ Kayshinam kamachirqan: “Llaqtaykita, yumbay aylluykikunata dijashpa, riy suq lugarman. Noqam rini rikachishuq maypim kidan chay lugarqa”, nishpa. ⁴ Chayshina Dyus niptinmi, Abrajanka chay Kaldiya nasyonmanda llugshishpa, rirqan Aran llaqtaman tiyaq. Chaymandaqam Abrajamba taytan wañuptinqa, Dyusqa chay Abrajandaqa kay Isrrayil nasyunninchiqman apamurqan. ⁵ Piru Dyusqam mana nima irinsyata ni suq pidasu ch'akritata qorqanchu Abrajandaqa. Payqam alayri kaypiqa tiyarqan. Mana qoshpapismi, Abrajandaqa kayshina ufrisirqan: “Wañuptikiqam, karu willkaykikunapaq kay pachaga rin kaq”, nishpa. Chayshinam chay Abrajandaqa ufrisirqan, manaraq ni churiyuq kaptin. ⁶ Tayta Dyusqam chay unay agwilunchiq Abrajandaqa nirqambis: “Karu willkaykikunam kay llaqtamanda rishpa, suq nasyumbi suq furastirushina rinllapa tiyaq. Ñakaq randishqa kriyadukunam rinllapa kaq. Paykunatam ancha rinllapa qesachaq 400 wata tukuyta”.

7 'Tayta Dyusqam Abrajandaqa nirqambis: "Piru kastigaqmi rini chay nasyumbi qesachakuqkunataqa. Chaymandaqam chay karu willkaykikunaqa, chay nasyunmanda llugshishpa, rinllapa kasuwaq kay Isrrayilpi", nishpa. 8 Chaymandaqam Dyusqa Abrajanwan suq tratuta rurarkan. Paytam kamachirgan, kwirpumbi siñalta ruranambaq, ama qonqanambaq chay tratu rurashqanda. Chaymi Abrajanqa churin Isak nasiptingqa, uchu diyasniyuq kaptinlla, kwirpumbi chay siñalta rurarkan. Chayshinallam Isakpis churin Jakubuta rurarkan. Chay Jakubupismi chayshinalla rurarkan dusi churingunata. Chay dusi churingunaqam nasyunninchiq Isrrayilpa chay dusi atun ayllungunapa taytanguna karqanllapa.

9 'Chay Jakubupa dusi churingunaqam punta agwilunchiqkuna karqan. Paykunaqam masan Jusita imbidyashpa randikurqanllapa, chay randiqkuna Ijiptu nasyunman apanambaqllapa. Piru Dyusqam Jusipa pullan karqan. 10 Chaymi Jusi ñakaptingqa, Tayta Dyus yumbay chay ñakashqanmanda washashpa, yanaparqan, yach'ayniyuq kashpa, allita kawsanambaq. Chayshina Dyus Jusita yanapaptinmi, chay Ijiptupa gubyirnun Farunqa ancha gustarqan. Chaymi Jusita numbrarkan, Ijip-tupa gubyirnun kanambaq. Paytaqam nirqambis: "Tukuy ima kaqniyta, wasiykunapi yumbay tiyaqkunatapis qam kwiday", nishpa.

11 'Chaymandaqam Ijiptu nasyumbi Kanayan nasyumbipis ancha jwirti ambruna karqan. Chaymi mikunan mana aypaptin, chay punta agwilunchiqkunaqa ancha ñakarqanllapa. 12 Chayshina ñakashpaqam, Jakubuqa yach'arqan: Ijiptupish kan trigu, nishpa. Chaymi chay punta bwiltata dyis churingunata Ijiptuman kach'arqan, triguta randinanllapa. Chay churingunaqam unay agwilunchiqkuna karqan. 13 Chaymandaqam suq kutinda kutiriptinllapa Ijiptuman, triguta randirinambaqqa, Jusiqa masangunata nirqan: "Noqam masayki Jusi kani", nishpa. Chayshina masanguna Jusita riqsiptinqam, Ijiptupa gubyirnun Farunqa yach'arqan: Jusiqaqsh isrraylinukunapa kastan, nishpa. 14 Chaymandaqam Jusiqa chay masangunata nirqan: "Riyllapa apamuy taytanchiqta, yumbay ayllunchiqkunata", nishpa. Chay tyimpupim 75 karqanllapa. 15 Chayshinam karqan, Jakubu yumbay ayllundin riptin Ijiptuman tiyaq. Waqpinam achka watakunamanda payqa wañurqanna. Chaymandaqam tukuy chay punta agwilunchiqkunapis achka wambrangunata dijashpa, wañurqanllapa. 16 Jakubu wañuptinqam, kwirpunda aparqanllapa Sichin llaqtaman pambaq paypa pantyunnimbi. Chaqa Abrajanmi chay pantyundaqa randishqa karqan chay runa Jamurpa churingunamanda.

17 'Tayta Dyusmi jurashpa, Abrajanda kayshina ufrisishqa karqan: "Suq nasyundam rini qoq karu willkaykikunata", nishpa. Chay ufrisishqan tyimpu kumplinan kaykaptinmi, chay Ijiptu llaqtapiqa isrraylinukuna anchana achkayashqa karqan. 18 Chay tyimpupim Ijip-tupiqqa suq mushuq gubyirnu kamachikurqan. Payqam mana nimatapis yach'ashqachu karqan chay Jusipa allin famambaqqa, ancha unayna wañushqa kaptin. 19 Chay mushuq gubyirnuqam chay agwilunchiqkunataqa tukuy imapi ingañashpa, ancha qesachaq. Chaymi paykunataqa kamachirqan, ullqo wambritunguna nasiptin, wichukunanllapa wañunambaq.

²⁰ 'Chayshina kamachikuptinmi, chay tyimpupi Muysis nasirgan. Paytaqam Dyusqa ancha kuyaq. Kanan taytanwan mamangam kimsa kilata wasimbi pakashpa, kriyargan. ²¹ Chaymandaqam (chay gubyirnuta kasushpa) wichukuptinqa, chay gubyirnupa chinan chay wambrituta tarikushpa, tandashpa, wawandashina kriyargan. ²² Chaymi Muysis wiñashpaqa, tukuy imata ijiptinu runakunashina yach'akurqan. Chaymi tukuy imata rimanambaq, ruranambaqqa ancha pudirniyuq karqan.

²³ 'Chaymandaqam 40 watayuqna kashpaqa, Muysisqa munarqanna riyta isrraylinu kastanda watukuq. ²⁴ Chaymi rishpaqa, rikarqan suq ijiptinu ancha maqaykaqta suq isrraylinuta. Chaymi Muysisqa chay isrraylinuta washashpa, wanchirgan chay ijiptinuta. ²⁵ Chaqa Muysisqam yuyarqan: Isrraylinu masiykunach'i allita intyindingallapa: Muysiswanmi Dyusqa rin yanapawaqninchiq, ama randishqa kriyadukuna kananchiqllapa, nishpa. Piru chay isrraylinu masingunaqam mana intyindirganllapachu. ²⁶ Qayandin diyaqam Muysisqa isrraylinukunaman kutirishpa, ishkayta tarirgan paykunapura pilyaykaqta. Chaymi munashpa alliyachiya, paykunataqa nirqan: "Qamkunaqam llaqta masipura kangillapa. ¿Imapaqmi pilyaykangillapa? Ama pilyayllapachu", nishpa.

²⁷ 'Piru chay yanqa maqaqmi Muysista kumsashpa, nirqan: "¿Ima pitaq qamtaqa numbrashushqa, noqaykunapa kamachikuqniy, juyisniyllapa kanaykiqa?" ²⁸ ¿Ima munangichu noqatapis wanchiwayta qayna chay ijiptinuta wanchishqaykishina?" nishpa. ²⁹ Chayshina niptinmi, Muysisqa manchashpa, mitikarqan nasyun Madyan shutiqman. Chaypiqam kasarashpa, ishkay wambrayyuqna karqan. Piru chaypiqam furastirushina tiyarqan.

³⁰ 'Chaymandaqam 40 watas pasaptinna, Muysisqa chuncha lugar Sinayi urqqopa ladumbi kaykarqan. Chay chunchapim Dyuspa anjilninga suq yura sach'api nina lumyaykaqpi Muysisman rikakurqan. ³¹ Chaymi Muysis ancha ispantashqata chapashpa, qemikashpa mas allita rikanambaq, uyarqan Taytanchiq Dyusta kayshina niptin: ³² "Noqam chay punta agwiluykikuna Abrajamba, Isakpa, Jakubupa Dyusnin kani", nishpa. Chayshina niqta uyashpaqam, Muysisqa manchashpa, ch'apsikarqan. Chaymi manana munarqanchu masta chapaytaqa. ³³ Kanan Tayta Dyusqam paytaqa nirqan: "Ch'akikikunamanda surqoy llanqeykita. Chaqa noqam kaypi kani. Chaymi ancha santu lugarpi shayaykangi. ³⁴ Noqam rikashqa kani wambraykunata Ijiptupi ancha ñakaykaptinllapa. Uyashqam kani paykunata ancha waqaptin. Chaymi syilumanda shamushqa kani, chay wambraykunata ñakashqanmanda washanaypaq. Kayman shamuy. Rinim qamtaqa kach'ashuq Ijiptuman", nishpa.

³⁵ 'Piru chay unay agwilunchiqkunaqam Muysista disprisyashpa, nirqanllapa: "¿Pim qamtaqa numbrashushqa, noqaykunapa kamachikuqniy, juyisniy kanaykiqa?" nishpa. Piru Tayta Dyusqam chay sach'api rikakuq anjilninwan Muysista numbrashqa karqan, chay unay agwilunchiqkunapa kamachikuqnin, washadurnin kanambaq. ³⁶ Muysismi achka milagrukunata, siñalkunata rurashpa, chay unay agwilunchiqkunata Ijiptumanda surqorqan. Chaymandaqam Chupika Mar Yakupi, chunchakunapipis 40 watas tukuyta mas milagrukunata rurargan. ³⁷ Chay kikin Muysismi unay isrraylinukunataqa nirqan:

“Dyus noqata numbrawashqanshinam, gamkunamanda suq runata rin numbraq, paypaq rimanambaq. Chayri payta kasuyllapa”, nishpa.*

³⁸ Chay Muysismi isrraylinukunawan chuncha lugarkunapi karqan. Chaypi kaykaptinmi, Dyuspa anjilnin Sinayi urqqopa sawambi Muysista Dyus munashqanda nirqan, payna chay unay agwilunchiqkunata ninambaq. Chaymandaqam Muysisqa chay uyashqanda Dyuspa Santu Librumbi iskibrirgan, noqanchiqkunapis chayta kasushpa, tukuy tyimpu kawsananchiqllapa.

³⁹ 'Piru chay agwilunchiqkunaqam mana munarqanchu Muysista kasuytaqa. Ashwanmi payta disprisyashpa, munarqanllapa kutiyta Ijiptuman. ⁴⁰ Chaymi Arunda nirqanllapa: “Masayki Muysisqam no-qaykunata Ijiptu nasyunmanda surqowashpaqa, manana rikch'anchu. Chaymi munanillapa amitukunata ruranayki, ñawpanchiqta rinambaqllapa”, nishpa. ⁴¹ Chaymi suq mishiru amitunda ruraraqanllapa.

Chaymandaqam animalkunata wanchishpa, rupachishpa, ancha kushikushpa, adurarqanllapa chay rurashqanllapa amitunda. ⁴² Chaymi Dyusqa paykunamanda akrakashpa, dijarqan, rupayta, killata, lusirukunata adurananllapa. Chaymi Dyuspaq rimaqkuna Dyus nishqanda Santu Librumbi kayshina iskibrirqanllapa:

¿Ima qamkuna isrraylinukuna chay 40 watata chunchakunapi tiyashpachu, noqapaq wanchirqaykillapa chay animalkunata?

⁴³ Manam noqapaqchu chaytaqa ruraraqaykillapa. Ashwanmi qamkunaqa chay amitu laya Muluqpa andasninda purichishqallapa kangi. Chay amitu laya lusiru Rrifan shutiqtapismi purichishqallapa kangi. Kanan qamkuna kikikim chay amitu layakunata rurashpa, adurashqallapa kangi. Chaymi noqaqa Isrrayilmanda surqoshushpa, rini kach'ashuqllapa chay nasyun Babiluñapa mas waq ladunman, nishpa.*

⁴⁴ 'Chuncha lugarkunapiqam agwilunchiqkunaqa chay karpamanda adurana wasita pullan purichiqllapa, chaypi Dyusta adurananllapa. Chay wasipim waqaychaqllapa Dyuspa liyninda chay ishkay rumi tablapishina iskibrishqata. Chaqa chay karpamanda adurana wasipaqmi Tayta Dyusqa Muysista rikachishpa nishqa karqan: “Kayshina ruray”, nishpa. Chaymi chay kamachishqanshina ruraraqanllapa.

⁴⁵ Kanan agwilunchiqkunaqam chay karpamanda adurana wasitaqa irinsyatashina ch'askirqanllapa. Chaymandaqam chay Juswiwan shamugkuna pullan apamurqanllapa chay karpamanda adurana wasita kay (Kanan) nasyunman. Kaypiqam kuntraqkunata binsirqanllapa. Chay kuntraqkunataqam Dyus qatirgan, chay agwilunchiqkuna kaypi tiyanambaqllapa. Chay karpamanda adurana wasiqam kay Isrrayilpi karqan Dabid kamachikushqan tyimpukaman.

⁴⁶ Dyusmi chay unay gubyirnu Dabidpaqqa ancha kushikurqan. Chaymi Dabidqa munarqan Dyuspa adurana wasinda rurayta, chaypi Tayta Dyus tiyanambaq. ⁴⁷ (Piru Dyusninchiqmi mana dijarqanchu, chay gubyirnu Dabid wasinda ruranambaqqa.) Ashwanmi Dabidpa churin Salumun Dyuspa adurana wasindaqa rurarkan. ⁴⁸ Piru ancha pudirniyuq Tayta Dyusqam mana tiyanchu runakuna rurashqan wasikunapiqa. Chaymi Dyuspaq rimaq Isayiyasqa Dyus nishqanda kayshina iskibrirgan:

* 7:37 Deuteronomio 18.15   * 7:43 Amós 5.25-27

⁴⁹ Syilugam noqapa atun trunuy. Kay pachapiqam ch'akiykunata sama-chini. Chayshina kaptinqa, ¿ima laya wasiyaraq atinmanllapa rurayta noqapaqqa, chaypi samanaypaq? (Manam nisitanichu nima laya adurana wasita rurananllapa, chaypi samanaypaqqa.)

⁵⁰ Chaqa noqam makiywan tukuy imata rurashqa kani, nishpa.*

⁵¹ Chayshina Dyus nishqanda nishpam, Istibanqa juyiskunata nirqan: —Qamkunaqam unaymandapacha angu shunqoyuqla kashqallapa kangi. Mana baliq rinriyuq, shunqoyuqmi kangillapa, Dyuspi mana kriyiq runakunashina. Chay unay agwilunchiqkunashinam Dyuspa Santu Ispiritunda kuntrangillapa. ⁵² Mayá, ¿Dyuspaq mayqan rimaqtam mana qesacharqanchu chay unay agwilunchiqkunaqa? Yumbandam qesacharqanllapa, ¿manachu? Chaqa chay rimaqkuna Dyus Akrashqan Washadurpaq yach'achikuptinmi, chay unay agwilunchiqkuna paykunataqa wanchirqanllapa. Chaymandaqam chay ancha allin Washadurninchiq shamuptinqa, qamkunaqa paytapis wanchirqaykillapa. ⁵³ Chaqa qamkunaqam Dyuspa liyninda kikin anjilninguna yach'achishuptinqa, mana kasungillapachu.

Istibandam sitashpa wanchirqanllapa

⁵⁴ Chayshina Istiban niptinmi, chay juyiskunaqa ancha piñakurqanllapa. Chaymi qech'yachirqanllapa kirungunata. ⁵⁵ Piru Istibanqam Dyuspa Santu Ispiritunwan kashpa, syiluman chapakushpa, rikarqan Dyuspa pudirninda llipyaykaqta. Rikarqambismi Jisusta, Dyuspa allin ladumbi shayaykaqta. ⁵⁶ Chaymi nirqan:

—¡Chapayllapa! Rikanim syiluta kich'akashqata. Rikanipismi Dyus-manda Shamuq Runata, Dyuspa allin ladumbi shayaykaqta, nishpa.

⁵⁷ Chayshina Istiban niptinmi, ama uyananllaparayku, chay runaku-naqa rinrinllapata pambashpa, “¡A!” qayach'akushpa, kallparqanllapa Istibanda piskaq. ⁵⁸ Piskashpaqam, chay llaqtamanda sawa-man surqorqanllapa, rumikunawan sitashpa, wanchinambaqllapa. Kanan chay llullakuq tistigukunaqam sawanmanda bistidungunata surqoshpa, suq chulu Sawlu shutiqta mingarqanllapa. [*Nuta: Chay Sawlullam Pablupis shutirqan.*] ⁵⁹ Chayshina paykuna sitaykaptinmi, Istibanqa mañakushpa nirqan:

—Siñursitu Jisus, tandayri ispirituyta, nishpa.

⁶⁰ Chaymandaqam qongorikushpa, ancha jwirtita rimashpa, nirqan:

—Siñursitu Jisus, yush'ayku ama kastigaychu kay kuntrawaqkunataqa, kayshina rurawaptinllapa, nishpa.

Chayshina nishpaqam, Istibanqa wañurqanna.

8

Sawlum ancha qesacharqan Jisuspi kriyiqkunata

¹ Chay Sawlum rikashpa Istibanda wanchiptinllapaqa, yuyarqan: Al-litam ruraykanllapa, nishpa.

Chay diyamandapacham Jisuspi kriyiqkunata ancha qesacharqanllapa Jirusalimbiqua. Chaymi yaqqa yumbay chay kriyiqkunaqa waqta, kayta shikwakashpa, rirqanllapa prubinsya Judiypa, prubinsya Samaryapa lugarningunaman. Piru chay dusi apustulkunam kidarqan chay Jirusalimbiqua. ² Jisuspi wakin kriyiqkunaqam ancha waqashpa,

* 7:50 Isaías 66.1-2

alma Istibanda pambarqanllapa. ³ Piru chay Sawluqam ancha qesachaq Jisuspi kriyiqkunataqa. Wasin wasin yaykushpam, rrastrashpa, runakunata, warmikunata surqoq karsilanambaq.

Filipim Jisuspa shumaq nutisyanda prubinsya Samaryapi yach'achikurqan

⁴ Chay Jirusalinmanda mitikaqkunaqam may rishqangunapi masta Jisuspaqqa yach'achikurqanllapa:

—Jisusgam shamushqa washawananchiqllapa, nishpa.

⁵ Chay riqkunamandam suqnin Filipi shuti. Paymi prubinsya Samaryapa suq llaqtanman rishpa, Jisukristupaq yach'achikurqan.

⁶ Chayshina yach'achikuptinmi, ancha achka runakuna tandakashpa, ancha allita uyaqllapa. Kanan milagrukunata Filipi ruraptinmi rikaqllapa. ⁷ Chaqa payqam Dyuspa pudirninwan ancha achka runakunamanda dyablukunata qatirqan. Chay dyablukunaqam Filipi kamachiptinlla, qayach'akushpa runakunamanda llugshirqanllapa. Kanan achka wafushqashina kwirpuyukunata, kujukunatam kach'akachirqan. ⁸ Chayshina kaptinmi, chay llaqtapiqa yumbay runakuna ancha kushikurqanllapa.

⁹ Piru karqambismi suq runa Simun shuti. Unayqam chay Samaryapi tiyaqkunata brujiyashpa, kriyichishqa karqan: Chay Simungash ancha pudirniyuq runa, nishpa. ¹⁰ Chaymi wambrakuna, byijukuna paytaqa ancha allita kasuqllapa. Paypaqmi niqllapa:

—Dyusmi kay brujupiq. Chaymi ancha pudirniyuq kashpa, achka laya milagrukunata atin rurayta, nishpa.

¹¹ Chaqa ancha unaymandapacham paykunataqa brujiyashqa karqan. Chaymi payta kriyishpa, ancha kasuqllapa. ¹² Piru Filipiqam yach'achikurqan:

—Tayta Dyusmi shamushqa, payta kasushpa kawsananchiqllapa. Jisukristum Washadurninchiqqa, nishpa.

Chayshina yach'achikuptinmi, achka runakuna, warmikuna Jisukristupi kriyishpa shutikurqanllapa. ¹³ Asta chay bruju Simumbismi kriyishpa shutikurqanna. Chaymandaqam Filipipa pullanna puriq. Chaymi achka milagrukunata Filipi ruraptinqa, chaykunata rikashpa, chay Simunqa ancha ispartarqan.

¹⁴ Jirusalimbim apustulkunaga yach'arqanllapa: Samaryanukunaqash kriyishqallapana Jisuspi, nishpa. Chaymi chay prubinsya Samaryaman Pidruta, Jwanda kach'arqanllapa. ¹⁵ Paykunaqam Samaryaman ch'ayashpaqa, Dyusman mañakurqanllapa, Santu Ispiritunda qonambaq chay mushuq kriyiqkunata. ¹⁶ Chaqa Dyuspa Santu Ispiritunqam manaraq paykunamanqa shamushqachu karqan. Ashwan paykunaqam Jisuspa shutimbi yakuwanlla shutikushqallapa karqan. ¹⁷ Chaymi Pidruwan Jwanqa paykunapa sawambi makingunata rurashpa, Dyusman mañakuptinllapa, Santu Ispiritundaqa ch'askirqanllapa.

¹⁸ Chayta rikashpaqam, chay bruju Simunqa chay apustulkunataqa nirqan:

—Pagarashqayki qellayta. ¹⁹ Yanapawayllapar gamkunashina runakunapa sawambi makiyta ruraptiy, Dyuspa Santu Ispiritunda ch'askinambaq, nishpa.

²⁰ Chaymi Pidruqa, Simunda nirqan:

—¿Ima qamqachu yuyangi: Atinim randiyta Dyuspa Santu Ispiritunda, nishpa? Chayshina yuyashpaqam, ringi chingaq qellaynindiki.
²¹ Qamba shunqoykiqam mana balinchu Dyuspaqqa. Chaymi qamqa mana nima dirichuyquchu kangiruranayki noqaykuna rurashqaytaqa.
²²⁻²³ Riqsiykim ancha malu kashqaykita. Chaqa mana allin yuyaynikikunam karsilashushqashina, Dyuspi ama yuyakunayki. Chayri mana alli yuyashqaykita dijashpa, Dyusman mañakuy pirdunashunambaq. Paqta payqa pirdunashungiman, nishpa.

²⁴ Chayshina Pidru niptinmi, Simunga nirqan:

—Siñurninchiq Jisusmanri mañakuyllapa, ama chay niwashqaykishina chinganaypaq, nishpa.

²⁵ Chaymandaqam Pidruwan Jwanqa Tayta Dyus nishqanda yach'achikushpa, Jisuspa shumaq nutisyandapis yach'achikurqanllapa. Chaymandaqam chay prubinsya Samaryapa suq llaqtangunapi chay shumaq nutisyata yach'achikushpa, kutirqanllapa Jirusalin llaqtaman.

Filipim parlarqan suq runa Ityupiya nasyunmanda kaqwan

²⁶ Chaymandaqam Dyuspa suq anjilnin Filipita nirqan:

—Atarishpa, sur laduman riy suq ñanda. Chay ñanqam Jirusalin-manda uran rin chuncha lugarkunata pasashpa, chay Gasa llaqtaman ch'ayashtin, nishpa.

²⁷ Chaymi Filipiqa chay kach'ashqan ñanda riqshina, tingunakurqan suq runa Ityupiya nasyunmanda kaqwan. Chay runaqam suq inuku ancha kamachikuq karqan. Chaqa Ityupiyapa gubyirnan Kandasipa tisurirunmi payqa karqan. Payqam rishqa karqan Jirusalinman Dyusta aduraq. ²⁸ Chaymandaqam chutana karrumbi llaqtanmanna kutiriykarqan. Payqam Dyuspaq unay rimaq Isaiyaspa librunda liyiqshina riykarqan. ²⁹ Chaymi Dyuspa Santu Ispiritun Filipitaqa nirqan:

—Qemikay chay runapa chutana karrunman, nishpa.

³⁰ Chaymi Filipiqa chay karruman qemikashpa, chay runata rikarqan Isaiyaspa librunda liyiykaqta. Chaymi tapurqan:

—¿Chay liyishqaykitachu intyindingi? nishpa.

³¹ Chaymi chay runaqa nirqan:

—¿Imashinam atishaq intyindiya, mana pipis intyindichiwaptinqa? nishpa.

Chayshina nishpaqam, Filipita kumbidarqan, karrunman llugshishpa, ladumbi tiyashpa, chay liyishqanda intyindichinambaq. (Chaymi Filipiqa chay karrumanna llugshirqan.) ³² Chay runaqam Dyuspa Santu Librumbiqa kayshina nishqanda liyiykarqan:

Wishatashinam paytaqa aparqanllapa wanchiq. Rutuqkunapa ñawpambiqam uñitaqa uyaritap kaykarqan. Chayshinallam paypis mana nimata rimarqanchu.

³³ Paytaqam ancha penqachirqanllapa. Chaqa allin dimandataqa manam rurarqanllapachu. Kay pachapiqam paytaqa wanchirqanllapa, mana ni warmiyuq ni wambrayquchu kaptin, nishpa.*

³⁴ Chay kamachikuq runaqam Filipita tapurqan:

—Dyuspaq chay rimaqqa ¿pipaqmi chayshinaqa nin? ¿Paypaqlachu ichu suq runapaq chayshinaqa nin? Mayá, niwayri yush'ayku, nishpa.

* 8:33 Isaias 53.7-8

³⁵ Chaymi Filipiqa chay liyishqanda intyindichishpa, Jisuspa shumaq nutisyanda yach'achirgan: ("Chay wishashinam wañushqa, noqanchiqkunata washawananchiq", nishpa). ³⁶ Chaymandaqam pasaqshina suq lugarpi yakuta tarirgan. Chaymi chay ityupiyanuqa Filipita nirgan:

—Kaypiqam kan yaku. ¿Manachu kaypi atingiman shutichiwayta? nishpa.

└ ³⁷ Chaymi Filipiqa nirgan:

—Tukuy shungoykiwan Jisuspi kriyiptiqam, atini shutichishuyta, nishpa.

Chayshina niptinqam, chay runaqa nirgan:

—Kriyinin: Jisukristuqam Dyuspa Churin, nishpa.

³⁸ Chaymandaqam chay chutana karruta shayachishpa, ishkandinna ishkirqanllapa. Ishkishpaqam yakuman yaykushpallapa Filipiqa chaypina shutichirgan. ³⁹ Yakumanda llugshiptinllapaqam, Dyuspa Santu Ispiritunga Filipitaqa dasna aparqan. Chaymi chay ityupiyanuqa Filipitaqa manana rikarqanchu. Piru ñannindaqam kushikushpana rirgan. ⁴⁰ Kanan Filipiqam das rikakurqan Asutu llaqtapina. Chay Asutumandaqam llaqtan llaqtanna rirgan yach'achikuq Jisuspa shumaq nutisyanda. Chayshinam rirgan Sesarya llaqtaman ch'ayashtin.

9

Chay Sawlum Jisuspi kriyirgan

¹ Chaykamanqam chay Sawluqa mana shaykuq juraparqan, Jisuspi kriyiqkunata wanchinambaq. Chaymi rirgan mas kamachikuq israylinu kuraman, ² urdingunata surqoshpa, Damasku llaqtaman rinambaq. Chaqa chay urdingunawanqam yuyarqan yaykuyta sinaguga wasikunaman, Jisuspi kriyiq ullqokunata, warmikunata prisushpa, Jirusalinman apamushpa, chaypi dimandanambaq. ³ Piru urdingunata ch'askishpa, riykaptin Damaskumanqam, yaqqana ch'ayaptin, chay ñambiq qonqaylla syilumanda suq ancha jwirti micha lliwyashpa, paypa rridurninda limpu achikcharqan. ⁴ Chaymi payqa pambaman bulakashpa, uyarqan syilumanda kayshina qayaqta:

—¡Sawlu, Sawlu! ¿Imapaqmi qesachawaykangi? nishpa.

⁵ Chaymi payqa tapurqan:

—¿Pimir kangi, Taytitu? nishpa.

Chay qayakuqqam nirgan:

—Noqam kani Jisus. Noqatam qesachawaykangi. └Manchu buyis yapukushpaqa, ikiman garruchata matqashpaqa, paylla chuqrikan. Chayshinallam qambis dañakaykangi, kayshina qesachawashpaqa, nishpa.

⁶ Chaymi Sawluqa ancha manchaywan ch'apsikashpa, tapurqan:

—Taytitu, ¿imatamir munangi ruranaypaq? nishpa.

Chaymi Siñurninchiq Jisusqa nirgan:

—Atarishpa riy chay Damasku llaqtaman. Waqqim rinllapa nishuq, imata ruranayki, nishpa.

⁷ Sawluwan riqkunapismi uyarqanllapa chay qayakuqtaqa. Piru manam pitapis rikarqanllapachu. Chaymi ancha mancharqanllapa.

⁸ Sawluqam pambamanda atarishpa, manana atirqanchu nimatapis

rikakuyta. Chaymi chay pullan riqkunaqa, rambashpana, aparqanllapa chay Damasku llaqtaman. ⁹ Chaypim kimsa diyata karqan. Chay kimsa diya tukuytam mana nimatapis rikakurqanchu, ni mikurqanchu, ni imatapis upyarqanchu.

¹⁰ Chay Damaskupiqam suq runa Ananiyas shutiq tiyarqan. Paymi Jisuspi ancha yuyakuq. Chaymi Siñurninchiqqa payman rikakushpa suq musqoyypishina nirqan:

—¡Ananiyas! nishpa.

Chaymi Ananiyasqa nirqan:

—¿Imamiri, Taytitu? Kaypim kani, nishpa.

¹¹ Chaymi Siñurninchiqqa Ananiyasta nirqan:

—Atarishpa, riy chay kalli “Dirichu” shutiqman. Chay Judaspa wasinman ch'ayashpa, tapukuy suq runa Sawlu shutiqpaq. Payqam Tarsu llaqtamanda. Noqamannam mañakuykan. ¹² Paymi suq musqoyypishina rikashushqa, pusadanman ch'ayaykaqta, makikita sawambi ru-raykaqta, mushuqmanda rikakunambaq, nishpa.

¹³ Siñurninchiq nishqanda uyashpaqam, Ananiyasqa nirqan:

—Taytitu, achka runakunam parlachiwashqa chay runapaqqa: “Chayqam ancha malu”, nishpa. Jirusalimbiquash qambi kriyiqkunata ancha qesachashqa. ¹⁴ Kananqash chay runaqa kamachikuq isrraylinu kurakunamanda urdingunata surgoshpa, kay Damaskumanna shamushqa, noqaykuna qambi kriyiqkunata prisuwananllapa, nishpa.

¹⁵ Chayshina niptimbismi, Siñurninchiqqa nirirqan:

—Riylla. Noqam chay runataqa akrashqa kani, chay furastiru runakunata gubyirnundinda, Isrrayilmanda kaqkunatapis noqapaq yach'achikunambaq. ¹⁶ Noqam paytaqa rini yach'achiq: Kayshinam ringi ñakaq noqapi kriyishqaykirayku, nishpa.

¹⁷ Chayshina Siñurninchiq niptinqam, Ananiyasqa rirqanna Sawluman. Ch'ayashpaqam, chay wasiman yaykushpa, Sawlupa sawambi makinda rurashpa, nirqan:

—Masita Sawlu, ñanda shamuykaptikim, Siñurninchiq Jisus qaman rikakurqan, ¿manachu? Paymi kach'amuwashqa, mushuqmanda rikakurinayki, Dyuspa Santu Ispiritunda ch'askinayki, nishpa.

¹⁸ Chayshina niptinqam, Sawlupa ñawinmanda ishkirqan piskadupa qarachangunashina. Chayshina ishkiptinqam, rikakurqanna. Chaymi Sawluqa chay uras atarishpa, shutikurqanna. ¹⁹ Chaymandaqam mikushpaqa, jwirsayuqna karqan. Kanan wakin diyakunam Jisuspi kriyiqkunawanna kidarqan chay Damasku llaqtapi.

Sawlum yach'achikurqan Damaskupi

²⁰ Chaymandaqam Sawluqa chay Damaskupiqqa sinaguga wasikunapina kayshina yach'achikurqan:

—Taytanchiq Dyuspa Churinmi Jisusqa, nishpa.

²¹ Chayshina yach'achikuptinmi, yumbay chay uyaqkunaqa ancha ispantashqata ninakuqllapa:

—¿Manachu kay runaqa Jirusalimbi Jisuspi kriyiqkunata qesachashpa puriq? ¿Manachu kay Damaskuman shamurqan, Jisuspi kriyiqkunata prisushpa, chay kamachikuq isrraylinu kurakunaman apanambaq? nishpa.

²² Piru Sawluqam ancha animakashpa, chay Damaskupi yach'achikurqan, chay isrraylinukunata binsinangaman:

—Tayta Dyusmi Akrashqan Washadurta kach'amushqana. Paymi Jisus, nishpa.

Ancha shumaqta yach'achikuptinmi, mana pipis atirqanchu nimata niyta Sawlutaqa.

Sawlum washakarqan isrraylinukunamanda

²³ Chaymanda achka diyakuna pasaptinnam, wakin isrraylinukunaqa Damaskupi tandakashpa, parlarqanllapa Sawluta wanchinanllapa. ²⁴ Chaymi chay ch'iqniqkunaga chay llaqtapa murallamba pun-gungunapi chishyashtin yuraqashtin shuyaqllapa, Sawlu llushtiptin, chaypi wanchinanllapa. Piru chayshina paykuna shuyaykaptinqam, Sawluqa yach'arqanna. ²⁵ Chaymi Jisuspi kriyiqkunaga Sawlutaqa tutap aparqanllapa, murallapa sawanda surqoq. Chaymi chay altu murallapa sawanmanda waskakunawan suq atun kanastapi ishkichirqanllapa sawa laduman. Chayshinam washakarqan Sawluqa.

Sawlum rirqan Jirusalin llaqtaman

²⁶ Sawluqam Jirusalin llaqtaman ch'ayashpaqa, munarqan Jisuspi kriyiqkunaman tandakayta. Piru chay kriyiqkunagam Sawlutaqa ancha mancharqanllapa. Chaqa manam kriyirqanllapachu: Sawlum al-lipta Jisuspi kriyishqa, nishpaqa. ²⁷ Piru chay runa Birnabim Sawluta apustulkunaman apashpa, nirqan:

—Kay Sawluqam ñambi rikashqa Siñurninchiq Jisusta. Chay Siñurninchiqmi payta parlachishqa. Kanan Damaskupim mana pitapis manchashpachu, payqa Jisuspaq yach'achikurqan, nishpa.

²⁸ Chaymi Sawluqa chay apustulkunawanna puriq Jirusalimbica. ²⁹ Kanan manam nimata manchashpachu, Sawluqa rirqan Siñurninchiq Jisuspaq yach'achiq grigupi rimaq isrraylinukunata. Piru paykunagam Sawluwan taripanakushpa, paytaqa munarqanllapana wanchiyta. ³⁰ Chayta yach'ashpaqam, Jisuspi kriyiqkunaga Sawluta Sesarya llaqtaman aparqanllapa. Waqmandaqam kach'arqanllapa, Tarsu llaqtanman kutinambaq.

³¹ Chaymi chay prubinsya Judiyapi, Galiliyapi, Samaryapi Jisuspi kriy-iqkunaga manana qesachaduchu kawsaqllapa. Paykunagam Dyuspi ancha yuyakushpa, payta ancha rrispitashpa ancha animakarqanllapa. Kanan Dyuspa Santu Ispiritunmi paykunataqa ancha yanaparqan, masta achkayananllapa.

Iniyasmi kach'akarqan

³² Pidruqam puriq Jisuspi kriyiqkunata watukushpa. Chaymi rirqan watukuq Lida llaqtapi tiyaq kriyiq masingunata. ³³ Waqpim tingunakurqan suq runa Iniyas shutiqwan. Chay Iniyasqam wañushqashina kwirpuyuy karqan. Chaymi mana atishpa kuyuyta, uchu watas tukuyta kamapilla kashqa karqan. ³⁴ Pidruqam payta nirqan:

—Iniyas, Jisukristum kach'akachishungi. Mayá, atarishpa, kamaykita allichay, nishpa.

Chayshina niptinqam, Iniyasqa kach'akashpa, dasna atarirqan. ³⁵ Chaymi Lida llaqtapi, Sharun llaqtapi tiyaqkuna chayta rikashpaqa, unay duktrinanda dijashpa, Jisuspina kriyirqanllapa.

Durkasmi wañushqanmanda kawsamurqan

³⁶ Chay tyimpupiqam Jupí llaqtapi tiyarqan suq warmi Tabita shu-tiq. Grigu rimaypiqam chay shutinga munan niyta “Durkas”. Chay warmiqam Jisuspi ancha kriyiq. Chaymi payqa tukuy laya alliku-nata rurashpa, pubrikunata yanapaq. ³⁷ Piru chay tyimpupiqam chay Durkasta nanay piskaptin, wañurqanna. Chaymi kwirpunda mayllachishpa, aparqanllapa suq wasipa altunman kamakachishpa bilanambaqllapa. ³⁸ Lida llaqtaqam Jupí llaqtapa sirkambi karqan. Chaymi chay alma Durkaspa kriyiq masinguna yach'ashpa: Pidruqash Lidapi, nishpaqa, ishkay runata kach'arqanllapa, Pidruta apamunanl-lapa. Chay riqkunaqam paytaqa nirqan:

—Yush'ayku kanalitan aku Jupiman, nishpa.

³⁹ Chayshina niptinmi, Pidruqa paykunawanna shamurqan. Ch'ayamuptinqam, aparqanllapa chay alma Durkasta bilaykashqan-man. Chaypina kaptinqam, achka biyudakuna Pidrupa rridurninman tandakashpa, ancha waqashpa, payta rikachishpa, nirqanllapa:

—Kay mudanaytam qowarqan almita Durkas, nishpa.

⁴⁰ Chaymandaqam Pidruqa ukumanda surqorqan yumbay chay almapi kaqkunata. Kanan payqam qonqorikushpa, Dyusman mañakurqan. Chaymandaqam chay almitataqa chapashpa, nirqan:

—Tabita, atariy, nishpa.

Chaymi Durkasqa suq puñuymandashina rikch'akamushpa, wañushqanmanda kawsamurqan. Pidruta rikashpaqam, tiyamurqanna.

⁴¹ Chaymandaqam Pidruqa, makinmanda piskashpa, Durkastaqa shayachirqanna. Chay biyudakunata, suq kriyiq masingunatapis qayashpam, Durkastaqa kawsaqtana rikachirqan. ⁴² Chaymi rikaqkuna chay famata suqkunata parlachiptin, tukuy Jupipi tiyaqkuna yach'arqanllapa. Chayraykum achka runakuna, warmikuna Jisuspi kriyirqanllapa. ⁴³ Kanan Pidruqam achka diyata Jupí llaqtapi tiyarqan Simumba wasimbi. Chay Simunqam kush'tyimbripi trabajaq qarakunata allichashpa, ama anguta chakinambaq.

10

Pidrum kamachikuq suldadu Kurnilyuwan parlarqan

¹ Sesarya llaqtapim tiyaq suq runa Kurnilyu shutiq. Paymi achka rrumanu suldadukunapa kamachikuqnin karqan. Paypa trupanmi Italyanu Trupa shutiq. ² Chay Kurnilyuqam warminwan, wambran-gunawan Dyusta ancha allita kasushpa, aduraqllapa. Payqam Dyusta ancha rrispitashpa, mana nima maluta munarqanchu rurayta. Chaymi tukuy diya Dyusman mañakuq. Kanan ancham yanapaq mana nimayuq isrraylinukunata, qellayta qoshpa. ³ Suq diyam las tris di la tardi-tach'i, Kurnilyuqa suq musqoykishina rikarqan Dyuspa anjilninda. Pay kashqanman yaykushpam, chay anjilqa nirqan:

—¡Kurnilyu! nishpa.

⁴ Chaymi Kurnilyuqa ancha manchashqata chapashpa, anjiltaqa nirqan:

—¿Imamir Taytitu? nishpa.

Chaymi anjilqa nirqan:

—Tayta Dyusmi uyashushqa, payman mañakuptiki. Pubrikunata yana-paptikim, ancha gustashqa. ⁵ Kach'ay runakunata Jupí llaqtaman, apamunambaq suq runa Simun shutiqta. Payllam Pidrupis shutin.

⁶ Tukayun Simumba wasimbim tiyaykan. Chay tukayunqam trabajan qarakunata allichashpa, ama anguta chakinambaq. Wasingam mar yakupa manyambi. Chay Pidruqam shamushpa, rin yach'achishuq: "Kaykunata ruray", nishpa.

⁷ Chaymi chay anjil chayshina nishpa riptinqa, Kurnilyuqa suq yana-paq suldadunda, ishkay kriyadunda qayarqan. Chay suldadunmi Dyuspi kriyishpa, Kurnilyuta ancha allita yanapaq. ⁸ Chaymi chay anjil nishqanda manyaqlla parlachishpa, paykunataqa kach'arqan rinanllapa Jupiman, Simun Pidruta apamunanllapa.

⁹ Qayandingam yaqqana Jupiman ch'ayaykaptinqa, larrdusinach'i karqan. Chay urasmi Pidruqa llugshirqan wasipa sawanman, Dyusman mañakuq. ¹⁰ Payqam ancha mallaqnashpa, munarqanna mikuyta. Yanushpa allichanangaman mikunataqa, Pidruqa musqoyppishina ¹¹ rikarqan syiluta kich'akaykaqta. Kanan anaqmandam kay pachaman ishkimurqan atun jirgashina, watadu ch'usku manyangunamanda. ¹² Ukumbiqam karqan tukuy laya mana mikuytaq animalkuna: wakingam ch'usku ch'akiyuqkuna karqan; wakingam kulibrakuna; wakinnataqmi pishqokuna karqan. ¹³ Chaykunata chapaykaptinmi, uyargan suq rimaq kayshina niqta:

—Pidru, atarishpa, wanchishpa, chaykunata mikuy, nishpa.

¹⁴ Chaymi Pidruqa nirqan:

—Taytitu, manam nunka chay laya mapa animalkunataqa mikushqachu kani, nishpa.

¹⁵ Chaymi chay niqqa nirqan:

—Taytanchiq Dyus pichashqandaga, ama "mapam" niychu, nishpa.

¹⁶ Chayshinam pasarqan kimsa kutinda. Chaymandaqam syilumanna kutirirqan chay jirgashina ukumbi kaq animalkunawan. ¹⁷ Piru Pidruqam ancha munarqan yach'ayta chay musqoyppishina rikashqambaq: ¿Imapaqraq chayshinaqa kashqa? nishpa. Chayshina ancha yuyaykaptinmi, Kurnilyu kach'ashqan runakunaga Simumba wasim-baq tapukuykarqan. Simumba pungunman ch'ayashpam, ¹⁸ paykunaqa kayshina qayakurqanllapa:

—¿Kay wasipichu tiyan Simun Pidruqa? nishpa.

¹⁹ Kanan Pidru chay rikashqambaq yuyaykaptinmi, Dyuspa Santu Ispiritunqa nirqan:

—Chapakuy. Kimsa runakunam maskashuykangi. ²⁰ Atarishpa, ishkishpa, (chay mana isrraylinu kaqkunawan) riy, ama nimatapis yuyashpachu. Chaqa noqam paykunataqa kach'amushqa kani, qaman shamunanllapa, nishpa.

²¹ Chaymi Pidruqa wasipa sawanmanda ishkimushpa, Kurnilyu kach'ashqan runakunata nirqan:

—Noqam kani Simun Pidru. ¿Imapaqmi shamushqallapa kangi? nishpa.

²² Chaymi paykunaqa nirqan:

—Noqaykunaqam shamuni, Kurnilyu kach'amuwaptin. Paymi suldadukunapa kamachikuqnin. Pay Dyusta ancha kasuptinmi, yumbay isrraylinukuna paytaqa allin runapaq rigsinllapa. Chaymi Dyuspa suq anjilnin Kurnilyuta kayshina nishqa karqan: "Kurnilyu, Simun Pidruta qayachiy, kay wasikiman shamushpa, Dyuspaq yach'achishunambaq", nishpa.

²³ Chayshina niptinllapam, Pidruqa paykunata pusadanman ch'ayachirgan. Chaymi chay tutaqa chay pusadapina kidarqanllapa. Qayandingam paykunawanna Pidruqa rirgan. Wakin jupinu kriyiq masingunam yapachashpa, pullan rirqanllapa. ²⁴ Jupi llaqtamanda llugshishpaqam, qayandinraq Sesarya llaqtamanqa ch'ayarqanllapa. Kurnilyuqam ayllungunata, yanasungunata (yanasangunata) tandashpa, Pidruta shuyaykarqanllapa. ²⁵ Pidru ch'ayaykaptinqam, Kurnilyuqa wasinmanda llugshirgan ch'ayachinambaq. Chaymi ñawpambi qonqorikurqan, Pidruta aduranambaq. ²⁶ Piru Pidruqam Kurnilyutaqa atarichishpa nirgan:

—Shayay. Ama adurawaychu. Chaqa noqapismi qamshina runalla kani, nishpa.

²⁷ Chaymandaqam Pidruqa Kurnilyuwan parlaqshina, wasinman yaykushpa, achka runakunata tarirgan. ²⁸ Chaymi Pidruqa yumbayta nirgan:

—Qamkunaqam yach'angillapa, noqaykuna isrraylinupa duktrinayllapam kamachiwan, noqaykunapuralla tandakanayllapa. Manam dijawanchu, qamkunawan tandakanayqa. Chaqa kamachiwanllapam, ama ni wasikipa pungunman ch'ayanaypaq. Piru Tayta Dyusmi kayshina yach'achiwashqa: “Pidru, ama pipaqpis ‘mapa’, niychu”, nishpa. ²⁹ Chaymi qayachiwaptiki, utqay maya shamushqa kani, mana nimatapis nishpachu. Mayá, ¿imapaqmir qayachiwashqa kangi? nishpa.

³⁰ Chaymi Kurnilyuqa nirgan:

—Kananwanqam ch'usku diyana kay urasch'i noqaqa kay wasiypi ayunashpa, Dyusman mañakuykarqay. Las tris di la tardich'i ñawpaypi rikakurqan suq runa llipayyaq bistiduyqu. ³¹ Chay runam niwarqan: “Kurnilyu, Dyusman mañakuptikim, payqa uyashushqa. Pubrikunata yanapaptikim, ancha gustashqa. ³² Kach'ay runakunata Jupi llaqtaman, apamunambaq Simunda. Payllam shutin Pidrupis. Payqam ch'ayamushpa, rin kunashuq. Mar yakupa manyambim tukayun Simumba wasimbi tiyaykan. Chay tukayunqam trabajan qarakunata allichashpa, ama anguta chakinambaq”, nishpa. ³³ Chayshina niwaptinmi, utqay maya kach'arqay paykunata maskashunambaq. Shamushpaqam ancha allita rurashqa kangi. Kananqam yumbay kaypi kanillapa Dyuspa ñawpambi. Ancham munanillapa qamta uyashuyta, noqaykunata yach'achiwaptiki Tayta Dyus nishushqanda, nishpa.

Pidrum yach'achikurqan Kurnilyupa wasimbi

³⁴ Chaymi Pidruqa paykunata nirgan:

—Kananqam ancha allita yach'ani: Tayta Dyusqam mana ni pitapis sawachanchu. ³⁵ Ashwanmi yumbay laya runakuna payta rrispitashpa kasuptinllapaqa, wambrambaq riqsin, mayqan nasyunmanda kaptimbis. ³⁶ Jisukristuqam yumbaypa Kamachikuqninchiq. Dyusmi puntata paytaqa kach'amurqan isrraylinukunaman, shumaq nutisyanda paykunata yach'achishpa, Dyuswan alliyananllapa. ³⁷ Qamkunaqam ancha allita yach'angi noqaykuna isrraylinukunapa nasyunniypi pasashqanda. Puntatam Jwan Shutichikuq Dyus Akrashqan Washadurpaq yach'achikushpa, achka kriyikunata shutichirgan. Chaymandaqam Jisukristuqa prubinsya Galiliyapi puntata yach'achikurqan, nishpa. ³⁸ Qamkunaqam yach'angillapapis: Taytanchiq Dyusmi Churin Jisus Nasaritmanda kaqta Santu Ispiritunda

qoshpa, ancha pudirniyuqta rurargan. Chay Jisusqam allikunatalla rurashpa kawsargan. Kanan Tayta Dyus yanapaptinmi, achka padisiq runakunata dyablumanda washargan, nishpa. ³⁹ Jisus rurashqandaqam Jirusalimbi, tukuy prubinsyan Judiyapi rikashqallapa kani. Chaymi noqaykunaga tistigun kanillapa. Paytam kruspi klabashpa, wanchirganllapa. ⁴⁰ Piru Tayta Dyusqam kimsa diyamanda kawsachimushpa, dijarqan noqaykunaman rikakunambaq. ⁴¹ Manam yumbay runakunamanga rikakurganchu. Ashwanmi Dyusqa noqaykunata akrawargan, tistigunguna kanayllapa. Chaymi noqaykunamanlla rikakurganqa. Chaqa allipta kawsamushqa kaptinmi, pay kikinwan mikushqallapa kani, (ubaspa yakunda) upyashqallapa kani. ⁴² Paymi noqaykunata kamachiwashqa, runakunata kayshina yach'achinaypaq: "Dyusmi Jisusta kach'amushqa, wañuqkunapa, kawsaqkunapa juyisnin kanambaq", nishpa. ⁴³ Kanan ancha unay tyimpupim Dyuspaq rimaqkuna Jisuspaq kayshina nishqallapa karqan: "Mayqan paypi kriyiqqam, uchangunamanda pirdunadu rin kaq", nishpa.

Dyusmi furastirukunata Santu Ispiritunda qorqan

⁴⁴ Pidru paykunata yach'achiykaptinmi, Dyuspa Santu Ispiritunga shamurgan chay yumbay uyaqkunaman. ⁴⁵⁻⁴⁶ Chaymi chay isrraylinu kriyiq masinguna chayta rikashpaqa, ancha ispantarganllapa. Chaqa chay runakunatam uyarqanllapa dasitu mushuq laya rimaykunapi parlaptinllapa, Dyusta ancha alabaptinllapa. Chaymi paykunaga yach'argan: Tayta Dyusqam jwirakunatapis Santu Ispiritunda qoshqa, nishpa. ⁴⁷ Chaymi Pidruqa chay kriyiq isrraylinukunata nirqan:

—Kay runakunataqam mana atinchiqllapachu niyta: "Ama shutikuylapachu", nishpaqa. Rikay, paykunapismi noqanchiq isrraylinukunashina Santu Ispirituta ch'askishqallapa, ¿manachu? nishpa.

⁴⁸ Chayshina nishpaqam, Pidruqa kamachikurgan, shutikunanllapa Jisukristupa shutimbi. Chaymandaqam Pidruta ancha rrugarqanllapa, paykunawan mas diyakunata kidanambaq. Chayshinam karqan.

11

Pidrutam anyarqanllapa

¹ Apustulkunaqam Judiyapi tiyaq isrraylinu kriyiq masingunawan yach'arganllapa: Chay mana isrraylinu kaqkunapisshi Tayta Dyus nishqambi kriyishqallapa, nishpa. ² Wakin isrraylinu kriyiq masingunaqam ancha munarqanllapa, yumbay kriyiqkunapa kwirpumbi siñalta rurananllapa, isrraylinukunashina kanambaq. Chaymi Jirusalinman kutiriptingqa, Pidruta kayshina anyarqanllapa:

³ —¿Imapaqmi rishqa kangi chay mana isrraylinu kaqkunamanga? ¡Atatay! ¿Ima paykunawanchu mikushqa kangi? nishpa.

⁴ Chayshina anyaptinllapam, Pidruqa chay pasashqanda manyaqlla nirqan:

⁵ —Jupi llagtapim kashqa kani. Chaypi Dyusman mañakuykashpam, suq musqoykishina rikarqay syilumanda ishkimuqta suq atun jirgataashina, ch'usku puntanmanda watashqata. Ishkimurganqam noqa kashqayman. ⁶ Ukunman allita chapakushpam, rikarqay achka laya mana mikuypaq animalkunata: ch'usku ch'akiyuq animalkunata, kita animalkunata, kulibrakunata, pishqokunata. ⁷ Chaymandaqam uyarqay

suq rimaq kayshina niwaqta: “Pidru, atarishpa, wanchishpa, mikuy”, nishpa. ⁸ Chaymi noqaqa nirgay: “Taytitu, manam atinichu kay laya animalkunataqa mikuyta. Chaqa manam nunka kay mapa animalkunataqa mikushqachu kani”, nishpa. ⁹ Chaymi chay syilumanda qayawaqqa niwarqan: “Dyus pichashqandaqa ama ‘mapa’ niychu”, nishpa. ¹⁰ Chayqam chayshinalla kimsa kutinda karqan. Chaymandaqam chay jirgashinaqa kutirirqanna syiluman.

¹¹ ‘Chay urasmi kimsa runakuna ch’ayamurqan chay wasi kashqayman. Paykunatam suq furastiru runa Sesarya llaqtamanda kach’ashqa karqan apawanambaq. ¹² Awnki paykuna furastirukuna kaptimbismi, Dyuspa Santu Ispiritun niwarqan paykunawan rinaypaq, ama nimatapis yuyashpachu. Chaymi noqapa pullay rishqallapa kay sayis kriyiq masikuna. Yumbay paykunawanmi ch’ayashpa, yaykushqallapa kani suq runapa wasinman. ¹³ Chay runaqam noqaykunata kayshina parlachiwarqan: “Wasiypim rikashqa kani Dyuspa anjilninda, ñawpambi shayaykaqta. Chay anjilmi noqata niwarqan: ‘Kach’ay runakunata, rinambaq Jupi llaqtaman, apamuq suq runa Simun shutiqta. Payllam Pidrupis shutin. ¹⁴ Paymi shamushpa yach’achishunqa, imatam alli ruranayki, tukuy ayllundiki washadu kanaykillapa’ ”, nishpa. ¹⁵ Chaymandaqam noqa ch’ayashpa, paykunata yach’achiykaptiy, Dyuspa Santu Ispiritun paykunaman shamurqan, noqanchiqkunaman shamushqanshina. ¹⁶ Chaymi yuyashqa kani Siñurninchiq kayshina nishqanda: “Alliptam Jwan Shutichikuqqa yakuwanlla shutichikushqa. Piru Dyusmi qamkunataqa rin shutichishuqlapa Santu Ispiritumba pudirninwan, chay Santu Ispiritunwanna purinaykillapa. Manam yakuwanllachu”, nishpa. ¹⁷ Chaqa noqanchiqkunam Siñurninchiq Jisukristupi kriyiptinchiq, Santu Ispiritunda qowashqa kanchiq, ¿manachu? Chayshinam chay jwira runakunatapis kikin Tayta Dyus Ispiritunda qoptingqa, ¿pitaq noqaqa kani ninaypaq Tayta Dyusta “Ama qoychu”, nishpaqa?

¹⁸ Chayshina Pidru niptinmi, chay jirusaliniru kriyiq masingunaqa uyashpa, uyararqanllapana. Chaymandaqam Dyusta ancha alabarqanllapa:

—¡Tayta Dyusqam chay mana isrraylinu kaqkunatapis yanapashqana, uchangunata dijashpa, tukuy tyimpupaq paywanna kawsananllapa! nishpa.

Antyukiya llaqtapim Jisuspi kriyiqkunata qesacharqanllapa

¹⁹ Kuntraqkuna Istibanda wanchishpaqam, Jisuspi achka kriyiqkunatapis qesachaqllapa. Chaymi wakin kriyiqkunaqa Jirusalinmanda mitikashpa, rirqanllapa prubinsya Finisyaman, prubinsya Chipri-man, Antyukiya llaqtamambis. Waq prubinsyakunapim paykunaqa yach’achiqllapa Dyuspa shumaq nutisyanda isrraylinu masingunata-talla. Manaraqmi yach’achiqllapachu chay mana isrraylinu kaqkunataqa. ²⁰ Jisuspi wakin kriyiqkunaqam chay prubinsya Chipri-manda, chay suq prubinsya Sirinipa kapitalninmanda Antyukiya llaqtaman rirqanllapa. Chaypiqam paykunaqa Jisuspa shumaq nutisyanda yach’achirqan isrraylinukunata, tukuy chay mana isrraylinu kaqkunatapis. ²¹ Siñurninchiq chay yach’achikuqkunata yanapaptinmi, achka runakuna unay duktrinangunata dijashpa, Jisuspina kriyirqanllapa.

²² Kriyiq masinchiq Jirusalimbi tandakaqkunam chay famata yach'ashpaqa, Birnabita kach'arqan, rinambaq Antyukiyaman, chay mushuq kriyiqkunata rikaq. ²³ Birnabiqam waqman ch'ayashpaqa, rikashpa Dyus paykunata yanapashqanda, ancha kushikurqan. Chaymi paykunataqa shumaqta kunarqan, tukuy shunqo Jisusta kasushpa kawsanambaqllapa. ²⁴ Chay Birnabiqam ancha allin runa karqan. Chaqa Jisuspim ancha allita yuyakurqan. Chaymi Dyuspa Santu Ispiritun chay Birnabitaqa ancha yanaparqan, allita yach'achikuptin, achka runakuna, warmikuna Jisuspi kriyinanllapa.

²⁵ Chaymandaqam Birnabiq rirqanna Tarsu llaqtaman, Sawluta maskaq. [*Nuta: Chay Sawlullam Pablupis shutiq.*] Tarishpaqam aparqan Antyukiya llaqtaman. ²⁶ Waqqiqam suq watata Jisuspi kriyiqkunawan tiyashpa, achka runakunata, warmikunata yach'achirqanllapa. Waq Antyukiya llaqtapim Jisukristupi kriyiqkunapaqqa puntata "Kristyanukuna", nirqanllapa, Kristupi kriyishqanllaparayku.

²⁷ Chay tyimpupim Dyuspaq wakin rimaqkuna, Jirusalinmanda rirqan Antyukiyaman. ²⁸ Suqninmi shutirqan Agabu. Paymi rishpa, kriyiq masingunapa ch'awpimbi shayashpa, Dyuspa Santu Ispiritun yanapaptin, nirqan:

—Tukuy maypim ambruna rin kaq, nishpa.

Chaqa allibmi ambrunaqa karqan Rrumapa gubyirnun Klawdyu kamachikushqan tyimpupi. ²⁹ Chaymi Jisuspi kriyiqkunaqa chay Antyukiya llaqtapi parlashpa, tandarqanllapa qellayta, kach'anambaqllapa prubinsya Judiyapi tiyaq kriyiq masinchikunaman. Yumbaymi atishqangaman qellayta qorqanllapa. ³⁰ Chayshina ufrinda qellayta tandashpam, Birnabita, Sawluta qoshpa, kach'arqanllapa, prubinsya Judiyapi tiyaq kriyiqkunapa yach'achikuq ansyanungunata qonambaq.

12

Gubyirnu Irudis Jakubuta wanchishpam, Pidruta karsilarqan

¹ Chay tyimpupim gubyirnu Irudisqa ancha qesacharqan Jisuspi wakin kriyiqkunata. ² Jwamba masan Jakubutam atun kuchilluwan wanchichirqan. ³ Chay mana kriyiq isrraylinukunaqam ancha gustarqan chay wanchishqanqa. Chaymi chay Irudisqa kamachikurqan Pidrutapis prisushpa, karsilman apananllapa. Chayshinam Irudisqa rurarqan Paskwa fyistapa tyimpumbi. Chay fyistapiqam mana libadurayuq tandata mikuqllapa. ⁴ Chay Irudismi Pidruta prisuchishpa, karsilman wichushpa, 16 suldadukunata kamachirqan, ch'usku ch'usku kambyanakushpa, punchawnindin, tutapnindin allita kwidanambaqllapa. Chaqa Irudisqam yuyarqan Paskwa fyista pasaptin, yumbaypa ñawpanman Pidruta apanambaq, chaypi diklarachishpa, wanchinambaq. ⁵ Chayshina karsilpi suldadukuna allita kwidaykaptinmi, Jisuspi kriyiqkunaqa Dyusman mana shaykuq tukuy shunqo mañakuykarqanllapa Pidrupaqqa.

Dyusmi Pidruta karsilmanda surqorqan

⁶ Chaymandaqam Pidruta diklarachinan diya ch'ayamuykaptinqa, chay ultimu tuta Pidruqa karsilpi puñuykarqan ishkay suldadukunapa ch'awpimbi. Alli alli ishkay kadinawan chay suldadukunapi watadu

kargan. Wakin suldadukunaqam karsilpa pungunda kwidaykarganllapa.

⁷ Piru Dyuspa suq anjilninmi rikakurqan chay karsilpi. Chaymi limpu achikchakurqan ukupiqa. Chay anjilqam Pidruta kustillanmanda kuyuchishpa, rikch'achishpa, nirqan:

—Kanalitan atariy, nishpa.

Chayshina niptinllam, Pidrupa makingunamanda kadinakunaqa das ishkirqan. ⁸ Chaymandaqam anjilqa nirqan:

—Wach'ukuykita allichay; llangekita rurakuy, nishpa

Chayshina Pidru allichakaptingam, anjilqa nirqan:

—Kapaykita rurakushpa, shamuy ikiyta, nishpa.

⁹ Chaymi Pidruqa anjilpa ikindana llugshirqan. Piru payqam mana yach'arqanchu: ¿Alliptachu llugshiykani ichu musqoykishina rikaykani? nishpa. ¹⁰ Piru Pidruqam chay anjilwanqa suldadukunapa ch'awpinda pasarqan. Chaymandaqam mas ñawpaman rishpaqa, suq suldadukunapa ch'awpindapis pasarqan. Chayshinam ch'ayarqanllapa karsilpa sawa pungunman. Chay jirrumanda atun punguqam gustunlla kich'akarqan. Chaymi llugshishpaqa, chay anjilqa Pidruwan sawa ñandana rirqan. Ashla karukaq apashpaqam, sapalandana Pidrutaqa dijarqan. ¹¹ Chaymi Pidruqa yuyarqan:

—Kananqam yach'ani: Alliptam Dyusqa anjilninda kach'amushqa, Irudismanda, yumbay chay isrraylinu masiykunamanda washawanambaq, nishpa.

¹² Chayshina ancha yuyashpaqam, Pidruqa rirqan Jwamba man Maryapa wasinman. Chay Jwanllam Markuspi shutiq. Chay wasipim ancha achka kriyiq masikuna tandakashpa, Pidrupaq Dyusman mañakuykarqan. ¹³ Pidruqam chay wasiman ch'ayashpaqa, punguta takarqan. Chayta uyashpaqam, suq china Rrudi shutiq kallparqan chapakuq: ¿Piraq punguta takaykan? nishpa. ¹⁴ Chay chinaqam rimayninmandalla Pidruta riqsishpa, ancha kushikurqan. Chaymi manaraq ni punguta kich'ashpachu, kallparqan Jisuspi kriyiqkunata abisaq:

—¡Kaypinam Pidruqa! nishpa.

¹⁵ Chaymi chinataqa mana kriyishpachu nirqanllapa:

—Luka imash' kang, nishpa.

Piru chinaqam nirirqan:

—Allibmiri kaypina Pidruqa, nishpa.

Paykunaga nirqanllapa:

—Manam paychu. Chayqach'i anjilnin ima, nishpa. [*Nuta: Paykunaqam yuyarqanllapa: Pidruta kwidaq anjil ichu Pidrupa almanch'i shamushqa, nishpa.*]

¹⁶ Chayshina paykuna ninangamanqam, Pidruqa pungutaqa takaykarqanlla. Chaymi paykuna punguta kich'ashpa, payta rikashpaqa, ancha ispantarqanllapa. ¹⁷ Chaymi Pidruqa makinwan siñiyarqan uyarananllapa. Chaymandaqam paykunataqa nirqan:

—Kayshinam Tayta Dyusqa karsilmanda surqowashqa. Kay nishushqayllapata niyllapa Jakubuta, yumbay kriyiq masinchiqkunata, nishpa.

Chayshina nishpaqam, Pidruqa suq lugarmanna rirqan.

¹⁸ Chaymandaqam achikyaykaptinna, chay suldadukunaqa Pidru chunchana kaptinqa, mana imanayta atishpallapaqa, paykunapura

anyanakurqan. Chaqa manam atirqanllapachu yach'ayta: Maypinam Pidruqa, nishpa. ¹⁹ Chaymi chay Irudisqa kamachikurqan, Pidruta maskanambaqllapa. Manana atiptinllapa tariytaqam, Irudisqa kamachikurqan, wanchinanllapa chay kwidakuq suldadukunata, Pidru chingashqanrayku. Chaymandaqam chay gubyirnu Irudisqa chay prubinsya Judiyamanda llugshishpa, ura Sesarya llaqtaman rirqan tiyaq.

Irudismi wañurqan

²⁰ Chay gubyirnu Irudispa nasyunnimba ladumbim ishkay llaqtakuna karqan. Suqmi shutirqan Tiru. Suqqam shutirqan Sidun. Chay llaqtakunapi tiyaqkunawanmi Irudisqa piñakushqa karqan. Piru chay ishkay llaqtapi tiyaqkunaqam ancha munarqanllapa paymanda mikunata randiyta. Chaymi Irudispa suq yanapakuqnin Blastu shutiqwan yanasakarqanllapa, pay yanapaptin, atinanllapa Irudiswan alliyayta. ²¹ Chaymi Irudisqa chay kuntrangunata “ari” nirqan, suq diya paywan parlanambaqllapa. Chay diya ch'ayaptingam, payqa ancha shumaqta mudakushpa, dispachumbi kamachikunan trunumbi tiyaykarqan. Chaymandaqam ancha unayta rimarqan, yumbay paykuna uyanambaq. ²² Chaymi chay uyaqkunaqa ancha jwirtita nirqanllapa:

—¡Kay Irudisqam mana yanqa runallachu! ¡Ashwanmi payqa suq dyus! nishpa.

²³ Chayshina niptinllapaqam, Irudisqa Dyusta mana alabashpachu, payna ancha pudirniyuqpaq tukurqan. Chaymi Dyuspa anjilninga suq nanayta Irudista qoptin, kurushpana, wañurqan.

²⁴ Piru chay tyimpupim Dyuspa shumaq nutisyanqa ancha shikwakarqan, tukuy maypi Jisuspaq yach'achikuptinllapa.

²⁵ Chaymandaqam Birnabi Sawluwan chay ufrindata intrigashpa, Jirusalin llaqtamanda llugshishpa, Antyukiya llaqtamanna kutirirqanllapa, pullan apashpa Jwanda. Payllam Markuspis shutiq.

13

Birnabi Sawluwanmi rirqan karu nasyungunaman yach'achikuq

¹ Antyukiya llaqtapi tandakaq kriyintikunamandaqam karqan Dyuspaq rimaqkuna, yach'achikuqkunapis. Paykunaqam shutiqllapa: Birnabi, Simun. Chay Simunllam Yanitapis shutiq. Kargambismi suq runa Sirini llaqtamanda Lusyu shutiq. Suqqam shutiq Manayin. Payqam Galiliyapa gubyirnun Irudispa pullan uywakashqa karqan. Suqqam karqan Sawlu (Pablu). ² Suq diyam paykunaqa ayunashpa, Tayta Dyusta aduraykarqanllapa. Chaypim Dyuspa Santu Ispiritunqa paykunata nirqan:

—Akrayllapa Birnabita, Sawlutapis, noqapaq yach'achikunan. Chaqa noqam paykunata akrashqa kani, nishpa.

³ Chaymi chay karguyuqkuna masta ayunashpa, Dyusman mañakushpa, Birnabipa, Sawlupa sawambi makinllapata rurashpa, paykunapaq Dyusman mañakurqanllapa. Chaymandaqam paykunata dispidirqanllapa, rinanllapana yach'achikuq.

Birnabiwan Pablum Chipripi yach'achikurqanllapa

⁴ Chaymandaqam Dyuspa Santu Ispiritun paykunata kamachiptin, Birnabiqa Sawluwan rirqanna Silusya llaqtaman. Waqmandaqam yakupi puriq barkupi mar yakupa ch'awpinda pasarqanllapa yakupa

ch'awpimbi isla allpa Chipri shutiqman. ⁵ Chay prubinsya Chipripa Salamina llaqtanman ch'ayashpaqam, sinaguga wasikunaman rishpa, chaypi Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achikurqanllapa. Jwan Markusmi pullanllapa rirqan paykunata yanapashpa. ⁶ Chay Chipripa yumbay llaqtangunaman rishpam, yach'achikushpa, ch'ayarqanllapa Pafus llaqtaman. Chaypiqam paykunaqa tingunakurqan suq isrraylinu Barjisu shutiqwan. Payqam bruju karqan. Dyuspaq rimaq tukushpam, llullakushpa rimaq. ⁷ Chay brujuqam kaykarqan gubirnadur Sirjyu Pawluwan. Chay gubirnadurqam ancha yach'ayniyuq runa karqan. Paymi Birnabita, Sawluta munarqan uyayta, Dyuspaq yach'achikuptin. Chaymi paykunataqa qayachirqan. ⁸ Chay bruju Barjisuismi grigu rimaypi Ilimas shutiq. Paymi Birnabita Sawluta kuntrarqan, chay gubirnadur ama kriyinaq Jisuspi. ⁹ Chaymi Sawlu (payllam Pablupis shutiq), Dyuspa Santu Ispiritunwan kashpa, chay brujuta ancha chapashpa, nirqan:

¹⁰ —¡Qam mana allin runa llullakuqqam dyablupa churin kang! ¡Allin kaqkunatam kuntrangi! ¿Imapaqmi qamqa Dyus nishqandaqa munangi dañachiyta? ¹¹ Chayta rurashqaykiraykum, kananqa Dyus rin kastigashuq. Suq tyimpupaqmi manana ringichu rikaq ni rupayta, nishpa.

Chayshina niptinllam, chay brujuqa sarkuna kidarqan. Chaymi maskarqan suq runata, rambashpa apanambaq. ¹² Pablu rurashqanda rikashpaqam, chay gubirnadurqa Jisuspina kriyirqan. Kanan Dyuspaq yach'achikuptinqam, ancha ispantashqata uyarqan.

Pabulum Birnabiwan rirqanllapa Pisdya llaqtaman

¹³ Pafus llaqtamandam Pabluqa paywan kaqkunawan yakupi puriq barkuman llugshishpa, rirqan prubinsya Panfilyapa Pirji llaqtanman. Piru Jwan Markusqam paykunamanda akrakashpa, kutirganna Jirusal-inman. ¹⁴ Chaymandaqam paykunaqa chay Pirji llaqtamanda rirqanllapa prubinsya Pisdya Antyukiya llaqtanman. Chaypim samana diyapi sinaguga wasiman yaykushpa tiyarqanllapa. ¹⁵ Chaypi kaqkunaqam Muysispa librungunata Dyuspaq suq rimaqkunapa librungunata liyiykarqanllapa. Chaymandaqam chay sinaguga wasipa kamachikuqninguna Pabluta, Birnabita nirqanllapa:

—Masitakuna, munashpa imata kunawaytaqar kanalitanna niwayllapa, nishpa.

¹⁶ Chayshina niptinllapam, Pabluqa atarishpa makinwan siñiyashpa uyanambaqllapa, nirqan:

—Uyawayllapa, llaqta masiy isrraylinukuna, Dyusta aduraq furastirukunapis. ¹⁷ Taytanchiq Dyusmi unay isrraylinukunata akrarqan, suq atun nasyun kanambaqllapa. Paykuna Ijptu nasyumbi furastirushina tiyaptinllapam, ancha achkayachirqan. Chaymandaqam chay Ijptumanda paykunata pudirninwan surqorqan. ¹⁸ Chuncha lugarkunapim chay agwilunchiqkunata 40 watakunata agwantarqan, mana allikunata ruraptinllapapis. ¹⁹ Kanayambim syiti nasyunguna karqan. Chay nasyungunatam Tayta Dyusqa chingachirqan, unay agwilunchiq isrraylinukunata partinda qonambaq, chaypi tiyanambaqllapa. ²⁰ Chaymandaqam juyiskunata numbrarqan, 450 watakunata chay unay isrraylinukunata rikanambaq, Dyuspaq rimaq Samwil kamachikunangaman. ²¹ Chaymandaqam Dyusman mañakurqanllapa, akranambaq suq gubyirnuta, paykunata kamachinambaq. Chaymi

Dyusqa gustunllapata rurashpa, numbrarqan Sawul shutiqta, 40 wata-paq gubyirnun kanambaq. Chay Sawulqam Binjamin atun ayllumanda karqan. Payqam Sispa churin karqan.

²² 'Chaymandaqam Tayta Dyusqa Sawulta kargunmanda surgoshpa, Dabidta numbrarqan, gubyirnu kanambaq. Dyusqam chay Dabidpaq nirqan: "Tarishqam kani Isayipa churin Dabidta. Payqam noqawan suq yuyayniyuq. Chaymi paywan ancha kushikuni. Tukuy ima mu-nashqaytam rin ruraq", nishpa. ²³ Chay kikin Dabidpa karu willka-ngunamandam Jisusqa nasirqan, noqanchiqkunata washawananchiq. Chayshinam Tayta Dyusqa chay unaymandapacha ufrisikushqanda kumplishqana. ²⁴ Manaraq Jisus yach'achikuptinmi, Jwan Shutichikuq isrraylinukunata puntata yach'achirqan, tukuy ima uchangunata di-jashpa, shutikunanllapa. ²⁵ Yaqgana wañunan tyimpu ch'ayamuptinmi, Jwanqa kayshina yach'achikurqan: "Manam qamkuna yuyashqayk-ishina Washadurchu kani. Kanangunaraqmi chay ancha pudirniyuq Washadurqa rin shamuq. Paypa ñawpambiqam mana nimachu kani. Chaymi niykillapa: Manam balinichu ni kriyadunshina llanqemba watunda paskanaypaq" nishpa.

²⁶ Pabluqam nirqambis:

—Abrajamba karu willkan masitaykuna, yumbay qamkuna Taytanchiq Dyusta aduraqkunatam kayshina niykillapa, washadu kanaykillapa: ²⁷ Jirusalin llaqtapa kamachikuqninguna achka llaqta masingunawambismi mana yach'arqanllapachu: Jisusmi Washadurninchiq, nishpaqa. Chaqa tukuy samana diyapim sinaguga wasikunapi Dyuspaq rimaqkuna iski-brishqanda liyishpapis, paykunaqa mana intyindirqanchu. Chaymi Jisusta sintinsyarqanllapa wanchinanllapa. Piru chayshina ruraptinllapaqam, kumplirqan Dyus-paq rimaqkuna iski-brishqanqa. ²⁸ Chaqa chay kuntraqkunam mana nima uchata tarishpapis, Pilatuta mañarqanllapa, Jisusta wanchinambaq. ²⁹ Chayshinam Dyuspa Santu Librumbi Jisuspaq nishqa karqan: "Dyus Akraqhan Washadurtam rinllapa wanchiq", nishpa. Allibmi chay nishqan kumliptin, Jisuspa kwirpunda krusmanda ishkichishpa pambarqanllapa. ³⁰ Chayshina paykuna wanchiptimbismi, Tayta Dyusqa Jisusta wañushqanmanda kawsachimurqan. ³¹ Chaymandaqam Jisusqa kutin kutin yach'akuqningunaman rikakurqan. Paykunaqam Galiliyamanda Jirusalinman Jisuswan shamushqallapa karqan. Kanangam runakunata, warmikunata Jisuspaq yach'achinllapa.

³² 'Chaymi noqaykuna shamushqallapa kani yach'achishuqllapa kay shumaq nutisyata, Tayta Dyus unay agwilunchiqkunata ufrisishqanda. ³³ Paykunapa karu willkangunam kanchiqllapa. Chaymi Tayta Dyusqa paykunata ufrisishqanda noqanchiqkunata kumpli-wanchiq, Jisusta wañushqanmanda kawsachimushpa. Chayraykum Salmu ishkaypi Tay-tanchiq Dyusqa Jisusta kayshina nin: "Qamqam Churiy kangi. No-qaqam kananqa kamashushqa kani, kwirpuyuq nasinayki", nishpa.*

³⁴ Dyusmi Churin Jisusta wañushqanmanda kawsachimurqan, kwirpun ama ismunambaq. Chaymi Dyuspa Santu Librumbi kayshina nin: "Qamkunatam rini qoshuq chay Dabidta ufrisishqaytaqa", nishpa.*

³⁵ Chayraykum suq salmupipis Dabidqa Dyusta nirqan: "Manam

ringichu dijaq chay ancha kuyashqayki sirbishuqpa kwirpun ismunambagqa”, nishpa.* ³⁶ Dabidmi chay tyimpumbi Dyus nishqanda kasushpa, achka runakunata yanapargan. Chaymandaqam wañuqtinga, kwirpunda pambarqanllapa agwilungunapa ladumbi. Chaypinam Dabidpa kwirpunga ismurqan. ³⁷ Piru Jisusqam mana chayshinachu karqan. Ashwanmi Taytanchiq Dyus payta kawsachimuptin, paypa kwirpunga mana ismurqanchu. (Chaymi yach'anchiq: Dabidmi iskirbrirgan Jisuspaq, nishpa.) ³⁸ Masitakuna, kay shumaq nutisyata niykillapa: Jisusmi wañushqa, uchaykikunamanda pirdunashunan, nishpa. ³⁹ Piru Muysispa liyningunataqam mana atishqallapachu kanchiq kumpliya, uchanchiqkunamanda washakananchiqqa. Piru kananqam Jisuspi kriyiptinchiqllapa, payqa pirdunawanchiqllapa. ⁴⁰ Kwidawkish Tayta Dyusqa qamkunata kastigashungiman chay unay malu runakunata shina. Chaqa Dyuspaq rimaqkunam chay uchayuqkunapaq kayshina iskirbrishqa Dyus nishqanda:

⁴¹ Uyakuylapa qamkuna mana kriyiqkuna, grasyapi pasaqkuna. Noqam milagrukunata rurashaq qamkuna mana nunka rikashqaykita, rikashpa ispantanaykillapa. Piru mayqan runa chay rurashqaypaq yach'achishuptimbismi, mana ringillapachu kriyiq. Chaymi ringillapa chingaq, nishpa.*

⁴² Chaymandaqam Pabluqa yanasungunawan (yanasangunawan) sinaguga wasimanda llusqhiptingqa, chay mana isrraylinu kaqkunaqa paykunata rrugarqanllapa:

—Qaya samana diyapis noqaykunata yach'achiriway, nishpa.

⁴³ Ushyakaptin chay rriyuñun, achka isrraylinukuna, furastirukunapis tandakarqanllapa Pabluman Birnabiman. Chay furastirukunaqam isrraylinukunapa duktrinambi ancha allita kriyishqallapa karqan. Yumbay chay tandakaqkunatam Pabluwan Birnabiqa ancha kunarqan, Dyuspi mana shaykuq yuyakunanllapa: “Ancha allin kashqanraykum kuyawanchiqllapa” nishpa.

⁴⁴ Qayandin samana diyapiqam chay llaqtapi yaqqa yumbay tiyaqkunaga tandakarqanllapa, Dyus nishqanda uyanambaq, Pabluwan Birnabi yach'achikuptin. ⁴⁵ Chay yach'achikuq isrraylinukunaqam, achka runakuna tandakaqta rikashpaqa, Pabluwan Birnabita ancha imbid-yarqanllapa. Chaymi ancha kuntrashpa, Pabluta musyarqanllapa:

—Manam chayshinachu. Kayshinaraqmi. Qamqam mana nimatapis yach'angichu, nishpa.

⁴⁶ Chaymi Pabluqa Birnabiwan mana nimata manchashpachu, paykunata nirqan:

—Allim kashqa, Dyus nishqanda puntata qamkuna isrraylinu llaqta masiykunata yach'achishunaypaq. Lukismi qamkunaqa Dyuspa shumaq nutisyambaq yach'achishuptiyqa, malpaq piskangillapa. Chayshina rurashpaqam, qamkunaqa alabis niykangillapa: “Manam munanichu mushuq bidapi Dyuswan tukuy tyimpu kawsayta” nishpa. Chaymi kananqa chay mana isrraylinu kaqkunata rini yach'achiq. ⁴⁷ Taytanchiq Dyusmi noqaykunata kayshina kamachiwashqa:

* 13:35 Salmo 16.10 * 13:41 Habacuc 1.5

Noqam qamta suq michatashina rurashushqa kani. Chayri riy yum-bay nasyungunaman, shumaq nutisyayta yach'achikuq, noqapi kriyiptinllapa, uchangunamanda washanaypaq, nishpa.*

⁴⁸ Chayta uyashpaqam, chay mana isrraylinu kaqkunaqa ancha kushikushpa nirqanllapa:

—Tayta Dyus nishqanqam ancha allin, nishpa.

Chaymi paykunaqa ancha kriyirqanllapa Dyus nishqanda. Chaqa Dyusmi paykunata akrashqa kargan, mushuq bidapi paywan tukuy tyimpu kawsananllapa. ⁴⁹ Chayshinam Dyuspa shumaq nutisyanda paykuna yach'achikurqan tukuy chay llaqtakunapi. ⁵⁰ Piru chay isrraylinukunaqam wakin warmi Dyuspi kriyiqkunata, wakin karguyuq runakunatapis llullakushpa willarqanllapa, piñakunambaq Pabluwan Birnabiwan. Chaymi paykunataqa ancha qesacharqanllapa, chay llaqtamanda qatinangaman. ⁵¹ Qatiptinllapaqam, Pabluwan Birnabiqa chay llaqtamanda llugshishpa, llanqenllapamanda chay llaqtapa allpanda ch'apsirqanllapa. (Chaytam rurarqanllapa, yumbay yach'anambaq: Mananam nima kwintayugchu kanillapa qamkunawanqa, nishpa.) Chaymandaqam rirqanllapa Ikuñu llaqtamanna. ⁵² Piru Jisuspi chay mushuq kriyiqkunaqam Dyuspa Santu Ispiritunwan shunqonllapapi unda kashpa, ancha kushikurqanllapa.

14

Pablum Birnabiwan Ikuñu llaqtapi yach'achikurqan

¹ Ikuñu llaqtapiqam Pabluqa Birnabiwan yaykurqan sinaguga wasiman. Chaypi paykuna yach'achikuptinmi, achka isrraylinukuna, furastirukunapis Jisuspi kriyirqanllapa. ² Piru wakin mana kriyiq isrraylinukunaqam yanqakunata rimashpa, ingañarqanllapa chay furastirukunata, Jisuspi kriyiqkunata kuntranambaqllapa. ³ Piru Pabluwan Birnabiqaqam mana pitapis manchashpachu, ashwan Tayta Dyuspi alilita yuyakushpa, achka diyakunata kidarqanllapa yach'achikushpa. Kanan Tayta Dyusqam paykunata ancha yanaparqan, milagrukunata rurambaq, yumbay runakuna yach'anambaq: Allibmi Taytanchiq Dyusqa kuyawanchiq. Allibmi Dyusqa paykunata yanapan, paypaq yach'achikunanllapa, nishpa. ⁴ Lukismi chay Ikuñupi tiyaqkunaqa wakinqa isrraylinukunawan piskakarqanllapa. Wakin-nataqmi apustulkunata sawacharqanllapa. ⁵ Chaymandaqam chay isrraylinukuna wakin furastirukunawan tandakarqanllapa awturidarkunawan, Pabluta, Birnabita anyashpa, rumikunawan sitashpa wanchinanllapa. ⁶ Piru chayta yach'ashpaqam, chay apustulkunaqa mitikashpa, rirqanllapa prubinsya Likuñapa kay llaqtangunaman: Listraman, Dirbiman, tukuy rridurnin kasiriyungunaman. ⁷ Yumbay chay llaqtakunapim paykunaqa yach'achikurqanllapa Dyuspa shumaq nutisyanda.

Pablutam sitarqanllapa Litra llaqtapi

⁸⁻⁹ Litra llaqtapim tiyarqan suq kuju runa. Nasishqan diya-mandapacham mana nimatapis atirqanchu puriyta. Chaymi Pablu yach'achikuptinqa, tiyashpalla payqa uyakuykarqan. Kanan Pabluqam chay kujuta chapashpa yuyarqan: Kay runaqam Dyuspi ancha kriyin.

* 13:47 Isaías 49.6

Chaymi atin kach'akayta, nishpa. ¹⁰ Chayshina yuyashpaqam, jwirtita rimashpa nirqan:

—¡Mayá, dirichu shayay! nishpa.

Chaymi chay kujuqa das brinkashpa, shayashpa, purirqanna. ¹¹ Chaymi chaypi kaqkunaqa Pablu rurashqanda rikashpa, ancha jwirtita rimaynimbi nirqanllapa:

—Dyuskunam runakunapaq tikrakashpa, syilumanda shamushqal-lapa noqanchiqkunaman, nishpa.

¹² Chaymi Birnabipaq nirqanllapa:

—Payqam mas pwidiq dyusninchiq Jupitir.

Pablupaqqam, ancha rimashqanrayku, nirqanllapa:

—Payqam dyusninchiqkunapaq rimaq dyus Mirkuryu, nishpa.

¹³ Chay Listra llaqtapa yaykunambim karqan chay dyusnin Jupitirpa adurana wasin. Chaymi chay dyus Jupitirpa kuranqa turukunata, tuktukunata aparqan chay adurana wasiman, chay turukunata wanchishpa, Pabluta, Birnabita adurananllapa. ¹⁴ Chaymi Birnabiwan Pabluqa chayta yach'ashpa, ancha malaganayashpa, mudanan rurakuykashqanda llikirqanllapa. Chaymandaqam chay runakunapa ukunman kallpashpa, ancha jwirtita kayshina nirqanllapa:

¹⁵ —¡Taytitukuna, imapaqmi kaytaqa munangillapa rurawayta! Noqaykunaqam qamkunashina runakunalla kanillapa. Shamushqallapam kani qamkunata willashuq chay amitu layakunapaq. Paykunaqam mana nimapaq balinllapachu. Chay mana baliq dyuskunata dijashpana, Tayta Dyus kawsaqtalla kasuyllapa. Chaqa payqam syiluta, kay pachata, yakukunata, tukuy ima kaqkunata rurashqa. Chayri paytalla adurayllapa. ¹⁶ Unay tyimpukunapim Tayta Dyusqa runakunata dijarqan, paykuna munashqanda rurashpa purinanllapa. ¹⁷ Chayshina dijashpapi, paykunataqa allikunata rurashpa, yach'achirqan: Kayshinam ancha allin kani, nishpa. Chaymi tamyata kach'amun; mikunanchiqta puqochin, ama mallaq kawsananchiqllapa, ashwan kushikushpa, kawsananchiqllapa, nishpa.

¹⁸ Chayshina nishpapi, ancha trabajus karqan, paykunata dijachinambaq, ama chay turukunata wanchishpa adurananllapaqa.

¹⁹ Chaymandaqam wakin isrraylinukuna Antyukiyamanda, Ikuñumanda ch'ayashpa chay Listra llaqtaman, inkitarqanllapa chay listranukunata, Pabluta ch'iqninanllapa. Chaymi chay runakunaqa kuntranna alsakashpa, rumikunawan ancha sitarqanllapa, Pabluta wanchinanllapa. Chaymandaqam “Pabluqam wañushqana” nishpa, rrastrakushpa, aparqanllapa chay llaqtapa sawa chunchanman wichukuq. ²⁰ Wichukushpa riptinllapaqam, Jisuspi kriyiqkunaqa tandakarqan chay Pablu kashqanman. Rridurnimbi kaykaptinllapam, Pabluqa atarirqan. Chaymandaqam kutirqanna chay llaqtaman. Qayandinqam Birnabiwan Dirbi llaqtaman rirqan.

²¹ Waq Dirbipiqam Pablu Birnabiwan Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achikuptinqa, achka runakuna, warmikuna Jisukristupi kriyirqanllapa. Chaymandaqam chay apustulkunaqa kutirqanllapa Listraman, Ikuñuman, Antyukiyaman. ²² Chay llaqtakunapiqam kriyiq masingunata kunashpa animachirqan, Dyusta allita kasunanllapa, paypi allita yuyakushpa kawsananllapa. Paykunatam nirqambis:

—Syiluman rinanchiq Dyuswan tiyaqqam, kay bidapiqa ancha rinchiqlapa padisiq, nishpa.

²³ Chay purishqanllapa llaqtakunapim allin runakunata numbrarqanllapa, Jisuspi kriyiqkunapa yach'achikuq ansyanguna kanambaqlapa. Chaymandaqam ayunashpa, Jisukristuman mañakurqanllapa, chay ansyankunata yanapanambaq, shumaqta kawsananllapa. Chaqa paypi kriyishqallapa karqan.

Pabulum Birnabiwan kutirirqan prubinsya Siryamanda Antyukiya llaqtaman

²⁴ Chaymandaqam prubinsya Pisidyata pasashpa, ch'ayarqanllapa prubinsya Panfilyaman. ²⁵ Pirji llaqtapipismi yach'achikurqan Dyuspa shumaq nutisyanda. Chaymandaqam Atalyamanna rirqanllapa. ²⁶ Waqmandaqam yakupi puriq barkupi mar yakuta pasashpa, prubinsya Siryapa Antyukiya llaqtanman ch'ayarqanllapa. Chay llaqtapi tiyaq kriyiq masingunam Pabluta, Birnabita numbrashqallapa karqan, chay karu nasyungunaman rinanllapa, Dyus nishqanda yach'achikuq. Chayshina numbrashpaqam, Dyusman mañakushqallapa karqan, tukuy imapi paykunata yanapanambaq. Chaymi chay tariyata ushyashpaqa kutirqanllapana.

²⁷ Chaymandaqam chay Antyukiyaman ch'ayashpaqa, Jisuspi kriyiqkunata tandashpa, manyaqlla parlachirqan paykunawan tukuy ima Dyus rurashqanda. Parlachirqambismi Dyus chay mana isrraylinu kaqkunata yanapashqanda, paypi kriyinanllapa. ²⁸ Chaymandaqam Pabluga Birnabiwan chay Antyukiyapina Jisuspi kriyiqkunawan tiyarqan achka tyimputa.

15

Apustulkuna ansyankunawanmi Jirusalimbi tandakarqanllapa

¹ Chay tyimpuqam wakin runakuna rishqa karqan prubinsya Judiya-manda Antyukiya llaqtaman. Waqqiqam Jisuspi kriyiqkunata kayshina yach'achirqanllapa:

—Muysis kamachikushqanda kasushpa, kwirpuykipi chay siñalta rura-yallapa, atinaykillapa washakayta, nishpa.

² Chaymi chayshina paykuna yach'achikuptingqa, Pabluwan Birnabiqa chay siñalta ruraqkunawan anyanakurqanllapa. Chaypaqmi chay Antyukiyanu kriyiq masakunaqa tandanakushpa, Pabluta, Birnabita, wakin kriyiqkunatapis kach'arqanllapa, rinambaq Jirusalinman, apustulkunata, yach'achikuq ansyankunata tapuq chay siñalpaq.

³ Kach'aptinllapaqam, Jirusalinman riqshinaqa, prubinsya Finisyapi, prubinsya Samaryapi kriyiq masingunata watukushpa, nirqanllapa:

—Chay mana isrraylinu kaqkunapismi unay kriyishqanllapata dijashpana, kananga Siñurninchiq Jisuspina kriyishqallapa, nishpa.

Chayta yach'ashpaqam, chay Finisyapi, Samaryapi tiyaq kriyiqkunaga ancha kushikurqanllapa.

⁴ Chaymandaqam Pabluwan Birnabi Jirusalinman ch'ayaptinllapaqa, chaypi tandacaq kriyiq masinguna, chay apustul masinguna, chay yach'achikuq ansyankunapis ancha allita ch'ayachirqanllapa. Chaymandaqam Pabluga Birnabiwan manyaqlla paykunata parlachirqan: “Kayshinam Tayta Dyus tukuy imapi ancha yanapawashqallapa”,

nishpa. ⁵ Piru wakin farisiyu duktrinayuqkunaqam Jisuspina kriyishqallapa karqan. Paykunaqam das shayashpa, nirqanllapa:

—Chay mana isrraylinu kriyiq masinchiqkunaqam kwirpunllapapi chay siñalta ruranqallapa. Kanan kamachishun, Muysispa yumbay liyningunata kasunanllapa, nishpa.

⁶ Chayshina niptinllapaqam, apustulkunaqa yach'achikuq ansyankunawan tandakashpa, parlarqanllapa chay farisiyukuna nishqambaq. ⁷ Chaymi suqnin suq layata, suqnin suq layata ancha ninakuptinllapa, Pidruqa atarishpa nirqan:

—Masitakuna, qamkunaqam noqapaqqa ancha allita yach'angillapa: Tayta Dyusmi akrawarqan, chay mana isrraylinu kaqkunaman rishpa, yach'achinaypaq paypa shumaq nutisyanda, paykunapis Jisuspi kriyishpa washadu kananllapa. ⁸ Tayta Dyusqam yumbaypa shunqonda riqsin. Payqam ch'askishqana chay mana isrraylinu kaqkunatapis. Chayta yach'ananchiqllapam, paykunatapis Santu Ispiritunda qoshqa noqanchiqkunatashina. ⁹ Dyusqam mana noqanchiqkunapaqllachu. Payqam noqanchiqkunata kuyawashqanchiqshina, chay suq nasyungunamanda kaqkunatapis kuyan. Chaymi chay furastirukuna paypi kriyiptinllapa, paykunapa shunqondapis uchangunamanda pichashqana. ¹⁰ Chayshina kikin Taytanchiq Dyus chay furastirukunata ch'askiptinqa, ¿imaraykum qamkunaqa paykunata mana munangillapachu ch'askiytaqa? ¿Chayshinaqachu qamkunaqa Dyusta munangillapa kuntrayta? Chaqa Muysispa liyningunaqam suq ancha llashaq trastishina kashqa noqanchiqkunapaq chay unay agwilunchiqkunapaqpis. Chaymi mana atishqallapachu kanchiq kumpliya. Chayshina kaptinqa, ¿imaraykum chay ancha llashaqta munangillapa qoyta Jisuspi chay mushuq kriyiqkunataqa? ¹¹ Ashwanmi noqanchiqkuna Jisuspi kriyiptinchiqqa, payqa ancha allin kashpa, dibaldilla washawanchiq, ¿manachu? Chayshinallam chay mana isrraylinu kaqkunatapis dibaldilla washan.

¹² Chayshina Pidru niptinmi, paykunaqa yumbay uyararqanllapa. Kanan allita uyaraqanllapa Birnabi Pabluwan kayshina parlashqanda:

—Tayta Dyusmi noqaykunawan kay milagrukunata rurashqa chay mana isrraylinu kaqkunapi, nishpa.

¹³ Chayshina parlayta ushyaptinllapaqam, Jakubuqa nirqan:

—Masitakuna, uyawayllapa. ¹⁴ Simun Pidruqam parlachiwashqana kanchiq imashinam Tayta Dyus puntata chay mana isrraylinu kaqkunata akrashqa, wambranguna kanambaq, nishpa. ¹⁵ Dyuspaq rimaqkuna nishqanshinam allip kashqa. Chaqa Santu Librumbiqam Dyusqa kayshina nin:

¹⁶ Tukuy ima pasaptinmi, kutirishpa allicharishaq unay gubyirnu Dabidpa bulakashqan wasinda, paypa karu willkan kamachikunan Isrrayilpi. Ashla kidashqanmandam mushuqmanda alsarishaq.

¹⁷ Chay mana isrraylinu kaqkunatapismi animachishqa kani, noqata maskawananllapa. Chaqa paykunapismi noqapi rinllapa kriyiq, nishpa.

18 Chayshinam Tayta Dyusqa chaykunata yach'achiwashqa kanchiq unay tyimpumandapacha, nishpa.*

19 'Chaymi noqaqa nini, chay mana isrraylinu kaqkuna, unay mana baliq kriyishqangunata dijashpa, Tayta Dyusta kasuptinllapaqa, amana piñachishunllapachu. Amana kamachishunchu, yumbay liyninchikunata kasunanllapaqa. 20 Ashwan suq kartata iskibrishpa, paykunaman kach'ashun, kamachishpa, ama mikunambaq amitu layakunapaq mikuna rurashqanda; warmikuna runanwanlla puñunanllapa, ul'qokunapis warminwanlla puñunanllapa, ama ni mikunanllapa chay urkakashpa ichu ch'uqashpa wañushqa animalkunapa aychanda; animalkunata wanchishpa, ama yawarninda mikunanllapa. 21 Chaqa Muysis chayshina kamachikushqanda sinaguga wasikunapiqam unaymandapacha yumbay samana diyapi yach'achikushqallapa.

22 Chaymi Jakubu chayshina niptinga, chay apustulkunaqa, chay yach'achikuq ansyanukunawan, yumbay chaypi tandakaq kriyiq masingunawan akrarqanllapa wakin kriyiq masingunata, rinambaqllapa Pabluwan, Birnabiwan Antyukiya llaqtaman. Suqtam akrarqanllapa Judasta. Payllam Barsabaspis shutiq. [Nuta: Payqam mana Judas Iskaryutichu karqan.] Suqtaqam akrarqanllapa Silasta. Chay ishkay runakunaqam kriyiq masingunapaq ancha baliqkuna karqan. 23 Kanan paykunawanqam kay kartata iskibrishpa kach'arqanllapa:

“Kuyashqay kriyiq masitakuna Antyukiyapi, Siryapi, Silisyapi tiyaqkuna, qamkuna mana isrraylinu kaqkunata napaykuykillapa kay Jirusalin llaqtamanda noqaykuna apustulkuna, yach'achikuq ansyanukuna, Jisuspi yumbay kriyiqkunawan. 24 Yach'ashqallapam kani kay Jirusalinmandash wakin kriyiq masinchiqkuna gustunlla shamushqa qamkunaman, mana kach'amuptiyllapachu. Paykunash qamkunata kamachishushqa, noqaykuna isrraylinukunapa siñalniyllapata kwirpuykillapapi ruranaykillapa, Muysis kamachikushqanda kasunaykillapa. Chayshina rurashpaqam, paykuna qamkunataqa ancha piñachishushqallapa, nishpa. 25 Chaymi noqaykunaqa yumbayniy, allita yuyashpa, akrashqallapa kani wakin allin kriyiq masinchiqkunata, kay ancha kuyashqanchiq masitanchiq Birnabiwan, Pabluwan shamunanllapa qamkunata watukushuq. 26 Kay masitanchiqkunaqam wañun kawsan Siñurninchiq Jisukristupaq yach'achikushpa. 27 Shamushpa Judas Silaswanmi qamkunata masta rinllapa nishuq kay kartayllapapi kunashushqaypaq. 28 Dyuspa Santu Ispiritunqam mana munanchu qamkuna ñakanaykillapa. Chayshinallam noqaykunapis mana munanillapachu ñakanaykillapa. Chaymi mana kamachiykillapachu, Muysispa yumbay liyningunata kasunaykillapaqa. Ashwanri kaykunatalla kasuyllapa: 29 Amar mikuyllapachu yanga amitu layakunapaq ufrisishqan mikunanataqa. Animalkunata wanchishpa, yawarnindaqa ama mikuyllapachu. Urkakashqa animalkunapa aychandapis ama mikuyllapachu. Qamkuna runakuna, warmikiwanlla puñuyllapa. Qamkuna warmikunapis runaykiwanlla puñuyllapa. Kay iskibrishushqayta kasushpaqam, allita ringillapa ruraq. Mayá masitakuna, rikanakushun. Dyus qamkunata yanapashunqa. Chaytallam niykillapa”, nishpa.

* 15:18 Amós 9.11-12

³⁰ Chayshina paykuna iskibriptinqam, chay kach'adungunaqa Antyukiya llaqtaman rirqanllapa. Waqman ch'ayashpaqam, kriyiq masingunata tandachishpa, chay kartata qorqanllapa. ³¹ Chaymi chay kartata liyishpa, chay antyukiyanu kriyiq masingunaqa ancha kushikurqanllapa. ³² Chaymandaqam Judasqa Silaswan Dyuspaq rimaqkuna kashpa, paykunata kunswilashpa, ancha animachirqanllapa. ³³ Kanan Judas Silaswanqam achka diyakunata chay Antyukiyapi kriyiq masingunawan tiyarqanllapa. Chaymandaqam kutirinanllapa diyapiqa chay kriyiq masingunaqa paykunata ancha shumaqta abyarqanllapa, kutirinanllapa Jirusalinman chay kach'ashqangunaman. ³⁴ Piru Silasqam munashpa kidayta, chay Antyukiyapi kidarqan. ³⁵ Pablupismi Birnabiwan chay Antyukiyapi kidarqanllapa. Chaypiqam achka kriyiq masingunawan yach'achikurqanllapa Jisuspa shumaq nutisyanda.

Pablum akrakashpa Birnabimanda suq kutinda rirqan yach'achikuriq

³⁶ Chaymandaqam suq diyakuna pasaptinqa, Pabluqa Birnabita nirqan:

—Masita Birnabi, aku watukuriq kriyiq masinchikqkunata yum-bay chay yach'achikushqanchiq llaqtakunaman. Mayá, aku rikaq imashinaraq puriyanllapa, nishpa.

³⁷ Birnabiqam munarqan pullanllapa Jwan Markusta apayta. ³⁸ Piru Pabluqam yuyarqan: Mananam allichu kay Jwan Markusta apananchiqqa, nishpa. Chaqa suq kutinmi paykunawan riykashpa, Panfilyaman ch'ayaptinllapaqa, paykunamanda akrakashpa, kutishqa karqan. Mananam rirqanchu paykunata yanapaqqa. Chaymi Pabluqa manana munarqanchu pullanllapa rinambaqqa. ³⁹ Chaypaqmi Pabluqa Birnabiwan anyanakurqan akrakanangaman. Chaymandaqam Birnabiq Jwan Markusta apashpa, yakup sawanda puriq barkupi rishpa, ch'ayarqanllapa yakupa ch'awpimbi isla allpa Chipriman. ⁴⁰ Pablunataqmi Silasta akrarqan, pullan rinambaq. Chaymi chay antyukiyanu kriyiq masinchikqkunaqa Dyusta ancha rrugarqan, Pabluta, Silasta yanapanambaq tukuy may rishqangunapi. ⁴¹ Chayshina ishkandin prubinsya Siryata, prubinsya Silisyata pasaqshinam, achka lugarkunaman rirqan, kriyiq masingunata animachinanllapa.

16

Timutiyum Pabluwan, Silaswan rirqan

¹ Pabluwan Silas rishpaqam, ch'ayarqanllapa Dirbi llaqtaman, Listra llaqtaman. Listrapiqam paykunaqa tingunakurqan kriyiq masin Timutiyu shutigwan. Chay Timutiyupa mamanmi unaymandapacha Jisuspi kriyishqa karqan. Chay mamanmi nasyun Isrrayilmanda karqan. Taytanqam nasyun Grisyamanda karqan. ² Chay Listrapi, Ikuñupi tiyaqkunaqam Timutiyupaqqa nirqanllapa: “Payqam ancha allin”, nishpa. ³ Piru chay llaqtakunapi tiyaq isrraylinukunaqam yach'arqanllapa: Taytanqash nasyun Grisyamanda. (Manam nasyunninchiq isrrayilmandachu), nishpa. Piru Pabluqam Timutiyuta munarqan apayta yapachanambaq. Chaymi isrraylinukuna ama piñakunanllapa, paykunapa kustumbrinda rurashpa, Pabluqa Timutiyupa kwirpumbi isrraylinukunapa siñalninda rurachirqan. ⁴ Chaymi Timutiyupis Pabluwannan rirqan. Kanan yumbay llaqtakunaman ch'ayashpaqam, Jisuspi kriyiqkunata shumaqta kayshina yach'achirqanllapa:

—Jirusalinmanda apustulkuna, yach'achikuq ansyanukuna kay kar-tapi kayshina kunawashqa kanchiq, nishpa.

⁵ Chay llaqtakunapi paykuna yach'achikuptingam, Jisuspi kriyiq masingunaqa mas allita kriyirqanllapa. Achka mana kriyiqkunapismi, tandakashpa uyakuq, Jisuspi kriyirqanllapa. Chayshinam Jisuspi kriy-iqkunaqa yumbay diya masta achkayarqanllapa.

Pablum musqoypushina rikarqan suq runata

⁶ Dyuspa Santu Ispiritunmi mana munarqanchu Pablu Silaswan Timutiyuwan prubinsya Asyaman rinanllapa yach'achikuqqa. Chaymi Asyaman manana rishpa, pasarqanllapa prubinsya Friyata, prubinsya Galasyata, ⁷ prubinsya Misyapa manyanman ch'ayashtin. Chay prubin-syamanda munaptinllapa riyta prubinsya Bitiñamanmi, Jisuspa Santu Ispiritunqa nirqan: “Ama riyllapachu chay prubinsyamanqa”, nishpa.

⁸ Chaymi paykunaqa chay prubinsya Misyata pasashpa, ura Truwas llaqtaman rirqanllapa. Chay Truwasqam barkukunapa shayanan lugar kargan. ⁹ Chay llaqtapiqam chay tutaqa suq musqoypushina Pabluqa suq runa prubinsya Masiduñamanda kaqta rikarqan. Chay runaqam ñawpambi shayashpa, ancha rrugashpa nirqan:

—Yush'ayku, shamuyri kay chimba Masiduñaman, noqaykunata yana-pawanayki, nishpa.

[Nuta: Chay Truwas llaqtapim kay libruta iskibriq Lukas tandakarqan Pabluwan, Silaswan Timutiyuwan.]

¹⁰ Chayshina Pablu chay musqoypushina rikaptinmi, noqaykunaqa utqay maya rirqayllapa Masiduñaman. Chayshinam yach'arqayllapa: Dyusmi qayawanchiq, waqpipis yach'achikunanchiq shumaq nutisyanda, nishpa.

Pablum Silaswan Filipus llaqtaman rirqanllapa

¹¹ Truwas llaqtamandaqam yakupi puriq barkupi mar yakuta pasar-qayllapa yakupa ch'awpimbi isla allpa Samutrasya shutiqman. Qayand-ingam chay barkupi ch'ayarqayllapa Napulis llaqtaman. ¹² Chay llaqta-mandaqam ch'akipna rirqayllapa Filipus llaqtaman. Chay Filipusqam prubinsya Masiduñapi kashpapis, Rrumamanda kaq runakunapa llaq-tan kargan. Chaymi chay Filipus prubinsya Masiduñapa mas ka-machikuq llaqtan kargan. Chay llaqtapim wakin diyakunata tiyarqanil-lapa. ¹³ Yach'arqayllapa: Isrraylinukunam suq rriyupa ladunman rin-llapa, Dyusman mañakuq, nishpa. Chaymi suq samana diyapi chay llaqtamanda llugshishpa, chay lugarman rirqayllapa, paykunawan Dyusman mañakuq. Ch'ayashpaqam, tarirqayllapa wakin warmikuna tandakashqata. Chaymi noqaykunaqa tiyashpa, paykunata Jisuspaq yach'achirqayllapa. ¹⁴ Chay warmikunamanda suqninmi shutirqan Lidy. Payqam Tiyatira llaqtamanda kargan. Randikuqmi gra-nati sida trapukunata. Chay Lidyqaqam Taytanchiq Dyustalla aduraq. Pablu yach'achikushqanda uyaykaptinmi, Dyusqa Lidyapa shunqonda kambyarqan, shumaqta ch'askinambaq Pablu nishqanda. ¹⁵ Chaymi chay Lidyqa tukuy ayllundin munaptin shutikuyta, noqaykunaqa shutichirqayllapa. Chaymandaqam chay Lidyqa kayshina rrugawar-qanllapa:

—Qamkuna riqsiwashpa: Kay Lidyam allipta Siñurninchiqpi kriyin, nishpaqa, aku wasiymam, pusadata qoshunayllapa, nishpa.

Chayshina kutin kutin niwaptinllapaqam, noqaykunaqa wasinman rishpa, paywan kidarqayllapa.

Filipus llaqtapim Pabluta Silasta prisurqanllapa

¹⁶ Suq diyam riykashpallapa Dyusman mañakunan lugarman, suq chinawan tingunakurqayllapa. Chay chinapa shunqombim dyablupa ispiritun tiyaq. Chaymi dyablu rimachiptin, payqa brujashina swirtipaq rimaq. Kanan chay chinaqam randishqa kriyada kargan. Chaymi swirtipaq rimaptin, patrunningunaqa qellayta ancha ganaqllapa. ¹⁷ Chaymandaqam chay chinaqa Pablupa, noqaykunapa ikiyta purirqan, qayach'akushpa:

—¡Kay runakunaqam syilupi tiyaq Dyusta kasunllapa! ¡Chaymi shamushqallapa, qamkunata yach'achishuq, uchaykikunamanda washakanaykillapa! nishpa.

¹⁸ Chayshinam qayach'akushpa, tukuy diya ikiyllapata puriq. Chaymi Pabluga chay dyabluwan piñakushpa, tikrakashpa nirqan:

—Jisukristupa shutinwanmi kamachiyki, llugshiy kay chinamanda, nishpa.

Chaymi chayta niptinlla, chinamandaqa das llugshirqan dyabluga. ¹⁹ Kanan chay chinapa patrunningunaqam manana atirqanllapachu chay kriyadanmanda qellayta ganaytaqa. Chaymi Pabluta, Silasta piskashpa, aparqanllapa llaqtapa plasanman, awturidarkunapi dimandandambaq. ²⁰ Chay juyiskunapa ñawpambim kayshina nirqan:

—Kay isrraylinu runakunaqam kayman shamushpa, llaqta mas-inchiqkunata piñachishpa, ancha sh'uqyachiykan. ²¹ Chaga mana baliq kustumbringunatam kaypiqa yach'achiwaykanchiq. Piru rru-manukuna kashpam, mana atinchiqchu chay yach'achikushqanda rurraytaqa, nishpa.

²² Chaymi yumbay chay runakuna Pablupa Silaspa kuntran alsakaptinllapa, chay juyiskunaqa kamachirqan, Pabluta, Silasta llushtichishpa, maqananllapa qerukunawan. ²³ Suq lastima maqashpaqam, aparqanllapa karsilaq. Chaymandaqam chay karsiliruta jurapashpa, kamachirqanllapa:

—Amakish dijangichu llugshinanllapa, nishpa.

²⁴ Chayshina kamachiptinllapam, chay karsiliruqa Pabluta, Silasta karsilpa uku kuchunman apashpa, ush'kuyuq qerukunapa ch'awpimbi ch'akingunata apritarqan, ama mitikananllapa.

²⁵ Piru ch'awpi tutatach'i Pablu Silaswan Dyusman mañakushpa, imnukunata kantaqllapa. Chay wakin prisukuna uyaykaptin, ²⁶ qonqaylla ancha jwirti timblur kargan. Chaymi timblurwanqa chay karsilpa pirqangunaqa pachan pachan partikargan. Pungungunapismi kich'akarqan. Kanan chay prisukunamandam kadinakuna pitikashpa, ishkirqan. ²⁷ Chaymi chay karsiliru rikch'akashpa, pungukunata kich'araykaqta rikashpaqa, yuyarqan: Prisukunaqach'i mitikashqana. ¿Imanashaqnar kananqa? nishpa. Chaymi atun kuchillunda surqorqan wanchikanambaq. ²⁸ Piru Pablugaqam das qayarqan:

—Ama wanchikaychu. Kaypim yumbayniy kanillapa, nishpa.

²⁹ Chaymi chay karsiliru, Pabluta uyashpaqa yanapakuqninda nirqan:

—Michata apamuy, nishpa.

Chaymandaqam ancha manchaywan ch'apsikashpa, michawan uku karsilman kallpashpa, Pablupa, Silaspa ñawpanman piratarqan. ³⁰ Chaymi paykunata uku karsilmanda surqoshpa, tapurqan:

—Taytitukuna, ¿imatam rurashaq, uchaykunamanda washadu kanayqa? nishpa.

³¹ Chaymi paykunaqa nirqan:

—Qam yumbay aylluykikunawan washakanaykillapaqa Jisukristupi kriyiyllapa, nishpa.

³² Chaymandaqam paytaqa, yumbay ayllundinda yach'achirqanllapa Siñurninchiq Jisus rimashqanda. ³³ Kanan chay tutam chay karsiliruqa Pablupa, Silaspa yawarlla chuqringunata mayllarqan. Kanan chay tutallam yumbay ayllungunawan shutikurqanllapa. ³⁴ Chaymandaqam Silaswan Pabluta wasinman apashpa, qararqan. Kanan chay karsiliruqam yumbay ayllundin ancha kushikurqanllapa, Jisuspi kriyishqanllaparayku. ³⁵ Achikyaptinqam, chay juyiskunaqa kach'arqan suldadukunata, karsiliruta ninambaq:

—Chay ishkay prisukunataqa surgoyna rinambaqllapa, nishpa.

³⁶ Chaymi karsiliruqa Pabluta nirqan:

—Juyiskunam kamachiwashqa, qamkunata kach'ashunaq. Chayri riyllapana ama nimata manchashpachu, nishpa.

³⁷ Piru Pablugaqam chay kach'adu suldadukunata nirqan:

—Yach'ayllapa, noqaykunapismi lijitimu rrumanukuna kanillapa. Piru qamkunaqa mana ni dimandata rurashpachu, yumbaypa ñawpambi suq lastima maqawashpa, karsilman wichuwarqaykillapa. ¿Ima kananqachu uyarapllana (uyarallana) munangillapa surqowayta karsilmamanda? ¡Manam uyarapllaga llugshishaqllapachu! Ashwan chay kikin juyiskuna shamushpa, pirdunda mañawashpa surqowanqallapa, nishpa.

³⁸ Chaymi suldadukuna rishpa, juyiskunata chayshina niptinqa, paykunaqa ancha mancharqanllapa, yach'ashpa: Pablugaqam Silaswan rrumanukuna kashqa, nishpa. ³⁹ Chaymi chay juyiskunaqa karsilman shamushpa, Pabluta, Silasta ancha rrugarqanllapa pirdunanallapa. Chaymandaqam karsilmamanda surqoshpa, shumaqta parlachishpa, rru-garqanllapa, chay llaqtamanda rinanllapa. ⁴⁰ Piru Pablugaqam Silaswan karsilmamanda llugshishpaqa, chay llaqtamanda manaraq rishpachu, Lidyapa wasinman rirqanllapa, Jisuspi kriyiq masingunata watukuq. Paykunata animachishparaqmi, chay llaqtamandaqa rirqanllapa.

17

Tisalunika llaqtapim runakuna ancha sh'uqyarqanllapa

¹ Pablugaqam Silaswan Anfipulis llaqtata, Apuluña llaqtata pasashpa, ch'ayarqanllapa Tisalunika llaqtaman. Chay llaqtapim sinaguga wasi karqan. ² Pablugaqam kustumbriyuq karqan, samana diyakunapi yaykunan chay sinaguga wasikunaman yach'achikuq. Chaymi kimsa simanata chay Tisalunikapi kashpa, rirqan sinaguga wasiman, isr-raylinukunata yach'achinambaq. ³ Chaymi payqa paykunata kayshina yach'achirqan:

—Dyuspa Santu Librumbim nin: “Dyus Akrashqan Washadurmi rin ñakaq. Wañushpaqam rin kawsamuq”, nishpa.

Chaymandaqam Pablugaqam nirqan:

—Dyus chay Akrashqan Washadurmi shutin Jisus. Paypaqmi yach'achiykillapa, nishpa.

⁴ Chayshina yach'achikuptinmi, wakin isrraylinukunaqa kriyishpa, Pabluman, Silasman tandakarqanllapa. Tayta Dyuspi achka grisyanu kriyiqkunam achka pwidiq warmikunapis Jisuspina kriyirqanllapa. ⁵ Chaymandaqam chay isrraylinu mana kriyiqkuna chayta rikashpaqa, Pabluta Silasta imbidyarqanllapa. Chaymi chay imbidyakuqkuna achka pibirsu qella kallijiru runakunata tandashpa, ancha sh'uqyarqanllapa. Chaymandaqam kurralarqanllapa Jasumba wasinda, Pabluta, Silasta maskashpa, surqoshpa yumbaypa ñawpambi dimandanallapa. ⁶ Piru paykunata mana tarishpaqam, Jasunda, wakin kriyiq masingunata rrastrashpa, awturidarkunapa ñawpanman apashpa, kayshina qay-ach'akurqan:

—Kay runakunaqam tukuy llaqtakunaman rishpa, runakunata suq laya duktrinata yach'achishqa. Rikayllapa, kaymambis shamushqallapana, dañachiwananchiq. ⁷ Jasunqam chay runakunata pusadata qoshqa. Yumbay paykunam gubyirnunchiq Sesar kamachikushqanda kuntranllapa. Kananqam ninllapa: “Kanshi suq gubyirnu. Jisusshi shutin”, nishpa.

⁸ Chayta uyashpaqam, yumbay chay runakuna, chay awturidarnandin ashwamba sh'uqyarqanllapa. ⁹ Piru chay Jasunmi kriyiq masingunawan garantita pagarakurqan. Chaymi paykunataqa kach'arqanllapa. *[Nuta: Suq runata munaptinllapa karsilaytam, payqa qellayninda atirqan dijayta, suq garanti kanambaq, amaraq karsilman kach'anambaq. Piru manam prisintakaptin dimandanda allichaq, chay qellaynin kidarqan istadupaq. Dimandanman prisintakaptinqam, chay qellayninda payta kutichirqanllapa. Kastillanupiqam shutin “fianza” ichu “garantía”.]*

Pabluqam Silaswan Biriya llaqtaman rirqanllapa

¹⁰ Kach'aptinllapaqam, chay kriyiqkunaqa das Pabluta, Silasta Tisalunika llaqtamanda surqoshpa, tutup kach'arqanllapa Biriya llaqtaman. Paykunaqam waqman ch'ayashpaqa, yaykurqan sinaguga wasiman. ¹¹ Chay Biriypim tiyaq isrraylinukuna ancha allin karqanllapa. Manam chay Tisalunikapi tiyaqkunashinachu karqanllapa. Chaymi Pablu yach'achikuptinqa, allita uyarqanllapa. Chaymandaqam paykunaqa tukuy diya Dyuspa Santu Librunda ancha allita liyiqllapa yach'ananllapa: ¿Dyus nishqanshinachu Pabluqa yach'achikun ichu mana? nishpa. ¹² Chaymi Dyus nishqanshina yach'achikuptin, chay Biriypa achka isrraylinukuna, achka kamachikuq grisyanu warmikuna, achka grisyanu ullqokunapis Jisuspi kriyirqanllapa.

¹³ Piru chay Tisalunikapi tiyaq isrraylinukuna yach'ashpa: Biriypinash Pabluqa Jisuspaq yach'achikuykan, nishpaqam, chay uras ikinda rirqanllapa. Ch'ayashpaqam chay biriyanukunata kunsijarqanllapa, Pablupa kuntran tikrakananllapa. ¹⁴ Chaymi wakin kriyiq masikunaqa utqay maya Pabluta kach'arqanllapa kustaman. Silasqam Timutiyuwanlla chay Biriya llaqtapiqa kidarqanllapa. ¹⁵ Chay apaqkunaqam Pablutaqa Atinas llaqtakaman ch'ayachirqanllapa. Waqmandaqam paykunaqa Biriya llaqtaman kutirishpa, Silasta Timutiya rinqan:

—Pabluqam noqaykunata kach'akumuwashqa, utqana rinaykillapa waq Atinas llaqtaman. Waqpinash shuyashungillapa, nishpa.

Pablum Atinas llaqtapi

¹⁶ Chay Atinas llaqtapiqam Pabluqa Silasta, Timutiyuta shuyaqsina, ancha achka amitu layakunata rikashpa, ancha malaganayarqan. ¹⁷ Chaymi Pabluqa rirqan sinaguga wasiman Jisuspaq yach'achiq israylinukunata, Dyusta aduraq furastirukunatapis. Plasamambis tukuy diya rishpam, tinguqkunata parlachirqan Jisuspaq. ¹⁸ Chay Atinas llaqtapiqam Pabluqa tingunakurqan wakin yach'aq runakunawan. Paykunaqam duktrinangunarayku shutirqan Ipikuryanukuna, Istuykukuna. Pabluqam paykunata parlachirqan Jisuspa bidambaq, wañushqambaq, kawsamushqambaq. Chaymi paykunaqa chayta uyashpa, ninakurqanllapa:

—¿Imataraq kay lurushina rimaqqa niwanchiq? nishpa.

Wakinnataqmi nirqanllapa:

—Kay runaqach'i suq dyuskunapa mushuq duktrinanda yach'achiwaykanchiq, nishpa.

¹⁹ Chaymandaqam Pablutaqa aparqanllapa suq lugar Ariyupagu shu-tiqman. Chaypim yach'ayniyuq runakuna tandakaqllapa kunanaku-nambaq. Chaymi paykunaqa Pabluta nirqan:

—Mushuq duktrinam yach'achikungi, ¿manachu? Chaypaqmi munanillapa yach'ayta. ²⁰ Chaqa chay laya duktrinapaqmi manaraq uyashqallapachu kani. Chaymi chaypaq munanillapa yach'ayta, nishpa.

²¹ Chay Atinaspi yumbay tiyaqkunam, chaypi tiyaq furastirundin ancha gustaqllapa tiyayta uyakushpa, parlashpa mushuq yuyaykunapaq. ²² Chaymi Pabluqa chay Aryupagu lugarpi paykunapa ch'awpimbi shayashpa, nirqan:

—Taytitukuna, kay Atinas llaqtapi qamkunata rikashushqa kani, achka dyuskunata ancha aduraptikillapa. ²³ Kay llaqtaykillapapi purishpam, rikashqa kani achka dyusnikikunapa pata altarningunata. Kanan suq dyusnikipa altarnimbim tarishqa kani litrakunata kayshina iskibrishqata: “Kay altarmi mana riqsishqa Dyuspa altarninga”, nishpa. Chaqa qamkunam adurangillapa suq Dyus mana riqsishqaykita. Chay Dyuspaqmi rini yach'achishuqllapa.

²⁴ 'Chay Dyusmi anaq syilupa, kay pachapa dwiñun. Paymi kay munduta tukuy imandinda rurashqa. Payqam mana tiyanchu runakuna rurashqan adurana wasikunapiqa. ²⁵ Paymi samayninchiqta qowanchiq. Tukuy imata qowanchiq. Chayshina pay ancha pudirniyuq kashpam, mana nisitanchu nimata qonanchiqqa.

²⁶ 'Chaymi pay suq runamandalla achkayachishqa yumbay laya kastakunata, tukuy maypi kay mundupi undananchiqllapa. Chaqa pay munashqanshinam rurawashqa kanchiq, noqanchiqkuna ima tyimpupi, mayqan lugarpi tiyananchiqllapa. ²⁷ Piru rurawashqam kanchiq, maypi kashpapis, payta maskananchiqllapa tarinanchiqkaman. Piru allipta maskaptinchiqqam, payqa mana karupichu noqanchiqmandaq. ²⁸ Chaqa paymi kawsachiwanichiq, kay mundupi purinanchiqqa. Unay yach'ayniyuq llaqta masikikunam kayshina iskibrishqallapa: “Dyuspa wambrangunam kanchiq”, nishpa. ²⁹ Chayshina Dyuspa wambranguna kashpaqa, ama yuyashunchu: Noqanchiqkuna allita yuyashpa, Tayta Dyusta atinchiq rurayta urumanda, qellaymanda, rumimanda, nishpaqa. ³⁰ Unay tyimpukunapiqam runakunaqa manaraq yach'arqanllapachu: ¿Imam alli? ¿Imam mana allichu? nishpa.

Chaymi mana allita ruraptinllapapis, Tayta Dyusqa paykunataqa mana kastigarqanchu. Piru kanangam tukuy maypi yumbay runakunata, warmikunata kamachiwanchiq, chay uchanchiqkunata dijashpa, paytana kasunanchiqllapa. ³¹ Tayta Dyusmi akrashqana suq diyata. Chay diya ch'ayamuptinmi, pay numbrashqan juyiswan yumbay runakunata, warmikunata ancha allita rin jusgaq. Chay juyistaqam unaymandapacha Taytanchiq Dyusqa akrashqa karqan. Chaymandaqam ñawpayllapapi chay juyistaqa wañushqanmanda kawsachimurqan, nishpa.

³² Chayshina kawsamushqa runapaq Pablu niptinmi, wakin chay uyaqkunaga grasyapi pasarganllapa. Piru wakingam nirqan:

—Suq diyanam chaytaqa uyashqaykillapa, nishpa.

³³ Chaymandaqam Pabluqa paykunamandaqa rirqanna. ³⁴ Piru wakingunaqam Pabluwan tandakashpa, Jisuspi kriyirqanllapa. Chay kriyiqkunamanda suqninmi shutiq Dunisyu. Paymi chay Ariyupagu kunsijupiga kashqa karqan. Kriyirqambismi suq warmi Damaris shutiq. Wakin chaypi kaqkunapismi Jisuspi kriyirqanllapa.

18

Pablu rirqan Kurintu llaqtaman

¹ Chaymandaqam Pabluqa chay Atinas llaqtamanda llugshishpa, Kurintu llaqtamanna rirqan. ² Waqpim tingunakurqan suq isrraylinu runa Akilas shutiqwan. Paymi Puntu llaqtapi nasishqa karqan. Chaymandaqam Italya nasyunman rishpa, Rruma llaqtapi tiyarqan. Piru Rrumapa gubyirnun Klawdyum kamachikurqan:

—Yumbay isrraylinukunaga Rruma llaqtaymanda llugshinqallapa, nishpa.

Chaymi Akilasqa warmin Prisilawan, waq Italyamanda shamushpa, chayraq ch'ayashqa karqan chay Kurintu llaqtaman tiyaq. ³ Paykunaqam trabajaqllapa karpakunata rurashpa. Chaymandaqam Pabluqa rirqan paykunata watukuq. Chaymi paypis chay laya trabajuta yach'ashqanrayku, paykunapa pullanna tiyashpa trabajaq. ⁴ Piru tukuy samana diyapim Pabluqa riq sinaguga wasiman, chay isrraylinukunata, chay mana isrraylinu kaqkunatapis yach'achiq, Jisuspi kriyinaqllapa.

⁵ Chay tyimpupim prubinsya Masiduñamanda Silas Timutiyuwan shamurqanllapa chay Kurintu llaqtaman. Pabluqam manana karpakunata rurashpachu, ancha yach'achiq isrraylinukunata:

—Jisusmi Dyus Akrashqan Washadurqa, nishpa.

⁶ Piru chay isrraylinukunaqam kuntran alsakashpa, mana allikunata Pabluta willarqanllapa. Chaymi Pabluqa mudanan rurakushqanda ch'apsirqan, yach'ananllapa: Qamkunapaqqam manana kwintayuqchu kani, nishpa. Kanan paykunataqam nirqan:

—Mana munashpa uyawaytaqam, qamkunana uchayuqqa kangillapa. Chingaptikillapaqam manana uchayuqchu kani. Noqaqam kananga chay mana isrraylinu kaqkunata rini yach'achiq Jisuspaq.

⁷ Chayshina nishpaqam, sinaguga wasimanda llugshishpa, Pabluqa suq runa Justu shutiqpa wasinman rirqan kidaq. Chay Justuqam Dyusta aduraq. Wasinqam sinaguga wasimba ladumbilla karqan. ⁸ Chay sinagugapa kamachikuqninmi Krispu shutiq. Paymi wasimbi yumbay

kaqkunawan Jisuspi kriyirqan. Pablu yach'achikuptingam, achka kur-intinukunapis kriyishpa, shutikurqanllapa.

⁹ Suq tutaqam suq musqoypishina Jisukristuqa Pabluta nirqan:

—Ama manchashpachu yach'achikuylla. Ama uyaraychu. ¹⁰ Chaqa noqam qamwan kashaq. Manam pipis nimata rurashunqachu. Chaqa kay llaqtapiqam achka runakuna, warmikuna noqapi rinllapa kriyiq, nishpa.

¹¹ Chaymi Pabluqa suq wata y midyuta chay Kurintupi tiyarqan, yach'achikushpa Dyus nishqanda.

¹² Chay tyimpupiqqa chay prubinsya Akayapa prifiktun Galyun kaptinmi, Jisuspi mana kriyiq isrraylinukunaqa tandakashpa, Pablupa kuntran alsakarqanllapa. Chaymi payta dimandarqanllapa chay prifiktupi.

¹³ Prifiktutaqam kayshina nirqanllapa:

—Kay runaqam Muysispa liyninda kuntrashpa, runakunata yach'achin, suq laya duktrinawan Dyusta adurananllapa, nishpa.

¹⁴ Chaymi Pablu rimaqna puriykaptin, chay prifiktu Galyunqa isrraylinukunata nirqan:

—Kay runa mana allita rurashqa kaptinqam, noqaqa qamkuna isrraylinukunata agwantashushpa, uyashuyma. ¹⁵ Piru kay niwashqaykigam mana nima liypa kuntranchu. Yanqa duktrinaykipaqlla, kustumbrikipaqllam niwaykangillapa. Chaypaqqa qamkunapuralla parlayllapa. Manam noqaqa chaypaqqa munanichu juyis kayta.

¹⁶ Chayshina nishpaqam, chay dimandakuqkunataqa dispachun-manda sawaman qatirqan. ¹⁷ Chay dimandakuqkunapa sinaguga wasimba kamachikuqninmi Sustinis shutiq. Chay mana isrraylinu kaqkunaqam chay Sustinistaqa piskashpa, chay prifiktupa ñawpambi maqarqanllapa. Piru chay Galyunqa mana ni ashliita llakiparqanchu.

Pablu kutirqan Antyukiya llaqtaman

¹⁸ Pabluqam Kurintupiqqa achka diyakunata tiyarqan. Chaymandaqam kriyiq masingunata: “Rishaqna”, nishpa, Prisilawan, Akilaswan rirqan Sinkriya llaqtamanna. Chaypiqam Dyusman jurashpa, Pabluqa aqchanda ruturqan, yumbay rikaqkuna yach'anambaq: Rinmi kumpliqa Dyusta ufrisishqanda, nishpa. Chaymandaqam yakupi puriq barkupi mar yakupa sawanda rirqanllapa prubinsya Siryamanna. ¹⁹ Ifisu llaqtaman ch'ayashpaqam, Pabluqa Prisilata Akilasta dijashpa, rirqan sinaguga wasiman. Chaymi isrraylinukuna tandakaptinllapa, Jisuspaq yach'achirqan. ²⁰ Pablu yach'achiptinmi, chay isrraylinukunaqa rrugarqanllapa, tiyanambaq chay Ifisupi. Piru Pabluqam mana munarqanchu kidayta. ²¹ Chaymi paykunataqa nirqan:

—Manam atinichu kidayta. Chaqa Jirusalimbim kay shamuy fyistapi rini kaq. Piru Tayta Dyus munaptinmi, kutimushpa, qamkunata watukurishqayki.

Chayshina nishpaqam, chay Ifisumandaqa barkupi rirqan mar yakupa sawandana.

²² Sesarya llaqtaman ch'ayashpaqam, Pabluqa anaq Jirusalinman rirqan, chaypi tiyaq kriyiq masingunata napaykuq. Chaymandaqam urangumurqan Antyukiya llaqtaman.

²³ Chay Antyukiyapi suq tyimputa kidashpam, rirqanna prubinsya Galasyapa prubinsya Friyapa llaqtan, llaqtanna, Jisuspi kriyiqkunata animachishpa.

Apulusmi Ifisu llaqtapi Jisuspaq yach'achikurqan

²⁴ Chay diyakunam suq isrraylinu Apulus shutiq ch'ayargan Ifisu llaqtaman. Payqam Alijandriya llaqtamanda karqan. Payqam Dyuspa Santu Librunda allita intyindishpa, ancha yach'ayniyuq karqan. Chaymi ancha shumaqta rimashpa, yach'achikurqan.

²⁵ Chaqa Jisuspaq yach'akushpam, ancha animadu, kushikushpa, shumaqta yach'achikurqan. Lukismi payqa Jwan Shutichikuqmandalla Jisuspaqqa yach'akushqa karqan. ²⁶ Chay runa Apulusqam mana nimata manchashpachu, sinaguga wasipi yach'achikuq. Payta uyashpam, Prisilaqa Akilaswan chay Apulustaqa aparqanllapa wasinman, payta mas allita yach'achinanllapa:

—Kayshinam Tayta Dyus munan Churin Jisukristuwan washawayn-inchiqta, nishpa.

²⁷ Chaymandaqam Apulusqa munarqan riyta prubinsya Akayaman, Jisuspaq yach'achikuq. Chaymi kriyiq masingunaqa paytaqa ancha animachishpa, yanaparqan. Suq kartatam kriyiq masinguna-paq iskibrirqanllapa, Apulusta shumaqta ch'ayachinanllapa. Chay-mandaqam Apulusqa prubinsya Akayaman ch'ayashpaqa, ancha yanaparqan Dyuspi kriyiqkunata. Paykunaqam Jisukristupi kriyishqallapa karqan, Tayta Dyus yanapartin. ²⁸ Apulusqam ancha yach'ayniyuq kashpa, yumbaypa ñawpambi isrraylinukunataqa nirqan:

—Qamkunaqam Dyuspa Santu Librundaqa mana allitachu intyindishqallapa kang. Rikayllapa, Jisusmi Tayta Dyus Akrashqan Washadur. Paytam shuyaykashqallapa kang, nishpa.

Chayshinam binsirqan yumbay chay isrraylinukunataqa.

19

Pablum rirqan Ifisu llaqtaman

¹ Apulus Kurintu llaqtapi kaykaptinqam, Pabluqa jalkakunata rishpa, Ifisu llaqtaman kutirishpa, Jisuspi wakin kriyiqkunawan tingunakurqan. ² Kanan paykunataqam kayshina tapurqan:

—¿Jisuspi kriyishpaqachu, ch'askirqaykillapa Dyuspa Santu Ispiritunda ichu mana? nishpa.

Paykunaqam nirqan:

—Manam nimatapis yach'ashqallapachu kani: Santu Ispiritu kan, nishpaqa.

³ Chaymi Pabluqa paykunata tapurqan:

—¿Imapi kriyishpam, qamkunaqa shutikushqallapa kang? nishpa.

Paykunaqam nirqan:

—Jwan Shutichikuq yach'achikushqanda kriyishpam, shutikushqallapaqa kani, nishpa.

⁴ Chaymi Pabluqa paykunata nirqan:

—Jwanqam shutichirqan uchangunata dijaqkunata. Qamkunataqam nishurqan: “Shamuqnam rin suq ancha pudirniyuq. Paypi kriyiyllapa”, nishpa. Chay ancha pudirniyuqmi Dyus Akrashqan Washadur Jisusqa.

⁵ Chayshina Pablu niptinmi, chay uyaqkunaqa Jisuspa shutimbi shutikurqanllapa. ⁶ Pablu makingunata chay shutikuqkunapa sawanman ruraptinmi, Dyuspa Santu Ispiritun paykunaman shamurqan.

Chayshina shamushpaqam, paykunataqa mushuq rimaykunapi rimachirgan. Rimachirqambismi Dyus nishqanda. ⁷ Paykunaqam dusi runakuna kargan.

⁸ Kimsa killa tukuytanam Pabluqa riq sinaguga wasiman. Chaypim Dyuspaq yach'achikuq, mana ni pitapis manchashpachu. Chaqa chay isrraylinukunataqam ancha munarqan kriyichiya:

—Tayta Dyusmi shumaqta rin kamachiwaqninchiq. Payta kasushunllapa, nishpa.

⁹ Piru wakinqam angu shungoyuq kashpa, mana munarqanllapachu Jisuspi kriyiytaqa. Paykunaqam runakunapa ñawpambi Pablu yach'achikushqanda kuntrarqanllapa. Chaymi paykunamanda akrakashpa, Pabluqa kriyiq masingunata apashpa, rirqan suq iskwilaman. Chay iskwilaqam suq runa Tiranu shutiqpa kargan. Chaypim Pabluqa tukuy diyakuna yach'achikurqan. ¹⁰ Chayshinam ishkay watata chay prubinsya Asyapi tiyaq isrraylinukuna, mana isrraylinukunapis uyarqanllapa Siñurninchiq Jisuspaq.

¹¹ Taytanchiq Dyus yanapaptinmi, Pabluqa ancha ispantaypaq milagrukunata rurargan. ¹² Kanan Pablupa pañundalla ichu trapun rurakushqandalla apaptinllapa qeshyaqkunamanmi, chay qeshyaqkunaga kach'akarqanllapa. Dyablukuna kamachishqan runakunapismi chay trapunda piskaptinllapalla, chay dyablukuna runakunamandaqa llugshirqanllapa.

¹³ Piru wakin isrraylinukunam qellayta ganananrayku puriqllapa, dyablukunata qatishpa runakunamanda. Paykunapismi mas pudirniyuq kanambaq, munarqanllapa Siñur Jisuspa shutinwanna dyablukunata runakunamanda qatiyta. Chaymi dyablukunata kayshina nirqanllapa:

—Chay Pablu yach'achikushqan Jisuspa shutinwanmi kamachiykil-lapa, llugshinayki kay runamanda, nishpa.

¹⁴ Chaytaqam rurarganllapa suq runa Isiba shutiqpa syiti churinguna. Chay Isibaqam isrraylinukunapa suq kamachikuq kuran kargan. ¹⁵ Chaymi chay churinguna Jisuspa shutinwan chayshina qatiptinqa, dyabluqa nirqan:

—Jisustaqam rigisini. Yach'ananim pim Pabluqa, nishpa. Piru ¿pitaq qamkunaga kangillapa noqata kamachiwanaykiqa? nishpa.

¹⁶ Chaymi chay luku runa dyablupa ispiritunwan puriqqa paykunapa kuntran alsakarqan. Kanan ancha jwirsayuq kashpam, chay syiti runakunata binsishpa, jay! suq lastima rurashpa, chuqri chuqri rurashpa, mudanangunata llikishpa, sipratalla chay wasimanda kallpachirgan.

¹⁷ Chay Ifisu llaqtapi tiyaq isrraylinukuna, mana isrraylinukunapis chaypaq yach'arqanllapa. Chaymi ancha manchashpa, Siñurninchiq Jisusta ancha alabarqanllapa: “Pudirniyuqmi”, nishpa.

¹⁸ Jisuspi wakin kriyiqkunapismi chayta yach'ashpa, shamushpa, nirqanllapa:

—Noqaykunapismi uchayuq kanillapa. Manam allikunatachu rurashqallapa kani, nishpa.

¹⁹ Wakingunaqam brujiyayta yach'akushqa kargan librukunamanda. Chay brujiyanan librungunata apamushpam, yumbaypa ñawpambi rupachirqanllapa. Chay librungunaqam ancha ch'anियुq kargan. 50.000

ch'aniyuq blanku qellaykunam balirqan. ²⁰ Chayshina Jisuspa shumaq nutisyanda tukuy maypi yach'achikuptinllapam, Tayta Dyusqa achka milagrukunata rurarqan. Chaymi mas runakuna, warmikuna Jisuspi kriyirqanllapa.

²¹ Chaymandaqam Pabluqa yuyarqan pasayta prubinsya Masiduñata, prubinsya Akayata, Jirusalinman rinambaq. Nirqanmi:

—Dyusmi munan Jirusalinmanda Rrumaman rinaypaq yach'achikuq, nishpa.

²² Chaymi payqa kach'arqan yanapakuqnin Timutiyuta, Irastuta, rinambaqllapa chay prubinsya Masiduñaman. Piru payqam chay prubinsya Asyapilla wakin diyakunata kidarqan.

Ifisu llaqtapim ancha sh'uqyarqanllapa

²³⁻²⁴ Chay tyimpugam suq runa Demetru shutiq achka runakunata willarqan, Pabluta kuntrananllapa. Chaymi Pablu Jisuspa shumaq nutisyanda yach'achikuptin, chay runakunaqa piñakushpa sh'uqyarqanllapa. Chay Demetruqam qellaymanda ruraq shumaq adurana wasisitukunata, chay yanqa dyusnin Diyanapa atun adurana wasindashina. Chaymi paywan trabajaqkunata allita pagaraq. [*Nuta: Chay dyusnin Diyanallam Artimisapis shutiq.*] ²⁵ Chayraykum chay trabajaqningunata tandashpa, tukuy chay suq platiru masingunatapis nirqan:

—Taytitukuna, yach'angillapam kay trabajunchiqwanmi allita ganashpa kawsanchiq. ²⁶ Piru qamkuna rikashqaykishina, uyashqaykishinam, chay Pabluqa purin yach'achikushpa kay rurashqanchiq amitunchiqkunash mana dyuskunachu, nishpa. Kanan chayshina rimashpam, achka runakunata kriyichishqana. Chayshinam rurashqa yaqqa tukuy kay prubinsya Asyapipis. Manam kay Ifisu llaqtanchiqpillachu. ²⁷ Pablupa duktrinambi kriyiqkunaqam dyusninchiq Diyanapiqa manana rinllapachu kriyiq. Chayshina kaptinqach'i, chinganman trabajunchiqqa. Chaqa dyusninchiq Diyanapa adurana wasimba famanch'i chinganman. Kanangaman kay Asyapi tiyaqkunamanda, tukuy mundupi tiyaqkunamandapis ancha achka aduranllapa dyusninchiq Diyanata, ¿manachu? ¡Ima qonqanmanllapach'i dyusninchiq Diyanataqa! ¡Amar chayqa kanqachu! nishpa.

²⁸ Chayta uyashpaqam, ancha piñakushpa, paykunaqa mana shaykuq kunyarqanllapa:

—¡Biba ifisyanukunapa dyusninchiq Diyana! nishpa.

²⁹ Chay llaqtapi tiyaqkunaqam ancha piñakushpa kunyarqanllapa. Chaymi Jisuspi ishkey kriyiqkunata piskashpa, aparqanllapa suq pamba istadyu layaman, yumbaypa ñawpambi dimandananllapa. Chaqa chay ishkey runaqam Pablupa pullan puriqllapa. Suqmi shutiq Gayu. Suqqam shutiq Aristarku. Paykunaqam Masiduñamanda karqan. ³⁰ Chaymi Pablu munarqan yaykuyta, chay piñakushqa runakunawan parlaq. Piru kriyiq masingunaqam mana dijarqanllapachu. ³¹ Chay prubinsya Asyapa wakin awturidarningunam Pablupa yanasunguna (yanasanguna) kashpa, abisuta kach'arqan, ama rinambaq chay kuntraqkunaman. ³² Achka runakunam mana yach'arqanllapachu: Imapaqmi tandakashqa kanchiq, nishpaqa. Piru paykunaqam ancha kunyarqanllapa. Wakinmi suq layata niq. Wakinqam suq layata

niriq. ³³ Chaymi wakin isrraylinukunaqa suq runa Alijandru shu-tiqta ñawpanllapaman kumsarqanllapa, isrraylinukunata sawachanam-baq. Chaypaqmi chay Alijandruta wakinqa parlachirqan tukuy ima pasashqambaq. Chaymi chay Alijandruqa munashpa rimayta, mak-inwan siñiyarqan, yumbay payta uyanambaq. ³⁴ Piru paykunaqam Alijandruta rigshisha: Waqqam dyusninchiq Diyanapi mana kriyiq is-rraylinu, nishpa, mana kasurqanllapachu. Ashwambam mana shaykuq kunyarqanllapa ishkay urastach'i:

—¡Biba ifisyanukunapa dyusninchiq Diyana! nishpa.

³⁵ Chaynam chay llaqtapa sikritaryun, uyarachishpa, nirqan:

—Ifisyanukuna, tukuy mundupim yach'anllapa: Ifisyanukunatam mingashqallapa, kwidananllapa chay pudirniyuq dyusnin Diyanapa adurana wasinda, syilumanda ishkimushqan Diyanapa chay rritratun-dapis, nishpa. ³⁶ Manam pipis chaytaqa atinchu ñigayta. ¿Imapaq-namiri piñakungillapa? Manaraq nimata allita yach'ashpaqa, amaraq kunyayllapachu. ³⁷ Kay apamushqaykillapa runakunaqam mana nima maluta rurashqachu. Manam ni dyusninchiq Diyanapa kuntranda rimashqallapachu. ³⁸ Chay Demetruqa paywan trabajaqkunapis di-mandata munashpa rurayta, atinllapa riyta juyiskunaman, justisyata rurananllapa. ³⁹ Suq laya dimandata munashpa rurayta, suq lijitimu rriyuñunda rurashpa, shumaqta alliyayllapa. ⁴⁰ Chay altu karguyuq rrumanukunakish kuntranchiqta rimanmanllapa. Ninmanllapakish “Manam yach'anllapachu kamachikuyta. Yanqa mana uyakuqku-nashinam ruranllapa”, nishpa. Kay tukuy imapaq noqanchiqkunata tapuwaptinchiqqa, ¿imatam rinchiq niq? nishpa.

⁴¹ Chayshina nishpaqam, paykunataqa dispidirqanna, rinanllapa chay rriyuñunmanda.

20

Pablum rirqan Masiduñaman, Grisyanan

¹ Chay alburutu ushyakaptingam, Pabluqa Jisuspi kriyiq ifisyanukunata qayachimushpa kunarqan, Dyusta mana shaykuq kasunanllapa. Chaymandaqam “Rishaqnari”, nishpa, rirqanna prubinsya Masiduñaman. ² Waqppismi kriyiq masingunata watukushpa, yach'achishpa, ancha animachirqan. Chaymandaqam rirqanna nasyun Grisyanan. ³ Waqpim kimsa killata kidashpa, munarqanna riyta prubinsya Siryanan. Chaymi yaqqana yakupi puriq barkupi rishpa, yach'arqan: Isrraylinukunaqash jurapawaykan wanchiwanambaqllapa, nishpa. Chaymi payqa allita yuyashpa, ch'akipna kutirirqan prubinsya Masiduñaman. ⁴ Yapachashpam pullan rirqanllapa kay kumpañirukuna: Supatir; payqam Biriya llaqtamanda karqan; Aristarku, Sigundu. Paykunaqam Tisalunika llaqtamanda karqan. Suqnataqmi Gayu karqan. Payqam Dirbi llaqtamanda karqan. Suqqam Timutiya. Suqkunaqam Tikiku, Trufimuwan. Paykunaqam prubinsya Asyamanda karqanllapa. ⁵ Paykunaqam ñawpashpa, noqaykunata shuyawarqanllapa Truwas llaqtapi.

⁶ Chay mana libadurayuq kachangata mikunan fyistatam chay Filipus llaqtapi pasarqayllapa. Chaymandaqam noqaykunaqa rirqayllapa yakupi puriq barkupi chay Truwas llaqtamanna. Sinku diyasmanda

chayman ch'ayashpam, tandanakurqayllapa chay ch'akip riqkunawan. Waqqiqam syiti diyasta karqayllapa.

Pablum yach'achikurqan Truwas llaqtapi

⁷ Chaymi dumingutaqa tandakarqayllapa, tandata pitishpa, Santa Mikunata mikunayllapa. Tandakaptiyllapaqam, Pabluqa noqaykunata chaypi yach'achiwaykarqan. Kanan payqam qayandin yuyashpa riyta, mana shaykuq ch'awpi tutakaman yach'achikurqan. ⁸ Tandakashqallapa karqay suq wasipa mas altu pisumbi. Chaypiqam achka michakuna achikchakuq. ⁹ Suq chulu Iwtiku shutiqmi chaypiqa karqan. Payqam bintanapi tiyaykarqan. Ancha unayta Pablu yach'achikuptinmi, uyakuykaptin, chay chulutaqa puñuy binsirgan. Chaymi chay kimsa pisumanda bulakarqan ura pachakaman. Chaymi wañushqatana tandarqanllapa. ¹⁰ Piru Pabluqam ishkimushpa, kumurashpa, chay almata abrasarqan. Chaymandaqam nirgan:

—Amar manchayllapachu. Kawsaykanmi kay chuluqa, nishpa.

¹¹ Chayshina nishpaqam, Pabluqa kutirirganna chay mas altu pisuman. Chaymandaqam tandata pitishpa, mikushpaqa, yach'achikurirqan achikyanangaman. Chaymandaqam rirganna.

¹² Chay Iwtikutaqam kawsaqtana wasinman aparqanllapa. Chaymi chay llakiqkunaqa anchana kushikurqanllapa.

Truwasmandam rirqanllapa Militu llaqtaman

¹³ Pabluqam munarqan riyta ch'akip Asun llaqtaman. Chaymi niwarqanllapa:

—Qamkunaqa yakupi puriq barkupi riyllapa. Noqaqam ch'akip rini rig, nishpa.

Chaymi noqaykunaqa puntata ch'ayashpa, Pablutaqa shuyarqayllapa waq Asun llaqtapina. ¹⁴ Chaymandaqam waqpi paywan tingunakushpaqa, barkupina rirqayllapa Mitilini llaqtaman. ¹⁵ Waqmanda llugshishpaqam, qayandinga pasarqayllapa yakupa ch'awpimbi isla allpapa ñawpanda. Chay isla allpaqam shutiq Kiyu. Qayandin suq punchawraqmi ch'ayarqayllapa Samus llaqtaman. Waqmanda rishpaqam, Trojiliyu llaqtapi samarqayllapa.

Qayandin chay llaqtamanda llugshishpam, ch'ayarqayllapa Militu llaqtaman. ¹⁶ Pabluqam ancha utqana munarqan ch'ayayta Jirusalinman, waqpi kanambaq Pintikustis fyistapaq. Chaymi payqa mana munaptin Asyaman riyta, chay prubinsya Asyata pasarqayllapa. Mananam chay Asyapa Ifisu llaqtanmanqa ch'ayarqayllapachu.

Pablum Militu llaqtapi ifisyanu ansyanukunata yach'achirqan

¹⁷ Militu llaqtaman ch'ayashpaqam, Pabluqa kach'akurqan Ifisu llaqtaman:

—Yach'achikuq ansyanukuna shamunqallapa kayman, nishpa.

¹⁸ Chaymi shamuptinllapa, paykunataqa nirgan:

—Qamkunaqam yach'angillapa imashina kashqayta chay punta bwilta Asyaman ch'ayashqay diyamandapacha. ¹⁹ Tukuy tyimpum qamkunawan kashpa, ancha umildi kashpa, waqashpa, Siñurninchiqta kasushqa kani. Ancham ñakashqapis kani, chay mana kriyiq isrraylinukuna munaptinllapa imanachiywayta. ²⁰ Chayshina ñakashpapis, mana uyarashpachu, ashwan tukuy imata qamkunata yach'achishushqa kani byinnikipaq. Chayshinam rurarqay yumbaypa

ñawpambi, qamkunapa wasikikunapi. ²¹ Chaqa isrraylinukunata, mana isrraylinu kaqkunatapismi nishqana kani, chay mana alli rurashqanda dijjasha, kriyinanllapa Taytanchiq Dyuspi, Siñurninchiq Jisukristupipis. ²² Kananqam Jirusalin llaqtamanna riykani, Dyuspa Santu Ispiritun apawaptin. Piru manam yach'anichu: ¿Imam rin pasawaq? nishpaqa. ²³ Kaytallam yach'ani: Yumbay chay llaqtakunaman riptiymi, Dyuspa Santu Ispiritun niwashqa: Rinllapam karsilashuq, ñakachishuq, nishpa. ²⁴ Chaykunata yach'ashpapismi, mana llakinichu. Chaqa kay bidayqam mana nimachu noqapaqqa. Ashwanmi munani, [kushikushpa] allita Siñurninchiq Jisuspaq yach'achikuyta wañunaykaman. Paymi kamachiwashqa, paypaq kayshina yach'achikunay: Dyusmi ancha allin. Paymi kuyawaqninchiq munan washawayninchiqta, nishpa.

²⁵ 'Purishqam kani, qamkunata yach'achishushpa: Kayshinam Tayta Dyus shumaqta rin kamachiwaqninchiq, nishpa. Piru allitam yach'ani: Kananmandaqam manana ringillapachu rikawaq. ²⁶⁻²⁷ Qamkunatam yach'achishushqa kani Tayta Dyus tukuy ima munashqanda. Manam nimata pakashqachu kani. Chaymi qamkuna chingaptikiqa, noqaqa mana uchayuchu rini kaq ni mayqannikiapaq. ²⁸ Allitar kwidakayllapa. Jisuspi kriyiq masinchiqkunatapis allita kwidayllapa allin michidurkunashina. Chaqa paykunataqam Siñurninchiq Jisukristu randishqa, yawarninda ich'ashpa. Dyuspa Santu Ispiritunmi Dyuspa chay wambrangunata mingashushqa, ubispunguna kashpa, kwidanaykillapa. ²⁹ Chaqa noqaqam yach'ani: Riptiyqam, qamkunaman rinllapa shamuy llullakuq yach'achikuqkuna, nishpa. Paykunaqam chay saqra lubukunashina ancha rinllapa munaq dañachishuyta. ³⁰ Kanan qamkunamandam wakinnikiqa mana allin runakunapaq ringillapa tikrakaq. Wakinnikiqam ringillapa yach'achikuq mana baliq duktrinakunata, kriyiq masinchiqkuna kriyinaq. ³¹ Uyakyullapar, kaykish kimsa wata tukuyta punchawnindin tutupnindin ancha kuyashushpa, waqashpa, qamkunata yach'achishushqa kani. ¡Amar qonqayllapachu chay yach'achishushqaytaqa!

³² 'Kananqa masitakuna, Tayta Dyusman mingakuykillapa, payna qamkunata kwidashunambaq. Paymi ancha kuyashushpa, shumaq kunayningunata rin yach'achishuqllapa, ancha pudirniyuq wambranguna kanaykillapa. Chayshina paypaqla kashpam, paymanda atingillapa ch'askiyta suq shumaq irinsyata. ³³ Manam noqaqa munashqachu kani suqkunapa qellayninda ni urunda ni mudananda. ³⁴ Qamkunaqam ancha allita yach'angillapa: Pabluqam kikin makingunawan trabajashqa mantyinikanambaq, yumbay pullan puriqkunatapis mantyininambaq, nishpa. ³⁵ Chayshina rurashpam, qamkunata yach'achishushqa kani, qamkunapis trabajashpa, yanapanaykillapa chay mana nimayukunata. Chayshina yanapashpam, kasuykangillapa Siñurninchiq Jisus kay nishqanda: "Noqanchiq ch'askinanchiqmandaqam mas alli, suqkunata qonanchiq. Chaqa chayshina qoshpaqam, masta rinchiqllapa kushikuq", nishpa.

³⁶ Chaykunata nishpaqam, Pabluqa qonqorikushpa, yumbaywan Dyusman mañakurqan. ³⁷ Chaymandaqam yumbay paykunaga ancha waqashpa, Pablutaqa abrasashpa, muchashpa, dispidirqanllapa. ³⁸ Chaqa ancham llakirqanllapa Pablu kayshina nishqanrayku: "Man-

anam mastaga ringillapachu rikawaq”, nishpa. Chaymandaqam yapachashpa, rirqanllapa yakupi puriq barkukaman.

21

Pablum rirqan Jirusalinman

¹ Jisuspi kriyiq masinchikunata dijashpam, rirqayllapa yakupi puriq barkupi Kus llaqtaman. Chaymandaqam qayandinga rirqayllapa Rrudas llaqtaman. Waqmandaqam rirqayllapa Patara llaqtamanna. ² Patarapiqam tarirqayllapa suq barkuta prubinsya Finisyaman riykaqta. Chay barkupinam waqmandaqam rirqayllapa. ³ Riqshinaqam rikarqayllapa yakupa ch'awpimbi isla allpa Chipri shutiqta, barkupa ichuq ladumbi kaqta. Chayta pasashpaqam rirqayllapa prubinsya Siryaman, ch'ayashtiyllapa Tiru llaqtakaman. Chaqa chay barkuqam Tiru llaqtapi trastingunata dijarqan. Chaymi noqaykunaqa chay barkumandaqa ishkishpa, yaykurqayllapa Tiru llaqtaman. ⁴ Chay Tiruman yaykushpaqam, tarirqayllapa Jisuspi kriyiq masinchikunata. Chaymi syiti diyasta paykunawan tiyarqayllapa. Paykunataqam Dyuspa Santu Ispiritun nishqa kargan: Pablutaqam rinllapa imanachiq, nishpa. Chaymi paykunaqa Pabluta nirqanllapa:

—Amar riychu Jirusalin llaqtamanqa, nishpa.

⁵ Chayshina niptinllapapismi, chay syiti diyasmandaqa, chay Tiru llaqtamanda llugshirqayllapa, Jirusalin llaqtamanna rinayllapa. Chaymi yumbay chay kriyiq masinchikunaga warmindin, wambrandin yapachawashpa apawarqanllapa mar yakupa manyangaman. Chayman ch'ayashpaqam, qongorikushpa, Dyusman mañakurqayllapa. ⁶ Chaymandaqam abrasanakushpa, dispidinakushpa, barkuman yaykurqayllapa. Paykunaqam wasinmanna kutirqanllapa.

⁷ Chayshina Tiru llaqtamanda llugshishpam, barkupina mar yakupa sawanda rirqayllapa Tulimayda llaqtaman. Chaypim kriyiq masinchikunata napaykushpa, paykunapa pullanna suq diyata kidarqayllapa. ⁸ Chaymandaqam qayandinga Pabluqa noqaykunawan barkupi rirqayllapa Sesarya llaqtamanna. Waqman ch'ayashpaqam, rirqayllapa Dyuspaq yach'achikuq Filipipa wasinman. Payqam apustulkunapa chay syiti yanapakuqninmanda suqnin kargan. Chaymi paywanna wasimbi kidarqayllapa. ⁹ Chay Filipiqam ch'usku chinayuq kargan. Paykunaqam mana runayuqchu karganllapa. Chay chinakunaqam Dyuspaq rimaqllapa, Dyuspa Santu Ispiritun yanapaptin.

¹⁰ Waqpi paykunawan achka diyata tiyaykaptiyllapam, prubinsya Judiyamanda Dyuspaq suq rimaq ch'ayamurqan. Paymi Agabu shutiq. ¹¹ Paymi noqaykunaman shamushpa watukuwaq, Pablupa wach'ukunda surqoshpa, chaywan ch'akingunata, makingunata ch'aqnakashpa, nirqan:

—Dyuspa Santu Ispiritunmi nin: “Jirusalimbiquash isrraylinukunaqa kay wach'ukupa dwiñundaqa kayshina ch'aqnashpa, furastiru runakunaman rinllapa intrigakuq”, nishpa.

¹² Chayshina niptinmi, noqaykunaqa tukuy chay sesaryanu kriyiq masinchikunawan Pablutaqa ancha rrugarqayllapa, ama rinambaq Jirusalinmanqa.

¹³ Piru Pabluqam niwarqanllapa:

—¿Imapaqmir ancha waqashpa llakichiwangillapa? Siñurninchiq Jisusta kasunayraykum noqaqa listu kani ch'aqnawashpa, wanchiwananllapa waq Jirusalimbiqua, nishpa.

¹⁴ Chayshina noqaykunata niwaptinmi, manana atishpa arkayta, dijarqayllapana rinambaq:

—Dyus munashqanshina kanqa, nishpa.

¹⁵ Chaymandaqam noqaykunaqa kamakashpa, anaq Jirusalinmanna rirqayllapa. ¹⁶ Wakin sesaryanu kriyiq masikunam yapachawashpa, pullayllapa rirqanllapa. Rirqambismi suq chiprinu kriyiq masinchiq Minasun shutiq. Payqam unaymandapacha Jisuspi kriyishqa kargan. Kanan ch'ayashpa Jirusalin llaqtamanqam, paypa wasimbi kidarqayllapa.

Pablum rirqan watukuq Jakubuta

¹⁷ Jirusalinman ch'ayaptiyllapaqam, kriyiq masinchiqkunaga kushikushpa, shumaqta ch'ayachiwarqanllapa. ¹⁸ Chaymandaqam qayandinna Pabluqa noqaykunata apawashpa, rirqan parlaq Jakubuwan. [Nuta: Chay Jakubullam Santyagupis shutiq.] Waqpim kargan yumbay yach'achikuq ansyanukuna. ¹⁹ Ch'ayashpaqam Pabluqa paykunata napaykushpa, manyaqlla parlachirgan Dyus paywan rurashqambaq waq mana isrraylinu kaqkunawan kaykaptin. ²⁰ Chayta uyashpaqam, Tayta Dyusta ancha alabashpa, Pablutaqa nirqanllapa:

—Masita, rikashqaykishinam, achka mil isrraylinu masinchiqkunapis Siñurninchiq Jisuspi kriyishqallapa. Paypi kriyishpallapam, ancha kamachiwanchiq, kasunanchiq Muysispa liyningunata. ²¹ Piru paykunaqam qambaq mana allip kaqkunata uyashqallapa: Pablush chay karupi tiyaq isrraylinukunata yach'achishqa, amana kasunanllapa Muysis kamachikushqanda. Yach'achikumbisshi amana wambrangunapa kwirpumbi siñalta rurambaqllapa, amana chay suq kustumbrinchiqkunata siginanllapa, nishpa. ²² Chayshina uyashqallapa kaptinqa, ¿imatam atinchiq rurayta, paykuna yach'ananllapa: Mana chayshinachu kashqa, nishpaqa? Ch'ayamushqaykita yach'ashpaqach'i, chay kuntrashuqkuna kayman tandakamunman. ²³ Chayri kay kustumbrinchiqta ruray. Kaypim noqaykunawan kan ch'usku runakuna. Paykunaqam tratukushqa Dyuswan, suq dibusyunda rurananllapa. ²⁴ Paykunata pullayki apay Dyuspa adurana wasinman. Chaypi paykunawan dibusyunda ruray. Mayllakuna kustumbrитайapis ruray, limpyakanaykipaq. Pagarakuy kay ch'usku runakunapag, atinanllapa sipralla umanda rutuyta, yumbay yach'ananllapa: Chay runakunam Taytanchiq Dyusta ufrisishqanda kumplishqana, nishpa. Chayshina ruraptikiqam, yumbayna qambaqqa yach'anqallapa: Yanqakunatam Pablupaqqa rimashqallapa. Rikay, payqa Muysispa liyningunata alilita kasun, nishpa. ²⁵ Kaytapis yach'ay: Chay furastiru kriyiq masinchiqkunatam noqaykunaqa mana kamachishqachu kani, chay kustumbrinchiqkunata rurananllapaqa. Paykunamanqam kaykunatalla iskibrishqallapa kani: “Ama mikuyllapachu amitu layakunaman ufrisishqan aychataqa, ni yawarta, ni chay urkakashpa wañuq animalkunapa aychandaqa”, nishpa. Nishqallapapismi kani, warminwanlla ichu runanwanlla kananllapa, ama suqkunawanqa, nishpa.

Pablutam Dyuspa adurana wasimbi prisurqanllapa

²⁶ Chaymi Pabluga chay ch'usku runakunata apashpa, qayandingqa pullanllapa mayllakuna kustumbrita rurarqanllapa. Chaymandaqam Pabluga Dyuspa adurana wasinman yaykushpa, chaypi kaqkunata nirqan:

—Tal diyam rinillapa mayllakuriq. Tal diyam rinillapa ufrindayllapata ruraq, nishpa.

²⁷ Chay syiti diyas ushyakaykaptinmi, Pabluga kutirqan Dyuspa adurana wasinman. Piru wakin isrraylinukuna prubinsya Asyamanda kaqkunam paytaqa Dyuspa adurana wasimbi rikarqanllapa. Chaymi chaypi kaqkunata tukuy imata nirqanllapa, Pabluga kuntran tikrakananllapa. ²⁸⁻²⁹ Chaqa chay rimaqkunagaqam unayqa Pabluta rikashqallapa karqan, suq ifisyanu runa Trufimu shutiqwan puriykaqta. Chaymi yanga yuyarqanllapa: Chay furastiru runataqam Pabluga Dyuspa santu adurana wasinman apamushpa, mapachashqa, nishpa. Chaymi Pabluta piskashpa, ancha qayach'akurqanllapa:

—¡Llaqta masi isrraylinukuna! ¡Yanapawayllapa kay runata piskananchiqlapa! ¡Payqam tukuy mayta purishpa, runakunata yach'achin, noqanchiqkunata kuntrawananchiq, Muysispa liyningunata kuntranan, kay adurana wasinchiqtapis kuntrananllapa! ¡Imanandaq kay runaga Grisyamanda jwira runakunatapismi irpushqa kay santu adurana wasinchiqman! ¡Santu lugartam mapachashqa! nishpa.

³⁰ Chayshina chay llaqtapi kunyaykaptinllapam, yumbay runakuna waqmanda kaymanda kallpashpa, tandakarqanllapa. Kanan Pablutaqam piskashpa, rrastrakushpa, Dyuspa adurana wasinmanda surgoshpa, das pungukunata kirparqanllapa.

³¹ Chaymandaqam suq lastima maqashpa, wanchiykaptinllapana, suldadukunapa kamachikuqnin yach'arqan: Tukuy Jirusalimbish ancha sh'uqyaykanllapa, nishpa. ³² Chaymi payqa suldadungunata tandashpa, kallparqan Pablu kashqanman. Chaymi chay maqakuqkunaga chay kamachikuqta, suldadungunatapis rikashpa, ashla qasillarqanllapa. ³³ Chaymi ch'ayashpa, chay mas kamachikuq suldadu Pabluta prisushpa, kamachikurqan:

—Ishkay kadinawan payta piskayllapa, nishpa.

Chaymandaqam yumbayta tapurqan:

—¿Pitaq kay runaga? ¿Imatam rurashqa? nishpa.

³⁴ Kanan chay runakunaga qayach'akushpa sh'uqyarqanllapa. Piru wakinmi suq layata niq. Wakinnataqmi suq layata niriq. Chaymi chay kamachikuq suldaduqa mana atirqanchu yach'ayta: ¿Imam kashqa? nishpaqa. Chaymi suldadungunata kamachirqan, Pabluta apanambaq kwartilninman. ³⁵ Chay kwartilnimba gradangunaman ch'ayachishpaqam, utqaymaya Pabluta alayrilla alsashpa, irpurqanllapa uku kwartilman, ama chay kuntraqkuna qoch'ishpa wanchinanllapa. ³⁶ Chaqa paykunagaqam ikinllapata rirqan qayach'akushpa:

—¡Wanchiyllapa chay Pabluta! ¡Wanchiyllapa chay Pabluta! nishpa.

Pablum rimarqan, washakanambaq

³⁷ Suldadukunaga kwartilninman irpuqna puriykaptinllapam, Pabluga chay kamachikuqninda grigu rimaypi tapurqan:

—¿Atinichu imatapis rimayta? nishpa.

Chaymi chay kamachikuqqa nirqan:

—¿Qamqachu yach'angi grigupi rimayta? ³⁸ ¡A! Noqaqam yuyarqay: Chay wapu ijiptinuch'i kangi, nishpa. Chaqa payqam 4.000 matansiyirukunata chunchaman surqoshpa, munarqan binsiyta gubyrnunchiqta. ¿Manachu chay wapu runa kangi? nishpa.

³⁹ Chayshina tapuptinmi, Pabluqa nirqan:

—Noqaqam isrraylinu runa kani. Piru manam kay Isrrayilpichu nasishqa kani. Waq prubinsya Silisyapa chay ancha kamachikuq Tarsu llaqtambim nasishqa kani. Dijawayri yush'ayku willanay kay runakunata, nishpa.

⁴⁰ Chaymi chay kamachikuq “Mayá” niptinqa, Pabluqa chay pungupa gradangunapi shayashpa, makingunawan siñiyarqan, chay runakuna uyanambaq. Uyaraptinllapaqam, ibriyu rimaypi nirqan:

22

¹ —Masitakuna, taytitukuna, uyawayllapa. Kaytam rini nishuqllapa yach'anaykillapa noqa kashqayta, nishpa.

² Pabluta uyashpa ibriyu rimaypi rimaptinqam, masta uyararqanllapa. Chaymi Pabluqa paykunataqa nirqan:

³ —Noqaqam isrraylinu llaqta masikillapa kani. Prubinsya Silisyapa chay Tarsu llaqtambim nasishqa kani. Chaymandaqam kay Jirusalinman shamushpa, kaypi wiñashqa kani. Chay ancha yach'ayniyuq Gamayilwanmi istudyashqa kani. Payqam yach'achiwarqan, ancha allita kasunaypaq unay agwilunchiqkunapa liyningunata. Noqaqam qamkunashina Tayta Dyustalla munashqa kani kasuyta. Chaymi tukuy shunqo Taytanchiq Dyuspi kriyishpa, ⁴ (mana kriyirqaychu: Jisusmi Dyus Akrashqan Washadur, nishpaqa.) Chaymi unayqa Jisuspi kriyiqkunata qesachashqa kani wanchinaykaman. Ullqokunata, warmikunata prisushpam, apamushqa kani karsilman. ⁵ Chay mas kamachikuq isrraylinu kuram tukuy chay kamachikuq ansyanukunawan tistiguykuna. Chaqa paykuna kikinmi urdingunata qowarqanllapa, apanaypaq Damasku llaqtaman, pwidiq isrraylinukunata rikachishpa, Jisuspi kriyiqkunata prisushpa, apamunaypaq kay Jirusalinman kastiganayllapa, nishpa.

Pablum rimarqan: “Kayshinam Jisuspi kriyishqa kani”, nishpa

⁶ ‘Damaskuman riykaptiy, yaqqana ch'ayaptiymi, larrdusinach'i karqan. Chay ñanda riykaptiymi, qonqaylla syilumanda suq ancha jwirti micha llipyashpa, tukuy rridurniymen achikchakurqan limpu pambawashtin. ⁷ Chaymi noqaqa bulakarqay pambakaman. Chay urasmi uyarqay kayshina qayawaqta: “¡Sawlu! ¡Sawlu! ¿Imapaqmi qesachawaykangi?” niwaqta. ⁸ Chaymandaqam tapurqay: “¿Taytitu, pimir kangi?” nishpa. Chaymi niwarqan: “Noqam Jisus Nasaritmanda kani. ¡Noqa kikiytam qesachawaykangi!” nishpa. ⁹ Chay pullay kaqkunaqam chay michata rikashpaqa, ancha mancharqanllapa. Piru manam allitachu uyarqanllapa chay qayawaqtaqa. ¹⁰ Noqaqam chay qayawaqta kayshina tapurqay: “Taytitullay, ¿imatam munangi ruranaypaq?” nishpa. Chaymi chay Siñur Jisusqa niwarqan: “Atarishpa, riy Damasku llaqtaman. Waqpim nishunqallapa: ‘Kayshina ruray’”,

nishpa. ¹¹ Rupaymanda chay mas jwirti llipyayq micha sarkuyachiwaptinmi, manana atirgaychu rikakuyta. Chaymi chay pullay riqkunaqa, rambawashpana, apawarqanllapa Damaskuman.

¹² 'Wagpim karqan suq runa Ananiyas shutiq. Paymi ancha allita kasuq Muysispa liyningunata. Chaymi chay damaskinu isrraylinukunaqa paypaqqa ancha shumaqta parlaqllapa. ¹³ Chay Ananiyasqam shamurqan rikawaq. Ch'ayashpaqam niwarqan: "Masita Sawlu, mushuqmanda rikakuy", nishpa. Chayshina diki niwaptinllam, dasna rikakurqay. Chaymi paytapis rikarqayna. ¹⁴ Kanan chay Ananiyasqam niwarqan: "Sawlu, punta agwilunchiqkunapa Dyusninmi qamtaqa unaymandapacha akrashushqa, pay munashqanda ruranaykipaq, ancha allin Washadurninchiqta rikashpa, pay rimashqanda kikin shimin-manda uyanaykipaq. ¹⁵ Qamqam paypaq ringi rimaq yumbay runakunapa ñawpambi kay mundupiqa. Ringim parlaq chay rikashqaykita, uyashqaykita. ¹⁶ Chayshina munaptinga ¿imaraykutaq unayaykangiga? Siñurninchiq Jisuspi tukuy shungo yuyakuy, uchaykikunamanda pirdunashunambaq. Atarishpa, shutikuy", niwarqanmi Ananiyasqa.

Pablum nirqan: "Dyusmi kach'awarqan furastirukunaman", nishpa

¹⁷ 'Kay Jirusalinman kutimushpam, Dyuspa adurana wasinman rirqay, payman mañakuq. Chaypim suq musqoykishina ¹⁸ rikarqay Siñur Jisusta. Payqam niwarqan: "Utqa llugshiy kanalitan kay Jirusalinmanda. Chaqa noqapaq imata rimaptikigam, mana rinllapachu kasushuq", nishpa. ¹⁹ Chaymi noqaga nirqay: "Taytitu, paykunaqam yach'anllapa saqra kashqayta. Chaqa yumbay sinaguga wasikunaman rishpam, qambi kriyiqkunata prisushpa, maqashpa, karsilashqa kani. ²⁰ Qambaq rimaq Istibanda wanchiptinllapam, noqa kikiy chaypi shayashpa, chapashpa, 'Allitam ruraykanllapa' nirqay. (Chaymi chay wanchikuqkunapa kapangunata noqa kwidarqay. Yumbay isrraylinukunam chaykunata yach'an. Chaymi qambaq yach'achikuptyi, rinllapa kriyiwaq)", nishpa. ²¹ Piru Siñur Jisusqam niwarqan: "Riylla Jirusalinmanda. Chaqa noqam karuman rini kach'ashuq chay mana isrraylinu kaqkunata noqapaq yach'achinayki", nishpa.

Pablutam kwartilman irpurqanllapa

²² Chaykamanllam Pablutaqa allita uyarqanllapa. Piru payqam chay furastirukunapaq rimaptin, das sh'uqyarirqanllapa. (Chaqa paykunaqam ancha disprisyarqanllapa yumban furastirukunata.) Chaymi ancha jwirtita nirqanllapa:

—¡Chay Pabluqa wañunqa! ¡Manam allichu kawsanambaqqa! nishpa.

²³ Chayshinam, ay, mana shaykuq ancha sh'uqyarqanllapa. Kanan ancha piñakushpam, kapangunata surqorqanllapa. Allpatapismi altukunaman sitakurqanllapa pulbu alsakashtin. ²⁴ Chayshina ruraptinllapam, chay mas kamachikuq suldaduqa nirqan:

—Pablutaqa uku kwartilman wichuyllapa. Alli alli asutiyllapa dik-laranambaq, nishpa.

Chaqa chay kamachikuq suldaduqam munarqan yach'ayta: ¿Imaraykush chay runakunaqa ancha sh'uqyashpa, payta kuntranllapa? nishpa. ²⁵ Chaymi ch'aqnaptinllapa asutinanga, Pabluqa chay kamachikuq suldaduta nirqan:

—¿Ima kanchur dirichuyki suq rrumanu runata asutinaykillapa, manaraq ni sintinsyadu kaptin?

²⁶ Chayshina niptinmi, chay kamachikuq suldaduqa, mana asutishpachu, rirqan chay mas kamachikuqninda willaq:

—Mana imakish allitachu rurangiman. ¡Rrumanu kastanchiqshi chay runaqa! nishpa.

²⁷ Chaymi chay mas kamachikuqqa shamushpa, Pablutaqa kayshina tapurqan:

—¿Allipchur qamqa rrumanu kangi? nishpa.

Chaymi Pabluta “Ari” nirqan.

²⁸ Chaymi chay kamachikuqqa nirqan:

—Noqaqam ancha achka qellayta pagarakushqa kani, rrumanu kasta kanaypaq.

Chayshina niptinmi, Pabluta nirqan:

—Piru noqaqam rrumanukunapa ayllumbi nasishqayrayku, mas li-jitimu rrumanu kani.

²⁹ Chayshina niptinmi, chay asutinambaq kaqkunaqa Pablumandaqa ashuranllapa. Asta chay mas kamachikuq suldaduqam yach'ashpa: “Kay runaqam rrumanu kasta kashqa” nishpaqam, ancha mancharqan, prisushqanrayku.

Pablutam Mas Kamachikuq Juyiskunapi dimandarqanllapa

³⁰ Qayandingam chay mas kamachikuq suldaduqa munarqan yach'ayta: Mayá, imapaqshi chay isrraylinukunaqa Pabluta kuntranllapa, nishpa. Chaymi Pablutaqa ch'aqnadu kashqanmanda paskachishpa, kwartilmanda surqorqan. Chaymandaqam tandachishpa chay kamachikuq isrraylinu kurakunata tukuy chay mas kamachikuq juyiskunata, paykunapa ñawpanman Pabluta rurarqan.

23

¹ Pablutaqam chay Mas Kamachikuq Tandakaq Juyiskunata chapashpa nirqan:

—Masitakuna, uyawayllapa. Tayta Dyusmi rikawaykan. Noqaqam paypa ñawpambi kanangaman allin shunqoyuq kawsashqa kani.

² Chayshina niptinmi, mas kamachikuq isrraylinu kura Ananiasqa ñawpambi kaqkunata kamachirqan, shimimbi Pabluta maqananllapa.

³ Chayshina nishqambaqmi, Pabluta chay Ananiyasta nirqan:

—¡Dyusmi qamtaqa rin maqashuq, shimikiwanlla payta kasuptiki! Chaypim tiyaykangi suq juyishshina, justisyata ruranayki. Liyninchiq nishqanshina ruray, allita yach'anayki, dilituyuqchu kani ichu mana, nishpa. ¿Imaraykum qamqa liyninchiqta mana kasushpa, munangi maqachiwaytaqa?

⁴ Uyashpa, chaypi kaqkunaqam Pabluta nirqan:

—¿Ima wapuyaykangichu Dyuspa mas kamachikuq kuranda? nishpa.

⁵ Pablutaqam nirqan:

—Masitakuna, manamir yach'ashqachu kani: Payqam mas kamachikuq kura, nishpaqa. Chayta yach'ashpaqam, mana chayshinachu rimanayta. Chaqa Dyuspa Santu Librumbiqam nin: “Amakish llaq-taykipa awturidarnimba kuntrandaga rimangichu”, nishpa.

⁶ Pablutaqam chay tandakaq kamachikuq juyiskunata chapashqan-shina, kwintata qokarqan: Wakin juyiskunaqam sadusiyu duktrinayuq

kashqa, wakin juyiskunaqam farisiyu duktrinayuq kashqa. Chaymi jwirtita rimashpa, nirqan:

—Masitakuna, farisiyukunapa duktrinandam kriyini. Farisiyupa churinmi kani. Chaymi kriyini: Wañuqkunam mushuqmanda rin kawsamuq, nishpa. Chayraykum munanllapa kastigawayta. Manam imapaqchu, nishpa.

⁷ Chayshina Pablu niptinmi, farisiyukunaqa sadusiyukunawan anyanakurqan paykunapura. Chay pudirniyuq juyiskunaqam akrakarqanllapa, mana chay layalla duktrinayuq kashqanllaparayku.

⁸ Chaqa sadusiyukunaqam ninllapa: Wañuqkunaqam mana rinchu kawsamuq. Manam ni anjilkuna, ni almakuna kanchu, nishpa. Piru farisiyukunaqam ninllapa: Kanmi anjilkuna, kanmi almakuna. Wañuqkunapismi rin kawsamuq, nishpa.

⁹ Chaymi yumbay ancha kunyarqanllapa. Wakin farisiyukunaqam Muysispa liyningunata yach'achikuqkuna karqan. Paykunaqam das atarishpa, nirqanllapa:

—Kay runaqam mana nima maluta rurashqachu. Kinsapch'i suq alma ichu suq anjil paytaqa parlachishqa. Chaymi mana balinchu payta kastigananchiqqa. Dyuspa kuntrangish tikrakanchiqman.

¹⁰ Chayshina Pablupa niptinllapam, yumbay chay sadusiyukunaqa farisiyukunawan ancha kunyarqanllapa, suqta suqta ninakushpa. Pilyaq layana kaptinllapam, chay mas kamachikuq suldaduqa ancha mancharqan: Pablutakish chillpinmanllapa qoch'inakushpa, nishpa. Chaymi payqa kamachirqan suldadungunata, chay sh'uqyaqkunapa ch'awpinmanda Pabluta surgoshpa, apananllapa uku kwartilman. Chaymi chayshina ruraraqanllapa.

¹¹ Qayandin tutaqam Siñurninchiq Jisusqa Pabluman rikakushpa, nirqan:

—Pablitu, ama manchashpachu, animakay. Chaqa kay Jirusalimbi noqapaq rimashqaykishina, waq Rruma llaqtapipis noqapaqqa ringi rimaq, nishpa.

Pabluta wanchinambaqmi parlarqanllapa

¹²⁻¹³ Qayandinqam mas di 40 isrraylinukuna tandanakushpa, Pabluta wanchinambaq parlarqanllapa kayshina jurashpa:

—Ama nimatapis mikushunchu ni upyashunchu, Pabluta wanchinanchiqkaman. Mana wanchiptinchiqqam, Tayta Dyus kastigawashun, nishpa.

¹⁴ Paykunaqam kamachikuq isrraylinu kurakunaman, kamachikuq ansyankunaman rishpa, nirqanllapa:

—Noqaykunaqam jurashqa kani Pabluta wanchinayllapa, manaraq nimata mikushpa. Mana noqaykuna wanchiptiyqach'i, Taytanchiq Dyus yumbayniyta kastigawanqa. ¹⁵ Chayri qamkunaqa tukuy chay Mas Kamachikuq Tandakaq Juyiskunawan mañayllapa chay mas kamachikuq suldaduta, qaya apamunambaq Pabluta kay ñawpaykillapaman: “Paypaqmi munanillapa mas allita yach'ayta”, nishpa. Noqaykunaqam ñambi pakakushpa, rinillapa shuyaq wanchinayllapa, manaraq kayman ch'ayamuptin, nishpa.

¹⁶ Piru Pablupa panimba wambranmi chay jurapashqanda yach'arqan. Chaymi chay subrinunqa das rirqan kwartilman tiyunda

abisaq. ¹⁷ Chayraykum Pabluga suq kamachikuq suldaduta qayashpa, nirqan:

—Apay kay chulituta kamachikuqnikiman. Munanshi payta parlachiya, nishpa.

¹⁸ Chaymi chay uraslla chay suldaduqa chulituta apashpa, chay mas kamachikuq suldadutaqa nirqan:

—Jifisitu, chay prisu Pablum qayawashpa, rrugawarqan, kay chulituta apamunaypaq qaman. Anchash munan qamta parlachishuyta, nishpa.

¹⁹ Chay kamachikuqqam ama pipis uyanambaq, chay chulituta makinmanda rambashpa, apashpa suq ladtuman, tapurqan:

—¿Imatamir munangi willawayta? nishpa.

²⁰ Chaymi chulituqa nirqan:

—Achka isrraylinukunash kunanakushqa, qamta ingañashushpa, nishunanllapa: “Noqaykunapa mas kamachikuq juyisniykunash munanllapa Pabluta tapuyta, allita yach'ananllapa diklarashqanda”, nishpa. Chaypaq tumbanllash rinllapa mañashuq, qaya apanaykipaq tiyuyta chay Mas Kamachikuq Juyiskunaman. ²¹ Amakish qamqa paykunataqa kriyingichu. Chaqa mas di 40 runakunash ñambi pakakushpa shuyaykanllapa, tiyuy Pabluta wanchinanllapa. Paykunash jurashqallapa, manaraq nimata mikushpachu ni upyashpachu, tiyuyta wanchinanllapa. Isi mana wanchishpaqash, Dyusmanda kastiguta rinllapa ch'askiq, nishpam, jurashqallapa. Chaymi shuyakuykanllapa: Imatash ringi niq, nishpa.

²² Chayshina niptinmi, chay kamachikuqqa chulitutaqa kach'arqanna kunashpa:

—Mayá, riynari. Amakish pitapis chay niwashqaykitaqa ningichu, nishpa.

Mas kamachikuq suldadum Pabluta kach'arqan prifiktu Filisman

²³ Chay chulitu riptinqam, chay kamachikuqqa ishkay yanapakuq suldadunda qayashpa, nirqan:

—Sigurayllapa 200 ch'akip puriq suldadukunata, 70 suldadu bistyayukunata, 200 garruchiru suldadukunata, rinaykillapa kay tuta las nwibi Sesarya llaqtaman. ²⁴ Pablupaqpis bistyakunata sigurayllapa, muntakushpa rinambaq, allita ch'ayanambaq waq prifiktu Filisman, nishpa.

²⁵ Chay kamachikuqqam paykunawan kach'arqan suq kartata, kayshina nishpa:

²⁶ “Kuyashqay kamachikuq prifiktu Filis, noqa Klawdyu Lisyasmi qamta napaykuyki. ²⁷ Yach'anaykipaqmi kaykunata iskibriyki: Kay runatam isrraylinukuna prisurqanllapa. Wanchinanllapa kaptinmi, noqaqa yach'ashpa: Rromanush payqa niptinllapa, suldaduykunawan rishpa, washashqa kani. ²⁸ Yach'anayrayku imapaqshi kuntranllapa, nishpa, aparqani Mas Kamachikuq Tandakaq Isrraylinu Juyiskunaman. ²⁹ Chaypim yach'arqay: Paykunapa duktrinanmi mana igwalchu, nishpa. Chaysitupaqmi kuntranllapa. Piru chaysitupaqlam mana dirichuyugchu wanchinanllapa ni karsilananllapa. ³⁰ Noqagam yach'arqayna: Chay isrraylinukunaqam rinllapa shuyaqa ñambi, Pabluta wanchinanllapa, nishpa. Chaymi paytaqa qaman kach'amuni. Payta

kuntraqkunatapismi nishqa kani, qaman shamunanllapa, justisyata ruranayki. Chaytallam ishibriyki. Mayá, rikanakushun”, nishpa.

³¹ Chay kartata suldadungunata qoshpam, nirqan rinanllapa. Chaymi nishqanda kasushpa, Pabluta apashpa, tutap rirqanllapa Antipatris llaqtakaman. ³² Qayandingam chay ch'akip riq suldadukunaqa Antipatrismanda kutimurqan kwaritilninman. Chay bistyayuy suldadukunal-lam Pabluwanqa mas waqman rirqanllapa. ³³ Chaymi Sesarya llaqtaman ch'ayashpaqa, chay kartata qorqanllapa prifiktu Filista. Pablutapismi intrigakurqanllapa. ³⁴ Chaymandaqam chay kartata liyishpaqa, chay prifiktuqa Pabluta tapurqan, yach'anambaq: Maymandash, nishpa. Chaymi Pablu willaptinga, yach'arqanna prubinsya Silisya-manda kashqanda. ³⁵ Chaymi Pablutaqa nirqan:

—Kuntrashuqkuna shamuptinnam, uyashaq niwashqaykita, nishpa.

Chaymandaqam chay suldadukunata kamachirqan, Pabluta kwidananllapa gubyirnu Irudis atun wasi rurashqambi.

24

Pablutam kuntrarqanllapa prifiktu Filispa ñawpambi

¹ Sinku diyas pasaptinnam, chay mas kamachikuq isrraylinu kura Ananiyasqa Jirusalinmanda ch'ayarqan chay Sesarya llaqtaman. Wakin kamachikuq ansyanukuna suq abugadupismi paywan shamurqanllapa. Chay abugaduqam Tirtulu shutiq. Paykunaqam chay prifiktu Filis-man ch'ayarqan, Pablupa kuntran dimandata rurananllapa. ² Pabluta apamuptinllapaqam, chay abugadu Tirtuluqa payta kuntrashpa, chay prifiktu Filista kayshina willarqan:

—Qam ancha allin Taytitu Prifiktu Filis, dyusilupagi. Chaqa qam ancha yach'ayniyuq kashpam, yumbay llaqtayllapapi allita kamachikuptiki, ancha shumaqta kawsanillapa, mana nimatapis pilyashpachu. ³ Chayshina ancha allita kamachikuptikim, tukuy maypi kushikushpa, qamta ancha agradisiykillapa. ⁴ Piru ama masta unayachishunay, ancha rrugayki suq faburta noqaykunata rurawanayki. Uyawayri das suq palabritata willashunay kay Pablupaq.

⁵ Riqsinillapam: Kay runaqam suq plaga, nishpa. Chaqa kay mundupi tukuy mayman rishpa, suq laya duktrinata yach'achikuptinmi, isrraylinukunaqa piñachinakushpa, paykunapura akrakashpa, gubyir-nunchiq Sesarta kuntranllapa. Payqam nasarinu duktrinayuqkunapa suq kamachikuqnin. ⁶ ¡Ima! Dyuspa santu adurana wasin-dam disprisyashpa, munashqa mapachayta. „Chaymi noqaykunaga prisushpa, munashqallapa kani liy kamachishqanshina justisyata ru-rayta. ⁷ Piru chay kamachikuq suldadu Lisyasmi mitikushpa, wapuyashpa, suldadungunawan qoch'iwashqallapa. ⁸ Chaymandaqam niwashqallapa, qaman shamunaypaq.„ Chaymi kananqa gam kikiki atingi kay nishushqaypaq tapuyta kay Pabluta, allita yach'anayki yumbay rurashqambaq, nishpa.

⁹ Chayshina chay abugadu niptinmi, chay kamachikuq isrraylinukunapis Pablupaqqa nirqan:

—Ari, chayshinam kashqa, nishpa.

¹⁰ Chaymandaqam chay prifiktuqa makinwan Pabluta siñiyarqan rimanambaq. Chaymi Pabluqa nirqan:

—Siñur Prifiktu, noqaqam yach'ani: Unaymandapacham kay nasyunniypa juyisnin qam kashqa kang. Chaymi mana manchashpachu, rimani kay ñawpaykipi. ¹¹ Qam kikikim suqkunata tapushpa, atingi yach'ayta. Chayraqmi dusi diyas kananwan chay Jirusalinman ch'ayarqay, Dyusta aduranaypaq. ¹² Manam pipis tariwashqachu, suqkunawan anyanakuykaptiy. Manam ni Dyuspa adurana wasimbi ni sinaguga wasikunapi, ni Jirusalimbi pitapis anyashqachu kani. ¹³ Chaymi kay runakunaqa tukuy laya llullangunawan kuntrayta rimashpapis, mana atinllapachu ishkichiwayta. ¹⁴ Piru allita yach'anaykipaqmi, klaruta niyki, unay agwiluykunapa Dyusnindam kasuni. Lukismi mushuq duktrinata sigini. Chay duktrinaypaqmi yuyanllapa: Manash balinchu, nishpa. Piru kriyinin yumbay liyninllapapi. Kriyinin Dyuspaq rimaqkuna iskiyishqambi. ¹⁵ Paykunashinallam noqapis Dyuspi allita yuyakuni: Wañuqkunatam rin kawsachiq, chay alli ruraqkunata tukuy chay uchayuqkunatapis, nishpa. ¹⁶ Chayraykum noqaqa sujitakani, allita rurashpa, allin shunqoyuq kanaypaq Dyuspa ñawpambi, runakunapa ñawpambipis.

¹⁷ 'Suq nasyungunaman rishpam, achka watakunamanda kutimushqa kani nasyunniymanqa, limush'nata, ufrindakunata kay Jirusalinman apamushpa. ¹⁸ Chaymi Dyuspa adurana wasimbi mayllakuna kustumbrita rurashpa, chay ufrindakunata ruraykaptiy, wakin isrraylinu prubinsya Asyamanda kaqkuna tariwarqan. Piru manam achka runakuna pullayqa karqanchu. Manam ni pitapis anyarqaychu. ¹⁹ Mana allikunata rurashqa kaptiyqa, chay Asyamanda kaqkuna munashpa kuntrawaytaqa, shamunqallapa kay ñawpaykipi shimbiwaq. ²⁰ Piru kaypi kaqkunaqam Dyuspa adurana wasimbiqa mana karqanllapachu. Paykunaqam rikawashqallapa chay Mas Kamachikuq Tandacaq Juyiskunapa ñawpambi kaykaptiy. Chaypi faltashqa kaptiyqar, kariyawangallapa. ²¹ Chay mas kamachikuq juyiskunapa ñawpambim jwirtita rimashpa, nirqay: “Kanaqam kayshina dimandadu kani, kriyishqayrayku: Wañuqkunam mushuqmanda rin kawsamuq”, nishpa. Kinsapch'i paykunataqa chayshina nishpa faltashqa kani, nishpa.

²² Chay prifiktu Filisqam allita yach'arqan Jisuspi kriyiqkunapaq. Chaymi chay dimandataqa suq diyapaqna dijarqan. Paykunataqam nirqan:

—Suldadukunapa kamachikuqnin Lisyas shamuptinmi, paytaqa tapushaq, mas allita yach'anay kay dimandapaq, nishpa.

²³ Chaymandaqam chay prifiktu Filisqa kapitanda kamachirqan:

—Pabluta allita kwiday. Piru dijay, yanasunguna (yanasanguna) shamushpa watukunan, payta imapipis yanapananllapa, nishpa.

²⁴ Chaymandaqam wakin diyakunamanda Filisqa shamurqan warmin Drusilawan. Chay warminqam Isrrayilmanda karqan. Pablutaqam qayachirqan, Jisukristupa duktrinambaq parlachinan. ²⁵ Chaymi Pabluta kayshina parlachirqan: “Jisuspi kriyishpar, kwirpunchiqtaqa allita sujitashun. Justisyatapis ancha allita rurashun. Chaqa kayshinam jwisyu diya rin kaq”, niptinmi, Filisqa ancha mancharqan. Chaymi Pablutaqa nirqan:

—Riyna kananqa. Suq diyanam lugarniyuq kashpa, qayachishqayki uyashunaqpaq, nishpa.

²⁶ Chaqa chay Filisqam munarqan Pablu pagaranambaq qellayta, karsilmanda surqonambaq. Chaymi kutin kutin Pablutaqa qayachiq parlanambaq.

²⁷ Chayshinaqam ishkay watana karqan. Chaymandaqam Filisqa dijarqanna prifiktu kargundaqa. Pursyu Fistunam chay prifiktu kar-gunmanqa yaykurqan. Piru Filisqam isrraylinukunawan allita mu-nashpa kidayta, mana kach'arqanchu Pablutaqa. Prisulla dijashpam, kargunmandaqa llugshirqan.

25

Pablutam dimandarqanllapa mushuq prifiktupipis

¹ Fistu ch'ayarqan chay Sesarya llaqtaman, prifiktu karguta ch'askinambaq. Kimsa diyamandaqam anaq Jirusalinmanna rirqan.

² Waqpiqam chay kamachikuq isrraylinu kurakuna mas kamachikuq ansyankunawan das rirqanllapa, Fistupina Pabluta dimandaq.

³ Paykunaqam ch'ayashpa kayshina rrugarqanllapa:

—Suq faburta rurawayllapa. Apachimuyri Pabluta waq Sesarya-manda kay Jirusalinman, nishpa.

Piru paykunaqam yuyarqanllapa Pablutaqa ñambi wanchiyta. ⁴ Piru Fistuqam paykunata nirqan:

—Pabluqam Sesarya llaqtapi prisu. Noqa kikiymi yuyani waqman riyta kay diyakunalla. ⁵ Qamkunamandam suqnirikuna atingillapa pullay riyta waqman. Chayshina rishpaqam, atingillapa chay runataqa shimbitya, ima maluta rurashqa kaptinqa, nishpa.

⁶⁻⁷ Chaymandaqam chay Fistuqa uchu diyas ichu dyis diyastalla Jirusalimbiqua karqan. Chaymandaqam chay isrraylinukunawan ku-tirqan Sesaryamanna. Qayandin diyaqam dispachumbina kaykashpa, apachimurqan Pabluta, chay Fistupi diklaranambaq. Chaymi chay isrraylinukunaqa Pablupa ladunman qemikashpa, yangakunata llul-lakushpa, shimbirqanllapa:

—Chayta manchu rurashqa kangi, nishpa.

Piru maychika ima layata kuntrashpapis, mana nimapi atirqanlla-pachu ishkichiyta. ⁸ Chaymi Pabluqa washakanambaq nirqan:

—Manam noqaqa isrraylinukunapa liynindaqa kuntrashqachu kani. Manakish ni Dyuspa adurana wasinda burlashqachu kani. Manam ni gubyirnu Sesarta kuntrashqachu kani, nishpa.

⁹ Piru chay Fistuqam munashpa allita kidayta isrraylinukunawan, Pablutaqa tapurqan:

—¿Munangichu riyta Jirusalinman, waqpina kay justisyata runanay-paq? nishpa.

¹⁰ Chaymi Pabluqa prifiktu Fistutaqa nirqan:

—Manám. Kay dispachum gubyirnu Sesar Agustupa. Chaymi kaypilla atingi dimandaytaqa ushyayta. Qamqam allita yach'angi: Manam nimapi isrraylinukunataqa faltashqachu kani. ¹¹ Piru imapi faltashqa kaptiyqa, wanchiwanqallapa. Piru mana nima uchayuq kaptiyqam, mana pipis dirichuyuqchu, llaqta masiykunaman intrigakuwananqa. Noqa rrumanu kashpam, dirichuyuq kani mañanaypaq mas kamachikuq

gubyirnunchiq Sesarta, dimandayta ushyanambaq. Chaymi kananqa chayshina mañani, nishpa.

¹² Chay Fistuqam yanapakuqningunawan Pablupa dimandambaq parlarqan. Chaymandaqam Pablutaqa nirqan:

—Qam nishqa kang: Rrumapa gubyirnun Sesarmi kay dimandayta ushyanqa, nishpa. Chaymi paymanna ringi riq, nishpa.

Pablum gubyirnu Agripapa ñawpambi karqan

¹³ Suq diyam gubyirnu Agripa rirqan Sesarya llaqtaman panin Birinisiwan, chay mushuq prifiktu Fistuta napaykuq. ¹⁴ Waqpilla paykuna kaptinmi, chay prifiktu Fistuqa chay Agripata Pablupaq nirqan:

—Chay prifiktu Filismi kaypi suq prisuta dijashqa. ¹⁵ Jirusalimbi kaykaptiymi, kamachikuq isrraylinu kurakuna kamachikuq an-
syankunawan suq dimandata noqapi rurarkanllapa, sintinsyanaypaq chay prisuta. ¹⁶ Chaymi noqaqa paykunataqa nirqay: “Noqaykuna rrumanu awturidarkunam mana kustumbriyuqchu kanillapa ni pitapis sintinsyanayllapa wañunanqa, manaraq shimbinaquptinqa”, nishpa. ¹⁷ Chaymi paykuna noqawan kayman shamuptiyllapa, mana unayashpachu, qayandin diyalla, dispachuypi tiyashpa, Pabluta apachimurqay, shimbinaqllapa. ¹⁸ Chaqa noqagam yuyarqay: Imakunatach'i Pablupaq ninqallapa, nishpa. Piru chay shimbiqkuna kariyaptimbismi, mana nima dilituta paypiqa tarirgaychu. Manam yuyashqayshinachu kashqa. ¹⁹ Chaqa Pablupa duktrinambaqllam kayshina rimarqanllapa: Pablush yach'achikun suq runa Jisus shutiqpaq. Chay Jisusqash wañushqana. Piru Pabluqash chay Jisuspaqqa nin: “Wanchiptimbisshi kawsamushqana”, nishpa. ²⁰ Chayshina niptinllapam, noqaqa mana imata atirgaychu rurayta. Chaymi Pabluta tapurqay, “Mayá, ¿munangichu Jirusalinman riyta, waqpi kay dimandata rurananchiqllapa?” ²¹ Chayshina niptiymi, Pabluqa niwarqan: “Mas kamachikuq gubyirnunchiq Sesar Agustunam kay dimandayta ushyanqa”, nishpa. Chayraykum noqaqa kamachikushqa kani prisulla gwardananllapa, chay gubyirnunchiqman kach'anaykaman, nishpa.

²² Chayshina chay Fistu niptinmi, chay Agripaqa nirqan:

—Noqapismi chay runataqa munani uyayta, nishpa.

Chaymi Fistuqa Agripata nirqan:

—Qayam ringi uyaq, nishpa.

²³ Chay qayandinqam chay gubyirnu Agripapa mas kamachikuq suldadunguna, chay llaqtapi suq kamachikuq runakunawan, Agripapa chay panin Birinisiwan ch'ayashpa, Agripata bibachishpa, yaykurqanllapa Fistupa dispachunman, Pabluta uyanambaqllapa. ²⁴ Kanan chay Fistuqam Pabluta apachimushpa, nirqan:

—Gubyirnu Agripa, yumbay qamkuna kamachikuq runakuna, uyawayllapa. Kaypim kay runaqa. Jirusalimbi, kay Sesarya llaqtapi achka isrraylinukuna paypa kuntranda rimashqallapa. Mana shaykuqmi niwanllapa: “Kay Pablu wañunqa”, nishpa. ²⁵ Piru noqapa yuyayniymandaqam mana nima dilituta rurashqachu wañunambaqqa. Piru pay kikinllam nishqa: “Mas kamachikuq gubyirnunchiq Sesar Agustunam dimandaytaqa ushyanqa”, nishpa. Chaymi yuyashqana kani Sesar Agustuman kach'anaypaq. ²⁶ Lukismi chay gubyirnunchiq Sesar Agustuman ufisyuta kach'anaypaq, mana yach'anichu kay Pablupaq ishibriya: “Payqam kay laya dilituyuq kashqa” nishpa. Chaymi

gubyirnu Agripa, qamba ñawpaykiman, kay suqkunapa ñawpanman paytaqa apamushqa kani. Piru masmi qaman apamushqa kani. Chayri tapuy, imata niptin, chaytana iskibrishpa, ufisyuta kach'anaypaq.
²⁷ Aykabraq alli kanqa kay Pabluta gubyirnunchiqman kach'anaypaq, mana nimata iskibrishpa paypaqqa: “Kay laya uchayuwmi payqa”, nishpa.

26

Pablum gubyirnu Agripapa ñawpambi rimarqan, karsilmanda washakanambaq

¹ Chaymi gubyirnu Agripaqa Pabluta nirqan:

—Atingim rimayta washakanaykipaq, nishpa.

Chaymi Pabluta makinda alsashpa, nirqan:

² —Gubyirnu Agripa, qamba ñawpaykipi kashpam, ancha kushikuni rimanaypaq, yach'anayki isrraylinu llaqta masinchiqkunata noqapay yumbay nishqanda. ³ Kanan mastam kushikuni ancha allita riqsishqaykirayku noqanchiq isrraylinukunapa kustumbrinchiqkunata, tukuy ima layata anyanakuptiypis. Chaymi mañayki, ama piñakushpa, allita uyawanayki kay nishushqayta.

Kayshinam Pablupa bidan karqan

⁴ 'Yumbay isrraylinu llaqta masinchiqkunam yach'anllapa llaqtaypi, Jirusalimbipis imashina paykunawan wambraymandapacha tiyashqayta. ⁵ Paykunapismi munashpaqa, atinllapa willashuyta noqa kashqaypaq. Chaqa noqagam wambraymandapacha farisiyu duktrinayuq kashqa kani. Farisiyukunam ancha munanillapa duktrinayllapata manyaqlla kasuyta maski yumbay isrraylinukunamanda. ⁶ Chayshina kaptiypismi, rikay, apamuwashqallapa dimandawaq, ancha kriiptiy: Tayta Dyusmi wañuqkunata rin kawsachimug, nishpa. Chaqa wañuqkunata kawsachinanmi payqa ufrisishqa karqan unay agwilunchiqkunata. ⁷ Isrraylinukunapa chay dusi atun ayllunchiqkunam ancha munanllapa ch'askiyta Tayta Dyus ufrisikushqanda. Chaymi paykunaqa Tayta Dyusta aduranllapa punchawnindin tutapnindin. Uyaway, Gubyirnu Agripa. Noqapismi paykunashina Tayta Dyus ufrisikushqambi ancha yuyakuni. Chayraykum kay isrraylinukunaqa kuntrawanllapa. ⁸ Isrraylinukuna, çimaraykutaq mana kriyingillapachu: Tayta Dyusmi rin kawsachimug wañuqkunata, nishpaqa?

Pablupam Jisuspi kriyiqkunata qesachashqa karqan

⁹ 'Noqa kikiymi unayqa yuyarqay: Taytanchiq Dyusmi munan qesachanaypaq Jisus Nasarinupi kriyiqkunata, nishpa. ¹⁰ Chaymi noqaga Jirusalimbi kamachikuq isrraylinu kurakunamanda urdingunata surqoshpa, rirqani prisuq Jisuspi achka kriyiqkunata, karsilanaypaq. Kanan paykunata wanchiptinllapam: “Ancha allitam ruraykangillapa”, nirqani. ¹¹ Waqta kaytam purirqay Jisuspi kriyiqkunata ancha qesachashpa, Jisusta ñiganambaqllapa. Chayshinam rurargani isrraylinukunapa yumbay sinaguga wasiyllapapi. Kanan ancha piñakushpam, paykunata ch'iqnirqay. Chaymi karu llaqtakunaman rirqani, paykunata qesachaq.

Pablum parlarqan imashina Jisuspi kriyishqanda

¹² 'Kamachikuq isrraylinu kurakuna kamachiwaptinmi, Jisuspi kriyiqkunata qesachayta yuyashpa, riykarqay Damasku llaqtaman. ¹³ Uyawayri Gubyirnu Agripa, ñanda noqa riykaptiy, larrdusi urastach'i suq ancha jwirti micha syilumanda achikchawarqan. Chay michaqam rupaymandaqa mas jwirtita llipyarqan. Chaymi noqataqa, yumbay pullay riqkunatapis limpu achikchawarqanllapa. ¹⁴ Chayraykum yumbayniy bulakarqayllapa pambaman. Chay urasmi uyaraqay suq qayawaqta ibriyu rimaypi: "Sawlu, Sawlu, ¿imapaqmi qesachawangi? Manchu buyisqa yapukushpa, ikiman garruchata matqashpa, paylla chuqrikan. Chayshinallam qambis ruraykangi", nishpa. ¹⁵ Chayshina qayawaptinmi, noqaqa tapurqay: "¿Pimir kangi, Taytitu?" nishpa. Chaymi payqa niwarqan: "Noqam Jisus kani. Noqa kikiytam qesachawaykangi. ¹⁶ Mayá, atarishpa shayay. Qamanmi rikakushqa kani sirbiwanayki, yumbay kay rikashqaykipaq tistiguy kanayki. Chaymandaqam masta rini rikachishuq, chaypaqpis rimanaykipaq. ¹⁷ Washashuqmi rini isrraylinukunamanda tukuy furastiru kaqkunamandapis. Kanangam kach'ayki, paykunaman rishpa, ¹⁸ yach'achiptiki, intyindinanllapa, amana masta tutayaq ñambishina purinanllapa. Ashwanmi munani, allita rurashpa, achik ñambishinana purinanllapa. Chayshina kawsashpaqam, manana rinllapachu puriq dyablu munashqanda rurashpaqa. Chaymi Tayta Dyusta uyashpa, pay kamachikushqanda kasushpana, rinllapa kawsaq. Chayshina noqapi kriyiptinllapam, uchangunata pirdunashaq, akrashqaykuna kashpa, suq irinsyata ch'askinanllapa", nishpa.

Pabluqam kasurqan musqoynimbishina uyashqanda

¹⁹ 'Uyayri, Gubyirnu Agripa. Chay syilumanda qayawaqta kasushpam, mana fyirusyashqachu kani. ²⁰ Chaymi puntata Damaskupi tiyaqkunata yach'achirqay Jisus niwashqanda. Chaymandaqam das rishpa, yach'achirqay Jirusalimbi tiyaqkunata tukuy chay prubinsya Judiyapi tiyaqkunatapis. Chay mana isrraylinu kaqkunatapismi yach'achishqa kani, mana allikunata rurashqanrayku syintishpa, chay uchakunata dijashpana, Dyuspi tukuy shunqo yuyakunanllapa. Paykunataqam animachishqa kani, shumaqtana kawsananllapa, paykunata rikaqkuna ninanllapa: Dyuspim allipta kriyinnllapa, nishpa. ²¹ Kayshina yach'achikuptiymi, Dyuspa adurana wasimbiqu llaqta masinchiq isrraylinukunaqa prisuwashpa, munashqallapa wanchiwayta. ²² Piru Taytanchiq Dyus yanapawaptinmi, kanangaman paypi allita kriyishpa kawsaykani, paypaq yach'achishpa byijukunata wambrakunata. Manam nunka suq layataqa yach'achikushqachu kani. Ashwanmi Dyuspaq rimaqkuna nishqanda, Muysis nishqandalla yach'achikushqa kani. ²³ Chaqa paykunaqam nirqan: "Dyus Akrashqan Washadurqash padisishpa rin wañuq. Wañushpaqash payqa yumbay wañuqkunamanda puntata rin kawsamuq, yach'achinambaq isrraylinukunata, tukuy furastirukunatapis", nishpa.

Pablum munarqan gubyirnu Agripata Jisuspi kriyichiyta

²⁴ Chayshina Pablu rimaptinmi, prifiktu Fistuqa jwirtita rimashpa nirqan:

—¡A, lukuch'i kangi, Pablu! ¡Ancha liyishpach'i, lukuyashqa kangi! nishpa.

²⁵ Chaymi Pabluqa nirqan:

—Uyaway ancha kamachikuq Taytitu Fistu. Manam lukuchu kani. Ashwanmi tukuy jwisuyuyan allip kaqtalla rimaykani. ²⁶ Kayqa kaypi Gubyirnu Agripa; payqam ancha allita yach'an kay nishqaypaqqa. Chaymi mana pitapis manchashpachu, klaruta paypa ñawpambiqa rimani. Chaqa manam suq kuchupi ima pakadushinachu kashqa. ²⁷ Qamqam Gubyirnu Agripa kriyingi Dyuspaq rimaqkuna nishqanda, ¿manachu? Noqam yach'ani kriyingim, nishpa.

²⁸ Chaymi Gubyirnu Agripaqa Pablutaqa nirqan:

—Kanan qamqam das munangi Jisuspi kriyichiwayta, nishpa.

²⁹ Chaymi Pabluqa nirqan:

—Noqaqam Dyusman mañakuni, daslla ichu qashuqa qam yumbay kay uyawaqkunawan noqashina Jisuspi kriyinaykillapa; piru amar kay kadinakunawan watashqa kanaykillapa.

³⁰ Chayshina Pablu niptinmi, chay gubyirnu, panin Birinisindin, chay prifiktuwan, yumbay chay pullanllapa tiyaykaqkunapis atarirqanllapa.

³¹ Chaymandaqam ashurqanllapa suq laduman parlaq. Chaypiqam paykunapura ninakurqanllapa:

—Kay runaqam mana nima maluta rurashqachu wañunambaq, ni karsilpi kanambaq.

³² Chaymi Agripaqa Fistuta nirqan:

—Kach'anchiqmannam kay runata, mana pay kikin nishqa kaptin: “Gubyirnunchiq Sesar Agustu dimandayta ushyanqa”, nishpa.

27

Pablutam aparqanllapa Rruma llaqtaman

¹ Chay kamachikuqkunaqam yuyarqan prisukunata intrigakuyta, suldadunguna Italya nasyunman apananllapa. Chaymi Pabluta yumbay chay wakin prisukunatapis intrigarqanllapa suq kamachikuq suldadu Julyu shutiqta. Chay Julyuqam gubyirnu Sesar Agustupa achka suldadungunapa kamachikuqnin karqan. [*Nuta: Lukasmi mana prisuchu kashpa, Pablupa pullan rirqan.*]

² Rirqayllapa yakupi puriq barku Adramitiyu llaqtamanda kaqpi prubinsya Asyapa llaqtangunaman. Chay barkupiqam pullayllapa rirqan kriyiq masinchiq Aristarku. Paymi prubinsya Masiduñapa Tisalunika llaqtanmanda karqan. ³ Chaymandaqam qayandinqa ch'ayarqayllapa Sidun llaqtaman, barkukunapa shayanan lugarman. Chay kamachikuq Julyuqam ancha alli karqan Pabluwan. Chaymi دچارqan rinambaq yanasungunata (yanasangunata) watukuq. Kanan paykunaqam Pablutaqa tukuy imapi yanaparqanllapa. ⁴ Chaymandaqam Sidunmanda chay barkupina llugshirqayllapa. Riypiqam yakupa ch'awpimbi isla allpa Chipripa ladunda pasarqayllapa, wayramanda washakanayllapa. ⁵ Chay mar yakupa sawandaqam rirqayllapa prubinsya Silisyapa, prubinsya Panfilyapa manyanda. Chaymandaqam ch'ayarqayllapa prubinsya Lisyapa Mira llaqtanman.

⁶ Chay Mira llaqtapi suldadukunapa kamachikuqninga tarirqan suq barkutana, Alijandriya llaqtamanda Italya nasyunman riykaptin. Chaymi chay barkumanna noqaykunata yaykuchiwarqan, waq Italyamanna rinayllapa. ⁷ Chaymandaqam achka diyakunata chay mar yakutaqa qashuqa rirqayllapa. Kanan ancha ñakashpam

ch'ayarqayllapa Kinidu llaqtapa ñawpanman. Kanan chay wayra arkawaptinllapam, pasarqayllapa Salmun llaqtapa ñawpanda. Wayramanda washakanayllapa, nishpa, muyurqayllapa chay isla allpa Kritapa iki ladunda. ⁸ Chayshina ancha ñakashpa, tukuy chay kustata rishpa, ch'ayarqayllapa suq llaqtaman "Barkukunapa shumaq shayanan lugarninguna" shutiqman. Chay llaqtaqam Lasiya llaqtapa sirkambi.

⁹ Ñawpa ladumanda ancha wayrashqanraykum, qashuqa rishpa, achka diyakunata unayarqayllapa. Kanan chay diyakunaqam tamyanan tyimpu ch'ayamuykarganna. Chaymi mancharqayllapa mar yakupa sawanda rinayllapa. Chaymi Pabluga paykunata kunarqan:

¹⁰ —Taytitukuna, mananam allichu rinanchiqpaq. Disgrasyakish pasawanchiqman. Kay barkuqam dañakashpa trastindin seqanman. Noqanchiqkunapiskish yakupi ch'uqashpa, wañunchiqman, nishpa.

¹¹ Piru chay kapitan Julyuqam Pablutaqa mana kasurqanchu. Mastam kasurqan barkupa dwiñunda chufirnindapis, "Rishunlla", niptinllapa. ¹² Chay llaqtapiqam mana allichu karqan, tamya tyimpu chaypi tiyanambaq. (Chaqa chaymanqam dirichu wayraq.) Chaymi yaqqa yumbay yuyarqan: Mas alli kanman, kay llaqtamanda llugshishpa, rinanchiq Finisi llaqtaman, nishpa. Chay Finisiqam chay yakupa ch'awpimbi isla allpa Kritapa suq llaqtan karqan. Wayrapa arkaqnimbim kidarqan. Shutim karqan chapakunapaq rupay seqanamba yaqqa ichuq ladunman. Chaypim munarqanllapa tiyayta, tamya tyimpu pasanangaman.

Mar yakupi kaykaptinllapam, ancha tamyarqan, ancha wayrarqan

¹³ Qallariptin ashla wayra ichuq ladumandam, paykunaqa yuyarqan: Atinchiqnam allita riyta, nishpa. Chaymi chay kashqayllapamanda rirqayllapa isla allpa Kritapa manyanda. ¹⁴ Chaypi kaykaptiynam, qongaylla das ancha jwirtita wayrarqan chay Kritapa ladunmanda. Chay jwirti wayraqam shutiq "Nurdisti". ¹⁵ Chay wayraqam chay yakupi puriq barkuta ichuq ladumanna aparqan. Chaymi manana atishpa ñawpaman riytaqa, noqaykunaqa ¿imanashaqnataqri? nishpa, dijakarqayllapana, chay wayra apawananllapa. ¹⁶ Chaymi chay wayraqa apawarqanllapa taksha isla allpa Klawda shutiqpa waqta ladunman. Chay waqta ladumbiqam manana jwirtitaqa wayrarqanchu. Chaymi chaypiga ancha ñakashpa, tandarqayllapa atun barkupa taksha barkitunda. Chaqa chay atun barkuqam chay taksha barkitunda aysashpa apamushqa karqan. ¹⁷ Chaymandaqam chay taksha barkituta wichurqayllapa chay atun barkupa ukunman. Chaynam chay atun barkuta waskakunawan watarqayllapa, mas jwirti kashpa, ama pakikanambaq. Chay barkuta manijaqkunagaqam mana munarqanllapachu Sirti shutiq ago rumikunaman tupakayta. Chaymi barkuta purichiq traputa ishkichirqanllapa. Chaymandaqam dijarqanllapana, wayra barkuta apanambaq. ¹⁸ Qayandin diya chay wayra chayshina jwirtilla kaptinmi, mana imanayta yach'ashpa, barkupi kaq trastikunata yakumanna wichukurqanllapa. ¹⁹ Kimsa diyamanqam noqaykunaqa kikiy makiylapawan, barkupa kusasningunatapis yakuman wichukurqayllapa. ²⁰ Chaymandaqam achka diyakunata mana atirqayllapachu rikayta ni rupayta ni lusirukunata, yach'anayllapa: Maymanmi riykanchiqllapa,

nishpa. Chay tukuy wayrakuna maykunata apawaptinllapaqam, manana ni ashrita yuyarqayllapachu kawsaytaqa.

²¹ Chayshina achka diyakunata ancha ñakashpam, mana ni mikurqayllapachu. Chaymandaqam Pabluga ch'awpiyllapapi shayashpa, niwarqanllapa:

—Taytitukuna, mas allich'i kananda chay nishushqayta kasuwanaykillapa. Ama llugshinanchiqtachu chay Kritamanda, kay tukuy laya atrasukunata ñakananchiqqa. ²² Piru kananga ama llakiyllapachu. Kay barku yakuman seqaptimbismi, mana ni mayqanninchiq rinchiqchu chingaq. ²³ Chaqa Dyuspam kani. Paytam sirbini. Pay anjilninda kach'amuptinmi, tutaqa noqaman rikakushqa. ²⁴ Chay anjilninmi niwashqa: “Pablu, ama manchaychu. Chaqa Rrumapa ancha kamachikuq gubyirnumba ñawpambi ringi prisintaq. Dyusqam qamrayku chay barkupi pullayki kaqkunatapis yumbayta rin washaq”, nishpa. ²⁵ Chayri kananga ama manchashpachu animakayllapa. Noqagam ancha allita Dyuspi yuyakuni. Yach'anim: Chay anjil niwashqanshinam rin kumpli, nishpa. ²⁶ Lukismi kay yakukunaga rinllapa wichukuwaqninchiq yakupa ch'awpimbi isla allpaman.

²⁷ Chaymandaqam ishkay simanata ancha wayraptin, mar yaku Adriya shutiqqi kaykarqayllapa. Ch'awpi tutata chay barkuta manijaqkunaqa kwintata qokarqanllapa: Allpamannam ch'ayaykanchiq, nishpa. ²⁸ Chaymi waskapa puntambi suq lllashaqta watashpa, kach'arqanllapa yakupa ukunman midinambaq: ¿Junduraqchu ichu manana? nishpa. ³⁶ mitrus junduraqmi karqan. Chaymandaqam chay yakupa mas manyaman midirirqanllapa. Chaypiqam ²⁷ mitrusllana karqan. ²⁹ Chayta yach'ashpaqam, ancha mancharqanllapa rumikunapi tupakayta. Chaymi ch'usku lllashaq sujitanan rumikunata kadunu waskapi watashpa, iki ladumanda kach'arqanllapa yakuman, chay barkuta sujitanambaq, ama tupakanambaq rumikunapi. Chayshina rurashpam, ancha manchashpa, shuyakurqanllapa achikyanambaq.

³⁰ Piru manaraq achikyaptinmi, chay barkuta manijaqkunaqa yuyarqanllapa atun barkumanda llugshishpa, mitikashpa, chay taksha barkitupina rinanllapa, paykunalla washakanambaq. Chaymi paykunaga ñawpa ladumanda waskakunapi lllashaq rumikunata yakuman kach'aq tukurqanllapa, ama yach'anayllapa: Mitikaqllapanam rin, nishpa. Chayshina ruraq tumbam manashinalla chay taksha barkituta windushpa, yakuman ishkichiykarqanllapa, chaypi mitikananllapa. ³¹ Chaymi Pabluga chayta rikashpa, chay sultadukunata, jifindapis nirqan:

—Kay manijaqkuna barkuta dijashpa mitikaptinllapaqam, manana ringillapachu washakaq, nishpa.

³² Chayshina niptingam, sultadukunaqa kallpashpa, das kuchurqanllapa waskakunata, chay taksha barkitu yakuman ishkinambaq. ³³ Achikyaykaptinnam Pabluga yumbayta kayshina nirqan, imatapis mikunanllapa:

—Ishkay simana tukuy nam qamkunaga llakiwan chapakushpa, mana ni mikushqallapachu kangi [ni puñushqallapachu kangi]. ³⁴ Chaymi rrugaykillapa, imatapis mikunaykillapa, jwirsayuq

kanaykillapa. Chaqa manam ni mayqanninchiqpa ni suq aqchitanchiq umanchiqmanda rinchu chingaq.

³⁵ Chayshina nishpaqam, Pabluga yumbaypa ñawpambi suq tandata piskashpa, Dyusta pagikurqan. Chaymandaqam pitishpa, mikurqan.

³⁶ Chayshina mikuqta rikashpaqam, yumbayna animakashpa, mikurqayllapa. ³⁷ Chay barkupi kaqkunaqam 276 karqayllapa.

³⁸ Munashqanda mikushpaqam, chay trigu trastikunata mar yakuman wichukurqanllapa, amana chay barku llashaqniyuq kanambaq.

Yakupi puriq barkum mar yakuman seqarqan

³⁹ Achikyaptinmi, chay barkuta purichiqkunaqa allpapa manyanda rikashpapis, mana yach'arqanllapachu: Maypinam kanchiq, nishpa. Piru chaypim rikarqanllapa suq kuchu aqolla kaqta. Chaymi yu-yarqanllapa: Mayá, aku qemiq barkuta waq kuchuman. Paqtar at-inchiqman ch'ayayta, nishpa. ⁴⁰ Chaymi paykunaqa chay llashaq

sujitaman rumiyuq waskakunata kuchushpa, mar yakupi dijarqanllapa. Chaymandaqam barkupa muyuchinan pala plujarqanllapa. Chayna ñawpa ladu purichiq traputa shayachirqanllapa, wayrawan rinambaq. Chaymi barkuqa riykarqanna chay kuchu manyanman.

⁴¹ Lukismi chay barkuqa rishpa, yaykurqan suq mana riypaq lugarmán. Chaqa chaypiqam yakukuna ishkay ladumanda tingunakushpa, aqokunata qotushqa karqan. Chaymi chay barkuqa ñawpa ladunman riykashpa, chay aqokunaman plantakarqan. Chaypiqam manana ni ashrita kuyurqanchu. Kanan iki ladumanda yakukuna ancha jwirtita waqtaptinmi, chay barkuqa piti pitina pakikaykarqan. ⁴² Chayshina barku pakikaykaptinqam, suldadukunaqa munarqanna prisukunata wanchiyta, ama mitikananllapa. ⁴³ Piru chay mas kamachikuq suldaduqam munarqan Pabluta washayta. Chaymi chay suldadungunata kamachirqan:

—Ama prisukunataqa wanchiyllapachu. Ashwan mayqanniki yach'aq nadayta, puntata yakuman wikapakayllapa, nadashpa waq manyanman llugshinaykillapa. ⁴⁴ Wakinnikiqa barkupa pakishqa tablangunapi piskakushpa, wambushpa, riyllapa manyaman, nishpa.

Chaymi chayshina yumbay yakumandaqa llugshirqayllapa, mana ni suqniyllapa wafñushpachu.

28

Pablum isla Malta shutiqpi washakarqan

¹ Yumbayna mar yakumanda washakashpam, yach'arqayllapa: Chay yakupa ch'awpimbi isla allpa Malta shutishqa, nishpa. ² Chay Mal-tapi tiyaqkunaqam ancha llakipawashpa, yanapawarqanllapa. Ancha tamyaptinmi, noqaykuna chiriptyi, ninata lummyachirqanllapa, yumbayniy mashakushpa qoñukanayllapa. ³ Chaymi Pabluga ashla chaki yamtata tandashpa, ninaman wichurqan. Nina qarwachiptinqam, llugshirqan suq kulibra. Llugshishpaqam, Pabluta kanishpa makimbi warkurakarqan. ⁴ Chaymi chay maltinukunaqa kulibrata rikashpa Pablupa makimbi warkuqaqtaqa, paykunapura ninakurqan:

—Allibmi kay runaqa wanchikuq kashqa. Chaymi Tayta Dyusqa paytaqa kulibrawan kastigaykan. Mar yakumanda washakaptimbismi, Dyusqa manana dijanchu kawsananqa, nishpa.

⁵ Pablugam makinda ch'apsishpa, kulibrata ishkichirgan ninaman. Piru Pablugam mana nimanarganchu. ⁶ Yumbaymi Pablupaq yuyarqanllapa: Limpu saksashpanam, bulakashpa, rin wañuq, nishpa. Chaymi ancha unaytana chapashpa, mana nima laya nanay piskaptinqa, suq layatana yuyarqanllapa: Kay runaqam suq dyus, nishpa.

⁷ Chay Maltapa kamachikuqninmi Publiyu shutiq. Paypa ch'akrangunam chay sirkayllapapi karqan. Paymi noqaykunata apawashpa, shumaqta wasinman ch'ayachiwarqanllapa. Kimsa diyata pusadata qowashpam, allita noqaykunata qarawarqan. ⁸ Chay Publiyupa taytanmi jibriwan, arriyawan, qeshyaq kamapi karqan. Chaymi Pabluga rishpa rikaq, Dyusman mañakushpa, sawambi makinda rurashpa, kach'akachirqan. ⁹ Chayta rikashpam, maltinukunaqa qeshyaqningunata Pabluman apamurqanllapa. Chaymi paykunatapis kach'akachirqan.

Pablum Ruma llaqtaman ch'ayarqan

¹⁰⁻¹¹ Chaymi “Dyusilupagi” niwashpa, rrigalitukunata qowarqanllapa. Kimsa killatam chay Maltapi tiyarqayllapa. Chaymandaqam rinaypaqlapana, yakupi puriq suq barkuman llugshiptiyllapa, chay maltinukunaqa tukuy imata qowarqanllapa ñanniypaqllapa. Chay barkuqam Alijandriya llaqtamanda karqan. Paykunapa amitungunam Gasturwan Pulus shutiqllapa. Chay ishkay amitungunatam barkumba ñawpa qerumbi rurashqallapa karqan. Chay barkuqam Maltapi shayashqa karqan, tamyayimpu pasanangaman. Chaymi chay barkupina rirqayllapa.

¹² Rishpaqam ch'ayarqayllapa barkukunapa shayanana lugar Sirakusa shutiqman. Chaypim kimsa diyata karqayllapa. ¹³ Waqmandaqam mar yakupa manyan manyan rirqayllapa Rrijuyu llaqtaman ch'ayashtiyllapa. Chaymandaqam sur ladumanda shumaqta wayraptin, ishkay diyapilla ch'ayarqayllapa Putyuli llaqtaman. ¹⁴ Waqpim tingunakurqay wakin kriyiq masinchiqkunawan. Paykunaqam rrugawarqanllapa, suq simanata pullan kidanayllapa. Chay simanata kidashpaqam, ch'akipna rirqayllapa Ruma llaqtaman. ¹⁵ Rrumapi tiyaq kriyiq masinchiqkunam noqaykunapaq yach'arqanllapa: Shamuykanllapash kayman, nishpa. Chaymi paykunaqa llugshirqan ñanman tinguwaqllapa; wakinguna Apyu shutiqpa plasangaman rirqanllapa tinguwaq. Wakinnataqmi Kimsa Kantina lugarkaman rirqanllapa, noqaykunata tinguwaq. Chaymi Pabluga chay kriyiq masinchiqkunata rikashpa, animakashpa, Dyusta pagikurqan. ¹⁶ Ruma llaqtaman ch'ayaptiyllapaqam, suldadukunapa kamachikuqnin Julyuqa prisukunata intrigakurqan kamachikuqninman. Piru Pablutaqam sapalandalla dijarqanllapa, suq wasipi tiyanambaq. Suq suldadutallam kamachirqanllapa, Pabluta kwidanambaq.

Pablum yach'achikurqan Ruma llaqtapi

¹⁷ Kimsa diyamandam Pabluga qayachirqan chay Rrumapi tiyaq pudirniyuq isrraylinukunata. Chaymi tandakaptinqa, paykunataqa nirqan:

—Masitakuna, isrraylinu masinchiqkunawan tiyashpam, mana nimatapis paykunataqa kuntrashqachu kani. Manam ni agwilunchiqkunapa kustumbringunata kuntrashqachu kani. Mana

nimata ruraptiypismi, waq Jirusalimbi prisuwashpa, paykuna rrumanukunaman intrigakuwashqa.¹⁸ Chaymi waqqiqa rrumanukuna tapuwarqan: “¿Imatam rurashqa kangi?” nishpa. Diklaraptiyqam paykunaga nirqanllapa: “Kay runaqam mana nima uchayuqchu wafunanga”, nishpa. Chaymi munarqanllapa kach'awayta.¹⁹ Piru chay isrraylinu masinchikunaqam ancha wapuyarqanllapa. Chaymi nirqay: “Mas pudirniyuq gubyirnunchiq Sesarna kay dimandaytaqa ushyanqa”, nishpa. Chaytaqam nirqay washakanayrayku; manam llaqta masinchikunata dimandanaychu.²⁰ Chaymi qamkunataqa qayachishushqa kani parlananchiqllapa. Noqanchiq isrraylinukunaqam kriyinchiq Dyus Akrashqan Washadurninchiqpi, ¿manachu? Chay Washadurninchiqpi kriyishqayraykum, kay kadinawanqa watawashqallapa.

²¹ Chayshina nishpa parlachiptinmi, isrraylinukunaqa Pablutaqa nirqan:

—Noqaykunaqam mana nima ufisyuta ch'askishqallapachu kani prubinsya Judiyamanda. Waqmanda isrraylinu masinchikuna shamushpa kay Rrumamanqam, mana nima washaykita niwashqallapachu.²² Piru noqaykunaqam yach'anillapa: Tukuy maypim chay mushuq duktrinaykita kuntrashpa, rimanllapa. Chaymi munanillapa uyayta ima ningim chay duktrinaykipaqqa, nishpa.

²³ Chaymi suq diyapaqna kidarqanllapa, Pabluta uyananllapa. Chay diya ch'ayaptinqam, ancha achka runakuna tandakarqan Pablupa pusadanman. Chaymi Pabluga achikyashqanmanda tardí amsayanangaman parlachirqan Dyuspaq, imashinam paywan ancha shumaqta kawsashun, nishpa. Muysispa librungunamanda, Dyuspaq suq rimaqkunapa librungunamandapis yach'achikushpam, paykunataqa ancha munarqan Jisukristupi kriyichiyta.²⁴ Wakinmi Pablu nishqandaga ch'askirqan. Piru wakinqam mana munarqanllapachu kriyiyta.²⁵ Kanan wakingunaqam suq layata, suq layata yuyashpa, rirqanllapa. Chaymi Pabluga chay riqkunata nirqan:

—(Qamkunaqam wakin unay agwilunchiqshina kangillapa.) Allitam Santu Ispirituqa Dyuspaq rimaq Isayiyasta rimachirqan, kayshina ninamaq chay agwilunchikunata:

²⁶ Riy chay runakunata kayshina willay: Ancha uyashpapis, ancha rikashpapis, mana ringillapachu intyindiq.

²⁷ Chaqa qamkunapa shunqoykiqam anguna tikrakashqa. Chaymi mana munangillapachu ni uyawayta ni rikawayta. Shunqoykipiqam mana munangillapachu noqapaq yach'ayta, noqaman shamunaykillapa, uchaykikunamanda washashunayllapaq, nishpa.*

²⁸ Kaytapis yach'ayllapa: Kananmandapacham rinillapa yach'achiq chay mana isrraylinu kaqkunatapis Taytanchiq Dyuspaq. Paykunapismi paytaqa rinllapa kasuq.

²⁹ Chayshina Pablu niptinmi, chay isrraylinukunaqa rirqanllapa. Riqshinaqam paykunapura ancha parlarqanllapa:

—Manam chayshinachu. Kayshinaraqmi, nishpa.」

* 28:27 Isaías 6.9, 10

³⁰ Pabluqam ishkey watata tiyarqan chay arrindashqan wasipi. Chaypim ch'askiq yumbay payman shamuqkunata, ³¹ kayshina yach'achikushpa:

—Shumaqtam rinchiq tiyaq Taytanchiq Dyuswanqa, nishpa.

Siñurninchiq Jisukristupaqpismi ancha yach'achikurqan. Chayshina mana nimata manchashpachu yach'achikuptinmi, mana ni pipis paytaqa piñachiqchu.

(Chaytallam iskibrirqan San Lukas.)

APUSTUL SAN PABLUM KAY KARTATA KACH'ARQAN RRUMA LLAQTAPI TIYAQKUNAMAN (RRUMANUS)

¿Pitaq karqan San Pablu? San Pabluqam nasirqan prubinsya Asyapa Tarsu llaqtambi. Payqam suq ancha yach'ayniyuq isrraylinu karqan. Ancha allin yach'achikuqwanmi istudyashqa karqan. Kanan ancha kriyirqan farisiyukunapa duktrinambi. Chaymi manaraq Jisukristupi kriyishpaqa, payqa ancha padisichiq Jisukristupi kriyiqkunata. Piru chaymandaqam Jisukristupi kriyiptin, Tayta Dyusqa numbrarqan, apustulnin kanambaq. Chaymi rirqan ancha achka nasyungunaman, Jisukristupaq yach'achikuq. Masta yach'ananchiq Pablupaq, liyishunllapa Ichus 8.1-3; 9.1-31; 11.25-26; 13.1-28.31; Rrumanus 1.1.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? San Pabluqam iskibrirqan kay kartata Rruma llaqtapi tandacaq kriyiq masingunaman. Chay ancha atun Rrumaqam nasyun Italyapi kidan. Jisuspa, Pablupa tyimpumbim chay Rrumaqa yumbay llaqtakunamanda mas kamachikuq karqan. Chaqa chay rrumanukunaqam ancha achka nasyungunapi tiyaqkunata kamachiqllapa. Chay Rrumaqam Isrrayilmanda ancha karupi kidan. Piru chay Rrumapiqam achka nasyunmanda kaqkuna tiyarqanllapa. Pabluqam wakin isrraylinu kriyiq masingunata iskibrirqan kay kartapi. Piru mastam suq nasyungunamanda kaq kriyiq masingunata iskibrirqan.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Pabluqam ancha munarqan watukuyta chay Rrumapi tiyaq kriyiq masingunata, nasyun Ispañaman riqshina. Manaraq rishpaqam, kay kartata kach'arqan, yach'achinambaq: “Ancha uchayuq kaptinchiqpismi, Tayta Dyus washawarqanchiq. Chaymi Jisukristupi kriyishpa, payta kasushpa, shumaqta kawsashun”, nishpa.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa? Ancha allita yach'achiwanchiq Dyuspa shumaq nutisyambaq, Tayta Dyus imashina uchanchiqkunamanda washawashqanchiqpaq.

Rru 1.1-3.20 niwanchiqllapa, tukuy runa, warmim uchata rurashpa, kawsashqanchiqpaq.

Rru 3.21-8.39 niwanchiq, Jisukristupi kriyiptinchiq, Dyusmi pir-dunawaqninchiq, washawanchiqllapa.

Rru 9.1-11.36 niwanchiq, Dyusmi isrraylinukunata akrashqa, nasyun-nin kanambaq. Piru payqam yumbay nasyungunamanda kaqkunatapis munan washawayninchiqta.

Rru 12.1-15.13 niwanchiq, Tayta Dyusman tukuy shungo intrigakashpa, runa masinchiqkunawan shumaqta kawsananchiq.

Rru 15.14-16.27 niwanchiq, Pablu Rruma llaqtaman riyta munashqambaq, kriyiq masingunata napaykushpa, disipidishqambaq.

Pablu napaykurqan Rruma llaqtapi tiyaq kriyiq masingunata

¹ Kuyashqay kriyiq masitakuna, suq kriyadu patrunninda kasuqshinam noqa Pablu Jisukristuta kasushpa, paypa shumaq nutisyanda yach'achikuni. Chaqa Tayta Dyusmi akrawashqa, apustulnin kanaypaq.

² Taytanchiq Dyusqam unay tyimpupi paypaq rimaqkunata shumaq nutisyanda kayshina isikibrichirqan Santu Librumbi: ³ Dyus Akrashqan Washadurmi kay pachaman rin shamuq, nishpa. Chaymandaqam Dyus nishqanshina, Churin Jisukristuqa kay pachapi suq warmimanda nasirqan. Payqam chay unay gubyirnu Dabidpa karu willkan karqan. ⁴ Chaymandaqam Jisukristuqa wañurqan. Piru Dyuspa Santu Ispiritun ancha pudirniyuq kashpa, kawsachimushpam, intyindichiwarqanchiq: Jisukristuqam Tayta Dyuspa ancha santu Churin, nishpa.

⁵ Chaymandaqam Taytanchiq Dyusqa noqaykunawan ancha allin kashpa, akrawarqanllapa, apustulninguna kanaypaqllapa. Chaymi ancha kushikunillapa. Chaqa Tayta Dyusqam yumbay nasyungunaman kach'awarqanllapa, runakunata, warmikunata yach'achinaypaq, Jisukristupi kriyishpa, Dyusta kasunanllapa. ⁶ Chayshinam qamkunatapis Taytanchiq Dyusqa qayashushqa, Jisukristupi kriyishpa, paypa wambranguna kanaykillapa.

⁷ Chaymi kay kartata kach'amuni qamkuna Rruma llaqtapi tiyaqkunaman. Chaqa Tayta Dyusmi qamkunata ancha kuyashushpa, qayashushqallapa, paypaqla kawsanaykillapa. Chaymi noqaqa Taytanchiq Dyusman mañakuni, pay, Siñurninchiq Jisukristuwan, tukuy imapi qamkunata yanapashunambaq, ama nimata manchashpachu, ashwan shumaqta kawsanaykillapa.

Pablu Rruma llaqtaman munarqan riyta

⁸ Puntatam kaykunata munani nishuyllapata: Ancha achka llaqtakunapim qamkunapay shumaqta rimanllapa: Chay rrumanukunaqash Jisukristupi ancha allita kriyinllapa, nishpa. Chaymi noqaqa Jisukristu yanapawaptin, Tayta Dyusta ancha pagikuni qamkunapay. ⁹ Chaqa noqaqam kawsani Taytanchiq Dyuspay tukuy shunqo yach'achikushpa. Chayshinam yach'achikuni Churin Jisuspa shumaq nutisyanda. Tayta Dyusqam noqapaqqa allita yach'an: Pabluqam rrumanu kriyiq masingunapay mana shaykuq noqaman mañakun, nishpa. ¹⁰ Tukuy tyimpum mañakuykanipis, Taytanchiq Dyus yanapawanambaq, qamkunaman shamunaypay. Piru mastam munani pay munashqan kanambaq. ¹¹ Ancham munani rikashuyllapata, qamkunata animachishunay, Dyuspi mas allita yuyakunaykillapa. ¹² Chaqa qamkunaman shamuptiymi, yumbayninchiq suqwan, suqwan atinchiq animachinakuyta, Jisuspi mas allita yuyakunanchiqllapa.

¹³ Kriyiq masitakuna, munanim yach'anaykillapa: Pabluqam achka bwiltata munashqa shamuyta noqanchiqkunaman, nishpa. Piru manaraqmi atishqachu kani shamuytaqa. Chaqa Jisuspay achka nasyungunapi yach'achikuptiymi, paykunapis Jisuspi kriyishqallapa. Chaymi kananga qamkunamambis munani shamuyta, achka rrumanu masikikunata animachinaypay, Jisuspi allita yuyakunanllapa. ¹⁴ Chaqa Tayta Dyusmi noqataqa kach'amuwashqa, yumbay laya runakunata, warmikunata yach'achinaypay. Chaymi yach'achiykani chay yach'ayniyuq grisyanukunata, chay mana yach'ayniyuq kaqkunatapis. ¹⁵ Chaymi ancha munani shamuyta qamkuna Rrumapi tiyaqkunamambis, Jisukristupa shumaq nutisyanda yach'achishunayllapa.

Taytanchiq Dyusmi Jisuspi kriyiqkunata uchangunamanda rin washaq

¹⁶ Noqagam mana nimatapis pengakunichu yach'achikunaypaq Jisuspa shumaq nutisyandaqa. Chaqa chay shumaq nutisyanda yach'achikuptinchigmi, pudirniyuq Tayta Dyusqa atin washayta paypi yumbay kriyiqkunata, isrraylinukunata, mana isrraylinu kaqkunatapis.

¹⁷ Chaqa chay shumaq nutisyanda intyindishpaqam, yach'anchiqllapa: Tayta Dyusmi pirdunan Churin Jisuspi kriyiqkunatalla, nishpa. Chaymi Dyuspa Santu Librumbi kayshina nin: "Noqapi yumbay kriyiqkunata pirdunashpam, manana uchayuqpaqchu riqsini. Chaymi paykunaqa, noqapi kriyishpa, shumaqta rinllapa kawsaq", nishpa.

Yumbay runakunam uchayuqkuna

¹⁸ Piru Taytanchiq Dyusmi syilumandapacha piñakushpa, chay mana alli ruraqkunata rin kastigaq. Chaqa chay uchayuqkunaqam mana baliqta rurashpa, suqkunata pandachinllapa, allip kaqkunata ama yach'ananllapa.

¹⁹⁻²⁰ Tayta Dyus kikinmi paykunataqa allita yach'achishqa: "Noqam tukuy tyimpu ancha allin, ancha pudirniyuq Dyusniki kani", nishpa. Chaytaqam yach'achikushqa, kay munduta tukuy imandinda rurashpa, yumbay runakuna chay rurashqanda rikanambaqllapa. Chaymi pay kikinda mana rikashpapis, yumbay runakuna paypaqqa yach'anchiqllapa: Kanmi Dyus, nishpa. Chaymi Dyuspi mana munaq kriyiqkunaqa mana atinqallapachu washakayta: Manam yach'ashqachu kani Dyuspaq, nishpaqa.

²¹ Chaqa chay runakuna Taytanchiq Dyuspaq yach'ashpapismi, mana munashqallapachu alabayta ni pagikuyta. Ashwanmi mana allikunata yuyashpa kawsashqallapa. Chaymi shunqombi mana baliqkunata yuyashpa, tutayaqpishina kawsanllapa.

²² Chaymi: Ancha yach'ayniyuqmi kanchiqllapa, nishpapis, ancha tuntukunapaq tikrakashqallapa. ²³ Chaqa Tayta Dyus ancha pudirniyuq, mana nunka ushyakaq kaptimbismi, chay uchayuqkunaqa mana munashqallapachu paytaqa adurayta. Ashwanmi munashqallapa aduraytaqa kay mundupi kaq amitu layakunata. Chay amitungunataqam rurashqallapa mana duraq runakunataashina, pishqokunataashina, ch'usku ch'akiyuq animalkunataashina, kulibrakunataashina.

²⁴ Chayraykum Taytanchiq Dyusqa chay runakunamanda akrakashqana. Chaymi paykunaqa kwirpun munashqandalla rurashpa kawsanllapa. Suqwan suqwan ancha pengakuypaq kusaskunata rurashpa kawsanllapa.

²⁵ Chaqa chay runakunaqam Dyus allip nishqanda mana munashpa kriyiyta, llullakuqkunata kriyishqallapa. Chaymi Tayta Dyusta disprisyashpa, mana adurashpaqa, pay rurashqangunata aduraykanllapa. Piru Taytanchiq Dyusmi tukuy imata rurashqa. Chayri paytalla tukuy tyimpu alabashunllapa. ¡Chayshina kanqa!

²⁶ Piru wakin runakuna mana munaptinllapa Tayta Dyusta aduraytaqa, payqa chay runakunamanda akrakashqana, ancha millanaypaq kusaskunata rurashpa kawsananllapa. Warmikunapismi runanwan mana puñushpachu, warmipura puñunllapa. ²⁷ Chayshinallam wakin ullqokunapis warminwan mana munashpa puñuyta, ancha munanllapa ullqopura puñuyta. Chaymi chayshina puñushpa, pengakuypaq kusaskunata rurashpa, ancha padisinllapa. Chayshinam kastigunda ch'askinllapa.

²⁸ Chay uchayuqkunagaqam mana nimatapis munanllapachu yach'ayta Dyuspaqqa. Chaymi Taytanchiq Dyusqa paykunamanda akrakashpa, dihashqana yuyayninguna ancha dañakananllapa. Chayraykum ancha fiyukunata yuyashpa, kay laya uchakunata rurannllapa: ²⁹ Manam kasunllapachu liykunata; mayqanwambismi puñunllapa; runa masingunatam dañachinllapa; ch'iqninakunllapam. Iman kaptimbismi, nisyuyashpa, masta munanllapa; runa masingunata imbidyashpam, kusasningunata ancha munanllapa; wanchikunllapam. Ancha piñakushpam, anyanakunllapa; ingañanakunllapam. Chaqa paykunagaqam ancha pibirsukuna, kwintirukuna. ³⁰ Runa masimba washandam rimanllapa. Dyustam ch'iqninllapa. Ancha afaniruyashpam, suqkunata disprisyanllapa. Kanan ancha alabakashpam, ancha yuyanllapa suqkunata dañachiyta. Taytanda mamandam mana kasunllapachu. ³¹ Paykunagaqam ancha tuntukuna. Chaqa manam nimatapis munanllapachu intyindiya. Imata ufrisishpapismi, mana kumplinllapachu. Kanan manam ni pitapis kuyanllapachu ni pirdunanllapachu ni llakipanllapachu. ³² Paykunagaqam allita yach'anllapa Tayta Dyus kamachikushqanda. Yach'anllapapismi: Chay laya uchayuqkunataqam, alli wanchinanllapa, nishpa. Piru chayta yach'ashpapismi, chay laya uchakunata rurashpa kawsanllapa. Kanan runa masinguna paykunashina uchata ruraptinllapam, ancha kushikunllapa.

2

Taytanchiq Dyusmi yumbayninchiqta allita rin jugawaqninchiq

¹ Chayri mayqannikipis, runa masikitaqa ama jugayllapachu. Chaqa qamkunapismi paykunashina uchata ruraykangillapa. Chaymi chay runa masikita shimbishpaqa, qamkuna kikiki shimbikaykangi. ² (Piru Tayta Dyusmi dirichuyuq jugawananchiqqa.) Chaqa allitam yach'anchiqllapa: Taytanchiq Dyusmi tukuy uchayuqkunata allita jugashpa, rin kastigaq, nishpa. ³ Chaymi suqkunata jugashpaqa, qam kikiki maluta rurashpa, mana nimatapis ringillapachu washakaq Dyuspa kastigunmandaqa. ⁴ Piru kinsapch'i qamkunaqa Dyusta mana manchashpachu yuyangillapa: Tayta Dyusqam ancha allin. Chaymi mana rinchu kastigawaq, nishpa. Manam chayshinachu. Ashwanmi payqa ancha allin kashpa, agwantashushpa, mana daschu qamkunataqa kastigashungi. Chaymi payqa qamkunata shuyashuykangi, uchaykikunata dihashpa, payta rruganaykillapa pirdunashunambaq. ⁵ Piru qamkunagaqam rumi shunqoyuqkuna kashpa, mana nimatapis munangillapachu uchaykikunata dihashpa, bidaykita kambyaytaqa. Chaymi mas uchayuqna kangillapa. Chayraykum Tayta Dyusqa jwisyu diyapi yumbaynikita allita jugashushpa, ancha rin kastigashuqllapa. ⁶ Chaqa yumbayninchiqtam allita rin jugawaqninchiq, allita rurashqa kaptinchiq, ichu mana allita rurashqa kaptinchiqpis. ⁷ Wakin runakunaqam mana shaykuq allita rurashpa, Dyusta kasunllapa, paywan llipyashpa, tukuy tyimpu kawsananllapa. Chaymi Taytanchiq Dyusqa paykunata alabashpa, tukuy tyimpu rin kawsachiq. ⁸ Piru Dyusqam piñakushpa, rin kastigaq payta mana kasuq malu ruraqkunata. ⁹ Chaymi paykunaqa ancha padisishpa, rinllapa ñakaq; puntata chay isrraylinukuna;

chaymandaqam chay mana isrraylinu kaqkunapis. ¹⁰ Piru Tayta Dyusqam chay alli ruraqkunataqa ancha alabashpa, ancha rin kushichiq, puntata chay Isrrayilmanda kaqkunata; chaymandaqam chay mana isrrayilmanda kaqkunatapis.

¹¹ Chaqa Taytanchiq Dyusqam yumbayta igwalta rin jusgaq. Manam rinchu sawachaq ni mayqan mana alli ruraqta. ¹² Chaymi chay mana isrraylinu kaqkunata rin jusgaq paykunapa liyningunawanlla. Chaqa yach'ashpa imam alli, imam mana allichu nishpapismi, paykunaqa mana allikunata ruranllapa. Piru isrraylinu kaqkunataqam Muysispa liyningunawan rin jusgaq. Chaqa paykunaqam chay liyningunata yach'ashpapis, mana kasunllapachu. ¹³ Manam balinchu Muysispa liyningunata yach'ananchiqllapa. Ashwanmi Dyusqa munan, yumbay chay liyningunata allita kasunanchiq, paypa wambranguna kananchiqllapa. ¹⁴ Piru chay suq nasyungunamanda wakin kaqkunaqam Muysispa liyningunata mana yach'ashpapis, allita rurashpa kawsanllapa. Chaqa paykunaqam kikin shunqonmandalla yach'anllapa: Imam alli; imam mana allichu, nishpa. ¹⁵ Chaymi chayshina allita rurashpa kawsaptinllapaqa, yach'anchiqllapa: Paykunapismi shunqonllapapi Dyus munashqanda intyindinllapa, nishpa. Chaqa yuyayningunapim yach'anllapa: Allitachu ruraykani ichu mana, nishpa. ¹⁶ Chaymi jwisyu diyapipis chayshinalla rin kaq. Chaqa Dyusqam Jisukristuwan tukuy ima shunqonchippi yuyashqanchiqta rin jusgaq. Chayshinallam qamkunataqa nishushqa kani Jisuspa shumaq nutisyanda yach'achishushpa.

Isrraylinukunaqam Muysispa liyningunata mana kasushqallapachu

¹⁷ Isrraylinu masiykuna, wakinnikikunaqa alabakashpa, suqkunata ningillapa: Noqaykunaqam Isrrayilmanda kanillapa. Chaymi Tayta Dyusqa masta kuyawanllapa yumbay runakunamanda, nishpa. Chayshinam ancha kriyingillapa Muysispa liyningunapi washakanaykillapa. ¹⁸ Chaymi Muysispa liyningunata yach'akushpaqa, Dyus munashqanda yach'angillapa, allita rurashpa kawsanaykillapa. ¹⁹ Kayshinapismi yuyangillapa: Muysispa liyningunata mana yach'aqkunaqam sarkukunashina. Chaymi paykunata atini yach'achiyta, amana tutayaqpishina purinanllapa, nishpa. ²⁰ Ningillapapismi: Muysispa liyningunatam ancha allita yach'ani. Chaymi chay mana yach'aqkunapa yach'achikuqnin kashpa, allip kaqta atini yach'achiyta: Imam alli; imam mana allichu, nishpa. ²¹ Piru ancha allita yach'achikushpaqa, ¿imaraykutaq qamkunapis chay nishqaykitaqa mana kasungillapachu? Chaqa qamkunaqam yach'achikungi: “Ama suwakuyllapachu”, nishpa. Chayshina nishpaqa, ¿imaraykutaq qamkunaqa suwakungillapa? ²² Ningillapapismi: “Suqpa warminwanqa ama puñuyllapachu”, nishpa. Chayshina yach'achikushpaqa, ¿imaraykutaq suqpa warminwanqa puñungillapa? Amitu layakunata ch'iqnishpaqa, ¿imaraykutaq adurana wasingunaman yaykungillapa, kusasningunata suwaqqa? ²³ Kanan qamkunaqam Muysispa liyningunata allita yach'ashpaqa, ancha alabakangillapa. Piru chay liykunata mana kasushpaqam, Dyuspa famandaqa dañachiykangillapa. ²⁴ Chayraykum Taytanchiq Dyuspa Santu Librumbi nin: “Qamkuna isrraylinukuna mana allita rurashqaykillaparaykum,

chay mana isrraylinu kaqkunaqa Dyuspaq mana allikunata rimanllapa,” nishpa.

²⁵ Isrraylinu llaqta masiykuna, qamkuna kwirpuykipi siñalta rurashpa, Muysispa liyningunata kasuptikiqam, chay siñalqa qamkunapaqqa allipta balin. Piru mana kasushpa Muysispa liyningunataqam, kwirpuykipiqa yanqa rurashqallapa kangi chay siñaltaqa. ²⁶ Chay mana isrraylinu kaqkunaqam kwirpumbiqa mana ruranllapachu chay siñaltaqa. Piru paykuna Muysis nishqanda kasuptinllapaqam, paykunapis chay siñalniyuqshinana Tayta Dyuspaqqa. ²⁷ Piru wakinnikiqam siñalniyuq kashpa, Muysispa liyningunata yach'ashpapis, mana kasungillapachu. Rikay chay mana siñalniyuq kaqkunata. Paykunaqam Muysispa liyningunata mana yach'ashpapis, wakinqa Dyus munashqanshina kawsanllapa. Chayshina kawsaptinllapaqam, qamkuna yach'aqkuna mana kasushpaqa, mas uchayuq ringillapa kaq. ²⁸ Mayá, chayshina kaptinqa, ¿pikunam Dyuspa lijitimu wambrangunaqa? Manam sawa kwirpunchiqpi siñalta rurashpallachu, lijitimu wambrangunaqa kanchiqllapa. ²⁹ Ashwanmi Dyuspi kriyiptinchiq, paypa Santu Ispiritun uku shunqonchiqpi siñalawanchiq, Dyuspa wambranguna kananchiqllapa. Chay liykunaqam mana atinllapachu washawayninchiqta. Piru Taytanchiq Dyusmi washawaqninchiq, noqanchiqkunata alabawanchiq, awnki runa masinchiqkuna disprisyawaptinchiqpis.

3

¹ Chayshina niptiych'i, qamkunaqa yuyangimanllapa: ¿Imapaqtaq balin isrraylinu kananchiqllapaqa? Ichu ¿imapaqtaq balin kwirpunchiqpi siñalniyuq kananchiqllapaqa? nishpa. ² Piru ancham balin Isrrayil nasyunmanda kananchiqllapaqa. Chaqa Tayta Dyusqam Santu Librunda qorqan noqanchiqkunapa karu agwilunchiqkunata. ³ Piru chayshina Santu Librunda qoptimbismi, wakin isrraylinu masinchiqkunaqa Dyus nishqanda mana kumplinllapachu. Chayshina paykuna mana kumpliimbismi, Tayta Dyusqa tukuy ima nishqanda rin kumpli. ⁴ Chaqa yumbay runakuna llullakuptimbismi, Taytanchiq Dyusqa allip kaqtalla rin rimaq. Chaymi Dyuspa Santu Librumbi nin:

Tayta Dyus, qam rimaptikim, yumbay uyashuqkuna rinllapa yach'aq: Taytanchiq Dyusmi allip kaqtalla riman, nishpa. Chaymi yumbay jushgashuqta binsishpa, ringi uyarachiq, nishpa.*

⁵ Piru suq uchayuq runa ninman: “Uchata ruraptiymi, chay rikawaqkunaqa Dyuspaq rinllapa yuyaqa: ‘Dyusqam ancha allin. Manam kay uchayuq runashinachu. Chaymi paypi rini kriyiq’, nishpa. Chayshina chay rikawaqkuna Dyusta alabaptinqam, mana balinmanchu Dyusqa kastigawananqa, ¿manachu?” nishpa. (Chayshinaqam yuyanman suq ancha tuntu uchayuq runa.) ⁶ Piru manam chayshinachu. Ashwanmi Tayta Dyusqa ancha rin kastigaq chay uchayuqkunataqa. Chaqa payqam ancha allin juyis kashpa, justisyata allita rurashpa, atin jushgayta yumbay runata, warmita.

⁷ Piru suq uchayuq runa munashpa washakayta ninman: “Llul-lakushqayraykum Dyusta masta rinllapa alabaq: ‘Dyusmi mana kay

* 3:4 Salmo 51.4

llullakuq runashinachu' nishpa. Chaymi llullakuptiyqa, mana bal-inchu Dyus kastigawananga, ¿manachu?" nishpa. ⁸ Piru chayshina rimashpaqam, pay kikinlla ingañakaykan. Chaqa chayshina kaptinqa, ¿ima, masta balinman ancha malukunata rurananchiq, suqkuna Taytanchiq Dyusta masta alabanarllapa? ¡Manám! Piru chay rimaqkunaqam ashwamba ingañashpa ninllapa: "Pablupismi noqaykunashinalla yach'achikun", nishpa. Chaymi paykunata Tayta Dyusqa allita jushgashpa, ancha rin kastigaq.

Yumbaymi uchayuqkuna kanchiqllapa

⁹ Mayá, ¿imatam atinchiq niyta? ¿Isrraylinukuna kashpaqachu, chay mana isrraylinu kaqkunamanda mas allin kanchiqllapa? ¡Manám! Chaqa nishushqallapanam kani: Isrraylinukuna, chay mana isrraylinu kaqkunapismi uchayuqkuna kanchiqllapa, nishpa. ¹⁰ Chaymi Dyuspa Santu Librumbi kayshina niwanchiqllapa:

Dyuspaqqam mana kanchu ni suq runa ni suq warmi ancha allinqa. Ashwanmi yumbayninchiq uchayuqkuna kanchiqllapa.

¹¹ Manam pipis munanchu intyindiya Dyuspaqqa. Manam pipis munanchu Dyustaqa riqsiyta.

¹² Chaqa yumbay runakuna, warmikuna uchata rurashpaqam, Tayta Dyusmanda akrakashpa, dañakashqallapa. Chaymi Dyuspaqqa mana kanchu ni suqsitu allita ruraqqa.*

¹³ Chay uchayuqkunapa mana baliq rimashqangunam Dyuspaqqa ancha ash'nan suq pambashqa wañushqapa kwirpunshina. Chaqa paykuna runa masingunata ingañashpaqam, ancha dañachin kulibrapa bininunshina.*

¹⁴ Kanan mana shaykuq piñakushpam, runa masinda maldisyanllapa.*

¹⁵ Kanan dasmi kallpanllapa wanchikuq.

¹⁶ Chayshina rurashpaqam, achka runakunata dañachishpa, ancha llakichinllapa.

¹⁷ Chaqa manam munanllapachu suqkunawan shumaqta kawsaytaqa.*

¹⁸ Kanan Taytanchiq Dyustapismi mana nimatapis rrispitanllapachu, nishpa.*

¹⁹ Muysispa liyningunam isrraylinukunata kamachiwanchiq, yumbay chay liykunata kasunanchiqllapa. Piru manam pipis atinchu kumpliya yumbay chay liykunataqa. Chaymi chay liykunawanqa mana pipis atinchu washakayta: Manam nima uchayuqchu kani, nishpaqa. Ashwanmi jwisyu diyapi uyaritap Dyusmanda kastigunda rinllapa ch'askiq. ²⁰ Chaqa manam pipis atinchu washakayta Muysispa liyningunata kasushpaqa. Ashwanmi Tayta Dyusqa chay liykunataqa qowashqallapa kanchiq, yach'ananchiq: Uchayuqmi kani, nishpa.

Taytanchiq Dyusmi Jisuspi kriyaiqkunata pirdunashpa, washan

²¹⁻²² Piru kananqam Tayta Dyus yach'achiwashqa kanchiq: Jisukristupi kriyaiptykillam, payqa rin washashuqllapa, nishpa. Chaqa Isrrayilmanda kaqkuna, mana isrraylinu kaqkunapismi mana atinchiqllapachu kasuyta yumbay liykunata washakananchiqqa. Chaymi Dyuspaq rimaq Muysis, chay suq rimaqkunapis Dyuspa Santu Librumbi niwanchiqllapa: Suq Washadurmi shamushpa, rin washawaqninchiq,

* **3:12** Salmo 14.1-3   * **3:13** Salmo 5.9; 140.3   * **3:14** Salmo 10.7   * **3:17** Isaías 59.7-8

* **3:18** Salmo 36.1

nishpa. ²³ Chaqa yumbay runakuna, warmikunam uchayuq kanchiqllapa. Chaymi mana atinchiqllapachu washakayta, ancha allin Dyuswan kawsananchiqqa. ²⁴ Chayraykum Jisukristu wañurqan, noqanchiqkunata washawananchiq. Chayshina wañuptinmi, Tayta Dyusqa ancha allin kashpa, dibaldilla pirdunawaqninchiq, washawanchiqllapa. ²⁵ Chaqa Tayta Dyus munaptinmi, Jisukristu wañurqan, paypi kriyiptinchiqllapa, Tayta Dyus yumbay uchanchiqmanda pirdunawananchiq. Chayshinaqam wañurqan, yach'ananchiqllapa: Tayta Dyusqam ancha allin kashpa, washawanchiqllapa, nishpa. Chaymi Jisukristu wañushqan diyakaman, runakuna uchata ruraptinllapaqa, Taytanchiq Dyusqa agwantashpa, paykunataqa manaraq jusgarqanchu. ²⁶ Piru kay tyimpupiqam Tayta Dyusqa ancha allin juyis kashpa, atinna Jisuspi kriyiqkunata pirdunawayninchiqta, (Churin Jisukristu noqanchiqkunapaq wañushqanrayku).

²⁷ Chayshina Taytanchiq Dyus washawaptinchiqqa, ¿imapaqtaq balinman alabakananchiqqa? ¿Atinchiqchu alabakayta, Muysispa yumbay liyningunata kasushqanchiqrayku? Manám. Ashwanmi Jisuspi kriyiptinchiqlla, Tayta Dyusqa uchanchiqmanda pirdunawananchiq. ²⁸ Chaymi yach'anchiqllapa: Jisuspi kriyiptinchiqllam, Tayta Dyusqa yumbay uchanchiqmanda pirdunawananchiq; manam Muysispa liyningunata kasushqanchiqraykuchu, nishpa.

²⁹ Chaqa Tayta Dyusqam mana isrraylinu kaqkunatallachu washan. Ashwanmi chay mana isrraylinu kaqkunatapis washan, Churin Jisuspi kriyiptinllapa. ³⁰ Chaqa suq Dyusllam kan. Payqam Jisuspi yumbay kriyiqkunata pirdunawananchiq, kwirpunchiqpi siñalniyuq ichu mana siñalniyuq kaptinchiqpis. ³¹ Piru amar yuyashunllapachu: Taytanchiq Dyuspa liyningunaqam manana balinchu, nishpaqa. Ashwanmi Jisuspi kriyishpa, mas allitana atinchiqllapa Dyuspa liyningunata kasuyta.

4

Tayta Dyusmi Abrajandaqa pirdunarqan, allipta kriyishqanrayku

¹ Mayá, yuyashunllapa chay unay agwilunchiq Abrajambaq. ¿Imatam rurarqan chay Abrajanqa, Taytanchiq Dyus uchangunamanda pirdunanambaqqa? ² Payqam mana allitachu tukuy imata rurarqan. Chaqa allitalla rurashpaqam, pay kikin atinanda alabakayta Dyuspa ñawpambi. Piru manam atirqanchu alabakaytaqa. ³ (Ashwanmi Tayta Dyuspi ancha kriyiptin, uchangunamanda washarqan.) Chaymi Dyuspa Santu Librumbi nin: “Abrajanqam Taytanchiq Dyuspi allita kriyirqan. Chaymi Tayta Dyusqa uchangunata pirdunashpa, mana nima uchayuqpaqna riqsishqa”, nishpa. ⁴ Mayá, allita yuyashunllapa: Suq runa trabajaqqam pagunda ch'askin. Chaymi chay pagunqa mana rrigaluchu, ¿manachu? Ashwanmi trabajashpaqa, dirichuyuq chay pagunda ch'askinambaq. ⁵ (Piru noqanchiqkunaqam mana atinchiqchu allitalla rurayta washakananchiqqa.) Ashwanmi Taytanchiq Dyuspi kriyiptinchiqqa, payqa pirdunawaqninchiq, manana nima uchayuqpaqna riqsiwaqninchiq, dibaldilla washawanchiqllapa. ⁶⁻⁷ Chayshinallam chay unay gubyirnu Dabidpis Dyuspa Santu Librumbi chaypaq kayshina iskibrirqan:

Runakuna kushikunqa, tukuy uchangunata Tayta Dyus dibaldilla pirdunashqambaq.

⁸ Taytanchiq Dyus chayshina pirdunashpaqam, manana rinchu niq: Uchayuqmi kang, nishpaqa. Chayri ancha kushikunqallapa, nishpa.*

⁹ ¿Chayshinaqachu kushikunga kwirpunllapapi siñalniyuqkunalla? ¡Manám! Ashwan Tayta Dyuspi kriyishpam, rinllapa kushikuq chay mana siñalniyuq kaqkunapis. Mayá, allita yuyashunllapa. Dyuspa Santu Librumbiqam nin: “Abrajanqam Taytanchiq Dyuspi allita kriyirgan. Chaymi Tayta Dyusqa uchangunata pirdunashpa, mana nima uchayuqpaqna riqsishqa”, nishpa. ¹⁰ Chayshinaqa ¿ima tyimpupim Dyusqa pirdunargan Abrajandaqa? ¿Kwirpumbi siñalta ruraptinna, ichu manaraq siñalakaptin? Taytanchiq Dyusqam pirdunarganqa, kwirpumbi manaraq chay siñalta ruraptin. ¹¹ Chayshina Dyus pirdunaptinraqmi, Abrajanga chay siñalta kwirpumbiqa rurargan, ama qonqanambaq: Dyusmi pirdunawashqa, paypi kriyishqayrayku, nishpa. Chaymi chay Abrajanga Dyuspi yumbay kriyiqkunapa taytanchiqshina. Kanan payraykum yach'anchiqllapa: Tayta Dyusmi chay mana siñalniyuq kaqkunatapis pirdunan, paypi kriyiptinllapaqa, nishpa. ¹² Chay Abrajanmi noqaykuna siñalniyuq isrraylinukunapa taytayshinapis. Piru manam wambrangunashinachu kanillapa, kwirpuyllapapi chay siñalta rurashqayraykuqa. Ashwanmi Abrajanshina kriyishqayllaparayku, paypa wambrangunashina kanillapa.

Abrajanmi Taytanchiq Dyus ufrisishqanda allipta kriyishpa ch'askirgan

¹³ Tayta Dyusqam chay Abrajanda karu willkandinda ufrisirgan, yumbay kay mundupi tiyaqkunata kamachinanllapa. Piru manam Muysispa liyningunata kasushqanraykuchu, chayshinaqa ufrisirganqa. (Chaq Abrajamba tyimpumbiqam manaraq karganchu chay liykunaga.) Ashwanmi chayshina ufrisirganqa, allita Dyuspi kriyishqanrayku. Chayshina kriyiptinmi, Taytanchiq Dyusqa uchangunamanda pirdunashpa, manana nima uchayuqpaq riqsirgan. ¹⁴ Chayshina Dyuspi kriyiptinchiqllapam, noqanchiqkunatapis washawanchiqllapa, paywan kawsananchiqllapa. Manam washawanchiqchu Muysispa liyningunata kasushqanchiqraykuqa. Chaq atiptinchiq washakayta, liykunata kasushpaqam, mana nimapaq balinmanchu Jisuspi kriyinanchiqqa. Tayta Dyus Abrajanda chay ufrisishqambismi mana nimapaq balinmanchu. ¹⁵ Mana kaptin Muysispa liyningunaqam, runakunaqa mana may uchayuqchu kanmanllapa. Piru Muysispa liyninguna kashqanraykum, achka uchayuqkuna mas kastigadu rinllapa kaq, chay liykunata mana kasushqanllaparayku.

¹⁶ Chaymi Taytanchiq Dyusqa Abrajanda ufrisirgan dibaldilla yanapanan, paypi kriyishqanrayku. Chayshinallam noqanchiqkunatapis dibaldilla yanapawanchiq, suq rrigaluta qowanchiqmanshina. Chaymi Dyuspi kriyiqkunaga Abrajamba wambranshinana kanchiqllapa. Chaq Tayta Dyusqam mana yanapanchu Muysispa liyningunata kasuqkunatallaqa. Ashwanmi yanapan Abrajanshina paypi yumbay kriyiqkunatapis. ¹⁷ Chaq Abrajanqam allita Dyuspi kriyirgan. Yach'arqanmi: Tayta Dyusmi kamachikushpalla, tukuy imata rurán. Wañuqkunatapismi kawsachin, nishpa. Chaymi Dyusqa Santu Librumbi

* 4:8 Salmo 32.1-2

kayshina nin: “Abrajan, qamtam akrashushqa kani, achka nasyumbi tiyaqkunapa agwilunshina kanayki”, nishpa.* Chayshina niptinmi, Abrajanqa allipta kriyirgan.

¹⁸⁻¹⁹ Chaqa Taytanchiq Dyusqam Abrajanda nishqa karqan: “Warmiki Sarapim suq churiyuq kashpa, achka nasyungunapi tiyaqkunapa karu agwilunllapa ringi kaq”, nishpa. Piru Saraqam mana nunka wambrayuchu kashqa karqan. Chayshina Abrajan mana churiyuq kashpapismi, Tayta Dyus nishqanda kriyirgan. Piru ancha achka watakunatam shuyarqanllapa, Taytanchiq Dyus nishqanda kumplinambaqqa. Chaymandaqam Abrajanga warmin Sarawan yaqqana syin watayuq kashpa, wañunan sirkana kaptin, Tayta Dyus nishqanshina, suq wambrayuqna karqan. Chayshinam achka nasyungunapi tiyaqkunapa karu agwilun karqan. ²⁰ Chaqa Abrajangam ancha allita kriyishqa karqan: Taytanchiq Dyusmi chay ufrisiwashqanda allipta rin qowaq, nishpa. Chaymi Dyus nishqanda mana shaykuq kriyishpa, ancha alabargan. ²¹ Chaqa ancham yuyakushqa karqan: Tayta Dyusmi ancha pudirniyuq kashpa, yumbay chay ufrisiwashqanda atin rurayta, nishpa. ²² Chaymi Taytanchiq Dyuspi allita kriyiptinqa, Dyusqa Abrajanda uchangunamanda pirdunashpa, ancha allin runapaqna riqsirgan.

²³ Piru Dyusqam mana nirqanchu: “Noqapi kriyiptinmi, Abrajan-dalla allin runapaq riqsini”, nishpaqa. ²⁴ Ashwanmi chayshinaqa nin paypi yumbay kriyiqkunapaqpis. Chaqa noqanchiqkunapismi Tayta Dyuspi kriyinchiq: Paymi Siñurninchiq Jisusta wañushqanmanda kawsachimushqa, nishpa. ²⁵ Chaqa payqam Churin Jisusta kuntraqkunaman intrigakurqan, uchanchiqkunarayku wañunambaq. Chaymandaqam chay wañushqanmanda kawsachimurqan, noqanchiqkunata uchanchiqkunamanda washawananchiq.

5

Taytanchiq Dyusmi pirdunawaqninchiq, mana uchayuqpaqna riqsi-wanchiq

¹ Siñurninchiq Jisukristupi allipta kriyiptinchiqmi, Taytanchiq Dyusqa yumbay uchanchiqmanda pirdunawashqa kanchiq. Chaymi manana manchanchiqllapachu: Tayta Dyusmi rin kastigawaqninchiq, nishpaqa. Ashwanmi Jisukristu pirdunawaptinchiq, Tayta Dyus ancha kushikun noqanchiqkunawan. ² Chayshina kriyiptinchiqllapam, Tayta Dyusqa ancha allin kashpa, dibaldilla pirdunawanchiq. Chaymi paypi yuyakushpa, ancha kushikunchiqllapa: Llipaykaq Tayta Dyuswanmi pulla rinchiqllapa kawsaq, nishpa. ³ Yach'anchiqpismi: Padisishpaqam, mas allita yach'akunchiqllapa Jisuspi mana shaykuq yuyakuyta, nishpa. Chaymi padisishpapis, kushikunchiqllapa. ⁴ Chayshina mallipadu kashpa, Jisuspi mana shaykuq kriyiptinchiqqam, Taytanchiq Dyusqa ancha kushikun. Chayshina kushikushpam, ancha yanapawanchiq, paypi mas allita yuyakunanchiqllapa. ⁵ Chaymi Tayta Dyusqa Santu Ispiritunda qowanchiq, yach'achiwananchiq: Tayta Dyusmi ancha kuyashungillapa, nishpa. Chayshina niwaptinchiqmi, ancha allita yach'anchiqllapa: Tayta Dyusqam yumbay niwashqanchiqta rin

kumpliḡ. Manam rinchiḡchu penḡakuḡ: Yanḡam paypi yuyakushḡa kani, nishpaḡa.

⁶ Chaḡa yumbay noḡanchiḡkunagaḡ (uchayuḡ kashpa) mana atirḡanchiḡchu washakaytaḡa. Chaymi Tayta Dyusḡa munashḡan tyimpupi Churin Jisukristuta kach'amurḡan, wañushpa yumbay uchanchiḡmanda washawananchiḡ. ⁷ Manam ni pipis munanmanchu wañuyta, ni suḡ allin kaḡta washanambaḡḡa. Piru kinsapch'i mayḡan runa wañunman, suḡ ancha allin kaḡta washanambaḡ. ⁸ Piru noḡanchiḡkuna uchayuḡraq kaptinchiḡmi, Jisukristuḡa wañurḡan, uchanchiḡkunamanda washawananchiḡ. Chayshina wañuptinmi, Tayta Dyusḡa noḡanchiḡkunata allita yach'achiwanchiḡ: Ancham kuyaykillapa, nishpa. ⁹ Chaḡa Jisukristu wañuptinmi, Tayta Dyusḡa yumbay uchanchiḡmanda pirdunawashḡa kanchiḡ. Chaymi kananḡa paywan allina kashpa, mas allita yach'anchiḡllapa: Jisukristum rin washawaḡninchḡ, Tayta Dyus jwisyu diyapi ama kastigawananchiḡ, nishpa. ¹⁰ Chaḡa noḡanchiḡkunam Tayta Dyusta kuntrapḡinchiḡpis, payḡa Churin Jisusta kach'amurḡan, wañushpa, yumbay uchanchiḡmanda washawananchiḡ. Chaymi kananḡa shumaḡta atinchiḡ kawsayta Dyuswanḡa tukuy tyimpupaḡ. ¹¹ Manam chayshinallachu yanapawanchiḡḡa. Ashwanmi Churin Jisuswan noḡanchiḡkunata ancha kushichiwanchiḡ. Chaḡa Siñurninchiḡ Jisukristum washawashḡa kanchiḡ, shumaḡtana Taytanchiḡ Dyuswan kawsananchiḡ.

Punta runa Adan rurashḡanraykum wañunchiḡ; piru Jisukristu rurashḡanraykum rinchiḡ kawsaḡ

¹² Ancha unay tyimpupim chay punta agwilunchiḡ Adan Dyusta mana kasushpa, uchata rurarḡan. Chaymi wañurḡan. Chayshinalam chay Adamba tyimpunmandapacha kanangaman yumbay karu willkanguna wañunchiḡllapa. Chaḡa yumbayninchiḡmi uchata ruranchiḡllapa. ¹³⁻¹⁴ Chay punta runa Adanḡam Dyus kamachishḡandaga mana kasurḡanchu. Chay karu willkangunapismi manaraq Muysispa liyninguna kaptin, uchata rurashpa, Adanshina wañurḡanllapa. Piru Dyuspa liyningunata manaraq yach'ashpam, paykunaga mana disprisarḡanchu Dyustaḡa chay Adanshinaḡa. Chaymi Dyusḡa paykunataḡa mana rinchu anyaq: “Chay kamachikushḡaytam mana kasushḡachu kangi”, nishpaḡa. Piru chay punta runa Adanraykum yumbayninchiḡ rinchiḡllapa wañuḡ. Piru Jisukristuraykum tukuy tyimpupaḡ rinchiḡllapa kawsaḡ.

¹⁵ Chaḡa chay Adan uchata ruraptinmi, yumbay runakuna, warmikuna wañunchiḡllapa. Piru Jisukristu wañuptinmi, Tayta Dyusḡa achka runata, warmita dibaldilla washawashḡa kanchiḡllapa, tukuy tyimpu kawsananchiḡllapa. ¹⁶ Chaymi Dyus rurashḡanḡa mana nimapis igwalchu chay Adan rurashḡanwanḡa. Chaḡa Adanmi suḡ uchatala rurashpa, yumbay runata, warmita ancha dañachiwashḡa kanchiḡ, uchayuḡ kananchiḡllapa. Chaymi Tayta Dyusḡa listuna karḡan, noḡanchiḡkunata kastigawananchiḡ. Piru kananḡam Jisukristu wañushḡanrayku, Taytanchiḡ Dyusḡa yumbay chay uchanchiḡmanda dibaldilla pirdunawanchiḡ. ¹⁷ Manchu chay runa Adanlla uchata rurashpa, ancha dañachiwashḡa kanchiḡ, yumbayninchiḡ wañunanchiḡpaḡ. Piru Jisukristullam wañushpa, achka noḡanchiḡkunata

washawashqa kanchiq. Chaymi Tayta Dyusqa dibaldilla yumbay uchanchiqmanda pirdunawashqa kanchiq, suq bidapi pudirniyuq kananchiq.

¹⁸⁻¹⁹ Chay agwilunchiq Adan Taytanchiq Dyusta mana kasushpa, uchata ruraptinmi, yumbay noqanchiqpis uchata rurashpa, uchayuq kanchiqllapa. Chaymi Tayta Dyusqa yumbay runata kastigawananchiq karqan. Piru Jisukristu ancha allin kashpa wañushqanraykum, Taytanchiq Dyusqa yumbay uchanchiqmanda pirdunawanchiq, amana kastigadu kananchiq. Chaqa Churin Jisukristu Tayta Dyusta al-lita kasushqanraykum, paypi yumbay kriyiqkunataqa mana nima uchayuqpaqna riqsiwanchiq. ²⁰ Tayta Dyusqam liyningunata Muysista qorqan, yumbayninchiq yach'ananchiq: Uchayuqkunam kanchiqllapa, nishpa. Piru chayshina yach'ashpismi, mas uchata rurarqanchiqllapa. Piru chayshina ancha uchayuqkuna kaptinchiqpismi, Taytanchiq Dyusqa ancha allin kashpa, yumbay uchanchiqmanda pirdunawarqanchiq. ²¹ Chaqa yumbay runakuna, warmikuna uchata rurashpaqam, wañunanchiqna karqanchiqllapa. Piru Jisukristum wañurqan, yumbay uchanchiqmanda pirdunawananchiq. Chaymi paypi kriyiptinchiqllapa, Tayta Dyusqa ancha allin, ancha pudirniyuq kashpa, pirdunawashqa kanchiq, paywan syilupi tukuy tyimpu kawsananchiqllapa.

6

Jisuspi kriyishpaqa, ama uchata rurashunchu

¹ Mayá, kananqa ¿imatam yuyanchiqllapa? Taytanchiq Dyus kuyawaqninchiq, tukuy uchanchiqmanda pirdunawaptinchiq, ¿mas uchatachu rurashun, chay uchamandapis pirdunawananchiq? ² ¡Manám! ¡Amar nimatapis uchataqa rurashunchu! Chaqa Jisuspi kriyishpaqam, chay unay bidanchiqtaqa pambashqashinana kanchiq, amana nima uchata rurashpachu kawsananchiqllapa. ³ Qamkunaqam allita yach'angillapa: Noqanchiqkuna Jisukristupi kriyishpa, shutikushpaqam, paywanna pulla pambadushina karqanchiq, nishpa. Chayri Jisukristu pambadu kashqanshina, noqanchiqkunapis chay unay bidanchiqta pambashun, amana maluta rurananchiqllapa. ⁴ Chaqa Jisukristupi kriyishpaqam, pay pambakashqanshina noqanchiqkunapis yakupi shutikushpa pambakarqanchiq. Chaymandaqam yakumanda llugshishpaqa, mushuq bidayuqna kanchiqllapa. Chaqa Tayta Dyusqam ancha pudirniyuq kashpa, Churin Jisusta wañushqanmanda kawsachimurqan. Chayshinallam noqanchiqtapis yanapawanchiq, mushuq bidapina kawsananchiqllapa.

⁵ Jisukristu wañushqanshinam noqanchiqkunapis wañushqashinana kanchiqllapa, amana uchata rurananchiqllapa. Chayshinalla Jisukristu kawsamushqanshinam, noqanchiqkunapis rinchiqllapa kawsamuq. ⁶ Kanan allitam yach'anchiqllapa: Jisukristum wañurqan suq kruspi klabaptinllapa, nishpa. Chaymi pay wañushqanshina, noqanchiqkunapis wañushqashinana kanchiq, amana uchata rurananchiqllapa. Piru Jisuspi manaraq kriyishpaqam, chay mana baliq yuyayninchiqkunata kasurqanchiqllapa suq patrundashina. Piru kananqam chay yuyaykunaqa manana atinchu kamachiwayninchiqta, uchata

rurananchiqqa. ⁷ Chaqa suq runa wañushqaqam manana pitapis kasunchu, uchata ruranambaqqa. (Chayshinallar noqanchiqkunapis kashunllapa). ⁸ Chaymi noqanchiqkuna wañushqashina kashpaqa, allita yuyakunchiqllapa: Jisukristuwanmi pulla rinchiqllapa kawsaq, nishpa. ⁹ Chaqa yach'anchiqpismi: Jisukristum wañushqanmanda kawsamushpa, wañuyta binsirqan. Chaymi manana nunka rinchu wañuriq, nishpa. ¹⁰ Chaqa payqam suq kutindalla wañurqan, dyabluta binsishpa, uchanchiqkunamanda washawananchiq. Chaymandaqam wañushqanmanda kawsamushpaqa, Taytanda sirbishpa kawsaykan. ¹¹ Chayshinar qamkunapis wañushqashina kayllapa, amana uchakunata ruranaykillapa. Kananmandaqar Siñurninchiq Jisukristu yanapashuptin, Taytanchiq Dyusta sirbishpa kawsayllapa.

¹²⁻¹³ Chayshina kriyiptikillapam, Dyusqa mushuq bidatana qoshushqallapa. Chayri chay mana baliq yuyaynikikunata dijashpa, kwirpuykillapata sujitashpa, amana nima maluta rurayllapachu. Ashwanri tukuy kwirpuykita, yuyaynikikunatapis Dyusta intrigayllapa, pay munashqanda rurashpa kawsanaykillapa. ¹⁴ Manam rinchiqllapachu washakaq Muysispa liyningunata kasushpaqa. Ashwanmi Tayta Dyuspi yuyakuptinchiq, payqa dibaldilla washawanchiqllapa. Chaymi chay mana baliq yuyayninchiqkunaga manana atinllapachu amalasqa kamachiwayninchiqta, uchakunata rurananchiqqa.

Dyusta allita kasushun

¹⁵ Piru Tayta Dyus chayshina dibaldilla washawaptinchiqqa, ¿atinchiqllapachu kawsayta uchata rurashpa? ¡Manám! ¡Amar nima uchataqa rurashunchu! ¹⁶ Chaqa qamkunaqam allita yach'angillapa: Suq runa patrumbi trabajaqqam chay patrunnindalla kasun, ¿manachu? Chayshinallam Taytanchiq Dyusta kasuptikillapaqa, payqa rin uchaykimanda pirdunashuq, amana uchayuqkuna kanaykillapa. Piru dyabluta kasushpa, uchata rurashpaqam, ringillapa chingaqa. ¹⁷ Manchu unayqa amalas uchata rurashpaqa, dyablupa randishqa kriadunshina kawsarqaykillapa. Piru kananqam Tayta Dyuspaq yach'akushpaqa, paytana tukuy shunqo allita kasuykangillapa. Chaymi noqaqa Dyusta ancha pagikuni. ¹⁸ Chaqa Taytanchiq Dyusqam qamkunata ancha yanapashushqa, amana uchata rurashpa, librina kawsanaykillapa. Chaymi kananqa Tayta Dyus munashqanda rurashpa kawsaykangillapa. ¹⁹ Chaymi kay kumparasyunwan bidaykipaq rini yach'achishuqllapa, allita intyindinayki. Chaqa kayshina mana yach'achishuptiyqam, mana atingillapachu allita intyindiyaqa. Unayqam dyabluman intrigakashpa, paytalla kasushpa, kawsarqaykillapa, randishqa kriadu patrunninda kasuqkunashina. Chaymi ancha qawch'u karqaykillapa, uchata ruranaykillapa. Piru kananqar intrigakayllapa Dyusman, ancha qawch'u kanayki, alli kaqkunatalla ruranaykillapa.

²⁰ Unayqam uchata rurashpaqa, mana baliq patrumba kriadunguna karqaykillapa. Chaymi mana munarqaykillapachu allita kawsayta. ²¹ Piru chayshina uchata rurashpaqam, ¿imatam ganarqaykillapa? ¡Manam nimatapis ganarqaykichu! Ashwanmi chinganayki karqaykillapa. Chaymi kananqa chay rurashqaykita yuyashpa, ancha penqakungillapa. ²² Piru Taytanchiq Dyusmi chay uchaykikunamanda

washashushqallapa, amana dyablupa kriadunguna kanaykillapa. Chaymi kananga Dyusta sirbiptikillapa, payqa ancha yanapashungi, paytana allita kasushpa kawsanaykillapa. Chaymandaqam syiluman rin apashuqllapa, paywan tukuy tyimpu kawsanaykillapa. ²³ Piru uchata rurashpaqam, pagunchiqta rinchiq ch'askiq. Chay paguqam rin kaq infyirnu. Piru Jisukristupi kriyiptinchiqqam, Tayta Dyusqa dibaldilla syiluman rin apawaqninchiq, tukuy tyimpu kawsananchiqllapa.

7

Pablum suq kumparasyunda rurarqan kasaraqwan

¹ Kriyiq masitakuna, qamkunaqam allita yach'angillapa liykunapaq. Chay liykunataqam kasunchiqllapa wañunanchiq diyakamanlla, ¿manachu? ²⁻³ Mayá, kay kumparasyumba yuyashunllapa: Chay liykunaqam suq warmi kasarashqata kamachin, qosanwanlla kanambaq wañunan diyakaman. Chaymi suqwan kashpaqa, ancha uchayuqna kidan. Piru qosan wañuptinqam, chay warmiga sultirashinana kidan. Chaymi munashpa kasaraytaqa, suqwan atin kasarariyta. Chayshina kasarashpa, chay runanwan puñushpaqa, mana uchayuqchu kidan.

⁴ Kuyashqay kriyiq masitakuna, chay unay liykunaqam noqanchiqkunapaqqa chay warmipa qosan wañushqanshina. Chaqa kanan noqanchiqkuna Jisukristupi kriyishpaqam, suq warmi suq runawan kasaraqshina kanchiqllapa. Chaymi Jisustana kasushpaqa, manana chay unay liykunataqa kasunchiqllapachu. Chaqa kananqam chay kawsamuq Jisuspa warminshinana kanchiqllapa, Taytanchiq Dyus munashqanda rurashpa kawsananchiqllapa. ⁵ Piru manaraq kriyishpa Jisuspiqam, Muysispa liyningunata yach'ashpapis, mana munashpa kasuyta, masta animakarqanchiq uchata rurananchiqllapa. Chaymi kwirpunchiqta kasushpa, chingananchiqpaqna karqanchiqllapa. ⁶ Piru Jisuspi kriyishpaqam, manana chay unay isikibrishqan liykunapa kriadunshinachu kanchiqllapa. Ashwanmi kananqa Dyuspa Santu Ispiritun yanapawanchiq, mushuq bidapi librina kawsananchiq, Dyusta kasushpa.

Noqanchiqllaqam mana atinchiqchu ancha allita ruraytaqa

⁷ Chayshina kaptinqa, ¿imatam nishun? ¿Muysispa liyningunaqachu malu, nishpa? ¡Manám! Ashwanmi chay liykuna niwanchiq: Kaymi alli, kaymi mana allichu, nishpa. Chaqa chay liykunaqam yach'achiwanchiq: Runa masikipa kusasningunata ama anchaqa munakuychu, nishpa. Chayta mana niwaptinchiqqam, chay kusasningunata munakushpaqa, mana yach'ananchiqtachu: Uchatam ruraykani, nishpaqa. ⁸ Piru Muysispa liyninguna kamachiwaptin, uchata ama ruranaypaqqam, noqaqa masta munarqay chay uchata rurayta. Piru chay liykuna mana kaptinqam, mana yuyanaytachu chay uchakunata ruranaypaqqa. ⁹ Chaqa unay tyimpupipi manaraq chay liykunata yach'ashpaqam, uchata rurashpapis, yuyarqay: Allin runam kani, nishpa. Piru chay liykunata yach'akushpaqam, masta munarqay uchata rurayta. Chaymi intyindirqay: Rinim chingaqa. Manam atinichu chay liykunata kumpliyytaqa washakanaypaq, nishpa. ¹⁰ Piru Tayta Dyusqam chay liyningunata qowarqanchiq, allita kasushpa, washakashpa, paywan tukuy tyimpu kawsananchiqllapa. Lukismi

chay liyningunataqa mana atirgaychu kasuyta. Chaymi chay liykunaqa chingachiwanambaq karqan. ¹¹ Piru noqaqam puntata yuyarqay: Yumbay liykunatam atini kasuyta, noqa kikiylla washakanaypaq, nishpa. Chayshina yuyashpaqam, noqa kikiylla ingañakaykarqay. Chaqa mana atishpa tukuy liykunata kasuytaqam, chinganaypaq karqay.

¹² Chaymi niykillapa: Dyuspa liyningunaqam ancha allin, ancha santu, mana nima maluchu, nishpa. ¹³ Piru ¿chayshina allin kashpapischu, dañachiwarqan chinganaypaq? ¡Manám! Ashwanmi uchata rurashpa, noqa kikiylla dañakarqay chinganaypaqqa. Piru chay allin liykunaqam yach'achiwarqan: Ancha fiyutam ruraykangi, nishpa. Piru chayshina yach'achiwaptinmi, noqaqa intyindishpa: Uchaykunaqam dañachiwaykan chinganaypaq, nishpaqam, masta animakarqay, chay uchakunata ruranaypaq.

¹⁴ Allitam yach'anchiqllapa: Chay allin liykunatam Dyuspa Santu Ispiritun qowashqallapa kanchiq, nishpa. Piru noqaqam mana allitaga ruranichu. Chaqa kwirpuy munashqandalla rurashpam, dyabluta kasuykani suq randishqa kriadu patrunninda kasuqshina. ¹⁵ Piru noqaqam mana intyindinichu: ¿Imaraykum uchata rurani? nishpaqa. Chaqa munashpa allita ruraytapismi, mana atinichu. Chayshina mana munashpa uchata ruraytapismi, chay uchakunata rurani. ¹⁶ Chaymi uchata mana munashpa ruraytaqa, intyindini: Dyuspa liyningunaqam ancha allin, nishpa. Piru chayshina intyindishpapismi, chay uchakunata rurani. ¹⁷ Chaqa shunqoypi kaq mana baliq yuyayniykunam animachiwan, chay uchakunata amalas ruranaypaq. ¹⁸ Chaymi munashpa allitalla ruraytapis, mana atinichu. Chayraykum yach'ani: Ancha uchayuq runam kani, nishpa. ¹⁹ Chaqa munashpa allitalla ruraytapismi, mana atinichu. Ashwanmi mana munashpapis, chay uchakunata rurani. ²⁰ Chayshina mana munashpapismi, jiñuyrayku uchakunata rurani. Chaqa shunqoypi uchakuna kaptinmi, chay mana baliqkunata rurani.

²¹ Chaymi allitalla munashpa ruraytapis, ashwamba uchakunata rurani. ²² Piru Dyuspa liyningunaqam ancha gustawan shunqoypi. ²³ Piru chayshina gustawaptimbismi, noqaqa uchayuq kashpa, ishkey yuyayniyuq kani. Suq yuyayniymi Dyusta ancha munan kasuyta. Piru suq yuyayniyqam kwirpuy munashqandalla ancha munan rurayta. Chaymi chay yuyayniykunaqa suq girrapishina pilyaptin, mana atinichu allita rurashpa kawsaytaqa. Chaqa suq prisushinam chay mana baliq yuyayniyta kasuni. ²⁴ Chaymi ancha llakishpa yuyani: ¿Piraq yanapawanman, chay mana baliq yuyayniykunata dijanaypaq, ama chinganaypaq? nishpa. ²⁵ ¡Taytanchiq Dyusllam Siñurninchiq Jisukristuwan atin yanapawaytaqa! ¡Chaymi paykunata ancha pagikuni!

Piru nishushqayshinam, ishkey yuyayniyuq kashqa kani. Suq yuyayniymi Dyuspa liyningunata ancha munan kasuyta. Piru suq yuyayniyqam uchakunata ancha munan rurayta. Chaymi noqa sapalayllaqa mana atinichu allitalla rurashpa kawsaytaqa.

8

Dyuspa Santu Ispiritunmi yanapawanchiq, kayshina kawsananchiqllapa

¹ Kananqam Jisukristupi yuyakuqkunataqa Tayta Dyusqa tukuy uchanchiqmanda pirdunawaqninchiq, manana rinchu

kastigawaqninchiq. Chaqa mananam kwirpunchiq munashqan uchakunata rurashpachu kawsanchiqllapa. Ashwanmi Dyuspa Santu Ispiritunda kasushpana kawsanchiqllapa. ² Chaymi noqaqa Jisukristupi yuyakushpa, Santu Ispiritunda kasuptiyqa, mushuq bidata qowashqa. Chaqa payqam yanapawan, amana uchata rurashpa kawsanaypaq. Chaymi manana rinichu chinga. ³ Piru noqanchiqkunalla ancha munashpa Muysispa liyningunata kasuytaqam, uchayuqkuna kashpa, mana atirganchiqllapachu kumpliyaqa. Chaymi chay liykunaqa mana atirganchu washawayninchiqta. Piru Taytanchiq Dyusmi chay liykunamanda mas pudirniyuq. Chaymi Churin Jisusta kay pachaman kach'amurqan, kwirpuyuq runa kanambaq. Chayshina kwirpuyuq kashpapisimi, mana nima uchata rurarganchu. Piru suq kruspin wañurqan, uchanchiqkunapaq pagarakunambaq, amana kastigadu kananchiqllapa. ⁴ Chayshinam wañurqan, Dyustana kasushpa kawsananchiqllapa. Chaqa Dyuspa Santu Ispiritungam yanapawanchiq, Dyus kamachikushqanda kasushpa, amana kasunanchiq mana baliq yuyayninchiqkunataqa.

⁵ Chaqa wakin runakunaqam mana baliq yuyayningunata rurashpaqa, kwirpun munashqandalla yuyanllapa. Piru Dyuspa Santu Ispiritunda kasuqkunaqam Dyus munashqandalla yuyanllapa. ⁶ Chaqa noqanchiqkuna kwirpunchiq mana alli munashqanda yuyashpaqam, tukuy tyimpupaq rinchiqllapa chinga. Piru Tayta Dyus munashqanda yuyashpaqam, paywan pulla kushikushpa, tukuy tyimpu shumaqta rinchiqllapa kawsaq. ⁷ Piru wakin runa, warmi kwirpun munashqandalla rurashpaqam, Tayta Dyusta kuntraykanllapa. Chaqa manam munanllapachu ni atinllapachu Dyuspa liyningunata kasuytaqa. ⁸ Chaymi paykunaqa munashqandalla rurashpa, mana atinllapachu Tayta Dyusta kushichiyaqa.

⁹ Piru qamkunaqam mana paykunashinachu kawsangillapa. Ashwanmi Dyuspa Santu Ispiritun shunqoykipi tiyan. Chaymi payta kasushpa kawsangillapa. Piru mayqanniki Jisuspa Santu Ispiritun mana tiyaptinqam, mana Jisukristuwanchu kangillapa. ¹⁰ Piru kananqam Jisukristupa Ispiritun noqanchiqkunapi tiyaptin, Tayta Dyusqa manana uchayuqpaq riqsiwanchiqllapa. Chaymi ispiritunchiqqa manana rinchu wañuq. Piru kwirpunchiqmi wañun, chay unay uchakunata rurashqanchiqrayku. ¹¹ Kanan Dyuspa chay Santu Ispiritunmi Jisukristuta wañushqanmanda kawsachimurqan. Chayshinallam Ispiritunga noqanchiqkunapi tiyashpa, rin kawsachimuq kwirpunchiqta wañushqanmanda.

¹² Chaymi masitakuna, Tayta Dyusta ancha dibiranchiq, chayshina wañushpa, washawashqanchiqrayku. Chayri amana kawsashunchu chay mana baliq yuyayninchiqkunata kasushpaqa. ¹³ Chaqa chay mana baliq munashqaykita rurashpaqam, wañushpa ringillapa chinga. Piru Dyuspa Santu Ispiritun yanapashuptinmi, chay mana baliq kusaskunataqa amana ruranaykillapa, Dyuswan pulla ringillapa kawsaq.

¹⁴ Chaymi Dyuspa Santu Ispiritunda kasushpaqa, Dyuspa wambrangunana kanchiqllapa. ¹⁵ Chaqa chay Santu Ispiritundaqam mana ch'askirqanchiqchu suq randishqa kriyadushina, Taytanchiq Dyusta manchananchiqqa. Ashwanmi paytaqa ch'askirqanchiq, Tayta Dyuspa wambranguna kananchiq. Chaymi kananqa dirichuyuq kanchiq Dyusta

ninanchiq: “Taytaymi kangi”, nishpa. ¹⁶ Chaqa chay Ispiritunqam noqanchiqkunapi tiyashpa niwanchiqllapa: “Dyuspa wambrangunanam kangillapa”, nishpa. ¹⁷ Chaymi Churin Jisukristuwan pulla rinchiqllapa ch'askiq suq shumaq irinsiyata. Chaqa kay mundupi Jisuspi kriyiptinchiq, suqkuna padisichiwanchiq. Piru chayshina padisishpaqam, syilupi Jisuswan pulla llipyashpa, rinchiqllapa kamachikuq.

Taytanchiq Dyustam shuyaykanchiq, syiluman apawananchiq

¹⁸ Kay pachapiqam ancha ñakanchiqllapa. Piru allitam yach'ani: Suq diyam syilupi ancha llipyaq Siñurninchiqwan kushikushpa, rinchiqllapa yach'aq: Kay kushikushqanchiqpaqam chay ñakashqanchiqqa mana nimachu kashqa, nishpa. ¹⁹ Tayta Dyus tukuy ima rurashqanmi ancha shuyakuykan, Dyusqa noqanchiqkunapaq ninambaq: “Kaykunam wambraykuna”, nishpa. ²⁰⁻²¹ Chaqa runakuna uchakunata ruraptinllapam, Tayta Dyusqa dijarqan, pay tukuy ima rurashqanguna dañakanambaq. Piru chayshina dijashpapismi, ufrisikurqan: “Suq diyam yumbay wambraykuna noqawan pulla llipyashpa, rinllapa kamachikuq. Mananam rinllapachu wañuq. Chay diyapiqam tukuy ima rurashqayqa manana rinchu dañacaq. Ashwanmi allichaptiy, chay rurashqaykunaga rinllapa kushikuq chay wambraykunawan”, nishpa.

²² Chaqa yach'anchiqllapam: Tayta Dyus tukuy ima rurashqangunam ancha padisishpa kanangaman kijakun, suq warmi qeshyanambaq padisiqshina. ²³ Chaymi noqanchiqkuna Santu Ispirituwan kashpapis, Dyus chay rurashqangunawan pulla padisinchiqllapa. Piru Taytanchiq Dyusqam chay Santu Ispiritunda qowashqa kanchiq, yach'ananchiq: Suq diyam masta rin yanapawaqninchiq, nishpa. Chaymi kay mundupi padisishpapis, ancha shuyakuykanchiq, Tayta Dyus akrashqan wambrangunata yumbay irinsyanchiqta qowananchiqkaman. Chay diyapim payqa suq mushuq kwirputana rin qowaqninchiq. ²⁴ Chaqa Taytanchiq Dyuspi kriyiptinchiqmi, payqa washawashqa kanchiq, suq diya paypa pullan syilupi kawsananchiq. Lukismi manaraq rikanchiqchu chay ufrisiwashqanchiqtaqa. Piru Dyuswan syilupi kashpaqam, manana nisisaryuchu rin kaq pay niwashqanchiqpi yuyakunanchiqqa. Piru kananqam shuyakuykanchiq, chay manaraq rikashqanchiq kumplinambaq. ²⁵ Chaymi manaraq rishpa syilumanqa, mana shaykuq shuyakuykanchiq, chayman rinanchiqllapa.

²⁶ Mana yach'aptinchiq Dyusman allita mañakuytam, paypa Santu Ispiritun ancha yanapawanchiq mas allita mañakunanchiq. Chaqa ancha syintishpam llakiypaqta, rrugakun noqanchiqkunapaq mana ni palabrakunata rimashpa. ²⁷ Kanan Tayta Dyusqam tukuy ima yuyashqanchiqta allita yach'an. Chaymi chay Santu Ispiritun noqanchiqpaq mañakushqanda ancha allita intyindin. Chaqa chay Santu Ispirituqam Taytanchiq Dyus munashqanshinalla mañakun.

Tayta Dyuswanmi tukuy ima mana allikunata atinchiq binsiyta

²⁸ Yach'anchiqllapam: Tayta Dyusmi qayawashqa kanchiq, pay munashqanshina kawsananchiq. Chaymi payta kuyaqkunataqa tukuy imapi byinninchiqpaq yanapawanchiq, nishpa. ²⁹ Chaqa unaymandapacha manaraq nasiptinchiqmi, Tayta Dyusqa riqsiwaqninchiq akrarawqanchiq, Churin Jisusshina kananchiqllapa, Jisusqa yumbay noqanchiqkunapa kulaka masanchiqshina kanambaq.

³⁰ Chayshina akrawaƚninchiqmi, Dyusqa qayawarƚanchiq, paypa wambranguna kananchiqllapa. Chayshina qayawaƚninchiqmi, uchanchiqkunamanda pirdunawaƚninchiq, mana uchayuƚpaƚna riƚsiwanchiqllapa. Chaymi Jisukristuƚa rin yanapawaƚninchiq pudirinwan, payshina lliƚyashpa, paywan kamachikunanchiq.

³¹ Tukuy chayta yach'ashpaƚam, allita kayshina yuyakunchiqllapa: Tayta Dyus yanapawaptinmi, mana ni pipis atinqachu binsiwayta, nishpa. ³² Chaqa Tayta Dyusƚam mana nimata mich'awaƚninchiqchu, sapalan Churin Jisusta kay pachaman kach'amurƚan, noƚanchiqkunapaƚ wañunambaƚ. Chayshina kikin Churin Jisusta intrigakushpam, Tayta Dyusqa tukuy imapi noƚanchiqkunata rin yanapawaƚninchiq, ¿manachu? ³³ Chayshina Tayta Dyus akrashƚangunata mana uchayuƚkunapaƚ riƚsiwaptinchiƚƚam, mana pipis atinqachu shimbiwayninchiqta: "Uchayuƚkunam kangillapa", nishpaƚa. ³⁴ Chaqa Jisukristum wañurƚan, uchanchiqkunamanda washawananchiqllapa. Chaymandaƚam kawsamushpa, Tayta Dyuspa allin ladumbi tiyashpa, rrugakuykan, noƚanchiqkunata yanapawananchiq. Chaymi mana pipis atinqachu shimbiwayninchiqta: "Uchayuƚmi kangi", nishpaƚa, kastiƚadu kananchiqllapa. ³⁵ Chaqa mana ni pipis ni mayƚambis atinmanchu Jisukristuta disanimachiyta, ama kuyawananchiqƚa: ni ñakaykuna, ni llakikuna, ni qesachawaƚninchiqkuna, ni ambruna, ni mana kaptin mudananchiq, ni uchayuƚkuna jurapawaptinchiƚ, ni atun kuchilluwan wanchiwaptinchiƚ. ³⁶ Chaymi Dyuspa Santu Librumbi paypaƚ rimaqkuna payta nin:

Tayta Dyus, ƚamta sirbishuptiyllapam, chay kuntrashuƚkuna tukuy uras munanllapa wanchiwayllapata. Manchu wishakunata kamalman apanllapa wanchiq (wanchinanllapa). Chayshinallam noƚaykunatapis munanllapa wanchiwayta, nishpa.*

³⁷ Piru chayshina munashpa wanchiwayninchiqtam, mana nimatapis atinllapachu binsiwayninchiqta. Ashwanmi Jisukristu ancha kuyawaƚninchiq yanapawananchiq, Dyuspi allita yuyakushpa, dyabluta, tukuy ima maluta binsinananchiqllapa. ³⁸ Chaymi kawsaykaptinchiƚ ichu wañuƚtinchiƚpis, mana nimapis atinqachu akrawayninchiqta Tayta Dyusmanda, noƚanchiqkunata ama kuyawananchiqƚa. Manam atinchu ni mas kamachikuƚ anjilkuna, ni mas kamachikuƚ dyablukuna, ni suƚ laya kamachikuƚkuna, ni kay tyimpupi kawsaqkuna, ni shamuƚ tyimpupi kawsaqkunapis. ³⁹ Manamir rinllapachu akrawaƚninchiq ni altupi puriqkuna ni kay allpapa warambi kaƚkuna ni suƚ laya kaƚkunapis. Chaqa Taytanchiq Dyusmi Siñurninchiq Jisukristuta kach'amushpa, ancha allita yach'achiwashƚa kanchiq: Ancham kuyaykillapa, nishpa.

9

Dyusmi akrashƚa isrraylinukunata, nasyunnin kanambaƚllapa

¹ Kriyiq masitakuna, Jisukristupi tukuy shunƚo kriyiptiymi, Dyuspa Santu Ispiritun shunƚoypi tiyashpa yanapawan, allip kaƚtalla ƚamkunata nishunaypaƚ. Chaymi kayta niykillapa, mana nimata llullakushpachu: ² Ancham llakini (llaƚta masiy isrraylinukunapaƚ, Jisuspi mana kriyiptinllapa. Chaqa chay llaƚta masiykunatam ancha kuyani.)

* 8:36 Salmo 44.22

³ Chaymi atishpaqa, intrigakayman paykunapa rrimplasun chinganaypaq, paykunata washanaypaq. ⁴ Chaqa noqaqam paykunawanqa Isrrayilpa karu willkanguna kanillapa. Tayta Dyusmi akrawarqanllapa, paypa wambranguna kanayllapa. Unay agwiluykunam Tayta Dyuspa llipyayninda rikarqanllapa. Chaymandaqam paykunawan suq tratuta rurashpa, Muysispa liyningunata qorqan. Paykunataqam yach'achirqan, paytalla adurananllapa. Paykunataqam ufrisirqan, Akrashqan Washadurta kach'amunambaq. ⁵ Chaqa chay unay isrraylinu agwiluykunapa karu willkangunam kanillapa. Noqaykuna-mandam Dyus Akrashqan Washadur Jisuspis nasirqan. Payqam Dyus. Chaymi tukuy imata, tukuy maypi kamachin. Chayri payqa tukuy tyimpu alabashqa kanqa. ¡Chayshina kanqa!

⁶ Dyusqam isrraylinukunata ufrisishqanda mana qongarqanchu. (Ashwanmi kumplirqan.) Piru chay unay agwiluyllapa Isrrayilpa karu willkanguna kashpapismi, mana yumbayniychu Dyuspa wambranguna kanillapa. ⁷ Chaqa Abrajamba mirayningunamanda kashpapismi, mana yumbayniyllapachu Dyuspa lijitimu wambrangunaqa kanillapa. Chaymi Tayta Dyusqa Abrajanda kayshina nirqan: “Churiki Isakmandallam lijitimu willkaykikunaqa kanqa”, nishpa. ⁸ Chaymi yach'anchiqllapa: Abrajamba mirayninguna kashpapismi, mana yumbaychu kashqa Dyuspa wambrangunaqa, nishpa. Ashwanmi Dyuspi kriyiqkunatalla akrarqan, wambranguna kanambaqqa. Chayshina Abrajan Dyuspi kriyiptinmi, chayshinalla paytapis ufrisishqa karqan: Churiyuqmi ringi kaq, nishpa. ⁹ Chaqa Taytanchiq Dyusqam Abrajanda kayshina ufrisishqa karqan: “Suq watamanda kutimuptiymi, warmiki Sara qeshyanqa churikita”, nishpa.

¹⁰ Manam Abrajanwanllachu chayshinaqa karqan. Ashwanmi churin Isakpis warmin Ribikapi ishkay churiyuq karqan. ¹¹⁻¹³ Piru manaraq nasiptin chay churingunam, manaraq ni uchata ni allita ruraptinllapa, Tayta Dyusqa Ribikata nirqan: “Punta nasiq wawaykim chay iki nasiq wawaykita rin kasuq”, nishpa. Chayshinallam Taytanchiq Dyuspi Santu Librumbi nirqan: “Jakubum gustawan. (Chaymi payta akrashqa kani, nasyunniypa agwilun kanambaq.) Piru masan Isawmi mana gustawanchu. (Chaymi paytaqa mana akrashqachu kani chay nasyunniypa agwilun kanambaqqa)”, nishpa. Chayshina manaraq ni allita ni maluta ruraptinllapam, Tayta Dyusqa chay ishkay masapuramanda suqta akrarqan, nasyunnimba agwilun kanambaq. Pay munashqandal-lam chayshinaqa akrarqan.

¹⁴ Chayshina Taytanchiq Dyus gustashqan runata akraptinqam, zatinchiqchu niyta: “Tayta Dyusqam mana allitachu rurashqa”, nishpa? ¡Manám! Chayshinaqa ama rimashunllapachu. ¹⁵ Chaqa Tayta Dyusqam Muysista nirqan: “Mayqanda munashpa yanapaytaqam, yanapashaq. Mayqanda munashpa llakipaytaqam, llakipashaq”, nishpa.* ¹⁶ Chaymi Dyusqa mana yanapanchu suq runata, chay runaqa ancha munashqanrayku yanapanambaqqa ichu ancha trabajashqanrayku. Ashwanmi Tayta Dyusqa llakipashpa pay kikin munashqanda yanapan. ¹⁷ Chaymi Tayta Dyusqa librumbi chay unay gubyirnu Farunda nirqan: “Farun, qamtam ancha pudirniyuqta rurashushqa kani. Chaymi kuntrawaptikiqa, noqa rini binsishuq,

* 9:15 Éxodo 33.19

yumbay kay mundupi tiyaqkuna yach'anambaq: Dyusmi ancha pudirniyuq, ancha shumaq famayuq", nishpa. ¹⁸ Chaqa Dyus kikin munashpam, wakin runakunata llakipan, wakin angu shunqoyuq runakunataqam jwrtiyachin, chayshinalla kidananllapa, nishpa.

¹⁹ Piru kinsapch'i suqniki Dyusta munashpa wichupayta noqata kayshina niwangiman: "Dyusmi yumbayninchiqta rurawashqa kanchiq, paypi kriyiqkunata, mana kriyiqkunatapis. Chayri angu shunqoyuqta rurawashpaqa, ¿Imaraykum rin kastigawaq, uchata ruraptiyqa?" nishpa. ²⁰ (Piru chayshina nishpaqam, mana allip kaqtachu rimaykangi.) Chayshinaqa ¿pitaq kangi Tayta Dyusta rrispundinaykiqa? Tayta Dyusqam suq runa mangata ruraqshina. Qamqam chay mangashina kangi. Chaymi mana dirichuyuqchu kangi Dyusta rrispundinaykiqa: "¿Imaraykum kayshinaqa rurawashqa kangi?" nishpa. ²¹ Chaqa Tayta Dyus mangata ruraqshina kashpaqam, pay munashqanda atin rurayta. Chaymi mitumanda wakin mangakunataqa ancha baliqta atin rurayta, fyistakunapilla yanukunanllapa. Chay mitumandallam atin rurayta mana yaqqa baliq mangakunatapis, chaykunapi tukuy diyakuna yanukunanllapa.

²² Chayshinallam Tayta Dyusqa runakunawambis ruran, yach'achiwananchiq: Ancha pudirniyuq kashpam, atini kastigayta chay uchayuqkunata, nishpa. Piru ancha allin kashpam, mana daschu kastigan chay chinganambaq kaq uchayuqkunataqa. Ashwanmi paykunataqa ancha achka tyimpupaq agwantan. ²³ Chayshina paykunata agwantashpam, noqanchiqkunata llakipawaqninchiq, ancha yanapawashqa kanchiq, intyindinanchiq: Tayta Dyusmi ancha pudirniyuq, ancha allin, nishpa. Chaymi unaymandapacha tukuy imata allicharqan, noqanchiqkunata washawaqninchiq, paypa llipyaykaq lugarninman apawananchiq. ²⁴ Chaqa Dyusqam akrawashqallapa kanchiq isrraylinukunata, mana isrraylinu kaqkunatapis, paypa wambranguna kananchiqllapa. ²⁵ Chaymi Dyuspaq rimaq Usiyaspa librumbi Tayta Dyus kayshina nin:

Chay mana wambray kaqkunatam nishaq: "Wambraykunanam kangillapa", nishpa. Chay mana kuyashqakunatam nishaq: "Ancham kuyaykillapa", nishpa.*

²⁶ Chay librubillam Tayta Dyusqa nimbis:

Suq lugarpim qamkunata nishurqaqllapa: "Manam noqapa wambraykunachu kangillapa", nishpa. Piru kananqam chay kikin lugarpilla rini nishuqllapa: "Noqa kawsaq Dyuspa wambraykunanam kangillapa", nishpa.*

²⁷⁻²⁸ Piru Dyuspaq rimaq Isaiyasmi isrraylinukunapaq nirqan: "Tayta Dyusqam chay rimashqanda kumplishpa, yumbay kay mundupi tiyaqkunata ancha allita das rin jusgaq. Chaymi chay Isrrayilmanda kaqkuna, ancha achka aqoshina kashpapis, wakingunalla washadu rinllapa kaq jwisyu diyapi," nishpa.* ²⁹ Chaymi chay kikin Isaiyas ancha unayna nirqambis:

Ancha pudirniyuq Tayta Dyus mana llakipawaptinchiqqam, yumbay noqanchiqkuna ushyakashqana kananchiqta. Chay

* 9:25 Oseas 2.23 * 9:26 Oseas 1.10 * 9:27-28 Isaías 10.22-23

Suduma llaqtashina, Gumurra llaqtashinam yumbayninchiqna chingananchiqllapata, nishpa.*

Isrraylinukunapismi Jisuspi kriyishpa atinllapa washadu kayta

³⁰ Chayta yach'ashpaqa, ¿imatam nishun? Chay mana isrraylinu kaqkunaqam mana nimatapis rurarqanllapachu, Tayta Dyus paykunata pirdunanambaqqa. Piru paykunaqam Tayta Dyuspi allipta kriyiptinllapa, payqa pirdunashpa, mana nima uchayuqkunapagna riqsin. ³¹ Piru isrraylinukunaqam Muysispa liyningunata ancha munashpa kasuytapis, mana atirqanllapachu kumpliya. Chaymi Tayta Dyusqa mana pirdunarqanchu paykunataqa. ³² Chaqa paykunaqam yuyarqanllapa: Liykunata kumplishpa, noqa kikiylla atini washakayta, nishpa. Piru manam munarqanllapachu Jisuspi kriyiyta, paykunata pirdunanambaqqa. Chaymi paykuna suq rumipi trumpisashpa bulakaqshina qarqanllapa. ³³ Chaymi Dyuspa Santu Librumbi Jisuspaq kayshina nin: Siyun llaqtapim suq allin rumitashina rurashaq. Chay rumipim achka runakuna trumpisashpa, bulakanqallapa. Piru chay rumipi kriyikunaqam mana nimatapis rinllapachu penqakuq: “Yanqam kriyishqa kani”, nishpaqa. Chaqa paykunataqam ancha rini yanapaq, nishpa.*

10

¹ Kuyashqay masitakuna, tukuy shungoywanmi ancha munani, isrraylinu masiykuna washadu kananllapa. Chaymi Tayta Dyusman ancha mañakuni, paykunata washanambaq. ² Chaqa allip kaqtam niykillapa: Paykunaqam ancha munanllapa Tayta Dyusta kasuyta. Piru manam intyandinllapachu pay nishqandaqa. ³ Chaqa manam intyandinllapachu: Tayta Dyusqa imashinam uchanchiqmanda pirdunawanchiq, nishpaqa. Ashwanmi munanllapa paykuna kikinlla allita rurayta washakanambaq. Chaymi mana munanllapachu Dyus nishqanshina Churin Jisukristupi kriyiytaqa. ⁴ Piru Jisukristuqam yumbay liykunata kumplishpa, wañurqan, uchanchiqkunapaq pagarakunan. Chaymi manana balinchu chay liykunata kumplinanchiq washakananchiqqa. Ashwanmi Jisuspi kriyiptinchiqllapa, payqa washawanchiq.

Tayta Dyusmi yumbayta munan washayta

⁵ Piru wakin runakunaqam munanllapa liykunata kasuyta, paykuna kikinlla washakananllapa. Chaymi paykunapaq Muysisqa kayshina iskibrirqan: “Suq runa washakanambaqqa, Tayta Dyuspa yumbay liyningunata allita kasushpa kawsanqa”, nishpa.* *Nuta: Piru manam ni pipis atinchu kumpliya yumbay chay liykunataqa.* ⁶ Chaymi Tayta Dyusqa nin: “Churiypi kriyiptikillapaqam, rini washashuqllapa, nishpa. Chayri ama yuyayllapachu: ¿Mayqan runatam kach'ashun syiluman, Dyus Akrashqan Washadurta kay pachaman apamunambaq? nishpaqa. (Chaqa chay Washadurqam shamushqana.)” ⁷ Ama ni yuyayllapachu: ¿Pitam kach'ashun wañuqkunapa lugarninman, Dyus Akrashqan Washadurta wañushqanmanda kawsachimushpa, kay pachaman apamunan? nishpa. (Chaqa Washadurninchiqmi wañushqanmanda kawsamushqana.)” ⁸ Chaymi Muysispa librumbiqa nimbis: “Manam trabajuschu Tayta Dyuspa shumaq nutisyanda

* 9:29 Isaías 1.9

* 9:33 Isaías 8.14; 28.16

* 10:5 Levítico 18.5

intyindinaykiqa. Chaqa dasmi atingi shunqoykipi kriiyta, shimikiwan suqkunatapis willanayki”, nishpa.* Chay kikin nutisyatallam noqaykunapis yach'achikunillapa, chay uyawaqkuna Jisuspi kriyinanllapa. ⁹ Tukuy shunqoykiwan allita kriiy: Tayta Dyusmi Jisusta wafushqanmanda kawsachimushqa, nishpa. Chayshina kriyishpa, shimikiwan suqkunata allip kaqta willay: “Jisusmi noqapa kamachikuqniyqa”, nishpa. Chayshina ruraptikiqam, Tayta Dyusqa rin washashuq. ¹⁰ Chaqa shunqonchiqwan allipta kriiptinchiqqam, Tayta Dyusqa uchanchiqkunamanda pirdunawanchiq. Chaymandaqam shiminchiqwan suqkunata niptinchiq: “Jisukristum kamachikuqniy”, nishpaqa, Dyusqa washawanchiqllapa.

¹¹ Chaymi Dyuspa Santu Librumbi nin: “Tayta Dyusqam paypi kriyiqkunata imatapis ufrisishpaqa, tukuy imata rin kumpli”, nishpa.*

¹² Chayshinam nin yumbay laya runakunapaq. Chaqa Tayta Dyusqam isrraylinukunapa, mana isrraylinu kaqkunapa kamachikuqninchiq. Paypaqqam yumbayninchiq igwalla kanchiqllapa. Chaymi payman mañakuptinchiqqa, ancha allita yanapawanchiq. ¹³ Chaqa Dyuspa Santu Librumbiqam kayshinapis nin: “Mayqan runa ichu warmi Siñurninchiqta rrugaptin washanambaqqam, payqa rin washaq”, nishpa.*

¹⁴⁻¹⁵ Piru manaraq ni pipis kach'aptin yach'achikuqtaqa, ¿imashinam atinman riyta yach'achikuq Jisuspaqqa? Chay kach'adukuna manaraq ch'ayaptin yach'achikuqqa, ¿imashinam suqkunaqa atinmanllapa yach'ayta Jisuspaqqa? Chayshina manaraq yach'ashpa Jisuspaqqa, ¿imashinam atinmanllapa paypi kriiytaqa? Manaraq paypi kriyishpaqa, ¿imashinam atinmanllapa rrugayta washanambaqqam? Chaymi Dyuspa Santu Librumbi nin: “Yach'achikuqkuna ch'ayamuptinqam, ancha shumaq rin kaq. Chaqa paykunaqa Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achikuptinqam, achka runakuna, warmikuna rinllapa kushikuq”, nishpa.*

¹⁶ Piru chay yach'achikuq runakuna Tayta Dyus nishqanda yach'achikuptimbismi, mana yumbaychu kriyishqallapa. Chaymi Dyuspaq chay rimaq Isayiyasqa librumbi nin: “Tayta Dyus, qambaq yach'achikuptiyqa, ¿pikunataq kriyiwashqallapa? (Wakingunallám)”, nishpa.*

¹⁷ Chayshinallam Jisukristupa shumaq nutisyanda yach'achikuptinchiqqa, wakingunaqa uyanllapa. Chay uyaqkunamandam, wakinningunaqa Jisuspi kriyinllapa.

¹⁸ Mayá, tapushqaykillapa: ¿Manachu tukuy maypi chay shumaq nutisyandaqa uyashqallapa? Arí. Tukuy maypim uyashqallapaqa. Chaymi Dyuspa Santu Librumbi nin:

Chay yach'achikuqkunam yumbay nasyungunapi yach'achikushqa, kay pachapa tukuy kuchungunakaman ch'ayashtin, nishpa.*

¹⁹ Mayá, mushuqmanda qamkunata tapurishqayki: ¿Isrraylinu masiykunaqa manachuraq yach'ashqa Dyuspa shumaq nutisyanda? nishpa. Arí, paykunaqam yach'ashqallapa. Chaqa Muysispismi Tayta Dyus nishqanda kayshina iskibirqan:

Isrraylinukunatam piñachishaq, mana isrraylinu kaqkunata washashpa.

Chaqa chay mana intyindiq runakunata kuyaptiyimi, rikawash-

* **10:8** Deuteronomio 30.14   * **10:11** Isaías 28.16   * **10:13** Joel 2.32   * **10:14-15** Isaías 52.7

* **10:16** Isaías 53.1   * **10:18** Salmo 19.4

pallapa, chay isrraylinukuna rinllapa paykunataqa imbidyaq, nishpa.*

²⁰ Chayshinallam Isayiyaspis mana nimata manchashpachu, Tayta Dyus nishqanda kayshina iskiбрirqan:

Mana maskawaq runakunam tariwashqallapa;

mana tapukuqkunatam dijashqa kani riqsiwananllapa, nishpa.*

²¹ Piru chay Isayiyasllam isrraylinukunapaq Dyus nishqanda kayshinapis iskiбрirqan:

Isrraylinukunata mana shaykuq qayaptiypismi, paykunaqa mana uyakuqkuna kashpa, mana munarqanllapachu uyawayta, nishpa.*

11

Wakin isrraylinukunam Tayta Dyuspi kriyishqallapa

¹ Mayá, tapushqaykillapa: ¿Tayta Dyuschu nasyunnin Isrrayilmanda akrakashqana? ¡Manám! Chaqa noqapi yuyayllapa. Noqapismi isrraylinu kashpa, chay unay agwiluy Abrajamba karu willkan Binjamimba atun ayllunmanda kani. Piru Tayta Dyusqam mana akrakashqachu noqamandaqa.

² Tayta Dyusqam ancha unaymandapacha yach'arqan: Isrraylinukunatam rini akraq, nasyunniy kananllapa, nishpa. Chayshina akrawashpaqam, mana yumbay noqaykuna isrraylinukunataqa wichukuwashqachu. ¿Manachu yuyangillapa Dyuspaq rimaq Eliyas Tayta Dyusta nishqandaqa? Chaqa payqam llaqta masingunata Tayta Dyuspi kayshina kulpacharqan:

³ “Tayta Dyusitu, kay llaqta masiykunam qambaq rimaqkunata wanchishqallapa. Pata altarnikikunatam bulashqallapa. Noqatallam manaraq tariwashqachu wanchiwananllapa. Piru noqatapismi ancha munanllapa wanchiwayta”, nishpa.*

⁴ Chayshina Eliyas kulpachaptinmi, Tayta Dyusqa kayshina nirqan: “Manam qamllachu noqapi kriyingiqa. Ashwanmi noqaqa 7.000 isrraylinu runakunata kwidashqa kani, noqatalla kasuwananllapa. Paykunaqam mana qonqorikushqachu chay yanqa amitu laya Bal shutiqpa ñawpambi adurananllapaqa”, nishpa.*

⁵ Chayshinallam kay tyimpupipis Tayta Dyusqa ancha allin kashpa, wakin isrraylinu masiykunatapis akrashqa, paypa wambranguna kananllapa. ⁶ Chayshina Tayta Dyus ancha allin kashqanraykullam paykunata washarqan. Manam washarqanchu, paykuna ancha allita rurashqanraykuchu. Chaqa paykuna ancha allin kashpa washakaptingam, manana balinmanchu Taytanchiq Dyus paykunata washanambaqqa.

⁷ Yumbay chaykunata yach'ashpaqa, ¿imatam intyindinchiqllapa? Chaqa achka llaqta masiy isrraylinukunam allita rurashpa, munashqa paykuna kikin washakayta. Piru manam atishqallapachu washakaytaqa. Piru Tayta Dyusmi noqanchiqkunata akrawashqa kanchiq, washawananchiq, Jisuspi kriyiptinchiq. Piru chay mana munaq kriyiqkunataqam Tayta Dyusqa masta jwrtiyachishqa, mas rumi shunqoyuq kanambaqllapa.

⁸ Chaymi Dyuspa Santu Librumbi chay mana munaq kriyiqkunapaqqa kayshina nin: “Tayta Dyusmi paykunata

* 10:19 Deuteronomio 32.21 * 10:20 Isaías 65.1 * 10:21 Isaías 65.2 * 11:3 1 Reyes 19.10

* 11:4 1 Reyes 19.18

dijarqan, pay nishqanda ama intyindinanllapa. Chayshina dijapt-inmi, allin ñawiyuqkuna kashpapis, sarkukunashina kidarqanllapa. Rinriyuqkuna kashpapismi, surdukunashina kidarqanllapa, Chaymi paykunaqa kanangaman mana intyindinllapachu”, nishpa.* ⁹ Chay karu agwilunchiq Dabidpismi librumbi kayshina iskibrirqan:

Dyusman mañakuni, chay mana kriyiqkunata patañapishina piskanambaq, fyistangunapi mikuykaptin, upyaykaptinllapa. Suq runa atarrayawan piskaduta piskaqshina Tayta Dyusqa piskashpa kastiganqa.

¹⁰ Chaymi Dyuspi mana kriyishpaqa, ancha rinllapa pandaq, Dyus nishqanda ama intyindinanllapa. Mana intyindishpaqam, sarkukunashina kanqallapa. Chaymi tukuy tyimpu ñakanqallapa suq runa ancha llashaqta apaqshina, nishpa.*

Tayta Dyusqam mana isrraylinu kaqkunatapis achkata rin washaq

¹¹ Mushuqmandam tapuriykillapa: ¿Chay isrraylinukuna pandashpaqachu, yumbayna rinllapa chingaq? ¡Manám! Piru paykuna Jisuspi mana munaptinllapa kriyiytam, Dyusqa kumbidashqa chay mana isrraylinu kaqkunata, paypi kriyishpa washadu kananllapa. Chaymi chay isrraylinukunaqa rin imbidyaq chay mana isrraylinu kaqkunata. Chayshina imbidyashpaqa, paqta paykunapis animakanqa, Jisuspi kriyishpa washadu kananllapa. ¹² Piru kay tyimpupim achka isrraylinu llaqta masiykunaqa mana Jisuspiqa kriyishqallapachu. Chaymi Dyusqa chay mana isrraylinu kaqkunata ancha yanapashqa, paypi kriyinanllapa. Piru chay isrraylinukunapis Jisuspi kriyiptinllapaqam, Dyusqa yumbayninchiqta masta rin yanapawaqninchiq.

¹³ Piru wakinnikiqam mana Isrrayilmandachu kangillapa. Qamkunatam kayshina niykillapa: Tayta Dyusqam kach'amuwashqa, qamkunapa yach'achikuqniki kanaypaq. Chaymi atishqaykaman munani allita qamkunata yach'achishuyta. ¹⁴ Paqtar isrraylinu masiykuna, qamkunata rikashushpa, qamkunashina munanqallapa Jisuspi kriyiyta, washadu kananllapa. ¹⁵ Chaqa Tayta Dyusqam chay mana kriyiq isrraylinu kaqkunamanda akrakashpa, qamkuna furastiru kaqkunata yanapashushqa, paywan alliyashpa, wambranguna kanaykillapa. Chayshina achka llaqta masiy isrraylinukunapis Jisuspi kriyiptinllapaqam, mas shumaq rin kaq. Chaqa paykunaqam wañushqanmanda kawsamushqanshina rinllapa kaq.

¹⁶ Kay ishkey kumparasyundam niykillapa: Suq masamanda punta tanda Dyuspa kaptinmi, yumbay chay masapis Dyuspalla. Chayshinallam suq plantapa ch'up'an Dyuspa kaptinqam, yumbay chay plantapis paypalla. [Nuta: Chay isrraylinukunapa unay agwilunguna Dyuspi puntata kriyishpaqam, chay masamanda punta rurashqan tandashina, chay plantapa ch'up'anshina karqanllapa. Chayshinallam Pablu, chay suq isrraylinu kriyiq masingunapis chay mas ikita rurashqan tandakunashina ichu chay plantapa rikrangunashina karqanllapa.]

¹⁷ Piru wakin isrraylinu masiykunaqam Tayta Dyusmanda akrakarqanllapa. Paykunaqam allin ulibu plantapa pitishqa rikrangunashina karqanllapa. Qamkuna furastiru kaqkunaqam muntipi yanqa wiñashqa ulibu mana puqoqshina karqaykillapa.

Piru Tayta Dyusqam kuyashushpa, chay mana baliq plantapa rikranda kuchushpa, chay allin ulibu plantaman pyisashqashina rurashushqallapa. Chaymi chay allin plantapa ch'upambishinana tiyangillapa. (Chaqa chay unay isrraylinukunam Tayta Dyuspi allita kriyishpa, pay nishqanda iskiбриshqanrayku, qamkunapis atishqallapa kangi Dyuspi kriyiyta.)¹⁸ Piru noqaykuna isrraylinukunaqam chay allin ulibupa lijitimu rikrangunashina kashqallapa kani. Qamkuna furastiru kaqkunaqam chay gustunlla wiñaq ulibupa rikrangunashina kashqallapa kangi. Chayri ama yuyayllapachu: Chay isrraylinu kaqkunamandaqam masta balinillapa, nishpaqa.

Chaqa qamkuna isrraylinukunaraykum Dyuspi kriyishqallapa kangi. Manam qamkunaraykuchu noqaykuna isrraylinukunaqam Dyuspi kriyishqallapa kani. [*Nuta: Chay unay isrraylinukunaqam Dyuspa Santu Librunda iskiбриshqallapa karqan. Chaymandaqam chay furastiru kaqkunapis chay Santu Libruta uyashpa, Dyuspi kriyishpa, washadu karqanllapa.*]

¹⁹ Kinsapch'i qamkuna niwangiman: Ariri. Qamkuna isrraylinukunamandam Dyuspaq yach'akushqallapa kani. Piru kananqam Tayta Dyusqa chay mana kriyiq isrraylinukunata wichukushqana suq ulibu plantapa mana baliq rikrandashina, noqaykunata chay plantanman tandawanambaq, nishpa. ²⁰ Piru manam yangachu wichukurqanqa. Ashwanmi paykuna paypi mana kriyishqanrayku, wichukushqa. Chaymandaqam qamkunataqa washashushqa, paypi kriyiptikillapa. Chayri ama yuyayllapachu: Paykunamandaqam masta balinillapa, nishpaqa. Ashwan umildi kashpa, Tayta Dyusta manchashpa, allita kwidakayllapa, Dyusmanda ama akrakanaykillapa paykunashina. ²¹ Chaqa chay mana kriyiq isrraylinu kaqkunatam wichukurqan, chay allin ulibupa rikrangunata kuchushpa wichukushqanshina. Chayshinallam qamkunatapis rin wichukushuqllapa, paypi mana kriyiptikillapaqa.

²² Mayá, ¡allita yuyayllapa! Tayta Dyusqam ancha allin yumbaywan. Piru uchata ruraqkunataqam kastigan. Chaymi paymanda akrakaqkunataqa kastigashqa. Piru qamkunataqam ancha yanapashushqa. Chayri Tayta Dyuspi mana shaykuq kriyiyllapa: Paymi ancha allin, nishpa. Piru chayshina qamkunapis mana kriyiptikiqam, rin wichukushuqllapa. ²³ Piru chay mana kriyiq isrraylinu masiykuna Tayta Dyuspi kriyiptinllapaqam, Dyusqa paykunatapis rin yanapaq. Chaqa payqam mushuqmanda das atin pyisariyta paykunata chay allin plantamanshina, wambranguna kanambaqllapa. ²⁴ Qamkuna mana baliq ulibu plantashina kaptikipismi, Jisuspi kriyiptikillapa, Tayta Dyus washashushqa. Piru dasmi atin washayta chay isrraylinu masiykunata, paypi kriyiptinllapa. Chaqa paykunaqam ulibupa lijitimu rikrangunashina.

Tayta Dyusmi isrraylinukunata kuyashpa, rin washaq

²⁵ Kriyiq masitakuna, Tayta Dyus yuyashqandallam munani yach'anaykillapa, amana yuyanaykillapa: Noqam yumbaymanda mas yach'ayniyuq kani, nishpaqa. Dyus shunqombilla yuyashqanqam kayshina: Chay isrraylinukunaqam mana tukuy tyimpupaqchu angus shunqoyuqkuna rinllapa kaq. Ashwan Dyus munashqanshinam achka furastirukuna Jisuspi puntata rinllapa kriyiq. Chaymandaqam ancha achka isrraylinukunapis paypi rinllapa kriyiq. ²⁶ Chaqa Tayta Dyusqam

yumbay isrraylinukunata rin washaq, paypi kriyiptinllapa. Chaymi Tayta Dyusqa Santu Librumbi nin:

Siyun llaqtamandam suq Washadur rin shamug, Jakubupa karu willkangunata uchangunamanda washanambaq.

²⁷ Chaymi paykunawan suq tratuta rini ruraq tukuy uchangunamanda pirdunanaypaq, nishpa.*

²⁸ Piru kananqam chay isrraylinu masiykunaqa Dyuspa shumaq nutisyandaqa mana munanllapachu kriiyta. Chaymi Dyusta kuntraykanllapa. Chayraykum Tayta Dyusqa qamkuna furastiru kaqkunata masta yanapashuykangi. Piru Tayta Dyusqam isrraylinu kaqkunataqa kuyawanllaparaq, chay karu agwiluykunata akrashqanrayku. ²⁹ Chaqa chay karu agwiluykunata akrashpam, suq tratuta rurarkan, karu willkangunata yanapanambaq. Chaymi mana ñigashpachu, yumbayta rin kumpli. ³⁰ Piru chay isrraylinukuna Tayta Dyusta mana kasuptinllapaqam, payqa qamkuna furastirukunata llakipashushpa, yanapashungillapa. Piru unay tyimpupiqam qamkunapis mana kasurqaykichu Dyustaqa. ³¹ Chayshinallam kanan chay isrraylinukunapis Dyustaqa mana kasushqallapachu. Piru Tayta Dyusqam llakipashpa paykunatapis rin yanapaq, qamkunata yanapashushqanshina. ³² Piru yumbay runakuna warmikunam Tayta Dyustaqa mana kasurqanchiqchu. Chaymi karsilpishina karqanchiqllapa. Chaqa Tayta Dyusqam suq tyimpupaq chayshina dijawarqanchiq, suq tyimpumanda llakipawaqninchiq washawananchiqllapa.

³³ ¡Tayta Dyusqam ancha yach'ayniyuq kashpa, tukuy imata intyindin! Chaymi mana pipis atinchiqllapachu intyindiya yuyashqangunata, ni rurashqangunata: ¿imapaqmi chaykunata rurashqa? nishpaqa.

³⁴ Chaymi Dyuspa Santu Librumbi nin: “¿Pitaq atinman yach'ayta Tayta Dyus yuyashqandaqa? ¿Ichu pitaq atinman payta yach'achiytaqa?”

(Manam pipis atinmanchu.)* ³⁵ “¿Pitaq Dyustaqa imata atishqa qoyta, chaymanda kutichirinambaqqa?” (Manam pipis atishqachu.)* ³⁶ Chaqa Tayta Dyusqam tukuy imata rurashpa, kawsachiykan. Chaymi tukuy ima kaqqa Dyuspaqla. Chayri ¡paytalla alabashunllapa tukuy tyimpupaq! ¡Chayshina kanqa!

12

Tayta Dyusman intrigakashun, payta kasushpa kawsananchiqllapa

¹ Kuyashqay masitakuna, Taytanchiq Dyus chayshina kuyawaqninchiq washawaptinchiqmi, ancha rrugaykillapa, tukuy shunqoykiwan, tukuy kwirpuykiwan payman intrigakashpa, paytalla kasunaykillapa. Chayshina intrigakashpaqam, Dyuspaqqa qam kikiki suq shumaq kawsaq ufrinda kang, paytalla adurashpa, kawsanaykillapa. ² Chayri amana kawsayllapachu kay mundupa mana baliq kustumbringunata rurashpaqa. Ashwanri Taytanchiq Dyusman intrigakayllapa, mushuq yuyayniyuqkuna kanaykillapa. Chayshina intrigakashpaqam, Tayta Dyus munashqanda allita ringillapa yach'aq. Chaqa payqam munan, payta kushichishpa, allitalla rurashpa, ancha shumaqta kawsananchiqllapa.

* 11:27 Isaías 59.20-21

* 11:34 Isaías 40.13

* 11:35 Job 41.11

³ Tayta Dyusmi, ancha allin kashpa, noqata numbrawashqa, gamkunata paypaq yach'achishunay. Chaymi yumbay gamkunata niykillapa: Ama yuyayllapachu palanganushinaqa. Ashwanri allita yuyayllapa: ¿Taytanchiq Dyuschu yanapawaykan, allita paypi kriyinaypaq ichu mana? nishpa. ⁴ Chaqa noqanchiqkunapa kwirpunchiqpiqam kan tukuy ima atinanchiq yuyayta, rikayta, puriyta. Chay kusaskunaqam kwirpunchiqtaqa yanapan suq layawan, suq layawan. ⁵ Chayshinallam Jisukristupi allita kriyishpaqa, achka kashpapis, suq kwirpushinallana kanchiqllapa. Chaymi suqwan suqwan yanapanakushpa, shumaqta kawsanchiqllapa.

⁶ Tayta Dyusqam pay munashqanshina yumbayninchiqta yanapawanchiq, kadunu suq layapi suq layapi qawch'u kashpa, atinanchiq yanapanakuyta. Chayri Tayta Dyus wakinninchiqta suq kach'akuta niwaptinchiqqa, paypi ancha yuyakushpa, chay niwashqanchiqta yach'achikushun. ⁷ Ichu Tayta Dyus wakinninchiqta yanapawaptinchiq, suqkunata yanapananchiqqa, ancha allin shunqonchiqwan allita yanapashun. Ichu yanapawaptinchiq allin duktrinanda yach'achikunanchiqqa, allita yach'achikushun. ⁸ Ichu yanapawaptinchiq, suqkunata animachinanchiqqa, allita animachishun. Ichu yanapawaptinchiq ima kaqninchiqwan yanapakunanchiqqa, kushikushpa qoshun, ama ni ashlitata mich'ashpachu. Mayqanninchiq karguyuq kashpaqa, ancha allita yuyashpa, shumaqta kamachikushun. Mayqanninchiq nisitaqkunata yanapashpa, kushikushpa yanapashun.

Dyuspa wambranguna kayshina kawsanqa

⁹ Allipta kuyanakushunllapa, ama shiminchiqwanllachu. Uchakunata ancha ch'iqnishpa, allitalla rurashpa, kawsashunllapa. ¹⁰ Jisuspi kriyiq masinchiqkunawan allin masapurashina ancha kuyanakushun. Amar palanganukuna kashunchu. Ashwanri suqwan suqwan rrispitanakushpa, ancha qawch'u kashun, suqkunata alabananchiq.

¹¹ Amar qellakunaqa kashunllapachu. Ashwan tukuy shunqo Siñurninchiq Jisusta kuyashpa, ancha allita paypaq trabajashunllapa.

¹² Paypi allita yuyakushpa, kushikushunllapa. Padisishpapis, chay ñakaykunata mana shaykuq agwantashunllapa. Tayta Dyusman tukuy tyimpu mañakushunllapa.

¹³ Jisuspi kriyiq masinchiqkunapa iman faltaptin, yanapashunllapa. Noqanchiqkunaman shamuptinllapa, shumaqta ch'ayachishunllapa.

¹⁴ Mayqan runakuna padisichiwapatinchiq, Tayta Dyusman mañakushunllapa, paykunata yanapanambaq. Piru amar mañakushunchu, paykunata kastiganambaqqa.

¹⁵ Suqkuna kshikuptinqa, pullan kushikushunllapa. Suqkuna waqaptinga, pullan waqashunllapa.

¹⁶ Chayshinar suqwan suqwan suq yuyaylla kashpa, shumaqta kawsashunllapa. Amar palanganuchu kashunllapa: Ancha yach'ayniyuq kani, nishpaqa. Ashwan mana nimayuq kaqkunawan kashunllapa.

¹⁷ Mayqan ima maluta rurawaptinchiqqa, ama kutichishunchu, maluta rurashpaqa. Ashwan yumbaypa ñawpambi allitalla rurashpa, kawsashunllapa. ¹⁸ Chayri atishqanchiqkaman imashinapis yumbaywan shumaqta kawsashunllapa. ¹⁹ Kuyashqay kriyiq masitakuna,

mayqan runa ima maluta rurawaptinchiqqa, ama paytaqa bingashunllapachu. Ashwanri dijashunllapa, Tayta Dyuslla kastiganambaq. Chaymi Dyuspa Santu Librumbi nin: “Noqallam rini kastigaq chay maluta rurashuqkunataqa. Chaqa noqallam yumbayta rini pagaraqqa”, nishpa.* ²⁰ Dyuspa chay librumbillam nimbis: “Ch’iqnishuqkuna mallaqnaptinga, qarayllapa. Yakunaptimbis, qoyllapa yakituta. Chayshina paykunata yanapaptikiqam, penqakushpa, ancha rinllapa chupikayaq” nishpa.* ²¹ Chayshinar ama dijakayllapachu, uchakuna binsishunambaqqa; ashwan allitalla rurayllapa, tukuy laya uchata binsinaykillapa.

13

Awturidarkunata allita kasushunllapa

¹ Yumbay awturidarkunata allita kasushunllapa. Chaqa Tayta Dyusmi yumbay chay awturidarkunata dijashqa, kay pachapi kamachikunanllapa. Mana dijashqa kaptingam, mana ni suq awturidar kanmanchu. ² Chaymi chay awturidarkunata kuntraqkunaga Tayta Dyus rurashqanda kuntraykanllapa. Chayraykum chay kuntraqkunaga kastigadu rinllapa kaq. ³ Chaqa Tayta Dyusmi yumbay awturidarta dijashqa, mana alli ruraqkunata kastigashpa, manchachinanllapa, ama maluta rurananllapa. Manam rurashqachu, alli ruraqkunata kastigananllapaqa. Chayri qamkunaga allitalla rurayllapa, chay awturidarkunata ama manchanaykillapa. Chayshina qamkuna shumaqta kawsaptikiqam, chay awturidarkunaga rin alabashuqllapa. ⁴ Chaqa paykunaqam qamkuna alli ruraqkunata kwidashushpa, Tayta Dyus munashqanda ruraykanllapa. Chaymi ancha pudirniyuq kashpa, paykunaqa chay mana alli ruraqkunata atinllapa kastigayta. Chayri mayqanniki mana allita rurashpaqa, ancha manchay chay kastigakuqkunata. ⁵ Piru amar kastiguta manchashpallachu kasushunllapa chay awturidarkunataqa. Ashwan kasushunqa, yuyashpa: Allitam munani rurayta, nishpa. ⁶ Chayshina allita kwidawaptinchiqqa, impwistukunata pagarashun, paykunata mantinyinanchiqllapa. Chaqa paykunaqam yumbayta kwidawaqninchiq, Dyus munashqanda ruraykanllapa.

⁷ Chayri yumbay dibirakushqanchiqta pagarakushun. Kuntribusyunda manaraq pagarakushpapis, pagarakushun. Suq laya impwistukunata manaraq pagarakushpa, chaykunatapis pagarakushun. Yumbay allin awturidarta rrispitashpa, alabashunllapa.

⁸ Amar ni pitapis dibirashunchu. Piru listu kashunllapa, yumbayta kuyananchiqllapa. Chaqa runa masinchiqkunata kuyashpaqam, Tayta Dyuspa yumbay liyningunata kasuykanchiqllapa. ⁹ Chaqa Muysispa liyningunam kayshina niwanchiq: “Warmiyuq ichu runayuq kaqkunaga suqkunawanqa ama puñuyllapachu; ama pitapis wanchiyllapachu; ama suwakuyllapachu; ama tistimuñirupa kayllapachu; suqkunapa imandapis ama munakuyllapachu”, nishpa.* Chaymandaqam Tayta Dyusqa nirimbis: “Qamkuna kwirpuykita kuyashqaykishina, runa masikitapis kuyay”, nishpa.* Chay ultimu kamachikushqanda kasushpaqam, yumbay chay punta kamachikushqangunatapis, kasuykanchiqllapa. ¹⁰ Chaqa allipta kuyanakushpaqam, runa masinchiqkunataqa manana nima maluta

* 12:19 Deuteronomio 32.35
Levítico 19.18

* 12:20 Proverbios 25.21-22

* 13:9 Éxodo 20.13-17

* 13:9

rinchiqlapachu ruraq. Chaymi suqwan suqwan kuyanakushpaqa, Tayta Dyus yumbay kamachikushqanda allita kasuykanchiqlapa.

¹¹ Chayshina Dyusta kasushpaqa, allita yach'ayllapa: Jisukristu shamunan diyaqam sirkamuykanna, nishpa. Chaqa paypi chayraq kriyiptinchiqqam, mas achka tyimpuraq kidarqan shamunambaqqa. Piru kananqam mas ashla tyimpullana kidan ñakashqanchiqmanda washawananchiqqa. Chayri rikch'akashpa, Dyusta allita kasushunllapa. (Piru payta mana allita kasushpaqam puñuykanchiqshina.) ¹² Chaqa uchayuqkunapa tyimpunqam rin ushyakaq Jisukristu shamuptin. Piru paypi kriyiqkunapaqqam suq tuta das achikyaqshina rin kaq. Chayri amana rurashunchu chay uchata ruraqshinaqa. Ashwanri Dyus munashqanda rurashpa kawsashunllapa. Chayshina kawsashpaqam, armayuqshina kanchiqlapa dyabluta, uchata binsinanchiq. ¹³ Chayri allitalla rurashpa kawsashunllapa, punchawpishina purinanchiq. Amar chay kunyaykaq fyistakunaman rishunllapachu. Amar ni mach'ashunllapachu. Amar ni warmikunata maskashunchu, paykunawan puñunanchiqqa. Warmikunapisri ama suqkunawanga puñunqachu. Amar ni anyanakushunchu ni imbidyanakushunchu. ¹⁴ Ashwanri Siñurninchiq Jisukristupi ancha allita kriyishunllapa, ama rurananchiq kwirpunchiq munashqandalla. Manchu suldadukunaqa armanwan kuntrangunamanda washakan. Chay suldadupa armanshinam Jisusqa atin washawayninchiqta. Chayri paypi yuyakushpa, amana yuyashunchu kwirpunchiq munashqandallaqa.

14

Kriyiq masinchiqta ama kuntradisishunchu

¹ Wakin kriyiq masinchiqkunagaqam Jisukristu nishqandaqa manaraq allitaqa intyindinllapachu. Piru paykunataqa ama kuntradisishunchu. Ashwanri shumaqta ch'ayachishun, noqanchiqkunawan pulla kanambaq. ² Chaqa wakingunaqam kriyin: Tukuy laya mikunatam atinchiqlapa mikuyta, nishpa. Piru chay manaraq allita intyindiqkunagaqam kriyinllapa: Ch'akramanda kaqtallam atinchiqlapa mikuyta, nishpa. Manam munanllapachu aychata mikuytaqa. ³ Chayri qamkuna tukuy laya mikunata mikuqkunagaqama disprisayllapachu chay mana yumbayta mikuqkunataqa. Chayshinalla qamkuna mana yumbayta mikuqkunapis ama jugayllapachu chay tukuy laya mikunata mikuqkunataqa. Chaqa Taytanchiq Dyusqam paykunataqa shumaqta ch'askishqa, wambranguna kanambaq. ⁴ Chayshina Tayta Dyus shumaqta ch'askiptinqa, ¿pitaq qamqa kangi jusganayki Dyusta sirbiqtaqa? Chaqa Dyusllam dirichuyuq, jusganambaq payta sirbiqkunataqa. Taytanchiq Dyus ancha pudirniyuq kashpam, chay sirbiqningunata atin yanapayta, allita kawsananllapa, ama kastigadu kananllapa.

⁵ Chayshinallam wakin kriyiq masinchiqkuna kriyinllapa: Yumbay diyakunamandam suq diyalla masta balin, Dyuspaq gwardananchiqlapa, nishpa. Piru suqkunagaqam kriyinllapa: Yumbay diyakunam igwalla balin, Dyuspaq gwardananchiqqa, nishpa. Piru chay diyakunapaqqa ancha allita yuyanqallapa, kriyishqanda kumplinallapa. ⁶ Chaqa chayshina allita yuyashpa, suq diyatalla gwardashpaqam, Siñurninchiqpaq gwardaykanllapa. Chayshinallam suq diyatalla mana

gwardaḡkunapis yuyanllapa: Tukuy diyam balin Siñurninchiḡpaḡ gwardananchiqḡa, nishpa. Chayshinallam chay tukuy imata mikuḡkunanaḡ Tayta Dyusta ḡagikushpa, mikunllapa. Chay tukuy imata mana mikuḡkunapismi Tayta Dyusta ḡagikushpa, chay wakin mikunatalla mikunllapa. Chaymi chay ishkay laya kriyiqkunanaḡ Dyusta allita alabaykanllapa.

⁷ Chaymi kawsashpa ichu wañushpaḡa, mana noḡanchiqḡaḡllachu kawsanchiqllapa ichu wañunchiqllapa. ⁸ Ashwanmi kawsashpaḡa, Siñurninchiḡ Jisupaḡlla kawsanchiqllapa. Wañushpapismi, paypaḡlla wañunchiqllapa. Chaymi kawsashpa ichu wañushpapis, Jisupaḡlla tukuy imata ruranchiqllapa. ⁹ Chaḡa Jisukristuḡam wañushpa kawsamurḡan, kawsaḡkunapa, wañuḡkunapa kamachikuḡnin kanambaḡ.

¹⁰ Chayshina Jisukristu juyisninchiḡ kaptinḡa, ḡimapaḡtaḡ jusḡangillapa kriyiq masinchiḡkunataḡa? Ichu ḡimaraykum disprisangillapa kriyiq masinchiḡkunataḡa? Chaḡa suḡ diyam yumbayninchiḡ Jisukristupa ñawpanman rinchiḡllapa ch'ayaḡ, pay jusḡawananchiqllapa. ¹¹ Chaymi Dyuspa Santu Librumbi nin:

Alliptam niykillapa, yumbay runakunam ñawpaypi qonḡorikushpa, rinllapa niḡ: “Qamllam Dyusniyllapa kangi”, nishpa.*

¹² Chaymi allita yach'anchiqllapa: Suḡ diyam yumbayninchiḡ Tayta Dyusta kwintata rinchiḡ qoḡ, kay mundupi tukuy ima rurashḡanchiqḡaḡ.

Ama nimatapis disanimachishunchu Jisuspi kriyiqkunata

¹³ Yach'ashpa: Tayta Dyusllam juyisninchiḡ, nishpa, ama jusḡanakushunchu. Ashwan allita yuyashpa, ama nimatapis dañachishunchu kriyiq masinchiḡkunata, uchata rurananllapaḡa.

¹⁴ Noḡaḡam Siñurninchiḡ Jisuspi yuyakushpa, allita yach'ani: Tukuy laya mikunam alli mikunanchiqḡaḡ. Manam nimapis mapachu, nishpa. Piru wakin kriyiq masinchiḡkunagaḡm yuyanllapa: Chay wakin laya mikunata mikushpaḡam, uchayuḡna kani, nishpa. Chayshina yuyaptinllapaḡam, mana balinḡu, chay laya mikunata mikunanllapaḡa. ¹⁵ Chaymi noḡanchiqkuna chay mana mikuḡkunapa ñawpambi tukuy laya mikunata mikuptinchiḡḡa, kinsapch'i yuyanmanllapa: Chay kriyiq masiykunam uchata ruraptinllapa, noḡapis paykunashina rurashaḡ, nishpa. Chayshina yuyashpakish, tukuy imata mikuptinchiḡ, paykunapis mikushpa, uchayuḡ kidanmanllapa. Chaymi chayshina paykunata dañachishpaḡa, Jisuspa wambrangunataḡa manana kuyaykanchiqḡu. Piru Jisukristuḡam wañushḡa, paykunatapis washanambaḡ. Chayri paykunata ama chingachishunchu, tukuy laya mikunata mikushpaḡa. ¹⁶ Chayri alli kaptin imata mikunayki ichu ruranykiḡa, piru suḡkunapaḡ mana baliptinḡa, ama rurayḡu paykunapa ñawpambiḡa, ama rimashunanllapa: “Uchatam ruraykan”, nishpaḡa. ¹⁷ Chaḡa Tayta Dyusḡam mana kamachiwanchiqḡu: “Chaykunata mikuyllapa, chayta upyayllapa, ichu ama chayta mikuyllapachu ni chayta upyayllapachu”, nishpaḡa. Ashwanmi Tayta Dyusḡa kayshina kamachiwanchiq: Noḡa nishushḡayta rurashpa kawsayllapa. Santu Ispirituy yanapashuptin, kushikushpa, yumbaywan shumaḡta kawsayllapa, nishpa. ¹⁸ Chayshina shumaḡta kawsashpaḡam, Jisukristuta kasuykanchiq. Taytanchiq

* 14:11 Isaías 45.23

Dyustapismi kushichiykanchiq. Chayshina kawsaptinchiqmi, runa masinchiqkunaga ancha rinllapa alabawaqninchiq.

¹⁹ Chayri imashinapis ancha shumaqta suqwan suqwan kawsashunllapa, tukuy imapi animachinakushpa, Jisuspi mas allita kriyinanchiqllapa. ²⁰ Chaqa Tayta Dyusqam chay kriyiq masinchiqkunata yanapaykan, paypi masta yuyakunanllapa. Chayri ama nimatapis dañachishunchu paykunataqa, ñawpambi ima mikunata mikushpaqa. Chaqa allibmi tukuy laya mikuna limpyu. Piru manam balinchu chay mikunakunata mikushqanchiqrayku, wakin kriyiq masinchiqkunata uchata rurachinanchiq. ²¹ Chayri yach'ashpa: Chay kriyiq masiytam dañachiykani, nishpaqa, mas alli kanman ama aychata mikunanchiq, ama ni binuta upyanchiq, ama ni suq laya kusaskunata rurananchiq, ama pitapis dañachinanchiq, Dyusmanda akrakanambaq.

²² Chayri chay mikunakunapaq imata yuyaptinchiqqa, Tayta Dyuslla yach'anqa. Chayshina yach'ashpaqa, pay niwaptinchiq: Allitam ru-raykangi, nishpaqa, ancha kushikushunllapa. ²³ Piru suq kriyiq masinchiq manaraq allita yach'ashpa: Dyusmi munan kay mikunata mikunaypaq, nishpaqa, ama mikunqachu. Chaqa manaraq allita yach'ashpa mikushpaqam, uchata ruraykan. Chayshina imapi kriyishpa, chay kriyishqanchiqta mana kasushpaqam, uchata ruraykanchiqllapa.

15

Suqkuna munashqandapis rurashun, ama noqanchiqkuna munashqanchiqtallachu

¹ Jisuspi allita kriyishpaqa, noqanchiq munashqanchiqtallaqa amana rurashunllapachu. Ashwanri chay mana allita intyindiqlkunata ag-wantashpa, mana shaykuq llakipashpa, shumaqta yanapashunllapa, Jisuspi mas allita yuyakunanllapa. ² Chayri kriyiq masinchiqkunata kushichishpa, yanapashun, mas allita Jisuspi kriyinanllapa. ³ Chaqa Jisukristupismi pay munashqandallaqa mana rurarqanchu. Ashwanmi Tayta Dyus munashqandalla rurarqanqa. Chaymi achka runakuna Jisusta musyarqanllapa. Chayraykum Dyuspa Santu Librumbi Jisusqa Taytanda nin: “Qamta musyashuqkunaqam noqatapis musyawanllapa”, nishpa.* ⁴ Chaymi Tayta Dyusqa Santu Librumbi tukuy imata iskib-richirqan, noqanchiqkunata yach'achiwananchiq, chayshina mana shaykuq paypi yuyakushpa, kushikushpa kawsananchiqllapa. ⁵ Kanan Dyusmanmi mañakuni, qamkunata kunswilashushpa, ancha yanapashunanllapa, mana shaykuq paypi yuyakunaykillapa. Mañakunipismi suq yuyayniyuqla kashpa, suqwan suqwan shumaqta kawsanaykillapa, Jisukristu kawsashqanshina, ⁶ qamkunapis pulla alabanaykillapa Siñurninchiq Jisukristupa Tayta Dyusta.

Dyuspa shumaq nutisyanqam yumbay nasyumbi tiyaqkunapaq

⁷ Jisukristum noqanchiqkunata ancha shumaqta ch'askiwashqa kanchiq. Chayri noqanchiqkunapis yumbay kriyiq masinchiqkunata ancha shumaqta ch'askishunllapa, yumbay rikawaqninchiq Tayta Dyusta alabananllapa. ⁸ Chaqa alliptam niykillapa: Jisukristuqam shamushqa, noqaykuna isrraylinukunata yanapawanambaq, Tayta Dyus agwiluykunata ufrisishqanda kumplinambaq, kayshina allita

* 15:3 Salmo 69.9

yach'anaypaqlapa: Tayta Dyusqam tukuy ima ufrisikushqanda kumplin, nishpa.⁹ Jisusqam kay mundumanga shamurqan, qamkuna mana isrraylinu kaqkunapis Tayta Dyusta alabanaykillapa, qamkunatapis llakipashushpa, washashushqanllaparayku. Chaymi Dyuspa Santu Librumbi chay unay Dabidqa nin:

Noqam suq nasyungunamanda kaqkunawan adurashqayki. Kantashpam, alabashqayki, nishpa.*

¹⁰ Dyuspa Santu Librumbiqam nimbis:

Qamkuna mana isrraylinu kaqkunapisri isrraylinukunawan pulla kushikuyllapa, nishpa.*

¹¹ Dyuspa Santu Librumbiqam nirimbis:

“Qamkuna yumbay nasyungunamanda kaqkunapisri Tayta Dyusta alabayllapa. Qamkuna yumbay kastakunamanda kaqkunapisri paytalla alabayllapa”, nishpa.*

¹² Dyuspaq chay rimaq Isayiaspismi kayshina iskiбрirqan:

Chay unay isrraylinu Isayipa karu willkangunamandam rin nasiq suq kamachikuq runa. Paymi yumbay chay mana isrraylinu kaqkunatapis shumaqta rin kamachiq. Chaymi paykunaqa paypi ancha rinllapa yuyakuq, nishpa.*

¹³ Tayta Dyusmi ancha yanapawanchiq, paypi mana shaykuq yuyakunanchiqllapa. Chaymi payman mañakuni, paypi kriyiptikillapa, pudirniyuq Santu Ispiritunwan yanapashunanllapa, kushikushpa, ama nimata manchashpa, paypi mas allita yuyakunaykillapa.

¹⁴ Kriyiq masitakuna, qamkunaqam Dyus nishqanda allita intyindingillapa. Chaymi ancha allinguna kashpa, atingillapa qamkunapura allita kunanakuyta. ¹⁵ Piru kay kartatam kach'amuni, Dyuspaq yach'akushqaykita ama qonqanaykillapa. Chaymi mana nimata pakashpachu, tukuy ima yuyashqayta niykillapa. Chaqa Tayta Dyusqam ancha allin kashpa, numbrawashqa, ¹⁶ qamkuna mana isrraylinu kaqkunata Jisukristupaq yach'achishunaypaq, paypi kriyinaaykillapa. Chaymi Dyuspa Santu Ispiritunqa qamkunata rin akrashuqllapa, Dyus munashqanshina kawsanaykillapa. Chayshina akrashuptinllapam, noqaqa kurashina kashpa, qamkunata rini intrigakushuq Tayta Dyusman, suq allin ufrindatashina ch'askishunanllapa, wambranguna kanaykillapa.

¹⁷ Jisukristupi yuyakuptiymi, payqa ancha yanapawan, Tayta Dyuspaq allita yach'achikunaypaq. Chaymi noqaqa ancha kushikuni.

¹⁸ Piru manam munanichu nishuyllapata noqa rurashqaypaqqa. Ashwanmi munani kayshina nishuyllapata: Jisukristum ancha yanapawashqa, mana isrraylinu kaqkunata allita yach'achishpa, milagrukunata ruranaaypaq, paykuna Dyusta kasushpa kawsananllapa.

¹⁹ Chaqa Dyuspa Santu Ispiritunmi yanapawashqa, milagrukunata ruraptiy, chay rikawaqkuna intyindinambaq: Tayta Dyusmi Pabluta kach'amushqa, nishpa. Chaymi Jirusalin llaqtamandapacha chay ancha karu Iliriku lugarkaman allita yach'achikushqa kani Jisukristupa shumaq nutisyanda, paypi kriyishpa, washadu kananllapa.

²⁰ Ancham munashqa kani yach'achikuyta chay karu lugarkunapi, manaraq ni pipis Jisukristupaq yach'achikuptin. Chayshina puntata

* 15:9 2 Samuel 22.50; Salmo 18.49

* 15:10 Deuteronomio 32.43

* 15:11 Salmo 117.1

* 15:12 Isaías 11.10

yach'achikushpaqam, suq wasipa simyintundashina rurashqa kani.
²¹ Chaqa chayshina yach'achikushpaqa, Dyuspa Santu Librun kayshina nishqanda rurashqa kani:

Chay runa, warmi mana ni suq kutinda paypaq uyaqkunaqam uyanqallapa. Chay manaraq uyaqkunaqam uyashpa, paypaqqa allita rinllapa intyindi, nishpa.*

Pablum yuyarqan Rruma llaqtaman riyta

²² Ancham munashqa kani watukushuyllapata. Piru achka llaqtakunaman rishpa yach'achikuqmi, kanangaman manaraq atishqachu kani shamuyta qamkunamanqa. ²³ Piru kanangam kay llaqtakunapiqa ushyashqana kani yach'achikuyta. Chaymi achka watakunana ancha munashpa rikashuyllapata, ²⁴ nasyun Ispañaman riqshina, munani qamkunaman shamuyta watukushuq. Chayshina watukushushpaqam, ancha kushikushaq. Yuyakunipismi: Ringillapam yanapawaq, Ispañaman rinaypaq, nishpa.

²⁵ Piru manaraq qamkunaman shamushpaqam, Jirusalinmanraq rini riq, isrraylinu kriyiq masinchiqkunapaq suq ufrindata apashpa. ²⁶ Chaqa kay prubinsya Masiduñapi, kay prubinsya Akayapi tiyaq kriyiq masinchiqkunam yuyashqallapa suq ufrindata tandayta chay Jirusalin llaqtapi pubri kriyiq masinchiqkunapaq. ²⁷ Chayshina paykuna kikin yuyashpaqam, ancha allita rurashqallapa. Chaqa chay isrraylinu kriyiq masinchiqkunaqam qamkuna mana isrraylinu kaqkunata Dyuspaq yach'achishushqallapa. Chaymi ancha balin, chay pubri kriyiq masinchiq isrraylinukunata yanapanaykillapa. ²⁸ Chaymi chay ufrindataqa noqa kikiy apashaq chay pubrikunamanqa. Chaymandaraqmi rini riq chay Ispañamanqa. Chayman riqshinam watukushuqshina pasashaq. ²⁹ Chaymi allita yach'ani: Qamkunaman shamuptiy yach'achishuqmi, Jisukristuqa ancha rin yanapashuqllapa, nishpa.

³⁰ Kuyashqay masitakuna, Dyuspa Santu Ispiritunmi animachiwanchiq, ancha kuyanakunanchiq. Chaymi Siñurninchiq Jisukristupa shutimbi rrugaykillapa, Dyusman ancha mañakunaykillapa, noqata yanapawanambaq. ³¹ Mañakuyllapapisri, prubinsya Judiyapi Jisusta kuntraqkunamanda kwidawanambaq, kay ufrindata Jirusalinman apaptiy, chay kriyiq masinchiqkuna kushikushpa, shumaqta ch'askiwananllapa. ³² Mañakuyllapapisri, Dyus munaptin, qamkunaman ch'ayanaypaq, parlashpa, animachinakushpa, kushikunanchiqllapa. ³³ Noqaqam Tayta Dyusman mañakuni, qamkunawan kanambaq. Chaqa payqam shumaqta kawsachiwanchiq, ama nimatapis manchananchiqllapa. Chayshina kanqa.

16

Pablum kay kartata iskibrishpa, wakin kriyiq masingunata napaykurqan

¹ Munanim nishuyllapata kriyiq paninchiq Fibipa faburninda. Chaqa payqam Sinkriya llaqtapi dyakunisa kashpa, kriyiq masinchiqkunata ancha yanapashqa. ² Chaqa chay Fibiqam Siñurninchiqpi allita kriyishpa, achka kriyiq masinchiqkunata, noqatapis ancha yanapawashqa. Chayri

* 15:21 Isaías 52.15

ch'ayaptin qamkunamanqa, shumaqta ch'ayachishpa, payta ima nisi-tashqanda qoyllapa.

³ Yush'ayku noqapa shutiypi napaykuyllapa kriyiq masinchiqkuna Prisilata, qosan Akilastapis. Chaqa paykunaqam noqapa pullay Jisukristupa qach'achikushqallapa. ⁴ Kanan paykunaqam washawanarayku, listu karqan, wafunambaqllapa. Chaymi noqaqa Prisilata Akilastapis ancha pagikuni. Piru manam noqallachu paykunataqa pagikuni. Ashwanmi yumbay chay furastiru kriyiq masinchiqkunapis paykunata ancha pagikunllapa.

⁵ Napaykuyllapar noqapa shutiypi chay Prisilapa Akilaspa wasimbi tandakaq kriyiq masinchiqkunatapis. Kuyashqay kriyiq masitay Ipinitutapis napaykuyllapa. Chaqa chay prubinsya Akayapi manaraq pipis kriyiptinmi, payqa puntata Jisukristupi kriyirqan.

⁶ Napaykuyllapar kriyiq paninchiq Maryatapis. Chaqa payqam ancha trabajashqa, qamkunata yanapashunan. ⁷ Napaykuyllapar chay isrraylinu masiy Andrunikuta, Juniyastapis. Paykunaqam noqamanda mas puntata Jisukristupi kriyishpa, noqapa pullay karsilpi karqanllapa. Chayshina ancha allita kriyiptinllapam, chay suq apustulkunaqa ancha rrispitanllapa paykunataqa.

⁸ Napaykuyllapar kuyashqay kriyiq masiy Ampliyustapis. ⁹ Napaykuyllapar Jisukristupa qach'achikuq masiy Urbanuta, kuyashqay masanchiq Istakista, ¹⁰ masanchiq Apilistapis. Chaqa payqam padisishpapis, mana shaykuq Jisukristupi allita yuyakun. Napaykuyllapapisri masanchiq Aristubulusta tukuy ayllundinda, ¹¹ isrraylinu masiykuna Irudyunda, Narsisuta Jisuspi kriyiq ayllundinda. ¹² Napaykuyllapar paninchiq Trifinata, paninchiq Trifusata. Chaqa paykunaqam Jisukristuta ancha allita sirbinllapa. Napaykuyllapar kuyashqay paninchiq Pirsidatapis. Paypismi Sifurninchiqpaq ancha trabajashqa. ¹³ Napaykuyllapar chay ancha allin kriyiq masinchiq Rrufutapis, mamandinda. Chaqa mamanaqam mamayshina kuyawashpa, ancha yanapawashqa. ¹⁴ Napaykuyllapar kay kriyiq masinchiqkunata: Asinkrituta, Fliguntita, Irmasta, Patrubusta, Irmista, yumbay kriyiq masinchiq paykunawan tandakaqkunata. ¹⁵ Napaykuyllapapisri masanchiq Filuguta, paninchiq Julyata, masanchiq Niriyuta, panindinda, chay masanchiq Ulimpasta, paykunawan tandakaq kriyiq masinchiqkunatapis.

¹⁶ Chayshinar suqwan suqwan tingunakushpa, (ancha rrispitanakushpa) muchanakushpa, shumaqta napaykunakuyllapa. Kay llaqtakunapi yumbay tandakaq kriyiq masinchiqkunam qamkunata napaykushungi.

¹⁷ Kriyiq masitakuna, yush'ayku allita kwidakayllapa suq laya duktrinata yach'achikuqkunamanda. Kwidawkish, chay duktrinanchiqta kuntraqkunata kriyishpa, Dyusmanda akrakangimanllapa. Chayri chay laya yach'achikuqwanqa ama ni tandakayllapachu. ¹⁸ Chaqa paykunaqam Jisukristuta mana kasushpachu, paykuna munashqandalla rurashpa kawsanllapa. Kanan mishki mishkita rimashpam, mana yach'aqkunata ingañanllapa. ¹⁹ Kriyiq masitakuna, qamkunapaqmi yumbay runakuna yach'anllapa: Yach'akushqaykitam allita kasungillapa, nishpa. Chaymi ancha kushikuni. Piru munanim alli kaqtalla ruranaykillapa. Manam munanichu ni yuyanayki, uchata

ruranaykillapaqa. ²⁰ Kanan Tayta Dyusqam shumaqta kawsachiwaqn-inchiq, dyabluta das rin binsiq. Binsishpaqam, rin yanapawaqninchiq, chay dyabluta sarrunanchiqllapa. Siñurninchiq Jisukristur yanapashun-qallapa.

²¹ Yach'achikuq masiy Timutiyupismi kay kartapi qamkunata napaykushungi. Isrraylinu masiykuna Lusyanu, Jasun, Susipatirwanmi qamkunata napaykushungi.

²² Noqa Tirsyu, masanchiq Pablupa kay kartanda iskibriqismi napaykuykillapa Siñurninchiqpa shutimbi.

²³ Masanchiq Gayupismi qamkunata napaykushungi. Paymi noqa Pabluta pusadata qowaykan. Achka kriyiq masinchiqtapismi wasinda pristan, kaypi Dyusta alabananllapa. Kay llaqtapa tisurirun Irastu, masanchiq Kwartu shutiqismi napaykushungillapa.

└ ²⁴ Siñurninchiq Jisukristur yumbay qamkunata yanapashunqa. Chayshina kanqa.┐

Pablum Dyusta ancha alabashpa, kay kartata ushyarqan

²⁵ Jisukristupa shumaq nutisyanda qamkunata yach'achishuptiymi, Tayta Dyusqa atin yanapashuyta, mana shaykuq Jisuspi kriyinaykil-lapa. Chayri payta ancha alabashunllapa. Chaqa payqam manaraq kay munduta rurashpa, yuyarqan: Suq diyam noqapi kriyiqkunata rini intyindichiq noqalla yuyashqayta, nishpa. Achka tyimputam mana pitapis chay yuyashqandaqa yach'achirqanchu. ²⁶ Piru kananqam Tayta Dyus tukuy tyimpu kawsaq yach'achiwashqa kanchiq paylla yuyashqanda. Chaqa paypaq chay unay rimaqkunatam kamachishqa karqan, Dyuslla yuyashqanda Santu Librungunapi iskibrinanllapa. Chayshina paylla yuyashqandam yumbay nasyumbi tiyaqkunata intyindichiwashqana kanchiq, Jisuspi kriyishpa, paytana kasunanchiqllapa.

²⁷ Tayta Dyusllam tukuy imata yach'an. Chaqa payllam Dyusqa. Chayri Jisukristu yanapawaptinchiq, Tayta Dyusta tukuy tyimpu alabashunllapa. ¡Chayshina kanqa!

APUSTUL SAN PABLUM KAY PUNTA KARTATA KACH'ARQAN KURINTU LLAQTAPI TIYAQKUNAMAN (1 KURINTYUS)

¿Pitaq karqan San Pablu? Liyishunllapa chay punta parti Rru-manusta, San Pablupaq masta yach'ananchiq.

¿Pikunapaqmi iskibrirgan kay librutaqa? Pabluqam iskibrirgan Kurintu llaqtapi tandacaq kriyiq masingunaman. Chay atun llaqta Kurintuqam nasyun Grisyapa prubinsyan Akayapi karqan. Chay nasyun Grisyapi tiyaqkunaqam achka amitu layakunata aduraqllapa. Liyishun Ichus 18.1-18, masta yach'ananchiq Pablu Kurintupi rurashqambaq.

¿Imaraykum iskibrirgan kay librutaqa? Pablu Kurintumanda llugshiptingam, yach'achikuq masin Apulus ch'ayamurqan, Kurintupi yach'achikuq. Chaymi wakingunam nirqan: “Noqaqam sigini Apulusta. Chaqa payqam Pablumandaqa mas yach'ayniyuq”, nishpa. Chayshina suqnin suqnin ninakushpam, mana shumaqtachu tandanakuq.

Kurintupim karqan suq runa taytamba warminwan puñuq. Karqam-bismi wakinguna Santa Mikunata mana rrispitaqkuna. Wakingunaqam amitu layakunata aduraqllapa. Chaymi Pabluqa malaganayashpa, kay kartataqa iskibrirgan anyashpa, kunanambaq.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?

1 Kur 1.1–4.21 niwanchiqllapa, Pablu Kurintupi tiyaqkunata kunashqambaq, Dyuswan, kriyiq masingunawan shumaqta kawsananllapa.

1 Kur 5 niwanchiq, Pablu kunashqambaq, chay ancha uchayuq runata paykunamanda wchukunanllapa.

1 Kur 6 niwanchiq, kriyiq masinchiqkunata ama dimandananchiq, ashwan tukuy bidanchiqwan Dyusta kasunananchiq.

1 Kur 7 niwanchiq, rrispituyuqkuna, mana rrispitayuqkuna shumaqta kawsanananchiq.

1 Kur 8 niwanchiq, kriyiq masinchiqkunata ama dañachinananchiq.

1 Kur 9 niwanchiq, Pablu allita rurashpa, kawsashqambaq.

1 Kur 10 niwanchiq, amitu layakunata ama adurananchiq.

1 Kur 11.2-16 niwanchiq, warmikuna yach'achikuq runakunata shumaqta uyanambaqllapa.

1 Kur 11.17-34 niwanchiq, Santa Mikunata rrispitashpa mikunananchiq.

1 Kur 12.1–14.40 niwanchiq, Dyuspa Santu Ispiritun yanapawanchiq, suqkuna suq layata, suqkuna suq layata rurashpa, Dyusta sirbinanchiq.

1 Kur 15 niwanchiq, Jisukristuqam wañushqanchiqmanda mushuq-manda rin kawsachiwaqninchiq.

1 Kur 16 niwanchiq, suqkunapaq ufrindananchiq. Chaymandaqam niwanchiq Pabluqa kurintinukunata masta kunashpa, dispidishqambaq.

Pablum napaykurqan Kurintupi tiyaq kriyiq masingunata

¹ (Kuyashqay kriyiq masitakuna,) Tayta Dyus munapntinmi, Jisukristu noqata numbrawashqa, apustulnin kanaypaq. Chaymi noqa Pablu

kriyiq masinchiq Sustiniswan ² kay kartata kach'amuni qamkuna kriyiq masiy Kurintu llaqtapi tandakaqkunaman. Chaqa qamkunaqam Jisuspi allita yuyakushpa, payta kasushpa kawsangillapa. Chaymi Tayta Dyusqa qamkunata, tukuy lugarkunapi tiyaq kriyiq masinchiqkunatapis akrawashqallapa kanchiq, paypa wambranguna kashpa, allitalla rurashpa, kawsananchiqllapa. Chaymi qamkunapis noqaykunashina Jisukristutana adurangillapa. Chaqa payqam yumbayninchiqpa Siñurninchiq. ³ Chaymi Tayta Dyusman, Siñurninchiq Jisukristuman mañakuni, qamkunata tukuy imapi yanapashunambaq, ama nimata manchashpa, kawsanaykillapa.

Jisusman pagikushun, pay ancha yanapawaptinchiq

⁴⁻⁵ Jisukristupi allita kriyiptikillapam, payqa Tayta Dyuswan qamkunata ancha yanapashushqa, shumaq nutisanda allita intyindishpa, paypaq yach'achikunaykillapa. Chaymi qamkunapaq Tayta Dyusman tukuy tyimpu ancha pagikuni. ⁶ Chaqa qamkuna Jisukristupa yach'akushpaqam, paypi allita kriyishqallapa kangi. ⁷ Chaymi Tayta Dyusqa tukuy imapi qamkunata yanapashuykangi, suq layapi, suq layapi paypaq trabajanaykillapa. Chayshina paypaq allita trabajashpam, shuyaykangillapa, Siñurninchiq Jisukristu syilumanda kutimunangaman. ⁸ Chaqa Dyusqam qamkunata yanapashuykangi, paypi mana shaykuq kriyina ykillapa Siñurninchiq Jisukristu shamunan diyakaman, ama ni pipis atinambaq shimbishuyta paypa ñawpambi. ⁹ Tayta Dyusqam tukuy ima ufrisikushqanda kumplin. Kanan pay kikinmi akrawashqa kanchiq, Churin Jisukristupi allita yuyakushpa, paywan pulla kawsananchiqllapa.

Kriyiq masipura ama akrakashunchu

¹⁰⁻¹¹ Kuyashqay masitakuna, paninchiq Kluwipa wasimbi wakin tiyaqkunam niwashqallapa: Wakin kurintinu kriyiq masinchiqkunash anyanakushpa kawsanllapa, nishpa. Chaymi Siñurninchiq Jisukristupa shutimbi ancha rrugaykillapa, yumbayniki kuyanakushpa, suq yuyayniyuqla kashpa, pulla imata rurashpa kawsanaykillapa. ¹² Chaqa wakinnikiqash ningillapa: “Noqaqam Pablu yach'achikushqanda kriyini”, nishpa. Wakinnikiqash ningillapa: “Noqaqam Apulus yach'achikushqanda kriyini”, nishpa. Wakinnikiqash ningillapa: “Noqaqam Sifas (Pidru) yach'achikushqanda kriyini”, nishpa. Wakinnikiqash bwilta ningillapa: “Noqaqam masta kriyini Jisukristu yach'achikushqanda”, nishpa. ¹³ Chayshina akrakanaykiqa, ¿Jisukristuqa akasuchu pidasu pidasu, waqpi kaypi? ¿Noqatachu kruspi klabawashqallapa, qamkunata washashunaypaqqa? ¿Noqapa shutiyta myintashpachu shutichishushqallapa? ¡Manám! (Chaymi mana balinchu qamkunapura akrakashpa, noqata sigiwanaykiqa.)

¹⁴ Chaqa noqaqam mana qamkunataqa shutichishushqachu kani. Piru masanchiq Krisputa, Gayutallam shutichishqaqa kani. Chayshina qamkunata mana shutichishushpam, Dyusta ancha pagikuni. ¹⁵ Chaymi mana atingillapachu niyta: “Pablupa shutimbim shutikushqallapa kani”, nishpaqa. ¹⁶ Piru kanalitanmi yuyani, Istifanaspa wasimbi kaqkunatapismi shutichishqa kani. Piru manam yuyanichu masta shutichishqaytaqa. ¹⁷ Chaqa Jisukristuqam mana kach'amuwashqachu shutichikunayqa. Ashwanmi kach'amuwarqanqa, paypa shumaq

nutisyanda yach'achikunay. Piru chay shumaq nutisyandaqam mana yach'achikunichu ancha yach'ayniyuqshina tukushpa. Chaqa chayshina yach'achikuptiyqam, qamkunaqa mana atinaykitachu intyindiya: Jisukristulla kruspi wañushpam, atin washawayninchigta, nishpaqa.

Jisukristum Tayta Dyuspa pudirninwan yach'ayninwan

¹⁸ Noqanchiqkuna yach'achikuptinchig: “Jisukristum kruspi wañurqan, washawananchiq”, nishpaqa, kastiguman riqkuna mana kriyiwanchiqchu. Ashwanmi yuyanllapa: Tuntukunallam Jisuspa chay famandaqa kriyinnlapa, nishpa. Piru noqanchiqkunaqam yach'anchiqllapa: Jisukristum ancha pudirniyuq kashpa, uchanchiqmanda atin washawayninchigta, nishpa. ¹⁹ Chaqa Tayta Dyusmi Santu Librumbi nin:

Noqaqam kay mundupi yach'ayniyuqkunata rini binsiq, chay yach'aynin ama nimapaq balinambaq, nishpa.*

²⁰ Chaymi tukuy chay ancha yach'ayniyuq runakuna, chay yach'achikuq runakuna, kay mundupa kusasningunapaqla yach'aq rimaqkunaqam Dyuspaqqa ancha tuntukuna. Yuyayningunaqam mana nimapaq balinchu paypaqqa. ²¹ Chaymi runakuna yuyayninwanlla mana atinllapachu Dyustaqa riqsiyta. Ashwanmi Tayta Dyusqa ancha yach'ayniyuq kashpa, atin washawayninchigta, paypa shumaq nutisyanda kriyiptinchig. Piru mana kriyiqkunaqam chay shumaq nutisyambaq: “Manam balinchu” ninllapa.

²² Llaqta masiy isrraylinukuna, Jisuspi kriyinanllapaqam munanllaparaq milagrukunata rikayta. Kanan grisyanukunaqam, yuyanllapa ancha yach'ayniyuqla kayllapata. ²³ Piru noqaykunaqam Jisukristupaq kayshina rimanillapa: “Kruspim wañurqan, uchanchiqmanda washawananchiq”, nishpa. Chayshina niptiyllapam, achka isrraylinukuna mana munanllapachu kriyiyta: Dyus Akrashqan Washadurmi wañurqan, nishpaqa. Mana isrraylinu kaqkunapismi chay yach'achikushqaypaq ninllapa: “Manam nimapaqpis balinchu”, nishpa.

²⁴ Piru Dyuspi kriyiqkunaqa isrraylinukuna, grisyanukuna kashpapisti, allita yach'anchiqllapa: Jisukristum Tayta Dyuspa pudirninwan yach'ayninwan, nishpa. ²⁵ Piru achka runakunam mana atinchu intyindiya Dyus rurashqandaqa. Chaymi chay shumaq nutisyapaq: “Manam nimapaq balinchu”, ninllapa. Piru chayshina niptinllapapisti, Tayta Dyusqa yumbay chay runakunamanda mas pudirniyuq mas yach'ayniyuq.

²⁶ Kuyashqay kriyiq masitakuna, allita yach'ayllapa: Qamkunaqam runakunapaqqa mana yach'ayniyuqchu kangillapa. Manam ni achka kamachikuqkuna, ni achka qellayniyuqkuna kangillapachu. ²⁷ Piru paykunapaq tuntukuna kaptikillapapisti, Tayta Dyusqa akrashushqa, wambranguna kanaykillapa. Chaymi chay palanganu yach'ayniyuqkuna rinllapa penqakuq. Mana kamachikuqkuna kaptinchiqpismi, Tayta Dyusqa akrawashqa kanchiq, chay kamachikuq runakuna penqakunanllapa. ²⁸ Chayshina runakunapaq mana nimapaq baliptinchiqpismi, Tayta Dyusqa akrawashqa kanchiq, yumbay kamachikuqmanda mas baliqkuna kananchiqllapa, paykuna

* 1:19 Isaias 29.14

amana nimapaq balinanllapa. ²⁹ Chayshinam Tayta Dyusqa runan, ama ni pipis paypa ñawpambi alabakanambaq.

³⁰ Piru Tayta Dyus kikinmi noqanchiqkunata yanapawashqa kanchiq, Jisukristupi kriyishpa kawsananchiqllapa. Chayshina kriyiptinchiqmi, Jisukristuqa ancha allita yach'achiwanchiq Tayta Dyuspaq. Kanan tukuy uchanchiqmanda pirdunawaqninchiqmi, Tayta Dyuswan alliyachiwanchiq, paytalla kasushpa kawsananchiqllapa. ³¹ Chayshina Tayta Dyus washawaptinchiqqa, paytalla alabashunllapa. Chaymi Dyuspa Santu Librumbi niwanchiqllapa: “Qamkuna munashpa alabakaytaqa, ashwan Dyusta alabayllapa”, nishpa.*

2

Jisukristum kruspi wañurqan washawananchiqllapa

¹ Kriyiq masitakuna, noqa qamkunaman shamushpaqam, mana yach'achishurqaqchu trabajus palabrakunawanqa. ² Ashwanmi nishurqaqllapa: “Jisukristum kruspi wañushqa, uchanchiqmanda washawananchiq”, nishpalla. Chaqa manam munarqaychu qamkunata suq layata yach'achishuytaqa. ³ Chaymi qamkunaman ch'ayashpaqa, manchashpa ch'apsikarqay: Manash' allitachu Dyuspaqqa yach'achikushaq, nishpa. ⁴ Kanan qamkunatam mana yach'achishurqaychu ancha yach'ayniyuq runashinaqa. Ashwanmi Dyuspa Santu Ispiritumba pudirninwan milagrukunata rurashpa, qamkunataqa yach'achishurqaq, ⁵ chayshina Dyusilla yuyakunaykillapa. Chaqa manam munanichu, yach'ayniyuq runakunapi yuyakunaykillapaqa.

Dyuspa Santu Ispiritunmi yach'achiwanchiq Dyuspaq

⁶ Piru Tayta Dyuspi allita kriyiqkunatam masta rinillapa yach'achiq Dyuspaq, ancha yach'ayniyuq kanambaqllapa. Piru manam noqaykunaga yach'achikunichu kay mundupi yach'ayniyuq runakunashina, ni kamachikuq runakunashinaqa. Chaqa chay laya runakunaqam sintinsyaduna chinganallapa. ⁷ Ashwanmi Tayta Dyus yuyashqandalla yach'achikuniqa. Chaqa payqam kay munduta manaraq rurashpa yuyarqanna, paywan pulla syilupi kawsananchiq. ⁸ Piru kay mundupi kamachikuq runakunaqam Tayta Dyus yuyashqandaqa mana intyindirqanchu. Chaqa paykuna intyindishpaqam, kruspiqa mana wanchinandachu ancha pwidiq llipyaq Siñurninchiq Jisustaqa. ⁹ Chaymi Dyuspa Santu Librumbi nin: Manam pipis rikashqachu, ni uyashqachu, ni yuyashqachu Tayta Dyus rurashqan ancha shumaq kusaskunata. Piru tukuy chay shumaqkunatam Tayta Dyusqa rurashqa payta kuyaqkunapaq, nishpa.*

¹⁰ Piru kananqam Tayta Dyusqa chay pakadu kusaskunataqa Santu Ispiritunwan intyindichiwashqa kanchiq. Chaqa chay Santu Ispiritunqam, Tayta Dyuspa tukuy iman mas pakadu kaqta rikan, rigsin.

¹¹ Manchu suq runa shungombi yuyashqandaqa paylla yach'an. Chayshinallam Dyuspa Santu Ispiritunlla Dyus yuyashqandaqa yach'an. ¹² Chaymi Tayta Dyusqa ancha allin kashpa, chay Santu Ispiritundaqa qowashqa kanchiq. Paymi intyindichiwanichiq Tayta Dyus rurashqanda

* 1:31 Jeremías 9.24 * 2:9 Isaías 64.4

noqanchiqpaq. Chaymi manana yuyanchiqllapachu Dyuspi mana kriy-iqkunashinaqa.

¹³ Kanan noqaykunaqam mana yuyayniymandaqa yach'achikunichu. Ashwanmi Dyuspa Santu Ispiritun yanapawanllapa, paypa yuyayningunata payta ch'askiqkunata yach'achinayllapa

¹⁴ Piru Dyuspi mana kriyiqkunaqam Santu Ispiritu nishqandaqa mana atinllapachu intyindiya. Paykunapaqqam tukuy chay shu-maq nishqangunaqa mana nimapaq balinchu. Chaqa chaykunataqam Dyuspi kriyiqkunalla atinchiqllapa intyindiyaqa, Santu Ispiritun yanapawaptinchig. ¹⁵ Chaymi Santu Ispirituwan kaqkunalla tukuy imapaq atinchiqllapa yach'ayta: ¿Allichu ichu mana? nishpa. Chay mana kriy-iqkunaqam mana yach'anllapachu. Chaymi paykunaqa mana atinllapachu noqanchiqpaq yach'ayta: “Paymi uchayuy ichu mana”, nishpaqa. ¹⁶ Chayraykum Dyuspa Santu Librumbi nin: “Manam pipis atinchu intyindiya Tayta Dyus yuyashqanda, ni atinchu nimatapis yach'achiyta Tayta Dyustaqa”, nishpa.* Piru Santu Ispiritun yanapawaptinchiqmi, Jisukristushina atinchiqllapa yuyayta.

3

Yumbayninchiqri Dyuspaq trabajashun

¹ Kriyiq masitakuna, Dyuspa Santu Ispiritundaqam manaraq allita kawsupachu kawsaykangillapa. Ashwanmi chay mana kriyiqkunashina kawsaykangillapa. Chaymi taksha wambrakunashina kaptikillapa, manaraq atishqachu kani allita yach'achishuyta Jisukristupa. ² Tayta Dyus yach'achiwashqanchiqqam ancha mishki mikunashina. Piru qamkunaqam manaraq atishqallapachu kangi intyindiya paypa chay mas trabajus rimayninda. Chaymi noqaqa Dyus nishqandaqa mas fasiltalla qamkunataqa yach'achishushqa kani ñuñuykaq wambritukunataashina. ³ Chaqa Jisuspi mana kriyiqkunashinam kawsaykangillapa, munashqaykitalla rurashpa, imbidyanakushpa, anyanakushpa. (Chaymi kanangaman manaraq atingillapachu Dyus nishqanda intyindiyaqa.) ⁴ Chaqa wakinnikikunam niykangillapa: “Noqaqam Pablu yach'achikushqanda kriyini”, nishpa. Suqnrikikunaqam ningillapa: “Apulus yach'achikushqandam kriyini”, nishpa. Chayshina rimashpaqam, chay mana kriyiqkunashinalla kawsaykangillapa.

⁵ Chaqa noqa Pablu yach'achikuq masiy Apuluswanqam mana nimachu kanillapa. Tayta Dyusmi noqaykunata kach'amuwashqa, pay nishqanda qamkunata yach'achishunaypaq. Chaymi Jisuspi kriyishqallapa kangi. Chaqa noqa Pablu Apuluswanqam Tayta Dyus munashqanda yach'achikushqallapa kani. ⁶ Chaymi qamkunata puntata yach'achishushpaqa, noqaqa tarpukuqshina trabajashqa kani. Chaymandaqam masanchiq Apulus, masta yach'achishushpaqa, suq parqokuqshina trabajashqa. Piru Tayta Dyusllam chay tarpudutaqa wiñachishqa. ⁷ Chaymi noqa tarpukuqshina kashpaqa, mana nimachu kani. Chayshinallam Apulus tarpuduta parqoqshina kashpa, mana nimachu. Piru Tayta Dyusmi ancha balin. Chaqa payllam chay tarpudutaqa wiñachin. ⁸ Chayri mayqan tarpukuqshina ichu parqokuqshina kashpaqa, Dyuspaqla yach'achikuykan. Chaymi Dyusqa kadunuta rin

* 2:16 Isaías 40.13

pagarawaqninchiq ima tantu trabajashqanchiqpaq. ⁹ Chaqa noqaqam Apuluswan yach'achikuq masikuna kanillapa. Chayshina Tayta Dyuspaq yach'achikushpaqam, ch'akrapishina trabajaykanillapa. Kanan qamkunaraqam Tayta Dyuspa ch'akranshina kangillapa.

Dyuspa adurana wasinshinapismi kangillapa. Chaqa qamkunamandam payqa suq atun shumaq adurana wasitashina ruraykan. ¹⁰ Chaymi Tayta Dyus yanapawaptin, puntata qamkunata allita yach'achishurqaq, suq allin albañil wasipa simyintunda ruraqshina. Chaymandaqam suqkuna masta yach'achishushpaqa, chay wasita ushyaqshina kashqallapa. Piru yumbay chay ushyaqkunaga allita yuyanqallapa: ¿Alitachu yach'achikuykani ichu mana? nishpa. ¹¹ Chaqa Dyuspa wasimba simyintunqam Jisukristu. Chaymi mana ni pipis atinchu rurayta suq laya simyintuta, Dyuspa adurana wasinshina kaqta ruranambaqqa. ¹² Piru suq albañilqam chay simyintupa sawambiqacha achka laya kusaskunawan atin rurayta allin wasita ichu mana baliq wasita. Allita yach'achikushpaqam, ancha baliq urumanda, qellaymanda, ancha ch'aniyuq rumikunamanda Dyuspa wasinda ruraykanmanshina. Piru mana allita yach'achikuqqaq mana baliq qerumanda ichu uqshamanda ichu shukchamanda Dyuspa adurana wasinda ruraykanmanshina. ¹³ Chaymi Jisukristu kutimushpaqa, ninawan rin mallipaq chay rurashqanchiqta: ¿Balinchu ichu mana? nishpa.

Chaymi chay mana baliq rurashqanchiqta rin rupachiq, chay mana baliq qerumanda ichu uqshamanda ichu shukchamanda rurashqa wasita rupachiykanmanshina. Piru chay allita ruraqkunagaq chay urumanda, qellaymanda ichu ch'aniyuq rumikunamanda wasitashina rurashqallapa. Chaymi wasin ninapishina kaptimbis, mana rinchu rupashpa chinga. ¹⁴ Chaymi Tayta Dyusta allita sirbiptinchiq, payqa primyunchiqta rin qowaqninchiq. ¹⁵ Piru mana allita sirbiptinchiqqaq, Dyusqa mana nima primyuta rinchu qowaqninchiq. Piru manam rinchiqlapachu chinga. Ashwanmi apinitas rin washawaqninchiq, suq runa nina piskaykaptin washakaqshina.

¹⁶ ¿Manachu yach'angillapa: Noqanchiqkunagaq Tayta Dyuspa adurana wasin kanchiqllapa; Dyuspa Santu Ispiritunmi noqanchiqkunapi tiyan, nishpa? ¹⁷ Chaymi suq runa inkitashuptinllapa, qamkunapura akrakanaykiga, Tayta Dyus rin chingachiq chay inkitashuqtaqa. Chaqa payqam dañachishqa Dyuspa santu adurana wasinshina kaqkunata.

¹⁸ Chayri ama ni mayqannikipis ingañakaychu, yuyashpa: Kay mundupi tiyaqkunapaqmi ancha yach'ayniyuq kani, nishpa. Ashwanri yuyayllapa: Manam achkataqa yach'anichu, nishpa. Kanan chayshina umildi kashpaqam, allip yach'ayniyuqkuna ringillapa kaq.

¹⁹ Chaqa Tayta Dyusqaq kay mundupi yach'ayniyuqkunataqa tuntukunapaq riqsin. Chaymi Dyuspa Santu Librumbi nin: "Tayta Dyusmi binsin chay 'Yach'ayniyuqmi kani' niqkunataqa. Chayraykum ancha yuyaptinllapapis tukuy imapi binsinanllapa, Dyuspa ñawpambi tuntukunashina kidanllapa", nishpa. ²⁰ Chay Santu Librumbim nimbis: "Tayta Dyusmi yach'ayniyuq runakunapa yumbay yuyashqangunata mana baliqpaq riqsin", nishpa. ²¹⁻²² Piru Tayta Dyusllam noqa Pabluta, Apulusta, Pidrutapis kach'amuwashqa, qamkunata yach'achishunay.

Chaqa Dyusllam kay mundupa tukuy iman kaqkunata qoshushqallapa qamkunapa byinnikipaq. Chayri ama alabakayllapachu: “Chay yach'ayniyuq runatam kasuni”, nishpaqa. Ashwanri allita yach'ayllapa: Kawsaptinchiqlapa ichu wañuptinchiqpismi, tukuy imapi Tayta Dyuslla noqanchiqkunata yanapawanchiq, nishpa. ²³ Chaqa noqanchiqkunagam Jisukristupa masangunashina, paningunashina kanchiqllapa. Kanan Jisukristuqam Dyuspa Churin.

4

Kayshinam apustulkuna Dyusta sirbirqanllapa

¹ Allita intyindiylapa noqaykuna Jisukristupa yanapakuqnin kashqayllapata. Chaqa paymi noqaykuna apustulningunata numbrawashqa, Tayta Dyus pakadu yuyashqanda yach'achikunayllapa. ² Mayá, suq kach'aduqa allita kumplinga patrunnin kamachishqanda. (Chaqa patrunninmi payta rin jusgaq.) ³ Chaymi noqaqa mana nimatapis manchanichu, qamkuna ichu suqkuna jugawaptikillapa. Manam ni noqa kikiy jugakanichu. ⁴ Chaqa noqa kikiy uchayuq kashpam, atini ingañakayta: Manam uchayuqchu kani, nishpa. Piru Tayta Dyusmi ancha allita yach'an: Pablum uchayuq ichu mana uchayuqchu, nishpaqa. Chaymi paylla balin jugawanambaq. ⁵ Chayraykum niykillapa, ama dasqa jusganakuychu. Ashwanri shuyayllapa, Siñurninchiq Jisus kay pachaman shamunangaman. Chaqa pay shamushpam, tukuy ima pakadu yuyashqanchiqta, rurashqanchiqta allita yach'ashpa, rin jugawaqninchiq. Chaymi allita rurashqa kaptinchiqqa, rin alabawaqninchiq.

⁶ Masitakuna, byinnikipaqmi niykillapa, noqa Pablu masanchiq Apuluswan kawsashqayshina, qamkunapis kawsayllapa, Dyuspa Santu Librunda allita kasushpa. Chayri ama ni mayqanniki afaniruyashpaqa, suq yach'achikuqta ancha alabaychu, suq yach'achikuqta dispriyashpa. ⁷ Chaqa qamkunaqam mana suqkunamandaqa mas baliqchu kangillapa. Ashwan Tayta Dyusllam chay tukuy ima kusanikikunata qoshushqa. Chayshina kaptinqa, ¿imaraykutaq qamkunaqa afaniruyangillapa: Noqa kikiyllam tukuy imayta kunsigishqa kani, tukuy imayuq kanaypaq, nishpaqa?

⁸ Chaqa qamkunallam kayshina alabakangillapa: Tukuy imayuqmi kanillapa. Gubyirnushinam kanillapa, nishpa. Piru noqaykunataqam manana kasuwangillapachu. Paqtar pudirniyuq gubyirnu kangimanllapa, noqaykunapis pullaykillapa kamachikunayllapa. ⁹ Piru noqaykuna Dyuspa apustulninguna kashpapismi, mana chayshinachu yuyanillapa. Ashwanmi yuyanillapa: Manam nimapaq balinichu, nishpa. Kanan Jisuspaq yach'achikushpa, ima diyach'i wañushaqlapa. Chaqa suq atun pamba pugllanapishinam kanillapa, Dyusta kuntraqkuna wanchiwaptinllapa, yumbay runakuna, anjilkuna rikawananllapa.

¹⁰ Noqaykuna Jisukristupaq yach'achikushqayraykum, achka runakuna ninllapa: “Paykunaqam ancha tuntukuna”, nishpa. Piru qamkunapaqqam ninllapa: “Paykunaqam ancha yach'ayniyuqkuna”, nishpa. Kanan noqaykunaqam mana chay kamachikuqshinachu purinillapa. Piru qamkunaqam kamachikuqshina puringillapa. Chaymi achka runakuna qamkunataqa rrispitashungi. Piru

noqaykunataqam disprisyawanllapa. ¹¹ Chaqa noqaykunataqam kanangaman achka diyakuna mikunaypaq, yakupaq, sawaypaqllapa padisinillapa. Kanan runakunataqam ancha maqawanllapa. Manam ni wasiyuqchu kanillapa. ¹² Noqaykuna kikiymi shayku shayku trabajanillapa mantynikanaypaq. Mana kriyiqkuna musyawaptimbismi, Dyusman ancha mañakunillapa, paykunata yanapanambaq. Kanan Dyusta kuntraqkuna noqaykunata qesachawaptinmi, mana shaykuq agwantanillapa. ¹³ Noqaykunapaq mana allita rimaptinllapapismi, paykunata shumaqta kunanillapa. Piru kanangamanmi kay mundupiq rikawanllapa wanutashina. Chaymi wichukuwanambaqna kaykanllapa.

¹⁴ Kuyashqay kriyiq masitakuna, qamkunataqam wambrayshina kangillapa. Chaymi ancha kuyashushpa, mana munanichu penqachishuyta. Ashwanmi kay kartata kach'amuni, shumaqta kunashunaypaq. ¹⁵ Qamkuna 10.000 yach'achikuqmanda Jisukristupaq yach'akushpaqam, suq taytayushinalla kangillapa. Chaqa noqalla puntata Jisupa shumaq nutisyanda yach'achishuptiymi, paypi kriyirqaykillapa. ¹⁶ Chayri ancha rrugaykillapa, noqashina kawsanayki. ¹⁷ Chayraykum kay masanchiq Timutiyuta qamkunaman kach'amuni. (Chaqa payqam, noqamanda yach'akushpa, Jisukristupi ancha allita kriyishqa.) Chaymi payqa wambrayshina. Pay nishunqallapa: "Pablum kayshina kawsaykan, kayshina yach'achiykan yumbay llaqtakunapi tiyaq kriyiq masinchiqkunata", nishpa.

¹⁸ Wakinniqam ancha palanganuyashpa, alabakangillapa, yuyashpa: Pabluqam mana rinchu shamuq anyawaqninchiq, nishpa. ¹⁹ Piru Siñurninchiq Jisus munaptingam, utqa rini shamuq watukushuqllapa. Rikashushpallapam, allita yach'ashaq: Chay palanganu kaqkunachu Dyuspa pudirninnwan milagrukunata atinllapa rurayta, ichu shiminwanlla rimaykanllapa, nishpa. ²⁰ Chaqa Tayta Dyusta allipta kasushpaqam, mana rinchiqllapachu rimaqllapa. Ashwanmi paypa pudirninnwan tukuy ima munashqanda rinchiqllapa ruraq. ²¹ Mayá, noqa shamushpaqa, ¿imatam munangillapa ruranaypaq? ¿Munangillapachu kastigashunaq, ichu ancha kuyashushpa, kushikushpa, shumaqta yach'achishunaqllapa?

5

Pablum nirqan, suq ancha uchayuy runata kriyiq masingunamanda wichukunanllapa

¹ Yach'ashqam kani: Suqnikish madrastanda warmikushqa, nishpa. Piru Dyuspi mana kriyiqkunapismi mana dijanllapachu, chay laya ancha fiyu uchata ruranambaqqa. ² Piru chay runa chay ancha fiyu uchata ruraptimbismi, qamkunata palanganukuna kangillapa. Mas allich'i kanman, qamkuna malaganayashpa penqakunayki. Chayri chay mana alli ruraqtaqa wichukuyllapa, amana tandakanambaq qamkunawan. ³ Chaqa noqa qamkunamanda karupi kashpapisti, mana nimatapis qamkunata qongashushqachu kani. Chaymi yuyashushpa, pullaykishina kashpa, chay ancha uchayuy runata jushashqana kani, kastigadu kanambaq. ⁴ Chaqa Siñurninchiq Jisupa shutimbi qamkuna tandanakuptiqam, noqapis yuyayniypiq qamkunawan kashaq. Siñurninchiq Jisuspismi qamkunawan kashpa,

puDIRninwan ancha rin yanapashuqllapa. ⁵ Chayri chay uchayuq runata dyabluman intrigakuyllapa. Chayshina ruraptikillapam, Tayta Dyusqa manana rinchu kwidaq paytaqa. Ashwanmi dyabluna rin padisichiq. Chayshina kwirpunda ancha padisichiptinri, paqta chay runaqa ucha rurashqanda dijashpa, Dyusman mañakunqa pirdunanambaq. Chayshina pirdunaptinmi, Siñurninchiq Jisus shamushpa rin washaq.

⁶ Piru qamkunaqa ama alabakaychu. ¿Manachu intyindingillapa kay kumparasyun nishqanda: “Ashla libadurallam achka mach'kata atin saksachiyta” nishpa? (Chayshinallam qamkunapi suq kriyiq masinchiqllalla uchata rurashpaqa, atin dañachiyta achka kriyiq masinchiqkunata, paykunapis uchata rurananllapa.) ⁷ Chayri chay uchaykikunataqa dijayllapana, suqkunata ama qash'anaykillapa, paykunapis uchata ama rurananllapa. Chayshina uchaykikunata dijashpaqam, ancha limpyu masa mana nima libadurayuqshina ringillapa kaq, chay Paskwa fyistapi rurashqan masashina. Chaqa chaypaqmi Jisukristuqa chay Paskwa fyistapi wañurqan suq uñitashina, tukuy uchanchiqmunda pirdunawananchiq. ⁸ Kanan chay libadurayuq tандаqam yuyachiwanichiq uchanchiqkunapaq. Chaymi Paskwa fyistapiqa kachangakunataalla mikunchiqllapa. Chayri chay uchanchiqkunata dijashpa, tukuy diyakunata allitalla rurashpa, allip kaqtalla rimashunllapa, chay tanda mana nima libadurayuqshina kananchiqllapa.

⁹ Noqagam chay suq kartaypi nishurqaqllapa: “Ama tandakayllapachu chay mana rrispitunwan puñuqkunawanqa”, nishpa. ¹⁰ Piru chayshinaqam niykillapa uchayuq kriyiq masinchiqkunapaqlla. Manam niykillapachu: “Chay mana kriyiqkunamanda akrakayllapa”, nishpaqa. Awnki suqwan, suqwan puñuptinllapa ichu qellayta ancha munaptinllapa, ichu suwakuptinllapa ichu amitu layata aduraptinllapapis, paykunata parlachishunllapa. Chaqa kay mundumanda manaraq llugshishpaqam, paykunamandaqa mana atinchiqllapachu akrakaytaqa. ¹¹ Ashwanmi nishurqaqllapa akrakanaykiqa chay runa ichu warmi shiminwanlla Jisuspi kriyiqkunamanda. Chaqa chay kriyiq tukuqkunagaqam mañusukuna, nisyukuna, amitu layata aduraqkuna, llullakuqkuna, suwakuqkuna, mach'aqkuna. Chay laya kriyiq tukuqkunamandam munani qamkuna akrakanaykiqa. Chay layakunawanqa ama ni mikuyllapachu.

¹²⁻¹³ Piru chay mana kriyiqkuna uchata ruraptinllapaqam, noqanchiqkunaqa mana nimatapis atinchiqchu jusgayta, kastigadu kananllapa. Chaqa Tayta Dyusllam chay mana kriyiqkunataqa rin jusgaq. Piru chay kriyiq masinchiqkuna uchata ruraptinqa, noqanchiqkuna paykunataqa jugashunllapa. Chayri chay ancha uchayuq runataqa ama dijayllapachu, qamkunawan tandakanambaqqa.

6

Jisuspi kriyiq masinchiqtaqa ama dimandashunchu

¹ Qamkuna suq kriyiq masinchiqwan imapaq piñakushpaqa, ama nimatapis riyllapachu dimandaq juyiskunapiqa. Chaqa chay juyiskuna Jisuspi mana kriyiqkuna kashpaqam, ¿imashinam atinman allita justisyata ruraytaqa? Chayri kriyiq masinchiqkunaman riyllapa, paykuna allita justisyata rurananllapa. ² ¿Manachu yach'angillapa:

Jwisyu diyapim noqanchiqkuna rinchiqllapa jusgaq yumbay mana kriyiqkunata, nishpaqa? Chayshina atishpa jugsaytaqa, ¿ima manachu atingillapa qamkunapuralla allichayta chay taksha prublimakunataqa? ³ ¿Manachu yach'angillapa: Anjilkunatapis rinchiqllapa jusgaq, nishpaqa? Chayri kay mundupi kawsashpaqa, kriyiq masinchiqkunata noqanchiqkuna allita jugsashunllapa. ⁴ Chayrayku kay mundupa kusasningunapaq pilyashpaqa, mana nimapaq balinchu rinaykillapa mana kriyiq juyiskunamanqa. Chaqa paykunaqam Dyuspaqqa mana nimatapis yach'anllapachu, Dyuspi kriyiqkunata jusananllapa. ⁵ Chaykunataqam niykillapa, qamkuna penqakunayki. ¿Akasuchu qamkunapi mana kan ni suq yach'ayniyuq kriyiq masinchiq, allichanambaq qamkunapura anyanakushqaykita? ⁶ ¡Piru qamkunaqam suq kriyiq masinchiqwan anyanakushpaqa, ringillapa dimandanakuq mana kriyiq juyiskunaman!

⁷ Chayshina kriyiq masinchiqwan anyanakushpaqam, ancha penqauypaqta kawsaykangillapa. Chayri kriyiq masinchiq mana allita rurashuptinqa, dijayllapa imatapis qoch'ishunambaq. ⁸ Piru chaykunata yach'ashpapismi, mana kasungillapachu. Kanan ashwambam qamkuna kikiki asta kriyiq masinchiqkunata dañachishpa, imangunata qoch'ingillapa.

⁹⁻¹⁰ Chayri allita intyindiyllapa. Ama dijakayllapachu ingañashunanllapa. Chaqa uchayukunaqam mana rinchu riq syluman, Dyuswan kawsananllapa. Chaymi runa, warmi manaraq rrispituyuq kashpa, amaraq piwambis puñunqachu. Chaqa mana rrispitunwan puñuqkuna, amitu layakunata aduraqkuna, ullqopura warmiwanshina puñuqkuna, ladrunguna, nisyukuna, mach'aqkuna, kwintirukuna, llullakushpa qoch'ikuqkunaqam mana rinllapachu kawsaq Dyuswanqa. ¹¹ Kanan manaraq Jisuspi kriyishpaqam, wakinnikiqa chay laya mana alli ruraqkuna karqaykillapa. Piru kananqam tukuy uchaykimanda pirdunaduna kangillapa. Chaymi kananqa Siñurninchiq Jisus washashushqanrayku, Dyuspa Santu Ispiritun qamkunata yanapashushqa, Tayta Dyuswan shumaqta allianaykillapa.

Shumaqtar kawsashun, suqkuna animakanan, Dyusta alabanallapa

¹² Wakinnikikunash ningillapa: “Tukuy ima munashqanchiqtam atinchiqllapa rurayta”, nishpa. Arí, piru yumbay rurashqanchiqqam mana yanapawanchiqchu. Chayri kwirpunchiq mana allita munaptin ruraytaqa, sujitashpa, ama uchataqa rurashunchu. ¹³ Chaqa wakin runakunaqam allip kaqta kayshina rimashqallapa: “Tayta Dyusqam mikunataqa rurashqa mikunanchiq. Chayshinallam pach'anchiqtapis rurashqa, chayman mikunanchiq. (Piru paykunaqam ninllapapis: Chaymi kwirpunchiq munashqandalla rurashpa, atinchiq kawsayta”, nishpa.) Piru manam balinchu chayshina yuyananchiq. Chaqa Siñurninchiqqam suq diya rin ushyaq pach'anchiqta, mikunanchiqtapis. Payqam kwirpunchiqtaqa rurashqa, paytalla kasushpa kawsananchiqllapa. Manam rurashqachu, piwambis puñushpa, uchata ranananchiqqa. Ashwanmi Siñurninchiqqam kwirpunchiqtaqa allita kwidan. ¹⁴ Chaymi payqa ancha pudirniyuq kashpa, Siñurninchiq Jisusta wañushqanmanda kawsachimurqan.

Chayshinallam suq diya noqanchiqkunata wañushqanchiqmanda rin kawsachiwaqninchiq.

¹⁵ ¿Manachu yach'angillapa: Kwirpunchiqqam Jisukristupalla, nishpaqa? Payllam Siñurninchiqqa. Chayshina kaptinqa, ¿balinchu suq bandulira warmiwan puñunanchiq? ¿Manam nimapaqpis balinchu! ¿Chayri chay layataqa ama nunka rurashunchu! ¹⁶ Chaqa Dyuspa Santu Librumbiqam niwanchiqllapa: “Suq runa warmiwan tandanakushpaqam, suq kwirpushinalla kidanllapa”, nishpa.* Chaymi suq bandulira warmiwan puñushpaqa, suq kwirpushinalla chay warmiwanqa kanchiqllapa. ¹⁷ Piru noqanchiqkunaqam Siñurninchiq Jisuspi yuyakushpaqa, suq yuyaylla paywanqa kanchiqllapa.

¹⁸ Chayri chay laya uchakunamandaqa mitikayllapa. Chaqa suq laya uchakunaqam kwirpunchiqtaqa mana dañachinchu. Piru suqwan suqwan puñushpaqam, kikin kwirpunchiqta ancha dañachiykanchiq. ¹⁹ ¿Manachu yach'angillapa: Kwirpunchiqqam Dyuspa Santu Ispiritumba adurana wasinshina, nishpaqa? Chaqa Dyusqam Santu Ispiritunda qowashqa kanchiq, noqanchiqkunapa kwirpunchiqpi tiyanambaq. Chaymi kwirpunchiqkunaga manana noqanchiqpachu; ashwanmi Tayta Dyuspana. ²⁰ Chaqa paymi ancha ch'aniyuqta pagarakushpa, randiwashqana kanchiqllapa. [Nuta: Chay ancha ch'aniyuqqam Jisuspa bidan karqan.] Chayrayku Dyuspa wambranguna kashpaqa, paytalla kasushunllapa tukuy yuyayninchiqwan, tukuy kwirpunchiqwan, yumbay rikawaqninchiq Dyusta alabananllapa.

7

¿Kasarashunchu ichu mana?

¹ Qamkunaqam suq kartapi tapuwashqa kangi: “¿Allichu suq runa warmiyuq kanambaq ichu mana?” nishpa. Chay tapuwashqaykita munani nishuyllapata. Allim kanman ama warmiyuqchu kananchiq. ² Piru mana warmiyuq kashpaqam, wakingunaga suqwan suqwan puñun. Chaymi chay uchata ama rurananllapa, alli kanman, yumbay runa, warmi kasarananllapa, kadunu warmiyuq ichu qosayuq kanambaq. ³ Chayshina runa warmi kasarashpaqa, ama disprisyanakunqachu puñunambaqqa. ⁴ Chaqa chay warmipa kwirpunqam qosambana. Mananam warmin kikimbachu. Chayshinallam chay qosamba kwirpumbis warmimbana. Mananam pay kikimbachu. ⁵ Chayri warmiqa qosanwan ichu runa warminwanqa ama ñiganakunqachu puñunambaqqa. Piru maynimbis Tayta Dyusman masta munashpa mañakuytaqa, atingimanllapa ishkandiki parlayta: “Chay diyakunaga ama pulla puñushunchu, Dyusman masta mañakunanchiq”, nishpa. Piru chayshina Dyusman mañakushpaqa, pullana puñuriyllapa, dyablu ama tyintashunanllapa.

⁶ Tukuy kaykunatam kunaykillapa, qamkunata yanapashunaypaq. Piru manam qamkunataqa kamachiykichu, chayshina ruranaykiqua. ⁷ Chaqa noqapaqqam mas alli kanman, yumbay runa, warmi noqashina sapalanlla kanambaqllapa. Piru Tayta Dyus allita riqsiwaqninchiqmi, wakinda nanapan, kasarashpa, shumaqta kawsananllapa. Suqkunataqam yanapan, sapalanlla kashpa, shumaqta kawsananllapa.

⁸ Chaymi chulukunata, chinakunata, biyudakunata kayshina kunaykillapa: Allim kanman noqashina sapalaykillalla kawsanaykillapa.

* 6:16 Génesis 2.24

⁹ Piru kwirpuykita mana atishpa sujitytaqa, kasarayllapa, ama uchata ruranykillapa, nishpa.

¹⁰ Kriyiq masitakuna, yumbay rrispituyuq kaqkunatam kayshina kamachiykillapa: Warmikuna runayuq kashpaqa, ama akrakayllapachu runaykimandaqa, nishpa. Kay kamachishushqayqam mana noqapa yuyayniychu. Chaqa kaytaqam Siñurninchiq Jisukristu kamachiwashqa kanchiqllapa. ¹¹ Piru suq warmi runanmanda akrakashpaqa, amana kangachu suq runawanqa. Ashwan munashpa runayuq kariytaqa, mushuqmanda chay runanwanlla tandanakuringa. Piru runanwan mana tandanakushpaqa, sapalanllana kawsanqa. Chayshinalla runapis warminmandaqa ama akrakanqachu.

¹² Piru wakin laya rrispituyuq kaqkunapaqqam Siñurninchiq Jisukristu mana yach'achikurqanchu. Chaymi noqalla kayshina kunaykillapa: Suq runa warmiyuq kashpa, Jisuspi kriyiptin, chay mana kriyiq warmin paymanda mana munaptin akrakaytaqa, ama akrakanqachu. ¹³ Chayshinalla suq warmi Jisuspi kriyiptin, mana kriyiq runan mana munaptin akrakaytaqa, chay runanmandaqa ama akrakanqachu. ¹⁴ Chaqa chay warmi Jisuspi kriyishqanraykum, Tayta Dyusqa runandapis rin yanapaq. Chayshinallam suq kriyiq masinchiqqa warmin mana kriyiq kaptimbis, Tayta Dyusqa chay warmita rin yanapaq, runan Dyuspa wambran kashqanrayku. Paykunapa wambrangunapismi Dyuspaq yach'akushpa rinllapa wiñaq. Piru taytan mamanmanda akrakaptinqam, wakin wambrangunaqa Dyuspi mana kriyiqkunawan rinllapa wiñaq. Chaymi paykunaqa Dyuspaqqa mana yach'akunmanllapachu. ¹⁵ Piru chay mana kriyiq warmi ichu runa munaptin akrakaytaqa, dijayllapa akrakanambaq. Chayshina akrakaptinqam, chay kriyiq masinchiqqa Dyuspaqqa mana uchayuqchu. Librinam kidan. Chaqa Tayta Dyusqam munan, shumaqta kawsananchiqllapa. ¹⁶ Manam yach'anchiqchu: Qam panisita, ¿chay runaykitachu atingiman animachiyta, Dyuspi kriyinambaq ichu mana? Qambis, kriyiq masita, ¿warmikitachu atingiman animachiyta, Dyuspi kriyinambaq ichu mana? nishpa.

¹⁷ Jisuspi kriyishpaqa, allin kustumbrikikunata ama dijayllapachu. Ashwanri yuyayllapa: Dyusmi kayshina rurawashqa, nishpa. Chayshinam yumbay llaqtakunapi tandacaq kriyiq masinchiqkunata yach'achini. ¹⁸ Chayri qamkuna kwirpuykipi siñalniyuq kashpa, Jisuspi kriyishpaqa, siñalniyuqla kidayllapa. Piru mana siñalniyuq kashpa, Jisuspi kriyishpaqa, chayshinalla kidayllapa. Chay siñaltaqa ama rurayllapachu kwirpuykipiqa. ¹⁹ Chaqa manam nimapaq balinchu, siñalniyuq ichu mana siñalniyuq kananchiqllapaqa. Ashwanmi ancha balin Dyus kamachikushqanda kasunanchiqllapa. ²⁰ Chayri Jisuspi kriyishpaqa, yumbay chay allin kustumbrikiwanlla kidayllapa. ²¹ Chayri ama llakiychu: Randishqa kriyadulla kani, nishpaqa. Piru chay patrunkimanda pirmsuta atishpa surqoyta llugshinaykiqa, llugshiy, amana randishqa kriyadu kanayki. ²² Wakinnikikunam runakunapa randishqa kriyadunguna kangillapa. Piru chayshina kashpapisimi, Jisuspi kriyishpaqa, librina kangillapa dyablumanda, amana paypa kriyadunguna kanaykillapa.

Wakinnikikunaqam runakunapa mana randishqa kriyadunguna kangillapa. Piru Jisukristupi kriyishpaqam, paypa randishqa

kriyadunna kangillapa, paytalla kasushpa kawsanaykillapa. ²³ Chaqa Jisukristum kruspi wañushpa, randiwarqanchiq, amana dyablupa kriyadunshina kawsananchiq. Chayraykur runakuna animachiwaptinchiq, uchata rurananchiqqa, amana kasushunchu. ²⁴ Chayri kriyiq masitakuna, ama kambyayllapachu chay allin kustumbrikunata. Ashwanri Dyuspi yuyakushpa kawsayllapa.

²⁵ Kananqam qamkuna sultirukunata, sultirakunata kayshina kunaykillapa: Siñurninchiq Jisusqam qamkunapaqqa mana kamachiwarqanchu: Kayshina ruranqallapa, nishpaqa. Piru noqa yuyashqaytallam yach'achiykillapa. Kay nishushqayqam ancha balin. Chaqa Siñurninchiq Jisukristum llakipawashpa yanapawan, allita qamkunata yach'achishunay. ²⁶ Kay tyimpupiqam Jisuspi kriyishqanchiqrayku, ancha padisishpa kawsaykanchiqllapa. Chaymi nogapaqqa mas alli kanman, runakuna, warmikunapis chay kashqanshinalla kidanambaq. ²⁷ Chayri qamkuna rrispituyuqkunaqa ama akrakayllapachu. Sultirukunapis ama warmikuychu ni runakuychu. ²⁸ Piru munashpa warmikuytaqa, warmikuyllapa. Chayshina warmikushpaqam, mana uchataqa ruraykangillapachu. Chayshinallam suq china runakushpa, mana uchataqa ruraykanchu. Piru warmiyuqkuna, runayuqkunaqam masta rinllapa padisiq, kay mundupi kuntrawaptinchiqllapa. Chaymi mas alli kanman, sultirukuna kanaykillapa.

²⁹ Kriyiq masitakuna, ancham munani, kayta intyindinaykillapa: Kananmandaqam ashla tyimpullana kidan. Chayri ama ancha yuyashunchu kay mundupa kusasningunapaq. Qamkuna kasaradukunar ama yuyayllapachu: Warmiyuq ichu runayuq kashpaqam, manana atinichu ñakayta Dyuspaqqa, nishpaqa. Ashwanri chay sapalanlla kaqkunashina tukuy imapi Dyuspaqla kawsayllapa. ³⁰ Chayri mayqanniki lutupi kashpapis, ama anchaqa llakiychu. (Ashwanri Dyuspaqla kawsayllapa.) Chayshinallar mayqanniki imapaq kushikushpapis, ama anchaqa kushikuychu. (Ashwanri Dyuspi kriyishqaykirayku mastaqa kushikuy.) Chayshinalla qamkuna imata randiqkunapis ama chay kusanikikunapiqa yuyayllapachu. (Ashwanri mana nimayuqkunashina Dyuspiqa yuyakushpa, kawsayllapa.) ³¹ Kay bidapim wakinninchiqqa achka kusasniyuq kanchiqllapa. Piru chay kusaninchiqpiqa ama yuyakushpachu, mana nimayuqshina kawsashunllapa. Chaqa kay munduqam tukuy kusasnindin rin ushyakaq.

³² Chaymi kunaykillapa, ama ancha kunsidirashpachu kawsanaykillapa. Chay sultiru kriyiq masinchiqkunaqam ancha yuyanllapa: ¿Imashinam atini kushichiyta Siñurninchiq Jisusta? nishpa. ³³ Piru warmiyuq kriyiq masinchiqkunaqam masta yuyanllapa kay mundupi kaq kusaskunapaq: ¿Imashinam kushichishaq warmiyta? nishpa. ³⁴ Chayshinallam chay runayuq warmikunapis chay china sultirakunawan mana igwalchu. Chaqa sultirakunaqam ancha tyimpuyuq, Dyusta sirbinanllapa tukuy ispiritunwan tukuy kwirpunwan. Piru runayuqkunaqam masta yuyanllapa kay mundupi tukuy ima kaqkunapaq, qosanda kushichinanllapa.

³⁵ Chaymi kayshina kunaykillapa, qamkunata yanapashunay, Tayta Dyuspaqla tukuy shunqo kawsanaykillapa, ama suqta suqta yuyashpa,

kunsidiranayki. Piru manam kamachiykillapachu kasaranayki ni ama kasaranaykiqa.

³⁶ Chayri mayqan runapa suq chinan idarniyuqna kaptinqa, al-lita yuyanqa: Allinachu kasaranambaq ichu mana, nishpa. Allina kasaranan kaptinqa, dijanqa kasaranambaq. Chaqa kasarashpaqam, mana nima uchayuqchu rin kaq. ³⁷ Piru suq tayta chinambaq ancha allita yuyashpa, niptin: “Chinayqa ama kasaranmanchu”, nishpaqa, paypis allita ruraykan. ³⁸ Chayshinallam wakinniki kasarashpapis, allita ruraykangillapa. Wakinnikikuna mana kasaraqkunapismi mas allita ruraykangillapa. [Nuta: *Grigu rimaypim chay kasaranan warmi-paq nin: “suq runapa dunsillan”, nishpa. Piru manam ancha allitaqa yach'anchiqchu: Chay warmichu taytamba dunsillan ichu nubyumba dunsillan, nishpaqa.*]

³⁹ Kanan suq warmi runayuqpis chay runanwanlla kawsanqa. Piru runan wañuptinqa, munashpa kasarayta, atin kasarariyta gustashqan runawan; piru Jisuspi kriyiq masinwanlla. ⁴⁰ Piru noqagam yuyani: Chay biyuda sapalanllana kidashpaqam, masta kushikushpa rin kawsaq. Noqagam kriyini-pis: Dyuspa Santu Ispiritunmi yanapawaykan, kayshina kunashunaypaq, nishpa.

8

Kayshinar yuyashun amitu layakunapaq ufrindashqan aychapaq

¹ Mayá, kananmi munani yach'anaykillapa chay amitu layakunapaq ufrindashqan aychapaq. Chaypaqqam achka noqanchiqkuna yach'anchiqllapa: ¿Balinchu chay laya aychata mikunanchiq ichu mana, nishpa? Piru chayta yach'ashpapis, mana balinchu alabakananchiq. Ashwanri chay manaraq allita yach'aq kriyiq masinchiqkunata kuyashpa yanapashunllapa, mas allita Jisuspi kriyinanllapa. ² Chayri mayqan runa alabakashpa niptin: “Ancha yach'ayniyuqmi kani”, nishpaqam, manaraq allitaqa yach'anchu Dyus nishqandaqa. ³ Piru Tayta Dyusta allita kuyaptinchiqqam, payqa noqanchiqkunata wambrangunapaq riqsiwanchiq.

⁴⁻⁵ Chaymi noqanchiqkunaga allita yach'anchiqllapa: Tayta Dyusllam Dyusqa, nishpa. Chaqa manam kanchu suq dyuskunaga. Piru achka runakunam mana allita yach'ashpachu, kriyinllapa: Kay pachapi anaq syilupim achka dyuskuna kan, nishpa. Piru chay dyuskunaqam mana kawsaqqunachu. (Chaymi chay aychata ufrisishqangunaga aychalla.)

⁶ Chaqa noqanchiqkunagaqam allita yach'anchiqllapa: Taytanchiq Dyusllam allip Dyusqa. Paymi Taytanchiqllapa. Payllam tukuy imata rurashqa, nishpa. Chaymi noqanchiqkunaga pay munashqanshina kawsanchiqllapa. Siñurninchiqpismi suqlla. Paymi Jisukristu. Paywanmi Taytanchiq Dyus tukuy imata rurashqa. Kanan Jisukristum noqanchiqkunata kawsachiwanchiq.

⁷ Piru wakin kriyiq masinchiqkunagaqam chaykunataqa manaraq al-litachu intyindinllapa. Chaqa unaymandapacham paykunaga ancha kriyishqallapa: Chay dyuskunam kawsanllapa, nishpa. Chaymi chay dyuskunapaq ufrindashqan aychataqa mana munanllapachu mikuyta. Chaqa paykunagaqam yuyanllapa: Chay aychata mikushpaqam, chay yanqa dyusta aduraykani. Chaymi uchata ruraykani, nishpa. ⁸ Piru

noqanchiqkunaqam yach'anchiqllapa: Tayta Dyusqam kuyawanchiqllapa, imata mikuptinchiq ichu mana mikuptinchiqpis, nishpa.

⁹ Piru alli kaptimbis chay aychata mikunaykiqa, kwidakayllapa, chay mana alli yach'aq kriyiq masinchiqkunata uchata ama rurachinaykillapa. ¹⁰ Kay ijimplupi yuyashun: Qam Jisuspi yuyakushpam, yach'angi: Chay yanqa dyuskunaqam mana kawsaqchu, nishpa. Chaymi chay yanqa dyuspa adurana wasimbi kashpa, mana manchashpachu, chay aychata mikungi. Piru chaypi mikuykaptiki, suq kriyiq masinchiq mana alli yach'aq, rikashushpa yuyanman: Chay yach'ayniyuq kriyiq masiymi chay dyusta aduraykan, nishpa. Chayshina rikashushpakish, paypis animakanman chay aychata mikushpa, chay yanqa dyusta aduranambaq. ¹¹ Chayshina mas yach'ayniyuq kashpa, chay mikunata mikushpakish, chay manaraq allita kriyiq masinchiqta dañachingiman chinganambaq. ¡Amar paytaqa dañachiychu! Chaqa Jisukristuqam wañurqan, paytapis washanambaq. ¹² Chayshina chay kriyiq masinchiqkunata pandachishpaqam, paykunataqa ancha dañachingiman, ama yach'ananllapa: ¿Imam alli, imam mana allichu? nishpa. Chayshina rurashpaqam, Jisukristuta kuntrangimanllapa. ¹³ Chaymi chay mikushqayrayku suq kriyiq masiy dañakaptinqa, mana nunka munanichu chay aychata mikuyta, chay masiyqa uchata ama ruranambaq.

9

Jisuspaq yach'achikuqkunar kayshina kawsanqallapa

¹ Noqa kikiymi Siñurninchiq Jisusta rikashqa kani. Paymi noqata akrawashqa, apustulnin kanaypaq. Chaymi dirichuyuq kani, Dyustalla kasushpa, Churin Jisuspaq yach'achikunaypaq. Chayshina qamkunata yach'achishuptiymi, Siñurninchiq Jisuspi kriyishqallapa kangi. ² Kinsapch'i wakin runakunaqa mana munanllapachu kriyiya: Pablum Jisuspa apustulnin, nishpaqa. Piru qamkunaqam allita riqsiwangillapa. Chaqa qamkunata yach'achishuptiyqa, Jisuspi kriyiptikim, payqa washashushqallapa. Chayshina qamkunata yanapashuptiymi Jisuspi kriyinaykillapa, chay rikashuqkunapis atinllapa yach'ayta: Pabluqam Jisuspa lijitimu apustulnin, nishpa.

³ Chaymi chay rimaqkunata kayshina nini: ⁴ Qamkunata yach'achishushpaqam, dirichuyuq kani, qamkunamanda mantinsyunniya ch'askinaypaq. ⁵ Munashpa kasaraytapismi, dirichuyuq kani kasaranaypaq suq kriyiq masinchiq warmiwan, noqawan pulla purinambaq. Chaqa yach'achikuq masiy Pidru, Siñurninchiq Jisuspa masanguna, chay suq apustulkunapismi kadunu warminwan pulla purinllapa, Tayta Dyuspaq yach'achikushpa. ⁶ ¿Ichu yuyangillapa: Pabluwan Birnabillam mana dirichuyuqchu mantinsyunninda ch'askinambaq, nishpa? (Manam chayshinachu.) ⁷ Suq suldadu sirbisyupi kashpaqam, mana pay kikinchu mikunanda randin mantynikananqa, ¿manachu? Suq runa ch'akrambi ubasta tarpushpapismi, chay tarpukushqanmanda mikun. Chayshinallam animalkunata michiqkunapis, chay animalkunata qapishpa, lichinda upyanllapa, ¿manachu? (Chayshinallam noqaykunapis dirichuyuq kanillapa, kriyiq masinchiqkunamanda mantinsyunniya ch'askinayllapa.)

⁸ Chayshina nishushpaqam, mana runakuna yuyashqandallachu yach'achiykillapa. Chaqa Muysispa liynimbismi chayshina yach'achikurqan. ⁹ Chaymi Dyuspa Santu Librumbi Muysis kayshina yach'achiwanchiq: "Animalkunawan trillakushpaqa, shimindaqa ama watayllapachu. Mikunqam", nishpaq.* Piru Tayta Dyus chayshina nishpaqam, mana animalpaqllachu yach'achikurqanqa. ¹⁰ Ashwanmi chayshinaqa yach'achiwanchiq yumbay trabajaqkunapaq. Chayri Dyuspaq mayqan yach'achikuqtapis allita yanapashunllapa. Chaqa suq yapukuq, suq trillakuqqam yuyan: Yanapaptiymi, rin qowaq kusichanmanda, nishpa. ¹¹ Chayshinallam noqaykuna Tayta Dyuspaq yach'achishushpaqa, suq tarpukuqshina kanillapa. Chaymi dirichuyuq kanillapa, qamkuna noqaykunata yanapawanayki mikunaywan. ¹² Chaqa chay suq yach'achikuqkunagaqam dirichuyuq, qamkunamanda mantinsyunninda ch'askinanllapa. Piru paykunamandaqam noqawan Birnabi mas dirichuyuq kanillapa, noqaykunata qamkuna yanapawanayki. (Chaqa noqaykunam Jisukristupaq mas puntata qamkunata yach'achishurqaq.)

Chayshina dirichuyuq kashpapismi, noqaykunaqa mana nimatapis qamkunataqa mañashushqachu kani yanapawanaykiga. Ashwanmi ancha padisishpa trabajashqallapa kani, mikunayta randinayllapa, ama ni pipis yuyanambaq: Imata ganananraykum Jisuspa shumaq nutisyanda yach'achikuykan, nishpa. ¹³ Qamkunagaqam allita yach'angillapa: Jirusalimbi Dyuspa adurana wasimbi chay trabajaqkunagaqam chay wasipi ufrindashqan mikunamanda suq partita ch'askinllapa, nishpa. Chay animal qoshqanllapata pata altarpí wanchiqkunapismi chay aychamanda suq partita ch'askinllapa mantinyinanambaq. ¹⁴ Chayshinam Siñurninchiq Jisuspis nishqa, shumaq nutisyanda yach'achikuqkuna mantinsyunninda ch'askinanllapa chay kriyiq masingunamanda. ¹⁵ Piru noqa chayshina dirichuyuq kashpapismi, mana nunka qamkunataqa mañashushqachu kani, imatapis qowanaykillapa. Chaymi kay kartata iskibrishpapis, mana nimatapis mañaykillapachu. Ashwanmi Jisuspaq yach'achikushpaqa, listu kani wañunaypaq imapis mallaqmanda. Chaqa manam munanichu, suqkuna ninambaq: "Pabluqam Dyuspaqqa yach'achikun ganananraykulla", nishpa.

¹⁶ Piru Jisuspaq dibaldilla yach'achikushpaqam, mana nimatapis atinichu alabakayta. Chaqa Siñurninchiqmi kamachiwashqa, shumaq nutisyanda imashinapis yach'achikunaypaq. Chaymi chayshina mana yach'achikushpaqa, jakakawraq noqa! ¹⁷ Piru noqa kushikushpa, shumaq nutisyanda yach'achikuptyqam, Tayta Dyusqa primyuyta rin qowaq. Piru mana munaptiypismi, Tayta Dyusqa kach'amuwashqa, paypaq yach'achikunaypaq. ¹⁸ Chaymi noqa Jisukristupa shumaq nutisyanda yach'achikuptyqa, Tayta Dyusqa ancha yanapawan, dibaldilla yach'achishushpa, ancha kushikunaypaq. Kay kushikushqaymi primyuyqa. Chaymi dirichuyuq kashpa kubrashunaypaqpis, mana nimatapis mañashushpachu, dibaldilla chay shumaq nutisyanda yach'achiykillapa.

¹⁹ Chayshina noqa mana ni pipa randishqa kriyadun kashpapismi, yumbaypa randishqa kriyadunshina tikrakashqa kani, mas achka

* 9:9 Deuteronomio 25.4

runakunata, warmikunata animachinaypaq, Jisuspi kriyinanllapa. ²⁰ Chaymi llaqta masiy isrraylinukunawan kashpaqa, paykunashina Muysispa liyningunata allita kasuni. Awnki mana nisisaryu kaptimbis yumbay chay liykunata kasunaypaq, allita kasuni, mas achka isrraylinukunata animachinaypaq, Jisuspi kriyinanllapa. ²¹ Chayshinallam chay mana isrraylinu kaqkunawan kashpapis, paykunashina kawsani. Chaqa paykuna, Muysispa liyningunata mana yach'ashpaqam, suq laya kustumbrikunawan kawsanllapa. Chaymi noqapis paykunashina kawsashpa, paykunata yach'achini, Jisukristupi kriyinanllapa. Chayshina paykunata kuyashpaqam, Jisuspa liyninda kasuykani. Chayshinaqam alabis Tayta Dyuspa liyningunata kumpliyan. ²² Chayshinallam Dyuspaq chay manaraq allita intyindiqkunawan kashpaqa, noqapis paykunashina yuyani, paykunata mas allita Jisuspaq yach'achinaypaq. Achka laya runakunashinam kashqa kani, imashinapis wakingunata animachinaypaq, Jisuspi kriyinanllapa. ²³ Noqaqam chayshina rurani, ancha achka runakuna, warmikuna Jisuspa shumaq nutisyanda uyashpa, paypi kriyinanllapa, noqanchiqkunawan washadu kashpa, pulla kushikunanchiqllapa.

²⁴ Qamkunaqam yach'angillapa: Achka runakunam ancha kallpanllapa, binsikushpa, primyunda ch'askinambaq. Piru suqllam binsikushpa, chay primyutaqa ch'askin. Chayshinar qamkunapis chay kallpaqkunashina, atishqaykita ruray, tukuy imapi Dyusta kasunaykillapa. Chayshina kasushpaqam, Dyusmanda suq ancha shumaq primyuykita ringillapa ch'askiq. ²⁵ Manchu suq runa pugllaqqa allichakashpa, ancha kwidakan, tukuy imapi allita pugllanan. Chayshinam kwidakan, binsikushpa, suq ushyakaq primyu kurunata ch'askinan. Chay kurunaqam rapramandalla kashpa, ashla tyimpupaqla duran. Piru noqanchiqkunaqam suq kuruna mana nunka ushyakaqta rinchiqllapa ch'askiq primyunchiqtaqa. ²⁶ Chaymi noqaqa chay kallpaq runakunashina ichu suq pilyaq runashina, tukuy ima atishqayta rurani, uchata binsishpa, Dyusta allita sirbinaypaq. Manam yanqallachu pilyaniqa wayrata maqaykaymanshina. ²⁷ Ashwanmi kwirpuy munashqandalla mana rurashpachu, ancha allita sujidakani, primyuyta ch'askinaypaq. Chaqa mana munanichu suqkunata yach'achishpa, chaymanda noqa dañakashpa, manana balinaypaq Dyuspaqqa.

10

Amitu layakunataqa ama adurashunchu

¹ Kriyiq masitakuna, allita yuyayllapa Tayta Dyus chay unay agwiluyllapata yanapashqanda. Chaqa payqam paykunata chay Chupika Mar Yakupa ch'awpinda pasachirqan pukutaypa waranda. ² Chayshina chay mar yakuta, chay pukutaypa waranda pasashpaqam, yakupi shutikuykanmanshina karganllapa, Muysista kasushpa kawsananllapa. ³ Chaymandaqam Tayta Dyusqa yumbay chay unay agwiluykunata qararqan syilumanda kaq mikunata. ⁴ Chaymandaqam Tayta Dyusqa chay atun rumimanda yakuta surqoshpa, yumbayta qorqan upyananllapa. Chay rumiqam Jisukristushina kargan. Chaqa paymi paykunapa pullan rirqan. ⁵ Piru chayshina ancha yanapaptimbismi, yaqqa yumbay chay agwiluykunaga Tayta Dyusta mana munaqanllapachu kasuyta.

Chaymi Tayta Dyusqa dijarqan, chay chuncha chaki lugarkunapi waqpi kaypi wañunanllapa.

⁶ Tayta Dyusqam chay unay agwiluykuna rurashqambaq ishib-richirqan, noqanchiqkuna paykunapaq yach'ashpa, ama munananchiq mana baliq kusaskunata paykunashina. ⁷ Chayri amitu layakunata ama adurashunllapachu. Chaqa Dyuspa Santu Librumbi niwanchiq: "Isrraylinukunaqam suq fyistata rurashpa, mikuqllapa, upyaqllapa, dansaqllapa, (amitu layata adurananllapa)", nishpa. ⁸ Chaymi achka paykunaqa suqwan suqwan puñushpa, ancha uchata rurarqanllapa. Chayraykum suq diyapilla 23.000 isrraylinukuna wañurqanllapa. Chayri noqanchiqkunaqa ama paykunashina suqwan suqwanqa puñushunchu.

⁹ Amar mallipashunchu Tayta Dyusta chay unay agwiluykuna rurashqanshinaqa. Chaqa paykunaqam yuyarqan: Manam rinchu kastigawaqninchiq, nishpa. Piru Tayta Dyusqam dijarqan, achka kulibrakuna paykunata kanishpa, wanchinanllapa. ¹⁰ Kanan Dyuspaqqa ama kijakuyllapachu. Chaqa chayshina unay agwiluykuna kijakuptinllapam, Tayta Dyuspa wanchikuq anjilnin paykunata ancha achkata wanchirqan.

¹¹ Tayta Dyusqam chay unay agwiluykunata kastigashpaqa, chay tukuy ima pasashqambaq Santu Librumbi ishibrichirqan, chaykunata liyishpa, kay ultimu tyimpukunapi, amana paykunashina kawsananchiqllapa. ¹² Chayri yuyashpa: Noqaqam Jisuspi allita yuyakuni, nishpapis, allita kwidakashunllapa, paymanda ama akrakananchiq. ¹³ Chaqa kay mundupi kawsashpaqam, yumbayninchiq ancha mallipadu rinchiqllapa kaq. Dyablum yumbayninchiqta ancha rin animachiwaqninchiq, uchata rurananchiqllapa. Piru Tayta Dyusqam ancha allin. Ufrisiwashqanchiqtam rin kumpli. Chaymi tukuy imapi rin yanapawaqninchiq, ancha padisishpapis, tukuy ima disgrasyakunata agwantashpa, dyabluta binsinananchiqllapa.

¹⁴ Chayri kuyashqay kriyiq masitakuna, amitu layakunataqa ama nimatapisi adurayllapachu. ¹⁵ Noqaqam chayshina yach'achiykillapa yuyashpa: Yach'ayniyuq kashpam, ringillapa intyindiq: ¿Pabluchu allip kaqta yach'achiwanchiq ichu mana? nishpa.

¹⁶ (Mayá, kananqa allita yuyashunllapa chay Santa Mikunapaq.) Manchu tandanakushpa chay santu binuta upyananchiqqa, Dyusman mañakushpa, chay binuta upyanchiq. Chayshina upyashpaqam, Jisukristu noqanchiqpaq yawarninda ich'ashqanrayku, paywanqa suqlana kanchiqllapa. Chayshinallam chay santa tandata mikushpapis, Jisuswanqa suq kwirpullana kanchiqllapa. ¹⁷ Chaqa achka kashpapis, suq tandatalla yumbayninchiq mikunchiqllapa. Chayraykum yumbayninchiq suq kwirpushinalla kanchiqllapa.

¹⁸ Allita yuyayllapa chay isrraylinu llaqta masiykunapaq. Paykunaqam Dyusman ufrindashqan animalkunata wanchishpa, Dyuspa pata altarnimbi suq partita rupachinllapa, suq partita mikunllapa. Chaqa Dyusta adurashpam, suq partita pulla yumbay mikunllapa. ¹⁹ Amitu layata aduraqkunapismi aychata rupachishpa, mikunllapa. Piru chay amitu layaqam mana kawsaqchu. Chaymi chay aychaqa aychalla kidan. Chaqa chay amitu layakunaqam mana atinchu dañachiya, ama mikunananchiqqa. ²⁰ Piru amitu layakunata aduraqkunaqam animanlungunata wanchishpaqa, aychanda dyablukunata ufrisiyanllapa.

Manam Tayta Dyustaqa gonllapachu. Chaymi noqaqa mana munanichu nima tratuta ruranaykillapa dyablukunawanga, chay aychata mikushpaqa. ²¹ Chaqa Jisuspa Santa Mikunanda mikushpa, paypa kupanmanda upyashpaqa, mana balinchu dyablukunapa mikunanda mikunaykillapa, ni paykunapa kupanmanda upyanaykillapa. ²² Chaqa chayshina rurashpaqam, Siñurninchiqtaqa ancha piñachinchiqman. Piru ama yuyashunllapachu: Tayta Dyustaqa atinchiq binsiyta, nishpaqa.

Tukuy imata rurashunllapa, Tayta Dyusta kushichinanchiq

²³ Wakingunam ninllapa: “Tukuy ima munashqanchiqtam atinchiq rurayta”, nishpa. Ari, chayshinám. Piru wakin kusaskunaqam mana yanapawanchiqchu, Dyuspi mas allita yuyakushpa, suqkunata animachinanchiqqa. ²⁴ Chayri suqkunata yanapashpa, animachishpa, kawsashunllapa. Amar noqanchiqpaqllaqa imata maskashpa kawsashunchu.

²⁵ Chay plasapi tukuy ima kaqta randishpaqam, atingi mikuyta. Chaqa mikushpaqam, mana nima uchayuqchu kangi. Chayri aychata randishpaqa, ama tapukuyllapachu: “¿Kay aychaqachu amitu layakunata qoshqan ichu mana?” nishpaqa. ²⁶ Chaqa Dyuspa Santu Librumbim nin: “Tayta Dyusllam kay munduta, tukuy imandinda rurashqa”, nishpa.* Chaymi tukuy ima kaqqa Tayta Dyuspa.

²⁷ Chayri mayqan runa Jisuspi manaraq kriyiq kumbidashuptin paywan mikunaykiqa, munashpa riytaqa, riy. Piru rishpaqa, ama nimata tapushpachu, ni llakishpachu, mikuylla. ²⁸ Piru mayqan runa nishuptin: “Kay aychataqam chay amitu layakunata ufrindashqanllapa” nishpaqa, ama mikuychu, chay nishuq ama yuyanambaq: “Jisuspi kriyiqpismi chay amitu layakunata aduraykan”, nishpa. ²⁹ Manam niykillapachu: Chay aychata mikushpam, chay amitu layakunata aduraykangi, nishpaqa. Ashwanmi chaytaqa niykillapa, chay rikashuqkuna ama yuyanambaq: Chay amitu layakunatam aduraykan, nishpa.

Piru kinsapch'i tapuwangiman: “¿Pablu, imaraykutaq chay suqkuna yuyashqanraykulla mana balinchu chay aychata mikunayqa?” ³⁰ Chaqa noqaqam Tayta Dyusta pagikushpa mikuykani. Chayshina mikuptiyqa, ¿imaraykum suq runaqa atinman niwayta: ‘Chayta mikushpaqam, mana allitachu ruraykangi’, nishpaqa?”

³¹ (Piru noqa Pablum kayshina niykillapa:) Amaraq mikushpa ichu upyashpa ichu imata rurashpa, puntata allita yuyay: Kayshina rurashpaqam, suqkunata ancha munani animachiyta, Tayta Dyusta alabananllapa, nishpa. ³² Kwidawkish qamkuna imata mikuptikillapa ichu ruraptikillapa, chay isrraylinukuna ichu mana isrraylinu kaqkuna ichu chay kriyiq masinchiqkuna disanimakanman, Dyuspi ama yuyakunanllapa. ³³ Noqaqam tukuy imata allita rurani, yumbay rikawaqkunata animachinaypaq, Dyuspi mas allita kriyinanllapa. Chaqa manam noqapaqlachu imata rurashpa kawsani. Ashwanmi yumbayta yanapani, paykunapis Jisuspi kriyishpa, washadu kananllapa.

11

¹ Noqa Pablum atishqaykaman rurani, Jisukristushina kawsanaypaq. Chayshinallar qamkunapis noqa kawsashqayshina kawsayllapa.

Pablum yach'achikurqan kultupi tandakaq warmikunapaq

* 10:26 Salmo 24.1

² Kriyiq masitakuna, qamkunaqam noqata yuyawashpa, yach'achishushqayta kasuykangillapa. Chaymi alabaykillapa.

³ Piru munanipismi kay kunashushqayta allita intyindinaykillapa: Jisukristum Tayta Dyusta allita kasushpa kawsan. Chayshinallar yumbay runakuna Siñurninchiq Jisusta allita kasushpa kawsashunllapa. Chayshinallar warmikunapis runanda allita kasushpa kawsanqallapa.

⁴ Qamkuna ullqokunatam kayshina niykillapa: Umaykitaqa ama pambaychu, Tayta Dyusman mañakunaykiqa ichu Dyus nishqanda uyashpa, suqkunata ninaykillapa. Chaqa umaykita pambashpaqam, Jisustaqa mana rrispitaykangichu. ⁵ Piru warmikuna Dyusman mañakunambaq ichu Dyus nishqanda uyashpa, suqkunata willanambaqqa, umanda pambanqa. Piru umanda mana pambashpaqam, ancha penqakuypaq, aqchanda sipralla rutushqashina kanman. [*Nuta: Chay unay tyimpukunapim suq warmi umanda mana pambaptinqa, nirqanllapa: Chay warmiqam suqwan suqwan puñun, nishpa.*] ⁶ Chayri suq warmi umanda mana munashpa pambaytaqa, mas alli kanman yumbay aqchanda rutunambaq. Piru chay paninchiq yuyashpa niptin: “¡ichichín! Manam munanichu rutukayta”, nishpaqa, umanda pambanqa.

⁷ Piru manam nisisaryuchu ullqokuna umanllapata pambananqa. Chaqa Tayta Dyusqam ullqota puntata rurarkan, Dyusshina yuyanambaq, chay runawan Dyus kushikunambaq. Piru warmitaqam rurarkanqa, ullqokuna warminwan kushikunambaq. ⁸ Chaqa Tayta Dyusqam warmitaqa ullqomanda rurarkan. Manam warmimandachu ullqotaqa rurarkan. ⁹ Tayta Dyusqam warmitaqa rurarkan, ullqo sapalan kashqanrayku. Manam warmi sapalan kashqanraykuchu, ullqotaqa rurarkan. ¹⁰ Chayri warmiqa umanda pambanqa, anjilkuna chayta rikashpa, yach'ananllapa: Chay warmiqam runanda kasun, nishpa. ¹¹ Chayshina kaptimbismi, Jisuspi kriyiptinchiqqa, warmikunapis ullqokunapis ancha yanapanakunchiq. Chaymi warmikunalla ichu ullqokunalla kaptinqam, mana atinchiqmanchu kawsayta. ¹² Chaqa Tayta Dyus suq ullqota rurarkan. Chaymandaqam chay ullqomanda suq warmita rurarkan. Piru Dyusmi kamashqa karkan, yumbayninchiq warmikunamanda nasinanchiq. Chaqa Tayta Dyusllam tukuy imata ruran.

¹³ Mayá, qamkuna kikiki allita yuyayllapa: Chay warmikuna kultupi tandakashpa Dyusman mañakunanqam, ancha alli umanllapata pambananllapa. ¹⁴ Chaqa yumbayninchiqmi allita yach'anchiqllapa: Suq ullqo warmishina ancha largu aqchayuq kashpam, ancha penqakuypaq, nishpa. ¹⁵ Piru suq warmi ancha largu aqchayuq kashpaqa, kushikunqa. Chaqa Tayta Dyusqam chay largu aqchandaqa qorqan, umanda shumaqta pambanambaq. ¹⁶ Piru yumbay kay nishqayta wakinniki mana munashpa kasuwaytaqa, allita yach'ayllapa: Jisuspi yumbay kriyiqkunaqam chayshinalla yuyanchiqllapa. Chaqa manam suq laya kustumbriyuqqa kanchiqllapachu, nishpa.

Kurintinukunam Santa Mikunata mana shumaqtachu rurarkanllapa

¹⁷ Tandanakushpa Tayta Dyusta alabanaykiqa, allita ruranaykimanda qamkunapura dañachinakungi. Chaymi kay kartata kach'amushpaqa, mana atinichu alabashuyta. ¹⁸ Puntatam kayta munani nishuyllapata: Qamkuna tandanakushpa Tayta Dyusta alabanaykiqash, qamkunapura kuntranakungi. Chayta uyashpaqam, allipta suq partita kriyini.

19 Chayshina kuntranakushpa kawsaptikiqam, rikashuqkuna rinllapa yach'aq: Mayqannikikunam Jisuspi allipta kriyiykangillapa, mayqannikikunam mana alliptachu kriyingillapa, nishpa. 20 Chayshina anyanakushpaqam, mana balinchu tandanakushpa Santa Mikunata mikunaykiqa. Chaqa mana alliptaqa Jisustaqa aduraykangichu. 21 Chaqa qamkunagam mikunaykillapa urasqa mana shuyanakushpachu, wakinnikiqa achkata mikungillapa, upyangillapa. Chaymi wakinnikiqa mallaqna kidangillapa. Piru chay wakinnikiqam ancha mikushpa, upyashpa mach'angillapa. 22 Chayshina chay pubri kriyiq masinchiqkunata mana qaraptikillapaqam, ancha penqakunllapa. Chayshina rurashpaqam, Dyuspa wambrangunata disprisaykangillapa. ¡Chayshina ruraptikiqam, qamkunataqa mana atinichu alabashuya! Chayshina ruranaykimandaqa ¿manachu kan imapis wasikipi, mikunayki upyanaykiqa?

Santa Mikunata kayshina mikushunllapa
(Mt 26.26-29; Mk 14.22-25; Lk 22.14-20)

23 Noqagam Siñurninchiq Jisus yach'achiwashqanda qamkunata kayshina yach'achishurqaqllapa: Chay tuta Judas intrigakunan kaptinmi, Jisusqa apustulningunawan kashpa, suq kachangata piskashpa, 24 Tayta Dyusman pagikurqan. Chaymandaqam, chay kachangata pitishpa, paykunata qoshpa, nirqan: “Kay kachangata mikuyllapa. Kayqam kwirpuy. Ancha padisishpam rini wañuq, qamkunata washashunaypaq. Chayri qamkunaga kananmandapacha kayshina kachangata mikuyllapa, ama qonqawanaykillapa”, nishpa. 25 Chayshina mikushpaqam, Jisusqa suq kupa binuta piskashpa nirqan: “Kay binuqam yawarniy. Noqam yawarniyta ich'ashpa, mushuq tratuta qamkunawan rini ruraq. Chayri qamkunaga kanamandapacha kayshina binuta upyayllapa, ama qonqawanaykillapa”, nishpa. 26 Chayshina chay kachangata mikushpa, chay binuta upyashpaqam, yach'achikuykanchiq: “Jisukristum wañurqan washawananchiq”, nishpa. Chayshinaqam yach'achikunchiq syilumanda shamunangaman.

Bidanchiqta allichashparaq, Santa Mikunataqa mikushun

27 Chaqa suq runa ichu suq warmi Dyusta mana kasushpa, chay kachangata mikushpa, chay binuta upyashpaqam, Jisukristu wañushqambaqqa asipaykanshina. Chay asipaqshinaqam ancha uchayuqna kidan. 28 Chayri amaraq chay kachangata mikushpa, chay binuta upyashpaqa, puntata shunqonchiqpaq allita yuyashun: ¿Uchayuqchu kani ichu mana? nishpa. 29 Chaymanda chay kachangata mikushpa, chay binuta upyashpaqa, allita yuyashunllapa: Siñurninchiq Jisuspa kwirpunmi ancha santu, nishpa. Piru mana allitachu yuyashpa mikuptinchiqqam, Tayta Dyusqa ancha rin kastigawaqninchiq. 30 Chaymi achka qamkunaga qeshyaq kangillapa, mana nima jwirsayuqchu kangillapa. Kanan wakinnikiqam wañushqana kangillapa. 31 Piru kikin noqanchiqkuna puntata Dyuswan, runa masinchiqkunawan alliyashpa, chay Santa Mikunata mikuptinchiqqam, Tayta Dyusqa mana rinchu kastigawaqninchiq. 32 Piru mana allita rurashpa mikuptinchiqqam, Tayta Dyusqa

kastigawanchiq, allita rurashpa, amana chingananchiq chay mana kriyiqkunawan.

³³ Chayraykur kuyashqay masitakuna, tandanakushpa chay Santa Mikunata mikunaykillapaqa, suqwan suqwan shumaqta shuyanakushpa mikuyllapa. ³⁴ Piru mayqanniki mallaqnashpaqa, wasikipilla mikuyllapa. Chaymandaqa tandanakushpa, chay Santa Mikunata shumaqta mikuyllapa, Tayta Dyus ama kastigashunambaq. Qamkunaman shamushparaqmi, wakin kusaskunataqa rini yach'achishuqllapa.

12

Suqninchiq suq layata, suqninchiq suq layata rurashpa, Dyusta sirbishunllapa

¹ Kuyashqay kriyiq masitakuna, munanim allita yach'anaykillapa: Dyuspa Santu Ispiritunmi yanapawanchiq, suqninchiq suq layata, suqninchiq suq layata rurashpa, Dyuspaq trabajananchiq.

² Qamkuna Jisuspi manaraq kriyishpaqam, dijakarqayki, suqkuna pandachishunan, ancha yuyakunayki mana kawsaq mana rimaq amitu layakunapi. Chaypaqmi ancha allita yach'angi. ³ Chaymi kananga munani yach'anaykillapa: Dyuspa Santu Ispiritun suq runata rimachiptinqam, mana atinchu niyta: "Jisusri infyirnuman ringa", nishpaqa. Chaqa Dyuspa Santu Ispiritun rimachiwaptinchiqqam atinchiq niyta: "Jisusmi kamachikuqniy", nishpa.

⁴ Dyuspa Santu Ispiritunqam noqanchiqkunata yanapawanchiq, suqkuna suq layata, suqkuna suq layata rurashpa, Dyusta sirbinanchiqllapa. Chayshina achka laya trabajadurshina kaptinchiqpismi, suq Santu Ispiritulla yumbayninchiqta yanapawanchiq. ⁵ Chayshina suqkuna suq layata, suqkuna suq layata rurashpapisti, Siñurninchiq Jisustalla sirbinchiqllapa. ⁶ Chayshinallam wakinninchiq Dyuspaq suq laya trabajuta, wakinninchiq suq laya trabajuta ruraptinchiqpis, Tayta Dyuslla pudirninwan yumbayninchiqta yanapawanchiq, tukuy chaykunata rurananchiqqa. ⁷ Chayshinam Dyuspa Santu Ispiritunqa yumbayninchiqta yanapawanchiq, yach'ananchiq: "Santu Ispiritum noqawan", nishpa. Chayshinam yanapawanchiq, kriyiq masipura yanapanakunanchiq. ⁸ Chaqa Tayta Dyusqam Santu Ispiritunwan wakinninchiqta yanapawanchiq, paypaq allita yach'ashpa, suqkunata yach'achinanchiq. Wakinninchiqtam chay Ispiritunwanlla yanapawanchiq, ancha yach'ayniyuq kashpa, suqkunata kunananchiqllapa. ⁹ Chay Ispiritunllam wakinninchiqta yanapawanchiq, Tayta Dyusilla tukuy shunqo yuyakunanchiq. Wakinninchiqtam chay Ispiritunlla yanapawanchiq, qeshyaqkunata kach'akachinanchiq. ¹⁰ Wakinninchiqtaqam yanapawanchiq, milagrukunata rurananchiqllapa.

Wakinninchiqtaqam yanapawanchiq, pay niwashqanchiqta uyashpa, suqkunata ninanchiqllapa. Wakinninchiqtaqam yanapawanchiq, atinanchiq yach'ayta: ¿Pitam Dyuspa Santu Ispiritun yanapaykan? ¿Pitam dyablu yanapaykan? nishpa. Wakinninchiqtaqam yanapawanchiq, mana yach'ashqanchiq rimaykunapi rimananchiqllapa. Wakinninchiqtaqam yanapawanchiq, suq laya rimaypi rimashqanda, suqkunata intyindichinanchiq. ¹¹ Chayshinam chay Santu Ispiritulla pay munashqanshina

yumbayninchiqta yanapawanchiq, suqkuna suq layata, suqkuna suq layata rurananchiqllapa.

Jisuspi kriyishpaqam, suq kwirpushinalla kanchiqllapa

¹² Kwirpunchiqpi achka laya partikuna kaptimbismi, suq kwirpuyuqla kanchiqllapa. Chayshinallam yumbayninchiq, achka laya runa, warmi kashpapis, Jisukristupi kriyishpaqa, suq kwirpushinalla paywanqa kanchiqllapa. ¹³ Chaymi Isrrayilmanda kashpa ichu Grisyamanda kashpa, randishqa kriyadu kashpa, ichu mana randishqa kriyadu kashpapis, piru Jisuspi kriyishpa, shutikushpaqa, suq kwirpushinalla kanchiqllapa. Chaqa Dyuspa Santu Ispiritun noqanchiqman shamushpaqam, shunqonchiqpi shutichiwaqninchiq, noqanchiqkunapi tiyan, Jisuswan suq kwirpushinalla kananchiqllapa.

¹⁴ Piru kwirpunchiqqam suqla kashpapis, achka laya partiyuqkuna. ¹⁵ Mayá, ch'akinchiq niwaptinchiq: “Noqaqam mana makikichu kani. Chaymi mana qamba kwirpuykichu kani”, nishpapis, chay ch'akinchiqqa kwirpunchiqlla. ¹⁶ Ichu rinrinchiq niwaptinchiq: “Noqaqam mana ñawikichu kani. Chaymi mana qamba kwirpuykichu kani” nishpapis, chay rinrinchiqqa kwirpunchiqlla. ¹⁷ Chaqa yumbay kwirpunchiq suq atun ñawilla kaptin, mana rinriyuq kashpaqam, mana nimatapis uyakunchiqmanchu, ¿manachu? Ichu yumbay kwirpunchiq rinrilla kaptinqam, mana nimatapis mutkikunchiqmanchu, ¿manachu? ¹⁸ Piru Tayta Dyusqam pay munashqanshina yumbay partikunata rurashqa kwirpunchiqpiqa. ¹⁹ Piru rinrinchiqla ichu ñawinchiqla kaptinqam, mana kwirpuyuqchu kanchiqmanllapa. ²⁰ Chaymi kwirpunchiqpi achka laya partikuna kaptimbis, suq kwirpuyuqla kanchiqllapa.

²¹ Chaqa ñawinchiqqam mana ninmanchu makinchiqtaqa: “Ashuy kwirpuymanda. Manam nisitaykichu”, nishpaqa. Umanchiqqam ch'akinchiqkunata mana ninmanchu: “Manam munanichu kwirpuypi kanaykiga”, nishpaqa. ²² Ashwanmi chay mas dibil partisitu ancha yanapan kwirpunchiqtaqa. ²³ Ichu kwirpunchiqqa suq partimbaq yuyashpa: Kay partita suqkuna rikaptinqam, ancha penqakuyma, nishpa, chay partitaqam mas shumaqta pambanchiq mudananchiqwan, ama rikanambaqlapa. ²⁴ Piru chay mas shumaq partinchiqkunagaqam mana munanachu ancha kwidananchiqqa. Chayshinam Tayta Dyusqa rurawashqa kanchiq, chay penqakuypaq partita masta kwidananchiqllapa. ²⁵ Chaqa Tayta Dyusqam munan, kwirpunchiqqa yumbay partinguna pulla yanapanakunan. ²⁶ Chaymi suq parti nanaptinqa, tukuy kwirpunchiq padisin. Ichu runakuna kwirpunchiqqa suq partinda alabaptinqa, tukuy kwirpunchiq kushikun.

²⁷ Chayshinallam noqanchiqkunapis Jisukristupi kriyishpaqa, yumbayninchiq paypa kwirpumba partinguna kanchiqllapa. ²⁸ Chaymi Jisuspi kriyiqkuna tandanakuptinchiq, Tayta Dyus yanapawanchiq, achka laya karguyuqkuna kananchiqllapa. Puntatam yanapan, apustulninguna kananllapa. Chaymandaqam yanapan, kay laya sirbikuqningunapis kananllapa: paypaq rimaqkuna, Santu Librun-manda yach'achikuqkuna, milagrukunata ruraqkuna, qeshyaqkunata kach'akachiqkuna, suqkunata yanapaqkuna, kriyiq masingunata shumaqta kamachiqkuna, mana intyindiq rimaykunata rimaqkunapis kananllapa. ²⁹ Piru Tayta Dyusqam mana yumbayninchiqtachu

yanapawanchiq, apustulnin ichu paypaq rimaq kananchiqllapaqa. Manam ni yumbayninchiqtachu yanapawanchiq, yach'achikuqkuna kananchiq ichu milagrukunata rurananchiq, ³⁰ ichu qeshyaqkunata kach'akachinanchiq, ichu mana yach'ashqanchiq rimaykunata rimananchiq. Manam yumbayninchiqtachu yanapawanchiqqa, chay suq rimaykunapi nishqanda intyindichinanchiq. ³¹ Chayri Tayta Dyusman mañakushunllapa, chay mas allin karguyuqkuna kananchiq.

Piru kanangam rini yach'achishuqllapa, yumbay chay kargukunamanda mas alli kayshina rurananchiqllapa.

13

Yumbay rurashqanchiqmandam masta balin, suqkunata kuyananchiqllapa

¹ Noqa runakunapa, anjilkunapa rimayningunapi atishpa rimayta, piru suqkunata mana kuyashpaqam, mana nimapaqpis balinichu. Ashwan suq pandirita sh'ilyaykaqshina ichu suq tambur kunyaykaqshinalam kani. ² Chayshinallam Dyuspaq rimaq kashpa, ancha yach'ayniyuq kashpa, Dyuspa mas trabajus yuyayningunapaq allita intyindishpapis, piru suqkunata mana kuyashpaqam, mana nimapaqpis balinichu. Kanan Tayta Dyuspi ancha yuyakushpa, payman mañakushpa, suq atun qaga suq laduman rinambaqqa, piru suqkunata mana kuyashpaqam, mana nimapaqpis baliymanchu. ³ Chayshinallam tukuy imaykunata pubrikunata qoshpa ichu Dyusta kuntraqkunaman intrigakashpa, paykuna rupachiwashpa wanchiwananllapa, piru suqkunata mana kuyashpaqam, yanqa padisiykani. Chaqa chay rurashqayqam mana balinmanchu Dyuspaqqa.

⁴ Piru suqkunata allipta kuyashpaqam, paykunawanqa mana piñakunchiqchu. Ashwanmi kushikushpa, paykunata yanapanchiqllapa. Manam imbidyakunchiqchu ni alabakanchiqchu ni afaniruyanchiqchu. ⁵ Manam malkriyaduchu kanchiq, ni noqanchiqpaqlachu tukuy imata munanchiq, ni piñakunchiqchu, ni binganakunchiqchu. ⁶ Runa masinchiq maluta ruraptinqam, mana kushinanchiqchu. Piru allita rurashpa, allip kaqta rimaptinqam, ancha kushikunchiq. ⁷ Suqkunata kuyashpaqam, ima maluta rurawaptinchiqpis, paykunataqa agwantanchiq. Chay kuyashqanchiqpa washanda rimaptinllapaqam, mana daschu kriyinchiq. Ashwanmi paypiqa mana shaykuq yuyakunchiq.

⁸ Achka laya baliq kusaskunam rinllapa ushyakaq. Chaqa Jisukristu shamuptinqam, manana nisisaryuchu rin kaq, Dyuspaq rimaqkuna kanambaq, ni suq laya rimaykunapi rimaqkuna kanambaqqa. Tukuy yach'ashqanchiqpismi manana rinchu baliq. Piru tukuy tyimpumi ancha rin baliq kuyanakunanchiq. ⁹ Kanangam manaraq ancha allitaqa Dyuspaqqa yach'anchiqllapachu. Manaraqmi ni pay nishqanda ancha allitaqa yach'achikunchiqchu. ¹⁰ Piru Jisukristu shamuptinqam, yumbayninchiq ancha allita rinchiqllapa yach'aq Dyuspaqqa. Chaymi manana nisisaryuchu rin kaq, ni pitapis paypaq yach'achinanchiqqa.

¹¹ Wambrallaraq kashpaqam, suq wambrashina rimashpa, yuyashpa, yach'ashpa, kawsarqay. Piru atunna kashpaqam, manana chay wambra kashqayshinachu kawsani. ¹² Chayshinallam kanangaman

chay wambrakunashina kashpaqa, Tayta Dyuspaqqa manaraq allitachu yach'anchiqllapa. Manchu suq salqa ispijupi qaqllanchiqta chapashpaqa, salqetataalla rikanchiq. Chayshinallam kananqa ashli-tatalla yach'anchiq Jisuspaqqa. Piru pay shamuptingam, ancha allita rikanakushpa, pay riqsiwashqanchiqshina, paytapis ancha allita rinchiqllapa riqsiq. ¹³ Kanan tukuy tyimpum Jisuspi rinchiq kriyiq. Tukuy tyimpum paypi rinchiq yuyakuq: Paywanmi rini kawsaq nishpa. Tukuy tyimpum payta, kriyiq masinchiqkunata rinchiqllapa kuyaqa. Piru chay kimsamandam suqnin masta balin rurananchiq. Chaqa masta balin kuyanakunanchiq.

14

Kayshinam Dyuspa Santu Ispiritun yanapawanchiq, mana intyindishqanchiq rimaykunata rimananchiq

¹ Chayri atishqanchiqkaman allita kuyanakushpa, kawsashunllapa. Dyusman mañakushumbis, yanapawananchiq, suqninchiq suq karguyuq, suqninchiq suq karguyuq kashpa, paypaq trabajananchiq. Piru chay suq kargukunamandar masta mañakushunllapa, Dyuspaq rimaqkuna kananchiqllapa. ² Chaqa chay mana intyindishqanchiq rimaykunapi rimashpaqam, Tayta Dyuswanlla parlaykanchiq. Piru chay uyawaqninchiqkunam mana nimatapis intyindiwanchiqchu. Ashwanmi Dyuspa Santu Ispiritumba pudirninwan chay mana intyindiypaq kusaskunata Dyustalla niykanchiq. ³ Piru Dyuspaq rimaqkuna pay parlachishqanda willashpaqam, suqkunata kunswilashpa, animachinllapa, Dyuspi mas allita yuyakushpa kawsananllapa. (Chaqa willanllapa noqanchiqkunapa rimayninchiqpi.) ⁴ Chay mana intyindiypaq rimayta rimaqqam pay kikinlla animakan: Mana intyindishpapismi, Tayta Dyus munashqanda rimaykani, nishpa. Piru Dyuspaq rimaq Dyus parlachishqanda rimayninchiqpi willashpaqam, yumbayninchiqta animachiwanchiq, Dyuspi mas allita yuyakunanchiq.

⁵ Noqapaqqam alli kanman, yumbayniki mana intyindiypaq rimaykunapi rimanaykillapa. Piru mas allim kanman, yumbayniki Tayta Dyus parlachishushqanda rimayninchiqpi rimanaykillapa. Chaqa Dyuspaq rimaqkunaqam masta balin chay suq laya rimayta rimaqkunamandaga. Chayri suq kriyiq masinchiq mana intyindishpa, suq rimaypi rimaptinqa, suq kriyiq masinchiqqa allita intyindichikunqa chay rimashqanda, Santu Ispiritu yanapaptin. Chayshina yumbay kriyiq masinchiqkunata intyindichiptinqa, Dyuspi mas allita rinllapa yuyakuq. ⁶ Chayri kriyiq masitakuna, noqa shamushpa qamkunata watukushuq, mana intyindiypaq rimaypi imata nishushpaqam, mana nimatapis yach'achishuymanchu. Piru Dyus parlachiwashqanda rimayninchiqpi nishushpa, ichu suq yach'aykunata intyindichishushpa, ichu Dyuspa Santu Librunmanda yach'achishushpaqa, mas allita yach'achishuyman qamkunataqa.

⁷ Chayshinallam suq runa kinata ichu gitarra layata mana allita waqachiptinqa, mana yach'anchiqchu: ¿Mayqan tunadatam waqachiykan? nishpaqa. ⁸ Ijirsitupi kurnitata mana allita waqachiptinqam, suldadukunaga mana yach'anqallapachu rinambaq pilyaqaqa. ⁹ Chayshinallam noqanchiqkunapis tandanakushpa, mana intyindiypaq rimayta rimaptinchiqqa, mana ni pipis

yach'anmanchu: ¿Imatam niwaykanchiq? nishpaqa. Chayshina mana intyindiwaptinchiqqam, yanga rimaykanchiq. Chaqa wayrawanshinam parlaykanchiq. ¹⁰ Kay mundupiqam ancha achka rimaykuna kan. Chay rimaykunaqam ancha balin runakuna kada nasyumbi intyindichinakunan. ¹¹ Piru suq runa mana yach'ashqanchiq rimaypi imata niwaptinchiqqam, furastiru runapaq riqsinchiq, ¿manachu? Chayshinallam paypis noqanchiqkunata furastirupaq riqsiwanchiq. ¹² Qamkunaqam ancha munangillapa Dyuspa Santu Ispiritun yanapashunambaq, ancha allita trabajanaykillapa Dyuspaq ¿manachu? Piru mayqanniki Dyuspaq trabajashpaqa, ancha munayllapa kriyiq masinchiqkunata animachiyta, Dyuspi mas allita yuyakunanllapa.

¹³ Chayri mana intyindiypaq rimaypi rimashpaqa, Dyusman mañakushun, chay rimashqanchiqta chay uyaqkunapa rimaynimbi ninanchiq, paykunapis intyindinambaq. ¹⁴ Chaqa mana intyindiypaq rimaypi Dyusman mañakushpaqam, ispiritunchiqwanlla payman mañakuykanchiq. Piru yuyayninchiqwanqam mana nimatapis intyindiykanchiqchu: ¿Imatam niykani? nishpa. ¹⁵ ¿Imashinam Tayta Dyusman mañakushun? Ispiritunchiqwan mañakushpa, mana intyindishpa, tukuy yuyayninchiqwambis mañakushun, allita intyindinanchiq. Chayshina ispiritunchiqwan kantashpa, yuyayninchiqwambis kantashun, allita intyindinanchiq. ¹⁶ Chaqa Tayta Dyusta ispiritunchiqwanlla alabptinchiqqam, yumbay uyawaqninchiqqa mana nimatapis intyindinmanllapachu. Chaymi mana atinqallapachu pullanchiq Tayta Dyusta alabayta: “¡Chayshina kanqa!” nishpaqa. ¹⁷ Chayshina mana intyindiypaq rimaypi Tayta Dyusta pagikushpaqam, kinsapch'i ancha shumitaqta pagikuykanchiqman. Piru yumbay chay uyawaqninchiqtaqam mana nimatapis animachiykanchiqchu, Jisuspi mas allita kriyinanllapa.

¹⁸ Tayta Dyus yanapawaptinmi, noqaqa yumbay qamkunamanda masta rimani chay mana intyindiypaq rimaykunapi. Chaymi Tayta Dyusta ancha pagikuni. ¹⁹ Piru kriyiq masinchiqkunawan tandakashpaqam, mana balinchu chay mana intyindiypaq rimaykunapi rimanaypaqqa. Chaqa 10.000 palabrakunata chay rimaykunapi rimanaymandaqam, masta balin sinku palabritastalla yach'achikunaypaq chay uyakuqkunapa rimaynimbi, paykuna allita yach'akunanllapa.

²⁰ Masitakuna, amar qawch'u kayllapachu, maluta ruranaykillapa. Ashwanri wambrakunashina kayllapa, ama maluta ruranaykipaq. Piru Tayta Dyuspaqqar yach'ayniyuq mayurkunashina kayllapa. ²¹ Chaymi Tayta Dyus Santu Librumbi nin: “Kay nasyunmanmi suq nasyungunamanda rini kach'amuq suq laya rimaykunapi rimaqkunata, noqapaq yach'achikunambaq. Piru paykuna noqapaq yach'achikuptimbismi, kay nasyumbi tiyaqkunaqa mana rinllapachu kasuwaq” nishpa.* ²² Chayshina Tayta Dyus yanapawaptinchiq, mana intyindiypaq rimaykunata rimananchiqqam, Jisuspi mana kriyiqkuna chay rimaykunata uyashpaqa, rinllapa qemikaq uyakuq: “¿Imashinataq waq rimaykunapiqa rimaykanllapa?” nishpa. Piru Tayta Dyus niwashqanchiqta, rimayninchiqpi klarituta niptinchiqqam, kriyiq masinchiqkuna qemikashpa, rinllapa allita uyawaqninchiq.

* 14:21 Isaías 28.11, 12

²³ Piru kriyiq masinchiqkunawan tandanakushpa, yumbay qamkuna mana intyindiypaq rimaykunata rimaptikiqam, suq runa mana kriyiq ichu suq runa Dyuspaq mana allita intyindiq uyashushpa, yuyanman: Waqkunagam lukukuna, nishpa. ²⁴ Piru kikin rimaynikipi Dyus parlachishushqanda willaptikiqam, suq runa mana kriyiq ichu suq runa Dyuspaq mana allita intyindiq willashqaykita uyashpaqa, rinna intyindiq: Ancha uchayugmi kani, nishpa. ²⁵ Chaqa Dyuspa Santu Ispiritunqam rin parlachishuq chay mana kriyiq runa shunqombilla yuyashqanda. Chay yuyashqambaq willaptikiqam, chay mana kriyiqqa qonqorikushpa, Tayta Dyusta adurashpa, rin niq: "Allibmi Dyusqa paypi kriyiqkunawan kashpa, yanapaykan, yuyashqayta yach'ananllapa", nishpa.

Tandanakushpaqa kayshina shumaqta tukuy imata rurashunllapa

²⁶ Kriyiq masitakuna, chaykunata yach'ashpaqa, ¿imam alli rurananchiqllapa? Qamkuna tandanakuptiki, wakinnikiqa kantanga. Chaymandaga wakinnikiqa Dyuspa Santu Librunmanda yach'achikunqa. Chaymandaga wakinnikiqa Tayta Dyus parlachishushqanda suqkunata willanqa. Chaymandaga wakinnikiqa suq mana intyindiypaq rimaypi rimanqa. Chaymandaga wakinnikiqa chay mana intyindiypaq rimaypi nishqanda intyindichinqa. Tukuy chaykunataqar rurayllapa, Jisuspi kriyiq masinchiqkuna Dyuspi masta yuyakushpa kawsananllapa. ²⁷ Piru tandanakushpaqa, ama rimayllapachu mana intyindiypaq rimaykunapillaqa. Ashwan munashpa chayshina rimaytaqa, ishkay ichu kimsalla suqpa suqpa rimanqallapa. Piru suq kriyiq masinchiq chay rimashqanda yumbay qamkunata intyindichishunqa. ²⁸ Piru mana pipis kaptin intyindichishunambaq, mana balinchu qamkunapa ñawpaykipi rimanambaq chay mana intyindiypaq rimaykunapiqa. Ashwanri shunqomba ukumbilla Tayta Dyuswanlla chayshina parlanqa. ²⁹ Chayshinallar Dyuspa Santu Ispiritun qamkunata yanapashuptin Dyus parlachishushqanda suqkunata willanaykiqa, ishkay ichu kimsalla chayshina willayllapa. Suqnikiqunaqar ancha allita uyayllapa yach'anaykillapa: ¿Alliptachu Dyus parlachishqanda willaykan ichu mana? nishpa. ³⁰ Piru Dyuspa Santu Ispiritun suq tiyaykaq kriyiq masinchiqta yanapaptin, Dyus parlachishqanda willanambaqqa, chay punta rimaykaqqa niykashqanda das ushyanqa, chay tiyaykaqtapis partinda qonambaq. ³¹ Chayshina Dyuspa Santu Ispiritun qamkunata yanapashuptin, Dyus parlachishushqanda willanaykiqa, suqpa suqpa shumaqta willayllapa. Chaqa chayshina willaptikillapam, yumbay kriyiq masinchiqkuna Tayta Dyusmanda allita yach'akushpaqa, ancha animakanqallapa. ³² Tandanakuptinchiqqam, Dyuspa Santu Ispiritunqa munan, noqanchiqkuna allita sujitakashpa, suqpa suqpa pay parlachiwashqanchiqta willananchiq. ³³ Chaqa Tayta Dyusqam mana sh'uqyachiwanchiqchu. Ashwanmi munan, Jisuspi kriyiqkuna suqwan suqwan shumaqta yach'achinakunanchiq.

Yumbay tandakaq kriyiq masinchiqkuna rurashqanshina, ³⁴ warmikunaqa yach'achikuq runakunata rrispitashpa, uyarap (uyara) uyakunqallapa. Manam balinchu warmikuna kultupi kashpa tapukunanqa. Chaqa Tayta Dyuspa liynimbim nin: Warmikunaqa ullqokunataqa ama kamachingachu. Ashwan kasunqallapa, nishpa.

³⁵ Chayri imatapis mana allita intyindishpaqa, wasimbi qosanda tapunqa. Chaqa manam balinchu warmikuna kultupi tapukunanqa.

³⁶ Kurintinu kriyiq masitakuna, Jisuspa shumaq nutisyanqam mana puntataqa shamurqanchu qamkunaman. Manam qamkunallachu Jisuspiqa kriyishqallapa kangi. ³⁷ Chayri mayqanniki yuyashpa: Noqaqam Dyuspaq rimaq kani. Chaymi paypa Santu Ispiritun ancha yanapawan, nishpaqa, allita yach'ayllapa: Jisukristum Pabluta kamachishqa, kaykunata noqanchiqkunapaq iskibrinambaq, nishpa. ³⁸ Piru mayqan runa kay iskibrishushqayta mana munaptin kasuytaqa, paytaqa ama kasuyllapachu.

³⁹ Chayri kuyashqay masitakuna, Dyusman mañakuyllapa parlachishunambaq, chay nishushqanda suqkunata willanaykillapa. Chayshinalla chay mana intyindiypaq rimaykunapi rimaqkunatapis dijayllapa chay rimaykunapi rimanambaq. Ama arkayllapachu. ⁴⁰ Piru qamkuna tandanakushpa Dyusta aduranaykiqa, ama sh'uqyashpachu, ashwan tukuy imata shumaqta rurayllapa.

15

Jisukristu wañushpam kawsamurqan

¹ Kriyiq masitakuna, munanim chay yach'achishushqay shumaq nutisyata allita yuyanaykillapa. Chaqa chay shumaq nutisyata kanangaman mana shaykuq kriyishpa kawsaykangillapa. ² Chaymi kay yach'achishushqayta mana shaykuq kriyiptikillapaqa, Tayta Dyusqa washashushqallapa. Piru mana allipta kriyiptikiqam, mana rinchu washashuq.

³ Noqaqam chay ch'askishqay shumaq nutisyata qamkunata yach'achishurqaq, Dyuspa Santu Librumbi nishqanshina: Jisukristum wañurqan, uchanchiqmanda pirdunawananchiq. ⁴ Kanan Jisusta wanchishpa pambaptinllapam, Tayta Dyusqa kimsa diyaman kawsachimurqan. Chaqa Dyuspa Santu Librumbiqam chayshina nin. ⁵ Chaymandaqam Jisukristuqa puntata rikakurqan apustul Pidruman. (Pidrullam Sifaspis shutin.) Chaymandaraqmi yumbay apustulninmanqa rikakurqan. ⁶ Chaymandaqam rikakurqan mas di 500 kriyiq masinchiqkuna tandakashqanman. Chay kriyiq masinchiq rikaqkunaqam waininga kay kartata iskibrishqay diyakaman kawsaykanraq; wainingam wañushqallapana. ⁷ Chaymandaqam Jisukristuqa Jakubuman rikakurqan. (Jakubullam Santyagupis shutin.) Chaymandaqam yumbay apustulningunaman rikakurqan.

⁸ Ultimupiqam achka tyimpumanda Jisusqa noqa Pabluman rikakurqan. Piru paypi kriyiptiyqam, yumbaypaq suq wambra mana diyambi nasishqashina kargay. ⁹ Chaymi noqaqa yumbay apustulmandaqa mana nimapaq balinichu. Chaqa Jisuspi manaraq kriyishpaqam, chay kriyiq masinchiqkunata ch'iqnishpa wanchirqay. Chaymi mana ni balinichu "Apustul Pablu" niwananllapa. ¹⁰ Piru chay laya kaptiypismi, Tayta Dyusqa ancha kuyawashpa akrawashqa, apustulnin kanaypaq, pay nishqanda yach'achikunaypaq. Chaymi yumbay chay apustul masiykunamanda masta yach'achikushqa kani. Piru Tayta Dyus mana yanapawaptinqam, mana atinaytachu nimatapis yach'achikuytaqa. ¹¹ Chaymi igwallla kashqa ichu noqa ichu chay suq

apustul masiykuna Jisuspa shumaq nutisyanda yach'achikushqayqa. Chay shumaq nutisyata uyashpam, kriyishqallapa kangi.

Wañuqkunam rin kawsamuq

¹² Noqaykunaqam yach'achishushqa kani: “Jisukristum wañushqanmanda kawsamushqana”, nishpa. Chayshina yach'achishuptiyqa, çimaraykutaq wakinnikiqa rimangillapa: “Wañuqkunaqam mana rinchu kawsamuq”, nishpaqa? ¹³ Chaqa wañushqakuna mana kawsamuptingam, Jisukristupis wañushqanmandaqa mana kawsamunandachu. ¹⁴ Piru Jisukristu wañushqanmanda mana kawsamushqa kaptinqam, noqaykuna paypaq yach'achikushqayqa mana nimapaq balinmanchu. Chayshinallam qamkuna Jisuspi kriyishqaykillapa mana nimapaq balinmanchu. ¹⁵ Chayshina wañuqkuna mana kawsamuptingam, noqaykunaqa ancha ingañakuqkuna kaymanllapa. Chaqa noqaykunaqam yach'achikushqa kani: “Tayta Dyusmi Jisukristuta wañushqanmanda kawsachimushqa”, nishpa. ¹⁶ Piru wañushqakuna mana kawsamuptingam, Jisukristupis mana kawsamunandachu. ¹⁷ Chayshina Jisukristu mana kawsamushqa kaptinqam, noqanchiqkunaga uchayuqla kanchiqmanllapa. Chaqa yanqam paypi kriyishqallapa kanchiqman. Chayshina kaptinqam, Tayta Dyusqa uchanchiqmandaga mana pirdunawanchiqmanchu. ¹⁸ Chay wañushqa kriyiq masinchiqkunapismi Tayta Dyuswanqa syilupiqa mana tiyaykanmanchu. Chaqa paykunapismi chingashqana kanmanllapa. ¹⁹ Chaymi wañushpa, manana kawsamunanchiq kaptinqa, çimapaqtaq balinman Jisukristupi kay bidapilla kriyinanichiqqa? Chayshina kaptinqam, yumbay runakunamanda mas llakipaypaq kanchiqmanllapa.

²⁰ Piru Jisukristuqam wañushqanmandaqa allipta kawsamurqan. Chaqa yumbay runa Tayta Dyuspi kriyishpa wañuqkunamandam, Jisusqa puntata kawsamurqan. Chaymi payqa achka kusichapa punta partinshina. ²¹ Chaqa chay punta runa Adanmi Tayta Dyusta mana kasushqanrayku wañurqan. Chaymi yumbay noqanchiqkunapis rinchiq wañuq. Piru Jisukristu Tayta Dyusta kasushqanraykum, wañushqanmanda kawsamushqa. Chaymi noqanchiqkunapis rinchiqlapa kawsamuq. ²² Chayshina Adamba karu willkanguna kashpam, yumbayninchiq wañunchiq. Piru Jisukristupi kriyishpaqam, paypa wambranshina kashpa, wañushqanchiqmanda rinchiqlapa kawsamuq. ²³ Piru Tayta Dyusmi munan kada wañuqkuna urdinnimbi kawsamunambaq. Chaymi Jisusta puntata kawsachimurqan, yumbay wañuqkunamanda payqa achka kusichapa punta partinshina kanambaq. Chaymandaqam Jisukristu syilumanda shamuptin, paypi kriyiqkunapis wañushqanchiqmanda kawsamushpa, chay achka kusichashina rinchiqlapa kaq. ²⁴ Chaymi kay pacha ushyakanambaq kaptinqa, Jisukristu shamushpa, tukuy laya kamachikuq dyablukunata, awturidarkunata rin binsiq. Chayshina binsishpaqam, Tayta Dyusta tukuy imata rin intrigaq, payna kamachinambaq. ²⁵ Piru Taytanman intrigakunangamanmi, Jisukristuqa tukuy imata rin kamachiq, chay ch'iqniqkunata sarru sarru rurashpashina binsinangaman. ²⁶ Chayshina binsishpaqam, wañushqanchiqmanda rin kawsachiwaqninchiq, amana nunka wañunanichiqllapa. ²⁷ Chaqa Tayta Dyusqam Jisusta ancha pudirniyuqta rurashqa, tukuy imata

kamachinambaq. Chaymi Tayta Dyusqa tukuy ima kaqkunata rin kamachiq, Churin Jisusta kasunanllapa. Piru Dyuspa Santu Librumbi chayshina nishqanqam mana munanchu niyta: “Tayta Dyuspismi Churin Jisusta rin kasuq”, nishpaqa. ²⁸ Ashwanmi Tayta Dyusqa rin kamachikuq, tukuy ima Jisukristuta kasunambaq. Chaymandaqam Jisusqa, Tayta Dyuspa Churin kashpa, Taytanda tukuy imapi rin kasuq. Chayshinam tukuy imapi Tayta Dyuslla rin kamachikuqqa.

²⁹ Chayraykum yach'anchiqllapa: Yumbay wañuqkunam rin kawsamuq, nishpa. Chaqa wañuqkuna mana kawsamuptingqa, ¿imapaqmi balinman wakinguna shutikunanllapa chay wañushqakunapaq? [*Nuta: Kinsapch'i Dyuspi wakin kriyiqkuna manaraq shutikushpachu wañurqan. Chaymi suq kriyiq masinguna paykunapa rrimplasun shutikurqanllapa.*]

³⁰ Chayri wañushqanchiqmanda mana kawsamunanchiq kaptinqa, ¿imapaqmi balin ancha padisishpa Dyuspaq yach'achikunanchiq?

³¹ Chaqa tukuy diya ch'iqniwaqkunam munanllapa wanchiwayta. Piru ancham kushikuni, yach'ashpa: Qamkunash Siñurninchiq Jisukristupi allita yuyakushpa kawsaykangillapa, nishpa. ³² Chaymi Ifisu llaqtapi chay ch'iqniwaqkunaqa sagra kita animalkunashina ancha padisichiwarqan. Piru wañuqkuna mana kawsamunan kaptinqach'i, yanqa padisishqa kayman, ¿manachu? Mas allich'i kanman kawsashpa, tukuy layata mikunanchiq, upyananchiq, bwina bidata pasananchiq: “Qayam rinchiq wañuq”, nishpa. (Piru wañuqkunaqam allipta rinllapa kawsamuq.)

³³ Chayri ama dijakayllapachu, chay ingañakuqkuna ingañashunanqa. Chaqa runakuna nishqanshina: Mana allin runakunawan purishpaqam, paykunashina rinchiqllapa kawsaq. ³⁴ Chayri jallitana yuyashpa, allita rurayllapa! ¡Amar uchata rurashpaqa kawsayllapachu! Chaqa wakinnikiqam Tayta Dyuspiqa mana alliptachu yuyakungillapa. Chaymi chayshinaqa niykillapa, qamkuna Dyuspi mana yuyakuqkuna penqakushpa, “ancha uchayuqmi kani”, ninaykillapa.

Wañuqkunam kayshina rin kawsamuq

³⁵ Kinsapch'i qamkuna kayshina tapuwangiman: “Wañushqakunaqa, ¿imashinaraq kawsamunqa? Kawsamushpaqa, ¿ima laya kwirpuyuqraq kanqallapa?” nishpa. ³⁶ Chayshina tapuwashpaqam, ancha tuntukuna kangimanllapa. Manchu suq simillata tarpuptikiqa, manana simillallachu kidan. Ashwanmi chay simillamandaqa wiñanna suq atun planta. Piru chayshina wiñaptinmi, chay simillaqa ismushpa chin-ganna. ³⁷ Chayshinam chay triguta ichu suq laya simillata tarpuptinchiqqa, chay plantataqa mana tarpunchiqchu; ashwanmi simillatalla tarpunchiqqa. ³⁸ Chaqa chay simillata tarpuptinchiqqam, Tayta Dyuslla wiñachin pay munashqanshina. Mayqan laya simillata tarpuptinchiqpismi, chay similla wiñashqan plantandalla wiñachin.

³⁹ Piru kay pachapi tukuy ima kawsaqqam mana igwalchu. Chaqa runakunaqam suq laya kwirpuyuq kanchiqllapa; animalkunaqam suq laya kwirpuyuqkuna, pishqokunapismi suq laya kwirpuyuqkuna, piskadupismi suq laya kwirpuyuq. ⁴⁰ Chayshinallam syilupi tiyaqkuna kay pachapi tiyaqkunawanqa mana igwalchu kwirpungunaqa. Chaqa syilupi tiyaqkunaqam suq laya shumaq kwirpuyuqkuna kanchiqllapa. ⁴¹ Rupayqam mana llipyanchu killashinaqa. Killapismi mana

llipyanchu lusirushinaqa. Yumbay lusirupismi mana llipyanchu suq layatallaga.

⁴² Chayshinallam noqanchiqkunapis rinchiqllapa kaq. Wañuptinchiqqam kay kwirpunchiqta allpapi pambawaptinchiqqam, chay simillashina ismushpa, allpapaqna rin tikrakaq. Piru wañushqanchiqmanda kawsamushpaqam, suq laya kwirpuyuqna kashpa, manana nunka rinchiqllapachu wañuq. ⁴³ Chaqa wañuptinchiqqam, kay qeshyaylintu kwirpunchiqta pambanllapa. Piru kawsamushpaqam, suq mushuq shumaq kwirpuyuqna kashpa, ancha kushikushunllapa. Wañuptinchiqqam kay mana jwirsayuq kwirpunchiqta pambanllapa. Piru kawsamushpaqam, ancha jwirsayuq kwirpuyuqna rinchiqllapa kaq. ⁴⁴ Kay aychamanda kaq kwirpunchiqtam rinllapa pambaq. Chaymandaqam Dyuspa Santu Ispiritun suq laya kwirputa rin qowaqninchiq, anaq syilupina kawsananchiqllapa. Chaqa kay pachapi kawsananchiqqam aychamanda kwirpuyuq kanchiqllapa. Piru syilupi kawsananchiqqam suq laya kwirpuyuq rinchiqllapa kaq.

⁴⁵ Dyuspa Santu Librumbim nin: “Tayta Dyusmi chay punta runa Adanda allpamanda rurashpa, kawsachirgan”, nishpa.* Piru Jisukristum mushuq Adanshina kashpa, Santu Ispiritunwan kawsachiwanchiq. ⁴⁶ Puntatam aychamanda kwirpuyuq nasinchiqllapa. Chaymandaqam mushuq laya kwirpuyuq, mushuq ispirituyuq rinchiqllapa nasiriq, syilupi kawsananchiqqa. ⁴⁷ Tayta Dyusmi chay punta runa Adanda allpamanda rurargan, kay allpapi kawsanambaq. Chaymandaqam Siñurninchiq Jisukristu syilumanda shamurqan kay pachaman, mushuq Adanshina kanambaq. ⁴⁸ Tukuy runakunaqam Adamba karu willkanguna kashpa, Adanshina kay allpamanda kanchiqllapa. Piru Jisuspi kriyishpaqam, payshina syilumanda rinchiqllapa kaq. ⁴⁹ Kay pachapi nasishpaqam, Adanshina allpamanda kwirpuyuq kanchiqllapa. Piru suq diya kawsamushpaqam, Jisukristushina syilumanda kwirpuyuq rinchiqllapa kaq.

⁵⁰ Chaymi kriyiq masitakuna, munani kayta nishuyllapata: Kay wañuq kwirpunchiqwanqam mana atinchiqllapachu Dyuswan kawsaytaqa. Chaqa kay kwirpunchiqqam das ushyakan. Piru Dyusqam mana nunka ushyakanqachu. ⁵¹ Manaraq pipis yach'ashqandam munani nishuyllapata: Manam yumbayninchiqqa rinchiqllapachu wañuq. Piru Jisukristum yumbay paypi kriyiqkunata mushuq kwirputa rin qowaqninchiq, ⁵² ultimu kurnitata waqachiptin. Chaqa chay kurnitata waqachiptinqam, Jisuspi kriyiq wañuqkunaqa das rinllapa kawsamuq, amana nunka wañurinanllapa. Chay urasllam paypi yumbay kriyiq kawsaqtapis das rin qoq mushuq kwirputa. ⁵³ Chaqa wañuq kwirpuyuq kaptinchiqmi, payqa rin kambyawaqninchiq, mana nunka wañuq kwirpuyuq kananchiqllapa.

⁵⁴ Kay wañuq kwirpunchiqta dijashpaqam, mushuq laya kwirpu mana nunka wañuqta rinchiqllapa ch'askiq. Chay tyimpupim, rinna kumpli q Dyuspa Santu Librumbi kayshina nishqan: “Tayta Dyus wañuyta chingachiptinmi, manana nunka rinchiqllapachu wañuq”, nishpa.* ⁵⁵ Dyuspa Santu Librumbiqam nimbis: “Wañuytaqa ama manchashunchu. Ama nimapaqpis llakishunchu: Rini wañuq”,

* 15:45 Génesis 2.7 * 15:54 Isaías 25.8

nishpaqa.* ⁵⁶ Muysispa liyningunata mana kasushqanchiqraykum ancha uchayuq kanchiqllapa. Chaymi wañunchiqllapa. ⁵⁷ Piru Siñurninchiq Jisukristu wañushqanraykum, Tayta Dyusqa dyabluta binsishpa, uchanchiqmanda pirdunawashqa kanchiq. Chayri paytaqa ancha pagikushunllapa.

⁵⁸ Chayraykur kuyashqay masitakuna, Siñurninchiq Jisuspi yuyakushpa, mana shaykuq tukuy diya paypaq masta trabajashunllapa. Chaqa allitam yach'anchiqllapa: Siñurninchiq Jisusmi rin yanapawaqninchiq, ama yanqa imatapis paypaq rurananchiqllapa, nishpa.

16

Pablum kurintinukunata animachirqan ufrindananllapa, kriyiq masingunata yanapananllapa

¹ Mayá, kananqa yuyashunllapa chay mana nimayuq kriyiq masinchiqkunapaq, ufrindata surqonanchiqllapa. Noqaqam chay prubinsya Galasyapa llaqtangunapi tandacaq kriyiq masinchiqkunata nishqa kani: “Kayshinar chay ufrindata surqoyllapa”, nishpa. Chayshinar qamkunapis chay ufrindata surqoyllapa. ² Chayri kada simana ganashqaykimanda suq partita akrayllapa, tukuy dumingu ufrindanaykillapa. Chaymandaqam noqa qamkunaman ch'ayamuptiyqa, manana nisisaryuchu kanga chay ufrindata tandanaykillapa. ³ Allin kriyiq masinchiqkunata akrayllapa, chay ufrindakunata Jirusalinman apananllapa. Noqaqam qamkunaman ch'ayashpaqa, chay akrashqaykikunata rini qoq kartakunata, Jirusalimbi tiyaq kriyiq masinchiqkunaman apananllapa chay tandashqayki ufrindakunata. ⁴ Ichu mas alli kaptin, noqapis rinaypaq Jirusalinmanqam, paykunaqa noqawan pulla ringallapa.

Pablum yuyarqan Kurintu llaqtaman riyta

⁵ Qamkunaman shamushinaqam puntata rini watukuq chay prubinsya Masiduñapi tiyaqkunata. Chayshina watukushpaqam, chay Kurintu llaqtaykiman ch'ayamushaq. ⁶ Kinsapch'i chay llaqtaykillapapi qamkunawan suq tyimpupaq kidashaq. Paqtar tukuy chay tamya tyimputa chay llaqtaykipi qamkunawan pasashaq. Chayshina qamkunawan kidaptiyimí, atingimanllapa imitawan yanapawayta, suq llaqtakunaman rinaypaq. ⁷ Piru Tayta Dyus munaptinqam, ancha munani qamkunawan kidayta suq tyimpupaq. Chaqa manam munanichu pasaqshinalla yumbaynikita rikashuytaqa. ⁸ Piru kay diyakunaqam kay Ifisu llaqtapilla rini kidaq chay Pintikustis fyista diyakaman. ⁹ Chaqa kay llaqtapi achka runakuna kuntrawaptimbismi, Tayta Dyusqa ancha yanapawaykan, achka runakunata yach'achinaypaq, Jisuspi kriyina-baqllapa.

¹⁰ Masanchiq Timutiyu qamkunaman shamuptinqa, shumaqta ch'ayachiyllapa, ama nimapaq llakishpa qamkunawan kushikunambaq. Chaqa paypismi noqashina Siñurninchiqpa shumaq nutisyanda yach'achikun. ¹¹ Chayri ama ni mayqannikipis disprisayllapachu. Ashwan yanapayllapa, kushikushpa noqaman kutimunambaq. Chaqa noqaqam wakín kriyiq masinchiqkunawan kaypi pulla Timutiyyuta shuyaykanillapa.

* 15:55 Oseas 13.14

¹² Noqagam masanchiq Apulusta ancha rrugashqa kani, chay kriyiq masinchiqkunawan qamkunaman shamunan watukushuq. Piru kay diyakunaqam manaraq munanchu shamuyta. Paqtar lugarnin kaptin, suq tyimpumanda rin shamuq.

Pabulum dispidikarqan

¹³ Allita kwidakashpa, ama disanimakashpachu, Jisuspi allita yuyakuyllapa. Ama nimatapis manchashpachu, ashwan ancha jwirti runakuna kayllapa, Dyusta kasunaykillapa. ¹⁴ Allita kuyanakashpar, tukuy imata rurayllapa.

¹⁵ Masitakuna, qamkunaqam yach'angillapa: Kay Akaya prubinsyapi manaraq ni pi Jisuspi kriyiptinllapam, masanchiq Istifanaslla tukuy aylunwan Jisuspi puntata kriyishqallapa. Chayshina kriyishpaqam, kriyiq masinchiqkunata ancha yanapashpa kawsanllapa. ¹⁶ Chaymi munani, qamkunapis chay laya yanapashuqkunata allita kasunaykillapa, Tayta Dyuspaq trabajashqanrayku.

¹⁷ Ancham kushikunipis chay masanchiq Istifanas, masanchiq Furtunatu, masanchiq Akaykuwan watukuwashqanrayku. Chaqa yumbay qamkuna mana atiptikillapa shamuytapismi, chay kimsa masanchiqkuna rrimplasuykillapa shamushqallapa watukuwaq.

¹⁸ Paykunaqam qamkunata animachishushpa, noqatapis ancha animachiwashqa, Tayta Dyuspi ancha allita yuyakunaypaq. Chayri chay laya masanchiqkunata ancha alabashunllapa.

¹⁹ Kay prubinsya Asyapa llaqtangunapi tandakaq kriyiq masinchiqkunam qamkunata napaykushungi. Masanchiq Akilaspismi warmin Prislawan napaykushungi. Paykunapa wasimbi tandakaq kriyiq masinchiqkunapismi Jisuspa shutimbi napaykushungi. ²⁰ Tukuy kaypi kaq kriyiq masinchiqpis qamkunata napaykushungi. Chayshina qamkunapis tandanakushpaqa, suqwan suqwan ancha rrispitanakushpa, muchanakushpa napaykunakuy.

²¹ Kay partitallam noqa Pablu kikiy makiywan iskibrishpa napaykuykillapa.

²² Piru mayqan runa Siñurninchiq Jisukristuta mana nimatapis kuyaptinqar, chay runataqa dyabluta intrigashun, kastigadu kashpa, chinganambaq.

¡Siñurninchiq Jisukristu shamunqa!

²³ Ancham mañakuni, Siñurninchiq Jisukristu qamkunata yanapashunan. ²⁴ Kriyiq masitakuna, Jisukristupi kriyishqanchiqraykum ancha kuyashushpa, kay kartata kach'amuni.

(Kaytallam iskibriykillapa.) Chayshina kanqa.

APUSTUL SAN PABLUM SUQ KARTATA KACH'ARIRQAN KURINTU LLAQTAPI TIYAQKUNAMAN (2 KURINTYUS)

¿Pitaq karqan San Pabluga? Liyishunllapa chay punta parti Rru-manusta, masta yach'ananchiq San Pablupaq.

¿Pikunamanmi iskibrirqan kay librutaqa? Iskibrirqanmi Kurintu llaqtapi tandakaq kriyiq masingunaman. Liyishun punta parti 1 Kurintyusta, masta yach'ananchiq kurintinukunapaq. Liyishun Ichus 18.1-18, yach'ananchiq Pablu Kurintupi rurashqambaq.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Pablugaqam chay punta kartata Kurintum kach'ashpa, kurintinu kriyiq masingunata anyarqan, Dyusta mana allita kasushpa, suq ancha uchayuqta dijaptinllapa tandakanambaq paykunawan. Paykunatam nirqambis: “Dasmi rini shamug qamkunata watukushuq”, nishpa. Piru payqam mana daschu rishqa karqan watukuqqa. Ashwanmi suq lugarkunapiraq kidarqan yach'achikuq. Piru kurintinu kriyiq masingunapaq llakishpa, Tituta kach'arqan, paykunataqa watukushpa, yach'anambaq: Imashinam kawsaykan, nishpa. Chaymandaqam Titu Kurintumanda kutimushpaqa, Pabluta nirqan: “Kurintupi kriyiq masinchikunaqam shumaqta kasushushpa, chay ucha rurashqangunapaq malayakushpa, wakin prublimakunata allichashqallapa. Piru kanraqmi wakin kuntrashuqkuna. Ninllapam: ‘Pablugaqam mana lijitimu apustulchu. Payqam tukuy imayuq munashpa kayta yach'achiwanchiq’”, nishpa.

Chayshina Titu niptinmi, Pabluga kay kartata kach'arqan kayshina kunashpa: “Ancham kushikuni kasuwaptikillapa. Kanangam dasna rini shamug watukushuqllapa. Qamkunaman ch'ayashpaqam, chay kuntrawaqkunata ancha rini anyaq. Chaqa Tayta Dyusmi allipta num-brawashqa, apustulnin kashpa, qamkunata kwidashunaqpaq”, nishpa.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?

2 Kur 1.1–2.11 niwanchiqllapa, imarayku Pablu mana daschu kurintinukunaman shamushqambaq. Nimbismi chay kastigashqan uchayuqta pirdunananllapa.

2 Kur 2.12–6.18 niwanchiq, ancha ñakashpapis ama disanimakananchiq ni uchata ruranananchiq.

2 Kur 7.1-16 niwanchiq Pablu kurintinu kriyiq masingunapaq ancha llakishqambaq. Piru Titu niptinmi: “Chay prublimakunatam allichashqallapa”, nishpa, Pablu ancha kushikurqan.

2 Kur 8.1–9.15 niwanchiq, kushikushpa ufrindanchiqta qonanchiq.

2 Kur 10.1–13.13 niwanchiq Pablu lijitimu apustul kashqambaq.

Pablum Kurintu llaqtapi tiyaq kriyiq masingunata napaykurqan

¹ Kuyashqay kriyiq masitakuna, noqa Pablum masanchiq Timutiyuwan kay kartata kach'amunillapa qamkuna Kurintu llaqtapi tandakaq kriyiq masiykunaman, chay prubinsyayki Akayapi tiyaq yumbay kriyiq masinchikunamambis. Chaqa Tayta Dyus munaptin apustulnin kanaypaqmi, Jisukristu akrawashqa, paypaq yach'achikunaypaq.

² Chaymi Tayta Dyusman, Siñurninchiq Jisukristuman mañakuni, tukuy

imapi qamkunata yanapashunan, ama nimata manchashpa, ashwan kushikushpa kawsanaykillapa.

Ñakaptinchiqmi Tayta Dyus kunswilawanchiq

³ Siñurninchiq Jisukristupa Taytan Dyusta alabashunllapa. Chaqa payqam ancha llakipawaqninchiq, tukuy imapi kunswilawanchiq. ⁴ Chayshinam tukuy ima ñakashqanchiqpi ancha kunswilawanchiq, noqanchiqkunapis suqkunata atinanchiq kunswilayta, Tayta Dyus kunswilawashqanchiqshina. ⁵ Chaqa Jisukristushina ancha padisiptinchiqmi, payqa ancha animachiwanchiq, ama llakinanchiqllapa. ⁶ Chaymi noqaykunaga ancha ñakanillapa, qamkunata animachishunay, Jisuspi yuyakushpa washadu kanaykillapa. Chaqa Tayta Dyus noqaykunata kunswilawaptinmi, atinillapa qamkunatapis kunswilashuyta. Chaymi qamkunapis noqaykunashina ñakashpapis, atingillapa agwantayta. ⁷ Chaqa allita yach'anillapa: Qamkunapis noqaykunashina ñakaptikillapam, Tayta Dyusqa noqaykunatashina rin kunswilashuqllapa.

⁸ Kuyashqay masitakuna, munanillapam allita yach'anaykillapa prubinsya Asyapi ancha ñakashqaypaq. Chaqa chay ñakaykunataqam mana atirgayllapachu agwantayta. Chaymi manana yuyarqayllapachu kawsaytaqa. ⁹ Ashwanmi yuyarqayllapa: Kanangam rinchiq wañuq, nishpa. Piru chayshinaqam ñakarqayllapa yach'akunaypaq, Tayta Dyuspi mas allita yuyakunaypaq: Paymi wañushqakunata kawsachimun, nishpa, ama noqaykuna kikiypi yuyakunayllapa. ¹⁰⁻¹¹ Wañunaypaqna kaptiyllapapismi, Tayta Dyusqa washawarqan, ama wañunayllapa. Kanangaman washawaykanllapa. Chaymi paypi ancha yuyakunillapa: Qamkuna achka kriyiq masinchiqkunawan payman noqaykunapaq mañakuptikim, rin washawaqllapa, ama wanchiwananllapa, nishpa. Chayshina noqaykunata yanapawaptinmi, ancha achka qamkuna ringillapa pagikuq Tayta Dyusta.

Kaykunaraykum Pabluqa manaraq atirqanchu shamuyta Kurintu-manqa

¹² Ancha kushikushpam niykillapa: Dyus yanapawaptinmi, kay mundupi allitalla rurashpa, mana nimata pakashpachu, kawsashqallapa kani. Piru qamkunawanqam mas shumaqta kawsashqallapa kani. Chaymi mana nimata penqakushpachu, ancha kushikuni. Piru manam noqaykunapa yuyayniywanllachu chayshinaqa kawsashqallapa kani. Ashwanmi Tayta Dyus yanapawaptin, chayshinaqa kawsashqallapa kani. ¹³⁻¹⁴ Yumbay kartaykunapim atishqaykaman klarituta iskibrishqa kani, mana nimatapis pakashpachu. Piru chay iki kartaymandaqam mana yumbaytachu intyindishqallapa kangi. Paqtar kay kartapi yumbay kaqta qamkuna allita intyindingiman, Siñurninchiq Jisus shamuptin, noqapaq kushikunaykillapa. Chayshinam noqapis qamkunapaq ancha rini kushikuq.

¹⁵⁻¹⁶ Chaymi noqaga yuyarqay Masiduña prubinsyaman riqshina puntata qamkunaman shamuyta watukushuq. Yuyarqaypismi kutimugshina watukurishuq, ishkay bwiltasta pulla kushikunanchiq, qamkuna yanapawanayki, prubinsya Judiyaman rinaypaq, nishpa. ¹⁷ Piru chaymandaqam mas allita yuyashpa, manana shamurqaychu qamkunamanqa. Kinsapch'i chaypaq yuyangillapa: Pablum

ufrisikushqanda mana kumplinchu. Jisuspi mana kriyiqkunashinam “arí”, nishpaqa, mana ruranchu, nishpa. Manam chayshinachu. ¹⁸ Tayta Dyusmi allita yach'an: Pablum “Arí” nishpa, mana yach'arqanchu: Manam rinichu riq, nishpaqa. Chaymi Dyusqa noqapa tistiguy. ¹⁹ Chaqa Tayta Dyuspa Churin Jisukristum mana ishkay yuyayniyuq kashpa, tukuy ima nishqanda allipta kumplin. Chay Jisuspaqlam noqa, Timutiyu, Silbanuwan yach'achiykillapa. ²⁰ Kanan Tayta Dyusqam ufrisiwashqa kanchiqllapa, tukuy imapi yanapawananchiq. Chay-mandaqam Churin Jisukristu chay ufrisiwashqanchiqta kumpliyan. Chaymi Jisukristu yanapawaptinchiq, Tayta Dyusta ancha alabanchiqllapa: “Chayshina kanqa”, nishpa. ²¹ Chay kikin Tayta Dyusmi no-qaykunata, qamkunatapis yanapawashqa kanchiqllapa, Jisukristupa kananchiq, paypi mas allita yuyakunanchiq. ²² Chaymi Santu Ispir-itunda qowashqa kanchiq suq siñaltashina, shungonchippi tiyanam-baq. Chaymi yach'anchiqllapa: Tayta Dyusmi tukuy ima ufrisi-washqanchiqta rin qowaqninchiq, nishpa.

²³ Tayta Dyusqam allita yach'an: Imaraykum Pabluqa manaraq shamushqachu Kurintu llaqtamanqa, nishpa. Chaqa manam munarqaychu anyashuyllapata ni llakichishuyta chay mana allikunata rurashqaykirayku. Kanan Tayta Dyusmi yach'an allip kaqtalla nishushqayta. Chaymi niykillapa: Mana allip kaqta nishuptiyqa, Tayta Dyus kastigawanqa, nishpa. ²⁴ Piru qamkunaqam Jisuspi allita kriyiykangillapa. Chaymi mana munanichu kamachishuyta: “Kayshina kriyiyllapa”, nishpaqa. Ashwanmi chay Kurintu llaqtaykiman munani riya, qamkunata animachishuq, masta kushikushpa kawsanaykillapa.

2

¹ Chayraykum manaraq munarqaychu kutimuyta qamkunaman, ama llakichishunaypaq. ² Chaqa chayshina noqa qamkunata llakichishup-tiyqa, ¿pitaq noqataqa kushichiwanman? Qamkunallam chaypi kangi, kushichiwanaykiqa. ³ Chaymi manaraq shamushpa, chay punta kar-taypi anyashurqaqlapa, allita kawsashpa kushichiwanayki. Chaqa manam munarqaychu shamuyta, qamkunarayku llakinaypaq. Ash-wanmi yuyakurqay: Dyusta kasuptinllapam, rini kushikuq. Chayshina kushikuptiyimi, paykunapis rinllapa kushikuq, nishpa. ⁴ Chaymi an-cha llakiwan malaganayashpa, waqashpa, chay punta kartata qamku-nata iskibrishurqaq. Manam munarqaychu qamkuna llakinaykipaq. Ashwanmi iskibrishurqaqqa, qamkuna yach'anayki: Pablum ancha kuyawanchiqllapa, nishpa.

Chay uchayuyq runata pirdunayllapa

⁵ Chay uchayuyq runaqam malaganayachiwashqa. Piru yumbay qamkunata masta malaganayachishushqaqa. Piru manam ninichu: “Ancham dañachiwashqa kanchiq”, nishpaqa. Chaqa manam munanichu ancha achkata anyaytaqa. ⁶ Chay uchayuytaqam ancha anyashpa, man-ana dijangillapachu qamkunawan tandakananqa. Piru uchangunata dijaptingam, amana mastaqa kastigayllapachu. ⁷ Ashwan kananqa pirdunashpa, kushichiylapa, ama ancha llakishpa disanimakanan. ⁸ Chayraykum rrugaykillapa, chay masaykillapata yanapanayki, allita yach'an: Alliptam kuyawanllapa, nishpa.

⁹Chay punta kartatam qamkunata iskibrishurqaq kunashushpa, chay runata kastiganaykillapa, chayshina yach'anaypaq: ¿Chay nishqaytachu allita rinllapa kasuwaq ichu mana? nishpa. ¹⁰Chaqa qamkuna mayqan uchayuqta pirdunaptikiqam, noqapis ancha rrispishushpa, payta pirdunani Jisukristupa shutimbi. ¹¹Chayshinam pirdunani, dyablu munashqanda ama rurananchiqllapa. Chaqa ancha allitam yach'anchiqllapa: Chay dyablu achka laya trampakunata ruran ingañawananchiq, nishpa.

Pablu Truwas llaqtapi kashpa, kayshina ancha padisirqan

¹²Noqaqam rirqay Truwas llaqtaman, Jisukristupa shumaq nutisyanda yach'achikuq. Chaymi chay llaqtaman ch'ayaptiyqa, Tayta Dyus ancha yanapawarqan, ancha achka truwasinukunata yach'achinaypaq. ¹³Chayshina achka runata, warmita yach'achishpawami, mana atirqaychu kushikuyta, kriyiq masinchiq Tituta mana tarishqayrayku. Chaymi chay Truwaspi tiyaqkunamanda dispidikashpa, prubinsya Masiduñaman rirqay, Tituta maskaq.

Jisukristum yanapawanchiq, dyabluta binsinanchiqllapa

¹⁴Piru Tayta Dyusmi noqaykunata ancha yanapawanllapa, dyabluta binsishpa, Washadurninchiq Jisukristupaq yach'achikunaypaq. Chaqa Jisuspa chay shumaq nutisyandaqam suq ancha mishki mutkinashina apaykanillapa tukuy nasyungunaman. Chaymi Tayta Dyusta ancha pagikunillapa. ¹⁵Kanan Jisukristupi kriyiptiyllapam yanapawanllapa, Tayta Dyuspaq mishki mutkinashina kanayllapa. Chayshina yanapawashpam, kach'awanllapa chay washakanan kaqkunaman, chay chinganen kaqkunamambis, Jisuspaq yach'achikunay. ¹⁶Chay chinganen kaqkunapaqqam wafñushqa kwirpu ash'naqshina kanillapa. Piru washakanan kaqkunapaqqam ancha mishki kawsachikuq mutkinashina kanillapa. Piru Tayta Dyus mana yanapaptinqam, mana ni pipis atinmanchu chay shumaq nutisyanda allita yach'achikuytaqa. ¹⁷(Piru paymi ancha yanapawanllapa.) Chaymi noqaykunaga mana chay wakin yach'achikuqkunashinaqa kanillapachu. Ashwanmi mana nima qellayta munashpachu, chay shumaq nutisyata dibaldilla yach'achikunillapa. Chaymi Tayta Dyus noqaykunata kach'amuwaptin, paypa ñawpambi kawsashpa, Jisukristupaq allip kaqtalla yach'achikunillapa.

3

Kayshinam Dyuspa mushuq tratun

¹Kinsapch'i qamkunaga chay nishushqaypaq yuyangillapa: Paykuna kikinllam suq kutinda alabakanllapa, nishpa. Manam chayshinachu. Chaqa wakin yach'achikuqkunam ancha munanllapa kriyiq masinchiqkunamanda kartakunata surqoyta: “Kay kartata apamuqmi Dyuspaq allita yach'achikun”, ninanllapa. Piru noqaykunapaqqam mana nisisaryuchu runakuna kartakunata qowanenllapaqa. ²Chaqa noqaykuna qamkunata puntata Jisuspaq yach'achishuptiyimi, paypi allipta kriyirqaykillapa, ¿manachu? Chaymi qamkuna kikiki noqaykunapa kartaykunashina kangillapa, yumbay runakuna yach'anambaq: Pablu paywan yach'achikuqkunam Dyuspaq lijitimu yach'achikuqkuna, nishpa. ³Chaqa Jisukristum yanapawashqa,

shungqoykillapapi paypa nutisyanda iskibrinayshina. Chaymi yumbay runakuna rikashushpa yach'anllapa: Paykunaqam kikin Jisuspa kartanshina, nishpa. Piru Jisusqam mana tintawanchu qamkunapiqa iskibrishqa, rumikunapi iskibrishqanshinaqa. Ashwanmi Dyuspa Santu Ispiritunwan shungqoykillapapi iskibrishqaqa.

⁴ Tayta Dyuspin ancha yuyakunillapa: Paymi Jisukristuwan ancha rin yanapawaqllapa, nishpa. ⁵ Chaqa noqaykunallaqam mana nimatapis atiymannlapachu rurayta. Ashwanmi Tayta Dyus yanapawanllapa, pay munashqanda allita ruranayllapa. ⁶ Chayshinam Tayta Dyus yanapawanllapa, paypa mushuq tratunda atinayllapa yach'achikuyta. Piru manam chay punta iskibrishqa liykunataashinachu rurashqaqa. Chaqa chay punta iskibrishqa liykunata mana kasuptinchiqqam, chingananchiqna karqanchiqllapa. Piru kanangam Dyuspa Santu Ispiritun yanapawanchiq, tukuy tyimpu kawsananchiq.

⁷ Chay punta liykunataqam rumi tablakunapishina iskibrishqa karqan. Muysis chay liykunata ch'askiptingam, qaqllanqa suq tyimpupaq ancha llipyarqan. Chaymi chay llaqta masin isrraylinukunaqa mana atirqanllapachu qaqllandaqa chapayta. Chaymandaqam chay qaqllanqa allimanda allimanda manana llipyarqanchu. Chayshinam Muysis chay mana washawaqninchiq liykunata ch'askishpa, ancha llipyarqan. ⁸ Piru Dyuspa Santu Ispiritun masta llipyashpa, chay mushuq tratuta apamushpa, yach'achiwanchiq. ⁹ Chay punta liykunam ancha shumitaq kashpapis, mana atirqanllapachu washawayninchigta. Ashwanmi chay liykunawan kandinadu kidarqanchiq chingananchiqllapa, mana kumplishqanchiqrayku. Piru Jisukristu washawashqanchiqqam chay liykunamandaqa mas shumitaq. ¹⁰ Kanan chay punta liykuna shumitaq kaptimbismi, Jisus rurashqanqa masta balin. ¹¹ Chaqa chay punta liykuna ancha shumaq kashpapismi, ashla tyimpupaqla karqan. Manam tukuy tyimpupaqchu. Piru Jisukristu rurashqanqam tukuy tyimpupaq kashpa, mas shumitaq.

¹² Chaymi Jisukristu rurashqambi yuyakushpa, mana nimatapis manchashpachu, chay mushuq tratupaq yach'achikuni. ¹³ Piru noqaykunaqam mana chay Muysisshinachu yach'achikuniqa. Manchu Muysisqa qaqllanda suq trapuwan pambarqan, llaqta masin isrraylinukuna chay qaqlan llipyaq chingaykaptin, ama rikananllapa.* ¹⁴ Piru chay unay isrraylinukunaqam mana atirqanllapachu intyindiya chay punta liykunataqa, yuyayninguna suq trapuwan pambadushina kaptin. Kanangamanmi paykunaqa chay liykunata liyishpapis, manaraq atinllapachu intyindiya. Piru Jisukristullam chay traputashina yuyayninmanda atin ashuchiyta, atinanllapa intyindiyaqa. ¹⁵ Chaymi Muysispa liyningunata kanangaman liyishpaqa, yuyayningunaqa suq trapuwan pambadushina. ¹⁶ Piru suq runa Siñurninchiqpi kriyiptingam, chay yuyayningunaqa manana pambadushinachu. Ashwanmi atinna intyindiya Tayta Dyus nishqandaqa. ¹⁷ Chay palabra "Siñurninchiqmi" chay birsikulupi munan niyta Dyuspa Santu Ispiritun, nishpa. Kanan Dyuspa Santu Ispiritun mayqan runapi, warmipi kashpaqam, uchakunamanda washawanchiq, libri kananchiqllapa.

¹⁸ Chaymi Dyuspa Santu Ispiritun yanapawaptinchiq, atinchiqllapana allita intyindiya Dyus nishqanda. Chaqa yuyayninchiqqam manana

* 3:13 Éxodo 34.29-35

pambadushinachu. Ashwanmi ancha llipyaq Siñurninchiqta rikashpa, suq ispijushina noqanchiqkunapis llipyanchiq. Chaqa chayshina payta rikaptinchiqqam, Dyuspa Santu Ispiritun yanapawanchiq, diyapi diyapi mas shumaqta rurashpa Jisukristushina kawsananchiqllapa.

4

¹ Tayta Dyusmi ancha llakipawashpa, akrawashqallapa, pay nishqanda yach'achikunayllapa. Chayraykum mana nunka disanimakashpachu ² ni ingañakushpachu ni Tayta Dyus nishqanda kambyashpachu, allip kaqtalla yach'achikunillapa. Chaymi yumbay rigsiwaqkunaga allita yach'anllapa: Paykunagam Dyuspaq allipta yach'achikunillapa, nishpa. Chaymi mana nimatapis munanillapachu rurayta chay pakadu pengakuypaq mana baliq kusaskunataqa. Chaqa yach'anchiqmi: Tayta Dyusmi rikawaykanchiq, nishpa. ³ Piru infyirnuman riykaqkunam mana intyindinllapachu Jisukristupa shumaq nutisyanda yach'achikuptyillapa. ⁴ Chaqa paykunam Jisukristupi mana munaptinllapa kriyiyta, kay mundupi kamachikuq dyablu ingañashpa, yuyayningunata suq trapuwan pambashqashina, suq sarkushina yuyayningunapi kanambaq. Chayraykum mana atinllapachu intyindiyta Jisuspa ancha shumaq nutisyandaqa. Chay shumaq nutisyanqam yach'achiwanchiq: Llipyaykaq Jisukristum kikin Tayta Dyusshinalla, nishpa. ⁵ Chaymi noqaykuna yuyashqaytaqa mana yach'achikunichu, (noqaykunata sigiwanaykillapa.) Ashwanmi noqaykunaqa yach'achikuni, Siñurninchiq Jisukristuta kasunaykillapa. Chaqa noqaykuna Jisusta ancha kuyashpam, qamkunapa kriyaduykishina kanillapa yanapashunaypaq. ⁶ Chaqa Tayta Dyusmi kay pachata rurashpa, kamachirqan achikchakunambaq. Chayshinallam pay kikinga shunqonchiqkunata achikchirqan intyindinananchiq: Paypa llipyayninda Churin Jisukristupa qaqlambi llipyachishqa, nishpa.

Jisuspi yuyakushpa kawsashunllapa

⁷ Jisuspa shumaq nutisyanqam ancha balin achka qellayshina. Piru chay shumaq nutisyanda yach'achikuqqam allpamanda das pakikaq mangashinalla kanillapa. Chayraykum noqaykunallaqa mana atinillapachu runakunata Dyuspi kriyichiyta. Piru Tayta Dyus pudirninwan yanapawaptinmi, achka runakuna, warmikuna paypi kriyishqallapa. ⁸ Chaymi ancha padisishpapis, Dyusta sirbinillapa. Mana yach'ashpa: ¿Imatam rini ruraq? nishpapismi, mana disanimakanichu. ⁹ Runakuna noqaykunata ancha padisichiwapatinmi, Tayta Dyusqa mana dijawanllapachu. Runakuna pachaman bulawaptinllapam, mana wañunillapachu. ¹⁰ Maymambis riptyillapa Jisuspaq yach'achikuqmi, kutin kutin munashqallapa wanchiwayllapata, Jisusta wanchishqanllapashina. Piru Tayta Dyus washawaptinmi, achka rikawaqkuna intyindishqallapa: Jisukristum paykunapi kawsashpa, ancha yanapan, nishpa. ¹¹ Noqaykunagam listu kanillapa ima diyapis wañunayllapa Jisuspaq yach'achikushqayrayku. Chaqa ancham munanillapa chay rikawaqkuna intyindinanllapa: Jisuspa Santu Ispiritun paykunapi kawsashpam, tukuy imapi yanapaykan, Dyuspaqla kawsananllapa,

nishpa. ¹² Chayshina munaptinllapa wanchiwaytapismi, gamkunata yach'achiykillapa, washadu kashpa, tukuy tyimpu Dyuswan kawsanaykillapa.

¹³ Dyuspa Santu Librumbim suq runa kayshina iskiybrishqa: "Noqaqam Tayta Dyuspi kriyirqay. Chaymi payman mañakurqay", nishpa. Chay iskiybrishqan runa kriyishqanshinam noqaykunapis kriyishpa, Dyusman mañakunillapa. ¹⁴ Kanan yach'anchiqpismi: Tayta Dyusmi Jisusta wañushqanmanda kawsachimushqa. Chayshinallam Jisuspi kriyiqkunatapis rin kawsachiwaqninchiq, paywan pulla syilupi kawsananchiqllapa, nishpa. ¹⁵ Chayshinam padisishqallapa kani, washadu kanaykillapa. Chaqa Tayta Dyus ancha achka runata, warmita washaptinmi, paykunapis Dyustaqa pagikushpa, rinllapa aduraq, ancha allin kashqanrayku.

¹⁶ Awnki kay bidapi kwirpuyllapa byijuyaptimbismi, ispirituyllapapi diyapi diyapi Jisuspi mas allita yuyakuyanillapa, mana nimatapis disanimakashpachu. ¹⁷ Chaqa kay bidapi padisiptinchiqqam, chaykunaqa das pasan. Piru Jisuspaq padisiptinchiqqam, payqa rin apawaqninchiq syiluman, chaypi kushikushpa, llipyashpa, tukuy tyimpu kawsananchiqllapa. ¹⁸ (Chayri ancha padisishpapis, ama llakishunllapachu.) Ashwanri Dyuspa syilunda manaraq rikashpapis, chaypaq yuyashpa kawsashunllapa. Amar kawsashunchu kay mundupa imangunapaq yuyashpaqa. Chaqa tukuy kay rikashqanchiqkunaqam mana duranqachu. Piru syilupi manaraq rikashqanchiqqam tukuy tyimpupaq rin duraq.

5

¹ Allitam yach'anchiqllapa: Kay kwirpunchiqqam suq mana duraq chugllashina kashpa, das rin ushyakaq, nishpa. Piru Tayta Dyusqam wañushqanchiqmanda rin kawsachiwaqninchiq, suq mana ushyakaq mushuq kwirpuyuq kananchiqllapa. Chay mushuq wasinchiq layaqam mana runakuna rurashqanchu. Ashwanmi Tayta Dyus kikin rurashqa, anaq syilupi tukuy tyimpu kawsananchiqllapa. ² Piru kay pachapiqam wañunanchiqkaman ancha llakinchiq, munashpa syiluman riyta, chay mushuq kwirpunchiqta ch'askinanchiqllapa. ³ Chaqa chay mushuq kwirpunchiqqam suq mushuq mudanashina rin kaq. Chaymi chay mushuq kwirpuyuqna kashpaqa, manana suq kwirpumanda llugshishqa almashinachu rinchiqllapa kaq. ⁴ Piru kay kwirpunchiqpi padisishpaqam, ancha munanchiq mushuq kwirpuyuq kayta. Piru manam munanchiqchu wañuyta. Ashwanmi munanchiq shamunan Jisukristu, manaraq wañuptinchiqllapa, chayshina mushuq laya kwirpunchiqta qowananchiq, tukuy tyimpu kawsananchiqllapa. ⁵ Chaqa Tayta Dyus kikinmi rurawashqa kanchiq, suq bidapi tukuy tyimpu kawsananchiqllapa. Chaymi Santu Ispiritunda qowashqa kanchiq, allita yach'ananchiq: Mushuq kwirputam rin qowaqninchiq, nishpa.

⁶ Chaymi mana nimatapis manchashpachu, Tayta Dyuspi ancha yuyakunchiqllapa. Chaqa yach'anchiqllapa: Kay kwirpunchiqwanlla kawsashpaqam, manaraq atinchiqchu syilupi kawsayta Siñurninchiq Jisuswanqa, nishpa. ⁷ Kanan Dyuspa wasindaqam manaraq rikanchiqchu. Piru paypi yuyakushpam, allita yach'anillapa: Ancha shumaqmi rin

kaq, paywan kawsananchiq, nishpa. ⁸ Chaymi paypi allita yuyakunillapa: Mas allim kanman kay kwirpuyta dijanaypaq, Siñurninchiqman rishpa, paywan kawsanaypaq, nishpa. ⁹ Chaymi kay pachapi kawsashpa ichu syiluman rishpaqa, ancha munanillapa Siñurninchiq Jisukristuta kushichiyta. ¹⁰ Chaqa suq diyam payqa yumbay runakunata rin qayawaqninchiq, paypa ñawpanman rinanchiqllapa, jugawananchiq. Kay bidapi allita kawsashqa kaptinchiqqam, rin alabawaqninchiq. Piru mana allita kawsashqa kaptinchiqqam, rin kastigawaqninchiq.

Jisukristum yanapawanchiq, alliyananchiqllapa Tayta Dyuswan

¹¹ Chaymi yach'ashpa: Siñurninchiqmi tukuy ima rurashqaypaq rin jugawaq, nishpa, payta ancha rrispitashpa, kasunillapa. Chayraykum yumbay runata, warmita animachinillapa, Jisuspi yuyakushpa kawsananllapa. Chaqa Tayta Dyusmi tukuy ima yuyashqayta yach'an. Paqtar gamkunapis allita yach'angillapa: Pablum Dyusta sirbin, nishpa. ¹² Piru mana munashpa alabakaytam, chaykunataqa niykillapa. Ashwanmi munani noqarayku kushikushpa, chay rimawaq runakunata ninaykillapa: "Pablum allip kaqtalla yach'achiwashqa kanchiq", nishpa. Chaqa chay laya runakunaqam ancha alabakashpa ninllapa: "Pablumandam mas kamachikuq kanillapa", nishpa. Piru manam intyindinllapachu: Mastam balin tukuy shungo Jisusta kuyananchiq, nishpaqa. ¹³ Chaqa chay runakuna noqapaq niptinllapa: "Pablugam luku", niptimbismi, noqaqa "lukuyani" Tayta Dyusta kushichinaypaq. Piru suqkunapaq allin yuyayniyuq kaptiyqam, chayshina allin yuyayniyuq kani, gamkunata allita yach'achishunaypaq.

¹⁴⁻¹⁵ Chaqa noqaykunaqam allita yach'anillapa: Jisukristum ancha kuyawaqninchiq, yumbay noqanchiqkunapaq wañurqan, washawananchiq, nishpa. Chaymi Jisukristu wañushpa kawsamushqan-shina, noqanchiqkunapis paypi kriyishpa, uchanchiqkunata dijashpa, kawsamushqashina kanchiq. Chaymi manana munashqayllapata rurashpachu, ashwanmi Dyus munashqanda rurashpa kawsanillapa.

¹⁶ Piru manaraq Jisukristupi kriyishpaqam, runa masinchiqkunapaq, Jisukristupagpis chay mana kriyiqkunashina yuyarqayllapa. Piru Jisuspi kriyishpaqam, manana paypaqqa chay mana kriyiqkunashinaqa yuyanillapachu. ¹⁷ Chaymi Jisukristupi kriyishpaqa, mushuq runa, mushuq warmina kanchiqllapa. Chaqa chay unay mana baliq kusaskunata dijashpaqam, kananqa mushuq bidayuqna kanchiqllapa.

¹⁸ Jisukristu wañushqanraykum, Taytan Dyusqa yanapawarqanchiq, paywan alliyananchiq. Kanan mingawarqanchiqmi, yumbay runa masinchiqkunata yanapananchiq, paykunapis Tayta Dyuswan alliyanambaq. ¹⁹ Chayshina Jisukristu wañuptinmi, Taytan Dyusqa uchanchiqmanda pirdunawaqninchiq, yanapawarqanchiq, paywan alliyananchiqllapa. Chaymandaqam mingawarqanchiq, yumbay runata warmita Dyus rurashqanda yach'achinanchiq, paykunapis kriyishpa, Tayta Dyuswan alliyananllapa.

²⁰ Chayshinam noqaykunata kach'amuwashqa, Jisukristupa rrimplasun yach'achikunaypaq. Chaymi noqaykuna gamkunata rrugashuptiyqa, Jisukristu kikin alabis gamkunata rrugashuykangi, Tayta Dyuswan alliyanaykillapa. ²¹ Chaqa Jisukristuqam mana nima uchayuqchu karqan. Piru noqanchiqkuna uchayuq kashqanchiqraykum, Tayta Dyusqa Jisusta kastigarqan suq runa

uchayuqtashina, amana noqanchiqkunata kastigawananchiq. Ashwanmi Jisukristupi kriyiptinchiqqa, Tayta Dyus riqsiwanchiq mana nima uchayuqkunapaq.

6

¹ Noqaykunaqam Tayta Dyuspaq yach'achikuqkuna kashpa rrugaykillapa, ama paypi yanqa shimikiwanlla kriyinaykillapa. Ashwan dijayllapa, ancha allin Tayta Dyus yanapashunambaq, paypi allipta kriyinaykillapa. ² Chaqa Dyuspa Santu Librumbim nin:

Yanapakunay tyimpupi mañawaptikim, uyashushqa kani. Washakunay tyimpupim yanapashushqa kani, nishpa.*

Chayri allita uyawayllapa: ¡Kananqam Tayta Dyus yanapawananchiq tyimpu, washawananchiq tyimpu! nishpa.

³ Chaymi noqaykunaqa mana ni pitapis dañachishpachu yach'achikuni, ama ni pipis chay yach'achikushqayta disprisanambaq. ⁴ Chaymi padisishpa, ichu mana nimay kaptin, ichu ancha trabajus kaptimbis, tukuy imata munanillapa agwantayta, yumbay rikawaqkuna yach'ananllapa: Tayta Dyustam allipta kasuykanllapa, nishpa. ⁵ Chaqa kuntrawaqkunam maqawashpa, asutiwashpa, karsilawashqallapa. Kanan mayninqam shayku shayku Dyuspaq trabajashpa, mana puñushpachu ni mikushpachu, mallaqla padisishqallapa kani.

⁶ Chayshina padisishpapismi, allita rurashpa, Dyus nishqanda yach'akushpa, piñachiwaq runakunata agwantashpa, yumbaywan shumaqta kawsashqallapa kani. Kanan Dyuspa Santu Ispiritun yanapawaptinmi, yumbay runata, warmita allipta kuyashpa, ⁷ allip kaqtalla yach'achikunillapa. Chaqa Tayta Dyus pudirninwan ancha yanapawaptinmi, allita atinillapa rurayta. Chayshina shumaqta kawsashpaqam, kuntrawaqkunata, dyablutapis atinillapa binsiyta. Paykunamandaqam atinillapa washakayta. ⁸ Wakin runakunaqam alabawanllapa. Wakingunaqam anyawanllapa. Wakin runakunapaqmi shumaq nutisyayuq kanillapa. Wakingunapaqqam mana allin famayuqchu kanillapa. Kanan noqaykuna mana nima llullata niptiypismi, wakingunaqa rimanllapa: "Llullakushpam yach'achikunllapa", nishpa. ⁹ Wakingunaqam mana munanllapachu riqsiwayta. Piru Tayta Dyusqam noqaykunata allita riqsiwan. Kanan yaqqa wañushpapismi kawsaykanillaparaq. Chaqa kuntrawaqkunaqam ancha kastigawashpapis, mana wanchiwashqallapachu. ¹⁰ Llakishpapismi, kushikushpa kawsanillapa. Ancha pubri kashpapismi, suqkunata yach'achinillapa, paykunapis Jisuspi kriyishpa, tukuy imayuqshina kanambaqllapa. Chaqa mana nimayuq kashpapismi, Jisuspi kriyishpaqa, tukuy imayuqshina kanillapa.

¹¹ Kurintinu kriyiq masitakuna, tukuy shunqoywanmi ancha kuyaykillapa. Chaymi mana nimata pakashpachu, tukuy ima yuyashqayta kay kartaypi iskibriykillapa. ¹² Chaqa nishushqayshinám tukuy shunqoywan ancha kuyaykillapa. Piru qamkunaqam mana noqaykunataqa chayshinachu kuyawangillapa. ¹³ Chaymi noqaqa qamkunapa taytaykishina kashpa, ancha rrugaykillapa, noqa kuyashushqayshina tukuy shunqo kuyawanaykillapa.

Dyuspa adurana wasinmi kanchiqllapa

* 6:2 Isaías 49.8

¹⁴ Kuyashqay masitakuna, Jisuspi mana kriyiqkunawanqa ama kasarayllapachu ni tratuta rurayllapachu. (Chayshina rurashpaqam, suq turuwan suq burruta wanguykaqshina kangiman.) Chaqa manam balinchu suq allin runaqa yanapanan suq uchayuq runata, maluta ruranambaq. Chayshinallam punchawpis tutapwanqa mana atinmanchu tandakayta. ¹⁵ Chayshinallam Jisukristupis mana atinchu suq yuyaylla kayta dyabluwanqa. Chayshinallam Jisuspi kriyiqkunapis chay mana kriyiqkunawanqa mana atinchu suq yuyaylla kayta. ¹⁶ Noqanchiqkunaqam Tayta Dyuspa adurana wasin kanchiqllapa. Chaymi mana balinchu amitu layakunata adurananchiqqa. Chayraykum Tayta Dyusqa Santu Librumbi nin: Noqaqam paykunawan kawsashpa, pulla purishaq. Noqaqam Tayta Dyusnin kashaq. Paykunaqam noqapa wambraykuna rinllapa kaq, nishpa.*

¹⁷ Chaymandaqam Tayta Dyusqa kayshinapis nirqan: Chay uchayuqkunapa ch'awpinmanda ashushpa, akrakayllapa. Amar nimatapis chay mana baliq kaqkunataqa rurayllapachu. Chayshina allita ruraptikillapam, noqaqa shumaqta ch'askishqaykillapa.*

¹⁸ Chayshinam noqaqa Taytaykillapa kashaq. Qamkunaqam wambraykuna ringillapa kaq. Chayshinam nin ancha pudirniyuq Tayta Dyus.

7

¹ Kuyashqay kriyiq masitakuna, Tayta Dyusmi chayshina noqanchiqkunata ufrisiwashqa kanchiq ancha yanapawananchiq. Chayri kwirpunchiqta allita sujitashpa, ama nima uchata rurashunchu, limpyu shunqoyuq kananchiqllapa. Chayri Tayta Dyusta ancha rrispitashpa, payman allita intrigakashun, pay munashqanda rurashpa kawsananchiq.

Pablum ancha kushikurqan, kurintinu kriyiq masinguna payta kashqanrayku

² Yumbay qamkunatam rrugaykillapa, tukuy shungo kuyawanaykipaq. Chaqa manam ni pitapis dañachishqachu kani, ni pitapis uchata rurachishqachu kani. Manam ni qamkunata ingañashushqachu kani. ³ Mana munashpachu kundinashuytam, tukuy kaykunata iskibriykillapa. Chay punta bwilta iskibrishpa nishushqayshinallam, tukuy shungo ancha kuyaykillapa. Chayshinallam kawsashpa wañushpapis, rinchiqllapa kuyanakuq. ⁴ Chayshina qamkunapi yuyakushpam, ancha kushikuni. Chaymi padisishpapis, noqaqa ancha animakashpa, kushikuni.

⁵ Prubinsya Masiduñaman ch'ayashqay diyamandapacham, achka prublimakuna kashqanrayku, mana atirqayllapachu samayta. Chaqa achka runakunam kuntrawarqanllapa. Chaymi shunqoyllapapiqa mancharqayllapa. ⁶ Piru Tayta Dyus disanimadukunata animachiqmi masanchiq Tituta qamkunamanda noqaykunaman apamushpa, ancha animachiwarqan. ⁷ Piru manam payraykullachu kushikuni. Ashwanmi kushikuniqa Titu parlachiwaptin: “Kurintinukunam ancha animachiwashqa”, nishpa. Chaqa payqam niwarqan: “Kurintinukunam ancha

* 6:16 Levítico 26.12

* 6:17 Isaías 52.11

munanllapa rikashuyta. Ancham llakinllapa chay anyashqaykipaq. Chaymi ancha munanllapa alliyayta qamwan”, niwashpa. Chayshina parlachiwaptinmi, ashwan masta kushikushqa kani.

⁸ Chaymi kananga manana llakinichu chay punta kartata iski-brishushqaypaqqa. (Chaqa llakichishushpapismi, chay kartaywan yanapashurqaqllapa, mas shumaqta kawsanaykillapa.) Piru qamkunata llakichishushpaqam, noqapis ancha llakirqay. ⁹ Piru chay llakishqay-mandaqam kananga kushikunina. Manam kushikunichu qamkuna malagana kashqaykiraykuqa. Ashwanmi kushikuniqa chay uchaykikunata dijashpa, Tayta Dyustana kasuptikillapa. Chaymi noqaqa mana dañachishurqaqchu. (Ashwanmi yanapashurqaqllapa, Tayta Dyuswan allianaykillapa.) ¹⁰ Chaqa mana allikunata ruraptinchiqqam, Tayta Dyusqa yanapawanchiq, syintishpa ninanchiq: Ancha uchayugmi kani, nishpa. Chayshina syintishpa Dyusman mañakuptinchiqqam, payqa yumban uchanchiqmanda pirdunawaqninchiq, washawanchiqllapa. Piru Jisuspi mana kriyiqkuna kay mundupa kusaningunapaq llakishpaqam, rinllapa chinga. ¹¹ Piru qamkunaqa chay uchayug runapaq yach'ashpaqam, ancha llakishpa, Dyus munashqanshina ruraraqaykillapa. Chaqa chay uchayugraykum qamkunaqa piñakushpa, mancharqaykillapa: Payraykum Tayta Dyus rin kastigawaqninchiq, nishpa. Chaymi chay runataqa kastigashpa, noqata munashpa rikawayta, tukuy ima rurashqaykipaq qamkunaqa abisawarqayki. Chaymi mana uchayugchu kangillapa chay runa rurashqambaq. ¹² Piru kay kartataqam mana iski-brishurqaqchu chay dañachikuq runaraykuchu, ni chay dañachishqanraykuchu. Ashwanmi iski-brishurqaq, qamkuna Dyuspa ñawpambi intyindinaykillapa: Pablutam ancha kuyanchiqllapa, nishpa. ¹³ Chaymi chayshina qamkuna kuyawaptiki, ancha kushikushqa kani.

Piru mastam kushikushqa kani, rikashpa masanchiq Tituta ancha kushikuykaptin. Chaqa yumbay qamkunam paytaqa ancha animachirqayki, chayshina kushikunanga. ¹⁴ Chay masanchiq Titu manaraq qamkunaman shamuptinmi, paytaqa willashqa kargay: “Chay Kurintupi tiyaqkunaqam ancha allita ruraykanllapa”, nishpa. Chaymandaqam qamkunamanda kutimushpaqa, niwarqan: “Alliptam niwashqa kangi chay kurintinukunapaq”, nishpa. Chaymi ancha kushikushqa kani. Chaqa qamkunata allip kaqtalla nishushqayshinam, paytapis allip kaqtalla nishqa kani. ¹⁵ Kanangam Tituqa ancha kasushqaykita yuyashpa, masta kuyashungillapa. Chaqa qamkunaqam ancha umildina kashpa, payta ancha rrispitashpa, shumaqta ch'ayachirqaykillapa. ¹⁶ Chayshina kaptikillapam, noqa kushikushpa, qamkunapi ancha yuyakuni.

8

Ancha allita ufrindashunllapa

¹ Kuyashqay kriyiq masitakuna, kanangam munani nishuyllapata prubinsya Masiduñapi Tayta Dyus kriyiq masinchiqkunata ancha yanapashqambaq. ² Paykunaqam ancha padisishpapis, kushikushpa kawsaykanllapa. Ancha pubri kashpapismi, kapuqkunashina ufrindanda achkata qoshqallapa. ³ Noqa kikiymi rikashqa kani, kushikushpa ufrindanda Tayta Dyusta qoptinllapa. Chaqa tukuy ima kaqninmandam

atishqanda mas achkata qoshqallapa. ⁴Chay Masiduñamanda kaqkunam ancha rrugawarqanllapa, dijanayllapa, paykuna ufrindanda qonanllapa chay mana nimayuq kriyiq masinchiqkunapaq. ⁵Piru manaraq ufrindanda qoshpam, puntata paykuna kikin intrigakarqan Siñurninchiq Jisusman, noqaykunamambis: “Qamkunata kasushushpam, Dyus munashqanshina kawsashaqllapa”, nishpa.

⁶Chaymi Tituta rrugashqallapa kani, qamkunaman shamushpa, yanapashushpa, chay ufrindaykillapata tandanambaq. Chaqa payqam unaymandapacha chayshina tandaykan. ⁷Kanan qamkunaqam tukuy imata ancha allita ruraykangillapa. Jisuspim ancha allita yuyakuykangillapa. Tayta Dyus nishqanda allita yach'ashpam, shumagta yach'achikungillapa. Ancha animakashpam, Tayta Dyusta tukuy imapi sirbiykangillapa. Noqaykunatam allita kuyawangillapa. Chayshinallar suqkunatapis kuyashpa, chay ufrindaykita ancha allita qoyllapa.

⁸Piru manam kamachiyykichu, ufrindaykillapata qonaykiqa. Ashwanmi munani yach'anaykillapa chay wakin kriyiq masinchiqkuna ancha animakashpa ufrindashqambaq, yach'anayllapa: ¿Qamkunapischu paykunashina suqkunata allipta kuyangillapa ichu mana? nishpa. ⁹Chaqa qamkunam yach'angillapa: Ancha allin Siñurninchiq Jisukristum tukuy imayuq kashpapis, kuyawaqninchiq, suq runa ancha pubrishina kay pachaman shamurqan washawananchiq. Chayshinam pubripaq tikrakarqan, qamkuna tukuy imayuqshina kanaykillapa.

¹⁰Chaymi byinnikipaq munani kunashuyllapata chay ufrindaykipaq. Allim kanman ushyanaykillapa qayna wata qallarishqaykita. Manchu qamkunaqa qayna wata ancha animakashpa, yumbay kriyiq masinchiqmanda puntata munarqaykillapa ufrindaykita qoyta.

¹¹Chayri chayshina animakashpa, chay qallarishqayki ufrindaykita mana shaykuq qoyllapa luki kaqta. ¹²Chaqa suq runa, warmi kushikushpa luki kaqta qoptinqam, Tayta Dyusqa kushikushpa ch'askin. Payqam mana kamachiwanchiqchu ufrindananchiq, mana kaptinqa.

¹³Noqaqam mana munanichu suqkunata yanapashpa, paykunamanda mas pubri kanaykillapa. ¹⁴Ashwanmi munani yumbay yanapanakushpa, ama pipis ancha pubri kananchiqllapa. Chayri chay mana nimayuq kriyiq masinchiqkunata kay tyimpupi qamkuna yanapayllapa. Paqtar suq tyimpupi imaykillapa faltashuptin, paykunanataq qamkunata yanapashunqallapa. Chayshina suqninchiq suqninchiq yanapanakushpam, mana ni pipis padisinchiqmanchu. ¹⁵Chaymi Tayta Dyusqa Santu Librumbi nin: “Suq runa achka mikunata tandaptimbismi, mana subrarqanchu. Suq runa ashla mikunata tandaptimbismi, mana faltarqanchu”, nishpa.*

Pabulum nirqan: “Titum rin riq Kurintuman” nishpa

¹⁶Tayta Dyusmi Tituta animachishqa, noqa qamkunata kuyashushqayshina, paypis kuyashunanllapa. Chaymi Tayta Dyusta ancha pagikuni. ¹⁷Chaqa Tituqam nishqayta kasuwashpa, ancha munashqa qamkunata yanapashuyta. Chaymi payqa manaraq pipis animachiptin, gustunmandalla rin shamuq watukushuqllapa.

¹⁸Titupa pullanmi suq ancha allin kriyiq masinchiqta kach'amunillapa qamkunaman. Payqam Jisuspa shumaq nutisyanada

* 8:15 Éxodo 16.18

allita yach'achikun, uyaqkuna washadu kanambaq. Chaymi yumbay kriyiq masinchiqkuna paypaq ancha shumaqta parlanllapa.¹⁹ Chayraykum achka kriyiq masinchiqkuna payta numbrashqa, noqaykunawan apanambaq chay ufrindanllapata, chay pubri kriyiq masinchiqkunata yanapananchiq. Chayta rikashpam, ancha achka runakuna Siñurninchiqta rin alabaq. Chayshinam qamkunapag rinllapa yach'aq: Allibmi ancha munanllapa suqkunata yanapayta, nishpa.²⁰ Chaymi kay achka ufrindata apashpaqa, ancha allita kwidaykanillapa, ama ni pipis yuyanambaq: Pablum chay ufrindata paypaqla apaykan, nishpa. (Chayraykum chay ancha allin kriyiq masinchiqkuna pullay ringallapa.)²¹ Chaqa Dyuspa ñawpambi, yumbay runakunapa ñawpambipismi tukuy imata allitalla munanillapa rurayta.

²² Chaymi chay kriyiq masinchiqkunapa pullan suq kriyiq masinchiq-tapis kach'amunillapa. Paytam achka kutinda rikashqallapa kani, kriyiq masinchiqkunata ancha kuyashpa yanapaptin. Payqam ancha yuyakun qamkunapi.²³ Piru mayqan tapushuptin: “¿Pim Tituqa?” nishpa, kayshina niyllapa: “Tituqam masanchiq Pablupa yach'achikuq masin. Pabluwanmi trabajan yanapawashpallapa”, nishpa. Ichu tapushuptin: “Titupa pullan puriqkunaqa ¿pikunam?” nishpa, niyllapa: “Paykunaqam kriyiq masinchiqkunamanda kach'amushqanguna. Chaqa paykuna ancha shumaqta puriptinmi, suqkuna rikashpa, Jisukristupi munanllapa kriyiyta”, nishpa.²⁴ Chayri paykunata allipta kuyashpa, shumaqta yanapayllapa, yumbay kriyiq masinchiqkuna yach'ananllapa: Pabluqam mana yangachu alabashqa chay Kurintupi tiyaqkunataqa, nishpa.

9

Kushikushpa ufrindanchiqta qoshunllapa

¹ Qamkunaqam yach'angillapa allita ufrindayta, kriyiq masinchiqkunata yanapanaykillapa. Chaymi manana nisisaryuchu mushuqmandamanda kay kartaypi qamkunata kunarishunaypaq ufrindanaykiqa.² Chaqa allitam yach'ani: Qamkunaqam tukuy shunqo munangillapa ufrindaykita qoyta, nishpa. Chaymi prubinsya Masiduñamanda kaq kriyiq masinchiqkunata parlachishqa kani:

—Prubinsya Akayapa Kurintu llaqtambi tiyaqkunam suq watana ancha animadu kashqallapa, ufrindanda qonanllapa, nishpa.

Chaymi kay prubinsya Masiduñapi achka tiyaqkunapis ancha animakashqallapa, ufrindanda qonanllapa.³ Piru chayshina parlachishpapi, ashrita manchani: Kinsapch'i manaraq ufrindaykita qoykangillapachu, nishpa. Chayraykum kay kimsa kriyiq masinchiqkunata kach'amunillapa, qamkunata yanapashunan, yumbay ufrindaykita tandanaykillapa. Chayshina tandaptikillapam, mana pipis atinmanchu niwayta: “Yanqam alabashqa kangi chay kurintinukunata”, nishpaqa.⁴ Chaqa ancham yuyakushqallapa kani qamkunapi. Chayri kwidawkish kay prubinsya Masiduñamanda kaqkuna noqapa pullay shamuptin watukushuqllapa, tarishungiman manaraq ufrindaykita tandaptikillapa. Chayshina manaraq tandaptikiqam, ancha penqakuymanllapa. Piru qamkunaqam masta penqakungiman.⁵ Chaymi noqaykuna manaraq shamushpa, kay kimsa kriyiq masinchiqkunata

kach'amuni, chay ufrisishqayki ufrindaykita yanapashunambaq tандаq. Chaymi paykuna qamkunata yanapashuptin tandaytaqa, no-qaykuna shamushpaqa, tandadu ufrindatana tarishaqllapa. Chaypinam yumbay rikashuqkuna yach'anqallapa: Chay Kurintupi tiyaqkunagam tukuy shunqo ufrindanda qoshqallapa, Pablu mana apuraptinllapa, nishpa.

⁶ Yumbay qamkunaqar kayta yuyayllapa: Suq runa ashlatalla tarpukushpaqam, ashlatalla kusichakumbis. Chayshinallam suq runa achkata tarpukushpaqa, achkata kusichakumbis. ⁷ Chayri allita yuyashpa, kushikushpa ufrindanchiqta qoshun. Amar qoshunchu llakiqshinaqa ichu mayqan apurawaptinchiq. Chaqa Tayta Dyusqam ancha kuyan chay kushikushpa qoqkunata. ⁸ Payqam ancha pudirniyuq kashpa, achka laya kusaskunata atin qoshuyta, ama nima faltashunambaq, ashwan kushikushpa, suqkunatana atinaykillapa yanapayta. ⁹ Chaymi Dyuspa Santu Librumbi kayshina nin:

Chay yanapakuq runa mana nimayuqkunata achkata qoptinmi, Tayta Dyusqa mana nunka rinchu qonqaq paytaqa, nishpa.*

¹⁰ Chay tarpukuq runakunatam Tayta Dyusqa simillanda qon. Mikunanchiqtapismi paylla qowanchiqllapa. Chayshinallam payqa qamkunata rin yanapashuq, tukuy imayki achkayanambaq, chay pubrikunata masta yanapanayki. ¹¹ Chayshinam Tayta Dyusqa ancha rin yanapashuqllapa, qamkunapis achka imayuq kashpa, atinaykillapa suqkunata yanapayta. Chay tandashqayki ufrindata apaptiyllapaqam, chay pubrikunaqa ch'askishpa, Tayta Dyusta ancha rinllapa pagikuq. ¹² Chaqa chayshina chay pubri kriyiq masinchiqkunata qoshpaqam, ancha yanapangillapa ama padisinambaqllapa. Chayshinam paykunata animachiykangi, Tayta Dyusta ancha pagikunanllapa. ¹³ Chaymi paykunaqa ufrindaykillapata ch'askishpa, yach'anqallapa: Chay kurintinu kriyiq masinchiqkunaqam Jisukristupa shumaq nutisyanda alipta kriyishpa kasuykanllapa, nishpa. Paykunatashina achka kriyiq masinchiqkunata qamkuna yanapaptikim, Tayta Dyusta ancha rinllapa alabaq. ¹⁴ Chayshinam Tayta Dyus ancha rin yanapashuqllapa, ufrindaykita qonaykillapa. Chayshina ufrindaptikillapam, chay ch'askiqkunaqa ancha kuyashushpa, Tayta Dyusman rinllapa mañakuq, tukuy imapi qamkunata yanapashunambaq.

¹⁵ ¡Pagikushun Tayta Dyusta! (Chaqa dijarqanmi sapalan Churin noqanchiqkunapaq wañunambaq.) Piru manam atinchiqchu intyindiya: ¿Imaraykum chayshina ancha yanapawarqanchiq? nishpa. ¡Chayri payta ancha alabashunllapa!

10

Pablum Jisukristupa lijitimu apustulnin

¹ Kuyashqay kriyiq masitakuna, Siñurninchiq Jisukristum mana nimatapis wapuyashpachu, ancha shumaqta kuyawashqa kanchiq. (Chayshinallam noqapis kuyashushpa, munani qamkunata yanapashuyta.) Piru wakinnikiqam disprisyawashpa, rimawangillapa: “Chay Pabluqam noqanchiqkunawan kashpaqa, ancha umildishina shumaqta parlachiwanchiq. Piru rishpaqam, ancha wapupaq tikrakashpa, ancha anyawanchiqllapa kartangunapi”, nishpa.

* 9:9 Salmo 112.9

² Chaymi noqa Pablu ancha rrugaykillapa, allita kasuwanayki, qamkunaman shamushpa, ama nimatapis anyashunayllapa. Piru wakinnikiqam ningillapa: “Chay Pablum Jisuspi mana kriyiqkunashina pay munashqandalla ruraykan”, nishpa. Chaymi qamkunaman shamushpaq, listu kani chay rimawaqkunata ancha jwirtita anyanaypaq. ³ Noqaykunaqam runakunalla kanillapa. Piru mayqan kuntrawaqwanqam mana pilyanillapachu chay mana kriyiqkunashinaq. ⁴ Chaqa manam binsinillapachu runakunapa armangunawanq. Ashwanmi Tayta Dyus ancha yanapawanllapa, paypa armangunawan pilyashpa, binsinayllapa asta chay ancha pudirniyuq kuntrawaqkunata. ⁵ Chaqa chay palanganu kuntrawaqkunam mana munanllapachu ni pipis Tayta Dyuspi kriyinambaq. Piru chay rimawaqkunatam uyarachishpa, runa masinchiqkunata yach'achinillapa, Jisukristuta kasushpa, pay munashqanshina yuyanallapa. ⁶ Chayraykum qamkunaman shamushpa, rinillapa yanapashuq, Jisusta mas allita kasunaykillapa. Piru yumbay mana kasukuqtaqam (Dyuspa pudirninwan) rinillapa kastigaq.

⁷ Qamkunaqam chapangillapa sawa kwirpu ima laya kashqandalla. Kanan suq runa yuyaptin: Jisukristupam kani, nishpaq, allita intyindinqa: Pablupismi Jisukristupa, nishpa. ⁸ Chaqa wakinnikiqam noqapaq ningillapa: Pabluqam suq alabakaq runa, nishpa. Piru manam nimatapis pengakunichu. Ashwanmi allita yach'ani: Jisukristum noqata numbrawashqa, kamachikuq apustulnin kashpa, qamkunata rikashunaypaq, paypi mas allita yuyakunaykillapa. Manam numbrawashqachu, qamkunata dañachishunayqa. ⁹ Chayri kartaykunata liyishpaq, ama yuyayllapachu: Pablum munan manchachiwayta, nishpaq.

¹⁰ Piru wakinnikiqam ningillapa: “Pabluqam kartangunapilla ancha jwirtita anyawanchiqllapa. Piru noqanchiqkunawan kashpaqam, ancha kubardi karqan. Manam yaqqa atirqanchu rimayta yach'achiwananchiqqa”, nishpa. ¹¹ Chayri chay laya rimaqqa kayshina allita yach'ayllapa: Pablu karu llaqtapi kashpam, kaykunata iskibrishpa kach'amun. Chaymanda kutimushpaqam, kay kartambi nishqanshinalla rin ruraq, nishpa.

¹² Noqaykunaqam mana alabakanichu yumbay chay alabakaq yach'achikuqshinaq. Chaqa paykunaqam paykunapuralla alabanakushpa ninllapa: “Chay suq yach'achikuqmandam mas allita ruraykani”, nishpa. Chayshina yuyashpaqam, mana nimatapis yach'anllapachu. ¹³ Piru noqaykunaqam mana chayshinachu rinillapa alabakaq suq yach'achikuqkuna rurashqambaqqa. Chaqa Tayta Dyusmi noqaykunata kamachiwashqa, achka nasyungunaman rinayllapa yach'achikuq. Chayshinam ch'ayamurqayllapa Kurintuman, qamkunata yach'achishunayllapa. ¹⁴ Chaqa manaraq ni pipis yach'achishuptinmi, puntata noqaykuna Jisukristupa shumaq nutisyanda yach'achishurqaqllapa, paypi kriyinaaykillapa. Chaymi maski yumbay runakunamanda mas dirichuyuq kanillapa kunashunayllapa.

¹⁵ Nishushqayshinam mana rinillapachu alabakaq suqkuna rurashqambaqqa. Ashwanmi Tayta Dyus niwashqanshinalla ruraykanillapa, Jisukristupi mas allita kriyinaaykillapa. Chaqa

chayshina kriyiptikillapam, mas allita qamkunata atinillapa yach'achishuyta. ¹⁶ Chayshina allita yach'achishushpaqam, munanillapa riyta mas karu llaqtakunaman, Jisuspa shumaq nutisyanda yach'achikuq. Piru manam munanillapachu riyta chay suqkuna yach'achikushqan llaqtakunamanqa. Chaqa manam munanillapachu alabakayta suq yach'achikuqkuna rurashqambaqqa. ¹⁷ Ashwanmi Dyuspa Santu Librun nishqanshina noqapis nini: "Mayqan runa, warmi ama alabakashpachu, Siñurninchiqta alabanqallapa", nishpa.* ¹⁸ Chaqa Tayta Dyusqam mana kushikunchu, suq runa ichu suq warmi alabakaptinga. Ashwanmi payqa kushikun payta alabaqkunapaq.

11

Chay apustul tukuqkunata ama kriyiyllapachu

¹ [Nuta: Pablu Dyuspa apustulnin kashpapismi, mana munarqanchu alabakayta. Lukismi chay apustul tukuqkunaqa alabakashpa, nirqanllapa: "Pabluqam mana Dyuspa lijitimu apustulninchu", nishpa. Chaymi kay partita iskibrirqan.] Kananqam ancha rrugaykillapa, chay tuntu apustul tukuqkunashina alabakaptiy, qamkuna agwantawanayki. ² Chaqa Tayta Dyusshina kuyashushpam, noqaqa mana munanichu, chay apustul tukuqkunata kriyishpa, Jisukristumanda akrakanaykiqa. Ashwanmi ancha munani qamkunata apashuyta Jisukristuman suq mana uchayuq dunsilla chinatashina. Chaymi allita kwidaykillapa, ama nima uchayuq kashpa, Jisuswanlla kasaranaykishina. ³ Piru ancham manchani, dyablu qamkunata ingañashunan, chay punta warmi Ibata chay kuli-brawan ingañashqanshina, Jisukristuta amana tukuy shunqo kuyanaykillapa. ⁴ Chaqa chay apustul tukuqkuna Jisuspaq suq laya duktrinata yach'achishuptinmi, qamkunaqa das kriyingillapa. Piru Dyuspa Santu Ispiritunda ch'askishpaqa, ¿imapaqtaq chay suq laya ispiritutana munangillapa ch'askiriyta? Jisuspa shumaq nutisyanda yach'akushpaqa, ¿imapaqtaq suq laya nutisyata munangillapa yach'akuriytaqa?

⁵ Noqaqam allita yach'ani: Chay ancha kamachikuq apustul tukuqkunaqam noqamandaqa mana mas yach'ayniyuqchu, nishpa.

⁶ Chaqa mana allita atishpa rimaytapismi, allita intyindini Jisukristu yach'achikushqanda. Chaymi shumaqta qamkunata yach'achishuptiy, allita yach'angillapa: Pablu ancha yach'ayniyuq, nishpa.

⁷ Manchu noqa qamkunawan ancha umildi kashpa, yumbaynikita dibaldilla Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achishurqaq. Chayshinam rurarqay, yach'anaykillapa: Pablu ancha rrispitawanchiq, nishpa. Chayshina rurashpaqachu, ¿maluta rurashqa kani? Manám.

⁸ Chaqa suq kriyiq masinchiqkunamanda ufrindangunata ch'askishpaqam, paykunata qoch'iykaymanshina, dibaldilla qamkunata yach'achishunaypaq. ⁹ Kanan qamkunawan kashpa imay faltawaptingam, mana nimata qamkunataqa mañashurqaqchu.

Ashwanmi chay prubinsya Masiduñamanda ch'ayamuq kriyiq masinchiqkuna ima faltawaqta qowashqallapa. Chayshinallam mana nimatapis rinichu mañashuqllapa. ¹⁰ Chaqa Jisukristupa shutimbim allipta niykillapa: Chay prubinsyayki Akayapi yumbay tiyaqmandaqam mana ni pipis atinqachu uyarachiwayta, kayshina kushikushpa niptiy:

* 10:17 Jeremías 9.24

“Dibaldillam gamkunata yach'achishushqa kani”, nishpa. ¹¹ Piru chayshina nishuptiyllapaqa, ama yuyayllapachu: Pablugam mana kuyawanchiqchu, nishpaqa. Chaqa Tayta Dyusmi yach'an, gamkunata ancha kuyashushqaytaqa.

¹² Piru rinim sigiq dibaldilla yach'achishushpa, chay apustul tukuqkuna ama atinanllapa alabakayta: “Noqapismi Pablushina yach'achikuni”, nishpaqa. (Chaqa paykunaqam kubrashushpa yach'achikun.) ¹³ Chay runakunaqam mana Jisukristupa lijitimu apustulningunachu. Ashwan yach'achikuqshina tukushpam, achka llullakunata yach'achikunllapa. ¹⁴ Chayshina allin yach'achikuqshina tukuptinllapaqa, ama ispantayllapachu. Chaqa kikin dyablupismi Dyuspa anjilninshina rurakushpa, ancha shumaqta llipyan ingañawananchiq. ¹⁵ Chaymi chay apustul tukuqkunapis dyabluta kasushpa, allin runakunashina tukunllapa. Piru chayshina ingañashqanraykum, Tayta Dyusqa paykunata ancha rin kastigaq.

Pablum yach'achikurqan ancha padisishqambaq

¹⁶ Mushuqmandam niriylkillapa: Amar ni mayqannikipis noqapaqqa yuyayllapachu: Pablugam luku, nishpaqa. Piru chayshina yuyashpaqa, dijawayllapa lukushina rimanaypaq. Chaqa chay ancha alabakaq apustul tukuqkunashinam noqapis ashlitata rini alabakaq. ¹⁷ Piru noqa chayshina alabakashpaqam, suq lukushina rimaykani. Manam Siñurninchiq Jisukristu munashqanshinachu (ni noqa munashqayshinachu) rimaykaniqa. ¹⁸ Piru chay apustul tukuqkunam ancha alabakanllapa Jisuspi mana kriyiqkunashina. Chaymi noqapis ashlitata rini alabakaq (ama kriyinaykillapa chay llullakuqkunapi). ¹⁹ Chaqa gamkuna yuyashpa: Yach'ayniyuqmi kani, nishpapismi, das kasungillapa chay tuntu alabakaq runakunata. ²⁰ Kanan suq ancha wapu patrunchina gamkunata kamachishuptimbismi, das kasungillapa. Chaymi ingañashushpa, imayki kaqkunata qoch'ishungillapa. Kanan gamkunata disprisishushpa, ancha palanganuyashpa, asta qaqllaykipi maqashuptinqa, ¿imapaqmi paykunataqa kasungillapa? ²¹ Piru noqaykunaqam mana chay ingañakuq kaqkunashinachu kanillapa. ¡Kinsapch'i balinman penqakunaypaq, gamkunawan ancha umildi kashqayrayku!

Piru chay ingañakuqkunaqa manam pitapis manchashpachu, ancha alabakanllapa. Chaymi noqapis, mana pitapis manchashpachu, suq lukushina rimashpa, atini alabakayta. ²² Paykunaqam ninllapa: “Ibriyu rimaypim rimanillapa”, nishpa. Noqapismi ibriyu rimaypi rimani. Ninllapapismi: “Lijitimu isrraylinukunam kanillapa”, nishpa. Noqapismi lijitimu isrraylinu kani. Ancham rimanllapapis: “Noqaykunaqam chay Abrajamba karu willkanguna kanillapa”, nishpa. Noqapismi Abrajamba karu willkan kani. ²³ Ninllapapismi: “Noqaykunaqam Jisukristupa yach'achikuni”, nishpa. Piru noqaqam Jisuspaq masta yach'achikuni. Suq lukushinam kaykunata parlachiykillapa. Noqatam mas achka kutinda karsilawarqanllapa. Kanan mas achka kutindam asutiwarqanllapa. Chayshinam mas achka kutinda yaqqa wañurqanipis, (Jisuspa shumaq nutisyanda yach'achikushpa.) ²⁴ Chaqa llaqta masiy isrraylinukunapa awturidarninguna sinku kutinda chikutiwan asutiwarqanllapa. Kada bwiltam asutiwarqan 39 chikutista. ²⁵ (Rrumanu awturidarkunapismi) kimsa kutinda qerukunawan maqawarqanllapa.

Suq kutindam kuntrawaqkuna sitawarqanllapa, wanchiwananllapa. Yakupi puriq barkukunapi riykashpa, kimsa kutinda yakuman segarqayllapa. Chaymi suq kutinda suq diya, suq tuta yakupi wambuykarqay. ²⁶ Chayshina Jisukristupa yach'achikushpa, tukuy mayta purishpam, rriyukunata pasaqshina yaqqa wañurqay. Ladrungunapismi yaqqa wanchiwarqanllapa. Llaqta masiy isrraylinukuna, mana isrraylinu kaqkunapismi achka kutinda munarqanllapa wanchiwayta. Kanan llaqtakunapa ch'awpimbi kashpa, chay chuncha lugarkunata pasaqshina, chay mar yakupi purishpapisti, yaqqa wañurqay. Jisuspi kriyiq tukuqkunapismi ancha munashqallapa dañachiwayta. ²⁷ Kanan achka diyakunam punchawnindin tutupnindin shayku shayku trabajashpa, mana nimatapis puñushqachu kani. Kanan wakin diyakunam yakupaq, mikunapaq ancha padisishqa kani. Manam ni allin mudanayuqchu kashqa kani. Chaymi chiriwan ch'apsikashpa purishqa kani.

²⁸ Chayshina padisishpaqam, ashwan masta llakini yumbay kriyiq masinchiqkunapaq. Chaqa ancham yuyani: ¿Imashinaraq kawsaykanllapa Dyuswan? nishpa. ²⁹ Chaymi Jisuspi kriyiq masinchiqkuna disanimakaptinga, noqapis paykunapaq ancha llakishpa, yaqqa disanimakani. Ichu suq kriyiq masinchiqta uchata rurachiptinga, ancha penqakushpa, piñakuni. ³⁰ Chaymi alli kaptin alabakanayqa, kayshinalla nishaq: Ancha dibil kaptiypismi, Jisukristu ancha yanapawashqa, nishpa. ³¹ Kanan Siñurninchiq Jisukristupa Taytan Dyusmi yach'an allip kaqtalla rimashqaytaqa. ¡Paytalla tukuy tyimpu alabashunllapa! ³² Chaymi Damasku llaqtapi kaykaptiy, chay gubyirnu Aritaspa yanapakuqninmanda washawarqan. Chay llaqtapa tukuy rridurninmi muralladu karqan. Chaymi ama llugshinaypaq, chay kamachikuqqa chay atun murallapa yumbay pungungunapi suldadungunata rurarqan, piskawananllapa. ³³ Chaymi wakin kriyiq masinchiqkuna suq kanastata waskakunawan watarqanllapa. Chaymandaqam chay atun murallapa suq bintananman surqowashpa, chay kanastapi sawaman ishkichiwarqanllapa, chay llaqtamanda mitikanaypaq.

12

Tayta Dyusmi musqoyppishina Pabluta payta pasanambaq kaqta rikachirqan

¹ Manam nimapaqpis balinchu alabakanayqa. Piru Siñurninchiqmi musqoyppishina pakadu kusaskunata rikachiwarqan. Chay rikashqayta nishqaykillapa. ² Chaqa katarsi watanam pasashqa, Tayta Dyus mas altu syiluman apawashpa, paypa lugarninda rikachiwashqanqa. Piru manam yach'anichu: Kwirpundiychu apawarqan ichu musqoyppishinalla apawarqan, nishpaqa. Tayta Dyusllam chaypaqqa yach'an. ³ Mushuqmandam niriycillapa, Tayta Dyusllam yach'an kwirpundiychu apawarqan ichu ispirituytalla, nishpaqa. Chaqa noqaqam mana yach'anichu. ⁴ Chayshina Tayta Dyus syiluman apawapinmi, ancha shumaq pakadu palabrakunata uyarqay. Piru Tayta Dyusqam mana dijawanchu rimanaypaq chay uyashqay palabrakunataqa. ⁵ Chayshina

syiluman rishpapismi, mana munanichu alabakayta chay rikashqay-paqqa. Ashwanmi alabakashpaqqa ancha dibil kaptiy, Siñurninchiq yana-pawashqambaq. ⁶ Piru chayshina alabakashpaqam, mana chay tuntu-nashinachu rimayman. Ashwanmi allip kaqtalla niymanqa. Piru manam munanichu alabakayta. Ashwanmi munani qamkuna allita riqsiwanayki: ¿Pabluchu allita rurán, allita yach'achikun ichu mana? nishpa.

⁷ Piru chay ancha shumaq kusaskunata syilupi rikachiwashpaqam, Tayta Dyusqa mana munarqanchu palanganu kanaypaqqa. Chaymi dyabluta dijarqan, kwirpuyta padisichinambaq. Chayshinam padisini, ama alabakanaypaq. [Nuta: *Kay birsikulum grigu rimaypi kayshina nin: "Noqapa kwirpuypim kashata plantarqan", nishpa. Mas achka yach'ayniyuqkunam yuyanllapa: Chay kasha plantashqam munan niyta: "Pablum qeshyaq ichu lisyadu karqan", nishpa. Piru wakinqam yuyanllapa: Chay kashaqam munan niyta: "Pabluta kuntraqkunam payta ancha padisichishqa", nishpa.*] ⁸ Chaymi kimsa kutinda Siñurninchiqta ancha rrugashqa kani, ama masta chayshina padisinaypaq. ⁹ Piru payqam niwarqan: "Noqa kuyashushpa, ancha rini yanapashuq, kushikushpa kawsanayki. Chaqa mana nimatapis atiptiki ruraytaqam, masta rini yanapashuq", nishpa. Chaymi noqaqa ancha kushikuni. Chaqa ancha dibil kaptiypismi, Jisukristu ancha yanapawan pudirninwan. ¹⁰ Chaymi ancha dibil kashpa ichu musyawaptinllapa ichu imay faltawaptin ichu kuntrawaqkuna qesachawaptin ichu ancha padisishpapis, noqaqa rini kushikuq. Chaqa mas dibil kaptiymi, Jisukristu masta yanapawan, ancha jwirti kanaypaq.

Pablum ancha llakirqan kurintinukuna mana allita ruraptinllapa

¹¹ Manam munashqachu kani alabakayta suq tuntushina. Mas allich'i kananda, qamkuna alabawanayki. Chaqa chay apustul tukuqkunagaqam mana nimapipis atinllapachu binsiwayta. Piru wakinnikiqam mana munangillapachu ni uyawayta. Ashwanmi chay apustul tukuqkunata alla kasungillapa. Chaymi awnki mana baliptiypis, ancha nisis-aryu kashqa, alabakanaypaq, chay apustul tukuqkunata ama kriy-inaykillapa. ¹² Chaqa Tayta Dyus yanapawaptinmi, qamkunawan kashpa, mana shaykuq yach'achishushpa, achka ispanaypaq milagrukunata rurashqa kani. Chaykunata ruraptiymi, qamkunaga allita yach'arqaykillapa: Jisukristum Pabluta allipta numbrashqa, apustulnin kanambaq, nishpa. ¹³ Chaymi tapuykillapa: ¿Imapitaq mana allitachu yanapashushqallapa kani chay wakin kriyiq masinchiqtashinaqa? Piru qamkunawan kashpaqam, mana nimatapis mañashurqaqchu mantyniwanaykiqa. Kinsapch'i chayshina mana nimatapis mañashushpa, qamkunata ufyindishushqa kani. Chayshina rurashqa kaptiyqa, pirdunawayllapa.

¹⁴ Siguradunam kani shamunaypaq qamkunata watukushuq. Kay shamushqaywanqam kimsa kutinna rini watukushuqllapa. Piru manam munanichu nimatapis mañashuyllapata. Ashwanmi munani, qamkuna tukuy shunqoykiwan kuyawanayki. (Noqaqam taytaykishina kashpa, munani qamkunata yanapashuyta.) Chaqa wambritukunam taytangunata mana mantyninllapachu. Ashwanmi taytakuna wambrangunata mantynin. ¹⁵ Chayshina taytaykishina kashpam, tukuy imayta qoshuymán, qamkunata yanapashunaypaq.

Asta wañuymambismi qamkunata yanapashunaypaq. Chayshina ancha kuyashuptiyqa, ¿imaraykutaq qamkunaqa mana yaqqa kuyawangichu?

¹⁶ Chaqa qamkunaqam allita yach'angi mana nimata mañashushqayta. Piru chayta yach'ashpapismi, wakinnikiqa noqapaq rimangillapa: “Pablum, ancha bibasu kashpa, ingañawaqninchiq, qellayninchiqta surqowashqa kanchiq”, nishpa. ¹⁷ ¿Qamkunaqachu yuyangillapa: Pablum wakin kriyiq masinchiqkunata kach'amurqan, ufrindanchiqta paypaq apananllapa, nishpa? (Manam nimatapis chayshinaqa rurashqachu kani.) ¹⁸ Ashwanmi masanchiq Tituta rruqarqay, rinambaq watukushuqllapa. Suq masanchiqtapismi paywan kach'amurqay. Mayá, ¿chayshinaqachu Titu ingañashushpa, imaykillapata surqorqan? Manám. Ashwanmi Tituqa noqashinalla yuyashpa, ancha kuyashushpa, dibaldilla qamkunata yach'achishurqan.

¹⁹ Kuyashqay kriyiq masitakuna, kinsapch'i yuyangillapa: Pabluqam kay kartata kach'amushqa, washakaptin, paytana kriyinchiq, nishpa. Manam chayshinachu. Ashwanmi Jisukristu yanapawaptin, Dyuspa ñawpambishina kay kartata iskibriykillapa, Jisuspi mas allita kriyinyakillapa. ²⁰ Piru noqagam manchani: Shamushpa watukushuqch'i, tarishuymán, mana allikunata ruraykaptikillapa. Chayshina tarishushpaqam, mana rinichu ruraq gustuykitaga. Chaqa kinsapch'i qamkunaqa suqwan suqwan anyanakuykangi, imbidyanakuykangi, piñapanakuykangi, akranakuykangi, washa rimaykuna kangillapa, musyanakuykangi, palanganuyaykangi ichu sh'uqyashpa, tukuy mana baliqkunata ruraykangillapa, nishpa. ²¹ Chaymi manchani: Kinsapch'i achka qamkuna unaymandapacha uchata ruraykangillapa, suqwan suqwan puñushpa ichu runakunapa ñawpambi penqakuypaq kusaskunata rurashpa. Chaymi chay uchaykikunata mana dijaptikillapa, qamkunaman shamushpa, qamkunarayku penqakushpa, Dyuspa ñawpambi rini waqag, nishpa.

13

Pablum kay kartanda ushyanambaq, kriyiq masingunata kunarqan

¹ Nishushqayshinam, kay shamushqaywanqa kimsa kutindana rini shamug, qamkunata rikashug. Dyuspa Santu Librumbim nin: “Yach'anayki suq runapaq, ¿uchayuqchu ichu mana? nishpaqa, ishkay ichu kimsa tistigukunata allita uyay, chay runata shimbipinllapa”, nishpa.* ² Yuyayllapa chay ultimu diya watukushushpa kunashushqayta. Chaqa qamkunawan kashpaqam, chay uchayuqkunata ancha kunarqay, uchakunata amana rurananllapa. Kanan noqagam karupi kashpapis, yumbaynikita chayshinalla ancha kunaykillapa. Chaqa qamkunaman shamurishpaqam, yumbay chay uchayuqkunata rini kastigaq. ³ Chayshina kastigashuptiyimi, allita ringillapa yach'ag: Pablum Jisukristupaq riman, nishpa. Chaqa Jisukristum ancha pudirniyuq kashpa, chay uchayuqkunata rin kastigaq qamkunapa ñawpaykipi. ⁴ Allibmi Jisukristu kruspi wañurqan suq mana pudirniyuq runashina. Piru Tayta Dyusmi pudirninwan wañushqanmanda kawsachimurqan. Chayshinallam noqaykunapis mana pudirniyuq runakuna kanillapa. Piru Jisuspi allita kriyiptiyllapam, ancha

* 13:1 Deuteronomio 19.15

pudirniyuq Tayta Dyus yanapawanllapa, pay munashqanshina atinayllapa rurayta qamkunawan.

⁵ Chayri yumbay qamkuna allita mallipakayllapa: ¿Jisukristupichu alipta kriyiykani ichu mana? nishpa. Chaqa paypi allipta kriyiptikigam, payqa qamkunapi kawsaykan. Piru paypi mana allipta kriyishpaqam, yanqa kriyiq tukuqkunalla kangillapa. ⁶ Piru noqaqam qamkunapi yuyakuni: Allitam ringillapa rigsiwaq: Pablum Jisuspa lijitimu apustulnin, nishpa. ⁷ Chaymi Dyusman mañakuni, ama nima maluta rurashpa kawsanaykillapa. Chaqa mas allim kanman, noqa pandashpa anyashunaypaq, mana nima uchayuq kaptikillapa. Paqtar anyashushpa, pandashqa kani. ⁸ Kanan allip kaqtaqam mana atinillapachu kuntrayta. Ashwanmi allip kaqtalla rimashpa kawsanillapa. ⁹ Chaymi qamkuna Jisuspi allita kriyiptikigam, ancha kushikunillapa. Chaqa qamkuna chayshina kawsaptikigam, mana nima pudirniyuqchu kanillapa kastigashunayqa. Chaymi Tayta Dyusman ancha mañakuni, kada diya mas allita rurashpa, kawsanaykillapa. ¹⁰ Chaymi manaraq shamushpa qamkunata watukushuqqa, karumanda kay kartata iskibriykillapa, allitalla rurashpa kawsanaykillapa, noqa shamushpa, ama kastigashunaypaq. Chaqa Siñurninchiq Jisusmi pudirniyuq apustulnimbaq numbrawashqa, qamkunata yach'achishunay, paypi mas allita kriyinykillapa. Manam numbrawashqachu, qamkunata dañachishunayqa.

¹¹ Kuyashqay kriyiq masitakuna, kushikuyllapa. Ancham rru-gaykillapa, allitalla rurashpa kawsanayki. Chayri kunswilakashpa, suq yuyayniyuq kashpa, shumagta kawsayllapa. Chayshina kawsaptikillapaqam, Tayta Dyusqa kushichishushpa, kuyashushpa, qamkunawan rin kaq. ¹² Chayri suqwan suqwan ancha rrispitanakushpa, muchanakushpa napaykunakuyllapa. ¹³ Kay lugarmandam, Jisuspi yumbay kriyiq masinchiqkunapis napaykushungillapa.

¹⁴ Siñurninchiq Jisukristur tukuy imapi yumbaynikita yanapashunqa. Tayta Dyuspi kuyashunqallapa. Santu Ispiritumbis qamkunawan kanqa. Chayshina kanqa.

APUSTUL SAN PABLUM KAY KARTATA KACH'ARQAN PRUBINSYA GALASYAPI TIYAQKUNAMAN (GÁLATAS)

¿Pitaq karqan San Pabluqa? Liyishun chay punta parti Rrumanusta, masta yach'ananchiq San Pablupaq.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? Pabluqam iskibrirqan prubinsya Galasyapi tiyaq kriyiq masingunaman. Chay prubinsya Galasyapiqam rrumanukuna kamachiqllapa. Chay prubinsyapiqam mas atun llaqtakuna shuti: Ikuñu, Listra, Dirbi, Antyukiya. Pabluqam chay Galasyaman ch'ayashpa, Jisukristupa yach'achikuptin, achka runa, warmi Jisuspi kriyishqallapa karqan.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Pablu chay llaqtakunamanda rishqana kaptinmi, wakin isrraylinu runakuna ch'ayashpa, Pablupa washanda rimashpa, suq laya duktrinata yach'achikurqan: “Runakunapa kwirpumbi siñalta rurashpa, Muysispa yumbay liyningunata kasuyllapa washakanaykillapa”, nishpa. Chay galasyanukuna chay runakunata kriyiptinllapam, Pabluqa yach'ashpa, ancha llakirqan. Chaymi kay kartata kach'arqan, kunashpa: “Muysispa liyningunaqam mana pitapis atinchu washayta. Jisukristupi allipta kriyiptinchiq, pay washawanchiqllapa”, nishpa.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?

Gal 1.1-10 niwanchiqllapa, Pablu galasyanukunata kayshina kunashqambaq: “Ama kriyiyllapachu suq runakuna suq laya duktrinata yach'achishuptinqa”, nishpa.

Gal 1.11–2.21 niwanchiq, kikin Jisukristu Pabluta yach'achishqambaq; manam runakunachu.

Gal 3.1–4.31 niwanchiq, noqanchiqkuna Muysispa yumbay liyningunata munashpa kasuyta washakananchiqqam, suq randishqa kriyadushina kawsaykanchiqllapa. Chaqa manam atinchiqchu kumpliya yumbay chay liykunataqa. Piru Jisukristupi kriyishpallapaqa, librina kanchiqllapa. Chaqa Dyusqam unayna liyningunata qowarqanchiq, yach'ananchiq: Uchayucmi kanchiq, nishpa. Piru Muysispa yumbay liyningunata mana atiptinchiqllapa kumpliya, Jisukristu wañurqan washawananchiq. Chaymi Pabluqa anyan galasyanukunata, munaptinllapa Muysispa liyningunata kasuyta washakananllapa.

Gal 5.1–6.18 niwanchiq kwirpunchiqpi siñalta ruraptinchiqqam, mana nimatapis yanapawanchiqchu washakananchiqqa. Piru Jisukristupi allipta kriyishpa, suqwan suqwan kuyanakuptyinchiqqam, Tayta Dyusqa noqanchiqkunawan ancha kushikun.

Pablum napaykurqan galasyanukunata

¹⁻² Kuyashqay kriyiq masitakuna, noqa Pablu, kaypi pullay kaq kriyiq masinchiqkunawanmi kay kartata kach'amunillapa qamkuna prubinsya Galasyapi tandakaq kriyiq masiykunaman. Chaqa noqatam kikin Jisukristu numbrawashqa, apustulnin kanaypaq. Manam runakunachu numbrawashqaqa. Ashwanmi Jisukristu,

payta kawsachishqan Taytan Dyuswan numbrawashqaqa. ³ Chaymi mañakuni Taytanchiq Dyusman, Jisukristumambis, tukuy imapi yanapashunanllapa, kushikushpa kawsanaykillapa. ⁴ Chaqa Tayta Dyus munashqanshinam Jisukristu wañurqan, uchanchiqkunamanda washawananchiq, amana chay uchayuqkunashina kawsananchiqllapa. ⁵ ¡Chayri tukuy tyimpu Tayta Dyusta alabashunllapa! ¡Biba Tayta Dyus! ¡Chayshina kanqa!

Jisusllam atin washawayninchiqta

⁶ Jisukristu ancha kuyawaqinchiq wañushqanraykum, Tayta Dyusqa kumbidawashqa kanchiq, paypi kriyiptinchiq, washawananchiq. Piru qamkunaqam paymanda das akrakashpa, suq laya duktrinapina kriyiykangillapa. Chaymi ancha ispantani: ¿Imapaqraq chayshina kriyiykanllapa? nishpa. ⁷ Chaqa Jisukristullam uchanchiqkunamanda pirdunawaqinchiq, atin washawayninchiqta. Chaymi mana kanchu suq laya duktrina washawananchiqqa. Lukismi wakin runakuna pandachishushpa, suq laya duktrinata yach'achishungillapa. ⁸ Chayri suq laya duktrinata mayqan qamkunata yach'achishuqtaqa Tayta Dyus kastigashpa chingachinga. Kanan noqa kikiy ichu suq anjil syilumanda shamuqqa chay yach'achishushqaymanda suq laya duktrinata qamkunata yach'achishuptiyqa, noqaykunatapis kastigawashpa, chingachiwanqa. ⁹ Chay nishushqaytam suq kutinda niriycillapa: Suq laya duktrinata mayqan yach'achishuqtaqar, Tayta Dyus kastigashpa chingachinga, nishpa.

¹⁰ Chayshinaqam niycillapa, ancha munashpa Tayta Dyus alabawanambaq: “Ancha allita noqapaq yach'achikushpam, kawsaykangi”, nishpa. Manam munanichu, runakuna alabawananqa. Chaqa runakuna alabawanambaq yach'achikushpaqach'i, Jisukristutaqa manana kasuymanchu.

Tayta Dyusmi Pabluta akrashqa karqan, apustulnin kanambaq

¹¹ Kuyashqay kriyiq masitakuna, kayta allita yach'ayllapa: Noqa Pablum Jisukristupa shumaq nutisyanda yach'achikuni, qamkuna washadu kanaykipaq. Manam runakuna yuyashqandachu yach'achikuniqa. ¹² Chaqa Jisukristu kikinmi kay shumaq nutisyandaqa yach'achiwashqa. Manam mayqan runachu yach'achiwashqaqa.

¹³ Qamkunaqam noqapaqqa yach'angillapa: Unayqam Pabluqa isrraylinu masingunapa duktrinanda kasushpa kawsarqan. Chaymi Jisuspi kriyiqkunataqa ancha qesachashpa, munarqan limpu chingachiyta, nishpa. ¹⁴ Chaqa unayqam noqaqa chay isrraylinu agwiluykunapa kustumbringunata ancha allita kasurqay. Chaymi noqaqa chay pullay wiñaqkunamandaqa masta yach'akushqa karqay chay unay duktrinangunata. ¹⁵ Piru Tayta Dyusqam ancha kuyawashpa, mamitaypa pach'ambi kaptiylla, akrawashqa karqan, paypaq yach'achikunaypaq. Chaymi munashqan tyimpupi, ¹⁶ Churin Jisusta riqsichiwarqan, shumaq nutisyanda waq mana isrraylinu kaqkunata yach'achinaypaq. Chayshina Tayta Dyus kikin yach'achiwaptinmi, mana rirqaychu ni mayqan runaman, Jisuspaq yach'achiwananqa. ¹⁷ Manam ni Jirusalin llaqtaman rirqaychu, chay punta apustulkunamanda yach'akunaypaqqa. Ashwanmi das rirqay

chay nasyun Arabyaman. Chaymandaqam kutimurqay chay Damasku llaqtamanna.

¹⁸ Chaymandaqam kimsa watamandaraq Jirusalinman rirqay, Pidruta riqsishpa paywan parlaq. Chaypi tarishpaqam, paywan kinsi diyasta karqay. ¹⁹ Chaypi kashpaqam, Siñurninchiq Jisuspa masan Jakubuwambis parlarqay. [*Nuta: Chay Jakubullam Santyagupis shutirqan.*] Piru manam tarinakurqaychu chay suq apustulkunawanqa. ²⁰ Alliptam niykillapa: Allip kaqtalla iskibrishpam, qamkunaman kach'amuni. Dyuspa ñawpambim niykillapa: Manam nimatapis llullakuykanichu, nishpa.

²¹ Chaymandaqam prubinsya Siryaman, prubinsya Silisyaman rirqay. ²² Piru prubinsya Judiypiqam Jisukristupi kriyiq masinchiqkunaqa manaraq riqsiwarqanchu. ²³ Piru yach'arqanllapa: Chay runa unay qesachawaqninchiqmi manana kuntrawanchiqchu. Ashwanmi Jisuspa shumaq nutisyandana yach'achikuykan, nishpa. ²⁴ Chayshina noqapaq yach'ashpaqam, Tayta Dyusta ancha alabarqanllapa.

2

Apustul masingunam shumaqta Pabluta ch'ayachirqanllapa

¹ Katusi watas pasaptinqam, kriyiq masinchiq Birnabiwan Tituta apashpa, mushuqmanda ririrqay Jirusalin llaqtaman, ² Tayta Dyus kamachiwaptin. Chaymi waqman ch'ayashpaqa, chay kamachikuq kriyiq masinchiqkunawanlla tandakashpa, paykunata intyindichirqay: “Noqaqam chay mana isrraylinu kaqkunata kayshina Jisuspa shumaq nutisyanda yach'achiykani, paypi kriyinanllapa”, nishpa. Chaqa manam munarqaychu chay kamachikuq kriyiq masinchiqkuna kuntrawananllapa, ama balinambaq chay yach'achikushqayqa. ³ Chaypim pullay karqan chay kriyiq masinchiq Titupis. Paymi nasyun Grisyamanda kaptimbis, chay apustul masiykunaga mana kamachirqanchu, isrraylinukunapa siñalninda kwirpumbi ruranambaqqa. ⁴ Piru chay Jirusalimbiquam karqambis Jisukristupi kriyiq tukuqkuna. Paykunagaqam Tituta ancha munarqanllapa kamachiyta, chay siñalta kwirpumbi ruranambaq. Chaymi paykunaga manashinalla noqaykunaman shamushqa karqan jugawananllapa: Jisuspi kriyishpaqachu, Muysispa yumbay liyningunata kasuykanllapa ichu mana, nishpa. Chaqa ancham munarqanllapa, randishqa kriyadushina kawsashpa, yumbay liyningunata kasunayllapa. ⁵ Piru noqaykunagaqam mana nimatapis paykunataqa kasurqayllapachu. Chaqa munarqayllapam, qamkuna mana isrraylinu kaqkuna Jisuspa shumaq nutisyambilla allipta kriyishpa kawsanaykillapa.

⁶ Kanan chay mas kamachikuq kriyiq masinchiqkunagaqam mana nimatapis niwarqanllapachu, kambyanaypaq chay yach'achikushqayta. Piru chay kamachikuqkunagaqam ancha rrispitadu kashpapis, noqapaqqa mana balinllapachu maski chay wakin kriyiq masinchiqmandaga. Chaqa Dyusqam mana sawa kwirpunchiqtallachu rikan. (Ashwanmi shunqonchiqta rikashpa, jugawanchiq.) ⁷⁻⁸ Chay kikin Tayta Dyusmi Pidruta apustulnimbaq numbrashpa, isrraylinukunaman kach'arqan, paykunata Jisuspaq yach'achinambaq. Chayshinallam noqatapis apustulnimbaq numbrawashpa, qamkuna mana isrraylinu kaqkunaman kach'amuwarqan, qamkunata Jisuspaq

yach'achishunaypaq. Chayta noqapaq intyindishpaqam, chay apustul masiykunaga mana nimatapis niwarqanchu, kambyanaypaq chay yach'achikushqayta. ⁹ Ashwanmi chay ancha rrispitadu kriyiq masinchiqkuna Jakubu, Pidru, Jwan noqapaq allita yach'ashpa, suq tratuta rurarqanllapa noqawan, Birnabiwambis, di palabra kidashpa, yach'achikuq masikuna kanayllapa. [*Nuta: Pidrullam Sifaspis shutiq.*] Chaymandaqam kayshina niwarqanllapa:

—Qamkuna riyllapa yach'achiq yumbay chay mana isrraylinu kaqkunata. Noqaykunagam rinillapa yach'achiq kay llaqta masinchiq isrraylinukunata, nishpa.

¹⁰ Chaykunata niwashpaqam rrugawarqanllapa, chay mana ni-mayuqkunata yanapanayllapa. Noqapismi chayshinalla yuyashpa, chay pubrikunata ancha yanapashqa kani.

Pablum Antyukiyapi Pidruta anyarqan

¹¹ Kanan noqa Pablum rini nishuqllapa imaraykum anyarqay apustul masiy Pidruta, chay Antyukiya llaqtapi mana allita rurashqanrayku. ¹² Chaqa chay Pidruqam Antyukiya llaqtaman ch'ayashpaqa, puntata allita rurashpa, yumbay kriyiq masinchiqkunawan pulla mikurqan. Piru chaymandaqam Jirusalinmanda ch'ayamurqan wakin isrraylinu kriyiq masinchiqkuna, Jakubu kach'amuptin. Chay ch'ayamuqkunam munarqan, Jisuspi yumbay kriyiqkuna chay siñalta kwirpumbi rurananllapa. Chaymi Pidruqa mancharqan, chay ch'ayamuqkuna anyanambaq: “¿Imaraykutaq mikuykangi chay mana siñalniyuq kaqkunawanqa?” nishpa. Chaymi Pidruqa chay mana siñalniyuq kaqkunamanda akrakashpa, manana mikurqanchu paykunawanqa. ¹³ Chaymi chay suq isrraylinu kriyiq masinchiqkunapis, shiminwanlla Dyusta kasushpa, manana mikurqanllapachu chay mana isrraylinu kaqkunawanqa. Asta Birnabitapismi manchachiptinllapa, paykunawan manana mikurqanchu. ¹⁴ Chayshina rurashpaqam, Jisukristu niwashqanchiqtaqa manana kasurqanllapachu. Chaymi noqa Pablu chay Pidruta yumbay kriyiq masinchiqkunapa ñawpambi anyarqay: “Qam isrraylinu kashpapismi, chay mana isrraylinu kaqkunawanqa shumagta kawsashqa kangi. ¿Imapaqnamiri kananqa paykunataqa yach'achiykangi, kustumbrinchiqkunata kasushpa, kawsananllapaqa?” nishpa.

Jisukristupi kriyiqkunatam Dyus washan

¹⁵ Noqaykunagam isrraylinu kastamanda nasishqallapa kani. Chaymi llaqta masiy isrraylinukunapaqqa mana kanillapachu qamkuna suq nasyungunamanda kaqkunashinaqa. Chaqa qamkunapaqqam ninllapa: “Muysispa liyningunataqam mana kasunllapachu. Chaymi uchayuqkuna”, nishpa. ¹⁶ Piru isrraylinu kashpapismi yach'anillapana: Jisukristupi kriyiptinchiqllam, Tayta Dyus uchanchiqmanda pirdunawanchiq. Manam pirdunawanchiqchu, Muysispa liyningunata kasuptinchiqqa. Chaqa manam pipis washakanqachu Muysispa liyningunata kasushpaqa.

¹⁷ Chayshina Jisukristupi kriyiptiyllapaqam, achka isrraylinu masiykuna noqaykunapaq kayshina ninllapa: “Paykunagam Muysispa liyningunata manana kasushpaqa, ancha uchayuqkuna”, nishpa. ¿Chayshina Jisuspi kriyiptiyqachu, pay uchata rurachiwaykan?

¡Manám! ¹⁸ Piru noqa yach'achikushpa: “Muysispa liyningunata kasushunllapa washakananchiqqa”, nishpaqam, uchayuqna kayman. ¹⁹ Chaqa Muysispa liyningunapi kriyishpaqam intyindirqay: Chay liykunawanqam mana atinichu washakayta. Ashwanmi yumbay chay liykunata mana atishpa kumpliya, rini chingaq, nishpa. Chaymi chay liykunata munashpa kumpliya washakanaypaqqa, wañushqashina kani. Piru Jisuspi kriyishpaqam, kawsamushqashina kani. ²⁰ Chaqa Jisukristu kruspi klabadu kaptinmi, noqapis paywan pulla kruspi klabadushina karqay. Chaymi kananga kay kwirpuypiqa manana noqallachu kawsani. Ashwanmi Jisukristu Santu Ispiritunwan noqapi kawsashpa yanapawan, allita rurashpa kawsanaypaq. Chaymi kay pachapi kawsashpaqa, Dyuspa Churimbi kriyishpa kawsani. Chaqa payqam ancha kuyawashpa, pay kikin intrigakashpa wañurqan, uchaykunamanda washawanambaq. ²¹ Chayshina Tayta Dyus ancha kuyawashpa washawaptinmi, mana rinichu disprisyaq pay rurashqandaqa. Piru Muysispa liyningunawan atiptinchiq washakaytaqam, yanqana wañunanda Jisukristuqa.

3

¿Jisuspichu kriyishun ichu Muysispa liyningunapi?

¹ ¡A, galasyanu tuntukuna! ¿Pitaq qamkunata bruiyashushqa, amana Jisuspi allita kriyinaykiqa? Manchu noqaykunaqa qamkunawan kashpa, ancha klarituta yach'achishurqay: “Jisukristum kruspi wañurqan washawananchiq”, nishpa. ² Mayá, niwayllapa, ¿Muysispa liyningunata kasuptikichu, Dyuspa Santu Ispiritunga qamkunaman shamurqan? ¡Manam chayshinachu! Ashwanmi shamurqanqa, Jisuspaq uyakushpa, paypi kriyiptikillapa, ¿manachu? ³ ¿Ima, ancha tuntuchu kangillapa? Allita yuyayllapa. ¿Imashinam ch'askirqaykillapa Dyuspa Santu Ispiritundaqa? Jisuspi kriyishpallam ch'askirqaykillapaqa, ¿manachu? Chaymi ¿imashina atingillapa yuyayta: Noqanchiqlla allita kawsashpam, atinchiqllapa washakayta, nishpaqa? ⁴ Jisuspi kriyishqaykirayku ancha padisishpapis, ¿manachu nimatapis yach'akushqallapa kangi? ¡Paqtar ashlitata yach'akushqallapa kangi! ⁵ Chaqa Jisuspaq uyakushpa, paypi kriyiptikillapam, Tayta Dyusqa Santu Ispiritunda qoshushpa, qamkunapi achka milagrukunata rurashqa. Piru manam chayshinaqa rurashqachu, Muysispa liyningunata kasushqaykirayku. Ashwanmi chay milagrukunata rurashqa, qamkuna Jisuspi kriyishqaykirayku.

⁶ Dyuspa Santu Librumbim chay unay Abrajambaq nin: “Dyuspim allita kriyirqan. Chaymi Dyusqa uchangunata pirdunashpa, mana uchayuqpaqna riqsirqan”, nishpa.* ⁷ Chayri allita yach'ayllapa: Pipis Dyuspi allipta kriyiqqam Abrajamba karu willkanshina, nishpa. ⁸ Chaqa unaymandapacham Tayta Dyusqa yach'arqan: Chay mana isrraylinu kaqkuna noqapi kriyiptinqam, paykunatapis mana uchayuqpaqna rini riqsiq, nishpa. Chaymi Tayta Dyus Santu Librumbi kay allin nutisyata Abrajanda nirqan: “Abrajan, qamraykum yumbay nasyungunapi tiyaqkunata rini yanapaq”, nishpa.* ⁹ Chayshinam Tayta Dyusqa paypi yumbay kriyiqkunata yanapan, Abrajanda yanapashqanshina.

* 3:6 Génesis 15.6   * 3:8 Génesis 12.3

¹⁰ Piru Muysispa liyningunapi kriyiqkunaqam maldisidu rinllapa kaq chinganallapa, yumbay chay liykunata mana kumplishqanrayku. Chaqa Dyuspa Santu Librumbim nin: “Mayqan runa ichu warmi Muysispa yumbay liyningunata mana kumplishpaqam, maldisidu rinllapa kaq”, nishpa.* ¹¹ Allitam yach'anchiqllapa: Manam pipis atinchu kumpliya Muysispa yumbay liyningunata washakanambaqqa, nishpa. Chaymi Dyuspa Santu Librumbi nin: “Tayta Dyuspi kriyiqkunaqam pirdunadu kashpa, tukuy tyimpu rinllapa kawsaq”, nishpa.* ¹² Piru Muysispa liyningunata munashpa kumpliya washakananchiqqam, Dyuspiqa manana kriyiykanchiqchu. Chaymi Dyuspa Santu Librumbiqa nin: “Muysispa yumbay liyningunata kumplishpaqam, qamkunalla atingimanllapa washakayta. Manaqa manam”, nishpa.* *Nuta: Piru manam pipis atinchu kumpliya yumbay chay liykunataqa.*

¹³ Chaymi maldisidu karqanchiq chingananchiqllapa. Piru noqanchiqpa rrimplasunchiq Jisukristuqam maldisidu karqan, amana chingananchiqllapa. Chaymi Dyuspa Santu Librumbi kayshina nin: “Qerupi yumbay warkudukunam maldisidu”, nishpa.* ¹⁴ Chayshinam Jisukristuqa kruspi warkudu wañurqan, isrraylinukunata, mana isrraylinu kaqkunatapis washawananchiq, chay unay Abrajanda Dyus ufrisishqanshina. Chaymi Jisukristu wañurqan, paypi yumbay kriyikuna Santu Ispiritunda ch'askinanchiqllapa.

Dyusmi washan paypi kriyiqkunata

¹⁵ Kriyiq masitakuna, suq kumparasyunda rurashpam, kayshina niykillapa: Mayqan runa suq tratuta rurashpa firmaptinqam, manana ni pipis atinchu chingachiyta ni yapayta, suq laya tratuna kanambaqqa. (Chayshinallam Tayta Dyus ufrisiwashqanchiqta mana nunka rinchu kambyaq.) ¹⁶ Chaymi Tayta Dyusqa suq tratuta rurashpa, chay unay agwilunchiq Abrajanda kayshina ufrisirqan: “Qamba suq miraynikivanmi yumbay nasyungunapi tiyaqkunata rini yanapaq”, nishpa.*

Manam nirqanchu: “Miraynikikunawanmi rini yanapakuq”, nishpaqa. Ashwanmi suqpaqla rimarqan. Chayshinam Tayta Dyusqa Churin Jisukristupaqa rimarqan. ¹⁷ Kaytaqam niykillapa: Tayta Dyusqam Abrajanwan chay punta tratuta rurashpa, ancha allita ufrisirqan kumplinambaq. Chaymandaqam 430 watakuna pasaptinqa, Muysisqa Dyusmanda ch'askirqan chay liykunata. Piru Muysispa chay liyningunaqam mana atishqachu kambyayta Tayta Dyus Abrajanwan chay punta tratu rurashqandaqa. ¹⁸ Chaqa Tayta Dyusqam Abrajandaqa mana washarqanchu, chay liykunata kasushqanrayku. Ashwanmi Abrajanda chay ufrisishqanda kumplishpa, dibaldilla washarqanqa.

¹⁹ Tayta Dyus chayshina Abrajanda dibaldilla ufrisishpaqam, ¿imaraykutaq Muysistaqa qorqan chay liykunataqa? Chay liykunataqam qorqan, intyindinanchiq: Uchayugmi kani nishpa. Piru chay liykunaqam balirqan Abrajamba chay karu willkan Jisukristu wañunangamanlla. Chaymi Dyuspa anjilninguna chay liykunata Muysista qorqan. Chaymandaqam Muysisqa abugadushina kashpa, isrraylinukunata qorqan. ²⁰ Piru Tayta Dyus kikinllam

* **3:10** Deuteronomio 27.26

* **3:11** Habacuc 2.4

* **3:12** Levítico 18.5

* **3:13**

Deuteronomio 21.23

* **3:16** Génesis 22.18

Abrajanda ufrisishqa karqan yanapanambaq. Manam nirqanchu ni anjilningunata ni abugadu layata, Abrajanwan parlanambaqqa.

Muysisqam yach'achiwanchiq, Jisuspilla kriyinanchiqlapa

²¹ Kinsapch'i gamkunaqa yuyangillapa: Tayta Dyus puntata ufrisishpa Abrajanda dibaldilla washanambaq, ¿imaraykutaq liyningunata Muysistaqa qorqan? nishpa. ¿Tayta Dyusqachu chay liykunawan munarqan chingachiyta pay Abrajanda ufrisishqanda? ¡Manám! Piru yumbay chay liykunataqam mana atinchiqlapachu kasuyta washakananchiqqa. ²² Chaymi Dyuspa Santu Librumbi niwanchiq: Yumbay runakuna, warmikunam uchakunata munanllapa rurayta, nishpa. Chayraykum uchakunapa prisungunashina karqanchiqlapa. Piru kanan Jisukristupi kriyiptinchiqqam, Tayta Dyus yumbay uchanchiqmanda washawanchiqlapa, ufrisikushqanshina.

²³ Piru Jisuspi manaraq kriyiptinchiqqam, Muysispa liyningunaqa suq patrunninchiqshina karqan. Piru kananqam yach'ashqallapa kanchiq, Jisukristupi yuyakushpa washadu kananchiq. ²⁴ Chaymi Jisukristu shamushqangamanlla chay liykunaqa suq yach'achikuqshina kamachiwarqanchiq, intyindinanchiq: Uchayuqmi kani, nishpa. Chayshina intyindishpaqam, listuna karqanchiq Jisuspi kriyinanchiqlapa, uchanchiqmanda pirdunawananchiq, amana uchayuqkunapaq riqsiwananchiq. ²⁵ Chaymi kanan Jisuspi kriyiptinchiqqam, chay liykunaqa manana kamachiwanchiqchu.

²⁶ Chaqa Jisukristupi kriyiptinchiqlapam, yumbayninchiq Tayta Dyuspa wambrangunana kanchiqlapa. ²⁷ Kanan Jisukristupi kriyishpa, shutimbi shutikushpaqam, payshinana munanchiqlapa kawsayta. Chayshinaqam mushuq mudanata rurakuqshina kanchiqlapa, Jisukristushina kawsananchiqlapa. ²⁸ Chaymi Jisukristupa ayllun kashpaqa, yumbay kriyiq masinchiqkunawan suq kwirpushinallana kanchiqlapa. Chayraykum Dyuspaqqa isrraylinukuna chay mana isrraylinu kaqkunawan igwallla kanchiqlapa; randishqa kriyadukuna chay mana randishqa kaqkunawan igwallla kanchiqlapa; ullqokuna warmikunawanqam Dyuspaqqa igwallla kanchiqlapa. ²⁹ Chayshina Jisukristupa ayllun kashpaqam, Abrajamba karu willkanshinana kanchiqlapa. Chaymi Tayta Dyus Abrajanda ufrisishqandaqa, noqanchiqtapis rin qowaqninchiqlapa.

4

¹ Suq kumparasyundam rurashpa, rini parlachishuqllapa: Suq runapa churinmi tukuy iman kaqta rin ch'askiq irinsyanda. Piru chay churin takshitarq kashpaqam, manaraq atinchu wasimbiqu kamachikuyta. Ashwanmi randishqa kriyadushina ² kwidaqningunata kasun, taytan nishqan tyimpu kumplinangaman. Chaqa chay tyimpukamanmi, paykunaqa paypa kusasningunata kwidan. ³ Chayshinallam yumbay noqanchiqkunapis manaraq Jisuspi kriyishpaqa, chay irinsyayuq wambritushina karqanchiqlapa. Chaymi runakunapa kustumbringunata kasushpaqa, randishqa kriyadukunashina kawsarqanchiqlapa. ⁴ Chaymandaqam Tayta Dyus yuyashqan tyimpu ch'ayamuptinqa, Churin Jisusta kach'amurqan, suq warmimanda nasishpa, lijitimu isrraylinu kashpa, Muysispa liyningunata kasushpa, kawsanambaq. ⁵ Chayshinaqam Jisukristu shamurqan, ama kastigadu

kananchiqllapa Muysispa liyningunarayku. Ashwanmi shamurqanqa, Tayta Dyus wambrangunapaq riqsiwananchiq. ⁶ Chaymi Dyuspa wambranguna kaptinchiqllapa, Churin Jisuspa Santu Ispiritunda kach'amurqan, shunqonchiqman yaykunambaq. Chaymi chay Santu Ispiritu yach'achiwanchiq, Dyuspaq ninanchiq: Taytitu, nishpa. ⁷ Chaymi Dyuspa wambrangunana kashpa, manana kasunchiqllapachu chay unay kustumbrikunata, randishqa kriyadukunashinaqa. Ashwanmi Dyuspa wambrangunana kashpa, paypa iridirunna kanchiqllapa.

Amar kawsashunchu randishqa kriyadukunashinaqa

⁸ Alliptam niykillapa, qamkunaqam unayqa Tayta Dyuspi manaraq kriyishpa, yanqa dyuskunata adurashpa, randishqa kriyadungunashina kawsarqaykillapa. ⁹ Piru kananqam Tayta Dyusta riqsingillapa yuyaynikipi. Piru mas allim kanman ninanchiq: "Dyusmi noqanchiqkunata wambrangunapaq riqsiwanchiq", nishpa. Chayshina riqsiwaptinchigqa, ¿imapaqnam runakunapa mana baliq kustumbringunata munangillapa kasuriytaqa? ¿Imaraykutaq munangillapa kawsariyta chay randishqa kriyadushinaqa? ¹⁰ Chaqa qamkunaqam chay isrraylinukunashina fyistakunata rurashpa, gwardaykangillapa wakin diyakunata, killakunata, tyimpukunata, watakunata, (Tayta Dyus qamkunata uchaykikunamanda pirdunashunambaq). ¹¹ Chaymi noqaqa ancha llakini yuyashpa: Yanqa imach'i padisishqa kani paykunata Jisuspaq yach'achishpaqa, nishpa.

¹² Kriyiq masitakuna, noqa isrraylinu kashpapismi, manana yuyakunichu llaqta masiykunapa kustumbringunapiqa, washakanaypaqqa. Piru kananqam qamkunaqa chay unay kustumbringunapina yuyakuykangi. Chaymi ancha rrugaykillapa, noqashina Jisukristupilla kriyinaykallapa. Chaqa qamkunawan kaptiyimi, mana nima maluta rurawarqaykichu. ¹³⁻¹⁴ Ashwanmi qeshyaq kaptiypis, qamkunaqa shumaqta ch'ayachiwarqayki suq anjiltashina ichu kikin Jisukristutashina, mana nimatapis dispris yawashpachu. Allitam yach'angillapa, chay punta bwilta watukushushpa qeshyaq kashqayta. Piru yach'achishurqaqmi Jisuspa shumaq nutisyanda. ¹⁵ Chay tyimpupim qamkunaqa kuyawashpa, kushikushpa, ancha yanapawarqayki. Asta ñawikikunata surqoshpach'i, qowanaykita yanapawanayki. Piru kananqa ¿imaraykutaq manana kushikungillapachu noqawanqa? ¹⁶ ¿Allip kaqta nishuptiychu, qamkunaqa kuntray tikrakashqallapa kangi?

¹⁷ Yumbay chay llullata yach'achikuqqam ancha munanllapa paykunawan kanaykillapa. Piru manam munanllapachu allipta qamkunata yanapashuytaqa. Ashwanmi munanllapa noqaykunamanda akrashuyllapata, paykunatalla kasunaykillapa. ¹⁸ Noqapaqqam ancha alli, tukuy tyimpu suqkunamanda allip kaqta yach'akunaykillapa. Piru noqa qamkunawan kaptiy ichu mana kaptiypis, chayshinalla allita yach'akuyllapa. ¹⁹ Kuyashqay wambraykuna, ancham munani Jisukristushina kawsanaykillapa. Chaymi shunqoy ancha nanan suq warmi qeshyanan uras ñakashqanshina, Jisukristushina kanaykillapa. ²⁰ Chaymi ancha munani qamkunawan kayta, mas allita qamkunapaq yach'ashpa yach'achishunay. Chaqa qamkunamanda karupi kashpam,

mana yach'anichu: ¿Imatam atishaq rurayta, paykunata yanapanaypaq? nishpa.

Pablum suq kumparasyunda rurarqan Agarwan Sarawan

²¹ Allita uyawayllapa, qamkuna Muysispa liyningunapi yuyakuqkuna. ¿Manachu yach'angillapa Muysisqa librumbi iskibrishqanda? ²² Chay librubim nin: Abrajambam karqan ishkay wambranguna. Suq wambranmi karqan randishqa kriadan Agarpi. Suqningam karqan chay lijitima warmin Sarapi. Chay warmin Saraqam mana randishqa kriadanchu karqan. ²³ Chay randishqa warmi Agarpa wambranqam nasirqan wambra warmillaraq kaptin. Piru chay Sarapa wambranqam nasirqan ancha byijitana kaptin, Tayta Dyus suq milagruta ruraptin. Chaqa Dyusqam Abrajanda ufrisishqa karqan, warmin Sara wawakunambaq. Chaymi chay ufrisishqanda allipta kumplirqan. ²⁴ Dyusmi chay ishkay warmikunapi yuyachiwanchiq ishkay laya tratukunapaq. Suq tratutaqam Tayta Dyus isrraylinukunawan rurarqan Sinayi urqqopi, liyningunata kasunanllapa. Chay punta tratuqam yuyachiwanchiq chay randishqa kriadada Agarpaq. (Chaqa chay liykunawan mana atishpa washakaytaqam, randishqa kriadukunashina kawsarqayllapa.) ²⁵ Chaymi chay warmi Agarpaq yuyashpaqa, yuyanchiqllapa chay nasyun Arabyapi kaq Sinayi urqqopaq. Chay Sinayi urqqopaq yuyashpaqam, yuyanchiqllapa Jirusalin llaqtapaq. Chaqa chay Jirusalimbi tiyaqkunaqam Muysispa liyningunata munashpa kumpliypapis, mana atinllapachu kumpliypaq. Chaymi randishqa kriadukunashina kawsanllapa. ²⁶ Piru noqanchiqkuna Jisukristupi kriyishpaqam, manana randishqa kriadushinachu kanchiqllapa. Ashwanmi rinchiqllapa riq syiluman, suq mushuq Jirusalin llaqtapi Tayta Dyuswan kawsananchiqllapa.

²⁷ Chaymi Dyuspa Santu Librumbi Abrajamba lijitima warmimbaq, chay mushuq Jirusalimbapapis nin:

Chay warmim achka watakunata mana nima wawayuqchu karqan. Piru Tayta Dyus niptin, suq wambrayuq kashpam, ancha achka karu willkayuq karqan. Chayshinallam chay mushuq Jirusalimbi ancha achka rinllapa kawsaq, maski chay punta Jirusalimbi kawsaqqunamanda. Chaymi chaypi kawsaqqunaqa ancha rinllapa kushikuq, nishpa.*

²⁸ Masitakuna, chay Isakpaq nasinambaq ufrisishqanshinam, Tayta Dyus ufrisirqambis, paypi yumbay kriyiqkunata washawananchiq, wambrangunana kananchiqllapa. ²⁹ Chaqa Dyuspa Santu Ispiritunmi chay mana wawayuq Sarataqa yanaparqan, wambrayuq kanambaq. Chaymi Saraqa wawan Isakta qeshyarqan. Chaymandaqam chay Agarpa wawanqa chay Sarapa wawanda qesacharqan. Chayshinallam kay tyimpupipis Muysispa liyningunapi kriyiqkunaqa Jisukristupi kriyiqkunata qesachawanchiqllapa. ³⁰ Kanan Dyuspa Santu Librubim Agarpaqqa kayshina nirqan: “Wichukuy chay randishqa kriadaykita wambrandinda. Chaqa chay kusasnikiqam chay lijitima warmikiya wambran Isakpaqla. Chaymi chay randishqa kriadaykipi wambraykiqa mana atinchu partinakuyta chay churiki Isakwanqa”,

* 4:27 Isaias 54.1

nishpa.* ³¹ Kriyiq masitakuna, chayshinallam noqanchiqkuna Jisuspi kriyishpaqa, Abrajamba lijitima warmimba wambranshina kanchiqllapa. Manam chay randishqa kriyadamba wambranshinachu kanchiqllapaqa, nishpa.

5

Jisuspi kriyishpa kawsashunllapa

¹ Noqanchiqkuna Jisukristupi kriyishqanchiqraykum, payqa washawashqana kanchiq, amana randishqa kriyadushina kawsananchiqllapa. Chayri chay liykunapiqa amana kriyishunchu washakananchiqqa.

² Chayri allita uyawayllapa, noqa Pablum allipta niykillapa: Chay siñalta kwirpuykipi ama rurayllapachu. Chaqa chayshina rurashpaqam, qamkunaga manana kriyiykangichu Jisukristupi, pay washashunambaqqa. ³ Mushuqmandam niriylkillapa: Chayshina chay siñalta kwirpuykipi rurashpaqam, balinna Muysispa yumbay liyningunata kumplinaykillapa. (Managa manam ringillapachu washakaq.) ⁴ Piru wakinnikiqam Muysispa liyningunata munangillapa kasuyta washakanayki. Chaymi Jisukristumandaqa akrakashqana kangillapa. Chaqa qamkunagam manana kriyiykangichu: Tayta Dyusmi kuyawaqninchiq dibaldilla washawanchiq, Jisuspi kriyiptinchiq, nishpaqa. ⁵ Piru Dyuspa Santu Ispiritun noqaykunata yanapawaptinmi, allita yuyakunillapa: Jisukristupi kriyiptinchiqmi, Tayta Dyus uchanchiqmanda pirdunawanchiq, nishpa. ⁶ Chaymi tukuy shunqo Jisukristupi kriyiptinchiqqa, Dyuspaqqa manana nimapaq balinchu, siñalniyuq kananchiq ichu mana siñalniyuq kananchiqqa. Piru Dyuspaqam ancha balin, Jisukristupi kriyishpa, suqwan suqwan kuyanakananchiq.

⁷ Qamkunagam unayqa Jisukristupi ancha allita kriyishpa kawsarqaykillapa. Kananqa ¿pitaq qamkunata pandachishushqa, Dyus nishqanda amana kasunaykillapa? ⁸ Chaqa chay yach'akushqaykiqam mana Dyus nishqanshinachu kashqa. ⁹ Manchu ashla libaduraqa ancha achka masata saksachin. (Chayshinallam chay mana baliq duktrinakunata ashlitata yach'akushpaqa, ancha dañakangillapa.) ¹⁰ Piru noqagam ancha yuyakuni: Tayta Dyusmi rin yanapashuqllapa, mushuqmanda Jisukristupi kriyinyaykillapa, nishpa. Piru Dyusqam ancha rin kastigaq chay mayqan ingañashuqtaqa.

¹¹ Kriyiq masitakuna, chay ingañashuqkunagam noqapaqqa nishungillapa: “Pablupismi yach'achikun, chay siñalta kwirpunchiqpi rurananchiqllapa”, nishpa. Noqagam mana chayshinachu yach'achikuni. Chayshina yach'achikuptyqam, chay isrraylinu llaqta masiykunaga manana qesachawanmanchu. Piru noqagam yach'achikuni: “Jisukristu kruspi wafñushqanraykulla, Tayta Dyus tukuy uchanchiqmanda pirdunawanchiq”, nishpa. Chaymi ancha qesachawanllapa. ¹² Chaymi yumbay chay piñachishuqpaq kayshina niykillapa: ¡Chay siñalta kwirpuykipi ruranaykillapa nishunanmandaqa, mas allim kanman paykunapura dyunabis kastranakunanllapa!

¹³ Kriyiq masitakuna, Tayta Dyusqam washawashqa kanchiq, librina kananchiqllapa. Piru chayshina libri kashpaqa, ama

* 4:30 Génesis 21.10

kawsayllapachu kwirpuyki munashqanda rurashpaqa. Ashwanri kuyanakushpa suqwan suqwan yanapanakuyllapa. ¹⁴ Chaqa Tayta Dyuspa yumbay liyningunam kayshinalla munan niyta: “Qamkuna kikiki kwirpuykita kuyashqaykishina, runa masikitapis kuyay”, nishpa. ¹⁵ Piru ch'iqninakushpa dañachinakushpaqam, chay chukaru kaninakuyq animalkunashina kangimanllapa. Kwidawkish, qamkunapura chingachinakungiman.

Santu Ispiritum yanapawanchiq, ama kwirpunchiq munashqanda rurananchiq

¹⁶ Chaymi kayshina niykillapa: Dyuspa Santu Ispiritunda allita kasushpa kawsayllapa, ama kwirpuyki mana baliq munashqanda ruranaykillapa. ¹⁷ Chaqa kwirpuykim munan uchata ruranaykillapa. Piru Dyuspa Santu Ispiritunmi munan allita ruranaykillapa. Chaymi shunqoykipi chayshina kuntranakuptin, mana atingillapachu kawsayta munashqaykita rurashpaqa. ¹⁸ Piru Dyuspa Santu Ispiritunda kasushpaqam, manana nisisaryuchu chay liykunata kumplinaykillapa, washadu kanaykiqa.

¹⁹ Dasmi atinchiqllapa riqsiyta chay kwirpun munashqandalla ruraqkunataqa. Chaqa paykunaqam warmiyuq kashpa ichu runayuq kashpa, suqkunawan puñunllapa. Manaraq rrispituyuq kashpa, suqkunawan puñunllapa. Kanan ancha millanaypaq uchakunatam ruranllapa. ²⁰ Amitu layakunatam aduranllapa. Brujiyanllapa. Suqkunata ch'iqnishpam anyanllapa. Munanllapam yumbayta binsiyta. Dasmi piñakunllapa. Paykunapaqlam tukuy imata munanllapa. Kanan suqkunatam animachinllapa suqkunamanda akrakanambaq. ²¹ Ancham imbidyakunllapa, wanchikunllapa; mach'anllapa. Fyistakunapim ancha sh'ugyashpa, mana undaq mikushpa, upyashpa, uchata ruranllapa. Chaymi ancha kunaykillapa unay kunashushqayshina, chay laya uchakunata ama ruranaykillapa. Chaqa chay laya uchayuqkunaqam mana rinchu kawsaq Tayta Dyuswanqa.

²² Piru Dyuspa Santu Ispiritunmi ancha yanapawanchiq, suqwan suqwan kuyanakushpa, kushikushpa, shumaqta kawsananchiqllapa. Yanapawanchiqpismi, ama piñakunanchiq; ashwan yumbaywan pasinsysu kananchiq, ancha allin kashpa, yumbayta yanapananchiq, yumbaywan ancha kumplidu, ²³ ancha umildi kananchiq, kwirpunchiqta allita sujitananchiqllapa. Chayshina allita ruraptinchiqqam, mana ni pipis atinmanchu anyawayninchiqta: “Kay liykunataqam mana kasushqachu kangi”, nishpaqa. ²⁴ Chayshina Jisukristupi kriyishpaqam, kwirpunchiq munashqandaqa manana ruranchiqllapachu. Ashwanmi chay kwirpunchiq mana baliq munashqandaqa suq kruspi wanchishqa kanchiqmanshina. ²⁵ Chaymi Dyuspa Santu Ispiritun suq mushuq laya bidata qowashqa kanchiq. Chayri payta kasushpa kawsashunllapa.

²⁶ Ama ni palanganuchu kashunllapa, ni piñakushunchu, ni imbidyanakushunchu suqwan suqwan.

6

Suqwan suqwan yanapanakushunllapa

¹ Kriyiq masitakuna, suq kriyiq masinchiq mana allita ruraptinga, noqanchiqkuna Jisuspi mas allita kriyiqkuna chay kriyiq masinchiqta kunashpa yanapashun, chay maluta ama masta ruranambaq. Piru

umildi kashpa, shumaqta yanapashun, yuyashpa: Kwidawkish noqapis suq diya mana allitachu rurayman, nishpa. ² Chayshinar tukuy imapi kriyiq masipura yanapanakushun. Chaqa chayshina kuyanakushpaqam, Jisukristupa liyninda kumpliychanchiqllapa.

³ Piru suq mana baliq runa ichu warmi yuyashpa: Ancha baliqmi kani, nishpaqam, pay kikin ingañakaykan. ⁴ Chayri kadunu allita yuyashunllapa: ¿Allitachu rurashqa kani ichu mana? nishpa. Allita rurashpaqam, atinchiq kushikuyta. Piru ama yuyashunchu: Chay kriyiq masinchiq-mandaqam noqa mas allita rurashqa kani, nishpaqa. ⁵ Chaqa kadunur suq tariyatashina kumplishun atishqanchiqkaman, Tayta Dyuspaq allita trabajananchiq.

⁶ Kanan Jisukristupaq yumbay yach'achiwaqninchiqta tukuy imawan yanapashunllapa.

⁷ Amar qamkunallaga ingañakaychu. Chaqa manam pipis atinchu Dyusta ingañaytaqa. Manchu tarpushpa mayqan laya mikunataqa, chay layatalla kusichanchiq. (Chayshinallam Tayta Dyuspaq allita yach'achikushpaqa, suq ancha shumaq primyuta rinchiq ch'askiq pay-manda.) ⁸ Piru kwirpunchiq munashqandalla rurashpaqam, rinchiql-lapa chingaq, chay mana baliq kusicha chingaqshina. Piru Dyuspa Santu Ispiritunda kasushpaqam, tukuy tyimpu Dyuswan rinchiql-lapa kawsaq. ⁹ Chayrayku ama shaykushunllapachu allita rurananchiqqa. Chaqa chayshina mana shaykuq allita rurashpaqam, ancha allin kusichayuyqshina rinchiql-lapa kaq suq diyaga. ¹⁰ Chayri Jisuspi kriyiq masinchiqkunata ancha allita yanapashpa, atishqanchiqkaman yumbay runakunata, warmikunata yanapashunllapa.

Pablum kay kartata ushyarqan

¹¹ Rikayllapa kay mas atun litrakunata. Kay partitallam noqa kikiy makiywan ishibriykani.

¹² Chay siñalta kwirpuykipi rurachishuqkunaqam ancha munan, yumbay runakuna paykunata rrispitananllapa. Chaqa manam munanllapachu, paykunata qesachanambaqqa. Chaymi mana munanllapachu yach'achikuyta: “Jisukristu kruspi wañushqanraykum, Tayta Dyus atin washawayninchiqta”, nishpaqa. ¹³ Chay siñalniyuq kaqkuna-manda wakingam ancha munan, qamkunapis chay siñalta kwirpuykipi ruranaykillapa, paykuna alabakashpa ninanllapa: “Chay mana israylinu kaqkunatapismi yach'achishqallapa kani, Muysispa liyningunata kumplishpa, chay siñalta kwirpumbi rurananllapa”, nishpa. Piru chayshina yach'achikushpapismi, paykunaqa mana kumplinchi Muysispa yumbay liyningunataqa. ¹⁴ Piru noqaqam mana paykunashinaqa alabakanichu. Ashwanmi Siñurninchiq Jisukristutalla alabani, kruspi wañushqanrayku washawananchiq. Chaymi paytalla kasuptiy, kay mundupa kusasningunaqa manana nimapaq balinchu noqapaqqa. Chaqa noqaqam chay kusaskunapaqqa suq wañushqa runashinana kani. ¹⁵ Chaqa Tayta Dyuspaqqam mana balinchu, siñalniyuq ichu mana siñalniyuq kananchiqllapa. Piru paypaqqam ancha balin Jisukristupi kriyishpa, mushuq laya runakuna, warmikuna kananchiqllapa. ¹⁶ Chayri kay yach'achikushqayta yumbay kasuqkunata Tayta Dyus llakipashpa yanapanqa, kushikunanllapa. Chayshinallar kushikunqallapa paypi yumbay kriyiqkuna. Chaqa paykunaqam Dyuspaqqa lijitimu wambrangunana.

¹⁷ Siñurninchiq Jisuspaq yach'achikuptiymi, payta kuntraqkunaqa maqawashpa, ancha chuqriwashqallapa. Chaymi kwirpuypi achka siñakuna kidashqa. Chay siñakunaqam suq siñalshina, Jisuspa lijitimu sirbikuqnin kani, nishpa. Chaymi kananmandaqa mana munanichu ni mayqan runa ni warmi piñachiwananqa.

¹⁸ Kriyiq masikuna, Siñurninchiq Jisukristu yumbaynikita yanapashunqa, kushikushpa kawsanaykillapa. Chayshina kanqa.

APUSTUL SAN PABLUM KAY KARTATA KACH'ARQAN IFISU LLAQTAPI TIYAQKUNAMAN (IFISYUS)

¿Pitaq karqan San Pabluga? Liyishun chay punta parti Rrumanusta, masta yach'ananchiq San Pablupaq.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? Pabluga kay kartata iskibrirqan Ifisu llaqtapi tandakaq kriyiq masingunaman. Ifisugam suq atun pudirniyuq llaqta karqan. Chaymi Jisuspi kriyiqkuna achka taksha llaqtakunamanda rirqan chay Ifisuman randiq, randikuq, kriyiq masingunata watukuq. Masta yach'ananchiq ifisyanukunapaq, liyishun Ichus 18.19-19.41; 20.17-38; Apukalipsis 2.1-7.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Pabluga kimsa wata tukuyta tiyashqa karqan Ifisupiga, Jisukristupaq yach'achikushpa. Chay llaqtapim achka runa, warmi Jisukristupi kriyishqa karqan. Pabluga chay llaqtamanda llugshishpapis, chay kriyiq masingunataqa ancha kuyarqan. Chaymi rrumanu awturidarkuna karsilaptim-bis, Pabluga chay Ifisupi tandakaq kriyiq masingunata mana qonqash-pachu, karsilmandapacha kay kartata kach'arqan.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa? Niwanchiqmi Tayta Dyusshi munan, paypi yumbay kriyiqkuna suq yuyayniyuqla kananchiqllapa. Kay librupim ishka atun partikuna kan:

If 1.3-3.21 niwanchiqllapa, Jisukristu yumbay nasyunmanda kaqkunata kuyawaqninchiq, washawashqanchiqpaq.

If 4.1-6.24 niwanchiqllapa, Dyuspa wambranguna kashpaqa, yumbaywan shumaqta kawsananchiqllapa.

Kay librupigam Jisukristupi kriyiqkunapaq kimsa kumpara-syungunata yach'achiwanchiqllapa:

1 Jisukristupi kriyiqkunagaq suq adurana wasishina kanchiqllapa; Jisukristugaq chay adurana wasipa mas baliq ruminshina. (If 2.20-22)

2 Jisukristupi kriyiqkunagaq suq kwirpushina kanchiqllapa. Jisukristugaq chay kwirpupa umanshina. (If 1.23, 4.12-16)

3 Jisukristupi kriyiqkunagaq suq runapa warmishina kanchiqllapa. Jisukristugaq chay warmipa qosanshina. (If 5.22-23)

Pabulum ifisyanukunata napaykurqan

¹ Kuyashqay kriyiq masitakuna, Tayta Dyus munaptinmi, Jisukristu noqa Pabluta numbrawashqa, apustulnin kanaypaq. Chaymi Jisukristupi kriyiptikillapa, kay kartata kach'amuni qamkuna Ifisu llaqtapi tandakaqkunaman. ² Mañakunim Tayta Dyusman, Siñurninchiq Jisukristumambis, tukuy imapi qamkunata yanapashunan, ama llakishpachu ashwan kushikushpa kawsanaykillapa.

Jisukristu wañushqanraykum, Taytanchiq Dyus ancha yanapawanchiqllapa

³ Jisuspi kriyiptinchiqllapam, Tayta Dyusqa syilumandapacha ancha yanapawashqa kanchiq, paypi mas allita yuyakushpa

kawsananchiq. ¡Chayraykur Siñurninchiq Jisukristupa Tayta Dyusta ancha alabashunllapa! ⁴ Chaqa ancha unay tyimpupim Tayta Dyusqa manaraq kay munduta rurashpa, noqanchiqkunata akrawarqanchiq, paypa wambranguna kashpa, paypa ñawpambi ama nima uchayuqkuna kananchiqllapa. ⁵ Chayshina ancha kuyawaqninchiqmi, unaymandapacha payqa kamawarqanchiq, wambranguna kananchiqllapa. Chaymi Churin Jisukristuta kach'amurqan washawananchiq. Chaqa chayshinam munarqan rurayta. ⁶ Chaymi ancha allin kashpa, kuyashqan Churinwan washawaqninchiq, tukuy imapi yanapawashqa kanchiq. ¡Chayri payta ancha alabashunllapa! ⁷ Chaqa Tayta Dyus ancha kuyawaptinchiqmi, Churin Jisukristu yawarninda ich'ashpa wañurqan washawananchiq. Chayshinam Tayta Dyusqa yumbay uchanchiqmanda pirdunawashqa kanchiqllapa. ⁸ Chayshina ancha kuyawaqninchiqmi, ancha allita yach'achiwashqa kanchiq, yach'ayniyuq kananchiqllapa. ⁹ Chayshinam intyindichiwashqa kanchiq paylla yuyashqanda. Chaqa chay yuyashqan ruranan kaqtaqam mana pipis yach'ashqachu karqan. ¹⁰ Piru Dyusqam kayshina yuyarqan: Munashqay tyimpu ch'ayamuptinmi, rini tandaq syilupi tiyaqkunata, mundupi tiyaqkunatapis, Churiy Jisusta kasunanllapa, nishpa.

¹¹ Tayta Dyusqam tukuy imata pay munashqanshina rurán. Chaymi Churin Jisukristupi kriyiptinchiqllapa, payqa unaymandapacha akrawashqa kanchiq, suq shumaq irinsyata ch'askinanchiq. ¹² Chaymi payqa munarqan noqaykuna isrraylinukuna Jisukristupi puntata kriyinayllapa, kay tyimpupi qamkunawan yumbayninchiq paypi kriyishpa, Tayta Dyusta alabashpa kawsananchiqllapa. ¹³ Chayshinallam qamkuna mana isrraylinu kaqkunapis allip kaqta uyashpa, Jisukristupa shumaq nutisyanda yach'akushpa, paypi kriyirqaykillapa. Chaymi Tayta Dyusqa ufrisikushqan Santu Ispiritunda qoshushqallapa, qamkunapi tiyashpa, suq siñalshina kanambaq, yumbay rigsisuqkuna yach'anambaq: Paykunam allipta Dyuspa wambranguna, nishpa. ¹⁴ Chaqa Tayta Dyusqam manaraq irinsyanchiqta qowaqninchiq, Santu Ispiritunda qowashqa kanchiq, yach'ananchiq: Tayta Dyusmi washawaqninchiq, yumbay ufrisiwashqanchiqta rin kumpli, nishpa. Chayri payta alabashunllapa, ancha pudirniyuq kashqanrayku.

Pablum Dyusman mañakurqan, Jisuspi kriyiqkuna yach'ayniyuq kananllapa

¹⁵ Noqam yach'ani: qamkunash Siñurninchiq Jisuspi kriyishpa, yumbay kriyiq masinchiqkunata kuyashpa, kawsangillapa, nishpa. ¹⁶⁻¹⁷ Chaymi Siñurninchiq Jisukristupa ancha llipyaq Taytan Dyusman mañakushpa, mana shaykuq ancha pagikuni qamkunapaq. Mañakunipismi Santu Ispiritunwan yanapashunan, pay nishqanda intyindishpa, ancha yach'ayniyuq kashpa, payta mas allita rigsinaykillapa yuyaynikipi. ¹⁸ Mañakunipismi, qamkunata yanapashunan, allita intyindinayki: Tayta Dyuswanmi tukuy tyimpu syilupi rinchiqllapa kawsaq, nishpa. Chaqa paypa yumbay wambrangunatam ancha shumaq irinsyata rin qowaqninchiq. ¹⁹⁻²⁰ Mañakunipismi intyindinaykillapa: Ancha pudirniyuq Tayta Dyusqam tukuy imata atin rurayta. Paypaqqam mana nima

trabajuschu, nishpa. Chaymi Churin Jisukristupi kriyiqkunata yanapawaptinchiq, tukuy ima munashqanda atinchiqllapa rurayta. Chaqa ancha pudirniyuq kashpam, Tayta Dyus Churin Jisusta wañushqanmanda kawsachimushpa, syilupi allin ladumbi tiyachirgan. Chay kikin pudirninwanmi noqanchiqkunatapis yanapawanchiq. ²¹ Chay pudirninwanmi Jisukristuta ancha pudirniyuqta numbrashpa, nirqan: “Yumbay patrungunata, awturidarkunata, kamachikuqkunata, anjilkunata kamachiy kay tyimpupi, suq tyimpupipis. ²² Tukuy ima kaqta kamachiy. Chaqa qamqam noqapi yumbay kriyiqkunapa umanshina kangis”, nishpa. ²³ Chayshina Jisukristu umanchiqshina kaptinqam, paypi yumbay kriyiqkunaga kwirpunshina kanchiqllapa. Chaqa payqam Santu Ispiritunwan noqanchiqkunapa shunqonchiqpi tiyashpa, tukuy imapi kamachiwanchiq. Chayshina tukuy lugarkunapi kashpam, tukuy ima kaqta kamachin.

2

Dyusmi kuyawaqninchiq washawanchiqllapa

¹ Qamkuna Jisukristupi kriyiptiqqam, payqa washashushqa, tukuy tyimpu kawsanaykillapa. Piru unay tyimpupi uchayuqkuna kaptiqqam, Dyuspaqqa wañushqashina karqaykillapa. ² Chaqa Jisuspi manaraq kriyishpaqam, kay mundupi tiyaq uchayuqkunashina kawsarqaykillapa. Chay kamachikuq dyablu wayrapi tiyaqta kasushpam kawsarqaykillapa. Chay dyabluqam Dyusta mana kasuqkunata animachin, uchakunata rurananllapa. ³ Kanan unay tyimpupiqam noqanchiqkunapis chay uchayuqkunashina kawsarqanchiq, kwirpunchiqta kasushpa, mana baliq yuyashqanchiqkunata rurashpa. Chaymi Tayta Dyusqa piñakushpa, kastigawananchiqna karqan, chay suq uchayuq kaqkunatashina.

⁴ Chayshina kastigawananchiq kashpapismi, Tayta Dyusqa ancha kuyawaqninchiq, ancha llakipawarqanchiq. ⁵ Uchanchiqkunaraykum wañushqashina karqanchiq. Piru Tayta Dyusqam, Jisukristuta kawsachimushqanshina, noqanchiqkunatapis ispiritunchiqpi kawsachiwarqanchiq, paywan tukuy tyimpu kawsananchiqllapa. Chaymi ninchiqllapa: “Tayta Dyusmi ancha allin kashpa, dibaldilla washawashqa kanchiq”, nishpa. ⁶ Chayshina Tayta Dyus Jisukristuta wañushqanmanda kawsachimushpaqam, noqanchiqkunatapis suq mushuq bidata qowashqa kanchiq, syilupi Jisukristuwan kawsananchiqllapa. ⁷ Chayshina Tayta Dyus ancha yanapawaptinchiqmi, yumbay runakuna, warmikuna ch'ayamuq tyimpukunapi rinchiqllapa yach'aq: ¡Tayta Dyus ancha allin kashpam, Churin Jisukristuwan yumbay paypi kriyiqkunata ancha kuyawaqninchiq, tukuy imapi yanapawanchiq! nishpa. ⁸ Chaqa Tayta Dyusqam ancha kuyawaqninchiq, uchanchiqkunamanda washawashqa kanchiq, Churin Jisukristupi kriyishqanchiqrayku. Piru noqanchiqkunallaqam mana atinchiqchu ancha allin kayta, washakananchiqqa. Ashwanmi Tayta Dyus noqanchiqkunata dibaldilla washawashqa kanchiq. ⁹ Chaqa manam pipis atinchu ancha allita rurayta washakananqa. Chaymi mana pipis atinchu alabakayta: Noqallam washakashqa kani, nishpaqa. ¹⁰ Chaqa Dyusqam Jisukristupi kriyiqkunata rurawashqa kanchiq, allita

rurashpa kawsananchiq. Payqam unaymandapacha yach'arqanna: Noqa munashqayshinam allita rurashpa rinllapa kawsaq, nishpa.

Tayta Dyusmi Jisukristupi yumbay kriyiqkunata uchangunamanda pirdunan

¹¹ Qamkuna ifisyanukuna, allita yuyayllapa unay kawsashqaykipaq. Manchu llaqta masiy isrraylinukunaqa qamkunapaq ninllapa: “Kwirpumbi siñalta mana rurashpaqam, mana Dyuspa wambrangunachu”, nishpa. Chaqa chay isrraylinukunaqam ninllapa: “Noqaykunallam siñalniyuq kashpa, Dyuspa wambranguna kanillapa”, nishpa. ¹² Chaymi chay isrraylinukunaqa mana tandakarqanchu qamkunawanqa. Chaqa manaraq kriyiptikillapa Jisukristupim, Tayta Dyus rurashqan tratukunaqa mana qamkunapachu karqan. Chaymi mana yach'arqaykillapachu: Tayta Dyusmi Akrashqan Washadurta rin kach'amug, nishpaqa. Chaqa Dyusmanda akrakadu kashpa, manaraq paypi kriyishpam, kay mundupi malaganayashpaqa kawsarqaykillapa. ¹³ Piru kananqam Jisukristu yawarninda ich'ashpa wañushpa, paypi kriyiptikillapa, qamkunata washashushqa, Tayta Dyuspa wambrangunana kanaykillapa.

¹⁴ Jisukristu wañushpam, isrraylinu kaqkunata, mana isrraylinu kaqkunata achkata washawashqa kanchiq, suq aylullana kananchiqllapa. Piru manaraq washawaptinchigqam, noqanchiqkunaga ch'iqninakushpa, suq altu pirqa layata rurashqallapa karqanchiq, ama tandanakunanchiq. Piru kananqam Jisukristu bulashpa chay altu pirqa layata, yanapawanchiq, suq aylullana kananchiqllapa. ¹⁵ Chaqa Jisukristu wañushpam, chingachirgan Muysispa yumbay liyningunata, amana chay kamachikushqan kustumbrikunata rurananchiqllapa. Kanan isrraylinukunata, mana isrraylinu kaqkunatapismi yanapawashqa kanchiqllapa, paypi kriyishpa, suq aylullana kananchiqllapa. ¹⁶ Chayshina kruspi wañushpam, isrraylinu kaqkunapaq, mana isrraylinu kaqkunapaqpis bidanwan pagarakurqan, Tayta Dyus noqanchiqkunata pirdunawananchiq. Chaymi kananqa suq aylullana kashpa, manana ni piwambis ch'iqninakushpachu shumaqta kawsanchiqllapa.

¹⁷ Chaqa Jisukristu kay munduman shamushpam, Dyuspaq yach'aq isrraylinukunata, Dyuspaq mana yach'aq suq nasyungunamanda kaqkunatapisi yach'achirqan paypa shumaq nutisyanda, suqwan suqwan kuyanakushpa kawsananchiqllapa. ¹⁸ Chayshina Jisukristu wañuptinmi, Dyuspa Santu Ispiritun noqaykuna isrraylinu kaqkunata, qamkuna mana isrraylinu kaqkunata yanapawanchiqllapa, Dyusman qemikashpa, payman mañakunanchiq.

¹⁹ Chayraykum qamkunaga manana furastirushinachu kangillapa. Chaqa noqaykuna isrraylinu kaqkunashinam qamkunapis Tayta Dyuspa wambranguna kangillapa. Chaymi kananqa suq nasyunshinallana kanchiqllapa. ²⁰ Chayraykum noqaykunawan qamkunapis Dyuspaqqa rumimanda suq wasishina kanchiqllapa. Chaqa Jisukristuqam chay wasipa simyintumba mas allin ruminshina. Kanan Dyuspaq rimaqkuna, Jisukristupa apustulningunapismi chay simyintupa suq rumingunashina kanillapa. ²¹ Chaqa Tayta Dyusmi Churin Jisuspi yumbay kriyiqkunata yanapawanchiq, paypa shumaq adurana wasinshina kananchiqllapa. Chaymi yumbayninchiq

achkayashpa tandanakunchiq, Dyusta adurashpa, paypa ancha santu adurana wasinshina kananchiqllapa. ²² Chayshina qamkunapis Jisukristupi kriyishpam, yumbay noqaykunawan kuyanakashpa kawsangillapa. Chaymi Dyuspa Santu Ispiritunqa qamkunapipis tiyan. Chayraykum noqaykunawan qamkunapis Tayta Dyuspa ilgisyanan kanchiqllapa.

3

Tayta Dyusmi Pabluta kach'arqan suq nasyungunaman, Jisuspaq yach'achikunan

¹ Noqa Pablum kay karsilpi kani, tukuy maypi qamkuna mana isrraylinu kaqkunata Jisukristupaq yach'achishushqayrayku. Chaymi Dyusman ancha mañakuni qamkunapaq. ² Chaqa allitam yach'angillapa: Tayta Dyusmi ancha allin kashpa, kuyawaqninchiq, Pabluta numbrashqa, noqanchiqkunata Jisuspaq yach'achiwananchiq, nishpa. ³ Chaymi Tayta Dyuslla yuyashqanda noqata yach'achiwaptin, ashlitata chay pakadupaq qamkunaman isikibrishushqa kani. ⁴ Chayri chay isikibrishushqayta liyishpaqa, intyindiylapa: Pablugam allipta yach'an Jisukristulla yuyashqanda, nishpa. ⁵ Piru unay tyimpukunapi kawsaqqunam mana yach'arqanllapachu Jisukristu chay yuyashqambaqqa. Piru kay tyimpupiqam Dyuspa Santu Ispiritun akrashqan apustulningunata, paypaq rimaqqunatapis yach'achiwashqallapa chay yuyashqanda. ⁶ Chay pakadu yuyashqanqam kayshina nin: Qamkuna mana isrraylinu kaqkunapisshi Jisukristupa shumaq nutisyanda kriyishpaqa, noqaykuna isrraylinu kriyiq masikikunawanqa suq ayllushina suq kwirpushinalla kanchiqllapa. Chaymi Tayta Dyus noqaykunata ufrisiwashqanda qamkunatapis rin qoshuqllapa.

⁷ Noqa mana nima baliptiypismi, ancha allin pudirniyuq Tayta Dyus numbrawashqa, chay shumaq nutisyanda yach'achikunaypaq. ⁸ Jisukristupi yumbay kriyiqkunamandam noqaqa minusta balini. Piru Tayta Dyusqam ancha allin kashpa numbrawashqa, qamkuna suq nasyungunamanda kaqkunata yach'achishunay Jisukristupa shumaq nutisyanda. Piru Jisukristu ancha allin kashqandaqam mana pipis atinchu yumbayta intyindiytaqa. Wakindallam intyindinchiqllapaqa. Chaqa Jisukristuqam tukuy ima kaqmanda mas allinqa. ⁹ Kanan payqam numbrawarqan, Tayta Dyuslla yuyashqanda yumbay runata, warmita intyindichinaypaq. Chaqa Tayta Dyus tukuy ima kaqta ru-raqqam unaymandapacha mana pitapis nishqachu karqan: "Kayshinam rini washaq chay suq nasyungunamanda kaqkunata", nishpa.

¹⁰ Chayshina Tayta Dyus noqaykunata, qamkunatapis washawanchiqllapa, syilupi ancha pudirniyuq anjilkuna kayshina intyindinanllapa: Tayta Dyusqam tukuy imapi ancha yach'ayniyuq, nishpa. ¹¹ Chaqa Tayta Dyusqam, manaraq nima kaptin, yumbay chaykunapaq yuyashqana karqan. Chaymandaqam chay yuyashqandaqa Siñurninchiq Jisukristuwan rurarqan. ¹² Chayraykum kananga Jisukristupi kriyishpaqa, mana nimata manchashpachu, atinchiqllapa Dyusman mañakuyta, yach'ashpa: Dyusmi ancha kuyawashpa, rin yanapawaq, nishpa. ¹³ Chaymi kayshina rrugaykillapa: Qamkunata yach'achishushqayrayku padisiptiyqa, ama

disanimakaychu. Ashwanri kushikuyllapa, yach'ashpa: Pablugam ancha kuyawaqninchiq Jisuspaq yach'achiwarqanchiq. Chayraykum kananqa karsilpi padisiykan, nishpa.

Jisukristum ancha kuyawanchiqllapa

¹⁴ Noqa chayshina ancha kuyashushpam, Jisukristupa Tayta Dyuspa ñawpambi qonqorikushpa, ancha mañakuni qamkunapaq. ¹⁵ Chaqa Tayta Dyusqam yumbayninchiqpa Taytanchiq. Payqam anaq syilupi, kay pachapi yumbay kawsaqkunata rurawashqallapa kanchiq. ¹⁶ Chaymi ancha llipyay tukuy imayuq Tayta Dyusman mañakuni, Santu Ispiritunwan qamkunata yanapashunan, ispirituykipi ancha jwirsayuq kanaykillapa. ¹⁷ Mañakunipismi Jisukristupi allipta kriyiptikillapa, payqa shunqoykillapapi kawsanambaq, payta kuyashpa, suqwan suqwan kuyanakushpa, suq munti allin ch'upayuqshina shunqoykipi ancha jwirsayuq kanaykillapa. ¹⁸ Mañakunipismi chayshina kuyanakushpa, atinaykillapa masta intyindiya: Jisukristum tukuy maypi, tukuy tyimpupi ancha kuyawanchiqllapa, nishpa. ¹⁹ Piru manam pipis atinchu intyindiya imashinam ancha allita kuyawanchiq, nishpaqa. Piru yumbayta mana intyindiptinchiqpismi, ancha mañakuni, mas allita intyindinaykillapa, Dyuspa Santu Ispiritunwan ancha unda kanaykillapa shunqoykipi.

²⁰ Chaqa Tayta Dyusqam ancha pudirniyuq kashpa, atin yanapawayninchigta maski mañakushqanchiqmanda, maski yuyashqanchiqmanda, paypa pudirniyuq Santu Ispiritun shunqonchiqpi tiyaptin. ²¹ Chayri Jisukristupi yumbay kriyiqkunaqa tukuy tyimpu paytalla alabashunllapa. ¡Chayshina kanqa!

4

Dyuspi kriyiqkunaqam suq kwirpushina

¹ Chayshina Tayta Dyus qamkunata qayashuptin wambranguna kanaykillapa, noqa Pablu ancha rrugaykillapa, pay munashqanshina kawsanaykillapa. Chayshinam rrugaykillapa, kay karsilpi kashpa Jisuspaq yach'achikushqayrayku. ² Ancha umildi pasinsyayuqkuna kashpa, agwantanakushpa, suqwan, suqwan kuyanakuyllapa. ³ Dyuspa Santu Ispiritun qamkunata yanapashuptinqar, tukuy diya suq yuyayniyuqla kayllapa. Atishqaykikaman yumbaywan shumaqta kawsayllapa. ⁴ Chaqa Jisukristupi yumbay kriyiqkunaqam suq kwirpushinalla kanchiqllapa. Dyuspa Santu Ispiritumbismi suqla. Tayta Dyusmi yumbayninchiqta yanapawashqa kanchiq, suq Washadurpilla kriyinanchiqllapa. ⁵ Chaqa suq Siñurninchiq Jisukristullam kan. Suq duktrinayuqlam kanchiq. Shutikunanchiqpismi suqla kan. ⁶ Tayta Dyuspismi suqla. Payllam yumbaypa Taytanchiq. Tukuy imatam paylla kamachin. Payllam tukuy lugarkunapi kashpa, yumbay noqanchiqkunapi tiyan.

⁷ Piru Jisukristum yumbayninchiqta yanapawanchiq, suq laya trabajuta, suq laya trabajuta paypaq atinanchiqllapa rurayta. ⁸ Chaymi Jisukristupa Dyuspa Santu Librumbi nin:

Achka kuntraqkunata binsishpa, syiluman rishpam, Santu Ispiritunda kach'amurqan, runakunata warmikunata yanapawanchiq,

suq laya suq laya trabajuta paypaq atinanchiqllapa rurayta, nishpa.*

⁹ Chayshina Jisukristupa q niptin: “Syilumanmi rirqan”, nishpaqa, ¿imataq munan niyta? Chayqam munan niyta: Kay pachaman shamushpam, puntata kay allpapa mas waranman ch'ayarqan, nishpa.

¹⁰ Chaymendaqam syiluman kutirirqan, Santu Ispiritunwan tukuy maypi kashpa, tukuy imata kamachinambaq. ¹¹ Kanan pay syiluman rishpaqam, achka runata, warmita yanapawarqanchiq. Chaqa wakin-ninchiqkunatam numbrawarqanchiq, apustulninguna kananchiqllapa. Wakinninchiqtaqam numbrawarqanchiq paypaq rimaqkuna kananchiqllapa.

Wakinninchiqtaqam numbrawarqanchiqllapa, shumaq nutisyanda yach'achikunanchiqllapa. Wakinninchiqtaqam numbrawarqanchiqllapa, suq michidurshina kriyiq masinchiqkunata kwidashpa yach'achinanchiqllapa.

¹² Chayshinaqam rurarkan, kriyiq masinchiqkunata yach'achishpa, animachinanchiq, Jisukristupa kwirpunshina kashpa, paypi mas allita mas allita yuyakunanllapa.

¹³ Chayshinar suq yuyayniyuqla kashpa, Dyuspa Churin Jisukristupi yuyakushpa, shunqonchiqpi kada diya mas allita payta riqsishun. Chaqa chayshina rurashpaqam, tukuy imapi mas allita mas allita payshina rinchiqllapa kawsaq.

¹⁴ Chayri amana wambrakunashinaqa kashunllapachu. Manchu suq wambraqa tukuy imata das kriyin. Chayshinallam wakin kriyiq masinchiqkunapis mayqan qawch'u ingañakuqpa duktrinanda das kriyinllapa.

Piru Jisukristushina kawsashpaqam, manana rinchiqllapachu kriyiq mayqan ingañakuqtaqa. Chay ingañakuqqam manana rinchu atiq pandachiwayninchiqta.

¹⁵ Ashwanri kuyanakushpa, allip kaqtalla rimashpa, Jisukristupi masta masta yuyakushpa, yach'ayniyuq mayurshina kashunllapa. Chaqa Jisukristuqam paypi yumbay kriyiqkunapa umanchiqshina.

¹⁶ Chaymi yumbayninchiqta yanapawanchiq, suq kwirpushina, suq yuyayniyuqla kananchiqllapa. Chaqa kwirpunchiqpa yumbay partingunaqam, yanapanakushpa, tukuy imata ruranllapa, ¿manachu? Chayshinalla yumbayninchiq kriyiq masipura kuyanakushpaqam, mas allita mas allita Dyuspi rinchiqllapa yuyakuq.

Jisukristupi kriyishpaqam, mushuq bidayuqna kanchiqllapa

¹⁷ Jisukristu numbrawaptinmi, kayshina ancha kunaykillapa: Amana kawsayllapachu Dyuspi chay mana kriyiqkunashinaqa. Chaqa paykunaqam mana baliq yuyashqangunata rurashpa kawsanllapa.

¹⁸ Ancha angu shunqoyuq kashpam, mana munanllapachu Jisukristupi kriyiytaqa. Chaymi Tayta Dyusmanda mana nimatapis yach'akushpaqa, tutapishina kawsanllapa. Chayraykum chingashpa, Tayta Dyuswanqa manana rinllapachu kawsaq. ¹⁹ Chaymi mana nimatapis penqakushpachu, ni sujitakashpachu, tukuy laya munashqan uchakunata rurashpa kawsanllapa.

²⁰ Piru qamkunaqam Jisukristupa q yach'akushpaqa, mana yach'akurqaykichu chay uchayukunashina kawsanaykillapa.

²¹ Ashwanmi Jisuspaq allip kaqta uyashpa, yach'akurqaykillapa pay munashqanshina kawsanaykillapa. ²² Piru qamkuna manaraq Jisuspi kriyishpaqam, kwirpuyki munashqandalla rurashpa, dañakarqaykillapa. Chayri kananqa chay unay jiñuykitaqa dijayna, suq mana baliq mawka

lach'apatashina, amana chayshina kawsanaykillapa. ²³ Ashwanri mushuq yuyayniyuq, mushuq shunqoyuqna kayllapa. ²⁴ Chayri Tayta Dyusmanda mushuq bidata ch'askishpa, ancha allin, ancha santu kayllapa.

²⁵ Chayri yumbayninchiq suq kwirpushinalla kashpa, amana ni pitapis ingañashpachu, ashwan allip kaqtalla suqwan suqwan parlashunllapa.

²⁶ Piru mayqanwan piñakushpaqa, das alliyayllapa, ama uchayuq kanaykillapa. Amar shuyaychu ni amsayanangaman allianayki chay piñachishuqwanqa. ²⁷ Chayshina ama dijakayllapachu, dyablu uchata rurachishunanga.

²⁸ Mayqan suwakuqpisri amana mastaq suwakunqachu. Ashwanri allita trabajanqa, pubrikunata atinambaq yanapayta.

²⁹ Amar malas palabraskunataqa rimayllapachu. Ashwanri allitalla rimashpa, suqkunata animachiyllapa, Jisuspi mas allita yuyakushpa, kushikushpa kawsananllapa. ³⁰ Kanan amar llakichiyllapachu Dyuspa Santu Ispiritunda. Chaqa Tayta Dyusqam chay Santu Ispiritunda qowashqallapa kanchiq, allita yach'ananchiq: Dyuspa wambranmi kani. Jisukristu washawashpa, syiluman rin apawaq, nishpa.

³¹ Chayri ama syintishpachu, ni piñakushpachu, ni piwan anyanakushpa, ni musyanakushpa, ni pitapis ch'iqnishpachu, ni suq laya malukunata rurashpachu, kawsashunllapa. ³² Ashwanri ancha allita suqwan suqwan yanapanakushpa, llakipanakushpa, pirdunanakuyllapa. Chaqa Jisukristu wañushqanraykum, Tayta Dyus uchanchiqkunamanda pirdunawashqa kanchiqllapa. Chayraykur noqanchiqkunapis suqwan suqwan pirdunanakushpa kawsashunllapa.

5

Dyuspa wambranguna kashpaqar, kayshina kawsashunllapa

¹ Qamkuna Tayta Dyuspa kuyashqan wambranguna kashpaqar, payshina kawsayllapa. ² Chaqa Jisukristuqam ancha kuyawaqninchiq, intrigakarqan wañunambaq, Tayta Dyus uchanchiqkunamanda pirdunawananchiq. Chayshina wañushpaqam Tayta Dyusta ancha kushichirgan. Chaqa Jisusqam wañurqan suq ancha shumaq uñitata ufrindapaq wanchishqashina. Chayri noqanchiqpis Jisusshina suqkunata kuyashpa kawsashunllapa, Tayta Dyusta kushichinanchiq. [Nuta: Unay tyimpupim isrraylinukuna shumaq uñitakunata wanchishpa, ufrindatashina qorqan Dyusta, uchangunata pirdunanambaq.]

³ Chayri Tayta Dyuspa wambranguna kashpaqa, manaraq rrispituyuq kashpa ichu rrispituyuq kashpa, ama puñuyllapachu mana rrispituyki kaqwanqa, ni suq laya uchakunata rurayllapachu. Suqkunapa imangunata ama munakuyllapachu. ⁴ Amar malas palabrasta rimayllapachu ni tuntukunashina penqakuypaq grasyakunata rurashpa asikuylapachu. Chaqa manam nimapis balinchu chay layakunata rimanaykillapaqa. Ashwanri Tayta Dyusta pagikushpa, kawsayllapa. ⁵ Chaqa allitam yach'angillapa: Manaraq rrispituyuq kashpa ichu rrispituyuq kashpa, suqwan puñushpa ichu suq laya uchakunata rurashpa ichu nisyukuna kashpa, mana ringillapachu kawsaq Tayta Dyuswan Churin Jisukristuwanqa. Chaqa chay nisyukunam tukuy imata ancha munashpa, chay kusaskunata aduraykanllapa, amitu layakunata aduraqkunashina.

⁶ Amar pipis ingañashunqachu, yanqakunata nishushpa, uchata ruranaykiqa. Chaqa Tayta Dyusqam chay uchata ruraqkunawan piñakushpa, ancha rin kastigaq, payta mana kasuptinllapa. ⁷ Chayri chay laya runakunamandaqa kwidakayllapa, ama qamkunata dañachishunan.

⁸ Qamkunaqam unay tyimpukunapi mana allikunata rurashpa, tutaq pishina kawsarqaykillapa. Piru kananqam Jisukristupi kriyishpa, allita rurashpa, achikpishinana kawsangillapa. Chayshinalla mana shaykuq kawsayllapa, suqkunapaq suq micha achikchakuqshina kanaykillapa. ⁹ Chaqa Dyuspa Santu Ispiritunmi rin yanapashuql-lapa, ancha allin kashpa, allitalla rurashpa, allip kaqtalla rimashpa kawsanaykillapa. ¹⁰ Chayri allita yach'akuylapa Dyus munashqanda, pay munashqanshina kawsanaykillapa. ¹¹ Amar kawsayllapachu chay uchayuq runakunashinaqa. Ashwan paykuna uchata rurashpa pakaptinqa, anyashpa kunayllapa: “Chayshina rurashpaqam, ringillapa chingaq”, nishpa. ¹² Chaqa chay pakashqan uchangunaqam ancha fiyu penqakuypaq. Chaymi mana munanchiqchu ni rimayta chay ucha rurashqambaqqa. ¹³ (Piru Dyuspa Santu Ispiritunmi atun michashina.) Chaymi chay pakashqa uchakunata das rikachiwanchiq, achikpishinana kidananllapa. Chaymi das intyindinchiq: Chay uchakunaqam ancha fiyu, nishpa. ¹⁴ Chayraykum suq yach'ayniyuqqa nin:

Qamkuna mana alli ruraqkunaqam puñuqkunashina, wañuqkunashina kangillapa. Chayri rikch'akamushpa, atarimuyllapa, Jisukristu achikpishinana kawsachishunan, allitana rurashpa kawsanaykillapa, nishpa.

¹⁵ Chayri ancha allita kwidakashunllapa, allita rurashpa kawsananchiq. Amar tuntushinaqa kashunllapachu. Ashwanri jwisuyuyushina kawsashunllapa. ¹⁶ Chaqa kay tyimpupiqam uchayuq runakunaqa ashwamba ashwamba mana allikunata ruraykanllapa. Chayri tukuy diya allita yuyashpa, Dyus munashqanshina kawsashunllapa. ¹⁷ Chayraykur ama tuntushinaqa kashunllapachu. Ashwanri yach'akushunllapa Dyus munashqanda rurananchiq. ¹⁸ Amar mach'ashunllapachu. Chaqa mach'ashqakunaqam mana sujitakashpachu, tukuy imapi rinllapa dañaq. Ashwanri Dyuspa Santu Ispiritunda kasushpa, kawsashunllapa. ¹⁹ Chayshina kawsashpa, salmukunata, innukunata, suq laya alabansakunata kantashpa, Siñurninchiq Jisusta tukuy shungo alabashpa, suqwan suqwan animachinakushun. ²⁰ Siñurninchiq Jisukristupa shutimbi tukuy tyimpu, tukuy imapaq Tayta Dyusta pagikushunllapa.

Ayllunchiqkunapir shumaqta kawsashunllapa

²¹ Yumbay qamkuna Dyusta ancha rrispitashpaqa, suqwan suqwan kasunakuylapa.

²² Qamkuna qosayuq warmikuna, Jisukristuta kasushqaykishina, qosaykitapis kasuy. ²³ Jisukristuqam paypi yumbay kriyiqkunapa Washadurninchiq, umanchiqshina kashpa, kamachiwanchiq. Chaqa paypi kriyiqkunapaq Jisuspa kwirpunshina kanchiqllapa. Chayshinallam suq warmipa qosanqa umanshina kashpa paytaqa kamachin. ²⁴ Chayri Jisukristupi kriyiqkuna payta kasushqanchiqshina, warmipis qosanda tukuy imapi kasunqa.

²⁵ Runakunapis ancha kuyanqa warminda, awnki wañunqapis. Manchu Jisukristuqa paypi kriyiqkunata ancha kuyawaqninchiq, wañurqan washawananchiq. Chayshinalla suq runa warminda kuyanqa. ²⁶ Chaqa Jisukristum wañurqan, paypi kriyiqkunata uchanchiqmanda pirdunawananchiq, Tayta Dyustana kasushpa kawsananchiqllapa. Kanan shumaq nutisyanda yach'achiwaqninchiqmi, uchanchiqkunata yakuwanshina mayllawashqa kanchiq. ²⁷ Chayshinam rurarqan, paypa ñawpambi mana nima uchayuq shumaq nubyashina kananchiqllapa. Chayshina ancha llipyaq yuraq mudanayuqshina kaptinchiqllapam, shumaqta rin ch'ayachiwaqninchiq. ²⁸ Chayri qamkunapis warmikita ancha kuyay, kikin kwirpuykita kuyashqaykishina. Chaqa suq runa warminda ancha shumaqta kwidashpaqam, pay kikin kwidakaykan. ²⁹ Chaqa manam pipis kwirpunchiqtaqa ch'iqninchiqchu. Ashwanmi shumaqta kwidashpa, imatapis mikushpa kawsananchiqllapa. Chayshinallam Siñurninchiq Jisukristupis paypi kriyiqkunata shumaqta kwidawananchiqllapa. ³⁰ Chaqa paypi kriyishpaqam, paypa kikin kwirpunshinana kashpa, paypa aychanshina, tullunshina kanchiqllapa. ³¹ Chaymi Dyuspa Santu Librumi nin: “Suq runa warmikushpaqa, taytanda, mamanda dijashpa, warminwanna kawsanqa. Kanan ishka kashpapis, suq kwirpushinallana kanqa”, nishpa.* ³² Chay nishqandaqam mana pipis atishqachu ancha allita intyindiya. Chaqa manam rimanchu runa warmi kasarananllachu. Ashwanmi rimambis, Jisukristu paypi kriyiqkunawan tandakaptinchiq, paywan suq kwirpushinallana kananchiqllapa, nishpa. ³³ Chaymi niykillapa: Yumbay runakuna ancha kuyanqa warminda kikin kwirpunda kuyashqanshina. Warmikunapisri qosanda rrispitanqa.

6

¹ Wambrakuna, Jisukristupi kriyishpaqa, taytaykita, mamaykita allita kasuyllapa. Chayshina kasushpaqam, allita ruraykangillapa. ² Chaqa Tayta Dyuspa punta liyninmi kayshina nin: “Taytaykita, mamaykita rrispitayllapa”, nishpa. Chay liyta niwaqninchiqmi, suq shumaq primyuta kayshina ufrisiwashqa kanchiq: ³ “Taytaykita, mamaykita kasuptikiqam, ancha rini yanapashuq, kushikushpa, achka watakunata kay mundupi kawsanaykipaq”, nishpa.*

⁴ Qamkuna taytakunapis, wambraykikunata ama piñachiyllapachu. Ashwanri shumaqta yach'achishpa kunashpa, kriyayllapa, Jisukristupi kriyinanllapa.

⁵ Qamkuna randishqa kriyadukuna, patrunnikita manchashpa, allita rrispitashpa kasuyllapa, Jisukristuta kasuykangimanshina. ⁶ Chayri chay patrunniki rikashuptin ichu mana rikashuptimbis, allita trabajayllapa. Piru amar trabajychu chay patrunnikiwan allita kidanaykillapa. Ashwanri Dyus munashqanda rurashpa, tukuy shunqo allita trabajay, Jisukristupaq trabajaykangimanshina. ⁷ Chayshina kushikushpa, patrunnikita allita yanapashpaqar, Jisuspaqshina trabajay, ama runakunapaqllachu. ⁸ Chaqa randishqa kriyadu ichu libri runa kashpapis, allita yach'anchiqllapa: Tayta Dyusmi rin pagarawaqninchiq alli rurashqanchiqpaq, nishpa.

* 5:31 Génesis 2.24 * 6:3 Éxodo 20.12

⁹ Qamkuna patrungunapis, randishqa kriyaduykikunata ama nimatapis manchachishpachu, shumaqta kamachiy. Chaqa syilupim kan yumbayninchiqpa patrunninchiq. Payqam mana ni pitapis sawachashpachu, yumbayninchiqta ancha allita rin jugawaqninchiq.

Dyuspa armangunawanri dyabluta kallpachishunllapa

¹⁰ Kananri kriyiq masitakuna, Jisukristuman mañakushunllapa, pudirninwan yanapawaptinchiq, uchakunata binsinanchiq. ¹¹ Manchu suldadukuna kuntrangunata binsinanllapaqa, jirrumanda kaskuta rurakushpa, jirrumanda chilikinda rurakushpa, armangunawan pilyanllapa. Chayshinallar noqanchiqkunapis Tayta Dyusmanda armangunatashina ch'askishunllapa, dyablu ama ingañawananchiq. ¹² Chaqa noqanchiqkunaqam mana pilyaykanchiqchu runa masinchiqkunawan. Ashwanmi pilyaykanchiqqa chay jwirsayuq, pudirniyuq, kamachikuq dyablukunawan, tutayaqpi puriq kamachikuqkunawan. Paykuna ingañaptinmi, kay pachapi achka runa warmi tutayaqpishina puriykanllapa. Chay kamachikuq dyablukunam altupi bwilaq dyablukunatapis kamachinllapa. ¹³ Chayri Tayta Dyusmanda yumbay chay armangunatashina ch'askishunllapa, chay dyablukunamanda atinanchiq washakayta. Chayshina ruraptinchiqqam, chay dyablukunaqa suq diya munashpa binsiwayninchiqta, mana rinllapachu atiq.

¹⁴ Chayri allip kaqtalla kriyishpa, rimashpaqa, suldadukuna wach'ukunda rurakuqshina kashunllapa. Chayshinar allitalla rurashpa, jirrumanda chilikiyuqshina kashunllapa. ¹⁵ Listur kashunllapa, Jisuspa shumaq nutisyanda yach'achikunanchiq, suqkunapis Dyuswan alliyananllapa. Chaqa chay shumaq nutisyangam noqanchiqpaqqa suldadupa sapatungunashina. ¹⁶ Yumbay kusasmandam masta balin Jisukristupi allita kriyinanchiqllapa. Chayshina kriyishpaqam, suq iskudu tabla layata piskaykanchiqmanshina washakananchiq. Chaqa dyabluqam ancha munan dañachiwayninchiqta, rumikunawan sitawanchiqmanshina. Piru Jisukristupi allita yuyakushpaqam, chay iskudu tabla layawan atinchiq arkayta, ama ch'ayachiwananchiq. ¹⁷ Tayta Dyusmi washawanchiqllapa, suq suldadu jirrumanda kaskunwan washakaqshina. Tayta Dyus nishqanqam atun kuchillushina. Chayri Dyuspa Santu Ispiritunmanda yach'akushun Dyus nishqanda, dyabluta maqashpa, binsinanchiq. ¹⁸ Piru Dyuspa Santu Ispiritun qamkunata yanapashuptin, allita yuyashpa, mana shaykuq mañakuyllapa yumbay kriyiq masinchiqkunapaq.

¹⁹ Noqapaqpis mañakuyllapa, Tayta Dyus yanapawanambaq, ama manchashpachu, ashwan ancha allita Jisukristupa pakadu nutisyanda yach'achikunay. Chaqa unaymandapacham mana pipis intyindishqachu: (Tayta Dyusmi qamkuna mana isrraylinu kaqkunatapis munan washashuyllapata, nishpa.) ²⁰ Kanan Tayta Dyusmi numbrawashqa, rrimplasun rimanaypaq chay shumaq nutisyanda. Chayraykum kay karsilpi kadinakunawan watadu kani. Chayri Tayta Dyusta noqapaq rrugayllapa, ama nimata manchashpachu, paypaq yach'achikunay.

Pablum dispidikarqan

²¹⁻²² Kuyashqanchiq kriyiq masinchiq Tikikum ancha allita yanapawashqa, Jisukristupaq yach'achikunay. Chaymi payta rini

kach'amuq, qamkunata animachishunan: “Masanchiq Pablum karsilpiqa kayshina kawsaykan”, nishpa.

²³ Kriyiq masitakuna, ancham mañakuni, Taytanchiq Dyus, Siñurninchiq Jisukristupis tukuy imapi qamkunata yanapashunan, kushikushpa, kuyanakushpa, Dyuspi allita yuyakunaykillapa.

²⁴ Chayshinam mañakuni, Tayta Dyus yumbay allin kriyiq masinchiqkunata ancha yanapanambaq. Chaqa paykunaqam mana shaykuq Siñurninchiq Jisukristuta kuyaykan. Chayshina kanqa.

APUSTUL SAN PABLUM KAY KARTATA KACH'ARQAN FILIPUS LLAQTAPI TIYAQKUNAMAN (FILIPINSIS)

¿Pitaq karqan San Pablu? Liyishun chay punta parti Rrumanusta, masta yach'ananchiq San Pablupaq.

¿Pikunapaqmi isikibrirqan kay librutaqa? Pabluqam isikibrirqan Filipus llaqtapi tiyaq kriyiq masingunaman. Filipusqam rrumanukunapaqqa ancha baliq llaqta karqan. Chay llaqtaqam prubinsya Masiduñapi karqan. Chayman Pabluga rishpa, Jisukristupa shumaq nutisyanda yach'achikurqan. Masta yach'ananchiq chay filipusinu kriyiqkunapaq, liyishun Ichus 16.6-40.

¿Imaraykum isikibrirqan kay librutaqa? Pabluqam karsilpi karqan. Chaymi chay Filipuspi tiyaq kriyiq masingunaqa chaypaq yach'ashpa, munarqanllapa qellaywan ichu suq laya kusaskunawan Pablutaqa yanapayta. Chaymi Ipafrudituta Pabluman kach'arqanllapa, chay kusaskunata apanambaq. Chaymandaqam Pabluga kay kartata isikibrirqan, chay filipusinu kriyiq masingunata ancha pagikunambaq, chay rrigalukunata kach'ashqanllaparayku. Paykunataqam animachirqambis, Jisukristupi ancha allita kriyinanllapa. Chayshina isikibrishpaqam, Ipafrudituta kach'arqan, kay kartata apananllapa filipusinu kriyiq masingunaman.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?

Flp 1.1-11; 4.10-23 niwanchiqllapa, Pablu filipusinu kriyiq masingunata ancha pagikushqambaq, Dyusman paykunapaq ancha mañakushqambaq.

Flp 1.12-30 niwanchiq, Pablu karsilpi kashpapis, yach'arqan: Suqkunam Jisukristupaq yach'achikuykanllapa, nishpa. Chaymi ancha kushikurqan. Niwanchiqpismi, Jisukristupi kriyishpaqa, ancha ñakashpapis, ama disanimakananchiq.

Flp 2.1-18 niwanchiq, Jisukristushina umildi kananchiqllapa.

Flp 2.19-30 niwanchiq, Timutiyu, Ipafrudituta Pabluta ancha yanapashqambaq.

Flp 3.1-4.9 niwanchiq, Jisukristuta yuyayninchiqpi riqsishpa, allita kasunanchiq, ama pilyanakunanchiq, ashwan kushikushpa kawsananchiqllapa.

Pablum napaykurqan filipusinukunata

¹ Kuyashqay kriyiq masitakuna, noqa Pablum masanchiq Timutiyuwan Jisukristupa sirbikuqnin kanillapa. Chaymi kay kartata kach'amuni qamkuna Filipus llaqtapi tiyaq kriyiq masiykunaman. Chaqa qamkunaqam Jisukristupi allipta kriyishpa, Dyuspa wambrangunana kangillapa. Chaymi ubispuykikunata, dyakunuykikunata, yumbay qamkunata napaykuykillapa. ² Mañakunim Tayta Dyusman, Siñurninchiq Jisukristumambis, tukuy imapi qamkunata yanapashunan, ama nimata manchashpachu, ashwan kushikushpa kawsanaykillapa.

Pablum Dyusman mañakurqan kriyiq masingunapaq

³ Kriyiq masitakuna, kada bwilta qamkunata yuyashushpam, Dyusman ancha pagikuni qamkunapaq. ⁴⁻⁵ Kanan qamkunapaq Dyusman mañakushpaqam, ancha kushikuni. Chaqa Jisukristupi kriyishqayki diyamandapacham kanangaman qamkunaqa ancha yanapawashqa kangi, Jisuspa shumaq nutisyanda yach'achikunaypaq. ⁶ Kanan allitam yach'ani: Tayta Dyusmi qamkunata yanapashushqa, paypi kriyishpa, pay munashqanda ruranaykillapa. Chayshinallam mana shaykuq rin yanapashuqlapa, mas allita mas allita pay munashqanda rurashpa, kawsanaykillapa, Jisukristu shamunan diyakaman. ⁷ Chaymi ancha balin, tukuy shungo qamkunata kuyashunaypaq. Chaqa kay karsilpi kaptiy ichu libri kaptiypis, qamkuna ancha yanapawangi, kuyawaqninchiq Tayta Dyuspa shumaq nutisyanda awturidarkunapa ñawpambi yach'achikunay: “Kay nishushqayqam allip”, nishpa. ⁸ Kanan Tayta Dyusmi yach'an: Churiy Jisukristu yanapaptinmi, Pabluga tukuy shungo filipusinukunata ancha kuyan, nishpa. ⁹ Chaymi Dyusman mañakuni, chay ancha kuyakushqaykimanda masta kuyakunayki, allita Dyusmanda yach'akushpa, ancha yach'ayniyuq kanaykillapa. ¹⁰ Mañakunipismi, ancha allita yach'anaykillapa, imam alli, imam mana allichu, nishpa, Jisukristu shamuptin, ama nima uchayuq kanaykillapa, ¹¹ ashwan Jisukristu yanapashunan, yumbayta allita rurashpa kawsanaykillapa, yumbay rikashuqkuna Tayta Dyusta alabananllapa.

Jisukristupi kriyishpaqam, mushuq bidayuqna kanchiqlapa

¹² Kriyiq masitakuna, noqa Pabluta karsilawaptinllapam, mas achka runakuna, warmikuna Jisuspa shumaq nutisyanda uyashqallapa. ¹³ Chaqa gubyirnu Sesarpa yumbay kwidakuy suldadunguna, kay atun llaqtapi yumbay tiyaqkunapismi yach'anllapana: Pablutaqam karsilashqallapa, Jisukristupaq yach'achikuptin, nishpa. ¹⁴ Kanan kay karsilpi kashpa, mana nimata manchashpachu, Jisukristupaq yach'achikuptiymi, ancha achka kriyiq masinchiqkunapis, manana manchashpachu, Jisukristupaq masta yach'achikuykan.

¹⁵ Allibmi wakingunaqa imbidyawashpa, munashpa binsiwayta, Jisukristupaq yach'achikuykan. Piru suqkunaqam, allin shungoyuq kashpa, munashpa yanapawayta, Jisukristupaqqa yach'achikuykan. ¹⁶⁻¹⁷ Paykunaqam kuyawashpa, yach'anllapa: Tayta Dyusmi Pabluta numbrashqa, shumaq nutisyanda yach'achikunan. Chaymi karsilpina kidashqa, nishpa. Chay imbidyawaqkunaqam Jisukristupaq yach'achikushpaqa yuyanllapa: Pablu karsilpi kaptingar piñachishun, paypa rrimplasun yach'achikushpa, nishpa. ¹⁸ Piru manam piñakunichu. Chaqa allin shungoyuq kashpa, ichu mana allin shungoyuq kashpapis, Jisukristupaq yach'achikuykanllapa. Chaymi ancha kushikuni. Kanan mastam rini kushikuq, ¹⁹ qamkuna Dyusman noqapaq mañakuptiki, Jisukristupa Santu Ispiritun yanapawaptin washakanaypaq. ²⁰ Piru wañushpa ichu kawsashpapis, ancha munani Jisukristupaq yach'achikuyta, mana nimatapis pengakushpachu ni manchashpachu, achka runa, warmi payta alabananllapa. ²¹ Chaqa kawsashpaqam, kay bidapi Jisukristuta rini alabaq. Piru wañushpaqam, suq bidapiqa paywan kawsashpa, rini alabaq. Chaymi noqapaqqa alli kanman wañunaypaq.

²² Piru manaraq wañushpaqam, mastaraq atiyman Jisukristupaq yach'achikuyta. Chaymi mana yach'anichu: Mayqanmi mas allin,

kawsanaypaqraq ichu wañunaypaqna, nishpaqa. ²³ Chaqa noqapaqqam allina kanman wañunaypaq, Jisukristuwanna kanaypaq. Piru noqagam mana yach'anichu: Mayqanmi mas alli, nishpa. ²⁴ Chaqa qamkunapaqqa mas alli kanman kawsanaypaqraq, Jisukristupa mas allita qamkunata yach'achishunay. ²⁵ Chaymi yuyakuni: Rinim kawsaqraq, qamkunata animachishunay, kushikushpa, mas allita Siñurninchipki kriyinaqkillapa, nishpa. ²⁶ Chaymi Jisukristu kay karsilmanda surqowaptin, mushuqmanda qamkunawan karinaypaqqa, ancha kushikushpa, payta ringillapa alabaq.

²⁷ Piru mastam rrugaykillapa, Jisukristu nishqanshina kawsanaykillapa. Chayshina kawsaptikillapaqam, qamkunaman shamushpa ichu mana shamushpapis, rini yach'aq: Suq yuyayllam mana shaykuq yanapanakuykan, Jisuspa shumaq nutisyanda yach'achikushpa, nishpa. ²⁸ Chaqa Tayta Dyusmi rin yanapashuqllapa, chay kuntrashuqkunata ama nimatapis manchanaykillapa. Chaymi chay kuntrashuqkunata rinllapa yach'aq: Jisuspi mana kriyishpaqam, rinchiqllapa chingaq, nishpa. Piru qamkunaqam ringillapa yach'aq: Dyusmi rin washawaqninchiq, nishpa. ²⁹ Chaqa ancham balin qamkuna Jisukristupi kriyinaqkillapa. Piru ancham balimbis chayshina kriyishqaykirayku, qesachadu kashpa, ñakanaykillapa. ³⁰ Chaymi kananqa qamkunapis noqashina Jisukristupa yach'achikuptiki, payta kuntraqkuna qamkunatapis qesachashungi. Manchu qamkunapa pullayki kashpa, qesachadu kaptiy rikawarqaykillapa. Kanan qamkunaqam yach'angillapa: Pabluqam karsilpi ancha ñakashpapis, Jisukristupa mana shaykuq yach'achikuykan, nishpa.

2

Jisukristushinar umildi kashunllapa

¹ Manchu Jisukristupi kriyiptikiqa, payqa qamkunata ancha animachishungi. Ancha kuyashushpam, tukuy imapi qamkunataqa kunswilashungi. Paypa Santu Ispiritumbismi qamkunata tukuy imapi yapachashungi. Tayta Dyuspismi ancha kuyashushpa, llakipashungi. ² Chayri qamkunapis kuyanakushpa, suq yuyaylla kashpa, suqwan suqwan ancha shumaqta kawsayllapa, masta kushichiwanayki. ³ Amar palanganuqa kayllapachu. Amar rurayllapachu qamlla munashqaykitaqa. Ashwan umilidi kashpa yuyayllapa: Suqkunaqam ancha balin maski noqamanda, nishpa. ⁴ Amar yuyayllapachu qamkunapaqlaqa. Ashwan suqkunapaqpis yuyayllapa: ¿Imam mas alli paykunapaq? nishpa.

⁵ Chayri qamkunapis Jisukristu yuyashqanshinalla yuyayllapa. ⁶ Manchu payqa syilupi Tayta Dyuswan kashpaqa, Taytanshina ancha baliq kamachikuq Dyus karqan. Piru manam nirqanchu: "Taytayshinallam kashaq", nishpaqa. ⁷ Ashwanmi tukuy imata dijashpa, kay mundupi nasirqan, umildi yanapakuq runa kanambaq. ⁸ Chayshina umildi runa kashpam, Tayta Dyusta tukuy imapi kasushpa, suq kruspi pengakuypaqta wañurqan. ⁹ Chayshina wañuptinmi, Tayta Dyusqa kawsachimushpa, ancha pudirniyuq kamachikuqta rurarqan, yumbay awturidarmanda mas kamachikuq kanambaq. ¹⁰ Chaymi syilupi yumbay kaqkuna, kay pachapi yumbay tiyaqkuna, kay pachapa warambi yumbay kaqkunapis Jisuspa ñawpambi rinllapa qonqorikuq,

payta rrispitashpa. ¹¹ Chayshina qonqorikushpaqam, yumbaypa ñawpambi ningallapa: “Jisukristum tukuy ima kaqpa kamachikuqnin”, nishpa, Tayta Dyustapis alabananllapa.

Jisuspi kriyiqkunaqam michakunashina

¹² Ancha kuyashqay kriyiq masitakuna, noqa gamkunawan kashpa kunashuptiyimi, tukuy tyimpu allita kasuwarqaykillapa. Kanan gamkunamanda karupi kaptiypisri, allita kasuwayllapa. Umildi kashpa, imashinapis kamakayllapa washakanayki. Chayri manchayllapa: Uchata rurashpakish, Dyusmanda akrakayman, nishpa. ¹³ Piru Dyus kikinmi gamkunata animachishungi, pay munashqanda gamkunapis munanaykillapa. Chaymandaqam yanapashungillapa, chay munashqanda ruranaykillapa.

¹⁴ Chayri ama kijakushpachu ni anyanakushpachu, tukuy imata shumaqta rurayllapa, ¹⁵⁻¹⁶ Dyuspa mana uchayuq wambranguna kanaykillapa. Chaqa chayshina kay mundupi ancha uchayuqkunapa ukumbi kawsaptikillapaqam, paykunapis animakanmanllapa, Dyusta kasunanllapa. Chaqa paykunaqam uchangunarayku tutayaqpishina kawsaykanllapa. Piru gamkuna Dyuspa kawsachikuq nutisyanda paykunata yach'achishpaqam, lusirukunashina llipyaykangillapa paykunapaqqa. Chaymi Jisukristu shamuptinqa, noqaqa ancha rini kushikuq gamkunapaq: Manam yanqachu chay Filipusmanda kaqkunata yach'achishqa kani, nishpa. ¹⁷ Kanan gamkuna Jisuspi allita kriyishpam, Dyusta allita kasushpa, kawsaykangillapa. Chaymi noqaqa ancha kushikuni, yawarniyta ich'ashpa, wanchiwanan kaptinllapapis. Chaqa suq animal ufrindapaq wanchishqandashina munaptinllapa wanchiwaytapismi, kushikushpa gamkunata animachiycillapa. ¹⁸ Chayshinallar gamkunapis kushikushpa, noqata animachiwayllapa kushikunaypaq.

Pablum yuyarqan kach'ayta Ipafrudituta Timutiyutapis Filipus llaqta-man

¹⁹ Siñurninchiq Jisus munaptinmi, utqa kach'amushaq gamkunaman kriyiq masinchiq Timutiyuta. Chayshina gamkunamanda kutimushpa willawaptin: “Kayshinam chay Filipus llaqtapi kawsaykan”, nishpaqam, noqaqa ancha rini kushikuq. ²⁰ Manam kanchu suq yach'achikuq masiy kay Timutiyushinaqa. Chaqa payqam noqashinalla yuyashpa, ancha munan gamkunata yanapashuyta, allita rurashpa, kawsanaykillapa. ²¹ Piru achka yach'achikuqqam paykuna munashqandalla ruranllapa. Manam ruranllapachu Jisukristu munashqandaqa. ²² Piru gamkunaqam allita yach'angillapa: Masanchiq Timutiyum ancha allita Pabluta yanapashqa, nishpa. Chaqa payqam churiyshina noqawan pulla Jisuspa shumaq nutisyanda ancha yach'achikushqa. ²³ Chaymi munani gamkunaman kach'amuyta. Piru puntatam munani yach'ayta: ¿Imam rin pasawaq? nishpa. Chay yach'ashqay urasmi Timutiyutaqa rini kach'amuq. ²⁴ Piru yuyakunim: Jisukristum yanapawanqa, kay karsilmanda llugshishpa, utqa shamunaypaq watukushuqllapa.

²⁵ Munanim kach'amuyta kuyashqay kriyiq masinchiq Ipafruditutapis. Chaqa gamkuna kikikim payta kach'amurqayki, noqata yanapawanambaq. Payqam ancha allita yanapawaykan, dyabluta binsishpa, Jisuspaq yach'achikunaypaq. ²⁶⁻²⁷ Piru payqam ancha qeshyaq kashpa,

wañuykarqanna. Chaymi chaypaq yach'aptikillapa, payqa ancha llakishpa nirqan: “Chay kriyiq masiykunach'i noqapaq anchana llakiykanllapa”, nishpa. Chayraykum ancha munashqa shamuyta qamkunaman. Allibmi payqa ancha qeshyaq karqan. Piru Tayta Dyusmi payta, noqata llakipawashpa, yanaparqan kach'akanambaq, ama ashwamba llakinaypaq. ²⁸ Chaymi Ipafruditu ancha munaptin rikashuyllapata, kach'amuykani, payta rikashpa kushikunaykillapa, noqapis amana paypaq llakinaypaq. ²⁹⁻³⁰ Chayri pay qamkunaman ch'ayamuptingqa, ancha kushikushpa, payta ancha rrispitashpa, Jisuspa shutimbi shumaqta ch'ayachiylapa. Chaqa payqam yach'ashpa: Chay karsilpiqam atini wañuyta, nishpapis, kayman shamurqan yanapawanambaq. Chaymi yaqqa wañurqan. Chaqa qamkunaqar karu llaqtapi kashpa, mana atirqaykillapachu yanapawayta.

3

Jisukristupi ancha allita yuyakushun

¹ Kriyiq masitakuna, Siñurninchiqi allita yuyakushpa, kushikushpa kawsayllapa. Manam shaykunichu kayshina achka kutinda qamkunata kunashunaypaqqa. Chaqa chayshina Jisukristupaq allita yach'aptikiqam, mana pipis ingañashunqachu. ² Chayri kwidakayllapa yumbay mana baliq yach'achikuqmanda. Paykunaqam dañachikuq allqokunashina. Chaqa yach'achikunllapam: Kwirpumbi siñalniyuq kaqkunallash Dyuspa wambrangunaqa, nishpa. Manam chayshinachu. ³ Ashwanmi Dyuspa Santu Ispiritun yanapawaptinchiq, noqanchikunaqa Dyusta adurashpa, Jisukristupi kriyishpa, Dyuspa wambrangunaqa kanchiqllapa. Chaymi kushikunchiqllapa. Mananam kriyinchiqllapachu: Kwirpumbi siñalta rurashpa ichu suq kustumbrikunata rurashpam, Dyuspa wambranguna kanchiqllapa, nishpa. ⁴ Piru Jisuspi manaraq kriyishpam, noqapis ancha pandarqay. Chaqa yuyarqaymi: Kwirpuypi siñalniyuq kashpa, isrraylinukunapa duktrinanda kasushpam, noqa kikiylla atini washakayta, nishpa. Kanan yumbay isrraylinumandam noqa masta yuyakurqay chay kustumbrikunapiqa. Manam pipis binsiwaqchu. ⁵ Chaqa 8 diyasniyuq kaptiymi, kwirpuypi siñalta rurarganllapa. Chaymi ancha lititimu isrraylinu kani. Taytay, mamay, agwiluykunapismi Isrrayilmandalla karqanllapa. Chaqa chay alma Binjamimba atun ayllunmandam kani. Farisiyukunapa duktrinandam ancha allita sigirqay. Chaymi Muysispa liyningunata ancha allita kasurqay. ⁶ Chayshina ancha allita kasushpa kawsaptiymi, mana pipis atiqchu anyawaytaqa. Kanan chay liykunapi yuyakushpam, Jisuspi kriyiqkunata ch'iqnishpa, ancha qesacharqani. ⁷ Piru kanangam Jisukristupi kriyishqayrayku, tukuy chay rurashqaykuna noqapaqqa manana balinchu. ⁸ Chaymi bidaypi Jisukristu tukuy imamanda noqapaqqa masta balin. Chayraykum noqaqa tukuy chay munashqaykunata dijashqana kani, Siñurniy Jisukristuta yuyayniypi mas allita riqsinaypaq. Chaymi chay munashqaykunaqa noqapaqqa ancha millanaypaq mapashinana kidashqa, ⁹ Jisukristuta masta kuyanaypaq. Chayraykum manana kriyinchu: Muysispa liyningunata kasushpam, atini washakayta, nishpaqa. Ashwanmi yach'ani: Jisukristupi allipta kriyiptiymi, Tayta Dyus yumbay uchaykunamanda pirdunawan, nishpa. ¹⁰ Chaymi

Jisukristuta yuyayniypi rigshisha, paypa pudirninwan Dyusta kasushpa, munani kawsayta, Jisukristushina padisinaypaq. Chaqa Tayta Dyusmi paytaqa wafushqanmanda kawsachimurqan. Chayshinam noqapis munani yanapawanambaq, payta allita kasunaypaq, awnki Jisustashina noqata wanchiwaptinllapapis. ¹¹ Chayshina munaptinllapa wanchiwaytapismi, Dyuspi yuyakuni: Suq diyam noqatapis rin kawsachiwaq, nishpa.

Pablum munarqan Jisuta allita kasuyta

¹² Manam ninichu: Jisukristushinam kani, nishpaqa. Chaqa noqagam yach'ani: Manaraqmi payshinachu kawsani, nishpa. Piru payqam washawashqa, payshina kawsanaypaq. Chaymi tukuy ima atishqayta rurani, pay munashqanshina kawsanaypaq. ¹³ Kriyiq masitakuna, noqagam mana ninichu: Jisukristu munashqanshinallam kawsaykani, nishpaqa. Piru tukuy ima chay unay rurashqaykunataqam dihashqana kani. Kananqam tukuy ima atishqayta ruraykani Jisukristu munashqanshina kawsanaypaq. ¹⁴ Chaqa Tayta Dyusmi kumbidawanchiq, syiluman apawaqninchiq, primyunchiqta qowananchiqllapa, Jisukristuta mana shaykuq sirbiptinchiq. Chaymi noqaga tukuy ima atishqayta ruraykani, chay primyuta ch'askinaypaq.

¹⁵ Chayrayku Jisuspi yumbay ancha allita yuyakuqkuna chay nishushqayshina yuyashunllapa. Wakinnikikuna suq layata yuyaptiqam, Tayta Dyus rin intyindichishuq. ¹⁶ Piru yumbay yach'akushqanchiqta mana shaykuq kasushunllapa, suq duktrinayuqla suq yuyayniyuqla kashpa.

¹⁷ Kriyiq masitakuna, qamkunawan kashpa shumaqta kawsaptiyimi, allita rikawarqaykillapa. Chayri kananga noqashina, chay suq kriyiq masinchiqkunashina qamkunapis Dyusta allita kasushpa, kawsayllapa. ¹⁸ Piru achka runakunam Jisukristuta kuntrashpa, mana kriyinnllapachu: Paymi kruspi wafushpa, atin washawayninchiqta, nishpa. Chaymi noqa waqashpa, achka kutinda qamkunata kunashushqayshina, suq kutinda niriylkillapa: “Chay kuntraqkunataqar ama kasuyllapachu”, nishpa. ¹⁹ Chay laya runakunataqam Tayta Dyusqa rin chingachiq. Chaqa allip Dyusta mana munashpa kasuytam, paykunapa kwirpun munashqandalla rurashpa kawsanllapa. Pengakuypaq kusaskunata rurashpapismi, mana pengakushpachu, ashwan alabakanllapa. Kay mundupa yumbay kusasnimbillam yuyanllapa. ²⁰ Piru yumbay noqanchiqpaqqam kan suq llaqtanchiq anaq syilupi. Chaymi shuyaykanchiqllapa, Siñurninchiq Jisukristu waqmanda shamunangaman washawananchiq. ²¹ Chayshina shamushpam, tukuy laya pudirniyuq kamachikuqta binsishpa, tukuy ima kaqta rin kamachiq. Kay kwirpunchiq wafunambaq kaqtapismi chay pudirninwan rin kambyaq, paypa shumaq kwirpunshina kashpa, amana wafunanchiqllapa.

4

Jisuspi kriyishpaqa, kushikushunllapa

¹ Ancha kuyashqay kriyiq masitakuna, qamkuna ancha kushichiwashpaqam, shumaq primyuyshina kangillapa. Chaymi ancha munani rikashuyllapata. Kanan ancha kuyashushpam kunaykillapa, Jisuspi mana shaykuq yuyakunaykillapa.

² Kayshinam nini chay kriyiq panisitanchiq Ibudyata, Sintikatapis: Jisuspi allipta kriyishpaqam, alliyayllapa, suq yuyayniyuqla kanaykillapa. ³ Ancha allin yach'achikuq masisitu, qamtapismi rrugayki, chay ishkey paninchikunata yanapanayki alliyananllapa. Chaqa paykunaqam noqawan pulla padisishpa, ancha yanapawarqan, Jisuspa shumaq nutisyanda yach'achikunay. Masanchiq Klimintipismi suq masanchikunawan noqawan pulla chayshina yach'achikurqanllapa. Paykunapa shutingunatam Tayta Dyusqa iskibrishqana librumbi, tukuy tyimpu paywan kawsananllapa.

⁴ Qamkuna Jisukristupi kriyishqaykirayku, tukuy tyimpu kushikuyllapa. Mushuqmandam niriycilla: ¡Kushikuyllapa! nishpa. ⁵ Qamkunapura tukuy shunqo kuyanakuyllapa, yumbay runakuna warmikuna intyindinambaq: Jisuspi kriyikunaqam ancha shumaqta kawsanllapa, nishpa. Chaqa Siñurninchiq Jisukristum sirkana. [Nuta: "sirkana" munan niyta ichu: "sirkana tyimpun shamunambaq" ichu "sirkanchiqpi payqa", nishpa.]

⁶ Chayri ama nimapaq llakishpachu, ashwan Tayta Dyusman tukuy imapaq mañakuyllapa. Chayshina mañakushpaqar, payta pagikuyllapa. ⁷ Chayshina Jisukristupi allita kriyiptinchiqmi, Tayta Dyusqa ancha kunswilawanchiq, ama ancha llakinanchiqllapa. Piru pay ancha pudirniyuq ancha yach'ayniyuq kaptinmi, noqanchikunaga mana atinchiqchu allita intyindiya: ¿Imashinam ancha kunswilawanchiq? nishpa.

Allin yuyayniyuqlar kashunllapa

⁸ Kriyiq masitakuna, kay nishushqayta ushyanaypaqmi kunaykillapa, allin kusaskunapilla yuyanaykillapa. Chayri yuyayllapa tukuy ima allip kaqpilla, allita ruraqpilla, suqkunata rrispitaqpilla, mana nima uchayuq kaqpilla, allin famayuq kaqpilla. Chaqa ima kaptin kushikunanchiq, ichu allin runakuna kaptin, paykunata alabananchiq, chay shumaq kaqkunapilla yuyayllapa.

⁹ Yumbay yach'achishushqayta allita rurayllapa. Chaqa Dyuspaq yach'achikuptiymi, qamkuna allita uyawarqayki; allita ruraptiymi, qamkuna allita rikawarqayki. Chayri qamkunapis chayshinalla allita rurashpa kawsayllapa. Chayshina kawsaptikillapam, Tayta Dyus kunswilawaqninchiq qamkunapa pullayki rin kaq.

Pablum pagikurqan filipusinkunata

¹⁰ Suq tyimpupi qamkuna ancha yanapawayta munashpapismi, mana atirgaykillapachu ufrindaykita kach'amuwayta. Piru kanangam noqata yuyawashpa, ufrindaykita kach'amuwashqa kangillapa. Chaymi noqa ancha kushikushpa, Siñurninchiq Jisukristuta ancha pagikuni. ¹¹ Piru chayta nishushpaqam, mana nimatapisi mañaykillapachu. Chaqa mana nimayuq kashpa ichu achka imayuq kashpapis, yach'akushqana kani kushikuyta. ¹² Chaymi achkata mikushpa ichu ashlitata mikushpapis kushikuni. Achka imayuq kashpa ichu mana nimayuq kashpapismi, yach'akushqana kani kushikushpalla kawsayta. ¹³ Chaqa Jisukristu yanapawaptinmi, tukuy imata atini rurayta. ¹⁴ Piru padisiptiyqam, qamkuna yanapawashpa, ancha allita rurashqallapa kangi.

¹⁵ Filipusinu kriyiq masitakuna, qamkunaqam allita yach'angillapa: Pablugam prubinsyanchiq Masiduñamanda suq llaqtakunaman rirqan,

Jisuspa shumaq nutisyanda yach'achikuq, nishpa. Chay llaqtakunaman riptiy, qamkunalla yach'achishushqaypaq agradesiwashpa, ufrindakunata kach'amuwargayki. ¹⁶ Chaymandaqam Tisalunika llaqtapi kaykaptiy, kutin kutin ufrindakunata noqaman kach'amurqayki mantynikanaypaq. ¹⁷ (Tukuy chaykunapaqmi ancha pagikuykillapa.) Piru manam mañaykillapachu, mas ufrindakunata noqaman kach'amunaykiqa. Ashwanmi chay ufrindaykita qowashqaykirayku, munani Tayta Dyus suq shumaq primyuta qamkunata qoshunambaq. ¹⁸ Chaqa chay ufrinda Ipafruditawan qamkuna kach'amushqaykitam ch'askishqa kani. Chaymi ufrindaykillapa ancha yanapawaptin, mana nimapis faltawanchu. Chay ufrindaykita kach'amuptikim, Tayta Dyusqa ancha kushikushqa. Chaqa paypaqqam suq mishki mutkina insinsyushina kashqa. ¹⁹ Kanan payqam Churin Jisukristuwan tukuy imayuq kashpa, syilumanda ancha achkata rin qoshuqllapa, ama nimapis faltashunanllapa. ²⁰ ¡Taytanchiq Dyusqam tukuy tyimpupaq alabashqa kanqa! ¡Chayshina kanqa!

Pablum dispidikarqan

²¹ Yumbay kriyiq masinchiqkunata niyllapa: "Pablum Jisukristupa shutimbi qamkunata napaykushungi", nishpa. Noqawan kaypi kaq kriyiq masinchiqkunapismi qamkunata napaykushungi. ²² Yumbay kriyiq masinchiqpismi qamkunata napaykushungi. Piru yumbaymandam masta napaykushungi gubyirnu Sesarpa wasinmanda kaqkuna.

²³ Siñurninchiq Jisukristu tukuy imapi qamkunata yanapashunqa. Chayshina kanqa.

APUSTUL SAN PABLUM KAY KARTATA KACH'ARQAN KULUSAS LLAQTAPI TIYAQKUNAMAN (KULUSINSIS)

¿Pitaq **karqan San Pabluga?** Liyishun chay punta parti Rrumanusta, masta yach'ananchiq San Pablupaq.

¿Pikunapaqmi **iskibrirgan kay libruta?** Kay kartataqam iskibrirgan prubinsya Asyapa Kulusas llaqtambi tiyaq kriyiq masingunaman. Chay Kulusasqam karqan chay Ifisu llaqtapa 150 kilumitrus karupi. Chay Kulusaspiqam tiyarqan nasyun Isrrayilmada kaqkuna, nasyun Grisya-manda kaqkunapis. Kinsapch'i Pablu Ifisupi yach'achikuptin, wakin kulusasinukuna Ifisuman rishpa, uyashpa, Jisukristupi kriyirqanllapa. (Liyishun Ichus 19.10.) Pablu karsilpi kaykaptinmi, yach'achikuq masin Ipafras chay Kulusaspi tiyaqkunataqa yach'achirgan Jisukristupaq. Chaqa Ipafrasmi Kulusaspi tiyaq. Chayshina Ipafras yach'achikuptinmi, Kulusaspi wakin tiyaqkuna uyashpaqa, Jisukristupi kriyirqanllapa.

¿Imaraykum **iskibrirgan kay librutaqa?** Chay kulusasinukuna Jisukristupi chayraq kriyishpaqam, ancha kushikushpa tandakaql-lapa, Dyusta adurananllapa. Chaymandaqam wakin runakunaga llul-lakushpa, suq laya duktrinatan yach'achirgan paykunata. Chaymi Ipafrasqa rirgan Pabluta tapuq tukuy chay yach'achikushqambaq. Pablugam chaypaq yach'ashpaqa, kach'arqan kay kartata, kunashpa chay Kulusaspi tiyaqkunata, chay llulla yach'achikuqkunata ama kriy-inanllapa.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?

Kul 1.1-8 niwanchiqllapa, Pablu Kulusaspi tiyaqkunata napaykushqambaq, paykunata alabashqambaq, Dyusta allita kasushqanrayku.

Kul 1.9-2.5 niwanchiq, Jisukristugam Dyuspa Churin kashqambaq; paypismi Taytan Dyusshina ancha pudirniyuq kashqambaq; Tayta Dyus Pabluta kach'ashqambaq, shumaq pakadu nutisyanda yach'achinambaq.

Kul 2.6-23 niwanchiq, Dyuspa wambranguna kashpa, Jisukristupi al-lita yuyakushpa, kawsananchiqllapa; ama dijananchiq, mana baliq duktrinayuqkuna ingañawananchiq.

Kul 3.1-4.6 niwanchiq, unay kawsashqanchiqshina amana kawsanananchiqllapa; ashwanri mushuq runa, mushuq warmi kashpa, suqwan suqwan kuyanakushpa, kawsananchiqllapa.

Kul 4.7-18 niwanchiq Pablu achka kriyiq masingunata napaykushpa, dispidishqambaq.

Pablum napaykurqan kulusasinukunata

¹⁻² Kuyashqay kriyiq masitakuna Kulusas llaqtapi tiyaqkuna, noqa Pablum masanchiq Timutiyuwan kay kartata kach'amuni qamkuna Jisukristupi allita kriyiqkunaman. Chaqa Tayta Dyus munaptinmi, Jis-uspa apustulnin kani, qamkunata yach'achishunaypaq. Chaymi Dyus-man mañakuni, tukuy imapi qamkunata yanapashunan, ama nimata manchashpachu, ashwan kushikushpa kawsanaykillapa.

Pablum Dyusman pagikurqan kriyiq masingunapaq

³⁻⁴ Yach'ashqallapam kani: Qamkunash Siñurninchiq Jisukristupi ancha allita kriyishpa, yumbay kriyiq masinchiqkunata ancha kuyaykangillapa, nishpa. Chaymi ancha kushikushpa, Siñurninchiq Jisukristupa Taytan Dyusta mana shaykuq pagikunillapa. ⁵ Chayshinam qamkunaqa Jisukristupa allip shumaq nutisyanda yach'akushpa, ancha kuyanakungillapa. Chaymi tukuy shunqo kushikungillapa: Anaq syilupim paywan rinchiqllapa kawsaq, nishpa. ⁶ Chay shumaq nutisyata uyashpaqam, yach'akushqallapa kangi: Tayta Dyusmi allipta kuyawaqninchiq, ancha munan washawayninchiqta, nishpa. Chay yach'akushqayki diyamandapacham Dyusqa qamkunata yanapashushqa, mas allita paypi kriyinaykillapa. Chay shumaq nutisyataqam tukuy kay mundupi yach'achikuykanchiq. Chaymi qamkuna Jisukristupi kriyishqaykishina, achka uyakuqkunapis paypi kriyikanllapa. Paykunaqam Dyuspaq ancha atun kusichashina. ⁷ Chay kuyashqay yach'achikuq masiy Ipafrasmandam qamkunaqa Jisuspaq allita yach'akushqallapa kangi. Chaqa payqa Jisukristupa ancha allin sirbikuqnin kashpam, mana shaykuq yach'achishungillapa. ⁸ Payqam noqaykunataqa niwashqa: Santu Ispiritu Kulusasmanda kaqkunata yanapaptinmi, paykuna yumbay kriyiq masinchiqkunata allita kuyanllapa, nishpa.

⁹ Chaymi chayshina qamkunapaq yach'ashqayllapa diya-
mandapacha, mana shaykuq Dyusman mañakunillapa, Santu Ispiritunwan qamkunata ancha yanapashunan, pay munashqanda allita yach'anaykillapa, allin jwisuyuyq, ancha yach'ayniyuq kanaykillapa. ¹⁰ Chayshinaqam mañakunillapa, Siñurninchiq Jisukristu munashqanshina kawsanaykillapa, tukuy tyimpu payta kushichinaykillapa. Chayshina allitalla rurashpaqam, Tayta Dyusta shunqoykillapapi mas allita ringillapa riqsiq. ¹¹⁻¹² Chaymi payman mañakunillapa, pudirnininwan qamkunata yanapashunan, paypi ancha allita kriyishpa, payman pagikunaykillapa. Chayshina kriyishpaqam qesachashuptimbis, kushikushpa ringillapa agwantaq. Chaqa Dyuspa wambranguna kaptinchiqmi, payqa kamashqa, llipyaykaq luryapi irinsyayuyq kananchiqllapa. ¹³ Dyablum uchata rurachiwashqa karganchiq. Piru Tayta Dyusmi chay dyablumanda, uchanchiqmanda washawashqana kanchiq, kuyashqan Churin Jisukristutana kasunanchiqllapa. ¹⁴ Chaqa Jisukristu yawarninda ich'ashpa wañuptinmi, Tayta Dyusqa yumbay uchanchiqmanda pirdunawaqninchiq, washawashqa kanchiq.

Jisus wañushpam washawarqanchiqllapa

¹⁵ Jisuspa Taytan Dyustaqam mana atinchiqchu rikayta, mana kwirpuyuyq kashqanrayku. Piru chayshina ispiritu kashpapismi, Churin Jisukristutaqa kwirpuyuyqta nasichirqan kay mundupi. Chaymi Jisusta rikashpaqa, Tayta Dyustashina rikaykanchiq. Chayraykum Jisukristuqa tukuy ima rurashqanmanda masta balin. ¹⁶ Chaqa Tayta Dyusqam Churin Jisukristuta kwirpuyuyqta manaraq nasichishpa, kamachirqan:

—Ruray syiluta, pachata, tukuy imandinda, rikaypaqta, mana rikaypaqtapis. Ruraypis tukuy laya kamachikuq anjilkunata, chay tukuy ima rurashqayki qamta kasushunanllapa, nishpa.

¹⁷ Chaqa, manaraq nima kaptinmi, Jisukristuqa karganna. Kanan kay pachata, syiluta, tukuy imandinda pay kwidaykaptinmi, mana chinganchu; manaqash' tukuy ima chinganmanna. ¹⁸ Chayshinallam Jisukristu paypi yumbay kriyiqkunata kawsachishpa, shumaqta kamachiwanchiq. Manchu umanchiqqa yumbay kwirpunchiqta kamachin. Chayshinallam Jisukristu paypi yumbay kriyiqkunata shumaqta kamachiwanchiq. Chaqa payqam yumbay wañuqmanda puntata tukuy tyimpupaq kawsamushqa, tukuy ima rurashqanmanda mas allin kamachikuq kanambaq. ¹⁹ Jisukristuqam tukuy imapi Tayta Dyusshinalla. Chaqa Tayta Dyusqam chayshina munarqan kanambaq. ²⁰ Kanan Tayta Dyusmi munashqa uchanchiqmanda washawayninchiqta. Chaymi Churin Jisusta kay pachaman kach'amurqan, yawarninda ich'ashpa kruspi wañushqanrayku, pirdunawananchiq. Chaymi kay pachapi, anaq syilupi yumbay tiyaqkuna Tayta Dyuswan atinchiqllapa alliyayta.

²¹⁻²² Unayqam qamkunaqa uchakunata rurashpaqa, Dyusta kuntrar-qaykillapa. Chaymi Dyuspaqqa furastirukunashina karqaykillapa. Piru kananqam Jisukristu kruspi wañushqanrayku, paywan yumbay alliyaq-taqa tukuy uchanchiqkunamanda pirdunawashqa kanchiq. Chayshinam rurashqa, paypa ñawpambi manana nima uchayuqchu kananchiqllapa. ²³ Piru chayshina mana uchayuq kanaykipaqqa, Jisukristupa shumaq nutisyanda uyashpa, mana shaykuq paypi yuyakuyllapa: Paymi rin washawaq, nishpa. Amar akrakaychu chay kriyishqaykimandaqa. Chaqa chay shumaq nutisyandam tukuy kay mundupi yach'achikuykanllapa. Chaytallam noqa Pablupis yach'achikuykani.

Tayta Dyusmi Pabluta numbrashqa karqan, Jisuspi kriyiqkunata yach'achinan

²⁴⁻²⁵ Kananqam noqaqa qamkunata yach'achishushqayrayku kay karsilpi padisishpapis, kushikuni. Chaqa Jisukristupi yumbay kriyiqkunaqam paypa kwirpunshina. Chaymi ancha balin Jisukristushina chay kriyiq masinchiqkunapaq padisinaypaq. Chaqa Tayta Dyusmi numbrawashqa, paypi kriyiqkunata tukuy ima pay nishqanda yach'achinaypaq. ²⁶ Tayta Dyusmi unaymandapacha paylla yuyashqandaqa mana pitapis nirqanchu. Piru kananqam paypi kriyiqkunataqa yach'achiwashqana kanchiq chay pakadu mana nishqandaqa. ²⁷ Chay pakaduqam munan niyta: Dyusqash yumbayta munan washayta. Manash noqaykuna isrraylinu kaqkunatallachu munan washawayllapataqa, nishpa. Chaqa Churin Jisukristupa Ispiritunmi paypi yumbay kriyiqkunapi tiyan. Chaymi qamkuna mana isrraylinu kaqkunapis Jisuspi kriyishpaqa, luryapi paywan ringillapa kawsaq.

²⁸ Chaymi Dyus yanapawaptin, may atishqaykaman yumbayta kunashpa, yach'achinillapa Jisukristupa, paypi tukuy shunqo kriyinanllapa, Dyuspa ñawpambi ancha allin, ancha yach'ayniyuq wambranguna kanambaqllapa. ²⁹ Chayraykum Jisukristu ancha yanapawaptin, paypa pudirninwan achka runata, warmita shayku shayku may atishqaykaman Jisukristupa yach'achini.

2

¹ Munanim yach'anaykillapa: Noqam tukuy shungo Dyusman qamkunapaq ancha mañakuni, nishpa. Chay Lawdisya llaqtapi tiyaqkunapaqpis, yumbay chay suq mana riqsiwaq kriyiq masinchiqpaqpis ancha mañakuni. ² Mañakunigam yumbay qamkuna, paykunapis suq yuyayniyuqla kashpa, kuyanakashpa, ancha animadu kanaykillapa. Chayshina kashpaqam, ancha allita ringillapa riqsiq Tayta Dyuspa pakadu Churin Jisukristuta. ³ Chaqa Jisukristuqam noqanchiqkunapaqqa ancha balin maski ch'aniyuq urumanda. Payllam atin yach'achiwayninchiqta Tayta Dyuslla yach'ashqandaqa. ⁴ Kaykunataqam niykillapa, ama pipis, mishki mishki parlachishushpa, ingañashunanllapa. ⁵ Chaqa qamkunawan mana kashpapismi, kuyashushpa, ancha yuyaykillapa. Chaymi ancha kushikuni yach'ashpa: Qamkunash suq yuyayniyuqla kashpa, mana shaykuq kriyingillapa Jisukristupi, nishpa.

⁶ Chayri chay punta diyakunapi Siñurninchiq Jisukristupi kriyishqaykishina, paypi allita kriyishpa, kawsayllapa. ⁷ Suq planta allpapi allita ch'upakuqshinar qamkunapis Jisuspi ancha allita kriyiyllapa, paymanda ama akrakashpachu. Chaqa chayshina kriyinaqkillapam allita yach'akurqayki achka kriyiq masinchiqmanda. Chayri tukuy diya Dyusman ancha pagikushpa kawsayllapa.

Jisuspi kriyishpaqar, kayshina kawsashun

⁸ Kwidawkish kasungimanllapa mayqan mana baliq duktrinayuq yach'achikuqta. Chay laya yach'achikuqgam runakunapa mana baliq kustumbringunata, yuyayningunata munanllapa yach'achishuyta. Jisukristupa lijitimu nutisyandaqam mana yach'achikunllapachu.

⁹ Chaqa Siñurninchiq Jisukristu kwirpuyuq kashpapismi, tukuy imapi Tayta Dyusshinalla. ¹⁰ Kanan Jisukristuqam yumbay kamachikuq anjilkunamanda, dyablukunamanda mas pudirniyuq kamachikuq. Chaymi paypi allita kriyiptikillapa, ancha rin yanapashuq, shumaqta kawsanaykillapa. ¹¹ Manchu runakuna kwirpumbi chay siñalta rurashpaqa, wichukunllapa chay piti aychata. Chayshinallam qamkuna Jisukristupi kriyiptikiqa, pay kikin uchaykikunata surqoshpa, wichukun bidaykimanda. Piru manam chay siñaltaqa rurashushqachu. Ashwanmi uchaykikunamanda pirdunashushqa. ¹² Noqanchiqkunaqam yakupi shutikushpaqa, Jisukristu pambakashqanshina karqanchiqllapa. Chaymandaqam yakumanda llugshishpaqa, Jisukristu mushuqmanda kawsamushqanshina kanchiqllapa. Chaqa kriyirqanchiqmi: Dyusmi pudirninwan Jisusta wañushqanmanda kawsachimurqan, nishpa. ¹³ Qamkuna mana siñalniyuq kwirpuykipi kaqkunaqam unayqa uchata rurashpa, Dyuspa liyninda mana kasushpaqa, wañushqashina karqaykillapa. Piru kananqam Tayta Dyusqa mushuq bidatana qoshushqa. Chaqa Jisukristupi qamkuna kriyiptikiqam, yumbay uchaykimanda pirdunashushqa. ¹⁴ Suq runa sintinsyadu kaptingam, juyisqa suq urdinda ruran, kastigadu kanambaq. (Chayshinallam noqanchiqkunapis uchayuq kashqanchiqrayku sintinsyaduna karqanchiq, wiwsyu diyapi kastigadu kananchiqllapa.) Piru Tayta Dyusqam chay urdinda kruspi klabashpashina chingachirqan. Chaymi Jisukristupi kriyiqkunaqa manana sintinsyaduchu rinchiqllapa kaq,

jwisyu diyapi kastigadu kananchiqqa. ¹⁵ Chayshina kruspi wañushpa, kawsamushpaqam, Jisukristu yumbay chay kamachikuq dyablukunata binsishpa, penqakushqata dijarqan. Chaqa paykunataqam prisukunataashina purichirqan yumbaypa ñawpambi.

Dyus munashqanda rurashpa kawsashun

¹⁶ Chayraykur ama ni pipis qamkunataqa jushgashunqachu, imatapis mikuptikillapa, ichu upyaptikillapaqa; ni rimashunqallapachu llullu killa fyistata ichu suq fyistakunata ichu samana diyakunata mana gwardaptikillapaqa. ¹⁷ Chaqa chay unay kustumbringunaqam ancha salqetata Jisukristupaq yach'achiwarqanchiq. Chaymi paypa llan-dunshinalla karqanllapa. Piru kananqam noqanchiqkunaga allitana yach'anchiqllapa Jisukristu kikumbaq. ¹⁸ Chayri chay umildi tukuqkunata, anjilkuna aduraqkunataqa ama kasuyllapachu. Chaqa paykunaqam yuyashqangunapi kriyishpa, ancha palanganuyashpa, ninllapa: "Tayta Dyusmi musqoykishina kaykunata yach'achiwashqa", nishpa. Paykunata uyashpakish, pyirdingimanllapa primyuykita. ¹⁹ Chaqa paykunaqam Jisukristumanda akrakashpa, suq mana umayuq kwirpushinana kidanllapa. Piru Jisukristuqam umanchiqshina. Chaymi kwirpunshina kaptinchiq, pay animachiwanchiq, suqwan suqwan kuyanakushpa, Dyuspi mas allita kriyinanichiqllapa. Chaqa Tayta Dyusmi nishqa karqan, chayshina paypi masta masta kriyinanichiqllapa.

²⁰ Jisukristupim kriyishqallapa kangi. Chaymi pay wañushqanshina, qamkunapis wañushqashinana kangillapa, kay mundupa kustumbringunata amana ruranaykillapa. Chayshina kaptinqa, ¿imaraykutaq runakunapa kustumbringunata kasushpa kawsangillapaqa? ²¹ Chaqa runakunam qamkunata kamachishungillapa: "¡Ama chay imata rurayllapachu! ¡Ama chay imata mikuylapachu! ¡Ama chay imata llamkayllapachu!" nishpa. ²² Yumbay chay kamachishushqanqam kamachiwanchiq mikuna upyana kusaspallla. Chay layakunaqam das ushyakan. Manam duranchu. Chaqa runakunapa duktrinanmandallam chay layakunataqa kamachiwanchiq. ²³ Paykuna kamachikushqanqam ancha balinmanshina. Piru paykuna kikin munashqanshinallam Dyusta aduraykanllapa. Chaymi kamachikunllapa, ancha rrisakuq, ancha umildi tukushpa, kwirpunchiqta kastigananchiq. Piru yumbay chay rurashqanllapaqam mana yanapawanchiqchu, kwirpunchiqta sujitananchiqqa.

3

¹⁻² Tayta Dyusqam Churin Jisukristuta kawsachimushpa, noqanchiqkunatapis suq mushuq bidapaqna kawsachiwashqa kanchiq. Kanan Siñurninchiq Jisukristuqam luryapina Tayta Dyuspa allin ladumbi tiyaykan. Chayri luryapi kaqpaqlla yuyashpa kawsashunllapa. Amanar kay mundupa kusasningunapaqqa yuyashpa kawsashunllapachu. ³ Chaqa noqanchiqkunaga chay uchakunapaqqa wañushqashinana kanchiqllapa. Chaymi kananga Jisukristupi allita kriyishpa, Tayta Dyuswanna kanchiqllapa. Piru mana kriyiqkunapaqqa kay mushuq bidanchiqqa pakadu. (Chaqa manam intyindinllapachu kay mushuq bidanchiqpaqqa.) ⁴ Piru Jisukristum noqanchiqkunata kawsachiwanchiq. Chaymi pay

llipyashpa shamuptinqa, noqanchiqkunapis paywan pulla rinchiqllapa llipyaq.

Uchanchiqkunata dihashpaqam, mushuq bidayuqna kanchiqllapa

⁵ Chayri kay mundupi uchakuna kaqpaqqa wañushqashina kashunllapa. Sultiru kashpaqar, amaraq puñuychu warmiwanqa. Rrispituyuq kashpaqar, rrispituykiwanlla puñuy. Amar suqwanqa. Amar ni suq laya uchakunata rurayllapachu, kwirpuyki munashqandalla rurashpaqa. Imaykillapa kaptimbisri, ama mastaga ancha munayllapachu. Chaqa chayshina munashpaqam, chay kusaskunata aduraykangi dyuskunatashina. ⁶ Yumbay chay laya uchayuqtaqam Dyusqa ancha rin kastigaq, payta mana kasushqanrayku. ⁷ Kanan Dyuspi manaraq kriyishpaqam, qamkunapis chay laya uchakunata rurashpa kawsarqaykillapa. ⁸ Piru kananqa dihayllapana yumbay laya uchakunata. Amana piñakuyllapachu ni anyanakuyllapachu ni suqkunata dañachiylapachu ni musyakuyllapachu ni mala palabrakunata rimayllapachu. ⁹ Amar pitapis ingañaychu. Chaqa chay laya uchaykillapaqam ancha mapa trapushina qarqan. Piru kananqam chay unay millanaypaq uchaykillapataqa dihashqallapana kangi. ¹⁰ Chaymi Jisukristupi kriyishpaqa, shumaqtana kawsaykangillapa, suq ancha shumaq mudanata mudakushqashina. Chaqa kananqam Dyusqa qamkunata yanapashushqa, yuyaynikipi payta mas allita riqsinaykillapa. ¹¹ Chaymi mana yaqqa balinchu isrraylinu kananchiq ichu mana isrraylinu kananchiq, ni kwirpunchippi siñalniyuq kananchiq ni mana siñalniyuq kananchiq, ni furastiru kananchiq ni llaqta masikuna kananchiq, ni yach'ayniyuq kananchiq ni mana yach'ayniyuq kananchiq, ni randishqa kriyadu kananchiq ni mana kriyadu kananchiqllapa. Ashwanmi ancha balin Jisukristupi kriyinanichiqllapa. Chaqa Jisukristum yumbaymanda masta balin. Kanan Santu Ispiritunqam Jisuspi yumbay kriyiqkunapi tiyan.

¹² Tayta Dyusmi ancha kuyawaqninchiq, akrawashqallapa kanchiq, paypa wambranguna kananchiqllapa. Chayri shumaqta kawsashun, suq ancha shumaq mudanayuqshina kananchiqllapa. Chayri chay iman faltaqkunata llakipashpa, imawambis yanapashunllapa. Umildi kashpa, ama piñakushpachu, ashwan suqkunata agwantashunllapa. ¹³ Chayshina agwantanakushpa, pirdunanakushun. Chaqa Jisukristum noqanchiqkunataqa pirdunawashqa kanchiq, ¿manachu? Chayri chayshinalla noqanchiqkunapis pirdunanakushun. ¹⁴ Piru tukuy imamandam mas alli kuyanakananchiq. Chaqa chayshina kuyanakashpaqam, suq yuyayniyuqla rinchiqllapa kawsaq. ¹⁵ Chayri Tayta Dyus qamkunata yanapashunqa, shunqoykillapapi kushikushpa, yumbaywan shumaqta kawsashpa, suq kwirpushinalla kanaykillapa. Kanan Dyusta pagikushpa kawsayllapa.

¹⁶ Chayshinar Jisukristupa shumaq nutisyanda ancha allita yach'akushpa, tukuy shunqo mana shaykuq kasuyllapa. Chayri ancha allita yach'achinakushpa suqniki suqnikiwan animachinakuy. Salmukunata, imnukunata, tukuy laya alabansakunata kantashpa, tukuy shunqo Dyusta pagikuyllapa. ¹⁷ Imatapis nishpa, ichu imatapis ruranayki kashpaqa, Jisukristu munashqanshinalla ruray, Tayta Dyusta pagikushpa, Churin Jisukristu yanapashuptin.

Jisukristupi kriyishpar, kayshina kawsashunllapa

¹⁸ Qosayuy warmikuna, qosaykita allita kasuy. Chaqa Siñurninchiqi kriyishpaqam, ancha alli chayshina kasunaykillapa. ¹⁹ Qamkuna warmiyuy runakunapis warmikita kuyay. Amar piñakushqa layaqa kamachiychu.

²⁰ Qamkuna wambrakunapis, taytaykita, mamaykita tukuy imapi shumaqta kasuyllapa, Tayta Dyusninchiq kushikunambaq. ²¹ Qamkuna taytakunapis, wambraykillapata shumaqta kamachiyllapa. Amar dasqa anyayllapachu, ama syintishpa disanimakanan.

²² Qamkuna randishqa kriyadukuna, kay bidapiqa patrunkillapata tukuy imapi allita kasuyllapa. Amar chapashushqan uraslla kasuqkuna tukuyllapachu. Ashwan Dyusta rrispitashpa, tukuy shunqo allipta kasuyllapa yuyashpa: Dyusmi tukuy uras rikawaykan, nishpa.

²³ Chayri imata rurashpaqa kushikushpa, allin shunqoykiwan tukuy imata rurayllapa: Siñurniy Jisukristupaqmi ruraykani, nishpa. Piru amar runakunapaqlaqa rurayllapachu. ²⁴ Chaqa qamkunaqam yach'angillapa: Siñurninchiq Jisukristuta allita kasuptinchiqqam, suq bidapi Tayta Dyus rin qowaqninchiq ancha shumaq irinsyata, nishpa. ²⁵ Piru mayqanninchiq mana allikunata ruraptinchiqqam, rin kastigawaqninchiq. Chaqa Dyusqam mana ni mayqanda sawachashpachu, ashwan yumbayta allita rin jusgaq.

4

¹ Qamkuna, patrungunapis yuyayllapa: Noqapismi patrunkiuy kani anaq syilupi. Payqam allita rikawaykan, nishpa. Chayri allita rikashpa, shumaqta kamachiyllapa chay randishqa kriyaduykikunata.

² Yumbaynikir rikch'akashpa, allita yuyashpa, Dyusman mana shaykuq mañakushpa, payta pagikuyllapa. ³ Noqapaqpisri Dyusman mañakuyllapa. Chaqa Jisukristupa pakadu nutisyanda yach'achikushqayraykum kay karsilpiqa kani. Chayri mañakuyllapa, chay pakadu yuyashqambaq achka runata warmita atinaypaq yach'achiyta. ⁴ Mañakuyllapapisri Dyus munashqanshina ancha klarituta Jisukristupa yach'achikunaypaq.

⁵ Chay mana kriyikunawanri shumaqta kawsayllapa. Allitar ty-impuykita kwidayllapa, lugarniyuy kanayki, suqkunata yanapanayki, Jisukristupi kriyinanllapa. ⁶ Ancha animadu shumaqta paykunawan parlashpaqam, Dyuspaq imata tapushuptinllapa, allita yach'ayllapa, paykunata kuntistanayki.

San Pablum kartanda ushyashpa, kriyiq masingunata napaykurqan

⁷ Kuyashqanchiq yach'achikuq masinchiq Tikikutam qamkunaman kach'amuykani, noqapaq tukuy imata parlachishunan. Chaqa paymi noqaykunawan ancha allita Dyusninchiqta sirbishqa. ⁸ Chaymi payta kach'amuykani, imashina kaypi kashqayllapata nishushpa, qamkunata animachishunan. ⁹ Pullanmi shamumbis kuyashqanchiq masanchiq Unisimu. Paypismi ancha allita Siñurninchiq Jisukristuta kasun. Payqam qamkunapa llaqta masiki. Chay ishkay masanchiqkunam yumbayta rin parlachishuqllapa, imam kaypi pasawaykanllapa, nishpa.

¹⁰ Prisu masiy Aristarkupismi qamkunata napaykushungi. Birnabipa ayllun Markuspismi napaykushungillapa. Paypaqqam nishushqana kani: Qamkunaman shamuptinqar, shumaqta ch'ayachiylapa, nishpa.

¹¹ Kriyiq masinchiq Jisuspismi qamkunata napaykushungi. Payllam Justupis shutin. [*Nuta: Chay Justu Jisusmi mana Jisukristuchu karqan.*] Yumbay isrraylinu kriyiq masiykunamandam paykunalla kaypi yanapawaykanllapa, chay mana kriyiqkunata animachishpa, Tayta Dyuspi kriyinanllapa. Paykunam ancha animachiwashqa, ama llakinaypaq.

¹² Jisukristuta sirbiq masiy Ipafraspismi, llaqta masikillapa kashpa, qamkunata napaykushungi. Paymi mana qongqashushpachu, Dyusman tukuy diya mana shaykuq ancha mañakun qamkunapaq. Chaqa ancham munan Jisukristupi allita kriyishpa, payman intrigakashpa, Dyus munashqanda allita ruranaykillapa. ¹³ Noqaqam tistigu kani; Ipafrasqam qamkuna Kulusaspi tiyaqkunapaq, Lawdisya llaqtapi tiyaqkunapaq, Yirapulis llaqtapi tiyaqkunapaqpis ancha llakin. Chaymi ancha munan, shumaqta kushikushpa kawsanaykillapa. ¹⁴ Kay kuyashqanchiq duktur Lukasmi kriyiq masinchiq Dimaswan yumbaynikita napaykushungi.

¹⁵ Kriyiq masitakuna, waq Lawdisya llaqtapi kriyiq masinchiqkunata, waq kriyiq masinchiq Ninfasta, paypa wasimbi yumbay tandakaq kriyiq masinchiqkunatapis niyllapa: “Pablum napaykushungillapa”, nishpa. ¹⁶ Kay kartaytaqar yumbaynikipaq liyishpa, Lawdisya llaqtaman kach'ayllapa, waqpiyis yumbay tandakaq kriyiq masinchiqkunapañawpambi liyinanllapa. Paykunamambismi suq kartata kach'ashqana kani. Chayri paykunaman chay kach'ashqay kartata mañachimushpa, yumbaynikipaq liyiyllapa. ¹⁷ Kriyiq masinchiq Arkiputa niyllapa: “Jisukristum numbrashushqa, paypaq yach'achikunayki. Chayri allita kumpliychay trabaju qoshushqanda”, nishpa.

¹⁸ Noqa Pablum kay partitalla kikiy makiywan iskibrishpa, napaykuykillapa. Amar qongqawashpachu yuyayllapa: Pablum karsilpi, nishpa. ¡Ancha allin Tayta Dyusri tukuy imapi qamkunata yanapashunqa! ¡Chayshina kanqa!

APUSTUL SAN PABLUM KAY PUNTA KARTATA KACH'ARQAN TISALUNIKA LLAQTAPI TIYAQKUNAMAN (1 TISALUNISINSIS)

¿Pitaq karqan San Pabluga? Liyishun chay punta parti Rrumanusta, masta yach'ananchiq San Pablupa.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? San Pablum iskibrirqan Tisalunika llaqtapi tiyaq kriyiq masingunata. Chay Tisalunika llaqtaqam nasyun Grisyapa prubinsyan Masiduñapa kapitalnin karqan. Pablugaqam chay Tisalunikapi yach'achikuptin, wakin isrraylinukuna, mas achka grisyanukuna Jisukristupi kriyirqanllapa. (Liyishun Ichus 17.1-15.)

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Pablum yach'achikuptin Tisalunikapi, wakin isrraylinu masingunaqa munarqanllapa wanchiyta. Chaymi Pabluga suq killatalla Tisalunikapiqa yach'achikurqan. Chaymandaqam suq lugarkunamanna rirqan yach'achikuq. Piru manam qonqarqanchu chay Tisalunikapi tiyaqkunataqa. Chaymandaqam masuminus kimsa killamandaqa Kurintu llaqtamanna Pabluga ch'ayarqan. Chaypi kaykaptinqam, ch'ayamurqan Timutiyu, Pabluta abisaq: “Tisalunikapi tiyaqkunagaqam Jisukristupi ancha allita kriyiykanllapa. Chaqa Jisuspi kriyishqanrayku qesachadu kashpapismi, mana disanimaduchu kidanllapa”, nishpa. Chaymi chayshina uyashpaqa, Pabluga ancha kushikushpa, kay kartata iskibrishpa, kach'arqan, kunanambaq: “Jisukristupi kriyiqkunagaqam wañushpapis, rin kawsamuq. Jisukristum rin kutimuq, syiluman apawananchiq. Chayri ancha shumaqta kawsashpa, listu kashunllapa Jisukristuwan rinanchiqllapa”, nishpa.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?

1 Tis 1.1-10 niwanchiqllapa Pablu Tisalunikapi tiyaqkunapaq Dyusta pagikushqambaq: “Suqkuna ñakachishuptimbisshi, ancha allita Jisuspi kriyingillapa. Chaymi kushikuni”, nishqambaq.

1 Tis 2.1-3.13 niwanchiq, Pabluta padisichiptimbismi, allip kaqtalla yach'achikushqambaq.

1 Tis 4.1-5.28 niwanchiq: Manam yach'anchiqchu ima diyam Jisukristuqa rin kutimuq, nishpa. Chayraykur Dyustalla kasushpa kawsashunllapa.

Pablum napaykurqan tisalunikanukunata

¹ Kuyashqay kriyiq masitakuna Tisalunika llaqtapi tandakaqkuna, noqa Pablum, masanchiq Silbanuwan, masanchiq Timutiyuwan kay kartata iskibriykillapa.

Qamkunagaqam Taytanchiq Dyusman, Siñurninchiq Jisukristumambis intrigakashpa kawsaykangillapa. Paykunar qamkunata tukuy imapi yanapashunga, ama nimata manchashpa, ashwan ancha kushikushpa kawsanaykillapa.

Tisalunikanu kriyiq masinchiqkuna ancha allita yuyakurqanllapa Jisukristupi

² Kriyiq masitakuna, tukuy tyimpum yumbay qamkunapaq Dyusman pagikushpa, mañakunillapa, qamkunata yanapashunan. ³ Tukuy urasmi yuyaykillapa: Qamkunam Dyuspi allita kriyishpa, payta ancha kuyashpa, paypaq yach'achikushpa kawsaykangillapa, nishpa. Yuyanillapapismi: Siñurninchiq Jisukristupi ancha allita mana shaykuq yuyakuykangillapa, nishpa. ⁴ Masitakuna, Dyusqam qamkunata ancha kuyashushpa, akrashushqa, wambranguna kanaykillapa. ⁵ Chaqa manam rimashpallachu, qamkunataqa yach'achishushqa kani Jisukristupa shumaq nutisyanda. Ashwanmi Dyuspa Santu Ispiritumba pudirninwan milagrukunata rurashpa, allip kaqtalla qamkunata yach'achishushqa kani. Chaymi qamkunaqa allita yach'angillapa: Pablum kumpañirungunawan pullanchiq kashpa, kuyawaqninchiq, allitalla rurashpa, ancha yanapawashqa kanchiq, nishpa.

⁶ Qamkunapismi Siñurninchiqshina, noqaykunashina allita rurashpa, kawsashqallapa kangi. Chaqa qamkuna Jisukristupi kriyishqayki-rayku qesachashuptimbismi, Dyuspa Santu Ispiritun yanapashushqa, kushikushpa Dyus nishqanda ch'askinaykillapa. ⁷ Qamkuna chayshina Jisukristupi allita kriyiptikiqam, chay kriyiq masinchiqkuna prubinsya Masiduñapi, prubinsya Akayapi tiyaqkunapis, qamkunashina munanllapa kawsayta. ⁸ Chaqa qamkuna Jisukristupa shumaq nutisyanda yach'achikuptikim, paykunapis yach'akushqallapa. Piru manam chay ishkay prubinsyapillachu yach'akushqallapaqa. Ashwanmi tukuy maypi yach'akushqallapa. Chaymi yumbayna yach'anllapa: Chay tisalunikanu kriyiq masinchiqkunash ancha allita Dyuspi kriyinllapa, nishpa. Chayraykum manana nisisaryuchu noqaykuna chay allin famaykita parlachikunayqa. ⁹ Ashwanmi paykuna kikinna suqkunata parlachin: Pablu chay Tisalunikaman ch'ayamuptinmi, shumaqta ch'ayachirqanllapa. Kanan amitu layakunatam dijashqallapana, allip Dyusta kasunanllapa. ¹⁰ Chaymi shuyaykanllapa Dyuspa Churin Jisusta syilumanda shamurinangaman, nishpa. Chaqa Dyusmi chay Churin Jisustaqa wañushqanmanda kawsachimushqa. Chaymi payqa rin washawaqninchiq chay ancha manchaypaq shamuq kastigumanda.

2

Pablum trabajaqshina, Dyuspaq yach'achikushqa karqan Tisalunikapi

¹ Masitakuna, allitam yach'angillapa: Manam yanqaqa shamurqanichu qamkunamanqa, nishpa. ² Piru manaraq qamkunaman shamushpaqam, ancha ñakarqayllapa Filipus llaqtapi. Chaqa chay Filipuspi achka tiyaqkunam mana baliqpaq rigsiwashpa, suq lastima maqawarqanllapa. Piru qamkuna yach'ashqaykishina, Dyusqa ancha animachiwarqan, shamunaypaq yach'achishuqllapa paypa shumaq nutisyanda. Chaymi chay ancha kuntrawaqkunata mana manchashpachu, qamkunata yach'achishushqa kani. ³ Chaqa manam pandashpachu, ni ima maluta rurashpachu, ni imaraykuchu, ni imapaq ingañashuyta munashpachu, qamkunata yach'achishurqaq. ⁴ Ashwanmi Tayta Dyus shungoyta allita rigsisishpa, numbrawashqa, shumaq nutisyanda yach'achikunaypaq. Chaymi allip kaqtalla yach'achikuniqa, Tayta Dyusta kushichinaypaq. Manam munanichu, runakuna alabawananga. ⁵ Chaqa yumbayniki yach'ashqaykishinam, manam nunka mishki mishkitaga parlachishushqachu kani, qellaynikita

ch'askishunaqqa. Kanan Dyusmi chaypaqqa allita yach'an. Paymi tistiguy. ⁶ Manakish nima tyimpu pudirniyuqpaq tukushqachu kani, qamkuna alabawanayki, ni suqkuna alabawanambaq. Piru Jisukristu kach'amuwaptin qamkunata yach'achishunayqam, dirichuyuq karqay kamachishunaqpaq. ⁷ Manchu suq warmiqa wambritungunata ancha kuyashpa rikan. Chayshinallam noqaykunapis ancha kuyashushpa, shumaqta rikaykillapa. ⁸ ¡Ancharaq kuyaykillapa! Chaymi Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achishushpa, bidaytapis qoyman qamkunapaq. Chaqa ancham kuyaykillapa.

⁹ Masitakuna, yuyayllapa noqaykuna punchawnindin tutapnindin trabajashqayta. Chaqa shayku shaykum trabajashqallapa kani mantinikanaypaq. Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achishushpam, chay suq laya trabajukunata rurashqallapa kani, ama ni mayqannikita mikunapi gastachishunaqpaq. ¹⁰ Chaqa qamkuna kikikim rikawangillapa. Taytanchiq Dyuspismi rikawanllapa. Chaymi tistiguykuna kangillapa. Manchu pullaykillapa kashpaqa, Dyus munashqandalla rurashqallapa kani. Manakish nima maluta rurashqallapachu kani. Chayshina allikunatalla rurashpa kawsaptiyllapaqam, mana pipis atinchu nimapaq anyawayllapata. ¹¹ Yuyayllapapis, manchu suq taytaqa wambranda ancha kuyan. Chayshinallam noqaykunapis ancha kuyashushpa, suqnikita suqnikita kunashushpa, kunswilashushqa kani. ¹² Kunaykillapam ama nima maluta rurashpa kawsanaykillapa. Chaqa Dyus kikinmi qamkunata akrashushqa, paypi kriyishpa, payta kasushpa, waq ancha shumaq llipayyaq luryapi paywan kawsanaykillapa.

¹³ Qamkunata Dyus nishqanda yach'achishuptiyqam, mana fyirusyawarqaykichu: “Kayqam runakunapa yuyayninlla”, nishpaqa. Ashwanmi nirqaykillapa: “Tayta Dyus nishqanda yach'achikuyan”, nishpa. Chaqa allibmi Tayta Dyus chayshina nishqanqa. Chaymi tukuy shungo kriyiptikillapa, bidaykillapata kambyaykan. Chayraykum noqaykunaqa qamkunata mana qongashushpachu, tukuy tyimpu Dyusta ancha pagikunillapa qamkunapaq. ¹⁴ Masitakuna, chay llaqta masikikuna qesachashuptinmi, ancha ñakashqallapa kangi, waq isrraylinu kriyiq masinchikunashina. Chaqa Isrrayilpa waq prubinsyan Judiyapiqam Jisukristupi kriyiq masinchikunaga ancha padisishqallapa, chay mana kriyiq isrraylinu masiykuna qesachaptinllapa. ¹⁵ Chay prubinsya Judiyapi tiyaqkunam Siñurninchiq Jisustaqa wanchirqanllapa. Paykunapa unay agwilungunapismi Dyuspaq rimaqkunata wanchirqanllapa. Kanan noqaykunatapis qesachawashpam, llaqtaymanda wchukuwarqanllapa. Chayshinallam yumbay runakunatapis kuntranllapa. Chaymi Tayta Dyusqa ancha piñakushqa paykunawanqa. ¹⁶ Chaqa chay mana isrraylinu kaqkunata munaptiyllapa yach'achiyta washakananqam, chay isrraylinukunaga ancha munanllapa arkawayta. Chaymi ashwamba mas achka uchayuy kidanllapa. Chayraykum Tayta Dyusqa piñakushpa, ancha kastigashqa paykunataqa.

Pablum munarqan kutiriyta kriyiq masingunata watukuq

¹⁷ Masitakuna, ashla tyimpu qamkunamanda karupi kashpam, ancha llakipashushqa kani. Chaqa tukuy urasmi yuyashushqa kani. Chaymi ancha munashqa kani shamuyta utqa rikashunaqllapa. ¹⁸ Chayshina ancha munashpa watukushuytaqam, noqa Pablu kutin kutin munashqa

kani shamuyta. Lukismi dyablu arkawarqan. ¹⁹ Mayá, ¿imaraykum ancha yuyakunillapa, ancha kunswilakanillapa, ancha kushikunillapa? Chaqa qamkunagam noqaykunapaqqa suq ancha shumaq rrigalushina kangillapa. Chaymi Siñurninchiq Jisukristu shamuptinqa, ancha rinillapa kushikuq, kunswilakaq, qamkuna paypi allita kriyishqaykirayku. ²⁰ Chaqa qamkunaraykum ancha alabawanllapa. Chaymi ancha kushikunillapa.

3

Pablum Timutiyuta kach'arqan Tisalunika llaqtaman

¹ Mana atishpa shamuyta watukushuqllapam, ancha llakirqanillapa. Chaymi noqaqa yuyarqay Atinas llaqtapi kidayta, ² masanchiq Timutiyuta atinaypaq qamkunaman kach'amuyta. Payqam ancha allita Dyusta sirbin. Paymi pullayllapa trabajan, Jisukristupa shumaq nutisyanda yach'achikushpa. Chaymi kach'amurqayllapa, qamkunata animachishunan, mas allita Siñurninchiqpi kriyinaqkillapa, ³ ancha padisishpapis, ama disanimakanayki. Chaqa qamkuna kikikim allita yach'angillapa: Jisukristupi kriyiqkunagam rinchiqllapa padisiq, nishpa. ⁴ Chaymi pullaykillapa kashpa, kutin kutin nishurqaqllapa: "Rinchiqllapam padisiq", nishpa. Chay nishushqayshinallam allip kashqa, ¿manachu? ⁵ Chaymi mana das atishpa shamuyta, ancha llakishpa, kach'amurqay masanchiq Timutiyuta qamkunaman, yach'anaypaq: ¿Siñurninchiqpichu sigiykangillapa kriyishpa ichu manana? nishpa. Chaqa ancham yuyarqay: Paqtakish dyabluqa tyintashushqallapa uchata ruranaykillapa. Kinsapch'i yanqa qamkunata yach'achishushqa kani, nishpa.

⁶ Piru chay masanchiq Timutiyu llaqtaykimanda kutimushpaqam, ancha kushichiwashqa: Qamkunaqash Siñurninchiqpi allita kriyiykangillapa. Shumaqtash runa masinchiqtapis kuyangillapa, nishpa. Niwashqapismi: Anchash yuyawangillapa. Chayshi kuyawashpa, munangillapa rikawayta, nishpa. Chayshinallam noqaykunapis ancha munani rikashuyllapata. ⁷ Masitakuna, noqaykunata qesachawaptinllapam, ancha padisiykani. Piru qamkunapaq yach'ashpa: Allitam Siñurninchiqpi kriyiykanllapa, nishpaqam, ancha kushikuni. ⁸ Qamkuna Siñurninchiqpi mana shaykuq kriyiptikillapaqam, ancha kunswilawashqa, kushikushpa kawsanaypaq. ⁹ Kanan ¿imashinaraq ancha pagikuymannllapa Tayta Dyusman qamkunapaq? ¡Chaqa noqaykunatam ancha kushichiwashqa kangillapa! ¹⁰ Punchawnindin, tutapnindinmi noqaykunaqa Dyusman mañakuni yanapawanambaq, shamunayllapa qamkunata rikashuq. Chaqa mastam munanillapa yach'achishuyta, mas allita Jisukristupi kriyinaqkillapa.

¹¹ Ancham mañakunillapa, Tayta Dyus Churin Jisukristuwan yanapawanannllapa, shamunayllapa qamkunata watukushuq. ¹² Siñurninchiqri yanapashunqallapa, qamkunapura ancha kuyanakushpa, suqkunatapis masta masta kuyanaykillapa, noqaykuna qamkunata kuyashushqayshina. ¹³ Siñurninchiqri qamkunata yanapashunqa, paypi tukuy shungo yurakashpa, pay munashqanshina kawsanaykillapa. Chaymi Siñurninchiq Jisukristu

yumbay wambrangunawan shamuptingq, chay diyapiqa Tayta Dyuspa ñawpambi manana nima uchayuqchu ringillapa kaq.

4

Shumaqta kawsashun Dyusta kushichinanchiq

¹ Masitakuna, kananqam Jisuspa shutimbi ancha rrugashushpa, kunaykillapa, yach'achishushqayshina, Dyusta masta masta kushichishpa kawsanaykillapa.

² Allitam yach'angillapa: Jisukristu noqaykunata numbrawaptinmi, pay munashqandalla qamkunata yach'achishushqa kani. ³ Chaqa Dyusmi munan paypaqla kawsashpa, warmikiwanlla ichu runaykiwanlla puñunaykillapa; ama suqwanqa. ⁴ Mayqan kriyiq masinchiq runa munashpa warmiyuq kaytaqar, ama nima uchata ruranqachu. Ashwanri Dyus munashqanshinalla warminwan shumaqta kawsanqa. ⁵ Ama ruranqachu mana baliq kusaskunata, Dyuspi chay mana kriyiqkunashinaqa. ⁶ Ama ni masanda traysyunda ruranqachu. Chay laya ruraqkunataqam Tayta Dyusqa ancha fiyuta rin kastigaq, chay kutin kutin nishushqayshina. ⁷ Chaqa Tayta Dyusqam qayawashqa kanchiq, pay munashqanshinalla kawsananchiqllapa. Manam qayawashqachu kanchiq, uchata rurananchiqqa. ⁸ Chaymi kay yach'achishushqayta disprisyaqqa mana noqaykunatallachu disprisyawaykan. Ashwanmi Dyusta disprisyaqqa. Chaqa Tayta Dyusmi Santu Ispiritundaqa qowashqa kanchiq, paypaqla kawsananchiqllapa.

⁹ Dyus kikinmi qamkunata yach'achishushqa kuyanakunayki. Chaymi chaypaqqa manana ishibriykillapachu. ¹⁰ Chaqa qamkunaqam yumbay kriyiq masinchiq chay prubinsyayki Masiduñapi tiyaqkunata shumaqta kuyangillapa. Piru rrugaykillapam, masta kuyanakunaykillapa. ¹¹ Atishqaykikaman yumbaywan shumaqta kawsayllapa, qamkunapa kusanikimanlla mitikushpa. Chay nishushqayshina, ama qellakushpachu, kikin makikiwan trabajayllapa, ¹² ama nimayki faltashunanllapa, Jisuspi chay mana kriyiqkuna shumaq famaykita rimanambaq.

Jisukristum rin kutimuq

¹³ Masitakuna, munanim ancha allita yach'anaykillapa chay wañushqa kriyiq masinchiqkunapaq. Chaqa manam munanichu llakinaykillapa chay mana kriyiqkunashinaqa. Paykunaqam almanllapapaq yuyan: Chingashqanam. Mananam rinchiqchu tarinakug, nishpa. ¹⁴ Piru noqanchiqkunaqam allipta kriyinchiqllapa: Jisusmi wañushpa, kawsamushqa, ¿manachu? Chayshinallam Tayta Dyus rin kawsachimug Jisuspi kriyishpa wañuqkunatapis, Jisuswan rinambaqllapa.

¹⁵ Chaymi Siñurninchiq yach'achiwashqanda kayshina niykillapa: Jisukristu shamuriptingam, kay pachapi kawsaykaqkunaga mana puntataqa rinllapachu riq paymanqa. ¹⁶ Ashwanmi kikin Siñurninchiqqa syilumanda shamushpa, ancha jwirtita kamachikuptin, mas kamachikuq anjilnin jwirtita rimashpa, Dyuspa kurnitanda rin waqachiq. Chay urasmi Jisukristupi kriyiq masinchiq wañushqakunaga puntata rinllapa kawsamuq. ¹⁷ Chaymandaqam Tayta Dyus rin apawaqninchiq yumbay paypi kriyiq kawsaqkunatapis chay kawsamuqkunawan anaq pukutayman, Siñurninchiqwan

tingunakunanchiq. Chay diyamandapacham paypa pullanna rinchiqllapa kaq. ¹⁸ Chayraykur kay nishushqayta yuyachinakushpa, suqniki suqnikiwan kushichinakuyllapa.

5

¹ Kuyashqay masitakuna, manam nisisaryuchu yach'ananchiqllapa: ¿Ima tyimpum Jisusqa rin shamuy? nishpa. ² Chaqa allitam yach'angillapa: Manam pipis chay tyimpupaqqa yach'anchu, nishpa. Manchu suq ladrunga qonqaylla shamun tutapi. Chayshinallam Jisusqa mana yuyashqa uraspi qonqaylla rin shamuy. ³ Suq ukuyuy (pach'ayuq) warmipa qeshyanan urasningam qonqaylla ch'ayamun, ¿manachu? Chayshinallam mana kriyiqkunapa kastigunqa qonqaylla rin ch'ayamuy kayshina niykaptinllapa: “Manam nimapis rinchu pasawaqninchiq. Allipim kaykanchiq”, nishpa. ¡Maychikapis paykunagam mana rinllapachu washakaq!

⁴ Piru qamkuna masitakuna, Jisuspi allipta kriyishpaqam, manana tutayaqpishinachu kawsangillapa. Chaymi Jisukristu qonqaylla shamuptinqa, mana ringillapachu manchaq. ⁵ Chaqa kananqam yumbay noqanchiqkunaga Dyuspa wambranguna kashpa, achikpishinana kawsanchiqllapa. Mananam dyablupa tutayaqnimbichu kawsanchiqllapa. ⁶ Chayraykur Siñurninchiqta ama qonqashunchu chay mana intyindiq kaqkunashinaqa. Ashwanri allita rikch'akashpa, tukuy yuyayninchiqwan, tukuy jwisyunchiqwan allita kriyishpa, Jisusta shuyashunllapa. ⁷ Tutayaqpi kaqkunagam (Jisukristuta qonqashpa) puñunllapa, mach'anllapa. ⁸ Piru noqanchiqkunaga achikpishina kashpaqar, allin jwisyunchiqwan kawsashun. Suq suldaduqam kuntranmanda washakananga jirrumanda chilikinda rurakun, ¿manachu? Chayshinar noqanchiqkunaga washakashun Jisuspi allita kriyishpa, kuyanakushpa. Chay alli kriyishqanchiqri jirru chilikinchiqshinaqa kanqa. Piru suldaduqam mas allita washakananga jirru kaskundapis rurakun. Chayshinallar noqanchiqpis tukuy shunqo yuyakushunllapa: Alliptam Dyusqa rin washawaq, nishpa. Chay yuyakushqanchiqri kaskunchiqshinaqa kanqa. ⁹ Chaqa Dyusqam mana rurawashqachu kanchiq, kastigadu kananchiqllapa. Ashwanmi rurawashqa kanchiqqa, Siñurninchiq Jisukristupi kriyiptinchiq washawananchiq. ¹⁰ Chaqa Jisukristum wañurqan paypi yumbay kriyiqkunapaq, kawsaqkunata, wañuqkunatapis washawaqninchiq, paypa pullan kawsananchiqllapa. ¹¹ Yumbay nishushqayta yach'ashpaqar, chay rurashqaykishina sigiyllapa animachinakushpa yanapanakushpa, Siñurninchiqpi mas allita kriyinyakillapa.

Pablum kriyiq masingunata kunarqan

¹²⁻¹³ Masitakuna, ancham rrugaykillapa, chay yach'achishuqkunata shumaqta uyanaykillapa. Chaqa paykunagam allita kunashushpa, kamachishungi, Siñurninchiqta kasunaykillapa. Chayri paykunataqa ancharrispitashpa, kuyayllapa. Shumaqtar kawsayllapa, suqniki suqnikiwan ancha kuyanakushpa.

¹⁴ Masitakuna, chay qella kaqkunata anyayllapa trabajananllapa. Chay disanimadu kaqkunata animachiyllapa, Siñurninchiqmanda ama akrakananllapa. Chay manaraq allita intyindiqkunata yach'achiyllapa,

mas allita Dyuspaq intyindinanllapa. Kanan suqkuna piñachishuptinqa agwantayllapa, ama piñakushpachu.

¹⁵ Pi mana allita rurashuptinqa, amakish kutichingichu. Ashwanri suqniki suqnikiwan shumaqta rurayllapa. Chay mana kriyiqkunatapis allita rurashpa, kawsayllapa.

¹⁶ Tukuy tyimpur kushikushpalla kawsayllapa. ¹⁷ Tukuy tyimpur mana shaykuq shungoykipi Dyuswan parlayllapa. ¹⁸ Allilla kashpa ichu mana allilla kashpapis, kushikushpa Dyusta pagikuyllapa. Chaqa chayshinam Dyus munan ruranaykillapa, Churin Jisukristupi kriyishqaykirayku.

¹⁹ Dyuspa Santu Ispiritun kamachishuptinqa, ama fyirusyayllapachu.

²⁰ Dyuspaq rimaqkuna yach'achishuptinqa, ama disprisayllapachu.

²¹ Piru allita mallipayllapa yumbay chay uyashqaykita: ¿Allipchu ichu mana? nishpa. Chayna allip kaqtalla ch'askiyllapa. ²² Ama nima laya uchata rurayllapachu.

²³ Dyus kunswilawaqninchiq kikinri yanapashungallapa, pay munashqanshina kawsanaykillapa. Payna ancha allita kwidanqa ispirituykita, bidaykita, kwirpuykita, limpyu shungoyuq kanaykillapa, Siñurninchiq Jisukristu shamunangaman. ²⁴ Chaqa Tayta Dyus qayawaqninchiqqam ancha allin, ancha kumplidu. Chaymi payqa yumbay ufrisiwashqanchiqta rin ruraq.

Siñurninchiqri qamkunata yanapashunqa

²⁵ Masitakuna, noqaykunapaqri Dyusman mañakuyllapa.

²⁶ Yumbay kriyiq masinchiqwan ancha rrispitanakushpa muchanakushpa, qamkunapura shumaqta napaykunakuy.

²⁷ Siñurninchiqpa shutimbi kamachiykillapa, kay kartata liyinaykillapa yumbay chaypi kaq kriyiq masinchiqkunawan.

²⁸ Siñurninchiq Jisukristu kuyashushpa, tukuy imapi yanapashungallapa.

(Chaytallam iskibriykillapa.) Chayshina kanqa.

APUSTUL SAN PABLUM SUQ KARTATA KACH'ARIRQAN TISALUNIKA LLAQTAPI TIYAQKUNAMAN (2 TISALUNISINSIS)

¿Pitaq karqan San Pabluqa? Liyishun chay punta parti Rrumanusta, masta yach'ananchiq San Pablupa.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? Pabluqam iskibrirqanqa Tisalunika llaqtapi tiyaq kriyiq masingunaman. Masta paykunapaq yach'ananchiq, liyishunllapa punta parti 1 Tisalunisinsista.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Chay punta kartata kach'ashpa Tisalunikamanqam, Pabluqa mas abisukunata yach'arqan: Tisalunikapi tiyaqkunaqam allita kriyiykan Jisukristupi. Piru wakin-qam Jisukristu das kutimunam yuyashpa, manana trabajaykanllapachu mantyinikanambaqqa. Qellakunallam kawsaykanllapa. Wakinqam llullakunata yach'achikuykanllapa: “Jisusqam kutimushqana”, nishpa.

Chaymi Pabluqa kay kartatapis iskibrirqan kunashpa: “Jisusqam manaraq kutimushqachu, piru allibmi rin kutimuq. Piru puntatam rin shamuy suq ancha malu runa. Chayri qamkuna shuyaqsina, shumitaqta kawsashpa, trabajayllapa mantyinikanayki”, nishpa.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?

2 Tis 1.1-12 niwanchiqllapa Pablu tisalunikanu kriyiq masingunapaq pagikushpa, mañakushqambaq, shumaqta kawsananllapa.

2 Tis 2.1-17 niwanchiq, Jisukristu manaraq kutimuptinmi, suq ancha malu runa Jisuspaq tukushpa, puntata rin shamuy. Chaymandaqam niwanchiq Pablu kriyiq masingunata animachishqambaq, Jisukristupi mana shaykuq yuyakunanllapa.

2 Tis 3.1-18 niwanchiq Pablu rrugashqambaq: “Dyusman mañakuyllapa noqapaq, dyablu ama binsiwanan”, nishpa. Chaymandaqam niwanchiq Pablu qellakunata anyashqambaq.

Pablum napaykurqan tisalunikanukunata

¹ Kuyashqay tisalunikanu kriyiq masitakuna, noqa Pablum, masanchiq Silbanuwan, masanchiq Timutiyuwan napaykuykillapa. Qamkunaqam Tayta Dyusman, Siñurninchiq Jisukristuman bidaykillapata intrigashpa puringillapa. Chaymi kay kartata iskibriykillapa. ² Chayri Tayta Dyus, Siñurninchiq Jisukristuwan ancha allin kashpa, qamkunata yanapashunqa, ama nimata manchashpachu, ashwan kushikushpa kawsanaykillapa.

Jisukristu kutimuptinmi, Tayta Dyus uchayuqkunata rin jusgaq

³ Masitakuna, qamkunaqam diyapi diyapi mas allita Jisukristupi kriyiykangillapa. Kanan yumbaynikim ancha allita kuyanakuykangi. Chaymi ancha alli, tukuy diya qamkunapaq Dyusman pagikunayllapa. ⁴ Noqaykuna mayqan llaqtaman rishpaqam, tandakaq kriyiq masinchiqkunawan parlanillapa, qamkunata ancha alabashushpa: “Chay tisalunikanu kriyiq masinchiqkunatam ancha qesachaptimis, mana disanikanallapachu. Ashwanmi mas allita Jisukristupi yuyakuykanllapa”, nishpa. ⁵ Chayshina Dyusta kasushqaykiraykum

padisiykangillapa. Piru Jisukristupim mana shaykuq kriiyikangillapa. Chaymi achka runa, warmi qamkunata rikashushpa, intyindiykan: Dyusshi ancha allin, ancha yach'ayniyuq kashpa, paykunata akrashqa, mushuq bidapina paywan kawsananllapa, nishpa.

⁶ Piru Dyusqam allin justisyata rurashpa, rin qesachaq yumbay chay qesachashuqtaqa. ⁷⁻⁸ Kanan noqanchiq qesachadukunatam rin samachiwaqninchiq, Siñurninchiq Jisukristu pudirniyuq anjilningunawan syilumanda shamuptin. Paymi ninata apamushpa, rin kastigaq paypa shumaq nutisyanda mana kasuqkunata, Tayta Dyuspi mana kriyikunata. ⁹⁻¹⁰ Chaqa ancha llipyashpa, pudirniyuq kamachikuqmi rin kutimuq kay pachaman. Chayshina shamuptinmi, yumbay chay mana kriyikunaqa paypa ñawpanmanda wichukudu rinllapa kaq, tukuy tyimpu chinganallapa. Piru yumbay noqanchiqkunam ancha kushikushpa, kunyalla payta rinchiqlapa alabaq. Chaqa yach'achishuptiyimi, qamkunapis Siñurninchippi kriyishqallapa kangi. Chaymi qamkunapis pullayllapa paytaqa ringillapa alabaq.

¹¹ Chayraykum noqaykunaqa kutin kutin Tayta Dyusman mañakunillapa, ancha allita kawsanaykillapa, payqa qamkunapay ninambaq: “Kushikunim chay akrashqay wambraykuna shumaqta kawsaptinllapa”, nishpa. Mañakunipis, pudirninwan qamkunata yanapashunan, paypi allita yuyakushpa, paypaq shumaqta yach'achikunayki. ¹² Chayshina qamkuna kawsaptikim, rikashuqkunaqa Siñurninchiq Jisukristuta rinllapa alabaq. Chaymi chay Siñurninchiqqa qamkunatapis rin alabashuq. Chaqa Tayta Dyusmi, Churin Jisukristupis ancha allin kashpa, rin yanapashuqllapa, chayshina shumaqta kawsanaykillapa.

2

Suq ancha uchayuy runam rin shamuy

¹ Kuyashqay masitakuna, Siñurninchiq Jisukristu kutimuptinqam, paywan rinchiq tandakaq. Chayri yush'ayku ² yumbay jwisuyukiwan allita yuyayllapa. Amar kriyiyllapachu nishuptinllapa: “Dyuspaq rimaqmi niwashqallapa: Kay pachapinash Siñurninchiqqa”, nishpaqa, ni nishuptinllapa: “Kaypinash Jisukristuqa”, nishpa, ni mayqan nishuptinllapa: “Pablum suq kartambi niwashqa: ‘Kaypinash Jisukristuqa’”, nishpapis. Chayshina nishuptinllapapis, ama kriyiyllapachu ni manchayllapachu. ³ Chay llullakuqkuna ingañashuyta munaptinllapapis, ama ch'askiyllapachu. Chaqa Jisukristu manaraq kutimuptinmi, puntata achka runakuna Dyuspa duktrinamanda akrakashpa, Siñurninchiqta rinllapa kuntraq. Chay diyakunapim rin rikarimuq suq ancha uchayuy runa. Piru paytaqam Tayta Dyusqa sintinsyashqana chinganambaq. ⁴ Chay uchayuy runaqam ancha palanganuyashpa rin ch'iqniq Tayta Dyusta, tukuy laya amitukunatapis, yumbay runakuna paytalla adurananllapa. Chaymandaqam Jirusalimbi Dyuspa adurana wasinman yaykushpa, Dyushhina rin kamachikuq. Ashwambam rin niq: “Noqam kani Dyusqa”, nishpa.

⁵ Ima, ¿manachu yuyangillapa pullayki kashpa chay nishushqaytaqa?

⁶ Kanan qamkunam yach'angillapana: Pim arkaykan chay uchayuy runata, amaraq rikarimunan, nishpa. ⁷ Kanangunaqam chay ancha uchayuyqa pakakushpalla, runakunataqa dañachiykan. Chaqa chay

arkakuqgam manaraq dijanchu rikarimunanga. Piru suq diyam chay arkakuqqa runakunapa ch'awpinmanda rin ashug. ⁸ Chaymandaraqmi chay uchayuqqa rin rikarimuq. Chaymandaqam Siñurninchiq Jisus shamushpa, samayninwanlla rin wanchiq. Llipayninwanmi rin chingachiq chay uchayuqtaqa. ⁹ Piru manaraq wanchiptinqam, chay uchayuq runa shamushpaqa, dyablu yanapaptin, achka siñakunata, milagrukunata rin ruraq ingañakunambaq. ¹⁰ Chaymi ancha malu kashpa, tukuy laya llullangunawan rin ingañaq Jisukristupi mana munAQ kriyiqkunata. Chaqa paykunaqam mana munanllapachu allip kaqta kriyiyta washakananga. Chaymi rinllapa chingaq. ¹¹ Chayraykum Tayta Dyusqa paykunataqa rin dijaq, chay uchayuq llullakuqta kriyinanllapa, ¹² chayshina chinganallapa. Chaqa mana allip kaqkunata kriyishpa, achka laya uchakunata rurashpam, rinllapa kawsaq.

Akradum kanchiqllapa washakananchiq

¹³ Kuyashqay masitakuna, Siñurninchiq ancha kuyashungillapa. Kanan noqaykunaqam Dyusta ancha pagikunillapa qamkunapaq. Chaqa Dyusmi qamkunataqa unaymandapacha akrashushpa, Santu Ispiritunda qoshushqa, bidaykillapata kambyanambaq. Chayshina paypaqla kashpa, allip kaqpi kriyiptikillapam, rin washashug. ¹⁴ Noqaykuna Jisukristupa shumaq nutisyanda yach'achishuptiyimi, Dyusqa qamkunata qayashurqan, paypi kriyinyakillapa. Chaymi Siñurninchiq Jisukristu llipyashpa syilumanda shamuptinqa, qamkunapis pullanna kashpa, ringillapa llipyaq.

¹⁵ Masitakuna, noqaykuna parlachishushpa, kartakunata kach'amushpam, yach'achishushqa kani Jisukristupaq. Chay nishushqaykunatar mana shaykuq tukuy shunqo sigiyllapa. ¹⁶ Mañakunillapam, Siñurninchiq Jisukristu, Tayta Dyuswan ancha allin kashpa, ancha kuyashushpa, tukuy tyimpupaq kunswilashushpa, ¹⁷ shunqoykipi animachishunan, Dyuspi allita kriyishpa, allitalla rurashpa, allitalla rimashpa kawsanaykillapa.

3

Dyusmanri mañakuyllapa noqaykunapaq

¹ Masitakuna, kay kartata manaraq ushyashpam, rrugaykillapa Dyusman mañakunaykillapa, noqaykunapaq, Siñurninchiq nishqanda tukuy maypi utqa atinayllapa yach'achikuyta, chay yach'achikushqayta kriyiqkuna qamkunashina Dyusta alabananllapa. ² Mañakuyllapar, malu, saqra runakunamanda Siñurninchiq washawanallapa. Chaqa manam yumbay runakunaqa Dyuspi kriyinllapachu. ³ Piru Siñurninchiqmi ancha allin, ancha kumplidu. Chaymi qamkunata rin yanapashug, mas allita paypi kriyinyaki, ama dyablu binsishunanllapa. ⁴ Chaymi Siñurninchiq yanapawaptin, qamkunapi yuyakunillapa: Kay kartaypi nishushqaytam kasuykangi. Chayshinallam ringillapa kasug, nishpa.

⁵ Kanan Siñurninchiq qamkunata yanapashunga intyindinaykillapa: Dyusmi ancha kuyawanchiq, nishpa. Yanapashungapis Jisukristushina mana shaykuq Dyuspaqla kawsanaykillapa.

Allitar trabajashunllapa

⁶ Masitakuna, wakin kriyiq masinchiqkunaqam mana munanllapachu trabajayta. Manam munanllapachu kasuyta

chay nishushqaytaqa. Chaymi Siñurninchiq Jisukristupa shutimbi kamachiykillapa, chay mana kasukuq qella runakunamanda akrakanaykillapa. ⁷ Chaqa qamkuna kikikim noqaykunataqa riqsiwangillapa. Manchu pullayki kashpaqa, mana qella kashpachu trabajarqayllapa. Chayri noqaykunashina qamkunapis trabajayllapa mantyinikanayki. ⁸ Chaqa manam ni pipa mikunanda dibaldillaqa mikurqayllapachu. Ashwanmi punchawnindin, tutupnindin ancha trabajarqayllapa umbi umbi, ama ni mayqannikita mikunapaq piñachishunaypaq. ⁹ Awnki dirichuyuq kashpapis mikunata mañashunaypaq, mana nimatapis qamkunata mañashurqaychu. Ashwanmi trabajarqayllapa, rikawashpa, qamkunapis chayshina trabajanaykillapa. ¹⁰ Pullaykillapa kashpam, kay liyta qoshurqaqlapa: “Suq mana munaq trabajaq ama mikunqachu”, nishpa.

¹¹ Chaqa niwashqallapam: Wakinnikiqash mana munashpachu trabajayta, mitikungillapa suqkunapa kusaninman, nishpa. ¹² Chay qellakunatam Siñurninchiq Jisukristupa shutimbi kunashpa kamachinillapa, amana qellakuna kanambaq; ashwan trabajashpa mantyinikanambaq.

¹³ Masitakuna, ama shaykuyllapachu Dyus munashqanda rurashpa. ¹⁴ Mayqan runa ichu warmi kay kartaypi nishushqayllapata mana kasuptinqa, apuntayllapa: Pim chay mana kasukuq, nishpa. Chayshina rurashpaqar, amana paywanqa tandakayllapachu, pengakunambaq. ¹⁵ Piru amar paytaqa ch'iqniyllapachu. Ashwanri masaykitashina kuyashpa kunayllapa.

Pablum napaykukushpa dispidikarqan

¹⁶ Kunswilawaqninchiq Siñurninchiq kikinri tukuy tyimpupi yanapashunqallapa, ama nimatapis manchashpachu kawsanaykillapa. Chay Siñurninchiqqa yumbaynikiwan kanqa.

¹⁷ Noqa Pablum kikiy makiywan iskibriykillapa kay napaykuta. Kayshinam iskibrishpa, firmani yumbay kartaykunata. ¹⁸ Siñurninchiq Jisukristu qamkunata ancha kuyashushpa tukuy imapi yanapashunqallapa. Chayshina kanqa.

APUSTUL SAN PABLUM KAY PUNTA KARTATA KACH'ARQAN TIMUTIYUMAN (1 TIMUTIYU)

¿Pitaq karqan San Pabluga? Liyishunllapa chay punta parti Rru-manusta, masta yach'ananchiq San Pablupaq.

¿Pitaq karqan Timutiyaqa? Payqam wambra runa kaptinraq, Jisukristupaq yach'achikunan numbrarqanllapa. (Liyishun Ichus 16.1-3.) Pablugaq Timutiyaqa rigsirqan chay llaqta Listra shu-tiqpi. Timutiyaqa taytanqam nasyun Grisyamanda karqan. Piru ma-manqam Isrrayilmanda karqan. Timutiyaqa maman agwilambismi Jisukristupi kriyiqkuna karqanllapa. Chaymi Timutiyaqa Jisukristu-paq yach'achishqallapa karqan takshita kashqanmandapacha. Timu-tiyaqam Pablupa pullan puriq, Jisukristupaq yach'achikushpa. Chayshi-nam ishkandin ch'ayarqanllapa Ifisu llaqtaman. Chay atun llaqtapim Pabluga Jisukristupaq achka tyimputa yach'achikurqan. Chayman-daqam Pabluga suq lugarmanna munashpa riyta, Timutiyaqana di-jarqan chay Ifisupi, kriyiq masingunata yach'achinambaq. Masta yach'ananchiq Timutiyaq, liyishunllapa: Ichus 17.14-15; 18.5; 19.22; 2 Timutiya 1.5; 3.15; Filipinsis 2.19-22; Ibriyus 13.23.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Pablugaq suq lugarku-napi Jisukristupaq yach'achikushpapis, mana nunka Timutiyaqa qon-qarganchu. Chaymi kay kartataqa iskibrirqan Timutiyaqa kunashpa, yach'achikushpa, allita kwidanambaq kriyiq masingunata.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa? Pablugaq kay kartapiqa ancha kunarqan kayshina:

1 Tim 1.1-20 niwanchiqllapa Pablu Timutiyaqa kunashqambaq, mana baliq yach'achikuqkuna ama ingañanambaqllapa.

1 Tim 2.1-15 niwanchiq, Dyusman mañakushpa, shumaqta adu-rananchiq.

1 Tim 3.1-16 niwanchiq, kriyiq masinchiqkunapa ka-machikuqninguna kayshina kawsanqallapa, nishpa.

1 Tim 4.1-16 niwanchiq, wakinqam Jisukristumanda rinllapa akrakaq; piru Jisukristupaq yach'achikuqkunaqa allita rurashpa, kawsanqal-lapa, nishpa.

1 Tim 5.1-25 niwanchiq, biyudakunata yanapananchiq, yach'achikuqkunata shumaqta kasunanchiq.

1 Tim 6.1-21 niwanchiq, Tayta Dyuspi allita yuyakushpa, imananchiq kaqwan kuntintakashpa, dyabluta binsinanchiq.

Pablum napaykurqan Timutiyaqa

¹⁻² Kuyashqay Timutiyaqa, noqa Pablum kay kartata iskibrishpa kach'ayki. Chaqa Washadurninchiq Dyus, Churin Jisukristuwanmi akrawashpa, kamachiwarqan, paypa apustulnin kanaypaq. Chay Siñurninchiqpi yuyakushun: Paymi washawanchiq, nishpa. Chaymi qamqa Timutiyaqa, Siñurninchiq Jisukristupi allipta kriyishqaykirayku, noqapa lijitimu wambrayshina kang. Chaymi kananga iskibriyki kay kartata. Taytanchiq Dyusman Churin Jisukristumambis mañakuni,

llakipashushpa, tukuy imapi yanapashunan, ama nimata manchash-pachu, ashwan kushikushpa kawsanaykipaq.

Llullakuqkunata ama kriyillapachu

³ Manchu Timutiyyu, Masiduña llaqtaman rinay diyaqa rrugashurqaq, chay Ifisu llaqtapi kidanaykipaq, kriyiq masinchiqkunata kwidashpa. Chaqa chaypim nishurqaq chay wakin runakunata kamachinayki, ama suq laya duktrinakunata yach'achikunan. ⁴ Kayshinapis kunay paykunata, ama ancha yuyananllapa yanqa mana ushyakaq isturyakunapi, ni unay agwilungunapa shutingunapi. Chaqa yumbay chaykunagam yanqa anyanakunanchiqlla balin. Manam ni ashrita yanapawanchiqchu, allita kriyishpa, Dyus munashqanda rurananchiqllapaqa.

⁵ Chayshinam kamachiykillapa, ama nima maluta rurashpa, ashwan limpyu shunqoyuq kashpa, Dyuspi allipta kriyishpa, suqwan suqwan kuyanakunayki. ⁶ Piru wakingunagam kay allin yuyaykunata dijashpa, paykunapura yanqa anyanakunllapa. ⁷ Chaqa munanllapam ancha yach'ayniyuq kayta, Dyus nishqanda yach'achikunan. Piru manam intyindinllapachu ni paykuna kikin yach'achikushqanda.

⁸ Piru noqanchiqgam yach'anchiq: Dyuspa liyningunam ancha allin, pay munashqanshina chay liyningunata intyindiptinchiq, nishpa. ⁹ Chayri allita intyindishun: Dyusqam mana rurarqanchu chay liyningunataqa, allin runakunata kastigananqa. Ashwanmi liyningunata rurashpaqa, kamachikurqan kastigananllapa wapu rrispundungunata, mana uyakuqkunata, Dyusta mana aduraqkunata, uchayuqkunata, Dyusta burlaqkunata, allin duktrinata kuntraqkunata, taytanda mamanda wanchiqkunata, yumbay matansyirukunata, ¹⁰ chay mana rrispitunwan puñuqkunata, ullqopura warminwanshina puñuqkunata, runa masinda suwakushpa randikuqkunata, llullakuqkunata, tukuy chay "purdyusitu" nishpa llullakushpa juraqkunata. Kanan wakingunagam Dyuspa duktrinanda kuntranllapa. Chaymi tukuy chay kuntraqkunapaqpis Dyusqa rurarqan liyningunataqa. ¹¹ Chaymi chay ancha allin Tayta Dyus mingawashqa, yach'achikunay paypa chay ancha llipyaq shumaq nutisyanda.

Tayta Dyusta pagikushunllapa

¹² Chaypaqmi ancha pagikuni Siñurninchiq Jisukristuta. Chaqa payqam ancha yanapawashqa, allita paypi kriyishpa, paypaq trabajanaypaq. Chaymi tariyayta qowashqa, paypaq yach'achikunay. ¹³ Ancha malu kaptiypismi, Dyusqa ancha llakipawarqan. Chaqa unayqam Jisukristupi manaraq kriyishpaqa, paypa kuntranda rimashpa, paypi kriyiqkunata qesachashpa, ancha wapuyashpa kawsarqay. Piru Dyusqam ancha allin kashpa, ancha wapu kaptiypis, llakipawarqan. Chaqa noqagam mana yach'arqaychu: Pim Jisukristu, nishpa. ¹⁴ Piru Siñurninchiq Jisukristugam ancha allin kashqa. Chaymi ancha yanapawashqa, tukuy shunqo paypi kriyishpa, Tayta Dyusta, runa masiykunatapis kuyashpa kawsanaypaq.

¹⁵ Chaqa kayqam ancha allip. Manam nima llullachu. Chaymi ancha balin yumbay kriyinanllapa: Jisukristum syilumanda shamurqan kay pachaman, uchayuqkunata washawananchiqllapa. Kanan yumbay chay uchayumandaqam noqa mas uchayuqqa karqay. ¹⁶ Piru

Dyusmi llakipawashpa washawarqan, chay manaraq kriyiqkuna ninnanllapa: “Rikay, Jisukristuqa ancha allin kashpa, chay uchayug Pabluta pirdunashqa”, nishpa. Chaymi paykunapis kananga rinllapa animakaq, Jisukristupi kriyinanllapa, washakashpa, tukuy tyimpu Dyuswan kawsananllapa. ¹⁷ Chayrayku Tayta Dyusta tukuy tyimpu alabashun. Chaqa payqam mana nunka wañushpachu, tukuy tyimpu kamachikun. Ancha yach'ayniyuqmi. Paytaqam mana pipis atinchu rikayta. Chaqa payllam Dyusqa. Chayshina kanqa.

¹⁸⁻¹⁹ Ijitu Timutiya, rrugaykim kay kamachishushqayta kasunayki. Chaqa Tayta Dyusmi paypaq rimaqkunata qambaq rimachirqan: “Timutiya Dyusta ancha allita kasushpa rin kawsaq”, nishpa. Chay nishqanda yuyashpa, allin suldadunshina kashpa, dyabluta binsiy. Allin yuyayniyuq kashpa, Jisukristupi mana shaykuq kriyiy, paymanta ama akrakanayki. Piru wakingunam mana allin yuyayniyuq kashpa, Jisusmanda akrakashpa, manana paypiqa kriyinnllapachu. ²⁰ Chayshinam Iminiya Alijandruwan Siñurninchiqmanda akrakarqanllapa. Chaymi paykunataqa dyabluta intrigashqa kani, yach'akunanllapa, amana Dyusta kuntrashpa rimananllapa.

2

Dyusman kayshina mañakushun

¹ Puntatam kunaykillapa, Tayta Dyuswan parlashpa pagikushpa, mañakunanchiq, yumbay runata warmita yanapanambaq. ² Mañakushumbis Dyusman gubyirnukunapaq, tukuy awturidarkunapaq, paykuna shumaqta kamachikunambaq. Chayshinam noqanchiqkuna shumaqta rinchiqllapa kawsaq, Dyusta ancha allita kasushpa, tukuy imapi ancha allita rurashpa. ³ Washadurninchiq Dyustam ancha gustan chayshina kawsananchiq. ⁴ Chaqa payqam munan, yumbay runakuna, warmikuna paypi kriyishpa, washakashpa, allip kaqta intyindinanllapa. ⁵ Suq Dyusllam kan. Chayshinallam suq abugadulla kambis, runakunata Dyuswan alliyachinambaq. Chay abugadunchiqqam allip runa Jisukristu. ⁶ Chay Jisukristum intrigakarqan wanchinanllapa, paypi yumbay kriyiqkunapaq yawarninda pagarakushpa, washawananchiq. Chaymantaqam munashqan tyimpupi Dyusqa intyindichiwarqanchiq: Qamkunatam munani washashuyllapata, nishpa. ⁷ Chaymi Tayta Dyusqa numbrawashqa, Jisukristupa apustulnin kanaypaq, chay mana isrraylinu kaqkunata allip kaqta yach'achinaypaq, Jisukristupi kriyinanllapa. Noqapismi paypi allipta kriyishpaqa, allip kaqtalla niykillapa, manam nimata llullakushpachu.

⁸ Chaymi munani tukuy lugarpi tiyaq runakuna limpyu shunqoyuq kashpa, ama nimapaq piñakushpachu ni anyanakushpachu, makingunata anaqman alsashpa, Dyusman mañakunanllapa. ⁹ Warmikunanataq mudakushpaqa, sujitakashpa, umildi purinqallapa. Amar palanganaga kanqallapachu. Amar ni aqchanllapata kusanachishpa ñaqchanqallapachu. Amar ni llipyaq ch'aniyuq uruta, ni perlaskunata rurakunqallapachu. Ni chay ch'aniyuq mudanakunata rurakunqallapachu. ¹⁰ Ashwanri paykunaqa allita rurashpa, bidanllapata shumaqyachinqa. Chayshina rurancallapa yumbay

warmi “Dyustam adurani” niqkunaqa. ¹¹ Runakuna yach'achikuptingqa, warmikunaqa rrispitakushpa, uyarap (uyara) shumaqta uyangallapa. ¹² Yumbayniki tandakaptiki Dyusta aduranaykiqa, warmikunaqa ama runakunata yach'achinqachu ni kamachinqachu. Ashwanri paykunaqa shumaqta uyakunqallapa. ¹³ Chaqa Dyusqam puntata chay punta runa Adanda rurarqan. Chaymandaqam chay punta warmi Ibata rurarqan. ¹⁴ Yach'anchiqpismi: Manam Adandachu chay dyabluga ingañarqan. Ingañarqanqam warmin Ibata. Chaymi chay warmiqa dyabluta kasushqanrayku uchayuqna kidarqan. ¹⁵ Piru warmiqam Jisukristupi allipta kriyishpaqa, suqkunata kuyashpa, allitalla rurashpa, allin jwisyunwan kawsashpa, wambrangunata qeshyashpa, rin washakaqqa.

3

Ubispukuna kanambaqqa, shumaqta kawsanqa

¹ Alliptam niyki, suq kriyiq masinchiq ubispu karguyuq munashpa kaytaqa, ancha allin karguyuq munan kayta. ² Piru chay ubispuqa ancha shumaqta kawsanqa, ama pipis nimapaq atinambaq anyayta. Suq warmiyuqla kanqa. Ama kusas mañaga kanqachu; ashwan sujitakanqa. Allin jwisuyuyuq, ancha rrispitadu kanqa. Wasinman ch'ayaqkunata shumaqta ch'ayachishpa, pusadata qonqa. Ancha allin yach'achikuqpis kanqa. ³ Ama ni mach'anqachu, ni suqkunata bul-lata maskanqachu. Ama qellayraykuqa ingañakunqachu. Ashwan an-cha allin, ancha umildi kanqa yumbaywan. Ama qellaypaqlachu kanqa. ⁴ Wasimbi yumbay tiyaqkunata yach'anqa shumaqta ka-machiyta. Churingunata yach'achinqa, kasukushpa, rrispitakushpa kawsananllapa. ⁵ Chaqa suq runa kikin wasimbi kaqkunata mana atishpa shumaqta kamachiytaqam, mana atinmanchu allita kwidayta Dyuspi achka kriyiqkunataqa. ⁶ Chayri chay ubispuqa ama suq chayraq kriyiqqa kanqachu. Chaqa mushuq kashpakish, palanganuyashpa, dyablupa trampambi ishkinman, paypis dyablushina kastigadu kanam-baq. ⁷ Kanan chay mana kriyiqkunapa ukumbipis ancha allin kanqa, chay ubisputa rrispitashpa, shumaqta paypaq rimananllapa. Chayshina yumbaywan shumaqta kawsashpaqam, mana rinchu ishkiq dyablupa trampambi, ama penqakunambaq.

Dyakunukuna kanambaqqa shumaqta kawsanqa

⁸ Chayshinalla dyakunukunapis allin famayuq runakuna kanqal-lapa. Nishqanda kumplingallapa. Ama mach'anqallapachu. Ama runa masinda ingañanqallapachu, qellayta ganananllapaqa. ⁹ Ashwanri Jisukristu yach'achikushqanda allita kriyinqallapa. Chayshina alli-talla rurashpa kawsanqallapa, limpyu shunqoyuq kashpa, ama nima-paqpis penqakunanllapa. ¹⁰ Piru manaraq paykunata numbrashpa, puntata ancha allita rigsiyllapa: Allin runa ichu mana, nishpa. Mana nima mala famayuq kashpaqa, atinllapa dyakunukuna kayta. ¹¹ Chayshinalla kanqa dyakunisa warmikunapis. Allin famayuq kanqal-lapa. Ama washa rimaykunachu kanqallapa. Ama kusas mañata rurash-pachu kawsanqallapa; ashwanri sujitakanqallapa. Allin yuyayniyuq kashpa, tukuy imapi kumplingallapa. ¹² Chay dyakunukunaqa suq

warmiyuqla kangallapa. Yach'anqallapa allita kamachiyta wambran-gunata, wasimbi yumbay kaqkunatapis. ¹³ Chaqa chay dyakunukuna allita trabajaptinmi, suqkuna ancha rinllapa rrispitaq. Allin famayuq kashpaqam, mana nimatapis manchashpachu, ashwan Jisukristupi yuyakushpa, allita rinllapa yach'achikuq paypaq.

Kananqam kay pakadu duktrinata atinchiqna yach'ayta

¹⁴ Ancha utqanam munani shamuyta watukushuq. Piru kay kartatam kananqa iskibriyki, ¹⁵ mana utqa shamuptiy, allita yach'anayki imashinam shumaqta kawsashun Dyuspi kriyiq masinchiqkunawan, nishpa. Chaqa Tayta Dyuspi yumbay kriyiqkunaqam paypa ilgisyan. Chay ilgisyanqam allip kaqtalla Dyuspaq yach'achikunchiq, chay ingañakuqkunata binsinanchiq. ¹⁶ Chaqa allibri trabajus kashqa, runakuna intyindinan imashina Tayta Dyus munashqa washawayninchiqta. Piru chay pakadu kashqanqam kayshina:

Dyusmi kwirpuyuq runapaq tikrakashpa, kay munduman shamurqan. Chaymi Santu Ispiritun nirgan: "Allipshi Jisukristuqa Dyuspa Churin mana nima uchayuqchu", nishpa.

Anjilkunapismi paytaqa rikarqan.

Paypi kriyiqkunam suq nasyungunapi yach'achikushqa.

Chaymi tukuy maypi paypi kriyishqallapa.

Pay kawsamuptinmi, luryapi ch'askirqanllapa.

4

Wakinqam Jisusmanda rinllapa akrakaq

¹ Dyuspa Santu Ispiritunmi ancha klaruta nin: Ultimu tyimpupiqash dyablukunaqa wakin runata warmita ingañashpa, suq laya duktrinakunata rin yach'achikuq. Chayshi wakin runa, warmi Jisukristupi kriyishqanmanda rin akrakaq. ² Chay llullakuq yach'achikuqkunaqam shiminllapawanlla Dyusta kasunllapa. Paykunaqam ancha uchayuq kashqanrayku, jwisyunda pyirdishqa. Chaymi manana yach'anllapachu: Imam alli, imam mana allichu, nishpa. ³ Chay llullakuqkunaqam suqkunata kamachin, ama kasarananllapa, ama wakin mikunakunata mikunanllapa. Piru Tayta Dyusmi chay mikunakunataqa rurashqa, paypi kriyiqkuna, allip rimayninda yach'ashpa, payta pagikushpa, mikunanchiqllapa. ⁴ Chaqa Tayta Dyus yumbay rurashqanqam ancha allin. Chaykunata ch'askishpa, Dyusta pagikushpam, mana nima mikunata atinchiqchu disprisayta. ⁵ Chaqa Dyuspa Santu Librunda liyishpa, Dyusman mañakuptinchiqmi, payqa chay mikunataqa limpyutana dijan mikunanchiqllapa.

Jisuspaq yach'achikuq kayshina kanqa

⁶ Kay nishushqayta kriyiq masinchiqkunata qam yach'achishpaqam, Jisukristupa allin yach'achikuqnin kangi. Chayshina paypa shumaq duktrinanda allita kasuptikiqam, chay duktrinanga allin mikunashina rin yanapashuq, Dyuspi mas allita kriyinayki. ⁷ Piru mana kriyiq runakuna pandashqan kwintitungunata yach'achishuptinqa, amakish kriyingichu. Ashwanri tukuy jwisyuykiwan masta masta Dyusta kuyay. ⁸ Kwirpunchiq mas jwirsayuq kanambaqmi, ancha balin shayku shayku ijirsisyuta rurananchiq, ¿manachu? Piru mastam balin shayku shayku

yach'akunanchiq, Dyusta mas allita kuyashpa, sirbinanchiq. Chaqa ancham balin kay bidapaq suq bidapaqpis. ⁹ Chay nishushqayqam allip. Chayri yumbay kriyingallapa. ¹⁰ Chayraykur Tayta Dyuspi yuyakushpa, noqanchiqkunaqa paypaq ancha trabajanchiq, suqkuna musyawaptinchiqpis. Chaqa Dyusninchiqqam wañushqa, yumbayta washawananchiqllapa. Piru mastam rin washawaqninchiq paypi kriyiqkunata.

¹¹ Yumbay chay nishushqaykunatar yach'achikuy y kamachikuy. ¹² Amar dijakaychu ni pipis disprisyashunambaq, wambra runaraq kashqaykiraykuqa. Ashwanri shumaqta rimashpa, allitalla rurashpa kawsay. Runa masinchiqkunata kuyashpa, tukuy ispirituykiwan Dyuspi yuyakuy. Allita Jisukristupi kriyishpa, ama nima maluta ruraychu, kriyiq masinchiqkuna rikashushpa, qamshina kawsananllapa. ¹³ Piru shamunaykaman, qamqa Dyuspa Santu Librunda yumbaypa ñawpambi liyishpa, kriyiq masinchiqkunata animachiy. Kanan paykunata shumaqta yach'achiy Jisukristupa. ¹⁴ Yach'achikuq ansyanukuna makingunata sawaykiman ruraptinllapam, Dyusqa pudirninda qoshushqa, paypaq allita trabajanayki. Chayri ama qonqaychu chay ch'askishqaykita ni chay uyashqaykita, Dyuspaq rimaqkuna qambaq rimaptinllapa.

¹⁵ Yumbay nishushqaytar ruray, ama nimata qonqashpachu, rikashuqkuna yach'anambaq. Chay Timutiyum Tayta Dyusta allita kasushpa, kawsan, nishpa. ¹⁶ Piru allita kwidakay, ama pandashpachu, allin jwisuykiwan yach'achikunayki. Ama disanimakashpachu, ashwan tukuy chay yach'akushqaykita kasushpaqam, ringi washakaq. Chayshina shumaqta kawsaptikim, chay rikashuqkunapis yach'achishqaykita kasushpa rinllapa washakaq.

5

Shumaqta kawsashun yumbaywan

¹ Amar anyaychu mayur runakunataqa; ashwan taytaykitashina shumaqta kunay. Wambra runakunatapis masaykitashina shumaqta kunay. ² Mayur warmikunatapis mamaykitashina kunay. Chinakunatapis panikitashina kunay, ama nima maluta yuyashpachu.

³ Chay mana nimayuq mana aylluyuq biyudakunata yanapay. ⁴ Piru suq biyuda wawayuq, willkayuq kaptinga, paykuna yach'akunqallapa mamanda taytanda kwaydayta, ama padisinambaq. Chaqa paykunataqam maman taytan takshanmandapacha kriyargan. Chaymi paykuna taytanda, mamanda yanapaptinga, ancha alli Dyuspaqqa. Chaqa paytaqam ancha gustan. ⁵ Piru suq allip biyuda mana nima aylluyuqqam tukuy shunqo Dyuspi yuyakun mantynikanambaq. Punchawnindin, tutapnindinmi Dyusman mañakushpa kawsan. ⁶ Piru suq biyuda banduliraqam wañushqashinana. Chaqa kwirpunllanam kawsaykan. ⁷ Chayri yumbay kaykunata kamachikuy, allita rurashpa kawsaptinllapa, ama pipis nimapaq anyanambaq. ⁸ Piru ayllungunata mayqan mana yanapaqqa ichu kikin familyangunata mana mantyniqqam Jisukristupi kriyishqandaqa ñigaykanmanshina. Chaqa chayshina mana yanapashpaqam, mas fiyuta ruraykanllapa chay mana kriyiqkunamandaqa.

⁹ Biyudakunapa listambi suq biyudata apuntanayki, kriyiq masin-gunamanda mantinsyunninda ch'askinanqa, payqa 60 watayuqmanda anaqman kanqa. Suq qosayuqla kashqa kanqapis. ¹⁰ Wawangunata uywashqa kaptin, allin shunqonwan kriyiq masingunapa ch'akinda mayllashpa yanapakushqa kaptin, bisitangunata kuyashqa kaptin, ñakaqkunata yanapashqa kaptin, tukuy ima allikunata rurashqa kaptin, apuntay chay biyudakunapa listambiq.

¹¹ Piru chay wambra biyudakunata ama chay mayur biyudakunapa listambiq apuntaychu. Chaqa paykunakish ufrisishpa Jisus-paqlana trabajayta, kwirpumba gustundalla munashpa rurayta, Jisukristumanda akrakashpa, munanmanllapa runayuq kariyta.

¹² Chayshinaqam uchayuqna rinllapa kidaq. Chaqa ufrisishpa Dyuspaqla trabajaytaqam, mana rinllapachu kumpli. ¹³ Ashwan wasin wasin purishpach'i, qellakunapaqna tikrakanman. Kanan washa rimaykunapaq, mitikucharapaq tikrakanmanllapa. Yanqa mana kaqkunata rimashpa purinmanllapa. ¹⁴ Chaymi munani chay wambra biyudakuna mushuqmanda kasararishpa, wambrayuq kanabaq, wasinllapapi wawangunata shumaqta kamachinambaq. Chayshina ruraptinllapam, kuntrawaqninchiqkuna mana imapaqpis atinqallapachu anyawayninchigta. ¹⁵ Piru wakin biyudakunaqam Jisukristumanda akrakashpa, dyablu munashqandana ruraykanllapa.

¹⁶ Kriyiq masinchiqkunapa ayllumbi biyudakuna kaptinqa, paykunalla mantyininga. Ama dijanqallapachu kriyiq masinchiqkunapa kwintanga. Chayshinam chay suq kriyiq masinchiqkuna atinqallapa yanapayta chay mana aylluyuq biyuditakunata.

¹⁷ Yach'achikuq ansyankuna allita kwidaptin kriyiq masinchiqkunata, Dyuspaq shumaqta yach'achikuptinqa, paykunataqa ancha rrispitashpa, mas ufrindata qoyllapa. ¹⁸ Chaqa Dyuspa Santu Librumbiqam nin: "Animalkunawan trillakushpaqar ama shiminda wataychu, ama mikunanga". Nimbismi: "Suq trabajaqqam dirichuyuq, pagunda ch'askinambaq", nishpa. (Chayshinallam Dyuspaq trabajaqpis dirichuyuq, ufrindata ch'askinan mantyinikanambaq.)

¹⁹ Mayqan runa suq yach'achikuq ansyankuna tumbashpa rimaptinqa, ama kasuychu, mana kaptin ishkay ichu kimsa tistigukuna. ²⁰ Piru uchanda mana dijaqkunata yumbaypa ñawpambi anyay, suqkunapis manchashpa, ama uchata ruranambaq. ²¹ Yumbay chaykunata ruranaykipaqmi kamachiyki Taytanchiq Dyuspa, Siñurninchiq Jisukristupa, tukuy akrashqan anjilningunapa ñawpambi. Piru chay nishushqaykunatar yumbaywan igwaltalla ruray, ama pitapis sawachashpachu.

²² Kanan mayqanda munashpa numbrayta yach'achikuq ansyankunambaqqa, allitaraq rikay: Tukuy imapichu Dyusta allita kasuykan ichu mana, nishpa. Chaqa mayqandapis utqa numbrashpakish, mana allita ruraptin, qambis uchayuq kangiman. Chayri tukuy imapi allitalla ruray, ama nima laya uchayuq kanayki.

²³ Pach'ayki kutin kutin nanaptinqar, ashla binuta upyay. Ama yakutallaga upyaychu.

²⁴ Wakimba uchangunapaqqam ancha klaruta atinchiq yach'ayta kay mundupilla. Piru wakingunaqam manashinalla uchakunata ruranllapa. Chay pakadu uchangunapaqqam jwisyu diyapiray rinchiq

yach'aq. ²⁵ Chayshinallam achka allin runakunapaqqis atinchiq yach'ayta: Allitam ruraykan, nishpa. Piru wakin allita ruraqkunapaqqam manaraq yach'anchiqchu. Piru suq diyaqam rinchiqna yach'aq. Chaqa manam tukuy tyimpuqa pakaduchu rin kaq.

6

¹ Mayqan kriyiq masinchiqkuna, randishqa kriyadukuna kashpaqa, patrunninda allita kasunqa, ama suqkuna rimanambaq: “Chay kriyadukunaqam mana baliq Dyusnimbi, mana baliq duktrinambi kriyinnlapa. Chaymi patrunninda mana kasunllapachu”, nishpa. ² Ichu patrunninllapa Jisukristupi kriyiqkuna kaptinqa, mas allita kasushpa yanapanqallapa, kriyiq masinguna kashqanrayku. Chayshinar, Timutiyitu, kriyiq masinchiqkunata yach'achiy.

Tayta Dyuspi allita kriyishpa, kuntintakashun imitanchiq kaqwan

³⁻⁴ Suq runa Siñurninchiq Jisukristupa duktrinanda mana yach'achikushpachu, ashwan pay yanga yuyashqanda yach'achikushpaqam, mana nimata yach'anchu. Suq palanganullam chay laya yach'achikuqqa. Ancha malu kustumbriyuq kashpam, suqkunawan yanqakunata ancha riman: Kayshinam. Manam chayshinachu, nishpa. Kanan paykunapuram imbidyanakun, piñapanakun musyanakun. Manam ni pipaqqis yuyakunchu: Allin runam nishpaqa. ⁵ Chay laya runaqam ancha malkriyadu, mana jwisuyuyuq, pibirsu yach'achikuqkuna. Chaymi mana yach'anchu: Imam allip, imam mana allipchu, nishpa. Chaqa tukuy diyam anyanakushpa kawsanllapa. Yuyanllapam: Suqkunata Jisuspaq yach'achishpaqach'i, achka qellayta atini ganayta, nishpa. Chayri yumbay chay laya runamandaqa akrakay. ⁶ Piru Jisukristupi kriyishpa kawsaptinchiqmi, Dyusqa ancha rin kushichiwaqninchiq, allin furtunayuq kaqshina kushikunanchiq; piru kuntintakaptinchiq imitanchiq kaqwan; manaqa manam. ⁷ Chaqa nasishqanchiq diyapim mana nimata kay mundumanqa apamurqanchiqchu. Chayshinallam wañushpapis, mana nimatapis rinchiqchu apaq. ⁸ Chayri mikunitayuq, mudanitayuq kashpaqa, chay kaqsituwanlla kuntintakashunllapa. ⁹ Piru chay tukuy imata munaqkunaqam das ishkin dyablupa trampangunaman. Chaymi das ishkishpa, mana baliq yuyayningunata kasushpa, ancha dañakanllapa, chinganambaq. ¹⁰ Chaqa ancha munashpa qellaytaqam, tukuy ima mana allikunata ruranllapa. Chaymi wakin kriyiq masinchiqkunaqa qellayta ancha munashpa, Jisukristumanda akrakashpa, ancha padisishqallapa.

Jisuspi yuyakushpar; binsishun dyabluta

¹¹ Piru qam Dyuspaq yach'achikuq kashpaqa, tukuy ima mana allikunamanda ashuy. Tukuy bidaykipi allitalla rurashpa, Dyusta kuyashpa, paypi yuyakushpa, suqkunata kuyay. Yumbayta agwantashpar, tukuy shunqoykiwan umildi kay. ¹² Chaqa qamqam Timutiyitu, achka runapa warmipa ñawpambi Jisukristupi kriyishqaykita rimashqa kangi. Chaymi chay uyashuqkuna tistiguykikuna. Chayshina Jisuspi allita kriyishpar, pilyapishina binsiy dyabluta. Chaqa Dyusmi qayashushpa, ufrisishushqa, tukuy tyimpu pullan kawsachishunambaq. ¹³ Chaymi kananqa Dyus tukuy imata kawsachikuqpa ñawpambi, Jisukristupa

ñawpambi kamachiyki chay nishushqayta kasunayki. Chaqa Jisukristuqam Pilatupa ñawpambi kashpa, ancha klaruta allip kaqtalla rimarqan. ¹⁴ Timutiyitu, yumbay kamachishushqayta kasuway, ama nimata kambyashpachu Siñurninchiq Jisukristu shamunangaman, ama pipis anyashunambaq. ¹⁵ Chaqa Tayta Dyus siñalashqan tyimpupim Churin Jisukristuqa rin shamuriq. Kanan Tayta Dyusmi ancha alabashqa rin kaq. Chaqa payqam ancha pudirniyuq kashpa, yumbay gubyirnukunapa gubyirnun. Paymi yumbay kamachikuqkunapa kamachikuqninqa. ¹⁶ Payllam mana nunka wañunchu. Ashwanmi ancha shumaq lliipyaykaqqi kawsan. Chaymanqam mana pipis atinchu qemikayta. Chaymi mana ni mayqan runa paytaqa rikashqachu, ni atinchu rikayta. ¡Chayri payqa ancha alabashqa kanqa! ¡Tukuy tyimpupaq pudirniyuq kanqa! Chayshina kanqa.

¹⁷ Kay mundupi kapuqkunata kamachiy, ama palanganu kananllapa, ama kusasningunapi yuyakunanllapa. Chaqa kay mundupi kusaskunaqam ushyakan. Ashwanri Tayta Dyuspi tukuy shunqo yuyakunqallapa. Chaqa Tayta Dyusqam tukuy ima kaqta ancha achkata qowashqa kanchiq, kushikunanchiq. ¹⁸ Chayri paykunata kamachiy, Dyusta kasushpa, allitalla rurashpa, ama mich'ayashpachu kawsananllapa. ¹⁹ Chayshina kawsashpaqam, suq bidapi kapuqkunashina, allin simyintuyuq wasiyuqshina rinllapa kaq. Chayshinam siguradu kanqa, syilupi tukuy tyimpu kawsananllapa.

Pablum Timutiyuta kunashpa, dispidikarqan

²⁰ Timutiyitu, Tayta Dyus numbrashushqanda ama qongashpachu, alilita kumpli, paypaq yach'achikushpa. Chaqa chay mana kriyiq runakunaqam ancha palanganuyashpa, yanqa mana baliqkunata parlashpa, kuntrawanchiqllapa. Paykunaqam yuyan: Yach'ayniyuqmi kanillapa, nishpa. Piru qamqa amakish chaykunataqa uyangichu. ²¹ Chaqa wakingunaqam paykunata kasushpa, Jisukristumanda akrakashqana.

Piru qamtaqar Tayta Dyus yanapashunqa. Chayshina kanqa.

APUSTUL SAN PABLUM SUQ KARTATA KACH'ARIRQAN TIMUTIYUMAN (2 TIMUTIYU)

¿Pitaq **karqan San Pabluqa?** Liyishun chay punta parti Rrumanusta, masta yach'ananchiqllapa San Pablupa.

¿Pitaq **karqan Timutiyaqa?** Liyishun punta parti 1 Timutiya, masta yach'ananchiq Timutiya.

¿Imaraykum **kay librutaqa iskirirqan?** Pablum kay kartata iskirirqan Rrumapi karsilpi kashpa. Yach'arqanna: Rinllapam wanchiwaq, nishpa. Chaymi munarqan, Timutiya watukunambaq. (4.21) Kay kartapim Pabluqa Timutiya kunarqan, kriyiq masingunata Dyuspa Santu Librunda allita yach'achishpa, kwidanambaq, llullakuq runakuna ama ingañananllapa.

¿Imapaqmi **yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?**

2 *Tim 1.1-18* niwanchiqllapa, Pablu Timutiya napaykushpa, kunashqambaq, ama penqakushpachu Jisukristupa yach'achikunambaq.

2 *Tim 2.1-26* niwanchiq Timutiya kunashqambaq, allin suldadushina Jisukristuta kasunambaq.

2 *Tim 3.1-17* niwanchiq, jwisyu diya sirkana kaptinmi, achka llullakuq runakuna rin kaq. Chayri Pabluqa Timutiya animachirqan, Dyuspa Santu Librunda mana shaykuq yach'achikunambaq.

2 *Tim 4.1-22* niwanchiq, Pablu Timutiya abisarqan: “Rinllapam wanchiwaq. Chayri dasna shamuy watukuwaq. Piru wañushpismi, mana llakinichu. Chaqa syilupim Siñurninchiq Jisukristu primyuya rin qowaq”, nishpa.

Pablum Timutiya napaykurqan

¹⁻² Kuyashqay wambra Timutiya, noqa Pablum Tayta Dyus munashqanrayku, Jisukristupa apustulnin kani. Chaymi yach'achikuni Dyus ufrisiwashqanchiq mushuq bidapaq. Chaqa Jisukristupi kriyiptinchiqmi, paywan rinchiq kawsaq suq bidapi. Chaymi Timutiya, Taytanchiq Dyusman, Siñurninchiq Jisukristumambis mañakuni, ancha kuyashushpa, tukuy imapi yanapashunan, ama nimata manchashpachu, ashwan kushikushpa kawsanayki.

Ama penqakushpachu Jisukristupa yach'achikushun

³ Unay agwiluykunashinam noqapis limpyu shungoyuq kashpa, Tayta Dyusta sirbini. Chaymi punchawnindin tutapnindin kutin kutin qambaq payman mañakushpa, pagikuni. ⁴ Chaqa Timutiya, ancharaq yuyani, qamta dijashuptiy, llakishpa waqashpa kidashqaykita. Chaymi ancha munani rikashuya kushikunaypaq. ⁵ Ancham yuyanipis tukuy shungo Siñurninchiq kriyishqaykita. Chaqa puntatam agwilitayki Luyda, mamayki Iwnisiwan ancha allita kriyirqanllapa Siñurninchiq. Chaymandaqam qambis ancha allita kriyirqayki.

⁶ Chaymi yuyachiyki, Dyuspaq yach'achikunayki chay numbrashushqayta. Manchu sawaykiman makiya ruraptiy, Tayta Dyusqa

yanapashushqa, tukuy imapi paypaq yach'achikunayki. Chayri yumbay chaykunata rurashpa, ama dijakashpachu, Dyuspaq allita trabajay. ⁷ Chaqa Tayta Dyusqam ancha pudirniyuq Santu Ispiritunda qowashqa kanchiq, ama nimatapis manchashpachu, ashwan allita kuyanakushpa, allin yuyayniyuq kananchiq. ⁸ Chayraykur ama penqakuychu Siñurninchiqpaq yach'achikunaykiqa ni noqapaq penqakuychu karsilawaptinllapa, Jisukristupaq yach'achikushqayrayku. Ashwanri listu kay, Jisukristupaq yach'achikushpa, padisinayki. Chaqa Dyusmi rin yanapashuq, ama kubardakanayki. ⁹ Kanan Jisukristu noqanchiqpaq wañushqanraykum, Tayta Dyus washawaqninchiq, qayawashqa kanchiq, paypaqna kawsananchiq. Manam qayawashqachu kanchiq, ima allita rurashqanchiqrayku. Ashwanmi ancha allin kashpa, kuyawashqa kanchiq, manaraq kay mundu kashqanmandapacha. ¹⁰ Chaymi Tayta Dyus Washadurninchiq Jisukristuta kay pachaman kach'amushpaqa, masta yach'achiwashqa kanchiq: Ancham kuyaykillapa, nishpa. Chayraykum Jisukristu wañuyta binsishpa, kawsamushpa, washawashqana kanchiq, amana chingananchiqllapa. Kanan shumaq nutisyandam yach'achiwashqa kanchiq, paypi kriyishpa, yach'ananchiq: Tukuy tyimpunam rinchiq kawsaq, nishpa.

¹¹ Chaqa Tayta Dyusmi numbrawashqa, Jisukristupa apustulnin kashpa, kay shumaq nutisyanda yach'achikunaypaq chay mana isrraylinu kaqkunata. ¹² Chayri pay kamachiwashqanda kumplishqayraykum, kayshina ancha ñakaykani kay karsilpi. Piru maychika kayshina ñakashpapismi, mana noqaqa penqakunichu. Chaqa yach'anim: Jisukristupim ancha kriyini. Paymi ancha pudirniyuq kashpa, rin kwidawaq, paytalla kasunaypaq jwisyu diya ch'ayamunangaman, nishpa.

¹³ Chayri chay allip kaqta yach'achishushqayta uyawashpa, allita Jisukristupi kriyiy. Kanan kriyiq masinchiqkunawambis kuyanakushpa, shumaqta kawsay. ¹⁴ Dyuspa Santu Ispiritun noqanchiqpi tiyaq yanapashuptinri, yach'achikuy Dyus nishqanda, pay kamachishushqanshina.

¹⁵ Qamqam allita yach'angi: Kriyiq masinchiq Fijilu Irmujiniswan prubinsya Asyamanda yumbay kriyiq masingunapismi noqata sapalayta dijawarqanllapa, nishpa. ¹⁶ Chay masitanchiq Unisifurullam noqarayku mana penqakushpachu, kutin kutin kay karsilman shamushqa animachiwaq. Chaymi Tayta Dyusman ancha mañakuni, chay masitanchiqpa warminda wambrangunata ancha yanapanambaq. ¹⁷ Chay masitanchiq Unisifuruqam kay Rruma llaqtapi kashpaqa, mana yach'ashpachu maypi kashqaytapis, maskawarqan tariwanangaman. ¹⁸ Jwisyu diya ch'ayamuptinqar, Siñurninchiqqa shumaqta ch'askinga chay masitanchiqtaqa. Chaqa qamqam Timutiyyitu allita yach'angi chay masitanchiq Ifisu llaqtapipis yanapawashqanchiqta.

2

Allin suldadukunashina Jisusta kasushun

¹ Ijitu Timutiyyu, Jisukristu ancha allin kashpam, munan tukuy imapi yanapashuyta. Chayri ama nimata manchashpachu, ashwan paypi allita yuyakushpa, ancha kurajiyuq kay, paypaq rimanayki. ² Qamqam

rikawashqa kang, suqkunata Jisukristupaq yach'achiptiy. Chay achka uyawaqkunam tistiguykuna yach'achikushqaypaq. Chayri qambis chay yach'achishushqayta suqkunata yach'achishpa, numbray, Jisukristupaq yach'achikunam. Piru allin kumplidu runakunatar numbrayqa, paykunapis suqkunata yach'achirinambaq.

³ Chayri qambis Jisukristupa allin suldadunshina kashpa, padisishpapis, agwantay. ⁴ Chaqa suq suldaduqam sirbisyumbi kashpaqa, kamachikuqninda allita kasun, paywan kushikunambaq. Mananam suq laya trabajumanga mitikunnachu. ⁵ Chayshinallam suq pugllaqpis rriglakunata allita kasushpa, pugllashpa, shayku shayku binsishparaqmi, primyundaqa ch'askin. Chay rriglakunata mana allita kasushpaqam, chay primyundaqa pyirdin. ⁶ Chayshinallam suq tarpukuqpis. Puntataqam ancharaq trabajan. Chaymandaraqmi atin kusichakuyta. ⁷ Kay kimsa kumparasyumbi yuyaptiqam, Tayta Dyusqa rin yanapashuq, yumbay chay nishushqayta allita intyindinayki.

⁸ Piru amar qonqaychu Siñurninchiq Jisukristutaga. Paymi chay unay gubyirnu Dabidpa karu willkan kashqa. Paymi wañushqanmanda kawsamurqan washawananchiq chay yach'achishushqayshina. ⁹ Paypaq yach'achikushqayraykum, kayshina ancha padisiykani kay karsilpiqa. Suq ancha uchayqu runatashinam asta kadinakunawan watawanllapa. Piru Dyus nishqandam mana atinllapachu wataytaqa. Ashwanmi achka runaman warmiman ch'ayaykan, Jisukristupi kriyinanllapa. ¹⁰ Chaymi kayshina ancha ñakashpapis, tukuy imata agwantani, Dyus akrashqan kriyiq masitanchiqkunata animachinaypaq, Jisukristupi kriyishpa, washakashpa, rinanllapa ancha shumaq llipyaykaq syiluman, waqpi tukuy tyimpu kawsananllapa. ¹¹ Chaqa kay nishushqayqam ancha allip kashqa: Siñurninchiqi kriyishpa wañushpaqam, rinchiq kawsamuq, paypa pullan kananchiq.

¹² Jisukristupi kriyishqanchiqrayku padisishpaqam, paypa pullan rinchiq kamachikuq. Piru ñigaptinchiq: “Manam Jisusta riqsinchu”, nishpaqam, paypis rin ñigawaqninchiq: “Manam riqsiykichu”, nishpa.

¹³ Noqanchiq ufrisishpa, mana kumpliqtinchiqpismi, payqa washakunambaq ichu kastigakunambaq, yumbay nishqanda kabalta rin kumpli. Chaqa payqam mana nimatapis ingañakunchu.

Allin yach'achikuqam kayshina

¹⁴ Kriyiq masinchiqkunata kayta yuyachishpa, Siñurninchiqpa shutinwan kutin kutin kunay, ama yanqa nishqangunapaq anyanakunallapa. Chaqa chayshina anyanakushpaqam, mana pitapis yanapanchu. Ashwanmi uyaqkunata dañachin. ¹⁵ Chayri imashinapis Dyus munashqanda rurashpa, allita yach'achikuy, suq allin trabajadurshina paypa ñawpanman prisintakashpa, ama nimapaq pengakunayki, ashwan qamta nishunambaq: “Allip kaqtam noqapaq yach'achikushqa kang”, nishpa.

¹⁶ Amar mitikuychu chay mana baliq yanqa palabrakunata rimaptinllapaqa. Chay laya yanqa rimaqkunaqam Dyusmandaga kada bwilta masta akrakashpa, mas uchayugna kidanllapa. ¹⁷ Chay yanqa rimashqanllapaqam bidanchiqtaqa ancha dañachin, chay nanay achkayaq ismuchikuqshina. Chaqa chayshina yupaymi chay Iminiyu

Filituwanga mana allikunata rimashpa suqkunata dañachinllapa. ¹⁸ Paykunaqam Tayta Dyuspa allip duktrinamanda akrakashpa, wakin kriyiq masinchikunata ingañaykan: “Wañuqkunash kawsamushqana”, nishpa.

¹⁹ Suq allin albañilqam allita ruran wasipa simyintunda, ama bulakashpa chinganambaq, ¿manachu? Chayshinallam Tayta Dyuspa allita yach'achiwanchiq, ama pandananchiq ni chingananchiq. Chaymi noqanchiqpaq kayshina nishqa: “Dyusmi riqsin wambrangunata. Chayri Jisukristupi kriyiqkunaga uchakunamanda akrakanqallapa”, nishpa.

²⁰ Suq atun wasipiqam kan platukuna, basukuna, achka laya kusaskuna. Wakinqam urumanda, qellaymanda. Wakinnataqmi qerumanda ichu allpamanda. Chay mas shumaq kaqkunaraqam ancha balin. Chaymi chay mas pudirniyuq runakuna wasinman ch'ayaptin, ichu ima fyista kaptin, chaykunapi qarakunllapa. Piru chay qerumanda, allpamanda kaqkunapiqam yanqa diyakunapi mikunllapa. ²¹ Runakuna warmikunapismi chay ishkay laya platukunashina basukunashina. Chaymi suq runa tukuy ima maluta dijashpaqa, Dyuspaqa suq limpyu platushina ancha rin baliq, tukuy ima allita ruranambaq.

²² Chayri ama kaychu suq mana sujitakaq chulushinaqa. Ashwanri limpyu shunqoyuq kashpa, Jisukristuta aduraqkunawan qambis allita aduray. Paypi kriyishpa, allita rurashpa, suqkunata kuyay. Amar ni piwan pilyashpachu, shumaqta kawsay. ²³ Chayri chay tuntu-kuna liriyaqtinqa, ama mitikuychu. Chaqa qamqam allita yach'angi: Kada bwilta anyanakushpaqam, masta rinllapa anyanakuq, nishpa.

²⁴ Piru Siñurninchiqpaq yach'achikuq kashpaqar, ama anyanakushpachu purishun. Ashwanri yumbaywan shumaqta kawsashpa, allin yach'achikuqkuna kashun. Mayqan mana allita rurawaptinchiqqa, ama piñakushpachu, ashwan agwantashun. ²⁵ Tayta Dyusta kuntraqkunatapis shumaqta willashun, yuyashpa: Kinsapch'i Dyus shunqonllapata rin kambayaq, uchangunata dijashpa, pirdunda mañashpa, allip kaqpi kriyianllapa, nishpa. ²⁶ Chayshinam dyablupa trampanmanda atinqallapa llugshiya, amana pay munashqanda rurananllapa. Chaqa kananqam paykunaga dyabluta kasuykanllapa.

3

Jwisyu diya sirkana kaptinmi, kay laya runakuna rin kaq

¹ Kaytapis allita yach'ay: Jwisyu diya sirkana kaptinmi, achka runa warmi rinllapa ñakaq. ² Chaqa kay mundupi achka tiyaqkunam tukuy ima kusaskunata paykunapaqla rinllapa munaq. Wakinmi qellaypaqla rinllapa lukuyaq. Wakinmi ancha palanganu rinllapa kaq. Wakinqam Dyusta rinllapa maldisyaq. Wakinqam taytanda, mamanda mana rinchu kasuq. Wakinnataqmi mana pitapis rinllapachu agradisiq. Wakinnataqmi Dyuspaq, duktrinanchiqpaq rinllapa asikuq. ³ Manam ni yanasunda (yanasanda) ni ayllunda rinllapachu kuyaq. Runa masin imanachiptinqam, mana nunka rinchu pirdunaq. Rinllapam kriminakuq, yanqakunata rimashpa. Munashqandallam rinllapa ruraq. Manam nimatapis rinllapachu sujitakaq. Ancha malu kashpam, mana llakipashpachu, runa masinda rinllapa kusasnachiq. Kanan tukuy ima allingunatam rinllapa ch'iqniq. ⁴ Traysyundam rinllapa ruraq. Manam

pitapis manchashpachu, ancha atribidukuna rinllapa kaq. Ancha ingriyidum rinllapa kaq. Tayta Dyusta mana kuyashpam, gustunllapatalla rinllapa ruraq. ⁵ Kustumbrinraykullam kriyiq masinchiqkunawan rinllapa tandanakuq. Piru manam alliptachu Siñurninchiqpi rinllapa kriyiq. Chaymi mana atinqallapachu bidanllapata kambyaytaqa.

Amar chay laya kaqkunawanqa tandakaychu. ⁶ Chaqa paykunamanda wakinningam wasin wasin purishpa, rinllapa yaykuq mana yach'ayniyuq uchayuq warmikunaman. Chayshina suq laya duktrinata yach'achishpa, chay uchayuq warmikunataqa rinllapa ingañaq. ⁷ Chaqa chay laya warmikunaqam kada bwilta munanllapa yach'akuyta. Piru allip kashqandaqam mana yach'akunllapachu. ⁸ Unay tyimpukunapim chay ishkay brujukuna Janis, Jambris shutiqkunaga Muysista kuntrarqanllapa. Paykunashinam chay ingañakuqkuna Dyuspa duktrinanda kuntraykanllapa. Chaqa paykunagaqam mana baliq yuyayniyuqkuna. Manam alliptaqa Jisukristupi kriyinnllapachu. ⁹ Piru manam rinllapachu atiq achka runata ingañaytaqa. Chaqa tukuy maypim rinllapa yach'aq ancha tuntukuna kashqanda. Chayshinallam Muysispa tyimpumbipis chay ishkay brujukunapaq tuntukuna niqllapa.

Pablum Timutiyuta rrugarqan, yach'achishqanda ama qonqanambaq

¹⁰ Piru qamqam Timutiyitu, manyaqlla ancha allita rikawashqa kangı imashina yach'achikushqayta, imashina kawsashqayta, imapaq yach'achikushqayta, Siñurninchiqpi allita kriyishqayta. Rikawashqapismi kangı kuntrawaptinllapa mana piñakushqayta, ashwan yumbayta kuyashpa agwantashqayta. ¹¹ Antyukiya llaqtapi, Ikuñupi, Listrapi ancha qesachawaptinllapa, padisishqaytapis allita yach'angi. Yach'angipismi wanchiwananllapa kaptin, Siñurninchiq washawashqanda. ¹² Chaqa Jisukristuta yumbay munaq kasuqtaqam rinllapa qesachaq. ¹³ Kanan chay ingañakuqkunam mas malupaq rinllapa tikraaq. Chaymi paykunapura ingañanakushpa, suqkunatapis rinllapa ingañaq.

¹⁴ Piru qamqam Jisukristupaq yach'akushpaqa, paypi allita kriyishqa kangı. Chay yach'akushqaykitaga ama qongaychu. Chaqa allitam yach'angi: Dyusta sirbiqkunamandam yach'akushqa kani, nishpa. ¹⁵ Timutiyitu, taksha kashqaykimandapacham Dyuspa Santu Librunmanda yach'akushqa kangı, yach'ayniyuq kashpa, Jisukristupi kriyishpa washakanayki. ¹⁶ Chaqa Dyus kikinmi paypaq rimaqkunata yanaparqan, pay nishqanda chay Santu Librumbi iskibrinanllapa. Chaymi chay Santu Librunqa ancha balin yach'achiwananchiq, byin-ninchiqpaq anyawananchiq, kunawananchiq, yanapawananchiq, mas allita kawsananchiqllapa. ¹⁷ Chaqa Tayta Dyusqam Santu Librun-daqa paypi allipta yuyakuqkunata qowashqallapa kanchiq, allita paypaq yach'akushpa, yach'ayniyuq kashpa, tukuy ima allikunata rananchiqllapa.

4

Pablum Timutiyuta kamachirqan, Dyus nishqanda yach'achikunan

¹ Siñurninchiq Jisukristu shamushpa kamachikuqgam, yumbay kawsaqkunata rin jusgaq. Wañushqakunata kawsachimushpam, paykunatapis rin jusgaq. Chayri Tayta Dyuspa shutimbi, Churin Jisukristupa shutimbi kamachiyki, ² yumbay kay nishushqayta

ruranayki. Dyus nishqandar allita yach'achikuy. Uyashuptinllapa, mana uyashuptinllapapis, mana shaykuq yach'achikuy, Siñurninchiqpi kriyinanllapa. Mana alli ruraqkunataqa kuyashpa anyay. Amar piñakushpachu, ashwan shumaqta kunashpa yach'achiy. ³ Chaqa rinmi ch'ayamuq suq tyimpu. Chay tyimpupim runakuna warmikunaqa gustundalla munashpa rurayta, manana rinllapachu uyaq Siñurninchiqqa shumaq duktrinandaqa. Ashwanmi rinllapa maskaq suq laya yach'achikuqkunata, munashqandalla uyananllapa. ⁴ Allip kaqtaqam mana rinllapachu munaq yach'ayta. Ashwanmi tukuy laya mana baliq kwintukunatalla rinllapa kriyiq. ⁵ Piru qamqar tukuy imapi allin jwisuyuq kay. Padisishpapisri ancha animakay, Jisukristupaq yach'achikunayki, uyashuqkuna washakanambaq. Chayri Dyus nishushqanda ruray ushyanaykikaman.

⁶ Chaqa noqatam suq wishatashina rinllapana wanchiwaq. Dasnam rin ch'ayamuq wanchiwananllapa diyaqa. ⁷ Piru dyabluta kuntrashpam, Jisukristuta kasushqa kani. Suq runa mana shaykuq kallpaqshinam Tayta Dyuspi allita yuyakushpa, pay qowashqan tariyayta ushaykanina. ⁸ Kananqam Tayta Dyus shuyachiwaykan ancha allin primyuta, jwisyu diyapi qowanambaq, payta kasushqayrayku. Piru manam noqatallachu rin qowaqqa. Ashwanmi payqa ancha allin juyis kashpa, primyukunata rin qoq yumbay payta shuyaqkunatapis. Chaqa paykunapismi payta kuyashpa, tukuy shungo munanllapa kutimunambaq.

Pablum Timutiyuta rrugarqan shamunambaq

⁹ Masita Timutiyu, mudusta tukushpar, das shamuy watukuwaq. ¹⁰ Masanchiq Dimasqam kay mundupa kusasningunata ancha munashpa, noqamanda akrakashpa, rishqana Tisalunika llaqtaman. Masanchiq Krisintiqam rishqa prubinsya Galasyaman. Masanchiq Tituqam rishqa prubinsya Dalmasyaman. ¹¹ Masanchiq Lukasllam kaypi pullayqa kidashqa. Masanchiq Markustar maskay, pullayki apamunayki, allin yanapakuqniy kanambaq. ¹² Chaqa masanchiq Tikikutam kach'ashqa kani Ifisu llaqtaman. ¹³ Truwaspim masanchiq Karpupa wasimbi kapayta dijashqa kani. Shamushpaqar apamuy chay kapayta. Rrullushqa libruykunatapisri apamuy. Piru mastam munani apamunayki chay qaramanda kaq rrullushqa libruykunata.

¹⁴ Chay jirriru Alijandrum ancha dañachiwashqa. Piru Siñurninchiqmi yumbay rurawashqambaq payta rin kastigaq. ¹⁵ Chay Alijandruqam duktrinanchiqta ancha kuntran. Chaymi kunayki, paymanda kwidakanayki.

¹⁶ Kay Rrumapa juyisningunapa ñawpambi punta bwiltata apawaptinllapa diklaranayqam, mana ni suq (kriyiq masinchiq) kumpañawarqanchu, faburniyta rimanambaq. Yumbayninmi dijawashpa mitikarqanllapa. Chayshina rurawaptimbismi, Dyusman mañakuni, paykunata ama kastiganambaq. ¹⁷ Piru chayshina kaptimbismi, Siñurninchiqqa pullay kashpa, ancha animachiwarqan. Chaymi paypaq yach'achikuptyyqa, yumbay chaypi kaq mana isrraylinukuna uyawarqanllapa. Chayshinam Siñurninchiqqa washawarqan, chay rrumanukuna ama wanchiwananllapa, achka liyungunapa shiminmanda washawashqanshina. ¹⁸ Paymi rin washawaq yumbay malu kaqkunamanda, (chay rrumanukuna

wanchiwaptimbis) syiluman apawanambaq, Jisukristu shumaqta kamachikuptin, pullan kanaypaq. ¡Biba Siñurninchiq! ¡Tukuy tyimpu alabashqa kanqa! Chayshina kanqa.

Pablum kriyiq masingunata napaykurqan

¹⁹ Noqapa shutiypir napaykuy paninchiq Priskata, qosan Akilasta, masanchiq Unisifurupa ayllundapis. [*Nuta: Chay warmi Priskallam Prisilapis shutiq.*]

²⁰ Masanchiq Irastum Kurintu llaqtapi kidashqa. Masanchiq Trufimutam Militu llaqtapi qeshyaqta dijashqa kani. ²¹ Utqanar shamuy, amaraq tamya tyimpu qallariptin. Qamkunatam napaykushungi masanchiq Iyubulu, Pudinti, Linu, paninchiq Klawdya, yumbay kaypi kaq kriyiq masinchiqkunawan.

²² Mañakunim, Siñurninchiq Jisukristu pullayki kanambaq, Taytanchiq Dyus yumbay qamkunata yanapashunambaq. Chayshina kanqa. (Chay-tallam iskibriyki.)

APUSTUL SAN PABLUM KAY KARTATA KACH'ARQAN TITUMAN (TITU)

¿Pitaq karqan San Pabluga? Liyishunllapa chay punta parti Rru-manusta, masta yach'ananchiq San Pablupaq.

¿Pitaq karqan Tituqa? Tituqam Jisukristupi kriyiq kashpa, Pabluta ancha yanaparqan, Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achikunan. Chaqa Tituqam Timutiuyushina Pablupa pullan puriq. Chay atun yakupa ch'awpimbi isla allpa Krita shutiqman rishpa, chaypi Dyuspa shumaq nutisyanda yach'achikuptinllapa, wakinqa Jisukristupi kriyirqanllapa. Chaymandaqam Pabluga suq lugarkunamanna munashpa riyta, Titutana numbrarqan, kidashpa, chay kritanu kriyiq masingunata yach'achinambaq. Chaymi Tituna chay kritanukunapa yach'achikuqnin kidarqan. Masta yach'ananchiq Titupaq, liyishun 2 Kurintyus 2.13; 7.6,13-14; 8.16,17,23; 12.18; Gálatas 2.1-3; 2 Timutiyu 4.10.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Pablugam Kritamanda suq lugarkunamanga rishpapis, mana nunka Titutaqa qongarqanchu. Chaymi Pabluga Titutaqa ancha munarqan kunayta, Dyuspa Santu Librunda allita yach'achinan, ansyankunata numbranan, chay kriyiq masingunata kwidanana. Kanan Pablugam yach'arqambis: “Wakin isrraylinukunam llullakunata yach'achikuykan Kritapi”, nishpa. Chayta yach'ashpaqam Pabluga ancha llakirqan. Chaymi iskibrirqan, Tituta kunanambaq: “Chay llulla yach'achikuqkunata uyarachiy”, nishpa.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?

Titu 1.1-16 niwanchiqllapa Pablu Tituta mingashqambaq, Kritapi ansyankunata numbranambaq, Jisukristupi kriyiqkunata allita kwidanambaq, ama llullakuqkunata kriyinanambaq.

Titu 2.1-15 niwanchiq, Pablu Tituta kayshina nishqambaq: “Jisukristupi kriyiqkunata yach'achiy, Tayta Dyus nishqanshina kawsananllapa”, nishpa.

Titu 3.1-15 niwanchiq, Pablu Tituta kayshina kunashqambaq: “Yumbay runakunata, warmikunata yach'achiy, allitalla rurashpa, kawsanambaqllapa”, nishpa.

Pablum Tituta napaykurqan

¹ Kuyashqay Tititu, noqa Pablum Tayta Dyuspa randishqa kriyadun kani. Jisukristupa apustulnimbismi kani. Chaymi kach'amuwashqa, qamkuna akrashqan wambrangunata allip kaqta yach'achishunaypaq, paypi allita kriyinaaykillapa, ² allita yach'anaykillapa: Suq bidapim tukuy tyimpupaq Dyuswan rinchiqllapa kawsaq, nishpa. Chaqa Tayta Dyusqam mana llullakunchu. Manaraq kay mundu kaptinmi, payqa ufrisikushqa karqan, tukuy tyimpupaq kawsachiwananchiq. ³ Chaymi pay munashqan tyimpu ch'ayamuptin, noqa yach'achikuptiy, runakunata intyindichishqa pay nishqanda. Chaqa Dyus Washawaqninchiqmi noqata kamachiwashqa, chay shumaq nutisyanda yach'achikunay.

⁴ Chaymi qam kuyashqay Tituman kay kartata kach'amuni. Chaqa no-qashina Jisukristupi allita kriyishqaykiraykum, lijitimu wambrayshina kang. Chaymi mañakuni, Tayta Dyus, Washadurninchiq Jisukristuwan ancha allin kashpa, tukuy imapi yanapashunambaq, ama nimata manchashpachu, ashwan kushikushpa kawsanayki.

Pablum Tituta mingarqan, kriyiq masingunata rikanambaq

⁵ Tititu, chay yakupa ch'awpimbi isla allpa Kritamanda llugshishpam, chay Kritapi dijashurqaq, chay yach'achikushqanchiqta qamna ushyanayki. Manchu kamachishurqaq chay Kritapa llaqtangunapi yach'achikuq ansyanukunata numbranayki, kriyiq masinchiqkunata rikananllapa. ⁶ Chayri chay ansyanukuna kayshina kanqa: Ancha allin runa kanqa, ama nimapaqpis anyashqa kanambaq. Suq warmiyuqla kanqa. Churingunapisri payta kasushpa, Jisukristupi kriyiqkuna kanqallapa, ama pipis penqanambaq: Chay churingunash malkriyadukuna, mana uyakuqkuna, nishpa. ⁷ Chaqa suq ubispum Dyuspa wambrangunapa kamachikuqnin. Chayri allitalla rurashpa kawsanqa, ama nimapaq anyashqa kanambaq. Amar pay munashqandalla rurashpachu kawsanqa. Amar dasqa piñakunqachu. Amar mach'anqachu. Amar ni piwambis pilyanqachu. Amar suqkunata ingañanqachu qellayta ganananrayku. ⁸ Ashwanri yach'anqa kushikushpa pusadata qoyta. Tukuy imatar allitalla ruranqa. Allin jwisuyuyuri kanqa. Ancha allin runar kanqa. Dyuspaqlar kawsanqa. Yach'anqar pay kikin sujidakayta. ⁹ Jisukristupa lijitimu duktrinanda yach'akushpaqa, allita kasunqa, suqkunatapis shumaqta yach'achishpa, animachinambaq, Dyusta kuntraqkunatapis yach'achishpa, kriyichinambaq.

¹⁰ Chaqa kanmi achka runa mana munaq nimata kasukuyta. Yanqakunata rimashpam, suqkunata ingañan. Chay ingañakunamandam kan achka llaqta masiy isrraylinukuna. ¹¹ Paykunaqam achka kriyiq masinchiqkunata yumbay ayllundinda pandachinllapa. Chayshinam yanqalla yach'achikunllapa, qellayta ganananbaqla. Chayri ama dijaychu paykunata, chay mana baliqkunata yach'achikunanga.

¹² Chay Kritapiqam suq ancha yach'ayniyuq runa karqan. Payqam kritanu masingunapaqqa nirqan: "Paykunam tukuy tyimpu llullakunllapa, ancha manchaypaq animalkunashina, mana undaq mikuqkuna, qella likidukuna", nishpa. ¹³ Chay yach'ayniyuqqam allip kaqta paykunapaq rimarqan. Chayraykur qamqa Tititu, anyay paykunata, allita Siñurninchiqpi kriyishpa, ¹⁴ ama kasunanllapa chay isrraylinukunapa yanqa duktrinangunata, ni chay mana allip kaq yach'achikuqkunata.

¹⁵ Yumbay allin yuyayniyuqpaqqam Dyus tukuy ima rurashqanqa allin; manam mapachu. Piru uchayuq mana kriyiqkunapaqqam tukuy ima mapa. Chaqa uchanraykum paykunaqa ancha mapa yuyayniyuq. Chaymi mana atinllapachu yach'ayta: ¿Imam alli, imam mana allichu? nishpa. ¹⁶ Paykunaqam: "Yuyayniypim Dyusta riqsini", ninllapa. Piru millanaypaq uchakunata ruraptinllapam, yach'anchiq: Manam alliptaqa Dyuspiqa kriyinllapachu, nishpa. Chaqa paykunaqam mana uyakuq ch'iqnikuqkuna kashpa, mana balinllapachu, nima laya allita rurananllapaqa.

2

Pablum Tituta animachirqan, allita yach'achikunambaq

¹ Piru qamqa Tititu, allip duktrinanchiq talla yach'achikuy; amar suq layataqa. ² Chay byijitu kriyiq masinchiqkunata kunay, allita sujitakashpa kawsananllapa, suqkuna paykunata rrispitananllapa, allin jwisuyuyq kananllapa, tukuy shunqo Siñurninchiqpi yuyakunanllapa, Dyusta, runa masingunata kuyanallapa, padisishpapis Siñurninchiqta mana shaykuq kasunanllapa. ³ Chayshinallar warmi byijitakunatapis kunay, ancha allin warmikuna kananllapa, ama suqkunapa washanda rimanallapa, ama mach'ananllapa, allip kaqtalla yach'achikunanllapa. Chayshina shumaqta kawsashpaqam, ⁴ warmi minurkunatapis yach'achinqallapa, qosanda, wambrangunata kuyanambaqllapa, ⁵ tukuy imapi sujitakashpa allin jwisuyuyq kanambaqllapa, kikin runambaqla kanambaq, wasinda allita rikanambaq, allin warmikuna kashpa, qosanda kasunambaq, ama pipis Dyus nishqanda kuntranallapa.

⁶ Chayshinalla chulukunatapis kunashpa animachiy, allin jwisuyuyq kanambaqllapa. ⁷ Qambisri, Tititu, tukuy imata allita rurashpa kawsay, rikashuqkuna, qamshina shumaqta kawsananllapa. Allita sujitakashpar, allin shunqoykiwan, yumbayta shumaqta yach'achiy. ⁸ Chayshina allip kashqandalla yach'achikuptikim, mana pipis atinqachu anyashuyta. Ashwanmi kuntranchiq kaqkunaqa, penqakushpa, rinllapa uyaraq.

⁹ Randishqa kriyadukunatar kunashpa animachiy, tukuy imapi patrunningunata kasushpa, ama nimata rrispundishpachu, ashwan shumaqta kushichishpa sirbinanllapa. ¹⁰ Amar patrunninllapata nimanda suwashpachu, ashwan ancha allin kumplidur kashpa, tukuy imapi allita trabajanqallapa. Chayshina shumaqta kawsaptinllapaqam, suqkuna rinllapa alabaq Washadurninchiq Dyusta.

¹¹ Tayta Dyusmi ancha allin kashpa, munan yumbay runakunata, warmikunata washayta. Chaymi Jisukristutaqa kach'amurqan washawananchiq. ¹² Payqam ancha allin kashpa, yach'achiwanchiq, kwirpunchiq munashqandalla amana rurananchiq chay mana kriyiqkunashina. Ashwanmi munan, chay mana baliq munashqanchiqta dijashpa, allin jwisuyuyqna kashpa, payta kuyashpa, allitalla rurashpa, kawsananchiqllapa kay mundupi. ¹³ Dyuspi ancha yuyakushpar, kushikushpa, shuyashun: Pudirniyuq Washadurninchiq Dyus Jisukristum llipyashpa rin shamuriq ufrisiwashqanchiqshina, nishpa. ¹⁴ Paymi intrigakarqan wanchinambaqllapa, wañuyninwan yumbay uchanchiqmanda washawananchiq, ancha limpyu shunqoyuq wambrangunana kananchiq, ancha animadu kananchiq, allitalla rurashpa kawsananchiq.

¹⁵ Chayri yumbay nishushqaykunata kriyiq masinchiqkunata yach'achishpa, shumaqta animachiy. Piru wakinguna mana kasushuptingar, ama nimata manchashpachu, Dyuspa pudirninwan jwirtita willay, shumaqta rrispitashushpa kasushunanllapa.

3

Jisuspi kriyiqkunar kayshina kawsashun

¹ Chay kriyiq masinchiqkunata yuyachiy, gubyirnunda, yumbay aw-turidarningunata kasushpa, qawch'u kananllapa, tukuy ima allikunata rurashpa kawsananllapa. ² Kanan amar pipaqpis yangakunataqa rimangallapachu. Amar pindinsyiruga kanqallapachu. Ashwanri umildi kashpa, allin palabrayuq yumbaywan kanqallapa.

³ Chaqa noqanchiqpismi unayqa ancha malu, tuntu karganchiq. Dyusta mana kasuqkunam karganchiq. Chaymi kwirpunchiq ima munashqandalla rurarganchiq. Kanan listum karganchiq, mana allikunata rurananchiq. Chaymi imbidyanakushpa, suqwan, suqwan kuntranakushpa, ch'iqninakurganchiq. ⁴⁻⁵ Piru chayshina mana allin kaptinchiqismi, Tayta Dyus ancha allin kashpa, kuyawaqninchiq, llakipawaqninchiq washawarganchiq. Chaymi Santu Ispiritunda qowarganchiq, uchanchiqmanda mayllawananchiq, mushuqmanda nasirishpa, mushuq bidayuq kananchiq. ⁶ Chayshinam Tayta Dyus ancha allin kashpa, Washadurninchiq Jisukristu wafushqanrayku, chay Santu Ispiritunda qowashqa kanchiq, tukuy imapi ancha yanapawananchiq, ⁷ amana uchayuqpaq riqsiwananchiq, ashwan yach'ananchiq: Tukuy tyimpum paywan rinchiq kawsaq, nishpa.

⁸ Chaqa yumbay kay nishushqayqam allip. Chaymi munani kriyiq masinchiqkunata ancha allita yach'achishpa, mana shaykuq ninayki: Allitalla rurashpar kawsashunllapa, nishpa. Chaqa chayshina rurashpaqam, yumbayta ancha rinllapa yanapaq. ⁹ Piru amar anyanakuychu mana baliq duktrinakunapaq, ni unay agwilunchiqkunapa shutingunata myintashpa, ni Muysispa liyningunapaq. Chaqa chaykunapaq anyanakunanchiqqam mana nimapaq balinchi, ni yanapawanchiqchu.

¹⁰ Chayri mayqan runa kriyiq masinchiqkunata inkitaptin akrakanambaq, chay runata suq ichu ishkay kutinda anyashpa willay, ama chayshina ruranambaq. Piru mana kasushuptingar, amana paywanqa tandakayllapachu. ¹¹ Chaqa pay rurashqanda rikashpam, das yach'anchiq pay ancha pibirsu kashqanda.

Pablum Tituta kayshina kunarqan

¹² Rinim kach'amuq masanchiq Artimasta ichu Tikikuta, qaman shamunambaq. Shamuptingar, utqa riy waq Nikupulis llaqtaman, chaypi tingunakunanchiq. Chaqa waqpim yuyani tamya tyimputa pasayta. ¹³ Masanchiq abugadu Sinasta, Apulustapis atishqaykikaman yanapay, ama padisininllapa ñambi. ¹⁴ Kriyiq masinchiqkunapisri yach'akunqallapa yanapakuyta. Chayri mayqanda ima faltaptin, yanapanqallapa, suq planta puqoqshina kanambaqllapa.

Pablum Titumanda dispidikarqan

¹⁵ Yumbay pullay kaqkunapismi napaykukunata kach'amushungi. Chay kuyawaqninchiq kriyiq masinchiqkunatapisri napaykuy noqapa shutiypi. Tayta Dyus ancha allin kashpam, yumbay qamkunata yanapashunqa. (Chaytallam iskibriyki.) Chayshina kanqa.

APUSTUL SAN PABLUM KAY KARTATA KACH'ARQAN FILIMUNMAN (FILIMUN)

¿Pitaq karqan San Pabluqa? Liyishunllapa chay punta parti Rru-manusta, masta yach'ananchiq San Pablupaq.

¿Pitaq karqan Filimunqa? Payqam Kulusas llaqtapi tiyaq. San Pablu Kulusas llaqtapi Jisukristupa yach'achikuptinmi, Filimunqa Jisukristupi kriyishqa karqan. Chaymandaqam paypa wasimbi Jisukristupi kriyiqkuna paywan tandakaqllapa, Dyusta alabananllapa. Payqam Pablupa kuyashqa kriyiq masin karqan. Chaqa Pablum wasimbi kishashqa karqan.

¿Imaraykum isikibrirqan kay librutaqa? Kay kartataqam isikibrirqan, Filimun randishqa kriyadun Unisimuta shumaqta ch'ayachinambaq. Chaqa Filimumba chay randishqa kriyadun Unisimum patrunninmanta mitikashpa, rishqa karqan Rruma llaqtaman. Chaypim Pabluwan tingunakushqa karqan, Pabluqa karsilpi kaykaptin. Chaymi Pabluqa Jisukristupa chay karsilpi yach'achikuptin, Unisimuqa Jisukristupi kriyishqa karqan. Chayshina kriyishpaqam, Unisimuqa Pablutaqa ancha yanaparqan. Chaymandaqam Pabluqa Unisimuta nirqan:

—Kutiyna patrunkiman, nishpa.

Chayshina nishpaqam, kay kartata isikibrirqan Filimunman, chay randishqa kriyadun Unisimuta ama kastigashpa, ashwan shumaqta ch'ayachinambaq, Jisukristupi kriyiq masinna kashqanrayku. Liyishun Kulusinsis 4.9.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?

Flm 1.1-3 niwanchiqllapa Pablu Filimunda napaykushqambaq.

Flm 1.4-7 niwanchiq Filimun Siñurninchiq Jisukristuta allita kuyashqambaq.

Flm 1.8-22 niwanchiq, Pablu Filimumba kriyadun Unisimupa rru-gashqambaq.

Flm 1.23-25 niwanchiq, Pablu Filimumba Dyusman mañakushqambaq; suqkunata napaykushqambaq.

Pablum Filimunda napaykurqan

¹ Kuyashqay Filimunsitu, noqa Pablum Jisukristupa yach'achikushqayrayku prisu kani. Yach'achikuq masisitu, kay karsilmandapacham masitanchiq Timutiyuwan kay kartata isikibrimuni qaman, ² kuyashqa paninchiq Apyaman, masanchiq Arkipuman. Chaqa payqam noqanchiqwan dyabluta binsishpa, Jisukristupa yach'achikuykan. Tukuy chay wasikipi tandakaq kriyiq masinchiqkunamambis kay kartataqa isikibrimuni. ³ Taytanchiq Dyus, Siñurninchiq Jisukristupis tukuy imapi qamkunata yanapashunqa, kushikushpa shumaqta kawsanaykillapa.

Filimunmi Siñurninchiqta allita kuyarqan

⁴ Tukuy tyimpu yuyashushpa, Tayta Dyusman mañakushpam, ancha pagikuni qambaq. ⁵ Chaqa yach'ashqam kani: Ancha allitash

Siñurninchiq Jisuspi kriyingi. Tukuy shunqoykiwanshi payta kuyangi. Paypi yumbay kriyiqtapissshi ancha kuyangi, nishpa. ⁶ Tayta Dyusmanmi mañakuni, allita kriyishqaykirayku, suqkunapis Siñurninchiqpi allita kriyinanllapa. Chaymi chay kriyiqkunapaq, qambaqpis Dyusman mañakuni, ancha allita intyindinaykillapa: Jisukristum tukuy imapi ancha yanapawanchiq, nishpa. ⁷ Chayshina ancha allita ruraptikim, yumbay kriyiq masinchiqkuna ancha kushikunllapa. Paykunata allita kuyashpaqam, noqatapis ancha kushichiwangi.

Pablum Filimunda rrugarqan randishqa kriyadu Unisimupaq

⁸ Chayshina Dyusninchiqta allita kasuptikiqam, noqa Jisukristupa apustulnin kashpa, paypa shutinwan atini kamachishuyta: “Kay ima allita ruray”, nishpa. ⁹ Piru qamta kuyashushpa, mana munanichu kamachishuyta. Ashwanmi rini rrugashuqla. Noqa Pablum ancha mayurna kani. Kanan Jisukristupaq yach'achikushqayraykum kay karsilpi kani. ¹⁰ Kay karsilpi yach'achikuptiymi, randishqa kriyaduyki Unisimuqa kriyishqana Siñurninchiqpi. Chayshina kriyishpaqam, payqa wambrayshinana. Chaymi paypaq ancha rrugashushpa, suq faburta mañayki.

¹¹ Unayqam kay randishqa kriyaduyki Unisimuqa mana nimapaq qambaqqa balirganchu. Piru kananqam qambaqpis, noqapaqpis anchanan balin. ¹² Paytam rini kach'amuq kay kartawan, qaman shamunambaq. Payta ancha kuyashqayrayku, shumaqta ch'ayachiy noqatashina. ¹³ Jisukristupa shumaq nutisyanda yach'achikushqayrayku kay karsilpi kashpa, ancha munarqani Unisimu pullay kidanambaq, qamba rrimplasuyki kashpa yanapawanambaq. ¹⁴ Piru mana munaptikiqach'i, mana munanichu kidanambaqqa. Ashwanmi munani qam gustuykiwan “ari” niwanayki, Unisimu yanapawanambaq. ¹⁵ Kinsapch'i payqa suq tyimpupaqla qamandaqa akrakarqan, kananmandapacha tukuy tyimpuna pullayki kanambaq. ¹⁶ Piru mananam allichu, randishqa kriyadutashina ch'askinayki. Ashwanri ancha kuyashqa kriyiq masinchiq kaptin, shumaqta ch'ayachiy. Chaqa paytam ancha kuyani. Piru qamqar noqamandaqa masta kuyay, kriyaduyki kashqanrayku, Jisukristupi kriyishqanrayku. Chaymi manana yanqa runatashinaqa kuyangichu.

¹⁷ Chayshinaqar, Filimunsitu, Siñurninchiqpi kriyiq masikipaq riqsiwashpaqa, shumaqta ch'ayachiy Unisimuta, noqata ch'ayachiwangimanshina. ¹⁸ Imapi dañachishushqa kaptinqa, ichu dibirashushqa kaptinqa, noqata kubraway. ¹⁹ Noqam kay partisituta iskibrini kikiy makiywan: “Noqa Pablum pagarashqayki Unisimu dibirashushqanda”, nishpa. Piru chayshina iskibrishushpaqam, mana yuyachiykichu chay bidaykipaq dibirawashqaykipaq. (Chaqa noqaraykum qamqa Jisukristupi kriyishpa, washakashqa kang.) ²⁰ Mayá, kriyiq masita, Jisukristupi kriyishpaqar, kay faburta rurawashpa, kunswilaway.

²¹ Kay kartatam iskibriyki yuyakushpa: Ringim kasuwaq, nishpa. Chaqa yuyakunim: Chay mañashushqaymandaqam ashwan masta ringi yanapawaq, nishpa. ²² Pusadaytapis siguray. Chaqa ancham yuyakunipis: Noqapaq qamkuna mañakuptikim, Tayta Dyusqa rin yanapawaq, kay karsilmanda llugshishpa, shamunaypaq rikashuq, nishpa.

Pabluwan kaqkunam Filimunda napaykurqan

²³ Masitanchiq Ipafraspismi napaykushungi. Paypismi Siñurninchiq Jisukristuta kasushqanrayku prisu masiy kidashqa. ²⁴ Markus, Aris-tarku, Dimas, Lukasmi tukuy imapi yanapawanllapa. Paykunapismi qamta napaykushungillapa.

²⁵ Siñurninchiq Jisukristu qamkunata yanapashunqa. (Chaytallam iskibriyki.) Chayshina kanqa.

SUQ YACH'ACHIKUQ RUNAM KAY KARTATA KACH'ARQAN IBRIYU RIMAQKUNAMAN (IBRIYUS)

¿Pitaq iskiбрirqan kay librutaqa? Suq yach'achikuqmi kay librutaqa iskiбрirqan. Piru manam yach'anchiqchu: ¿Pim iskiбрirqan? nishpaqa. Chaqa kay librupiqam mana yach'achiwanchiqchu shutimbaqqa. Iskiбрirqanmi ancha finu grigu rimaypi. Chaymi wakin yach'ayniyuqkunam yuyanllapa: “San Lukasch'i iskiбрirqan.” Wakingunaqam nin: “San Pabluch'i iskiбрirqan.” Wakingunaqam nin: “Apulusch'i iskiбрirqan”, nishpa.

¿Pikunapaqmi iskiбрirqan kay librutaqa? Chay runaqam iskiбрirqanqa isrraylinu kriyiq masingunapaq. Chaymi kay libruqa shutin “Ibriyus.” Chaqa chay palabra ibriyusqam munan niyta “isrraylinukuna”, nishpa.

¿Imaraykum iskiбрirqan kay librutaqa? Chay yach'achikuq runaqam iskiбрirqanqa, isrraylinu kriyiq masinguna ancha llakiwan kaptinllapa. Chaqa chay mana kriyiq isrraylinukunam ancha qesacharqanllapa Jisukristupi kriyiq isrraylinu masingunata. Chayraykum wakinguna yuyarqan: Mas allim Muysispa liynimbilla kriyinanchiqllapa, isrraylinu masinchiqkuna amana qesachawananchiq, nishpa.

Chaymi kay librupiq nirqan: Jisukristum Muysispa liyningunamanda masta balin. Chaqa Jisukristuqam wañurqan, noqanchiqkunata washawananchiq. Chaymi kananqa paylla kuranchiq, washadurninchiq. Payqam yumbaymanda masta balin. Chayri kwidakashunllapa, Jisukristumanda ama akrakananchiq, ama chay isrraylinukunapa unay duktrinangunapi kriyirinanchiq.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?

Ib 1.1–2.18 niwanchiqllapa, Jisukristu yumbay anjilkunamanda mas pudirniyuq kashqambaq.

Ib 3.1–4.13 niwanchiq, Jisukristu Muysismandapis mas pudirniyuq kashqambaq.

Ib 4.14–7.28 niwanchiq, Jisukristu isrraylinukunapa kurangunamandapis mas pudirniyuq kashqambaq.

Ib 8.1–10.39 niwanchiq, Jisukristu mushuq tratuta rurashqambaq.

Ib 11.1–40 niwanchiq, chay unay kriyiq masinchiqkunashina Tayta Dyuspi tukuy shunqo kriyinanchiqllapa.

Ib 12.1–29 niwanchiq, padisishpapis, Jisukristupi allita yuyakushpa kawsananchiqllapa.

Ib 13.1–25 niwanchiq, imashinam Tayta Dyusta kushichishunllapa, nishpa.

Tayta Dyusqam Churin Jisukristuwan yach'achiwashqa kanchiq

¹ Tayta Dyusqam unay tyimpukunapiqa paypaq rimaqkunawan chay unay agwilunchiqkunata kutin kutin yach'achirqan suq partita, suq partita. ² Piru kay ultimu tyimpukunapiqam Churin Jisukristuwanna ancha allita yach'achiwashqa kanchiq. Chaqa chay Churinwanmi kay pachapi

syilupi tukuy ima kaqta rurargan. Chaymi Tayta Dyusqa Churin Jisukristuta numbrargan, tukuy imapa dwiñun kanambaq. ³ Chayshinam Jisukristuqa Tayta Dyusshinalla kashpa, noqanchiqkunata rikachiwanchiq Tayta Dyus ancha allin, ancha pudirniyuq kashqanda. Kanan Jisukristu ancha pudirniyuq kashpam, rimashpalla, tukuy ima kaqta kwidan, ama chinganambaq. Payqam kay pachaman shamushpa, wañurqan, yumbay uchanchiqmanda pirdunawananchiq. Chaymandaqam kawsamushpa, syiluman kutishpa, Tayta Dyuspa allin ladumbi tiyargan, tukuy imata kamachinambaq.

Jisukristum Dyuspa Churin kashpa, yumbay anjilkunamanda mas baliq

⁴ Jisukristu Tayta Dyuspa Churin kashpam, yumbay anjilkunamanda masta balin. Chaymi Tayta Dyusqa payta numbrashqa, yumbaymanda mas kamachikuq kanambaq. ⁵ Chaqa Tayta Dyusqam mana nima tyimpu ni suq anjilta Santu Librumbi nirqanchu:

Qamqam Churiy kangi; noqam mirashushqa kani, nishpaqa.

Manam ni suq anjilpaq nirqambischi:

Noqagam paypa taytan rini kaq. Payqam noqapa churiy rin kaq, nishpaqa.

⁶ Piru Tayta Dyusqa sapalan Churinda kay munduman kach'amushpaqam, yumbay anjilningunata kamachirqan:

Kay Churiyta adurayllapa, nishpa.

⁷ Chay anjilningunapaqmi kayshina nirqan:

Anjilniykunaqam wayrashina, lumyaykaq ninashina noqata kasuwanllapa, nishpa.*

⁸ Piru Tayta Dyusqam sapalan Churindaqa nirqan:

Dyus, chay kamachikunayki tyimpuqam mana nunka rinchu ushyakaq. Ashwanmi tukuy tyimpu kamachikushpa, ancha allita ringi jusgaq.

⁹ Chaqa qamqam ancha kushikungi, suqkuna allita ruraptinllapa. Piru manam nimatapis munangichu, maluta rurananllapa. Chaymi noqa Tayta Dyusniki qamta kushichishushqa kani maski yumbay yanasuykimanda (yanasaykimanda), nishpa.*

¹⁰ Dyuspa Santu Librumbiqam Churimbaqqa nirqambis:

Siñursitu, qallariypi manaraq nimapis kaptinmi, qam makikiwan kay munduta, syiluta rurarqayki.

¹¹ Piru chay syilu, kay pacham, tukuy imandin suq trapushina rinllapa mawkayaq. Kanan suq diyam limpu rinllapa ushyakaq. Piru qamqam mana nunka ringichu ushyakaq.

¹² Chayshina chaykuna mawkayaptingam, qamqa suq mawka mudanataashina dublashpa, ringi kambyaq, mushuq syilu, mushuq pacha kanambaq. Piru qamqam mana nunka ringichu kambyakaq, ni nunka ringichu wañuq, nishpa.*

¹³ Kanan Tayta Dyusqam Churindalla nirqan:

Shamuy; allin laduyipi tiyay, ch'iqnishuqkunata binsishpa, qamba ch'akikipa waranman runaykaman, allita kasushunanllapa, nishpa.*

Chaqa manam ni suq anjilta chayshinaqa nirqanchu.

* 1:7 Salmo 104.4 * 1:9 Salmo 45.6, 7 * 1:12 Salmo 102.25-27 * 1:13 Salmo 110.1

¹⁴ ¿Imashinataq chay anjilkunaqa? Paykunaqam ispiritukuna kashpa wayrashina. Tayta Dyusta adurashpam, payta kasunllapa. Kanan Tayta Dyusqam chay anjilningunata kach'amun, pay washanambaq kaqkunata yanapananllapa.

2

Amar qonqashunchu Washadurninchiqta

¹ Yumbay chaykunata Jisukristupaq yach'akushpaqar, ancha alita kasushunllapa. Kwidawkish ashlap ashlap Siñurninchiqmanda akrakanchiqmanllapa. ² Unay tyimpukunapim Tayta Dyusqa anjilningunata kach'amurqan, pay nishqangunata agwilunchiqkunata yach'achinanllapa. Chaymandaqam suq runa ichu suq warmi Dyus chay nishqanda mana kasuptinqa, allita jusgashpa, kastigarqanllapa. ³ Chayri Dyus munaptin washawayninchiqtaqa, ama disprisayashunchu. Piru ancha allin Washadurninchiqta disprisayashpaqam, mana atinchiqllapachu washakayta kastigumandaqa. Chaqa puntatam kikin Jisukristu shumaq nutisyanda yach'achikurqan. Chaymandaqam chay yach'akuqningunaqa noqanchiqkunata chay shumaq nutisyanda yach'achiwarqanchiq, Jisukristu uchanchiqmanda washawananchiq. ⁴ Tayta Dyusmi pay munashqanshina yumbay yach'achikuqninda ancha yanaparqan, achka laya manchaypaq siñakunata, milagrukunata ruranambaqllapa. Paypi yuyakuqkunatam Santu Ispiritunda qowashqa kanchiq, chay yach'achikuqkunata uyashpa, yach'ananchiq: Dyus nishqandam allipta yach'achiwaykanchiq, nishpa.

Jisukristum noqanchiqshina kwirpuyuy runa karqan

⁵ Tayta Dyusqam anjilningunataqa mana nirqanchu: “Mushuq mundupim ringillapa kamachikuq”, nishpaqa. ⁶ Ashwanmi Dyuspa Santu Librumi suq runa payta nin:

Tayta Dyusitu, noqaykuna runakunaqam mana nimapaq balinillapachu. ¿Imapaqtaq noqaykunata yuyawashpa llakipawangi? ¿Imapaqtaq balin kuyawashpa, noqaykunata yanapawanayki?

⁷ Chaqa ashla tyimpupaqmi anjilkunamanda minus pudirniyuqta runakunataqa rurawarqayki. Piru pudirniyuq gubyirnutashinam noqaykunataqa rurawarqayki, tukuy ima rurashqaykita kamachinayllapa.

⁸ Chaqa tukuy imatam rurashqa kang, runakunata, warmikunata kasunanllapa, nishpa.*

Chayshinam Tayta Dyusqa runakunata rurawarqanchiq, tukuy ima rurashqanda kamachinanchiqpaq. Piru kay tyimpupiqam chay tukuy ima rurashqanga manaraq allitaqa kasunchu runakunataqa.

⁹ Piru Jisukristutam rikashqallapa kanchiq. Chaqa Tayta Dyusqam ancha kuyawaqninchiq, munarqan Jisukristu wañunambaq, yumbay uchanchiqmanda washawananchiq. Chaymi Jisukristuta kay pachaman kach'amushpa, ashla tyimpupaq anjilkunamanda minus pudirniyuqta rurargan. Chaymandaqam ancha padisishpa wañushqanrayku, kananqa Tayta Dyusqa ancha llipyaq pudirniyuqta rurashqa, tukuy imapa kamachikuqnin kanambaq.

* 2:8 Salmo 8.4-6

¹⁰ Chaqa Tayta Dyusmi tukuy imakunata rurashpa kwidaykan, paytalla kasushpa, kushichinanllapa. Kanan payqam munan, yumbay wambranguna paywan luryapi shumaqta kamachikunanchiq. Chaymi dijarqan Churin Jisukristuta, ancha padisishpa, tukuy imata kumplishpa, washawananchiq. Chayshina padisishpam, Tayta Dyusmanda yach'akurqan, ancha allin Siñurninchiq kanambaq. ¹¹ Chaqa Jisukristu yumbay uchanchiqmanda pirdunawaptinchiqmi, manana uchayuqchu kashpa, noqanchiqpis Dyuspa wambrangunana kanchiqllapa. Chaymi Jisukristuqa mana pengakunchu niwananchiq "masitakuna, panisitakuna", nishpaqa. ¹² Chaymi Dyuspa Santu Librumbi Jisukristu Tayta Dyusta nin:

Taytitu, noqapi yumbay yuyakuqkunatam yach'achishaq ancha allin kashqaykita. Paykunawan tandanakushpam, kantashpa alabashqayki, nishpa.*

¹³ Chaymandaqam nimbis:

Noqaqam Tayta Dyuspi ancha rini yuyakuq, nishpa.*

Chaymandaqam nimbis:

Kaypim kani Tayta Dyuspa yumbay wambrangunawan. Chaqa paykunataqam qowashqa, wambraykuna kanambaq, nishpa.*

¹⁴ Jisukristuqam Dyus kashpapis, noqanchiq laya kwirpuyuy, yawarniyuy runa karqan. Chayshina noqanchiqshina kashpam, atirqan wañuyta, chay kamachikuq wanchikuq dyabluta chingachinambaq, noqanchiqkunapis Dyuspa wambranguna kananchiq.

¹⁵ Chayshinam payqa dyabluta binsishpa washawarqanchiq, amana tukuy bidanchiqpi wañuyta manchananchiq. Chaqa wañuyta manchashpaqam, randishqa kriyadukunashina kawsarqanchiq.

¹⁶ Allibmi Jisukristuqa mana shamurqanchu kay munduman, anjilkunata yanapaqqa. Ashwanmi shamurqanqa noqaykuna Abrajamba karu willkangunata yanapawaq. ¹⁷ Chaymi ancha nisisaryu karqan, Jisukristu tukuy imapi runa masingunashina kanambaq, Dyuspa ñawpambi faburninchiqta rimanambaq. Chaymi noqanchiqshina kashpa, ancha allin llakipawaqninchiq mas kamachikuq kurashina kashpa, suq ufrindashqa animalshina wañurqan, yumbay uchanchiqmanda pirdunawananchiq. ¹⁸ Chayshina Jisukristu kwirpuyuy runa kaptinmi, dyablu ancha munashpa uchata rurachiytapis, mana atirqanchu. Piru Jisukristutam ancha padisichirqan. Chaymi Jisukristuqa ancha allita yach'an: Dyablum ancha munan runakunata tyintayta, nishpa. Chaymi Jisukristuqa ancha allita atin yanapawayninchiqta, uchata ama rurananchiq.

3

Muysismandaqam Jisukristu masta balin

¹ Kristupi kriyiq masitakuna, Tayta Dyusmi qamkunatapis akrashushqa, paypa wambranguna kanaykillapa. Chayri allita yuyayllapa Siñurninchiq Jisukristupaq. Chaqa Taytan Dyusmi paytaqa kach'amurqan, rrimplasun rimanambaq, mas kamachikuq kuranchiq kanambaq. ² Jisukristuqam chay unay Muysisshina Tayta Dyusta ancha allita kasurqan. Manchu Dyuspa akrashqan nasyunnin

* 2:12 Salmo 22.22   * 2:13 Isaías 8.17   * 2:13 Isaías 8.18

isrraylinukunata Muysisqa allita yanaparqan. Chayshinallam Jisukristupis Dyuspi yumbay kriyiqkunata allita yanapawanchiq.

³⁻⁴ Piru Muysismandaqam Jisukristu masta balin. Chaqa suq wasita ruraqmi chay wasimandaqa masta balin, ¿manachu? Kanan Dyuspi yumbay kriyiqkunaqam suq atun wasishina kanchiqllapa. Piru chay wasita ruraqqam yumbayninchiqmanda masta balin. Chayshinallam Tayta Dyuspi yumbay kusaskunata rurashqanrayku, yumbaymanda masta balin. ⁵ Kanan Muysisqam Tayta Dyuspa allin yanapakuqnin kashpa, yumbay llaqta masin isrraylinukunata ancha allita yach'achirqan: "Achka watakuna pasaptinmi, Tayta Dyusqa kayshina rin niwaqn-inchiq", nishpa. Chaqa chay isrraylinukunam Dyuspa wasinshina karqanllapa. ⁶ Piru Jisukristuqam, Tayta Dyuspa ancha allin Churin kashpa, yumbay noqanchiqta allita kwidawanchiqllapa. Chaymi kushikushpa, mana shaykuq paypi yuyakushpaqa, paypa wasinshinana kanchiqllapa.

Tayta Dyusmi paypi kriyiqkunata rin samachiwaqninchiq suq shumaq lugarpi

⁷ Chayri Tayta Dyuspa wasinshina kashpaqa, payta kasushunllapa. Chaqa Dyuspa Santu Librumbim Santu Ispiritun kayshina niwanchiqllapa:

Tayta Dyus nishqanda kanan uyashpaqar,

⁸⁻⁹ ama rumi shunqoyuq kashpa, ama disprisayllapachu. Amar chay unay runakunashinaqa kayllapachu. Chaqa paykunaqam chuncha lugarkunapi kashpa, mana munashpa kasuyta, Dyusta malliparqanllapa, yach'ananllapa: ¿Imatam rin ruraq? nishpa.

Chaymi Tayta Dyusqa nirqan: "40 watakunapi rurashqayta rikashpapisti, mana munarqanllapachu kasuwayta.

¹⁰ Chaymi paykunawan piñakushpa, nirqay: 'Paykunaqam shunqombi disprisyawashpa, mana munanllapachu kasuwayta', nishpa.

¹¹ Chaymi paykunawan piñakushpa, jurashpa, nirqay: 'Paykunaqam mana nunka rinllapachu yaykuq samana lugarniymanqa' ", nishpa.*

¹² Chayri kriyiq masitakuna, ama mana kriyiq rumi shunqoyuqqa kayllapachu. Ashwanri kwidakayllapa, Tayta Dyus kawsaqmanda ama akrakanaykillapa. ¹³ Chayri tukuy diyakuna suqwan suqwan animachinakuy, Dyusta allita kasunaykillapa wañunaykikaman, ichu Jisukristu shamunan diyakaman. Kwidawkish, dyabluqa ingañashungiman, uchakunata rurashpa, Dyusta kuntranaykillapa. ¹⁴ Piru Jisukristupi kriyishqanchiq diyamandapacha mana shaykuq paypi yuyakushpa wañunanchiq diyakaman, paypa kumpañirunguna kanchiqllapa.

¹⁵ Chaymi Dyuspa Santu Librumbi niwanchiqllapa:

Dyus nishqanda kananqa uyashpar, allita kasuyllapa. Amar rumi shunqoyuqkunaqa kayllapachu, Dyusta chay mana kasuq runakunashinaqa, nishpa.*

¹⁶ Mayá, ¿pikunam Dyus nishqanda yach'ashpa, mana munarqanllapachu kasuytaqa? Ijptu nasyunmanda Muysis surqoshqan runakuna, warmikunam mana munarqanchu kasuyta. ¹⁷ ¿Pikunawanmi Tayta Dyusqa 40 watas tukuyta ancha piñakurqanqa? Piñakurqanqam chay Ijptu

nasyunmanda Muysis surqoshqan uchata ruraqkunawan. Chaymi paykunaqa chay chuncha lugarkunapi wañurqanllapa. ¹⁸ ¿Pikunatam Tayta Dyusqa jurashpa, nirqan: “Manam ringillapachu yaykuq samana lugarniymanqa”, nishpaqa? Chayshinaqam nirqan chay mana munaq kasuqkunata. ¹⁹ Chaqa paykunaqam Dyuspi mana kriyishpa, mana atirqanllapachu samana lugarninman yaykuytaqa.

4

¹ Kanan Tayta Dyusmi noqanchiqkunata ufrisiwashqa kanchiq, chay samana lugarninman yaykunanchiqpaq, paywan kushikushpa kawsananchiq. Chayshina ufrisiwaptinchiqqa, allita kwidakashunllapa, paymanda ama akrakananchiq. ² Chaqa chay unay runakunatashinam Tayta Dyusqa yumbay noqanchiqtapis ufrisiwanchiq, uchanchiqmanda washawananchiq. Piru chay unay runakunaqam Dyus nishqanda yach'ashpapis, paypiqa mana yuyakurqanllapachu. Chaymi mana atirqanllapachu yaykuyta Dyuspa samana lugarninmanqa. ³ Chaqa Tayta Dyusmi Santu Librumbi nirqan: Ancha piñakushpa, jurashpam, chay mana munaq kasuwaqkunataqa nirqay: “Manam ringillapachu yaykuq samana lugarniyman”, nishpa.*

Piru noqanchiqkuna Jisukristupi allipta kriyishpaqam, Tayta Dyuspa samana lugarninman rinchiqllapa yaykuq. Chaqa Tayta Dyus yumbay rurashqangunaqam allichaduna kashqa, kay munduta rurashqan diya-mandapacha. ⁴ Chaymi Dyuspa Santu Librumbi samana diyapaq nin: Tayta Dyusmi sayis diyaspi tukuy imata rurashpa, siptimu diyapiqa samarqanna. (Mananam sigirqanchu mushuq kusaskunata rurashpaqa), nishpa.*

⁵ Suq partipipismi Dyuspa Santu Librumbiqa nin: Chay mana kriyiqkunaqam mana yaykunqachu samana lugarniymanqa, nishpa.*

⁶ Tayta Dyusmi munan, samana lugarninman suqkuna yaykunallapa. Piru chay unay runakunaqam Tayta Dyus ufrisishqanda yach'ashpapis, mana kasurqanllapachu paytaqa. Chaymi mana atirqanllapachu chay samana lugarninman yaykuytaqa. ⁷ Chaymi paykuna mana yaykuptinllapaqa, Tayta Dyusqa suq bwiltata ufrisirishqa runakunata samachiyta: “Kananri uyawayllapa”, nishpa. Chaymi achka watakuna pasaptin, unay gubyirnu Dabidtapis kayshina iskibrichirqan: Kananqar Tayta Dyus nishqanda uyashpa, ama rumi shunqoyuqqa kayllapachu, nishpa.*

⁸ Chaymi yach'anchiq: Chay unay kamachikuq Juswita sigiqkunam Dyuspa samana lugarninman mana yaykurqanllapachu, nishpa. Chaqa yaykuptinllapaqam, Tayta Dyusqa suq tyimpumanda Dabidtaqa mana iskibrichinandachu, Dyuspa samana lugarninman yaykunallapaqa.

⁹ Chayshina suq bwiltata ufrisiptinmi, yach'anchiqllapa: Dyuspi kriyishpam, atinchiqllapa yaykuyta samana lugarninman, nishpa. ¹⁰ Chaqa Tayta Dyusqam tukuy imata rurashpaqa, kushikushpa samarqan. Chayshinallam runa, warmi, Tayta Dyuspi allita yuyakushpaqa, atinna samayta. ¹¹ Chayri atishqanchiqta rurashun, Dyuspi allita yuyakushpa,

* 4:3 Salmo 95.11

* 4:4 Génesis 2.2

* 4:5 Salmo 95.11

* 4:7 Salmo 95.7-8

samananchiqllapa, ama kusunashpachu chay unay mana kriyiqu-nashinaqa.

¹² Chaqa Tayta Dyus nishqanqam kawsaq. Chaymi ancha pudirniyuq kashpa, ancha allita intyndichiwanchiq: Shunqoykipim kayshina yuyaykangi; kaykunatam munaykangi, nishpa. Manchu suq atun kuchillu ishkandin filun ancha allita filudu kaptinqa, das kuchuwanchiq. Chaqa yaykunmi ñudunchiqkunaman, ñutqonchiqkunaman ch'ayashtin. Piru Dyus nishqanqam mas das yaykun shunqonchiqman, almanchiqman, ispiritunchiqman ch'ayashtin. ¹³ Chaqa Tayta Dyusqam tukuy imata rurashqa. Yumbaytam allita riqsin. Chaymi paymandaqqa mana nimatapis atinchiqchu pakakuyta. Kanan paytam manyaqlla rinchiqllapa diklaraq alli, mana alli rurashqanchiqpaq.

Jisukristum ancha allin kuranchiq

¹⁴ Tayta Dyuspa Churin Jisukristu wañushqanmanda kawsamushpam, mas kamachikuq kuranchiq kashpa, syiluman yaykurqan, Tayta Dyuswan tiyanambaq. Chayri pay niwashqanchiqpi kriyishpa, pay munashqanda mana shaykuq rurashpa, kawsashunllapa. ¹⁵ Dyabluqam ancha munarqan uchata rurachiyta Jisukristuta noqanchiqtashina. Piru payqam mana nima uchata rurarqanchu. Chayshina mallipadu kashpam, ancha allita yach'an: Chay runakuna, warmikunam ancha dibilkuna, nishpa. Chaymi payqa, mas kamachikuq kuranchiq kashpa, ancha llakipawaqninchiq yanapawanchiq. ¹⁶ Chayri ama nimatapis manchashpachu, Dyuspi masta yuyakushpa, payman mañakushunllapa. Chaqa payqam ancha allin. Ancha kuyawanchiq. Chaymi ima faltawaptinchiq, llakipawaqninchiq rin yanapawaqninchiq.

5

¹ Tayta Dyusqam isrraylinu kurakunamanda suqtalla akran, mas kamachikuq kura kanambaq. Chay kuram Dyusman mañakun runa masingunapaq. Apanmi Dyuspa pata altarninman chay runakunapa achka laya ufrindangunata, rrigalungunata wakin animalningunatapis. Chay animalkunata wanchishpam, Dyuspa pata altarnimbi rupachin, Tayta Dyus chay kurapa runa masingunata uchangunamanda pirdunanambaq. ² Chay kuraqam suq runalla kashpa, Dyus tukuy ima nishqandaga mana kasunchu. Chaymi chay mana yach'aq runa masinguna mana allita ruraptinllapa, payqa atin llakipayta. ³ Chaqa paypismi suq uchayuq. Chaymi Tayta Dyuspa pata altarninman suq animalta apashpa wanchin, Tayta Dyus chay kurapa uchangunata puntata pirdunanambaq. Chaymandaqam suq animalkunata wanchin, runa masingunatapis Tayta Dyus pirdunanambaq.

⁴ Tayta Dyusllam suq runata atin numbrayta, mas kamachikuq kura kanambaq. Suq runa kikinllaqam mana atinchu numbrakayta. Puntatam Dyusqa chay unay Arunda akrarqan. Chayshinallam yumbay kamachikuq kurakunata akrashqa. ⁵ Chayshinam Jisukristu kikumibis mana numbrakarqanchu, mas kamachikuq kura kanambaqqa. Ashwanmi Tayta Dyus paytaqa numbrarqan, kamachikuq kura kanambaqqa. Chaymi Dyusqa Santu Librumbi Churinda kayshina nin: Qamqam Churiy kangi. Chaqa noqam mirashushqa kani, nishpa.*

⁶ Suq partipipismi kayshina Churinda nin:

* 5:5 Salmo 2.7

Qamqam tukuy tyimpupaq kura kangi, chay unay kura Milkisidikshina, nishpa.*

⁷ Manchu Jisukristu kay pachapi kawsashpaqa, ancha jwirtita mañakushpa, waqashpa, Tayta Dyusta rrugarqan, ama wañunambaq. Chaqa Tayta Dyusqam ancha pudirniyuq kashpa, atinanda washayta. Kanan Jisukristu ancha kasukuq kaptinmi, Tayta Dyusqa payta uyashpa, ancha yanaparqan, tukuy imata ñakashpapis, agwantanambaq.

⁸ Chayshina Jisukristu, Dyuspa Churin kashpapismi, kay pachaman shamushpa padisishpa, masta yach'akurqan Taytanda kasuyta.

⁹ Chayshina allita kasushpaqam, payta yumbay kasuqkunata atinna uchanchiqkunamanda pirdunawayninchigta, tukuy tyimpu paywan kawsananchiqllapa. ¹⁰ Chaymi Tayta Dyusqa payta numbrarqan, mana wañuq mas kamachikuq kuranchiq kanambaq, chay unay kura Milkisidik kashqanshina.

Kwidawkish akrakanchiqman Dyusmanda

¹¹ Ancharaq munani masta nishuyllapata Jisukristupaq. Piru mana munaptikillapa yach'akuytam, mana atinichu qamkunata allita intyindichishuyta. ¹² Chaqa qamkuna unaymandapacha Jisukristupi kriyishpam, ancha balinaykita, suqkunatana yach'achinayki. Piru mastaraq munangillapa, suq kutinda qamkunata yach'achishurinay Dyuspa Santu Librunmanda chay mana trabajus partikunatala. Chaymi chay iti ñuñuykaq manaraq mikuqshina kangillapa. ¹³ Kanan chay itisitushina kashpaqam, manaraq allitachu intyindingillapa: Dyusmi munan kayshina kawsananchiq, nishpaqa. ¹⁴ Piru yach'ayniyuqkuna kashpaqam, Dyuspa Santu Librunda ancha allita atingimanllapa intyindiya, yach'anaykillapa: Imam alli, imam mana allichu, nishpa.

6

¹ Jisukristupa mana trabajus palabrangunata yach'akushpaqar, chay mas trabajus palabrangunatapis yach'akushunllapa, yach'ayniyuq mayurkunashina kananchiqllapa. Amanar chay punta yach'akushqanchiqtallapa kutin kutin yach'akurishunchu: Kayshinar uchanchiqkunata dihashpa, Dyuspi kriyishun, washadu kananchiq, ama chingananchiq, nishpa. (Chaqa washadunam kananchiqllapa. Mananam nisisaryuchu yach'akurinanchiq washakaytaqa.) ² Yach'akushqapismi kananchiqllapa: Kayshinam kriyiq masinchiqkunata shutichinchiq ichu paykunapa umanman makinchiqkunata kayshina ruranchiq, paykunapaq Dyusman mañakunanchiq nishpa. Yach'akushqanam kanchiqpis: Wañuqkunam rin kawsamuq. Tayta Dyusmi rin jusgaq yumbay runakunata, warmikunata, tukuy tyimpu kawsananllapa ichu chinganallapa, nishpa. ³ Chayri Dyuspa Santu Librunmanda mushuq kusaskunatana yach'akushunllapa, Tayta Dyus yanapawaptinchiq.

⁴ Piru wakinguna Jisukristumanda akrakaptingam, ancha trabajus washadu kanambaqllapa. Chaqa puntatam Dyusmanda tukuy imata ch'askirqanllapa. Paymanda shumaq duktrinanda yach'akushpam, michawanshina purirqanllapa. Chaymi Dyusmanda suq shumaq rrigalutashina ch'askirqanllapa. Kriyiq masinchiqkunawanmi Dyuspa Santu Ispiritunda ch'askirqanllapa. ⁵ Dyus nishqanda allita uyashpam, intyindirqanllapa: Ancha mishki mikunashinam, nishpa.

* 5:6 Salmo 110.4

Paykunaqam yach'akurqambis: Siñurninchiqmi ancha pudirniyuq kashpa, suq bidapi shumaqta rin kamachiwaqninchiq, nishpa. ⁶ Chayshina yumbay chay shumaq kaqkunata yach'ashpapismi, Jisukristumanda akrakashqallapa. Mananam munanllapachu paypi kriiytaqa. Chayshina Dyuspa Churinda disprisayashpaqam, paykunaqa mushuqmanda kruspi klabaykanmanshina. Yumbaypa ñawpambim payta asipaykanmanshina. Chaymi manana pipis paykunataqa atinchu yach'achiriyta, Jisukristupi kriyirinanllapaqa. ⁷⁻⁸ Chay layakunaqam mana baliq allpashina. Tayta Dyus shumaqta tamyachiptimbismi, chay mana baliq allpapiqa kashakuna, mana baliq qewakunalla wiñan, ¿manachu? Chayshinallam Dyusta chay disprisyaqkunaga. Chaymi Tayta Dyusqa paykunataqa kundinashpa, rin rupachiq. Piru suqkunaqam ancha allin allpashina. Chaqa tamya nuyuchiptinmi, chay allpapiqa ancha allin tarpudukuna wiñan. Chaymi Tayta Dyusqa chay laya kriyiqkunataqa ancha rin yanapaq.

Tayta Dyusmi tukuy ima ufrisiwashqanchiqta rin kumpli

⁹ Kuyashqay kriyiq masitakuna, chayshina disprisyaqkunapaq nishushpapismi, qamkunapaq yach'anillapa: Jisukristupim allita kriyingillapa. Chaymi Tayta Dyusqa washashushpa, ancha rin yanapashuqllapa, nishpa. ¹⁰ Qamkunaqam Dyusta kuyashpa, kriyiq masinchiqkunata yanapashqa kangi. Kanangamanmi paykunataqa yanapaykangillapa. Chaymi Tayta Dyusqa ancha allin kashpa, mana nunka rinchu qonqashuqllapa. ¹¹ Piru ancham munani, yumbay qamkuna Dyuspaq trabajanayki wañunayki diyakaman. Chayshina kawsashpaqam, atingillapa yach'ayta: Tayta Dyusmi rin kumpli tukuy ima ufrisiwashqanda, nishpa. ¹² Piru manam munanichu qellakunapaq tikrakanaykiqa. Ashwanri allin kriyiq masinchiqkunashina Dyusta mana shaykuq kasuyllapa, paykunashina ch'askinaykillapa Dyus tukuy ima ufrishushqanda.

¹³ Chaqa Tayta Dyusmi punta agwilunchiq Abrajanda jurashpa, ufrisirgan yanapanambaq. Kanan mana ni pipis mas baliq kaptinmi, Dyusqa kikin shutinwan chayshina jurargan. ¹⁴ Chaymi Abrajandaqa kayshina ufrisirgan: “Qamtam allipta rini yanapashuq, ancha achka karu willkayuq kanaykipaq”, nishpa. ¹⁵ Chayshina Tayta Dyus niptinmi, Abrajanga mana shaykuq shuyargan chay ufrishushqanda. Chaymi Tayta Dyusqa yumbay nishqanda kumplashpa, ancha allita yanaparqan. ¹⁶ Chaqa runakuna imapaq jurashpaqam, suq mas baliqpa shutimbi jurashpa nin: “Tayta Dyuspa ñawpambim jurayki yach'anayki: Manam llullakuyanichu”, nishpa. Chayshina niptinraqmi, uyaqkunaga kriyinga, ama masta anyanakunambaq. ¹⁷ Chayshinallam Tayta Dyuspi Abrajamba karu willkangunata ancha munargan allita intyindichiya: Yumbay chay ufrishushqaytam rini kumpli, nishpa. Chaymi jurargan kikin shutinwan, yumbay chay ufrishushqanda kumplinambaq. ¹⁸ Chayshinam noqanchiqkunapis allita yach'anchiq: Tayta Dyusmi mana nimata llullakunchu, nishpa. Chaymi jurashpa imapaqpis, chay ufrisiwaptinchiq ancha allita rin kumpli. Chaymi kushikushpa, mana nimatapis manchashpachu, kawsanchiqllapa.

¹⁹ Manchu yakupi puriq barkukunataqa llashaq rumikunata waskakunawan watanllapa sujitanambaq, wayra ama suq laduman apanambaq. Chayshinallam Jisukristupi allipta kriyiptinchiqqa,

payqa ancha yanapawanchiq, ama pipis paymanda atinambaq akrawayninchigta. Chaqa Dyuspa kamachikunan trunumbiqam watadushina kanchiqllapa. ²⁰ Jisukristuqam chay santu trunupa kwartunman yaykurqan, faburninchigta rimanambaq. Chayshinam payqa noqanchiqkunapa mas kamachikuq kuranchiq tukuy tyimpupaq rin kaq. Paypa kargunqam mana nunka rinchu ushyakaq. Milkisidikpa kargunshinam rin kaq.

7

Jisukristum unay kura Milkisidikshina

¹ Unay tyimpupi chay Milkisidikmi Salim llaqtapa gubyirnun karqan.* Paymi Tayta Dyuspa kurambis karqan. (Chay tyimpupim wakin llaqtakunapa gubyirnunguna suldadundin shamushpa, Abrajamba sub-rinun Lutta ayllundinda piskashpa, aparqanllapa.) Chaymandaqam Abrajanqa kriyadungunawan sigishpa, chay gubyirnukunata binsishpa, achka kusasningunata qoch'irqan. Chaymandaqam chay Salim llaqtata pasaykaptinna, chay kura Milkisidikqa llugshishpa, Abrajanda tingushpa, Tayta Dyusman mañakurqan, Abrajanda yanapanambaq. ² Chaymi Abrajanqa chay qoch'ishqan kusaskunamanda kada dyis partimanda, suq partita akrashpa, dyismunda qorqan chay kura Milkisidikta. Chay shuti Milkisidikmi rimaynimbiqa munan niyta "Allin kamachikuq", nishpa. Chay Salimqam rimaynimbiqa munan niyta: "Shumaqta kawsaq", nishpa. Chaymi "Salim llaqtapa kamachikuqnin Milkisidikqa" munan niyta: "Shumaq kawsaqqunapa allin kamachikuqnin", nishpa. ³ Manam ni pipis yach'anchiqchu: Pikunam karqan chay Milkisidikpa taytan, maman, agwilunguna, nishpaqa. Chaqa Dyuspa Santu Librumbiqam mana ni suq partipi Milkisidik nasishqambaq ni wañushqambaq niwanchiqchu. Chaymi yuyachiwanchiq Tayta Dyuspa Churin Jisukristupa. Chaqa Jisukristupa kura kargumbismi mana nunka rinchu ushyakaq.

⁴ Ancha yuyashunllapa: Chay Milkisidikmi ancha baliq kamachikuq karqan maski Abrajanmanda, nishpa. Chaqa chay ancha baliq agwilunchiq Abrajanmi chay qoch'ishqanmanda dyismunda qorqan chay Milkisidikta. ⁵ (Achka watakunamandam chay Abrajamba willkamba churin Libi nasirqan. Chaymandaqam mas achka watakunamanda) Muysisqa liyningunata qoshpa, kamachirqan: "Chay Libipa churingunamanda, willkangunamanda, karu willkangunamanda kurakunata numbrayllapa", nishpa. Nirqambismi: "Chay kurakunaqam dirichuyuq kanqa, yumbay llaqta masingunamanda, dyismungunata ch'askinanllapa", nishpa. Chaymi chay llaqta masinguna Abrajamba karu willkanguna kashpapis, chay kurakunata dyismunda qonllapa.

⁶ Piru chay kura Milkisidikmi mana Libipa miraynin kashpapis, yumbay kurakunamanda mas baliq karqan. Chaqa kikin kamachikuq Abrajanmandam dyismunda ch'askirqan. Kanan Tayta Dyus Abrajanda ufrisishqa kaptimbis ancha yanapanambaqmi, chay Milkisidikqa Dyusman mañakurqan, Abrajanda bindisinambaq. ⁷ Chaymi allita yach'anchiqllapa: Milkisidikmi Abrajanmandaga mas baliq karqan,

* 7:1 Génesis 14.18-20

nishpa. Chaqa mayqan mas baliq runaqam Dyusman mañakun, suqkunata bindisinambaq. ⁸ Libipa karu willkanguna, wañuq kurakunalla kashpapismi, noqanchiqkunamanda dyis kusaninchiqmanda suqta ch'askinllapa. Piru Dyuspa Santu Librumbim chay kura Milkisidikpaq niwanchiqllapa: “Chay dyismuta ch'askiq Milkisidikqam mana ushyakashpachu, kawsanraq”, nishpa. ⁹⁻¹⁰ Chaymi yach'anchiqllapa: Chay Milkisidikmi chay Abrajanmanda yumbay mirayninmanda mas baliq. Chay punta isrraylinu kura Libimandapis mas baliqqa, nishpa. Chaqa chay Libiqam Abrajamba churimba willkan kashpa, chay Abrajanmanda minus baliq karqan. *[Nuta: Chaymi yach'anchiq: Jisukristu Milkisidikshina kashpam, yumbay chay suq kurakunamanda masta balin, nishpa.]*

¹¹ Manchu chay punta kura Arunqa Libipa karu willkan karqan. Chaymandaqam yumbay kurakunapa kamachikuqninguna chay Arumba churinguna, willkanguna, karu willkanguna kashqallapa. Paykunaqam Dyuspa liyningunata yach'achirqanllapa agwilunchiq isrraylinukunata. Piru manam atirqanllapachu runakunapa uchangunata pirdunaytaqa. Chaymi Tayta Dyusqa kach'amurqan suq laya mas baliq kurata. Payqam mana nunka wañunchu. Ashwan chay kuraqam Milkisidik kura laya. ¹² Chayshina suq laya kuranchiq shamuptinmi, Taytanchiq Dyusqa suq laya liyta rurarqan. ¹³ Chay punta liykunaqam kamachikurqan, yumbay kurakuna Libipa karu willkanmandalla kanambaq. Piru mushuq liywanqam, Tayta Dyusqa Churin Jisukristuta numbrashqa, mana Libipa karu willkan kaptimbis, ancha baliq kuranchiq kanambaq. ¹⁴ Chaqa allitam yach'anchiqllapa: Siñurninchiq Jisukristum Judapa karu willkan, nishpa. Piru Muysispa liyningunaqam mana nirqanchu: “Kurakunam Judapa karu willkanmanda rin kaq”, nishpaqa.

¹⁵ Chayraykum allita yach'anchiqllapa: Jisukristum chay Milkisidikshina suq laya kura, nishpa. ¹⁶ Chay suq kurakunataqam numbrarqanllapa, Libipa karu willkan kashqanllaparayku. Piru Jisukristum numbradu karqan, kuranchiq kanambaq, ancha pudirniyuq mana nunka wañuq kashqanrayku. ¹⁷ Chaymi Tayta Dyusqa Santu Librumbi Churin Jisukristuta kayshina nin:

Tukuy tyimpupaqmi ancha baliq kamachikuq kura kangi, chay kamachikuq kura Milkisidikshina, nishpa.*

¹⁸ Chay punta liykunaqam mana atirqanchu washawayninchiqta, mana pudirniyuq kashqanrayku. Chaymi Dyusqa chingachirqan chay punta liykunataqa. ¹⁹ Chaqa Muysispa liyningunaqam mana ni pitapis yanaparqanchu, allita kumplinambaq Dyus munashqandaqa. Piru kananqam Jisukristu atin washawayninchiqta, Tayta Dyuswan kawsananchiqllapa.

²⁰ Tayta Dyusmi jurashpa niwashqa kanchiqllapa: “Churiy Jisukristum kamachikuq kuraykillapa”, nishpa. ²¹ Manam jurarqanchu: “Libipa karu willkangunallam kurakuna rin kaq”, nishpaqa. Piru Tayta Dyusqam jurashpa, kuranchiq Jisukristuta librumbi kayshina nirqan: Noqaqam jurashpa mana nunka kambyakashpachu, niyki: “Qamqam tukuy tyimpu kura ringi kaq, chay unay kura Milkisidikshina”, nishpa.*

* 7:17 Salmo 110.4   * 7:21 Salmo 110.4

²² Chaymi Jisukristu noqanchiqkunata sigurawaqninchiq niwanchiq: “Tayta Dyusmi chay punta tratunmanda suq mas allin tratuta qamkunawan rurashqa”, nishpa. ²³ Chaqa chay unay kurakunaqam wañurqanllapa. Chaymi suqta suqta numbrarqanllapa, chay wañushqa kurapa rrimplasun kanambaq. Chayshina wañuq kurakuna kashpam, mana atirqanllapachu sigiyta kamachikushpaqa. ²⁴ Piru Jisukristu manana nunka wañuq kashpam, kura kargundaqa mana qonchu suqtaqa. ²⁵ Chaymi noqanchiqkuna paypi kriyiptinchiqqa, washawaqninchiq, alliyachiwanchiq Taytan Dyuswan, tukuy tyimpu paywan kawsananchiqllapa. Chaqa mana nunka wañuq kashpam, tukuy tyimpu Tayta Dyusta mana shaykuq rrugaykan, noqanchiqkunata yanapawananchiq.

²⁶ Chayshina kashpam, Jisukristuqa ancha allin mas kamachikuq kuranchiq. Chaqa payqam ancha allin, ancha santu. Manam nima uchayuqchu. Chaymi Tayta Dyusqa syiluman aparqan, paywan kawsanambaq. Mananam kawsanchu uchayuq runakunawanqa. ²⁷ Chaymi Jisukristuqa mana chay unay kamachikuq kurakunashinachu. Chaqa paykunaqam tukuy diya achka animalkunata wanchishpa, qorqanllapa Tayta Dyusta, paykuna kikinanda uchangunamanda pirdunanambaq. Chaymandaqam chay wakin animalkunataqa wanchishpa, Dyusta qorqanllapa, llaqta masingunatapis pirdunanambaq. Piru Jisukristuqam suq kutindalla kruspi wañurqan, pay kikin ufrindanchiq kanambaq, Tayta Dyus tukuy tyimpupaq pirdunawananchiq. ²⁸ Muysispa liyningunaqam kamachikurqan, Libipa karu willkanguna mas kamachikuq kurakuna kanambaq, mana justu kaptinllapapis. Piru chaymandaqam Tayta Dyusqa jurashpa, Churinda nirqan: “Qamqam mas kamachikuq kura kangi, mana nunka nima uchayuq kashqaykirayku. Chayshinallam tukuy tyimpupaq mana nima uchayuqchu ringi kaq”, nishpa.

8

Jisukristum mushuq tratuta rurashqa noqanchiqkunawan

¹ Allita uyawayllapa. Yumbay chay nishushqaymandaqam kay partisitu mas alli yach'anaykillapa: Chay mas kamachikuq kuranchiq Jisukristum syilupi Tayta Dyuspa allin ladumbi tiyashpa, rrugakuykan noqanchiqkunapaq. ² Chayshinam Dyuspa Ancha Santisimu Kwartumbi Jisukristuqa kamachikuq isrraylinu kurashina trabajaykan. Chay lijitimu Ancha Santisimu Kwartutaqam Tayta Dyus kikin syilupi rurashqa. Manam runakunachu rurashqaqa.

³ Yumbay mas kamachikuq kurakunatam numbranllapa, wanchishqa animalkunata, suq laya ufrindakunata Dyusta qonanllapa. Chayshinam Tayta Dyusqa mas kamachikuq kuranchiq Jisukristutapis ubligarqan, suq ufrindata qonambaq. [Nuta: Chayraykum Jisukristu intrigakarqan wañunambaq.] ⁴ Kanan Jisukristuqam mana chay Libipa karu willkanachu karqan. Chaymi kay mundupi kashparaq, mana balinmanchu Dyuspa adurana wasimbi kuranchiq kanambaqqa. Chaqa chay Libipa karu willkan kurakunaqam kanraq kanangaman, Muysispa liyningunata kasushpa, ufrindakunata qonanllapa. [Nuta: Dyuspa Santu Libirunda iskibrishqan tyimpupiqam karqanraq Libipa karu willkanmanda kurakuna. Chaymi kay birsikulupi nin “kanangaman kan kurakuna”,

nishpa. Piru masdi 1900 watakuna tukuynam chay laya kurakunaqam manana kashqachu. ⁵ Piru syilupim kan Dyuspa mas lijitimu adurana wasin, mas lijitimu kurambis. Chaqa kay pachapi chay atun karpamanda adurana wasiqam suq dibujushinalla kashpa, rikachiwanchiqllapa: Syilupim kay laya wasi kan, nishpa. Chaymi Tayta Dyusqa chay Sinayi urqqopi Muysista rikachirgan suq mwistrata, chay rikachishqandashina ruranambaq.* ⁶ Piru mushuq kuranchiq Jisukristum mas allita yanapawanchiq chay punta kurakunamanda. Chaqa abugadunchiq kashpam, mas shumaqta ufrisiwaqninchiq, mas allin tratuta Dyuswan, noqanchiqkunawan rurashqa.

⁷ Chay punta tratu tukuy imapi ancha allin kaptinqam, mana suq mushuq tratutaqa ruranandachu. ⁸ Piru chay unay agwilunchiqkunam mana kasurqanllapachu Dyus nishqandaqa. Chaymi paykunata uchayuqkunapaq riqsirgan. Chayraykum Santu Librumbi nirgan: Suq tyimpupim noqaqa Isrrayilpa karu willkangunawan, Judapa karu willkangunawan suq mushuq tratuta rini ruraq.

⁹ Chay mushuq tratuta paykunawan rurashpaqam, manana rinichu ruraq chay punta tratutashinaqa. Chaqa unay tyimpupi agwilungunata Ijipu nasyunmanda surqoshpam, chay punta tratutaqa ruraraqay. Piru chay tratutaqam mana kumplirqanllapachu. Chayraykum paykunataqa manana yanapashpachu wichukurgani.

¹⁰ Chaymi suq mushuq tratuta rini ruraq chay Isrrayilmanda kaqkunawan. Suq diyam yuyaynimbi liyniykunata rini ruraq. Shunqonllapapi rini yanapaq, kamachikushqayta kasushpa kawsananllapa. Chaymi paykunapa Dyusnin rini kaq. Paykunaqam wambraykuna rinllapa kaq.

¹¹ Chay tyimpupim takshakuna, atungunapis shunqonllapapi rinllapa riqsiwaq. Chaymi mana nisisaryuchu kanqa, ni llaqta masingunata ni ayllungunata yach'achinanllapa: "Tayta Dyustar riqsiy", nishpaqa. Chaqa yumbaymi allita rinllapa riqsiwaq.

¹² Kanan uchangunata pirdunashpam, chay mana alli rurashqangunata manana nimatapis rinichu yuyaq, nishpa.*

¹³ Tayta Dyusmi nirgan: "Suq mushuq tratutam rini ruraq" nishpa, chay punta tratuta mana baliqpaqna riqsishqanrayku. Chaymi chay punta tratuta dasna rin ushyakaq.

9

Kay pachapi Dyuspa adurana wasinqam syilupi kaq wasinshina karqan

¹ Tayta Dyusmi unay tyimpupi chay punta tratuta rurashpa kamachirgan, pay munashqanshina chay karpamanda adurana wasipi adurananllapa. ² Kanan chay adurana wasinqam ishkay kwartuyuq karqan. Chay ishkay kwartukunaqam suq kurtinawan akradu karqan. Chay punta kwartupiqam suq kandiliru syiti rikrayuq karqan. Chay kwartupiqam suq mesapis karqan. Chay mesapa sawambiqam Dyusta qoshqan ufrinda tandakuna karqan. Chay punta kwartuqam "Santu Kwartu" shutiq.

* 8:5 Éxodo 25.40 * 8:12 Jeremías 31.31-34

³ Chay kwartupa kurtinamba uku ladumbim suq kwartu kargan. Chay kwartuqam shutiq: “Ancha Santisimu Kwartu”, nishpa. ⁴ Chay kwartupa kurtinamba ladumbim suq taksha pata altar uruwan llutadu kargan. Chaypim rupachiqlapa insinsyuta. Chay kwartupim Dyuspa Santu Kajunnin kargan. Chay kajumba sawan ukunmi uruwan llutadu kargan. Chay kajumba ukumbim suq jarra urumanda kargan. Chay jarrapa ukumbiqam waqaycharqanllapa Dyus kach'amushqan manaya mikunata. Chay kajumbiqam kargambis chay punta kura Arumba pallpamushqa burdunnin. Chay kajumbillam kargambis chay ishkay rumi tablashina. Chaykunapim Dyuspa Punta Tratun iskibridu kargan. ⁵ Chay kajumba kirpanamba sawambim kargan urumanda ishkay anjil alayuqkuna, yach'ananchiqlapa: Chay Ancha Santisimu Kwartupim llipyaykaq Tayta Dyus isrraylinukunata uchangunamanda pirdunan, nishpa. Kanalitangam manana kanchu lugar tukuy imapaq nishunayllapa. Chaymi chaykunapaqla niykillapa.

⁶ Chayshinam chay karpamanda adurana wasipi tukuy imata allicharqanllapa, Dyusta adurananllapa. Chay Santu Kwartumanmi tukuy diya achka kurakuna yaykuqlapa, ufrindakunata apamushpa, Dyusta adurananllapa. ⁷ Piru Dyuspa chay Ancha Santisimu Kwartunmanqam suq kutindalla kada wata chay mas kamachikuq isrraylinu kuralla yaykuq. Chayshina yaykunambaqqam aparqan suq animalpa yawarninda. Chay yawar ufrindatam Santisimu Kwartuman apaq, Tayta Dyus chay kurata, llaqta masingunatapis wakin laya uchangunamanda pirdunanambaq. Chay laya uchakunataqam rurashqallapa kargan, mana yach'ashpa: ¿Uchatachu ruraykani ichu mana? nishpa. ⁸ Chay ishkay kwartukunapaqmi Dyuspa Santu Ispiritun kayshina yach'achiwanchiq: Kurakunaqam chay Santu Kwartumanlla atirqanllapa yaykuyta, nishpa. Piru manaraqmi atirqanllapachu yaykuyta chay Ancha Santisimu Kwartumanqa, suq kurtinawan arkadu kashqanrayku. ⁹ Tukuy chaykunaqam suq kumparasyunshina kay tyimpupaqqa. Chaqa allitam yach'achiwanchiq: Chay animalkunata wanchishpa, yawarninda Tayta Dyusta qoshpapismi, mana atinchiqchu shunqonchiqta kambyayta, ama uchayuq kananchiqlapaq. ¹⁰ Chay unay liykunaqam yach'achiwanchiq sawa kwirpunchiqlapaq. Chaqa yach'achiwanchiqmi: Imam alli mikunanchiq, upyananchiq, imashina mayllakunanchiq, nishpa. Chaykunaqam balirqan Tayta Dyus mushuq tratunda ruranangamanlla.

¹¹ Piru Jisukristum shamushqana, ancha baliq mas kamachikuq kuranchiq kanambaq. Chaymandaqam syiluman kutirishpa, Dyuspa adurana wasinman yaykushpa, tukuy imapi yanapawanchiq. Dyuspa chay wasin syilupi kaqqam masta balin kay pachapi runakuna rurashqan adurana wasimandaqa. ¹² Chayshinam Jisukristuqa kikin yawarninda ich'ashpa, anaq syilupi Dyuspa Ancha Santisimu Kwartunman yaykushpa, chay yawarninwan uchanchiqkunapaq pagarakurqan, tukuy tyimpu paywan kawsananchiqlapa. Manam yaykurqanchu achka bwiltasta, chibukunapa, mishirukunapa yawarninda apashpaqa. ¹³ Kanan chay kurakunaqam turukunapa, chibukunapa yawarninwan runakunata chaqchunllapa ichu rupachishqa mishirukunapa ush'panda yakuan taqlushpa, chaqchunllapa, sawa kwirpunlla limpyu kanambaq. ¹⁴ Piru chay achka

laya ufrindamandaqam Jisukristu rurashqan ufrinda masta balin. Chaqa wañushpam, yawarninwan noqanchiqkunapaq pagarakurqan, amana uchayuq kananchiqllapa. Chaymi mana nunka ushyakaq Santu Ispiritu yanapaptin, Jisukristu Tayta Dyusman intrigakarqan, kruspi wañushpa, mana nima uchayuq ufrinda kanambaq. Chayshina yawarninda ich'ashpam, yumbay uchanchiqmanda pirdunawashqa kanchiq, kawsaq Dyusninchiqta allita sirbishpa kawsananchiq.

¹⁵ Chayshina Jisukristu abugadunchiq kashpam, wañushpa, mushuq tratuta rurashqa ufrisikushqanshina, Tayta Dyus yumbay akrashqan-gunata pirdunawananchiq, tukuy tyimpu paywan kawsananchiqllapa. Chayshina wañushpaqam, chay punta tratuta kasuqkunatapis uchangunamanda washarqan. ¹⁶⁻¹⁷ Manchu runakuna manaraq wañushpaqa, suq papilpi suq tratuta ruran: “Kay kusasniykunam kay iskiбришqaykunapaq kidanqa”, nishpa. Piru manaraq wañuptinqam, manaraq balinchu chay tratuqa. Wañuptinraqmi balin, kusasninguna suqkunapagna kidanambaqqa. ¹⁸ Chayshinallam chay punta tratupis balirqan, chay animalkunapa yawarninda ich'ashqanrayku. ¹⁹ Chaymi chay punta tratuta rurandanambaqqa, Muysisqa puntata Dyuspa liyningunata liyirqan yumbay llaqta masin isrraylinukuna uyanambaq. Chaymandaqam mishirukunata chibukunata wanchishpa, yawarninda yakuwan taqllurqan. Chaymandaqam suq qeritupi chupika millwata wangu-shpa, chay yawarwan nuyuchishpa, Dyuspa Santu Librunda, yumbay runata warmita chaqchurqan. ²⁰ Chaymandaqam Muysisqa paykunata nirqan: “Kay yawarwanmi qamkunata chaqchuyki, intyindinaykillapa: Tayta Dyuswan kay tratuta rurashpa, pay nishqanda allita kumplishunllapa”, nishpa. ²¹ Chayshinallam chay unay karpamanda adurana wasipi manaraq aduraptinllapa, Muysisqa chay wasita, tukuy imandinda yawarwan chaqchurqan. ²² Chaqa Tayta Dyusqam liynimbi kamachishqa karqan, paykunata yaqqa yumbay kusasningunatapis yawarwan pichananllapa. Chayshina yawarta ich'ashqanraykum, Dyusqa uchangunamanda pirdunan; manaqa manam pirdunanchu.

Jisukristum wañurqan, yumbay uchanchiqmanda pirdunawananchiq

²³ Muysispa liyningunapim nirqan, chay karpamanda adurana wasita tukuy imandinda animalkunapa yawarninwan pichananllapa. Piru chay karpamanda wasi kusasninwanqam syilupi kaq kusaskunapa rritratunshinalla karqan. Chaymi syilupi kaq kusaskunaqa munan, mas allin ufrinda yawarwan pichadu kanambaq. ²⁴ Kanan Jisukristuqam mana yaykurqanchu kay pachapi kaq adurana wasimanqa. Chaqa chay wasitaqam runakunalla rurarqan Dyuspa allip wasin syilupi kaqtashina. Ashwanmi Jisusqa rirqan syilupi kaq allip adurana wasiman, waqman yaykushpa, Tayta Dyuspa ñawpambi ancha rrugakunan noqanchiqkunapaq. ²⁵ Chay isrraylinukunapa mas kamachikuq kuranqam tukuy wata chay Ancha Santisimu Kwartuman yaykun, animalpa yawarninda apashpa. Piru manam nisisaryuchu karqan Jisukristu kutin kutin wañunanqa, yumbay uchanchiqmanda pirdunawananchiqqa. ²⁶ Chaqa Jisukristu tukuy wata kurashina Dyuspa wasinman yaykuykaptinqach'i, achka kutinda wañunanda kay munduta rurashqanmandapacha. Piru payqam mana achka kutindaqa wañurqanchu. Ashwanmi kay ultimu tyimpukunapi kay pachaman

shamushpa, suq kutindalla kruspi wañushpa, pay kikin intrigakargan, ancha baliq ufrinda kashpa, yumbay uchanchiqmanda pirdunawananchiq.

²⁷ Yumbay runakuna, warmikunaqam suq kutindalla rinchiqllapa wañuq. Chayshina wañushpaqam, Tayta Dyuspa ñawpanman rinchiqllapa rig, pay jugsawananchiq. ²⁸ Chayshinallam Jisukristupis suq kutindalla wañurqan, achka runata, warmita yumbay uchanchiqmanda pirdunawananchiq. Chaymandaqam mushuqmanda rin kutimuq. Piru mananam rinchu kutimuq uchanchiqmanda washawananchiqqa. Ashwanmi kutimungaqa, payta yumbay shuyaqkunata syiluman apawananchiq.

10

¹ Muysispa liyningunapismi Jisukristupa llandunshinalla kashpa, suq partitalla Dyuspaqqa yach'achiwanchiq. Manam yumbaytachu. Chayraykum isrraylinukuna llaqta masinchiq kutin kutin Dyuspa adurana wasinman rishpa aduraq, tukuy wata chay animalkunata wanchiptinllapapis, mana atinllapachu yach'ayta: Dyuspaqgam manana uchayuqchu kani, nishpaqa. ² Chaqa Muysispa liyninguna allipta yanapawaptinchiq amana uchayuq kananchiqqam, llaqta masinchiq isrraylinukunaqa manana kutin kutinga chay animalkunata wanchinmanllapachu, ufrindanda qonambaqqa. Chaqa suq bwiltatalla chay animalkunata wanchishpam, manana yuyanmanllapachu: Uchayuqraqmi kani, nishpaqa. Ashwanmi manana uchayuqchu kanmanllapa. ³ Piru chay ufrindangunawanqam mana atishqallapachu washakayta. Ashwanmi chay animalkunata watan watan wanchishpaqa, uchangunata yuyashpa, yach'anllapa: Uchayuqmi kani, nishpa. ⁴ Chaqa chibukunapa turukunapa yawarninwanqam mana nunka atinchiqchu washakayta yumbay uchanchiqmandaga.

⁵ Chaymi Jisukristu kay munduman shamushpa, Tayta Dyusta kayshina nirqan:

Qamqam mana munangichu, runakuna animalkunata wanchishpa, ufrindata qoshunanllapaqa. Chaymi kwirpuyuqta rurawashpa, kay pachaman kach'amuwashqa kangi.

⁶ Chaqa runakuna animalkunata wanchishpa, rupachishpa, qoshuptinllapa, uchangunata pirdunanaykiqam, mana kushikungichu.

⁷ Chaymi niyki: "Taytitu Dyus, Santu Libruyki noqapaq nishqanshinam kayman shamushqa kani, munashqaykita ruranaypaq", nishpa.*

⁸ Chayri allita yuyashunllapa: Puntatam Jisukristu Tayta Dyusta kayshina nirqan: "Chay runakuna animalkunata wanchishpa, rupachiptinllapa, uchangunata pirdunanaykiqam, mana kushikungichu", nishpa. Muysispa liyninguna chayshina rurananllapa kamachiptimbismi, Dyustaqa mana kushichinchu. ⁹ Chaymandaqam Jisukristu Tayta Dyusta nirqan: "Kaymanmi shamushqa kani, qam munashqaykishina ruranaypaq", nishpa. Chaymi yach'anchiq: Tayta Dyusqam manana munanchu animalkunata wanchinanchiqqa. Ashwanmi Jisukristuta kach'amurqan, wañunambaq, uchanchiqkunamanda washawananchiq.

¹⁰ Chaymi Jisukristu, Tayta Dyus munashqanda rurashpa, suq kutindalla

* 10:7 Salmo 40.6-8

kruspi wañurqan, tukuy tyimpupaq washawananchiq, amana uchayuq kananchiqllapa.

¹¹ Yumbay chay isrraylinu kurakunaqam tukuy diya animalkunata wanchishpa, kutin kutin ufrindanllapa. Chayshina ufrindashpapismi, mana nunka pirdunaduchu kidanllapa uchangunamandaqa.

¹² Piru Jisukristuqam suq kutindalla wañurqan, runakunata, warmikunata yumbay uchanchiqmanda pirdunawananchiq. Chaymandaqam wañushqanmanda kawsamushpa, Tayta Dyuspa allin ladumbi tiyarqan.

¹³ Chaymi kananga chaypi shuyakuykan, Tayta Dyus payta yumbay kuntraqkunata binsishpa, ch'akingunapa waranman rurashpa sarrunangaman. ¹⁴ Chaqa Jisukristum suq kutindalla wañushpa, tukuy tyimpupaq pirdunawarqanchiq, amana uchata rurashpa kawsananchiqllapa.

¹⁵ Chayshinallam Dyuspa Santu Ispiritumbis Santu Librumbi kayshina yach'achiwanchiq:

¹⁶ Tayta Dyusmi chay unay agwilunchiqkunata nirqan: Suq tyimpumandam noqaqa karu willkaykikunawan suq mushuq tratuta rurashpa, kamachikushqayta rini yuyachiq shunqonllapapi. Chayshina yuyachiptiymi, paykunapa yuyaynimbiqa chay liyniykuna iskibrishqashina rin kidaq, nishpa.*

¹⁷ Chaymandaqam nirqambis:

Uchangunata pirdunashpam, manana nunka rinichu yuyaq, nishpa.*

¹⁸ Chayshina Tayta Dyus uchanchiqmanda pirdunawashqa kaptinchiqmi, manana nisisaryuchu animalkunata wanchinanchiqqa.

Tayta Dyuspi masta kriyishunllapa

¹⁹ Chayrayku kriyiq masitakuna, noqanchiqkunaga amana manchashunchu. Ashwanmi kushikushpa, chay Ancha Santisimu Kwartuman atinchiqna yaykuyta, Dyusta adurananchiqllapa. Chaqa Jisukristu kikinmi yawarninda ich'ashpa, wañushpa, ²⁰ chay Ancha Santisimu Kwartumba kurtinanda llikishpa, kich'arqan, Tayta Dyuspa ñawpanman yaykunanchiqllapa. Chayshina wañushpam, suq mushuq ñandashina rurargan, Tayta Dyusman ch'ayananchiqllapa. ²¹ Kanangam Jisukristuqa mas kamachikuq kuranchiq kashpa, Dyuspi yumbay kriyiqkunata kamachiwaykanchiq. ²² Chayri uchanchiqkunata dijashpa, limpyu shunqoyuq kashpa, Tayta Dyuspi allita kriyishunllapa. Chaqa payqam shunqonchiqkunata mayllashqa, amana uchayuq kananchiqllapa, ashwan limpyu yakuwan mayllakushqashina kashpa, payta adurananchiq. ²³ Chaqa allitam yuyakunchiqllapa: Tayta Dyusmi tukuy ufrisiwashqanchiqta rin kumpli, nishpa. Chayraykur Jisukristupi mana shaykuq kriyishpa, ²⁴ allita yuyashunllapa, yanapanakushpa, kuyanakushpa, allita rurashpa, kawsananchiqllapa. ²⁵ Chayri mana shaykuq tandakashunllapa, Dyusta pulla adurananchiq. Amar kashunllapachu chay mana tandakaqkunashinaqa. Chaqa yach'anchiqllapam: Siñurninchiq Jisukristum utqana rin kutimuq, nishpa.

²⁶ Chaqa allip kaqta yach'akushpa, chaymanda Jisukristumanda akrakashpa, yach'aykashpa uchata ruraptinchiqqam, manana kanchu

* **10:16** Jeremías 31.33   * **10:17** Jeremías 31.34

pipis washawananchiqqa. ²⁷ Chaymi chay akrakaqkunaqa shuyaykanllapa jwisyu diyapi chay manchaypaq ninapi chingadu kanambaq Dyusta suq kuntraqkunawan. ²⁸ Mayqan runa ichu warmi Muispa liyningunata mana kasuptinllapa, ishkay ichu kimsa tistigukuna payta shimbipinllapaqam, juyiskunaqa mana llakipashpachu, kamachikunllapa wanchinanllapa. ²⁹ Piru Tayta Dyusqam mas jwirtita rin kastigaq Churin Jisukristuta disprisyakunata. Chaqa paykunaqam Jisukristupa ich'ashqan yawarninda disprisyashpa, Dyuspa Santu Ispir-itun kuyawaqninchiqta musyaykanllapa. Manam munanllapachu ch'askiyta Dyuspa mushuq tratunda. Chaymi paykunaqa mana atinqallapachu washakayta. ³⁰ Chaqa allitam yach'anchiqllapa Tayta Dyus kayshina nishqanda: “Chay mana alli ruraqkunatam rini kastigaq”, nishpa. Chaymandaqam nirgambis: “Chay wambraykunatam noqalla rini jusgaq, allitachu rurashqa ichu mana”, nishpa.* ³¹ ¡Ancha manchaypaqmi, pudirniyuq Dyusninchiqpa makinman ishkinanchiqqa!

³² Allitar yuyayllapa imashinam kargan chay unay tyimpukunapi, Jisukristupi chayraq kriyiptikillapaqa. Chaqa ancha padisishpapismi, qamkunaqa mana shaykuq paypi yuyakurqayki. ³³ Wakinnikitam musyashushpa maqashurqanllapa yumbaypa ñawpambi. Chayshina ruraptinllapam, wakinnikiqa chay padisiqkunawan tandakarqaykillapa, pulla padisinaykillapa. ³⁴ Karsilpi kaqkunatapismi llakipashpa, yanaparqaykillapa. Jisukristupi mana kriyiqkuna tukuy imaykikunata qoch'ishuptimbismi, mana piñakushpachu, ashwan kushikushpa, kawsarqaykillapa. Chaqa yach'arqaykillapa: Anaq syilupim Tayta Dyus yumbay kusaninchiqmanda mas allin mana ushyakaq kusaskunata rin qowaqninchiq, nishpa. ³⁵ Chayri qamkunaqa ama disanimakaychu. Chaqa Dyuspi mana shaykuq yuyakushpaqam, suq ancha shumaq primyuta ringillapa ch'askiq. ³⁶ Chayri ama shaykushpachu, Dyus munashqanda rurashpa, kawsayllapa. Chayshina kawsaptikillapam, Tayta Dyusqa tukuy ima ufrisiwashqanchiqta rin qoshuqllapa. ³⁷ Chaqa Dyuspa Santu Librumbim kayshina nin:

Washadurnikiqam mana unayashpachu, ancha utqana rin shamug.

³⁸ Chayri allita ruraqkunaqa noqapi kriyishpa, kawsanqallapa. Piru suq runa noqamanda akrakaptingam, paywanqa mana kuntintuchu rini kaq, nishpa.*

³⁹ Piru noqanchiqkunaqam mana chay akrakaqshinachu kanchiq. Chaymi mana rinchiqchu chingaq paykunashina. Ashwanmi Jisukristupi kriyishpa, tukuy tyimpu rinchiqllapa kawsaq.

11

Tayta Dyuspi ancha yuyakushunllapa

¹ Tayta Dyuspi allipta kriyishpam, ancha allita yuyakunchiqllapa: Yumbay niwashqanchiqtam rin kumpli, nishpa. Chaqa chay niwashqanchiqta manaraq rikashpapismi, allita yach'anchiqllapa: Yumbaytam rin ruraq, nishpa. ² Chayshina unay agwilunchiqkuna Tayta Dyuspi allita yuyakuptinllapam, Dyusqa paykunapaq ancha kushikurqan.

* 10:30 Deuteronomio 32.35-36

* 10:38 Habacuc 2.3-4

³ Noqanchiqpismi Tayta Dyuspi kriyishpa, allita yach'anchiqllapa: Payqam rimashpalla, kay pachata, syilutapis, tukuy imandinda rurargan, nishpa. Chayshinallam Tayta Dyusqa mana kashqanmanda tukuy ima rikashqanchiqta rurargan.

⁴ Yuyashumbis chay (punta runa Adamba churin) Abilpi. Payqam Tayta Dyuspi allita yuyakushpa, animalninda wanchishpa, Dyusta qorqan. Chayshina ufrindaptinmi, Tayta Dyustaqa ancha kushichirgan maski chay masan Kayinmanda. Chaymi Tayta Dyusqa ufrindanda shumaqta ch'askishpa, nirqan: "Qamqam munashqayta allita rurangi", nishpa. Chayshina chay Abil wañushqa kaptimbismi, suq shumaq ijimplu kidashqa noqanchiqkunapaq, payshina Dyuspi yuyakushpa, kawsananchiqllapa.*

⁵ Chay unay Inukpismi Tayta Dyuspi ancha allita yuyakurqan. Chaymi mana wañurqanchu. Ashwanmi Tayta Dyus syiluman aparqan, paywan kawsanambaq. Chaymi manana pipis kay allpapiqa tarirqanchu. Chaqa Dyuspa Santu Librumbim niwanchiqllapa: Tayta Dyus manaraq apaptinmi, chay Inukqa payta ancha kushichishpa kawsargan, nishpa.* ⁶ Piru Tayta Dyuspi mana yuyakushpaqam, mana pipis atinchiqchu paytaqa kushichiyta. Chaqa Tayta Dyusta adurananchiqqam, puntata munan allita kriyinanchiq: Kanmi Dyus. Payman qemikaptiyqam, ancha rin yanapawaq, nishpa.

⁷ Chay unay Nuwipismi Tayta Dyuspi allita yuyakushpa kawsargan. Chaymi Dyus payta niptin, suq atun wambuq wasita rurambaqqa, manaraq nima tamyata rikashpapis, chay nishqanshina rurargan. Chayshina rurashpaqam, warminda wambrangunata yakumanda washargan. Piru chay runa masingunaqam ancha uchayuy kidarqanllapa, Dyusta, Nuwita mana kriyishqanllaparayku. Chaymi yakuman seqashpa, ch'uqashpa, limpu wañurqanllapa. Piru Tayta Dyusmi Nuwita allin runapaq riqsirgan, paypi allita kriyishqanrayku*.

⁸ Chaymandaqam chay unay Abrajambis Tayta Dyuspi allita yuyakurqan. Chaymi Tayta Dyus payta niptin: "Suq shumaq nasyundam rini qoshuq", nishpaqa, chay Abrajanqa llaqtanmanda llugshirgan, chay ufrisishqan nasyunman rinambaq. Mana yach'ashpa: ¿Maymanmi rini riq? nishpapismi, Dyuspi yuyakushpa rirqan.

⁹ Chaymandaqam Tayta Dyus nishqan nasyunman ch'ayashpaqa, Abrajanqa chay nasyumbiqa furastirushina tiyargan. Mana ch'akrayuq kashpam, karpamanda wasikunapi tiyargan. Tayta Dyusqam wambran Isakta, willkan Jakubutapis ufrisishqa karqan, chay nasyunda qonambaq. Piru paykunapismi Dyuspi yuyakushpa, chay karpa wasikunapilla tiyarganllapa. ¹⁰ Chaqa chay Abrajanqam ancha yuyakurqan: Dyusmi suq allin simyintuyuy llaqtata rin ruraq noqaykunapaq. Chay llaqtaqam mana nunka rinchu ushyakaq, nishpa.*

¹¹ Chay Abrajamba warmin Sarapismi Dyuspi ancha yuyakurqan. Chaymi Tayta Dyus paytaqa niptin: "Ringim qeshyaq wambrituykita", nishpaqa, kriyirgan. Mana ni suq wambrayuq kashpa, ancha byijitana kashpapismi, Dyusta allita kriyirgan: Rinmi kumpliqa chay ufrishwashqanda, nishpa. Chaymi Tayta Dyus chay Sarata yanaparqan, wambrituyuy kanambaq. ¹² Chayshina chay Abrajan ancha byijitu

* **11:4** Génesis 4.4   * **11:5** Génesis 5.24   * **11:7** Génesis 6.9-22   * **11:10** Génesis 12.1-4; 13.3, 18

kaptimbismi, warmin Saraqa wambran Isakta qeshyargan. Chaymandaqam chay wambran Isakpa karu willkanguna ancha achkayarqanllapa, lusirukunashina ichu mar yakupa manyambi aqokunashina. Chaymi kananqa manana atinchiqchu yupayta yumbay paykunataqa.*

¹³ Yumbay chay punta agwilunchiqkunagam chay ufrisishqan nasyundaqa manaraq ch'askishpachu wañurqanllapa. Piru wañunan diyakamanmi allita yuyakurqanllapa: Tayta Dyusmi suq diya karu willkanchiqkunata rin qoq chay ufrisiwashqanchiq nasyunda, nishpa. Chaymi chay nasyundaqa karumanda rikaykaqshina kashpa, nirqanllapa: "Manaraq llaqtayuqshinam kanchiq. Kay pachapiqam furastirukunashina kawsanchiqllapa", nishpa. ¹⁴ Chayshina nishpam, yumbayta intyindichiwanichiq: "Manaraq nasyunniyuq kashpapisimi, Dyuspi yuyakushpa, noqaykuna shuyakuykani, suq nasyunniyuq kanaypaqllapa", nishpa. ¹⁵ Manam munarqanllapachu kutiriyta chay punta nasyunninmanqa. Piru munashpaqam, atinanllapata kutiriyta. ¹⁶ Piru paykunagam shuyakuykarqan, Tayta Dyus mas allin nasyunda paykunapaq syilupi ruranangaman. Chaymi Tayta Dyusqa paykunapagqa mana nimatapis pengakurqanchu. Ashwanmi nirqan: "Paykunapa Dyusinmi kani", nishpa. Chaymi paykunapagqa syilupi suq llaqtata rurashqa.

¹⁷⁻¹⁸ Tayta Dyusmi Abrajanda ufrisishqa karqan, wambran Isakmanda ancha achka karu willkayuq kanambaq. Chaymandaqam Tayta Dyus Abrajanda mallipashpa, nirqan: "Kuyashgayki churiki Isakta wanchishpa, ufrindatashina qoway", nishpa. Chaymi Abrajanga Tayta Dyuspi allita yuyakushpa, churinda mana mich'ashpachu, aparqan wanchiq. ¹⁹ Chaga Abrajangam ancha yuyakurqan: Isaksituyta wanchiptiyimi, Tayta Dyusqa atin kawsachimuyta, nishpa. Chaymi Tayta Dyusqa Abrajanda chayshina mallipashpa, nirqan: "Amana wanchiychu churikitaqa", nishpa. Chaymi Abrajanga churin Isakta wanchiykashqanmanda Tayta Dyus washarqan.*

²⁰ Chaymandaqam Isakpis Tayta Dyuspi allita yuyakushpa, payman mañakurqan, wambran Jakubuta, Isawta yanapanambaq.* ²¹ Chayshinallam chay churin Jakubupis wañunambaqna kashpa, Tayta Dyuspi ancha yuyakushpa, mañakurqan, churin Jusipa wambrangunata yanapanambaq. Chayshina wañunambaq kashpapisimi, burdunninwan tanqakashpa, Tayta Dyusta adurarqan. ²² Chay churin Jusipismi, wañunambaq kashpaqa, Tayta Dyuspi allita yuyakushpa, ayllungunata nirqan: "Suq diyam karu willkanchiqkuna kay nasyun Ijiptumanda rinllapa llugshiq. Chayshina llugshishpaqa, tulluykunata apanqallapa, Dyus ufrisishqan nasyumbi pambarinanllapa", nishpa.*

²³ Chaymandaqam chay Ijiptupi tiyaqkunapa gubyirnun Farun kamachikurqan, isrraylinukunapa yumbay ullqo wambritu nasiqkunata wanchinanllapa. Chay tyimpupim Muysis nasirqan. Piru taytanwan mamanmi Muysistaqa rikarqan ancha shumitaqta. Chaymi Tayta Dyuspi allita yuyakushpa, chay kamachikuq Farunda mana kasushpachu, kimsa killata pakarqanllapa, ama pipis wanchinambaq. [Nuta: Pakadu kaptinqam, chay Farumba chinan tarishpa, aparqan wasinman

* 11:12 Génesis 17.15-19; 21.1-3

* 11:19 Génesis 22.1-14

* 11:20 Génesis 27.27-29, 39-40

* 11:22 Génesis 50.24-25

kriyaq. Chaymi Farumba willkanshinana karqan. Liyiy Éxodo 1.22–2.10.]

²⁴ Chaymandaqam chay Muysisqa wiñashpa, atun runa kashpanaqa, Tayta Dyuspi allita yuyakushpa, manana munarqanchu chay kamachikuq Farumba willkanshina kawsaytaqa. ²⁵ Ashwanmi tukuy iman kaqta dihashpa, isrraylinu masingunawan padisirqan. Chaqa manam munarqanchu uchata rurayta, suq tyimpupaqla kushikunambaqqa. ²⁶ Chay Muysisqam ijiptinukunawan kidashpa, ancha qellayniyuq, tukuy imayuq kananda. Piru payqam ancha yuyakurqan: Tayta Dyusmi suq Washadurta rin kach'amuq, Isrrayilmanda kaqkunata yanapawananchiq, nishpa. Chaymi Tayta Dyuspa wambrangunawan pulla padisirqan, suq tyimpupi Dyusmanda primyunda ch'askinambaq. ²⁷ Chayraykum Muysisqa Tayta Dyuspi allita yuyakushpa, chay piñakuq gubyrnuta mana manchashpachu, Ijptumanda llugshirqan. Chaqa Tayta Dyusta rikashpashinam animakarqan, Dyus munashqanda ruranambaq.

²⁸ Chaymandaqam Muysisqa Dyuspi ancha yuyakushpa, Ijptuman kutirishpa, chay punta Paskwa fyistata rurashpa, yumbay isrraylinu masingunata kamachirqan, (uñitakunata ichu chibitukunata wanchishpa), yawarninwan wasimba pungungunapa numbralninda, markungunata pasanambaq, Dyuspa wanchikuq anjilnin chay yawarta rikashpa, chay isrraylinukunapa kulaka wambrangunata ama wanchinambaq.* ²⁹ Chaymandaqam chay suq isrraylinukunapis Dyuspi allita yuyakushpa, chay Chupika Mar Yakuta suq chaki ñandashina pasarqanllapa. Piru ijptinu suldadukuna ikinllapata riykaptin piskaqmi, Tayta Dyusqa waqmanda, kaymanda yakuta tandarqan. Chaymi yumbay chay suldadukunaqa ch'uqashpa wañurqanllapa.*

³⁰⁻³¹ Chaymandaqam chay warmi Rrab shutiqpis Dyuspi allita yuyakurqan. Payqam qellayrayku suqwan suqwan puñushqa karqan. Piru isrraylinukuna manaraq chay Jirikuman ch'ayaptinmi, chay warmiqa chay ishka chapakuq isrraylinukunata pakashpa washarqan. Chaymandaqam isrraylinukuna Tayta Dyuspi allita yuyakushpa, syiti diyas tukuyta achka bwiltasta chay Jiriku llaqtapa rridurninda purirqanllapa. Chayshina puriykaptinllapam, chay llaqtapa atun murallanguna bulakarqan. Chaymi chay isrraylinu suldadukuna yaykushpa, chay Jirikupi yumbay tiyaqkunata wanchirqanllapa, Dyusta mana kasushqanrayku. Piru chay warmi Rrabtaqam mana wanchirqanllapachu.*

³² Piru kambismi Dyuspi achka kriyikuna, paykunapaq iskibrishunaypaq. Piru manam kanchu tyimpu chay Jidiyumbaq, Barakpaq, Sansumbaq, Jiptipaq, Dabidpaq, Samwilpaq, Dyuspaq rimaqkunapaq, qamkunata iskibrishushpa yach'achishunayqa. ³³ Dyuspi chay kriyikunaqam pilyashpa, nasyungunata binsirqan. Suqkunaqam nasyungunapi allita kamachikurqan. Wakingunaqam Tayta Dyus ufri-sishqanda ch'askirqan. Suqkunaqam liyungunapa shimingunata kirparqan, ama wanchinanllapa. ³⁴ Suqkunaqam manchaypaq lumyaykaq ninata wanchirqanllapa. Suqkunaqam washakarqanllapa, ch'iqniq runakuna atun kuchilluwan munaptinllapa wanchiyta. Suqkunaqam mana jwirsayuq kashpapis, ancha jwirsayuqpaq tikrakarqanllapa.

* 11:28 Éxodo 12.21-28

* 11:29 Éxodo 14.21-31

* 11:30-31 Josué 6.12-20

Chaymi ancha achka kuntraq suldadukunata binsirqanllapa. ³⁵ Tayta Dyuspi wakin kriyiq warmikunam rikarqanllapa wañushqa ayllunguna kawsamuptin.

Piru Dyuspi wakin kriyiqkunaqam payta mana ñigashqanrayku wañurqanllapa. Chaqa suq ch'iqniqkunaqam ancha padisichishpa wanchirqanllapa. Piru Dyuspi chay kriyiqkunaqam yach'arqanllapa: Wañushpaqam, syiluman rinchiqllapa riq, mas allita kawsananchiq, nishpa. ³⁶ Suqkunataqam ancha asipashpa, asutishpa, kadinakunawan watashpa, karsilarqanllapa, Tayta Dyuspi kriyishqanrayku. ³⁷ Suqkunataqam sitashpa, wanchirqanllapa. Suqkunataqam sir-ruchuwana kuchushpa, wanchirqanllapa. Chayshinam ancha mallipadu karqanllapa. Wakingunataqam atun kuchilluwan puntiyashpa wanchirqanllapa. Suqkunataqam wasingunamanda wichukuptinllapa, wishakunapa, chibukunapa qarangunatalla kapakushpa, ancha pubrikunana kashpa, waqta, kayta rirqanllapa. Chayshinam chay kuntraqkunaqa ancha padisichishpa qesacharqanllapa. ³⁸ Chaymi chay kriyiq masinchiqkunaqa rirqanllapa tiyaq chay chakishqa chuncha lugarkunapi, qaqakunapi, mach'aykunapi, ush'kukunapi. Piru paykunaqam ancha balirqan maski yumbay chay qesachaqmandaqa.

³⁹ Yumbay chay allita kriyiqkunawanmi Tayta Dyusqa ancha kushikurqan. Piru kay pachapi kawsashpam, manaraq ch'askirqanllapachu Dyus ufrisishqandaqa. ⁴⁰ Piru Tayta Dyusqam noqanchiqkunata kuyawaqninchiq, shuyachishqa chay punta kriyiq masinchiqkunata, Jisukristu shamuptin, pullanchiq syiluman rinambaqllapa.

12

Padisishpapis Jisuspi yuyakushunllapa

¹ Dyuspi kriyishpa wañuqkunaqam yumbay rurashqanchiqta rikawaykanchiq. Chayri tukuy uchakunata dijashpa, Dyus munashqanshina kawsashunllapa. Manchu kallpaq runakunaqa binsikunambaqqa lllashaq mudananda dijashpa, kallpanllapa. Chayshinallar noqanchiqkunapis tukuy ima arkawaqninchiqta, tukuy laya uchata dijashpa, Tayta Dyuspi mana shaykuq yuyakushpa kawsashunllapa. ² Chayshina Dyuspaq kawsananchiqri, ancha allita yuyakushunllapa Jisukristupi. Chaqa paypi kriyishqanchiq diyamandapacha wañunanchiq diyakamanmi ancha yanapawanchiq, Tayta Dyuspi mas allita yuyakunanchiqllapa. Payqam kruspi ancha padisishpa wañurqan yach'ashpa: Wanchiwaqkuna ancha penqachiwaptimbismi, kawsamushpa, syiluman rishpa, Taytay Dyuswan rini kushikuq, nishpa. Kananqam Taytamba allin ladumbina tiyaykan, paywan kamachikunambaq.

³ Chayri allita yuyayllapa Washadurninchiq Jisukristu padisishqambaq, chay uchayuy runakuna qesachaptin. Qamkunapisri payshina padisishpaqa, ama shaykushpachu ni disanimakashpachu, Dyuspi allita yuyakushpa kawsayllapa. ⁴ Chaqa qamkuna dyabluta binsinaykiqam, manaraq padisishqachu kang, Dyusta kuntraqkuna wanchishunangaman. ⁵ ¿Qonqashqallapachu kang Dyuspa Santu Librun wambrangunata kayshina kunashqanda?

Ijitu, Tayta Dyus qamta kuyashushpam kastigashungi, yach'akunayki shumaqta kawsayta. Chayri ama disprisayychu ni disanimakaychu. (Ashwanri paytaqa allita kasuy.)

⁶ Chaqa payqam kastigan yumbay kuyashqan wambrangunata. Chaymi qamta wambrambaq riqsishushpa, ancha kuyashushpa, kastigashushpa, yach'achishungi, nishpa.*

⁷ Manchu runakuna wambrangunata kuyashpa kastigan, yach'akunambaq. Chayshinallam Tayta Dyuspi noqanchiqkunata wambrambaq riqsiwaqninchiq, kastigawanchiq. Chayri qamkunata kastigashuptingqa, agwantayllapa.

⁸ Chaqa Tayta Dyusqam yumbay wambrangunata kastigawaqninchiq yach'achiwanchiq. Chaymi qamkunata mana kastigashuptingqa, mana paypa lijitimu wambrangunachu kangillapa. Ashwanmi tarichu wambrakunashina kangimanllapa. ⁹ Manchu noqanchiqkuna wambra kaptinchiqqa, kay pachapi taytanchiqkuna kastigawaptinchiq, masta rrispitanchiq. Chayshinallar masta rrispitashun Taytanchiq Dyusta, paywan tukuy tyimpu kawsananchiqllapa. ¹⁰ Chaqa kay pachapi taytanchiqqam suq tyimpupaqla kastigawanchiq, paykuna munashqanda yach'achiwananchiq allinninchiqpaq. Piru Taytanchiq Dyusqam kastigawaqninchiq, yach'achiwanchiq, payshina allitalla rurashpa kawsananchiqllapa. ¹¹ Piru Tayta Dyus kastigawaptinchiqqa, ancha syintishpa, malaganayanchiq. Piru chay kastigumanda yach'akushpam, allitana rurashpa, ancha kushikushpa rinchiqllapa kawsaq.

Amar disprisayashunchu Dyustaqa

¹² Chayri ama shaykushunllapachu suq runa makimbi mana jwirsayuqshina ichu suq runa qonqorimbi mana jwirsayuqshina. Ashwanri animakashpa, tukuy shunqo Jisukristupi yuyakushpa kawsashunllapa. ¹³ Chayshina paypi allita yuyakushpaqam, suq dirichu ñambishina puriykanchiqllapa, chay manaraq allita kriyiqkunata animachinanchiq. Chaqa paykunaqam mana jwirsayuq kujukunashina puriykanllapa.

¹⁴ Chayri yumbaywan shumaqta kawsashunllapa, Tayta Dyus munashqandalla rurashpa. Chaqa Siñurninchiqpaqla kawsashpaqam, paywan rinchiqllapa tiyaq; manaqa manám. ¹⁵ Chayraykur allita kwidakayllapa, ama ni suqniki Tayta Dyusmanda akrakanayki. Chaqa chay laya akrakaqtaqam Tayta Dyusqa mana rinchu yana-paq. Kwidawkish chay akrakaqqa suq ayaq wanchikuq plantashina tikrakashpa, qamkunatapis atinman dañachishuyta, payshina Tayta Dyusmanda akrakanaykillapa. ¹⁶ Kanan amar warmikunata maskayllapachu, paykunawan puñunaykiqa. Amar disprisayychu Dyus munashqanda chay mana yuyaqa unay Isawshinaqa. Chaqa payqam taytamba kulaka churin kashpa, ancha allin irinsyata ch'askinanda. Piru payqam suq diya ancha mallaqnashpa, chay irinsyan ch'askinan kaqta randikurqan suq platu mikunapaqla. ¹⁷ Chaymandaqam chay Isawqa anchana munarqan kambyayta chay rurashqandaqa. Chaymi taytan wañunambaqna kaptinqa, Isawqa ancha waqashpa, taytanda rrugarqan, paypaq Tayta Dyusman masta mañakunambaq. Piru chayshina rrugaptimbismi, taytanqa Isawpa masan Jakubupaq Dyusman masta

* 12:6 Proverbios 3.11, 12

mañakushqa karqan. Chaymi manana atirqanchu kambyayta chay mañakushqandaqa.*

¹⁸ Noqanchiqkunaqam mana qemikashqachu kanchiq Tayta Dyusman chay achka isrraylinu agwilunchiqshinaqa. Chaqa paykunaqam chay Sinayi urqqopa waranman qemikarqanllapa, Tayta Dyusta uyanambaqllapa. Chay urqqopiqam manchaypaq nina lumyaykarqan. Ancham tutayarqan, wayrarqan. ¹⁹ Chayshina qemikashpaqam, chay urqqopiq uyarqanllapa suq kurnita ancha jwirtita kunyaqta. Tayta Dyuspa busnindapismi chaypiqa uyarqanllapa. Chaymi manchaywan nirqanllapa: “Yush'ayku, amana mastaga rimaychu!” nishpa. Piru noqanchiqkunaqam mana uyanchiqchu Dyuspa busninda paykunashinaqa. ²⁰ Chaqa chay runakunaqam ancha mancharqanllapa, Tayta Dyus kamachikuptingqa: “Amar ni pipis llamkanqachu kay ancha santu urqqotaqa. Suq runa ichu suq animal kay urqqota llamkaptinqa, rumikunawan sitashpa, ichu garruchawanshina puntiyashpa, wanchiyllapa”, nishpa.* ²¹ Chaqa ancha manchaypaqmi chaypiqa karqan. Chaymi Muysis kikimbis nirqan: “Noqaqam ancha manchashpa, ch'apsikaykani”, nishpa.

²² Piru noqanchiqkunaqam suq laya Siyun lumaman qemikaykanchiq. Tayta Dyusqam syilupi chay Siyun lumapiqa mushuq Jirusalin llaqtanda rurashqa. Waqqiqam achka mil anjilkuna tandakashqallapa, ²³ Tayta Dyusta alabanallapa. Waqmanmi ch'ayaykanchiqllapa yumbay punta kriyiq masinchiqkuna kashqanman. Paykunaqam Dyuspa kulaka wambrangunashina. Chaymi shutingunata anaq syilupi iskibrishqa, waqqi tukuy tyimpu kawsananllapa. Riykanchiqllapam yumbaypa allin juyisninchiq Dyusman, chay wañushqa kriyiq masinchiqkunaman. Paykunataqam Tayta Dyusqa rurashqa, manana nima uchayuy kanambaqllapa. ²⁴ Riykanchiqpismi abugadunchiq Jisukristuman. Payqam yawarninda ich'ashpa, wañushpa, suq mushuq tratuta rurarqan noqanchiqkunapaq. Chay yawarninqam ancha yanapawanchiq maski Abilpa yawarninmanda. [Nuta: Chay Kayin masan Abilta wanchishpa, yawarninda ich'ashqanraykum, Tayta Dyusqa kastigarqan. Piru Jisukristu wañushpa, yawarninda ich'ashqanraykum, Tayta Dyusqa noqanchiqkunata pirdunawarqanchiq.]

²⁵ Chayraykur Tayta Dyus imatapis yach'achiwaptinchiqqa, ama disprisayshunchu. Amar chay achka agwilunchiqshinaqa kashunchu. Chaqa paykunaqam kay mundupi Dyus nishqanda mana kasushpaqa, mana atirqanllapachu kastigumanda washakaytaqa. Chayshinallam Tayta Dyus syilumanda imatapis niwaptinchiq, mana kasushpaqam, mana rinchiqchu atiq kastigumanda washakaytaqa. ²⁶ Chay Sinayi urqqopi Tayta Dyus rimashqanqam pachata kuyuchirqan. Piru kananqam niwanchiqllapa: “Mushuqmanda rimarishpaqam, yumbay kay pachata, syilutapis rini kuyuchi. Manam kay pachatalachu kuyuchishaqqa”, nishpa.* ²⁷ Chayshina “Mushuqmanda rini kuyuchiriq”, nishpaqam, Tayta Dyusqa yach'achiwanchiq: Yumbay chay kuyukunatam rini ushyaq. Noqapa chay mana kuyuy kusan-niykunallam rinllapa kidaq, nishpa. ²⁸ Piru Tayta Dyuspa shumaq

* **12:17** Génesis 25.29-34; 27.34, 38   * **12:20** Éxodo 19.12-13   * **12:26** Hageo 2.6

lugarningam mana nimatapis rinchu kuyuq ni chingaq. Chayri payta ancha pagikushpa, tukuy shunqo adurashpa, manchashpa, ancha allita kasushpa, kawsashunllapa. ²⁹ Chaqa Tayta Dyusqam lumyaykaq nina chingachikuqshina.*

13

Kayshina Tayta Dyusta kushichishunllapa

¹ Masitakuna, Jisukristupi yumbay kriyiq masinchiqwanri mana shaykuq kuyanakushpa masapurashina kawsashunllapa.

² Amar qongqashunchu wasinchiqman ch'ayamuqkunata shumaqta ch'ayachinanchiqqa. Chaqa paykunamanda wakinqam Dyuspa anjilninguna kanman. Chaymi wakin ch'ayachiqkunaqa mana yach'ashpa, anjilkuna nishpapis, pusadata qoshqallapa.

³ Karsilpi kaqkunatapisri llakipashpa yanapashunllapa, yuyashpa: Paykunawan pulla karsilpi atinchiqman kayta, nishpa. Mayqan qesachadu kaqtapisri yanapashun, yuyashpa: Noqanchiqpisch'i paykunashina qesachadukuna kanchiqman, nishpa.

⁴ Yumbayninchigri kasamyintunchiqta rrispitashun. Chayri rrispituyuqkunaqa warminwanlla ichu qosanwanlla puñunqallapa. Amar suqwanqa puñunqachu. Chaqa Tayta Dyusqam chay laya uchayuqkunataqa rin kastigaq. Chayshinallam rin kastigaq manaraq rrispituyuq kaqkunatapis, suqwan puñuptingqa.

⁵ Tayta Dyusqam niwashqa kanchiq: “Noqaqam mana nunka qongqashqaykichu ni dijashqaykichu”, nishpa.* Chayri qellaytaqa ama anchaqa munashunllapachu. Ashwanri kusasninchiq kaqwanlla kushikushpa kawsashun. ⁶ Chayshina Tayta Dyus noqanchiqwan kaptinqa, mana nimatapis manchashpachu, atinchiqlapa kayshina niyta:

Tayta Dyusmi yanapawan. Chaymi mana ni pitapis manchanichu, nishpa.*

⁷ Allita yuyayllapa chay yach'achikuq ansyanuykikunata, Dyus nishqanda yach'achishushqanrayku. Chaqa paykunaqam Jisukristupi allita yuyakushpa, shumaqta kawsarqanllapa. Chayri paykunashina kawsayllapa.

⁸ Siñurninchiq Jisukristuqam mana nunka kambyakanchu. Payqam gayna, kanan, qaya, tukuy tyimpu chayshinalla. ⁹ Chayri suqkuna suq laya duktrinakunata yach'achishuptingqa, ama kriyiyllapachu. Kanan nishuptinllapa: “Kay mikunakunatallam atinchiqlapa mikuyta”, nishpaqa, ama kasuyllapachu. Chaqa chay laya liykunaqam mana ni pitapis yanapashqachu. Ashwanri shunqonchiqqi yuyashunllapa: Tayta Dyusmi ancha kuyawaqninchiq, ancha yanapawanchiq, nishpa.

¹⁰ Chaqa Jisukristu kruspi wañushpam, uchanchiqkunamanda washawashqa kanchiq. (Chaymi manana nisisaryuchu animalkunata wanchishpa, Dyusta qonanchiq pirdunawananchiqqa.) Chayraykum chay karpa adurana wasipi trabajaq kurakuna mana atinllapachu kushikuyta noqanchiqshinaqa. ¹¹ Manchu chay mas kamachikuq isrraylinu kuraqa kada wata animalkunata wanchishpa, yawarninda apan Dyuspa Ancha Santisimu Kwartunman. Chayshina ufrindanda

* 12:29 Deuteronomio 4.24

* 13:5 Deuteronomio 31.6

* 13:6 Salmo 118.6-7

goptinmi, Tayta Dyusqa uchangunamanda pirdunan. Chaymandaqam chay wanchishqan animalkunapa kwirpundaqa llaqtamanda suq laduman apashpa, rupachinllapa. ¹² Chayshinallam Jisukristupis Jirusalin llaqtamanda sawaman llugshishpa, ancha padisishpa, kikin yawarninda ich'ashpa, wañurqan, yumbay uchanchiqmanda pirdunawananchiq. ¹³ Chayri kay mundupa kusasningunata dihashpa, Jisukristupi tukuy shunqo yuyakushpa, payman qemikashun, awnki paytashina pengachiwaptinchippis. ¹⁴ Chaqa kay pachapiqam mana kanchu ni suq llaqta tukuy tyimpu duraqqa. Ashwanmi ancha shuyaykanchiq, Tayta Dyus noqanchiqkunata apawananchiq suq mana ushyakaq llaqtaman, chaypi tukuy tyimpu kawsananchiq. ¹⁵ Chayri Jisukristupi yuyakushpaqa, tukuy diya Tayta Dyusta alabashpa, kawsashunllapa. Chayshina alabashpaqam, suq allin ufrindatashina Dyustaga qoykanchiqllapa. Chayri alabashunllapa: "Jisukristum ancha allin kamachikuqniy", nishpa. ¹⁶ Kanan amar qongashunchu, suqkunata yanapananchiqqa. Ashwanri ima kaqninchiqwan suqkunata yanapashunllapa. Chayshina rurashpaqam, Tayta Dyustaga suq ufrindatashina qoykanchiq. Chaypaqmi payqa ancha kushikun.

¹⁷ Tayta Dyuspaq yach'achishuqkunata shumaqta kasuyllapa. Chaqa paykunaqam qamkunata ancha kwidashungi, ama chinganayki. Kanan Tayta Dyustam rinllapa kwintata qoq: ¿Allitachu kwidashqa kangi ichu mana? nishpa. Chayri paykunata allita yanapayllapa, ama nima-paq malaganayashpa, ashwan kushikushpa yach'achishunambaq. Piru qamkuna mana kasuptikiqam, trabajus rin kaq yanapashunanqa.

¹⁸ Alliptam yuyanillapa: Limpyu shunqoyuqkunam kanillapa, nishpa. Kanan tukuy imapim allitalla munanillapa rurayta. Chayri noqaykunapaq Dyusman mañakuyllapa. ¹⁹ Ancham rrugaykipis, Tayta Dyusman mañakunaykillapa, qamkunaman utqa shamunaypaq.

Tayta Dyusri yanapashunqallapa

²⁰⁻²¹ Kushichiwaqninchiq Tayta Dyusmanmi ancha mañakuni, tukuy imapi yanapashuptin, pay munashqanda rurashpa kawsanaykillapa. Chaqa Jisukristum yawarninda ich'ashpa, chay mushuq tratu mana nunka ushyakaqta rurargan. Chaymi Tayta Dyusqa Jisukristuta wañushqanmanda kawsachimurqan, ancha allin Pasturninchiq kashpa, shumaqta kwidawananchiq. ¡Chayri chay Siñurninchiq Jisukristuta tukuy tyimpu alabashunllapa! ¡Chayshina kanqa!

²² Kriyiq masitakuna, rrugaykillapam, shumaqta ch'askinayki kay kunashushqayta. Chaqa manam ancha achkatachu qamkunata iskib-rishushqa kani. ²³ Munanim yach'anaykillapa: Masanchiq Timutiyum karsilmanda llugshishqana, nishpa. Chaymi noqaman utqa shamuptingqa, paytaqa qamkunaman rini apamuq.

²⁴ Jisukristupi yumbay kriyiq masinchiqkunata, Dyuspaq yumbay yach'achikuqkunata noqapa shutiypi napaykuyllapa. Kay Italya nasyumbi yumbay kriyiq masinchiqpismi qamkunata napaykushungillapa.

²⁵ Tayta Dyusri yumbay qamkunata yanapashunqa. Chayshina kanqa.

SANTYAGUM KAY KARTATA ISKIBRIRQAN (SANTYAGU)

¿Pitaq karqan Santyaguqa? Kay librupiqam mana niwanchiqchu mayqan Santyagu iskibrirqan, nishpa. Kinsapch'i kay Santyaguqa Jisukristupa masan karqan. Chay masanllam “Jakubupis” shutirqan. Payqam Jirusalimbiqa Jisukristupi kriyiqkunapa ancha rrispitadu yach'achikuqnin karqan. Masta yach'ananchiq chay Santyagupaq, liyishunllapa Matiyu 13.55; Jwan 7.2-5; Ichus 15.13-21; Gálatas 1.19; 2.9.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? Santyaguqam iskibrirqan Jisukristupi kriyiq isrraylinu masinguna karu nasyungunapi tiyaqkunapaq. Achka paykunaqam Jirusalinmanda mitikashqallapa karqan, awturidarninguna Jisuspi kriyiqkunata qesachashqanrayku. Chaqa chayshina qesachashpaqam, Istibanda, apustul Jakubutapis wanchishqallapa karqan. Chaymandaqam Jisuspi kriyiqkunata achkata prisushpa, karsilarqanllapa. Chaymi achka kriyiq masingunaqa chay Jirusalinmanda mitikashpa, shikwa, shikwa tiyarqanllapa. (Liyishun Ichus 8.1-4; 11.19.)

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Santyaguqam iskibrirqan, chay shikwakashqa kriyiq masingunata animachinambaq, achka layata padisishpapis, Jisukristuta tukuy shungo sirbinanllapa. (Santyagu 1.2-3)

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa? Yach'achiwanchiq, Jisukristupi kriyishpaqam, kamachikushqanda allita kasushpa kawsananchiqllapa.

Sant 1.1-18 niwanchiqllapa, mallipadu kashpapis, Dyusman mañakushpa binsinanchiq yumbay pruwibakunata.

Sant 1.19-27 niwanchiq, Dyuspim allipta kriyishpa, pay nishqanda allita kasunanchiqllapa.

Sant 2.1-13 niwanchiq, kapuqta, pubritapis igwalta kuyananchiq, ama ni pitapis disprisyashpachu.

Sant 2.14-26 niwanchiq, Jisukristupi kriyishpaqa, kamachikushqanda kasunanchiq, mayqan ñakaykaqkunata yanapananchiq.

Sant 3.1-12 niwanchiq, qallunchiqta sujitananchiq.

Sant 3.13-18 niwanchiq, Dyusmanda yach'akushpa, paymanda yach'ayniyuq kashpa, suqkunawan shumaqta kawsananchiq.

Sant 4.1-12 niwanchiq, kay mundupa kusasningunata ama ancha munakunanchiq.

Sant 5.1-6 niwanchiq, Dyusmi kapuqkunata rin kastigaq, pubrikunata mich'ashpa, dimandashqanrayku.

Sant 5.7-12 niwanchiq, ñakashpapis, Dyuspi mana shaykuq yuyakunanchiq.

Sant 5.13-20 niwanchiq, yach'achikuq ansyanukuna Dyusman mañakunallapa qeshyaqkunapaq.

Santyagum isrraylinukunata napaykurqan

¹ Kuyashqay isrraylinu masikuna, noqa Santyagum isibriykillapa kay kartata qamkuna shikwa shikwa karu nasyungunapi tiyaqkunaman. Tayta Dyuspa, Churin Jisukristupa sirbikuqnin kashpa, qamkuna chay dusi atun ayllukunamanda kaqkunata napaykuykillapa.

Dyusman mañakushun, yach'ayniyuq kananchiqllapa

² Kuyashqay masitakuna, Jisukristupi kriyishpaqa, tukuy imapi padisishpapis, ancha kushikuyllapa. ³ Chaqa allitam yach'angillapa: Padisishpaqam, masta rinchiq yach'akuq Dyuspi yuyakuyta, mana shaykuq chay ñakashqanchiqta agwantananchiq, nishpa. ⁴ Piru ñakashpaqar, ama disanimakashpachu, ashwan ancha allita yuyakuyllapa Tayta Dyuspi, ancha kabal, ancha yach'ayniyuq wambranguna kanaykillapa.

⁵ Mayqanniki mana allita yach'ashpa Dyus munashqanda ruranaykiqua, payman mañakuy. Chaqa payqam mana pengashushpachu ni anyashushpachu, ashwan kushikushpa rin yach'achishuqllapa yumbay pay munashqanda. ⁶ Piru mañakushpaqar, tukuy shunqo Dyuspi kriyiy. Amar yuyaychu: Kinsapch'i mana paypiqa kriyinchu, nishpaqa. Chay mana allita kriyiqqam mar yaku maqchikaqshina. Chaqa wayrawanqam mar yakuqa waqman kayman maqchikan, ¿manachu? (Chayshinallam Dyuspi chay mana allita kriyiqqa. Suq tyimpu Jisukristupi allita yuyakun, suq tyimpumandaqa manana allitachu yuyakun.) ⁷⁻⁸ Payqam yuyan: Kananmandam rinina Dyusta kasuq, nishpa. Chaymandaqam qayandimbaqqa Dyusta qongashpa, chay imangunapillana yuyaykan. Chay laya runakunaqa amana yuyanqachu: Dyusmi rin yanapawaq, nishpaqa.

⁹ Piru Tayta Dyusqam mana nimayuy kriyiq masinchikunata ancha yanapan, kuyashqan baliq wambranguna kanambaq. Chayri paykunaga kushikunqa. ¹⁰ Kanan suq kapuqqar imangunata pyirdishpaqa, ama llakishpachu, ashwan kushikunqa. Chaqa kapuqkunagaq qewakunapa tuktunshinalla das rinllapa chingaqa. ¹¹ Chaqa rupay llugshimushpa ancha rupayaptin, qewa chakiptinga, shumaq tuktun-gunapis wañushpaqa, manam shumaqchu kidan, ¿manachu? Chay tuk-tukunashinam kapuqkunapis imata ruraykashpa qellayta ganananqa, qonqaylla das rinllapa wañuq.

Mana allin yuyaykunatar binsishunllapa

¹² Mayqan runa mallipadu kashpa, mana nima uchata rurashpaqa kushikunqa. Chaqa paytaqam Tayta Dyusqa suq ancha shumaq primyuta qoshpa, rin kawsachiq tukuy tyimpupaqa. Chayshinam ufri-sishqa yumbay payta kuyaqkunata. ¹³ Piru suq runa munashpa uchata rurayta, Dyusta ama tumbanqachu: "Paymi mallipawashpa, animachiwashqa, kay uchata ruranaypaq", nishpaqa. Chaqa Tayta Dyusqam mana nima uchata munanchu rurayta, ni pitapis animachinchu, uchata ruranambaqqa. ¹⁴ Ashwanmi runalla yuyan, mana allikunata ruranambaqqa. Chaqa paypa yuyayninmi animachin, chay uchata rurananga. ¹⁵ Chaymi chay runaga kwirpun munashqandalla kasushpa, uchata ruran. Chayshina uchapi sigishpa, wañushpaqam, rin chingaqa.

¹⁶ Kuyashqay masitakuna, amar ingañaduqa kayllapachu. ¹⁷ Tayta Dyusmi anaq syilumanda tukuy ima allin kaqtalla qowanchiq. Paymi rurashqa rupayta, killata, yumbay lusirukunata. Payqam ancha allin

kashqanshinalla rin kaq. Manam rinchu kambyakaq, llandu kambyakaqshinaqa. ¹⁸ Pay munashqanda rurashpa, akrawashqa kanchiq, yumbay rurashqanmanda mas baliq kananchiqllapa, allip kaqta kriyishqanchiqrayku.

Dyus nishqanda kasushunllapa

¹⁹ Chayri kuyashqay masitakuna, suqkuna rimaptinga, ancha allita uyashunllapa. Piru amar dasqa rimashunchu ni dasqa piñakushunchu. ²⁰ Chaqa suq runa piñakushpaqam, mana ruranchu Dyus munashqandaqa. ²¹ Chayri ama rurayllapachu nima laya mana baliq kusaskunata ni kwirpuyki munashqan uchakunata. Ashwanri umildi kashpa, Dyus nishqanda shumaqta kasuyllapa. Chaqa pay nishqanqam tarpushqashina kashqa shunqoykillapapi, tukuy shunqo paypi kriyinaykil-lapa. Chay nishqanqam ancha pudirniyuq washashunanllapa.

²² Chayri Dyus nishqanda allipta rurayllapa. Amar uyayllapallachu. Chaqa mayqan mana kasuqqa: “Noqam allin runa kani”, nishpaqam, paylla ingañakaykan. ²³ Chaqa Dyus nishqanqam suq ispijushina noqanchiqpaqqa. Chaymi chay yanqa uyaqlla runaqa suq ispijupi qaql-landa chapaykaqshina tukuykan. ²⁴ Chaqa chay ispijupi kaqmi chay uraslla qaqllandaqa rikan. Chaymanda ashushpa ispijumandaqa, dasna qongqan ima laya kashqandaqa. (Chayshinallam chay mana kasukuqku-napis Dyus nishqanda suq rratupaqlla uyanllapa. Chaymandaqam uyashqandaqa manana kasunllapachu.) ²⁵ Piru chay kasuqtaqam Dyusqa rin yanapaq tukuy ima rurashqambi. Chaqa mana shaykuqmi kasun Jisukristupa ancha allin washawaqninchiq liynindaqa.

²⁶ Piru suq runa yuyashpa: Noqam allin duktrinayuq kani, nishpa, piru mana qallunda sujitashpaqam, ingañakaykan. Chaqa chay duktri-nanqam mana nimapaq balinchu. ²⁷ Piru Taytanchiq Dyuspa ancha allin mana taqludu duktrinangam yach'achiwanchiq, yanapananchiq chay ñakaykaq wakchakunata, biyudakunata. Kamachiwanchiqpismi, ama rurananchiq kay mundupa mana baliq kustumbringunata, ama uchayuq kananchiq.

2

Pubrikunatar kuyashunllapa

¹ Masitakuna, ancha allin llipyaykaq Siñurninchiq Jisukristupi kriyishpaqar, yumbay runakunata kuyayllapa, ama wakindallaqa. Amar pipaqpis yuyayllapachu: Manam balinchu, nishpaqa. ² Mayá, kay-paq yuyashunllapa: Kriyiq masinchiqkunawan tandadu kaptikillapa, ch'ayashungiman ishkaq runakuna. Suqnin urumanda achka surti-jayuq, ancha ch'aniyuq mudanayuq. Suqningam pubrisitu, ishkiykaq mawka mudanayuq. ³ Chayshina kaptinqa, ¿imataraq rurangiman-llapa? Qamkuna chay shumaq mudakushqata kayshina nishpa: “Samamuy kay shumaq tiyanaman”, piru chay mana nimayuqta niptikillapa: “Chaypilla shayay ichu chay pachapi tiyay”, nishpaqa, ⁴ chayshina wakinda kuyashpa, wakinda disprisayashpaqam, mana baliq yuyayniyuq juyishshina kangillapa.

⁵ Kuyashqay masitakuna, allitar uyawayllapa. Dyusmi kay mundupi yumbay tiyaqkunamanda pubrikunata akrashpa, yanapashqa, paypi allita kriyinanllapa. Chaymi Jisukristu shumaqta kamachikuptin,

chay pubrikunaqa paypa pullanna rin tiyaq. Chayshinam Dyus ufri-sishqa payta kuyaqkunataqa. ⁶ Piru qamkunaqam pubrikunata pen-qachishqallapa kangi. ¿Manachu yach'angillapa: Kapuqkunaqam ancha trabajachishushpa, ashlitatalla pagarashushpa, qamkunamanda ancha ganallapa, nishpa? Dimandashushpapis, amalas apashungillapa aw-turidarkunaman. ⁷ Paykunaqam musyashpa, ancha allin Washadurn-inchiqpa washanda rimanllapa, ¿manachu? Piru qamkunaqam paypa shumaq shutinwan shutikurqaykillapa.

⁸ Dyuspa Santu Librumbim kay ancha baliq liypaq kayshina nin: “Runa masikita kuyay, qamba kwirpuykita kuyashqaykishina”, nishpa. Chayta kumplishpaqam, allita ruraykangillapa. ⁹ Piru mana nimayuqkunata penqachishpa, kapuqkunatalla kuyashpaqam, Dyuspa chay liynindaqa mana kumpliylkangillapachu. Chaymi Dyuspa ñawpambiq uchayuq kangillapa. ¹⁰ Chaqa Dyus kamachikushqanda yaqqa yumbayta kasushpa, piru suqsituta mana kasushpaqam, uchayuqna kanchiq Dyuspa ñawpambiq, yumbay liyninda mana kasushqanchiqrayku. ¹¹ Dyusqam nirqan, warmiyuq ichu runayuq kashpa, ama suqwan puñunanchiq. Niwashqapismi kanchiq, ama wanchikunanchiq. Chaymi suq runa Dyusta kasunanrayku warminwanlla kashpapis, piru wanchikushpaqa, uchayuqna. Chaqa Dyus nishqandaqam mana kasushqachu.

¹² Dyusmi yumbay noqanchiqta rin jusgawaqninchiq: “¿Allitachu Churiy Jisukristu kamachikushqanda kasushqa ichu mana?” nishpa. (Chayri Jisukristupi allipta kriyishpa, Dyusta, runa masinchiqkunata kuyashunllapa, uchanchiqmanda pirdunadu kananchiq.) ¹³ Chaqa Tayta Dyusmi mana llakipashpachu rin jusgaq yumbay chay mana llakipakuqtaqa. Piru jwisyu diyapim rin llakipaq yumbay chay llakipakuqtaqa.

Jisukristupi kriyishpaqa, kamachikushqanda kasushun

¹⁴ Masitakuna, ¿imapaqtaq balin suq runa shiminwanlla ninambaq: “Noqam kriyini Jisukristupi”, nishpaqa? Chaqa allipta kriyishpaqa, Jisukristu nishqanda ruranman. Piru shiminwanlla kriyishpaqa, ¿atinmanchu washakayta? Manám. ¹⁵ Mayá, yuyashunllapa suq pubri kriyiq masinchiqpi. Mana mudanayuq, mana mikunayuq kaptin, ¹⁶ mayqanninchiq mana nimata qoshpaqa, ninchiqman: “Dyus yanapashunqa. Kushikushpa riy. Imawambis qoñukay. Mishkita mikuy”, nishpaqa, ¿ima laya kriyiqkunaraq kanchiqmanllapa? ¹⁷ Chayshina mana yanapashpaqa, yanqa shiminchiqwanlla kriyiykanchiqllapa. Manam alliptaqa kriyiykanchiqchu.

¹⁸ Suq runam ninman: “Qamqam kriyingilla Jisukristupi; piru noqam suqkunata yanapani”, nishpa. Piru suq runa Jisukristupi kriyishpalla, mana yanapakuptinqa, ¿imashinam atinchiqman yach'ayta: “Alliptam kriyin”, nishpa? Manam atinchiqmanchu yach'aytaqa. Piru noqaga Jisukristupi kriyishpa, runa masiyta yanapaptiyimi, atingillapa yach'ayta: “Alliptam Jisukristupi kriyin”, nishpa. ¹⁹ Mayqanniki kriyishpa: Dyusninchiqllam allip Dyus, nishpaqam, allip kaqta kriyiykangi. Piru Dyusta mana kasushpaqam, dyablukunashina kangi. Chaqa chay dyablukunapismi qamshina Dyuspi kriyinllapa. Payta manchashpam ch'apsikanllapa. Piru manam munanllapachu payta kasuytaqa. ²⁰ ¡A, runa tuntu! ¿Imashinam atini intyindichishuyta? Kriyishpalla,

mana nima allita rurashpaqam, mana ringichu washakaq. Yanqam kriyiykangi. ²¹ Manchu unay agwilunchiq Abrajanqam Dyusta kasushpa, churin Isakta aparqan suq pata altarman, chaypi wanchinambaq. Chayta ruraptinmi, Tayta Dyusqa uchangunata pirdunashpa, mana uchayuq runapaqna riqsirqan. ²² Chaqa chay Abrajanmi, Dyuspi yuyakushpa, payta allita kasurqan. Chaymi Tayta Dyusqa yanaparqan, mas allita paypi yuyakunambaq, allita kasushqanrayku. ²³ Chayshina kasuptinmi, Dyuspa Santu Librumbi kay nishqanga kumplishqa: “Abrajanmi Tayta Dyuspi allipta yuyakurqan. Chaymi Dyusqa mana uchayuq runapaqna riqsirqan”, nishpa. Chayraykum Abrajambaqqa niqlapa: “Dyuspa yanasun (yanasan)”, nishpa.

²⁴ Chayshina allipta kriyishpa kasuptinchiqmi, Tayta Dyusninchiqqa manana uchayuqpaq riqsiwanchiq. Piru yanqa kriyiptinchiqlaqam, mana riqsiwanchiqchu wambrangunapaqqa. ²⁵ Chay unay uchayuq warmi Rrabqam ancha bandulira karqan. Piru Dyuspi kriyishpam, paytana kasurqan. Chaymi isrraylinukunapa chapakuq kach'adungunata wasimbi pakashpa, suq ladu ñandana kach'arqan, kuntrangunamanda washakananllapa. Chaymi Tayta Dyusqa yumbay uchangunamanda pirdunashpa, mana uchayuq warmipaqna riqsirqan. ²⁶ Chaymi ancha balin, Dyusta kasunanchiq. Chaqa samayninchiq ushyakaptingam, wañunchiqna, ¿manachu? Chayshinallam yanqalla kriyishpa, Dyusta mana kasushpaqa, wañushqashina kanchiq.

3

Shiminchiqtar sujitashun

¹ Kuyashqay masitakuna, gamkunapiqa ama achka yach'achikuqkuna kangachu. Chaqa allitam yach'anchiq: Noqaykuna yach'achikuqkunatam Dyusqa masta rin jusgawaqllapa, mana allita kawsaptiyllapa, nishpa. ² Chaqa yumbayninchiqmi uchata ruranchiq. Piru suq runa shiminwan mana nima uchata ruraqmi ancha allin runa. Chaqa yach'anmi yumbay kwirpunda allita sujitayta.

³ Bistyapa shiminmanmi frinuta ruranchiq kasuwananchiq. Chay taksha frinuwanllam atinchiq chay atun animalta purichiyta may munashqanchiqta. ⁴ Chayshinalla yuyashun chay yakupi puriq barkukunapqpis. Ancha atun kaptin, jwirti wayra suq laduman apaykaptimbismi, runakunaqa suq muyuchinan palawanlla atinllapa apayta may munashqanda. ⁵⁻⁶ Chayshinallam qallunchiqpis kwirpunchiqmanda ancha uchulita kashpapis, ancha alabakan: “Tukuy imatam atini rurayta”, nishpa. ¡Qallunchiqqam suq chispa ninitashina! Manchu suq ancha uchulita chispa ninita mirashpaqa, rupachin ancha achka muntita. Chayshinallam qallunchiqpis ancha uchulita kashpapis, ancha achkata dañachin. Chaqa infyirnumanda dyablupa yuyayningunam qallunchiqta mana allikunata rimachin. Chayshinam bidanchiqta dañachin, ancha uchayuq kananchiqllapa.

⁷ Runakunaqam atin dumayta tukuy laya chukaru animalkunata, pishqokunata, yakupi tiyaq animalkunata, kulibrakunatapis. ⁸ Piru qallunchiqtaqam mana pipis atinchu duminayta. Chaqa qalluqam suq bininushina ancha qawch'u dañachikunanqa. Chaymi das mana allikunata riman. ⁹ Chaqa chay qallunchiqwanllam Tayta Dyusta shumaqta alabanchiq. Chaymandaqam runa masinchiqkunata dasna

maldisyanchiq. Piru Tayta Dyusqam yumbay runakunata rurawashqa kanchiq, payshina kananchiqllapa. ¹⁰ Chayri kuyashqay masitakuna, manam ni ashliya balinchu, shiminchiqwan Dyusta alabashpa, runa masinchiqta maldisyananchiqqa. ¹¹ Mayá, kaypaqpis yuyashunllapa: ¿Suq pukyumandallachu pulla llugshinman mishki yaku, ayaq yaku? Manám. ¹² Kuyashqay masitakuna, ¿yura igusqachuraq puqonman asiy-tunasta ichu ubasqachuraq puqonman iguskunata? ¡Manám! Chayshinallam kach'i yakumandapis mana atinchu llugshiyta mishki yakuqa. (Chayshinaqam mana balinchu shiminchiqwan Dyusta alabashpa, runa masinchiqta maldisyananchiqqa.)

Dyusmanda yach'akuqkunaqar kayshina kawsanqa

¹³ Qamkunamanda suqniki ancha yach'ayniyuq kashpaqar, ancha umildi shumaqta kawsanqa. ¹⁴ Piru mayqanniki imbidyusu kashpa, tukuy imayuq munashpa kaytaqa, ama afaniru kangachu ni llullakunqachu: “Ancha yach'ayniyuqmi kani”, nishpaqa. ¹⁵ Chaqa chayshina yuyashpaqam, mana nimatapis Dyusmandaq yach'akushqachu kangi. Chay laya mana baliq yuyaykunatam yach'akushqa kangi kay pachapi uchayuq runakunamanda ichu kwirpuyki munashqanmanda ichu kikin dyablumanda. ¹⁶ Chaqa chay imbidyakuqkuna, chay kuntrakuqkunaqam maypi kashpapis, yumbay laya uchakunata rurashpa, mana atinllapachu shumaqta kawsaytaqa.

¹⁷ Piru Dyusmanda yach'akuqkunaqam ancha shumaqta tiyanllapa, mana nima uchata rurashpachu, ni piñakushpachu. Ashwanmi ancha allin kashpa, tukuy imapi allita uyanllapa runa masingunata. Llakipashpam, suqkunata yanapanllapa. Kanan manam nimata pakashpachu, allip kaqtalla rimashpa kawsanllapa. ¹⁸ Paykunaqam anyanakuqkunata kunashpa alliyachinllapa, kushikushpa, Dyus munashqanshina kawsananllapa.

4

Kay pachapa imangunata ama munashunllapachu

¹ ¿Imaraykutaq qamkunapura pilyashpa, anyanakungillapaqa? Chaqa kwirpuykillapa tukuy ima munashqanraykum chayshinaqa kawsangillapa. ² Qamkunaqam imata ancha munashpa, mana atishpa kunsigiyaqa wanchikungillapa. Chayshina ancha munashpam, imbidyanakushpa pilyangillapa. Chaqa Dyusman mana mañakushpaqam, mana atingillapachu kunsigiya chay munashqaykitaqa. ³ Kanan kwirpuyki munashqandallam Dyusman mañakungillapa. Chaymi Dyusqa mana qoshungillapachu.

⁴ ¡A, runakuna, warmikuna Dyusta traysyunaqkuna! ¿Ima, manachu yach'angillapa: Dyusmi tukuy laya uchakunata ch'iqnin, nishpaqa? Qamkunaqam chay mana kriyiqkunashina munashpa kawsaytaqa, Dyuspa kuntran kangillapa. ⁵ Chaymi Dyuspa Santu Librumbiqam mana yanqachu yach'achiwanchiq: “Dyuspa Santu Ispiritungam noqanchiqkunapi tiyan. Payqam ancha kuyawanchiqllapa. Chaymi silusu, ama uchata rurananchiq”, nishpa. ⁶ Piru ancha allin kashpam, yanapawanchiq. Chaymi Santu Librumbi nin: “Dyusmi yumbay palanganuta kuntran. Piru umildikunataqam ancha yanapan”,

nishpa.* ⁷ Chayri Dyusta tukuy shunqo kasushpa, dyabluta kuntrashunllapa. Chayshina kuntraptinchigmi, payqa noqanchiqmanda rin mitikaq. ⁸ Chaymi Dyusman tukuy shunqo mañakuptikim, paypa Santu Ispiripun rin shamuy shunqoykiman yanapashunan. Chayri qamkuna uchayuqkuna amana maluta rurayllapachu makikiwanqa. Chayshinalla qamkuna ishkay yuyayniyuqkunapis uchaykikunata di-jashpa, Tayta Dyustana kasuyllapa, limpyu shunqoyuq kanaykillapa. ⁹ Chayri amana asikushpachu, ashwan mana allita rurashqaykirayku syintishpa, waqayllapa. ¹⁰ Umildiyashpana, Siñurninchigta tukuy shunqo kasuyllapa. Chayshina ruraptikiqam, payqa ancha baliqpaq rin riq-sishuqllapa.

Amar jusganakushunllapachu

¹¹ Masitakuna, ama ni mayqannikipa washanda rimayllapachu. Chaqa kriyiq masinchigta jugashpa rimashpaqam, Jisukristupa liynindapis jugaykangi. Qam juyisshina munashpa kaytaqam, Dyuspa liynindaqa manana kasuykangichu. ¹² Chaqa Jisukristullam qowashqa kanchiq chay liynindaqa. Payllam juyisninchig. Chaymi paylla atin runakunata jugayta, washanambaq ichu chingachinambaq. Piru qamqa, ¿pitaq kangi runa masikita jusganaykiqa?

Dyusllam yach'an tukuy tyimpupaqa

¹³ Uyawayllapa qamkuna palanganukuna. Qamkunaqam ningillapa: “Kanan ichu qayam rinillapa riq chay mayqan llaqtaman. Chaymi suq watata nigusyuta rurashpa, qellayta rinillapa ganaq”, nishpa. ¹⁴ Piru manam yach'angillapachu: ¿Imam rin pasawaqllapa qaya? nishpaqa. ¿Ima randishqachu bidaykillapaqa? Manchu pukutaykunaga suq pachapi rikakushpa, das chingan. Chayshinallam bidanchiqpis mana durashpachu, das chingan. ¹⁵ Chayri ningimanllapa: “Siñurninchig munaptinmi, kawsashpa kay imata rurashaq; manaqa manam”, nishpa. ¹⁶ Piru qamkunaqam ancha palanganuyangi. Chay layaqam ancha malu. Manam nimapaq balinchu. ¹⁷ Chaymi suq runa yach'ashpa: Dyusmi munan kay byinda ruranaypaq, nishpa, piru mana rurashpaqam, uchayuqna kidan.

5

Uyakuyllapa kapuqkuna

¹ ¡Uyakuyllapar kapuqkuna! Rinmi ch'ayamuq tyimpu ancha ñakanaykillapa. Chaypaq waqashpa, qayach'akuyllapa. ² Chaqa yumbay chay ch'aniyuq kusanikikunam rin ismuq. Chay ancha shumaq mudanaykikunam kurushpa rin ushyakaq. ³ Chay uruyki, qellaynikim rin muqosuyaq. Chay dañakaq qellaynikiqam suq tistigushina rin shimbishuq. Chayshina achka qellayta munashqaykiraykum, chay mana baliq yuyaynikikuna ninashina rinllapa chingachishuq. Chaqa kay ultimu diyakunapim (pubrikunata mich'ashpa,) tukuy kusanikita qotuykangillapa. ⁴ Chay kusichaykita tandaq runakunatam mana pagarashqachu kangi. Chaymi pagungunapaq Dyusman rriklamashqallapa. Kanan ancha pudirniyuq Tayta Dyusmi uyashqa chay rriklamaq trabajaqkunata. ⁵ Kay mundupim qamkunaqa ancha bwina bida pasashpa, kwirpuykipa gustundalla rurashpa,

* 4:6 Proverbios 3.34

animalkunashina gurdyashqallapa kang. Chaymi listuna kangillapa, jwisyu diyapi wanchishunanllapa. ⁶ Chaqa qamkunaqam allin runakunata dimandashpa, wanchichishqallapa kang, qamkunamanda mana atiptinllapa washakayta.

Mana shaykuq kriyishpa, Dyusman mañakushunllapa

⁷ Chayri masitakuna, ñakashpapis, ama disanimakaychu. Ashwanri shumaqta shuyakuyllapa, Siñurninchiq Jisukristu shamunangaman. Manchu suq tarpukuqqa, simillanda tarpushpaqa, shuyakun tamyaptin wiñanambaq, allin kusichayuq kanambaq. ⁸ Chay tarpukuqshinalar qamkunapis ama disanimakashpachu, shuyakuyllapa, Siñurninchiq shamunangaman. Chaqa payqam dasna rin shamuy. ⁹ Chayri masitakuna, uyayllapa: Dyusmi juyisninchiq. Payqam pungunchiqman ch'ayamuykaqshina. Chaqa listunam shamunambaq jugsawananchiq. Chaymi kunaykillapa, ama ni mayqannikipa kuntranda rimanaykillapa, Tayta Dyus chaypaq ama jugsashunanllapa.

¹⁰ Kuyashqay masitakuna, Tayta Dyuspaq rimaqkunam ancha ñakashpapis, paypaq mana shaykuq rimarqanllapa. Chayshinalla noqanchiqkunapis paykunashina ñakashpapis, Dyuspaq mana shaykuq rimashunllapa. ¹¹ Chaqa suq kriyiq masinchiq ancha ñakashpa, allita kriyishpa Tayta Dyuspiqam, noqanchiqpaqqa ancha shumaq. Chayri payqa kushikunqa. Qamkunaqam uyashqallapa kang chay Jubpaq, ¿manachu? Payqam ancha ñakashpapis, mana shaykuq Dyuspi yuyakushpa, mana ñigarqanchu paytaqa. Chaymandaqam Tayta Dyus ancha allin, ancha llakipakuq kashpa, chay Jubtaqa ancha yanaparqan.

¹² Piru kuyashqay masitakuna, yumbay chay nishushqaymandam masta kunaykillapa, ama juranaykillapa, ama ni syiluta, ni kay pachata nimata myintashpa, ni “pur dyusitu” ninaykillapa. Ashwanri imapaq “ari” nishpaqa, chayta kumpliylapa. “Manám” nishpaqa, ama rurayllapachu. Ufrisishqaykita kumpliylapa, Tayta Dyus ama kastigashunanllapa.

¹³ Mayqanniki padisiykashpaqa, Dyusman mañakuyllapa. Mayqanniki kushikuykashpaqa, Dyusta alabay kantashpa. ¹⁴ Mayqanniki qeshyaq kashpaqa, qayay yach'achikuq ansyanyukikunata. Chaymi shamushpa chay qeshyaqpa umanman asiytita rurashpa, Siñurninchiq Jisukristupa shutimbi Dyusman paypaq mañakunqallapa. ¹⁵ Tukuy shunqonwan yuyakushpa mañakuptinllapam, Siñurninchiqqa chay qeshyaqta rin kach'akachiq. Uchayuq kaptimbismi, chay qeshyaqtaqa rin pirdunaq. ¹⁶ Chayri mana allita rurashpaqa, kriyiq masinchiqkunata kunfisayllapa: “Kay mana allikunatam rurashqa kani”, nishpa. Kanan suqnikipaq suqnikipaq Dyusman mañakuyllapa, chay uchaykikunamanda pirdunashushpa, qeshyaynikimanda kach'akachishunan. Chaqa suq ancha allin runa tukuy shunqo mañakuptinqam, Dyusqa uyashpa, ancha pudirniyuq kashpa, ancha allita rin yanapaq. ¹⁷ Yuyashumbis Dyuspaq rimaq Eliyaspaq. Payqam noqanchiqshina runalla karqan. Piru tukuy shunqo Dyusman mañakuptin ama tamyanambaqmi, kimsa wata y midyuta mana tamyarqanchu kay pachapiqa. ¹⁸ Chaymandaqam tamyanambaq mañakuptinqa, tamyarirqanna. Chaymi tarpudukuna allita wiñaptin, allin kusichakuna karqan kay pachapi.

¹⁹ Chayri masitakuna, suq kriyiq masinchiq allip kaqmanda pandashpa, mana baliq duktrinapi kriyiptin, qamkuna shumaqta kunashpa Dyusman kutimunambaqqa, ²⁰ ancha allita ruraykangillapa. Chaqa chayshina kutichimushpaqam, chay uchayuqta washaykangillapa, ama chinganambaq. Chayshina kutichimuptikim, Tayta Dyusqa rin pirdunaq chay achka uchangunata.

APUSTUL SAN PIDRUM KAY PUNTA KARTATA ISKIBRIRQAN (1 PIDRU)

¿Pitaq karqan San Pidruqa? San Pidruqam Jisukristupa dusi apustulninmanda suqnin karqan. Chaymi Jisukristu syilumanna riptinqa, Pidruqa achka lugarkunaman rishpa, Jisukristupaq yach'achikurqan. Kriyiq masingunam Pidrutaqa ancha rrispitaqllapa. Chay Pidrullam Simumbis shutirqan. Yach'ananchiq masta Pidrupaq, liyishunllapa: San Matiyu 14.22-33; San Markus 8.27-33; 9.2-8; 14.66-72; San Lukas 5.1-11; San Jwan 1.40-44; 21.15-19; Ichus 2.1-5.42; 8.14-25; 10.1-48; 11.1-18; 12.1-19; 1 Kurintiyus 9.5; Gálatas 2.6-16.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? Pidruqam kay kartataqa iskibrishpa, kach'arqan sinku atun prubinsyapi tiyaq kriyiq masingunaman, ancha ñakaykaptinllapa. Chay prubinsyakunaqam shutiqllapa: Puntu, Galasya, Kapadusya, Asya, Bitiña.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Pidruqam chay ñakaykaq kriyiq masingunata iskibrirqan, animachinambaq, padisishpa, ama shaykunambaqllapa.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?

1 Pid 1.1-12 niwanchiqllapa, Tayta Dyusqam mushuq bidata qowashqa kanchiq, wañushpapis, paywan tukuy tyimpu kawsananchiq. Chayri ñakashpapis, ama shaykushpachu, ashwan kushikushpa kawsashunllapa.

1 Pid 1.13-2.10 niwanchiq, Dyuspa wambranguna kashpaqa, ama uchakunata rurananchiq.

1 Pid 2.11-4.19 niwanchiq, allita rurashqanchiqrayku ñakashpapis, ama shaykunanchiq; ashwan agwantashpa, kushikushpa, Jisukristushina kawsananchiq.

1 Pid 5.1-13 niwanchiq, yach'achikuq ansyankuna kriyiq masingunata shumaqta yach'achishpa, kwidanambaq; chulukuna chay yach'achikuq ansyangunata shumaqta kasunambaq; yumbayninchiq umildi kashpa, kasunakunanchiq; Jisukristupi allita kriyishpa, ancha kwidakashpa, ama dijananchiq, dyablu binsiwananchiq.

Pidrum iskibrirqan shikwakaqkunaman

¹ Kuyashqay masitakuna, noqam Pidru kani. Jisukristum akrawashqa, paypa apustulnin kanaypaq. Chaymi kay kartata iskibriykillapa. Chaqa qamkunaraqam kay mundupiq shikwa shikwa furastirushina kawsangillapa prubinsya Puntupi, prubinsya Galasyapi, Kapadusyapi, Asyapi, prubinsya Bitiñapipis. ² Taytanchiq Dyusmi unaymandapacha qamkunapaq yach'ashqa. Chaymi akrashushqallapa, paypa wambranguna kanaykillapa. Qamkunatam Santu Ispiritunda qoshushqa, allita kasunaykillapa Churin Jisukristuta. Chaqa chay Churingam yawarninda ich'arqan, uchaykikunamanda washashunambaq. Chaymi Tayta Dyusman mañakuni, tukuy imapi yanapashunan, ama nimata manchashpachu, ashwan kushikushpa kawsanaykillapa.

Jisukristupi kriyaiqkuna kushikushpa kawsashunllapa

³ ¡Alabashunllapa Siñurninchiq Jisukristupa Taytan Dyusta! Chaqa payqam ancha allin, ancha llakipakuq. Chaymi Churin Jisukristuta wañushqanmanda kawsachimurqan, noqanchiqkunata washawananchiq, mushuqmanda nasirishqashina kananchiqllapa. Chaymi yuyakunchiqllapa: Dyuswan rinchiq kawsaq, nishpa. ⁴ Chaqa anaq syilupiqam rin qowaqninchiq ancha shumaq irinsyanchiqta. Chay irinsyanchiqqam mana nunka ushyakanqachu ni dañakanqachu ni chinganqachu chakiyqaq tuktushina. ⁵ Chaqa Tayta Dyusqami ancha pudirniyuq kashpa, paypi kriyiptinchiq kwidawanchiq, jwisyu diya ch'ayamuptin, washawananchiqllapa. Chay diyapiqam rin rikachiwaqninchiq: “Washashushpam, ancha shumaqta rini kawsachishuq”, nishpa.

⁶ Chaymi qamkuna kay tyimpupi suq rratupaq qesachadu kashpapis, kushikushpa kawsangillapa. ⁷ Chaqa qamkunaqam ancha balingillapa Dyuspaqqa. Manchu runakunaqa uruta chulluchishpa mallipanllapa, yach'anambaq: ¿Allipchu urulla ichu taqludu? nishpa. Chayshinalam Dyusqa qamkunatapis dijashungillapa, mallipadu kanaykillapa, yumbay yach'anambaq: ¿Alliptachu Dyuspi kriyinllapa ichu mana? nishpa. Allita kriyishpaqam, ancha balingillapa maski chay ushyakaq urumanda. Chayshina allita kriyiptikiqam, Jisukristu shamushpa, kushikushpa, ancha rin alabashuqllapa.

⁸⁻⁹ Chaqa qamkunaqam payta mana rikashpapis, ancha kuyangillapa. Ancham yuyakungillapa paypiqa, washadu kanaykillapa. Chaymi kananqa ancha kushikushpa, mana ni atingillapachu niyta yumbay chay ancha shumitaq kaqpaq, ancha shumaq kashqanrayku.

¹⁰ Waq unay tyimpukunapim Dyuspaq rimaqkunaga ancha istudyarqanllapa intyindinambaq: ¿Imashinam Tayta Dyus rin washaq runakunata, warmikunata? nishpa. Chaymandaqam Dyuspaq rimarqanllapa: “Ancha allin kashpam, rin washawaqninchiq”, nishpa. ¹¹ Jisukristupa Santu Ispiritunmi Dyuspaq chay rimaqkunataqa kayshina yach'achirgan: Dyus Akrashqan Washadurmi ancha ñakashpa rin wañuq. Piru wañushqanmanda kawsamushpa, llipyashpam, rin riq syiluman, nishpa. Chaymi chay rimaqkunaga ancha munarqanllapa yach'ayta Santu Ispiritu chay nishqambaq: ¿Piraq chay ñakaq Washadurqa? ¿Ima tyimpuraq chayqa kanqa? nishpa. ¹² Chaymi Dyusqa chay rimaqkunata yach'achirgan: “Chay ufrisikushqayqam manaraq qamkunapa tyimpuykipichu rin kumpliqa. Ashwanmi rin kumpliqa suq tyimpupiraq”, nishpa. Chaymi kananqa Dyusqa Santu Ispiritunda syilumanda kach'amushqa, yanapanambaq chay yach'achishuq kriyaiq masinchiqkunata. Chaykunapaqmi Dyuspa kikin anjilningunapis ancha munanllapa intyindiya: ¿Imapaqmi Dyusqa runakunata warmikunata ancha kuyashpa, munashqa washayta? nishpa.

Dyusqam munan, shumaqta kawsananchiq

¹³ Chayri tukuy jwisyuykiwan allita yuyayllapa: ¿Imatam rini ruraq? nishpaqa. Kayshinapisri allita yuyakuyllapa: Tayta Dyusmi ancha allin kashpa, Jisukristu shamuriptin, tukuy imata rin qowaqninchiq, nishpa. ¹⁴ Dyustana allita kasuyllapa. Chaqa manaraq paypi kriyishpaqam, kwirpuyki yumbay munashqanda ruraraqykillapa. Piru

kananqa amana kawsayllapachu chay unay kawsashqaykishinaqa. 15-16 Tayta Dyusmi Santu Librumbi nin: “Noqam ancha santu kani. Chayri qamkunapis noqashina ancha santu kayllapa”, nishpa.* Tayta Dyusmi akrawashqa kanchiq, wambranguna kananchiqllapa. Chayri pay nishqanshina, ancha shumaqta kawsashunllapa.

17 Noqanchiqkunaqam Dyusta Taytanchiqpaq riqsinchiqllapa, ¿manachu? Chaqa payqam yumbayta ancha allita rin jusgaq tukuy ima rurashqambaq, mana ni pita kuntrashpachu ni pita sawachashpachu. Chayri payta manchashpa, kay mundupiq tukuy tyimpu allita rurashpa kawsashunllapa. 18 Chaymi Tayta Dyusqa qamkunata washashushqa tukuy ima malu rurashqaykimanda. Chaqa yumbay chay mana baliq kustumbrikitam yach'akushqallapa karqayki chay agwiluykikunamanda. Chaymi Tayta Dyusqa ancha ch'aniyuqta pagarakushqa, qamkunata washashunambaq. Manam ushyakaq urutachu ni qellaytachu pagarakushqaqa. 19 Ashwanmi Churin Jisukristupa yawarninda ich'ashpa pagarakushqaqa. Payqam wañurqan suq ancha shumaq uñitashina, noqanchiqkunata washawananchiq. 20 Chaqa Tayta Dyusqam manaraq rurashpa kay munduta, nishqana karqan: “Churiymi rin wañuq, runakunata, warmikunata washanambaq”, nishpa. Piru chayraqmi Jisukristuta kay munduman kach'amurqan, noqanchiqkunata washawananchiq. 21 Chaymi Tayta Dyusqa Jisukristuta wañushqanmanda kawsachimurqan. Chaymandaqam syiluman aparqan, ancha pudirniyuq kanambaq. Chaymi noqanchiqkunaqa Jisukristurayku Tayta Dyuspi kriyishpa, yuyakunchiqllapa: Rinchiqllapam riq syiluman, nishpa.

22 Chayraykum kananqa Dyuspa Santu Ispiritun yanapashuptin, qamkunaqa Dyus allip nishqanda kasushpa, uchaykikunata dijashqallapa kang'i, limpyu shunqoyuq kashpa, kriyiq masinchiqkunata allipta kuyanaykillapa. Chayshinar suqniki suqnikiwan tukuy shunqo tukuy jwirsaykiwan allipta kuyanakuyllapa. 23 Chaqa mananam wañuq taytaykikunapa wambranllachu kangillapa. Ashwanmi kananqa Dyus nishqambi kriyishpa, mushuqmanda nasirishqallapa kang'i, paypa wambrangunana kanaykillapa. Chay nishqanqam mana nunka chinganchu. Ashwanmi tukuy tyimpu rin duraq. 24 Chaymi Dyuspa Santu Librumbi nin:

Yumbay runakunam qewashina das wañun. Chaqa qewa chakiptinmi, tuktunga ishkin. Chayshinallam runakunapis, pudirniyuq kashpa ichu yach'ayniyuq kashpapis, das wañun.

25 Piru Dyus nishqanqam tukuy tyimpupaq duran. Manam nunka ushyakanqachu, nishpa.*

Kanan chay shumaq nishqandaqam qamkunata yach'achishushqallapa kani.

2

1 Chayrayku ama nima maluta rurayllapachu. Amar ingañakuyllapachu. Amar shimikiwanllaqa Dyusta kasuychu. Amar imbidyanakuychu. Amar runa masikipa washanda rimayllapachu. 2-3 Allitam yach'angillapa: Tayta Dyusmi ancha allin, nishpa. Dyus nishqambismi noqanchiqpaqqa ancha mishki lichi purushina.

* 1:15-16 Levítico 19.2

* 1:25 Isaías 40.6-8

Iti wambritukunaqam ancha munan ñuñuyta lichinda, ¿manachu? Chayshinallar noqanchiqkunapis ancha munashun yach'akuyta Tayta Dyus nishqanda, paypi mas allita kriyishpa, uchanchiqmanda washadu kananchiqllapa.

Jisukristum kawsaq rumishina

⁴ Runakunaqam Jisukristuta riqsirqanllapa mana baliq rumitashina. Chaymi paytaqa wichukurqanllapa. Piru Tayta Dyuspaqgam Jisukristuqa ancha shumaq ancha baliq kawsaq rumishina. Chayri payman qemikayllapa. ⁵ Chaqa qamkunapismi Jisukristushina Dyuspaqqa shumaq kawsaq rumikunashina kangillapa. Chayri Dyusta bidaykita qoyllapa, qamkunamanda ilgisyanda ruranambaq, numbrashunanllapa, kuranguna kanaykillapa. Chayshina Jisukristupi kriyishpa, kuranguna kaptikillapam, Tayta Dyusqa kushikushpa rin ch'askiq ufrindaykikunata. ⁶ Chaymi Dyusqa Santu Librumbi Jisukristupaqqa kayshina nin:

Siyun llaqtapim rini ruraq simyintupa iskinambi suq mas baliq rumita. Chaymi paypi kriyiqkunaga mana rinllapachu penqakuq, nishpa.*

⁷ Chaymi noqanchiq kriyiqkunapaqqa chay rumiqa ancha balin. Piru Dyuspa Santu Librumbim chay mana kriyiqkunapaqqa kayshina nin: Chay albañilkuna wichukushqan rumiqam mas baliqpaq tikrakashqa, nishpa.*

⁸ Piru mana kriyiqkunapaqqash Jisukristuqa:

Suq rumi ñambi trumpichishpa bulaqshina.*

Chaymi paypi mana kriyiqkunaga Dyus nishqanda mana kasushpaqa chingan. Chaqa unaymandapacham paykunapaqqa kamashqa chinananllapa.

Dyuspa wambrangunam kanchiq

⁹ Piru qamkunaqam Dyuspa ayllunna kangillapa. Akrashushqallapam, payta sirbiq kurakuna kanaykillapa, paypa nasyunnimbi tiyaq santu wambranguna kashpa, paypa familyan kanaykillapa. Chayshinam akrashushqallapa, paypa ancha shumaq nutisyanda yach'achikunayki, uchaykikunamanda akrakashpa, shumaqtana payta kasunaykillapa. Piru manaraq Dyuspi kriyishpaqam, uchayuq kashpa, tutayaqpishina kawsarqaykillapa. Piru kananqam Tayta Dyusqa qamkunata washashushqa, ancha shumaq achikpina kawsanaykillapa.

¹⁰ Unayqam qamkunaga wichukushqa kargaykillapa. Piru kananqam Dyuspa ayllunna kangillapa. Unayqam mana pipis llakipashurqanchu. Piru kananqam Dyusqa ancha llakipashungillapa.

Kawsashunllapa Dyusta sirbinanchiq

¹¹ Kuyashqay masitakuna, kay mundupiqam furastirukunashina kawsanchiqllapa. Chaqa mas lijitimu llaqtanchiqgam syilupiraq. Chaymi rrugaykillapa, ama kwirpuyki munashqandalla ruranaykillapa. Chay mana allin yuyayninchiqkunam munan ishkichiwayninchiqta, Dyusmanda akrakananchiq. ¹² Chayri allikunata rurashpa kawsayllapa

* 2:6 Isaías 28.16

* 2:7 Salmo 118.22

* 2:8 Isaías 8.14

chay mana kriyiqkunapa ukumbi. Chayshina kawsaptikillapam, paykunaga intyindingallapa: Alliptam waq runakunaga Dyus nishqanda kasun, nishpa. Chaymi kuntrayki rimaqkuna kashpapis, Dyuspi kriyishpa, jwisyu diya ch'ayamuptin, Dyusta rinllapa alabaq.

¹³ Chayri Jisukristupi kriyishpa, kay mundupa mas pudirniyuq gubyirnunda, yumbay numbrashqan gubyirnungunatapis kasuyllapa. ¹⁴ Chaqa chay mas pwidig gubyirnum kamachin chay awturidarkunata, mana alli ruraqkunata kastigananllapa, alli ruraqkunataqa alabananllapa. ¹⁵ Chaymi Dyusqa munan shumaqta kawsanaykillapa, chayshina uyarachinayki chay tuntu mana kriyiqkunata.

¹⁶ Atingillapam tukuy ima munashqaykita rurayta, piru alli kaqtalla. Amar yuyayllapachu: Munashqayta atishpa ruraytaqam, malutapis atini rurayta, nishpaqa. Ashwanri Dyuspa allin kriyadunshina kawsayllapa. ¹⁷ Chayshinar runa masikikunawan shumaqta kawsayllapa. Kriyiq masinchiqkunatar allita kuyayllapa. Dyusta ancha rrispitashpar, ama nima maluta rurayllapachu. Kay mundupa mas pudirniyuq gubyir-nundapis ancha rrispitayllapa.

Ñakashpapisri, Jisukristushina kawsashun

¹⁸ Randishqa kriyadukuna, patrunnikita ancha rrispitashpa, shumaqta kasuyllapa, allin ichu malu kaptimbis. ¹⁹ Suqkuna yanga qesachawaptinchiqpis, agwantashunllapa Dyus munashqanshina. Chaqa ancha allim, chayshina rurananchiq. ²⁰ Piru mana allita ruraptikillapa, chaypaq suqkuna maqashuptinqam, awnki agwantaptikipis, Dyuspaqqa mana balinchu. Piru qamkuna allita rurashqaykirayku ñakashpa, agwantaptikiqam, Dyuspaqqa ancha balin. ²¹ Dyusqam qayashushqallapa, Jisukristushina ancha ñakashpapis, Tayta Dyusta kasunaykillapa. Chaqa Jisukristuqam ancha ñakashpa, wañurqan washawananchiqllapa. ²² Payqam mana nima uchata rurarqanchu, ni pitapis ingañarqanchu. ²³ Payta kuntraqkuna maldisyaptimbismi, mana wapuyarqanchu. Suq lastima maqaptimbismi, mana juraparqanchu. Ashwanmi Dyusman mañakurqan, payna allita jusganambaq chay kuntraqkunata. ²⁴ Kanan Jisukristuqam chuqri chuqri ñakarqan noqanchiqkunarayku, amana uchayuq kashpa, ashwan limpyu shungona, kach'akaduna kananchiqllapa. Pay kikinmi kruspi kashpa, kwirpumbi aparqan uchanchiqkunata, amana uchakunata rurananchiq, ashwan allitalla rurashpa, kawsananchiqllapa. ²⁵ Unayqam qamkunaga Dyusta mana kasurqaykillapachu. Chaymi chingashqa wishakunashina purirqaykillapa. Piru kananqam Jisukristupi kriyishqallapa kangi. Chaymi payna suq allin michidurshina allita kwidashungillapa, ispirituyki ama chinganambaq.

3

Qosayukunakar kayshina kawsanqallapa

¹⁻² Qamkuna warmisitakuna, qosaykita shumaqta kasuy. Chaqa chayshina kasushpa ancha allita kawsaptikillapam, paykunaga Dyuspi mana kriyishpapis, qamkunata rikashushpa, Jisukristupi kriyingqallapa, mana ni yach'achiptikipis. ³ Piru amar sawaykitallaga allichayllapachu, urumanda sarsillukunata, ancha ch'aniyuq mudanakunata rurakushpaqa. Kanan purinaykiqa, amar palanganayaychu kutin kutin

ñaqchakushpaqa. ⁴ Chayta ruranaykimandaqa ashwan shunqoykita allichayllapa, ancha limpyu dulsishina shunqoyuq kanaykillapa tukuy tyimpupaq. Chaqa chayshina shumaqta kawsaptikim, ancha balin Dyuspaqqa. ⁵ Unay tyimpupim wakin allin warmikuna chayshina karqan. Paykunagam Dyuspi ancha yuyakushpa, shumaqta kasuqllapa qosanllapata. ⁶ Chay unay warmi Sara shutiqmi chayshina karqan. Qosan Abrajandam shumaqta kasuq. Chaymi paytaqa “Kamachikuqniy” niq. Chayshina qamkunapis allita rurashpaqam, mana nimata manchashpachu, chay Sarashina ringillapa kaq.

⁷ Ullqokunapis allita yuyashpa, warmikita rrispitashpa, shumaqta paywan kawsayllapa. Chaqa warmiqam mana jwirsayuqchu qamkunashinaqa. Piru paykunapismi Dyuspa wambranguna. Chayri warmikiwan shumaqta kawsayllapa, Dyusman mañakuptiki, allita uyashunambaq. Manaqa manam rinchu uyashuqllapa.

Allin runakunam ñakan

⁸ Kay kartaytam ushyanaypaq niykillapa, yumbayniki llakipanakushpa, kuyanakushpa masapurashina kawsanaykillapa. Umildi llakipakuqkunar kayllapa. ⁹ Suq runa mana allita rurashuptinqa, ama kutichiylapachu. Musyashuptinqa, ama wapuyayllapachu. Ashwanri Dyusman mañakuyllapa, payta yanapanambaq. Chaqa Dyusqam qamkunata akrashushqa, tukuy imapi yanapashunambaq. ¹⁰ Chaymi Dyuspa Santu Librumbi nin: Mayqan munaq kushikushpa kawsaytaqa ama nima maluta rimanqachu, ni llullakunqachu.

¹¹ Chayri qamkunaqa ama nima maluta rurashpachu, ashwan allitalla rurashpa, yumbaywan shumaqta kawsayllapa.

¹² Chaqa Tayta Dyusqam allin runakunata kwidan. Mañakushqandam uyan. Piru mana alli ruraqkunataqam anyan, nishpa.*

¹³ Tukuy diya qamkuna allita rurashpa kawsaptikiqa, ¿pitaq qesachashungiman? ¹⁴ Piru allita ruraptikillapa qesachashuptinqa, kushikuylapa. Ama pitapis manchayllapachu ni llakiylapachu. ¹⁵ Ashwanri tukuy shunqo adurayllapa Siñurninchiqta. Kanan listu kayllapa yach'achinayki mayqan tapushuqta: “¿Imaraykum Jisukristupi yuyakushpa, ancha kushikungi?” nishpa. Piru umildi kashpa, chay tapushuqta rrispitashpa, shumaqta yach'achiyllapa. ¹⁶ Chayshinar kawsayllapa ancha allita Dyusta kasushpa, ama nimapaq penqakushpa, limpyu shunqoyuq kanayki. Chaqa Jisukristupi kriyishpa, allita kawsaptikiqam, chay rimashuqkunaga rin penqakuq yanga rimashqambaq. ¹⁷ Piru kwidawkish ñakanchiqmanllapa uchakunata rurashqanchiqrayku. Ashwanmi Dyus munaptin, mas alli padisinanchiq payta kasushqanchiqrayku.

¹⁸ Chaqa Jisukristu kikimbismi mana nima uchayuq kashpapis, ancha ñakashpa, wañurqan, uchayuqkunata washawananchiq. Suq kutindallam wañurqan, apawananchiq Tayta Dyusman. Kwirpun wañuptimbismi, ispiritunga mana wañurqanchu. ¹⁹ Ashwanmi Jisukristu wañuptin, chay ispiritunga wañuqkuna kashqanman rishpa chay prisushqa almakunata Dyuspaq yach'achirqan. ²⁰ Chay prisushqa almakunaqam Nuwipa tyimpumbi kawsashpa, Dyustaqa mana kasushqallapachu karqan. Piru paykunata manaraq chingachishpam, Dyusqa ancha

* 3:12 Salmo 34.12-16

shuyargan, Nuwi chay atun wambuq wasita ushyanangaman. Chay yaku chay wambuq wasita apaptinqam, uchu runakuna warmikunalla washakarqan, Dyuspi kriyishqanrayku.²¹ Chayshinallam noqanchiqkunapis Jisukristupi kriyishpa, yakuwan shutikushpa, washakanchiq. Chayta rurashpaqam, mana sawa kwirpunchiq tallachu mayllanchiq. Ashwanmi Dyusman mañakunchiq, uchanchiqkunata pirdunawananchiq, limpyu shunqoyuqna kananchiqllapa. Chaymi Jisukristu wañushqanmanda kawsamushqanrayku, atinchiqna washakayta.²² Chaqa payqam syiluman rishpa, Tayta Dyuspa allin ladumbi tiyaykan. Kanan Dyuspa anjilninguna, suq pudirniyuq ispiritukuna, suq laya kamachikuqkunam Jisukristuta kasunllapa.

4

Tukuy shunqonchiqwan Dyusta sirbishun

¹ Jisukristu noqanchiqpaq ñakashqanshina, qamkunapis listu kayllapa ñakanaykipaq. Chaqa mayqan runa Dyuspi kriyishqanrayku ñakaqqam manana kawsanchu uchakunata rurashpa.² Ashwanmi Dyus munashqanda rurashpa, shumaqta kawsan. Mananam kwirpun munashqandalla rurashpachu kawsan wañunangaman.³ Bastanar waq unay tyimpukunapi chay mana kriyiqkunashina uchakunata rurashqaykillapa. Chaqa kwirpuykillapa munashqandalla rurashpam kawsarqaykillapa, warmikunata maskashpa, mach'ashpa, sh'uqyana fyistakunaman rishpa, ancha upyashpa, amitu layakunata adurashpa.⁴ Piru kananqam chay mana kriyiqkunaga yuyanllapa: ¿Imaraykutaq manana noqanchiqkunawan purinllapachu? nishpa. Chaymi mana allikunata rimashungillapa.⁵ Piru Jisukristu kutimushpaqam, yumbay chay rimashuqta rin jusgaq, kawsaqkunata, wañushqakunata.⁶ Chaymi shumaq nutisyanda yach'achirqan wañushqakunata, kwirpunguna wañushqa kaptimbis, ispiritungunaq Dyusshina tukuy tyimpu kawsananllapa.

⁷ Jwisyu diyam rinna ch'ayamuq, tukuy ima ushyakanambaq. Chaymi kunaykillapa, allin jwisyuykiwan kawsashpa, yumbay diya Dyusman mañakunaykillapa.⁸ Chayri tukuy imamanda mas alli, ancha kuyanakunayki qamkunapura. Chayshina kuyanakushpaqam, das ringillapa pirdunaq yumbay mana alli rurashuqkunata.⁹ Wasikiman ch'ayaqkunatar pusadata, mikunata qoyllapa, ama rimatikushpachu.¹⁰ Tayta Dyusmi yumbaynikita yanapashushqa, suq layapi, suq layapi payta, runa masinchiqkunataapis allita yanapanaykillapa. Chayri Dyus yanapashuptin, may atishqaykikaman shumaqta suqniki suqniki yanapanakuyllapa, Dyuspa allin trabajadurninguna kanaykillapa.¹¹ Tayta Dyus mayqan-ninchiqta yanapawaptinchiq, paypaq yach'achikunanchiqqa, pay munashqanshinalla shumaqta yach'achikushunllapa. Tayta Dyus yanapawaptinchiq, suqkunata yanapananchiqqa, paypa pudirninwan ancha allita paykunata yanapashun. Tukuy imatar allita rurashunllapa, yumbay rikawaqninchiq Tayta Dyusta, Jisukristutapis alabananllapa. Chayri payqa tukuy tyimpu ancha alabashqa, ancha pudirniyuq kanqa. Chayshina kanqa.

Padisishpa, Jisukristushina kawsashun

¹² Kuyashqay masitakuna, ancha padisishpaqa, ama yuyayllapachu: ¡Rikay! Mana nima maluta rurashpapis, ¿imapaqraq ancha padisiykani? nishpa.¹³ Ashwanri kushikuyllapa Jisukristushina padisishpapis.

Chaq chayshina padisishpaqam, ancha ringillapa kushikuq, rikashpa ancha pudirniyuq Jisukristuta syilumanda llipyashpa shamuykaptin. ¹⁴ Jisukristupi kriyishqaykirayku suqkuna musyashuptimbis, kushikuyllapa. Chaq Dyuspa llipyaykaq Santu Ispiritun ancha pudirniyuq kashpam, rin yanapashuqllapa. «Chay ch'iqnishuqkunaqam chay Santu Ispiritunda kuntranllapa. Piru qamkunaqam paytaqa ancha alabangillapa.» ¹⁵ Piru ama padisiyllapachu matansyiru kashqaykirayku ichu suwakuq kashqaykirayku ichu mana allikunata rurashqaykirayku ichu mitikuchara kashqaykirayku. ¹⁶ Piru Jisukristupi kriyishqaykirayku padisishpaqar, ama penqakushpachu, ashwan Dyusta alabayllapa.

¹⁷ Kananqam Dyusqa qallariykanna wambrangunata jusgaq. Chayshina kikin wambrangunata jushashpaqam, chay shumaq nutisyanda mana kriyiqkunataqa mas jwirtita rin kastigaq. ¹⁸ Chayshina allin kaqkuna washakanambaq trabajus kaptinqa, çimananchaqari Dyusta chay mana kasuq uchayuqkunaqa? (Maychikapismi mana atinqallapachu washakaytaqa.) ¹⁹ Chaymi Tayta Dyus dijawaptinchiq padisinanchiqqa, payta mingashun bidanchiqta yuyashpa: Paymi rurawarqanchiq. Chaymi ancha allin kashpa, rin kumpli q yumbay ufrisiwashqanda, nishpa. Chayshina mingashpaqa, allita rurashpa kawsashunllapa.

5

Allita yach'achiy Dyuspi kriyiqkunata

¹ Kananmi kayshina kunaykillapa qamkuna yach'achikuq ansyanukunata. Noqapismi yach'achikuq ansyanu masikillapa kani. Rikashqam kani Jisukristuta ancha ñakaptin. Chaymi tistigu kani. Chayrayku pay llipyashpa syilumanda kutirimuptinqa, noqapis qamkunashina ladumbi rini kaq. ² Tayta Dyusqam munan, noqanchiqkuna kriyiq masinchiqkunata shumaqta yach'achishpa kwidananchiq. Chaq paykunaqam Dyuspaqqa suq trupa ancha kuyashqa wishakunashina. Chayri kushikushpa, paykunata kwidashunllapa; ama amalasqa qellayta ganananchiqraykuqa. ³ Amar ni mandunguna kashunllapachu. Ashwanri Dyusta allita kasushunllapa, kriyiq masinchiqkuna rikawaqninchiq, noqanchiqkunashina shumaqta kawsananllapa. ⁴ Chayshina kriyiq masinchiqkunata allita kwidaptinchiqmi, mas kamachikuq Michidur Jisukristu kutimushpa, rin qowaqninchiq suq ancha shumaq primyuta. Chay primyuqam mana nunka ushyakanqachu chay raprayuq kurunakunashinaqa.

⁵ Chayshinallar qamkuna chulukuna shumaqta kasuyllapa chay yach'achishuq ansyanukunata. Qamkunapurapis kasunakuyllapa. Chaq Dyusqam anyan palanganukunata. Piru umildikunataqam ancha yanapan.*

⁶ Chayri yumbay qamkuna umildi kashpa, ancha pudirniyuq Tayta Dyuspa ñawpambi qonqorikuyllapa, munashqan tyimpupi yumbaypa ñawpambi alabashunanllapa. ⁷ Dyusmi ancha llakipawanchiq. Chayri ima pasawaptinchiq, ama llakishpachu, payman mañakushunllapa.

* 5:5 Proverbios 3.34

⁸ Manchu liyunga mallaqnashpa, qayach'akushpa purin ay-
chanashpa. Chayshinallam dyablupis kuntranchiq kashpa, ikinchiqta
puriykan chingachiwananchiq. Chayri allita yuyashpa, ancha
kwidakashpa, ama dijashunllapachu, chay dyablu ingañawananchiq.
⁹ Ashwanri Jisukristupi allita kriyishpa, dyablupa kuntran
shayashun yach'ashpa: Tukuy mundupim kriyiq masinchiqkunapis
noqanchiqshina padisiykanllapa, nishpa. ¹⁰ Piru ashla tyimputa
qamkuna padisiptikiqam, Dyus rin yanapashuqllapa, ancha shumaqta
kawsanayki, allita paypi yuyakunayki, jwirti kanayki, pay nishqambi
allita yurakanayki. Chaqa Tayta Dyus kikinmi tukuy imapi
yanapawanchiq. Payqam qayawashqa kanchiq, Churin Jisukristupi
kriyishpa, paywan luryapi tukuy tyimpu kawsananchiq. ¹¹ ¡Chayri
paytalla alabashunllapa! ¡Payllar tukuy tyimpu kamachikunqa! ¡Biba
Tayta Dyus! Chayshina kanqa.

San Pidrum napaykushpa, dispidikarqan

¹² Masitakuna, kay kartitatam iskibrishqa kani qamkunapaq
allin kumplidu masitanchiq Silbanuwan. Chaqa ancha munani
yach'anaykillapa: Tayta Dyusmi ancha kuyashushpa, tukuy imapi
yanapashushqa, nishpa. Chayri Dyuspi yuyakuyllapa.

¹³ Kay Babiluñapi tiyaq kriyiq masinchiqkunapismi na-
paykushungillapa. [*Nuta: Babiluñach'i munanman niyta Rruma.*]

Dyusmi qamkunatashina paykunatapis akrashqa, wambranguna
kanambaq. Kriyiq masitanchiq Markuspismi qamkunata
napaykushungi. Payqam kikiy churiyshina. ¹⁴ Kanan kuyanakushpa
rrispitanakushpa, muchanakushpa, napaykunakuyllapa.

Mayá, Tayta Dyus yumbay qamkuna Jisuspi kriyiqkunata yana-
pashunqa, shumaqta kawsanaykillapa. Chayshina kanqa. (Chaytallam
iskibriykillapa.)

APUSTUL SAN PIDRUM KAY SIGUNDA KARTATA ISKIBRIRIRQAN (2 PIDRU)

¿Pitaq kargan San Pidruqa? San Pidruqam Jisukristupa dusi apustulninmanda suqnin kargan. Liyishunllapa chay punta parti 1 Pidruta, masta yach'ananchiq San Pidrupaq.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? Pidruqam kay kartataqa iskibrirqanqa Jisukristupi kriyiq masingunaman. 2 Pidru 3.1 nin suq kartata paykunataqa iskibrishqa kargan. Kinsapch'i chay punta karta 1 Pidru kargan. Chayshina kaptinmi, chay sinku prubinsyapi tiyaq kriyiq masingunapaq kay kartatapis iskibrirqan. Liyishunllapa chay punta parti 1 Pidruta, masta yach'ananchiq chay ch'askiqkunapaq.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Pidruqam yach'arqan: Dasnam rini wañuq, nishpa. (Liyishun 2 Pidru 1.14-15.) Chaymi kay kartatapis iskibririrqan, kriyiq masingunata kunanambaq, ama shaykushpachu, ashwan Dyusta kasushpa, kawsananllapa. Chaqa achka ilgisyakunapim ingañakuqkuna allin yach'achikuqkunashina tukushpa, kayshina llullakunata yach'achikuq: "Jisukristuqam mana rinchu kutimuq", nishpa. Chaymi Pidruqa kay kartandaqa iskibrirqan, Jisukristupi kriyiqkunata kunanambaq, allita kwidakashpa, ama kriyinanllapa chay llulla yach'achikuqkunata. Chaqa Jisukristuqam allipta rin kutimuq, nishpa.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?

2 *Pid 1.1-21* niwanchiqllapa, Dyusmi yanapawanchiq, payta kasushpa shumaqta kawsananchiq. Niwanchiqpismi, Pidru kikinmi Jisukristuta uyarqan, rikarqan. Chaymi pay tistigun kashpa kunawanchiq, tukuy ima iskibrishqanda kasunanchiq.

2 *Pid 2.1-22* niwanchiq, achka runakunam llullata yach'achikuykanllapa. Chaykunataqa ama kasushunchu. Chaqa Dyusmi chay runakunataqa rin kastigaq, nishpa.

2 *Pid 3.1-18* niwanchiq, chay llullakuqkunam kayshina yach'achikun: "Jisukristuqam mana rinchu kutimuq", nishpa. Piru Jisukristuqam allipta rin kutimuq, runakuna mana yuyashqan uraspi. Chayri shumaqta kawsashpa, tukuy tyimpu Tayta Dyuspi yuyakushunllapa.

Pidrum iskibrirqan Jisuspi kriyiqkunaman

¹ Kuyashqay masitakuna, panisitakuna, noqam Jisukristupa apustulnin Simun Pidru kani. Paypa sirbikuqninmi kani. Washadurninchiq Dyus Jisukristum ancha allin kashpa, qamkunata yanapashushqa, paypi kriyinaaykillapa noqaykunashina. Chayshina kriyiptinchiqmi, Dyuspaqqa ancha balin. Chaymi kay kartata iskibrishpa qamkunaman kach'ayki. ² Chaqa Tayta Dyusmanmi mañakuni, qamkunata yanapashunambaq, paypaq, Siñurninchiq Jisuspaqpis allita yach'akushpa, shumaqta kawsanaykillapa.

Dyuspa wambrangunaqa kayshina kawsanqallapa

³ Tayta Dyusmi pudirninwan ancha yanapawashqa kanchiq, payta kuyashpa, shumaqta kawsananchiqllapa. Chaqa yach'achiwashqam kanchiq ancha pudirniyuq Churin Jisukristupaq. Payqam

ancha shumaq milagrukunata rurashpa, qayawarqanchiq, paypi kriyinanichiq. ⁴ Tayta Dyusmi chayshina ufrisiwashqa kanchiq ancha yanapawananchiq. Chaymi chay ufrisiwashqanchiqqa ancha balin. Chaqa yanapawanchiqmi, Dyusshina kawsashpa, kay mundupi tiyaqkunapa mana baliq yuyayningunamanda akrakananchiq. ⁵ Chayri Jisukristupi allita kriyishpa, atishqanchiqkaman allita rurashpa, Dyusmanda allita yach'akushun, yach'ayniyuq kananchiqllapa. ⁶ Chayshina yach'ayniyuq kashpaqar, sujitakashun, ama nima maluta rurananchiq. Chayshina sujitakashpaqar, Dyuspi mana shaykuq yuyakushun. Ñakashpapis agwantashpa, tukuy shunqo adurashunllapa Tayta Dyusta. ⁷ Chayshina adurashpaqa, llakipanakushpa yanapanakushun kriyiq masinchiqkunawan. Chayshina llakipanakushpar, tukuy shunqonchiqwan kuyanakushun. ⁸ Chaymi kay yumbay nishushqaykunata ancha allita kasushpa, masta masta yach'akushpaqa, Siñurninchiq Jisukristupi allita kriyikangillapa. Manam yanqaqa paypiqa kriyishqallapachu kangi. ⁹ Piru Dyus nishqanda mana kasuqkunaqam suq mana allita rikakuqshina ichu suq sarkushina. Chaqa qonqashqallapanam: Jisukristum uchaykunamanda pirdunawashqa, nishpaqa. ¹⁰ Chaymi masitakuna, Dyusqa qayashushqa, wambranguna kanaykillapa. Chayrayku yumbay kay kunashushqayta kasuyllapa, ancha allita yach'akunayki Siñurninchiq Jisukristupaq, chayshina ama nunka paymanda akrakanaykillapa. ¹¹ Kaykunata qamkuna ruraptikiqam, Siñurninchiq Jisukristuqa ancha kushikushpa, rin apashuqllapa luryaman, paywan tukuy tyimpu kawsanaykillapa. Chaqa payllam Washadurninchiqqa.

¹² Yumbay kay allip kaqta nishushqaytam allitana yach'ashpa kasuykangillapa. Piru mushuqmandam qamkunata yuyachiriyki, ama qonqanaykillapa. ¹³⁻¹⁴ Chaqa Siñurninchiq Jisukristum yach'achiwashqana: “Pidru, ancha utqanam rinllapa wanchishuq”, nishpa. Chaymi yuyashqa kani, kawsaykashparaq qamkunata kunashunaypaq, ¹⁵ wanchiwaptinllapa kay nishushqayta ama qonqanaykillapa.

Jisukristutam llipyaykaqta rikashqallapa kani kikiy ñawiyllapawan

¹⁶ Manam yanqa kwintukunatachu qamkunataqa yach'achishushqa kani. Ashwanmi nishushqallapa kani: “Siñurninchiq Jisukristum ancha pudirniyuq. Rinmi kutimuq”, nishpa. Chaqa kikiy ñawiyllapawanmi allipta rikashqallapa kani Jisukristu ancha pudirniyuq llipyaykaqta. ¹⁷⁻¹⁸ Noqaykunaqam paypa pullan karqayllapa chay santu urqqopa sawambi. Waqqim Tayta Dyusqa Jisukristuta llipyachishpa, kayshina ancha alabarqan: “Kaymi kuyashqay Churiy. Paywanmi noqaqa ancha kushikuni”, nishpa. Noqaykuna chaypi kashpam, rikarqayllapa Jisukristu ancha llipyaykaptin. Uyashqallapa kani Dyusta, syilumanda chayshina Jisukristupaq niptin.

¹⁹ Noqaykunamandaqam ashwan Dyuspaq chay unay rimaqkuna mas allin tistigukuna. Chaymi paykuna iskibrishqanda kasushpaqa, ancha allita ruraykangillapa. Chaqa kay mundupiqam runakuna warmikuna uchakunata rurashpaqa, tutayaqpishina puriyanllapa. Piru Dyuspaq rimaqkuna iskibrishqanqam suq micha achikchakuqshina. Chaqa Dyus

munashqandam yach'achiwashqam kanchiq, Jisukristu shamunangaman. Paymi chay lusiru yulaqachishina (yuraqachishina) ichu ru-payshina shumaqta achikchakushpa, yumbayninchiqta shunqonchiqpi rin achikchawaqninchiq. ²⁰⁻²¹ Chayri allita intyindiylapa: Dyuspaq rimaqkunagaq mana rimarqanllapachu paykuna munashqanda. Ashwanmi chay santu rimaqkunaga Dyus munashqandalla rimashpa iskibrirqanllapa, Dyuspa Santu Ispiritun yanapaptin. Chayraykum mana pipis atinchu yach'achikuyta pay munashqanda, (Dyus nishqanda dañashpaqa).

2

Llullata yach'achikuqkunam rin kaq
(Jud 1.4-13)

¹ Unaymi Isrrayil nasyumbi karqan Dyuspaq rimaq tukuqkuna. Paykunagaq llullakunata yach'achikuqllapa. Chayshinallam kay tyimpunchiqpipis wakin runakuna, Siñurninchiq Washadur Jisukristuta ñigashpa, ancha llullakushpa manashinalla rinllapa yach'achikuq mana baliq duktrinakunata. Chaymi paykunagaq das rinllapa chingaq. ² Chaqa chay llullakuqkuna yach'achikuptingam, achka runakuna, warmikuna mana baliq kustumbringunata rinllapa sigiq. Chaymi paykunapa uchangunarayku, achka rikaqkuna rinllapa yuyaq: Jisukristupa duktrinagaq mana nimapaq balinchu, nishpa. ³ Chaqa chay llullakuqkunagaq qellaypaqla nisyuyashpa, mana baliq duktrinanda rin yach'achishuqllapa, qellaynikita surqoshunanrayku. Piru Dyusqam achka tyimpuna kastigunda sigurashqa. Chaymi ancha utqana paykunataqa illuki rin chingachiq.

⁴ Chaqa unay tyimpupim Dyuspa wakin anjilninguna paypa kuntran tikrakarqanllapa. Chaymi Dyusqa paykunataqa mana pirdunashpachu, wichurqan infyirnuman. Chaypim paykunataqa kadinakunawan watashpa karsilargan, tutayaqpi kanambaqllapa jwisyu diya ch'ayamunangaman. ⁵ Chayshinallam Nuwipa unay tyimpumbipis Tayta Dyusqa mana pirdunarganchu uchayuq runakunata, warmikunataqa. Chaqa Nuwilla allin runa kashpa, Dyus nishqanda chay malukunata yach'achishqa karqan. Chaymi mana kasuptinllapa, Tayta Dyusqa tamyata kach'amushpa, chay malukunataqa limpu chingachirqan. Piru washarqanmi Nuwita, syiti ayllundinda. ⁶ Chaymandaqam suq tyimpupipis ninawan chingachirqan chay Suduma llaqtata, Gumurra llaqtata ush'payanangaman, chaykunapaq yach'ashpa, uchayuq runakuna intyindinambaq: Dyusmi kastigan malukunata, nishpa. ⁷⁻⁸ Piru Lutagaq washarqan, allin runa kaptin. Chaqa chay Lutmi llaqta masingunata rikashpa, uyashpa, mana allikunata ruraykaqtaqa, tukuy diya ancha llakirqan shunqombi. ⁹ Chayshinam Tayta Dyusqa allita yach'an washayta paypi kriyiqkunata. Yach'ambismi uchayuqkunata waqaychayta, kastigadu kanambaq jwisyu diya ch'ayamuptin.

¹⁰ Piru Dyusqam masta rin kastigaq chay mas uchayuqkunata. Chaqa paykunagaq kwirpumba gustundalla rurashpa, Dyusta mana munanllapachu kasuyta. Mana uyakuq atribidu kashpam, ancha pudirniyuq kamachikuqkunapa kuntranda rimanllapa. ¹¹ Piru Dyuspa anjilningunagaq mas pudirniyuq chay llullakuq runakunamanda kashpapis,

Dyuspa ñawpambiqa mana shimbinllapachu ni musyanllapachu chay ancha pudirniyuq kamachikuqkunataqa.

¹² Piru chay llullakuqkunaqam mana intyindiq animalkunashina kashpa, maluta rimanllapa mana intyindishqangunapaq. Chaqa animalkunaqam nasishpa wiñanllapa, runakuna piskashpa wanchinanllapa, ¿manachu? Chayshinallam chay llullakuqkunapis rinllapa wañuq, ¹³ suqkunata ñakachishqanrayku. Chaqa paykunaqam suqkunapa ñawpambi kwirpun munashqandalla ruranllapa. Chaymi qamkuna kriyiq masinchiqkunawan suq fyistata ruraptikillapa, chay uchayuqkuna tandakashpa, paykuna munashqandalla ruranllapa. Chayraykum rikashuqkuna pengashungillapa.

¹⁴ Chaqa paykunaqam yumbay warmi rikashqanda munanllapa. Kanan mana shaykuqmi uchakunata ruranllapa. Chaymi Jisukristupi mana allita kriyiqkunataqa inkitanllapa, paykunawan uchata rurananllapa. Chayshinam tukuy imata ancha munanllapa paykuna-paqlla. Chaymi yumbay paykunataqa Tayta Dyus kundinashpa, ancha rin kastigaq. ¹⁵ Chaqa paykunaqam Dyusmanda akrakashpa, allin ñanninmanda llugshishpa, chingashqallapana. Chay unay Biyurpa churin Balanshinam kawsaykanllapa. Chay Balanqam Dyusmanda akrakarqan. Chaymi qellayta ganananrayku, mana allikunata munarqan rurayta. ¹⁶ Chayraykum Tayta Dyusqa burrunda rimachirqan, runashina anyanambaq. Chay burrunqam mana dijarqanchu chay munashqanda ruranambaqqa.*

¹⁷ Chay llullakuq yach'achikuqkunam chaki pusushina ichu puku-tay mana tamyayuqshina. Chaqa yach'achikushqanqam mana nima-paq balinchu. Chaymi Dyusqa paykunata rin wichuq infyirrupa mas tutayaqninman, tukuy tyimpu chaypi kanambaqllapa. ¹⁸ Chaqa paykunaqam ancha alabakashpa, yanqakunata rimashpa, inkitanllapa Jisukristupi chayraq kriyiqkunata. Chaymi animachinllapa mushuqmanda kriyirinanllapa mana baliq kusaskunapi, chay paykunashina kwirpun munashqandalla rurarinanllapa. ¹⁹ Kanan ninllapam: “Noqaykunashina atingillapa munashqaykita rurayta. Manam pipis rinchu kamachishuqllapa”, nishpa. Piru manam intyindinllapachu: Uchata rurashpam, dyabluta kasuykanchiq, nishpaqa. Chaqa chay mayqan uchata ruraqmi dyablupa kriyadun. ²⁰⁻²¹ Kayshinapis yuyashunllapa: Suq runa kay mundupa uchangunata dijashpa, Kamachikuq Washadurninchiq Jisukristupina kriyishpaqa, ama paymandaq akrakanqachu. Chaqa Dyuspa santu liyningunata dijashpa, uchangunatana rurarishpaqam, ashwamba mas uchayuqna rin kaq. Chaymi mas alli kananda paykunaqa Jisukristupi ama kriyinambaq. ²² Piru kananqam paykunaqa allqoshina ichu kuchishina. Chaymi Dyuspa Santu Librumbiqqa allipta nin chay uchata rurariqkunapaqqa: “Allqoqam manchu sitakushqanda mikurin. Kuchiqam limpyu mayladu kashpa, lluchkaman rishpa armakuq, limpu mapayarin”, nishpa. Chayshinallam chay uchata rurariqkunapis.

3

Kayshinam Jisukristuqa rin shamuy

* 2:16 Números 22.21-35

¹ Kuyashqay masitakuna, chay punta kartayta, kay iki kartaytapismi qamkunaman kach'amuni kunashushpa, allita yuyanayki yumbay chay yach'achishushqaypaq. ² Chayri allita yuyayllapa Dyuspaq unay santu rimaqkuna nishqanda, Kamachikuq Washadurninchiq Jisukristu kamachikushqanda, apustulninguna yach'achishushqanda.

³ Piru puntata kaykuna ancha allita intyindiylapa: Yaqqana jwisyu diya ch'ayamuptinmi, kayshina rin kaq. Wakin runakunam Dyus nishqanda burlashpa, kwirpumba gustundalla rurashpa, rinllapa kawsaq. ⁴ Paykunaqam asikushpa rinllapa tapushuq: "Mayá, ¿maytaq Jisukristu shamunchu? Dyusqam ufrisikushqa, Jisukristu shamurinambaq, ¿manachu? ¿Maytaq rikch'anchu? Unay agwilunchiqkunapa tyimpunmandapacha, kay pacha kashqanmandapismi chayshinalla. Manam nimapis kambyakanchu", nishpa. ⁵ Chaqa chay asikuqkunaqam yach'ashpapis, mana munanllapachu kriyiyta: Tayta Dyusmi rimashpalla, syiluta, kay allpata rurarqan, yakumanda akrashpa. ⁶ Dyusmi unay tyimpupi kay mundupi tukuy ima kaqta yakuwan chingachirqan, nishpa. ⁷ Piru Dyusmi kamashqa, kay pacha, syilupis, jwisyu diyapi rupashpa chinganambaq. Chay ninakunawan rupachishpam, chay asikuq uchayuqkunatapis rin chingachiq.

⁸ Piru kuyashqay masitakuna, kaytar yach'ayllapa: Siñurninchiqpaqqam suq diyalla mil watakunashina. Mil watakunapismi paypaqqa suq diyashinalla. ⁹ Piru wakin runakunaqam yuyanllapa: Dyusmi ancha unayan chay ufrisikushqanda kumplinambaq, nishpa. Piru manam paykuna yuyashqanshinachu. Chaqa Dyusqam mana yanqachu unayaykanqa. Ashwanmi payqa ancha allin kashpa shuyakuykan, ancha munashpa yumbay runakuna, warmikuna uchangunata dijashpa, paypi kriyinambaqllapa. Chaqa manam munanchu, ni suq runa, ni suq warmi chinganambaqqa.

¹⁰ Manchu ladrunga tutup qonqaylla shamun suwawananchiq. Chayshinam qonqaylla Siñurninchiq Jisukristupis mana yuyashqanchiq diyapi rin shamug. Chay diyaqam syiluqa tukuy imandin ancha kunyashpa chullushpa rin ushyakaq. Kay mundupismi tukuy imandin ninawan lumyashpa, limpu rin ushyakaq.

¹¹ Yach'ashpa: Tukuy imam rin ushyakaq, nishpaqa, Dyusta kasushpa, adurashpa kawsashunllapa, ama nima uchata rurashpachu. ¹² Chayshina kawsashpaqa, imashinapis Dyuspaq allita yach'achikushun, pay mas utqa shamunambaq. Chay diyaqam syiluqa tukuy imandin chullushpa lumyaykaq ninakunawan rin ushyakaq. ¹³ Piru noqanchiqkunaqam shuyaykanchiq mushuq syiluta, mushuq pachata Dyus ufrisiwashqanchiqta. Chaypiqam ancha shumaqta rinchiqllapa kawsaq, Jisukristu ancha allin justisyata ruraptin.

¹⁴ Chayri kuyashqay masitakuna, chaykunata shuyashpaqa, imashinapis allikunatalla rurashpa, shumaqta kawsashunllapa, Tayta Dyus shamushpa, ama nima laya uchayuqta tariwananchiq. ¹⁵ Allitar intyindiylapa, Siñurninchiq Jisukristuqam shuyaykan, mas achka runata warmita washanambaq. Chaymi manaraq shamunchu. Chayshinallam chay kuyashqanchiq masitanchiq Pablupis, Dyus yanapaptin, yach'ayniyuq kashpa, qamkunata iskibrishushqa. ¹⁶ Chayshinallam paypis yumbay kartangunapi qamkunata yach'achishushqa. Lukismi

chay kartangunaqa trabajus intyindinapaq. Chaymi chay runa mana intyindi qkunaqa, Dyuspi mana allita kriyishpa, Pablu nishqanda kambyashpa, suq layatana yach'achikunllapa. Chayshinallam Dyuspa Santu Librumba wakin partingunatapis dañashpa, yanqakunata yach'achikunllapa. Chaymi paykunaqa rinllapa chingaq.

¹⁷ Chayri kuyashqay masitakuna, allitana yach'ashpa tukuy chaykunata, sigiyllapa Tayta Dyuspi allita yuyakushpa. Kwidakayllapar, chay llullakuqkuna ama ingañashushpa, Dyusmanda akrashunanllapa.

¹⁸ Ashwanri Siñurninchiq Washadur Jisukristuta shungonchiqpi mas allita riqsishunllapa, chayshina masta masta yach'ananchiq: Paymi ancha kuyawanchiq, nishpa. ¡Biba Siñurninchiq Jisukristu! ¡Payri kanan tukuy tyimpupis alabashqa kanqa! Chayshina kanqa.

APUSTUL SAN JWANMI KAY PUNTA KARTATA ISKIBRIRQAN (1 JWAN)

¿Pitaq karqan San Jwanqa? San Jwanqam Jisukristupa dusi yach'akuqningunamanda suqnin karqan. Liyishunllapa chay punta parti San Jwanda, masta yach'ananchiq San Jwambaq.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay kartataqa? Manam allitaqa yach'anichiqu, piru kinsapch'i iskibrirqanqa Jisukristupi kriyiqkuna tukuy partipi tiyaqkunapaq.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Jwan ancha byijituna kaptinqam, wakin runakuna Jisukristupi kriyiqkunawan tandakaqllapa. Piru paykunagam llullata yach'achikuqllapa kayshina: “Noqanchiqkunapa kwirpunchiqgam ancha uchayuqkuna. Chaymi Dyuspa Churin Jisukristuqa mana kwirpuyuchu karqan”, nishpa. Chaymi Jwan chay mana baliq duktrinapaq yach'ashpa, kay kartataqa iskibrirqan, Jisukristupi kriyiqkuna chay llullakuqkunata ama kriyinandapaqllapa.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa? Jwanqam kayshina iskibrirqanqa: “Noqa kikiymi rikashqa kani, uyashqa kani Jisukristutaqa. Chaymi mana nimata llullakushpachu, allip kaqtalla niykillapa Jisukristu yach'achikushqandaqa”, nishpa. Jwanqam kay kartapiqa yach'achikurqambis, kuyanahunanchiq suqwan suqwan.

1 Jn 1.1-4 niwanchiqllapa, Jwan kikinmi Jisukristuta rikarqan. Chaymi iskibrirqan, Jisukristupi kriyinandichiq.

1 Jn 1.5-2.17 yach'achiwanchiq, Dyuspi kriyiqkunaqa kawsanqa, ama uchakunata rurashpachu. Piru uchata rurashpallapaqar, Dyusman mañakushunllapa pirdunawananchiq. Kriyiq masinchikunatar kuyashunllapa. Kay pachapa imangunataqar ama munashunchu.

1 Jn 2.18-29 niwanchiq, mayqan runa Jisukristupaq llullakunata yach'achikuptinqa, ama kriyishunllapachu.

1 Jn 3.1-24 niwanchiq, Dyuspa wambrangunam kanchiq. Chayri kuyanakushun suqwan suqwan.

1 Jn 4.1-6 niwanchiq, mayqan runa yach'achikuptinqa, allita intyindishun: “¿Rimaykanchu Dyus munashqanda ichu dyablu munashqanda?”, nishpa.

1 Jn 4.7-5.12 yach'achiwanchiq, Dyusmi yanapawanchiq kuyanahunanchiq. Chaqa mayqan runa, warmi kuyakushpaqam, allipta Dyuspi kriyiqkuna.

1 Jn 5.13-21 niwanchiq, Tayta Dyuspa Churin Jisukristupi yuyakushpam, yach'anichiq: Tukuy tyimpum Dyuswan rinchiqllapa kawsaq. Dyusmi mañashqanchiqta uyawaqninchiq, rin qowaqninchiq, nishpa.

Jisukristum kawsachiwanchiqllapa

¹ Kay kartatam iskibriykillapa, yach'anayki suq ancha allin Rimaqpaq. Manaraq kay mundu kaptinmi, chay Rimaqqa karqanna. Chaymandagam payqa noqaykunawan purirqan. Chaymi paytaqa uyashqallapa kani kikiy rinriyallapawan. Rikashqallapa kani kikiy ñawiyllapawan. Kikiy makiyallapawanmi paytaqa llamkarqayllapa. Chay

Rimaqqam yanapawanchiq, tukuy tyimpu kawsananchiq. (Paymi Jisukristu.) ² Payqam Tayta Dyuspa pullan karqan. Chaymandaqam Dyusmanda shamushpaqa, noqaykunawan purirqan. Payta riqsishpam, tistigunguna kanillapa. Paymi washawanchiq, tukuy tyimpu kawsananchiq. Chaymi pay rurashqanda parlachiykillapa. ³ Chayraykum rikashqayllapata, uyashqayllapata niykillapa, gamkunapis noqaykunawan suq yuyayniyuqla kanaykillapa. Chaqa Jisukristupi kriyishpam, noqaykunaqa Tayta Dyuswan, Churin Jisukristuwambis allipta suq yuyayniyuqla kanillapa. ⁴ Chaymi kay kartata ishibriykillapa, tukuy shunqoykiwan kushikunaykillapa.

Tayta Dyusmi michashina

⁵ Jisukristu kay niwashqandam gamkunataqa yach'achiyki. Paymi niwashqallapa: "Tayta Dyusqam mana nima uchayuqchu. Chaymi paypiqa mana kanchu tutayaqqa. Ashwan ancha allin kashpam, rupayshina ancha achikchakun", nishpa.

⁶ Chayri uchakunata rurashpaqa, ama nishunllapachu: "Dyustam riqsini. Paywanmi purini", nishpaqa. Chayshina nishpaqam, llullakuykanchiq. Chaqa Dyus niwashqanchiqtaqam mana kasuykanchiqchu. ⁷ Piru Dyusshina allitalla rurashpa, achikpishina kawsaptinchiqqam, suq yuyayniyuqla kanchiqllapa. Chaymi Tayta Dyusqa yumbay uchanchiqmanda pirdunawanchiq, Churin Jisukristu yawarninda noqanchiqkunapaq ich'ashqanrayku.

⁸ Piru "Manam noqaga uchayuqchu kani" nishpaqam, noqanchiqlla ingañakaykanchiq. Chaqa chayshina nishpaqam, ancha llullakuykanchiq. ⁹ Piru mana nimata pakashpachu, Dyusman mañakuptinchiqqam, uchanchiqkunata pirdunawananchiq, payqam mañashqanchiqta rin ruraq. Chaqa ancha allin, ancha kumplidu kashpam, yumbay uchanchiqmanda rin pirdunawaqninchiq, ama nima uchayuqna kananchiqllapa. ¹⁰ Piru "Manam nima uchayuqchu kani" nishpaqam, Dyustaqa riqsiykanchiqllapa llullakuqtashina. Chaqa payqam niwashqa kanchiq: "Uchayuqmi kangillapa", nishpa. Piru manam kriyinchiqllapachu.

2

Jisukristum allin abugadunchiq

¹ Qamkunam kuyashqay wambraykunashina kangillapa. Chaymi kay kartata ishibriykillapa kunashushpa, ama nima uchata ruranaykillapa. Piru mayqanninchiq uchata ruraptinchiqqam, Tayta Dyuspa ñawpambi kan suq ancha allin abugadunchiq, faburninchiqta rimanambaq. Paymi ancha allin Jisukristu. ² Chaqa Jisukristuqam wañurqan uchanchiqmanda pirdunawananchiq. Piru manam noqanchiqpaql-lachu wañurqanqa. Ashwanmi wañurqanqa munashpa washayta yumbay runakunata, warmikunata.

³ Tayta Dyus kamachikushqanda kasushpaqam yach'anchiqna: Alliptam shunqoypi payta riqsini, nishpa. ⁴ Piru chay mayqan niq: "Noqam shunqoypi Dyusta riqsini", nishpa, piru Dyus kamachikushqanda mana kasushpaqam llullakuykan. Manam alliptachu rimaykan. ⁵ Piru Dyusta kasuqkunaqam allipta tukuy shunqonwan payta kuyanllapa. Chayshinam yach'anchiq: Dyuspa wambrannam kanchiq, nishpa.

⁶ Piru mayqan niqqam: “Noqam Tayta Dyuspa wambran kani” nishpaqa, Jisukristushinalla kawsanqallapa.

Kay kamachikushqandar kasushunllapa

⁷ Masitakuna, manam isibriykichu mushuq kamachikushqayta. Chaqa Jisukristupi kriyishqayki diyamandapacham Dyus kamachikushqanda yach'akushqallapa kangi. Chay kamachikushqandam isibriykillapa. ⁸ Piru kananqam kay allip kaqtapis isibriykillapa, mas allita intyindinaykillapa chay yach'akushqaykita. Chaqa Jisukristum Dyus kamachikushqanda rurashqa. Chaymi qamkunapis allitana rurashpaqa, manana tutayaqpishinachu puriykangillapa. Ashwanmi kananga qamkunapa bidaykipiqa Tayta Dyusna achikchakuykan.

⁹ Piru chay mayqan niq: “Dyuswannam achikpishina kawsaykani” nishpa, piru runa masinda ch'iqnishpaqam, uchangunapilla kawsaykan. Chaymi tutayaqpishina puriyan. ¹⁰ Piru mayqan runa masinda kuyaqqam Dyuswannam achikpishina puriyan. Chaymi dyabluga manana atinchu ishkichiyta, uchata ruranambaqqa. ¹¹ Piru chay runa masinda ch'iqniqqam uchanrayku tutayaqpishina kawsaykan. Manchu suq sarkuga mana yach'anchu: Maytam riykani, nishpaqa. Chayshinallam chay uchayuqkunapis tutayaqpishina puriyanllapa suq sarkushina.

¹² Kriyiq masitakuna, qamkunam wambraykunashina kangillapa. Chaqa Tayta Dyusmi uchayikunamanda pirdunashushqa, Jisukristu wañushqanrayku. Chaymi kay kartata isibriykillapa. ¹³⁻¹⁴ Wakinniqam taytakuna kangillapa. Qamkunaqam Jisukristupi kriyishqallapa kangi. Payqam manaraq nimapis kaptin, kashqana. Chaymi paypi kriyishqaykirayku, isibriykillapa kay kartata. Qamkuna wambra runakunamambis isibriyki. Chaqa qamkunaqam jwirti kashpa, Tayta Dyus nishqanda tukuy shungo kriyishpa, dyabluta binsishqallapa kangi. Chaymi qamkunatapis isibriyki kay kartata. Qamkuna wambrakunamambis isibriyki, Tayta Dyuspi kriyishqaykirayku. [Nuta: Achka yach'ayniyuqkunam yuyanllapa: Chay “taytakunam” munan niyta, Dyuspaq yach'achikuqkuna; chay “wambra runakunam” munan niyta, chay yach'achikuqkunapa yanapakuqninguna; chay “wambrakunam” munan niyta, Jisuspi yumbay kriyiqkuna, nishpa.]

¹⁵ Amar munayllapachu kay munduta ni kusasningunata. Chaqa mayqan ancha munaq kay mundupi kaq kusaskunataqam mana kuyanchu Tayta Dyustaga. ¹⁶ Kay mundupi achka tiyaqkunam kwirpun munashqandalla ruranllapa. Wakinqam imakunata rikashpaqa, ancha munanllapa. Wakinqam ashla imayuq kashpa ichu ashla imata yach'ashpaqa, ancha alabakanllapa. Chay laya yuyaykunaqam mana shamunchu Dyusmandaqa. Ashwanmi shamun uchayuq runakunamanda. ¹⁷ Kay munduqam tukuy imandin, runakuna munashqambis ushyakaykanna. Limpunam rin chingaq. Piru noqanchiqkuna Dyus munashqanda rurashpaqam, tukuy tyimpu rinchiqllapa kawsaq.

Jisukristupa kuntrangunam shamushqa

¹⁸ Ijitukuna, kay pachaqam rin ushyakaq. Chay diyaqam ch'ayamuykanna. Manchu qamkunaqa uyashqa kangi: “Rinmi kaq Jisukristuta kuntraq”, nishpa. Allibmi chayqa. Kananqam achka

kuntraqkunana kan. Ch'iqninllapam Jisukristuta. Chaymi yach'anchiq: Kay munduqam rinna ushyakaq, nishpa. ¹⁹ Chay kuntraqkunaqam yumbay noqanchiqmanda akrakashqa. Chaqa paykunaqam yanqa kriyiq tukushpa, pullanchiq kashqallapa karqan. Piru Jisukristupi allipta kriyishpaqach'i, kanangaman pullanchiq kanandallapa. Piru paykuna noqanchiqmanda akrakaptinnam, yach'anchiqllapa: Jisukristupiqam mana alliptachu kriyishqallapa, nishpa.

²⁰ Piru Jisukristum qamkunata qoshushqa Santu Ispiritunda. Chaymi yumbayniki yach'angillapa allip kashqanda. ²¹ Kinsapch'i yuyangillapa: Jwanqam isikibriwaykan yuyashpa: Manam yach'anllapachu Dyuspaq, nishpa. Manam chayshinachu. Chaqa qamkunaqam yach'angina Dyus nishqanda. Chaymi isikibriykillapa, qamkunata masta yanapashunay. Chaqa yach'angillapanam: Tayta Dyus nishqanqam allip. Manam nima llullachu, nishpa.

²² Mayá, ¿pitaq chay llullakuqqa? Payqam nin: “Jisukristuqam mana Dyus Akrashqan Washadurchu”, nishpa. Chay laya rimaqkunaqam Jisukristuta kuntranllapa. Chaqa payta ñigashpaqam, Tayta Dyustapis ñigaykanllapa. ²³ Chaymi Jisukristuta ñigaqkunaqa mana Tayta Dyuswanchu. Piru Jisukristupi kriyiqkunaqam Taytanchiq Dyuswambis.

²⁴ Chaymi niykillapa: Allitar yuyayllapa Dyus nishqanda. Chaqa Jisukristupi kriyishqayki diyamandapacham allita yach'akushqallapa kangi pay nishqanda. Chayta allita yuyashpaqam, ringillapa kawsaq Jisukristuwan, Tayta Dyuswambis. ²⁵ Chaqa Jisukristuqam ufrishwashqa kanchiq, tukuy tyimpu paywan kawsananchiqllapa.

²⁶ Chaymi kay kartata qamkunaman isikibriyki, allita yach'anaykillapa, chay llullakuqkuna ama ingañashunanllapa. ²⁷ Piru Jisukristum Santu Ispiritunda qoshushqallapa, qamkunapi tiyanambaq. Chaymi manana nisisaryuchu, ni pipis suq laya duktrinata qamkunata yach'achishunan. Chaqa chay Santu Ispiritunmi tukuy ima allip kaqta qamkunata yach'achishungi; manam llullakunatachu. Chayri chay Santu Ispiritu nishushqanda kasushpa, Jisukristupi allita kriyishpa kawsayllapa.

²⁸ Chayri kananqa ijitukuna, Jisukristumanda amana akrakashunllapachu. Ashwanri paypina yuyakushpa kawsashun, pay shamuptin, kushikushpa shuyananchiq, ama nimata manchashpachu. ²⁹ Chaqa qamkunaqam yach'angillapa: Dyusmi ancha allin, nishpa. Chaymi chay mayqan allita rurashpa kawsaqaqa Dyuspa wambranguna.

3

Dyuspa wambrangunam kanchiq

¹ ¡Yuyayllapa, Tayta Dyusqa anchallana kuyawanchiqllapa! Chaqa kikin wambrangunapaqmi riqsiwanchiqllapa. Allibmi paypa wambranguna kanchiqllapa. Chaymi Dyuspi mana kriyiqkuna mana yach'anllapachu: ¿Ima laya runakunataq Jisukristupi chay kriyiqkunaqa? nishpa. Chaqa Dyusta mana riqsinllapachu yuyayningunapi. ² Kuyashqay masitakuna, kanangam Dyuspa wambrangunana kanchiqllapa. Piru manaraqmi yach'anchiqchu: ¿Imashinaraq rinchiqllapa kaq? nishpaqa. Piru kaytaqam yach'anchiqna: Jisukristu shamuptinmi, payta rikaptinchiq, Tayta Dyus rin

kambyawaqninchiq, Jisukristushina kananchiqllapa, nishpa. ³ Chaymi yumbayninchiq Jisukristuta munashpa rikayta, uchanchiqkunata dijaykanchiqllapa, Jisukristushina limpyu shunqoyuq kananchiqllapa.

⁴ Piru uchata ruraqkunam mana kasuykanchu Dyus kamachikushqandaqa. ⁵ Kanan qamkunaqam yach'angina: Jisukristu mana nima uchayuq kashpam, kay pachaman shamurqan, uchanchiqkunamanda washawananchiq, nishpa. ⁶ Chaymi Jisukristupi kriyiqkunaqa manana kawsanchiqllapachu uchakunata rurashpaqa. Piru chay uchata ruraqkunaqam Jisukristupi mana alliptaqa kriyinqllapachu, ni riqsinllapachu paytaqa shunqonllapapi.

⁷ Chayri ijitukuna, amakish dijakangillapachu, ni pipis ingañashunanqa. Chaqa allita rurashpa kawsaqqam allin runana. Paymi Jisukristushina shumaqtana kawsaykan. ⁸ Piru uchata rurashpa kawsaqqunaqam dyablupa wambranguna. Chaqa Tayta Dyus wichukushqan diyamandapacham dyablupa uchata rurashpalla kawsan. Chaymi Dyuspa Churin Jisukristu shamurqan chingachiq dyablu chay mana alli rurashqanda.

⁹ Dyusqam washawashqa kanchiq, wambranguna kananchiqllapa. Chaymi Santu Ispiritun shunqonchiqpi tiyaptin, manana atinchiqchu kawsayta uchakunata rurashpa. ¹⁰ Ancha riqsiypaqqam Dyuspa wambranguna, dyablupa wambrangunaqa. Chaqa chay dyablupa wambrangunaqam mana allikunata rurashpa kawsanllapa. Kanan runa masindapismi mana kuyanllapachu.

Kuyanakushunllapa suqwan suqwan

¹¹ Chaqa Dyusmi kamachiwanchiq, kuyanakunanchiq suqwan suqwan. Chaytaqam unaymandapacha uyashqallapa kangi. ¹² Chayri ama chay unay Kayinshinaqa kashunllapachu. Paymi dyablupa karqan. Chaymi masanda wanchirqan. Mayá, ¿imapaqtaq masandaqa wanchirqanqa? Chaqa chay Kayinmi mana allikunata rurashpa kawsaq. Chay masan Abilqam allikunata rurashpa kawsaq. Chaymi chay Kayinqa imbidiyashpa, masan Abilta wanchirqan.

¹³ Kuyashqay masitakuna, Jisukristupi mana kriyiqkuna ch'iqnishuptinllapaqa, ama yuyayllapachu: ¿Imapaqraq ch'iqniwan? nishpaqa. ¹⁴ Chaqa noqanchiqpismi Dyuspi manaraq kriyishpa, chingananchiq karqanchiqllapa. Piru kanangam suqwan suqwan kuyanakunchiq. Chaymi yach'anchiqllapa: Mushuq bidamannam yaykushqa kani, nishpa. Piru suqkunata mana kuyaqqunaqam wañushqashinaraq. ¹⁵ Chaymi suqkunata ch'iqniqqunaqa rinllapa chingaq. Chaqa Dyuspaqqam paykunaqa suq matansyirushina. Kanan qamkunaqam yach'angi: Mayqan matansyiru kashpaqam, mana rinchu washakaq, tukuy tyimpu Dyuswan kawsanambaq, nishpa.

¹⁶ Piru Jisukristum yach'achiwanchiq imashina kuyanakunanchiq. Chaqa paymi kuyawaqninchiq wañurqan washawananchiq. Chaymi noqanchiqkunapis kriyiq masinchiqkunata kuyashpa, listu kashunllapa wañunanchiq, paykunata washananchiq. ¹⁷ Piru mayqanninchiq kriyiq masinchiqta mana nimayuqta rikashpa, mana yanapashpa imanchiqwangam, mana nimatapis Tayta Dyustaqa kuyaykanchiqchu. ¹⁸ Kuyashqay wambrakuna, amar shiminchiqwanllaqa kuyashunchu runa masinchiqkunataqa. Ashwanri allipta kuyashpa, paykunata yanapashunllapa.

Allitar rurashun, ama penqakunanchiq

¹⁹ Chayshina kuyanakupaqam yach'anchiqna: Dyuspa allip wambranmi kani, nishpa. Chaymi paypa ñawpanman ch'ayashpaqa, manana rinchiqllapachu penqakuq. ²⁰ Chaqa mana allita rurashpaqam, das syintinchiq shunqonchiqpi: Ama chaytaqa ruramaytachu, nishpa. Piru Tayta Dyusqam noqanchiqmanda mas pwidiq kashpa, masta yach'an. Chaymi payqa tukuy ima rurashqanchiqta yach'ashpapis, atin pirdunawayninchiqta. ²¹ Chaymi kuyashqay masitakuna, allita kawsashpaqa, shunqonchiqpi manana nimata syintishpachu, atinchiqna kushikuyta Dyuspa ñawpambi. ²² Chaqa Dyus kamachikushqanda kasushpa, pay munashqanda ruraptinchiqmi, mañakushqanchiqta rin qowaqninchiq. ²³ Paymi kamachiwashqa kanchiq, Churin Jisukristupi kriyinchiqllapa, suqwan suqwan kuyanakupaqam, pay niwashqanchiqshina. ²⁴ Chaymi Dyus kamachikushqanda kasuqkunaqa paywanna kawsanchiqllapa. Kanan Dyuspismi shunqonchiqpi kawsan. Mayá, ¿imashinam yach'anchiq: Tayta Dyusmi noqanchiqpi kawsan, nishpaqa? Chaytaqam yach'anchiq, Santu Ispiritunda qowaptinchiq.

4

¿Pim Dyuspa Santu Ispiritunwan, pim dyabluwan?

¹ Kuyashqay masitakuna, kay mundupiqam Dyuspaq achka rimaq tukuqkuna puriyanllapa: “Dyus niwashqandam rimani” nishpa. Amakish dijakangillapachu ingañashunambaq. Ashwanri paykunataqa allita mallipayllapa yach'anayki: ¿Allipchu Dyuspa Santu Ispiritunwan ichu mana? nishpa. ² Kayshinam atingillapa riqsiyta: Kay runam Dyuspa Santu Ispiritunwan, nishpa. Dyuspa Ispiritunwan puriqkunaqam ninqallapa: “Siñurninchiq Jisukristum Dyusmanda shamushpa, kay mundupi nasirgan noqanchiqshina kwirpuyuq”, nishpa. ³ Piru mayqan rimaq: “Jisukristuqam mana kwirpuyuqchu shamushqa”, nishpaqam, mana Dyuspa Santu Ispiritunwanchu. Chaykunaqam dyablupa ispiritunwan. Chaqa chay dyablupa Jisukristuta kuntran. Qamkunaqam uyashqa kang: “Chay dyablupa ispiritunmi rin shamuy” nishpa. Chayqam allip kashqa. Kananqam allipta kay mundupina puriyan.

⁴ Ijitukuna, qamkunaqam Dyuspa wambranguna kangillapa. Chaymi Dyuspa Santu Ispiritunga qamkunapi tiyan. Payqam mas pudirniyuq chay llullakuqkunapa ispiritunmandaq. Chaymi qamkunaqa binsishqallapa kang kay mundupi llullakuqkunata. ⁵ Chay llullakuqkunaqam kay mundupa imangunapi yuyakushpalla rimaqllapa. Chaymi Dyuspi mana kriyiqkunaqa paykunata ancha allita uyanllapa. ⁶ Piru noqanchiqkunaqam Dyuspa wambranguna kanchiqllapa. Chaymi yach'achikuptinchiq, Dyusta kasuqkunaqa ancha allita kasuwanchiq. Piru dyablupa kaqkunaqam mana munanllapachu kasuwayninchiqta. Chayshinam atinchiq riqsiyta: Mayqanmi Dyuspa wambran kashpa, allip kaqta rimaq; mayqanmi dyablupa wambran kashpa, llullakun, nishpa.

Tayta Dyusmi yumbayta kuyawanchiq

⁷ Kuyashqay masitakuna, Dyusmi ancha kuyawanchiq. Chayri noqanchiqkunapis suqwan suqwan allita kuyanakupaqam, Chayshina yumbaywan kuyanakupaqam, Dyuspa wambranguna kanchiqllapa.

Paytaqam shunqonchiqpi allita riqsinchiq. ⁸ Tayta Dyusqam ancha kuyakun. Chaymi mana kuyakuqkunaga mana paypa wambrangunachu. Chaqa shunqombiqam mana paytaqa riqsinllapachu. ⁹ Tayta Dyusmi suq Churiyuqla kashpapis, chay Churinda kach'amurqan kay munduman, uchanchiqrayku wañunambaq, Dyuswan tukuy tyimpu kawsananchiqllapa. Chaymi yach'anchiq: Dyusmi ancha kuyawanchiq, nishpa. ¹⁰ Chaqa manam noqanchiqkunachu Dyusta puntata kuyashqachu kanchiq. Ashwanmi Dyusqa noqanchiqkunata puntata kuyawashqa kanchiq. Chaymi kach'amurqan Churin Jisukristuta kay pachaman, wañushpa, uchanchiqkunamanda pirdunawananchiq.

¹¹ Chayri kuyashqay masitakuna, chayshina Tayta Dyus ancha kuyawaptinchiqqa, noqanchiqkunapis suqwan suqwan kuyanakushun. ¹² Manam pipis Tayta Dyustaqa rikashqachu. Piru kuyanakuptinchiq suqwan, suqwanqam, Dyuspa Santu Ispiritun shunqonchiqpi tiyashpa yanapawanchiq, mas allita kuyanakunanchiq. ¹³ Chaqa Santu Ispiritunda qowaptinchiqmi, yach'anchiqllapa: Dyuswannam allipta kaykanchiq. Paypismi allipta noqanchiqwan, nishpa. ¹⁴ Noqaykuna kikiymi rikashqallapa kani Dyuspa Churindaqa. Chaymi tistigunguna kashpa, allipta niykillapa: Dyusmi Churinda kay munduman kach'amurqan, yumbayta washawananchiq. ¹⁵ Kanan mayqan yuyakuqmi: "Jisukristuqam Dyuspa Churin" nishpa, payqam Tayta Dyuswan. Dyuspismi paywan.

¹⁶ Kanan yach'anchiqmi: Dyusmi ancha kuyawanchiq. Chaqa paymir ancha kuyakuqqa. Chaymi yumbay allita kuyakuqqa Dyuswannan. Dyuspismi paykunawanna. ¹⁷ Chayshinam noqanchiqkunaga kay mundupi kawsashpaqa, yach'akuykanchiq Jisukristushina kuyanakushpa kawsayta. Chaymi jwisyu diya ch'ayamuptinqa, mana manchashpachu rinchiqllapa kushikuq. ¹⁸ Chaqa noqanchiqkuna Tayta Dyuswan kuyanakushpaqam, manana manchanchiqchu: Paych'i rin kastigawaq, nishpaqa. Piru chay kastiguta shuyaqkunagaqam ancha manchashpa, llakishpa kawsaykanllapa. Chaymi chay manchaqkunaga manaraq allitaqa yach'akushqachu kuyanakuyta.

¹⁹ Tayta Dyusmi puntata noqanchiqkunata kuyawashqa kanchiq. Chaymi noqanchiqkunapis paytaqa kuyanchiqllapa. ²⁰ Piru chay mayqan rimaq: "Noqagam Dyusta kuyani" nishpa, piru runa masinda ch'iqnishpaqam, llullakuykan. Chaqa runa masinda rikashpa mana kuyaqqam mana Dyustaqa atinmanchu kuyayta mana rikashpaqa. ²¹ Chaymi Jisukristuqa kayshina kamachiwashqa kanchiq: "Dyusta kuyaqkunagar runa masingunatapis kuyanqallapa", nishpa.

5

Dyuspir allita yuyakushunllapa, ama uchayuqkunashina kawsananchiq

¹ Dyuspa yumbay lijitimu wambrangunaqam kriyinchiqllapa: Jisukristum Dyus Akrashqan Washadur, nishpa. Chayri Tayta Dyusta allipta kuyashpaqa, wambrangunatapis kuyashun. ² Chayshina Dyusta kuyashpa, kamachikushqanda kasushpaqam, yach'anchiqna: Dyuspa wambrangunatapismi kuyaykanchiq, nishpa. ³ Chaymi Dyusta kuyashpaqa, kamachikushqanda kasunchiqllapa. Kanan chay

kamachikushqanqam mana trabajuschu kasunanchiqqa. ⁴ Chaqa Dyuspa wambranguna kashpa, paypi kriyishpaqam, binsinchiq kay mundupi tiyaqkunapa mana baliq yuyayningunata. ⁵ Atinanchiq binsiytaqam ancha allita kriyishunllapa: Siñurninchiq Jisukristum Dyuspa Churin, nishpa.

Kaykunam yach'achiwanchiq Jisukristupaq

⁶ Kimsa tistigu layakunam yach'achiwashqa kanchiq: Jisukristum syilumanda shamurqan, nishpa. Puntata Jisukristu yakupi shutikuptinmi, suq tistigushina karqan. Chaymandaqam kruspi wañushpa, yawarninda ich'aptin, suq tistigushina karqan. Dyuspa Santu Ispiritumbismi Jisukristupa faburninda rimarqan. Chay Santu Ispiritumbismi mana llullakuq tistigu karqan. ⁷ Jisukristupaqqam „syilupipis, kimsa tistigukuna kan. „Suqmi Tayta Dyus. Suqqam Jisukristu kikin. Suqqam Dyuspa Santu Ispiritun. Chay tistigukunaqam kimsa kashpapis suqlla. ⁸ Chay nishushqayshinam kay pachapipis kimsa tistigu layakuna yach'achiwanchiq Jisukristupaq. „Suqmi Dyuspa Santu Ispiritun, suqqam chay shutikushqan yaku, suqqam kruspi ich'ashqan yawarnin. Chay kimsandinmi suq yuyaytalla Jisukristupaq yach'achiwanchiq. ⁹ Chaqa allin runakuna niwashqanchiqtam kriyinchiqllapa, ¿manachu? Piru Dyus niwaptinchiq Churin Jisukristupaqqa, masta kriyishunllapa. Chaqa Dyusqam mas allin tistigu chay allin runakunamandaqa. ¹⁰ Jisukristupi kriyiqkunaraqam tukuy shungo yuyakunchiq: Allibmi Jisukristuqa Dyuspa Churin, nishpa. Piru suq runa Jisukristupi mana kriyishpaqam, Tayta Dyuspipis mana kriyinchu. Chaqa Tayta Dyus Churin Jisukristupaq nishqandaqam mana kriyinchu. Chaymi Tayta Dyuspaq alabis niykan: “Yanqam llullakun” nishpa. ¹¹ Chaqa Dyusqam niwashqa kanchiq Churimbaq: “Churiy wañushqanraykum rini washashuqllapa, tukuy tyimpu noqawan kawsanaykillapa”, nishpa. ¹² Chaymi Dyuspa Churimbi kriyishpaqam, tukuy tyimpu rinchiqllapa kawsaq. Piru Dyuspa Churimbi mana kriyishpaqam, mana tukuy tyimpu rinchiqllapachu kawsaq Dyuswanqa.

San Jwanmi kartanda ushyashpa, kayshina kriyiq masingunata kunarqan

¹³ Kay kartatam iskibriyki qamkuna Dyuspa Churimbi kriyiqkunaman, yach'anaykillapa: Dyuspa Churimba shutimbi kriyishpam, tukuy tyimpu Dyuswan rinchiqllapa kawsaq, nishpa.

¹⁴⁻¹⁵ Kananqam ancha yuyakunchiqllapa Dyuspi. Chaqa yach'anchiqmi: Dyus munashqanda mañakuptinchiqqam, payqa uyawaqninchiq, rin qowaqninchiq, nishpa.

¹⁶⁻¹⁷ Masitakuna, kanmi ishkay laya uchakuna. Suq layaqam runakunata dañachin wañunambaq. Suq layaqam dañachin, piru mana wañunambaqchu. Yumbay laya mana alli rurashqanmi uchakuna. Piru suq laya uchaqam runakunataqa ancha dañachin wañunanllapa. Chay wanchikuq uchapaqqam mana nimata niykillapachu. Piru chay suq laya uchata ruraqkunapaqmi niyki: Dyusmanri mañakuyllapa chay masaykikunata pirdunanambaq, nishpa. Qamkuna mañakuptikiqam, Dyusqa paykunata uchangunamanda rin pirdunaq.

¹⁸ Dyuspa wambrangunaqam manana kawsanchiqllapachu uchakunata rurashpaqa. Chaqa Jisukristuqam ancha allita noqanchiqtaqa kwidawanchiq, dyablu ama uchata rurachiwananchiq.

¹⁹ Chaymi yach'anchiqllapa: Dyuspam kanchiqllapa, nishpa. Piru Dyuspi yumbay mana kriyiqkunaqam dyablu kamachishqanda ruranllapa.

²⁰ Noqanchiqkunaqam yach'anchiq: Dyuspa Churinmi shamushqa, nishpa. Chaqa payqam yach'achiwashqa kanchiq, rigsinanchiq Tayta Dyusta shunqonchiqpi. Paymi allip Dyusqa. Kananmi Jisukristupi yuyakushpa kawsanchiqllapa. Chaqa paypismi allip Dyus kashpa yanapawanchiq, tukuy tyimpu kawsananchiqllapa.

²¹ Chayri ijitukuna, kwidakayllapa, ama yuyakunayki yanqa amitu layakunapi. Chayshina kanqa. (Chaytallam iskibriykillapa.)

APUSTUL SAN JWANMI KAY SIGUNDA KARTATA ISKIBRIRIRQAN (2 JWAN)

¿Pitaq **karquan San Jwanqa?** San Jwanqam Jisukristupa dusi apustul-ninmanda suqnin karqan. Liyishunllapa chay punta parti San Jwanda, masta yach'ananchiq San Jwambaq.

¿Pikunapaqmi **iskibrirqan kay librutaqa?** Wakin yach'ayniyuqkunam yuyanllapa: Kay kartatam iskibrirqan suq kriyiq masin warmiman, tukuy ayllundinman. Piru wakingunaqam yuyanllapa: Kay kartataqam iskibrirqan suq ilgisyaman. Chaymi mana allitaqa yach'ananchiqchu: Pikunamanmi iskibrirqan, nishpa.

¿Imaraykum **iskibrirqan kay librutaqa?** Jwanqam iskibrirqan, Jisukristupi kriyiqkunata kunanambaq, kuyanakushpa kawsananllapa; llullata yach'achikuqkunamanda kwidakananllapa.

¿Imapaqmi **yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?**

2 *Jn 1.1-6* niwanchiqllapa, allip kaqta kriyishpa, kuyanakushpa kawsananchiq.

2 *Jn 1.7-11* niwanchiq, kanmi ancha achka llullata yach'achikuqkuna. Paykunaqam yach'achikun: “Dyuspa Churin Jisukristuqam mana kwirpuyugchu kay mundumanqa shamurqan”, nishpa. Chayri chay ingañakuqkuna mayqanninchiqman ch'ayawaptinchiqqa, ama pusadataqa qoshunllapachu.

2 *Jn 1.12-13* niwanchiq, Jwanmi yuyarqan chay kriyiq masingunata das rinan watukuq, nishpa.

Allip kaqta kriyishpa, kuyanakushun

¹⁻² Ancha rrispitashqa panisita, Tayta Dyusmi qamta, wambraykikunata akrashushqallapa, paypa wambranguna kanaykillapa. Chaymi qamkunaqa noqapa masaykunashina kangillapa. Chayraykum noqa yach'achikuq ansyanu kashpa, kay kartata iskibriykillapa chaypi yumbay tandakaq kriyiq masinchiqkunaman. Chaqa qamkunapismi noqaykunashina allip kaqta kriyishqallapa kangi. Chaymi noqaga kriyiq masinchiqkunawan allipta kuyaykillapa. Chaqa yumbayninchiqmi allip kaqta tukuy tyimpu rinchiqllapa kriyiq. ³ Chaymi mañakuni Tayta Dyusman, Churin Jisukristuwan tukuy imapi yanapashunan, ama manchashpa, ashwan kushikushpa, kuyanakushpa, allip kaqta kriyishpa, shumaqta kawsanaykillapa.

⁴ Wakin wambraykikunatam tarishqa kani allip kaqpi kriyishpa, kawsaykaqta. Paykunaqam Dyus kamachikushqanda kasushpa, shumaqta kawsaykanllapa. Chaymi ancha kushikuni. ⁵ Chayraykum kuyashqa panisita, kananga qamkunata rrugaykillapa, noqaykunawan shumaqta kuyanakunanchiq. Manam mushuq yuyashqaytachu kamachiykillapa. Chaytaqam unaymandapacha uyashqallapa kanchiq. ⁶ Chaqa Tayta Dyusmi kamachiwashqa kanchiq kuyanakunanchiq. Chaymi Dyusta allipta kuyashpa, mana shaykuq rinchiqllapa kasuq chay niwashqanchiqta.

Achka llullakuqkunam puriykan

⁷ Chaqa kay mundupiqam achka llullakuqkuna puriyanllapa. Kwidawkish qamkunata ingañashungiman. Chay llullakuqkunaqam mana munanllapachu kriyiyta: Jisukristuqam allip kwirpuyuq runa kashpa, shamushqa kay munduman, nishpaqa. Chay layata yuyaqkunaqam ingañakuq runakuna. Jisukristutam kuntranllapa.
⁸ ¡Kwidakayllapa! Qamkunaqam Dyuspaq allita yach'achikuykangi. Chay llullakuqkunata kasushpakish, mana ch'askingimanchu Dyusmanda yumban irinsyaykita. Amakish chayshinaqa kangachu. Munanim Dyusmanda yumbay irinsyaykita ch'askinaykillapa.

⁹ Mayqan runa ichu warmi Jisukristu nishqanda dijaqqam manana Dyuswanchu. Piru Jisukristu nishqanda yach'achikuqqam Tayta Dyuswan, Jisukristuwambis.
¹⁰ Chay llullakuqkuna munaptin ch'ayashuyta, chay mana baliq duktrinanda yach'achikunanqa, ama ch'ayachiylapachu wasikimanqa ni "Dyus yanapashunqa" niyllapachu.
¹¹ Chaqa mayqan chayshina ch'ayachiqqam yanapaykan, masta ingañakunanllapa.

San Jwanmi kayshina kartanda ushyarqan

¹² Mastam munani willashuyta. Piru munanim shamuyta qamkunaman, chaypi parlashpa, masta kushikunanchiq. Chaymi mana munanichu kay kartapilla masta parlachishuyta.

¹³ Kaypi tiyaq kriyiq masinchiqkuna qamkunapa masaykikuna. Chaqa Tayta Dyusmi paykunatapis akrashqa, paypa wambranguna kanambaq. Chaymi kaypi tandakaqkunapis napaykushungillapa. Chayshinalla kanqa. (Chaytallam iskibriykillapa.)

APUSTUL SAN JWANMI KAY TIRSIRA KARTATA ISKIBRIRIRQAN (3 JWAN)

¿Pitaq karqan San Jwanqa? San Jwanqam Jisukristupa dusi apustul-ninmanda suqnin karqan. Liyishunllapa chay punta parti San Jwanda, masta yach'ananchiq San Jwambaq.

¿Pipaqmi iskibrirqan kay librutaqa? Jwanqam iskibrirqan kay kartataqa kriyiq masin Gayupaq. Gayuqam Jisukristupaq yach'achikuqkunata yanaparqan, pusadata, mikunata qoshpa.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Jwanqam kay kartataqa iskibrirqan kuyashqa kriyiq masin Gayuta alabashpa, kunashpa, animachishpa, kriyiq masingunata mana shaykuq yanapanambaq.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?

3 Jn 1.1-8 niwanchiqllapa, chay runa Gayum suqkunata yanapashpa, ancha shumaqta kawsashqambaq.

3 Jn 1.9-11 niwanchiq, suq runa Diwtrifis shutiqmi mana yanaparqanchu payman shamuq kriyiq masingunata. Kanan San Jwamba washandam rimarqan. Niwanchiqpis ama chay Diwtrifis-shinaqa kananchiqllapa.

3 Jn 1.12 niwanchiq, suq ancha allin runa Demetrupaq.

3 Jn 1.13-14 niwanchiq, Jwanmi ancha munarqan das shamuyta, Gayuta watukuq, nishpa.

San Jwanmi alabarqan Gayuta

¹ Kuyashqay kriyiq masita Gayu, noqa yach'achikuq ansyanu kashpam, kay kartitata iskibriyki. Chaqa alliptam kuyayki.

² Kuyashqay masita, yach'anim, ancha allitash kawsaykangi Tayta Dyuswan, nishpa. Chaymi ancha mañakuni, allilla kashpa, ancha kushikushpa kawsanayki. ³ Wakin kriyiq masinchiqkunam ch'ayamushpa, niwarqan: Chay Gayum Siñurninchiqta ancha allita kuyashpa, kasun. Allip kaqpi kriyishpam, shumaqta kawsan, nishpa. Chayshina niwaptinmi, ancha kushikushqa kani. ⁴ Qamkunaqa noqa yach'achishuptiy Dyuspi kriyishpaqam, wambraykunashina kangillapa. Kanan tukuy imamandam masta kushikuni yach'ashpa: Yumbay wambrayshina kaqkunam Dyusta kasushpa, allip kaqpi kriyishpa, kawsaykanllapa, nishpa.

⁵ Kuyashqay kriyiq masita, imapipis yanapashpa kriyiq masinchiqkunataqam, ancha allita ruraykangi. Chay karumanda shamuq kriyiq masinchiqkunata yanapashpaqam, mas allita ruraykangi. ⁶ Chay yanapashqaykikunaqam tandacaq kriyiq masinchiqkunapa ñawpambi parlashqallapa: Chay masanchiq Gayum noqaykunata kayshina ancha kuyawashqa, nishpa. Ancha allitach'i rurangiman masita, chay shamuqkunata imawambis yanapashpa, ñanda rinambagqa. Chayshina yanapaptikim, Dyusninchiqqa ancha kushikun. ⁷ Chaqa chay kriyiq masinchiqkunam Jisukristu nishqanda yach'achikushpa puriyanllapa. Chaymi paykunapa iman faltaptinqa, kriyiq masinchiqkunamandalla

imatapis ch'askinllapa. Manam ch'askinllapachu chay mana kriy-iqkunamandaqa. ⁸ Chayraykur noqanchiqpis paykunata yanapashun, paykunawan pulla Dyusta sirbinanchiq, allip kaqta yach'achikushpa.

Diyutrifismi mana allikunata rurarqan

⁹ Kach'amushqam kani suq kartata qamkunaman. Piru chay runa Diyutrifismi munashpa kamachiyta kriyiq masinchiqkunata, mana munanchu kasuwayta. ¹⁰ Chaymi payqa llullakushpa, yangakunata noqapaqqa riman. Manam kuntintakanchu yangakunata rimash-papis. Ashwambam mana ch'ayachinchu qamkunaman shamugku-nata. Ashwambam chay suq kriyiq masinchiqkunatapis kamachin, ama ch'ayachinanllapa. Mayqan ch'ayachiqtaqam qatin tandakashqan kriyiq masinchiqkunamanda. Chaymi shamushpa, chay Diyutrifistaqa qagllambi rini anyaq.

¹¹ Kuyashqay masita, ama kawsaychu chay mana allin runaku-nashinaqa. Ashwanri kawsay chay allin runakunashina. Chaqa allin runakunaqam Dyuspa wambranguna. Piru chay mana allita ruraqku-naqam Dyustaqa mana riqsinllapachu shunqombiq.

Demetrum allita rurarqan

¹² Masanchiq Demetruqam mana chay malukunashinachu. Payqam ancha allita kawsan. Yumbaymi paypaqqa ninllapa: "Ancha allinmi" nishpa. Chay nishqangunaqam allip. Noqaykunapismi tistigu kashpa niykillapa: "Payqam ancha allin masanchiq", nishpa. Chaqa qamqam yach'angi: Manam nunka llullataqa rimanillapachu, nishpa.

Kayshinam ushyakan kay karta

¹³⁻¹⁴ Mastam munani willashuyta. Lukismi yuyani shamuyta watukushuq. Chaymi chaypina parlashun. Chayraykum kay kartapi mana munanichu masta willashuyta.

¹⁵ Mayá, Dyus yanapashunqa, shumaqta kawsanaykillapa. Kay-manda yumbay kriyiq masinchiqkunapis qamkunata napaykushungi. Noqapa shutiypir napaykuy yumbay yanasuykunata (yanasaykunata). Chayshina kanqa. (Chaytallam iskibriykillapa.)

APUSTUL SAN JUDASMI KAY KARTATA ISKIBRIRQAN (JUDAS)

¿Pitaq karqan San Judas? Kinsapch'i kay Judasqa Jisukristupa, Santyagupa masan karqan. (Chay Santyagullam Jakubupis shutirqan.) (Liyishunllapa San Matiyu 13.55.) Payqam mana chay Judas Iskaryutichu karqan. Ashwanmi Jisuspi ancha allita kriyiq karqan.

¿Pikunapaqmi iskibrirqan kay librutaqa? Iskibrirqanqam Jisukristupi yumbay kriyiqkunaman.

¿Imaraykum iskibrirqan kay librutaqa? Chay tyimpupiqam achka llullata yach'achikuqkuna karqan. Suqkunatam yach'achirqanllapa, uchata rurashpa kawsananllapa. Chaymi Judasqa kriyiq masingunata kay kartapiqa kunarqan, chay llullata yach'achikuqkunamanda kwidakashpa, ama Jisukristumanda akrakananllapa.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa?

Jud 1.1-2 niwanchiqllapa, Judasmi Dyuspi kriyiqkunaman kay kartata iskibrishqambaq.

Jud 1.3-16 niwanchiq, kwidashunri yumbay llullakuqkumanda. Chaqa paykunaqam kayshina ninllapa: “Dyusqam ancha allin. Chaymi mana allita ruraptinchiqpis, mana rinchu kastigawaqninchiq. Chayri munashqanchiqta rurashunllapa”, nishpa. Piru Dyusmi paykunata ancha rin kastigaq.

Jud 1.17-23 niwanchiq, ama Dyusmanda akrakananchiq, shaykuq kriyiqkunata animachinanchiq, Dyuspi tukuy shunqo kriyirinanllapa.

Jud 1.24-25 niwanchiq, ancha pudirniyuq Tayta Dyusninchiqta alabananchiq, washawashqanchiqrayku, nishpa.

San Judasmi iskibrirqan Dyus akrashqangunata

¹ Kuyashqay masitakuna, noqam Jakubupa masan Judas kani.

Jisukristupa kriyadunmi kani. Chaymi kay kartata iskibriykillapa qamkuna Dyuspi kriyiqkunaman. Chaqa qamkunatam Taytanchiq Dyusqa akrashushqa, paypa wambranguna kanaykillapa. Chaymi Jisukristupi yuyakuptikillapa, payqa allita kwidashungillapa. ² Tayta Dyusmanmi mañakuni, ancha llakipashushpa, kuyashushpa, qamkunata yanapashunambaq, shumaqta kawsanaykillapa.

Kwidakashunri llullakuqkunamanda

³⁻⁴ Kuyashqay masitakuna, ancham munarqani qamkunata yuyachishuyta Tayta Dyus washawashqanchiqpaq. Lukismi yach'ashqa kani: Llullakuqkunash shamushqa qamkunaman ingañashuq, nishpa. Chaymi iskibriykillapa rrugashushpa Dyus nishqandalla qamkuna yach'achikunayki tukuy animuykiwan, binsinaykillapa chay llullakuqkunata. Chaqa Jisukristupa duktrinangam mana nunka kambyakanchu. Piru chay malukunaqam Dyuspa duktrinanda dañachishpa, ninllapa: “Dyusmi ancha allin. Chaymi mana allita ruraptinchiqpis, mana rinchu kastigawaqninchiq. Chaymi atinchiq rurayta tukuy ima kwirpunchiq munashqanda”, nishpa. Chayshina

rimaƣkunaƣam Taytanchiq Dyusta, Siñurninchiƣ Jisukristuta ñiganllapa. Chaymi Tayta Dyusqa paykunapaƣa unaymandapacha siñalashqa chinganallapa.

⁵ Chayraykum ƣamkuna yach'aptikipis, munani yuyachishuyta imashinam Dyusninchiƣ kastigan chay mana kasuƣkunata, nishpa. Rikayllapa, Tayta Dyusmi isrraylinukunata Ijptu nasyunmanda surƣoshpa, paypi mana kriyiqkunata chingachirƣan. ⁶ Malu anjilkunatapismi kastigarƣan. Paykunaƣam karguyuƣ kashpapis, mana kuntintakashpachu, munarƣanllapa Dyuspa kargunda ƣoch'iyta. Chaypaƣmi Dyusqa paykunata prisushpa, kadinakunawan watashpa, tutayaƣman wichukurƣan, chaypi kanambaƣllapa jwisyu diya ch'ayamunangaman. ⁷ Chaymandaqam chay malu anjilkunashina chay Sudumapi, Gumurrapi tiyaƣkuna, chay sirkambi tiyaƣkunapis malukunapaƣ tikrarƣanllapa. Chay runakunaƣam ullƣopura warmiwanshina puñurƣanllapa. Tukuy laya mana allikunata rurashpam, animalkunashina kawsarƣanllapa. Chaymi Tayta Dyusqa paykunata kastigarƣan mana nunka wañuƣ ninawan. Chayri chay kastigupaƣ yach'ashpaƣa, amana paykunashinaƣa kawsashunllapachu. Ashwanri intyindishun: Tayta Dyusqam kastigan uchayuƣkunata, nishpa.

⁸ Chay llullakuƣ runakunaƣam musƣoyninƣunapi imata rikashpa, mana nimatapis intyindishpachu, kwirpun munashƣandalla rurannllapa. Mana munashpa kasuyta Siñurninchiƣtam, asta musyanllapa ancha pudirniyuƣkunata. ⁹ Piru ni Dyuspa ancha pudirniyuƣ anjil Migilƣam chayshina maldisyan. Chaymi payqa Muysispa kwirpunda dyabluwan ƣoch'inakushpa, dyablutaƣa mana musyarƣanchu. Ashwanmi kaytalla nirƣan: “¡Tayta Dyusri anyashunƣa!” nishpa. ¹⁰ Piru chay llullakuƣ runakunaƣam mana intyindishpachu, musyanllapa asta chay mas pudirniyuƣ ispiritukunata. Chaƣa mana intyindiƣ animalkunashinam kwirpun munashƣandalla rurashpa kawsanllapa. Chaymi chay uchangunarayku rinllapa chingaq.

¹¹ ¡Ay, chay llullakuƣkunaƣa, imanangaraqri! Chaƣa paykunaƣam Kayinshina uchata rurashƣallapa. Balanshinam Dyusmanda akrakashƣallapa, qellayta ganananllaparayku. Chay mana kasukuƣ runa Kurishinam mana munanllapachu Dyus nishƣanda ruraytaƣa. Chaymi rinllapa wañuƣ.* ¹² Kriyiq masipura kushikushpa tandanakuptiki mikuƣmi, chay ingañakuƣkunaƣa mana undaq mikunllapa, upyanllapa. Manam pitapis penƣakunllapachu. Chaymi paykunarayku penƣakungillapa. Malu michidurshinam paykunalla kwidakanllapa. Mana tamyayuƣ wayra apaq pukutayshinam mana nimatapis yanapawanchiqchu. Paykunaƣam chay mana puƣoƣ plantashina. Chaƣa tyimpun ch'ayamuptinƣa, yanƣa rinchiƣ maskaƣ, ¿manachu? Chayshinallam chay llullakuƣkunapis wañushqa, chakishqa, ch'upanmanda pilashqa plantashina. ¹³ Manchu mar yakuƣa waƣmanda kaymanda maƣchikamushpa, babash'kunata wichukun manyaman. Chayshinallam chay llullakuƣkunapis kallpatikunllapa, mana allikunata rurashpa. Paykunaƣam chay lusiru ishkishpa chingaqkunashina. Chaymi sintinsyadu, tukuy tyimpu mas tutayaƣpi kawsananllapa.

* 1:11 Génesis 4.8; Números 31.16; Números 16

¹⁴ Chay punta runa Adamba tatara willkamba tatara willkanmi Inuk shutirqan.* Tayta Dyusmi chay Inuktaqa chay llullakuqkunapaq kayshina rimachirqan:

—¡Rikay! Siñurninchiqmi ancha achka mil anjilningunawan shamuykan, ¹⁵ yumbayninchiqta jugsawananchiq, allinda, malutapis. Chaqa malukunataqam rin kastigaq, yumbay mana allikunata rurashqanrayku, payta kuntrashpa, maldisyashqanrayku, nishpa.

¹⁶ Kanan chay mana alli ruraqkunaqam ancha kijakushpa, tukuy imapaq rimatikunllapa. Kawsanllapam kwirpun munashqandalla rurashpa. Ancha alabakashpam, mishki mishkita yap parlachinllapa runa masinda, iman kaqta munashpa surqoyta.

Judasmi kriyiq masingunata kunarqan

¹⁷ Kuyashqay kriyiq masitakuna, ama qonqayllapachu Siñurninchiq Jisukristupa apustulninguna chay tyimpu nishushqanllapata.

¹⁸ Paykunaqam willashurqanllapa: “Jwisyu diya sirkana kaptinmi, burlakuq runakuna rin kaq. Paykunaqam rinllapa kawsaq mana baliq munashqandalla rurashpa”, nishpa. ¹⁹ Rinllapam animachiq kriyiq masinchiqkunata, paykunapura akrakananllapa. Santu Ispiritum paykunapi mana kaptin, rinllapa puriq kwirpun munashqandalla rurashpa.

²⁰ Piru qamkuna, kuyashqay masitakuna, mana shaykuq animachikuy, mas allita Tayta Dyuspi kriyinayki. Santu Ispiritum qamkunata yanapashuptinri, Tayta Dyusman mañakuyllapa. ²¹ Tayta Dyusqam ancha kuyawanchiqllapa. Chayri paymanda ama akrakashpachu, ashwan kushikushpa Siñurninchiq Jisukristuta shuyashunllapa. Chaqa paymi ancha llakipawaqninchiq, shamushpa rin apawaqninchiq, paywan tukuy tyimpu kawsananchiqllapa.

²² Chayri Jisukristupi mana allita kriyiqkunata animachiyllapa, paypi tukuy shunqo kriyinanllapa. ²³ Chayshina Dyuspaq suqkunata yach'achishpa, washashpam, alabis rrastraykangimanshina, ama ninaman yaykunanllapa. Kanan suq uchayuqkunatapis llakipayllapa. Piru chay laya uchakunatakish rurachishungiman. Ay, uchanllapaqar suq millanaypaq kanqa qamkunapaqqa, suq ancha mapa millanaypaq lach'apashina.

Tayta Dyusta alabashunllapa

²⁴⁻²⁵ Kananqa Siñurninchiq Jisukristu yanapawaptinchiq, tukuy tyimpu alabashunllapa ancha yach'ayniyuq Taytanchiq Dyusta. Chaqa payllam Dyus. Pudirninwanmi washawanchiq, ama paymanda akrakananchiq. Ashwanmi ancha kushikushpa, mana nima uchayuqta rurawaqninchiq, ch'ayachiwanchiq paypa llipaykaq ñawpanman. Chayri payqa tukuy tyimpu ancha pudirniyuq kanqa. Ancha llipyanga. Yumbayta kamachinqa. ¡Chayshinam unaymandapacha ancha pudirniyuq kashqa! ¡Chayshinallam kanambis! ¡Chayshinalla kanqa tukuy tyimpu! (Chaytallam iskibriykillapa.)

* 1:14 Génesis 5.18, 21-24

JISUKRISTU SAN JWANDA RIKACHISHQANGUNA (APUKALIPSIS)

¿Pitaq kargan San Jwanqa? Paymi Jisuspa dusi apustulninmanda suqnin kargan. Liyishunllapa chay punta parti San Jwanda, masta Jwambaq yach'ananchiq. Kay librutaqam iskiбрirqan suq ancha padisishqan tyimpupi. Chaqa chay rrumanu gubyirnu Sesarqam Jisuspi kriyiqkunata ancha qesachashpa, Jwanda aparqan pinitinsyaman isla allpa Patmus shutiqman. Chay lugarpim kay librutaqa iskiбрirqan.

¿Pikunapaqmi iskiбрirqan kay librutaqa? Jwanqam kay librutaqa iskiбрirqan prubinsya Asyapa syiti llaqtangunapi tandakaq kriyiq masingunaman.

¿Imaraykum iskiбрirqan kay librutaqa? Jisukristupi wakin kriyiqkunaqam ancha ñakashpa, manana munarqanllapachu sigiyta paypi kriyishpaqa. Chaymi Jisukristu Jwanman rikakushpa, nirqan: “Rikashqaykita iskiбriy, noqapi kriyiqkuna yach'anambaq: Kayshinam kay munduqa rin ushyakaq, nishpa, ama shaykunanllapa”.

¿Imapaqmi yach'achiwanchiqllapa kay libruqa? Niwanchiqqam: “Jisukristum rin kutimuq, paypi mana shaykuq kriyiqkunata apawananchiq, tukuy tyimpu paywan kawsananchiqllapa. Piru payta mana kasuqkunataqam rin kastigaq”, nishpa.

Apu 1.1-20 niwanchiqllapa, Jwanmi iskiбрirqan Jisukristu rikachishqangunata, nishpa.

Apu 2.1–3.22 niwanchiq, Jisukristu syiti llaqtakunapi tandakaq kriyiq masinchiqkunata kunashqambaq.

Apu 4.1-11 niwanchiq, Jwan musqoyypishina Dyusta syilupi aduraykaqkunata rikashqanda.

Apu 5.1–6.17 niwanchiq, Dyuspa Uñan syilupi kich'aptin suq rrulushqa libruta, achka kastigukuna llugshishqambaq.

Apu 7.1-17 niwanchiq, Dyusmi paypi kriyiqkunataqa urkungunapi suq siñalta rurashqambaq.

Apu 8.1–11.19 niwanchiq, syiti anjilkuna syiti trumpitakunata waqachiptinmi, mas kastigukuna shamushqambaq.

Apu 12.1-18 niwanchiq, dyablum Jisukristuta wanchiyta munashqambaq.

Apu 13.1-18 niwanchiq, suq manchaypaq animalmi payta kasuqkunata siñalashqambaq.

Apu 14.1–16.21 niwanchiq, Dyuspa anjilningunam syiti kupamanda kastigukunata basyashqambaq.

Apu 17.1–20.15 niwanchiq, Dyusmi yumbay mana alli ruraqkunata allita jugashpa, kastigashqambaq.

Apu 21.1–22.21 niwanchiq, Dyusmi rin ruraq mushuq syiluta, mushuq allpata, Jisukristupi kriyiqkunaqa kushikushpa, chaypi kawsanambaq.

San Jwanmi iskiбрirqan Jisukristu musqoyypishina rikachishqangunata

¹ Tayta Dyusmi Jisukristuta puntata nirqan: “Kayshinam das rin kumpli”, nishpa. Chaymandaqam Jisukristu anjilninda chaykunata yach'achishpa kach'amurqan, noqa Jwanda yach'achiwanambaq. Chaymi noqapis chay yach'achiwashqanda Jisusta sirbiq masiykunata kay librupi yach'achiykani. ² Chaqa noqaqam tistigu kashpa, Tayta Dyus nishqanda, Jisukristu nishqanda, chay anjil rikachiwashqanda tukuy imata kay librupi iskibriykani.

³ Chay rikashqayqam utqana rin kumpli. Chayri kay iskibrishqayta liyiqkunaga, chay liyishqanda uyashpa kasuqkunapis ancha kushikunqallapa.

Jwanmi iskibrirqan syiti llaqtapi tandakaq kriyiq masingunaman

⁴ Noqa Jwanmi chay prubinsya Asyapi syiti llaqtapi tandakaq kriyiq masiykunaman iskibriykillapa. Noqam Dyusman mañakuni, ancha kuyashushpa, tukuy imapi qamkunata yanapashunambaq, ancha kushikushpa, shumaqta kawsanaykillapa. Payqam tukuy tyimpu kawsan. Manam nunka nasirqanchu. Suq diyam kay pachaman rin kutimuq. Mañakunipismi, paypa trunumba ñawpambi syiti ispiritukaqkuna tukuy imapi yanapashunambaq. ⁵ Mañakunipismi Siñurninchiq Jisukristuman, qamkunata ancha yanapashunambaq. Chaqa payqam ancha allin tistigu kashpa, allip kaqtalla riman. Ancha kuyawaqninchiqmi, yawarninda ich'ashpa, yumbay uchanchiqpaq pagarakurqan, Tayta Dyus pirdunawananchiq. Chayshina wañushpaqam, yumbay wañuqkunamanda puntata kawsamurqan. Chaymi payqa kay mundupi yumbay gubyirnukunata atin kamachiya. ⁶ Jisukristuqam numbrawashqa kanchiq, payshina gubyirnukuna, kurakuna kashpa, Tayta Dyusninda sirbinanchiqllapa. ¡Chayri payqa tukuy tyimpu ancha alabashqa, ancha pudirniyuq kanqa! Chayshina kanqa.

⁷ ¡Uyawayllapa! ¡Jisukristum pukutaykunapi rin shamuq! Yumbay runakuna warmikunam paytaqa rinllapa rikaq. Asta chay wanchiqkunapismi paytaqa rinllapa rikaq. Chayshina shamuptinqam, tukuy llaqtakunapi tiyaq mana kriyiqkunaga ancha manchashpa, rinllapa waqaq. Arí, chayshinam allipta rin kaq.

⁸ Ancha pudirniyuq Dyusmi yumbaymanda mas pudirniyuq. Tukuy tyimpum kawsashqa. Kanambismi kawsaykan. Suq diyam rin shamuq. Chaymi payqa kayshina nin:

—Chay punta litra “A”shina kashpam, yumbaypa ñawpambi kani. Chay ultimu litra “Y”shina kashpam, noqaqa tukuy imamanda masta rini duraq, nishpa.

Jwanmi musqoykishina Jisukristuta llipyaykaqta rikarqan

⁹ Noqa Jwanmi Jisukristupi kriyiq masikillapa kani. Chaqa Tayta Dyuspaq, Churin Jisukristupaq yach'achikuptiyimi, qamkunashina noqapis ancha padisishqa kani. Piru qamkunashinam Tayta Dyusta mana shaykuq kasuykani. Chayraykum prisuwashpa, apawarqanllapa karsilman chay mar yakupa ch'awpimbi isla allpa Patmus shutiqman. ¹⁰ Chayshina chay karsilpi kaykaptiyimi, suq diya dumingu rikch'aykaptiyilla, Dyuspa Santu Ispiritun noqaman shamushpa, achka layata rikachiwarqan. Puntatam iki laduypi uyarqay suq rimaqta. Chay rimaqqam suq kurnitashina ancha jwirtita ¹¹ kayshina niwarqan:

—Noqaqam chay punta litra “A”shina kashpa, yumbaypa ñawpambi kani. Chay litra “Y” ultimupi kaqshina kashpam, noqaqa tukuy imata atini ushayta. Chayri kay tukuy ima rikashqaykita suq librupi iskibrishpa, kach'ay chay prubinsya Asyapa kay syiti llaqtangunapi tandakaq kriyiq masikikunaman: Puntata chay Ifisu llaqtaman, chaymandaqqa chay Ismirna llaqtaman, chay Pirgamuman, chay Tiyatiraman, Sardisman, Filadilfyaman, Lawdisya llaqtamambis, nishpa.

¹²⁻¹³ Chayta uyashpaqam, ikiyman tikrakashpa chapakurqani yach'anaypaq: ¿Pim chayshina parlachiwaykan? nishpa. Chayshina chapakushpaqam, rikarqay suq runatashina. Chay runashinaqam syiti lampara tiyanamba ch'awpimbi shayaykarqan. Chay tiyanangunaqam urumanda karqan. Chay runashinaqam ch'akingaman kapayuq karqan. Pichungam urumanda rurashqan wach'ukuwan watadu karqan. ¹⁴ Aqchangunaqam yuraq millwashina ichu qasashina ancha yuraq karqan. Ñawingunapismi lumyaykaq ninashina karqan. ¹⁵ Ch'akingunaqam brunsi jirru urrupi chulluchidu ch'uch'idushina llipyarqan. Kanan rimaptinqam, busninga achka yakushina ancha kunyarqan. ¹⁶ Allin ladu makimbiqam syiti lusirukuna karqan. Shiminmandam llugshirqan suq atun kuchillu ishkandin ladu filuyuqshina. Qaqlambismi ancha llipyarqan, larrdusi uras rupay ancha jwirtita llipyaqshina.

¹⁷ Chayshina payta rikashpaqam, noqaqa ancha manchashpa wañushqashina ch'akingunapa ñawpambi das piratarqay. Chaymi payqa allin ladu makinda sawayman rurashpa, niwarqan:

—Amar manchaychu. Noqaqam yumbaymanda mas puntapi kashpa, tukuy imata rurashqa kani. Ultimu kashpapismi, mana nunka rinichu ushyakaq. ¹⁸ Tukuy imatam kawsachini. Wañurqaymi piru kanangam kawsamushqa kani, tukuy tyimpu kawsanaypaq. Chaymi wañushqakunapa lugarninda atini kirpayta ichu kich'ayta, chay wañuqkuna kawsamunambaq. ¹⁹ Kay rikashqaykita, kanan pasaykaptin, manaraq pasaptimbis, iskibriy. ²⁰ Kanangam munani intyindichishuyta kay allin ladu makiypi kaq syiti lusirukunapaq, chay syiti lamparakunapa tiyananguna urumanda kaqpaqpis. Chaqa kanangamanmi pakadu kashqa. Chay syiti lusirukunaqam munan niyta chay syiti llaqtapi tandakaq kriyiq masinchiqkunapa yach'achikuqninguna, nishpa. Chay syiti lamparakunapa tiyanangunaqam munan niyta chay syiti llaqtapi tandakaq kriyiq masinchiqkuna, nishpa.

2

Jwanmi puntata iskibrirqan Ifisu llaqtapi tandakaq kriyiq masingunaman

¹ Siñurninchiq Jisukristum noqa Jwanda niwarqan, Ifisu llaqtapi tandakaq kriyiq masinchiqkunapa yach'achikuqninman kayshina iskibrinaypaq: “Chay allin ladu makimbi syiti lusiruyuq syiti urumanda rurashqan tiyanakunapa ch'awpimbi puriqqam kayshina nishungillapa: ² Noqaqam qamkuna tukuy ima rurashqaykipaq allita yach'ani. Chaqa shayku shaykum noqapaq yach'achikushqallapa kang. Manam nimatapis yach'akungillapachu chay mana alli ruraqkunamandaqa. Ashwanmi allita mallipashqallapa kang

chay apustul tukuqkunataqa. Chaymi das intyindishqallapa kangi: Paykunaqam llullakushpalla rimanllapa, nishpa. ³ Noqapaq yach'achikushpa ancha padisishpapismi, mana shaykuq kuyawashpa, kasuwashqallapa kangi. ⁴ Piru noqagam rini anyashuqllapapis. Chaqa noqapi chayraq kriyishpaqam, ancha kuyawashpa, qamkunapura allita kuyanakurqayki. Piru kananqam qamkuna manana yaqqa kuyanakungichu ni noqata ancha kuyawangichu. ⁵ Chayri chay punta kuyanakushqaykipaq allita yuyashpa, ancha llakishpa, mushuqmanda kuyanakuriyllapa. Manaqam noqaqa qamkunamanda rini akrakaq, chay lamparaykitashina wanchishpa, chay tiyananda lugarninmanda ashushpa (amana noqapaq yach'achikunayki). ⁶ Piru chay Nikulaspa duktrinanda kasukuqkuna rurashqangunatam qamkuna ch'iqningillapa. Noqapismi chay rurashqangunata ch'iqnini. Chaymi chay mana baliq kusaskunata mana ruraptikillapa, atini ashlitatalla alabashuyta. ⁷ Chayri qamkuna rinriyuqkunaqa allita uyayllapa Santu Ispirituy noqapi kriyiqkunata kay nishqanda. Chaqa dyabluta binsiqkunataqam noqaqa rini qaraq chay kawsachikuq plantapa puqoyinda, tukuy tyimpu kawsananllapa. Chay plantaqam Taytay Dyuspa ancha shumaq wirtambi anaq syilupi tarikan”, nishpa.

Jwanmi iskibrirqan Ismirna llaqtapi tandacaq kriyiq masingunaman

⁸ Siñurninchiq Jisukristum niwargambis, Ismirna llaqtapi tandacaq kriyiq masinchiqkunapa yach'achikuqninman kayshina iskibrinaypaq: “Noqa Jisukristuqam yumbaymanda mas puntata kashpa, tukuy imata rurashqa kani. Ultimu kashpapismi, mana nunka rinichu ushyakaq. Chaqa wañushqaymanda kawsamushpam, tukuy tyimpupaq rini kawsaq. Noqagam kayshina niykillapa: ⁹ Tukuy ima rurashqaykitam allita yach'ani. Chaymi yach'ani: Noqapi kriyiptikillapam, qamkunata ancha qesachashushqallapa, nishpa. Yach'anipismi mana nimayuq kashqaykita. Piru noqapi kriyishpa, kushikushpaqam, tukuy imayuqshina kangillapa. Yach'anipismi wakin isrraylinukuna qamkunapa kuntraykita ancha rimaptinllapa. (Paykunaqam yuyanllapa: Noqaykunallam Dyuspa nasyunninga kanillapa, nishpa.) Piru paykunaqam dyablu munashqanda ruraykanllapa. ¹⁰ Chayri qamkuna yach'ashpa: Ancham rinchiqllapa padisiq, nishpapis, ama nimata manchayllapachu. Kanan dyablum wakin qamkunata rin karsilachishuq, yumbaynikillapa mallipadu kanaykillapa. Chayshina dyis diyaskunatallam ringillapa padisiq. Piru wañunayki diyakaman noqapi allita kriyiptikillapaqam, noqaqa rini kawsachishuq tukuy tyimpupaq. Chay mushuq bidaykim suq shumaq primyushinaqa rin kaq. ¹¹ Chayri qamkuna rinriyuqkunaqa allita uyayllapa Santu Ispirituy noqapi kriyiqkunata nishqanda. Chaqa dyabluta binsiqkunataqam rini yanapaq, suq kutinda amana wañurinanllapa”, nishpa.

Jwanmi iskibrirqan Pirgamu llaqtapi tandacaq kriyiq masingunaman

¹² Siñurninchiq Jisukristum niwargambis, Pirgamu llaqtapi tandacaq kriyiq masinchiqkunapa yach'achikuqninman kayshina iskibrinaypaq: “Noqa Jisukristum chay ishkay asyintadu fluyuq atun kuchilluyuq kani. ¹³ Chaymi tukuy ima rurashqaykita allita yach'ani: Dyablu llaqtaykipi tiyashpa ancha kamachikuptimbismi, qamkunaqa noqapi mana shaykuq kriyishpa kawsaykangillapa. Chaqa chay llaqtaykipi

dyablu tiyaptimbi, chay allin tistiguy Antipas wanchidu kaptimbismi, qamkunaga mana shaykuq noqapilla yuyakushqallapa kangi. ¹⁴ Piru chayshina alabashushpismi, rini anyashuqllapa. Chaga chay Pirgamupim wakinnikikunaga chay unay Balamba mana baliq duktrinambi kriyiykangillapa. Chay Balanqam nasyun Muwabpa unay gubyirun Balakta kunarqan, Dyuspi kriyiq isrraylinukunata dañachinambaq: ‘Paykunatar inkitay, amitu layakunapa ufrindan mikunata mikunanllapa. Inkitaypisri runa, warmi suqwan suqwan puñunanllapa’, nishpa. (Chayshina inkitaptinmi, chay isrraylinukunaga chay uchakunata rurarkanllapa).^{*} ¹⁵ Kanan wakinnikipismi chay yach’achikuq Nikulaspa ch’iqnishqay duktrinanda ancha munangillapa kasuyta. ¹⁶ Chayri chay uchaykikunata dijashpa, mushuqmanda noqapi allipta kriyiriyllapa. Piru mana munaptikillapa kasuwaytaqam, noqaqa utqa shamushpa, chay mana baliq duktrinayuqkunata rini maqaq shimiymanda llugshiq atun kuchilluywan. ¹⁷ Chayri qamkuna rinriyuqkunaga allita uyayllapa Santu Ispirituy noqapi kriyikunata nishqanda. Chaga dyabluta binsiqkunataqam rini qaraq Dyus kach’amushqan pakadu manaya mikunata. Kanan paykunataqam rini qoq kadunuta suq yuraq rumisituta. Chay rumisitupiqam rini iskibriq suq mushuq shutita. Chay shutitaqam mana pipis rinchu yach’aq. Chay ch’askiqlam rin yach’aqqa”, nishpa.

Jwanmi iskibrirqan Tiyatira llaqtapi tandakaq kriyiq masingunaman

¹⁸ Siñurninchiq Jisukristum niwarqambis, Tiyatira llaqtapi tandakaq kriyiq masinchiqkunapa yach’achikuqninman kayshina iskibrinaypaq: “Noqaqam Dyuspa Churin lumyaykaq ninashina ñawiyuq kashpa, brunsi jirru ch’uch’idu llipyaqshina ch’akiyuq kashpa, kayshina niykillapa: ¹⁹ Noqaqam tukuy ima rurashqaykillapata allita yach’ani: Qamkunagam ancha kuyanakushpa, yanapanakushpa kawsaykangillapa, nishpa. Chayshina noqapi allita yuyakushpam, noqapaq yach’achikushqa kangillapa. Padisishpismi agwantashpa, mana shaykuq kada diya masta noqapaq yach’achikungillapa. ²⁰ Piru chayshina alabashushpam, noqaqa rini anyashuqllapa. Chaga dijaykangillapa, suq warmi dañachikuq qamkunata yach’achishunan. Chay warmiqam nin: ‘Dyuspaq rimaqmi kani’, nishpa. Piru manam Dyuspaqqa rimanchu. Ashwanmi noqapi kriyikunata inkitan, chay yanqa amitu layakunapa ufrindan mikunata mikunanllapa, runa, warmi suqwan suqwan puñunanllapa. Chay unay gubyirna Jisabil dañachikuqshina kashqa. ²¹ Chaymi noqaqa chay bandulira warmita ancha shuyashqa kani, arripintikashpa, amana chayshina ruranambaq. Piru payqam mana kasuwashpachu, chay uchakunata rurashpa kawsan. ²² Chaymi chay warmitaqa ancha rini kastigaq, nanaykunata qoshpa, kamambilla kanambaq. Paywan yumbay puñuqkunatapismi mana arripintikaptinqa, ancha rini padisichiq. ²³ Chay warmita kasuqkunatapismi rini wanchiq. Chayshina ruraptiyi, noqapi yumbay kriyikunaga rinllapa yach’aq: Siñurninchiqmi yumbay runakuna, warmikuna shunqombilla yuyashqanda allita yach’an, nishpa. Chayshina tukuy imata yach’ashpam, qamkunatapis rini jugashuq, uchayuqkunata kastigashunaypaq, allin ruraqkunata kushichishunaypaq.

* 2:14 Números 31.16

²⁴ Piru wakinniki Tiya tirapi tiyaqkunaqam mana kasungillapachu chay uchayuq warmi yach'achishuqtaqa ni yach'akushqachu kangillapa dyablu pakadu yach'achikushqandaqa. Chaymi mana niykillapachu, achka liykunata kasunaykillapa, llashaqta apaykangimanshina. Ashwanmi kaytalla kamachiykillapa: ²⁵ Noqapi kriyishqaykishina, mana shaykuq allita kriyiyllapa shamunay diyakaman. ²⁶⁻²⁷ Chaqa dyabluta chayshina binsiqkunaqam noqa munashqayta mana shaykuq rurangallapa shamunay diyakaman. Chaymi Taytay Dyus numbrawashqanshina, noqapis paykunata rini numbraq, ancha pudirniyuq awturidarkuna kashpa, achka nasyungunapi kamachikunanllapa. Suq bara jirrumanda kaqtam paykunataqa rini qoq, yumbay kuntraqkunata binsinanllapa. Chaymi chay kuntraqkunata rinllapa maqaq, piti piti rurangaman, pakishqa allpamanda mangatashina. ²⁸ Kanan yumbay chay binsikuqtaqam rini yanapaq, chay llipyaq yulaqachi (yuraqachi) lusirushina llipyananllapa. ²⁹ Chayri qamkuna rinriyuqkunaqa, allita uyayllapa Santu Ispirituy noqapi kriyiqkunata nishqanda", nishpa.

3

Jwanmi iskibrirqan Sardis llaqtapi tandakaq kriyiq masingunaman

¹ Siñurninchiq Jisukristum niwarqambis, Sardis llaqtapi tandakaq kriyiq masinchiqkunapa yach'achikuqninman kayshina iskibrinaypaq: "Noqa Jisukristum Taytay Dyuspa chay syiti ispiritungunapa kamachikuqnin kani. Chay syiti llipyaq lusirukunatam makiypi apani. Noqaqam tukuy ima rurashqaykita yach'ani: Chaqa achka runakuna alabashungillapa: 'Jisukristupim allita kriyinllapa', nishpa. Piru noqapaqqam wañushqashinana kangillapa. ² Chaqa puntata allita kasuwashpaqam kawsarqaykillapa. Piru mananam kawsangillapachu unay kawsashqaykishinaqa. Chayri rikch'akashpashina, mushuqmanda allita noqapi kriyirishpa, allita kasuwayllapa. ³ Noqapaq yach'akushqaykita allita yuyashpa, uchaykikunata mushuqmanda dijayllapa. Tayta Dyuspir mushuqmanda kriyirishpa, payta kasurishpa, rikch'akashqashina shuyawayllapa. Manaqam mana yuyashqaykillapa uras suq ladrunshina qonqaylla shamushpa, rini kastigashuqllapa. ⁴ Piru chay Sardis llaqtaykipiqam wakinnikiqa allita kasuwaykangillapa. Chaymi qamkunaqa manana uchakunata rurashpaqa, limpyu mudanayugshinana kashpa, ancha balingillapa noqapaqqa. Chaymi suq diya qamkunaqa yuraq mudanakunata ch'askishpa, noqawan pulla ringillapa kawsaq. ⁵ Chayshina dyabluta yumbay binsiqkunaqam shumaq yuraq bistiduyuqkuna rinllapa kaq. Libruymandaqam mana rinichu burraq shutingunataqa. Chaqa chay libruypiqam wambraykunapa shutingunata iskibrishqa kani, tukuy tyimpu noqawan kawsananllapa. Chaymi Taytaypa ñawpambi, anjilningunapa ñawpambi kayshina rini niq: 'Kay runakunaqam noqapa wambraykuna', nishpa. ⁶ Chayri qamkuna rinriyuqkunaqa allita uyayllapa Santu Ispirituy noqapi kriyiqkunata nishqanda", nishpa.

Jwanmi iskibrirqan Filadilfya llaqtapi tandakaq kriyiq masingunaman

⁷ Siñurninchiq Jisukristum niwarqambis, Filadilfya llaqtapi tandakaq kriyiq masinchiqkunapa yach'achikuqninman kayshina iskibrinaypaq: "Noqa Jisukristum ancha santu mana nima uchayuq kashpa, allipallata rimani. Chay unay gubyirnu Dabidshina ancha kamachikuq

kashpam, dyabluta atini binsiyta, achka runata warmita noqapaq yach'achinaykillapa. Chaqa noqam llabi dwiñu kashpa, mayqan punguta atini kich'ayta, yaykunaykillapa. Chay pungutaqam mana pipis atinqachu kirpayta. Chayshinallam suq punguta kirpaptiyqa, mana pipis atinqachu kich'ayta. ⁸ Tukuy ima rurashqaykillapatam allita yach'ani. Chaymi yach'ani: Mana kamachikuqkuna kashpapismi, noqa nishqayta allita kasushqallapa kangi. Manam ñigawashqallapachu kangi. Chaymi suq pungutashina kich'ashqa kani yaykunaykillapa. Kanan manam pipis atinqachu kirpayta chay pungutaqa. ⁹ Chay llaqtaykillapapim wakin isrraylinukuna dyablu munashqanda rurallapa. Ninllapam: 'Noqaykunaqam Dyuspa akrashqa nasyunnin kanillapa', nishpa. Piru manam chayshinachu. Chaymi noqaqa chay llullakuq runakunata ñawpaykillapapi rini qongorichiq, allita yach'ananllapa: Jisukristum paypi kriyiqkunata ancha kuyan, nishpa. ¹⁰ Chaqa noqaqam qamkunata kamachishurqaq, mana shaykuq noqapi kriyinaykillapa. Chay kamachishushqaytam allita kasuwashqallapa kangi. Chaymi qamkunata rini yanapashuq, chay ñakana tyimpupi ama padisinaykillapa. Piru chay tyimpu ch'ayamuptinqam, kay mundupi yumbay mana kriyiqkunata padisichishpa, rini mallipaq: ¿Rinllapachu kriyiq noqapi ichu mana? nishpa. ¹¹ Chaqa noqaqam utqana rini shamuy. Chayri ama nimatapis shaykushpachu, allita kasuwashpa kawsayllapa, ama ni pipis primyuykita pyirdichishunambaq. ¹² Chaqa dyabluta binsiqkunataqam noqaqa Taytay Dyuspa ladumbi tukuy tyimpupaq rini kawsachiq. Dyusniypa adurana wasimba ancha baliq pilarningunashinam rinllapa kaq. Chaymi Dyuspa ladunmandaga mana pipis paykunataqa atinqachu ashuchiya. Taytay Dyuspa shutinda, noqapa mushuq shutiytapis, Taytaya llaqtamba shutindapismi paykunapi iskibrishaq. Chay llaqtanqam syilumanda kay pachaman rin shamuy. Shutinmi Mushuq Jirusalin. ¹³ Chayri qamkuna rinriyuqkunaqa allita uyayllapa Santu Ispirituy noqapi kriyiqkunata nishqanda", nishpa.

Jwanmi iskibrirqaq Lawdisya llaqtapi tandakaq kriyiq masingunaman

¹⁴ Siñurninchiq Jisukristum niwarqambis, Lawdisya llaqtapi tandakaq kriyiq masinchiqkunapa yach'achikuqninman kayshina iskibrinaypaq: "Noqa Jisukristum allin tistigu kashpa, allip kaqtalla rimani. Chaymi shutinipis: 'Allip kaqlla'. Taytay Dyusqam noqawanlla tukuy imata rurarqaq. ¹⁵ Noqaqam qamkuna tukuy ima rurashqaykita allita yach'ani. Chaymi yach'ani: Manam tukuy shunqo kuyawashpachu kawsaykangillapa, nishpa. Chayraykum suq tibusu yakushinalla kangillapa. ¡Manam nimatapis munanichu, chayshina tibyulla kanaykillapaqa! Mas allim kanman, chiri yakushina kashpa, ama nimatapis kuyawanaykillapa, ichu timbuykaq yakushina tukuy shunqo ancha kuyawanaykillapa. ¹⁶ Piru qamkunaqam mana munangillapachu tukuy shunqo noqata kuyawaytaqa. Chaymi tibusu yakushinalla kaptikillapaqa, mana rinichu ch'askishuqllapa. Ashwanmi millanashushpa, ansyastashina rini sitakushuq. ¹⁷ Chaqa qamkunaqam kayshina ningillapa: 'Noqaqam tukuy imayuq kani. Manam nima faltawanchu. Chaymi bwina bida pasani', nishpa. Piru qamkunaqam mana intyindingichu: Dyuspaqam noqa suq ancha padisiqshina, ancha penqakuqshina, mana nimayuqshina, sarkushina, mana mudanayuqshinam kani, nishpa. ¹⁸ Chayraykum

ancha kunaykillapa, noqamanda ch'askinaykillapa chay lijitimu urutashina. (Chaqqa chay yach'achikushqayqam chay urushina.) Chayri noqamanda ch'askiyllapa chay yuraq mudanatashina, ama siprallashina pengakushpa kawsanaykillapa. Ch'askiyllapapisri noqamanda chay ñawi ambitashina yach'achishushqayta, allita intyindinaykillapa, amana sarkushina purinaykillapa. ¹⁹ Chaqqa noqaqam yumbay kuyashqayta anyashpa kastigani, mas allita kasuwashpa kawsananllapa. Chayri uchaykikunata dijashpa, tukuy shunqo Tayta Dyusta kuyashpa kawsayllapa. ²⁰ Noqaqam shunqoykiman munani yaykuyta. Chaymi wasikipa pungunmandashina qayaykayki. Chayri uyawashpa dijawaptiki, shunqoykiman yaykunaypaq, rini yaykuq, pulla mikuqkunashina kushikushpa kawsananchiq. ²¹ Chaymi qamkuna dyabluta binsishpa kawsaptikiqa, noqaqa rini tiyachishuqllapa noqawan chay kamachikunay trunuypi. Chaqqa noqapismi dyabluta binsishpa, Taytay Dyuspa kamachikunan trunumbi paywan pulla tiyaykani. ²² Chayri qamkuna rinriyuqkunaqa allita uyayllapa Santu Ispirituy noqapi kriyiqkunata nishqanda", nishpa.

4

Anaq syilupi Tayta Dyusta aduranllapa

¹ Chaymandaqam noqa Jwan anaq syilupi rikarqay suq kich'akashqa punguta. Chayshina rikashpaqam, uyarirqay chay jwirti klarin laya busta kayshina niwaqta:

—Lluqshimuy kayman rikachishunaypaq imam rin pasaq suq tyimpumanda, nishpa.

² Chayshina chay rimaq niwaptinmi, das Dyuspa Santu Ispiritunwan shunqoypi unda kidarqay. Kanan anaq syilupim rikarqay suq kamachikunan trunuta. Chay trunupiqam suq ancha pudirniyuq tiyaykarqan. ³ Paytam rikarqay ancha shumaq rumikunashina achka kulurwan llipyaykaqta. Suq laya kulurqam llipyarqan chay rumi jaspi shutiqshina. Suq layaqam llipyarqan chay rumi kurnalina shutiqshina. Kanan chay kamachikunan trunumbi tiyaykashqamba rridurnimbim ancha llipyay inap laya (chirapa laya) kulurniyuq karqan. Chay rumi ismiraldashina ancha llipyarqan. ⁴ Chay mas kamachikunan trunupa tukuy rridurnimbiqam karqambis 24 kamachikunan trunukuna. Chay trunukunapiqam tiyaykarqan 24 ansyanukuna. Paykunaqam ancha yuraq mudanayuqkuna karqanllapa. Umambiqam karqan urumanda kurunakuna. ⁵ Kanan Dyuspa trununmandaqam rilampagukuna shamushpa, ancha kunyashpa, ancha jwirtita lanyakurqan. Rikarqaypismi chay trunumba ñawpambi syiti michakuna miraykaqta. Chay syiti michakunaqam munan niyta: Tayta Dyuspa syiti ispiritunguna, nishpa. ⁶ Chay trunumba ñawpambiqam rikarqaypis suq mar yaku ispijutashina. Chay mar yakuqam kristalshina ancha chuyita karqan.

Chaymandaqam rikarqaypis chay mas kamachikunan trunupa ch'usku ladungunapi ch'usku kamachikuq kawsaqqkunata. Paykunaqam ancha achka ñawiyuqkuna ñawpambi ikimbi karqan. ⁷ Chay ch'usku kamachikuq kawsaqqmandaqam suqninga liyunshina karqan. Suqningam suq turushina karqan. Suqningam runa laya qaqllayuq karqan. Suqningam suq kuchaq syilupi bwlilaykaqshina karqan. ⁸ Kanan ch'uskundinmi kadunu sayis alayuq karqan. Chay ancha

achka ñawinllapaqam alangunapa sawambi, warambi karqan. Kanan tutapnindin punchawnindinmi mana shaykuq Tayta Dyusta kayshina alabaqllapa:

¡Yumbaymanda mas pudirniyuq Tayta Dyus, qamqam ancha santu kangi! Manaraq nimapis kaptinmi, qamqa kashqana kangi. Chayshinallam kanangaman kawsaykangi. Mushuqmandam ringi shamuriq, nishpa.

⁹⁻¹⁰ Chaqa chay trunupi tiyaqqam tukuy tyimpu kawsan. Chaymi chay ch'usku kamachikuq kawsaqqunaqa kutin kutin rimashpa, payta adurashpa, alabashpa, pagikunllapa. Chayshina paykuna aduraykaptinqam, chay 24 ansyankunapis qonqorikushpa urkunda pambaman ch'ayachinllapa. Chayshina qonqorikushpam, chay mas kamachikunan trunupi tiyaqpa ñawpanman kurunangunata rurashpa, kayshina ancha aduranllapa:

¹¹ Tayta Dyusitu, tukuy imatam qam rurashqa kangi. Chaqa qamllam munashqa kangi, tukuy ima kanambaqqa. Ancha kamachikuq, ancha pudirniyuq kaptikim, ancha balin alabashqa, rrispitashqa kanayki, nishpa.

5

Jwanmi musqoykishina Dyuspa Uñanda rikarqan ch'askiptin suq rrullushqa libruta

¹ Noqa Jwanmi rikarqay chay mas kamachikunan trunupi tiyaykaqpa allin ladu makimbi suq rrullushqa libruta. Chay rrullushqa librupa sawambi ukumbiqam iskibrishqa karqan. Syiti siramanda sillukunawanmi alli kirpadu karqan. ² Kanan chay rrullushqa libruta rikashpaqam, uyaraqay suq kamachikuq anjil, ancha jwirtita kayshina niptin:

—¿Pim dirichuyuq, kay syiti sillukunata llikishpa, kay libruta kich'anambaqqa? nishpa.

³⁻⁴ Piru manam pipis dirichuyuqchu karqan, chay rrullushqa librupa sillungunata llikishpa, kich'ashpa, ukumbi liyinambaqqa. Chaqa anaq syilupi kaqkunamanda, kay pachapi kaqkunamanda, allpapa warambi kaqkunamandapis mana ni pipis dirichuyuqchu karqan, chay rrullushqa libruta kich'anambaq ni rikanambaqqa. Chaymi noqaqa ancha waqarqani. ⁵ Chayshina waqaykaptiyimi, chay ansyankunamanda suqnin kayshina niwarqan:

—Amar waqaychu. Chaqa chay atun ayllu Judamandam shamuyan suq kamachikuq ancha jwirsayuq liyunshina. Payqam chay unay gubyirnu Dabidpa karu willkan. Yumbay kuntrangunatam binsishqa. Chaymi ancha dirichuyuq chay syiti sillunda llikishpa, chay rrullushqa libruta kich'anambaq, nishpa.

⁶ Chayshina niwaptinqam, rikarqani suq Uñatashina. Chay mas kamachikunan trunupa, chay 24 ansyankunapa, chay ch'usku kamachikuq kawsaqqunapa ch'awpimbim karqan. Chay Uña wanchidushina kashpapisimi, shayarqan. Kanan payqam syiti waqrayuq, syiti ñawiyuq karqan. Chay syiti ñawingunaqam Tayta Dyuspa syiti ispiritungunapaq yach'achiwanchiq. Chaqa Tayta Dyusmi chay syiti ispiritungunata kach'amun, kay mundupa tukuy lugarningunaman rinanllapa. ⁷ Chay Uñaqam chay mas kamachikunan trunupi tiyaqman rishpa, chay tiyaqpa allin ladu makinmanda chay

rrullushqa libruta ch'askirqan. ⁸ Chaymi chay libruta ch'askiptinqa, chay ch'usku kamachikuq kawsaqquna, chay 24 ansyanukunapis chay Uñata ñawpambi qongorikushpa, urkungunata pambakaman ch'ayachirqan, payta adurananllapa. Kanan paykunaqam kadunu arpayuqkuna urumanda kupayuqkuna karqanllapa. Chay kupangunapim insinsyuta apashpa, rupachirqanllapa, mishki qonday llugshinan. Chay mishki qondayqam karqan Dyuspi kriyiqkunapa urasyunninguna. ⁹ Chaymi chay aduraqquna chay Uñata alabashpa, kay mushuq imnuta kayshina kantarqanllapa:

Qamqam yawarnikita ich'ashpa, wañurqayki, uchayllapamanda pirdunawashpa, washawanayki. Chayshina wañushpam, yumbay kastakunamanda, yumbay rimaykunata rimaqqunamanda, yumbay atun ayllukunamanda, yumbay nasyungunamanda achka runata, warmita washawashqa kang, Taytayki Dyuspa wambranguna kanaypaqllapa. Chaymi dirichuyuq kang, chay sillukunata likishpa, chay rrullushqa libruta kich'anaykipaq.

¹⁰ Chaqa qamllam noqaykunata numbrawashqa kang, kamachikuqkuna kanaypaqllapa, kurakunashina Taytayki Dyuspaq trabajanayllapa. Chaymi kay mundupi yumbay tiyaqqunata rinillapa kamachiq, nishpa.

¹¹ Chaymandaqam rikashpa, uyarqani ancha achka anjilkuna alabaykaqta. Chay anjilkunaqam Tayta Dyuspa trunumba, chay ch'usku kamachikuq kawsaqqunapa, chay 24 ansyanukunapa rridurnimbi karqan. Chay anjilkunaqam ancha achka millunguna karqan.

¹² Paykunaqam ancha jwirtita nirqanllapa:

¡Chay wanchishqa Uñataqa ancha alabashunllapa! Chaqa payqam ancha pudirniyuq kamachikuq, tukuy imayuq, ancha yach'ayniyuq, ancha jwirsayuq. Chaymi ancha balin, payta tukuy shunqo alabananchiqllapa, nishpa.

¹³ Kanan Tayta Dyus tukuy ima rurashqandapismi uyarqay alabaykaptinllapa. Chaqa sylupi kaqquna, kay pachapi kaqquna, chay mar yakupi kaqquna, tukuy wañushqakunapismi ancha alabashpa, kayshina nirqanllapa:

¡Trunumbi tiyaq Tayta Dyusta, chay Uñatapis ancha rrispitashpa, tukuy tyimpu adurashunllapa! Chaqa paykunaqam ancha llipyaykuna, ancha kamachikuqkuna, nishpa.

¹⁴ Chay ch'usku kamachikuq kawsaqqunapismi nirqanllapa:

—¡Chayshina kanqa! nishpa.

Chayshina alabaptinllapaqam, chay 24 ansyanukunapis qongorikushpa, urkunda pambakaman ch'ayachishpa, tukuy tyimpu kawsaq Dyusta ancha adurarqanllapa.

6

Jwanmi rikarqan chay Uñata chay syiti sillukunamanda ch'uskuta llikiptin

¹ Chaymandaqam chay musqoykishina rikarqay chay Uñata chay rrullushqa librupa chay syiti sillungunamanda punta sillunda llikiptin. Chayshina likishpa kich'apinmi, chay ch'usku kamachikuq kawsaqqunamanda suqnin suq lanyaqshina ancha jwirtita rimashpa nirqan:

—¡Shamuy rikay! nishpa.

² Chayshina niptinmi, rikarqani suq yuraq bistyata. Chay bistyapim suq muntakuq rirqan suq armata piskashpa. Chay armanqam arku karqan. Kanan payqam suq kurunata ch'askishpa, kuntrangunata maqashpa, binsirqan. Chayshinam rirqan, yumbay kuntrangunata binsinambaq.

³ Chaymandaqam chay Uñaqa chay rrullushqa librupa suq sillundapis llikishpa, masta kich'arqan. Chayshina kich'aptinmi, uyarirqay chay ch'usku kamachikuq kawsaqqunamanda suqnin ancha jwirtita rimaptin:

—¡Shamuy ¡rikay! nishpa.

⁴ Chayshina niptinmi, rikarqani suq chupika bistya syilumanda llugshiykaqta. Chay bistyapipismi suq muntakuq rirqan. Chaytaqam Tayta Dyusqa dijarqan, kay munduman shamunambaq, yumbay nasyumbi tiyaqqunata inkitanambaq, suqwan suqwan pilyashpa wanchinakunanllapa. Chaypaqmi chay chupika bistyapi riqqa ch'askirqan suq ancha atun kuchilluta.

⁵ Chaymandaqam chay Uñaqa chay rrullushqa librupa suq sillunda llikishpa, masta kich'arqan. Chayshina kich'aptingam, uyarirqay chay ch'usku kamachikuq kawsaqqunamanda suqnin kayshina rimaptin:

—¡Shamuy ¡rikay! nishpa.

Chayshina niptinmi, rikarqani suq yana bistyata. Chay bistyapipismi suq muntakuq rirqan. Payqam suq balansata makimbi aparqan.

⁶ Chaymandaqam uyarirqay chay ch'usku kamachikuq kawsaqqunapa ch'awpinmanda suq rimaq kayshina niptin:

—Dijayna ancha ambruna kanambaq. Chaymi runakunaqa suq diya trabajashqan pagunwan suq kilu trigutalla randinga. Sibadatapismi kimsa kilustalla suq diya trabajashqan pagunwan randinga. Piru ama dañachiychu asiytinllapata, binunllapataqa, nishpa.

⁷ Chaymandaqam chay Uñaqa chay rrullushqa librupa suq sillunda llikishpa, masta kich'arqan. Chayshina kich'aptinmi, uyarirqani chay ch'usku kamachikuq kawsaqqunamanda suqnin niptin:

—¡Shamuy ¡rikay! nishpa.

⁸ Chayshina niptinmi, rikarqay suq qarwa bistyata. Chay bistyapipismi suq muntakuq rirqan. Chay muntakuqqam shutirqan “Wañuy”. Paypa ikindaqam shamurqan wañushqakunapa lugarnimba kamachikuqnin. Chaqa Tayta Dyusmi paykunata dijarqan, kay mundupi kada 4.000 kawsaqqunamanda 1.000ta wanchinanllapa. Chaymi chayshina wañurqanllapa pilyashpa, wanchinakushpa, qeshyashpa, mallaqnashpa, ichu kita animalkuna wanchiptinllapa.

⁹ Chaymandaqam chay Uñaqa chay rrullushqa librupa suq sillunda llikishpa, masta kich'aptinga, rikarqay suq atun pata altarpa warambi achka wañushqa kriyiq masinchiqqunapa almangunata. Paykunataqam Dyusta kuntraqquna wanchishqallapa karqan, Dyus nishqanda yach'achikuptinllapa. ¹⁰ Chay wañushqakunaqam Tayta Dyusta ancha jwirtita nirqanllapa:

—Ancha allin Tayta Dyus, qamqam ancha pudirniyuq kamachikuq kangi. Tukuy nishqaykitam kumplingi. Chaymi tapuykillapa: ¿Ima tyimpukamanmi ringi unayaq, mundupi tiyaq wanchiwashqan runakunata jugsashpa, kastiganaykiqua? nishpa.

¹¹ Chayraykum Tayta Dyusqa paykunata suqta suqta yuraq mudanakunata qoshpa, nirqan:

—Ama llakishpachu, ashrita masta samashpa shuyayllapa, wakin kasuwaq masikikunatapis qamkunatashina wanchinangamanllapa, nishpa.

¹² Chaymandaqam chay Uñaqa suq sillu masta llikiptin, kay pacha ancha kuyuqta rikarqay. Rupaytapismi rikarqay ancha yanayashqata mudana lututashina. Killatapis rikarqani yawarshina chupikapaq tikrakashqata. ¹³ Rikarqaypismi lusirukunata syilumanda kay pachaman ishkimuykaqta, chay yura iguspa puqoynin ancha jwirti wayrawan ishkiqtashina. ¹⁴ Syilupismi chingarqan suq papil rrullukaykaqshina. Chaymandaqam tukuy urqqokuna, tukuy yakupa ch'awpimbi isla allpakunapis kuyushpa lugarninmanda ashurqanllapa. ¹⁵ Chaykunata rikashpam, tukuy laya runakuna ancha manchashpa, mitikashpa, pakakurqanllapa. Chaqa kay mundupa gubyirnunguna, suq kamachikuq runakuna, suldadukunapa kamachikuqninguna, rrikukuna, randishqa kriyadukuna, mana nima patrinniuyuqkunapismi mitikashpa, mach'aykunapi ichu atun rumikunapa ch'awpimbi pakakurqanllapa. ¹⁶ Paykunaqam qayach'akushpa, chay urqqokunata, chay atun rumikunata rrugarqanllapa:

—¡Noqaykunapa sawayman bulakamushpa pakawayllapa, chay trunupi tiyaq ama rikawananllapa! Chayshinar pakawayllapa, chay Uña noqaykunata ama kastigawanan. ¹⁷ Chaqa chay manchaypaq Jwisyu Diyam ch'ayamushqana. Kanan Dyuspa Uñamba kastigunmandaqam manana ni pipis atishunllapachu washakayta, nishpa.

7

Dyusta kasuq isrraylinukunatam suq anjil rin siñalaq

¹ Chaymandaqam chay musqoyypishina rikarqani ch'usku anjilkuna kay mundupa ch'usku kuchumbi shayaykaqta. Paykunaqam ch'usku ladumanda shamuq wayrakunata arkaykarqanllapa, kay pachata, yakukunata, muntikunata ama dañachinambaq. ²⁻³ Chaymandaqam rikarqaypis rupay llugshinan ladumanda suq anjil shamuykaqta. Chay anjilqam Tayta Dyus kawsachikuqpa sillunda apamuykarqan. Chay anjilqam chay ch'usku anjilkunata wayrata arkaykaqta ancha jwirtita nirqan:

—Amaraq dañachiychu kay pachata ni mar yakuta ni muntikunata. Chaqa Tayta Dyusta kasuqkunataqam manaraq siñalashqachu kanchiq urkungunapi, washadu kananllapa, nishpa.

Chaqa chay ch'usku anjilkunataqam Tayta Dyus pirmisuta qoshqa karqan, kay pachata, mar yakuta dañachinanllapa.

⁴ Chaymandaqam uyarqay aykam kan Dyuspa siñalninwan kaqkunaqa. Chay isrraylinukunapa dusi atun ayllungunamandam 144.000 siñalniyuqkuna karqan. ⁵ Judapa atun ayllunmandam 12.000 siñalniyuqkuna karqanllapa. Rrubimba atun ayllunmandam 12.000 siñalniyuqkuna karqan. Gadpa atun ayllunmandapismi 12.000 karqan. ⁶ Asirpa atun ayllunmandam 12.000 karqan. Niptalipa atun ayllunmandam 12.000 karqan; Manasispa atun ayllunmandam 12.000 karqan; ⁷ Simiyumba atun ayllunmandam 12.000 karqan; Libipa atun

ayllunmandam 12.000 karqan; Isakarpa atun ayllunmandam 12.000 karqan; ⁸ Sabulumba atun ayllunmandam 12.000 karqan; Jusipa atun ayllunmandam 12.000 karqan; Binjamimba atun ayllunmandapismi 12.000 karqanllapa.

Jwanmi musqoypishina ancha achka yuraq mudanayuqkunata rikarqan

⁹ Chaymandaqam ancha achka yuraq mudanayuqtapis rikarqay. Paykunataqam mana pipis atirqanchu yupayta. Chaqa yumbay nasyungunamanda, yumbay kastakunamanda, yumbay atun ayllukunamanda, tukuy laya rimaykunapi rimaqkunamandam karqanllapa. Paykunaqam Tayta Dyuspa trunumba ñawpambi, chay Uñamba ñawpambi shayashpa, palmapa raprangunata makingunapi apashpa, ¹⁰ ancha jwirtita kayshina kunyarqanllapa:

¡Tayta Dyus trunumbi tiyaqmi chay Uñawan washawashqa kanchiqllapa! nishpa.

¹¹ Chayshina niykaptinllapam, yumbay chay anjilkuna shayaykarqanllapa Dyuspa trunumba rridurnimbi, chay ansyankunapa, chay ch'usku kamachikuq kawsaqkunapa rridurnimbi. Kanan chay shayaykaq anjilkunaqam Dyuspa trunumba ñawpambi piratashpa, urkunllapata pachaman ch'ayachishpa, Tayta Dyusta adurashpa, ¹² kayshina nirqanllapa:

¡Chayshina kanga! Chaqa Tayta Dyusqam ancha llipyaq, ancha yach'ayniyuq, ancha pudirniyuq, ancha jwirsayuq. Chayri ancha rrispitashpa, ancha pagikushpa, paytaqa alabashunllapa. Chayraykum ancha balin, payta tukuy tyimpu noqanchiqkuna alabananchiq. Chayshina kanga, nishpa.

¹³ Chayshina aduraptinllapam, chay ansyankunamanda suqninga noqata tapuwarqan:

—¿Riqsingichu chay yuraq mudanayuqkunata? ¿Yach'angichu maymandaraq shamushqallapa? nishpa.

¹⁴ Chaymi nirqay:

—Siñursitu, qam yach'angi: ¿Pikunam paykunaqa? ¿Maymandam shamushqallapa? nishpa.

Kanan chay ansyanaqam niwarqan:

—Paykunaqam suq ancha manchaypaq tyimpupi padisishpa, kaymanna shamushqallapa. Chay Uñam yawarninda ich'ashpa wañurqan, paykunata uchangunamanda pirdunanambaq, limpyu shungoyuq kanambaqllapa. ¹⁵ Chaymi paykunaqa Tayta Dyuspa adurana wasimbi trunumba ñawpambi punchawnindin tutapnindin payta aduranllapa. Kanan payqam paykunawan kashpa, ancha allita rin kwidaq. ¹⁶ Chaymi paykunaqa manana nimatapis rinllapachu mallaqnaq ni yakunaq. Manam ni rupay paykunataqa rupachinqachu. ¹⁷ Chaqa Dyuspa ladumbi tiyaq Uñaqam Jisukristu. Paymi paykunapa Michidurninqa rin kaq. Chaymi ancha allita kwidashpa, paykunata rin apaq kawsachikuq yakupa ñawinman, chay mishki yakuta upyashpa, tukuy tyimpu kawsananllapa. Kanan imapaq paykuna waqaptimbismi, Tayta Dyus kikin, ñawingunata rin chakichiq, nishpa.

8

Jwanmi Dyuspa Uñanda rikarqan chay syiti sillunmanda ultimu silluta llikiptin

¹ Chaymandaqam Dyuspa Uñanqa chay rrullushqa librupa syiti sillunamanda ultimu sillunda llikishpa kich'arqanna. Chayshina kich'aptinmi, anaq syilupi suq midya uratach'i ancha uyaritap karqanllapa. ² Chayshina uyaritap kaptinmi, noqa Jwan rikarqay syiti anjilkunata Dyuspa ñawpambi shayaykaqta. Kanan chay anjilkunaqam kadunu suq kurnitata ch'askirqan.

³⁻⁴ Chaymandaqam suq anjilta rikarqay urumanda kupata apamuqta. Chay anjilqam pata altar urumanda kaqman shamushpa, shayashpa, achka insinsyuta ch'askirqan, chay altarpi, chay kupapi rupachinambaq. Chay pata altarqam Dyuspa trunumba ñawpambi kidan. Chaymi chay mishki qodaynin chay makimbi kaq kupamanda llugshishpa, Dyuspi kriyikunapa mañakushqanwan taqllukashpa Tayta Dyusman ch'ayarqan. ⁵ Chaymandaqam chay anjilqa chay pata altarmanda puchukunata tandashpa, chay kupanda undachishpa, syilumanda kay pachaman wichukumurqan. Chayshina wichukumuptinmi, ancha lanyakurqan. Suq laya kunyaqkunapismi karqan. Achka rrilampagupismi ancha lliwyarqan. Kay pachapismi ancha kuyurqan.

Syiti anjilkunam kurnitangunata rinllapa waqachiq

⁶ Chaymandaqam chay syiti kurnitanda apaq anjilkunaqa kamakarqan, suqpa suqpa waqachinambaq.

⁷ Chay punta anjilqam waqachirqanna kurnitanda. Chayshina waqachiptinmi, kay pachaman granisu ninawan yawarwan taqludu ishkimurqan. Chayshina ishkimuptinmi, kay pachapa kada kimsa lugarkunamanda suq lugarninda rupachirqan. Chay rupachishqa lugarkunapim yumbay muntikuna, yumbay qewakuna ruparqan.

⁸ Chaymandaqam sigundu anjilpis kurnitanda waqachiptin, suq atun qaga miraykaqshina mar yakuman ishkimurqan. Chayshina ishkimuptinmi, chay mar yakupa kimsa partinmanda suq partin yawarpaq tikrarqan. ⁹ Chaymi mar yakupa chay dañachishqa partimbi kawsaq animalkuna yumbay wañurqanllapa. Chay mar yakupa partinda pasaykaq barkukunapismi yumbay chingarqanllapa. Chayshinam chay mar yakupi kaykaqkunamanda kada kimsamanda suqnin wañurqan.

¹⁰ Chaymandaqam tirsir anjilpis kurnitanda waqachiptin, suq lusiru ancha atun michashina mirashpa syilumanda ishkimurqan kay pachaman, rriyukunaman, yakupa ñawingunaman. Chaymi kada kimsa rriyukunamanda suq rriyuta dañachirqan. Kada kimsa yakupa ñawingunamandapis suq ñawinda dañachirqan. ¹¹ Chay lusiruqam shutiqa Ayaq. Chayshina ayaq kashpam, chay rriyukunata, yakupa ñawingunata dañachiptin, ayaq likiduna tikrarqanllapa. Chaymi achka runakuna warmikuna yakunashpa, chay ayaq yakuta upyashpa, wañurqanllapa.

¹² Chaymandaqam kwartu anjilpis kurnitanda waqachiptin, rupay, killa, lusirukuna kimsa partinmanda suq partin dañakarqan, amana alita achikchakunambaq. Chaymi kada punchawpa kimsa partinmanda suq partin tutallana kidarqan. Chayshinallam kada tutapa kimsa partinmanda suq partimbis tutayaqllana kidarqan.

¹³ Chaymandaqam anaqman chapakushpa, rikarqay suq anjilta syilupa ch'awpimbi bwilaykaqta. Chaytam uyarqay ancha jwirtita kayshina niqta:

—¡Ay, akakawraq! Faltanraqmi kimsa anjilkuna kurnitangunata waqachinanllapa. ¡Paykuna waqachiptinqam, ura pachapi tiyaqkunaqa ancha rinllapa padisiq! nishpa.

9

¹ Chaymandaqam kintu anjilpis kurnitanda waqachiptin, rikarqay suq lusiru layata. Paymi syilumanda kay pachaman ishkimushqa karqan. Chay lusiru layataqam manchaypaq talalamba pungumba llabinda qorqanllapa. ² Chaymandaqam chay llabi qoshqanwanqa chay talalamba pungunda kich'arqan. Chayshina kich'aptinmi, chay talalan-mandaqa suq urrnumandashina ancha achka qonday llugshishpa, syiluta, rupayta arkaptin, limpu tutayarqan. ³ Chaymandaqam chay qon-daymanda ancha achka atun churqap (churqa) layakuna llugshishpa, kay pachaman shamurqanllapa. Chay atun churqa layakunaqam atallki kurukunashina kanishpa, bininunwan runakunata ancha padisichirqan. ⁴ Chay churqap layakunatam kayshina kamachirqan:

—Ama dañachiyllapachu chay pachapa qewangunata ni muntingunata ni nima laya plantangunatapis. Ashwan rishpa, kaniyllapa Dyuspa siñalninda urkungunapi mana ch'askiqkunata, nishpa.

⁵ Piru chay churqa layakunataqam mana dijarqanchu, runakunata warmikunata wanchinanllapaqa. Ashwanmi dijarqan, sinku killata chay churqap layakuna ancha jwirtita kaninanllapa, chay runakuna, warmikuna nanaywan ancha padisininllapa. ⁶ Chayshina chay atun churqa layakuna ancha kaniptinllapam, ancha padisishpa, munanqallapa wañuyta. Piru ancha munashpa wañuytapismi, mana atinqallapachu wañuytaqa.

⁷ Chay churqap layakunaqam sultadukunapa bistyangunashina kamakarqanllapa, suqkunawan pilyananllapa. Kanan umamba sawambim urumanda kuruna layakunata rurakuqllapa. Qaqllangunaqam runakunapa qaqlanshina karqan. ⁸ Aqchanllapaqam warmikunapa aqchanshina karqan. Kirungunaqam liyumba kirungunashina karqan. ⁹ Kanan yumbay paykunaqam chilikiyuq layakuna karqanllapa, kwirpunda washananllapa. Chay chilikingunaqam jirrumandashina karqan. Kanan bwilaptinllapaqam, alangunaqa ancha kunyarqan, ancha achka kallpaykaq chutana karrukuna bistyandinguna pilyanan lugarman kallpaykaqshina. ¹⁰ Chay churqa layakunapa ch'upangunaqam chay atallkikunapa (alakran kurukunapa) ch'upangunashina karqan. Chay ch'upamba puntangunawanmi atirqanllapa runakunata ancha jwirtita kaniyta bininunwan. Chayshina sinku killa tukuyta kanishpaqam, runakunataqa atiqllapa ancha nanachiyta. ¹¹ Chay churqap layakunapa kamachikuqninmi chay manchaypaq talalamba kamachikuqnin karqan. Payqam ibriyu rimaypi shutin Abadun. Grigu rimaypim shutin Apulyun. Chay ishkey shutingunam munan niyta “Chingachikuq”, nishpa.

¹² Chayshinam chay punta kastigu ushyakarqan. Piru faltanraqmi ishkey kastigukuna kanambaq.

¹³ Chaymandaqam chay sistu anjilpis kurnitanda waqachirgan. Chayshina waqachiptinmi, uyargani suq runa rimaqtashina chay urumanda kaq pata altarpa ch'usku waqrashina adurnungunapa ch'awpinmanda rimaptin. Chay pata altarqam Tayta Dyuspa ñawpambi karqan. ¹⁴ Chay rimaqqam chay sistu anjil kurnitanda waqachiqta nirqan:

—Chay atun Iwfratis rriyupa manyambi ch'usku watashqa anjilkunata kach'ay, nishpa.

¹⁵ Chayshina niptinqam, chay anjilqa chay ch'usku watashqa anjilkunata kach'arqanna. Chaymi rirqanllapana ancha achka runata, warmita wanchiq. Kada kimsamandam suqta wanchirqanllapa. Chaqa Tayta Dyusmi chay anjilkunata unaymandapacha kamakashqa karqan, chay uras, chay diya, chay killa, chay wata chayshina wanchinanllapa. ¹⁶ Paykunawanmi rirqan ancha achka suldadu bistyapi puriqkuna. Paykunaqam niwarqanllapa:

—Dusyintus millun suldadu layakunam kan, nishpa.

¹⁷ Chay musqoypishinam rikarqay chay suldadukuna layata chay bistyakunata muntakushpa puriqtashina. Paykunapa pichumbiqam karqan jirrumanda chilikikuna ninashina chupika kulurniyuq, safiru llipyaykaq rumishina asul kulurniyuq, asufrishina qarwa kulurniyuq. Kanan chay bistyakunapa umangunaqam liyumba umanshina karqanllapa. Shimingunamandaqam llugshirqan nina, qonday, asufriwan. ¹⁸ Chayshina chay bistyakunapa shimingunamanda chay nina, chay qonday, chay asufri llugshishpaqam, kimsa plagashina ancha achka runakunata, warmikunata wanchirqanllapa. Chaqa kada kimsamandam suqta wanchirqanllapa. ¹⁹ Chay bistyakunaqam shimingunawan, ch'upangunawan atirqanllapa wanchikuyta. Chaqa ch'upangunaqam kulibra laya umayuq karqanllapa. Chaymi chay ch'upangunapa uman layakunawan achka runata, warmita dañachirqanllapa.

²⁰ Piru chay mana wañuqkunaqam chayshina padisishpapis, mana dijarqanllapachu uchangunata. Ashwanmi chayshinalla chay mana baliq kusaskunata rurashpa kawsarqanllapa. Kanan dyablukunata adurashpa, chay urumanda, qellaymanda, brunsimanda, rumimanda ichu qerumanda rurashqa dyuskunata amitu layakunata adurashpam kawsarqanllapa. Piru chay rurashqa dyuskunaqam mana atinllapachu rikakuyta ni uyakuyta ni puriyta. ²¹ Chayshina kaptimbismi, chay uchayuqkunaqa sigirqanllapa wanchikushpa, brujiyakushpa, suqkunawan puñushpa, suwakushpa.

10

Chay musqoypishinam suq anjil suq taksha rrullushqa librituta Jwanda qorqan

¹ Noqa Jwanmi rikarqay suq ancha pudirniyuq anjilta syilumanda pukutaypa ukumbi urangumuykaqta. Chay anjilpa umamba sawambim suq inap (chirapa) karqan. Qaqlanqam rupayshina ancha llipyarqan. Ch'angangunagaq miraykaq qerukunashina karqan. ² Chay anjilqam suq taksha rrullushqa librituta kich'ashqata makimbi apamurqan. Chayshina shamushpaqam, allin ladu ch'akinwan mar

yakupa sawambi sarrukurqan, ichuq ladu ch'akinwanqam allpapi sarrukurqan. ³ Chayshina sarrukushpaqam, payqa atun liyunshina ancha jwirtita gayach'akushpa rimarqan. Chayshina rimaptingam, syiti lanyakuna ancha kunyashpa, rimarqanllapa. ⁴ Chayshina chay syiti lanyakuna rimaptingam, noqa Jwanqa chay rimashqanda yuyarqay iskibriyta. Piru chayshina yuyaptiymi, syilumanda suq rimaq niwarqan:

—Chay syiti lanyakuna rimashqandaqa ama pitapis niychu ni iskibriychu, nishpa.

⁵ Chaymandaqam chay anjil mar yakupi, allpapi shayaqqa allin ladu makinda syiluman alsashpa, ⁶ kayshina nirqan:

—Tayta Dyusqam tukuy tyimpu kawsan. Payqam tukuy imata rurashqa: anaq syiluta tukuy imandinda, kay pachata tukuy imandinda, mar yakuta tukuy imandinda. Paypa shutinwan jurashpam, kay allip kaqtalla rimani: Tayta Dyusmi manana mastachu rin shuyaqa, tukuy ima nishqanda kumplinambaqqa. ⁷ Ashwanmi kay syiti anjilkumanda ultimu anjil kurnitanda waqachiptinqa, Tayta Dyusqa rin kumpliqa paypaq rimaqkunata ufrisishqanda. Chaqa Tayta Dyusmi paylla yuyashqanda paypaq rimaqkunata abisashqa karqan, nishpa.

⁸ Chayshina chay kamachikuq anjil niptinmi, chay suq rimaqqa syilumanda noqa Jwanda kayshina niwarqan:

—Chay mar yakupa sawambi, kay allpapi shayaq anjilman rishpa, makinmanda ch'askiy chay taksha rrullushqa libritu kich'ashqata, nishpa.

⁹ Chayshina niwaptinmi, chay kamachikuq anjilman rirqay mañaq chay rrullushqa librituta. Chaymi chay anjilqa qowashpa, kayshina niwarqan:

—Kay librituta mikuy. Mikuptikiqam chay myil di abijashina ancha mishki rin kaq. Piru pach'aykipiqam ancha ayaqpaq rin tikrakaq, nishpa.

¹⁰ Chaymi chayshina chay anjil niwaptinqa, noqaqa chay librituta ch'askishpa mikurqay. Mikuptiyqam shimiypiqqa chay myil di abijashina ancha mishki karqan. Piru pach'aypiqam ancha ayaqpaqna tikrakarqan. ¹¹ Chaymandaqam chay anjilqa niwarqan:

—Yach'achikuyri: “Kayshinam Tayta Dyus rin ruraq chay achka llaqtapi tiyaqkunawan, chay achka nasyumbi tiyaqkunawan, chay achka laya rimaykunata rimaqkunawan, chay achka gubyrnukunawan”, nishpa.

11

Dyuspa ishkay tistigunqam kay mundupi tiyaqkunata rinllapa yach'achiq

¹ Chaymandaqam suq shukcha midiq baratashina qowashpa, chay rimaqqa niwarqan:

—Chay shukcha barata apashpar, riy, midiy Tayta Dyuspa adurana wasinda, pata altarnindapis. Chaykunata midishpaqar, Dyuspa chay adurana wasimbi payta aduraqkunata yupay. ² Piru amar midiychu chay adurana wasipa sawa patyundaqa. Chaqa Dyuspi mana kriyiq furastirukunam chay pambaman yaykushpa, rinllapa saruq. Chaymi paykunaqa 42 killata Dyus akrashqan Jirusalin llaqtata

dwiñukushpa, chaypi wapuyashpa, munashqanda rurashpa, rinllapa kamachikuq. ³ Kanan noqaqam ishka y tistigukunata rini kach'aq, noqapaq yach'achikunambaq. Chayshina kach'aptiyimi, chay ishka y tistigukunaqa lutu mudanata rurakushpa, 1260 diyakunata noqapaq rinllapa yach'achikuq, nishpa.

⁴ Tayta Dyusmi yumbay kay mundupi tiyaqkunapa kamachikuqninqa. Chay ishka yach'achikuq tistigukunaqam paypa ñawpambi shayanllapa. Paykunaqam chay ishka y ulibu plantakunashina, chay ishka y lamparakunapa tiyanangunashina.* ⁵ Chaymi Dyusta kuntraqkuna chay ishka y tistigukunata munaptinllapa maqayta, paykunapa shiminmanda ninashina llugshishpa, chay kuntraqkunata rupachishpa, limpu rinllapa chingachiq. ⁶ Chaqa chay ishka y tistigukunaqam Dyuspaq rimaykaptin, ancha pudirniyuq kamachikuqkuna rin kaq. Chaymi paykuna kamachikuptin ama tamyambaqqa, manana atinqachu tamyayta. Yakuta kamachiptin yawarpaq tikrakananmi, yawarpaq rin tikrakaq. Chayshinam paykunaqa tukuy laya disgrasyawan atinqallapa kastigayta kay mundupi tiyaqkunata. Munashpaqam, chay disgrasyakunawan kutin kutin atinqallapa kastigayta. ⁷ Piru chay ishka y tistigukuna yach'achikushqan tyimpu ushyakaptinqam, suq manchaypaq animal laya chay ancha jundu talalanmanda llugshimushpa, chay ishka y tistigukunata rin maqay wanchinangaman. ⁸ Chayshina wanchishpaqam, chay Jirusalin llaqtapa kallingunapi kwirpungunata rinllapa wichukuq. Chay llaqtapillam chay tistigukunapa Kamachikuqnin Jisukristutapis kruspi wanchishqallapa karqan. Chaymi suq kumparasyunda rurashpa, chay Jirusalimbaqla ninllapa: “Suduma llaqtashina” ichu “Ijptu llaqtashina”, nishpa. ⁹ Chaymandaqam kimsa diya y midyapaq achka llaqtamanda kaqkuna, achka kastamanda kaqkuna, achka laya rimaypi rimaqkunamanda kaqkuna, achka nasyunmanda kaqkunapis rinllapa rikaq chay ishka y tistigukunapa wichukushqa kwirpungunata. Chaqa manam rinllapachu dijaq pambananllapaqa. ¹⁰ Kanan kay mundupi tiyaqkunaraqam ancha kushikushpa, fyistakunata rurashpa, paykunapura imangunata rinllapa rrigalanakuq, chay ishka y tistigukunata wanchishqanrayku. Chaqa chay tistigukunaqam chay disgrasyakunawan ancha padisichishqa karqan kay mundupi tiyaqkunata.

¹¹ Piru chay kimsa diya y midyamandaqam Tayta Dyusqa chay ishka y wañushqakunata kawsachimurqan. Chaymi chay wañushqakunata kawsaqtana rikashpaqa, yumbay chay rikaqkunaga ancha mancharqanllapa. ¹² Chaymandaqam chay ishka y tistigukunaqa uyarqan syilumanda suq rimaq ancha jwirtita kayshina niptin:

—Kayman shamuyllapa, nishpa.

Chayshina uyashpaqam, chay ishka y tistigukunaqa pukutaykunapa ukumbina anaq syiluman rirqanllapa, chay kuntraqkuna rikaykaptinllapa. ¹³ Chay urasllam kay pachaga ancha jwirtita kuyurqan. Chayshina ancha kuyuptinmi, chay Jirusalimbi achka wasikuna bulakarqanllapa. Kada dyis wasikunamandam suq wasi bulakarqan. Chayshina achka wasikuna bulakaptinmi, chay Jirusalimbi tiyaqkunamanda 7000 runa, warmi wañurqanllapa. Chaymi chay mana wañuqkunaga ancha manchashpa, Tayta Dyus syilupi kaqta alabarqanllapa.

* 11:4 Zacarías 4.1-14

¹⁴ Chayshinam rin ushyakaq chay ancha jwirti sigundu kastigu. Piru, jay! Dasmi rin ch'ayamuq suq manchaypaq tirsir kastigu.

Chay syiti anjilkunamanda ultimu anjilmi kurnitanda rin waqachiq

¹⁵ Chay syiti anjilkunamanda ultimu anjil kurnitanda waqachiptinmi, achka rimaqkuna syilumanda ancha jwirtita rimarqanllapa:

Pachapi gubyirnakunaraqam manana rinllapachu kamachikuq. Ashwan kay diyamandapacham Tayta Dyusqa Akrashqan Washadur Jisukristuwan tukuy tyimpuna rin kamachikuq, nishpa.

¹⁶ Chaymandaqam chay ²⁴ ansyanukunaqa Tayta Dyuspa ñawpambi, trununllapamanda atarishpa, qonqorikushpa, kumurashpa, qaqllanllapata pambakaman ch'ayachishpa, Tayta Dyusta adurashpa, ¹⁷ nirqanllapa:

Tayta Dyus, yumbaymanda ancha pudirniyuq kangi. Manaraq nimapis kaptinmi, qamqa kashqana kangi. Chayshinallam kanangaman kawsaykangi. Suq diyam ringi shamuriq. Chaymi kay pachapi tukuy jwirsaykiwan kamachikuptiki, ancha pagikuykillapa,

¹⁸ Achka nasyungunapim chay mana isrraylinu kaqkunaga qambaq ancha piñakurqanllapa. Chaymi kananqa ch'ayamushqana tyimpu, qam piñakushpa yumbay chay uchayuq wañushqakunata kastiganayki. Piru qambaq rimaqkunata, chay adurashuq wambraykikunatam qamqa ringi qoq primyukunata, kamachikuqkuna kaptin, ichu mana kamachikuqkuna kaptimbis. Piru kay mundupi wanchikuqkunataqam qamqa ringi wanchiq, nishpa.

¹⁹ Chaymandaqam syilupi Dyuspa adurana wasimba pungun kich'akarqan. Chaymi musqoyppishina rikarqani uku adurana wasimbi chay unay tratupa Santu Kajunninda. Kanan rrilampagukunam ancha lliwyarqan. Lanyakunam ancha kunyarqan. Kay pachapismi ancha kuyurqan. Kanan ancha jwirtitam granisarqambis.

12

Jwanmi musqoyppishina suq warmita suq ancha atun qotur layata rikarqan

¹ Noqaqam chay musqoyppishina suq manchaypaq siñata syilupi rikarqay. Chay siñaqam suq warmi karqan. Payqam rupayta rurakushqashina karqan. Kanan payqam killapa sawambi shayaykarqan. Umambiqam suq kuruna dusi lusiruyuq karqan. ² Chay warmiqam qeshyanan uras kaptin, nanaywan ancha qayach'akurqan. ³ Chaymandaqam syilupi suq laya manchaypaq siñata rikarqani. Chay siñaqam suq ancha atun chupika animal qotur laya karqan. Chay animalqam syiti umayuq, dyis waqrayuq karqan. Chay syiti umangunaraqam kurunayuqkuna karqan. ⁴ Chay ancha atun animalqam ch'upanwan syilumanda ancha achka lusirukunata rrastramushpa, kay pachaman wichukumurqan. Kada kimsa lusirukunamandam suq lusiruta rrastramurqan. Chaymandaqam chay atun qotur layaqa chay qeshyanag warmipa ñawpambi shayashpa shuyarqan, qeshyaptin wambranda das mikunambaq. ⁵ Chaymandaqam chay warmiqam suq ullqo wambritunda qeshyarqan. Kanan chay wambranqam yumbay nasyungunata ancha allita rin kamachiq jirrumanda baranwan. Chaymandaqam Tayta Dyusqa chay nasiq wambrituta ladunman kamachikunan trununman

aparqan. ⁶ Chayshina apaptinmi, chay warmiqa suq chuncha lugarman mitikarqan. Chaqa Tayta Dyusqam chaypi suq allin lugarta allichashqa karqan, 1.260 diyakunata chay warmita kwidashpa, qaranambaq.

⁷ Chaymandaqam Dyuspa kamachikuq anjilnin Migil yanapakuq anjil masingunawan tandakashpa, syilupi ancha pilyarqanllapa chay manchaypaq atun qotur layawan, yanapakuq dyablunawambis. ⁸ Chayshina pilyashpam, Dyuspa chay anjilningunaqa chay qotur layapa anjilningunata maqashpa, anaq syilumanda wichukurqanllapa, amana chaypi kawsananllapa. ⁹ Chayshinam chay qotur layata, anjilningunatapis syilumanda kay pachaman wichukumurqan. ¿Pitaq karqan chay qotur layaqa? Payqam karqan chay unay kulibra. Payllam dyablu, Satanaspis shutin. Chay dyabluqam yumbay runata, warmita ingañashpa inkitan, uchata rurananllapa.

¹⁰ Chaymandaqam uyarqay syilupi suq rimaqta, ancha jwirtita kayshina niqta:

—Kananqam Tayta Dyus paypi kriyiqkunata washashqa. Chaqa dyablutaqam syilumandaqa wichukushqana. Unaymi chay dyabluqa punchawnindin, tutapnindin Dyuspa ñawpambi shayashpa, kriyiq masinchikunata akusarqan. Piru kananqam manana atinchu. Chaqa Tayta Dyusqam ancha pudirniyuq kashpa, pay Akrashqan Washadur Jisukristuwan shumaqta rin kamachiwaqninchiq. ¹¹ Chay kriyiq masinchikunapismi chay dyablutaqa binsishqallapana. Chaqa Dyuspa Uñan Jisukristu wañushpa, yawarninda ich'ashpam, paykunata uchangunamanda pirdunashqa. Chaymi paykunaqa yach'ashpa: Rinllapam wanchiwaqninchiq, nishpapis, Jisukristupaq yach'achikurqanllapa. ¹² Chayshina Tayta Dyus chay dyabluta syilumanda wichukushqana kaptinqam, kay syilupi tiyaqkunaga ancha kushikushunllapa. Piru gamkuna chay allpapi, chay mar yakupi kawsaqkunaga ancha llakiyllapa. Chaqa chay dyabluqam chay ura allpaman wichukushqana. Kanan payqam yach'an: Dyusmi utqana rin karsilawaq infyirnuipi, amana masta munashqayta ruranaypaq, nishpa. Chaymi chay dyabluqa ancha piñakushpa, utqashpa, ancha rin padisichishuqllapa.

¹³ Chayshina chay manchaypaq qotur laya dyablu yach'ashpa: Kay pachaman wichukuwashqana, nishpaqam, chay qeshyashqa warmita ancha maskarqan wanchinambaq. ¹⁴ Chayshina maskaykaptinmi, Tayta Dyusqa chay warmita qorqan suq atun kuchaqpa ishkay alanunata. Chaymi chay warmiqa chay alangunawan bwilashpa, chay dyablumanda mitikashpa, suq chuncha lugarman rirqan. Chay lugarpiqam Tayta Dyus chay warmita kimsa wata y midyuta rin qaraq. [Nuta: Chay dyablullam atun qoturshina kashpa, maynimbis manchaypaq kulibrashinapis karqan.] ¹⁵ Kanan chayta rikashpam, chay manchaypaq kulibra qotur laya dyabluqa shiminmanda ancha achka yakuta sitakurqan, suq rriyushina chay warmita apaptin, ch'uqashpa wañunambaq. ¹⁶ Piru chayshina sitakuptinmi, chay warmipa ikimbi kaq allpa kich'akarqan chay achka yakuta chupashpa chakichinambaq. Chayshinam chay warmitaqa washarqan. ¹⁷ Chayta rikashpaqam, chay manchaypaq kulibra qotur laya dyabluqa ancha piñakurqan. Chaymi rirqan chay warmipa mirayningunawan pilyaq. Chaqa chay mirayningunaqam Tayta Dyus kamachikushqanda, Churin Jisukristu

yach'achikushqanda ancha allita kasushpa kawsanllapa. 18 Kanan chay atun qotur layam ch'ayargan mar yakupa manyambi. 1

13

Jwanmi ishkay manchaypaq animal layata rikarqan

1 Noqa Jwanmi musqoyppishina chay mar yakupa manyambi shayashpa, suq laya manchaypaq animalta rikarqani, chay yakupa ukunmanda llugshiptin. Chay manchaypaq animal layapismi syiti umayuq dyis waqrayuq karqan. Chay waqrangunaqam kurunayuqkuna karqanllapa. Chay umangunapiqam mana baliq shutikunata iskibrishqa karqan, Dyusta burlashpa. 2 Chay rikashqay animalqam suq tigri laya karqan. Ch'akingunaqam usupa ch'akingunashina karqan. Shiminqam liyumba shiminshina karqan. Chayshina chay animal mar yakumanda llugshiptinmi, chay atun qotur laya dyablu payta numbrarqan, ancha pudirniyuq awturidar kanambaq, trunumbi tiyashpa, rrimplasun kamachikunambaq. 3 Chay tigri laya animalpa syiti umangunamanda suqninmi ancha chuqridu wañunambaqna karqan. Piru chay chuqriqam allinyashqana. Chaymi chay tigri laya animal kawsamushqata rikashpa, kay mundupi yumbay tiyaqkuna ancha ispantashpa, paytana kasushpa kawsarqanllapa. 4 Kanan chay kasuqkunaqam chay atun qotur layata ancha adurarqanllapa, chay tigri laya animalta numbrashqanrayku. Chay animaltapismi ancha adurashpa, kayshina nirqanllapa:

—Manam pipis payshinaqa jwirsayuqchu. Manam pipis paytaqa atinchu binsiyta, nishpa.

5 Kanan Tayta Dyusqam دچارqan, chay tigri laya animal ancha alabakashpa, Dyusta ancha kuntrashpa rimanambaq. Dijarqambismi, 42 killakunapaq yumbay runata, warmita kamachinambaq. 6 Chayshina dijaptinmi, chay tigri layaqa Tayta Dyusta ancha kuntrashpa, musyarqan. Chayshina musyashpaqam, Tayta Dyuspa shutinda, Dyuspa adurana wasinda, sylupi yumbay tiyaqkunatapis ancha maldisyarqan. 7 Chayshina maldisyaptimbismi, Tayta Dyusqa دچارqan, kriyiq masinchiqkunata maqanambaq binsinangaman. Dijarqambismi yumbay kastakunata, yumbay atun ayllukunata, yumbay laya rimaykunapi rimaqkunata, yumbay nasyungunapi tiyaqkunata kamachinambaq. 8 Kanan kay mundupi yaqqa yumbay tiyaqkunam chay tigri laya animalta rinllapa aduraq. Piru wakin runakuna, warmikunaqam paytaqa mana rinllapachu aduraq. Chaqa Tayta Dyusqam manaraq kay pachata rurashpa, paykunapa shutingunata Churimba librumbi iskibrishqa karqan, tukuy tyimpu paywan kawsananllapa. Chay Churinllam Dyuspa Uñambis shutin. Paytaqam runakuna wanchishqallapa karqan.

9 Chayri qamkuna yumbay rinriyuqkunaqa kay nishushqayllapata allita uyawayllapa. 10 Chay karsilakuq runakunatam rinllapa karsilaq. Chay atun kuchilluwan wanchikuqkunatam atun kuchilluwan rinllapa wanchiq. Chayri Dyuspi kriyiqkuna ancha padisishpapis, paypilla mana shaykuq yuyakushpa kawsashunllapa.

11 Chaymandaqam musqoyppishina rikarqay suq laya manchaypaq animalta uku allpamanda llugshiqta. Chay animal layaqam ishkay taksha waqrayuq karqan. Chay waqrangunaqam suq taksha karnirupa

waqranshina karqan. Piru chay waqrayuq animalqam rimarqan suq atun qotur laya animalshina. ¹² Chay allpamanda llugshiq animalpismi ancha kamachikuq karqan. Chaqa chay tigri layapa rrimplasun kashpam, kay mundupi yumbay tiyaqkunata kamachirqan. Chaymi yumbayta adurachirqan chay allinyashqa chuqriyuq tigri layata. ¹³ Kanan chay suq animalmi manchaypaq milagrukunata rurarqan. Runakunapa ñawpambim ninata ishkichimurqan anaq altumanda kay allpaman. ¹⁴ Kanan Tayta Dyusqam dijarqan, chay milagrukunata chay tigri laya animalpa ñawpambi rurashpa, kay mundupi tiyaqkunata ingañanambaq. Chayshina ingañashpaqam kamachirqan, suq amitu layata rurananllapa chay tigri layapa rritratunwan, chayshina chay allinyashqa chuqriyuq animalta adurananllapa. ¹⁵ Chay amitu layata ruraptinllapaqam, Dyus dijarqan, chay animal ishkay taksha waqrayuqta, chay amitu layata kawsachishpa, rimachinambaq. Kanan chay amitu laya yumbay payta mana aduraqkunatam atirqan wanchichiya. ¹⁶ Chaymandaqam chay animal ishkay taksha waqrayuqqa kamachirqan, yumbay runata warmthita allin ladu makimbi ichu urkumbi siñalananllapa: kamachikuqkunata, mana kamachikuqkunata, qellayniyuqkunata, mana nimayuqkunata, randishqa kriyadukunata, mana kriyadu kaqkunatapis. ¹⁷ Chay mana siñalniyuq kaqkunaqam mana atirqanllapachu ni randiyta ni randikuyta. Chay siñalqam karqan chay tigri laya animalpa shutinwan ichu shutimba numirunwan.

¹⁸ Qamkuna kayta intyindinaykiqa yach'ayniyuqkuna kayllapa. Chay shutimba numirungunapi allita yuyashpam, atingillapa yach'ayta chay shutimba litrangunatapis. Chaqa chay animal layapa chay numirunqam suq runapa shutimbaq niwanchiqllapa. Chay numirunqam 666.

[Nuta: Grigu rimaypim litrakuna balirqan numirukunashina. Chaymi litrakunawan yuparqanllapa.]

14

Dyuspi 144.000 kriyiqkunaqam mushuq imnuta rinllapa kantaq

¹ Chaymandaqam noqa Jwanqa musqoyppishina rikarqay Dyuspa Uñanda Siyun lumapa sawambi shayaykaqta. Paywanmi pulla karqan 144.000 paypi kriyiqkuna. Paykunapa urkungunapim chay Uñapa shutinda, Tayta Dyuspa shutinda iskibrishqallapa karqan. ² Chaymandaqam kay pachapi kashpa, syilupi ancha jwirtita kunyaqta uyarqay. Chay kunyaqam achka rriyu kunyaykaqshina ichu ancha jwirti truwinishina ichu ancha achka runakuna arpangunata waqachiykaqshina ancha jwirtita kunyarqan. ³ Jisukristupi chay 144.000 kriyiqkunaqam chay ch'usku kamachikuq kawsaqkunapa, chay 24 ansyanukunapa ñawpambi shayashpa, suq mushuq imnuta kantarqanllapa. Chay kantashqandaqam mana pipis atirqanchu kantayta. Chaqa kay mundupi yumbay tiyaqkunamanda, chay 144.000 washadukunallam chay mushuq imnutaqa yach'arqanllapa kantayta. ⁴ Yumbay chay kantaqkunaqam warmikunawanqa mana uchataqa rurashqallapachu karqan. Ashwanmi Dyuspa Uñan mayman riptimbis, payta siginllapa. Chaymi kay mundupi tiyaqkunamanda paykuna washadu kashpa, puntata Dyuspa ñawpanman ch'ayarqanllapa. Chaymi paykunaqa tarpukushqanchiqmanda punta ufrinda qoshqanchiqshina karqanllapa Tayta Dyuspaq, Uñambaqpis. ⁵ Chaqa paykunaqam mana

yach'anllapachu llullakunata rimaytaqa. Chaymi paykunataqa mana ni pipis atinchu shimbiyta Tayta Dyuspa ñawpambiq.

Kimsa anjilkunam rinllapa yach'achikuq

⁶ Chaymandaqam noqa Jwanqa musqoypishina rikarqay suq anjilta anaq syilupa ch'awpimbi bwilaykaqta. Chay anjilqam listu karqan, Tayta Dyuspa mana nunka ushyakaq nutisyanda yumbay nasyungunapi tiyaqkunata, yumbay kastakunata, tukuy laya rimaypi rimaqkunata, yumbay llaqtapi tiyaqkunata yach'achinambaq. ⁷ Chay anjilqam ancha jwirtita kayshina nirqan:

—Ch'ayamushqanam uras Tayta Dyus yumbayta jusganambaq. Payqam syiluta, kay pachata, mar yakuta, pukuykunata rurashqa. Chayri payta ancha rrispitashpa, alabayllapa, nishpa.

⁸ Chayshina chay anjil rimaptinmi, suq anjil shamushpa ancha jwirtita kayshina nirqan:

—iChay ancha atun Babiluña llaqtaqam chingashqana, kay mundupi yumbay tiyaqkunata inkitashqanrayku, uchakunata ruranambaql-lapa! Chaqa paykunatam uchangunawan binuwanshina inkitarqan, mach'ashqashina, paywan tukuy laya uchata ruranambaql-lapa.

⁹ Chayshina chay anjil rimaptinmi, suq tirsir anjil shamushpa, ancha jwirtita nirqan:

—Tayta Dyusqam ancha rin piñakuq chay tigri laya animalta aduraqkunawan, chay animalpa rritratunda aduraqkunawan, chay animalpa siñalninda urkumbi ichu makimbi ch'askiqkunawan. ¹⁰ Chaymi yumbay paykunataqa ancha jwirtita rin kastigaq ninapi chay asufripi rupachishpa anjilningunapa ñawpambi, chay Uñamba ñawpambipis. ¹¹ Chayshinam chay ninapi tukuy tyimpu rinllapa padisiq. Qondaynimbismi mana nunka rinchu ushyakaq. Chaqa chay animal layata, chay rritratunda aduraqkunaqam punchawnindin, tutapnindin mana samashpachu, rinllapa padisiq, chay animal layapa siñalninda ch'askishqanllaparayku. ¹² Chayri chaykunata yach'ashpa, Dyuspa wambranguna kashpa, pay kamachikushqanda allita kasushpa, Jisukristupi mana shaykuq yuyakushpa, kawsayllapa, nishpa.

¹³ Chaymandaqam noqa Jwanqa uyaraqay suq rimaqta syilumanda kayshina niwaptin:

—Kay nishushqaykunata iskibriy: “Tayta Dyusmi ancha rin yana-paq Jisukristupi kriyishpa wañuqkunata. Chaymi kananmandapacha anchana rinllapa kushikuq”, nishpa.

Dyuspa Santu Ispiritumbismi niwarqan:

—Allibmi chay nishushqanqa rin kaq. Chaqa Dyusta kasushpa wañuqkunaqam yumbay chay ñakashqanmandaqa rinna samaq. Kanan Tayta Dyusqam mana nunka rinchu qonqay chay tukuy ima rurashqan-daga.

Tayta Dyusmi anjilningunawan mana alli ruraqkunata rin kastigaq

¹⁴ Chaymandaqam suq yuraq pukutaypa sawambi rikarqay suq runashina tiyaykaqta. Paypa umambim urumanda kuruna karqan. Makimbiqam suq ancha allin ichuna karqan. ¹⁵ Chaymandaqam suq anjil Dyuspa adurana wasinmanda llushishpa, chay pukutaypa sawambi tiyaykaqta ancha jwirtita kayshina nirqan:

—Ura pachapi tiyaqkunaqam listuna syiganaykipaq. Chayri ichunaykiwan riyna paykunata kuchuq, nishpa.

¹⁶ Chayshina chay anjil niptinmi, chay pukutaypa sawambi tiyaqqa chay atun ichunanwan kay pachapi tiyaqkunata syigarqan.

¹⁷ Chaymandaqam Dyuspa adurana wasin anaq syilupi kaqmanda suq anjil llugshirqan. Chay anjilpismi ancha allin ichunata apamurqan.

¹⁸ Chaymandaqam chay pata altarmanda suq anjil shamurqan. Chay anjilqam ninata kwidaq karqan. Payqam chay ichunayuq anjilta ancha jwirtita nirqan:

—Qambisri chay allin ichunaykiwan ura pachapi tiyaqkunata syigay. Chaqa ubaspa puqoyinshinam listuna kuchunayki.

¹⁹ Chayshina chay anjil niptinmi, chay suq anjilpis atun ichunanwan kay pachapi tiyaqkunata ubaspa puqoyinndashina kuchurqan. Chayshina paykunata kuchushpaqam, wichurqan suq atun pusuman, chaypi ubaspa yakundashina yawarninda qapinambaq. Chay kumparasyunmi munan niyta: Tayta Dyusmi chay uchayuqkunawan piñakushpa, ancha jwirtita rin kastigag, nishpa. ²⁰ Chay atun pusugam chay llaqtapa sawambi karqan. Kanan chay uchayuqkunata chay pusupi qapishpashina kastigaptinllapaqam, yawarninllapaqa 300 kilumitrusta kurirqan. Chaqa bistyapa shiminmi altukaman ch'ayarqan.

15

Dyuspa syiti anjilningunam syiti disgrasyakunawan rinllapa kastigakuq

¹ Noqa Jwanmi chay musqoyppishina anaq syilupi suq ancha manchaypaq siñata rikarqay. Chaqa syiti anjilkuna syilupi kaqkunam yumbay uchayuqkunata syiti disgrasyakunawan listu karqanllapa kastiganambaq. Chayshina kastigashpaqam, Tayta Dyusqa manana mastaq rinchu piñakuq chay uchayuqkunawanqa.

² Chaymandaqam suq pambapi rikarqay suq yakuyuq ispijutashina ninawan taqlluduta llipyaykaqtashina. Chay llipyaykaq pambapa manyambigam achka runakuna, warmikuna shayaykarqanllapa. Tayta Dyusmi paykunata arpakunata qoshqa karqan. Chaqa paykunaqam mana adurashqallapachu karqan chay tigri laya animalta ni chay animalpa rritatunda. Manam ni ch'askishqallapachu karqan chay animalpa siñalninda ni numirunda. ³ Chay arpayuqkunaqam Dyusta sirbiq Muysispa immunda, Dyuspa Uñamba immunda kantashpa, kayshina alabarqanllapa:

¡Ancha pudirniyuq Taytitu Dyus, tukuy ima rurashqaykim ancha manchaypaq, ancha shumaqkuna! Qamqam ancha allin kashpa, allip kaqtalla rimangi. Kanan yumbay nasyumbi tiyaqkunapa ancha allin kamachikuqninmi kangi.

⁴ Chaymi yumbay runakuna, warmikuna ancha rrispitashushpa, rinllapa alabashuq. Chaqa qamllam ancha allin mana nima uchayuqchu kangi. Chaymi ancha allita rurashqaykita rikashpa, yumbay nasyumbi tiyaqkuna shamushpa, rinllapa adurashuq, nishpa.

⁵ Chaymandaqam rikarqay anaq syilupi Tayta Dyuspa karpamanda adurana wasimba Ancha Santisimu Kwartun kich'akashqata. ⁶ Chay kwartumandaqam chay syiti kastigakuq anjilkuna llugshirqanllapa.

Paykunaqam ancha llipyaykaq yuraq mudanayuq karqanllapa. Kanan pichunllapapiqam urumanda kaq wach'ukuta rurakushqallapa karqan. ⁷ Chaymandaqam chay ch'usku kamachikuq kawsaqkunamanda suqnin chay syiti anjilkunata suqta suqta qorqan urumanda kaq kupakunata. Chaqa Tayta Dyus tukuy tyimpu kawsaqmi uchayuqkunawan piñakushpa, chay kupakunata syiti ancha jwirti kastigukunawan undachishqa karqan. ⁸ Chaymandaqam Tayta Dyus ancha llipyaptin, ancha pudirniyuq kaptin, chay adurana wasin qondaywan undarqan. Chaymi mana pipis atirqanchu yaykuyta chay Ancha Santisimu Kwartumanqa, chay syiti anjilkuna chay syiti kastigukunata ushyanangaman.

16

Chay syiti anjilkunam kupakunamanda kastigukunata rinllapa ich'aq

¹ Chaymandaqam chay musqoypushina suq rimaqta uyarqay, Dyuspa adurana wasinmunda chay syiti kastigakuq anjilkunata jwirtita niptin:

—Riyllapa, chay kupakunapi kaqta ura pachaman ich'aq. Chaqa chaykunawanmi Tayta Dyus chay uchayuqkunata ancha rin kastigaq, nishpa.

² Chayshina niptinmi, chay syiti anjilkunamanda punta anjilqa kupanmunda Tayta Dyuspa kastigunda ich'arqan kay pachaman. Chayshina ich'aptinmi, chay tigri laya animalpa siñalninda ch'askiqkunapa kwirpumbi chuqrikuna rikakurqan. Chaqa paykunaqam chay animal layapa rritratunda adurashqallapa karqan. Chaymi ancha padisirqanllapa.

³ Chaymandaqam chay syiti anjilkunamanda sigundu anjil kupanmunda suq kastiguta ich'arqan mar yakupa sawanman. Chayshina ich'aptinmi, chay mar yakuqa wañushqapa yawarninshina tikrakarqan. Chaymi yumbay animal chay yakupi kawsaqkunaqa limpu wañurqanllapa.

⁴ Chaymandaqam chay syiti anjilkunamanda tirsir anjilqa kupanmunda suq kastiguta ich'arqan rriyukunaman, pukyukunaman. Chayshina ich'aptinmi, yumbay mishki yakukuna yawar layapaq tikrakarqan. ⁵ Chayshina kastigaptinmi, uyarqay suq anjil yakukunata kwidaqta kayshina Tayta Dyusta niptin:

—Tayta Dyusitu, qamllam ancha allin, mana nima uchayuqchu kangi. Manam nunka nasishpachu, tukuy tyimpupaq kawsangi. Chay uchayuqkunata kastigashpam, ancha allin justisyata rurashqa kangi. ⁶ Chaqa chay uchayuqkunaqam qamba wambraykikunapa yawarninda ich'ashpa, qambaq rimaqkunapa yawarninda ich'ashpa, wanchirqanllapa. Chaymi kananqa chay wanchikuqkunata chay yaku yawarpaq tikrashqaykita upyachishqa kangi. Chayshina kastigashpaqam, ancha allin justisyata rurashqa kangi, nishpa.

⁷ Chayshina chay anjil niptinmi, uyarqay chay pata altarmunda suq rimaq kayshina niqta:

—¡Ariri, ancha pudirniyuq Taytitu Dyusitu! Chay ancha uchayuqkunata chayshina kastigashpaqam, ancha allin justisyata rurashqa kangi, nishpa.

⁸ Chaymandaqam chay syiti anjilkunamanda kwartu anjilqa kupanmunda suq kastiguta ich'arqan rupaypa sawanman. Chayshina ich'aptinmi, rupayqa ancha jwirtita rupayashpa, chay uchayuqkunata

ancha rupachirqan. ⁹ Chayshina ancha rupachiptimbismi, paykunaqa mana munarqanllapachu uchangunata dijayta. Tayta Dyustaqam mana nimatapis munarqanllapachu alabayta. Ashwanmi chay disgrasyakunawan kastigashqanrayku, Dyusta masta maldisyarqanllapa.

¹⁰ Chaymandaqam chay syiti anjilkunamanda kintu anjilqa kupan-manda kastiguta ich'arqan chay tigri laya animal tiyaykashqanman. Chayshina ich'aptinmi, chay animalta aduraqkunapa nasyunningunapi limpu tutayarqan. Chaymi chay animalta aduraqkunapa chay nanaykunawan ancha padisishpa, qallungunata kanirqanllapa. ¹¹ Chayshina ancha padisishpismi, uchangunata mana nimatapis dijarqanllapachu. Ashwanmi mana allikunata rurashpa, Tayta Dyusta ancha maldisyarqanllapa, chay nanaykunawan, puqrukunawambis kastigashqanrayku.

¹² Chaymandaqam chay syiti anjilkunamanda sistu anjilqa kupan-manda kastiguta ich'arqan chay ancha atun rriyu Iwfratispa sawanman. Chayshina ich'aptinmi, chay atun rriyuqa limpu chakirqan, chay achka gubyirrukuna suldadungunawan rupay llugshimunana ladumanda shamushpa, chay rriyuta das pasanallapa.

¹³ Chaymandaqam rikarqay chay atun chupika qotur layapa shiminmanda suq sapu laya dyablu llugshiptin. Chay tigri laya animalpa shiminmandapismi suq sapu laya dyablu llugshirqan. Chay ishkay waqrayuq animalpa shiminmandapismi suq sapu laya dyablu llugshirqan. Chay waqrayuq animalmi Dyuspaq rimaq tukuqpis karqan. ¹⁴ Chay kimsa sapu laya dyablukunaqam manchaypaq milagrukunata rurarqanllapa. Kanan rirqanllapam yumbay nasyungunaman, gubyirnungunata tukuy suldadundinda tandaq, jwisyu diyapi Tayta Dyus ancha pudirniyuqwan pilyananllapa.

¹⁵ Chayshina rikashpaqam, uyarqay Jisukristuta, kayshina niqta:

—Allita uyawayllapa. Mana pipis yuyashqan uraspi suq ladrushina qongaylla rini shamuriq. Chaymi kwidakashpa, allita rurashpa shuyawashpaqa, ringillapa kushikuq. Piru chay mana kasuwaqkunaga mana mudanayushina rinllapa penqakuq. Chaqa yumbaypa ñawpambim siprallashina kashpa, ancha rinllapa penqakuq, nishpa.

¹⁶ Chaymandaqam chay kimsa dyablukuna kay pachapa yumbay gubyirnungunata tukuy suldadundinda suq lugarpi tandarqanllapa. Chay lugarqam ibriyu rimaypi Armajidun shutin.

¹⁷ Chaymandaqam chay syiti anjilkunamanda chay ultimu anjilqa anaq altumandapacha kupanmanda ultimu kastiguta wayraman ich'arqan. Chayshina ich'aptinmi, uyarqay suq rimaqta Dyuspa adurana wasimba trununmanda ancha jwirtita kayshina niptin:

—Kaywanmi yumbay kastigukunata rinina ushyaq, nishpa.

¹⁸ Chayshina niptinmi, ancha achka rrilampagukuna llipyarqan. Lanyakunapismi ancha kunyarqan. Kanan kay pachapismi ancha kuyurqan. Runakuna kay pachapi kashqanmandapacham mana nunka chayshinaqa kuyushqachu karqan. ¹⁹ Chayshina kay pacha ancha jwirtita kuyuptingam, chay atun llaqta Babiluña kimsa lugarpaq partikashpa, ancha dañakarqan. Kay pachapa yumbay atun llaqtangunapi wasikunam bulakarqanllapa. Chaqa Tayta Dyusqam chay Babiluña llaqtapi tiyaqkunapa uchangunataqa mana qonqarqancho. Chaymi ancha piñakushpa, paykunataqa ancha kastigarqan. ²⁰ Chayshina kay

pacha ancha kuyuptinmi, mar yakupa ch'awpimbi isla allpakuna kaq limpu chingarqan. Qaqakunapismi bulakashpa, limpu chingarqanllapa. ²¹ Kanan syilumandam runakunapa, warmikunapa sawanman ancha atun manchaypaq granisukuna ishkimurqan. Chay granisukunaqam asta 40 kilus llasharqan. Chayshina Tayta Dyus ancha jwirtita kastigashqanraykum, chay uchayuqkunaqa payta ancha maldisyarqanllapa.

17

Suq llaqtam ancha uchayuq bandulira warmishina rin kaq

¹ Chay syiti anjilkunaqa kupangunamanda kastigukunata ich'ashpa ushyashpaqam, suqnin shamushpa, noqa Jwanda kayshina niwarqan:

—Shamuy kayman rikachishunaqpaq suq ancha bandulira warmita. Chay warmiqam munan niyta suq atun llaqtapaq. Chay llaqtaqam achka rriyukunapa manyangunapi kidan. Piru Tayta Dyusqam chay llaqtapi tiyaqkunata ancha rin kastigaq. ² Chaqa chay llaqtapi tiyaqkunaqam suq bandulira warmishina inkitashpa, animachishqallapa kay mundupa gubyirnungunata, paykunawan tukuy laya uchakunata rurananllapa mach'ashqa runakunashina, nishpa.

³ Chaymandaqam Dyuspa Santu Ispiritun masta rikachiwarqan. Chaymi chay musgoypishina chay anjil suq chuncha lugarman apawaptin, rikarqay suq warmita suq chupika animal layapi muntakushqata. Chay animal layaqam syiti umayuq, dyis waqrayuq karqan. Kanan tukuy kwirpumbim Tayta Dyusta musyanan shutikuna iskibridu karqan. ⁴ Chay bandulira warmim mudakushqa karqan suq mudana muraduwan chupikata. Allichakashqam karqambis uruwan, ch'aniyuq llipyaykaq rumikunawan, ch'aniyuq perlaskunawan. Makimbiqam karqan suq kupa urumanda kaq. Chay kupandaqam millanaypaq kusaskunawan undachishqa karqan. Chay millanaypaq kusaskunaqam munan niyta, chay warmim achka runayuq kashqa. Ancha fiyu uchakunatam rurashqa, nishpa. ⁵ Chay warmipa urkumbiqam suq shuti mana intyindiypaq karqan. Chay shutingam kayshina munan niyta: “Noqaqam chay ancha kamachikuq Babiluña llaqta kani. Chaqa yumbay bandulirakunapa, yumbay ucha ruraqkunapa mamanshinam kani”, nishpa. ⁶ Chaymandaqam noqaqa allita rikashpa yach'arqay: Chay warmiqam Dyuspi kriyiqkunata ch'iqnishpa wanchishqa karqan, paykuna Jisukristupaq yach'achikushqanrayku, nishpa. Chaqa chayshina yawarninda ich'ashpa wanchishpaqam, ancha kushikurqan suq mach'ashqa warmishina. Chaymi noqaqa ancha ispantashqata kidarqay. ⁷ Chaymi chay anjilqa tapuwarqan:

—¿Imaraykutaq ancha ispantashqa kangi? Noqam rini nishuq, pim chay warmiqa, imam munan niyta chay warmita apaq syiti umayuq dyis waqrayuq animalqa, nishpa. ⁸ Chay tigri laya animalqam unay tyimpupi kawsarqan. Piru chaymandaqam manana kawsarqanchu. Piru suq diya kawsamushpa, manaraq tukuy tyimpupaq chingashpa chay manchaypaq talalanmanda suq tyimpupaq rin llugshimuq. Chaymi Dyuspi mana kriyiqkunaga chay animalta rikashpa, ancha ispantashpa, payta rinllapa aduraq. Chaqa Dyuspa librumbiqam paykunapa shutingunaqa mana iskibriduchu karqan kay munduta rurashqan diyamandapacha.

⁹ 'Allita yuyayllapa, kaykunatapis intyindinaykipaq. Chay man-chaypaq animalpa syiti umangunaqam munan niyta chay atun llaq-tapa syiti lumanguna. Chaqa chay bandulira warmishina llaqtaqam chay syiti lumakunapi kidan. ¹⁰ Kanan chay kikin syiti uman-gunallam munan niyta syiti gubyirnukunapis. Chay syiti gubyir-numandaqam sinkuqa suqnin suqnin kamachikushpa, wañushqana. Kananqam kamachikuykan yaqqa chay ultimu gubyirnuna. Chay-mandaqam chay ultimu gubyirnuqa suq tyimpitupaqlana rin ka-machikuqqa. ¹¹ Chaymandaqam chay warmita apaq chupika animalqa kawsamushpa, suq uktabu gubyirnu rin kaq. Piru payqam manaraq chay punta bwilta wañushpaqa, chay syiti gubyirnukunamanda suqnin karqan. Chayshina chay chupika animal laya ultimu gubyirnu ka-machikuykashpam rin chingaq.

¹² 'Chay chupika animalpa dyis waqranguna rikashqaykiqam mu-nan niyta dyis gubyirnukuna. Paykunaqam manaraq kamachikun-llapachu. Piru suq diyam chay dyis gubyirnukunaqa chay chupika animal layawan pulla suq tyimpitupaqla rinllapa kamachikuq. ¹³ Chay dyis gubyirnukunaqam suq yuyayniyuqla kashpa, tukuy imapi chay chupika animal layata kasushpa, ¹⁴ Dyuspa Uñanwan rinllapa pilyaq. Piru chay Uñaqam yumbay kamachikuqkunapa kamachikuqnin, yum-bay gubyirnukunapa gubyirnun. Chaymi payqa chay chupika animal layata, chay dyis gubyirnukunata rin binsiq. Kanan chay Uñawan kaqku-nataqam Tayta Dyus kikin akrashpa qayarqan. Chaymi mana shaykuq chay Uñata kasunllapa.

¹⁵ Chay anjilqam niwarqambis:

—Chay bandulira warmi laya llaqtataqam rikarqayki achka rriyuku-napa manyangunapi kaqta, ¿manachu? Chay achka rriyukunaqam mu-nan niyta ancha achka llaqtakuna, achka kastakuna, achka nasyumbi tiyaqkuna, kadunu rimaynimbi rimaqkuna. ¹⁶ Chay chupika animal laya chay dyis gubyirnukunawan chay bandulira warmi laya llaqtata rinllapa ch'iqniq. Chaymi chay llaqtapi tiyaqkunata maqashpa, wan-chishpa, tukuy imangunata qoch'ishpa, wasingunata rupachishpa, ay-chanda mikushpa, tullundallana rinllapa dijaq. ¹⁷ Chaqa Tayta Dyusmi pay munashqanda chay dyis gubyirnukunata rin yuyachiq. Chaymi paykunaqa suq yuyayniyuqla kashpa, chay chupika animal layatalla kasushpa, tukuy imapi rinllapa yanapaq. Chayshinam rinllapa ruraq Tayta Dyus nishqanda kumplinangaman. ¹⁸ Kanan chay rikashqayki bandulira warmiqam munan niyta chay atun llaqta. Chaqa chay llaq-tapa gubyirnunmi kay mundupa yumbay gubyirnungunata kamachin, nishpa.

18

Chay Babiluña llaqtaqam rin chingaq

¹ Tukuy chaykunata uyashpaqam, noqa Jwan suq ancha pudirniyuq anjilta rikarqani syilumanda shamuykaqta. Payqam ancha llipyashpa, yumbay kay pachata ancha achikcharqan. ² Kanan payqam ancha jwirtita kayshina nirqan:

—¡Chay atun llaqta Babiluñaqam chingashqana! ¡Rikay, bulakashqanam! Kanan chay llaqtapiqam tukuy laya dyablukuna yaykushpa tiyaykan. Achka ch'iqnishqa millanaypaq pishqokunapismi

chaypi tiyaykanllapa. ³ Chaqa chay Babiluñapi tiyaqkunaqam kwirpunguna munashqandalla rurashpa kawsarqanllapa. Chaymi limpuna chingashqa. Chaqa paykunaqam yumbay nasyumbi tiyaqkunata inkitarqanllapa, uchakunata rurananllapa. Suq bandulira warmishinam chay nasyungunapa yumbay gubyirnunda inkitarqanllapa, mach'ashqa runakunashina tukuy laya uchata ruranambaqllapa. Kay mundupi randikuqkunapismi chay Babiluñapi tiyaqkunata tukuy ima munashqangunata randichishpa, achka qellayta ganaqllapa.

⁴Chaymandaqam uyargani suq rimaqta, syilumanda kayshina niptin:

—Qamkuna wambraykunaqa, chay Babiluña llaqtamanda llugshiyl-lapa, ama uchata ruranaykillapa paykunashina. Chaqa manam munanichu qamkunatapis kastigashuytaqa. ⁵ Chaqa chay llaqtapi tiyaqkuna ancha uchata ruraptinllapam, chay uchangunaga ancha achkayashpa syilukamanna ch'ayashqashina. Chaymi Tayta Dyusqa manana masta agwantashpachu, paykunataqa ancha rin kastigaq. ⁶ Chay llaqtapi tiyaqkunaqam suqkunata ancha padisichishqa. Chayri chay padisichishqan kaqmandaqa ashwan ishka tantu masta paykunataqa kastigayllapa. ⁷ Chaqa chay Babiluñapi tiyaqkunaqam tukuy ima munashqanda rurashpa, randishpa, ancha alabakashpa, kayshina ninllapa: “Kaypim ancha kamachikuq gubyirnushina tiyaykanillapa. Chaqa manam nimapipis suq pubri biyudashinaqa kanillapachu. Chaymi mana nunka rinillapachu llakiq suq biyudashinaqa”, nishpa. Chayri chayshina ancha alabakaptinllapa, ancha llakichishpa, padisichiyl-lapa chay Babiluñapi tiyaqkunataqa. ⁸ Chaqa Tayta Dyusllam ancha pudirniyuq gubyirnuqa. Chaymi chay Babiluñapi yumbay tiyaqkunata qonqaylla suq diyapilla rin kastigaq plagakunawan, qeshyaykunawan, ambrunakunawan, wañuykunawan. Chaymandaqam chay atun llaqtata rupachishpa, limpu rin chingachiq.

⁹ Chayshina chay rimaq niptinmi, chay Babiluña llaqtaqa ancha rupashpa rin qondaq. Chaymi kay mundupa achka nasyunningunapa gubyirnunguna chayta rikashpa, ancha llakishpa, kunyalla rinllapa waqaq. Chaqa chay gubyirrukunaqam chay llaqtapi tiyaqkunawan ancha uchata rurashpa, bwina bidata pasashqallapa karqan. ¹⁰ Chaymi chay Babiluña rupashpa, qondaptinga, chay gubyirrukunaqa chay kastiguta ancha manchashpa, karupilla shayashpa, rinllapa niq:

—¡Ay! ¡Akakáw! Chay kamachikuq babiluñanukunam ancha padisiykanllapa. Chaqa suq rraturpillam qonqaylla kastigunqa ch'ayamushqa, nishpa.

¹¹ Kay mundupi randikuqkunapismi chayta rikashpaqa, ancha llakishpa rinllapa waqaq, manana ni pipis kaptin chay achka kusasningunata randinanllapa. ¹² Chaqa chay atun llaqtapi tiyaqkunaqam randishqallapa karqan uruta, qellayta, ch'aniyuq llipyaykaq rumikunata, perlas rumikunata, allin linu traputa, sida traputa, chupika trapukunata, muradu trapukunata, mishki mutkina qerukunata. Randiqllapapismi ilifantipa atun kirungunamanda tukuy ima rurashqangunata, ch'aniyuq qerukunamanda, brunsimanda, jirrumanda, chay shumaq marmul rumimanda rurashqangunatapis. ¹³ Randiqllapapismi kani-lata, mikuna mishkichaqkunata, insinsyuta, mirrata, ancha mishki mutkina asiytikunata, binuta, asiytita, triguta, trigumanda mas allin

ñutu mach'kata, wakakunata, wishakunata, bistryakunata, chutana kar-rukunata. Runakunata, warmikunatapismi randiqllapa, paykunapaq trabajananllapa. ¹⁴ Kanan chay randikuqkunaqam chay rupaykaq llaq-tapaqqa rinllapa niq:

—Chay llaqtapiqam manana kanchu chay ancha ch'aniyuq kusasku-naqa. Chaqa tukuy chay llipyaykaq kusasningunaqam tukuy tyimpu-paqna chingashqa, nishpa.

¹⁵ Chay randikuqkunaqam chay atun llaqtapi tiyaqkunata randichish-paqa, ancha achka qellayta ganashqallapa karqan. Chaymi rikashpa chay llaqta rupaykaptinqa, manchashpa, karupilla kidashpa, ancha llakishpa, waqashpa ¹⁶ kayshina rinllapa niq:

—¡Ay! ¡Akakáw! Chay atun llaqtaqam rupaykanna. Waqpi tiyaqku-naqam ch'aniyuq linu trapumanda mudanayuqkuna karqanllapa. Chay ch'aniyuq chupika ichu muradu mudanangunatam rurakurqanllapa. Paykunaqam allichakarqan uruwan, ch'aniyuq llipyaykaq rumiku-nawan, perlas rumikunawan. ¹⁷ ¡Piru kananqam tukuy chay ch'aniyuq kusasningunaqa suq urapilla ushyakarqan! nishpa.

Chayshina rupaptinmi, yakupi puriq barkukunapa yumbay kamachikuqnin, tukuy yanapakuqninwan, chay pasajirungunawan, barkukunapi yumbay trabajaqkunapis chay rupaykaq llaqtata rikashpa, karupillana kidarqanllapa. ¹⁸ Chaymandaqam chay atun llaqta rupashpa qondaptinqa, rikashpa, qayach'akushpa, kayshina nirqanllapa:

—Manam ni suq llaqta chay ancha baliq ancha atun llaqtashinaqa kashqachu.

¹⁹ Chayshina nishpa, ancha llakishpam, umanllapaman allpata rurar-qanllapa. Chaymandaqam ancha waqashpa, qayach'akushpa, ancha jwirtita nirqanllapa:

—¡Ay! ¡Akakáw! Chay ancha baliq atun llaqtaqam rupashqana. Noqaykuna yakupi puriq barkuyuqkunam tukuy laya kusaskunata chay llaqtapiqa randikushpa, ancha qellayniyuqkuna kidarqayllapa. ¡Piru kananqam chay atun llaqtaqa suq urapilla tukuy imandin chin-gashqana! nishpa.

²⁰ Piru qamkuna syilupi tiyaqkunaqa ancha kushikuyllapa chay llaqta rupashqanrayku. Qamkuna apustulkuna, Dyuspaq rimaqkuna, Dyuspa yumbay wambranguna kushikuyllapa. Chaqa Tayta Dyusqam allin justisyata rurashpa, paykunataqa kastigashqana, qamkunata ancha qesachashushqanrayku.

²¹ Chaymandaqam suq ancha pudirniyuq anjilqa suq mulinu laya atun rumita piskashpa, chay mar yakuman wichukushpa, kayshina nirqan:

—Chay atun wichukushqay rumitashinam Tayta Dyusqa chay atun Babiluña llaqtata das rin chingachiq. Chayshina chingachiptinmi, manana ni pipis nunka rikanqanachu. ²² Mananam ni pipis chay llaqtapa kallingunapiqa ni arpakunata ni flawtakunata ni kurnitaku-nata waqachinqachu. Kanan mananam nima laya trabajaqkuna kan-qanachu. Manana ni pipis uyanqanachu kutakushpa kunyachiptinllapa rumitaqa. ²³ Chay llaqtamanda randikuqkunam yumbay randikuqku-namanda mas kamachikuq, mas qellayniyuqkuna karqanllapa. Kay mundupi yumbay tiyaqkunatam brujiyashpa, ingañarqanllapa. Chaymi

chay llaqtapiqam manana ni suq micha achikchakungachu ni suq kasamyintu kangachu. Mananam nunka rinllapachu uyaq kasamyintupi kushikuqkunataqa.

²⁴ Chaqa chay Babiluñapi tiyaqkunagam Dyuspaq achka rimaqkunata, paypi suq kriyiqkunatapis wanchirqanllapa. Chayshinam kay mundupi tukuy maypi suqkunatapis wanchirqanllapa. (Chaymi Tayta Dyusqa chay llaqtapi tiyaqkunata qonqaylla rin chingachiq.)

19

¹⁻² Chaymandaqam noqa Jwan uyaraqay ancha achka rimaqkunata syilupi jwirtita Tayta Dyusta kayshina alabaptinllapa:

¡Biba Tayta Dyusninchiq! Payqam allip kaqta yach'ashpa, chay Babiluña llaqtapi tiyaqkunata ancha allita jusgashpa, kastigashqa. Chaqa paykunagam bandulira warmishina ancha achka runakunata, warmikunata animachishqallapa, uchakunata rurashpa, kawsananllapa. Tayta Dyusta kasuqkunatapismi wanchishqallapa. Chayraykum Tayta Dyus chay wanchikuqkunataqa ancha kastigashqa. ¡Chayri payta ancha alabashunllapa! Chaqa paymi yumbay uchanchiqmanda washawashqa kanchiq. ¡Paymi ancha llipyay, ancha kamachikuq pudirniyuq kashpa, tukuy imata atin rurayta! nishpa.

³ Chaymandaqam mushuqmanda nirirqanllapa:

—¡Tayta Dyusta alabashunllapa! Chaqa chay llaqtata rupachiptingam, tukuy tyimpu rin miraq. Qondayningam mana nunka rinchu ushyakaq, nishpa.

⁴ Chayshina alabaptinllapam, chay 24 ansyanukuna chay ch'usku kamachikuq kawsaqqunawan qonqorikushpa, urkunda pambakaman ch'ayachirqanllapa. Kanan Tayta Dyus trunumbi tiyaykaqtam adurashpa, kayshina alabarqanllapa:

—¡Biba! ¡Tayta Dyusta alabashunllapa! ¡Chayshina kanqa! nishpa.

⁵ Chayshina alabaptinllapam, Dyuspa trununmanda suq rimaqta uyaraqay, kayshina niptin:

¡Ariri! ¡Tayta Dyusta yumbay kasuqkunaga paytalla alabashunllapa! Kamachikuqkuna kashpa, mana kamachikuqkuna kashpapis, payta ancha rrispitashpa, alabashunllapa, nishpa.

Dyuspa Uñanmi rin kasaraq

⁶ Chaymandaqam musqoyppishina uyaraqay ancha achka rimaqtashina. Paykunagam achka paqchakunashina ichu ancha jwirti lanyakunashina kunyashpa nirqanllapa:

¡Biba Tayta Dyus! Payqam ancha pudirniyuq Siñurninchiq kashpa, tukuy ima kaqta kamachiykanna.

⁷ Chayri ancha kushikushpa, payta alabashunllapa. Chaqa Dyuspa Uñamba kasaranan diyam ch'ayamushqana. Paypa nubyanmi ancha shumaqta mudakushqana chay kasamyintu diyambaq.

⁸ Chaqa Tayta Dyusqam chay nubyata pirmsuta qorqan, ancha finu linu trapumanda limpyu llipyaykaq yuraq mudanata rurakunambaq. Chay ancha shumaq mudananqam munan niyta: Jisukristupi kriyiqkunam ancha shumaqta kawsashqallapa, nishpa.

⁹ Chaymandaqam chay anjilqa niwarqan:

—Kaykunata ishibriy: “Chay Uñapa kasamyintu fyistanman kumbidashqakunaqam ancha kushikunqallapa”, nishpa.

Chaymandaqam kayshinapis niwarqan:

—Kikin Tayta Dyusmi chay nishushqayta allipta willashungi.

¹⁰ Chayshina chay anjil niwaptinmi, noqaqa paypa ñawpambi qonqorikurqay aduranaypaq. Piru payqam niwarqan:

—Amar adurawaychu. Chaqa noqapismi qamshina Dyusta kasuni. Manchu qamqa Dyusta kasuq masikikunawan mana shaykuq rurangillapa Jisukristu nishushqanda. Chayshinallam noqapis kasuni. Chayri Dyustalla aduray, nishpa.

Chaqa Jisukristu yach'achikushqanmi ancha animachiwanchiq, paypaq rimaqkunashina Dyus nishqanda yach'achikunanchiq.

Jwanmi musqoybishina rikarqan suq yuraq bistyapi muntakushqata

¹¹ Chaymandaqam rikarqaypis anaq syiluta kich'akashqata. Kanan waqvim rikarqani suq yuraq bistyapi muntakushpa shamuykaqta. Payqam shutiq Ancha Kumplidur. Shutiqpismi Allipta Rimaq. Chaqa payqam ancha justu kashpa, Dyusta kuntraqkunata allita jushgashpa, paykunawan pilyan. ¹² Kanan paypa ñawingunaqam nina miraykaqshina llipyarqan. Umambiqam achka kurunakuna karqan. Shutinmi pay kikiñmi ishibridu karqan. Piru manam pipis yach'arqanchu: Imam munan niyta chay shuttinga, nishpa. Payllam yach'arqanqa. ¹³ Kanan mudanangam ancha yawar likidu karqan, (noqanchiku-napaq wafushqanrayku). Paymi shuttingan: Tayta Dyuspa Rimaynin. ¹⁴ Chay Rimaynimba ikindam Dyuspa ancha achka suldadunguna yuraq bistyakunapi rirqanllapa. Paykunaqam ancha finu limpyu yuraq linumanda mudanayukuna karqanllapa. ¹⁵ Chay kamachikuqpa shiminmandam llushirqan suq ancha filudu atun kuchillu, chaywan yumbay nasyungunapi tiyaqkunata chuqrishpa kastiganambaq. Kanan yumbaymanda mas pudirniyuq kashpam, chay nasyungunapi kamachishpa, ancha rin rrispitachiq suq bara jirrumandashina kaqwan. Piñakushpa, Tayta Dyusta ch'iqniqkunatam rin sarruq chay ubaspa puqoyninda ch'akinwan sarrushpa qapiqshina. ¹⁶ Kanan chay kamachikuqpa sawa mudanambi ch'angambipismi kay shuttinga ishibridu karqan: “Yumbay gubyirnukunapa gubyirnunmi. Yumbay kamachikuqkunapa kamachikuqninmi”, nishpa.

¹⁷ Chaymandaqam rikarqay suq anjil rupaypa sawambi shayaykaqta. Chay anjilqam anaqpi bwilaq pishqokunata ancha jwirtita qayarqan:

—Shamuyllapa suq fyistapishina ancha achka aychata mikunaykillapa. (Chaqa Tayta Dyusmi yumbay payta kuntraqkunata rinna wanchiq.) ¹⁸ Chayri shamuyllapa achka laya runakunapa aychanda mikunaykillapa: gubyirnukunapa, kamachikuq suldadukunapa, jwirsayuq pilyaqkunapa, bistyakunapa, chay bistyakunata purichiqkunapa aychanda mikunaykillapa. Shamuyllapar randishqa kriyadukunapa, mana kriyadu kaqkunapa, kamachikuqkunapa, mana kamachikuqkunapa aychanda mikunaykillapa, nishpa.

¹⁹ Chaymandaqam rikarqay chay manchaypaq tigri laya animal kay mundupa gubyirnungunata tukuy suldadundinda tandaptin. Paykunaqam rirqan pilyaq chay yuraq bistyapi muntakushqawan, suldadungunawan. ²⁰ Piru pilyashpaqam, chay yuraq bistyapi muntakushqa binsishpa, prisurqan chay manchaypaq tigri layata, Dyuspaq chay rimaq

tukuqtapis. Chaqa chay rimaq tukuqqam chay tigri layapa ñawpambi milagrukunata rurashpa, achka runata, warmita ingañashqa karqan, chay tigri layapa siñalninda ch'askinanllapa, rritratunda adurananllapa. Chaymi chay yuraq bistyapi muntakushqaqa chay tigri layata, Dyuspaq chay rimaq tukuqnindinda prisushpa, kawsaykaqtalla wichukurqan asufriwan lumyaykaq ninaman. ²¹ Chaymandaqam chay yuraq bistyapi muntakushqaqa shiminmanda chay llugshiq atun kuchillunwan yum-bay chay gubyirnukunata tukuy suldadundinda wanchirqan. Chaypinam tukuy chay aycha mikuq pishqokunaqa paykunapa aychanda mikushpa undarqanllapa.

20

Jisukristum kay pachapi mil watakunata rin kamachikuq

¹ Chaymandaqam chay musqoykishina suq anjilta rikarqay, syilumanda shamuykaqta. Payqam atun talalamba llabinda, ancha atun kadinata piskakushpa shamurqan. ² Chaymandaqam chay anjilqa chay atun manchaypaq qotur layata piskarqan. Chay qotur layallam chay unay uchata rurachikuq kulibrapis karqan. Payllam dyablu, Satanaspis shutin. Kanan chay anjilqam chay dyabluta piskashpa, mil watakunapaq chay atun kadinawan watarqan. ³ Chayshina watashpaqam, chay manchaypaq talalanman wichukurqan. Chayshina wichukushpaqam, chay talalanda llabishpa, suq atun silluwan sillarqan, chay dyablu ama llugshinambaq. Chaymi chay dyabluqa mil watakunata mana atinqachu ingañayta kay pachapi tiyaqkunataqa. Piru chay mil watakuna pasaptingam, chay dyabluqa chay manchaypaq talalanmanda llugshishpa, rin ingañariq runakunata, warmikunata suq tyimpitupaq.

⁴ Chaymandaqam rikarqay trunukunata. Chay trunukunapiqam kamachikuqkuna tiyaykarqanllapa. Chaqa Tayta Dyusmi paykunataqa numbrashqa karqan, suqkunata jusgananllapa. Rikarqanipis achka wañushqakunapa almangunata. Paykunaqam manaraq wañushpaqa, Tayta Dyus nishqanda, Churin Jisukristupa shumaq nutisyanda allita yach'achikurqanllapa. Chaqa paykunaqam mana ni chay tigri laya animalta ni rritratunda adurarqanllapachu. Munaptinllapa siñalayta urkunllapapi makinllapapi chay animal layapa siñalninwambismi, paykunaga mana dijakarqanllapachu siñalanambaqqa. Chaymi chay animal layata aduraqkunaga chay kriyiq masinchikunapa umangunata pitishpa, wanchirqanllapa. Piru Tayta Dyusqam chay wanchishqa kriyiq masinchikunata kawsachimurqan, chay mil watakunapaq Jisukristuwan pulla kamachikunanllapa. ⁵ Chaqa Tayta Dyusqam manaraq ni pita kawsachimushpa, puntata chay wanchishqa kriyiq masinchikunata rin kawsachimuq. Chaymandaqam chay mil watakuna pasaptinraq, chay suq wañushqakunatapis rin kawsachimuq. ⁶ Chay punta kawsamuqkunagaqam ancha kushikunqallapa. Chaqa Tayta Dyusmi paykunataqa akrashqa, paypaqla kashpa, amana nunka wañurinallapa. Ashwanmi paykunataqa rin numbraq, paypa, Churin Jisukristupa kuranguna kanambaqllapa. Chaymi paykunaqa Jisukristupa pullan mil watakunata rinllapa kamachikuq.

⁷ Chay mil watakuna pasaptingam, Dyuspa suq anjilnin chay manchaypaq llabishqa talalanda rin kich'aq. ⁸ Kanan chay dyabluqam

chay talalanmanda llugshishpa, kay munduman kutimushpa, yumbay nasyungunapi achka runata, warmita rin ingañaq. Chaymi paykunaga rinllapa tandakaq chay nasyun Gugpi tiyaqkunawan, Magugpi tiyaqkunawambis. Dyabluqam yumbay paykunata ingañashpa, rin tandaq ancha achka suldadukunata, Dyuswan pilyananllapa. Aqoshina kaptinmi, mana pipis atinqachu yupayta. ⁹Chayshina tandakashpaqam, chay ancha achka suldadukuna kay mundupa tukuy ladungunamanda rinllapa shamug, Dyusta kasuqkunapa lugarninda, Dyus kuyashqan llaqtanda kurralananllapa. Piru Tayta Dyusqam syilumanda ninata kach'amushpa, yumbay paykunata rin rupachiq. ¹⁰Chaymandaqam chay ingañakuq dyabluta rin wichukuq chay asufriwan miraykaq ninaman. Chay ninapim punchawnindin tutapnindin tukuy tyimpu rin padisiq chay tigri laya animalwan, Dyuspaq chay rimaq tukuqwan.

Dyusqam atun yuraq trunupi tiyashpa, runakunata warmikunata rin jusgaq

¹¹Chaykunata rikashpaqam, suq atun yuraq trunuta rikarqay. Chay trunupiqam Dyus tiyaykarqan. Kanan kay pacha syiluwanmi paypa ñawpanmanda limpuna ushyakarqan. Mananam ni ashrita kidarqanchu. ¹²⁻¹³Chaymandaqam rikarqay yumbay wañushqa kamachikuqkunata, mana kamachikuqkunata Dyuspa yuraq trunumba ñawpambi shayaykaqta. Chaqa Tayta Dyusqam wakin paykunataqam mar yakupa ukunmanda tandashqa karqan. Wakin paykunataqam wañushqakunapa lugarninmanda tandashqa karqan. Chay lugar Dyus kashqambiqam librukunapis karqan. (Chay librukunapiqam, Tayta Dyus iskibrishqa karqan runakuna, warmikuna tukuy ima rurashqangunata.) Chay librukunatam kich'arqan liyinambaq. Chaymandaqam suq laya librutapis kich'arqan liyinambaq. (Chay librapiqam Tayta Dyus iskibrishqa karqan paypi yumbay kriyiqkunapa shutingunata, paywan pulla tukuy tyimpupaq kawsananllapa.) Chay libruqam "Kawsaqkunapa Librun" shutin. Chaymi chay punta librukunata liyishpa, Tayta Dyusqa chay runakunata, warmikunata jusgarqan tukuy ima rurashqangunapaq. ¹⁴⁻¹⁵Chaymandaqam wañushqakunapa lugarninda chay miraykaq ninaman wichukurqan. Wañuytapismi chayman wichukurqan chinganambaq. Kanan runakunapa ichu warmikunapa shutingunata mana tariptin chay kawsaqkunapa librumbiqam, paykunatapis wichukurqan chay miraykaq ninaman. Chayshina chay ninaman wichukuptinqam, ultimu wañuy rin kaq.

21

Mushuq syilu mushuq pacham rin kaq

¹Chay musqoypishinam mushuq syiluta, mushuq pachata rikarqay. Chaqa kay rikashqanchiq syiluwan pachaqam chingashqana karqan. Mar yakupismi chingashqana karqan. ²Chaymandaqam noqa Jwan rikarqay Tayta Dyuspa ñawpanmanda suq mushuq santu Jirusalin llaqta syilumanda shamuykaqta. Chay mushuq Jirusalingam ancha shumaq allichadu karqan, suq china nubyunwan kasaranambaq shumaqta mudakushqashina. ³Kanan uyarganim syilumandapacha ancha jwirtita kayshina rimaptin:

—Kananmandapacham Tayta Dyusqa kay shumaq llaqtapi runakunawan, warmikunawan rin kawsaq, paykunapa Dyusnin kanambaq.

Chaq paykunaqam paypa wambranguna. Chaymi Tayta Dyusqa, tukuy tyimpu paykunapa pullan rin kawsaq. ⁴ Chaymi Tayta Dyus kikin paykunapa ñawingunata pichashpa, rin chakichiq, amana masta waqananllapa. Chaq chay mushuq llaqtapi tiyaqkunaqam manana rinllapachu wañuq. Manam ni rinllapachu malaganayaq. Manam ni rinllapachu padisiq. Chaq kay pachaqam tukuy mana baliq imandin limpu rin chingaq, nishpa.

⁵ Chaymandaqam Tayta Dyus kamachikunan trunumbi tiyashpa, kayshina nirqan:

—Noqam tukuy imata mushuqtana rini ruraq, mushuqkunana kanambaq, nishpa.

Chaymandaqam niwarqambis:

—Allip kaqkunatallam niyki. Chayri kay nishushqayta iskibriy, suqkunapis kriyinanllapa.

⁶ Chaymandaqam Tayta Dyusqa niriwarqan:

—Tukuy ima yuyashqaytam rurashqana kani. Chaq chay punta litra “A” yumbay litrakunata qallariqshinam noqa tukuy imata qallarishqa kani. Chay yumbay litrakuna chay litra “Y”wan ushyakaqshinam noqapis tukuy imata rini ushyaq. Chaymi noqaqa yakunaqkunata kawsachikuq yakuyta dibaldilla qoshaq, noqawan tukuy tyimpu kawsananllapa. ⁷ Chayshinallam dyabluta yumbay binsiqkunataqa kay shumaq primyuta rini qoq. Chaq noqaqam paykunapa Dyusnin rini kaq. Paykunaqam wambraykuna rinllapa kaq. ⁸ Piru rinim wichukuq chay asufriwan miraykaq ninaman yumbay kay laya uchayuqkunata: suqkunata manchashpa mana noqata kasuwaqkunata, noqapi mana munaq kriyiqkunata, ancha fiyu uchata ruraqkunata, wanchikuqkunata, mana rrispitun kaqkunawan puñuqkunata, brujukunata, amitu layakunata aduraqkunata, llullakuqkunata. Chayshina chay ninaman wichukuptiyqam, chay uchayuqkunapaqqa ultimu wañuyna rin kaq, nishpa.

Mushuq Jirusalinmi kayshina rin kaq

⁹ Chaymandaqam rikarqay suq anjilta. Payqam chay syiti kupayuq anjilkunamanda suqnin karqan. Chaq paykunaqam chay syiti kupangunapi chay syiti ultimu kastigukunata apamushqallapa karqan. Chay anjilmi noqaman shamushpa, niwarqan:

—Shamuy kayman Dyuspa Uñamba nubyanda rikachishunaqpaq, nishpa.

¹⁰ Dyuspa Santu Ispiritun yumbay chaykunata musqoykishina rikachiwaptinmi, chay anjilqa suq atun altu qaqaman apawarqan. Chay qaqamandaqam rikachiwarqan Tayta Dyuspa santu mushuq Jirusalin llaqtanda, syilumanda Dyuspa ñawpanmanda shamuykaqta.

¹¹ Chay mushuq Jirusalinmi Tayta Dyuspa llipyayninwan ancha llipyarqan. Chaymi suq ancha shumaq jaspi llipyaykaq rumishina ichu ancha shumaq basu kristalshina karqan. ¹² Kanan chay llaqtapa rridurnimbim karqan suq ancha atun, ancha altu muralla. Chay murallaqam dusi punguyuq karqan. Suq kwidakuq anjilmi kada pungupi shayaykarqan. Kada pungum suq shutiyuq karqan. Chay shutingunaqam isrraylinukunapa chay dusi atun aylupa shutinguna karqan. ¹³ Chay pungukunamanda kimsaqam karqan rupay llusqshinan ladupi. Kimsaqam karqan rupay seqanan ladupi. Kimsaqam karqan

ñawpa ladupi. Kimsaqam karqan iki ladupi. ¹⁴ Chay atun murallamba simyintungam dusi ancha atun rumikunawan karqan. Kada rumipim Dyuspa Uñamba dusi apustulningunapa suq shutin isikibridu karqan.

¹⁵ Chay anjil noqawan parlaqqam apaykarqan suq urumanda barata. Chay baraqam suq mitrushina karqan. Chaytaqam aparqan midinambaq chay llaqtata, pungungunata, rridurnimbi kaq murallanda. ¹⁶ Chay llaqtaqam largundin, anchundin altundin suq tamañulla karqan. Chaymandaqam chay anjil midishpaqa, kada ladunda tarirqan 2.200 kilumitrusta. ¹⁷ Chaymandaqam chay anjilqa runakunapa mididanwan chay murallata midishpaqa, anchundaqa tarirqan 64 mitrusta. [*Nuta: Manam allitachu yach'anchiq: ¿Altundachu ichu anchunda chayshinaqa midirqan? nishpaqa.*]

¹⁸ Chay llaqtapa murallanqam jaspi llipyaq rumimanda ruradu karqan. Piru chay kikin llaqtaqam lijitimu urumanda ruradu karqan. Chaymi ancha llipyarqan ancha limpyu basushina. ¹⁹ Chay murallamba simyintumba chay dusi ancha atun rumingunatam kada rumita suq laya suq laya llipyaq rumikunawan shumaqyachishqa karqanllapa. Chay punta atun rumitaqam chay jaspi shutiq llipyaq rumikunawan shumaqyachishqa karqan. Chay sigundu atun rumitaqam shumaqyachidu karqan chay safiru llipyaq rumiwan. Chay tirsir atun rumitaqam chay agata llipyaq rumiwan. Chay kwartu atun rumitaqam chay ismiralda llipyaq rumiwan. ²⁰ Chay kintu atun rumitaqam chay unisi llipyaq rumiwan. Chay sistu atun rumitaqam chay kurnalina llipyaq rumiwan. Chay siptimu atun rumitaqam chay krisulitu llipyaq rumiwan. Chay uktabu atun rumitaqam chay birilu llipyaq rumiwan. Chay nubinu atun rumitaqam chay tupasyu llipyaq rumiwan. Chay disimu atun rumitaqam chay krisuprasa llipyaq rumiwan. Chay disimu primiru rumipa ladumbi kaqtaqam shumaqyachidu karqan chay jasintu llipyaq rumiwan. Chay ultimu atun rumitaqam shumaqyachidu karqan chay amatista llipyaq rumiwan. ²¹ Kanan chay llaqtapa dusi pungungunaqam kada pungu suq atun ch'aniyuq perla rumimanda karqan. Kallingunataqam rurashqallapa karqan lijitimu urumanda. Chaymi ancha limpyu basushina llipyarqan.

²² Chay mushuq Jirusalin llaqtapiqam Dyuspa adurana wasinqa mana kanqachu. Chaqa chay llaqtapi tiyaqkunaqam Tayta Dyus ancha pudirniyuqta chay Uñandapis taringallapa chay llaqtapa tukuy partingunapi, chaypi paykunata adurananllapa. ²³ Kanan chay mushuq llaqtapiqam rupaywan killaqa manana rinchu kaq achikchakunanqa. Chaqa Tayta Dyus kikinmi llipyashpa, maski rupaymanda rin achikchakuq. Chay Uñambismi chay llaqtapiqa rin achikchakuq suq ancha allin michashina. ²⁴ Chaymi washadukuna yumbay nasyungunamanda shamushpa, chay mushuq Jirusalimba achikninwan rinllapa puriq. Kay mundupa gubyirnungunapismi ancha ch'aniyuq kusasningunata apamushpa, Dyusta qoshpa, payta rinllapa aduraq. ²⁵ Kanan chay mushuq llaqtapiqam chay pungungunataqa manana nunka rinllapachu kirpaq. Chaqa chay llaqtapiqam manana rinchu kaq tutaqa. ²⁶ Kanan yumbay nasyungunamandam apamunqallapa ancha ch'aniyuq kusasningunata, Tayta Dyusta qoshpa, payta adurananllapa. ²⁷ Piru chay llaqtamanqam mana rinchu yaykuq millanaypaq kusaskunaqa. Chaqa manam yaykunqallapachu ni

uchayuqkuna ni llullakuqkuna. Ashwanmi yaykunqallapaqa chay Uñapa librumbi shutinguna isikibrishqakunalla, paywan tukuy tyimpu kawsananllapa.

22

¹ Chaymandaqam musqoyppishina chay anjilqa suq ancha limpyu rriyuta chuya kawsachikuq yakuta rikachiwarqan. Chay yakuqam basushina llipyaykaq, llugshiykarqan Tayta Dyuspa, Uñamba trunun-manda. ² Chayshina chay yaku llugshishpaqam, chay llaqtapa ancha anchu kallimba ch'awpinda kurrirqan. Chay rriyupa kada ladu manyambim suq kawsachikuq planta wiñarqan. Kada killam puqorqan. Chaymi kada wata dusi bwiltasta puqorqan. Kanan chay kawsachikuq plantapa raprangunaqam yumbay nasyungunamanda qeshyaqkunata kach'akachirqan. ³ Chay mushuq Jirusalin llaqtapim Tayta Dyuspa, Uñamba kamachikunan trunun rin kaq. Chaymi uchayuqkunaqa chay llaqtamanqa mana rinllapachu yaykuq. Ashwanmi Tayta Dyusta, Uñanda kasuqkunalla chay llaqtapi rinllapa aduraq. ⁴ Kanan Tayta Dyuspa qaqllandam rinllapa rikaq. Paypa shutimbismi urkungunapi isikibrishqa rin kaq. ⁵ Kanan chay mushuq Jirusalimbiqam manana nunka rinchu tutayaq. Chaymi chay llaqtapi tiyaqkunaqa manana munangallapachu ni michata ni rupayta. Chaqa kikin Tayta Dyusmi ancha llipyashpa, chay llaqtataqa rin achikchaq. Kanan chay llaqtapi kawsaqqunaqam Dyuswan gubyirnukunashina tukuy tyimpu rinllapa kamachikuq.

Jisukristum dasna kayshina rin shamuriq

⁶ Chaymandaqam musqoyppishina chay anjilqa kayshina niwarqan:

—Yumbay kay uyashqaykitam atingi kriiyta, ancha allip kaqkunalla kashqanrayku. Chaqa pudirniyuq Tayta Dyusmi Santu Ispiritunwan paypaq rimaqkunata yanapashqa, pay nishqanda yach'achikunanllapa. Kanan pay kikinllam noqatapis kach'amuwashqa, payta kasuqkunata yach'achinaypaq: “Kay nishushqaykunam utqana rin pasaq”, nishpa.

⁷ Chaymandaqam Jisukristuqa musqoyppishina niwarqan:

—¡Noqaqam utqana rini shamuriq! ¡Chayri kay librupi nishqayta kasuqkunaqa ancha kushikunqallapa! nishpa.

⁸ Noqa Jwanmi kaykunata uyarqay, rikarqay. Chaymi chay rikachi-waq anjilpa ñawpambi qonqorikurqay, payta aduranaypaq. ⁹ Piru chay anjilqam kayshina niwarqan:

—Noqataqar ama adurawaychu. Chaqa noqapismi Tayta Dyusta sirbiq masiki kani. Dyuspaq rimaq masikikunashina, kay Santu Libruta kasuqkunashinam noqapis kani. Chayri Dyustalla adurayqa, nishpa.

¹⁰ Chaymandaqam chay anjilqa niriwarqan:

—Kay librupi isikibrishqaykitam Tayta Dyusqa utqana rin kumpli-q. Chayri chay isikibrishqaykita ama nimatapis pakashpachu, allita yach'achikuy. ¹¹ Piru chay malukuna, chay uchakunata ruraqqunaqam paykuna munashqandalla rurashpa kawsanqallapa. Piru Dyusta kasuqkuna, uchata mana ruraqqunaqam allitalla rurashpa, kawsanqallapa.

¹² Chaymandaqam Jisukristu kayshina niwarqan:

—Noqagam utqana rini shamuriq, shumaq primyukunata apamushpa, yumbay runata, warmita jusganaypaq: ¿Allitachu rurashqallapa ichu mana? nishpa. Chayshina jugshashpaqam, pagunllapata rini qoq. ¹³ Chaqa chay punta litra “A” yumbay litrakunata qallariqshinam noqapis tukuy imata qallarishqa kani. Chay ultimu litra “Y”shinam noqapis tukuy imamanda masta rini duraq.

¹⁴ Chayri Jisukristupi yuyakuqkuna, uchangunamanda pirdunadu kashpa, mudananllapata taqshashqashina kashpa, ancha kushikunqallapa. Chaqa paykunaqam atinqallapa yaykuyta chay mushuq Jirusalimba pungungunata, chay kawsachikuq plantapa puqoyninda mikunanllapa. ¹⁵ Piru chay uchayuqkuna, chay brujukuna, chay mana rrispitun kaqkunawan puñuqkuna, chay wanchikuqkuna, chay amitu layakunata aduraqkuna, chay llullakuqkunaqam chay shumaq llaqtamanqa mana atinqallapachu yaykuytaqa.

¹⁶ Chaymandaqam Jisusqa nirgan:

—Noqa Jisukristum chay anjilniyta kach'amushqa kani, tukuy kay nishqayta qamkuna noqapi kriyiqkunata yach'achishunan. Chaqa noqagam chay unay kamachikuq gubyirnu Dabidpa karu willkan kani. Chay ancha llipyaq yulaqachi (yuraqachi) lusirushinapismi kani, nishpa.

¹⁷ Chayshina niptinmi, Dyuspa Santu Ispiritunqa Jisukristupa nubyanwan kayshina Jisukristutaqa ninllapa:

—Shamuyna, nishpa. [*Nuta: Jisuspa nubyanqam yumbay paypi allipta yuyakuqkuna.*]

Kay libruta uyaqkunapisri Jisukristutaqa ninqallapa:

—Shamuyna, nishpa.

Chayri qamkuna Tayta Dyuspi yuyakuyta munaqkunaqa, yakuta munaqkunashina shamuyllapa, kay kawsachikuq yakuta dibaldilla upyanaykillapa.

¹⁸ Chaymi kay librupi Dyus nishqanda uyaqkuna kay iskibrishqaytalla yach'achikunqallapa, ama ni masyachishpachu ni minusyachishpachu. Chaqa imatapis yapaptikiqam, Tayta Dyusqa kay librupi iskibrishqay kastigukunata rin yapaq, mas kastigadu kanaykillapa. ¹⁹ Chayshinallam kay librupi Dyus nishqanda iskibrishqayta wakinda burraptikiqa, Tayta Dyusqa rin burraq shutikita chay kawsaqkunapa librunmanda, ama yaykunayki chay mushuq santu Jirusalin llaqtaman.

²⁰ Siñurninchiq Jisukristum kay librupi iskibrishqayshina niwashqallapa kanchiq:

—Utqanam rini shamug, nishpa.

Chayshina niptinmi, noqapis nini: ¡Ariri! ¡Chayshinalla kanqa! ¡Utqanar shamuy, Siñur Jisukristu! nishpa.

²¹ Siñurninchiq Jisukristur tukuy imapi qamkunata yanapashunqa. Chayshina kanqa.